NOVA BENEFICIORVM PRAXIS

IN QVA EXPLICANTVR QVÆ AD BENEFICIA, EORVM NATVRAM, AC SPECIEM PERTINENT,

SVNTQVE SECVNDVM MAGIS COMMVNES IVRIS, cum Canonici, tum Gallici obseruationes praiudicata ac decisa.

OPVS MAGISTRIS, IVDICIBVS, ET ADVOCATIS, AD PLENAM praxis fori Gallici notitiam in beneficiorum causa consequendam, vtile.

Auctore R. P. STEPHANO BAVNY è Societate IESV.

ACCESSERE SYLLABICI INDICES TRES, TITVLORVM quæstionum & rerum, ex quibus duo priores post præludia, collocatur extremus in calce operis.

PARISIIS,
Apud MICHAELEM SOLY, viâ Iacobæâ, sub signo Phœnicis.

M. DC. XLVIII.
Cum Approbatione & Priuilegio Regis.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI

CAROLO A LOTHARINGIA,

PRINCIPI ET ABBATI GORZIENSI,

PRIMATI DVCATVS LOTHARINGIÆ, INSIGNIS Ecclesiæ sancti Deodati magno Præposito, Abbati Senonensi, Lunaris Villæ, Stilzebronensi, Eusserthalensi, Priori de Flauiniaco, Commendatori S. Antonij apud Mussipontum.

BENE tibi (PRINCEPS ILLVSTRISSIME) liber hic meus de Beneficijs se credit, cuius in sinum, vbere fœcundáq; copia, diuina se infudere beneficia. Et primò quidem, quale hoc est, & quantum, quod tu stirpi virtutem, gentis celebritati morum adieceris cõmendationem? quod tamen tui similes, claro natu homines, plerique ferè omnes negligunt? Quale hoc item? quod cum illis ad laudem ostentare sit satis maiorum ceras, quæ nepotum incuriâ sæpe vaporantur ac fluunt, fumosas imagines quas sæcula deterunt, sepulchra aurea ac marmorea, non tam eorum gloriæ, quàm vanitatis clara insignia; Tu terrâ maior, terram negligas, & cùm factis quàm verbis illustrior esse, ac videri malis, fortia facere quam dicere, scribenda ac imitanda posteris gerere, quàm (vt quondam Heroes) narrare gerenda mauis. Non ibo per omnes ætatis tuæ gradus, quæ Adolescens

gesseris, quæ dixeris, narrare nolo, quanquam iam tùm fuisse in te aliquid, quo qui te videbant, proficerent, ac ex ipso occursu tuo, aspectúque ad virtutem inclinabiles fierent, eorum qui te tùm nouerunt, certa est miniméque fallax opinio. Quæ autem ingenij, quæ moderationis, vniuersæ nobilitati quę tecum versabatur in Academiâ, quæ sapientiæ exempla dederis, malo in eorum conscientia qui te norunt relinquere, quam quod nulli non constat, dicere, te eo tempore nihil humanius, nihil sapientius, nihil ad res, personas, honestasque consuetudines fuisse accommodatius. Ibi vero quos in literis cuiusquemodi tam humanis, & Philosophicis, quàm Theologicis progressus feceris, testantur illa tua quotidiana cum libris colloquia, tuáque munificentia digna supellex libraria, quam ex multiplici scriptorũ varietate collectam, domi habes ad solatium. Verum enim sunt hæc Tibi cum multis communia; propria quæ sequuntur; vixisse te in aula Principum vt in mari pisces, scelerum, quibus est infestâ, salsugine non contracta, in quo à Dei charitate, ac beneficio, hoc expressisti miraculum, quod insolitum dixit Liuius, *bonam fortunam, bonamque mentem, in vno eodemque consociari homine*. Nam & illius superbientis insolentiam, modestiâ superasti, quæque aliis morum vulnera infligit, ne sentires, tua tàm in communi sermone comitas, quam innata genti tuæ cum singulari erga omnes humanitate bonitas, obstitit, ita quod de Vespasiano scripsit olim Plinius, hoc de te dici potest veriùs, quò tua est quàm illius virtus il-

luſtrior, *in te quicquam non mutaſſe fortuna amplitudinem, niſi vt prodeſſe tantundem poſſes, & velles.* Et faciebas tu quidem fœliciter, verùm enim (tempora, tempora, qualem & quantam vbique rerum & fortunæ commutationem attuliſtis) faciebas (inquam) cum tu non magis genere, quam conſilio ingenióque Princeps, arcani eius Senatus, quem tuæ prouinciæ Religio, maturitas, ſapientia, virtutum & ſtudiorum diuitiæ conflabant, rem communem, priuatamque ſingulorum, ad æqui rectique normam regebas, ac ſi tùm ibi nihil negligenter, nihil inaniter, diſſolutè nihil ac imprudenter, Præſide tē, & arbitro eſt geſtum, Artis tuæ fuit ac ſapientiæ, Iudicij, quod & tua ſeuerè, & aliena iudicares placidè; Amoris, quod quæ quiſque loquebatur, auida haurires aure, vltro ac ſpontè pleno laudares ore; Sapientiæ, quod quæ opus eſſent, ea tu loco, ac tempore monebas vtiliter, & monebas eos quorum intererat, vt & humanitas careret adulatione, & veritas amaritudine. Et ecce aliud diuinæ in te benignitatis, amoriſque argumentum, quod Religioſæ vitæ profeſſores, Deo mancipatos homines, non amore modo, ſed & opibus, boniſque paternè foueas, locis amplifices, vbi pietati, inſtituto vitæ ſuæ laudabili vacent, Cœnobiis pro cætera tua munificentia dones, eadem cum ſunt collapſa repares, ducentis iam annis incolis vacua, antiquis ſuis poſſeſſoribus, ordiníque reddenda cures. Flauiniacum loqui ſi poſſet, plus tibi vni debere ſe diceret, quam qui te præceſſere, Cœnobiarchis de turba Regularium mille aliis, prouen-

tus hi duntaxat ne perirent, qua poterant cura intendebant, Tu, si non omnino perditos, certè diminutos, longâque annorum sibi succedentium serie, à vicinis iuste in speciem possessos, reddidisti.

Beneficia vero, quorum ingens tibi conferendorum est copia, sic largiris, vt cum candidatorum ea postulantium causam agis, Ecclesiæ non negligas, sic doctrinã in illis diligis, vt eam charitati non pręferas; sic virtutem, vt qui ad docendum eruditione carent, gradu, locóque quem ambiunt, dignos non putes, & quia Dei negotia sic geris, vt tua, imo quia Dei, impensiore cura quàm tua; scelera si quæ in Clericis, vt in palustri loco mala germina se proferunt, antequam adolescant, seque ex herbâ in culmum induant, qua sedulitate soles omnia, opprimis, in quo est tua maior insigniorque gloria, quo hæc tua plena charitatis officia, collatáque Ecclesiis, egenísque munera, soli vis esse Deo cognita. Macte ergo hac virtute (PRINCEPS ILLVSTRISSIME) eiusque fructu gaude, gaude diuinæ ergà te prouidentiæ consiliis, ac amore, nec enim nos qui te, qui incontaminatam tuam per omnes vitę gradus innocentiam, fidem, ac Religionem nouimus, aliud loqui ac sentire possumus, quam te, qui istis in hac morum temporumque corruptelâ, pręstas virtutibus, Superis charum esse. Bonum enim virum, bonum Antistitem, moderatum Pręsulem esse, ac videri, qualis es, est hoc prouidentię, diuinęque in Ecclesiam beneficentię argumentum non leue. Erit & tuę erga me non obscurum, si librum hunc de beneficiis, qui ad te

abire

abire gestit, bonorum tuorum parte aliquâ frui sinis. Nimirum in tua esse Tutelâ ambit, quem diuina tegit, lucem tuis videre oculis, quos cœlestis claros ac perspicaces facit. Hunc tu ergo (PRINCEPS ILLVSTRISSIME) ne dedignare pauperem illum quidem ac vilem, sed tuorum in me meritorum verissimum testem, ac indicem, simul meę erga tuum nomen gratissimę voluntatis fidelissimum obsidem. Tuus est, quia societas ex qua prodit est tua, sed ea re pręsertim est tuus, quòd ab eo vitam habet, qui tuis meritis, proprięq; inductione voluntatis, quantus est, totus est tuus. Hoc tu nomine, quia desunt cętera, in tuam illum clientelam recipe, eiq; nomen tuum, vt securè lucem videat, ac sub manu tuâ adolescat ad fructum, præfigi sine, dum ego à Magistratibus quos in Dei Ecclęsia, mereris virtute tuâ maximos, citum hic tibi honorem, feram laudem, æternam famam, Beatam in cœlo immortalitatem, cum Deo duraturam, precor, & ominor. Vale. Parisiis 3. Nonas Octobr. anni 1647.

EXCELLENTIÆ TVÆ

Perpetuus in Christo seruus
STEPHANVS BAVNY.

AD LECTOREM.

VISQVIS es, qui librum hunc aliquando, oculis & manu teres, super eo pauca quædam habeo de quibus in limine te præmonitum volo. De beneficijs, ex antiqua, nouáque Ecclesiæ forma Clerico conferendis, de eius officijs, charitate in Deum, religione in Cœlites, sedulitate in procuranda commissa sibi plebe disserit, quàm bene tuum erit iudicium. De me interim hoc tibi verè narro, assidua fecisse me mensium multorum diligentia, nihil vt tibi, in subiecta materia, subtractum iustè queri posses, quod ad perfectam eius intelligentiam plenius explicatum velles. Potuissem, nisi tibi moram facturus fuissem ac nauseam, ad Pontificum decreta, addere & Scriptorum testimonia, prouocare ad Theologorum fidem, Canonum enarrationem, sicque signatis veluti tabulis, testibusque negotium conficere: sed enimuero, tibi ac breuitati, quàm mihi, satisfacere malui. Quia tamen multi, quotum in Gallia, eruditioni ac doctrinæ, non minus quàm pietati assurgitur, scire se in beneficijs nihil putant, si quæ sunt Gentis propria ignorant, vt de his pleniorem ipse tibi, ex Romanis, nostrisque moribus speciem conformares, feci quod auebant illi, forique nostri, id est Gallici publicam praxim, non Senatus magis sententiis, quàm Scriptorum libris, copiaque peruulgatam, non quasi gemmam vnam aliquam, sed vt historiam operi intexui, ignaris ob nouitatem, non ingratam, mihi autem qui de Sacerdotijs, tam Romæ, quam hic & vbique acquirendis, seruandisque disputo, non omnino inconcessam. Ac ne erres, nosse te volo, id me multis, magnisque exemplis facere. Nam vt de nostris nihil dicam, inter Italos, quam sæpè Flaminius, ad suam de resignationibus, déque vniuersa re beneficiali explicationem, ex occasione multa de Gallorum moribus, multa de Regum priuilegiis, multa de Senatotū in incontaminabili Curia iudicijs, tanquam lacinias, vesti quam parat, assuit. Nauarrus quanquam Hispanus, doctus tamen ac pius, Regni mores non sine laude, cùm est necesse, exponit, cum de seruis, ac interdictis sermonem instituit, eiusdem in vtroque consuetudinem suspicit. Piasccius in praxi, cum Couarr. in quæstionibus practicis, quæ in collatione Sacerdotij, Clericique ad illud præsentatione, facere ab omni æuo Galli Reges solent, non approbant modo, sed Religiosè quoque à Pontifice seruari docent. Caue hic ergo ne quod illis fuit in laude, mihi ponas in crimine, nec enim aut quæ ab illis sparsim & inretcisè in suos congesta sunt commentatios, quasi consutos centones, hæc in vnum veluti fasciculum collecta, tibi vt in Apellæa tabula spectanda, fruendáque offerri vetes. A Sexto Papyrio olim Regum Romanorum leges ordine digestas audio, à Saluio Iuliano Prætorum edicta in vnum composita non ignoro. Amabo, dic sodes, mihi soli Gentis meæ mores, è vetusta fori, nostrorumque hominum obseruatione, quasi νόμον ἄγραφον, è tenebis in lucem ad multorum vtilitatem educere cur sit nefas? Historicum age, non arbitrum, quæ in foro geruntur ac fiunt explico, quasi iudex non approbo, quæ Romanis opposita sunt legibus, vt ex vltima Thule, aut Hislandia, quispiam nouus hospes stili exercendi causa faceret, scribo, non laudo, quæ è regiis tabularum scriniis habui, quæ ex antiquis iuxta, ac recentibus Curiæ monumentis legendo dedici, bonâ tecum, historicáque fide communico. In eo quid habet æquitas, quo se læsam queratur, ac dicat? Quare per Auctorum, tam externorum, quàm nostratium exempla, monitáque gradientem, sequi præeuntem si nolis, ne argue: Vale, nec enim his te de rebus initiatum vltra moror.

APPROBATIO DOCTORVM.

EGO infra scriptus sacræ Theologiæ Doctor Censeo Librum hunc *De Beneficiis inscriptum, à Reuerendo Patre Stephano Bauny Societatis I E S V* Theologo compositum, nihil Orthodoxæ Fidei aut bonis moribus contrarium continere, dignumque esse qui in publicam Ecclesiæ Catholicæ vtilitatem in lucem edatur, 10. Februarij 1639.

C. MEVSNIER.

EGO infra scriptus in sacra Theologia Magister, & diuini Verbi Prædicator, fidem facio legisse me opus quod inscribitur *De Beneficiis Auctore P. Stephano Bauny è Societate I E S V*, omniaque in eo iuxta Orthodoxam, Catholicæ, Apostolicæ ac Romanæ Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum ac Canonum doctrinam summa cum eruditione exponi. Parisiis decimo Februarij anni 1639.

GEOFROY.

EGO Stephanus Binetus Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Franciæ, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis, Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc Regnante 14. Februarij 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque eorundem permissione imprimant, permitto Michaeli Soly Bibliopolæ Parisiis degenti vt librum qui inscribitur *Quasi Contractus de Beneficiis, à P. Stephano Bauny nostræ Societatis Theologo*, compositum, & eiusdem societatis grauium Doctorumque hominum iudicio approbatum ad proximos annos diuendere possit. Datum Parisiis 21. Februarij 1639.

STEPHANVS BINETVS.

é

PRIVILEGE DV ROY.

LOVYS PAR LA GRACE DE DIEV, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE, A nos Amez & Feaux Conseillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maistres des Requestes Ordinaires de nostre Hostel, Baillifs, Seneschaux, Preuosts, ou leurs Lieutenans, & tous autres nos Iusticiers & Officiers qu'il appartiendra, Salut. Nostre cher & bien Amé MICHEL SOLY, Marchand Libraire à Paris, nous a fait remonstrer qu'il auroit recouuert vn Liure intitulé, *Opera Theologica R. P. Stephani Bauny è Societate IESV Theologi, De Sacramentis, Censuris, Contractibus, quasi Contractibus, & de Beneficijs.* Auquel Liure il n'y a rien contre la Foy, bonnes mœurs, & Religion Catholique, Apostolique & Romaine, ains iugé digne d'estre Imprimé pour l'vtilité publique, suiuant les Approbations des Docteurs en Theologie de la Faculté de Paris, signées F. Laurens de la Motthe, F. Simon Roger, & C. Musier, & l'acte du R. P. Binet Prouincial de la mesme Compagnie, cy-attachés sous le contre-seel de nostre Chancellerie, lequel Liure il desireroit Imprimer, ou faire Imprimer, vendre & faire distribuer, ce qu'il n'ose faire sans nostre permission, qu'il nous a fait supplier luy vouloir sur ce accorder: A CES CAVSES, Auons audit Soly permis & permettons par ces presentes, d'Imprimer, faire Imprimer, vendre & distribuer ledit Liure tant de fois, en tels volumes qu'il desirera, & ce durant le temps & terme de dix ans, à compter du iour qu'il sera acheué d'Imprimer: Faisant tres-expresses inhibitions & deffences à tous Libraires, Imprimeurs, & autres personnes de quelque qualité & condition qu'ils soient, d'imprimer ou faire imprimer, vendre, distribuer, ny extraire aucune chose dudit Liure sans le congé & consentement dudit Soly, sur peine de confiscation des exemplaires qui auroient esté mis en vente au preiudice des presentes, & de mil liures d'amende, moitié à nous, & l'autre audit suppliant, & en tous ses despens, dommages & interests: Voulons & nous plaist, qu'en mettant vn Extraict des presentes au commencement ou à la fin de chacun desdits Exemplaires, elles soient tenuës pour signifiées & venuës à la connoissance de tous, à la charge de mettre trois Exemplaires dudit Liure, sçauoir deux en nostre Bibliotheque, & vn en celle de nostre cher & feal Cheualier Chancellier de France le Sieur SEGVIER, à peine d'estre descheu du present Priuilege: SI vous mandons, & à chacun de vous enioignons que du contenu des presentes, vous fassiez iouïr, & vser plainement, & paisiblement ledit Soly, ou autres ayant droict de luy: Cessans, & faisans cesser tous troubles & empeschemens au contraire: Et au premier nostre Huissier ou Sergent requis faire pour l'execution des presentes, tous exploicts requis & necessaires, sans demander placet, visa ne pareatis que cesdites presentes, nonobstant clameur de Haro, Chartre Normande, prise à partie, & Lettres à ce contraires: CAR tel est nostre plaisir, nonobstant aussi oppositions ou appellations quelconques, pour lesquelles, & sans preiudice d'icelles ne voulons estre differé. Donné à Paris le dix-huictiesme iour de Mars mil six cens trente neuf, & de nostre Regne le vingt-neufiesme.

Par le Roy en son Conseil.

RENOVART.

Acheué d'Imprimer pour la premiere fois le 20. d'Octobre 1647.

INDEX TRACTATVVM ET QVÆSTIONVM.

DISPVTATIO PRIMA.

De Beneficijs, eorum varietate multiplici, ac quibusdam alijs, quæ illis sunt affinia.

QVÆSTIO I.

DE COMMENDA.

QVÆSTIO I.

DISPVTATIO SECVNDA.

QVÆSTIO PRIMA.

Tractatus præcedentis Epitome.

CAPVT I.

DISPVTATIO TERTIA.

DE ELECTIONE.

QVÆSTIO I.

Epitome Tractatus de Electione ex Canonibus Concilijs ac decretis Pontificum.

CAPVT I.

DISPVTATIO QVARTA.

QVÆSTIO I.

De Mandatis Apostolicis.

QVÆSTIO I

DISPVTATIO QVINTA.

De iure Patronatus.

QVÆSTIO I.

Epitome Tractatus de iure Patronatus ex Canonibus & Pontificum decretis.

De Regia Nominatione ad beneficia.

De Nominationibus per Academiam.

DISPVTATIO SEXTA.

Quibus conferri Beneficia possint, & quibus non?

QVÆSTIO I.

DISPVTATIO SEPTIMA.

De Modis quibus beneficia vacant.

QVÆSTIO I.

DISPVTATIO OCTAVA.

De vnionibus Beneficiorum.

QVÆSTIO I.

DISPVTATIO NONA.

DE RESIGNATIONE.

QVÆSTIO I.

Epitome Tractatus de Resignatione.

CAPVT I.

DISPVTATIO DECIMA.

DE PERMVTATIONE.

QVÆSTIO PRIMA.

DISPVTATIO VNDECIMA.

DE TRIENNALI POSSESSIONE.

QVÆSTIO I

DE PENSIONIBVS.

QVÆSTIO I.

Epitome eorum quæ de Resignatione & permutatione sunt dicta.

CAPVT I.

DISP.

De Tempore ad horarum Psalmodiam necessario.

DE ORDINE.

Epitome eorum quæ de horis disputatione præcedenti sunt scripta.

CAPVT I.

DISPVTATIO XIV.

DE RESIDENTIA.

QVÆSTIO I.

Epitome, eorum quæ de Residentia superiori sunt Tractatu dicta.

CAP. I.

DISPVTATIO XV.

DE ADMINISTRATIONE BONOrum Ecclesiasticorum per Clericos.

QVÆSTIO I.

De Beneficiariorum Parochorum maxime ac Canonicorum officiys secundum Tridentinum, 515

DISPVTATIO XVI.

DE SIMONIA.

QVÆSTIO I.

Epitome, eorum quæ sunt priore Tractatu dicta de Simonia ex Conciliis & Canonibus.

CAP. I.

FINIS.

DE BENEFICIIS.

DISPVTATIO PRIMA.

DE BENEFICIIS, EORVM VARIETATE MVLTIPLICI, AC QVIBVSDAM ALIIS, QVÆ ILLIS SVNT AFFINIA.

A

QVÆSTIO PRIMA.

Explicatur nominis varietas ac ratio.

BENEFICIVM dictum esse Duaren. *lib. 2. cap. 3.* existimat à similitudine prædiorum militarium, quæ militibus limitaneis absque vllo onere tradebantur, vt iis quasi iam emeriti alerentur. Sed nec illa prædia dicebantur beneficia, nec illi milites beneficiarij, sed limitanei, & fundi limitrophi, Beneficiarij vero milites erant exempti & immunes à muneribus militaribus, gestatione, v.c. & erectione valli, excubiis, &c. quare nec vsum huius vocis, nec eius originē inde trahi posse, quisquam verè opinor ac rectè dixerit.

Loquuntur prudentius qui beneficium idem esse quod gratiam præter ius concessam aiunt, quod enim est eiusmodi, per quod benè fit alteri, nomen habet beneficij: ita commodatum dicitur beneficium *in lege in commodato parag. sicut dig. commodati: & cap. 1. de commodato,* negat Pontifex commodantem *beneficio oportere decipi* (id est, commodato) *sed potius adiuuari.*

Similiter quia dispensatio dispensato ad animi quietem prodest, beneficium appellatur à Pontif. *in cap. innotuit de elect.*

Secundo est beneficium idem ac auxilium, ita minores, ætatis beneficio se nonnunquam tuentur, id est, auxilio, vt quæ imprudenter pro ætate gesserunt, ac temerè, hæc sibi in noxam, reique suæ domesticæ iacturam non cedant.

Secundo, quia est charitatis in Principe, de subditis, quantum fas est illi, bene mereri omni tempore, eius in illos merita, à classicis auctoribus beneficia vocari solent, hoc sensu, substitutionem ex beneficio Principis, puberi muto factam, agnatione sui hæredis rumpi Paulus ait: Ita testamenti factionem à militibus liberam, Vlpianus *beneficium principale* nominat.

Est & speciale Principis beneficium, cum alicui immunitatem à communibus & publicis regni oneribus dilargitur, cum anni

B

præsentis censum relaxat, vel reliqua (vt aiunt) annorum præcedentium remittit ac condonat, cum ne municipali sis iure vinctus, facultatem indulget, cum castra, vrbes, agros, vnde commeatus ad vitam vtiles ac necessarios petas, abundè consignat ac præbet, quæ cum sint genere ipso varia, multitudine infinita, natura ac nomine inter se diuersa, beneficii adiuncta voce seiunguntur ab inuicem. Sic *aqua beneficium,* Iulius Frontinus dixit, *ius aquæ ex publico ducendæ, annuli aurei* beneficium Triphonius, *literarum* Faber *ad titul. de diuersis regul. iuris. Commeatus, annonæ ac stipendiorum* Plin. quibus verbis sibi hi auctores ius ac potestatem esse, ferendi annuli aurei, petendi de publico stipendij, ac annonæ ad vitam opportunæ, in-

C

nuebant, *Athleta Domine* (inquit Plin. ad Traian) *epist. 119. lib. 10. ea qua pro Isolasticis certaminibus constituisti, deberi sibi putant statim ex eo die quo sunt coronati. Rogo ergo vt dubitationem meam regere, id est, beneficia tua interpretari digneris.*

Equidem cum Reges olim Galli ob egregiam sibi in bello à nobilibus nauatam operam, Ecclesiæ villas & prædia dono eis da-

rent, sunt hæc regiæ eorum munificentiæ symbola, dicta *Beneficia*, sic enim Capitul. *lib. 1. cap. 163. vt qui Ecclesiarum beneficia habent, Nonam & Decimam ex eis Ecclesiis cuius res sunt, donent, & qui tale beneficium habent, ad medietatem laborent, & de earum portione, proprio Presbytero decimas donent*, *& lib. 4. cap. 69. vt missi nostri, qui vel Episcopi vel Abbates vel Comites sunt, quandiu prope suum beneficium fuerint, nihil de aliorum coniecto accipiant*, vocabantur autem hæc prædia, *Dominicata*, vt est in *lib. 5. Capitul. cap. 147.* hoc est Domini patrimonium, seu quæ in Ecclesiæ feudo sita erant: hinc *Dominicalia* pro regalibus feudis, quæ est huius vocis notio in capitulis ab Adria. Papa Friderico I. Imperatori oblatis, in quibus est. *De dominicalibus Apostolici, feudum non esse colligendum, nisi tempore suscipiendæ coronæ.* Et quoniam non habebant Nobiles hæc prædia villasque nisi precario, appellabantur *precaria*, *quas secundum antiquam consuetudinem & auctoritatem, de quinquennio in quinquennium renouari oportebat*, decreto Car. Calui. *in Capitul c. 9.* & coli, in his autẽ colendis operam quisquis suã non afferebat, ex quo accidebat, eas Ecclesiæ vtiles non esse, his excidebat, est de ea re his concepta verbis Ludou. Pij constitutio *lib. 5. Capitul. cap. 145. Quod quicunque hanc negligentiam iterauerit*, (in agrorum, scilicet subactione ac cultura) *beneficium vnde hac Nona & Decima persolui debent, amissurum se sciat.*

Et sua quoque olim prædia Reges nostri cum clientelæ legibus Reipubl. darent, aut priuato cuipiam homini, hæc beneficij iure ac nomine dare se aiebant, Sic Clodoueus 1. Aureliano Duci Milodunum castrum beneficij iure attribuit, vt est apud Aimoynum de Gestis Francor. *lib. 1. cap. 14.* Sic idem ibid. *Beneficij* verbum pro feudo vsurpauit, quod & fecisse Sigibertum in Chronico anno 1007. indicat hæc eius oratio: *Henricus Imperator Valentianas Balduino Flandrensium Comiti beneficiauit, vt sibi contra motus suorum auxilio esset.* Id tamen modo ne liceret, regnique census quouis beneficij nomine vel concedere fas esset, prohibete Regi placuit in edicto Molinensi ann. 1566. vt olim Imperatores Theodos. & Valentian. limitaneos seu saltuenses fundos in cuiusquam priuati ius transferri vetuerant *Nouella Constit. de Patrim. rei dominicæ & limitrophis fundis.*

Tamen vt habebant Imperatores olim ac Reges, habentque adhuc hoc tempore, quæ subditis suis commoda conferant, fructu varia, vsu suauia, multa ac diuina, quibus ab vtilitate quam iisdem progenerant, nomen

A est beneficij, ita Pontifici, nunquam non est ad manum quo sibi fideles deuinciat, sunt sane eius ad Episcopum datæ in fauorem alicuius literæ, quas nos *mandata & rescripta* eius exemplo appellamus, beneficia, quod hæ in eorum vtilitatem cedant, ac commodum, quorum causa dantur, Bart. *in leg. final. dig. de constitut. Princip.*

Neque tamen est hæc beneficij prout à nobis hic vsurpabitur, propria, strictaque notio. De eo vt est spiritale ac Ecclesiasticum omnis hæc nostra futura est disputatio.

B

QVÆSTIO II.

Quid sit Beneficium quod à Pontif. ac Episcopo Clericis conferri solet.

Est beneficium autore Corasio *parte 1. de beneficijs cap. 2.* Flamminio *lib. 4. de resignatione quæst. 2.* Res Ecclesiastica quæ Sacerdoti vel Clerico ob sacrum ministerium, in perpetuum vtenda conceditur, vel vt loquitur Hostiensis in *can. nonum de prabendis*, Less. *de benefic.* Regin. *to. 2. lib. 19. num.* C *78. ius percipiendi bona Ecclesiastica toto vitæ tempore, constitutum ab Ecclesia, propter officium spirituale, quod Clericus eis sunt debita, tenetur titulo beneficij sui præstare.*

Est autem ius ministrandi spiritualia, & propter illa percipiendi reditus, Clerico beneficiario ad victum cultumque assignatos, id quod in beneficio vocatur titulus, seu facultas, iustaque causa eos sibi vindicandi ob spirituale ministerium, Nauar. *lib. 6. consilior. consil. 6. de prabendis*, Ioannes de Selua *q. 5. de* D *beneficijs* Reginald. *lib. 19. n. 78.*

Etsi mihi admodum sit probabile, titulum, præter hoc ius, ac colligendorum redituum facultatem, etiam bona complecti Ecclesiastica, primo quia quædam sunt Ecclesiæ titulatæ, quæ contra distinguntur à commendatis ad tempus, *ex can. qui plures Ecclesias 2. causa 21. qu. 1.* At huius distinctionis, alia proferri causa nequit, quam quod priores sunt beneficia, & proinde perpetua, non secundæ, ergo titulus & beneficium communiter sunt E idem, ergo cum beneficium bona connotet Ecclesiastica, ad ministri sustentationem destinata ab Ecclesia, hæc ipsa etiam tanquam effectum in causa sua designabit tituli nomen, definitioni beneficij additum.

Secundo, *can. Sanctorum 2. dist. 70.* Ordinatio sine patrimonio aut titulo facta est irrita, hoc est, quoad vsum suspensa, ergo titulus, tam sacræ functionis ius complectitur, quam colligendorum redituum, est ergo titulus materialiter spectatus, idem ac benefi-

cium

cium. Consequentia probatur, Ideo ordinari prohibentur Clerici sine titulo, ne cogantur cum ordinis dedecore, stipem cogere, aut turpem quæstum manuum artificio facere, quæ est causa, cur sine titulo aliquos initians Episcopus, teneatur eosdem alere, *donec eis in aliqua Ecclesia conuenientia militiæ Clericalis stipendia assignauerit, canone Episcopus 4. de præbendis, aut de sua vel paterna hæreditate subsidium vitæ c.16. habeant ibid. & de præbendis,* ergo titulus, cum potestate faciendæ rei sacræ, etiam ius ac facultatem continet percipiendi Ecclesiasticos reditus, sed hæc duo beneficium componunt: ergo quod modo nobis est beneficium, id antiquis fuit titulus, indicat hæc ex *lib. feudor. 1. tit. 6. parag. 1* petita oratio, *si Episcopus, vel Abbas, aut Abbatissa, & Dominus plebis feudum dederit de rebus Ecclesiarum quæ eis subiecta sunt, & tituli vocantur.*

Ob eam opinor causam beneficium definit Petrus Gregorius, *cap. 6. de beneficijs, certam & spirituali muneri coniunctam bonorum Ecclesiasticorum portionem, quæ certis est ædibus sacris ad hoc assignata,* vt Clerico ob sacrum ministerium, ad vitam perpetuo cedat.

Et quidem est munus spirituale in beneficio, officium, quod ab iis Clericis impendi debet Ecclesiis, qui titulum habent, aut reditus possident, quod munus pro beneficiorum diuersitate est quoque diuersum, interdum enim beneficiario, sacro faciẽdo tantum est vacandum, alias ei sacrosancto Missæ Sacrificio incumbendum est & psalmodiæ, nonnunquam his functionibus accedit & administrandi Sacramenti obligatio, vt videre est in Parocho, in summa non datur vnquam vllum beneficium, nisi propter officium, *cap. finali de rescriptis in 6.*

Particulæ reliquæ, beneficij naturã indicant, in primis enim est *portio* certis *assignata ædibus* sacris, vt ea voce materialiter sumpta indicetur, in beneficiorum numero serieque, locum iis non esse titulis, quibus obuentiones diurnæ nullæ adhærent, aut annuæ, quales sunt eorum, qui titulares appellantur Episcopi, viri scilicet ad Episcopatum inter infideles promoti, ex quo nullos sunt vnquam recepturi prouentus.

Secundo remouentur ea voce à beneficiis Canonicatus, quia summo Pontif. certis dantur hominibus cum spe eos possidendi, quando vacauerint, non ante, qui verius gratiæ expectatiuæ dici queunt, quam beneficia.

Primo, quia eiusmodi homines non habent reditus, sed expectãt futuros *c. dilecto de præb.*

Secundo, quia non habent ius in re sed ad rem, *de concessione præb. cap. finali.*

Dixi *sumpta materialiter*, nam beneficium

A formaliter acceptum ac proprie, ius spiritualis ministerij exequendi significat, simulque ob illud, seu eius gratia, colligendæ prædictæ portionis, à qua, & iure eam exigendi, ac cum est exhibita, & soluta retinendi, beneficium appellatur. Primis enim Ecclesiæ constituendæ Patribus olim in more erat, non admittere inter Clericos, nisi qui certæ essent Ecclesiæ ascripti, ac digni habiti, qui stipendiis alerentur Ecclesiasticis, *Deque Iesu Christi patrimonio viuerent,* vt est in *cap. cum secundum Apostolum 16. de prabend. Clericum autem in*
B *duarum Ecclesiis ciuitatum eodem tempore conscribi non oportere* habes 21. *q. 1. can. Clericum. 12. & in can. Sanctorum 2. distinct. 70.* quare tot ascribebantur singulis Ecclesiis & non plures, quàm alere hæ possent: ab ea consuetudine profectum puto Gregorij mandatum, ad Engolismensem Decanum, vt numerum præbendarum Xantonens. Ecclesiæ, ad eiusdem facultates reuocaret *cap. finali de verbor. significat.* Et vt qui in aliquam erant ascriti, dicerẽtur Clerici eius *Tituli*, teste P. Gregor. *de beneficijs cap. 8.* & quia ad eos commoda inde non modica manabant, ideo 21.
C *q. 1. can. 1.* dicitur, *negotiationis genus quoddam esse & turpis lucri artificium*, in duabus connumerari Ecclesiis.

Dicitur autem hæc portio *Ecclesiastica* esse, vt ea voce excludantur bona patrimonialia, hæreditaria, aut temporaria, quorum percipiendorum ius habet Clericus, cum Pater eius moritur.

Debetque hæc portio perpetua esse, non quod hæc beneficiario in pœnam culpæ à se admissæ adimi nequeat, sed enimuero, quia talis est ex eorum intentione, qui illam Chri-
D sto obtulere seruatori, quæ fuit haud dubiè, vt Clericorum perpetuo foret, quo sic semper Deo laudes occinerent, gratiis ei habendis ac gratulationibus nunquam non vacarent, quare nec illis negari potest, aut adimi nisi ex culpa sua aliqua, multo minus titulus, ex quo ea portio tanquam effectus ex causa sua pro manat, sicut habetur 21. *q. 1. can. petisti 17.*

Excipienda sunt beneficia, quæ nos Manualia dicimus, quæ cum superioris arbitrio auferri possint, ex Regin. *lib. 30. tract. 3. cap. 9. num.* 138. proprie perpetua dici nequeunt, nisi
E eo sensu, de quo postea.

Additur in diffinitione cedere eam portionem ad Clerici sustentationem & vitam, Quia reditus Ecclesiastici non dantur pro officio spirituali tanquam pretium, alioqui esset Simonia, sed dantur tanquam alimentum, seu operæ suæ in promouendo Dei cultu, eoque propitiando suis precibus, honorarium, ac ad seruiendum Deo liberius, illecebra quædam ac motiuum.

Quod si beneficium in *cap. finali de rescriptis* dari ob officium spirituale dicitur, vox *propter* finem significat, & non pretium secundum Regin. Enimuero etsi sint prædia, quæ Ecclesia multa ac copiosa possidet, ipsique adeo prouentus ex eis nasci soliti, in se, ac natura sua profani, sunt tamen tam hi, quam illa, ita sacro cohærentia muneri, vt separationem ab eo non recipiant, vt habet *cap. vnicum vt beneficia Ecclesiastica sine diminutione dentur*

Secundo sunt quoque spiritualia, aut spiritualibus annexa, quia sunt ex auctoritate Pontificum supernaturali, sacris vsibus, diuinisque mysteriis destinata, quæ est causa, cur sine pretio ius ad ea dari debeat 1. *q.* 3. *can. si quis obiecerit cap. ad nostram* 21. *de simonia, & vltimo de rescriptis in* 6. quia cum talia ordinem ad ius spirituale habeant, & consequenter sint spiritalia, nec vlli concedenda, nisi qui ad munus spiritale fungendum sit idoneus, ea vendere, est Paschalis Papæ testimonio 1. *q.* 3. *can.* 7. præbendam aut Ecclesiam vendere, *quia cum quis horum alterum vendit, sine quo, nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit*, idem ibid.

QVÆESTIO III.

Quotuplex sit Beneficium.

NOn sunt beneficia omnia vniusmodi, quædã enim sunt cõpatibilia, incõpatibilia alia, sunt compatibilia quæ non excludunt aliud, hoc est quæ vna cum alio possideri possunt à beneficiario; incompatibilia, quæ retineri simul cum alio nequeunt, & hæc sunt in duplici genere, quædam enim dicuntur esse talia, quod natura sua, aut decreto Ecclesiæ sit sibi sunt opposita, vt vno obtento, illico vacet aliud. Rebuffus *de dispensatione ratione ætatis parag. incompatibilia num.* 1. tales sunt dignitates, *cap. quia nonnulli* 3. *de Clericis non residentibus* Parochiales Ecclesiæ, curata omnia beneficia, *cap. nonnulli supra cap. quia in tantum* 5. *de præbendis*, *cap. licet Episcopus* 28. *eodem titulo in* 6. *cap. cum singula officia* 32. *eod. tit.* Vicariæ item perpetuæ, *Clementina vnica de officio Vicarij*.

Secundo, simplicia sub eodem tecto, si sint conformia, *cap. litteras* 9. *de concessione præbendæ*, simplex cum duplici, si vtrumque ex sua institutione residentiam postulat, quia vtrobique, illam eodem tempore exhibere, nemo in duobus locis potest *cap. non potest* 21. *de præbendis in* 6.

De hoc quoque sunt genere regularia respectu sæcularis & contra, *cap. nullus* 28. *de electione in* 6.

Sunt & alia quæ dicuntur incompatibilia, vt canonicatus duo, secundum Alex. III. *in decret.* 5. *extra de præbend.* vbi eorum multitudinem ait *canonibus inimicam esse, vtpote qua dissolutionis materiam, & euagationis inducit, certumque continet animarum periculum*: quare in duarum Ecclesiis ciuitatum, eodem tempore aliquem conscribi non permittit Chalcedon. Concil. *can.* 10. *Non vnum Abbatem duobus Monasteriis præsidere*. Concil. Agath. *canone* 57.

Præter hæc beneficia, quædam reperio quæ sunt incompatibilia quidem, sed impropriè, nam etsi sine peccato retineri simul nequeant, rantam tamen ac tam acrem inuicem repugnantiam non habent, vt vnum vacet ad præsentiam alterius, quo de genere, ea censenda sunt, quæ seorsim sumpta singula, possessori suo tantum suppeditant, quantum ei ad vitæ commeatus necessarios sit satis, hæc enim quia decreto Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 17. cuilibet sufficere singula debent, dicuntur Ecclesiæ voluntate ac institutione incompatibilia.

Secundo diuiditur beneficium, in curatum & non curatum: curatum est, quod animarum curam habet: cuiusmodi est id censendum, cui Ecclesiæ voluntate, eorumque qui eius extitere fundatores primi ac parentes, docendi, cohortandi, concionandi, ac administrandi Sacramenta munus incumbit, ac prouincia, *Clementina dudum de sepulturis parag. verum Parochiales*, cum potestate ligandi, & soluendi quos conceptus de peccatis dolor tanti beneficij capaces reddit ac idoneos, Innocent. in *cap. cum satis, de officio ordinarij*, qui vero Clericus, ad spiritualia tantum officia, vt horas decurrendas, sacrificium Deo offerendum astringitur, hic cura animarum vacare est censendus.

Curati rursus beneficij duo sunt genera, vni nomen est Prælaturæ, non Prælaturæ alteri, non prælatura animos curat, sed sine potestate domandæ subditorum contumaciæ, coercendæ legibus audaciæ, puniendæ per eos commissæ culpæ, quæ duo, Prælaturæ sunt propria munera, nam hæc procurationi alienæ salutis, iurisdictionem adiicit, quam vt effectus necessarius potestas sequitur, primo visitandi, secundo recipiendi de visitatis procurationes, id est stipendia, quæ ab iis antiquo Ecclesiæ more dari visitatoribus solent, vt Archidiaconis, Archiepiscopis *de censibus in* 6. *cap.* 1. Habet Prælatus ius insuper de Glericis quorum est suspecta vir-

tus

tus, eorumque criminibus inquirendi, quarto, illa, eorumque auctores, censuris Ecclesiasticis, suspensionis, interdicti, & excommunicationis quando est necesse, vindicandi pro merito.

Non curati, septem sunt species, quarum fere omnium fit mentio de *consuetudine in 6. cap. 10.* scilicet prælatura simplex, dignitas, præpositura, personatus, officium, seu administratio, canonicatus, & simplex beneficium. Prælatura beneficium est, idque duplex, quod ordinariè possessorem suum, à potestate ordinarij eximit, eidemque iurisdictionem in eos tribuit, respectu quorum Prælatus dicitur. Glossa in *Clementina de rebus Ecclesiæ, non alienandis*, cum Rebuff. *de pacificis possessoribus num. 68.*

Præpositurae proprium est, in multis locis, vt Remis, temporalibus cum authoritate præesse, seu rerum Ecclesiasticarum administrationem habere, 1. *qu. 3. ca. Saluator* 8. In quo ei, ex parte, similis est Dignitas, quæ definitur.

Beneficium, quod sine exemptione, habet iurisdictionem fori externi specialem, qualis est Archidiaconatus. Nec est tamen hæc Archidiaconorum iurisdictio, à iure communi, sed consuetudine tantum. Fabric. *tract. de beneficiis, cum dignitate personatus, num. 74.* & Doctores, *in cap. cum satis, verbo, conuertendis, & in caput sequens, verbo, promulgare, de offic. Archidiac.* cum eos excommunicare, suspendere, interdicere, canonica iura non sinant, quod tamen eos tentare ac impune facere consuetudo multis in locis recepta patitur, ex *cap. dudum, de elect.* quam Senatus Parisiensis, arresto speciali anno 1495. seruandam decreuit, in causa Archidiaconi Catalaunensis aduersus Episcopum, qui hæc Archidiacono munera, nec in vrbe, nec turi cum prouinciam lustraret, tentanda narrabat, Choppin. *de sacra polit. lib. 1. tit. 8. num. 21.* Dignitatesque eiusmodi obtinent Abbates, & alij Prælati, tam regulares quam seculares, Vicarius item Episcopi generalis, qui parem cum Archidiacono potestatem, ac iurisdictionem in Clericos totius Diœcesis obtinet, Laymanno teste, de beneficiis *cap. 5.*

Personatus, hi dicuntur in ministris Ecclesiæ qui sine iurisdictione, prærogatiuam habent, & eminentiam in choro, Capitulo, ac ferendæ suffragio præ cæteris.

Sunt officia Canonicatus, quibus ex prima sua institutione, officium aliquod temporale perpetuo est annexum vt sunt Thesaurariatus, Præcentoria, Scholaritaus.

Canonicatus simplex (idemque est de Præbenda concedi solita in Ecclesiis Cathedralibus aut Collegiatis) simplex beneficium est, cui nulla qualitas ex iis inest quas ante memorauimus, nec habet eminentiam, iurisdictionem, aut administrationem.

Duplex è contra est, cui eminentia, iurisdictio, aut administratio est adiuncta, & ita Papatus, Episcopatus, Dignitas, Prælatura, beneficia sunt duplicia.

Postremo diuiditur beneficium, in regulare, & seculare *cap. cum de beneficio, de præbendis in 6.* & *Clementina vnica, de supplenda negligentia Prælatorum.* Regulare, quod à Monachis, aut regularibus tantum acquiri potest, seculare quod à sæcularibus Clericis, id est, monastico voto, aut regula non obstrictis, etsi regulari interdum committi queat, nam primo, potest Nouitius religiosus in Episcopum eligi, *cap. nullus 28. de electione in 6.* modo factæ de se electioni ante obtentam Papæ licentiam, minimè consentiat (inquit) Corasius 3. *parte de beneficiis cap. 4.* quod tamen necessarium non existimo, cum id canon citatus non exigat. Verba ipsa indicant, *Ad dignitatem Episcopalem ad quam Nonitij interdum eliguntur, talem in sæcularib. aut regularibus Ecclesiis eligi minime prohibemus.*

Secundo, ad Parochiam quamlibet regularem admoueri potest Canonicus regularis, vt habetur *cap. quod Dei 5. de statu Monachorum*, etsi sit de ordine mendicantium, Nicolaus Garcias, *parte 7. cap. 10.* non tamen ad Canonicatum, aut simplex aliud beneficium, quia tunc causa curæ animarum suscipiendæ definit, ac cessat, ob quã religiosos esse Parœciæ capaces ius voluit, cum facultate tamen Papæ, ac superiorum suorum, quam negandam non esse, cùm necessitas aut vtilitas Ecclesiæ postulat docent Laym. *de benef. tract. 11. cap. 4. num. 3.* Rodrig. *to. 1. regular. qu. 34. art. 4. & 5.* quodlibet autem beneficium, esse ex prima institutione sua sæculare præsumi debet Doctorum opinione ac sensu, in Romanæ Rotæ *decisionib. decisione 32.* Nauar. 1. *consilior. tom. lib. 3. de præbendis consil. 3. num. 1.* nisi contrarium ostendatur ac probetur, *glossa pragmatica sanctionis, tit. de collationibus §. item quod ad dictas*, aut spatio 40. annorum sit per regulares possessum, Paponius *libro trium Notariorum 3.* quod tempus esse necessarium, vt vna Ecclesia præscribat contra aliam, habetur in *cap. de quarta 4. de præscriptionibus.*

Pro regulari item est id beneficium habendum, quod eius fundatorem, ac authorem voluisse constat, vt à religiosis administraretur, non aliis, Reginal. *lib. 30. cap. 9. num. 335.* Nauar. *consil. de præbendis 2. num. 1.*

Rursus est vtrumque beneficium, duplex aut simplex. Duplex curam animarum habet eique adiunctam iurisdictionem, simplex vtraque caret.

Regularia simplicia sunt Prioratus simplex & canonicatus regularis. Duplicia autem

Abbatia, Prioratus conuentualis, & claustralis.

Sæcularia simplicia sunt, canonicatus collegiatæ Ecclesiæ & capellania. Duplicia sæcularia sunt in duplici genere, quædam enim curam animarum habent, cum iurisdictione in foro externo supra personas, cum titulo dignitatis, vt Papatus, Episcopatus, &c. quidam vero curam animarum habent, sed sine iurisdictione in foro externo, vlloque dignitatis titulo, vt Parochiale beneficium, Vicariaque item Parochialis perpetua: quædam titulum habent ac eminentiam, sed sine iurisdictione in Clericos, vt Præcentoria, Thesauriaranus, quædam iurisdictionem habent ac dignitatis titulum, sed non curam animarum, vt Archidiaconatus. Reginald. *lib. 19. cap. postremo sect. 2. parag. 4. num.* 82.

DE BENEFICIIS MERE simplicibus.

QVÆSTIO IV.

Quid sit Capella, quid Oratorium, & Altare.

Beneficium simplex tribus modis accipitur.

Primo, latissime pro omni beneficio, quod non habet curam alicuius, & sic accipitur *cap. vltimo de prab.* vbi Greg. IX. asserit, cum de simplici beneficio prouideri alicui imperat, ad rectoriam & dignitatem tale se mandatum non extendere.

Secundo capitur latè, pro eo quod nec curam animarum, nec dignitatem aut administrationem habet, & sic canonicatus dicitur beneficium simplex.

Tertio strictius, pro beneficio, vi cuius, nec honor in choro, nec vox in capitulo habetur, nec vlla aliorum beneficiorum ei inest qualitas, non iurisdictio, non administratio, non dignitas aut animarum cura.

Suntque horum beneficiorum species duæ, Præstimonium & capella, illud onus non habet seruiendi in Ecclesia, quo onere ista non caret; fuere enim Præstimonia, alendis in studio literarum Academicis, aut in bello militibus, constituta primis temporibus stipendia, nostro autem, atque eorum adeo qui nos præcessere, pro veris sunt habenda beneficiis, sic enim nominantur à Bonifac. VIII. in *cap. quoniam 8. de conc. ff. prab. in 6.* Pio V. in *Extrauag.* quæ incipit, *ex proximo*, Nauar. *de Orat. cap.* 21. Fauetque ipsa ratio, nam spiritualis officij exequendi obligationem adiunctam habent, cui operam dare quo modo Clerici solent, Laicis non est concessum, quæ

A est Panormit. opinio Maynardi in *lib. 8. qu. cap.* 4. Pelei *in forensib. lib. 1. art.* 12. Bleyani *de præstimon. & oblat. in Theor. num.* 9. Quod si ea, beneficio alteri vniri contingeret, hoc ipso desinerent esse talia: eiusque cui vnirentur, inciperent esse partes, membraque. Rebuff. *lib. 1. prax. tit. de Vicariis perpetuis num.* 17. Fabric. *de obit. & anniuersar. num.* 5. *& 6.*

Capellæ nomine (siue id sit ortum à Capellarum pellibus, quibus sacella obtegere veteribus erat in more, siue à D. Martini
B cappa, quam qui Gallis olim cum authoritate gia Principes præerant, secum in bellum propitiandi numinis causa ferre consueuerant, huic ferendæ, ceruices, collumque Regis nutu arbitrioque quisquis è Clericis submittebat, is Capellanus in eius exercitu curiamque audiebat, vt refert ex Valfrido Strabone, Augensi Abbate P. Greg. *in tract. de benef. cap.* 11. *num.* 10. Capellæ (inquam) nomine, locum religiosum intellige, sacro litatorio faciendo destinatum, sine plebe curaque animarum, ad ambarum tamen vtilita-
C tem ac commodum paratum, vt colligitur ex decretali Alexand. III. *ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand.* Ei qui præficitur, Capellani nomen habet, ac cum colligendorum iure prouentuum, Missæ aliquoties in ea dicendæ onus. Estque si fides Bleyano dari debet *in tract. de Altarib. & Oratoriis num.* 15. idem ac quæ apud nos appellatur. *Succursalis*, seu auxiliaris & adiutrix Ecclesia, quippe quæ dependet ab altera, cui vicinia in cuius est vtilitatem ac commodum erecta, subiicitur. Sic Ecclesia S. Rochi, in suburbio S. Honorari Paris. subsidiaria est Parochiæ S. Germani
D ad Luparam. Enimuero quum hæc suo non posset omnes ambitu Parochianos complecti, placuit Episcopo, Capellam seu Ecclesiam auxiliarem erigi in quam suburbij populus Sacramentorum causâ coiret, ibique diebus Dominicis ac festis, sacrum Missæ officiũ religiose audiret, inditumque suburbanæ huic Ecclesiæ nomen S. Rochi, ea lege tamen, vt in signum collatæ sibi in ea re gratiæ à matrice sua Ecclesia, eam quotannis quater, in festis anni insignioribus adirent, quibus postmodum diem adiungere placuit, qui S. Ger-
E mano sacer foret, vt sic omnibus palam facerent, non ingratis beneficium à matrice sua collatum esse, cum est hæc passa, eos à se loco separari ac distrahi, de quo videri potest, Renat. *in sua polit. lib. 2. titulo 7. num. 25. & lib. 3. tit. 3. num.* 29.

Hoc tamen tempore Capellæ nomen ad priuata Oratoria, propriaque cuiusque familiæ sacella, (vt sic templis opponãtur,) restringi est certum: quare & *Oratoria*, ea *Altaria* à nonnullis appellantur, ad quæ, concessa olim à Papa matrici suæ priuilegia extendi nolunt,

vt

vt exemplo probat Forgetus *in tract. Decimarum cap. 9.*

A Capellania, Altari, & Oratorio Capella distinguitur, illa enim corpus nō est ab Ecclesia seiunctum, sed eius pars quædam, omnibus patens ac peruia, Felinus *in cap. ex parte extra de rescriptis*. Cum altare vni tantum familiæ, aut certo hominum generi, precibus ad Dei cultum fundendis inseruiat, ei qui præerat, personæ nomen erat 1. *q. 3. can. quæsitum 4.* sibique inter beneficiarios locum vendicabat. Guido Papa *q. 187.* si erat eius altare seu Capella Diœcesani authoritate fundata. Glossa *in cap. si beneficiorum ex tremum de decimis*, ex quo patet, duo ad eam exigi, dotem scilicet, id est, alendo Capellano reditus necessarios, & spiritualizationem, hoc est Diœcesani approbationem: Enimuero esse altare ac Capella beneficium non possunt, sine iure ad obuētiones ac prouentus eius diurnos ac annuos, cumque vacat, eiusdem collatione ab Episcopo, aut aperta Regalia à Rege, qui Episcopi vice in eo fungitur. At id occasione dotis Capellæ suæ attributæ, Capellanus assequitur, vt eius exigendæ ius habeat, sicut ab eiusdem approbatione Episcopus, vt cum est possessore vacua, eam conferre, sola fundatori præsentatione reseruata, valeat. Nam quod à Guidone Papa loco citato asseritur, in hæredum eius potestate ac iure esse, illam, cui placet, modo idoneo possidendam dare, non probo, quia institutio beneficiarij ad Episcop. aut eius Vicarium spectat, *cap. ex frequent de institut.* nullaque est facta per Patronum laicum beneficij collatio, vt est in *cap. cum laici de iure patronat. decimo*, quia *non licet Laicis Clericos in Ecclesiis præsumptione propria ordinare*, nisi de eo priuilegium à Papa habeant, quali Reges Angliæ, Hungariæ, Aragoniæ, ac Delphinum frui ait Guidonis Scholiast. loco citato ad versum *Delphinus qui cōfert.* Extra hunc casum *altaria congregationibus canonicorum vel Monachorum per personas data, mortuis personis, libera redeunt in manus Episcoporum, nisi fuerint illis per eorum scripta vel priuilegia confirmata, 1. q. 3. can. quæsitum 4.*

Et quanquam sint hæc Capellis, cum Oratorio erecto in beneficium communia, est tamen inter ea differentia nonleuis. Nam est Capella Ecclesia ruri posita, ad paganorum vtilitatem & commodum ædificata, qui ad Parochialem vnde absunt, conuenire nisi ægre, diebus Dominicis ac festis nequeunt, quæ, eamobrem auxiliatrix & succursalis dicitur à Fabric. in *Theor. rubrica de altaribus & Oratoriis*, cum Oratoria, vni familiæ inseruiant, non quidem in Ecclesia vbi sint sita, sed separatim, ac per se existentia, domibusque profanis de Episcoporum facultate cohærentia. Sane Eleutherius, vt est in *can. 30. causa 18. q. 2.* à matre sua, oratorium olim extructum narrat, *in casa quæ, castellum dicitur & in eodem loco Monachos constitutos fuisse in quibus vnus erat Presbyter.* In Grangiis quoque fuisse oratoria, Gregor. IX. agnoscit in *cap. auctoritate 27. tit. de censibus.*

Est & aliud inter ea discrimen, quod Oratorium à procurationibus quæ ratione visitationis debentur, sit liberum, *cap. auctoritate*, proxime citato, non item Capella.

Tertio sæpe non sunt Oratoria beneficia, vtpote indotata, nec quantum est ad decentem congruamque Presbyteri sustentationem necesse, commeatus habentia, quæ est causa, cur Papalibus non subiiciātur decimis, quæ res, tamen in Capellis reperiuntur ambæ sunt enim beneficia in titulum dari consueta. Ioan. de Selua teste in *tract. benef. par. 1. q. 3. num. 29.* Papalibus decimis supposita à Gl. in *cap. 2. de decimis in Clem.* etiam exprimenda in beneficiorum impetrationibus, ex sentētia Rebuff. in *tract. de nominat qu. 9. num. 29.* Loüeti *in collect. sub litera B. art. 3.*

QVÆSTIO V.

De Beneficiis simplicibus honoratis, & præcipuè de Canonicatu.

EST Canonicatus, ius spirituale percipiendæ præbendæ canonicæ, cum honore chori, & voce Capituli ex legitima electione vel receptione, canonico competens.

Dixi ius spirituale, quia Canonicatus est vere beneficium, vnde laicis non licet esse Canonicis, *cap. in Ecclesia de institut.* etsi in aliquibus Ecclesiis Papæ priuilegio, viris nobilitate sua, stirpeque in prouincia vbi nati sunt conspicuis, liceat inter eos sedem sibi capere, iis cum de negotiis agitur, se adiungere, suoque loco ac ordine, sententiam dicere: non sunt tamen proprie, eoque sensu quo Canonici nomen hic sumimus, de canonicorum gremio, cœtuque.

Est autem præbendæ cuius fit in definitione mentio, notio seu significatio quadruplex. Accepta latissimè, idem sonat, ac quod est in ære Ecclesiæ, iureque, tam mobile quam immobile, vnde est titul. *de præb. & dignitatib. & tit. de Clericis non residēnt. in præb.*

Late sumpta, idem est ac stipendium, ob impendendas, aut impensas in Ecclesiam operas, debitum, & definiri potest, certa Ecclesiasticorum prouentuum portio per se distincta, & ratione officij temporalis cuipiam præstanda, vt Aduocato, vel Procuratori.

Stricte autem ac proprie Præbendæ nomen cum sumitur, idem est ac *ius spirituale, seu facultas percipiendorum Ecclesiæ prouentuum ra-*

tione diuini officij in ea praestiti. Estque praebenda hoc tertio modo accepta, beneficium, quod ex tribus esse rebus conflatum vult Gregor. in *syntagm. iuris vniuersi lib. 15. cap. 23. num. 22.* annona scilicet stata & annua, quam *Grossum* nominant, distributionibus diariis, quae victualia ac manualia, appellantur à Pontif. in *cap. vnico de Clericis non resid. in 6. & cap. olim de verbor. signif.* vbi etiam videntur hae distributiones dici praebendae, quibus tamen proprie loquendo opponuntur, cum praebenda detur absenti canonico, distributio non item. A

Postremo, conflatur praebenda ex fructibus mensae communis, seu Capituli reditibus, qui simul colliguntur, nec certo distribuuntur tempore, sed cum canonicis visum fuerit, quorum etiam absentes ex causa legitima, vt studiorum, sunt participes: Longa tamen, eaque non interrupta consuetudine, factum video, vt in plerisque Ecclesiis tam Cathedralibus quam Collegiatis, absentibus nihil detur, vt sic omnes officium facere ne grauentur, amittendi stipendij sibi debiti illecti metu. B

Quarto est praebenda, fructus ipsius canonicatus, quo sensu dicitur, vulgo *non esse congruum vt praebenda careat, qui in canonicum noscitur esse receptus cap. relatum 9. extra de praeb.* hocque modo à nobis in definitione allata canonicatus capitur. C

Quae tres sunt reliquae, in ea definitione adiectae particulae, propria canonicorum munera explicant, nam vt omittam de sessione seu stallo, ac honoratiore chori loco dicere, quem exedram interpretatur, P. Greg. *lib. 15. ca. 32. n. 12.* ius sessionis & incessionis in processionibus, Fabric. *in Theoria*, habent Canonici ius dicendae sententiae, ferendique in Capitulo suffragij, dum super controuersis incertisque iuris quaestionibus, mentē explicare suam rogantur in consessu fratrum, cui Decanus communiter praesidet. Eius tamen facultatis, iurisque non sunt alij decreto Concil. *in sessione 22. cap. 4.* capaces, quam qui sacro sunt Subdiaconatus ordine insigniti, quod & antea Clem. eius nominis III. statuerat in *titulo de aetate & qualit. praeficiend.* D

Dictum idem volo de Canonicis quos honorarios, seu in herbis nominant, quos certum est, praeter honorem chori, hoc est, sessionis in eo inter fratres, processionis ad loca pia cum caeteris, nullam sibi Canonici praerogatiuam, aut propriam functionem sumere posse, nedum regendae Ecclesiae, cuius est Canonicus tantum honorarius, potestatem in Capitulo, quia cum non sit talis, nisi nomine tenus & habitu, vt fructus cum caeteris diuidere communes ac eorum sibi partem petere nequit, ita nec opinari, aut sententiam in Capitulo dicere, nisi de eius, id est, Canonicorum voluntate ac consensu. E

Dicendum idem, de Assisiis, Matriculariis, Mansionariis, Habituatis, Hebdomadariis, quos certum est non interesse Capitulo, & quanquam Assisij quos ego cum summarum scriptoribus sic dictos credo, quod sint assidui, perpetuamque in choro Ecclesiae nauent operam, canendo, litando, orando. Licet (inquam) istorum sit hominum magna virtus, admiranda in Deum pietas ac Religio, tamen vt nō sunt Canonici, ita nec eorum fruuntur honoribus: quare nec in cathedris pari cū Canonicis gradu locoque sedet, nec ad capitulū admittuntur cum se offerunt, cum enim eorum vices, vt serui dominorum solent, in choro obeant, decuit eos, vt sunt ab illis propriis seiuncti officiis, ita & honorum praerogatiua distingui, & ita ferendi suffragij iure excludi.

Quanquam sunt & alia inter eos discrimina, eaque non pauca, de quibus nos olim *to. 1. moral. Theol. tract. 11. q. 4.* praecipua sunt quod Canonicis sua resignare beneficia sit concessum, non Ascriptitiis & Mansionariis sine consensu Capituli, Fabric. *tract. de reliq. stipendijs num. 16. & 17.*

Alterum, quod dispensatus per Episcopum super illegitimitate natalium, sit beneficiorum quae ab Assisiis possidentur, non incapax, non item canonicatuum, Felinus in *cap. postulasti de rescriptis.*

Tertium, quod Cathedralis Ecclesiae Canonici, summi Pontificis, ad eorum instar, qui dignitatem habent, delegati esse queant, non Assisij, sicut nec qui aliarum sunt Ecclesiarum simplicium, etiam Collegiatae Canonici.

QVAESTIO VI.

De Beneficiis, non Curatis, quae sunt dignitates, Personatus & officia, & alijs quae curam habent.

DE re certo quid dicam, vix habeo, cum haec tria sint inter se non raro confusa; sit pro argumento quod Primiceriatus primo personatus, deinde dignitas, mox officium appelletur *cap. cum accessissent 8. de constitutionib.* loquar ergo, ex aliorum sententia verius, quam mea.

Est dignitas beneficium duplex, habens praeeminentiam cum iurisdictione fori exterioris, aut vt scribit Duaren. *lib. 2. cap. 6.* administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione, cuiusmodi beneficia obtinent Episcopi & Abbates, quanquam sit haec in multis, qui nec sunt Episcopi nec Abbates.

Primo enim sine beneficio est aut prouentu, vtplurimum etiam sine perpetuitate, vt in Prouincialibus & Generalibus Ordinum Mendicantium

Mendicantium, atque adeo in omnibus, qui A in Conuentu aut Collegio superiorem non habent, habent enim hi omnes administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione in subditos, Sylu. *verb. dignitas pag. 1.*

Secundo inuenitur cum beneficio, qualis est in Cathedralibus vel Collegiatis Ecclesiis dignitas Decani, Archidiaconi, Primicerij, quæ his agnoscitur insignibus, ac notis, præcedentia scilicet in choro, Capitulo & processione, & hi aliquando iurisdictionem habent, qua nonnunquam tamen carent. Corras. *parte 4. tract. 4. de benefic. cap. 3.* quia vsu B & consuetudine, qui eos gerebant magistratus, eam sibi eripi sunt passi: nec enim est vasorum custodia de qua Greg. III. *in cap. 4. de offic. Archid.* modo in eius potestate ac iure vt olim, sed Thesaurarij vel Sacristæ.

Est personatus præeminentia in Ecclesia sine iurisdictione & administratione, vi cuius, alios non constitutos in dignitate, etiam ante se receptos, in choro, Capitulo, & processionibus antecedit, vt Præcentor, Rebuff. *lib. 1. praxis tit. seculare benefic. quotuplex nu. 2.* Sylu. *verbo dignitas nu. 3.* C

Est officium rerum Ecclesiasticarum administratio sine præeminentia & iurisdictione, vt *Thesaurarius & Sacrista*. Et hæc, de beneficiis non Curatis dicta sunto.

Curatorum autem bipertita est diuisio, quædam iurisdictionem in vtroque foro obtinent, in interiori tantum, alia. Illa tam maiorem quam minorem Prælaturam continent, hæc illam non habent, vt Parœcia, quæ & Rectoria & Plebania dicitur, & beneficiarius qui ei præsidet Rector, *cap. vlt. de praebend.* & Parochianus, Plebanus, plebe late accepta pro populo, nec enim Plebanos tan- D tum, sed & nobiles, Parocho in iis quæ ad animæ salutem pertinent, subesse est certum. Vtpote, cui in persona Petri, sit à seruatore quondam imperatum, vt in fœcunda Sacramentorum, ac gratiæ pabula, quà monitis: quà opere ac exemplis induceret.

Quæ iurisdictionem in vtroque foro obtinent, suntque ideo curata, Prælaturæ nomen habent, & quidem sunt hæc quæ sequuntur, iurisdictionis externæ argumenta non obscura, à Ioan. XXII. *in Extrau. execrabilis,* E ad memoriam sempiternam posita, *visitare, inquirere*, procurationes petere ac recipere, censuris ligare, vinctos soluere, præsentatos à patronis ad beneficia admittere, possessore vacua idoneis conferre, ad ea eligere, electos confirmare, &c.

Internæ autem potestatis, seu iurisdictionis in interno foro exercendæ, est hoc signum, de peccatis confessos, vereque pœnitentes absoluere.

Est autem Prælaturæ genus duplex: maior vna, quæ est Episcopi, eorumque qui illum dignitate in Dei Ecclesia superant, propria. Minor alia, cuiusmodi est Abbatum, quos in signum prælationis, insignibus & priuilegiis Episcoporum, ex Apostolica liberalitate sæpe gaudere constat, eorumque ope benedicere, tonsuram dare, minores, religiosis quibus præest, conferre, capite mitram, pedum manibus gestare, *cap. Abbates, & cap. vt Apostolica de priuileg. in 6.*

His affines sunt Priores tam Conuentuales quam claustrales, vt patet, indicatque res ipsa, nam vt sileam ab his, quando abest Abbas, cum potestate regi cœnobium, Conuentuales autem conuentus rectores esse ac Patres, etiam iis tanquam in dignitate constitutis, Pontificias literas dari posse, de suscipienda delegati prouincia ad lites inter duos, aut plures colligitantes inuicem, iudicij sui, sententiæque æquitate componendas. Sunt autem claustrales, qui Monasterij, in quo est sedes Abbatialis, ac Monachorum curam gerunt, remanente pastorali potestate, iureque penes Abbatem, à quo & amoueri possunt ex causa.

Conuentuales præsunt conuentibus ab Abbatia segregatis, habentque ab eius Prælato, vel Episcopo, omnimodam in subditos suos iurisdictionem.

QVÆSTIO VII.

Explicantur Beneficiorum nonnullæ species à prioribus diuersa.

Occurrunt in eorum texendo catalogo, primo Collatiua, & electiua: sunt ista quæ ex præuia electione ab his facta, qui ius suffragij habent, & subsequente Superioris confirmatione, electus obtinet, Collatiua, ea sunt ac dicuntur, quæ Superioris libera, simpliciique voluntate tribuuntur.

Secundo beneficia sunt quædam iurisdictionalia, alia minime, illa eo vocantur nomine, quod iurisdictionem habeant, & quidem si erit hæc tantum pro animæ foro, Parochiam constituet, si pro exteriori supra Clericos, dignitatem; si cum iurisdictione externa populus ei sit subiectus, cui Sacramenta Confirmationis & Ordinis ministrari oporteat, Episcopatum, si sit Dignitas cum præeminentia & iure deligendi Pontificis, Cardinalatum.

Non iurisdictionalia sunt simplex beneficium, Officium, & personatus, simplex est, quod neque curam habet animarum, nec administrationem rei Ecclesiasticæ, nec iurisdictionem, sed tantùm obligationem dicendi horas, sacrum, aut preces alias.

B

Tertio quædam sunt beneficia Patronata, sic dicta, quod ad ea patronus offerat Ordinario, cui hic illa conferat, collata eo inconsulto, ac sine præsentatione, firmitatem non habent, facta de iis hoc modo donatio, est rescindenda.

His ferè sunt similia, quæ dicuntur patrimonialia, nam vt illa, id est, Patronata, his duntaxat sunt danda, qui à Patrono præsentātur, modo ad ea afferant omnia, quæ insacerdotij candidato, canonum leges exigunt, ita & ista, non aliis sunt præbenda hominibus, quam qui ex fundatoris sunt familia.

Definiuntur autem hæc beneficia hoc modo, sunt bona, iuri spirituali iuncta quæ nonnisi originariis, incolis vel habituatis alicuius patriæ, ciuitatis, aut Ecclesiæ conferri debent, quod de collatione facienda per obitum est intelligendum, nam vacantia per resignationem, aliis quam prædictis habituatis dari posse, docet cum Charonda *li.1. Pandect. tit.9.* Bleyanus *in Theor. tract. de complurib. aliis benefic. n.27. litera b. ad marginem.*

Quarto in beneficiis sunt aliqua qualificata, affecta, monocula. Monoculum, beneficium est, quod solum ac vnicum collator conferendū habet: qualificatum, quod certam qualitatem aut conditionem annexam habet, ratione cuius, vel certis Clericis, vel per certas personas, aut certo modo conferri debet.

Sunt de hoc genere præbenda Theologalis, Parochialis Ecclesia in muratis vrbibus, Episcopatus & Abbatia, nam vt prima, non nisi Licentiato aut Baccalaureo in Theologia dari potest, ita nec Parochia, nisi graduato in Gallia, extra eam autem, non alteri quam qui per concursum, cæteris dignior iudicatur.

Quod ad Episcopatus & Abbatias attinet, non sunt his præficiendi, nisi quos acceptos Regi & gratos esse constiterit, ab eoque præsentatos Pontifici, de quibus nos postea.

Quinto sunt & beneficia quædam consistorialia, principalia & succursalia. Consistorialia eo appellantur nomine, quod in sacro Romani Pontificis consistorio scheda, & non supplicatione porrecta tribuuntur, seu quæ in consistorio, habita prius discussione conferuntur, Gomesius *in regul. de infirmis resignant q.14.*

Sunt Principalia, in quibus recèns natis Baptismus datur, Sacramenta ministrantur, Eucharistia in Paschate sumitur, Succursalia, idem sunt ac iuuandi proximi causa institutæ Ecclesiæ, quæ non sunt tamen baptismales, hoc est, exædificatæ ad reconciliationem animæ cum Deo in baptismate.

Est Præstimonium, redituum Ecclesiæ certa portio, studioso dari solita, vt inde illi necessarij ad perficienda studia, vitæ commea- A tus suppetant, Zerola in *praxi Ecclesiast. verbo beneficium num. 1. pag. 24.*

Sunt & inter beneficia, aliqua, quæ litigiosa sunt, aliqua quæ pacifica, prioribus litigiosi nomen datur, quod super iis, lis sit mota, pendens, vt loquuntur, nec adhuc iudicum definita sententia, habentque ista beneficia id inter cætera, ne conferri valeant, donec sit lis finita, Rebuff. *par. 1. prax. ad formam signaturæ verbo aut litigiosum*, nec ad ea præsentari, secus si quid fiat, eo ipso irritum & inane censeri debebit.

B Pacifica, ea dici solent, super quibus non litigatur, nec à vero legitimoque eorum possessore quis petit, vt his cedat, aut decedat.

Notandum tamen, accidere nonnunquam, maximeque in Gallia vt non finita lite, conferantur ab ordinariis, si litigantium alter diem suum obeat, Rebuff. *in praxi benefic. ad primam part. signat. verbo aut litigiosum.*

Septimo ex beneficiis quædam sunt reseruata, alia non item. Reseruata sunt, quæ certis tantum sunt hominibus, & per certos conferenda, quod fit, cum pro auctoritate sua C Pontifex, aliqua sibi beneficia, aut alteri, reseruat conferenda huic aut illi hominum generi, non aliis, vt videre est in mandatariis, & quanquam id sibi non rarò faciendum putat Legatus à latere, ac executor, aliiue, de quibus in *cap. executor. de concess. præb. in 6. & in cap. præsenti de offic. legati ibid.* Est id tamen proprie in iure Papæ, vt notatur in *cap. si eo tempore de elect. in 6.* & dicetur postea, cum de collatione disputabitur.

Sunt & beneficia nonnulla, quæ communi vocabulo affecta nominantur, suntque ea, super quæ Pontifex manum apposuit (vt lo- D quuntur) quæ manus appositio fit primò, cum Papa beneficium sæculare regulari, aut vice versa, regulare sæculari commendat, nam si dum de eo, capaci tribuendo homini Papa cogitat, Commendatarius interim intereat, tale beneficium per eam commendam sic affectum remanet, vt eius conferendi potestatem præter Papam, nullus habeat, per *regul Cancell. 3.*

Secundo, cum beneficium sic à se pendere Papa significat, vt suæ dispositioni, arbitrioque subesse plenissime in posterum velit, Bleyan. *de complur. benefic. nomenclat. nu-* E *mer.* 8.

Tertio fit hæc affectio per resignationem coram summo Pontif., quia ex quo est hæc facta, collatoris ordinarij partes sic cessant, vt omnis eius conatus ac opera, circa dispositionem resignati beneficij in manu Papæ futura sit inutilis ac vana, vt ex Ioan. Selua refert Papon. *in lib. 2. tit. 8. arresto 15.* nisi procurationem ad resignandum à resignante Banquario datam, ab eodem reuocatam constaret, nam tunc, vt ante, Ordinario fas foret

ret ad resignantis, preces, votaque, aures inflectere, ac resignatario beneficium, de quo aliter ille in literis ad Pontif. statuerat, conferre.

Sunt Præstimonia, si dantur in titulum, beneficia, Flamin. *lib. 2. de resign. cap. 2. num. 123.* à præstando munere nomen habẽt, quod quidẽ erat nonnisi admodum leue, nec enim recitandi officij onus adiunctum habent, Nauar. *lib. de orat. & horis cap. 21. num. 9.* sed precum aliarum, vt orationis Dominicæ, in certo aliquo ac definito numero, nam si eorum originem spectes, ea olim in adolescentium commodum, dum literis operam darent, aut pugnantium pro fide, ac religione Catholica instituta fuisse reperies, Staphil. *in tract. de literis grat. circa 3. form. expect. num. 3.* ideoque nomen eis factum vt dicebam paulo ante, quod qui ea possiderent, munia, hoc est, obsequia lege debita, officiaque publicè exhibenda præstarent, Bleyan. *de anniuersar. & oblat. nu. 3.* ex Hostiensi *in cap. postulasti ext. de rescript.* hoc tamen modo sumpta Præstimonia, beneficia non erant, cum eorum sint Laïci capaces, nec literarum studia spirituale quidpiam, aut eius exequẽdi spirituale ius habeant. Sunt tamẽ Præstimonia beneficia, prout 1. modo considerãtur, nempe vt habẽt titulũ, suntque cum aliis diuersi generis compatibilia, vt patet, si ea tamen per Episcop. aut quempiam alium paris cum eo auctoritatis, aut maioris, beneficio alteri vnirentur, nomen suum perderent, perque eam vnionem beneficia esse desinerent, vt ait Rebuff. *1. par. prax. rubrica de Vicariis perpet. num. 17.*

Est Plebania de qua fit mentio *in cap. finali, extra ne Clerici vel Monachi, & cap. 1. eod. tit. in 6.* beneficium Curatum, à Parochia tamen distinctum, quod isti, id est Parochiæ, vna tantum subesse vicinia soleat, cum multas sibi obsequentes Plebanus habeat, indeque fieri communis est DD. opinio, vt non sit satis, in literis eius impetratoriis à sancta Sede, narrare, quod curam animarum habeat, nisi vnà quoque exprimatur, Capellas illi aliquot, ac adiutrices Ecclesias subesse, Rebuff. *in 3. par. signatura*, iisque Capellis Clericos perpetuos præfici, à quibus regantur, *nequeuntes ab ipsis absque causa rationabili amoueri*, Bonif. VIII. *in cap. statutum 1. ne Clerici vel Monachi in 6.*

Est Rectoria, de qua Pontifex *in cap. cum olim 38. extra de prabend.* & Lucius III. *decret. 3. de Clerico ægrotante*, beneficium non simplex ex Innoc. *in extremo de Cler. ægrotante*, vbi est, Rectoriam beneficij simplicis nomine non notari, eo quod quarundam Ecclesiarum rector, ab earundem Clericis eligi consuesset. Est ergo Rectoria beneficium, *sed quod in Parœciali Ecclesia prælationis officio fungitur*, Clem. III. *in cap. 4. tuanos de Clerico ægrotante.* Curam ergo animarum habet, *eod. tit. cap. de rectorib. Ecclesiarum 3.* idemque videtur esse ac Parochia. Nam quod Rectorem eum esse Bleyanus ait, qui cum duabus Parochiis administrandis sit à Pontifice præpositus, earum alteram per substitutum, quem Lucius III. coadiutorem nominat, *in cap. de rectoribus 3. de Clerico ægrot.* procurat, est contra praxim, nam Curati in Armorica, vt communiter Rectores vocantur à plebe, ita ipsi alio appellari se nomine non sinunt, & tamen inter eos nulli sunt aut pauci, qui binas sibi Parœcias à Romano Pontifice impetrasse dici queunt. Non est ergo Rector, idem ac qui cum sit duarum Ecclesiarum Parochus, earum alteram per sacerdotem qui vices suas obeat, regit ac gubernat, seruato sibi Parochi nomine, eius occasione Parochiæ in qua residet.

Sunt præter hæc beneficia, & alia, quæ deuoluta, Patronata, exempta & Monoculatia vocantur in iure. Sunt deuoluta, quæ ab Ordinatio collatore ob culpam aliquam suam, aut factum, quod hac pœna canones afficiunt, ad immediatum eius superiorem conferenda transeunt. Excipe casum, in quo Canonici Cathedralis Ecclesiæ, cum scienter eligunt indignum ipso iure, aut per sententiam cum formam traditam in Concil. generali non obseruant, eligendi potestate sunt priuati. Nam *tunc non ad dictum superiorem, sed ad Romanum Pontificem potestas eadem deuoluitur, sicut in inferioribus Ecclesiis est censendum de elect. in 6. cap. quanquam 18.*

Verum enim (inquies) à Papa conferendi beneficij quod Romæ vacauit, ius ad Ordinarium delabitur, si non fuit intra mensem ab eodem Pontif. in Curia digno datum, non est ergo deuolutio, iuris ab inferiore ad superiorem deriuatio.

Neg. est consequ. & ad Antec. dicendum est, ad Ordinarium à Papa, ius præbendæ quæ Romæ vacauit, conferendæ, non deuolui, sed ne eius vacatio iusto longior quam necesse foret, Ecclesiis noceat, vt est in *cap. quam sit 6. de elect. in 6.* Ordinario permitti à Pontif. *vt post mensem, à die quo dignitates, seu beneficia ipsa vacauerint, numerandum, ea conferre valeat tantum per se ipsum, aut ipso agente in remotis, per suos Vicarios generales in sua Diœcesi existentes, quibus id canonice sit commissum*, Greg. X. *in cap. statutum 3. de præb. in 6.*

Sunt beneficia quæ *exempta* nominantur, beneficia quæ sunt extra ius ac potestatem ordinarij: quare ab eo conferri nequeunt, sed eo duntaxat, cui sunt à Pontif. Romano speciali priuilegio addicta. Et quanquam exemptiones eiusmodi, quod ordinariis non possint non esse odiosæ ac graues, tollendas ab Ecclesia statuere Concil. duo Constant. & Trid.

in sessione 24. cap. de reformat. 11. eas nihilominus abrogatas non esse, sed adhuc in vsu communi vocari docet Peleus *in forēsib. l. 2. act. 4.* indeque probat, quod in iuridicis Lugdunensium dierum conuentibus, ab his, quorum tùm intererat sententiam dicere, responsum constet, de controuersiis capituli, à sua, hoc est ordinarij iurisdictione exempti, Claromontano Antistiti cognoscendi ius non esse.

QVÆSTIO VIII.

An Monachatus & Capellania sint Beneficia.

DE Præbenda Monachorum simplici, seu iure *depensi quotidiani, ob officium in choro exhibitum, aut exhibendum est sermo, nam Officia claustralia, haberi pro beneficiis in Gallia, ostendetur postea, docetque Candid. *in tract. de benef. disq.* 18. *art.* 1. *num.* 8. De præbenda ergo Monachorum, quid tenendum?

Proprie beneficium non esse, nec enim est ius perpetuum colligendi reditus, quos Monachus in res honestas ac necessarias arbitrio suo impendat, debito quidem vitæ subsidio carere nequit, hoc ei ex Monasterij reditibus suppeditari oporteat, sed hos exigendi, ac conuertendi in vsus suos, aut ex iis, bonisque Deo dicatis quibus vtatur ad voluntatem, fructum sibi vindicandi aliquem, ius non habet: haberi ergo Monachatus pro beneficio, & Monachus pro beneficiario non debet, nec potest. Esse tamen in Gallia ac Germania cœnobitas aliquos, qui ius exigendi fructus, ac recipiendi siue in prædio sibi à Superiore assignato, siue ab administratore bonorum communium, Candidus asserit supra, *art. 2. dub. vnica num. 4.* quos quia manibus ipsi suis dispensant, ac in res sibi vtiles ac bonas erogant, in beneficiariorum ponendos numero tradunt cum eo, Filliuc. *to. 3. ca. 1. q. 3.* & Glossa *in Clementin. dispendiosam, verbo, beneficiis, rubrica de iudiciis.*

De Capellania iam est dicendum, quam à Capella in eo distingui aiunt, quod ista locus sit sine plebe & animarum cura, per se existens, extructusque ad commodum viciniæ, quæ ad Parochiam diebus festis cómeare facile propter distantiam non potest; Capellania vero, sit quidem diuino cultui destinatus locus, sed qui Parochiæ continentur finibus, & ad quem omnibus ire ac ingredi sit permissum: quare quod sit intra Parochiæ ambitum, dicitur per se non existere, communiter tamen sumi pro eodem solent, Capella & Capellania, quæ quoniam erant olim intra Parochialis Ecclesiæ terminos sitæ, & ad Parochianorum bonum extructæ, Succursales

A dicebantur, Rebuffo auctore *tract. de decimis q. 6. num. 16.* & subiectæ Parochiæ, seu baptismali Ecclesiæ, quo præsupposito.

Dico primò, *Cum sint Capellaniæ auctoritate priuata, priuati cuiuspiam hominis, domi sua adsuum, & domesticorum bonum extructa, non autem cum Episcopi consensu, non sunt beneficia.*

Ratio est, quod tum non sunt in rebus sacris ac diuinis censendæ, quod in Laïci non sit, iure locum sacrum facere, *cap. ad hac de religiosis domib.*

B Deinde est beneficium, ius perpetuum colligendorum fructuum, Ecclesiæ auctoritate, hoc est, Episcopi, fundatum: non habent hoc Capellæ, cum sunt ignorante Antistite à loci domino domi suæ ædificatæ, Guido Papæ *in decisionib q. 187.* quo ex fundamento infert defuncti hæredem absque alia Episcopi, aut alterius in dignitate Ecclesiastica constituti institutione canonica, licitè ac libere eiusmodi capellam conferre pro arbitrio posse, cui volet, quod dici verè non posset, si in beneficiorum serie foret, nam beneficiorum institutio spectat ad Episcop. *cap. ex frequent. de in-*

C *stitut.* quare facta à Patrono laïco non valet, *cap. nullus laicus 16. de iure patronatus.*

Dico secundò, *Capellanias, quæ sunt de consensu Episcopi cum dote, & potestate spiritualium functionum extructa, veras esse beneficia*: Ita Guido loco citato & eius Scholiast. Anton. Mathæus, Candid. *de benef. disquisit. 1. art. 2.* Rebuff. *in tract. de pacificis num. 87.*

Probatur primò, quia *1. q. 1. can. Apostolica,* Capellanæ numerantur inter beneficia, & possunt annecti præbendæ per Decretalem Honorij III. *exposuisti 33. de præbend.* reser-

D uata tamen fructuum parte congrua, earundem Presbyteris: idem ibid.

Secundò, habent Capellæ aliquæ suos reditus, vt Sacelli Diuionēsis Palatini, Parisiēs, ac Biturigum, & spiritualisationem, hoc est Episcopi approbationem, at hæc duo cum concurrunt, beneficium constituunt, Guido Papæ supra Bleyan. *de Capellan. num. 27.* est ius percipiondorum redituum, ex re Deo dicata, sacraque, quæ ad Episcopi dispositionem, institutionem scilicet transfertur, sola præsentatione patrono reseruata.

E Tertiò, quæ beneficiis accidunt, eorumque propriæ sunt affectiones ac notæ, hæc in Capellis reperiri, est certum, nam dantur in titulum, Ioan. de Selua *in tract. benef. par. 1. q. 3. num. 9.* quædam eximuntur Papæ benignitate ac indulgentia à iurisdictione Episcoporum, vt Capella Diuionensis Sacelli, *cap. cum Capella Ducis Burgundi 16. de priuilegiis.* Lutetiana, vt est in Rescripto Ioann. XXII. ad Philipp. Regem apud Chop. *lib. de domanio 3. titulo vltimo num. 9.*

Quarto, decimis subiiciuntur Papalibus.

Quintò, in noui alicuius impetratione beneficij Papæ debent exprimi, Rebuff. *in tract. nominat. q. 9 num. 29.*

Sextò, aperta Regalia, Rex eas confert vt beneficia reliqua, Ruzæus *in tract. Regalior. privileg.* 15. *nu.* 4.

Septimo, sunt Cãcellariæ regulis obnoxiæ; Gomes. *in regul. de infirm. q.* 23. quod & locum habere ait in oratoriis & altaribus, quæ à capellis non distingui nisi nomine tenus, vera est multorũ opinio, sunt ergo Capellæ, quibus est annexa obligatio sacri dicendi, aut officij persoluendi Ecclesiastici, beneficia, cum sunt authoritate fundata Episcopi, ac Ecclesiæ. Quod si ad Laïcos pertineant, nec ad illas institui per Episcopum Clerici soleant, non sunt beneficium, sed Clerici patrimonium in cuius bonum cedit, Candid. *supra art.* 3. *dub.* 1.

QVÆSTIO IX.

An Coadiutoria in beneficiorum numero sint habenda.

COadiutoriarum aliæ sunt temporariæ, spirituales aliæ, sunt & inter eas quædam, quæ purè dantur ac simpliciter, aliæ quæ cum futura successione: de his ergo quæritur, an in beneficijs sint censendæ, quique eas possident, beneficiati dici valeant.

Pro affirmante facit, quod coadiutor cum futura successione, nouâ tituli collatione per Pontificem, vbi coadiutus animam Deo reddet, minime egeat, quod est argumento, eum sibi iam collatum esse. At facit canonica tituli collatio per ordinarium, vt is cui est datus, sit & nominetur beneficiarius: ergo pro tali est habendus.

Secundo, *Coadiutor sæpe curam habet animarum, deque facultatibus Ecclesiæ ad sustentationem suam, congruam recipit portionem,* Luc. III. *extra de Clerico ægrotante cap. de rectorib.* 3. interdum beneficia confert, eorumque resignationes recipit, quæ propria sunt beneficiati munera, partesque: ergo, &c.

Antequam de re tota dicam sententiam, Notare primo placet, coadiutorem tùm maxime in re temporaria à Papa aut Ordinario coadiuto dari, cum creatur eius iuuandi causa in administratione bonorum temporalium, à qua & Coadiutor dicitur in temporalibus, tamque longe patet eius prouincia, quam coadiuto placet, non amplius: vt enim ab assumentis voluntate pendet, ita & cum ea finem capit.

Secundo aduertendum, Coadiutorem in spiritualibus tum dici, cum ad spiritualia Coadiuti officia obeunda, quibus præstandis est impar, assumitur, ideoque & ab Ordinario ei

A subrogatur, vt hæc illius loco, viceque faciat, *cap. tua nos duxit* 4. *de Cler. ægrot. & cap. de rectorib.* 3. *eod. tit.*

Notand. tertio, Coadiutorem cum futura successione, quod accidit, quando est cum expectatiua gratia admissus à Pontifice, id habere.

Primo, vt vacanti beneficio per Coadiuti obitum, præfici sine alia eiusdem Papæ collatione valeat.

Secundo, vt sit Prælatus iuxta Flamin. *lib.* 7. *q.* 20. *num.* 17. maxime si est Episcopo, aut Abbati in subsidium datus, nam qui Parocho
B seni maleque affecto substituitur, vt maiori quam ille, auctoritate non pollet, ita nec dignitatem in Dei Ecclesia ampliorem, quam qua ille fungitur, vllam habet.

Iam ergo dico, *Nec Coadiutores beneficiatos esse, nec eorum Coadiutorias in beneficiis numerandas esse:* ita P. Greg. *in Institutionib. rei beneficiariæ cap.* 11. Fabric. *de officijs & administrat. num.* 19. contra Nauar. *de orat. cap.* 20. *num.* 18.

Prob. primo, vna Ecclesia vnius debet esse Sacerdotis, non plurium. Concil. Chalced.
C *can. Clericus* 10. *& causa* 21. *q.* 1. *can. Clericus* 2. *& cap. cum non ignores* 15. *de præbend.* nec beneficium vnum, idemque, dari duobus potest, *ex cap. dilecto, filio* 25. *de præb.* eo quod ius spiritale diuidi, seu communicari inter plures nequeat, sed duorum esset si Coadiutoria in beneficiis reponenda foret, ergo aut beneficium non est, aut canon falso nititur principio.

Secundo est beneficium ius perpetuum colligendi fructus ei cohærentes, ob spiritua-
D le officium.

At vtroque carere coadiutorem est certum, nam in primis, eum defungi propriis Coadiuti muneribus non est necesse. Enimuero est benignitate Pontifici S. Vandregisili Abbas, Eminentissimi Maclouiens. Episcopi cum futura successione Coadiutor, quem tamen Lutetiæ ferè semper versantem, nec Coadiuto, nec Diœcesanis eius, operam nauare vllam constat, non est ergo Coadiutoriæ necessario annexa hæc facultas, Coadiuti partes vt expleat, officiaque spiritalia faciat.

E Habet quidem de beneficij prouentibus annuis, paria labori operæque suæ stipendia, sed nego hæc ei esse vi beneficij debita, quia quidquid ex eo commodi fructusque oritur, id totum est beneficiarij, quod coadiutori non competit, cum in *cap. de rectoribus* 3. *de Clerico ægrotante,* iubeatur esse contentus *portione redituum, cap. autem tua nos duxit* 4. *eod. titulo,* necessario vitæ commeatu.

Tertio, est hoc beneficij proprium, vt ab eo beneficiarius nomen trahat; at id Coadiutoriæ non conuenit, nec enim ab ea Coadiu-

tor Episcopi aut Abbatis, talis Ecclesiæ Episcopus aut Abbas, sed illorum Coadiutus nuncupatur: ergo coadiutoriæ, non est beneficij concedenda appellatio.

Argumentis Respondendum, primo quidem, negando beneficij titulum à Pontif. collatum Coadiutori esse, quando est ab eo, cum futura successione decoratus eo nomine, alioqui ad eum titulum ordinari posset, quod nemo dicet, nisi quæ prouentuum portio ei assignatur, stata esset, & inuariabilis ad modum pensionis, quæ non nisi cum vita exitum, finemque est visura, quod non habet ea pars fructuum quæ Coadiutori tanquam operæ suæ stipendium à Coadiuto datur.

Ad secundum respondendum, Coadiutorem reditimum quidem partem è beneficio consequi, non vt eius possessorem ac Dominum, ob rationes allatas, sed vt operæ suæ stipendium, quo modo daretur artifici, seruo, aut mercenatio, si parem hi Coadiuto, ac Coadiutor ipse operam præstarent.

Ad beneficia quod attinet, negandum est in Coadiutoris iure esse, ea cõferre postulantibus Clericis, vt Forgetus *in tract. de person. Eccles. cap. 37.* definitum à Senatu Rothomag. tradit, & si foret, id eum vt Coadiuti ac Papæ commissarium facere, non autem vt beneficiarium.

QVÆSTIO X.

Instituendi Coadiutoris quæ sint causa.

DVæ, vtilitas Ecclesiæ, & personæ coadiutæ commoditas, Ioan. Andr. *in cap. fin. de Clericis non resid.* de vtraque pro tempore iudicare, solius est Papæ, Flamin. *lib. 7. de resignat. q. 20. num. 5.* ex Trident. *sess. 25. cap. 7.* Et quidem inter causas, quæ dandi Coadiutoris exigenti Episcopo iustæ existimantur, ponenda est primo loco eius senectus seu ætas grauis annis, quæ fracta laboribus, cum pro dignitate vacare officio non finit, vt est *in cap. vnico de Clerico ægrotante in 6.* Ad senectutem adiungi debet tam animi quam corporis inualetudo periculosa ac difficilis *7. q. 1. can. scripsit mihi,* & extra *de Clerico ægrotan. cap. 3.* Rebuff. *de reprobata benef. viuenti impetrat. in praxi num. 59.* infirmitas omnis quæ nauseam ac stomachum spectantibus afferat vt lepra *cap. de rectoribus citato,* vel si non talis, saltem quæ maiore anni parte duret, & ita eum facere officium non finit, *cap. nisi de renunt.* nempe quia oculis, manu, ac pedibus est captus, aut prudentia destitutus, *cap. vnico de Clerico ægrot. in 6.*

Est quoque inter causas creandi Coadiutoris legitimas, bonorum Ecclesiæ per Coadiutum dilapidatio, nempe quia cum non sit A frugi paterfamilias, aut prudentia ad ea vtiliter administranda careat, ea temere, ac in vsus non modo non necessarios, sed sæpe inutiles profundit, quod fieri, cum è re non sit Ecclesiæ, iusta quoque est Pontifici, dandi Coadiutoris homini sic malè sibi, malè Ecclesiæ, prodiga nimis ac illiberali bonorum suorum profusione consulenti, quod cum facit, dicitur Coadiutor tàm Ecclesiæ causâ, quam Coadiuti factus.

Est & aliud, quamobrem eiusmodi Coadiutor dici queat, ad vtilitatem Ecclesiæ ac Prælati datus. Nimirum B ambotum interest, Ecclesiam regi vt oportet, Episcopi quidem ne peccet, illius autem, ne fideli Pastore vacua, hæreticorum iniuriæ pateat, sibique commissas oues abstrahi, rapique non fine doloris graui sensu videat, quæ mala, Coadiutor eum impediat, aut certe impedire pro sua in Deum charitate debeat & valeat, hæc est causa, cur Coadiutori creando initium esse ab Ecclesiæ, ac Episcopi vtilitate dixerim.

QVÆSTIO XI.

C *Episcopo ægrotanti Coadiutorem dare, cuius sit munus.*

QVod olim Episcopis facere solenne fuit, hoc tempore tentare est nefas. Enimuero ferè tùm sibi quisque successorem adoptabat, vt de Narcisso scribit Euseb. *lib. 6. cap. 9.* de Greg. Nazianz. & Athanas. Ruff. *lib. Eccl. Histor. 11. cap. 3.* & Niceph. *lib. 11. cap. 26.* Sane Theotecnus Cæsareæ Palæstinæ Episcopus Anatolium successorem esse sibi voluit, D Euseb. *lib. 7. cap. 32.* Valerius Augustinum *7. q. 1. can. non autem.* Ioannem ex suis familiaribus hominem industrium, Miletus Alexand. Episcopus, Martianum Agelius Tripart. hist. *lib. 9. cap. 36.* Socrat. *lib. 5. cap. 21.* & si Flodoardo fides est in Remens. historia *lib. 1. cap. 3.* Sixtus Remorum Episcop. primus, Sinicium sibi auxiliatem asciuit, vt fecit consecutis temporibus, B. Sulpitius Biturigum Antistes: nam deuexa iam ætate adiutorem sibi cooptauit Vulfelentem, cum quo etiam sacræ suæ prouinciæ partem alteram E communicatam voluit, vt est in eius vita apud Surium, mitto dicere Gregorio II. Traiectensi Præsuli Adelbrinaracium à Capitulo in administratione Ecclesiæ datum esse, Adrianus Barlandus in Catalogo Episcop. Traiectensium memorat.

Fuit hæc tamen Episcoporum de successore sibi eligendo, vsu longo firmata consuetudo, sublata de Ecclesia, Pontificum decretis Hilarij *8. q. 1. canone plerique,* Innoc. II. *can. Apostolica, ead. q. & causa.* Conciliorum item Antiocheni, vt refertur *8. qu. 1. can Episcopo,*

Nicæni

Nicæni, vt refert August. *in epist. 40. & 110.* A
Coadiutor ergo hoc tempore vt fiat, quem consulere, ac adire est necesse?

Dico primò, *Communiter Episcopi Romani partes esse, ægrotanti Episcopo aut seni, Coadiutorem cum futura successione tribuere*, Trident. *sess. 25. cap. 7. & causa 7. can. qualiter 13.*

Ratio est, quod Ecclesiæ Cathedrali possessore vacuæ, successorem dare, solius sit Papæ, at quum hic seni Præsuli Coadiutorem offert in subsidium, eundem vult, erepto ex humanis Præsule cuius fit Coadiutor; Episcopum esse mortuique successorem: ergo, &c. B
Quia tamen ad eum magistratum nulli, nisi quem Rex approbauerit aspirare, multo minus oblatum capessere est licitum, eius nominatione est opus, vt esse isto modo Coadiutor valeat, hoc est, cum futura successione.

Dico secundò, *Duos esse casus in quibus extra Galliam, Coadiutorem sibi subrogare, ac dicere, pro tempore quo viuet Episcopo, Papa non consulto licet.*

Primus est, cum perpetuo ad muneris sui functionem impedimento tenetur, vt cum senio, vel infirmitate nunquam intermittente laborat, tunc enim cum consensu maioris C
partis Capituli, sibi vnum Coadiutorem aut duos eligere hic potest, *cap. vnico de Clerico ægrotante in 6. & 7. q. 1. can. quamuis 14.*

Secundus est, cum in dementiam Episcopus incidit, eamque perpetuam, *7. qu. 1. can. quamuis est.* nam tunc in Capituli iure est, cum duabus eius partibus, Bonifacio id illis concedente, ita affecto Antistiti Coadiutorem dare, si tamen quum ille lucida (vt aiunt) ægritudinis interualla habet, *ipse data petitione non se vlterius ad hoc ministerium intellectum habere, nec ad alia officia, subuertente infirmitate posse fateatur assurgere, & alium suo loco expetat ordinandum 7. q. 1. can. 14.* Quod si D
quem sibi in animarum cura suffici nollet, *præpriose illius suffragio non indigere asserendo, tunc nihil per capitulum*, non ouandum scribit Bonifac. VIII. *in cap. vnico de Clerico ægrotante in 6.* sunt hæc eius id præscribentis verba in citata decretali. *Nos earum in hac parte indemnitatibus præcauere volentes sancimus, vt Episcopus senio, aut valetudine corporis grauatus, vel etiam alias adeo impeditus perpetuo, vt officium suum nequeat exercere, possit de sui consilio & assensu Capituli, vnum aut duos Coadiutores* E
auctoritate Apostolica assumere, ad dictum officium exequendum, si vero Episcopus demens fuerit, & quid velit, aut nolit, exprimere nesciat, aut non possit, tunc eius Capitulum, vel duæ ipsius partes, eadem auctoritate vnum aut duos Coadiutores assumant, &c. requiri autem Episcopi consensum cum lucida habet interualla habetur expresse *7. q. 1. can. quamuis 14.* vt est dictum antea.

QVÆSTIO XII.

Coadiutoris quæ sint partes, quod munus.

Si præter temporalia nihil ei commendabitur, in eorum procuratione hærebit omnis eius industria, laborque. Quod si adhæc accesserit cura spiritualium, sitque camobrem in his Coadiutor Episcopo datus, ad eum spectabit *Ecclesiasticarum rerum curam gerere, de animarum vtilitate cogitare 7. qu. 1. can. petisti 17.* inquietos, *sub disciplina vinculo restringere, maturum & efficacem in omnibus se exhibere, sollicitudinem habere & curam pro animarum salute 7. q. 1. can. petisti.*

Secundo, si ita Pontifici placuerit, & Coadiuto non omnino hebeti & insano visum erit, beneficia eius loco conferre Coadiutor, eorumque resignationes admittere poterit iuxta Oldrad. *cons. 44. num. 2 & 3.* secus nequaquam, sed solus Episcopus, nisi ille in spiritualibus, reque temporaria Coadiutor foret, cum amplissima in re vtraque potestate: nam si tunc Coadiuto ob morbum vacare officio, aut Ecclesiæ administrandæ beneficiorum collatione, aut eorundem cum resignantur, acceptatione, operam dare non licet, sane contra officium eius Coadiutor non faciet, si in id sedulus intendat animum, *cap. si cui de elect. in 6.*

Tertio, absente vel annuente Episcopo, potest Coadiutor, si est ipse Episcopus, & consecratus, populum super Missarum solenniis benedicere, Sacerdotij, ordinumque candidatos, inter sacros ministros admittere, Tournet. *in arrest. verbo Coadiutoria.*

Quarto, si ei administratio in temporalibus & spiritualibus erit commissa, poterit alienatione duntaxat immobilium excepta, omnia quæ iurisdictionis Episcopalis existunt, & quæ electo ac confirmato, exercere libere ac impune licet, secundum Bonifac. *cap. si cui 42. de elect. in 6.*

QVÆSTIO XIII.

An Coadiutoria cum spe futura successionis in Episcopatus & Abbatias admittantur in Gallia.

Dubitandi causæ tres, prima, quod sint maiora hæc Sacerdotia in ius nominationis regiæ translata, lege pactitia Bononiensi inter Leonem decimum & Franciscum primum. Altera, quod Coadiutorem imminente fatali hora sibi dicere, idem videatur esse, quod in sacrorum præfecturam quæ non nisi lectissimis viris est debita, successorem

quasi iure testamentario immittere, quo fœdius quicquam, ac Ecclesiæ perniciosius accidere quid potest? cum qui magistratus sola Dei benignitate tribuitur, eiusmodi substitutionibus hæreditarium ius patetur. Tertia, quod Tridenti, qui interfuere Concilij causâ viri graues ac docti, eas ex communi Ecclesiarum vsu, bonoque esse negent, ideoque repudient, *sessione 25. de reformat. cap. 7.*

Nihilominus non sunt Gallis exosæ Coadiutoriæ omnes, ægri enim senioque fracti Episcopi, qui per ætatem aut morbum explere partes suas nequeunt, iubentur in *Constitutione Aurel. artic. 7.* sibi vsu rerum, doctrinaque conspicuos, substituere homines, qui quæ ipsi nequeunt, ministeria sacra obeant: *Enioignons aux Prelats, qui par maladies, ou autrement, ne pourront vaquer à leur charge, & veiller sur leur troupeau, prendre & receuoir Coadiuteurs & Vicaires, personnages des qualitez requises, tant pour la Predication de la parole de Dieu, qu'administration des saints Sacremens, ausquels pour ce faire lesdits Prelats assigneront, & seront tenus bailler pension raisonnable:* valebit ergo hæc Coadiutoris datio, si causa diligenter à S. Pontifice examinata, iudicatus hic erit Ecclesiæ necessarius, & in eum concurrere quæ à iure & decretis Concilij, in præfectis Ecclesiæ requiruntur.

Quod autem in fidelium bonum Rex Carolus in prædicta constitutione fieri præcipit, qui post eum regni habenas incredibili sunt sapientia moderari, Henricus IV. & Ludouicus XIII. sententia sua iudicioque approbare sunt visi. Nam Carolo Borbonio, Cardinalem Vindocinens. ex eadem gente, Coadiutorem cum futura in Archiepiscopatum Rothomagensem successione dari Henrico III. placuit an. 1582. Lumbariensi autem, & Riuensi, cum suæ se prouinciæ fungendæ impares per ætatem ac morbum causarentur, permisit Henricus quartus, vt à Clemente Papa octauo obtinerent, sibi dum viuerent subrogari cum Coadiutorum iure ac nomine, nobiles viros DD. Betterium & Ioan. Daffis, sic tamen vt dictis Episcopis cedentibus, aut decedentibus, seu regimini & administrationi dictarum Ecclesiarum quomodolibet præesse desinentibus, ex nunc prout ex tunc, de personis dictarum Daffis & Bertier auctoritate Apostolica prouideret in Episcopos, mortuorum vice, locoque successuros. Petr. du Clos *in Comment. ad Flam. Parisii lib. 7. quæst. 20. num. 6.*

Factumque scimus anno 1613. Regis Christianissimi Ludou. XIII. postulatis, vt tùm vacanti Tholosanæ Ecclesiæ Paulus Papa V. Eminentissimum Cardinalem de la Valette, cum absoluta plenaque (vt aiunt) in res temporales facultate præficeret, quod & fecit. Tamen quia per ætatem sacro necdum initiari ordine poterat (cum annum 23. necdum

A expleuisset) Illustrissimum Dominum Philippũ Cospeanum in spiritalibus Coadiuuam ei tribuit, sicut & Episcopo Dignensi affectæ valetudinis homini, nepotem suum D. de Boulogne, S. Catherinæ apud Parisienses, ordinis Vallis Scholarium Commendatarium.

Verum quoniam hæc Episcopi futuri substitutio in locum ægri, hæreditarium compendium quibusdam videbatur, potius quam diuinum munus, visum est fore è re cõmuni Ecclesiæ iis qui ad comitia Regni Rothomagum

B frequentes anno sæculi huius 17. venerant, à Ludouico XIII. petere, ne quis in posterum maiorum Ordinum dignitatibus, Episcopatui scilicet & Abbatiis Coadiutor accederet, quod & ipse pro innata sibi in illos beneuolentia annuit, tenuitque dum vixit, laudabilis hæc in optimo Rege Ecclesiasticæ disciplinæ retinendæ tenacitas: verùm enim, paulo post quam sanctissimam efflasset animam, Regina mater ab Illustrissimis Episcopis Parisiensi, Senonensi & Maclouiensi nominatos, qui expleta humanæ conditionis sorte sibi succederent, in Coadiutorem qui

C dem Parif. cum futura successione Dominum de Gondy, Abbatem de Buseo, in Senonensem Dom. de Gondrin, in Maclouiensem Dominum d'Alincourt, S. Vandregesili Abbatem, à Romano Pontif. renuntiari, tam Regis nomine, quam suo petiit & impetrauit.

Vt vt sit modo de Episcopatibus & Abbatiis, sane constat valentibus Parochis adiutores in Francia non dari, Forgetus *in tract. de person, Eccles. cap. 37. num. 1.* & ita reiectos an

D no 1508. & 1518. præiudicio curiæ Rothomagensis duplici, Clericos duos tradit, quos cum facultate superioris, hos Parochi duo sibi coadiuuas asciuerant, Forget. *citatus*, & Fabric. *de officiis litera D. ad marginem.*

Excipiendus casus in quo per ignorantiam, senilem ætatem, aut morbum Parochi minus administrationi forent idonei, nam tunc ab Episc. Coadiutores eis dandos esse decreuerunt Patres in Trid. *sess. 21. cap. 6. de reform.* certa his pensionis mercede condicta.

Similiter, quia præfici maioribus benefi

E ciis, id est, Abbatiæ & Episcopatui nemo sine Regis nominatione potest, ad quæ tamen aditus est, viaque per Coadiutoriam, à Papa Coadiutor Episc. dari in Gallia, Rege minime annuente, ac probante, cum futura successione, nullus potest. Excipiendus est casus in quo dictus Episcopus à Schismaticis captus aut à Turcis, carceri datus foret, *cap. si Episcopus de supplenda negligentia Prælat. in 6.* quia tunc verè Episcopatus non vacat, & ad vacantem tantũ nominare Regi est permissum. Idem dicendum cum ob corporis aut animi inualetudinem

inualetudinem partes explere suas nequit, Rebuff. *de Regia ad Pralatur. nominat pag. 546. versu fallit quando.*

Quarto, sciscente Ludouico eius nominis XIII. sublatæ sunt è Gallia Coadiutoriæ in dignitatibus ac canonicatibus Ecclesiarum tam quæ Collegiatæ sunt, quam quæ Cathedrales, fuitque hæc eius sanctio frequenti approbata Senatu, eiusque actis inserta anno 1629. vt amodo legis instar foret. Eius sane rationem ab arcani consilij magistratibus anno 1642. habitam reor, cum Coadiutorias quæ institutæ erant Metis Virduni ac Tulli, in earum vrbium Ecclesiis Cathedralibus B sententia ipsi sua rescidere, ac ne vllæ in posterum fierent, Regis vetuere nomine.

DE COMMENDA.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit & quotuplex.

EST Commenda, beneficij seu Ecclesiæ alicui commissæ custodia, Glossa *in cap. nemo deinceps de elect. in 6.* commendare enim vt P. Greg. ait *in lib. Partit. iuris 3. tit. 8. litera d. in marg.* & Vlpian. *in leg. commendare dig. de verborum signif.* idem est ac deponere, quo sensu accipitur apud August. *Psalm. 5.* vbi de deposito agens sic loquitur. *Si cui gladius committatur, & promittat se redditurum, cum ille qui commendauit poposcerit, si forte gladium suum furens repetat, manifestum est tunc non esse reddendum.* D

Differt tamen à Commenda depositum. Primo, quod depositarius re deposita vti nequeat, *lege si sacculum dig. depositi.*

Secundo, quod ex eo cōmodum sibi hic nullum assumere debeat, cum Commendatarius expensas in rei commendatæ vtilitatem ac commodum necessarias, ex eius reditibus facere, ex eaque alimenta capere, ac debita possit persoluere, sicut is qui titulum habet, Rebuff. *par. 1. prax. benefic. rubr. de Commenda numer. 3.* E

Causa est, quod Alexand. III. fide *in cap. ad hoc 1. de solut.* beneficiarius *debita sui prædecessoris pro Ecclesia necessitate contracta soluere teneatur*: at est commendatarius ad tempus, instar beneficiarij & successoris eius, cuius beneficium suæ est custodiæ, curæque concreditum: si quid erit ergo ad eius reparationem necesse, id totum ex eius prouentibus sumere, commendatario erit sine culpæ suspicione licitum.

Conueniūt autem depositum & Commenda. Primo, quod vt depositarius domino rem A suam petenti negare nequit, *lege si depos uerit dig. depositi cap. bona fides de deposito*, ita nec Commendatarius rem sibi à Papa, aut Episcopo commendatam, iisdem reclamantibus ac inuitis retinere valeat.

Secundo quod vt deponens rem suam, in eum, apud quem deponit, ius transfert illius custodiendæ & conseruandæ, depositarius autem onus subit custodiæ & conseruationis, ita & Commendatarius.

Tertio, vt depositarius, rei depositæ proprietatem & possessionem ciuilem, in deponente agnoscit, cum ipse naturalem habeat, ita & Commendatarius, nec enim est beneficij sibi commendati ad tempus dominus, sed Ecclesia quæ seruandum tradidit.

Ex quo patet eiusmodi commendis initium esse factum à raritate hominum, qui merito vitæ, scientiæque, digni forent, quibus auctoritate Pontificis, demandari posset animorum procuratio, cum fructu, cum enim eiusmodi paucos haberet Ecclesia, visum est Papæ è re communi ac priuata singulorum esse, dum reperiretur ad eam rem idoneus aliquis, curata beneficia alienæ curæ, prouidentiæque regenda ad semestre committere, à qua commissione, commendatario ac commendæ, fieri nomen est cœptum.

Est autem Commenda duplex, temporalis vna, perpetua altera, Piasecius *2. parte praxis cap. 5. num. 40.* Papon. *trium Notarior. lib. 2. tit. de beneficiis regularib in commendam datis*, Gomes. *in regul. de triennali possess. q. 5. & in regul. de infirmis resignant. q. 13.*

Temporalis definitos habet terminos, fitque ob euidentem Ecclesiæ necessitatem, aut magnum aliquod eius, ac commendabile bonū quod quoniā à Commendatario sperari tantum nequit, quantum à beneficiario, hoc est, proprio Parocho, cui animarum salus incumbit ex officio, vetuere Trident. Patres prudentissime hæ Commendatarij magistratus, communiter diuturnior semestri foret, quod & Gregor. eius nominis X. his verbis sanxit *in cap. 15. de elect. in 6. Nemo*, inquit, *deinceps Parœcialem Ecclesiam alicui non constituto in ætate legitima, & sacerdotio commendare præsumat, nec tali etiam nisi vnam, & euidenti necessitate, vel vtilitate ipsius Ecclesiæ suadente. Huiusmodi autem commendam (vt præmittitur) rite factam declaramus vltra semestris temporis spatium non durare. Statuentes quicquid secus de commendis Ecclesiarum Parœcialium actum fuerit, esse irritum ipso iure.*

Perpetua alios non habet limites quam vitæ commendatarij, ad cuius solius vtilitatem ac commodum datur, P. Gregor. *partit. iuris lib. 1. tit. 27. cap. 2. litera h. in margine.*

Est autem inter vtrumque commendæ genus differentia multiplex.

Primo, temporalis, fructuum commendati

beneficij dominium Commendatario non A tribuit, nisi id Papa exprimat, quod perpetua tamen efficit.

Secundo, cum sint hi futuro Parocho aut beficiato debiti, hos eidem Commendatarius præstare debet, aut Ecclesiæ, non item perpetuus.

Tertio, non est commenda perpetua, nisi de regulari, sicut nec temporaria communiter nisi de sæculari.

Quarto, quæ datur ad vtilitatem Ecclesiæ, non datur commendatario in titulum, sed in custodiam, à qua etiã, cùm est data à Capitulo, B remoueri potest, quando, & quoties, Papæ aut Episcopo è re videtur esse Ecclesiæ, cum quæ vtilitatē personæ respicit, tituli rationem habeat, vt docent Gomesius supra, Reginaldus *li. 30*, quod ipsum argumentorum momentis, ac auctorum testimoniis planum facere non est difficile.

QVÆSTIO II.

An Commenda perpetua sæcularis sit Beneficium.

OMnino, sententiam propè certam auctoritate, doctrinaque inter Theol[...]os commendabiles reddunt hi Magistri, Flaminius Parisius *lib. 11. q. 5.* Piasec. *in praxi Episcop. parte 2. cap. 5.* Fabric. de Bleins *in Theoria tract. de officiis & administrationib. num. 13. & in signo C. ad margin.* Choppin. *lib. 1. Monastic. tit. 2.* Rebuff. *1. par. prax. rubrica de Commenda, num. 53. & in tract. de pacificis possess. num. 35.*

Nec est hæc eorum opinio, argumentis D inops ac vacua. Pauca de multis seligam, ex quibus de cæteris facile sit iudicium. Primum ergo argumentum, quo euinci posse videtur, ius fiduciarium in Sacerdotia, ab legitimo eorum titulo nihil discrepare, est in eo

Quod quæ duæ res beneficium constituunt, ius colligendi temporales reditus, functioque spiritualis, ambæ reperiantur in commendis.

Nam æquiparantur titulis, Flamin. *lib. 11. de resignat. q. 5. num. 34.* Pet. Mathæus *in addit. ad Guidon. in decisionib. Gratiop. qu. 152.* faciuntque vt qui eas possident, sicut titulares E ipsi, fructus suos faciant, quare & liberam eorum administrationem penes se habent, & *quicquid de prædictis rebus Ecclesiæ, vel eius patrimonio solerter ordinare, ac facere prouiderint, liberam habent, vt Sacerdos proprius, modis omnibus facultatem 21. q. 1. can. relatio 5.*

Quid? quod ad beneficia, quæ eos vt patronos noscunt, præsentant? quod commendis ipsi suis cedere, ac in amici gratiam, cum pensionis onere Papa annuente, renunciare valeant, vt praxis ipsa, regnique vsus indicat.

De iure autem functionis sacræ faciendæ, ambigi non potest, nam & horas legere, Prioratibus cum vacant, idoneos præficere, ad beneficia quæ ex commenda pendent, Episcopo instituendos dare, & offerre possunt, cum est necesse, quæ omnia iuris spiritalis ad munia, quæ sunt similiter spiritualia, non obscura sunt argumenta.

QVÆSTIO III.

An facta Commendæ resignatio publicari debeat.

OMnino: est enim regula de publicandis resignationibus recepta in Gallia, tanquam lex regni. Du Clos *ad quæst. 5. lib. 11.* Flamin. *num. 47.* ergo cum Commenda sit in beneficiorum numero posita, quod ista exigunt, vt sit eorum possessio rata ac certa, commendæ deesse non debet, ne sit eius collatio irrita, & hæc fuit Rebuffi opinio in explicatione dictæ regulæ *glossa 10. num 23.* C

Scio esse qui Commendam à beneficiorum albo expungant ac obliterent, eo quod dicatur instar habere beneficij hoc tantùm, vt notat Glossa *in can. Sanctorum dist. 70.* ex quo concludunt, rem eo significatam nomine, illi non competere, quod res, ac eius imago differant.

Secundo, confici id putant ex communi Summistarum axiomate, enimuerò cum de Commendatario disputant, cum aiunt procuratorem esse, de beneficiarij nomine silent.

Verum enim Respondend. Consequent. falsam esse, nam etsi beneficij instar Commenda habeat, nego tamen inde sequi rem tali significatam nomine; ei non subesse.

Ad id quod additur, rem ab eius imagine specieque diuersam esse, additur verissime, sed nego, id de commenda respectu beneficij propriè dici posse.

De procuratore quod affertur vim non habet, nec enim alterius cuiuspiam negotia, sed sua Commendatarius agit, suamque in rem, cum Commendam à Papa ambit, ambitam recipit, procurator venit, quod beneficij rationem non impedit. Sanè quod Beneficiario cuilibet licet, facere Commendatario est permissum, nam & commendam cum beneficio in titulum collato, permutare potest, beneficia quæ à commenda sua dependent conferre; eamque in Gallia resignare, ac quæ sunt iurisdictionis ad eam pertinentis, per se aut Officiales eum facere nihil impedit.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

Quando Commenda earumque est vsus inductus in Ecclesiam.

Zerolæ fuit opinio, vt scribit Aluynus *de potest. Abbat. cap.* 21. earum initia à Leon IV. temporibus repetenda esse, Chop. *lib. monast.* 1. *titulo* 1. *n.* 14. earum originem apud Gallos ad Vrbani IV. & Bonifac. tempora reiicit, quam sacrorum commendationem munerum perpetuam, sectatus Paul. II. dicitur, etsi eum ab hac mente pro virili sua deducere Episcopus Portuensis conatus esset: quo enim die, aut sequenti est ad Christianæ Reip. gubernacula Cardinalium admotus suffragiis, ab eo admonitus fertur, ne id vitium ad Ecclesiæ detrimentum ac perniciem porro serpere sineret, quam ad vocem respondisse fertur, Monasteria 500. & amplius à Pontificatu Calixti III. in eam diem commendata fuisse Clericis, voto religionis nullo deuinctis, Iacobus Papiensis *in Epist. ad Spinulam.* Sanè est in Appendice Aymoini *lib.* 5. quod nobiles, Monasteriorum tum possessores, & aurati equites Abbatum se nomine iactarent, quibus ad officium satis esse videbatur, si Vicarius suis, Decani nomen relinquerent, ex quo factum est.

Primo, vt quod erat ad priuatum Clericorum commodum institutum, certum foret Ecclesiarum exitium.

Secundo, vt ex eiusmodi perpetua beneficij commendatione facta Clericis sæculi, manarent sensim fiduciarij, seu verius clitellarij alienorum sacerdotiorum custodes, in gratiam procerum: quæ duo mala timeri non debent, cum est Commenda ad certum tempus contracta, quale fuit olim sex mensium. Enimuero quum non esset Episcopo ad manum Clericus idoneus vllus, cui Parochiam possessore vacuam conferret, solebat interim dum se talis quispiam offerret, probo eam commendare homini pro tempore, Concil. Carthag. 5 *can.* 8. quo exacto, si Ecclesiæ exigebat vtilitas, ad aliud semestre prorogari Commenda poterat, ideoque quia perpetua non erat, nec beneficij rē sortiebatur, nec nomen, sed custodiæ, cui qui præerat, nec pastor dicebatur Ecclesiæ sibi commissæ, nec beneficiatus, sed curator ac custos, ideoque nec duplicis Ecclesiæ præfecturam gerere qui vnius Rector perpetuus, alterius vero custos, tutorque temporarius existebat. Et quanquam hic pro modo suæ duntaxat sustentationis fructus suos faceret, tamen tanquam procurator, bona fide de residuo rationem reddebat Ecclesiæ, Glossa *in cap. nemo de elect. in* 6. Rebuff. 1. *par. prax. in rubrica de commend.* ideoque

A Pontificiis legibus eiusmodi Commendæ non priuatam personæ vtilitatem spectabant, sed publicam Ecclesiæ, in quo eas a perpetuis distinctas esse constat, quibus est à personæ cui dantur, vtilitate principium. Differunt insuper, quod illæ, id est temporariæ, spirituale rei commendatæ commodum respiciant, spectentque, (nam qui Parochiam commendatam ad semestre habet, plenam eius in Sacramentorum administratione mentiumque regimine curam gerit,) cum quæ sunt perpetuæ, præter bonorum dispensationem, fiduciariis possessoribus concessam à Pontifi-
B ce, nihil habeant, spiritualia Priori Cœnobij Regulari, aut Suppriori administranda relinquant.

QVÆSTIO V.

Vt Beneficium dari aliquod possit in commendam temporalem, quid sit necesse.

Primo, vt ad perpetuam, Papæ authoritas requiritur, ita & Episcopi ad tempo-
C ralem: neutra priuari sine causa Commendatarius debet, perpetua quidem, quia est beneficium, *& contra Ecclesiasticam probatur esse censuram, vt frustra pro quorundam voluntatibus quis priuetur, quem sua culpa, vel facinus ab officio quo fungitur, gradu non deijcit, distinct.* 56. *can. satis peruersum* 7. quæ ratio, quia locum habet similiter in temporaria, vt patet, ea destitui prouisum ab Episcopo sine causa non posse, dixit Rebuff. *par.* 1. *prax. benefic. rubr. de commend. num.*

D Secundo, commendæ temporali statuendæ, item & perpetuæ, causa iusta postulatur, cum enim ex ambabus, earumque frequenti vsu, infinita prope in Ecclesiam, vt à fonte venenato dimanent animorum incommoda, vt quod vitæ cœnobiticæ in eius professoribus per capitis absentiam tepescat ardor, quod religiosæ disciplinæ se paulatim remittat, laxetque rigor, quod aduersus egenos hospitesque frigescat amor, necesse est detrimenta hæc publica, mitigari ac minui iusta causa, quamobrem commendam institui oporteat. Potissima ex Commendatarij repetenda est com-
E modis, vt notarunt P. Gregor. Rebuff. & alij locis ante citatis. Quod si beneficium custodiæ alienæ traditum, sit curatum, illaque sicut & commenda, certo sit definita spatio mensium, proindeque temporaria, quinque sunt illæ conditiones necessariæ, quæ habentur in *cap. nemo deinceps* 15. *de elect. in* 6. prima vt ille cui commendabitur, annum ætatis attigerit 25. secunda vt sit sacerdos, tertia vt aliud curæ suæ, custodiæque commissum non habeat, quarta, vt talis commenda sit semestri circumscripta, hoc est, vltra sex menses non

prorogata, quinta, vt aperta, patensque Ecclesiæ cum vtilitate coniuncta necessitas, aut earum altera eam postulet, sexta, *vt Prioratus, Ecclesias, administrationes, & beneficia huiusmodi, illa videlicet, quæ consueuerunt per seculares Clericos gubernari, secularibus Clericis, alia vero, quæ religiosis duntaxat committi sunt solita vel conferri, religiosis Monasteriorum, quorum prælati huiusmodi negligentes fuerint, conferendo.* Clem. V. in *Clement. quia regulares vnica de supplenda negligent. prælat. verbo Prioratus*, qua de re consulendus Staphil. in *octaua forma literarum expectatiuar.* interim si de nobis conditionis eiusmodi exigendæ causam quis roget, hanc audiet. Quod Monachus mundo, sibique debeat esse mortuus, cui tamen videtur per secularia renasci negotia, suique reuocationem ad animorum curam ac regimen: quare *ad secularem Ecclesiam transire, neque aliis quibuscunque se negotiis implicare debet, 16. qu. 1. can. placuit 8.* neque in ciuitatibus aut Parochiis ordinari, Concil. Agath. *can. 27.*

Adhæc si Parochia commendanda iuris est patronatus laïci, Patroni consensus est quærendus, nec sine eo committi hæc vlli potest, vt constabit ex dicendis de patronatu, quemadmodũ nec è Benedictina familia Prioratus, aut mẽbra ex eo aut Abbatia dependentia vlli Laïco, sic enim à Nicolao V. præceptum video, in rescripto quodam, quo ordinẽ, eiusque beneficia præmunita voluit, *anno 1450. septimo Idus May. Insuper*, inquit, *ne quis laicus à Monasterio, Prioratibus, ac mẽbris decimas exigat, & ne Abbas, & Conuentus Priores & Suppriores obedientias Monasterij Prioratuum & locorum prædict. quæ in vniuersis regionibus obtinent, personis secularibus assignẽt, eadem auctoritate prohibemus, sed illas eiusdem ordinis Monachis duntaxat committant, vel in titulum conferant, ac prouideatur de eisdem: decernentes commendas de illis, quibusuis secularibus, vel alterius ordinis, seu conditionis personis factas, vel sub quibusuis formis verborum in futurum faciendas, seu concedendas, nullius existere roboris ac momenti.*

QVÆSTIO VI.

An Commenda perpetua, incompatibilis sit cum alia.

De temporali nulla est hic quæstio, nam *Paræciales plures Ecclesias obtinere quis potest, quando vna pendet ex altera, vel vnam intitulatam, & alteram commendatam habet extra de electione cap. dudum 54.* idque sine dispensatione, Rebuff. *de pacific. possessor. n. 45.* de perpetuis ergo præsens est disputatio, causaque dubitandi est in eo, quod Abbatia, seculari in commendam data, beneficium sit simplex, at quæ sunt talia, non sunt cum aliis incompatibilia, nisi sint sub eodem tecto ac vniformia, & ad necessarios vitæ humanæ commeatus, beneficiario tribuendos idonea, quæ duo, non sunt cum præfectura cœnobiticâ qualibet, necessario coniunctâ, cum aliquæ sint tam tenues, hi autem quibus committuntur, ea natalium nobilitate illustres, ve iis pro dignitate alendis, minimè earum quælibet sufficiat, sunt ergo eiusmodi Abbatiæ, in beneficiorum simplicium ponendæ serie.

Nihilominus censeo Commendas cœnobiorum plures, regulari in perpetuum possidendas tradi non posse, nisi Papâ dispensante.

Ratio est, quod Abbas nomen sit dignitatis ac officij. Abbates enim Iustinian. *in Cod. de summa Trinit. & fide Cathol.* ideo Reuerendissimos nominat, ac inter claras personas enumerat, venitque & appellatione Prælatorum Abbas, *cap. Apostolicæ de priuilegiis in 6.* Abbas *in Clementin. si principalis de rescript.* quare delegatus esse Papæ Commendatarius potest ait, Choppin. *de polit.* Rebuff. *de pacific. num. 42.* quæ qualitas alteri tribui communiter nequit, quam qui est in dignitate positus, sed non sunt dignitates sibi inuicem compatibiles: ergo nec Commendæ.

Secundo, beneficij regularis possessor, esse non potest Laïcus, nisi dispensante Pontifice: ergo nec plurium, at est Commenda perpetua de regulari beneficio, fiduciario sæculari facta beneficium: ergo, &c. Quare *si Papa commendauerit beneficium regulare vni, & postea dispensauerit, vt duo incompatibilia obtinere possit, & vnum regulare, nisi dicat cum obtento, non censebitur dispensatus, quia Papa voluntas est, dispensandi ad vnum, non ad duo, alias dixisset, & dispensatio strictè debet intelligi.* Rebuff. supra.

Equidem quod de Episcopatib. eorumque pluralitate sanxit Concil. *cap. 2. session. 7. de reformat.* ne quis quacunque dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures in titulum aut commendam recipere, aut retinere præsumat, hoc de præfecturis cœnobiticis in Commendam datis aut dandis, pari dici iure potest, itaque vt illi, ita & hæ sunt iure incompatibiles, *cum felix sit ille censendus, non tantum, cui vnam Ecclesiam bene ac fructuosè & cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit*, Trid. *sess. 7. cap. 2. de reform.* sed & Ecclesiæ sibi commendatæ bona sapienter ac honestè administrauerit.

Ad argumentum allatum initio respondend. non habere Commendam vnam, quod sit cum alia incompatibilis, præcisè hoc nomine, quod sit beneficium simplex, sed quod sæcularis ei us sit incapax, nec enim regularia

gularia dari aliis possunt, quam qui professi sunt regulam, eius instituti propriam, ad quod spectat cœnobium possessore vacuum, fluxit hinc commune effatum, quæ regularia sunt, regularibus dari oportere; sicut sæcularibus sæcularia. Enimuero cum non sit quisquam per concessionē commendæ primæ, secundæ capax, nisi id Papa expresserit, quis non videt iuste dici posse, cum secunda esse, primam iure incompatibilem? Itaque est Bleyani opinio *in tract. penult. Theor. num. 31. & 32.* nostræ opposita, improbabilis nec tenenda, etsi eam Cassadori esse dicat *in decisione 34.*

QVÆSTIO VII.

Commendatario perpetuo quid sit iure communi licitum.

QVod beneficiario iura canonica permissum volunt, hoc Commendatarius, conscientiæ inuiolato iure vsurpare sibi potest. Primo ergo, perinde ac ille, super commendæ reditibus transigere, eos ad plures locare annos potest. Quid porro? Cum beneficio quolibet in titulum collato commendam quoque suam permutare posse, scribit Rebuff. *de commenda nu. 53.* Bleyan. *in Theoria tract. de benef. in titul. & commend. num. 13.* Adhæc præsentare, ad beneficia quæ à sibi commendato dependent, Commendatario licitum, quia vt sunt fructus eius illi debiti, ita si percipiat, non peccat, at est in fructuum numer o censenda præsentatio, sicut, & collatio: ergo, &c.

An autem beneficio cedere suo queat in alterius gratiam, iam est videndum. De eo vero ne ambigam, praxis ipsa prouinciarum omnium impedit, nam quid frequentius, quam ab vno ad alium, à sene annis graui, ad viros, aut adolescentes transire Commendas? quod quia illi cessione iuris sui cum Papæ consensione faciunt, easdem resignare quin possint, dubitare hi soli possunt, qui resignationem, iuris esse cessionem, in tertij commodum nesciunt, quid autem hæc vt rata sit firmaque exigat, explicabitur postea cum de resignatione.

Quarto de Commendæ suæ prouentibus viuere commendatario integrum, indica tper Pontificem, ea de re in Bullato suo diplomate, commendæ concessiuo, facultas illi solita fieri: his verbis. *Prioratum N. cum omnibus iuribus & pertinentiis suis tibi auctoritate Apostolica commendamus, per te quandiu vixeris, & dictum Prioratum obtinebis tenendum, & etiam gubernandum, ita quod durante commenda huiusmodi, de fructibus, redditibus, & prouentibus ipsius Prioratus N. disponere & ordinare valeas, sicut veri Priores ipsius Prioratus qui fuerunt pro tempore, ordinare & disponere potuerunt & debuerunt.*

His tamen eos legibus colligere, fiduciario cœnobij præfecto est licitum, vt ipsius alumnis disparatam mensam assignet, iustis instructam patrimoniis, omnique onere liberam, ex quibus necessaria iis omnia, familiæque Monasticæ suggerantur. Renatus *Monastic. lib. 2. tit. 2.*

Quinto ius habet sedendi in choro, superpelliceo indutus: loco tamen à Cœnobitis tantisper disiuncto.

Sexto, si bona de cœnobio in eius subsidium alienari oportet, consensum ipse suum istiusmodi alienationi tribuet, eo destituta si erit, vt nullarum virium corruet. Ita indicatum esse inter monachos sancti Ioann. de Vineis & Eminentiss. Cardinalem Gondium, eorum Abbatem Commendatarium 5. Februar. an. 1598. probat Charondæ testimonio *in lib 13. respons. cap. 2.* & Chenut. *in lib. 1. decretor. cap. 7.* Fabricius de Bleins *tract. de benefic. in titul. & commend. num. 13. lit. a. ad marg.*

QVÆSTIO VIII.

Commendatario perpetuo facere, quid non sit in vim Commendæ licitum?

PRimo, Monasterij statum immutare, lege est ei canonica ac ciuili prohibitum, Panorm. testimonio *in cap. quadam de elect. & in cap. de Monachis de prabend.*

Ratio est, quod ius Monachis dicere, leges eis sciscere nouas ac recentes, quas obseruent, abrogare antiquas, nec possint, nec soleant, quid ita verò? nempe est omnis iurisdictio à Principe aut officio. At Commendatarij nullam immutandi status Ecclesiastici, antiquandi Monachorum instituti, potestatem habent à Papa. Nec item ab officio, seu magistratu quē agunt, quia beneficia quæ in commendam dantur, non nisi administrationis & custodiæ causa dantur, *cap. cum nobis 19. extra de electione sub finem,* nec hi quibus commendantur plus in ea sibi vendicare iuris valent, quam in re deposita depositarius, cum commendare nihil sit aliud quam deponere, *lege commendare dig. de verbor. significat*, sed depositario re vti quæ sua est fidei curæque credita non licet; multo minus in Domini perniciem abuti: ergo nec Commendatario Commenda, in Monasterij commendati exitium: ergo, &c.

Secundo, non potest Cœnobiarcha fiduciarius, Claustralis præfecturæ prærogatiuam Priori electo, aut canonicè instituto abrogare, Chopp. *de domanio lib 3. tit. 28. num. 6.* Fabri-

QVÆSTIO IX.

An Beneficia omnia commendari possint in Gallia, & quæ non.

Extitit hoc olim Romanorum Pontificum aduersus Regulares omnes amoris testimonium, perpetuas sacerdotiorum fiducias, vt in irritum reuocandas crederent. Fecere id Innoc. VI. & Pius II. anno 1459: reuocato enim Calixti tertij priuilegio, inania nullaque pronuntiauere cuncta beneficiariæ expectationis munera, ac commendationis ad Cistercienſium ſacerdotia, *etiamsi per resignationem, & iuris ceſſionem, aut alias, etiam Cardinalibus, ſeu Officialibus Curiæ conceſſa eſſent.*

Auxit gratiam Sixtus quartus, cum anno 1475. ſpeciali ea de re diplomate ſanxit, vt Cistercienſium *Monaſteria commendata poſt mortem Commendatariorum, plenè, libere & integraliter redirent ad omnimodam Ordinis diſpoſitionem & prouiſionem: & quod nulli prœficiantur in Abbates, niſi per Patres Abbates, ſeu per Commiſſarios, & quod promoti ſint de ordine.* Decreuit idem Nicol. V. pro Monaſterio S. Mart. Turonenſis eiuſque beneficiis. *Commendasque* de Prioratibus aut Capellis à maiori Monaſterio dependentes, *quibuſuis ſecularibus, vel alterius ordinis, ſeu conditionis perſonis factas, vel ſub quibuſuis formis verborum in futurum faciendas, ſeu concedendas, nullius exiſtere roboris ac momenti.* Verum enim, ſi Primates quatuor Cisterciensis Ordinis quos Patres nominant, eum eorum communi Patre exceperis, qui & ipſe, Ordinis eſt generalis Præpoſitus, ne vna quidem in eo eſt Abbatia, quæ commendari nequeat. Vt ſunt omnes, regiæ nominationi pactis Bononienſibus obnoxiæ, ita & à Papa committendæ, quibus erit Regi placitum, modo ſint iis prædIti rebus, quas Leoni in Concord. *de regia ad Prælaturas nominatione parag. Monaſteriis, ad beneficia regularia*, exigere ab earum Candidatis eſt viſum: Abbatiæ ergo hæ quatuor, cæteræque quæ ſunt Ordinum capita in Gallia commendari Rege ita Christianiſſimo permittente nequeunt, fuitque hæc eius conceſſio, eodem imperante promulgata, relataque in acta magni Conſilij 6. Octob. ann. 1533. Rebuffo teſte *in Gloſſa parag. per præmiſſa, in verbo præiudicare verſu, hodie vero*, ab Henrico autem tertio in comitiis Bleſenſib. circa ann. 1579. *art. 3.* firmata his verbis: *Pour reſtablir, conſeruer & entretenir l'eſtat regulier, & diſcipline Monaſtique, voulons qu'aduenant vacation des Abbayes & Monaſteres qui ſont Chefs d'Ordre, comme Cluny, Ciſteaux, Premonſtré, Grandmont, le Val des Eſcholiers,*

A *S. Antoine de Viennois, la Trinité dite des Mathurins, & Val des Choux, & ſemblablement ès Abbayes de S. Edme, Pontigny, la Ferté, Morimont. Y ſoit pourueu par election des Religieux Profez deſdits Monaſteres*: quæ hic inſerere placuit, palam vt eſſet, præter numerata Monaſteria, quibus & Regum beneficentia Henrici quarti, & Ludou. XIII. felicis recordationis, aliqua ſunt addita, à priore quidem quatuor, aut quinque quæ reformationem Caſæ Benedicti eiuſque mores ſequuntur, S. ſcilicet Vincentij ad Cænomanos,
B S. Martini Sagienſis, S. Sulpicij Bituricenſis, & Caſæ Bened. in eadem Diœceſi. A poſteriore S. Genouefæ, & Fulienſis in Diœceſi Lemouicena: hæc proſerre (inquam) placuit, vt cætera omnia Galliæ Monaſteria Rege poſtulante commendari à Papa poſſe conſtaret, quod ipſum exemplis probat Fabricius *in tract. de maiorib. & minorib. beneficijs num. 15. littera B. ad margin.*

Adhæc commendari alteri beneficium viuentis non poteſt, quia cùm ſit iure Eccleſiæ perpetuum, idem eius eſſe finis debet qui beneficiati non alius.

C Deinde, quod eſt alicuius proprium, ei ſine cauſa eripi non poteſt, ac ſubtrahi, *can. ſatis peruerſum 7. diſt. 56.* at id fieret ſi quæ vni beneficia, Papæ aut Ordinarij beneficentia ſunt affecta, hæc committi poſſent alteri, eique quoad viueret ab eorum alterutro commendari, cum enim ſint Commendæ perpetuæ in beneficiorum collocandæ ſerie, quæ horum affectiones ſunt propriæ, iis quàm optimo iure competunt, vt illa ergo colligendorum redituum facultatem beneficiario tribuunt, ita & iſtæ, at quis ſine crimine, licere vlli putet, innocentis transferre bona
D in alium, ſibi ſorte meritis diſpatem, non tamen apertè meliorem?

Dixi, cum eſt commenda perpetua, nam temporalis ad ſemeſtre, eo clauſo poteſt alteri dari ab Ordinario. Ecquid enim eius ſunt partes, Eccleſiarum res agere? ne quid eis detrimenti miniſtrorum inopia accidat, prouidere? idoneos cum ſe aliqui tales offerunt, vt præfectos ac Patres præficere? facit hæc omnia Epiſcopus, cum Parochiam Rectore viduam, certoque commendatam homini, finito ſemeſtri, extra quod excurrere commenda
E temporalis non ſolet, alteri quem ea prouincia dignum exiſtimat, præbet pro auctoritate quâ pollet, quod eſt Rebuffi monitum *par. 1. praxis rubrica de reprobata benef. viuent. impet. num. 45.*

Quarto profano homini, aut ſi Clerico, non tamen eorum Ordinum profeſſori, commendari in Gallia Antonianæ & Meliſenſes Præceptoriæ non poſſunt, quia cum non ſint beneficia, ſed ægris perſanandis inſtituta domicilia, quod Ordinario in illorum eſt pro-

curatione licitum, idem non est in istorum prouisione permissum: quare Chop. testimonio *lib. de sacra polit. 3. tit. 5. num. 4.* subsunt hæ Præceptoriæ, œconomicæ potestati Præceptorum ordinis vtriusque, non prosanorum vrbis Decurionum, quod si sunt hæ præceptoriæ beneficia, (de quo nos postea) non sunt aliis *quàm fratribus illorum ordinum danda in titulum*, secundum Rebuff. *1. par. praxis rubr. de commenda num. 41.*

Quinto nec commendari domus possunt S. Triadis, seu Mathurinorum, quia pia sunt hospitia, verius quàm Ecclesiastica beneficia, cum eorum regulari norma caueatur, *vt singulis noctibus, ad munus in hospitali coram pauperibus, pro statu & pace S. Romanæ Ecclesiæ, & totius Christianitatis, & pro benefactoribus communis fiat oratio. Item cura hospitum & pauperum omnium, euntium & redeuntium vni de discretioribus fratribus iniungatur, qui audiat eos, & vt expedire viderit, charitatis solatium administret*, quæ opinio est Chopp. *lib. Monast. 1. tit. 1. num. 12.* Fabric. *in Theoria rubrica des Commanderies*, de cuius veritate postea.

QVÆSTIO X.

In quorum sit iure, commendare beneficia.

DE Romano Pontifice nulla nobis hic est quæstio, vtenim eius est in Ecclesiâ potestas summa, summa eius, administrandæ Christi voluntate ac concessu, auctoritas, nihil non in eius causa potest, quod non est diuinis, aut petitis è naturæ sinu legibus oppositum. De Episcopo, Capitulo, & Laicis, omnis nostra futura est disputatio.

Dico ergo primò, *Laicos beneficia commendare non posse, nec in perpetuum, nec ad tempus.*

A commendis perpetuis enunciati probationem ordiar. Est dispensatio, vtpote iurisdictionis spiritalis actio, eius qui spiritualem in Dei Ecclesia potestatem, diuino est munere nactus, opus proprium, quare in canonicis legibus dispensant hi tantum, qui eas mortalibus seruandas ponunt, aut eorum qui sanxere, sunt superiores, vel illorum in magistratu quem gerunt successores; ac proinde iisdem auctoritate pares, sed seculari credi beneficium regulare in commendam perpetuam non potest, nec vice versa, seculare regulari sine dispẽsatione, id enim canonica lex prohibet *in cã. Monachi 2. de statu Monachorũ*, nam ibi hi vetantur, *per villas & oppida per quascunq; poni Parochiales Ecclesias*, ad seculares autem quod attinet, admoueri hi non siniuntur ad cœnobitica beneficia, nam in primis eum Monachum fieri vult Innoc. qui Abbas esse expetit *cap. cum ad nostram 37. de*
A *electione*, cum non deceat aliquem magistrum esse antequam sit discipulus *cap. officij 38. eod. tit.* aut in administrationibus Ecclesiæ Pontificibus sociari, qui ab iis professione & habitu discrepat *16. q. 7. can. in noua 22.* ob quam causam vetat Clem. V. *in Clement. 1. de elect. ne religiosus aliquis in Abbatem, vel prælatum alterius religionis vel habitus eligatur, quod rationi non congruat, vt homines dispares professionis, vel habitus, simul in eisdem Monasteriis socientur*: sunt ergo regularia committenda regularibus, & secularia se-
B cularibus, *parag. volumus de collat. in Concordat.* Rebuff. *par. 1. prax. rubr. de dispensat. cum regular. facta num. 7.* sed in hac lege dispensare laïcus non potest, vtpote quæ Pontificem auctorem habeat, sitque ex fine quo refertur, administrationis scilicet Ecclesiasticæ, spiritalis ac diuina, ab eo ergo creari commenda non potest vlla, quæ sit perpetua.

Nulla item tẽporaria, quia non est hæc nisi de Parochiis, quibus dum idoneus pastor ad earum regimen quæritur, ne plebs interim Christiana Sacramentis destituta Dæmo-
C num iniuriæ pateat, commendatarius homo gnauus, bonique publici studiosus, ab ordinario tribuitur, cui eius ac fideliũ in Diœcesi est ex propria muneris sui ratione commissa cura, cuiusmodi de Laïcorum turba quemquam esse quis putet? quare *eum qui ex priuilegio, vel alio iure speciali conferre potest, ne quidem ad breuissimum tempus commendare posse, decidunt Geminian. & Felinus idque etiam in Rege nostro Christianissimo recepit Probus in tract. regalior. q. 19. & in Legatis à latere, si in eorum facultatibus de potestate commendandi nominatim*
D *cautum non fuerit*, Bleyan. de benefic. *in titul. & commend. num. 31.* quanquam quod de Legatis post Ludouic. Gomes. *qu. 15 de trienn. poss* auctor hic asserit Renato Chopp. non probatur, de his enim, eorumque potestate in Gallia disserens, illis licere ait Monastici claustri munera, secularibus Clericis commendare fiduciaria lege *lib. 1. de sacra polit. titulo 6. num. 5.* certius est, quod de Episcopis & Capitulo tradi solet.

Dico ergo secundò, *Capitulo sede vacante fas esse, beneficium ad semestre conferre, maxime si est Parochiale, & cum animarum onere.*

E Ratio est in promptu, nempe, quod quæ Episcopo dum viueret in administranda Diœcesi erant licita, hæc non minori sua laude, quam fidelium fructu ac vtilitate, facere Capitulo, eo mortuo sit permissum, sed Episcopus ab breue tempus, puta sex mensium, aut non multo secus, Parochias digno potest homini regendas, committere dum se aliús subeundo par muneri offerat: ergo & Capitulum: Est tamen tempus, cum præstitutum à Greg. X. semestre, prorogari potest vlterius à Capitulo, puta si non est à Papa Episcopus

sedi vacuæ ex vrbe datus, si de Parocho ipse A subrogando rogatus, postulata non fecit, quia cum hoc fiat ex necessitate (inquit Rebuff.) *de deuolutionib. num. 78.* vt Ecclesiæ deseruiatur, per hoc limitatur, *cap. nemo de elect. in 6.* vt instante necessitate commendari Ecclesia Parochialis possit. Hæc ille, quæ non abhorrere à verisimili, axioma commune iuris petitum ex regula iuris his concepta verbis indicat. *Quod non est licitum in lege, necessitas licitum facit, nam & Sabbatum ieiunare praeceptum est: Machabæi tamen sine culpa sua in Sabbato pugnabant.*

Confirm. Episcopo mortuo in his quæ sunt B necessaria, nec differenda ad promotionem noui, succedere Capitulum vera est Summistarum, ac canonum opinio: at est necesse, viduam Rectore Parochiam, ei commendari homini, qui operam illi suam accommodet, bono eius inuigilet, mala quæ illi ac fidelibus verisimilem minantur perniciem, auertat ac propulset, reditus ne pereant, colligat, ac seruet. Talem ergo aliquem ad semestre Capitulum instituere poterit, *qui debeat fructus recipere, eos in Ecclesiarum vtilitatem expendere, aut futuris personis fideliter reseruare de officio* C *indic. ordinary cap. cum vos 4.*

Ad semestre dixi, Nec enim potestate aliquem vti sua, cum alicuius noxa damnoque, natura sinit: at esset Clerici institutio, facta à Capitulo in commendam, Episcopo noxia, si foret hæc perpetua, nam ei ab isto Parochia eripi, alteri conferenda non posset, cum sit de ratione collationis, vt sit perpetua, vtpote quæ sine magna iustaque causa, reddi inanis non possit ac irrita, *can. satis peruersum est distinct. 56.*

Argumenti minor est certa, certa item maior, in his enim quæ sunt necessaria nec moram ferunt, lex Capitulo indulget vt mini- D strer, *lege de pupillo parag. si quis dig. de noui oper. nunciat. & de institut. in 6. cap. 1.* tradit Bonifac. Capitulum *præsentatos à patronis posse admittere, si sint idonei, & eos instituere in beneficiis, ad qua fuerint præsentati: licet ad Episcopum (si superesset) admissio & institutio huiusmodi pertineret:* cuius rei causa non est alia, quam quia est id ad bonum commune necessarium, nec ad tempus creati Episcopi reiiciendum.

Dico tertiò, *Etsi Episcopus Parochias commendare Clerico Sacerdoti, ad sex menses va-* E *leat, non vltra tamen.*

Pars assertionis vtraque Doctorum auctoritate, rationumque fide est certa, prior quidem, quia dare debet operam Episcopus, ne male sit Ecclesiæ, male Parochiis, malè Christianis, curæ suæ, fideique concreditis: ergo si Curato beneficio, de administratore gnauo ac diligenti prouideat, qui reditus eius colligat, illud dum Pastorem habeat administret ac tegat, nihil faciet, quod ad eius officium non pertineat.

Pars altera fidem mutuatur à decretali, Gregor. X. cui initium, *nemo deinceps 10. de elect. in 6.* in ea enim est, commendam Parœcialis Ecclesiæ, *vltra semestris temporis spatium non durare*, quidquid de illa, *secus actum fuerit, esse irritum ipso iure.* Enimuero cùm Episcopum Ecclesiæ decretis obsequi oporteat, non obluctari, ab iis non discedet, commendæ tempus cum expleuerit, sibi ab ea renouanda ad semestre alterum, temperabit.

QVÆSTIO XI.

An regula de infirmis resignantibus, locum in Commenda habeat.

Habere, Gomesius & Cassadorus asseruntille *q. 13. de infir. resignāt. versu quibus non obstantib.* iste *decis. 32.* & hæc sententia, si de perpetua agitur, ideo vera est, quia habetur loco tituli, & qui ea fruitur, eius gaudet obuentionibus, deque iis disponit, peræque ac de beneficiis titularibus, vt tradit Alex. in *can. cum autem dist. 44.* Rebuff. *de commends*, nosque ipsi antea.

In hac sententia conquiesco, eoque libentius, quo illā Pontificis auctoritate firmatam video, sic enim ille in Cancellariæ regula *de infirmis resignantib. Item voluit quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, dimiserit, aut illius commendæ cesserit, postea infra dies 20. à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium quauis auctoritate conferatur, per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit, ipsumque beneficium nihilominus per obitum vacare censeatur.*

Non habet tamen ea regula locum in temporali commenda ob causam oppositam, nec enim datur in titulum, cum non conferatur Parochia, sed commendetur, nec in ea inducatur vacatio, vt patet: ergo cum regula de collatiuis beneficiis, ac in titulum dari solitis loquatur, vt facile quisque intelliget, qui quibus ipsa sit concepta verbis, perpendet, commendam, quæ est temporalis, senisque comprehensa mensibus, non complecti, etiam me tacente res loquitur.

Dixit hanc sententiam Gomesius *q. 13.* contrariam, Rebuff. *parte 1. praxis ad regul. de infirm. glossa 7. & de pacific. possess. amplitat. 5. nu. 35.* hoc vno fretus argumento, quod commendam temporalem, non secus ac perpetuam, sua sit complexus oratione Pontifex, eam enim simpliciter ac absolute nominat, *qui inquit commendæ cesserit*, cedit autem qui temporalem resignat alteri, cui & nomen

D

ipsum commendæ conuenit, vt patet.

Antecedens propositio est neganda, hoc maxime nomine, quod quæ Commenda est temporalis, non conferatur, nec in ea vacatio inducatur vlla, quæ duæ sunt tamen eius commendæ, de qua Pontifex loquitur, notæ euidentes ac certæ.

QVÆSTIO XII.

Explicantur in Commendarum materia, dubia aliqua non omnino contemnenda.

PRimum, *An Commendatario animaduertere in Monachos sibi non obsequentes liceat.*

Licere asserunt Boer, *in q. 271.* Faber Sebus. *lib. 1. Codic. titulo 3. definit. 34. num. 4.* Negat alij, meoque iudicio probabilius: primo, quia culpis pœnam imponere eius est duntaxat, qui gladij in externo foro ius habet, in interno reprimendæ per censuras audaciæ: at eo carere Commendatarium nemo ambigit, nec enim Capitulo, cum quot hebdomadis culpas suas in eo Cœnobitæ recognoscunt, interest, vt pro earum natura, sua singulis supplicia inferat: ergo, &c.

Secundo, tantum est Commendatario licitum, & non amplius, quàm quantum ei summus Pontifex permissum esse voluit, at hanc illi facultatem non tribuit, vt liquet ex Bulla Xisti IV. de anno 1475. à nobis allata antea: ergo, &c.

Quod si Cardinales id nonnunquam sibi arrogasse, historiæ asserunt, hoc sane non nisi voluntate ac concessu Pontificis tentasse est certum, quod enim communibus, hoc est, è vulgo Commendatariis, Romæ negatur, id Cardinalibus, hoc est, summis Ecclesiæ magistratibus ob dignitatem concedi debuisse scribit Ferrer. in *addit. nouis ad Guidon. Papam decis.* 559. non item cæteris.

Secundum, *An Nouitium post stata temporum internalla Commendatarius in Cœnobitarum consortium admittere, eiusque vota tria recipere valeat.*

Pro affirmatiua facit, quod in excipienda professione votorum noui Cœnobitæ, Abbas potestate ad eam rem necessaria videatur esse præditus, cum ad eum *Religiosorum creatio spectet*, vt eruditè Boerius probat *decis.* 260. ergo cum fiduciarius Abbas proindeque non religiosus, verè sit Abbas, parique cũ titulario iure, in bona fructusque collatæ sibi Abbatiæ, quod Monastico Præsuli iura licere volunt, triplicis voti sacramento obligatum, cooptare in fratrem & filium, licebit etiam fiduciario.

Neganda est consequentia, quod Nouitij è sæculo in cœnobium, iusta legiti-

A maque per vota transmissio ac cooptatio, eius sit duntaxat, cui tam domus ipsa cœnobitica, quam qui eam inhabitant, obsequi imperanti debent, quo tamen carere iure Commendatarium nemo negat, cum ex Xisti bulla, cuius ante meminimus, iurisdictionem spiritalem nullam habeat: qua tamen qui est destitutus, in causa præsenti, ascribendi scilicet inter Monachos Nouitij, facere validè quid possit, non video.

Nec me latet secus quàm nos sensisse olim hoc est anno 1598. excellenti doctrina viros, B cum enim Fani S. Ioannis à Vineis cœnobitæ contenderent, suas, non autem Eminentiss. Cardinalis à Gondio, aut eius Vicarij partes esse, iurantibus in verba votiua ordinis, præstare auctoritatem, à petitione exclusos sua, Senatus silere iussit, additque (quod Religiosi Abbatis proprium est munus) votiuam nouitij professionem suscipere, in Cardinalis aut eiusdem Vicarij iure esse.

Sed nego tantundem Clericis sæculi Commendatariis licere, quantum Cardinalibus, hoc est Apostolici Senatus Patribus, vt enim hi Sacerdotes dignitate superant, ita decet C regularia istiusmodi Sacerdotia, illis maiori cum imperio ac potestate commẽdari, prout asserit Panor. *ad cap. cum nobis olim de elect.*

Tertium, *An Priores fiduciarij seculares, Abbatis qui religiosus est, cœnobioque præest, vnde pendent praditti Prioratus, imperiis parere debeant.*

Ne credam, inducor hac vna maxime causa, quod Cœnobiarchæ auctoritas, iisdem, quibus domus ipsa regularis, terminis sit conclusa, ei quidem obsequi religiosi debent, vt sunt polliciti vouendo, non tamen sæculares, D quos suis viuere legibus, non Abbatis aut Regularium, est certum, atque ita in Senatu Camberiensi decisum esse, scribit his verbis Ioan. Faber in *lib. 1. Cod. tit. 3. definit. 34. Clericus secularis, beneficium regulare possidens in Commendam, non eum habet in suis causis iudicem, qui regularis ordinis superior est.* Causa ergo Abbati regulari iusta querendi nulli subest, si quæ imperat, Commendatarius non agat.

Quid si inter vtrumque, quidpiam accidat, quod alieno definiri iudicio oporteat? quid si E de reparanda domo agitur? quid si de diuidendis agris, si de alenda regulari familia inter eos lis sit orta?

Erit hæc Episcopi, qui Commendatarij iudex est, arbitrio dirimenda, quia cum ille, id est Commendatarius, nihil habeat proprij iuris in beneficio, cuius plena proprietas, possessioque, penes Pontificem commendantem residet, non debet eius esse potestati obnoxius, qui iurisdictionem in eum nullam habet, est enim non regularis, sed sæcularis Clericus, quem Episcopo obsequi iusta præcipienti

pienti conuenit, non Abbati, cuius omnis auctoritas Monasterij sui finibus est cancellisque circunclusa.

Quartum. *An Priori Commendatario seculari, succedat Abbas.*

Vt defuncti Monachi peculium, quæque industria ipse sua ac parcimonia dum viueret, ad dubios fortunæ casus comparauerat, commendatario Abbati sunt neganda, vt cœnobio in quo est vota religiosa tria professus, tribuantur tanquam speciali sibi proprioque iure debita. Ita quæ de Prioratu Monastico Commendatarius, bona parcè viuendo acquisiuit, non Prælato Regulari debentur, tanquam hæredi, aut Ecclesiæ commendatæ, sed defuncti propinquis, Fabric. de *benefic. in titul. & comm. num. 42. litter. q. ad margin.* quorum impensis paranda quoque erit Christiana eius corpori sepultura, nam quod nonnullis est visum, funebres hos sumptus ad successorem in Monasticum præsulatum pertinere, non probo. Ælij enim Martiani *lege penult. dig. de religios. & sumptib. funer.* impensa funeris ex hæreditate deduci solet, hæredumque oneri incumbit.

De re præsenti loquuntur alij cum distinctione: aut enim (inquiunt) de salute animæ defuncti, procuranda precibus ac sacrificiis est quæstio, aut de funebri eius pompa, si primum, quæ sunt in eam rem necessaria, præstabit successor in beneficio, nec sumptibus in sacrificia missasque pro eius salute parcet.

Si alterum, funebre curabit officium, impendiaque pro pompa funerali dabit hæres. Hæc illi, quæ vt de impensis in sepulturā dicta sunt verissimè, ita quæ de procuratione animæ, precibus faciendis, ac sacrificiis eius causa à defuncti successore per se, & alios offerendis, pecuniaque in eam rem Presbyteris suppeditanda afferuntur, sine probabili vlla ac vera ratione affirmantur.

QVÆSTIO XIII.

Commendarum in Gallia speciale quid sit. ac proprium

Primo, vt per eas, non minus à Commendatariis, quam Titulariis, capta possessione, claudatur Regalia, Papon. *lib. 2. titulo 13. arresto 3.*

Secundo, etsi extra regnis vt in Italia resignari cōmendæ in fauorem tertij nequeant, quod eas sibi Papa referuet, suique iuris esse velit, cùm vacant: quæ est causa, cur eas iuris interpretes vt affectas, & manuū Pontificiarū in easdem immissione, (vt aiunt) à quibuslibet beneficiis seiunctas, considerent.

Nobis tamē in hoc regno viuere licet aliter, & facere, nā quia reseruationibus in eo nullus est locus, commendas sibi Papa seponere, suique iuris facere non potest, nec proinde præcepto aliquo vetare, ne in tertij cōmodum, resignetur, aut cedatur alteri, quòd in Italia & alibi vsu uenire nō posse est certū, cū hoc ipso quod beneficiū commendetur, reseruari credatur, iuxta Gomes. *in reg. de public. resign. q. 4.*

Tertio, est hoc quoque Commendarum Galliæ proprium, quod qui iis sunt cum facultate regendæ Ecclesiæ sibi commendatæ præpositi, in delegatos Rom. Pontific. iudices assumi queant, vt notarunt Flamin. *lib. 12. de resign. q.* 1. Chassanæus *ad consuetud. Burgundicam titulo de successione spuriorum nu. 58.* quia sunt quasi Prælati.

Quarto, extra regnum, mortuo beneficij commendati possessore, Commenda Romæ vacare censetur eo vacationis genere, modoque, quo vacabat ante commendationem: quare & eodē impetratur vacandi modo, quo beneficiū ante commendā vacare cōtigerat, cum in Gallia quādo diem suum Cōmendatarius obit, vacare eius Commenda per obitum sit censenda, eo modo, quo vacaret si in titulum, non in commendam possessa esset: quare si beneficium commendatum vacauerat per obitum, nunc itidem tanquam per obitum vacans impetrandum erit: sin per resignationem aut aliter, erit eius modi facienda in illius impetratione mentio.

Quinto, etsi extra Galliā vacare Commenda apud sedem censeatur, licet antea vacasset apud Ordinarium, vt scribit P. du Clos *ad li. 11. Flam. de resign. q. 5. n. 34.* Faber Sebus. *can. in lib. 1. Codic. tit. 2. definit.* 10. quia per manus appositionem, Pontifici affectum erat, non habet id tamen locum in Gallia, vbicunque sine resignatione Commendatarius moritur, relabitur eius Commenda ad ius eius Ordinarij à quo conferri mos erat, vt ab eo, hoc ipso tempore quo vacat conferatur, si antequam commendaretur, id poterat, Bleyan. *de benef. in titul. & commend. num.* 15.

QVÆSTIO XIV.

An Hospitalia verè ac propriè sint beneficia.

Affirmantem partem tenent Corasius de Beneficiis, Flamminius *lib.* 10. *de resignatione q. 4.* de Selua de Beneficiis *parte.* 1. *q. 3. num. 9.* Felinus in *cap. de quarta 4. de praescriptionibus nu. 15 & 16.* Du Clos *ad lib.* Flam. *de resig.* 10. *q. 14. num. 9.* vbi habet plures se signaturas super prouisionibus & commendis obtinuisse, diuersarum Præceptoriarum tam S. Ioann. Hierosolym. quàm Hospitalis S. Spiritus de Saxia in vrbe, *etiam per resignationem, & commenda cessionem vacantium.*

Negantem Duarenus *de sacris ministeriis*

li. 2. c. ap. vltime, Gomesius *in regulam de triennali possessione q. 7.* Renatus *lib. 3. de sacra polit. tit. 1.* ad vniuersæ rei intelligentiam. A

Notandum primò, Xenodochia non esse omnia vnius modi ac generis: quædam enim speciali sunt prouidentiæ Religiosorũ attributa, vt sancti Antonij, & militarium Ordinum de quibus Clementina, *quia contingit 2. de religiosis domibus, parag. præmissa vero.*

Alia quæ Capitulis, aut Cœnobiis sunt annexa, vt pars toti, & hæc in Abbatum, aut Decani, qui dictis Capitulis præest, potestate sunt, quo de genere est Hospitale B. Virginis *de cauda forti*, in Cœnomanensi prouincia. B

Sunt & alia, quæ profanis dantur hominibus administrãda, vt Remorum Parisiẽsi, in Cãpania, Gonetij ad Lutetiam: Cæsara gustæ in Hispania, & alia his nõ absimilia, de quibus in Clement. *quia contingit 2. de religiosis domibus parag. vt autem præmissa* Alia committuntur Clericis in titulum, vnde iustam operæ suæ in functione Ecclesiastica mercedem repetant, vt beneficiarij, qualia fuisse olim non pauca, indicant hæ Clementis V. voces in *Clement. quia contingit citata parag. vt autem præmissa*, quia ea in titulũ dari nihil prohibet, *nisi in illorum fundatione secus constitutũ fuerit, seu per electionem, sit de rectore locis huiusmodi prouidendũ.* Clem *supra*. Tale fuisse Xenodochium apud Nogentium Rotrodi, Perticensis Comitatus vicum, scripsit Chopp. *de sacra polit. lib. 3. tit. 5. n. 12* talem Corboliensem leprosorum domum, quam ait beneficiario tradi ab Episc. Parisiensi solitam. C

Notandum 2. Valetudinaria quondam, publicaque egenorum domicilia, non ab alio regi moderatore fuisse solita, quam Ecclesiastico. Sane à sacro Chalcedonensi conuentu *actionis 15. can. 8.* statutum scimus, vt Clerici præfecti valetudinariis, qui in Cœnobiis, & diuorum martyrum basilicis vitam agerent, Episcopali imperio, censuræque essent obnoxij. D

Nec ignoramus, Pelagium primum, in suam Ecclesiæque clientelam ac fidem, Hospitale quod Childebertus, & Eutrotta eius vxor, magnis impensis exædificauerant, accepisse: quæ res, eius de qua agimus, argumentum est non leue, Clericis nempe (quod erat nobis propositum ostendere) Hospitales pauperum domos credi posse. A Miecislao sane 3. Poloniæ Rege refert Cromerus in historia Polonica, hospitale Posnaniæ à se extructum, curæ militum S. Ioannis commissum esse: Hospitalarios autem fratribus, quos vulgo de Saxia nominant, Cracouiense, cuius auctor fuerat, Iuo eius vrbis Episcopus, Cromerus *supra l. 7.* sicut & cætera totius Italiæ, quæ consuetudo, tenuit ad tẽpora Pij IV. quo tempore ob iustas causas, ex eorundem tra- E

ctum turpi vita petitas, iussi sunt abstinere ab hospitalium omnium cura ac regimine, similque sunt omnibus priuati priuilegiis, quæ Ordini concessa fuerant ab Innoc. III. IV. & VIII. Alexand. III. Cœlest. I. Bonifac. VIII. Vrbano V. Clem. V. & VI. Eugen. III. IV. & Benedicto XII.

Factum est ergo consequutis temporibus, tam Pontificum, quam Conciliorum legibus, vt Nosocomij curam Laïci susciperent, exclusis Clericis, extat Clement. V. sanctio perscripta his verbis: *Clement. 2. de praebend. per literas à sede Apostolica super prouisione quorumlibet Clericorum directas de Xenodochiis, leprosariis, seu hospitalibus (etiamsi Ecclesias vel capellas, decimas, aut alia spiritualia intra se nascantur habere, nulli posse decernimus prouideri, nisi hoc in Apostolicis literis caueatur expresse.)* Iuxta hanc, Oppidanis Castri noui ad Catnutium, est in more nominare Alenconiensi Heroi œconomum seu Rectorem hospitalis ædis D. Laurentio sacræ. Faciunt idem Fulgeriarum ciues, idem ædiles Ambianensium, cum enim inter eos, & Episcopum, mota lis esset super eius Xenodochij regimine, diceretque Episcopus suarum esse partium corrigere, visitare, in summa quæ ad eius commodum pertinerent, pro auctoritate decernere, & *quod erat in saisinapræmissa faciendi, maxime cum fratres & sorores dictæ domus in suo ingressu emitterent tria vota, respondit Senatus, ad quem erat delata causa, quòd ad Maiorem, & Scabinos pertinebat custodia, dictæ domus scire statum, audire computum, ponere tàm sanos quàm infirmos Clericos, & laicos, ponere & deponere magistrum domus*, &c. quæ eius sentent. à Pontificiæ perquàm est similis, statuit enim Clem. V. *in Clement. quia contingit 2. de religios. domibus*, Nosocomia amodo cõmittẽda non esse nisi viris prouidis, idoneis, bonique testimonij, *qui sciant, velint, & valeant loca ipsa, bona eorum ac iura vtiliter regere*, his præsuppositis quæstioni respondetur aliquot assertionibus.

Prima assertio, *Hospitalia ex sua primæua institutione, in titulum dari Clerico solita, sunt beneficia*: Est authorum, quos citaui pro prima sententia, Garciæ *1. par. cap. 2.* Rebuff. *1. par. prax rubr. de renolutionib. nu. 73.* Frederici *in tract. de permutatione qu. 14.* Renati *lib. 3. de sacra polit. tit. 5. n. 2. ad marg.* Et probatur.

Vbi ius est exigendi reditus, ob sacrum ministerium, authoritate Ecclesiæ constitutum, ibi est beneficium: at hospitalis pauperum domus, ab Episcopo, & fundatoribus data in titulum, id habet, nam tunc amborum voluntate, ob ministerium sacrum annuæ de eius domus reditibus obuentiones, conceduntur Clerico, cum obligatione nexuque, vt quæ sibi de iusta sustentatione erunt reliqua, in pauperum, & hospitũ vtilitatem impendat.

Confirmatur

Confirmatur: nemo negat, Monasticas Antoniani ordinis Præceptórias esse beneficia, quia dantur in titulum, & tamen publica sunt, eorum qui sacro sunt ambusti igne, valetudinariaque ergo dantur in titulum hospitalia, verè sunt in beneficiis habenda, Garcias *tract.1.par.1.cap.2.num.3.*

Confirm. Clementis V. imperio *in Clement. quia contingit de religiosis domib. parag. vt autem*, nullus ex locis ipsis, secularibus Clericis in beneficium conferri debet nisi in illorum fundatione constitutum fuerit aliter, seu per electionem, sit *de rectore huiusmodi locis prouidendum*, sunt ergo hospitalia Clementis opinione beneficia in his 2. casibus.

Secunda assertio, *Hospitalia cùm laïcis administranda committuntur aut Clericis, non sunt beneficia.* Est authorum secundæ sententiæ.

Est enim de ratione beneficij, vt sit perpetuum: at à cura hospitalium, tam Clerici quam laïci administratores, remoueri possunt ac reiici, si non quoties videtur ac placet Episcopis, saltem post triennium, vltra quod prorogari eorum administratio decreto Concilij non potest in *sess.25.cap.8.*

Quid? *quod singulis* annis *administratores, tenentur* reddere rationem *administrationis ordinario*? Trid. *sess 22.cap.9.* quod in quibus hospitalibus nullæ, aut paucæ sunt personæ, Concilium præcipiat, vt *fructus illorum in alium pium vsum, qui eorum institutioni sit proximior, ac pro loco & tempore vtilior conuertantur*, Trident. *sess.25.cap 8* quæ omnia nimium quantum à natura beneficij sunt aliena, hoc ergo nomine, reque per illud significata, donari hospitale non potest, nec proinde beneficium dici.

Tertio, Beneficij non alius est capax, quam sacerdos, vel Clericus, per primam saltem tonsuram, *cap. cùm adeo 17. de rescriptis, cap. ex literis 6. de transactionibus*, vbi dicitur ad id inhabilis, qui prima sui per tonsuram designatione, ad ordines sacros necdum est idoneus, sed Laïci quà tales non sunt Clerici, & tamen in eos Xenodochij curam transferre iubentur Episcopi, per Clementinam citatam, *quia contingit de religiosis domibus, parag. vt autem*, ergo hospitalia omnia non sunt beneficia, ideo de iis prouideri alicui non potest, vt habetur, *Clem. per literas de præb.* sed tantũ Gubernatoribus seu Rectoribus, quasi Tutoribus committuntur, cum obligatione ad reddendam rationem: vnde non beneficium, sed officium habere dicuntur.

Quid si illis sacellum, vt Gonesij & Vindocinis, sit ad sacrum litatorium adiectum? quid si superior, cum religiosorum familia, procurandis hospitalibus, ac solandis morbidis, incumbat? vt Rhemis ac Aubinæi Biturigum? &c.

Assertio tertia, *Ne tunc quidem hospitalia in beneficiorum sunt numero collocanda, si eorum sunt reditus, in laïcorum potestate, tribuendi pro tempore Religiosis, aut sæcularibus Clericis qui ea procurant, agrisque operam suam in spiritualibus nauant, aut aliis quibus ipsi expedire iudicauerint.*

Nam colligendorum fructuum ius habet beneficiarius quilibet; quo tamen carere Religiosorum superior supponitur, qui Xenodochio præsidet: non est ergo de beneficiatorũ cœtu, ac numero: ita iudicatum aiunt in centumuirali Senatorum Parisiensium prætorio, anno 1567. pro oppidanis Aubiniensibus contra Dunglauium, præfectum Monastici conuentus, fundati anno 1419. à Belino Ducis Bituricensis quæstore, vt Xenodochij à se Aubeniaci constituti curam gereret, & anno 1571. par est dicta sententia de Hospitali leprosorum æde Vindocinensi: cum tamẽ quæ erat inibi sacra capella placando numini erecta, iuns ad ea tempora Episcopalis extitisset.

Causa tam assertionis, quam dictæ in Paris. Senatu sententiæ, videtur, repetenda esse ex definitione beneficij, quia de eius est ratione essentiaque, certa redituum portio, eorumque procuratio Clerico assignata ad vitam: quorum sit saltem quoad vsumfructum dominus, cum iure eos exigendi ob spirituale ministerium: sed in præsenti causa Xenodochia commandantur laïcis, non Clericis, ad quos etsi pars aliqua fructuum pertineat, non eo tamen modo, iureque, quo est necesse vt ab ea, illorum dici possint domini, cum vsus fructus esse sine procuratione rei nequeat, quæ vtenda tribuitur, quæ tamen ex dictis, negata est religiosis, & Capellanis Clericis, quorum in hac materia, eadem est ratio quæ Cantoris, aut alterius cuiuspiam Sacellani, qui suam beneficiario diuiti, in administrando Prioratu operam cum pacto recipiendæ mercedis debitæ accommodat: ergo vt hic non est beneficiarius, ita nec illi.

Obiicies, est hospitalis domus resignatio, de eorum voluntate facta quorum interest, publicanda in loco, vbi est hæc sita, aliter vacat, vt definitum esse à Romanis Iureconsultis in Rota anno 1586. & 88. memorant Felinus supra & Flaminius de *resignatione lib. 10.q.5.num.48.* at non alia resignatio publicari est solita, quam beneficij, per *constitutionem 87.* Gregorij XIII. *parag. sed ne.* Ergo hospitalia etiam in administrationem data secularibus, sunt beneficia.

Minor est neganda, quia beneficiorum nomine, quorum est euulganda cessio, per constitutionem dictam Gregorij, non intelliguntur alia, quam quæ proprie sunt talia, ex Gomesio *q.7. de triennali possessione*, qualia sunt, quæ ex Apostolica, vel ordinarij collatione canonica obtinentur, in quibus Xeno-

dochia nemo numerauerit, cum ad eorum regimen admouere idoneos, sit populi cum consensu Episcopi, ex Choppino *tit. 5. lib. citati de sacra politia*.

Sed enim (inquies) si non sunt beneficia, cur illorum publicanda est resignatio?

Nempe vt ordinarij habeant, à quo bonorum dispensatorum rationem exigere ac repetere valeant, vt eos facere Trident. *sess. 22. cap. 4.* imperat 2. vt Coloni intelligant, apud quem res pauperum & agrorum sibi creditorum annua vectigalia deponant: Iuxta Felinum *in cap. cum delicta de rescriptis*, Flam. *citatam num. 56*.

QVÆSTIO XV.

An Leprosorum domicilia, sint Beneficia.

Leprosorum hospitia pari sunt metienda iure, quo Xenodochia, suscipiendis peregrinantibus destinata: quare vt istorum sunt latifundia, censusque, inter opes Ecclesiasticas, ita & illorum.

Secundo, vt morticinij iure, Nosocomiorum bona gaudent, ita & Leprosariæ.

Tertiò, vt illorum Oeconomi rectoresque existunt vrbis ciues, in qua sunt egenis nutriendis exstructa, ita eorundem curatione ac opera, publica reguntur leprosorum domicilia.

Quarto, vt rei per se administratæ pauperum, quotannis Nosocomij rectores decreto Curiæ rationem Episcopo, ac ciuitatum Decurionibus reddunt, ita & leprosorum Curatores, magno Franciæ eleemosynario aut eius Vicariis.

An autem huiusmodi hominibus Oratoria, sacro Missæ sacrificio audiendo extructa, sint beneficij Ecclesiastici titulo insignita, iam est videndum, missisque opinionibus variorum variis,

Dico, *Communiter non esse*.

Ratio est, quod ad ea Clerici institui ab Episcopo non soleant, quod ad sacrum eorum ministerium ab administratore delecti, non sint perpetui, cum ab eo si officio non fungantur, destitui possint, quod de reditibus, qui sunt nutriendis leprosis attributi, in vsum Sacerdotis, qui illis autem dat confitentibus in Paschate, aut præsentibus sacrum dicit, pars tantum cedat aliqua non omnes, quæ sunt eius rei in qua versamur, argumenta non leuià, rem nempe beneficij nomenque leprosariis non posse cum ratione tribui. Quod si sunt forsan aliquæ ea fundatæ lege, vt qui Sacerdos administrandis ibi Sacramentis præsidet, eas possideat in titulum, regatque proinde pari more ac iure, quo à beneficiariis beneficia regi solent in Dei Ecclesia, tunc quin hoc

A eis nomen, resque illo significata competat, negatum non ibo, qua de re, si vnquam dubitandi se locus dabit, consulendæ erunt erecti Oratorij testes literæ, prisca maiorum consulenda consuetudo: nam si nunquam non fuit, quin ad sacri in prædicto loco ministerij functionem, à Patrono, Clericus Episcopo oblatus fuerit, & ab isto institutus, aut sine præsentatione vlla Patroni, ab eodem Episc. de eadem cum vacaret, dignus aliquis prouisus, erit capella in leprosorum facta vsum, tituli appellanda nomine, non aliter: ita Greg. *li. 15.*

B *syntagm. cap. 21.*

QVÆSTIO XVI.

An Beneficia manualia quæ religiosis dari solent, verè sint beneficia.

Manualia beneficia nomino cum Petro du Clos in *qu. 11. lib. 2.* Flamminij *de resignatione num. 1.* beneficia quæ ad nutum sunt superioris relinquenda, seu quæ quoties

C ei est placitum, possessori adimit, suntque ideo istius obitu, aut conferentis voluntate, ac retractatione vacantia: Glossa *in Clement. quia regulares de supplenda negligentia Prælatorum*, Rebuff. *in praxi tract. de dispensatione cum regularibus facta num. 41.* & in decretali, *cum ad Monasterium 6. de statu Monachor. & regularium.* dicitur quod alicui committi obedientia non debeat, *perpetuò possidenda, tanquam in sua sibi vita locetur, sed cum oportuerit amoueri, sine contradictione qualibet reuocetur.* Suntque eius generis beneficiorum duo genera, quædam regularia, secularia alia, illa so-

D lis committenda sunt Monachis, vt Eleemosynaria, Thesauraria, Sacristia, Celeriatus & similia de quibus, Glossa *Clementina 1. de statu monachor. parag. ad hæc*, hæc verò, id est sæcularia, sæcularibus danda sunt Clericis, vtraque autem, an vera sint beneficia ambigitur.

Et opinio Flammin. *de resignatione lib. 2. q. 11.* Rebuff. *tract. de nominationibus q. 9. nu. 25. & de dispensatione cum regularibus n. 41.* est affirmans.

Aliorum vt P. Gregor. *de benefic. Eccles.*

E *cap. 11. num. 17.* negans.

Prior est verisimilior, & probatur, sunt manualia, peræque ac quælibet alia beneficia, ius percipiendi reditus ex re sacra, ob officium spiritale, ergo beneficia.

At non sunt (inquies) perpetua, quod tamen beneficium exigit.

Respondeo primo, esse aptitudine eiusdem naturæ, cum verè perpetuis talia, *quia possunt remanere apud eos, quibus sunt concessa, quoad vixerint permittente Abbate*, Guymierius *ad rubr. de collat. parag. item quod Parochialis*

chialis, Bleyanus *in Theoria tract. de manualibus & temporariis beneficiis*, Garcias *de benef. par. 1. cap. 2. num. 79.* quod ad veri beneficij rationem satis esse, docet Flammin. *qu. proxime citata num. 5.* dicitur enim perpetuum, quod certo tempore non limitatur, etiamsi detur ad beneplacitum superioris Guymier. supra.

Deinde etsi consuetudine effici nulla queat, vt beneficium manuarium sit irreuocabile atque perpetuum, si Rebuff. est fides *de pacific. possess. num. 277.* quia in actionibus quæ meræ sunt facultatis, mos inuehi ac induci nulla valet, hoc est, consuetudine induci nullus potest, vt si Abbas non est vsus potestate, quæ ei inerat, reuocandi beneficii, quod est natura sua manuale, per hanc omissionem tale esse desinat, vt scribunt Panorm. *in cap. ad nostram, & in cap. Ioannes de Clericis coniugatis*, ex quo Doctores inferunt quod cum in solius Abbatis potestate sit positum, religiosum suum loco mouere: nulla effici consuetudine posse, vt beneficium quod est manuale, sit irreuocabile, nihil tamen vetat, manuale fieri perpetuum estque vere eiusmodi, cum à Papa, religioso ad vitam traditur, Panorm. *in cap. inter Romanum de electione*, Rebuff. *de pacificis num.* 281.

Secundo cum collati ab ordinario, confirmatio à Pontifice petitur, & obtinetur, Du Clos *in comment. ad qu. 11. lib.* 2. Flam. *numer.* Rebuff. *de pacific. num.* 279. Bleyan. *supra num. 21.*

Ratio est, quod quando à Principe conceditur beneficium, pleno censeatur esse iure concessum: per hoc tamen non mutat naturam suam, *sed eo vacante reassumit ipsam*, Rebuff. *supra.*

Respondendum secundo, Minorem falsam esse, nempe intrinsecum ac essentiale beneficio esse, quod sit actu perpetuum, nam Abbatiæ tam virorum, quam Monialium, vera sunt proprieque dicta beneficia, & tamen hac Cœnobitarum, Regisque voluntate, ac consensu, in ordine S. Benedicti, reformationis casæ Benedictinæ, suos habẽt terminos, triennio præstitutos, sunt & Monialium Abbatissæ, omnes in Italia, erantque olim instituto Caroli IX. Gallorũ Regis, temporariæ, huic enim dum viueret, ad religiosæ inter eas modestiæ, demissionisque conseruanda decora, visum est suo imperio facere, vt earundem suffragiis, euoluto triennio, Abbatissa noua sublegeretur antiquæ, quæ Cœnobium regeret, eique cum authoritate ius diceret, P. Gregor. & Choppin. *lib. 2. de domanio titulo 10. num. 20.* Regis decretum confirmauere habita Aureliis publica regni comitia his enim placuit, vt posthac Abbatissæ & Priorissæ essent, adueniente vacatione, triennales ex Vestalium seu Monialium electione.

Verum enim, mos hic in Gallia, diu non

A tenuit, Henrico III. hoc suffragandi onere eas eximente, per ademptionem suffragij iurisque ad electionem illis ante concessi, quod ad ann. 1578. accidisse Chopp. est author *lib. 1. monasticon, tit. 1. num. 11.* dicit idem Charondas *lib. 1. cap. 9. pandectarum iuris Gallici*, Du Clos *in Comment. ad Flam. Paris. lib. 2. q. 11. num. 1.* non impedit ergo manuarij beneficij temporalitas, vt sic loquar, quo minus, in veris reponi beneficijs possit.

Manuale sane datur in titulum, Rebuff. teste *in tract. nominationum qu. 9. num. 26.* re- B signatur item in fauorem, idque validè, si expressa fuerit manualitas: alias esset resignatio subreptitia, permutatur item cum alio fructuose, secundùm Flamminium *q. 11. lib. 2. de resignatione num. 6.* quæ duæ res solis ac propriis competunt beneficiis, vt probabitur postea.

Tertio, obscurum esse aut dubium nulli potest, quin Prioratus simplex aut conuentualis, tam verè sit beneficium, quam Monachatus, id est, ius consequendæ Præbendæ in Monasterio, at hic est beneficium, ex Ioanne de Selua *parte 1. qu. 2. n. 56.* Rebuff. *in praxi* C *part. tract. de beneficiis regularibus num. 6.* Petro du Clos, ad Flammin. *lib. 2. de resignatione qu. 1. num.* 129. ergo & Prioratus tam simplex quam Conuentualis, Rebuff. *supra*, sed vterque est manuarius, cum ab Abbatis nutu & voluntate pendeat: verum ergo est, quod probare erat animus, beneficia manualia vera esse legitimaque beneficia, eaque perpetua; cum perpetuum id sit quod sine aliqua temporis limitatione conceditur, at manualia dantur isto modo hoc est tempore præscripto nullo, ad quod eorum se duratio porrigat, non vltra.

D Confirmatur, pecuniâ sibi munire aditum in religionem, est malum, cum huic operi olim esset per Vrbanum IV. adiuncta excommunicatio, vt patet ex *Extrauaganti 1. de Simonia*, quæ tamen, non aliorum est criminum pœna, quam quæ sunt mortalia, vt est *in can. nemo Episcopatum 11. q. 3.*

Quid? quod extrudi Cœnobio debeat, qui ad illud, non pietatis venit studio, sed pretio, nisi forte in illo moram vitamque ordinarij licentia, sinatur agere, quæ ei est omnino, ad Præbendæ Monasticæ iura necessaria, Nauar. iudicio *in Comment. 4. de regularibus nu.* E 25. Lessio *lib. 2. de iustitia cap. 35. dub. 23. num.* 132.

At huius rei causa est hæc vna, quod Monachatus sit beneficium, est enim ius petendæ præbendæ regularis, seu portionis ordinariæ, ob officium spiritale obeundum à Monacho, orando, litando, psallendo cum cæteris in templo, quæ est beneficij communis notio, ex dictis antea, est ergo Monachatus beneficium: ergo & manuarium.

QVÆSTIO XVII.

An Pralati & Abbatissæ possint ad nutum, Beneficia Religiosis concessa reuocare.

CEnsent ita Doctores non pauci, Nauar. inter alios *lib.1.consil. titulo de filiis Presbyteror. cons.3.* idque iure communi *cap. Monachi, cap. cum ad Monasterium de statu Monachor. paragr. tales,* & in *Clem. vnica de suppl. neglig. pral. & in cap. ad nostram, & cap. porrecta eod. titulo.* Huius suæ opinionis fundamentum hoc habet. Quod religiosus id ambire, ac in summa laude ponere debeat, quod ab aliena, id est Superioris voluntate pendeat, nec habere nolle aut velle queat.

Sententia opposita est Aluyni Minimi *de potest. Abbat. cap.6. num.* 2. hisque se tuetur argumentis. Primo, quod si sententia Nauar. vera foret, tantundem superiori liceret, quantùm Papæ, dum subditum suum quoties hic vellet, suo priuare beneficio posset, quod est absurdum.

Secundo, quia ab eo titularis, hoc est, eius possessor legitimus, remoueri cum iusta deest causa, non potest sine infamia, quam alicui procurare, non vacat crimine: ergo, &c.

Duo tamen sunt tempora, in quibus à beneficio cui præest, reuocari à superiore inferior non potest. Primum est, cum Monachus cui tale beneficium est à superiore collatum, sanctam Sedem, vt Abbatis erga se voluntatem ratam habere vellet, ac firmam, interpellare est ausus, ita Petrus du Clos in suis *commentar. super Flammin. lib. 2. q. 1. n.1.* his verbis. *Quod de amotione diximus, intellige, si iusta id agendi sit causa. Excipitur tamen, si præfectio, Apostolica authoritate, ex certa scientia sit confirmata, vt constat ex Mandosio in praxi signaturæ gratia, tit. confirmationes versiculo confirmatio fol. 40.* Gonzales super regula *Cancellar. 8. de mensibus & alternatiua Episc. glossa 5. parag. 6.* Hæc ille.

Secundo reuocari ab Abbate Monachus, ac à suo manuali beneficio amoueri nequit, cum illud per resignationem alterius, sibi in manibus Papæ factam, est adeptus.

Probatur primo, quæ dantur à superiore alicui, hæc eidem, per inferiorem talis Prælati, nequeunt adimi sine iniuria. Est enim facultas, donationis instar, quæ autem sunt in alicuius potestate ac manu per donationem veri ac legitimi domini, hæc donatario eripi sine iniuria nequeunt, cum saltem eorum vsu sic priuetur, quod est contra iustitiam.

Secundo, Fit collatione Pontificis, beneficium è manuali perpetuum: at quod est tale, beneficiario non potest sine culpa adimi: ita vero esse, patet. Enimuero Pontifex resignationem ideo de manuali beneficio suis factam manibus acceptauit, vt firma foret ac rata, quod ipsum resignans & resignatarius intendebant: scit enim Pontifex, camobrē manuale à possessore suo resignari in suis manibus, vt eius collatio facta resignatario, sit ab Abbate suo, quamdiu ipse resignatarius viuet, irreuocabilis: ergo, &c.

Adhunc casum addendus est & alter, nempe cum per electionem canonicam, ad manuale beneficium quispiam est promotus, Glossa *in cap. Monachi, verbo non tenentur, de statu Monachor.*

Nec à se institutum in beneficio, reuocare Abbas Commendatarius potest in Gallia, vt de Vicario & Priore claustrali, docet Fabricius *in Theoria titulo de manu. & temporal. beneficiis ad margin. litera K.* nisi qui est Commendatarius, idem quoque Cardinalis foret.

De iure tamen communi reuocare, ac destituere prouisum à se de beneficio Abbas potest, si eius rei iustam causam habeat. Aluynus *de potest. Abbat. cap. 4.* cuiusmodi foret, si daret libidini operam, si bona beneficij pessundaret, aut tale quid ageret, pro quo à suo sacerdotio amouendus foret, aut si etiam pro necesitate maioris officij, de fratrum consilio transferendus esset alio. Ita expresse *canon Monachi 2. de statu Monachorum,* qui est ex Lateran. Concil. extra hos casus non potest sine culpa, manuali suo beneficio beneficiatus exui, Nauar. *lib. Consil. 3. titulo de regular. consil. 20.*

QVÆSTIO XVIII.

Quænam beneficia sint Manualia.

IN manualibus beneficiis numerandi sunt. Primo, Prioratus Cælestinorum & Vuillelmitarum, Fabric. *tract. de manualibus & temporalibus beneficiis num.* 15. & Benedictinorum reformationis, Casæ S. Benedicti in Gallia. Nam hos de triennio in triennium, Vuillelmitas verò post quadrienniū, Abbates autem montis Cassini expleto quinquennio, mutari, ordinis instituto laudabili, Peleus refert *in forensibus lib 1. actione 9. & 15.*

Secundo, manualis est item Operaria regularis, Vicariatus temporalis, Renat. *lib.3. de domanio tit. 28. num. 6.* Charondas *in memorabilibus verbo Abbates.*

Sunt his adiungendi Primatus Mendicantium, & Carthusianorum; cum hi definitum nullum tempus habeant, quo durare debeant, aut si est illis præstitutum aliquod, eo finito cessent, nouumque recipiant possessorem, nisi superiori aut Capitulo, dictos Priores in eo continuare munere, è re videretur esse communi Cœnobij.

Fuere

Fuere olim etiam Monialium præfecturæ manuales, vtpote quæ Caroli IX. voluntate, vt dictum est antea, triennales tantum essent, ac communibus religiosarum sententiis eligendæ, iuxta Nicolai V. rescriptum: sint tamen in præsenti perpetuæ, Henrici III. decreto, quod actis Prætoriani concilij insertum esse, circa Senatoris annum 1578. tradit Renatus *in lib. Monast. primo titulo 1. num. 11.* Fuissent quoque tales, hoc est perpetuæ, si vt Carolus sanxerat, mansissent hæ præfecturæ triennales: nam id est perpetuum quod in potentia est tale, cum esse, & fieri posse, sint paria iuxta Reginald. *lib. 30. de benefic. numer. 138.* vbi ait ideo manualia dici posse perpetua, quod per vitam beneficiarij possint non reuocari, si ita superiori visum erit, quod ad rationem, inquit, perpetui, sufficit in beneficiis, ex Angel. & Sylu.

Sunt & Fulienfium Prælati, de eorum hominum genere, quorum Præfecturæ, beneficia dici manualia valeant, si tamen vera sunt beneficia, & non potius Officia, cum Henrici quarti benignitate illis liceat, è cœtu suo eligere quoque triennio aliquem, in Abbatem Fulliensem, cuius exemplum sequantur superiores alij eiusdem Ordinis, & ita magistratu suo, euoluto triennio exeant.

QVÆSTIO XIX.

Beneficiorum manualium affectiones quæ sint ac quales.

EST hæc prima, quod in beneficiorum reseruatione per Pontifices fieri solita, comprehendi non soleant. Cassadorus *Conf. 26. de prebendis*, Rebuff. *de pacific. possess. num. 273.* Faber *in lib. 1. Codic. tit. 2. definit. 26.* de Selua *de benefic. parte 3. q. 68.*

Causa est, quod Pontifex, beneficij naturam mutare velle, illudque de temporali non censeatur efficere perpetuum, Flam. *de resignat. lib. 55. q. 3. num. 95.* quod tamen acciderct, si quæ beneficia sunt manualia, hæc reseruaret, danda bene de se, Ecclesiaque, meritis hominibus.

Secunda, quod in iis locum non habeat regula, de annali, aut triennali possessore, Domini de Rota *in decis. 759. par. 1.* Mohedanus *decis. 169. alias 340.*

Ratio est, quod ad nutum superioris, hoc est, quando & quoties illi est placitum, qui illa possident, ab iis amoueri possint: ergo cum triennalis pacifica possessio, ius ad beneficium, possessori stabile ac firmum tribuat, vim hæc, locumque in manualibus habere nullum potest: alioqui exacto triennio, manuali suo beneficio priuari possessor non posset.

A Tertia, quod manualia publicari oporteat, cum sint authoritate superioris obtenta, Flammin. *de resignatione lib. 2. q. 11. num. 3.* Fabricius *de manual. lib. vnitisque beneficiis num. 7.*

Ratio est, quod verè ac propriè sint beneficia: ergo vt cætera regulis sunt Cancellariæ *de infirm. resignantib. & publicandis resignat.* comprehensa.

Quarta, quod eorum, non sit necessario facienda mentio, cum nouum Romæ à Pontifice beneficium petitur, Rebuff. *de pacific. possessoribus num. 279.* quia quæ sunt iuris Papæ, exprimi non est necesse, cum leges, in pectoris scrinio reconditas omnes habeat, *de Constitut. in 6. cap. 1.* at quod beneficium sit

B manuale, iuris est, non facti. Hæc ille.

Quid? quod beneficia declarari Papæ debeant, vt per eum, liceat hæc habere quæ sibi sunt inuicem incompatibilia: at cum manuale possideri desinat exacto certo tempore, non potest absolutè censeri incompatibile cum eo quod à Papa petitur, sed tantum secundùm quid, pro eo nempe tempore quo possidebitur: ergo, &c.

Contraria tamen opinio in praxi est tutior ac sequenda.

C Primo, quia talis est vsus Romanæ Cancellariæ auctore Flammin. *lib. 10. q. 2. num. 37. & lib. 2. q. 11. num. 7.* Dominis de Rota *decis. 29. lib. 1.* qui vsus, cum sit pro lege, ab eo recedi non debet, si fides est Cardinali Parisio *Cons. 44. num. 17. vol. 1.* Flamminio *lib. 1. de resignatione q. 2. num. 8. lib. 10. q. 2. num. 15. lib. 3. q. 5. n. 53. lib. 7. q. 23. n. 10.*

Secundo, qualitates sunt exprimendæ beneficij quod petitur, omniumque ante possessorum, alioqui gratia irrita esset ac subreptitia, secundum Decium *in cap. super literis de rescriptis*, Puteum *decis. 97. lib. 2.* Flamm. *10.*

D *de resignat. q. 2. num. 13. & sequentibus.* At est manualitas beneficij, eius quædam qualitas: ergo, &c.

Tertio, de beneficio, quod quis in titulum obtinet, Papæ facienda est mentio, cum ab eo nouum postulatur, *cap. si proponente 42. de rescriptis*, alioqui collatio est nulla, sic enim in eo canone: his verbis. *Si proponente aliquo non se beneficium assecutum, super prouisione ipsius, (licet minus competens obtinentis) rescriptum Apostolicum, de hoc mentionem non faciens impetretur, illud vlutis fraudulenter ob-*

E *tentum, dicimus non valere.* Hæc Pontifex.

At manuale datur in titulum, *Clementina quia regulares 1. de supplenda negligentia prælatorum*, appellatur enim absolutè & sine addito beneficium, eius ergo particularis facienda est mentio in literis, quibus aliud impetratur à Pontifice.

Est & altera horum beneficiorum affectio, nempe quod à nominatione Regiâ sint

E

exempta in Gallia, Peleus *in forens. lib. 1. act. 9. & 11.* Choppin. *lib. 1. Monasticon. tit. 1. nu. 3. & 5.* nec enim cum Monasteria reformationis Casæ Sancti Benedicti vacant, aut Prioratus Carthusiensium, vel Vuillelmitarum, iis authoritate Pontificis admouendus à Rege offertur aliquis, sed eligendus cœnobitarum suffragiis, summa amborum voluntate relinquitur, Regis quidem, qui illis legendorum cuilibet conuentui magistratuum, libera comitia esse voluit, Pontificis autem, quia id illis quoque bullato diplomate permisit, Charthusiensibus quidem Alexand. III. hac verborum formula, *Confirmamus institutiones factas, & faciendas Priorum per Capitulum generale cum potestate instituendi & destituendi Priores*, de Vuillelmitis autem sic Innoc. sent. 4. *obeunte Priore generali vestro, vel suorum quolibet successorum, nullus ibidem praeponatur, nisi quem fratres communi assensu, vel maior pars consily secundum Deum prouiderit eligendum.*

Affectio quinta manualium est, quod sint Indultariis, & graduatis indebita, Bleyanus *in theoria tractatu de manualibus & temporariis benefic. littera C. ad marginem*, Peleus *lib. 1. action. forens. tit. 10.*

Ratio est, quod beneficia, indultariis non sint debita, nisi quia ad ea nominantur à Principe, at ex hypothesi nulla est Regis ad manualia nominatio: ergo.

Secundo, quæ Consiliariis vi indulti sui, beneficia conceduntur, eiusmodi esse debent, quæ eis necessaria ad vitam suppeditent: nam ideo illis Indulta sunt data vt inopiæ suæ consulant.

At manualia non sunt eiusmodi, quia finito tempore ad quod extenduntur, nihil supererit, quod in necessarios vitæ suæ vsus Senatores Indultarij conferant: ergo, &c.

Reliquæ duæ sunt eorundem beneficiorum affectiones, eæque quemadmodum duæ proxime præcedentes, solius Galliæ propriæ.

Prima, quod sine iusta causa, religioso adimi à suo superiore nequeant, Rebuffus expresse *in tract. de pacificis possessoribus num. 331. &* & 275. *& in tractatu de nominationibus num. 25.* P. Gregor. *in partit. iuris lib. 1. tit. 27. cap. 6.* Du Clos *ad lib. primum*, Flammin. *qu. 11.* Glossa *pragmaticæ Sanct. parag. & idem ordo verbo perpetuis, tit. de collationibus*, cuius ego moris vnicam esse causam existimo, nempe quod religioso vis fieri videatur ac iniuria, cum ei res sua adimitur sine causa: quare cum ad Senatum appellasset olim Monachus quidã quod esset à Superiore destitutus, eius sententia ad priorem est statũ quasi postliminio restitutus, si Rebuff. est fides *de pacif. possess. n. 331.* quod nõ obseruat Italia, vbi quandocunque Abbati visum erit, ab eo reuocari

A Religiosum posse, scribit Decius *in cap. ad nostram num. 7. ext. de renocatione vtilium.*

Secunda, beneficij manualis affectio, eaque Galliæ propria, in eo est, quod quibus in locis, inquit P. Gregor. proximè citatus, reformatio, probante Rege est coepta, manuale ne quidem indulgentia, Romani Pontificis, (vt ait) perpetuum esse queat, in reformatis Galliæ Monasteriis, in quo à iure nos communi discedere vel hinc fit planum, quod quæ beneficia, à Papa dantur alicui, hæc ei arbitratu inferioris Ordinarij, non possint

B adimi. Flammin. *lib. 2. de resignatione q. 11. n. 8. & sequentibus*, Rebuffus *de pacificis n. 279.* quia ab inferiore superiori ius dici non expedit: quod tamen fieret, si quæ beneficia perpetua Papa esse voluit, hæc per conuentum ad hæc, aut illa reuocarentur tempora, quibus exactis, his exuendus possessor legitimus foret.

Ab ea tamen excipi lege Beneficia quæ Benedictinorum sunt propria, scribit Gregorius, *supra litera N. ad marginem*, his verbis: *Si manualis beneficij concessio fuerit, ex certa scientia summi Pontificis confirmata, non*

C *poterit adimi possessori, ex solo nutu, & arbitrio Abbatis, quia princeps intelligitur concedere pleno iure, & in perpetuum: lege beneficium de constitutione principis, exceptis Monachis S. Benedicti, quibus nihil prodest in istis beneficiis confirmatio Pontificis, quo minus à suis Prælatis amoueri possint.*

Infertur hinc, quod (notauit etiam Rebuffus *supra*) manualia dupliciter fieri perpetua. Primo collatione Pontificis. Secundo, cum authoritate sua, calculoque, eorum collatio-

D nem ab Abbate, certo cuipiam homini factam, confirmat & approbat, P. Gregor. *supra* Nicol. de Mil. *in suo repertorio in verbo beneficia manualia per Papam*, P. Mandosius *in praxi signaturæ gratia tit. Confirmationes*, Hieronym. Gonzal. *super regula 8. Cancellariæ de mensibus & alternatiua Episcoporum Glossa 5.*

Cauetur tamen (verba sunt P. Gregor. supra) *ne huiusmodi prouocationes in Gallia, à Monasterijs religionum reformatarum recipiantur, ne ea via detur aditus dissoluendi disciplinam ordinis, & neruum Ecclesiasticæ religionis.*

E Quæ ergo cœnobia, vt dicebam paulo ante, ad antiquum splendorem strictiori vitæ genere, primæque obseruatione regulæ, remigrare satagunt, eiusmodi manualis beneficij confirmationes nec petunt nec per Papã factas, recipere nisi iussa volunt, Bleyanus ante citatus *lit. G. ad marg.* Rebuffus *n. 279. verbo quod intellige.* Est hæc sanè fori consuetudo laudanda non satis, Monachos beneficio manuali præfectos, Abbati peræque addicere, ac si hoc in eos meritum, solius Capituli beneficium esset, ab eoque proinde reuocandum

uocandum cum luberet, Officiia, certe regularia perpetua ne forent in reformatorum ædibus, sed temporaria, magna est eorundem constitutum prudentia, cur non & beneficia?

QVÆSTIO XX.

An officia Ecclesiastica tam regularia quam secularia sint beneficia.

Officiorum duo sunt genera: quædam sunt pure claustralia, vt Cameraria, Cellaria, Infirmaria, quæ non nisi Monachis administranda dantur à superiore aut conuentu. Alia sunt sæcularia ac Canonicis conferri solita, vt Thesauraria, Sacristia, &c. Est autem officium administratio rerum Ecclesiasticarum sine iurisdictione, Rebuff. *in Concord. rubr. de collat. parag. prælatique ordinarij.*

Prima assertio, *Est officiũ Sacristæ, seu Thesaurary vere & proprie beneficiũ*, indicat Bonifac. VIII. decretali 1. de *consuet.* in qua hic Pontifex prohibet ne *vlli liceat de cætero nisi vnicum personatum vel dignitatem vel administrationem, vel officium perpetuum cum præbenda, in simul absque dispensatione sedis Apostolicæ, in eadem Ecclesia obtinere*, cuius rei, causa, non est haud dubiè alia, quam quod officium sit beneficium, est ergo pro tali habendum.

Secundo, non est nominatio, seu ius Patronatus, propriè nisi de beneficio, sed in Concordatis *titulo de collationibus parag. præfatique ordinary*, iubẽtur graduati ad ea nominari per ordinarios, & promoueri, vt indicant hæc verba, *præfati ordinary collatores, dignitates, personatus, administrationes, & officia ad eorum collationem, prouisionem, nominationem pertinẽtia, graduatis huiusmodi qui literas suorum graduum cum tempore study insinuauerint, conferre teneantur*: ergo cum graduatis non debeantur nisi beneficia, nec vi gradus nominentur ad aliud, officia si non omnia, saltem aliqua sunt beneficia.

Tertio, *in clement. 1. de ætate & qual. ordinandor*, numerantur officia inter beneficia, cum qui ea possident iubentur ad ordines promoueri intra annum, *ex tunc donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habituri*, quod etiam Trident. cum præcipiat, *sess. 22. cap. 4.* nec aliis ius suffragij in Capit. competat, quam beneficiariis, officia in beneficiorum numero sunt ponenda.

Sanè in beneficiis simplicibus numeratur officium, quod definitur, Canonicatus cui adiuncta est administratio rerum Ecclesiæ sine iurisdictione, secundum Ioann. de Selua *tract. de beneficiis 1. parte q. 2.* Flammin. *lib. 2. Cerasium 4. parte cap. 3. n. 8.* & est de Celleraria textus apertus *in cap. dilectis 2. ex tra de præb.* vbi inter Canonicatus Trecensis Ecclesiæ numeratur, at est Canonicatus sicut & præbenda quælibet beneficium, ergo & officium.

Secunda assertio, *Officia regularia, etsi ordinarie non sint beneficia sunt tamen in Gallia.*

Pars prima expresse defenditur à Fabricio *tractatu de officiis n. 5.* & probatur primo, non sunt eiusmodi officia, diuini cultus causa instituta, sed ex consequenti tantum: non sunt ergo communiter beneficia, cum de eorum sit ratione, vt Deo gloriam concilient, eiusque honorem ac cultum, primo & per se promoueant, vtpote quæ pro obiecto spirituale officium habeant, in cuius procuratione beneficiarij industria occupari tota debet. Quod autem eiusmodi officia, non sint primo & per se diuini cultus causa instituta, patet hinc vel maximè, quod sæcularia procurent, quod res domesticas sæpe sibi commissas habeant, quibus inuigilent, ne dilabantur ac pereant, quod ne quid Religiosis in victu, ac vestitu desit, operam dare debeant, vt Celleraria.

Equidem ab Vrbano V. in Antoniano Allobrogum Cœnobio, Operarij claustrale munus institutum constat qui templi sarta tecta procuraret, claustri, officinarumque Monasticarum ædificia, simul cum hospitali ægrotorum diuersorio, in eum vsum assignata præceptoria Vapincẽsi, cum ann is eius prouentibus, non sunt ergo officia claustralia omnia, ad Dei gloriam, cultumque, primo & per se in Monasteriis frequentari coepta.

Omnia dixi: nam id vnum pro fine quibusdam spectare non est ambiguum, Deo laudem scilicet in cantu, sacrorum ceremoniis vt exhibeant, ita Capiscoli seu Cantoris officiũ claustrale in Antoniano Monasterio Viennensi, aliisque eiusmodi, in eo versari nemo dubitat, vt chori cantum moderetur ac regat; cæteraque, quibus ex præcepto Ecclesiæ pietas erga Deum, sanctosque augetur ac crescit, seruãda in diuino officio curet, quas res ex fine, primo, per se & immediate, spirituales esse quis non videt? erunt ergo eiusmodi officia, si illis reditus aliqui annexi erunt cum [illegible]rum possidendorum iure, beneficia, eaque Ecclesiastica.

Talia esse vt credam, duæ me res impellunt.

Prima, quod Innoc. III. *in cap. dilecto filio 25. de præbendis*, agnoscat Cellerariam in manibus Archiepisc. Remensis qui tum Legatus erat resignatam esse, ab eoque illi collatam, cui conferri ac dari resignanti placuerat.

Secunda, sunt Officia regularia Thesaurarij, Sacristæ, & Eleemosynarij v. c. in mensibus collationi suæ sepositos esse vult Ordinarius, eaque graduatis non neganda, cum iis mensibus vacant, quos iisdem Pontifex

seruatos esse voluit in Concord. *rubrica de collationibus*, sunt ergo in beneficiis censenda, nec enim nominationes ab vniuersitatibus emanatæ (vt aiunt) improprie dicta beneficia continent, *parag. si autem illi, & ibi*, Glossa *in verbo Beneficium parag. item quod vniuersitates, & verbo beneficium rubrica de collationibus in Pragmat. sanct.*

QVÆSTIO XXI.

An Præceptoria Cathedrales, Personatus & Patrimoniales Præbendæ, sint vera beneficia.

SVnt Personatus in Ecclesiis Cathedralibus aut Collegiatis beneficia, quæ præeminentiam in choro aliquam, Capitulo aut processionibus publicis habent, sine iurisdictione tamen in Clericos aut sæculares vlla.

Sunt & Personatus, authore Nauarro *tom. 1. consiliorum lib. 3. consil. 8. de iure Patronatus num. 1. & 12. iuxta secundam editionem, & to. 2. lib. consil. 11. de Simon.* simplicia beneficia, quæ tandiu durant, quandiu persona non amplius, seu quorum terminus ac finis est idem, ac personarum quarum causa sunt hæc approbante Ecclesia instituta, & de his duntaxat quæritur an sint beneficia, nec enim alibi sunt in vsu, quàm Hispaniâ.

Causæ dubitandi duæ: prima quod beneficium, vtpote spiritale quoddam ius, *cap. dilecto 25. de Præbendis*, esse sine authoritate Ecclesiæ non possit, *de institutionibus cap. 3.* sine qua sacrum nihil est, ac religiosum, *can. adhæc de religiosis domibus*, cvm tamen hæc beneficia, authoritatem exigere non videantur aliam, quam priuati, à quo certa certo homini bona addicuntur, futura eo mortuo Ecclesiæ, impendenda tamen in opus salutare, ac pium.

Secunda, quod non sint hi personatus perpetui, vt qui morte possidentis finiri soleant, cum tamen sit iure Ecclesiastico sic annexa beneficiis perpetuitas, vt ab iis sit inseparabilis [illegible] dictis antea.

Nihilominus in eorum ire sententiam Nauarro placet, qui pro huiusmodi personatibus scripsere, eos certè Nauarro teste *loco citato*, Tarracon. Synodus & Hispani approbauere Doctores multi, à quibus etiam, beneficiis eorundem legibus sunt accensi, ob causas sequentes.

Prima: quod à Synodo prædicta appellentur eo nomine *in cap. 6. de constitutionib.*

Secunda, quod possideri nisi à Clericis sæcularibus aut regularibus nequeant.

Tertia, quod commutari possint ac resignari: commutari quidem cum beneficiis aliis, resignari autem Clericis, quæ ambæ res indicant eiusmodi personatus, spiritalia esse beneficia cum temporaria beneficiis commutari posse nemo asserat.

A

Quarta, quod vacent per matrimonium, cuius effectus causa, haud dubiè non est alia, quam quia sunt beneficia, quorum coniugatus est incapax, *cap. quod à te de Cleric. coniugat.* Hæc Nauar.

Est vtraque sententia probabilis, præ priore tamen posterior, quam auctoritate Nauarri fretus sequi qui volet, argumentis

Respondebit, primo quidem, negatione minoris, nam hoc ipso quo concilium eiusmodi personatus approbat: instituere eos quoque censetur in beneficiis, cum eorum approbatio, tacita sit eorundem, cum hoc effectu creatio.

B

Secundi responsio ex antedictis est facilis.

Primo enim dici potest, perpetuari posse etiam vltra habentis vitam, quod sufficit, vt beneficium dici possit perpetuum.

Secundo, cum dicitur beneficia perpetua esse oportere, id nonnisi de iure intelligendum est communi, ex Nauar. *supra num. 17.* non extraordinario, cum Papæ authoritate, possint esse certo definita tempore, per *cap. si gratiose, de rescriptis in 6.* his verbis: *Si gratiose tibi à Romano Pontifice concedatur vt beneficia qua tempore tua promotionis obtinebas, posses vsque ad sua voluntatis beneplacitum retinere, huiusmodi gratia per eius obitum expirat*, cum enim beneficium illud vere sit ac dicatur temporarium, cuius non alij sunt termini, quam qui vitæ sunt beneficiarij præstituti, non potest illud non esse tale, quod definitur vita Pontificis, quandoquidem diem obire suum hic prius possit, quam beneficiarius: & tamen datum à Pontif. beneficium ad tempus, non desinit esse vere tale, cum ergo dicitur oportere esse perpetuum, id de iure est communi, & non extraordinario intelligendum.

C

D

Ad præceptorias quod attinet respondendum est cum distinctione, aut enim, sermo est de Antonianis, D. Ioann. ad Hierusalem, vel de iis, quibus iuuentutis institutio est commissa. Quarum rursus duæ sunt species, priori nomen est Theologali, quod qui ea sit instructus, docendæ sit Theologiæ præpositus, quod cũ facere est necesse, bis aut minimum semel in hebdomada, vt in concordatis præcipitur *de collationibus parag. 1.* & quidem per se, & non substitutum, Rebuffus *in citatum locum, verbo quaero an possit.*

E

Primo, quia substituere sibi posset inidoneum, quod in Ecclesiæ damnum vergeret.

Secundo, quia de faciendo, per se suo munere & non per alium, tacita quædam eum inter, & Ecclesiam, quæ ei hanc prouinciam detulit, intercessisse videtur pactio: electi enim quæritur industria, non substituti, vt dicemus

postea

postea cum de residentia incidet mentio.

Præceptoriarum species altera, minoribus est in scholis occupata, nempe in docendis humanioribus literis, eique muneri præstiturus olim erat Canonicus, cui nomen erat Scholastici, modo alij, tam profani, quam sacri homines, hoc munus nullo discrimine obeunt, qua ex differentia, facilis est quæstionis propositæ, obuiaque intelligentia, quam tamen perspicuitatis gratia, sequentes assertiones explicabunt.

Prima assertio, *Præceptoria Theologalis verum est propriumque beneficium.*

Primo, quia est ius colligendi reditus, ob spiritale officium, ei adnexum, quæ duo tantum, beneficij notio continet, est ergo præceptoria beneficium.

Maior probatur, est præbendæ cuilibet ius redituum Ecclesiasticorum, officiique spiritalis obeundi ministerium adiunctum, imo est ipsum ius, ex Rebuffo *in concordatis tit. de collationibus parag. 1.* & cum late sumitur, ipsummet beneficium, ac dignitas secundum Ioan. de Selua *in tract. de beneficiis 1. parte qu. 3.* At est præceptoria Theologalis è præbendis Cathedralis Ecclesiæ aut Collegiatæ vna, eaque non vltima, sic enim expresse nominatur, in Concordatis *tit. de collationibus parag. Statuimus insuper quod ordinarius collator, in vnaquaque Cathedrali ac etiam Metropolitana Ecclesia canonicatum & præbendam Theologalem inibi consistentem conferre teneatur vni magistro.*

Secundo, eadem sunt Theologi onera, quæ alterius cuiuslibet beneficiarij, tenetur enim ad residentiam, diurnumque horarum pensum, nec enim est ei destinata præbenda, lege Concordator. concedenda, *nisi onus residentiæ, lecturæ, ac prædicationis actu subire voluerit*, Concord. *supra.*

Quid? quod permutatio Theologalis prębēdæ, aut resignatio eiusdem, ei est, ordinario non probante, vetita, quæ omnia competere beneficiis, non rebus aliis nemo nescit, est ergo Theologalis præbenda, beneficium.

Secunda assertio, *Est Præceptoria magistralis ac Scholastica referenda in beneficiorum numerum, hoc enim nomine appellatam eam à Rege video:* est hoc eius præceptum *in artic. 9. statuum Aurel.* vt præbenda vna præceptori tribuatur, cum obligatione docendæ in scholis pueritiæ.

Secundo, qui Canonici sunt præbendarij, iidem quoque sunt beneficiarij: ergo si præceptoria Scholastica, præbenda olim erat, & Canonia, erat etiam beneficium: sed verum est prius, ergo & posterius.

Maior est certa, etsi enim Canonia, quæ præbendæ non cohæret, sed tantum est ad tempus, qualis describitur *in cap. cui cap. si Clericus de præbendis in 6.* & à Papa, ad effectum obtinendæ dignitatis, constituitur, non sit fortè beneficium, quia prouentibus annuis, religiosis ac sacris caret, sine quibus communis est opinio beneficium proprie nullum esse, nemo tamen negauerit, eam cum est coniuncta præbendæ, pro beneficio habendam esse, quia ei beneficij affectiones omnes conueniunt, maxime vero ius colligendorū redituum, sacræque functionis exercendæ: ergo si erit præceptoria Scholastica canonia præbendata, ei quoque res erit, ac notio tribuenda beneficij. Talem vero esse scriptores docent, Charondas *lib. 10. respons. cap. 13.* Maynard. *lib. 1. q. 14.* Fabricius *in theoria tractatu de confratriis nu. 8. & littera D. ad marginem.* Estque his verbis, *in artic. 9. Aurelian. statuum: Entre ladite Prebende Theologale, ou le reuenu d'icelle demeurera destiné pour l'entretenement d'vn Precepteur.* Sane Scholastici, canonici omnes olim erant, ac dignitate inter eos conspicui, quod nomen ab iis quoque modo est cum honoris præcellentia, seruatum: eos Galli, lingua sua appellant, *Eschola-stres*, quorum est hoc in præsenti munus instituendæ per alios pueritiæ, curam gerere, scholis publicis dignos præficere, vt partes suas fideliter ac strenue expleant, operam dare.

Pars assertionis altera sequenti assertione explicabitur.

Tertia assertio, *Præceptoria, promiscue tam Clericis, quam profanis hominibus committi solita, etsi reditibus sacris sint ornata, tamen non sunt beneficia.*

Primo, quia de ratione beneficij est functio spiritalis, at talem præceptores si nullam habent.

Secundo, est beneficium res quædam ita possessoris sui propria, vt ea sine causa, ab Episcopo priuari nequeat: at est horum præceptorum destitutio, permissa Episcopo, & Scabinis, ordinatione Aurelianensis Comitij *art. 9.*

Tertio, Etsi Papæ beneficentia, beneficiorum collatio, in Laïci iure esse possit, quo priuilegio gaudere Reges Franciæ, scripsere è nostratibus Grassalius & Ruzæus, de Apuliæ Principe, Nauar. *to. 1. consiliorum lib. 3. consil. 8. de iure patron. num. 10.* Glossa *in canon. imperium dist. 10.* populo tamen aut alicui de turba, vt Scabinis aut Consulibus nunquam id fuit licitum. Sane, ad clamorem electus populi, vetatur confirmari à Prælato *cap. sius de elect. capite autem auditis 29. eiusdem tit. de electione*, fit mentio capituli, tanquam eius, ad quod spectet hæc actio, *cap. messana 56. eodem tit.* Pontificis per Laïcos, & Canonicos, facta electio dicitur esse irrita, etsi consuetudo id exigerit populi inueterata. At istorum magistrorum de quibus est hic sermo, tam nominatio, quam electio, Episcopi est cum Ca-

pitulo, ac Scabinis vrbis, vbi docere debet: Chenutius *in addit. ad Papon. lib. 1. tit. 3. arresto 1.* Forget. *de person. Ecclesiast. cap. 45. nu. 6.* Mayn. *lib. 1. q. cap. 13.* Bleyan. *in Theoria tit. de confratriis littera E. ad margin.* Estque his verbis *in artic. 9.* sanctionis factæ Aureliis, *Lequel Precepteur sera esleu par l'Archeuesque, ou l'Euesque du lieu, appellez les Chanoines de leur Eglise, les Maires Escheuins, Conseillers de la ville, & destituable par ledit Euesque, par l'aduis des susdits.*

Quarto, si qui Scholasticis reditus assignantur, sunt profani, id est, non necessario præbendæ cohærentes ac annexi, non est præceptoris magistratus, quo illi funguntur in ciuitatibus, sacer, nec beneficij proinde appellandus nomine; verum est prius, enimuero in optione Capituli esse, dare præbendam Scholastico, aut reditus ei æquiualentes, declarauit Parisiensis Curia aduersus Præceptorem Abbæuillanum anno 1569. Charonda teste *lib. 3. resp. cap. 61.* Chenut. *in additionibus ad Papon. lib. 1. tit. 3. arresto 1.* Guenois *in dict. librum primum tit. 3. num. 45* Bleyan. *de confratriis lit. F, ad margin.*

A Tholosana vero statutum memorat, Maynard. *lib. 1. q. cap. 10.* vt è præbendis canonicorum Albiensium singulis, tantum *detraheretur, quantum sufficeret vt inde detracta summa præbenda vnius obuentiones annuas æquaret,* & in Trident *sess. 5. cap. 1. est quod magistro grammatices alicuius beneficij simplicis fructus sunt assignandi quos tandiu percipiat, quandiu in docendo perstiterit,* non sunt hi ergo sacri necessario.

Quarta assertio, *Præceptoriæ S. Antonij vera sunt beneficia,* Flamminius *lib. 2. q. 14. nu. 9. & lib. 12. qu. 3. n. 8.* Corsetus *cons. 66, nu. 2.* Du Clos *in 2. lib* Flam. *q. 14.*

Primo, quia sunt ius percipiendi redditus ob spiritale officium, vt patet, cum magnæ in annos singulos, cedant his præceptoribus obuentiones Ecclesiasticæ, pro obligatione horarum, ac missæ.

Secundo, quia continentur regula de infirmis resignantibus, ex Flammin. *lib. 12. q. 3. n. 8.* quare vacant, nisi 20. diebus, ab earum resignatione facta, resignans superuixerit, vt respondere Domini de Rota, die 14. Nouem. ann. 1548. at in solis beneficiis, habet locum hæc regula, vt ex his Sixti V. verbis fit planum, item voluit, *quod si quis in infirmitate constitutus, resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis, vel alias dimiserit, &c.* & postea, *quod si intra 20. dies à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de infirmitate decesserit, ipsum beneficium, per obitum vacare censeatur.* Verum est ergo, quæ regula comprehenduntur de infirmis, vera esse beneficia.

Et quanquam non esset, est tamen, vnde aliunde fieri assertioni fides queat. Enimuero est Abbatia titulus, seu beneficium, at est Antoniana Præceptoria Viennensis Abbatia, quæ enim ante Clem. VI. tempora Prioratus tantum nomen habebat, ab eo est in Abbatiam erecta ann. 1345. in Bulla autem à Xisto IV. anno 1477. data ad Magistrum ordinis, ei prohibetur Præceptorias, quas beneficia nominat, alteri quam regulari conferre. *Beneficia,* inquit, *quibus imminet cura animarum non conferantur nisi expresse professis & constitutis in legitima ætate & quod plura non possit obtinere in ordine sine dispensatione,* quo qui clarius.

Quinta assertio, *Etsi Præceptoria S. Ioannis Hierosolymitani, non sint in quorundam opinione beneficia,* vt Bertrandi *cons* 140. *vel 2.* Bleyani *de præceptoriis, num. 32.* contraria tamen videtur esse vero propior.

Partis primæ sunt hæc præsidia.

Primum quod Laïcis & non Clericis permitti possint, quod in beneficiũ non quadrat, quod obtineri sine tonsura non potest, *cap. cum adeo 17. de rescriptis, & ca. 6. ex literis de transactionibus.*

Deinde, quod dentur cum onere pensionis, quotannis ærario publico inferendæ, idque Pontifice non consulto, cuius solius est, beneficiis partem demere fructuum: signum ergo est, generalis præpositi, ordinisque vniuersi iudicio, non esse talia, quibus res, ac appellatio beneficij conueniat.

Stant à parte altera Corasius *1. p. cap. 3. n. 2.* Rebuff. *de nominat. q. 15. num. 16.* Garcias *p. 1. cap. 4. num. 1. & sequent.* ratione hac vna nituntur, quod Equites Hierosolymitani personæ sint Ecclesiasticæ Deo sacræ per vota, vereque religiosæ, quibus ius est ac potestas colligendi prouentus commissæ sibi Commendæ, eum obligatione certarum precum, quas ex Ordinis instituto laudabili, Deo occinunt.

Quod si nonnunquam dicuntur Laïci, id fit ideo, quod non sint sacris ordinibus initiati, non quod personæ non sint Ecclesiasticæ, tales enim habendæ sunt omnes, quæ Principi Deo in religione approbata inseruiunt, Garcias *supra num. 10.*

Sexta assertio, *Negari non potest quin patrimonialia beneficia, quæ in titulum perpetui beneficij dantur, vere ac realiter sint beneficia Ecclesiastica:* ita docent Lud. Gom. *in c. postulasti de rescriptis,* Flammin. *lib. 12. de resignat. q. 3. nu. 11.* Petrus du Clos *in q. 12. lib. 2. de resignat. per Flammin. nu. 4. & 5.* Mandosius *in Comm. ad regul. 29. reseruationum qu. 15. num. 4. 16. & 17.* Antequam probetur, nota ea beneficia dici patrimonialia, quæ certæ familiæ gentisque hominibus sunt debita, quemadmodum & patrimoniales filij, qui loco sunt certo nati, quomodo declarata conclusio sic probatur, beneficiis

beneficiis, de quibus est hic quæstio omnia quæ canonicatibus competunt, in primis ius prouentuum.

Secundo, potestas facri officij, nam auctoritate Ecclesiæ ei qui illis fruitur, ob sacrum ministerium cui vacat, commeatus dantur ad vitam necessarij. Idem dicendum de præstimoniis, ac capellaniis, quæ collatiuæ dicuntur, suntque auctoritate erectæ Ecclesiæ, nec ad fundatoris nutum reuocantur, Garc. *supra cap. 5. §. 1. num. 95.* Nauar. *de orat. cap. 20. num. 17.* Zerola *in praxi par. 1. verbo beneficia parag.* qua de re pluribus postea.

QVÆSTIO XXII.

An Bursæ Collegiales sint Beneficia.

BVrsarum aliæ iuris audiendi causa sunt institutæ, vt Tholosæ, Cadurci, Aueniorne, aliæ viam parant discendis humanioribus literis, vt Parisienses fere omnes, de quibus sit.

Prima assertio, *Loca Collegialia, humanioribus literis edifcendis comparata, non sunt beneficia:* quia cum hæc sint perpetua, auferri nequeunt, at bursas adimi posse res ipsa loquitur: vt enim Bursarij Collegij, cui nomen est *de Mignon*, à Rege Christianissimo, aut eius vices obeunte magno Eleemosynario, instituuntur, ita & ab iisdem posse destitui, pronunciauit Senatus 4. April. anni 1375. Charonda teste *in additionibus ad Brissonium lib. 1. Cod. tit. 32. n. 1.* Fabricio *in Theoria tit. de confratriis n. 2. lit. A. in margine.*

Secundo, beneficia sunt perpetua, loca Collegialia seu bursæ non sunt eiusmodi, cum non nisi ad certum tempus dentur, nempe dum absoluuntur studia, Rebuffo teste *in tract. nominationum.*

Secunda assertio, *Bursæ cum dantur in perpetuum, & solis Clericis, probabiliter sunt beneficia:* ita Fabricius *de confratriis nu. 5.* Petrus Gregor. *lib. 1. partition. iuris tit. 27. num. 4.* quia cum iis spiritalia quædam obire in Collegiis munia competat, à quibus impediri nō queunt: sicut nec à iure colligendorum redituum, bis eorum aliquid, quæ ad beneficium sunt necessaria, deesse quis dicat? eiusmodi Collegialia esse loca in Collegio Auenion. Sancti Nicolai de Auiciaco, tradit Bertrandus *consil. 360. voluminis 2. parte* 1. & in Ecclesia S. Saluatoris in suburbiis montis Pessulani & in Ecclesia S. Trinitatis Maguelonæ, Rebuff. *supra*, & P. Greg. Quare ex dictis 1. assertione sequitur bursarios, seu Collegiatos primi generis, promoueri ad ordines, intuitu suæ bursæ non posse, Rebuffus *in praxi 1. par. tract. de Clericis, & à quibus crcentur n. 19.* quia cum non sint perpetuo instructi benefi-

A cio, non habent vnde certo alantur: ob quam causam, ab ordinibus reiici quoque debet, qui non habet vnde viuat, nisi præbendæ fructus, quam præceptorialem nominant, sibi in compensationem iusti laboris, pro institutione puerili concessæ, quia per assignationem talis præbendæ, fructuumque eius, non est canonicus, *cap. nonnulli 4. de magistris*, cum ea priuari possit: ergo cum non alius initiari debeat, quàm qui ex patrimonio, aut beneficio, stabilem habet annonā ad vitæ onera, sequitur huic inter beneficia locū non esse.

Confirm. Præceptoris semel instituti de- B stitutio, per *art. 9. ordination. Aurelian.* Diœcesano, Capitulis & Consulibus, seu Scabinis mixtim permittitur, quemadmodum & electio. Et quanquam multis in locis, ei præbenda vt iustum suæ in docendo operæ, præmium conferri soleat, id tamen non est perpetuum, cum in potestate sit instituentium, eam assignare aut eius reditum, iuxta alternatiuam *art. 9.* prædictæ ordinationis, & deducta per Forgetum *in tract. de person. Eccles. cap. 46. num. 2. & 3.* Charond. *lib. 3. respons. cap. 61.* quæ duæ res haud dubiè C indicant Præceptoris officiū inter beneficia ponendū non esse, cum quæ istis sunt intrinseca, perpetuitas, iusque præbēdæ, ac functionis spiritalis exercendæ, ei non conueniant.

Idem de principalitate (vt aiunt) debet esse iudicium: nec enim Primario præcise quà tali, functio vlla spiritalis competit, non ius colligendi reditus auctoritate Ecclesiæ constitutū. Scio quidē per ordinationē Blesens. *art. 77.* Primario prohiberi, ne Curatum beneficiū vna cum munere habeat, quo fungitur in Academia, sed nego inde sequi esse ideo beneficium, cum quæ ei sunt intrinseca, pri- D mariæ in Collegio dignitati, eiusque præposituræ non competant.

QVÆSTIO XXIII.

An portiones quæ dantur quot diebus Clericis quibus incumbit ex officio, diuinæ vacare psalmodiæ in Monialium Cœnobiis, aut distributiones canonicis debitæ, sint beneficia.

E NEquaquam, quia non dantur in titulum, sed pro eo tempore, quo dicti Capellani operam suam monialibus nauant.

Secundo, quæ duæ res beneficium faciunt, titulus & obuentiones annuæ, in his portionibus non reperiuntur ambæ. In primis deest titulus, hoc est, ius sacræ functionis obeundæ, cum ex Abbatissarum voluntate pendeant, ab iisque, quoties & quàm sæpe est placitum, remoueri queant. Non secundum, cùm dotem, fundum, aut mansum assignatum pro dote

ſpecialiter nullum habeant, quod tamen eſt ad beneficij rationem neceſſe. Eſt autem Manſus (vt obiter hoc dicam) non villa, ſed agri tantum, quantum par boum arare vno die poteſt, Aluyn. *de poteſt. Abbat. cap. 16. nu. 2.* Hotamannus *in Comment. verbo feudum pro iugero accipit*, quæ fuit huius vocis priſca acceptio, viſitur enim adhuc hoc tempore Vrbani II. diploma perantiquum, in quo cum de redditibus agit Monaſterij Iuueniaci in Lotharingia; quod iuris eſſe Pontificum, ac D. Petro ait eſſe ſpecialiter ſubiectum, ſunt hæ loquendi formæ. *In tali pago manſus vnus, in tali manſus cum dimidio, &c.* & lege Franc. *lib. 1. cap. 83.* ſancitum eſt, *vt vnicuique Eccleſiæ vnus manſus integer, abſque alio ſeruitio attribuatur.*

Quod de portionibus eſt à nobis hic traditum, de diſtributionibus intelligere ſimiliter eſt neceſſe, quia à beneficiario de fundo, dote, aut corpore beneficij percipi non ſolent, ſed ratione perſonalis officij, ſeu ſeruitij, vt tradunt Olradus *conſil. 118.* Bellamera *conſilio 34.*

Secundo quæ beneficiis conueniunt, hæc diſtributionibus non competunt, nam nec reſignari queunt, nec ab eo peti qui officium præſens non facit.

EPITOME TRACTATVS *primi de beneficiorum varietate multiplici.*

Beneficium ſi vim nominis ſpectes, idem eſt ac bonum factum, ſeu actio beneuola gaudium capienti tribuens, Gloſſa *in Extrau. execrabilis Ioann. XXII. verbo beneficium*, quod cum ſtipendia facerent, quæ ab Imperatore dabantur militibus, tanquam ſuæ pretium operæ, beneficia ſunt à Iuriſperitis appellata. Quanquam ſunt qui huic voci nomen factum putent, quod hæc non omnibus promiſcuè, ac ſine diſcrimine, ſed certis tantum perſonis darentur ex Principis priuilegio, quod enim nos priuilegium, dixere veteres canonum interpretes, ipſique adeo Pontifices ac Iuriſconſ. *Beneficium* ſic *regula 16. de regul. iuris in 6.* ſcribit Bonifac. eius nominis VIII. *decere conceſſum à principe beneficium eſſe manſurum & regula 17. indultum à iure beneficium non eſſe alicui auferendum*: quo de beneficiorum genere ſunt induciæ dierum decem ad appellandum, annorum quatuor ad petendum reſtitutionem in integrum, quod beneficium minoribus 25. annis

A conceditur, ſicut *ceſſionis* iis qui magno ære ſunt oppreſſi, vt ſi ſoluendo non fuerint, bonis apud magiſtratum iiſdem cedere liceat *lege 1. c. qui bonis ced. poſſint.*

Definitur autem beneficium *ius percipiendi bona Eccleſiaſtica toto vitæ tempore conſtitutum ab Eccleſia, ad ſuſtentationem Clerici, propter officium ſpirituale, quod titulo beneficij præſtare debet.*

Ex quo ſequitur Vicarium temporalem, Adminiſtratorem, Coadiutorem, & conſeruatorẽ item temporalem inter beneficiarios, B locandos non eſſe, quia illorum non ſunt ſtipendia perpetua, quod tamen beneficij natura exigit, *cap. admonet. cap. quod in dubiis 8. de renunciat.* vbi prohibentur beneficiarij Eccleſias *intrare, aut detinere, aut admittere inconſulto Epiſcopo*, quod eas perpetuas eſſe oporteat, ſicut & beneficia.

Quæ quoniam Epiſcopi auctoritatem ac conſenſum poſtulant, Oratoria ſine eius aſſenſu domi ædificata ad domeſticorum commodum, eo quod ibi quot hebdomadis litatorio ſacro diebus Dominicis interſunt, proprie in beneficiis numerãda non eſſe, DD. eſt C opinio quia vt eſt in *c. adhæc 4. de relig. domib. c. nullus 17. c. nobis fuit 25. de iure patronat.* locus nullus ſacer ac religioſus eſt habendus, qui auctoritate Pontificis Romani, aut proprij, ad ſacrorum vſum, aut pauperum prouiſionem deſtinatus non fuerit, qua de re legendus Nauar. *conſil. de Simon. 43.* Rebuff. *de nominat. q. 15. num. 17.*

Iuris ſit ſpiritualis in ea definitione mentio, vt ſignificetur, ſtipendia quæ Clericis dantur pro labore, ac temporali opera, de reditibus Eccleſiaſticis tãquam iuſta merces, beneficia D non eſſe, & ita ſcuda, annuaque ſtipendia magiſtri Grammatices, Procuratoris Capituli, aut Syndici, de quibus habetur *cap. 1. 4 & fin. de magiſtr. & 16. q. 1. can. poſſeſſion. 60. & 12. q. 2. can. quicunque 4. & 1. q. 3. can. Saluator,* in beneficiis ponenda non eſſe.

Diuiditur autem beneficium in Curatum, & non Curatum, iſti nomen eſt à cura animarum ſibi commiſſarum, qua caret non curatum. Curati ſpecies ſunt duæ, Prælatura, & non Prælatura, illa curam animarum habet: cum iuriſdictione in foro externo, quali præ- E ſtant Papa, Archiepiſc. Epiſc. & Abbates, *cap. quanto extra de offic. ordinarij, & Clement. 1. de elect. verbo prælatum*: nam & contumaces poſſunt cenſuris ad officium cogere, rebelles plectere, tonſuram, minoreſque ordines ſubditis ſuis nonnunquam dare, eoſdem de peccatis abſoluere Eccleſiæque, cũ ab ea ſũt cẽſuris, Eccleſiaſticis ſubmoti, reddere.

Inter Prælatos numerantur etiam cathedralis Eccleſiæ dignitates præcipuæ, vt Decanatus, Archidiaconatus, ſed male, cum interni fori iuriſdictione careant, nec vt Præla-

tus

A ius, maioraque beneficia nominationi regiæ sint obnoxia. Addo amplius, iurisdictionis externæ ius eis nullum esse, nec enim visitant, inquirunt, suspendunt, excommunicant, à censuris absoluunt, procurationes visitatori debitas petunt ac recipiunt; quæ iurisdictionis externæ certa sunt indicia, vt habetur *cap. 1. 2. & 3. de censib. in 6.*

Non Prælatura, fori interni iurisdictionem habet, externi nunquam, vt Parochialis Ecclesia, suntque eiusmodi non *Prælaturæ*, seu beneficij sine cura septem B species, à Bonifac. VIII. *in cap. consuetudinem 1. de consuetud. in 6.* comprehensæ his verbis: *Statuentes vt cum vnum officium vix digne valeat aliquis adimplere, nulli liceat de cætero, nisi vnicum personatum, aut dignitatem aut præpositturam, siue administrationem vel officium perpetuum, quocunque nomine censeantur, cum præbenda insimul sine dispensatione dictæ sedis tenere.*

Est simplex prælatura, beneficium habens iurisdictionem, & exemptionem à potestate ordinarij, sed sine cura animarum.

Dignitas est beneficium habens iurisdi- C ctionem, sed non exemptionem, vt Decanatus & Archidiaconatus.

Præpositura nec iurisdictionem in foro interno habet, nec exemptionem, sed tantum potestatem in temporalibus. Personatus, est Canonicatus, cui sine iurisdictione, & exemptione, prærogatiua quædam honoris, ac præeminentia in choro, capitulo aut processionibus conuenit, præ cæteris canonicis illo antiquioribus.

Simplex beneficium, est quod nec dignitas est, nec canonicatus, quanquam hoc quoque nomine canonicatus appellari interdum D soleat, sicut & cætera beneficia, quibus non est animorum coniuncta procuratio, sed obligatio sacrificandi, aut legendi horas, hoc tantum.

Quo de genere sunt Commendæ perpetuæ, nam & dantur in titulum, cum iure colligendorum prouentuum ob spiritale orandi officium, Panormit. *in cap. querelam de elect.* Gom. *qu. 5. de triennali possess.* aut propter custodiam, vel administrationem beneficij quod est beneficiario commendatum.

Præter hanc, est & alia, quæ temporalis dicitur, eo quod certis est circumscripta tem- E porum spatiis, nec enim cõmuniter est semestri diuturnior, *ca. nemo deinceps de elect. in 6.* Quare talis cõmenda nec beneficium est, nec ius ad illud Commendatario tribuit, qui ideo fructus non facit suos, nec est Prælatus, sed tantum rei sibi commendatæ procurator, ideoque à perpetuo, vel hoc nomine, est distinctus, quod isti, commenda in propriam vtilitatem detur, temporali autem, ad bonum duntaxat Ecclesiæ, non suum.

Itaque si erit beneficium quod eius curæ commendatur, de Curatorum numero, ea illum esse ætate oportebit, quam in Parocho canones exigunt, *cap. commissa 35. de elect. in 6. & extra eod. tit. 7.* minor 25. annis, ad eam non est futurus idoneus, sicut nec qui sacerdotij charactere adhuc est insignitus: ita Greg. eius nominis X. *cap. nemo deinceps 20. de elect. in 6.* his verbis: *Nemo deinceps parœcialem Ecclesiam, alicui non constituto in ætate legitima, & sacerdotio, commendare præsumat, nec tali nisi vnam, & euidenti necessitate, vel vtilitate ipsius Ecclesiæ suadente. Huiusmodi autem commendam ritè factam, declaramus vltra temporis semestris spatium non durare.* Cauendum tamen est Episcopo, ne beneficium regulare seculari commendet, & cõtra, id enim Clem. V. prohibet, *Clem. quia regulares, prima de suppl. neglig. prælat.*

Secundo, ne contra Trid. Synodi decreta peccasse Episcopus arguatur, dabit operam ne ei qui beneficium Curatum habet, aliud quodpiam custodiendum tribuat: *Qui enim plura curata, aut alias incompatibilia siue per viam vnionis ad vitam, seu commenda perpetua, aut alio quocunque nomine, & titulo recipere præsumpserit, beneficiis ipsis ipso iure, priuatus existat,* Trid. *sess. 7. c. de refor.* in quo tamen dispensare Pontifici licitum; non tamen vt Commenda in damnum Ecclesiæ cedat, quia hoc esset, potestate sibi diuinitus concessa, in suam aliorumque perniciem abuti, quod natura vetat. Itaque peccat Commendatarius.

Primo, cum ad honestam sui sustentationem non indiget, estque ipsa proinde ad vsus vitæ non necessaria.

Secundo, cum Religiosorum numerum imminuit, multoque hic pauciores, quam qui hactenus in Cœnobio vixere, alit ac retinet.

Tertio, cum eius incuria, culpaque, disciplina religiosa interit.

Quarto, cum eam restitui, postquam est dilapsa, negligit, aut eius reparandæ studiosos, ne prisco maiorum more, rituque vitam instituant, impedit.

De Coadiutoria agitur *7. q. 1. per 8. primos canones,* & extra *de Clerico ægrot. & in 6. eod. titulo* Est autem eius vsus in Dei Ecclesia perantiquus, nam qui officium ob senectutem aut morbum, vel similem aliam causam, facere non poterat, ipse sibi à Pontif. aut Episcopo petebat aliquem, scientia ac moribus ad animarum regimen idoneum, qui vices suas in fungendo munere obiret, vt habetur *cap. ex parte de Cler. ægrot. cap. grandi 2. de supplend. neglig. Prælat. in 6. 7. q. 1. can. petisti.* Sic Augustin. Valerio Hipponensi Episc. Coadiutor est datus, *7. q. 1. can. non autem 12.* Similiter Ariminensi Episc. dolore capitis laboran-

ti subrogasse se Gregor. scribit, qui eum ad maiorem Dominici muneris gratiam adiuuaret, Gregor. *lib. 7. regesti, indict. 2. ep. 49. ad Marcianum.*

Est autem Coadiutoria duplex, temporalis & spiritalis, illa rebus temporariis beneficij, si non promouendis, at certe vindicandis ab interitu dat operam, ista disciplinæ retinendæ tenax, spiritualia procurat, ne quid detrimenti accipiat Ecclesia, cui Coadiutor accedit, inuigilat.

Estque duplex, simplex vna, cum futura successione altera, non detur hoc modo, nisi in Episcopatibus & Abbatiis, cum auctoritate Papæ, consensu Patroni, maximaque Ecclesiæ necessitate id postulante, Trident. *sess. vlt. cap. 7.*

DISPVTATIO SECVNDA.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Collatio, quid Institutio.

EST collatio libera vacantis beneficij concessio, nulla Superioris confirmatione indigens, Institutio donatio eiusdem, sed coacta ad præsentationē Patroni, quem instituens, qui non est cōmuniter alius quam Episcopus, nec pro arbitrio repellere, nec à se præsentato, si est his instructus corporis & animi dotibus, quas in beneficiario canones exigūt, beneficium negare potest. Instituere enim Iurisperitis, idem est ac hæredem domini intus statuere, ac in eius quasi sede collocare, vnde hi instituti dicuntur hæredes ab aliquo, quibus hæreditas post mortem suā possidenda relinquitur, *dig. de vulgari subst. lege* 1. ab eo ducta metaphora ad Episcop., instituere iste Clericū dicitur, cum ei capessendi beneficij, ad quod à Patrono præsentatur, potestatē tribuit, qua cum Archidiaconus careat, eo quod Ecclesiæ ac Diœcesi vniuersæ, cum auctoritate non præsit, negat Alexand. eius nominis III. *in titulo cap. 4. cum satis de officio Archid. eum habere institutionem authorisabilem*, hoc est, vt ibi loquitur, *nemini sine licentia & mandato Episcopi, curam committere posse animarum*, fit tamen interdum institutio in beneficio, quoad exercitium curæ tantum, & non quoad principalem titulum beneficij, *cap. in Eccle-*

A *siis 1. de capellis Monachorum*, nam ibi vult Vrban. III. in capellis Monachorum, ita *Capellanum institui vt ex solius Episcopi arbitrio, tam eius ordinatio, quam depositio, & totius vitæ conuersatio pendeat*, quod non dixisset Pontifex, si à titulo seiungi interdum institutio non posset, & ad curæ exercitium cōtrahi, non vero extendi ad titulū, qui cum semel est capaci, idoneoque canonicè collatus, eidem sine causa, eaque iusta non potest adimi.

B Et quia institutione Episcopi, beneficiario in rem sibi ab eo donatam ire, ac beneficium intrare est licitum, dixere aliqui institutionem idem esse, ac missionem in possessionem.

Sed contra, est institutio, Episcopi actio, eius solius propria, nec proinde communicanda cum Archid. vt patet, ex *tit. cap. 4. de offic Arch. & cap. cum ex iniuncto 12. de hæreticis*, Archidiaconi autem in possessionem missio, de *officio Archidiac. cap. ad hæc 7.* ergo institutio, & in possessionem missio differunt.

C Non nego tamen huic voci, *Institutio* nonnunquam potestatem hanc, vimque subesse, vt in *cap. ad hæc 7. de officio Archid.* notauit Aluynus *de potest. Abbat. cap. 11. num. 5.* sed contendo hanc ei solam non competere, interdum enim idem sonat, ac collatio libera beneficii alicui facta, vt illi præsit, *cap. post electionem 7. de conc. præbenda, & de regulis iuris in 6. reg. 1. Beneficium Ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtiner*. Interdum accipitur pro confirmatione electionis factæ ad beneficium, quæ ab Episco-

D po, aut alio fit ex priuilegio, *ca. cum & plantare, parag. in Ecclesiis de priuilegiis cap. cum olim de elect.* Propriè idem est, ac iuris ad beneficium facta collatio ei, qui fuit præsentatus à Patrono, seu Clerici à Patrono ad beneficium præsentati admissio: quare non est institutio, libera beneficij concessio, cum præsentatus admitti debeat si est idoneus, Aluynus supra.

Inuestitura est collationis, aut electionis factæ de aliquo, per annulum & virgam confirmatio, aut eius in possessionem missio. Ita enim se habent *Inuestitura & institutio* respe-

E ctu beneficij, quo sumi modo solent, cum de hæreditate ac feudo est sermo. Sed hæres tūm instituitur eum ei hæreditas tribuitur; vestitur autem sicut & feudatarius, cum isti quidem facta feudi collatio confirmatur, alter autem, cum ab iis quorum interest, hæres cognoscitur, possessionem ambo accipiunt, cum hic hæreditatem, & ille feudum adit, etsi hæc in rem aditio, ad rationem veri dominij non sit vllo modo necessaria. Est ergo in eo beneficij institutio posita, quod beneficium præsentato per Patronum conferatur. Inuestitura, & in possessionem mis-

sio,

sio, in eo, quod per rei sacræ beneficiario collatæ aditionem & ingressum, ius eius ad illam plenissimè cõpleatur & integrè, quod sanè accidit, cum eius sit possessor, quæ duæ res ad beneficij retẽtionem sunt necessariæ.

Pertinere autem ad Archiadiconum institutionem corporalem, hoc est, beneficiarij non cuiuslibet, sed Episcoporum & Abbatum inductionem in possessionem, sicut ad Episcopos spiritualem, vtpote qui ius ad ea beneficia conferre valeant, illudque tollere, cum res exigit, est perspicuum ex *cap. iniuncto 12. de heretic.*

Quod si inuestitura, hoc est, in possessionem missio, Decano nonnunquam tribuitur vt in *c. post electionem 7. de conceß. preb.* fit hoc ex priuilegio, & non communi iure. Olim, Episcopatuum & Abbatiarum inuestituram, hoc est, electionis de se factæ confirmationem Episcopi & Abbates *per annulum & virgam* non nisi *per manum regis*, capiebant: quo etiam tempore, *hominium & fidem iurati in scriptis proferebant*, hæcque erat causa cur quoties opus esset, idem obsequi tenerentur; & si non facerent, confiscatis eorum regalibus, culpam emendare cogebantur, non tamen sine eorundem ac Ecclesiastici status iniuria: cum enim bona quæ tanquam Clerici adipiscuntur Episcopi, sint in Christi patrimonio & pauperum, eorum partem nullam decerpere Principes possunt sine sacrilega vsurpatione, eo quod naturæ persuasu, Deique voluntate, sunt hi, qui beneficiis sunt præfecti, bonorum Ecclesiæ dispensatores, quibus eos priuare, est iniuriam vimque certam æquitati facere. Sed de hac re copiosius alias, quod est instituti nostri, hoc dico modo, esse institutionẽ præsentati per patronũ ad beneficiũ approbationẽ, patet ex titulo capitis, *cum satis 4. de officio Archidiac.* vbi negatur, *habere eum institutionem authorisabilem.* Hoc est, vt ibi Gregor. III. loquitur, *sine licentia & mandato Episcopi, curam non posse vlli committere animarum*, quod enim nobis est collatio libera, aut coacta ad voluntatem alterius, hoc ipsum est canonum interpretibus institutio, Glossa *in cap. auctoritate 4. de institutionib.* quo sensu ab Innoc. III. scriptum video, *cap. iniuncto 12. extra de heretic. quod ad Episcopi officium tam institutio, quam destitutio Sacerdotum noscatur pertinere*, nec ignoro tamen pro missione in possessionem, institutionis nomen accipi nonnunquam, vt in decretali ad *hoc 7. de Offic. Archidiac.* quę est Innoc. III. vbi ait à se scriptum antea, *quod institutio corporalis, tam super beneficiis, quam etiam dignitatibus ad ipsum debeat Archid. pertinere*, sed nego hic institutionis nomen in eum sensum à nobis capi, sed vt est idem ac collatio necessaria ad Patroni mentem,

A aut libera, quo modo sumitur in *cap. post electionem 7. de concessione prabendæ.*

Ad inuestituram quod attinet, *leges eam nequaquam appellant concessionis, sed possessionis*, Iuo *ep. 41. ad Paschalem Papam.* Et quoniam possideri beneficia nequeunt, quorum titulus non habetur: qualia sunt quæ iure, nec facto vacant, quo modo negat Innoc. eius nominis III. in *decret. 4. proposuit de conceß. prabenda intentionis sua esse inuestituras de vacaturis factas, contra canonum instituta ratas habere*, id est de iis, eorumque iuribus

B captas possessiones probare, quæ est inuestiturę notio, apud Rebuff. *de pacif. poß. ff. nu. 19.* & in *cap. 7. de conceß. prebendæ*, in quas quoniam acceptione virgæ, & annuli, ac inducentis manu ibatur, inuestituram *manualem* Iuo nominat *ep. 238. corporalem 65.* ad Hugonem.

Hanc concedere cuiuslibet munus non fuit, ab ea exclusos Laïcos, indicãt hæc Iuonis verba, *manualis inuestitura, per laicos facta, alieni iuris est peruasio, sacrilega præsumptio, quæ pro libertate Ecclesiæ, & honestate, salua pacis vinculo, abscindenda est*, Iuo *ep.*

C 238. fuisse vero in Episcopi iure, loquuntur cùm Drogonis Archidiaconi querelę, tùm Philippi Catalaunensis factum, vt tempora illa erant, laudis plenum ac audaciæ, nam Drogonem quod de Ecclesiæ suæ Thesauraria inuestiendum se curasset per alium, hac eum priuauit, Iuone teste *epist.* ad Paschal. Pontif. 41.

Ad Archidiaconum, deriuant hoc munus aliqui, vt Chopp. *de sacra polit.* eorum opinioni fauet Innoc. III. *in decret. in tantum 36. de Simon.* vbi prauam illam consuetudi-

D nem de Ecclesia tollendam ait, *per quam pro Ecclesiarum inuestitura, marcham argenti, minores decani vaccam albam sibi postulabant.*

Neque modo de Episcopatibus inuestiri Episcopos olim consuesse, sed & Canonicos & dignitates minores, habes ex Innoc. III. decretali 4. & 7. *de concessione prabenda*, in quarum postrema mandatarius Papæ dicitur inuestitus in Capitulo, per collationem sibi factam, Archidiaconatu vacante, id est, in eius possessionem, à Canonicis missus, ad quos eius collatio spectabat. *Ipsi*, inquit,

E *intelligentes Archidiaconatus donationem ad eos deuolutam R. de Sancto Cadmundo illum vnanimiter contulerunt inuestientes eundem de ipso, & solemniter installantes*, hoc est, in ea chori sede collocantes, vbi in posterum cum Canonicis cæteris laudes Deo occineret: *stallus* enim locus est in choro, vbi canonico in fratrem recepto sedere licet, *installare* autem, eum pro auctoritate concedere. Quod autem in eo canone dicitur *solenniter* id factum esse, hunc sensum habet, quod prædicto Archid. cæterisque, cum inducerentur in

beneficium, data canonicorum insignia fuerint, symbolaque inuestituræ, quæ fiebat *per annulum* eumque aureum in dignitatibus & officiis. Godefrid. Vindocin. *lib. 1. ep. 6.* in canonicatibus *per librum & panem*. Florens *ad titul. de elect.* quæ inuestituræ sicut & Episcoporum *per virgulam & annulum*, sublatæ fuere postmodum à Greg. VII. Vrbano II. Paschali II. hic enim cum Henrico IV. Imperat: Episcopatuum & Abbatiarum inuestituras coactus concessisset, per virgam & annulum, facti pœnitens, eas in Later. Concilio reuocauit, approbante Ecclesia, quæ Romam ab illo conuocata, eius rei gratia venerat, vt testantur Abbas Vrspergensis in *Chronic.* Scholiastes Iuonis *ad epist. 238.* Otho Frisingens. in Chronico *lib. 7. ca. 14.* quod cum quidam arguerent, ac Papæ, & Episcoporum in eo Concilio factum temeritatis damnarent, fuere & ipsi de Henriciana hæresi suspecti ac notati, sic enim tum ea vocabatur opinio, quæ in multorum insederat animis, ab Ecclesia, eiusque sacris alienum esse, qui inuestituras Episcopatuum per Laicos fieri posse diceret, quod etsi non probaret Iuo, eo quod *heresis non sit nisi in fide*; hunc tamen *qui in datione & acceptione virga, putat se habere Sacramentum, aut rem Sacramenti Ecclesiastici, prorsus iudicat hereticum epist. 238.* iuris alieni inuasorem ac furem. *Quod si congrua volumus rebus nomina dare, possumus*, inquit, *dicere, quod manualis illa inuestitura per laicos facta*, alieni iuris est persuasio, sacrilega præsumptio, quæ pro libertate *Ecclesiæ & honestate penitus abscindenda est.* Id ibid. quæ me ratio impellit vt existimem, huic voci *Inuestitura* significatum subesse duplicem, est enim interdum idem ac collatio iuris absoluti ac integri in beneficio, quomodo sumitur *dist. 69.*

Alias inuestitura idem sonat, quod in possessionem missio, vt diximus: probant id testimonia è canonibus ac Iuone deprompta, de quibus nos paulo antea, quibus addi placet, quod est in *cap. 40. de appellat.* ibi enim habetur ab Episcopo Metensi Cancellarium canonice in Præpositum S. Saluatoris ab eiusdem Capitulo electum (cum de personæ eius honestate constaret) confirmatum, eumque *ei domum & inuestituram vellet porrigere*, appellatione Decani ad Papam, impeditum esse, quæ de missione in possessionem intelligi, indicat hęc, quæ canonem claudit oratio. *Si contra te in modum denunciationis vel accusationis duxerit proponendum, postquam pacificam ipsius præpositure possessionem fueris assecutus, proponendi licentiam non negamus*. Sunt enim hęc relata ad domum, eiusque inuestituram, quæ ne fieret, Decanus obstiterat.

A

B

C

D

E

QVÆSTIO II.

Ad collationem validam ex parte conferentis, quæ conditiones sint necessariæ?

SEptem numerantur in iure, omnesque sic à Pontif. requisitę, vt vel vnius defectus ac absentia, collationis factę aut faciendę irritatio sit certa, ac indubia.

Prima est, vt non sit nisi de beneficio vacante, *cap. qui in viuorum 1. cap. nulla Ecclesiastica 2. cap. relatum 3. & cap. post electionem 7. de concessione prabend.* quia quod est alicui debitum, quod speciali affectum iure, eidem sine aliqua sua culpa non potest eripi, vt detur alteri. At est beneficium eius solius à quo canonicè possidetur, non alterius: quare Clericus qui sciēter impetrat rem viuentis, habetur in iure infamis, adulter, & latro 3. *q. 1. can. audiuimus 4. septima qu. 1. can. non satis 10.* & est deponendus, *can. audiuimus citato, à communione Ecclesiastica pellendus cap. qui viuorum 1. de concess. preb.* ac beneficij sic possessi est habendus incapax. Panorm. *in cap. 1. citat.*

Quia tamen Pontifex canonicis non tenetur legibus *cap. proposuit 4. de concess. preb.* nihil est rationis, quamobrem beneficium non vacans promittere nequeat, maxime in quibus locis Coadiutoriis est locus, quas ab eo concedi posse, habes *in cap. proposuit citato, & cap. 2. de preb. in 6.*

Sanè viuentis beneficium, Communitati destinari ab eo posse, res ipsa, experientia vsuque probata quotidiano loquitur. Nam quis nescit, bene quoslibet de Religiosis mereri posse, beneficij quod possident cessione, in eorum, domusque suę gratiam, quæ inopia premittur? Eosdem autem resignantes quis ambigit, posse annuente Pontif., beneficia eadem retinere dum viuent? Hoc autem quid est aliud, quam beneficia vacatura dictæ domui, aut Collegio aut Monasterio promittere? Sane quæ duæ res dari beneficium necdum vacans impediunt, nempe futuræ successionis aliqua species, & votum mortis captandæ, vt est in *cap. nulla Ecclesiastica 2. de concess. preb.* non reperiuntur in Cœnobio, Cui Papæ voluntate ac concessu, reseruatur beneficium ab eo possidendum, non tamen antequàm qui illud resignat, diē suum obierit.

Non successio, quia defuncto proprie non succedit Cœnobium, cum beneficiarij locum non habeat. Non votum captandæ mortis, quia cum nullus speciatim, ac in particulari, dictum beneficium sit habiturus, nulli præbetur occasio fati ei procurandi, qui illud se mortuo, dari Cœnobio postulat.

Conditio

Conditio altera ex parte conferentis Antistitis ad collationem validam necessaria, est, vt eum, censura excommunicationis nulla astrictum teneat; sacris enim per excommunicationem submoti nominatim, ac declarati acta omnia, inania sunt ac nulla, *ex ca. vnico, ne sede vacante in 6.* cæterorum, vtpote quos Eccesia tolerat, vt est in Martini quinti Extrauag. *ad euitanda*, gesta sunt valida.

Huius vero conditionis exigendæ est hæc causa, quod excommunicatus de nomine, decreto Ecclesiæ iurisdictione careat, quæ est causa, cur Gelasius eius nominis primus, ab eo de anathematis vinculo absolui aliquem posse non putet: ergo nec beneficium conferre vllum, cum collatio sit superioris actio, ac vt talis iurisdictionis egens.

Tertio requiritur vt collatio sit rata, quod libere fiat, id est, citra vim & metum *cap ad aures & cap. 2. de his quæ vi metuque.*

Ratio est, quod donationi, cuius liberalitas est causa, nihil tam sit oppositum quam coactio, cum de eius sit ratione essentiali ac intrinseca, vt sit liberalis ac gratuita, at est beneficij collatio, eiusdem donatio, *cap. vt benefic sine diminut. dentur cap. 4. & 7. de concess. præbend.* eaque liberalis, vt est in *cap. licet 3. de suppl. negl. prælat. & in cap. 7. de concess. præb.* his verbis. *Intelligentes Archidiaconatus donationem ad eos tam authoritate Concil. quam indulti sibi priuilegij deuolutam*, est ergo beneficij à Superiore, aut quolibet alio, facienda sine vi, metuque collatio.

Quarto sine conditione *cap. 2. de elect. in 6. & 1. q. 2. can. cauete, can. quam pio ead. q. & causa cap. fin. de pact.* quia habet omnis pactio Simoniæ labem *36. q. 7. can. per laicos, cap. cum pridem 4. de pactis, cap. super eo 7. de transact. cap. præterea 9. eod. tit.* nisi esset hæc conditio ex natura rei, aut dispositione communi iuris, adiuncta collationi, vt quod is qui beneficium dari sibi postulat, eius sit capax, quod vacet, quod Collatarius in eo residebit, maxime si est Curatum, quia quæ beneficij natura postulat, hæc diserte & explicate ab ordinario in pactum trahi, aut conferri cum his conditionibus, quis arguat?

Remouenda quoque est in beneficij collatione alternatio: enimuero *cap. in electionibus 2. de elect. in 6.* à Pontif. Innoc. IV. *in electionibus, vota conditionalia, alternatiua, & penitus incerta reprobantur:* ergo & in collationibus, cum earum, & electionis eadem sit causa.

Nec item, vno eodemque tempore, collatio copulatiue duobus fieri debet v. c. Petro & Claudio, quia à duobus eandem regi Ecclesiam non indecorum modo est, sed & vetitum, *In apibus princeps vnus est, vnam sequuntur ordine literario, imperator vnus, iudex vnus in prouincia. Roma simul vt condita est,*

A *duos fratres simul habere Reges non potuit, & parricidio dedicatur. Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus, suis rectoribus nititur.* Hieron. ad Rustic. Monach. *ep. 4.* & refertur à Grat. totidem verbis *7. q. 1. can. in apibus 41.* quare sicut duobus Monasteriis vnum Abbatem præfici Epaunensis Concilij canon 19. prohibet, & vni Abbates duos, aut beneficio alicui totidem beneficiarios. Itaque cum à Rege ad idem altare nominati duo essent, qui eiusdem fructibus viuerent, Rotho- B magensis Curia id vt naturæ, decretisque Pontificum contrarium, non ferendum duplici sententia dixit anno 1527. & 1550. vt refert Fabric. *in Theoria, tract. de portionib. ad Laicorum dispositionem pertinent. litera I.*

Quinto est hoc quoque ex parte conferentis ad collationis validitatem necesse, vt tempus ei præstitutum seruet, quod pro Cathedrali Ecclesia, aut Abbaria trimestre non excedit, *cap. ne pro defectu de elect. Concord. rubrica de regia ad Prælatur. nominat. cap de multa de præbend. in 6.* Concordant Sylu. *verbo* C *Beneficium 6. qu. 6.* Vasq. *in opusculis dub. 5. de benefic.*

Quæ Episcopatu ac Abbatiis sunt minora, hæc sunt intra semestre conferenda, eius rei repetenda fides *à ca. nulla 2. de concessione præb.* vbi est his verbis: *Cum præbendas Ecclesiasticas seu qualibet officia in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diu maneant in suspenso, sed intra sex menses personis, quæ digne administrare valeant, conferantur.* Semestri elapso, priuatur Episcopus iure conferendi, idque ad Capitulum, si ad vtrumque pertinebat collatio de- D uoluitur, *cap. nulla 2. de concessione præb.* & demum ad Metropolitanum, *cap. 5. dilecto filio, de supplendà negligentia*, nisi beneficium exemptum esset, aut is foret Episcopus, quem de reliquorum numero, Pontifex exemisset peculiari aliquo priuilegio, nam tunc immediate, beneficium reuoluetur ad Papam. Alexand. III. in *cap. sicut 2.* Innocent. III. in *cap. licet 3. de supplenda negligentia, & cap. literas & dilecto filio 5. eiusd. tituli.*

Vt vt sit, nulla futura est ordinarij collatio, si ab eo facta erit tempore exacto sibi ad conferendum præstituto, *cap. dilecto filio 5. de sup-* E *plenda negligentia*, cuius temporis initium non à die quo vacat, sed ab eo, petendum esse, quo beneficium vacare cognoscitur, habent canon, *quia diuersitatem 5. de concessione præbendæ, & canon 3. licet Magister de supplenda negligentia.* Sic enim prior. *Semestre autem tempus, non à tempore vacationis præbendarum, sed notitia ipsius potius volumus computari.*

Alterius cuius auctor Innoc. III. sunt hæc verba. *Tempore semestri, quo vel ad Archiepiscopum, vel Capitulum donatio pertinebat, non à vacatione sed à notitia computato.* Deuolutio,

nis autem ab Episeopo ad Capitulum, ab eo autem ad Metropolitanum, meminit, his verbis: Innoc. in *decret. ne pro defectu 41. extra de elect. Statuimus vt vltra tres menses Cathedralis Ecclesia, vel regularis prælato non vacet, intra quos iusto impedimento cessante, si electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant eligendi potestate careant ea vice, ac eligendi potestas ad eum qui proxime praesse dignoscitur, deuoluatur.*

Sexto, etsi requiratur, vt beneficium vni certæ personæ purè detur, ac sine pacto, conditione, ac modo, eo quod si duobus collatum erit, collatio facta secundo futura sit nulla *cap. si sibi absenti de prabend. in 6. & cap. dilecto filio extra eod. tit.* nulla item cum est Simoniaca, vt accidet si pactum habeat, quod canonicæ leges non probant, quale cum interuenit, ei vim ac firmitatem fore nullam declarauit Paulus II. in *extr. de Simon. 2. cui initium, cum detestabile*, eo quod ibi prouisiones quaslibet, ac collationes, quæ Simoniam subolent, inanes reddit ac nullas, etsi, inquam, omnis esse collatio debeat sine pacto.

Canonicè tamen potest Episcopus alicui conferre beneficium sub conditione, nempe, si aliud quod obtinet, resignet, Rebuff. *in praxi parte 1. titulo de requisitis ad collationem bonam numero 3.*

Et quanquam de ea materia copiosior nobis dicendi futurus sit locus. Notare tamen interim lubet, prouiso Simoniacè præstanda duo esse. Primum est vt de iniusta beneficij acceptione pœniteat. Alterum vt illud in ordinarij collatoris manibus reponat, nec alteri resignet, quia esse resignatio sine titulo, iureque, in rem resignandam non potest, quo tamen simoniacus caret, cum ad Christi ouile, non sit per ostium ingressus, sed mala arte fraudeque, lupi instar.

Notare secundo placet, iurisdictionis actus omnes, quos simoniacus exercuit, aut exercet, esse nullos, nisi excuset subditorum bona fides.

Ratio est, quod iurisdictione careat, hæc enim coloratum in ministro titulum exigit, aut verum, & tamen neutrum ille possidet: non verum, quia iure est ad beneficium simoniacè habitum inhabilis, *capite* enim *nobis fuit, de simonia* 17. iubetur eo priuari, *cap. antem penultimo extra de electione*, dicitur Episcopus dispensare posse, vt is, cui ignoranti beneficium simplex simoniace est collatum, illud, post resignationem, in Ordinarij manu factam retineat, non autem si sit prælatura. *Si alicuius electionem*, inquit in can. citato Pontifex, *propter Simoniam eo ignorante ac ratum non habete commissam contigerit reprobari, cum eo super pralatione, ad quam taliter fuerat electus, illa vice non potest Episcopus dispensare, quamuis circa eum, qui ignoranter recipit bene-*

A *ficium per simoniacam prauitatem, post liberam resignationem, Episcopi dispensatione tolleretur*: Est ergo simonia, in eo qui eius admissæ est reus causa certainhabilitatis ad beneficium in quo contigit, alioqui dispensatione nulla opus foret, sed inhabilis, titulo ad beneficium vero nullo nititur, nec item colorato, cum ei prætexi causa debeat, saltem in speciē, & apparenter probabilis, qualis collationi simoniacæ obtendi nulla potest.

Et quoniam asserenti se beneficio donatum esse, credere sine teste iudex non debet,
B nec similiter populus, eamobrem facta ab Episcopo sola voce collatio, non est in foro externo valida, quia Episcopo, aut Collatore ordinario asserentibus, se quempiam beneficio dignatos esse, non creditur, deque ea re fidem ambo sine literis non faciunt, Rebuff. *in praxi par. 5. tit. de collation. num. 26. & in Concord. rubrica de mandato verbo ad probandum.*

Insuper vt collatio sit valida, beneficium dari per subreptionem non debet, id est tacita veritate, aut expressa falsitate, quæ si nota
C fuisset Ordinario, beneficium collatum non fuisset, *cap. super literis 20. de rescriptis*, quæ autem exponi debeant explicabitur postea.

Adhæc exigit beneficij collatio vt sit valida, eius erogatorem iure bono atque vsitato præsultum esse, quod eum de iure communi, priuilegio, aut consuetudine habere est necesse, nec amissum aut impeditum. Eo caret Episcopus, cum quo tempore beneficium erogat, confertque, ab Ecclesiæ est consortio segregatus, sacrisque interdictus. Nam earum rerum nullam auspicato, valideque potest is
D agere, quæ ei conueniunt ratione dignitatis quam in Ecclesia sustinet, *cap. pastoralis parag. verum de appell.* cum vt est in causa 11. *q. 3. can. cum excommunicato* 18. nulli cum eo commercium habere liceat: ergo nec ab eo recipere beneficium, aut petere.

Similiter à Capitulo sede vacante accipere beneficium, quod solus Episcopus conferre potest, nulli licet, quod id iure sit à Bonifac. VIII. prohibitum in *cap. 1. de institutionib. in 6.*

Requiritur etiam ad collationem beneficij
E validam, palam vt fiat, hoc est, præsentibus fide dignis, facit id enim ad remouendas lites, quæ vitari vix possunt, cum fit collatio clam & occulte, est tamen rata, etsi sit iure suspecta *ex ca. vnico vt benef. sine diminut. conferantur*, Regin. *lib. 30. tract. 3. n. 246.* Quibus ego verbis admoneor, ad collationem ratam beneficii necesse esse, vt integre detur, cum in Lateran. Concil. *sit prohibitum, ne quis illud conferendo, partem prouentuum suis vsibus retinere prasumat, ca. vnico vt beneficia sine diminutione dentur*; Idem decretum video in

ca.

ca. maioribus ca. auaritia 10. *ca. vacante* 26. *de præb.* quare non potest Episcopus vni cuipiam dare beneficium, & sibi, aut nepoti super eodem reseruare pensionem *ca. extirpanda de præb. & ca. prohibemus de censib.* nec potest dum dignitatem confert, reseruare sibi eius iura, *ca. cum venisses* 6. *de institutionibus*, estque hæc beneficij imminuta concessio, seu totalis & integra, sine iuris vllius, aut pensionis super eo reseruatione donatio, postrema ad collationis validitatem necessaria conditio.

QVÆSTIO III.

Ex parte Collatarij, seu recipientis beneficium quæ sint conditiones iure communi necessaria.

EX parte recipientis, exigit beneficij collatio vt sit valida, voluntatem eius admittendi.

Secundo, requirit tam in ordine, ætate, moribus, quàm qualitatibus aliis quæ iure postulantur, eius obtinendi, fruendique capacitatem.

Vt autem sit licita, tam ex parte dantis, quàm recipientis, requiritur vt beneficium ei detur, qui Clericorum more vult viuere, secundo, vt ordines, qui beneficio, fundatorum voluntate sunt annexi, suscipiat, cum erit necesse.

Tertio, vt in Clericali statu constantiam tenere, & in Ecclesia sibi collata seruire secum ipse constituat 1. *cap. super inordinata de præb.* Rebuff. 1. *parte prax. tit. de requisit. ad collation. num.* 2. Sotus *lib.* 10. *de iust. qu.* 5. *art* 6.

Non peccat tamen qui beneficium simplex accipit, cum intentione conditionali, non perseuerandi in statu Clericali, si quid melius fors illi amica obtulerit, vt hæreditatem amplam, vt seruandæ per nuptias familiæ, spem prope certam Nauar. *ca.* 22. *de orat. num.* 112. Sanchez & alij.

Quarto, vt sit beneficij collatio licita, recipi cum intentione non mala præposteraque debet, qualis est eorum, qui in beneficiis solos reditus sibi ambiunt, Dei cultum ac gloriam non quærunt.

Quinto, qui beneficium recipit, ab omni excommunicatione etiam minori liber esse debet, ob causas postea explicandas.

Sexto, is cui beneficium tribuitur auctoritate Pontificis, sacris esse debet hominibus aggregatus per tonsuram, quod nisi fit clericali hoc insignitus typo, Sacerdotium obtinere nequit, nam Laici, *Ecclesiastica tractare negotia*, prohibentur, *in ca. decernimus* 2. *de iudiciis*, proindeque & præesse beneficiis,

A quæ omnia functionis exercendæ spiritalis ius habent, ex dictis supra. Nec si post obtentum, sibique donatum beneficium, beneficiarius tonsura delibetur, fiatque Clericus, ideo eius retinendi futurus est capax, cum verticale hoc insigne, Clericalisque tessera, quam tonsuram communiter nominant, beneficij collationem præire debeat, Alexand. III. fide in decret. *ex lit.* 6. *de transact. & ca. cum adeo* 17. *de rescriptis*, de qua si per literas authenticas minime cōstabit, nullo iuris, factique præsupto ac anticipato iudicio, existimari hæc poterit inesse beneficiario, quia quæ contingunt homini, eique qualitatem extrinsecùs competentem afferunt, hæc in vllo esse non sunt existimanda, nisi claris id ac apertis argumentis aut testium fide, probetur. Idemque est de ordinibus sacris, qui nisi de illis singillatim collatis pateat, periculū est ne sacerdotio donatus, eius priuilegiis iudicum sententia non gaudeat. Casum Ruffiniacus excipit, in quo Presbyter de cuius sacerdotio per literas Episcopi authenticas non constat, tam bene apud omnes audiret, tantaque esset nominis & famæ existimatione, vti graue aliquid, perperamque factum de eo cogitare, temerarium

B

C foret: nam tunc eum sacerdotem esse, etsi nullis literis nulla probatione clara liqueat, pro tali tamen habendum esse ait, quod etsi de interno dictum foro asseratur verissimè, non tamen de externo, in quo nulli sine teste creditur, nulli eū quid solus asserit in alterius noxam ac præiudicium fides haberi solet.

Septimo, ad consequenda Sacerdotia, debet Clericus ea esse ætate, quam canonica decreta postulant, iisque carere morum, ingeniique vitiis, quæ hæc improbant, de quibus nos singillatim postea.

D

QVÆSTIO IV.

Beneficia conferre iure Ordinario, cui sit in Dei Ecclesia licitum.

PRima assertio, *Beneficia omnia iure conferri possunt à Papa.*

Assertioni fides est à canone, & ratione, ista quidem, quia est Pontifex bonorum Ecclesiæ dispensator ac Oeconomus: Ordinariorum autem Ordinarius: qua de appellatione ac nomine Baron. anno. Christi 142. & anno 216. Binius in notis Concil. Carthag. sub Cypr.

E

Et vt de Pontificibus aliquid dicam, est Clem. III. *in decret. licet* 2. *de præb. in* 6. Innoc. III. *in cap. proposuit de concess. præbend.* digna immortalitate sententia, prioris quidem, *quod Ecclesiarum, personarum, dignitatum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum plenaria dispositio, ad Romanū Pontificem perti-*

neat: quo quid ab eo, in rem præsentem dici A potuerit expressius, non video, nam si non est eius authoritas vllis circūscripta terminis sed quaquauersum patet, non est in beneficiorum materia quidpiam, quod Pontifici donare, ac facere non sit pro authoritate permissum.

Eunt autem in hanc sententiam, Summarum scriptores omnes, & iuris periti P. Greg. *lib. 17. Syntagmat cap. 7. num. 12. & in tract. de beneficijs cap. 38. num. 6.* Rebuff. *lib. 1. prax. tract. de deuolutionib.* Coras. *par. 2. cap. 1.* Duarenus *lib. 3. cap. 1.* B

Sed quia hæc ab authoritate petita probatio istinon placet qui Papam propriis legibus suam sibi potestatem & iurisdictionem stabilire stomachatur, cum tamen id necessarium esse fateri debeat, in quauis Rep. & principe qui superiorem non habet, vbi populus ius suum in Magistratum aut Principem detulit: quanto magis, vbi hoc ius est à Deo, qui Petro & successoribus dixit, *Pasce oues meas, Pasce agnos meos*, sine vlla loci, temporis, aut rei limitatione, vnde qui sub illo pastore non sunt, in Christi ouili non sunt. C

Probatur ergo ratione: supposita iurisdictione vniuersali in Pontifice in Ecclesiam *9. q. 3. can. cuncta per mundum* & tota *dist. 22. can. omnes, & can. sacrosancta* quam nemo Catholicus negare potest, bonorum Ecclesiæ administratio pertinet ad Clericos, vt patet ex tota *dist. 63. & tota causa 16. q. 7.* & in primis ad Prælatos Ecclesiæ, cumque præ cæteris, qui illi & istis præest, & à quo eorum potestas omnis manat, causa enim prima agit cum secunda, & sine hac cum D iubet: ita Papa cum ordinarijs beneficia confert, & absque illis, cum videtur.

Secundo potest Pontifex quemlibet Clericū ordinare vbique genitum *9. q. 3. can. nunc vero 7. q. 1. can. pastoralis* cum eius iurisdictio quoquò se gentium fundat: ergo & ordinaris beneficia cōferre: Clerici enim sine aliquo titulo, aut beneficio ordinari nequeunt.

Confirm. Sunt beneficia de iure positiuo, & Ecclesiastico, ergo à Papa dispensari possunt, non tantùm secundum iura & canones, E sed etiam præter, cum sit supra eiusmodi iura, vtpote eorum auctor *cap. proposuit de concess. preb.*

QVÆSTIO IV.

Quid possit Concilium in collatione Beneficiorum?

Dico primò, *à Concil. Prouinciali, beneficia non conferri.* Nam consideratur per se seorsim ab Antistite, vel cum eo, si primo modo, nullam habet potestatem, vt corpus sine capite: si secundo, confert quidem, sed non nisi auctoritate præsulis, & non sua, itaut reliqui de concilio sint ei consiliariorum instar, qui non sunt concausæ collationis, ne quidem, sine quibus non fieret collatio, nisi forte ex priuato alicuius prouinciæ statuto aut consuetudine.

De generali dubium esse potest, cum constet plerosque in Concilis exauctoratos esse, alios in eorum dignitates, officiaque sublectos, quo modo Nectarius in Concil. electus est Constantinopol. Episcopus. Theodoret. *lib. 5. cap. 4.*

Dico 2. *Concilium Oecumenicū cui Papa præsit, aut alius eius nomine, posse circa beneficia, quantum ei Papa potestatis dederit, nec rata esse quæ in ijs disposuerit, nisi à Papa confirmentur.* Quia non est iurisdictio in Concil. à Christo immediate, sed per Papam, vt probat Henriq. *lib. 6. cap. 5. num. 9.* Itaque quæ in Conc. Basileensi de beneficiis facta à Nicolao V. fuerant, confirmari debuerunt, alioqui tam fuissent irrita, quam eorum constitutio de Concilio constituendo supra Papam, quia, vt dixi, corpus destitutum capite, inane est, sine vi ac potestate.

Dico 3. *in duobus casibus Concilium Oecumenicum, beneficia conferre posse.*

Primo cum Papa propter manifestam hæresim potestate sua excidit, vel cum tempore schismatis, de vero Pontifice non constat: tunc enim Papatum conferre potest: sicut Collegium Cardinalium vacante sede, dando ei nempe iurisdictionem spiritualem super Ecclesiam, non quasi ex authoritate sibi diuinitùs supra Papam concessa, sed ministeriali potestate eiusdē Ecclesię quæ dignitatem à Christo institutam certo homini applicat, vt docuit Caiet. *to. opuscul.* *1. tract. 1. cap. 20. & seq.* & post eum Bellarm. *lib. 2. de Romano Pontif. cap. 17. in 3. opinione.* Nec tunc est corpus sine capite, sed ei præest Christus Dominus, & Spiritus eius: Bellar. *lib. 2. de Rom. Pont. cap. 30.*

Dico. 4. *Collegium Cardinalium sede vacante ius non habere conferendi beneficia.*

Prob. ex *Clem. ne Romani §. 1. de elect.* vbi eis potestas omnis adimitur quidpiā excercendi, quod ad Romanum Pontificem pertinebat, dum viueret: ergo & dandi beneficia.

quæ

quæ Pontificij muneris pars est aliqua.

Confirm. sic creando Pontifici studiose vacare Cardin. debent, dum sunt in Conclaui, *quod se nequaquam de alio negotio intromittant, nisi forsan necessitas adeo vrgens incideret, quod eos oporteret de terra ipsius Ecclesiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere*, Gregor. X. *in Concil. Generali Lugd.* & refertur, *cap. 3. vt periculum parag. 1. de elect. in 6.* conferendi ergo beneficij potestatem tum nullam habent.

A

Quod ad Legatos Cardinales de latere attinet, dicendum est, eos in sua prouincia beneficia cum vacant, largiri posse, quia possunt ab excommunicatione absoluere, *cap. ad eminentiam 20. de sentent. excomm.* confirmare Episcoporum & Archiepiscoporum exemptorum electiones, *cap. si Abbatem 36. de elect. in 6.* ergo & beneficia prouinciæ sibi commissæ tradere, exceptis iis quæ sunt reseruata Pontifici *cap. 1. de officio legati in 6.*

B

Dixi, suæ prouinciæ, quia Legatio quasi ordinarius, ei censetur præpositus cum auctoritate eam regendi: ergo & dandi beneficia, cum eorum collatio, ad bonum eius regimen sit necessaria.

C

Quid si ab ea absit? quid si in dissita procul terra ex causa habitet?

Respondend. officio non secus fungi, posse quosque beneficiis dignos iudicat, iisdem præficere, secundum Bonifac. VIII. *cap. penult. de officio Legati in 6. parag. prohibemus*, & Innocent. III. *in cap. nouit ille, extra de officio leg.*

Quod autem istis legatis Cardinalibus, Papæ voluntate in beneficiorum donatione licet, id ipsum eius quoque Vicario, ac vices gerenti, vrbis moderandæ causa cum abest, respectu omnium præterquam consistorialium competit, quia tum eadem eius est, ac Pontificis potestas omnis ac authoritas, *lege 1. Cod. de officio eius qui vices gerit alterius.* Quare non secus ac ille Legatus à latere, modo sit Cardinalis, collationi suæ certa sibi beneficia seponere in sua prouincia potest: quæ cum vacare contigerit ab eo conferantur, & non ab Ordinario, Innoc. IV. *in cap. officij 1. de officio legati in 6.* Bonifac. VIII. *in cap. præsenti 3. eiusd. tit.*

D

Sunt ab hoc numero excipiendæ dignitates maiores, post Episcopatum electiuæ, *cap. deliberatione 4. de officio legati in 6.*

E

Secundo, Regulares & Collegiatæ Ecclesiæ, ibidem.

Tertio, beneficia quæ ad præsentationem patroni Laici pertinent, glossa in *Clementinam per literas de præbendis*, aut quæ mixtum ad eum & Clericum spectant: nam eam Legatus patrono repugnante dare nequit, quemadmodum nec quæ graduatis, aut nominatis in Gallia sunt debita.

Causa est, quod quæ reseruare sibi Romanus Pontifex non solet, hæc Legati potestati non sint obnoxia, *cap. quod translationem 4. de officio Legati*: atque beneficia ex consensu Leonis, & Francisci primi addicta sunt graduatis, hæc reseruare sibi Papa non solet, vt habet *parag. declarantes de mandatis Apostolicis in concordat.* ergo, &c.

De dignitatibus autem & regularibus Ecclesiis est Bonif VIII. cõstitutio in *ca. 4. de officio legati*, his verbis: *Duximus inhibendum ne aliquis Apostolicæ sedis legatus, Cathedrales vel regulares Ecclesias vel Collegiatas, seu ipsarum Cathedralium Ecclesiarum dignitates reseruet.*

Tertia assertio, *Quæ Legatus, eadem quoque beneficia conferre in sua Diœcesi Episcopo est licitum*: ita Pontifex in *cap. ex frequentibus 3. de institutionibus & eodem titulo in 6. cap. 1. cap. cum satis de officio Archidiaconi*, priori enim illo canone seuere pro auctoritate Papa prohibet, ne quis beneficium in Diœcesi habeat, *sine consensu* Episcopi, vel Officialium suorum, qui *hoc iure possunt*, in altero autem negat Bonif. in Capituli iure esse quæ ad Episc. collationem pertinent conferre.

Quid? quod in Concil. *Aurelian. 1. can. 19.* præcipiant Episcopi, *vt omnes Basilicæ, quæ per diuersa loca constructæ sunt, secundum priorum canonum regulam, in eius Episcopi potestate consistant, in cuius territorio positæ sunt.* Est enim Episcopus sacrorum Princeps, in sua Diœcesi, eam ergo regere, ac moderari cum molitur, quæ sunt officij sui propria munia exequitur. Regi autem ab Episcopo Ecclesiam tum maxime quis non videt, cum Parochiis gnauos præficit, ac salutis alienæ studiosos homines, quum altaribus, vbi sacrificatur *Deo placitos sacris cultibus instituit, cum Patronorum conniuentia securos* 17. q. 7. *can. decernimus 33.* hæc ergo conferre dignis, Episcoporum est munus.

Vicarij autem quem *Generalem* dicimus, eorum beneficentia ac liberalitate, non aliter: Rebuff. in *regul. Cancellar.* 13. Flamm. de *resign. lib. 7. q. 2. n. 35.*

Et vt voluntate ac commissione Episcopi, (vt loquuntur) beneficia conferre Vicarius potest, ita & eorum resignationes admittere, non aliter, vt expresse habet Bonifac. VIII. *in cap. 3. de officio Vicar. in 6.*

Notare tamen placet cum Reginal. *lib. 3. tract. 3. num. 242.* Vicarium ex iure communi posse quæ sunt necessitatis & iustitiæ, vt instituere præsentatos, confirmare electos, non quæ sunt meræ libertatis, vt est beneficij collatio, etsi contrarium videatur dici in *cap. frequentibus 3. de institutionibus.* Tunc autem specialiter data Vicario censetur conferendi beneficij potestas, quando expressa est in literis sui Vicariatus iniectæ prouisionis, collationis, seu institutionis beneficiorum per il-

mare ei nefas esset.

QVÆSTIO VI.

An Beneficia Cathedralis Ecclesiæ, cum possessore vacant, conferre sacri sodales queant.

COnferri olim totius electione sodalitij, ac de cõmuni canonicorũ Ecclesiæ sententia, more scilicet veteri electionum renouato consuesse, Choppinus *lib. 1. de sacra politeia tit. 1.* asserit, cum hoc tempore secus fiat: nam antiquato electionum ritu, Canonicus quisq; vicissim fiduciarias præstat operas Collegio, conferendis Ecclesiæ suæ beneficiis, sunt de hoc genere in Celtica Ecclesia, Cathedrales ædes sacræ, Catalaunensis, Lingonensis, Cabilonensis, Virdunensis ac Heduorum, in quibus ab Episcopis ad canonicos, canonicatuum conferendorum potestas est translata Itaque vt suo cuique hebdomas propria conuenit: ita & vacantes in ea præbendas donare potest, auctor ipse Bonifac. in *cap. mandatum 41. de præb. in 6.* his verbis. *Mandatum beneficia eiusdem capituli, siue dentur in communi per ipsum, siue per Canonicos eiusdem Ecclesiæ singulares, vice ac authoritate capituli aut ex iure ipsius, de consuetudine, vel statuto, merito comprehendi.* Quam ad rem, non est necesse, Canonicum esse Presbyterum, aut sacro aliquo ordine initiatum, si Rebuff. creditur *de nominationibus qu. 8. n. 3.* Est enim collatio iurisdictionis actio, quæ stare potest sine ordine sacro, vt dicitur *de elect. cap. transmissam 15.*

At suffragari in Capitulo (inquies) aut eligere, nulli est eorum, qui ad ordines sacros nondum sunt promoti, licitum: ergo nec conferre beneficium, Clement. *vt hi, qui de ætate.*

Neganda est consequentia, est enim hæc constitutio de numero pœnalium, nullo ergo modo est extra suum casum extendenda.

Equidem vt potuere Romani Pontifices à sacris arcere Comitiis Canonicos non initiatos quod prudentiæ habere tantum non credantur, quanta est necessaria eligendo Magistratui, qui Ecclesiæ ius dicat, mentiumque procurationem suscipiat: ita & eorum cuilibet de Collegio, ius erogandorum canonicatuum dare potuisse quis neget? vt fecisse Paulum eius nominis tertium, Agennensis Ecclesiæ acta memorant. Enimuero cum viderent eius Canonici, perpetua inter se ac fere nunquam interrupta esse animorum dissidia, in canonicis in cœtum suum cooptandis, statuerunt anno 1554. 13. Kalend. Sextil. vt *præbendarum eiusdem Ecclesiæ collationes & prouisiones earundem fiendæ, diuiderentur, & fierent per septimanas inter eos diuidendas & assignandas, videlicet quod Episcopus Agennensis & eius successores, habebunt duas septimanas integras & continuas pro quolibet turno, & ipsis finitis quilibet Canonicorum habebit vnam septimanam, secundum eorum ordinem & gradum vsque ad finem turni;* quam Agennensium pactionẽ comprobauit Paulus: quorum exemplũ secuti postmodum Lemouicenses Canonici, antiquata de communi omnium voluntate ac consensu, priscarum electionum consuetudine, decreuere, *Quod Canonicatuum dictæ Lemouicens. Ecclesiæ, quorum electio ad Decanum, Canonicos, & Capitulum qui conferebant eligendo, communiter spectare, consueuerat collatio & prouisio, quoties in posterum vacabunt, ad Canonicum existentem in aquila chori Ecclesiæ ad beneficia conferenda tempore vacationis eorundem canonicatuum, pleno iure deinceps spectabit & pertinebit, demptis dignitatibus Decanali Cantoriali & Archidiaconali quæ ad communem electionem vt ante pertinebunt:* Beneficia ergo Ecclesiæ suæ Canonici conferunt, quod erat probandum.

QVÆSTIO VII.

An conferre beneficia, in Laicorum sit iure.

PRima Assertio, *De iure communi & ordinario, Ecclesiastica conferre beneficia Laico non licet,* auctor Alexand. III. in *decretali nullus 17. de iure patronatus. Nullus,* inquit, *laicus decimas aut Ecclesiam, aut quidquid Ecclesiastici iuris est, sine concessione sui Pontificis Monasteriis vel Canonicis conferas,* quanquam multis ante sæculis, in Synodo Romana tertia sub Symmacho, prohibitum video, *ne laicis quamuis religiosis, vlla de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi, potestas tribuatur,* ab Alexand. item II. ne *per Laicos vllo modo quilibet Clericus, vel Presbyter obtineat Ecclesiam, nec gratis nec pretio 16. q. 7. can. 20. & cap. cum laicis 10. de iure patronatus,* negat Alexand. III. *licere laicis, Clericos in Ecclesiis præsumptione propria ordinare:* & ita si *consensus* Episcopi nõ accesserit, nihil agi, quia *pro non dato habetur, quod ab illo datur: qui non potest de iure donare, cap. quod autem 5. de iure patron.*

Pœna tam in dantem laicum, quam recipientem Clericum statuta à Lateran. Concilio, est excommunicatio, vt refertur in *cap. præterea 4. de iure,* indicatque his verbis Iuo in *epist. 158.* ad Vlgrinum Parisiens. Ecclesiæ Archidiac. *Quod si per laicorum violentiam intrudere se voluerit, tua fraternitas nouit antiquis regulis cautum esse, quod laicis nulla est attributa facultas Presbyteros in Ecclesia ordinandi, vel de Ecclesia reyciendi, aduersus quam formam si Presbyter Ecclesiam irruperit, tui officij est in Presbyterum præsumptorem anathe-*

matis gladium exerere, & laicos huius persuasionis cooperatores, donec desinant, à liminibus Ecclesiæ sequestrare.

Secunda assertio, *Coferre beneficia ex dispēsatione Papæ est Laicis licitum:* ita *ca. ad supplicationē 9. de Renunt.* Inno. III. permittit Episcopo retinere beneficium, quod ei liberalitate regia collatum fuerat, & in *cap. dilectus filius 34. de præbendis*, dicitur Decanus Andegauensis *ex donatione regis præbendarum eiusdem Ecclesiæ collationē habere*, haud dubie, quia quod ipse erat que sui muneris, Rex poterat in Decanū trāstulerat. Nec viri modo, sed & feminæ, ex priuilegio Papæ beneficia tribuūt; vt Abbatissa, in *c. dilecta 12. de maioritate & obedientia*, ibi enim Honorius III. asserit Abbatissam de Bubrigen. *Canonicas suas, & Clericos sue iurisdictioni subiectos, propter inobedientias & culpas, à beneficiis suis ac officiis suspendere* fuisse solitam: quod non potuisset, si eorum conferendorum, ius penes eam non fuisset, quod sane conceptis verbis afferunt Cardinalis, in *cap. cum dilectus de consuetudine*, Malretus in *tract. de elect. in 5. limitatione*, Rochus *de iure patron. q. 1.* Rebuff. *de nominationib. q. 8 num. 9.* cum beneficij collatio, non modo in se sit spiritalis, vt habet Rebuff. *de nominat. q. 14. nu. 72.* sed etiam in effectu: nam primo & per se, est iuris spiritualis concessio, indirectè & ex consequenti fructuum, qui etsi à cæteris materialiter spectati non differant: sunt enim profani: tamen comparati ad officium spirituale, à quo ius eos percipiendi oritur, sunt spiritales) collatio hæc (inquam) beneficij, ob eam causam inter cæteras, citra priuilegium Papæ, Laico non competit, facta proinde ab eo, est nulla decreto Alexand. II. in *causa 16. q. 7. per Laicos*, inquit, *nullo modo quilibet Clericus obtineat Ecclesiam, nec gratis, nec pretio.* In hoc autem hominum genus his verbis animaduertit Paschalis Papa; *16. qu. 7. can. si quis: Si quis Clericus, Abbas, vel Monachus per laicos Ecclesias obtinuerit; secundum Apostolorum canones, & Antiocheni Concilij Capitulum, excommunicationi subiacet:* dicti huius est hæc ratio, quod Laici non est inuigilare Ecclesiæ, eam doctrina & exemplo pascere, sed præsulum, quibus in persona Petri dictum est à Christo; Ioan. 21. *Pasce oues meas*: ergo nec eius est prouidere de beneficiis, cum ministrorum in templis substitutio, Ecclesiasticæ procurationis sit portio, quæ principi non conuenit aut Laico, nisi vt dixi ex speciali solius Papæ priuilegio, statuto, aut fundatione beneficij. De primo, sic Regin. *to. 2. lib. 30. tract. 3. n. 245. ex Papa priuilegio speciali, Rex vel Princeps potest tale ius habere, quia quamuis Laicus non sit ex officio, & potestate ordinaria capax iuris spiritualis, ex speciali tamen priuilegio potest illud habere.*

A Quia non magis collatio est spiritalis, quam præsentatio, aut electio, neutri enim conuenit, vt sit in se talis, sed tantum per ordinem ad aliquid quod est in se spirituale, collatio quidem, ad eius potestatem, qui ex officio, & authoritate ordinaria debet Ecclesiam regere & proinde conferre beneficia, à qua collatio, & præsentatio manant vt effectus, qui antecedenter tantùm sunt spiritales, non in se: nam cum non nisi pop. consensu calculoque communi, sedere olim in puppi Ecclesiæ, Episcopis licitum esset, eius votū, consensusque erat necessarius, vt habet Concilij Sardicensis *can. 6.* & Leonis I. decretal. 87. *tomo 2.*

B Conciliorum, inserta his verbis: *expectarentur certe vota ciuium, testimonia populorum, quæreretur honoratorum arbitrium, electio Clericorum, quæ in sacerdotum ordinationibus, solent ab his, qui norunt Patrum regulas custodiri:* nihil ergo prohibet, id concedi modo Regi, quod à plebe nascentis Ecclesiæ temporibus, vsurpatum fuit, nec sine fructu.

Equidem habet Innoc. explanans Innoc. III. *decretalem quisquis de elect.* non incursurum in huius decretalis pœnas eum, qui à per-

C sona laica inuestituram acciperet, si id ei aut priuilegium, aut consuetudo largiretur, confirmant id cum Lambertino *lib. 2. parte 3. q. 1. art. 11.* Reginald. *tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 16. sect. 4. num. 224.* vbi de institutione loquens, quæ à collatione non est distincta, hæc habet: *Laicus non potest habere de iure communi ius instituendi, nec item ex concessione Episcopi, potest autem ex speciali priuilegio Papæ, vel per consuetudinem ab eo approbatam.*

D ## QVÆSTIO VIII.

Conferre beneficia Papæ quo modo conueniat & quotuplici.

Triplici, reseruatione, concursu & deuolutione.

Reseruatione multis modis: primo iure communi, & hoc modo omnia beneficia Romæ vacantia per obitum, aut in itinere, eo scilicet eundo, vel inde redeundo, intra duas diætas, id est, quadraginta milliaria à loco

E vbi est curia, decreto Clem. III. in *cap. licet 2. de præbend. in 6. & cap. si tibi præsenti 34. eodem tit.* Papæ sunt reseruata: continet enim diæta 20. milliaria ex glossa ibi, *quæ millia prætor iubet singulis diebus eum conficere quem ad iudicium aduocat, authoritate qua pollet, L. vicena millia ff. si quis cautionibus*: beneficia ergo quorumcunque accedentium ad Curiam, aut inde recedentium, si in Curia, aut in locis vltra duas diætas à Curia non distantibus moriantur, Papæ reseruantur. Si tamen de iis non prouideat intra mensem, ad ordinarium cum

cum pleno iure relabuntur, decreto Gregor. X. *cap. statutum 3. de præbendis, in 6.* his verbis: *Vt ij ad quos eorundem beneficiorum & dignitatum spectat collatio, statuto non obstante prædicto, denuò post mensem à die, quo & dignitates seu beneficia ipsa vacauerint, numerandum, ea conferre valeant.*

Si ergo Papa, in Curia Romana vacantia beneficia intra mensem, non à die vacationis, sed à die eius cognitæ cõputandum, minime cõtulerit, ad ius cõmune facultas ea cõferendi quasi postliminio rediẽs, ad inferiores locorũ ordinarios pertinet, qui proinde pro iure suo per seipsos, aut procuratores à se præstitutos, ea conferent, hæc glossa eius canonis, & Azor, *parte 2. lib. 6. cap. 34. q. 6.* Idem dicendum, si beneficia curata, cum sede vacante vacauerint, aut interim dum vacant, diem suum Pontifex obit, non designato ante homine cui dari debeant, *cap. si Apostolica sede 35 de Præbendis in 6. Si Apostolica sede vacante, aliquas Parœciales Ecclesias vacare contigerit, de cætero apud ipsam, statuimus, vt de eis, ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre, per eos, ad quos pertinet, possit libere ordinari.* Idemque faciendum esse Layman. ait *lib. 4. tract. 11 cap. 11. num. 1.* licet viuente Pontifice talia beneficia vacarint, si ante obitum suum nihil *de ijs disposuit*, ad alia tamen beneficia transferri hæc regula non debet, eo quod in iis cesset ratio periculi animarum, quo parœciæ diu vacantes non carent.

Secundo, Papæ reseruantur beneficia Cardinalium & Curialium, seu familiarium Papæ, tametsi extra Curiam vacent, vt cum extra eam moriuntur, *Extrauag. ad regimen de præbend.*

Tertio, dicuntur etiam quoad hunc effectum vacare In Curia, quæ ob crimen possessore sunt vacua, in quod etiam priuationis, depositionis, aut translationis dicta est à Iudice Ecclesiastico sententia, Zerola *verbo beneficia 2.*

Quarto, vt alternis mensibus beneficia cũ Episcopis, in sua Diœcesi versantibus, conferre Papa solet, ita octo ex duodecim sibi sepositos voluit, in quibus locis dicti Episcopi in Diœcesi sua non resident, nempe Ianuarium, Februarium, Aprilem, Maium, Iulium, Augustum, Octobrem, & Nouembrem, quatuor duntaxat intercalaribus relictis Episcopo, puta Martio, Iunio, Septembri & Decembri.

Vbi ex Couarr. *to. 2 practicar. cap. 36. num. 4. notare placet* aliud esse vacare in Curia, & apud sedem Roman. vacant hæc beneficia in Curia, quorum possessor interit tam Romæ, quam alibi: vbi Pontificem agere tum contingit, aut quæ fuere Officialium Curiæ dum viuerent.

Vacant apud sedem quæ resignantur in Papæ manibus, etsi procul ab vrbe, vt Lutetiæ, aut in Germania resignentur, certis danda hominibus, absolute ac sine modo, vel cum hac conditione, *nec alias nec aliter, nec alteri.*

Quinto, quia Dignitates in Ecclesiis Cathedralibus, post Episcopatum maximæ, Papæ sunt reseruatæ, item principales in Collegiatis per regulam tertiam Cancellariæ apud Mendos. *q. 21.* Garciam *parte 5. cap. 4. num. 21.* eas conferre solus potest.

Eas autem sibi per rescriptum reseruat vt fecit in *cap. dudum 14. de præb. in 6.* & in *cap. mandata 38. & cap. literis 39. de rescript.* accidit id vero, cum ordinario dat in mandatis, certum vt hominem beneficio præficiat, in quo ei parendum est, secus collatio est inualida, in duobus casibus: primus est, cum hic in rescripto suo expresse ait se eam aliter factam inualidare *cap. si soli de concessione præbend. in 6.* Syluest. *verbo beneficium 6. qu. 6.* Reginald. *de rescript. n. 270.*

Secundus est, cum non tantum suam Pontifex voluntatem, super beneficio, quod vult suo mandatario conferri, literis ad Ordinarium datis significat, sed eum insuper, ad illud ei dandum obligat, & tunc præbenda proximè vacatura, alteri non nisi inualide conferri potest *de concessione præbendæ in 6. cap. 1. §. ex parte 5. & 6.* Clement. *si dignitatem & cap sibi qui 12. de rescriptis in 6.*

Extra hos casus, collatio quidem contra rescriptum facta est valida, quia rescriptum Apostolicum, quo mandatur alicui prouidere de beneficio, ius ei nullum ad id speciale tribuit, sed tantum faciendi vt ordinarius, sibi aliquod de his quæ vacare contigerit non neget, si esset tamen mandatarius per rescriptum Papæ, factus alicuius Ecclesiæ canonicus, collatio de præbenda vacante, alteri quam illi facta, foret inualida, Bonifac. VIII. in *cap. si postquam 13. de rescriptis in 6. nam eo ipso quo canonicus auctoritate Apostolicæ fuisti effectus, ius ad obtinendam præbendam proxime vacaturam, ibidem tibi acquisitum extitit, eandemque quam cito vacauit, ex quo nulli alij debebitur, iuste petere potuisti, & ideo alteri conferri nequiuit.*

Aduerte tamen, Pontif. mandatis non complecti suis, etsi cum hac clausula generali dentur, (*ad cuiuscunque collationem pertineat*) non inquam, complecti ea beneficia quæ in iure nominatim sunt excepta, nisi de illis expressa fiat mentio, cuiusmodi sunt

Primo, Dignitates electiuæ, quæ animarum curam habent: Bonifac. *in cap. cum in illis de præbendis in 6.* Clemen. I. *eodem tit.*

Secundo, beneficia curata vt Parochiæ ibidem.

Tertio, quæ sunt iuris patronatus Laïco-

rum, Couar. *in qq. prattic. cap. 35. num 2* quia non censetur Pontifex iuri Laïcorum ex fundatione, dotatione, præiudicare velle, reseruare tamen potest, quæ sunt iuris Clericorum, *cap. cum dilectus de iure patronat.*

Quarto, quę sunt suppressa, seu sublata de Ecclesia, hæc non sunt à Papa reseruari solita, quia vt est in *cap. cum accessisset 8. de constitut.* dignitas sublata per statutum, quod est à Papa confirmatum, non censetur amplius vacare.

Quinto, non reseruantur beneficia quæ aliis sunt vnita, aut Episcopali mensæ coniuncta, *Clement. vnica parag. quadam de excessibus Prælatorum*, causa eadem quæ prioris membri, nempe quod vnita vacare amplius non soleant.

Sexto, nec reseruantur quæ sunt monocula, id est, talia vt præter illud, ordinarius aliud nullum habeat quod conferat, Corasius *de sacerdotiis parte 4. cap. 5. nu 49. Regin. tom. 2. lib. 20. tract. 3. num. 207.*

Ratio est, quod cum Papa ordinario imperat, vt beneficium homini à se commendato tribuat, id de aliquo facere soleat: at hæc particula (*aliquod*) vtpote relatiua, supponit ad eius collationem pertinere similia non pauca, eius quod mandatario vult dari: ergo si fuerit monoculum, in mandato comprehendi non est censendum.

Septimo, sunt etiam Pontifici reseruata beneficia quæ vacant, per promotionem ad alterum, cuius collatio ad illum pertinet, iuxta regul. Cancellar. *& Extrauag. ad regimen de præbendis*: similiter cum beneficium confert alicui habenti alterum incompatibile, huius enim ipso iure vacantis collatio, Papæ reseruatur, sicut colligitur ex citata *Extrauag. ad regimen*, & notauit Garcias *par. 11. cap. 5. num. 51.* Laym. *supra num. 1.*

Modus alter generalis, quo Papa beneficia conferre est solitus, appellatur per præuentionem, aut eiusdem, cum ordinariis collatoribus concursum; est autem præuentio, gratiæ expectatiuæ ad beneficium primo vacaturum collatio, de qua sermo est in *cap. dudum 14. de præbendis in 6. & cap. licet 2. ibidem. Clementina vt lite pendente.* Est concurrentia, seu concursus, collatio à Pontifice facta beneficii eiusdem, quod collatum est ab ordinario, cuipiam alteri ab eo distincto, quem Pontifex dignum illo credidit, *cap. quia de concess. præbenda*: nam etsi potestatem Ordinariis dederit conferendi beneficii, sibi tamen maiorem semper seruatam voluit, *cap. dud. de elect. in 6.*

Ad id tamen est necesse, vt eos Pontifex, tempore præueniat, alioquin nihil proderit eius collatio, Abbas in *cap. inter dilectos de excess ib. Prælatorum*, Regin. *lib. 30. sect. 1. nu. 236.* Malderus proxime citatus: quæ temporis in conferendo præcessio, vt nocet ordinariis, ita & indultariorum ius omne elidit, Bleyns. *tract. de pertinentibus ad Episcoporum dispos. num. 27.* prout anno 1557. 27. Iulii, Peleo teste, *lib. 1. actione 4.* pronunciatum scimus, aduersus Regis indultarium; qui etsi de concesso sibi indulto, Abbatem S. Iuliani apud Turones loco ac tempore certum fecisset, quia tamen ante requisitionem à se factam, vacantis prioratus, ab ea Abbatia pendentis, illum passus erat à Papa, alteri postulanti deferri, iure eius conferendi excidisse est creditus, quod est argumento Indultariis locum nullum esse, cum Papa prius beneficium confert, quam hi de eo sibi dando, in vim indulti sui ordinarios interpellauerint.

Dixi *prius*, nam inter Papam & ordinarios inferiores, ita præuentioni est locus, vt qui prior contulit, eius sit rata collatio.

Quid si satis non constet vter præuenerit, Papa an ordinarius?

Respondendum, eius futurum ius potius, qui possessionem prior iniit, Reginal. loco proxime citato *num. 36.* Sin autem neuter ex prouisis in eam adhuc est missus, *is cui à Papa, vel legato collatum erit, alteri propter conferentis prærogatiuam ampliorem, est præferendus*, Bonif. VIII. *in ca. si à sede Apostolica 31. de præbend. in 6.*

Tertius & postremus modus, quo à Papa beneficia conferri sunt solita, deuolutione iuris ad illum alieni nititur, acciditque, cum ratione criminis, in collatione admissi ab ordinario, aut eiusdem negligentiæ in conferendo, ius ad Pontificem redit, quo modo per Extrauag. *cum detestabile 2. de Simonia*, quæ sunt simoniace acquisita, sic iuris sunt Pontificum, vt ablata simoniacis, alteri cuipiam conferri ab iis valeant. Sic & illa, ad quæ statuto per canones tempore, non est per patronum, loco demortui substitutus alius, iure illi dari possunt, quem ordinarius ad illa iudicaret idoneum, *cap. nulla de concessione præbend. & cap. quoniam de iure patronatus.*

In specie vero, Capitulo cum eligendi, confirmandi, prouidendi, ius habet, deuolutio fit ab Episcopum, propter negligentiam vel defectum dicti Capituli, vt habetur in *cap. 2. de concess. præb.*

Ab Abbate non exempto, aut aliis collatoribus à Capitulo distinctis, si hi statuto tẽpore non contulere, aut si cõtulere quidem, sed non nisi indigno, potestas deuoluitur ad Episcopum. *Clement. vnica de supplenda neglig. Quia regulares Prælati, prioratus, Ecclesias, administrationes, aut quævis beneficia ad eorum dispositionem spectantia cum vacant, interdum committere negligunt, vel conferre contra*

tra tempus in Concil. Later. constitutum; Diœcesani locorum in non exemptis, in exemptis vero Apostolica auctoritate negligentiam super hoc suppleant eorundem.

Quod si Episcopus similiter in his cōferēdis officio deest, fit deuolutio ad Metropolitanum & ab hoc ad Papam, *cap. cum singula 2. de prœbend. in 6. parag. prohibemus.* Si autem eius negligentia aut defectus, contingat in beneficiis, quæ ad eum iure proprio pertinent, ius collationis ad Capitulum deuoluitur, vt est in *cap. nulla 2. de concess. prœbendæ his verbis: Cum Ecclesiasticas prœbendas, seu qualibet officia, in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diu maneant in suspenso, sed intra sex menses, personis quæ digne administrare valeant, conferantur, si autem Episcopus vbi ad eum spectat, conferre distulerit, per Capitulum ordinetur, quod si ad Capitulum pertinuerit, & intra præscriptum terminum hoc non fecerit, Episcopus secundum Deum, hoc cum religiosorum virorum consilio exequatur:* quod tamen non est hoc tempore in vsu, cum Episcopus tam in his quæ ad eum iure deuoluto pertinent, quam quę sunt eius propria, Canonicos ad consilium non adhibeat, sed se solum, aut si aliquos, è domesticis suis ac familiaribus vnum duntaxat, aut duos.

Declaratur praxis fori Gallici circa reseruationes & mandata Apostolica in Gallia

PRimo in ea reseruationibus locus est nullus, his exceptis quarum fit mentio, quæ est vna tantū, nempe de beneficiis in curia vacātibus, cui etiam vim deesse aiunt de Bleynf. *in tract. de complur altor. benef. nomentlaturis num. 6.* Chopp. *de sacra polit. lib. 1. tit. 7.* cum Episcopatus, à quo beneficium in Curia vacans dependet, est possessore legitimo vacuus: & ita aperta est in eo Regalia: nam tunc Regalistam ei proferendum, cui à Pontifice collatum esset, Peleus tradit *lib. 1. action. forens. act. 8.* hincque Papon. *lib. 2. tit. 3. arresto 13.* fori morem esse asserit, quod reseruationes sint in Concord. & Basil. Concilio sublatæ omnes, reuocatæ Extrauagantes *ad regimen & execrabilis de prœbend.* Addit & causam alteram, nempe quod grauari à Pontif. Regem non deceat, earum reseruatione prœbendarum, quæ sui sunt iuris, nec hanc vnquam eius fuisse mentem.

Secundo, reprobatur in hoc regno, omnium fructuum reseruatio pensionis nomine, Rebuff. *1. par. prax. rubrica de reseruat. tam generalib. quam special. num. 14.*

Causa est, quod titulario relinqui aliquid oporteat vnde viuat.

Tertio, quod ministranti altari, subtrahi eius fructus non debeant: *In Cathedralibus, tamen Metropolitanis & Collegiatis Ecclesiis, in quarum statutis cauetur expresse, quod nullus ibidem dignitatem, personatum, administrationem, vel officium obtinere possit, nisi in illis canonicus existat, canonicos ad effectum obtinendi duntaxat, in ibi dignitatem vel administrationem, aut officium creare potest.* Concord. *in rubrica de reseruationibus.*

Quarto, quod ad mādata attinet, ea generalia esse, & ad omnia loci alicuius, aut Ecclesiæ beneficia esse debent, factum ad vnam dignitatem aut prœbendam non valet, quod tale mandatum reseruationis sit instar, cui tamē locus nullus est in Gallia, cuius morem hunc esse, ne speciale beneficium aut dignitas v. c. Decani iubeatur à Papa dari mandatario, indicasse Curiā, scribunt Papon. *l. 2. tit. 6. arrest. 2.* Rebuff. *1. par. prax. tit. de clausula mand. n. 29.*

Quinto, vt Collatores teneantur obsequi Papæ mandanti dari beneficium, debet mandatarius præter insinuationem literarum executori alium, iis esse moribus, ætate, scientia ac qualitatibus instructus, quæ iure postulantur in *cap. si eo tempore de rescriptis*, idque tēpore insinuationis & impetrationis mādati, vacationisq; beneficii & requisitionis eiusdem vt sibi conferatur, Choppin. *lib. 1. de domanio tit. 10. num. 17.* Bleyan. *de titulo num. 28. lit. L. in marginem*, Rebuff. *de mandat. Apostol.* Tournetus *to. 2. arrest. litera M. art. 10.*

Excipiendus est casus in quo Papa per clausulam (vt loquuntur) derogatoriam literis de prouidendo mandatario suo inclusam, cum eo dispensaret in qualitatibus cum earum expressione causarum, quibus ad eam dispensationem concedendā impellitur, aliter mandatum esset inutile, secundum Tournetum supra, si beneficium tamen ex fundatione Sacerdoti dādum esset, cum mandatario dispēsare in ætate Papa nō posset, quæ in eo esse talis debet, vt intra annū esse Sacerdos possit.

Sexto, quæ beneficia sunt in Gallia certis hominibus danda, cum vacant, mandatariis non sunt debita, Choppin. *de sacra polit.* & Tournetus loco proxime citato, cuius rei afferri potest hæc ratio, quod Pontificem vnicuipiam prodesse, cum tertij detrimento non deceat, quod tamen sæpe eueniret, si quæ isti, voluntate fundatorum sunt danda, hæc Papæ imperio suo, mandatario deferenda forent: itaque anno 1570. Iun. 7. consulto Senatus reiici mandatarium placuit, cum ille semiprœbendam Ecclesiæ Senonens. Cantoribus, instituto veteri eius Ecclesiæ affectam, in vim mandati Apostolici peteret: de qua re Tourn. supra.

Adhæc ei mandato vis nulla foret in Gallia, quo Romanus Pontifex sæculare beneficium regulari, aut regulare vnius ordinis, religioso alterius Ordinis conferri mandaret. Moris huius Gallici est hæc causa, quod cum

odia restringi oporteat, vt est in regulis iuris: mandata quoque vtpote odiosa, quæ iura ordinariorum impugnant, coerceri ac strictè accipi est necesse: ergo cum beneficia, quæ certi sunt Monasterij ab eoque pēdentia, his dari potius debeant, qui in illo sunt professi, quàm aliis ordinis alterius regularibus, cum mandatur Ordinario vt religioso cuipiam, regulare primo vacaturum tribuat, non nisi de beneficio quod sit eiusdem ordinis, mandatum capi debet, & ita iudicatum esse, 6. April. anni 1580. narrat Peleus in *act. forens. act. 35.*

B Septimo, ne in mandatorum vsu, fraus vlla fiat, fori vsus habet, inquit, Lucius *lib. 1. tit. 5. arrestor.* vt in sacerdotiis, aliisue id genus muneribus attribuendis, testes adhibeantur, quos & diplomatis inscribi oportet.

Octauo, esse vtile mandatario mandatum in Gallia non potest, nisi bina diplomata Pontificia, seu Bullas habeat, quarum vni nomen sit rigorosæ, populari seu gratiosæ alteri: est popularis, ea per quam ordinario mandatarius commendatur à Pontifice, cum imperio, vt ei primo vacaturum conferat. Rigorosa, quæ executori datur, vt mandatarium C de primo vacaturo prouideat, quas ambas literas, seu Bullas edere hic ac denunciare tenetur, alioqui vis mandati eius omnis interit.

QVÆSTIO IX.

Intra quod tempus beneficia ab Ordinario conferri oporteat?

TEmpora esse certa, intra quæ beneficium conferre sit necesse, ambigere non potest, qui Lateran. Concil. statutum legerit, relatum in *cap. cum nulla paragr. cum vero de concess. prab.* iam verò quanta hæc sint, & qualia, est videndum.

Prima Assertio, *communis est omnium opinio reuocanda hac esse ad semestre, cui fiat initium non à vacationis die, sed habita eius notitia*: ita Pōtifex in decretali, quia *diuersitatem 5. de concess. prab.* aut quæ haberi poterat, iuxta Rebuff. in *praxi rubr. de deuolut. nu.* 10.

E Enimuero, collatoris qui est in mora conferendi, vitiosa ac culpabili, negligentia legibus est canonicis punienda, iuris quod ei inerat, deuolutione ad alium: at cum beneficium possessore vacuum esse non scitur, de negligentia in eo tribuendo argui Ordinarius non potest: ergo nec plecti priuatione facultatis, ac iuris illud dandi.

Quæ ignorantiæ, eadem est quoque impedimenti cuiuslibet ratio: quare vt inscienti tam iure quam facto, tempus (vt loquuntur) non currit, vt excommunicato & suspenso: ita A nec impeditis alterutro de his duobus modis, Rebuff. 1. *parte praxis titulo de deuolut. num.* 14 Regin. *lib. 30. sect. 6. n.* 249.

Dicitur autem quis imperitus esse iure, cum aliquid est in eo, ratione cuius eum canones iure conferendi priuatum volunt, vt cum culpa sua aut aliter, est excommunicatus, vel suspensus, ab omni iurisdictione, vel specialiter à collatione beneficiorum: his enim censuris collatorem impediri ne valide conferat, habetur in *cap. vnico ne sede vacante in 6.* Facto autem, est à collatione collator impeditus, quum ab eo est loco dissitus, vbi notum est, beneficij possessorem vltimum, diem obiisse suum.

Secunda Assertio, *Euoluto ad conferendum prefixo tempore*, ita iure suo collator excidit, vt ad illud ei nisi de consensu eius, ad quem est relapsum, redire non liceat: est authorum qui supra, Regin. *lib. 30. n.* 253. Maldeti *dub. 5.* Rebuff. *de nominationibus q. 8. n.* 11.

Prima pars probatur, omissio formæ, aut temporis, ad operis validitatem requisiti per Canones, aut statutum, illud omnino inane reddit ac inualidum, Felinus *in cap. cum dilecta col. 13. ampliat.* 10. *de rescriptis.* Rebuff. *de nominat. q. 14.* & ita Sanchez ac citati per eum authores, *lib. 2. de matrimonio disp. 24. n. 22.* ex eo quod Trident. *sess. 25. cap. 15. de regularibus*, ad validitatem professionis, annum nouitiatui tribui postulet, eumque integrum, eam nullam esse asserunt, non modo si hora, aut eius pars media desit, sed vel vnum de anno integro momentum: si ergo die ad conferendum statuto, ordinarius non fecerit officium, ius perdet suum, et si vnâtantùm post die, illud conferat, collatio erit nulla, *ex ca. fin. de supplenda neglig. prælator.*

D Secunda ostenditur, quod est alterius, vsurpari eo renuente, validè nequit ac cum effectu: at ius conferendi beneficij, ab ordinario in negligentiæ suæ pœnam, ad superiorem immediatum deuoluitur, & ab hoc, in alios gradatim: ergo eo nec isti, nec ille priuari poterunt: ergo nec valide quidquam, ab ordinario, sine illorum ac istius, id est, superioris consensu, ad quem ius est delapsum: cum collatio iurisdictionem in conferente postulet, qua tamen Collator Ordinarius qui iure conferendi, suâ est negligentiâ priuatus, caret.

Et quod de collatore hîc dicitur, de patrono quoque intellectum volo, ex *ca. quia diuersitatem 5. de concess. prabenda*, à quo cum ad superiorem ius præsentandi delabitur, quibus ille quoad præsentationem erat obligatus legibus, & hunc teneri est certum: quare si quarto mense, à die vacantis beneficij, patronum oportebat dignum collatori offerre ordinandū; ita & tenebitur Superior intra idem tempus, sicut patronum facere erat necesse, præsentare

ſentare ordinario idoneum. Tam autem ius conferendi quam præſentandi idonei, ad proximum deuolui patronum aut collatorem, ideo accidit ne beneficia diu vacent, vt eſt in *cap. ne defectu 41. de ſupplenda*: facta autem poſt tempus collatio eſt nulla, per *Clementin. vnicam de ſupplenda negligentia*, Gloſſam *pag. ſi quis de collat. in pragmat.* nulla item ſi fiat alteri, quam cui erat Patroni voluntate debitum, quia res tranſit cum ſuo onere, *lege alienatio, ff. de contrahend. emption.* ergo & ius conferendi: quare ſi beneficium, erat ab ordinario Graduato tribuendum, is ad quem, eſt eius negligentia ac incuria, ius illud conferendi delapſum, alium vacanti beneficio quam graduatum præficere, non poterit, Rebuff. *de nominat. q. 8. n. 11.*

Tertia Aſſertio, *Ei, ad quem ab Ordinario, beneficij delabitur collatio, tantum liberi temporis ad conferendum datur, quantum per leges ipſaque ei competebat, à quo ad ſuperiorem deuolui, leges canonicæ imperant*: Lambertinus *de iure patronatus lib. 2 p. 3. q 2. a. 8.* Zerola *de beneficijs dub. 3.* quia is, ad quem ius alienum in pœnam negligentiæ deuoluitur, Ordinarij loco ſuccedit: ergo quod illi, idipſum ſuperiori permiſſum erit. Sed ille certum hominem, vacanti beneficio non tenebatur ſubſtituere, niſi poſt elapſos 6. menſes à die cognitæ per eum vacationis: ergo nec iſte, id eſt, ſuperior, ei prouidere de ſucceſſore, niſi poſt ſemeſtre ab acquiſito ſibi iure per deuolutionem obligabitur.

Debet tamen in hoc caſu Epiſcopus Eccleſiam Parochialem ſic vacantem, commendare Clerico Sacerdoti, ne eius inopia, graue quippiam interim fidelibus accidat, quod in multis locis, maxime Galliæ, non eſt magnopere curandum ob deportum, cui cum eſt Parochi morte factum initium, vacanti Parochiæ, de miniſtro ad conferenda Sacramenta idoneo, prouidere incumbit Epiſcopo.

Aſſertio quarta, *Regulares Eccleſias, ac Epiſcopales, intra tres menſes à die quo vacant, idoneo committere homini eſt neceſſe*: Decreuit hoc Innoc. III. in *decretali ne pro defectu 41. de elect.* pœna non eligentium intra id tempus, certa eſt iuris ad eligendum ea vice priuatio, eiuſque ad eum deuolutio, qui proxime præeſſe dignoſcitur. *Is vero ad quem deuoluta fuerit poteſtas, Deum præ oculis habens non differat*, inquit ibi Innoc. *vltra tres menſes, cum conſilio Capituli ſui viduatam Eccleſiam, de perſona idonea ipſius quidem Eccleſiæ, vel alterius ſi digna non reperiatur in illa canonice ordinare.*

Aſſertio vltima, *Cum amplianda ſint priuilegia*, iuxta *regulam iuris in 6.* ſemeſtre habet Epiſcopus integrum, vt de idoneis miniſtris, vacantes prouideat Eccleſias, ad quas, quadrimeſtri toto, neminem Patronus, Laicus inſtituendum ordinario obtulit.

Ratio eſt, quod ius quod deuolutione acquiritur, qualitate perſonæ mutatur, & ex iure inſtituendi, fit conferendi, ex Lambertino loco citato, ſed ius conferendi non niſi ſemeſtri clauditur: ergo iuris per Epiſcopum acquiſitio, Laïci Patroni negligentia non peraditur, niſi poſt 6. menſes.

QVÆSTIO X.

An Collator conferendi Beneficij poteſtatem iure ſibi conceſſam poſſit amittere & quomodo.

Aſſertio prima, *Poteſt Collator Ordinarius iure excidere, quod ei ex propria muneris ſui ratione conuenit, conferendi beneficij cum vacat.*

Doctorum eſt omnium veriſſima opinio & probatur, excommunicari Collator poteſt in pœnam alicuius à ſe admiſſi criminis: at excommunicatus conferendi beneficij iure caret, quia ſine iuriſdictione, eſſe collatio nulla poteſt, at eam ſi cenſura non tollit ſaltem ſuſpendit: enimuero *ab agendo, patrocinando, & teſtificando*, excommunicatos in prætoriis repelli oportere, dixit Alexand. IV. in *cap. decernimus 8. de ſententia excommunicationis in 6. & 15. q. 6. can. finali*, eximuntur ſubditi ab obligatione, nexuque dominis obſequendi, quos irretiendos excommunicationis vinculo Eccleſia credidit, cuius rei cauſa, reddi alia non poteſt, quam quod eorum eſt per hoc cenſuræ genus, coercita ligataque iuriſdictio: vera eſt ergo argumenti maior propoſitio.

Secunda Aſſertio, *Conferendi Beneficij iure collator cadit.*

Primo, cum indignum ad aliquem Eccleſiæ magiſtratum, contra formam capitis *cum in cunctis 7. de electione*, eligit aut eligi patitur: eſt hæc tamen pœna ferendæ tantum, & non latæ ſententiæ, colligitur ex decretali citata, his verbis: *In conferendis prædictis beneficijs, vel officijs, poteſtatem amittat, & per Capitulum aut Metropolitanum (ſi Capitulum concordare nequiuerit) ordinetur*; ſimiliter ſi quem Epiſcopus beneficio admoueat, qui officium facere, aut in eo reſidere nolit, aut nequeat, *& qui receperit, quod contra canones accepit, amittat, & qui dederit, largiendi poteſtate priuetur*, inquit Concil. vt eſt in *cap. nulli 3. de Clericis non reſident.* Adhæc conferre Ordinarius non poteſt (vt dixi) cum eſt excommunicatus excommunicatione maiore, & denunciatus, *cap. 1. ne ſede vacante in 6.* aut interdictus, *de electione cap. cum inter 16.* aut ſuſpenſus à iuriſdictionis vſu, *cap. cum dilectus 8. de conſuetud. cap. cum inter 16. de electione &*

A *electi potestate. Si constiterit*, inquit Innocent. III. ibi, *quod electio facta à suspensis fuerit, ea omninò cassata; ipsi Monasterio (post satisfactionem condignam suspensionis & interdicti sententia relaxata) de persona idonea consulatur.*

Tertio, vt est iam dictum, conferendi potestatem amittit Ordinarius, cum statuto ad conferendum tempore, officium non fecit, Rebuff. de *nominat. ad Prælaturas §. 1. verbo intrà sex menses in Concordat.* Papon. *trium notariorum lib. 2. tit. de deuolutionibus.*

B Quarto, cum sciens & volens, viuentis adhuc ac superstitis beneficium contulit: nam cum vacauerit, extra eius potestatem erit illud conferre, si Rebuffo creditur, *2. parte praxis tit. de reprobata beneficij viuentis impetratione n. 19.* Enimuero puniri hęc eius culpa debet, fit id vero, cum de eius potestate ac manu, collatio eiusdem subtrahitur, committenda Superiori.

Verum enim quia vt habet Glossa *cap. extremo de iure Patronatus* sua nemo potestate, iureque est priuandus, nisi de eo specialis fiat C expressaque mentio in Pontificum sanctionibus, cuiusmodi nullam in præsenti materia reperire est facile, ideo contraria mihi videtur opinio probabilis ac tenenda.

Quinto, beneficia (vt loquuntur) simplicia ab Ordinario conferri in Gallia nequeunt, cum est Episcopi morte aperta regalia, vt dicetur postea pluribus.

Sexto, ius conferendi beneficij amittit Ordinarius, cum eum Pontifex, tempore aliquanto etsi minimo, vt semi-horæ aut breuiori etiam, modo id testibus, aut scripto probari queat, in conferendo præuenit, Glossa ad D *cap. si à sede de præbend. in 6. verbo nisi appareat*, Corasius *2. parte cap. 1. num. 7. regula Cancellariæ 28. de verisimili notitia.*

Similiter ius ordinario suum interit cum quæ beneficia sunt Graduato, aut alicui de certa familia debita, hæc istis ille, cum postulantur, denegat: nam tunc euolutis 6. mensibus, ab eo potestas omnis in Archiepiscopum, iusque conferendi relabitur, qui & idcirco si ita graduato videbitur, interpellari iuste poterit, vt quod æquitas, iuraque Concordatorum postulant, id sibi non neget, E quod est conscientiæ suæ, meritisque iure quam optimo debitum.

Iuris in beneficiis conferendis ordinarium iacturam facere dicunt alij, cum ei datus est Coadiutor ob amentiam, & non senectutem, Corasius *2. par. cap. 4. num. 10.* nam vt amentis nulla est prudentia, ita nec meritorũ disquisitio, nulla capacitatis ad beneficia necessariæ cognitio, iuste ergo ei beneficiorum adempta est collatio.

Item cum beneficium Curatum aut dignitatem indigno dedit, aut dari est passus, *cap. cum in cunctis 7. de electione parag. vlt.*

Secundò, eius successoris confirmandi potestate est priuandus, *cap. nihil est 44. de elect. Si hominem insufficientis scientia vel inhonesta vita, vel ætatis illegitima, approbauerit, non solum confirmandi primum successorem illius careat potestate, verumetiam à perceptione proprij beneficij suspendatur.*

Ad quem ergo eius pertinebit collatio? Si erit Episcopus exemptus, hæc eius auctoritas ad Papã deuoluetur illico, *cap. cum in cunctis 7. de elect. & cap. quanquam titulo eod. in 6.* Sin minus, ad Archiepisc. ab isto ad Primatem, ab hoc ad Papam, cum in beneficiis Episcopatu minoribus peccauit Episcopus.

Insuper priuatur iure suo Ordinarius, per reseruationẽ Papæ, quæ duplex est, ordinaria, & extraordinaria, Ordinaria, est beneficiorum quæ Romæ vacant, vel in itinere ad vrbem, aut reditu ex ea, *cap. 2. de præb. in 6. & c. præsenti eod. tit.* nisi fortę beneficium Romæ vacasset vacante sede, id est, Papa mortuo, *cap. si Apostolica sede de præb. in 6.* aut si viuente, moraitur antequam esset collatum, *cap. 35. de præb. in 6.* idem dicendum cum Papa illud intra mensem non confert, in his enim tribus casibus, aut eorum aliquo, reseruatione non obstante confert Episcopus.

Extraordinaria est cum per rescriptum Apostolicum præcipitur Ordinario, vt alicui beneficium præbeat, tunc enim est ęius potestas cohibita, factaque alteri collatio quam commendato à Papa, est inualida in tribus casibus qui habentur, *cap. 5. & 6. de concess. præbend. in 6.*

* Primus est, cum id expresse in rescripto dicitur.

Secundus, cum datur executor, & ordinario ne alteri conferat, in hibetur.

Tertius, cum qui rescriptum obtinuit, canonicatum non habet, tunc enim præbenda primo vacans ei est debita.

QVÆSTIO XI.

An præter Papam Episcopos & Capitulum conferendi beneficij potestatem habeant aliqui alij, tam Clerici quam Laici.

IVre communi, vt ante est probatum conferre beneficia Laïco non est licitum, *16. q. can. si per Laicos 20. can. si quis deinceps 12. can. si quis Clericus 16.* qui eorum aliquod ab eiusmodi sibi dari homine olim ambiebat, aut datum seruabat, *secundum Sanctorum Apostolorum canones, & Antiocheni Concilij Capitulum*, excommunicari iubebatur à Paschali II. in *can. si quis Clericus 16. q. 7.* à Greg. VII. in *generali Synodo can. 1. & 2.* ei B. *Petri gratia, & introitus Ecclesiæ interdicitur, quousque lo-*

cum

eum quem sub crimine tam ambitionis, quam inobedientia cœpit, resipiscendo non deserit.

Fuit in eiusmodi genus hominum, aliquanto Alexand. III. mitior, etsi non omnino sine pœna esse voluerit: nam in *cap. relatum 21. de iure patronatus*, eos vt indignos Pastoris nomine, ac prærogatiua, ab officio reddi vult & beneficio alienos, nisi commoniti, accepta à Laicis beneficia resignent, quæ ab iis iniuste quoque ac nulliter possideri ait, in *cap. cura pastoralis 21. de iure patron. Cum enim laici non possint in alios, nisi ius quod habent transferre, non tantum sunt huiusmodi concessiones censendæ irrita*, ibid. sed earum quoque auctores, è finibus eliminandi Ecclesiæ, Iuone Carnutensi teste, ac auctore *in epist. 158. ad Vulgrinum Parisiens. Archidiac.* lubet eum audire. *Quod si per laicorum violentiam, intrudere se Presbyter voluerit, tua fraternitas nouit, antiquis regulis cautum esse, quod laicis nulla est attributa facultas Presbyteros in Ecclesia ordinandi, vel de Ecclesia eijciendi. Aduersus quam formam si Presbyter Ecclesiam irruperit, tui officij est, in Presbyterum præsumptorem anathematis gladium exercere, & laicos huius persuasionis cooperatores, donec desinant, à liminibus Ecclesiæ sequestrare.* Quæ omnia confirmat Innocent. in decretalem *quisquis 43. de elect.* duo addens. Alterum est, eum qui inuestituram de manu laïci accipit, minori excommunicationi subiacere, vsque ad condignam satisfactionem: alterum, pœnam hanc non incursurum qui à persona laïca inuestituram acciperet, si id ei priuilegium aut consuetudo largiretur. Clarissime Concil. Nicæn. 2. *canone 3. Si quis Episcopus magistratibus secularibus vsus per eos Ecclesiam obtinuerit, deponatur & segregetur, & qui cum illo communicant*, simili in eos pœna animaduertit canon Paschalis *Papa 16. q. 7. can. si quis. Si quis*, inquit, *Clericus Abbas vel Monachus per Laicos Ecclesias obtinuerit, secundum Apostolorum Canones & Antioch. Concilij Capitulum, excommunicationi subiaceat.*

Nec Clericos modo qui se à Laïcis institui sinunt, Pontificij multant Canones, sed & collatores, qui id genus hominum ad Sacerdotia promouent: his enim primo ingressus interdicitur Ecclesiæ 16. *q. 7. can. si quis & can. nullus laicorum eadem causa & q.*

Secundo, quia per eos Ecclesiæ libertas læditur, cum beneficia, quod est Pontificis ac Episcoporum munus proprium, Clericis conferunt, pœnis tenentur Bullæ cœnæ, ac canonum, nec excommunicationem proinde vitant, quæ ab immunitatis Ecclesiasticæ violatoribus subiri solet.

Sunt tamen Laïci, quibus Papæ priuilegio beneficia conferre licet, Garz. *par. 1. cap. 2. n.* 33. Thesaurus *par. 2. prax. verb. Beneficium cap.* 8. Laym. *de Prælat. Ecclesiast. q. 20. tunc enim,*

A inquit hic auctor, *Laicus non agit auctoritate propria ac seculari, sed Apostolica:* estque hic tunc per commissionem seu concessionem summi Pontificis, capax ordinandæ Ecclesiæ per eius attributionem hominis qui illam regat. Sic in Concil. Tolet. 12. *can. 6.* Toletano Pontifici fas esse dicitur, *quoscunque regalis potestas elegerit, in quibuslibet prouincijs præficere præsules.* Nec ignoramus a Garzia supra *num.* 38. Thesauro loco citato scriptum, acquirere laïcum posse ius conferendi, ex consuetudine immemorabili cum fama constan-
B te priuilegij, quæ duo cum pro Rege Christianissimo faciant, hoc ei ius negari nequit.

Et quidem erogat beneficia in Gallia omnia, quæ eum auctorem ac fundatorem agnoscunt, nec vt Canonicatus, qui patrocinij sunt regij, possessore vacui nouum in defuncti locum acquirant, authoritate alia est opus, quam regia, quæ in Romani Pontificis voluntate ac eiusdem concessione sit fundata, Ioann. de Selua *par. 1. q. 5.* Choppin. *li. 1. de sacra polit. tit. 1. num. 18.* Grassallius *de iure Regalior. li. 2. cap. 1.*

C Et quidem Decanatum & præbendas Ecclesiæ Andegauensis, collationis esse regiæ habetur in *cap. dilectus filius* 34. *de præbend.* Idem de *S. Seruatoris*, apud Blesenses Canonicatibus *S. Fursij* apud Peronam, *almæ Virginis Cleriacensis, B. Petri de Curia apud Cenomanos, B. Mariæ Stempensis, B. Spiri Corbeiæ, S. Stephani Trecensis, Sanctorum omnium Mortaniæ, B. Meloni apud Pontisaram, Sacelli in vado Maluci, B. Mariæ ad Quintini fanum, S. Florentini ad Roiam oppidum, Sacelli sacri apud Parisios, Divionem, Bituriges, Bourbonium S.*
D *Vulfrannij Abauillens. Idem de S. Andreæ* præposito apud Gratianopolim ac ministris eius, Ecclesiæ sentiendum esse scripsit Guido Papa *consil. 68. num. 5.*

Sunt & alia id genus beneficia non pauca in Gallia, à Rege pleno iure conferri solita, in iis numerandæ sunt præbendæ, *Vadi de Maulny, Ecclesia Collegiata Victoriaci in Campania, Vicennarum ad Lutetiam, S. Framburgi Syluanecti, S. Ludouici Senonibus, du Vinier in Bria*, &c.

Secundo, si fides est Grassalio *li. 2. regalium iure primo, Illustrissimus Francorum Rex in*
E *Ecclesia sancta, per gratiam Dei*, (addere debuerat & Pontificis) habet, *facultatem conferendi dignitates & beneficia Ecclesiastica in regno suo*, quæ autem, & quales sint hæ dignitates, dicetur postea cum de Regalia, eiusque iure sermo erit.

Tertio Regi quoque licitum simplicia demandare beneficia, tempore Regaliæ vacantia, Feraldus de *iure liliorum*, Grassal. *li. 2. regalium ca. 1.* Philipp. Probus & Ruzæus. Speculator *titulo de legato §. nunc tractemus, versu veldic, & tit. ne sede vacante §. item etiam Reges.*

Quarto, contulisse olim Gallos Reges Episcopatus, bene an male, nihil attinet dicere, sed tamen contulisse, colligere cuique est facile, ex Cranzio in historia Saxon. *li.* 2. *cap.* 23. cum de Herimberto ei est sermo. *Erat,* inquit, *vir præcipua religione Herimbertus, qui cum Carolum latere non posset, dignus est habitus, quem primum præficeret Ecclesiæ Mindensi Episcopum, adiecitque illi ministeriales non paucos.* Gloriatur sane Carolomannus initio Concil. Francici sub Zacharia anno 742. Episcopatus à se præclare institutos, *ac super eos constituisse Bonifac. Archiepisc. qui erat missus S. Petri: Nec enim,* (inquit Iuo in *epist.* 65.) *post canonicam electionem Reges ipsos Apostolica authoritate à concessione Episcopatuum prohibitos videmus. Legimus enim sanctæ recordationis summos Pontifices, aliquando apud Reges, pro electis Ecclesiarum, vt eis, ab ipsis Regibus concederentur Episcopatus ad quos electi erant intercessisse, aliquorum, quia concessiones Regum necdum consecuti fuerant, consecrationes distulisse.* Ac vt exemplis res clarescat, Nicetam (aiunt) à Theodorico, Treuirensi Ecclesiæ Archiepiscopum datum esse, Nicetium autem Chilperici iussu in vrbe Aquensi Episcopatum consecutum esse, Gregor. Turon. *li.* 8. *ca.* 20. Gundegilum item scimus, Sanctonicum Comitem cognomẽto Dodonem, Regis imperio in Episcopum ordinatum esse, Gregor. Turon *li.* 8. *ca.* 22. Anno salut. 845. questi sunt Patres in Concil. Meldensi *can.* 9. & 10. loca sacra à Rege Laicorum potestati commissa eosque velut cœnobitarum magistros & Abbates in Monasteriis versari. Scribit S. Fulbertus in *epist.* 8. ad quendam qui per causam inualetudinis missionem ab Episcopatu Parif. obtinuerat, ei substitutum esse Franconem, *eligente clero, suffragante populo, dono Regis, approbatione Rom. Pontific. per manum Senonensis Metropolitani,* & proinde temere eum & imprudenter facere, cum tam precibus ad Regem, quam datis ad amicos, regnique proceres literis, ad eum Episcopatũ reditum pararet: in epistol. autem 13. ad Senon. Archiep. queritur de Rege Roberto, quod Theodoricum quendam, contemptis Episcopis & clero, qui eum vt magistratu Ecclesiastico indignum, à gubernaculis Ecclesiæ remouerant, ordinari violenter voluisset, quod est eius auctoritatis, quam tum sibi arrogabant Reges in Clericorum electione ad maiora Sacerdotia, argumentum non leue.

At enim (inquies) cum collatio in conferente iurisdictionem exigat, respectu eius Ecclesiæ, cui per collationem beneficiarius datur, secundum Flamminium *li.* 7. *de resignat. qu.* 21. qua tamen carere Laïcos constat, ex *can. laicu* 17. *q.* 7. etiam Principes, *canone nullus* 1. *dist.* 63. vbi *ne inordinata hinc & incongrua fiat confusio, cum nullam in talibus potestatem quemquam potestatiuorum, vel cæterorum laicorum habere conueniat:* prohibentur se electioni, & promotioni ingerere Episcopi, ni censuris plecti velint.

Quid? quod quicquid ab iis in Ecclesiarum regimine, *motu proprio statuitur, quod earum etiam respiciat commodum & fauorem, nullius firmitatis existat, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum?* Innoc. III. in *decretali Ecclesia sancta Maria* 10. *de constitut.* quod secus esset, si collegiatis Ecclesiis Principes, Collegas ac Canonicos, Cathedralibus autem dare possent Episcopos pro voluntate.

Vnde id ergo Reges habent, vnde Principes, vt beneficio possessorem, præbendæ vacuæ canonicum tribuant?

Consuetudini id ascribendum esse nonnulli aiunt, sed eam Pontifex refutat ac reprobat in *cap. Massana Ecclesia* 56. *extra de elect.* quod eiusmoni consuetudo corruptela dici debeat.

Quid? quod iura spiritualia præscribere Laïcus nequeat, eo quod illorum sit incapax, ita in *cap. causam qu.* 7. *de præscriptionib.* habet Alexand. III. *quod cum laici decimas detinere non possint, eas quoque nulla præscribere ratione posse.*

Communis est opinio, id licere Regibus, Pontificum indulto, beneficentia ac priuilegio. Cum enim omnimodam in beneficiis potestatem habeant, quid prohibet, eos Laïcis facultatem ea conferendi dare?

Verum enim habent (inquies) beneficia ius spirituale, idque ad functionem ministerij propriam, quæ cùm cultum Dei, missas, Sacrificia, ac preces horarias pro obiecto habeat, & ipsa quoque est spiritalis. At posse Laïcos spiritale ius indulgere vili, quàm non est probabile?

Respondendum, ius regendæ Ecclesiæ, administrandi beneficij, faciendi officij, quod vtique est spiritale, non dari benficiario à Laïco, sed ab institutore Episcopo, aut si sunt beneficia de eorum numero, quæ institutionem non postulant, dari à Papa, mediante collatore Laïco.

Respondendum 2. A Rege, cum beneficium alicui regendum tradit, sua collatione hoc duntaxat facere, vt eius fructus, aliaque temporalia percipere illi liceat, docet hoc Corsetus in *tract. de potest. reg. qu.* 11. Astipulatur Iuo *epist.* 65. *ad Hugonem Lugdun. Archiepiscopum.* cum de concessis per Regem Episcopatibus loquitur.

Quæ concessio, inquit, *siue fiat manu, siue nutu, siue lingua, siue virga, quid refert? cum Reges nihil spiritale dare se intendant, sed tantum aut votis petentium annuere, aut villas Ecclesiasticas, & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regis obtinent Ecclesiæ, ipsis electis concedere.* vnde August. super Ioan. 1. parte tract.

tract. 6. Quo iure defendis villas Ecclesiæ, diuino an humano? diuinum ius in scripturis habemus, humanum in legibus Regum.

Respondendum 3. (& hæc responsio omnium est meo sensu optima) etsi ius spiritale demandari à Rege nemini possit communi iure, posse tamen ex priuilegio ac indulgentia Romani Pontificis.

Ratio est, quod quæ sunt iurisdictionis, exerceri queant à non Presbytero, cum id ei sancta sedes indulget: ergo & beneficiorum collatio, cum hæc haud dubie, ad bonum Ecclesiæ regimen pertineat.

B Antec. est decreto Alexand. III. notissimum in *cap. transmissam* 15. *de electione*: ibi enim quæstioni à nonnullis motæ, ecquid ab Episcopo, confirmato quidem, sed sacris necdum initiato ordinibus, coerceri delinquentes Clerici possint, respondet *& ex quo electionis suæ confirmationem accepit, de talibus & consimilibus, cum quod iustum est, & Ecclesiastica conuenit vtilitati, statuendi facultatem habere liberam*, dictum est ergo verissimè, *quæ sunt iurisdictionis*, obiri ab alio posse, quam Presbytero,

C Atnon ab eo (inquies) quem necdum à Laïcorum cœtu, per tonsuram Episcopus semouit.

Sed contra, quæ iuris sunt Ecclesiastici, non diuini, in his dispensare Papam posse nemo ambigit, at quod beneficia dari à Laïco nequeant, humani est iuris, hoc est Ecclesiastici, cum in scriptura, eorum ne minimum quidem extet vestigium.

Confirm. tam sacrum est ac spiritale, ius nominandi ad beneficia, quam ea cum vacant, mandandi idoneis, sed primum patroni possident, de Ecclesiæ assensu ac voluntate, & patebit ex dicendis postea Maneat ergo, quod fuit in responsione tertio loco D positum, Regem & Laïcos, beneficiis Ecclesiæ ex priuilegio admouere, quos iis administrandis aptos norunt ac dignos.

Tale Carolo Magno concessum ab Adriano Pontif. cum consensu 153. Antistitum, qui Romano concilio tum præsentes aderant, ab eoque, Archiepiscopos & Episcopos, per prouincias inuestiendi facultatem traditam, habet canon Adrianus Papa E XXII. *distinctionis* 63. & vt *nisi à rege laudaretur, & inuestiretur, Episcopus à nemine sacraretur*, statutum quoque tum aiunt, *vt quicunque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo innodatus foret*. Ius idem Pipino antea tributum à Zacharia, scribit his verbis Lupus Ferrat. *epist.* 81. *Pipinus à quo per maximum Carol. & religiosissimum Ludouicum Imperatores duxit Rex noster Carolus Caluus originem, exposita necessitate huius regni, Zacharia Romano Papa in Synodo cui martyr Bonifacius interfuit, eius accepit consensum, vt acerbi-*

A *tati temporis, industria sibi probatissimorum decedentibus Episcopis, mederetur.*

Vt vt fit ea de re: probare tamen iuste nemo potest: quod à Regibus eo tempore factitatum historiæ referunt: nam quis ferat Laïcos cœnobiis præfici? beneficia ad Dei cultum instituta militibus tribui? Dedit Ludouicus Pius, vt est in eius Capitularib. *lib.* 2. *cap.* 8. *& li.* 5. *cap.* 321.

Quid? quod Ecclesiæ commissum sibi fuisse regimen Carol. Caluus asserit. Capitular. quæ suo sunt nomine transmissa per prouincias *cap.* 1. Queritur Bonifacius martyr in *epistola ad Zachariam*, quod suo tempore, *maxima ex parte per cunctas ciuitates, Episcopales sedes tradebantur Laicis, cupidis ad possidendum*, in quo etsi Reges omnes non peccasse sit certum, constat tamen per eos Ecclesiis cum vacarent, Abbates & Episcopos, vsque ad Capeti tempora datos esse, Erimbertum Corbeiensi Monasterio, Theodoricus præficit, Ludouicus Caroli Calui Frater, Veniloni Senon. Archiepiscopo S. Columbæ, cœnobiaque eius vrbis reliqua tribuit.

Nihilo fuit eo melior Carolus is de quo proxime sum loquutus, nam Episcopatus, & Abbatias quibus erat placitum, temere dabat ac sine delectu: quare eum sapienter Concil. Meldens. Patres *can.* 9. admonent, timendum sibi esse, *ne tam manifesta religionis destructio regni sui fieret desolatio*, cui sunt perquàm similia, quæ à Lupo Ferrar. Abbate ad Hincmarum ea de re sunt scripta *epist.* 44. *Vereri enim se ait ne suis inimicis eiusmodi collationibus, Rex gaudium pariat exoptatum, subditis autem suis illum vnice amantibus opprobrium.*

Versabatur hoc forte D. Ludouico ob oculos, cum à suo ad Pontificē oratore, diploma de Episcopatibus conferendis impetratum, respuit, quod id sibi illæsa cōscientia velle attentare nefas crederet, Rebuff. teste in *proœmio Concordat.*

De Regibus id dixisse sit satis: videamus reliquos. Flaudrensem Comitissam narrat, Innoc. III. in *decret. dilecto filio* 40. *de testibus*, apud se questam esse, quod bene mereri de Clericis, donatione sex præbendarum sacerdotalium, per præpositum Ariensem sibi non liceret: Dixitque in *cap. dilectus filius* 34. *de præbendis* Decanus Andegau. donatione Regis, omnes eius Ecclesiæ canonicatus conferre se solitum, quod non dixisset, si eos dignis dare nomine Regio, maximè culpa fuisset in Laïco, ex Pontificis Romani priuilegio.

Quinto, & hoc quoque est Pontificis, erga Gallos beneficium non vulgare, quod Ecclesiæ Cathedralis vacantibus præbendis, Canonici vicissim ac per orbem, (turnum

barbari nominant) de functis viuos antiquis A nouos Clericos substituant, à quibus hæc regi queant, cum enim in eorum cœtum ascriberetur nemo, nisi electione, pluriumque vocatus suffragiis, placuit prisca hac electionum mutata formula, vt cum ea quoque candidatorum ambitus, emptitiaque aut emendicata Canonicorum suffragia tollerentur, vnum aliquem de eorum numero deligere, in quem cæteri, ius quod sibi deligendi sacerdotis competebat, transferrent, factum inde ei consuetudini initium, quæ in multis Galliæ Ecclesiis viget, vt canonica cuique dies assignetur aut hebdomada, in qua præbendam, quæ in Ecclesia sua possessorem amisit, singuli per vices, idoneo homini erogent. Quo de more, extat Agennensis Ecclesiæ cum Episcopo suo inita transactio, anno 1542. confirmata à Paulo III. bullatis tabulis 4. Nonas Octob. eiusd. anni, his verbis: *Item statuerunt & ordinaverunt, quod loco nominationum, & electionum, canonicatuum & prabendarum, eiusdem Ecclesiæ, collationes & prouisiones eorundem fienda diuidantur, & fiant per septimanas inter eos diuidendas, & assignandas, videlicet quod Episcopus Agennensis, & eius successores, habebunt duas septimanas integras, & continuas pro quolibet turno, & ipsis finitis, quilibet Canonicorum habebit vnam septimanam, secundum eorum ordinem & gradum, vsque ad finem turni, &c.*

Simili vti iure constat Capitula Virdunense, Metense, Tullense, Engolismense, Pictonicum, San Florianum, Petragoricense, Lemouicense, cuius constitutio, de beneficiis eius Ecclesiæ ab Episcopo, & canonicis vicissim conferendis, est à Iulio III. Pontif. anno 1550. codicillis approbata sub forma ante à nobis allata.

Verum est ergo, in multis Galliæ Ecclesiis, ab Episcopo, aut sacris sodalibus, id est canonicis, circulari quadam potestate ad id sibi concessa mutuo, (hoc est vt communiter loquimur) per turnum canonicatus erogari solitos. Speciale est in hoc genere quod de Canonicis S. Germani apud Parisios narrant, habere eos singulis suis canonicatibus certa beneficia adnexa, eaque cùm vacant, conferre non per orbem.

Sexto, quod alibi est in vsu, vt beneficia E quæcunque & quorumuis ordinum regularium, qualitercunque qualificata, & vbicunque existentia, extra Romanam curiam aliter vacantia quam per resignationem, Papæ conferre liceat, 6. mensibus anni Ianuario scilicet, Martio, Maio, Iulio, Septembri, & Nouembri, quia ea sibi beneficia reseruata voluit, vt ex regula Cancellariæ est planum, *de alternatiua pro Episcopis residentibus*, Zerola & Piasec. in *Concord. Germania & Polonia* 2. *par. praxis c.* 8. quod (inquã) fit alibi in Gallia locũ nõ habet præterquã in Armorica & Prouincia, quibus in Prouinciis, Februario duntaxat, Aprili, Iunio, Augusto, Octobri, & Decembri mensibus, bene mereri de Clericis, eos ad beneficia promouendo cum vacant, Ordinariis, quãdo resident est licitum: quare in aliis regni prouinciis ac Diœcesibus, quos lubet, ad Ecclesiæ regimen, modo ad id aptos ac capaces, vocare Episcopi, cæterique collatores possunt. In quo duo illis concessa beneficia Pontifex voluit, primum, ne quæ his mensibus Pastore carere contingeret, à B se, aut successoribus conferri possent, aut reseruari antequam vacarent. Alterum, vt intra tres menses, à die notæ vacationis in loco beneficij, Sacerdotia quæ à Põtifice non essent collata, possint ab Ordinariis tribui.

Clementis VII. statutum sic habet. *Placet nobis, quod per quamcunque reseruationem, gratiam expectatiuam, aut quamuis aliam dispositionem sub quacunque verborum forma, per nos, vel authoritate nostra factam, vel faciendam non impedimus nos, quominus de illis cum vacabunt, de Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris mensibus, liberè* C *disponatur per illos, ad quos eorum collatio, prouisio, præsentatio, electio, sin quauis alia dispositio pertinebat, reseruatione, aliaue quauis dispositione, authoritate nostra factis, vel faciendis, non obstantibus quibuscunque. Quoties verò aliquo vacante beneficio in Ianuar. Martij, May, Iulij, Septemb. & Nouemb. mensibus, specialiter dispositioni dictæ sedis reseruatis, non apparuerit intra 3. menses à die notæ vacationis in loco beneficij, quod alicui de illo Apostolica authoritate prouisum fuerit, ex tunc & non* D *antea ordinarius de illo liberè disponere poterit.*

TRACTATVS PRAECEDENTIS Epitome.

CAPVT PRIMVM.

Ad quem pertineat Ecclesiastica beneficia conferre.

Acquirendi beneficij modi sunt varij, præcipui qui sequuntur, Collatio, prouisio, præsentatio, institutio, electio, & rescriptum, seu mandatum Papæ, Bonifac. VIII. *cap. cum illis* 16. *de prabendis in* 6. *§. illi vero & §. cum autem*, quibus accedit Triennalis possessio, & ordinatio sine titulo aut patrimonio, prioris fit mentio in regula Cancellar. *de triennali*

triennali possessore. Alterius in *cap. accepimus 13. de atate & qualit. praficiend. cap. proposuit 6. de filiis Presbyter. cap. cum secundum de prabend.* 16.

Iure autem conferendi, communiter carent Laici, *cap. cum plantare 3. de priuil. parag. Ecclesias,* his verbis: *Ecclesias igitur & decimas de manu Laicorum, sine consensu Episcoporum, tam illos, quàm etiam quoscunque alios religiosos recipere prohibemus.* Quod ab Alexand. III. in ea est decret. contra Laicos tùm statutum, placuit & Pontificibus aliis, vt Innoc. III. in *cap. in Lateranensi Concil. cap. 3.* Alexand item *in cap. relatum 21. de iure Patronatus,* Gregor. VII. *in can. si quis 12. causa 16. q. 7.* Paschali III. *can. si quis 16. eiusd. causa & quaest.* & aliis, *in can. constitutiones, can. per laicos, can. si plures parag. vt ergo can. laici, can. decimas ead. qu. & causa. cap. Messana cap. quisquis de elect. can. imperium 5. distinct.* 10.

Ex priuilegio tamen ius hoc habent Reges aliqui, ac Principes: De Rege Galliæ est Innoc. III. testimonium in *cap. dilectus filius 34. de prabend.* vbi Andegau. Capituli, Decanique procurator, Pontificis ad eum rescriptum, de certo quodam Clerico asciscendo in aliorum numerum, eo maxime nomine reprobat, quod in *eo mentio non fiebat, quod prafatus Decanus, ex donatione Regis, prabendarum eiusdem Ecclesia collationem haberet.* Quod enim aliena facimus opera, hoc ipsum per nos posse fieri non est ambiguum. At in conferendis Andegau. Ecclesiæ canonicatibus, Decani ministerio Rex vsus dicitur: ergo quod illi donatione Regis facere licuit, & Rex potuisset, si id ei visum foret.

Quid? quod *distinct. 63. can. Adrian. XXII.* ab eo & vniuersa Synodo Rom. 153. Episcoporum, inuestituram Episcopatuum Carolo Magno concessa narretur? quod *can. in Synodo 23. eiusd. distinct.* Leo Episc. cum vniuerso Clero, Othonem Imperatorem eadem potestate sit dignatus? Quod Regem Angliæ pari frui iure existimet P. Gregor. *in partitionib. iuris lib. 1. titulo 26. cap. 11. in scholiis lib. c.* Comitissam item Flandriæ conferre solitam habes, in *cap. dilecto 11. de testib. & cap. cum dilecto extremo de concess. prab* quod cum non proprio vllo iure ac ordinario, potuerit, (quia tale nullum Laïcis competit) ad priuilegium est recurrendum, dicendumque, ius conferendæ præbendæ, quod in solo Clerico residet, à Pontifice illi Regibusque concessum esse, Clerici autem nomine, Papam in primis intelligendum censeo.

Deinde Episcopum, ad hunc enim, beneficiorum omnium quæ in sua sunt Diœcesi, donationē ordinario spectare iure, habes 16. *q. 7. can. omnes Basilica can. nullus ead. q. & causa, & cap. 1. cap. ex frequentibus, cap. cum venisset de institution.* Bene tamen de vllo me-

A reri, collatione beneficij non potest, nisi sit confirmatus *cap. auaritia 5. de elect. in 6. cap. qualiter 17. & cap. nosti 9. extra eod. titulo,* his verbis: *Nosti quomodo Lincoln. electus concedendi honores vel prabendas aut aliàs disponendi de rebus Ecclesia (cum sua non sit electio confirmata) non habeat facultatem.* quare si quæ forte beneficia interim vacauerint, à futuro successore conferentur. P. Gregor. in *partit. iuris lib. 1. tit. 27. cap. 11.* Glossa *in cap. cum olim de maiorit. & obed.*

B Inferendum ex dictis primo, habendos pro intrusis, qui non Episcopi aut Romani Pontif. aut collatoris ordinarij auctoritate, sed sua, ac propria beneficia, possident. Quia non sunt ea, quo modo canones exigunt, assecuti legitime.

Inferend. vt ab intrusis, quales sunt qui vi, fraude, malaque arte, ac præpostere ad beneficia fecere sibi aditū, honeste ea ac iuste retineri non posse. Quia quod est alterius, & non suum, ei, ad quem vt Dominum pertinet, est reddendum. Sed non est beneficium, quo quis, collatore inscio, aut sine Patroni C consensu irrepsit, in eius iure, qui sic tacite ac silenter illud inuasit: ergo, &c.

Inferendum 3. in Sacerdotiis acquirendis (quæ nos beneficia dicimus, præscriptioni locum non esse, 16. *q. 3. can. dilectio 7. Quia qua quis sua auctoritate vsurpat, quia nullo titulo vsurpare incipit, prascribere non potest.* Gratia. ibi, *§. potest etiam aliter, & can. si sacerdotes 10. versu item ea, & can. Clerici 11. ibid.* in quo est, ea quæ de Ecclesiæ bonis iniustè possidentur, in ius proprium, præscriptione temporis non transcribi, & in *reg. Cancellaria de triennali possessore,* negat Pontifex, à pos-D sessione triennali pacificâ, intrusum iuuari posse.

CAP. 2. *Quot modis Papa Beneficia conferat.* Summus Pontifex beneficia confert proprio iure, vel deuoluto, vel præuentionis ex concursu cum ordinariis, aut reseruatione.

Proprio iure confert ea beneficia quæ sibi sunt immediate subiecta, vt Cardinalatus.

Deuoluto, quæ ob Ordinarij, aut beneficiarij culpam aliquam, ad Pontificem sic relabuntur ac redeunt, vt eorum collatio illius tantū sit propria, nullo modo ordinarij: cuiusE modi sunt ea beneficia: primo, de quibus cum vacant, Collatores ordinarij intra tēpus iure canonico statutum, quod est sex mensium, non prouiderunt, *cap. postulatis 15. & cap. nulla de concessione prabenda,* fieri hæc vero computatio temporis debet, non à die vacationis, sed eius notitiæ, & cessante omni impedimento, Innoc. III. in *decret. licet 3. de supplenda negl. pralator.* nec à quolibet ad Pontificem fit ea deuolutio, sed ab eo duntaxat, qui non habet superiorem alium: Innocent. ibid.

talesque sunt respectu Papæ, vt Archiepiscopus & Primas, non alij.

Similiter ob Patroni negligentiam, ius per consolidationem ad eum deuoluitur, qui ad illius præsentationem debuisset instituere, Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 6.* Sanch *consilior. lib. 2. cap. 3. dub 59. num. 5.* habetque expresse *decretalis quoniam 3. de iure Patronatus*, petita ex Later. Concil. vbi dicitur beneficium ab Episcopo idoneo esse conferendum homini, quando sibi super ordinando, Patroni non consentiunt: transfertque hæc deuolutio ius de quo est quæstio, ante sententiam declaratoriam, etiam pro interno foro, quia vt habet Thesaurus in *praxi par. 2. ver. beneficium cap. 9.* non fit hæc in pœnam negligentiæ taunum, sed maxime damni prohibendi causa, quod est Ecclesiæ tali negligentia iuste metuendum, Sanch. *consil. lib. 2. cap. 3. dub. 6. num. decimo sexto.*

Et quoniam sæpe sunt in instituendo præsentato per patronum, Episcopi negligentes, visum est Pio V Bulla speciali cui initium est, *In conferendis*, statuere, liberum vt Patrono foret appellare Archiepiscopum, aut Pontificem summum, si à data præsentationis ad Parochiam Episcopus intra bimestre, ad eam præsentatum non instituerit.

Secundo, Papæ ius conuenit conferendi beneficij, quod sibi reseruatum esse voluit, quia etsi ad Episcopum spectet beneficia, cum vacant, in sua Diœcesi conferre, 10. *q 1. can. regenda*, coerceri tamen hæc facultas potest à Pontifice, cum est Ecclesiæ vtile, aut ad bonum priuatorum aut publicum necesse. Quia cum sit hic Ordinariorum ordinarius, eique soli plena sit, ac nullis definita limitibus data à Christo potestas administrandæ Ecclesiæ 2. *q. 6. can. qui se scit*, eam contrahere pro arbitrio potest, aut laxare. Nec refert quod illam cum Episcopis communicandam esse duxerit, nam non ideo ea se priuatum voluit, iureque illam ad sereuocandi, cum placeret, aut dandi beneficij, quod in eius Diœcesi vacaret, quia vt est in decret. Bonifac. VIII. quæ incipit *dudum 14. de præb. in 6.* maior est Romani Pontif. quam Episcopi cuiuslibet alterius, potestas in Ecclesia, & licet eadem esset in Episcopis, Papæ tamen cum eos in conferendo tempore antecedit, *potior debet esse conditio eo præsertim quod secundum canonicas sanctiones, per speciem generi derogatur.*

Sintque hæc de Patroni ad præsentandum aut Collatoris ad conferendum incuria, negligentiaque dicta.

CAP. 3. *Ob quæ peccata iuris, conferendi beneficij ad Superiorem deuolutio accidat.*

Ad peccata, ob quæ fit iuris istius ad Superiorem deuolutio, spectant quæ sequuntur, Episcopi indigni aut canonici similiter indigni, ad dignitates Ecclesiæ maiores electio.

Secundo, beneficij facta indigno per Episcopum, aut Capitulum collatio: nam præterquam quod sunt ambæ iure irritæ, etiam sunt Collator, & electores potestate conferendi, ac eligendi pro ea vice priuati, potestasque ad proximum, superiorem plerumque deuoluitur: ita de Collatore & electoribus, habetur in *cap. cum in cunctis 7. de elect.* vbi triennio à beneficiis suis, male hoc est, contra canonum formam eligentes, sunt suspensi, ac tunc eligendi potestate priuati dicuntur, *Episcopus autem si contra hanc formam fecerit, aut consenserit fieri, in conferendis beneficiis & officiis potestatem amittit, & per Capitulum aut Metropolitanum, (si Capitulum concordare nequiuerit) ordinatur. & in cap. nihil est 44.* eiusd. tituli iubetur is ad quem pertinet electi ad regimen Ecclesiæ confirmatio, diligenter examinare & electionis processum, & personam electi, *vt cum omnia rite concurrerint munus ei confirmationis impendat, quia si secus fuerit incautè præsumptum, non solum deijciendus est indignè promotus, verum etiam indignè promouens puniendus.*

Iure præuentionis, Pontifex bene meritis de Ecclesia beneficia tribuit, cum ad primo vacaturum, expectatiuam illis dat gratiam, de quo decretalis est Bon. fac. VIII. 14. cui initium est ab his verbis: *Dudum venerabili*, quod illi soli est permissum, cum nondum vacant, certæ personæ promitti, & ad illud ius dari nequeat, per *cap. dilectus 10. de præb.* ne promissario, hoc est, ei, cui esset præbenda primo vacatura Episcopi voluntate debita, detur occasio captandæ mortis alicuius è Capitulo.

Iure concursus, confert beneficia Pontifex, cum ordinarium anteuertit, cum p[illegible] tempore aliquanto quam ille, ea petenti tribuit, quia Papa, vt dicebam, habet potestatem plenissimam *cap proposuit de conceß. præbendæ*, Episcopi semiplenam, quia in partem sollicitudinis, non plenitudinem potestatis sunt vocati 2. *quæst. 6. can. qui se scit 12. cap. ad honorem 4. de authoritate & vsu pallij.*

Infertur primo, quod elapso ad conferendum tempore, non potest amplius Episcopus purgare moram, quia iure ab eo ad Superiorem, facta est beneficij deuolutio: ergo & sublata excusandi sui, iusta occasio proindeque eius ab illo facta collatio inanis est ac irrita etiamsi die proxime post semestre consequenti contulisset, quia tum potestate ad id necessaria caruit.

Infertur 2. cum ob Patroni, aut Episcopi negligentiam beneficia deuoluuntur ad Archiepiscopum isti incumbere, qualitates seruare omnes quas illum in collatione prima adhibere ac sequi erat necesse, Rebuff. *in prax. par. 1. rubr. de deuolut.* quia

res

res transit cum suo onere.

Infertur 3. quod etsi Pontifici, bene mereri de omnibus liceat: donatione rerum Ecclesiæ, non posse tamen; cum illum Ordinarius anteuertit, quia est eius collatio rata, qui prior confert: quod si erit dubium, cuius collatio facta prius fuerit, possidentis conditio, debebit esse non possidente potior. Quod si neutri possessio fauerit, quia neuter eam cœpit: tum enimuero is qui à Papa aut eius Legato à latere, (vtpote prærogatiuam maiorem habentibus) promotus erit, illi erit anteferendus, quem calculo suo, suffragioque dignatus erit Episcopus, Laym. *de Ecclesiast. benefic. cap.* 10. *n.* 2.

CAP. 4. *Quæ beneficia sibi Papa reseruare soleat.*

Sibi quoque Pontifex certa beneficia reseruat, quorum sic est eius collatio propria, vt per alium facta inanis sit ac irrita.

Et quidem dignitates, post Episcopalem maiores in Ecclesiis Cathedralibus, ac principales in Collegiatis, iuris vult esse sui, vt habetur in Regula Cancell. 3. apud Garciam *p. 5. cap. 1. num.* 256. Piasecium *in praxi Episc. par. 2. cap. 5.*

Secundo, reseruat sibi omnia beneficia vacantia, vt est apud Garciã supra *n.* 438. mense Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Septembri, Nouembri, in quibus, beneficia quæcunque tam curata, quàm non curata cum vacant, à se conferri vult, & non ab Ordinariis, quibus sex alios, dummodo in Episcopatibus quisque suis resideant, relinquit ad conferendum liberos, facto numerandi initio, à Februario, & sic consequenter vsque ad Decemb. quod si non erunt illi *personaliter* in Diœcesibus suis stabiles, nec gratiam alternatiuæ prædictæ acceptauerint, quatuor tantum mensibus nempe Martio, Iunio, Septembri, & Decembri vacantia conferent, prout fit in Armorica,

Est tamen, cum Episcopus beneficia in mensibus Papæ vacantia validè largitur, nempe si post tres menses, à die vacationis cognitæ in loco beneficij, nulla dispositio, aut Papalis gratia appareat: si esset hæc tamen facta, nec prouisi culpa vlla latuisset in prouincia, quia per morbum, aut impedimentum simile quodpiam, de ea docere non potuit Episcopum, Papæ collatio rata foret, vt declarasse Greg. XIII. dicitur in Bulla 42. quæ incipit *quæ in Ecclesia.*

Tertio, Papæ reseruantur omnes Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesiæ, Monasteria, Prioratus, Dignitates, Personatus & Officia, necnon Canonicatus cæteraque beneficia Ecclesiastica cum cura, vel sine cura, regularia, vel secularia quæcunque illa fuerint, quæ apud sedem Apostolicam, quocunque modo vacant, aut sunt in posterum vacatura. Bened. XII. *in Extrauag. ad*

A *regimen* 13. Clem. III. *in c. licet* 2. *de præb. in* 6. si tamen vacarêt in Curia, cum sedes ipsa vacat, aut de iis nihil intra mensem Pontifex disponeret, *ij ad quos eorundem beneficiorum collatio pertinet, ea post mensem à die, quo dignitates aut beneficia ipsa vacauerint numerandum, conferre poterunt*, Greg. X. *cap. statutum* 3. *de præbend. in* 6.

Quarto, quæ beneficia sunt certæ personæ affecta per Papam, quia hæc alteri conferri nequeunt, eidem esse reseruata censentur, *cap. vt nostrum* 56. *de appellat.* si tamen ea cum

B Romæ vacant, intra mensem non darentur, locum fore decretali Gregor. X. quæ est *in cap. statutum* 3. *de præb. in* 6. Layman. asserit, *tract.* 2. *de benef. cap.* 11. *num.* 1. quod negant alij apud Garc. *par.* 5. *cap.* 1. *num.* 100. hac maxime freti causa, quod ei derogatum fuisse existiment per Extrauag. Bened. XII. *ad regimen.*

Quinto, reseruat sibi Pontifex beneficia omnia quæ vacant per obitum legatorum suorum, ac Officialium curiæ. Eorum item, qui cum ad eam accederent, aut inde domum repeterent, sunt Romæ mortui, aut in

C locis, vltra duas diætas à Curia non distantibus, Benedict. XII. in *Extrauag. ad regimen de præbend.*

Sexto, sunt beneficia propter crimen hæresis vacantia, reseruata sedi Apostolicæ, per constitut. Pij quinti, quæ incipit, *cum ex Apostolatus de anno* 1566. Similiter & quæ collata sunt personis, quibus dari prohibentur propter genus, aut Apostasiam à fide ex constitut. Gregor. XIII. incipiente, *In Ecclesiis.*

Septimo, sunt beneficia propter Simoniam confidentialem acquisita, reseruata Pont. ex constitut. Pij V. quæ incipit: *Et vt*

D *Simoniaca prauitatis.* Ibi enim habetur, *quod qui dignitates Ecclesiasticas Simoniace acquisiuit, illis est ipso iure priuatus, & in futurũ ad eas inhabilis*: & alibi, quod obtenta per Simoniam confidentialem sic vacent, vt de iis statuere, soli Pontifici sit permissum.

Octauò, Confert etiam Pontifex, licet impropriè, mandando Ordinario, vt beneficium primò vacaturum certæ personæ donet, esq; ab isto, Papæ iubenti obsequendum sub peccato, proindeq; necessario, nisi impetrans tale rescriptum ad beneficium vacans, aut vacatu-

E rum, nomen suæ dignitatis in precibus suppressisset, sic Lucius III. *cap. ad aures* 8. *de rescriptis*, quia cum non sit voluntatis nostræ, inquit Pontifex, vt personæ pluribus reditibus abundantes per literas nostras pauperes Clericos super minoribus beneficiis inquietent, in quibus actor suæ dignitatis nomen supprimit, vires nolumus obtinere.

Secundo, nec tunc rescripto est parendum, cum pro alio Papa intercessit *cap. mandatum* 38. *& cap. Abbatem* 40. *eod. tit.* aut is qui res-

criptum impetrauit, non est legitimæ ætatis, A *cap. si eo tempore nono de rescript. in 6.* aut is qui beneficium iam habet, literas de nouo sibi conferendo impetret, non facta de eo in literis ipsis mentione, *cap. cum adeo 17. de rescript. cap. si proponente 42. eod. tit. cap. cum teneamur 6. de preb.*

CAP. 6. *Ad quos Episcopos pertineat beneficiorum collatio.*

Etsi ad Episcopum iure communi collatio beneficiorum omnium, tam quæ Patronata sunt, quàm libera, in Diœcesi sua pertineat, vt habetur in *cap. 1. de capellis Monachorum, & cap cum & plantare parag. in Ecclesiis de priuileg.* sunt tamen & alij quibus id ex priuilegio B competit, cuiusmodi sunt Legati à latere, & in quibusdam locis Nuncij ipsi. Piasec. *2. par. prax. par. 2. cap. 5. art. 1. num.* 41. cum ad id specialem habent potestatem, non aliter, Laym. *cap. 10. num. vlt.* nam tunc cum id illis Apostolica sedes permittit, beneficia prouinciæ in qua sunt Legati & Nuncij, conferunt, & non aliter, nec alibi, vt scribit Innoc. IV. *in decret. Officij nostri 1. de offic. legati in 6.* Idem sentiendum de Abbatibus, quibus Papæ beneficentiâ ius est mitræ, ac potestatis quasi E- C piscopalis in suos: nam his cum sint sæpeab Episcopo etiam quoad populum exempti, institutio ac destitutio beneficiorum, etsi non omnium, competit, vt est in Clem. *de suppl. neglig. prælat.* habetque Piasecius loco supradicto cum ibi citatis.

Inferendum ex dictis primo, inter Legatum à latere & Episcopû, præuentioni in collatione beneficiorum locum esse, *cap. si à sede de preb. in 6.* quia cum ea vterque donare possit, si de prouisorum iure agetur, erit huius maxime præ alio habenda ratio, qui D erit primo prouisus.

Inferend. secundo, etiam in Legati iure esse, conferre beneficia quæ sunt Patronatus Ecclesiastici, *cap. cum dilectus de iure Patron.* non item quæ sunt Laïci, quia cum legati par sit cum Papæ eiusdem benignitate auctoritas, vt omnia hic potest quæ ad spiritale sunt animarum commodum opportuna, & non alia; sic & Legatus: at vbique confert ille beneficia primi generis, non secundi: ergo nec Legatus.

Inferend. 3. beneficia quoque quæ ad exemptos pertinent, à Legato reseruari ac E conferri posse, quia non sunt hæc à Pontifice exclusa, cum ei potestatem est largitus, omnia quæ in sua prouincia vacant, conferendi.

CAP. 5. *An Episcop. possit interdum conferre beneficia quæ iure Papæ sunt reseruata & quando.*

Etsi beneficia reseruata Pontifici, communiter ab eo solo conferri debeant, potest ex eis aliqua Episcopus conferre. Et primo quidem vacantia per resignationem, quia non sunt hæc proprie de eorum numero, quæ sibi seposita, suæque collationi relicta esse vult Pontifex, quia in Regula Cancellar. 8 illa signate à reseruatione vacantiû excipit, exceptio autem in non exceptis fit mam regulam in contrarium, vt est communis Doctorum sensus.

Et quia quæ permutantur, resignari in ordinariorum manu solent, & hæc quoque licet Papæ sint affecta, conferri cum permutantibus posse ab Ordinario, Piasecij est opinio loco supra cit. *art. 2. num. 4. & 5.* quia etsi hæc ei præcisa à Pio V. facultas esset, ab eodem tamen est relaxata postmodum in constitut. quæ incipit. *Quanta Ecclesiæ Dei*, ac ad terminos iuris communis reuocata, quo iure cum Episcopo resignationes permutationis causâ factas, probare liceat ac admittere, *cap. cum vniuersorum de rer. permut. & cap. vnico eod. titulo in 6.* licebit & hoc tempore.

Secundo, Parochiales quoque Ecclesias in mensibus Papæ reseruatis vacantes, confert indirecte Episcopus, inquantum offert Legato aut Nuntio, vel Papæ ipsi instituendum, quem per examen tam à se, quàm Doctoribus institutum, dignissimum reperit.

Tertio, nec est Episcopus in culpa, cum reseruata Pôtifici, vi indulti sibi, aut Prouinciæ, vel nationi integræ concessi, iis tribuit, quibus sunt debita, quia Concordatis derogari nisi de consensu partium mutuo, non potest: ergo nec reprehendi Episcopus, cum ea, licet à Pontifice sibi reseruata, ei confert cui sunt vi Concordatorum debita.

Quarto, confert Episcopus in vim *cap. si Apostolica de preb. in 6.* Ecclesias Parochiales reseruatas, si non fuerunt collatæ viuente Pontifice. Piasecius supra *num. 112.*

Quinto, prouisum à Papa *in forma dignum* de beneficio reseruato, Episcopus ex iusta causa priuare potest, cumque examinare tam de sufficientia, quàm veritate narratorum in literis *Clement. vnica de offic. deleg.* Rebuff. *in praxi tit. de rescript. nu. 4.*

Sexto, admittit resignationem litigiosi beneficij, etsi illud conferre non possit. Paris. *lib. 2. q. 3 & 16. num.* 5. Piasecius *lib. 2. cap. 5. art. 2. num. 14.*

CAP. 7. *Quid possit Capit. circa beneficia eorumque collationem cum vacant.*

Capitulum ea conferre beneficia non potest sede vacante, quorum collatio ad solum Episcopum pertinet, *cap. 2. ne sede vacante cap. vnica eod. tit. in 6.* est enim *in cap. 2 citato*, quod est Honorij his verbis: *Nusquam inuenitur cautum in iure, quod Capitulum vacante sede fungatur vice-Episcopi in collationibus præbendarum*, nisi forsan ad Capitulum & Episcopum coniunctim pertineret prædicti beneficij collatio, nam tunc Episcopi defectum sede vacante supplere iure coniunctionis

coniunctionis Capitulo est permissum, Gloss. in *cap. cum olim de maiorit. & obed.* quemadmodum & eum procul abest, vt dicitur in *cap. vnico ne sede vacante.*

Potest tamen Capitulum vacante sede beneficium ad Episcopi collationem pertinens, cõmendare ad tempus, donec ab eo prouisum fuerit, cuius est collatio. Piasec supra, præsentatos item instituere, & electos confirmare, *cap. cum olim de maioritate & obed.* beneficia ex causa vnire, quia ob necessitatem, iurisdictionem Capitulo concedere Papæ placuit, ne ex defectu Episcopi, Ecclesia damnum ferret, Layman. *cap. 10. num. 3. sect. 2. de benef.*

Inferend. ex dictis primo, beneficia, ac eorum conferendorum potestatem, ad Capitulum per superioris negligentiam non deuolui, *cum non sit ibi superior qui ea possit de facto velde iure conferre, cap. illa deuotionis sinceritas 2. ne sede vacante.*

Inferend. secundo, à Capitulo creari posse Vicarium, qui ea Capituli nomine obeat & faciat, quæ à Capitulo in rebus, ac collationibus necessariis fieri est in more. quia cum in illis iurisdictionem quasi Episcopalem habeat, quod facere Episcopus potest, Capitulo negari non debet.

Inferend. tertio, Monasterio vacanti, eiusque bonis posse Oeconomum à Capitulo præfici, quia est id Episcopalis prouidentiæ pars non extrema, & ad praxim necessario redigenda, ne fortunæ, bonaque Monasterij pessum eant, aut impiorum violentiæ pateant: ergo cum id incumbere, vacante sede, Capitulum sit necesse, quo publica salus Diœcesis, priuataque multorum continetur, qui fortunas, resque Ecclesiæ pro virili sua promoueat, curetque, si hominem idoneum probumque, Canonici de cœtu suo quempiam renuncient, sane quod erit officij, charitatisque in Diœcesim, facient. Id Episcopo vtsit cura imperatur à Pontif.

Cap. 8. *De requisitis ad collationem beneficij validam.*

Vt sit valida ac rata beneficij collatio, vni fieri Clerico, non multis debet, *cap. cum non ignores 15. & cap. tua fraternitatis 20. de prabend. in 6. & cap. dilecto filio extra de prabend.*

Secundo, intra tempus Canonicis præstitutum legibus, *cap. 2. & cap. quia diuersitatem 5. de concessio prabend.* quod est vt diximus sex mensium pro minoribus beneficiis, in electiuis & prælaturis, trium, *cap. ne pro defectu de electio. 41.*

Tertio, sine pacto, 1. *qu. 2. can. quam pio 2. cap. finali de pactis, cap. 2. de elect. in 6. cap. super eo 7. de transactionib.* Alexandri III. in ista decret. sunt hæc verba. *Transigi super re sacra & litigiosa non potest, etenim res sacra vt possideatur aliquo dato, aut retento, seu promisso, speciem credimus habere simonia,* dixit eandem sententiam Innoc. III. *in cap. plerique 7. de pactis,* & Alexand. III. item *3. in c. 4. eod. tit.*

Quarto fieri debet collatio gratuito, id est, sine pretio, 16. *q. 5. can. per laicos, ac sine munere linguæ, vel manus, 1. q. 3. can. 15. Nec pro pastu* (inquit Innoc. II. in Synodo Romana *can. 2.* vnde desumptus est hic canon) *nec sub obtentu alicuius consuetudinis, ante, vel post, à quoquam aliquid exigatur, vel ipse dare præsumat, quoniam Simoniacum est, sed liberè & absque diminutione aliqua, collata sibi dignitate atque beneficio perfruatur.*

Quinto, de beneficio detrahere nihil Collator potest, quod in suos, aut amicorum traducat vsus, *cap. vt beneficia sine diminut. dentur prima q. 3. can. extremo si quis, cap. de Monachis 12. cap. auaritia 10. de prab. cap. maioribus, cap. maxime, cap. vacante de prab.*

Sexto, non clam & in tenebris beneficia sunt danda postulantibus, sed palam, ac in multorum oculis, quia clandestina collatio suspicionem habet fraudis.

Septimo, debent conferri libere, non per metum aut per vim, *cap. 2. & cap. ad aures de his que vi metusque.*

Causa est quod beneficij collatio, liberalis sit donatio *ex cap. post electionem de concess. prab.*

Nono, sine alternatione, quę tunc accidit cum Collator disiunctiue illud tribuit, Petro v. c. aut Paulo, vel coniunctim ac copulatiue duobus, P. v. c. & Claudio, quæ collatio est iure nulla, nam hæc debet esse certa, non dubia, cum sit liberalis ac benefica rei Ecclesiasticæ donatio, facta alterutro de duobus his modis, quorum fit mentio, incerta est, vaga & ambigua, cum certo non sciatur, cuius è duobus proprium velit esse beneficium.

Cap. 9. *Quomodo & quando Episcopus ius collationum amittit.*

Quinque sunt modi, quibus Collator Ordinarius auctoritatem amittit conferendi quam habet.

Primus est, cum ei Coadiutor est ob amentiam, aut infirmitatem animi datus.

Secundus, cum quidpiam admisit, cuius causa, eum iura canonica potestate collatiua priuant, vt si beneficium Curatum indigno contulit, si nolenti facere officium, *cap. cum in cunctis 7. extra de elect. & de Clericis non residentib cap. 3.* quod si indignum elegerit, eius confirmandi potestatem perdidit, *cap. nihil est de elect.*

Tertius est, quando Papa beneficij collationem sibi seruatam voluit.

Quartus, cum Collator in censuram excommunicationis maioris, aut suspensionis ab officio, & iurisdictione incidit, nã esse col-

latio sine iurisdictione non potest, ea carent excommunicatus excommunicatione maiore, & suspensus a iurisdictione & officio, ergo.

Quinnis est, cum culpa ipse sua, negligentiaque officium non fecit, nec cum opus erat, tempore ad conferendum præstituto per canones, contulit, tempus autem illud pro Prælaturis maioribus, est trium mensium, sex pro aliis beneficiis, *cap. ne pro defectu de elect. cap. nulla de conc. ss. præb.* nam tunc ab Episcopo ius conferendi beneficij ad Capitulum deuoluitur, præterquam in duobus casibus: primus est, cum ad eum collatio pertinet, non vt Episcopum, sed canonicum, secundus, cum iure deuoluto tantùm: nam tunc immediate ab eo ad Archiepiscopum ius conferendi deriuatur ac transit.

Praxis fori Gallici circa Collationem beneficiorum in Regalia vacantium.

REgalia nomen est multiplex, eo enim interdum iura regia, feudaque intelligi Iurisperitorum est opinio. Nonnunquam idem sonant, ac possessiones datæ à Rege Ecclesiæ aut Hospitalibus, eadem lege qua feuda nobilibus tribuuntur, nempe vt danti hominium fidelitatem & obsequium præstent, quo sensu bona Romanæ Ecclesiæ appellãtur, *Regalia sancti Petri*, sicut & Episcoporum iura, apud Rigordum anno 1029. cum de Philippo Augusto loquens, ait ab eo, Regalia Episcopi Aurelian. & Altisiodorens. occupata esse per biennium, quod ad bellum eunti, eum copiis delectuque, militum, vti debebant, præsto non fuissent.

Est & alia Regaliorum significatio, secundum quam Galli Pragmatici intelligi iura Regis aiunt, quæ in conferendis minoribus beneficiis, ac eorum fructus parte aliqua retinenda, aut omnibus, sibi arrogat, quandiu Episcopo fatis functo, non est subrogatus alius, qui Diœcesim regat. De regalibus eo sensu vsurpatis, futurus nobis est hic sermo.

Dico ergo Regaliam esse ius quod *vacante aliqua Ecclesia Rex habet, vt fructus eius percipiat & eam conferat*, Glossa in *cap. 13. de elect. in 6.* dicunt alij Regaliam ius esse in Rege, tàm constituendi Oeconomi in Episcopatu & Abbatia vacantibus, interim dum defuncto Episcopo vel Abbati successor quæritur, quàm prouidendi de præbendis, ac beneficiis simplicibus, quæ ambobus conferre, cùm viuerent erat solenne.

Facit hæc potestatis diuersitas, vt existimauerint aliqui, regaliam esse duplicem, spiritualem & temporalem. Est hæc, ius seu potestas in Rege, sibi per destinatos homines quos Oeconomos nominant, vindicandi reA ditus omnes beneficij vacantis per regaliam, interim dum antiquo Episcopo ex humanis erepto nouus, vel Abbati similiter defuncto substituatur alius.

Spiritalis est certa in eodem rege authoritas, conferendi Clericis quos dignos crediderit præbendas omnes, quotquot in Ecclesiis regij iuris ac patronatus, iure vel facto vacauerint, quandiu hæ rectore, id est, Episcopo vel Abbate caruerint, Mestræus *cap. 1.* Rufæus, *priuil.* 15. Grassal. *lib. 2. regal. c. 1. parag. quintum speciale.* Porro Ecclesiarum nomine B quævacant, intelligendæ sunt Primo, Cathedrales, ac Collegiatæ. Secundo, Abbatiæ. Tertio, Prioratus Conuentuales, vt declarasse Ludouicum XII. lege publicari iussa anno 1499. asserit Paponius *lib. trium notariorum tit. de electiuis beneficiis sub finem*, in iisque ius habere Regaliæ Principem, communis est, receptaque regni ac Aduocatorum opinio, quod anno 1351. confirmatum à Ioanne Pontif. fuisse Bosquetus ait, ad *Epistolam 40. Innoc. III. lib. regesti 15.* deque eo extare Bullam, in ordinat. *reg. parte veteris styli Parlamenti tit. 31.* non obscurè autem indicari *in* C *cap. generali 13. de elect. in 6.* quod quia de Rege speciatim in eo nõ fit mentio, ius eius firmari hoc canone valide nũ possit, aliorũ est dicere, non meum. Est argumentum quod ex citata Innoc. epist. sumitur, isto longe potentius, nam & in Rege Philippo Augusto ius Regaliorum fuisse non negat, vique eius, sede vacante, eius bona fructusque potuisse suos facere tacitè indicat. Equidem cum ille Aurel. ac Altisiod. Episcoporum regalia, bonaque occupasset sine causa, eum seuere arguit, *quod ad ea sede non vacante manus non debuerat ex-* D *tendisse*. Fuit & in eo Philippus censura eiusdem Innocent. opinione, dignus, quod *quam cito regalia ad manus eius deuenirent, domos & omnia faceret saisiri, quod tamen cum sedem Episcopalem vacare contingit, tantummodo fieri consueuit.*

Regi ergo, ius hoc quo de agimus, negari non potest, nisi vna quoque Innocentio fides: qui etsi de parte Regaliæ altera, quæ præbendarum collationem habet, sermo illi sit nullus, ei tamen negari non debet, vt ostendetur postea.

E Interim notare lubet, præbendæ nomine late sumpto ac improprie, intelligi in hac materia Capellanias, canonicatus ac alia quælibet simplicia beneficia, Rufæus *priuileg. 15.* Paponius *de iure regalia verbo la difference est grande*, non autem Parœcias, nec Vicariatus perpetuos vt docent Guillelmus de monte Laudunensi, *in Clementinam 1. de officio Vicarij*, Andreas *in additionibus ad speculatorem, rubrica de præbendis*, nec item præbendas, quæ curam habent animarum, Papon. *libro 3. secretorum.*

Perpetuos

Perpetuos dixi, quia Vicariatus tẽporalis nõ est numerãdus in beneficiis, cũ enim de eorũ sit essentia perpetuitas, secundũ Andream & Guillelmũ supra citatos, quę tamen non est Vicariatui annexa temporario, vtpote qui annis singulis aut sæpius mutari queat, sacerdotiis iis, quæ vacãte sede Regi conferre est in more, adnumerari non debet.

Complecti verò ius Regaliæ vtrumque, id est, beneficiorum, quæ simplicia appellãt, conferendorum facultatem, ac insuper bonorum temporalium vindicationem, seu perceptionem per Oeconomum, donec nouus Episcopus Regi se fidelitatis formula obligauerit, tam historiæ, quam priscæ scriptorum veterum literæ probant.

De sacerdotiorum donatione est his verbis à Guill. Durando speculatore testimonium in *cap. extremum rubrica, Ne sede vacante in decretalibus parag. vltimo. Mortuo Episcopo, in quibusdam Ecclesiis Reges conferunt prebendas, sicut illustris Rex Franciæ, in Ecclesia Carnotensi, in qua nos Decanatum habemus*: Guillelmo longe antiquior Innoc. *ep.* 40. *Illud forte*, inquit, *cum sedem Episcopalem vacare contigerit, fieri tantummodo consueuit, & tunc, non solum domos, verum etiam decimas, & oblationes, & alia quæ inuenit, facis omnino saisiri, & in quibusdam Ecclesiis, confers prabendas vacantes.*

Dixit idem, sed verbis paulo diuersis Rigordus, cum de Episcopis Aurel. & Altisiodorensi loquens, scribit eos à Philippo, reditibus quidem suis priuatos, non autem spiritalibus, *Rex*, inquit, *eorum regalia confiscauit, scilicet ea tantum temporalia, quæ ab eo feodaliter tenebant, & alia spiritualia eis in pace dimittens.*

Itaque cum Episcopo Regalia ab Oeconomo, ærarijque Præfectis restitui Rex præcipit, tam rei temporariæ administrandæ, quam spiritualis ex diuinæ integrum ei ius vult esse, sic Pontifex *in cap. cum dilectus filius* 32. *de elect. Qui postea*, inquit, *regalibus receptis à rege, ad petitionem ipsius capituli à Venerabili fratre nostro Episcopo Atrebatensi, de mandato Metropolitani fuit in Presbyterum ordinatus, & aliquandiu nullo contradicente liberam & pacificam tam in temporalibus, quam in spiritualibus administrationem obtinuit in Ecclesia Mortnensi.* Viden' vt Regalia cum præbendarum donatione, Ecclesiæque regimine, temporalia non respuat. De beneficiis nobile est Philippi August. in eam sententiam testimonium, cum enim Episcopo regalia restitui imperat beneficiorum meminit, *Praterea præcipimus*, inquit, *quod si prabenda, vel beneficium aliquod Ecclesiasticum vacauerit, quando Regalia in manu nostra venerint, secundum quod melius & honestius poterunt, Regina & Archiepisc. viris honestis & literatis, consilio fratris Bernardi conferant.* Quod enim tum per negotia liceret, Rex per se facere consueuerat, hoc Reginæ, aut matri, cum aberat ex vrbe, sæpe voluit esse licitum, vt de D. Ludouico cum in Syriam cogitaret, auctores memorant, amantissimæ enim Blanchæ matri, ius pro arbitrio constituendi regni dedisse non contentus, ab ea *dignitates, & beneficia Ecclesiastica vacantia conferri, fidelitates Episcoporum & Abbatum recipi, eis regalia restitui, & eligendi, dari licentiam Capitulis, vice sua voluit.*

B *Eligendi* dixi, nam vt dicere memini, cum de Episcopis agerem parte Theologiæ moralis prima, ad id honoris fastigium euchi nemo inscīente Rege, nedum repugnante poterat: quare Clericis de creando viduatæ Ecclesiæ Antistite aliquo, cogitare fas non erat, nisi eo prius permittente ac volente. Itaque id eis facere vt liceret, per Metropolitam datis ad eum super ea re literis, rogabatur huius moris testes historiæ, testes scriptorum literæ. Sunt hæ Hincmari ad Carolum pro eligendo Syluanectensi Pastore. Propterea, *Domine Clementiss. dignetur mihi dominatio vestra literis suis significare, quem vultis de Coepiscopis*
C *nostris, vt ei ex more nostro literas canonicas dirigam, & visitatoris officio fungens, in eadem Ecclesia electionem canonicam faciat, & aut per se, aut per literas suas, Vicario suo dirrecte, eandem electionem tam decreto canonico singulorũ manibus roborato ad me referat, vel per me, ipsa electio ad dominationis vestræ discretionem perueniat.* Viden' vt Præsulis electioni Regium accedebat arbitrium, ac consensus, quem quum à Ludouico datum pro electione Altisiodorensis Episcopi facienda
D constaret, negat Bernar. in *ep.* 282. hanc irritari ab eo posse.

De perceptione redituum per Oeconomum, res est similiter scriptorum testata literis: in primis narrat S. Fulbert *ep* 107. cuidam Bernardo in Abbatem electo Monasterij, cui nomen est cella Bononi, à Comiti Stephano cui se & matri Comitissæ approbandum obtulerat, *donum rerum temporalium ad idem pertinentium Monasterium*, esse traditum. hoc est remissa quoad temporalitatem iura Regaliæ.

E Et quoniam videri insolens, nouumque multis poterat, quæ sacris bona dicata sunt vsibus, in commodum cedere Principum, vt est in Hincmari *ep. 5. cap.* 41. hæc ab iis concessa video locis piis, Clericis, aut fœminis Deo sacris. De fœminis locisque religiosis, est hæc Ludouici VII. testamentaria sanctio. *Ego Ludouicus post obitum Episcopi Parisiensis bonæ memoriæ Theobaldi, Episcopatus, & regale, in in nostram manum venit, & similiter Capiceriæ reditus, sed cum oblationes & reditum altaris nollemus assumere in vsus regios. Notum faci-*

mus quidquid capiebamus in Capiceria Ecclesiæ Parisiensis, vacante sede, & Episcopatu in manu Regia existente, conuentui sororum de hedera, quoties vacauerit Episcopatus, donauimus habendum.

Qui consequutis postmodum tempotibus vixere Reges, profanos regaliorum reditus facellanis Palatij Parisiensis dedere possidendos, nominatim Carol. V. Carol. VII. Ludouic. XI. anno 1465. Carol. VIII. an. 1483. Ludouic. XII. an. 1498. Franciscus I. Kalend. April. an. 1514. Henric. II. 3. Idus Nouemb. an. 1547.

Longe tamen meo sensu consultius facerent, qui in vacuos Diœcesani Pontificatus, annuasque sacrorum obuentiones, publica iniecta manu, eas per Oeconomum administrant, si quod decreta Pontificia imperant, illas, reique Ecclesiasticæ prouentus omnes, futuro successori seruandos crederent. Consulit hoc Hincmarus *epist. 5.* iubet Alexand. III. in *decretali cum vos 4. de offic. ordinar. quoniam res & facultates Ecclesiæ non in Imperatorum atque Regum potestate sunt ad dispensandum & inuadendum, sed ad defensandum atque tuendum*, Hincmar. *loco citato.*

Neapolitani sane Reges, qui se olim Episcopalium Sedium custodes sunt professi, quos, cùm hæ vacabant colligendis earũ fructibus Oeconomos dederãt, cogebant eius curationis rationem nouo Antistiti reddere: sunt ergo vt ex dictis patet. Regaliæ partes duæ, quarum prima altaria conferenda respicit, præbendas, personatus, cæteraque id genus beneficia, interim dum nouus veteri mortuo viuus valensque Antistes subrogetur. Altera reditus commodaque amplectitur Ecclesiastica, lege Caroli septimi. de anno 1452. Palatini Sacelli attribuenda Canonicis, quod fuit probandum.

QVÆSTIO XII.

An ius Regaliæ ita personæ adhæreat regiæ, vt sit alteri incommunicabile.

DE ea re nonnulli ambigunt, sed sine causa, nam pertinere quoque ad Reginas Rege absente vel mortuo, si prolis nomine nondum ad regendum per ætatem idoneæ, regno præsint, Diui Ludou. factum indicat, de quo supra.

Est præterea Philippi tertij, ea de re procuratoriis regni codicillis responsum additũ, in hæc verba: *Si forte contigerit sedem Episcopalem vel aliquam Abbatiam in Regalia vacare, volumus, vt Canonici Ecclesiæ, & Monachi vacantis Monasterij. veniant ante Reginam & Archiepiscop. Remensem, sicut ante nos venirent, & electionem petant*: sanctum quidem

A Ludouic. constat, cum ad loca sacra expeditionem parabat, sanctissimæ matri Blanchæ, procurandi, ac de beneficiis quandiu abesset, disponendi vt luberet, potestatem fecisse. Procurationis ac mandati verba sic habent. *Nos charissimæ matri nostræ & Dominæ concessimus & volumus, quod ipsa in hac nostra peregrinationis absentia, plenaria vtatur potestate recipiendi, & attrahendi ad regni negotia quos sibi placuerit, dignitates etiam & beneficia Ecclesiastica vacantia conferendi, fidelitates Episcoporum & Abbatum recipiendi, &*
B *eis Regalia restituendi*, quo nihil ad positæ quæstionis intelligentiam dici poterat expressius.

Nec modo Regina mater, cum Rex est extra prouinciam, bellis externis occupatus, eius vices in electionibus, iureque Regalium agit, sed & filius ipsius primogenitus, quem Delphinum appellant, aut alius, cui regni administrationem Rex ab eo cum absccederet, commisit. Ita Innocent. III. in *cap. cum inter 17. de elect.* vult assensum suum de Episcopo Capuano electo postulari, vnaque apostolicæ
C confirmationis gratiam, eo quod Constantia Henrici VI. Imperatoris & Neapolit. Regis vidua, ei Frederici filij sui impuberis tutelam testamento reliquerat, proindeq; & iura regaliæ, quibus administrandis per ætatem par adhuc Fridericus non erat. *Mandamus*, inquit, *quatenus inuocata Spiritus sancti gratia, personã idoneam per electionem canonicam, concorditer assumatis ad regimen Capuanæ Ecclesiæ, consequenter ad audientiam nostram nuncios idoneos transmissuri, per quos à nobis vice regia postuletis assensum & Apostolicæ confirmationis gratiam.* Neque tamen cum Regis in nominan-
D do, præsentando ad beneficia, Regalia admittendo, Regina aut Principes Vicaria fungebantur opera, iura acquirebant regalia, sunt enim hæc sic coronæ nexa, vt ab ea diuelli, ac seiungi nequeant.

Sunt sanè Cathedrales omnes Ecclesiæ à dominica procerum iurisdictione exemptæ, nec generali Panagij concessione comprehensæ, sic Rigordus in vita Philippi Augusti, *Reges*, inquit, *Francorum prædictas Ecclesias*, (id est Episcopatus & Abbatias) *in sua libertate semper custodire cupientes, quibuscunque*
E *Principibus terras custodiendas tradidissent, tamen Ecclesias sub potestate sua & protectione retinuerunt*, quod & notat auctor *prærogatiuarum Regis Angliæ cap. 15.* his verbis: *Quando Dominus Rex dat vel concedit alicui manerium vel terram cum pertinentiis suis, nisi faciat expressam mentionem, de feodis nobilibus, aduocationibus Ecclesiarum, tunc Rex reseruat sibi eadem feoda aduocationes cum dotibus.*

QVÆSTIO XIII.

An prteer collationem præbendarum, & bonorum temporalium vindicationem per Oeconomum, de quibus priori quæstione; sint & iura alia regaliæ propria.

CVm sit hæc quæstio facti, non iuris, ei abunde satisfecero, si quæ regni praxis ab omni æuo extiterit, paucis ostendero. Ordior ab Hincmaro: hic enim data ad Ludouic. III. epistola, eum rogat, vt regalionim iura, in Ecclesiæ Bellouacensis causa, valere finat, proindeque vt Clericis per eum liceat, Episcopum suffragiis communibus sibi creare, creato bona eius Ecclesiæ ptoptia capessere, Mettopolitani manu ac opera, charactetem, cæteraque Antistitum insignia sumere. *Vt sicut*, inquit, *sacra leges, & regula præcipiunt Archiepiscopis & Episcopis contiminanearum Diæceseon electionem concedere dignemini, & consentientibus Clero & plebi, eum vobis adducant, vt secundum ministerium vestrum, res & facultates Ecclesiæ, quas ad defendendum, & tuendum vobis Dominus commendauit, sua dispositioni committatis, & cum consensu, & literis vestris, eum ad Metropolitanum Episcopum, & Coepiscopos qui eum ordinare debent transmittatis:* his enim rebus contineri Regaliam colligitur ex epistola D. Bern. 170. ad Ludouic. iuniorem: ibi enim post recensitam electi in Lingonensem Episcopum, propensissimam aduersus eum voluntatem, periculum esse ait, si Rex ei molestus esse pergat, ac ne consecretur impediat, *ne multorum religiosorum aduersum se, quod non expedit, deuota corda excitet, & Regalibus suis, quæ ad Ecclesiam pertinent, non paruum incommodum acquirat.* In quo autem hic electi aduersus illum, bene affectus animus se proderet, indicat, cum ait, nolle, nisi eodem annuente Rege, bona Episcopalia, cæteraque quæ Antistitum propria sunt munera, attingere, *Electus*, inquit, *fidelis est, non autem esset fidelis, si vestra & non per vos habere vellet, necdum ad vestra manum extendit, necdum ciuitatem vestram ingressus est, necdum prorsus se intromisit de aliquo.*

Sita ergo fuit in eo Regalia, primo, vt non nisi permittente Rege, antiquo Præsuli subrogaretur nouus: quare eius eligendi causâ, coire Clericis sine eius facultate ac venia, fas non erat. Id Philippi Augusti oratio indicat, cum de profectione in Syriã cogitaret, in procuratorios regni Codicillos relata, id loquitur Bernardi querimonia, *ep.* 224. ad Stephan. Prænestin. Episcop. *electiones Episcoporum prohibentur fieri, & sicubi id præsumptum à Cle-*A *ricis fuerit electus, Episcopari non sinitur. Sedet in tristitia Ecclesia Parisien. proprio destituta pastore, & nemo, de substituendo alio mutire audet: & epist.* 222. Ioslenum Suession. Episc. *de quo iure obsecro præsumit, vt Christi ouibus pastores præfici non permittat?*

Secundo, & hoc ad regaliam pertinet, quod electo bonis frui Episcopatus non liceret, nisi Rex vellet. *Rex*, inquit Iuo Carnot. *epist.* 49. ad Paschalem II. loquens de Galone in Beluacensem Episcopum, communibus cleri suffragiis electo) *ab omni bona voluntate turbatus, non vult electioni assensum præbere, nec electo bona Episcopalia dimittere.* B Quod cum Ludouicus iunior faceret, nec Catalaunensem Ecclesiam regi ab electo fineret, apud Ioslenum Suessionens. Episcopum, quo tunc Rex vtebatur familiariter, questus est in *epist.* 322. Bernardus, his verbis: *De quo iure obsecro, de quo iure præsumit, vt Christi ouibus, pastores præfici non permittat, vt his quidem electorum promotionem prohibeat, aliis vero, quod est inauditum, dilationem electionis inducat?*

Tertio, & hoc sibi Regaliæ nomine, competere dicebant Reges, vt electum, si sibi acceptus foret, consecrari à Metropolitano, C datis ad eum literis, finerent: est in *epistola* 2. Ioann. Papæ decimi, ad Carolum Caluum, humilis ac demissa culpę deprecatio per Gislebertum admissæ, in Hilduino consecrando sine Regis iussione. Fuerat hic in Leodiensem Episcopum, communibus cleri suffragiis ascitus, & quia metus erat, ne ex aula emanaret aliquid, quo facta de eo turbaretur electio, suam benedictionem non differendam ratus, Gislebertum adit, deque eo impetrat, eam sibi primo quoque tempore vt impertiat, quod & fecit iniussu Regis, in quo se læsum, iuraque regni violata, cum D Carolus apud Ioann. acerba oratione questus esset, hoc ab eo responsum tulit. *De hoc quod contra vestra sceptra Gislebertus inutiliter gessit valde doluimus, eo quod prisca consuetudo, & regni nobilitas censuit, vt nullus Episcopum ordinare debuisset absque iussione Regis.* Hac auctoritate pollere se Reges cum crederent, nihil non sibi arrogabant in hoc genere, de vi per eorũ vnum, Metropolitano & Comprouincialibus Episcopis facta, vt electum hominẽ de Simoniaca hæresi accusatum conse-E crarent, Iuo cum Reudone Normanniæ Dapifero expostulat *epist.* 20. nec enim fœdius esse quidquã potest, quàm cuius doctrina esse cunctis debet pro oraculo, vita pro exemplo, deflagret omnium odiis, sannisq; & ob vitia quibus scatet, ad contemptum pateat hæc est causa cur de electi moribus, deque seruata forma in eius electione canonibus præscripta Regem per Metropolitanum, aut eius Ecclesiæ Clerum, qui sibi illum in Epis-

eopum optauerat, admoneri ante esset necesse.

De Metropolitano fidem faciunt, ex Hincmari epistola deprompta verba, quæ in quæstione præcedenti sunt posita. De clero eiusque testimonio in illius gratiam, sic Lupus Ferrarienſ. in *epist. 98. Æneam cuius praconia pramisimus, concorditer omnes eligimus, Pontificem habere optamus, quamuis enim tanta prudentia ac probitate pracellentissimus Rex noster polleat, vt solum eius iudicium de viro memorato posset sufficere, tamen, &c.* Ita si Regi probabatur electio, tum enimuero, consecrandus ad Metropolitanum, eiusque suffraganeos ad id designatos mittebatur, facto tamẽ ante, eidem Principi fidelitatis iuramento.

Prioris ego rei exemplum reperio, in Fulberti *epist.* 107. ibi enim habetur, Benardum quem sibi Monachi Cellæ Bononi vice Patris præesse voluerant, oblatum primo Comitissæ, & eius filio Stephano Comiti fuisse, exinde Tricassinorum Præsuli benedicendum. *Obtulit*, inquit, *fratrem pradictum nobilissima Comitissa, sub cuius ditione locus ille consistit, & Stephano Comiti eius filio, à quibus donum rerum temporalium, ad idem pertinentium Cænobium suscepit. Dehinc vero statuit, cum Venerabili Monardo, Trecassinorum Prasuli, cuius Ecclesiastica authoritate electionem huiusmodi corroborari oportuit, atq; ab ipso animarũ curam suscipi, necnon Abbatiũ benedictionem, secundum institutionem Patrum celebrari.*

De Episcopatus autem, ad quem nouus erat Episcopus, suffragatorum sententiis vocatus: de Episcopatus (inquam) gubernaculis ante non capessendis, quàm suæ hic in Principem fidelitatis professionem sanctissima iuris iurandi religione adhibita edidisset, loquitur, Iuo Carnotenſ. in Epistola ad Paschalem II. 206. his verbis. *Reclamante Curia*, inquit, *plenariam pacem impetrare nequiuimus, nisi pradictus Metropolitanus per manum, & Sacramentum, eam fidelitatem Regi faceret quam pradecessoribus suis, omnes Remenses Archiepiscopi & cateri Regni Francorum quamlibet Religiosi fecerunt*: hanc enim Carolo Caluo, vt est in eius Capitularibus, *quinto Idus Septemb. an. 873.* ab iis præstitam scimus. *In placito generali apud Gundulphi villam Ingelberga Regina, & Legatis Sedis Apostolica, Formoso & Gaderico prasentibus*, qua autem forma quibusque verbis iuramentum hoc concipi oporteret, declarant Episcopi, apud Gundulphi villam coacti, vt in suis ad Caroli Capitularia commentariis adnotauit Reuerendus P. Sirmundus: hanc ego fidelitatis formam, in iisdem Capitularib. his perscriptam verbis reperi. Quantum sciero, & potuero, adiuuante Domino, consilio, & auxilio, secundum meum ministerium fidelis ero, vt regnum quod vobis *Deus donauit, vel donauerit, ad ipsius voluntatem, & sancta Ecclesia, & debitum regium honorem vestrum, & vestram, fideliumque saluationem habere, & continere possitis.*

Sunt ergo Regalia Gallis pridem in vsu, pridem permissa eorum Regibus. Memini enim à Gregor. eius nominis XI. impetratam Rothomagensi Archiepiscopo facultatem, ineundi sacri regendarum mentium magisterii in Neustria, sacramento non nisi per Procuratorem præstito, quod in Regaliorum materia, non recipit Gallia: quare & antiquis eius moribus derogatum tùm esse per Regem oportuit, vt in sua ipse epistola Gregor. loquitur, quam ad regaliorum fidem, æternamque demissionis in eo laudem, inserere hîc placet.

Gregorius Episcopus, &c. *Cum nuper Venerabilem fratrem Petrum, olim Episcopum Narbonensem, in Archiepiscopum Rothomagenſ. electum, in Ecclesiam Rothomag duximus transferendum, praficiendo eundem dicta Ecclesia, idemque Petrus electus, qui charissimo in Christo filio nostra Carolo Regi Francorum illustri, ratione temporalitatis dicta Rothomagenſ. Ecclesia, homagium, & fidelitatis debita iuramentum prout fertur prastare tenetur, pro ipsis prastandis, eiusdem Regis prasentiam adire nequeat, & sicut accepimus, idem Rex intendens dictum Petrum fauoribus prosequi gratiosis, regaliam quam ratione vacationis dicta Ecclesia idem habere dicitur, ac omnia iura ratione huius competentia remittere, & ipsum ad prastandum huiusmodi homagium & fidelitatis iuramentum per procuratorem de speciali gratia admittere.* Habes ex his Gregor. verbis,

Primo, Regaliam, rem Gallis insolentem non esse, necà Pontifice improbatam.

Secundo Regi competere, ratione vacationis Ecclesiæ.

Tertio, homagium, ac fidelitatis iuramentum, ei ratione temporalitatis Ecclesiæ esse debitum.

Quarto, eidem Regi ab Episcopo per seipsum, & non per Procuratorem præstari oportere.

Quinto, aperta Regalia, bona Ecclesiæ temporalia in Regis manu esse. *Nam sufficit*, (inquir Bern. in *epist.* ad Srephan. Prænestinum 224. loquens de Catalaun. Ecclesia pastore vidua, cuius bona, Ludouicus fratri suo dum vacabat, vtenda reliquerat iure regaliæ) *Non sufficit spoliari bonis prasentibus domos Episcopales, etiã in terras, & in homines, manus sacrilega circumquaque deseuit, totius insuper anni ex eis sibi reditus vindicando, Commisit rex germano suo Roberto, vices Episc. & ille in cunctis terris, rebusque Ecclesiasticis potestatiue versans, & pro vice sua vbique haud segniter agens, infert hostias non plane pacificas,*

sed

sed clamores, &c. Clarissime idem Ludouic. in Codice manu exarato, quem seruari Lutetiæ Renatus ait, *lib. de sacra polit. 1. tit. 5. Nouerit*, inquit, *iam futurorum posteritas secutura, quam modernorum præsentia, quod gloriosissimus Rex Ludouic. Ludouici Grossi filius vacante Episcopatu, dum vniuersa ad Episcopalem statum pertinentia, in ipsius essent potestate, rogatu & admonitu, &c.*

Ortam autem esse Regaliam Galli scriptores vt Mestræus *cap. 1.* Charondas *1. Pandectarum iuris Gallici cap. 9.* asserunt, à singulari Gallorum Antistitum erga Clodoueum inclinatione animi: hos enim narrant, in Concilio Aurelianensi iura ei concessisse Regaliæ in memoriam accepti ab eo beneficij, Atalarici morte, quem non minus fortiter, quam toti Galliæ feliciter, strauerat.

Quam id vero parum probabili ratione, iudicium appello sapientum: Nempe darent Clodoueo Antistites, quod nec hi concedere nec ab his recipere ille poterat? Ecquid intelligebant ius componendæ vniuersæ Ecclesiæ, Papæ soli competere? Ioan. vltimo. *Pasce oues meas*, prouinciarum autem singularum beneficia, Episcoporum qui illis præessent, sic subesse potestati curæque, vt de illis, arbitratu suo plene disponere Papæ soli esset permissum, *cap. proposuit de concessione præbendæ cap. 1. de transact. cap. inter dilectos de fide instrument.*

Quo iure vtrum hic priuari ab Episcopis potuerit, aueo scire de his authoribus, qui istius sunt sententiæ principes ac patroni. Deinde, qui tam studiose de reditibus Ecclesiæ impendendis in eiusdem commodum, legem fixerant, *can. 7.* Concil. Aurelianens. primi, qua lege, iubentur Episcopi eos insumere (verba sunt Canonis) *in reparationibus Ecclesiarum, alimonijs sacerdotum, & pauperum refectione, vel redemptionibus captiuorum*, eam euerterent, ius in illos, ac beneficia vnde manant, attribuendo Regibus? quam id vero parum veri simile?

Nemini quidem ad honores Ecclesiasticos patere voluere aditum, quem Rex non probasset, sed nego ideo, ius ei conferendæ vacantis Ecclesiæ Cathedralis, ab illis rite concessum esse. Quod cuilibet è clero, & populo licebat, vt assensum electioni daret, hoc Regi noluere negatum esse. Indicat non obscure Concil. Aurel. 5. *canon 3.* his perscriptus verbis: *Vt nullum Episcopatum per præmia liceat adipisci, sed voluntate Regis iuxta electionem cleri ac plebis, ac consensu vtriusque, à Metropolitano cum comprouincialibus consecretur*, si quid amplius eius æui Episcopi tributum voluere Regibus, vt fecere auctoritate priuata, & inconsulto Pontifice: ita & inualide: nam *non licet Regibus, sicut sanxit octaua Synodus quam Romana commendat Ecclesia, electionibus Episcoporum se immiscere, vel aliqua eas ratione impedire*, Iuo *ep. 47. ad Manassem Remorum Præsulem.*

Regaliæ originem repetunt alij à sacratis Deo ædibus, quas Christianissimi Reges ad eius, Sanctorumque cultum toto regno magnis exædificauere sumptibus, huic enim religioni, ac in diuos cælites admirandæ pietati, quoniam ius est nominandi annexum, ex Rocho Curtio *in tract. solemni de iure Patronatus, verbo in Ecclesia. q. 1.* ideo Robertus *lib. 3. rerum iudicatarum cap. 1.* Florens. in *rubricam de elect. circa finem.* Boehellus *in additionibus*, ad Petri Guenois *collationes, tit. 1. lib. 1. lit. I.* & alij, credidere coniunctam conferendi beneficij potestatem ei esse.

At enim, ex iis quæro, cur quod priuatis hominibus est vetitum, id sit in Rege tentare ac facere non impune modo, verumetiam laudabile? Si erectum templum, si locupletatum idoneis prouentibus, ad ministrorum vitam ac luminaria, ius in erigente ac dotante sequitur, eius attribuendi idoneo homini ac capaci, cur eo carent hic, & ille, priuati homines, hac commemorabili inter alias, cōstituti à se beneficij laude insignes? cum eiusdem causæ idem quoque esse effectus debeat.

Quare aliò confugiunt Rufæus, Grassal. & Paponius: ille quidem *1. parte præfat. nu. 5.* ad ius canonicum, hi ad consuetudinem, omni memoria maiorem, quorum ego opinionem, prioribus paulo meliorem, etsi non omnino certam vt existimem, faciunt hæc argumenta, primum, quod eius, ac fundationis meminerit, Gregor. eius nominis X, in *cap. graui 13. de elect. in 6.* nec principes arguat, *qui ab ipsarum Ecclesiarum, cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine, iura sibi huiusmodi vindicant cap. graui citato*: ab ea Couar. *2. to. practicar. cap. 36. n. 4.* Ioan. de Selua *tract. de benefic. 23. 2. part.* Chassan. *in Catalogo 5. parte consid. 24. num. 177.* Corsetus *de potestate regia q. 11.* Florens. *supra* ab ea (inquā) & à consuetudine iura regalia arcessenda aiunt, quoniam quæ tempore possidentur, cuius nescitur initium, possidentur ratione præscriptionis valide, & efficaciter, *l. 3. ff. de vsucapion.* at id habet locū in regalia, quæ vt memorat Philippus pulcher in Philippina à se edita a. 1334. aliquāto nēpe tēpore antequā regni habenas caperet, vim regno toto, retroactis longe ante sæculis obtinuerat. Eius sane causæ, vti iustæ regaliorum originis, meminit Ludouicus eius nominis XII. in sua ordinaria de anno 1466. & Carolus V. in alia de ann. 1373. cuius meminere auctores Galli. Sane cum anno 1477. inter Regem & Archiep. Bituricen. super hoc iure orta esset controuersia, consuetudinem consuli placuit, quæ quum pro Rege non faceret, causa cecidit.

Præsulique præbendarum collatio est relicta Choppin. *de Domanio lib. 2. titul. 9. numer. 5.*

Sunt qui Reges hæc sibi Regaliorum iura vindicare, hoc nomine, inter cætera asserant, quod custodes sint Ecclesiarum omnium dum vacant: ita Canonistæ in Canonem Generali 13. *de electione in 6.*

Equidem Regem Baldus iureconsultus in *in proœmio decretalium ad cap. quanto. de iudiciis*, honorifico compellat nomine custodis Cathedralium omnium, cui opinioni sicut & præcedenti vt dicebam proximè, fidē esse ac initium aiunt, à verbis, testimonioque, Gregor. X. in *cap. generali 13. de electione*, supra *citato in 6.* Vbi tam consuetudinis præscriptæ quam custodiæ Ecclesiarum meminit, ab iisque iura regalium, quorundam opinione sensu prætendi à Regibus indicat, verba canonis sunt ista *Generali constitutione sancimus, vniuersos & singulos qui regalia custodiam siue Guardiam aduocationis, seu defensionis titulum in Ecclesiis, Monasteriis, de nouo vsurpare conātes, bona Ecclesiarum Monasteriorum, & vacantium vsurpare præsumunt, quantacunque dignitatis honore præfulgeant*: Et paulo post, *qui autem ab ipsarum Ecclesiarum cæterorumque locorum fundatione vel ex antiqua consuetudine iura sibi huiusmodi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant & suos ministros in eis sollicite faciant abstinere, quod ea quæ non pertinēt ad fructus siue reditus prouenientes vacationis tempore, non vsurpent.* Guymerium sanè pragmaticæ sanctionis interpretem constat, huc tanquam ad veram regaliorum originem aduertisse animum: sic enim in *verbo Regalia sub finem, §. item quod dicta 5. par. tit. de annatis, ipsis Regibus, in tali antiquo iure est deferendum, præsertim cum consuetudinem ipsam, Papa sciat, & toleret, & præsertim de Rege Franciæ, vt patere potest, per Bullas Romanorum Pontificum loquentium de Regaliis, quæ sunt in thesauro regio*, quæ est etiam Choppini opinio *lib. 1. de sacra polit. tit. 5. num. 13.*

Vt quis de hoc iure sensus sit meus eloquar, lubet aduertere, quæ hoc iure continentur, tria esse, homagium, seu fidelitatis iuramentum, collationem beneficiorum simplicium, ac postremo receptionem temporalium, nec habere omnia ab eodem fonte originē Primum, Rex sibi feudorum iure principali vindicat, occasione directi dominij in feuda, terrasque regni sui, nec enim clam esse aliquo existimo, cum iuramento fidelitatis, Dominis præstandum esse homagium à Vassallis, ita Iuo Carnut. *epist. 87. ad Gaufridum*, de eo queritur, *quod milites illos qui beneficia Monasterij haberent, tanquam eos sibi reseruans, hominatum Abbati facere non permitteret*, pro qua voce Helmodius in historia Otho Frising. *lib. 2. de reb. gest. Freder. 1. cap. 5* Amoin.
A *lib. 5. cap. 48. hominium habent, & homagium.*

Alterum, nempe quod beneficia simplicia Rex conferat, habet à Pontifice Romano, qui iustas ob causas hoc ei, magni beneficij loco tribuit, non autem ab Ecclesiarum fundatione, vt somniarunt aliqui, alioqui esset hæc erogandi Sacerdotij auctoritas in omnibus, quorum aliqua extaret in Ecclesias templaque liberalitas, quo quid absurdius?

Tertium, originem habet à veteri feudorum iure, quo militaria beneficia caduca fieri
B vltimi clientis obitu, patronumque eo casu, primi anni fructus lucrari, pro clientariis fundi renouatione & instauratione, scribit Bleyanus in Theor. *tract. de Annatis num. 4.*

Vt vt sit de causa, certe constat Gregor. X. testimonio, consistorialis beneficij reditus, dum vacat à Rege occupari posse, qui eum ad id, regaliorum omni iure niti ait, *præter reditum altarium*, hoc est, eam pecuniæ summam, quæ sacrificanti datur Episcopo, nec enim est hæc tam Episcopatus fructus aliquis, quam operæ in dicenda missa, stipendium ac
C merces.

Ex dictis elici potest hæc regaliæ definitio. Est ius Regi competens, ob Ecclesiarum custodiam, non longissimi quidem possessione tēporis, ac consuetudine præscriptum, cuius nesciatur initiū sed Papæ volūtate, ac beneficētia acquisitum, ius (inquam) administrandi imperfecte & secundum quid, in spiritualibus, & temporalibus beneficia consistorialia in regno vacantia, vt in Philippino diplomate dicitur, cuius est hæc in rationalibus Parisiensibus inscriptio. *Declaratio Regis Philippi,*
D *pro beneficiis vacantibus in regalia.*

Dixi *ob custodiam*, eius enim fit mentio in decretali, citata Gregor. X. & epistola 5. Hincmari *cap. 41. Sicut Episcopus*, inquit, *suas & Ecclesiasticas facultates sub debita discretione in vita sua dispensandi habet potestatem; ita facultates Ecclesiæ viduata, post mortem Episcopi penes Oeconomum integra conseruari iubentur futuro successori Episcopo*: quare ibidem paucis interiectis ait, Regum esse eas tueri ac custodire, non perdere.

Additur *administrandi saltem imperfecte in*
E *spiritualibus.* Quia beneficia simplicia Reges cōferunt tā morte, quàm resignatione vacantia, quorum collatione regi Ecclesiam vtcunque, & ex parte, summistarum est opinio.

quid? quod eligi Episcopus & Abbas, cum est opus, nequeant, nisi impetrata eius rei à Rege licentia, vt de cæteris taceam, est hæc in procuratoriis regni codicillis Reginæ coniugi à Philippo Augusto datis, cum Hierosolymitani belli prouinciam administrandam sumpsit, adiecta clausula. *Si forte contigerit sedem Episcopalem, vel aliquam Abbatiam in regula vacare, volumus vt Canonici Ecclesiæ,* vel

vel Monasterij vacantis Monachi veniant ante Reginam, sicut ante nos venirent, & liberè ab ea electionem petant, hanc autem postulantibus concedere, ecquid non est administrandæ in spiritualibus Ecclesiæ, quadantenus operam dare?

Dixi *non præscriptum consuetudine*, quia cum Laïcus istiusmodi iuris sit incapax, vtpote spiritualis, præscribi ab eo non potest.

Ad quæ autem se beneficia ius regaliæ porrigat est incertum, cum ad omnia sibi regni beneficia, ius regaliæ non esse, Ludouicus XII. non obscure his verbis innuat. *Prohibuimus*, inquit, *omnibus nostris Officiarijs, ne possessionem Archiepiscopatuum, Episcopatuum, Abbatiarum, aliorumue beneficiorum, in quibus ius regalia, aut custodia nobis non competit, inuadant sub pœna sacrilegij*, fuere enim olim Cathedrales Ecclesiæ non paucæ in Gallia, in quibus liberalitate regia, Regaliæ locus nullus erat: quare quæ tùm in illis beneficia vacabant, hæc antiquo iure canonum, seruabantur Episcopo futuro conferenda, quo beneficio, in primis Cameracensem Ecclesiam cohonestatam video, Atrebaticam à Philippo II. secundum Probum *q.* 60. Senonensem à Ludouico iuniore, anno 1156. Ambianensem à Philippo II. Ludouici filio, de Altisiodorensi extat Philippi II. diploma in hæc verba. *Nouerint*, &c. *Quod nos intuitu pietatis & ob remedium animæ nostræ, & parentum nostrorum, damus & concedimus in perpetuum Ecclesiæ Altisiodorensi, quicquid iuris habebamus in Regalibus Altisiodorens. vacante sede: ita quod Decanus & Capitulum eidem Ecclesiæ custodient Regalia sede vacante, & omnes prouentus qui ex inde procedent, & prebendas, si quas interim vacare contigerit ad opus futuri Episcopi: saluo seruitio nostro equitationis, exercitus & submotionis: sicut Episcopi Altisiodorens. nobis fecerunt ann.* 1206.

Est hoc tamen Altisiodorensis Ecclesiæ priuilegium, vt plerisque aliis, eius auctoritate qui dederat, ereptum hoc tempore, cum in iis, sacro constante interregno, Rex regalia collationum iura exerceat, vt in aliis regni Ecclesiis, iuxta Papon, *lib. 3. pag.* 83. contra prisci æui scriptores, qui hanc regaliorum potestatem definiebant Ligeri flumine.

Sanè constat, Armoricæ Episcopatus omnes fuisse olim, ab hoc onere liberos, teste Probo, & Mestræo *cap.* 4. nam si ett ius regalium, à patronatu templorum, eorumque fundatione repetendum, vt habet Archidiacon. in *can. imperium dist.* 10. & alij de quibus nos supra, cum Britonum Ecclesia Francico imperio sit prior, vt ex eo colligit Renatus *polit. lib. 1. tit. 7. num.* 20. quod Eusebius Namnetum Episcop. Turon. 1. Conc. subscripserit & Aurelianen. 1. Epiphanius, quo tempore inter Reges Christianos Franciæ, primus

A Francis imperitabat Clodoueus, ab eo eiusque præcessoribus, non potuit esse Britonum Ecclesia, sacris dotata reditibus: nec proinde ius eis in illas sacri competere patronatus, & tamen, nulli eius prouinciæ Episcopatui iam parcitur, in eandem sunt omnes legem ac conditionem reliquorum Franciæ inclusi, vt loquitur praxis ipsa, in ratione prisca agendi computorum sita, quam insertam aiunt, *libro adnotato litera G. ab anno 1340. ad 1359.* Beneficia ergo maiora omnia, cuiusmodi sunt commissa Episcopis, ac Primatibus;

B quæ sunt cis Ligerim & vltra, subesse hoc tempore Regaliæ, ab eaque Episcopatuum regni nullum immunem esse, scribunt Peleus in forensib. *lib. 1. act.* 17. Loüetus *in arrest. lit. R. art.* 56. vetuitque ann. 1608. Senatus, in causa Bellicensis Episcopatus, ne Aduocati in posterum ius Regaliæ ad certas restringerent prouincias, earumque loca peculiaria, sed illud iisdem quibus Galliam circumscribi finibus amodo docerent, ac crederent, & ita Episcopatus complecti omnes, nisi hunc & illum ab eo exemptos esse numero Rex vellet. Seruinus in *forensib. volum. 3. act.* 1. Loüet. *supra art.*

C 56. & 58. cum de arresto loquitur dato in causa Engolismensis Regaliæ an 1607.

Notare tamen hic lubet, priuilegia, iurisque Regaliæ remissiones, quas Rex postulanti Episcopo annuit, personales esse vt loquuntur, proindeque ab eo, ad successores non transire, sed cum eo parem habere exitum finemque, Brodeus ad Loüet. *litera R. art.* 56. Fabric. *de ann. & depor. num. 40. litera T. in marg.* opinionis suæ, fundamenta bina proferunt, primum *ex cap. veniens 8. de transactionibus*, vbi transactio inter personas & Ecclesias facta, aliis obesse nec posse, nec

D debere dicitur. Alterum ex decretis, præiudicioque Senatus multiplici, quibus, eiusmodi remissiones, cum priuilegiati vita finem reperire statuit ann. 1599. Iulij primo, iisque nonobstantibus Regaliæ locum dandum videri, vt est eius auctoritate factum aduersus Andegau. 23. Iul. 1573. Pictauien. 24. Decemb. 1574. & alios, de quibus Charond. *lib. 1. Pandect. tit.* 17. Choppin. *lib. 2. de domanio.*

Notandum 2. quod si qui hoc tempore (quod non puto) Episcopatus est à Regaliæ

E iure, Principis liberalitate, donoque exemptus, beneficia quæ interim vacabunt, dum defuncto nouus Episcopus subleginir, à Rege præsentandus Papæ, reseruanda esse successori, ab eo, quibus volet cōferenda postea,

QVÆSTIO XIV.

Quæ sint ea beneficia quæ aperta Regalia Rex confert.

NOn alia, quam simplicia, vt est in Philippina, ac decreto computorum, cui initium, *dum Episcopus*.

Quare dignitates, quæ iurisdictionem in foro externo habent, multorum opinione, improbabili tamen, iuris non sunt regalis, sed B sunt futuro Episcopo reseruandæ, vt eas viris idoneis conferat; aut electioni relinquendæ, vt de Decano aut Præposito Ecclesiæ tam Cathedralis, quam Collegiatæ est dictum antea, etsi enim ius fori neuter habeat, sunt ambo tamen in numerum primarum Ecclesiæ dignitatum referendi, argumento est quòd iudices esse possunt, at ad eam prouinciam eligi communiter non solent, nisi qui in dignitate sunt positi.

Verum enim cum beneficia simplicia conferri posse à Rege, iure regaliæ dicimus, de iis tantum id intelligi volumus, quæ in solius sunt Episcopi potestate, ac iure. C

Ratio est, quod per Regaliam, Rex defuncto substituatur Episcopo, in his, quæ ad sacerdotiorum collationem pertinent: ergo de his, per eum prouidebitur, non aliis, quā quæ Episcopo si viueret, conferre fas foret, Rufæus in *tract. Regalia priuil.* 15. *n.* 4. *in fine*.

Et quia ad Capitulum Lugdunense spectat dictæ Ecclesiæ præbendas idoneis committere, & non ad Archiepiscopum, secundum de Selua *de beneficiis 2. parte q.* 23. quod D ope beneficioque regaliæ in cæteris Rex Ecclesiis potest, hoc illi, tentare in ista est prohibitum, quo ex numero sunt ea tamen excipienda beneficia, quorum quia Rex est Patronus, eorundem quoque est fundator, Grassalius *lib.* 2. *cap.* 1. Selua 1. *parte q.* 7. in quæ Episcopo mortuo, tantundem Regi licere aiunt, quantum in cætera.

QVÆSTIO XV.

Qui sint effectus Regaliæ.

PRimus est efficere, ne beneficia quæ cum vacarent, ab alio quā Rege collata sunt alicui tēpore regaliæ, triennij possessione pacifica, præscribi possint: ita Papon. *li.* 3. *secretarij tit. de regalia, verbo Ceux qui tiennent*, Arnulphus Rufæus in *tra. iuris regalia priuilegio* 23. *&* 42. Franciscus Duarenus *li.* 7. *de benef. ca.* 12. *§.* 6. Enimuero nemo nescit, cum qui triennio beneficium pacificè, ac sine lite possedit, hoc ipso sic eius possessorem fieri, A vt eo amodo iuste priuari non possit, per *cap.* 1. *de præscriptione*, & quartum *de supplenda prælatorum negligentia*, quibus adiungendum Leonis X. rescriptum *in Concord. tit. de pacificis*, cui tamen, sicut & citatis Pontificum decretalibus, cum de regalia agitur nullus locus est in Gallia, vtpote quæ regni legibus, ante trigesimum annum expletum, præscribi nequeat, Rebuff. in *tract. de pacificis n.* 35.

Porrò progressus est Grassalius: nam *lib.* 2. *de iure Regaliæ cap.* 1. negat ius hoc vllo B præscribi posse tempore. Sunt hæc eius verba. *Quantocunque tempore quis possederit beneficium, quod cecidit in regalia, potest inquietari à regalista, donec regalia fuerit impleta, hoc enim casu collatio ab alio, quam à Rege Christianissimo facta, est nulla, & incolorata, & de hoc est ordinatio in stylo Parlamenti, in abbreuiatis instructionibus sub tit. de quib. causis Parlamentum cognoscere potest art.* 4. Hæc ille.

Verum enim, sententia Rebuffi sola est vera, & tenenda, quod à Ludou. XII. sit statutum, regaliæ vis vt omnis intereat completo ab eius apertura anno trigesimo, C & ita factam à Rege collationem post id tempus, inanem esse ac nullam.

Effectus Regaliæ alter est, beneficia per eam vacātia sic à Collatorū potestate subducere, vt hæc, ab illis alteri quam regalistæ, dari nequeant, nedum ab eis reseruari, Ioan. Gall. *qu.* 20. *&* 93. *addit.* Rebuff. *in tract. de nominat. q.* 15. *num.* 10. Bleyah. *tract. de titulo & intitulat. tit.* 1. *in marg. sub finem*.

Expectanti tamen Apostolico etiam recepto, & in possessionem misso, cum præferri, D cui à Rege aperta Regalia beneficium collatum foret, hancque regni praxim esse, Parisiensis Curiæ iudiciis approbatam, decreta iudicant, quæ in commentarios suos transcripsere Chatond. *lib.* 7. *respons. cap.* 1. & Chopp. *lib.* 1. *de sac. politia tit.* 7. Ruzæus *de iure regal. priuil.* 9.

Effectus tertius, Regaliæ est, quod beneficia sic afficiat, ac Regalistis addicat, vt ad illa nominati graduati nequeant, Vincentius Cigautius in *tract. de factis principum cap.* 1. Rebuff. *de nominat. q.* 15. *n.* 8. Grassalius *lib.* 2. *cap.* 1. Glossa pragmat. in *parag. item* E *quod dicta in verbo regalia de annatis*, in quo derogari Concord. *tit. de collationibus*, satis intelligit, quisquis meminit per illa certa illis, eaque designatis mensibus, vacantia beneficia seponi, quibus in re literaria eorum acuatur industria.

Est autem assertionis hæc causa, quod beneficia iuris patronatus Laïcorum, affici sic certis hominibus nequeant, vt ad ea præsentare patronis non sit permissum. At id accideret si graduatus ad id aspirare beneficium posset, quod ratione regaliæ colla-

tionis

tionis est regiæ.

Quid? quod Graduatis ea tantum beneficia sint debita, quæ iuris sunt Patronatus Ecclesiasticorum, qualia esse, quorum collatio ad Regem beneficio Regaliæ pertinet, quis existimet?

Quarto, est hic quoque effectus regaliæ proprius, reddere impuberem, quique ætatis annum septimũ necdum est egressus, capacem (vt aiunt) obtinendi Canonicatus in Ecclesia qualibet, etiam Cathedrali: Grassal. *lib. 2. cap. 1.* Loüetus *verbo beneficium*, quo de effectu quid sentiam, dicam postea.

Quinto loco, in effectis regaliæ est hoc quoque ponendum, quod se Reges sacrorum canonicorum Catalogo ascribant, sacraque amicti veste, id est, lineo supparo, cum Ecclesiasticis collegis, diuini cultus ministerium obeant, Feraldus *lib. de priuilegiis regni Franciæ, in 7. iure liliorum*, vbi tradit, Regem in Canonicorum album, trium maxime Ecclesiarum Galliæ, Cænomanensis, Andium, & S. Martini Turonensis relatum esse, moreque singulorum, cum in iis versatur vrbibus, annonam diatiam, iustumque sacri laboris, operæque in procuratione diuini ministerij stipendium, petere iuste posse, ac capere.

Sextus est, mandatarios Papæ, à beneficiis per regaliam vacantibus excludere, quo de effectu moreque Galliæ auctores Choppinus *lib. 1. de sacra polit. tit. 7.* Charondas *lib. 7. responsionum cap. 1.* Papon. *lib. 2. tit. 5. arresto 7.* ita authoritate Regis ac Curiæ, reiectum aiunt, cui Nicolaus IV. Canonicatum Lauduni vacantem tempore regaliæ, dari mandauerat, astipulantur Guillel. Durand. *tit. de legato*, Rufæus *priuileg. 9. & 14.*

Septimus est, litigantes iure omni eius beneficij priuare, super quo litem indictam habent, si cum se aperit regalia, nulli adhuc eorum est, per iudicem attributum, Bleyanus *tract. de titulo pag. 262. lit. I. in marg.* Paponius *lib. 2. tit. 3. arresto 7.*

Probatur, quæ beneficia, cum aperitur regalia, iure non sunt & facto repleta (vt aiunt) collationis sunt, ac potestatis regiæ, at quandiu lis durat, tamdiu beneficium super quo lis est intentata, vacare iure est censendum: ergo cum beneficia tempore regaliæ vacantia, conferri à Rege solo debeant, Capitulo in horum collatione, aut cuilibet alteri nihil licet, cum nec Pontifex vacantia in Curia conferat, si Ioanni de Selua *in tract. de benefic. 2. par. q. 23.* Ioanni Gallo *lib. 5. arresto 150.* & Rebuffo est fides *in tract. nominat. q. 15. num. 9.* quod eius benignitati, ac in Regem beneficentiæ planè incredibili, verius quam legi vlli de regalia, debet attribui.

A

QVÆSTIO XVI.

Explicantur dubia ad materiam de regalibus spectantia.

PRimum, *Quæ bona temporalia complectatur Regalia, & an naturalia solum?*

Bona ego temporalia naturalia, seu fructus naturales nomino, quos, vel quæ, terra, seu fundus, beneficiario alendo attributus, vbere, lætoque sinu parturit, præter quæ sunt & alia, quæ dicuntur ciuilia, cuiusmodi sunt quæ Episcopale sigillum, aut ciuilis iurisdictio gignit.

B

Dico ergo primò, *Fructus naturales temporalium, pro quibus recognosci, ac fidelitas Regi ab Episcopis soluta est iurari, eidem pro rata temporis, quo est aperta Regalia, debitos videri.*

Ratio est, quod beneficij, peræque ac rerum dotalium fructus, sint pro oneribus debiti. *Cum secundum Apostolum qui altario seruit viuere de altari debeat, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede*, Innoc. III *in c. p. non secundum 16. de præb.* quare inter defuncti beneficiarij, hæredes & successorem in beneficio, pro rata temporis, quo ille beneficij munera expleuit, diuidi fructus consuesse, habet Fabric. *lib. 1. tract. 2. de patrimonio num. 50.* sed aperta Regalia tam per se, quam Oeconomum, id Rex laborat, ne vacantis Episcopatus aut Abbatiæ bona temporalia, vt domus, castra, prædiaque inuadantur, aut pereant, quæ eius caritas, curaque, sine mercede esse cum non debeat, mirari nemo debet, si quo tempore, conseruandis Abbatiæ vacantis aut Episcopatus bonis dat operam, eorum sibi fructus vendicet, sanctæ Capellæ canonicis applicandos, in quo eum contra ius, fasque nihil facere probat, Coquill. in *quæstio. & respons.* 154. Choppin. *lib. 2. Monast. titulo 5. num. 7.*

C

D

Dico secundò, *Emolumenta quæ ex Episcopali colliguntur iurisdictione*, legibus Galliæ sic esse inter Capitulum, regiosque diuidenda Oeconomos, vt quæ ex sigillo proueniunt, pro collationibus, Confirmationibus, institutionibus, literis tonsuræ & Ordinum, dispensationibus, & eiusmodi aliis, Capitulo relinquantur, quæ vero ex sigillo proueniunt, pro citationibus, monitionibus, insinuationibus, vniuerseque ex omnibus dependentibus à iustitiæ tam ciuilis quam criminalis exercitio, hæc ad Oeconomum pertineant, vt anno 1587. vacante Episcopatu Andeg. fuisse cautum, recitant Chenut. *in decret. tit. 1. cap. 4* de Bleyns *de Annatis litera T. in margin. qui litera V. eiusd. tract.* asserit Regi, eiusque dono ac munere, sanctæ Capellæ Paris. deberi,

E

iura decimarum, ac deportuum, pro rata temporis, à die obitus defuncti Prælati computandi.

Dubium 2. *Quando, & quo tempore, regalia sit locus in Gallia.*

Vacante Episcopatu, aut consistoriali aliquo simili beneficio, vt Abbatia, & conuentuali Prioratu, vacant autem quatuor his modis maximè, permutatione, obitu, resignatione, & rebellione aduersus Regem, permutatione quidem, & resignatione, quia Regi tantundem hic licet, quantum Episcopo fas foret, si viueret, at conferunt Episcopi beneficia, tam compermutantibus, quam resignatariis, vacant hæc ergo, vtroque modo assignato tempore regaliæ.

De morte dicere nihil est necesse, cum per eam, beneficia possessore destitui sit certum, factoque ac iure, vacua esse.

De rebellione, loquitur Forgetus in *tract. iuris regal. num. 16.* Peleus in *forensib. lib. 1. act. 27.* nam si sunt peccata grauia depositione digna, si qui scelus indignum homine, eoque ministeriis mancipato Ecclesiæ conscivit, de gradu deiici potest, esse fœdius nullum, maiusque perduellione cum nequeat, eius auctorem ac conscium, ferendum quis putet? quis in magistratu quem cum cura animarum obit, vt sunt Episcopatus, & cœnobiarchia, cum multorum exitio, scandaloque retinendum existimet?

Illico fanè ac est Episcopi rebellio, per famam publicam, aut informationem notoria, etiam citra vllam condemnatoriam sententiam, aperiri regaliam, cùm vsus communis regni, tum ratio ipsa indicat, quam auctoritate ipsi sua stabiliunt, firmantque Forgetus & Bleyanus supra.

Dub. 3. *An dignitates Cathedralis Ecclesiæ, de eorum sint beneficiorum genere, quæ vacent tempore regaliæ.*

Eo comprehendi iure non posse, qui asserunt, in eam mentem veniunt, quod eas, in curatorum classem transcribendas putent, ita autem vt sentiant, auctoritas facit Ioan. Papæ XXII. in *Extrauag. execrabilis parag. quantum autem de prabendis tit. 3.* vbi dignitates haberi posse plures negat, quod curam animarum habeant: ergo cum quæ sunt talia, in iure non sint Regio cum aperta est regalia, dignitatum collatio futuro est reseruanda Episcopo, Regi tribuenda nullo modo.

Secundo, sunt dignitates opinione omnium, inter beneficia duplicia, at non alia quam quæ simplicia, rex conferre solet aperta regalia: ergo, &c.

Respondendum argumento priori, Archidiaconos in dignitatibus censeri quidem, negandum tamen, iis de iure communi iurisdictionē in foro externo cōpetere, sicut nec curam animarum in interno, quæ tamen est curati beneficij notio, cum in Philippina remouentur à iure regaliæ beneficia eius generis.

Scio illos in nonnullis Galliæ Episcopatibus suspendere, excommunicare, & interdicere solitos fuisse olim, vt de Cathalaunensi refert Renat. *de sacra polit. lib. 1. tit. 8. num. 21.* proque hoc iure, per consuetudinem quæsito, Archidiaconos possessorio agere in foro posse, sed hæc cum forum externum spectent, ad rem non faciunt, quia Curata beneficia, proprie animorum procurationi, culparum expiatione per Sacramenta dant operam.

Secundi argumenti neganda minor, ad confirm.

Respondend. nomine beneficiorum simplicium, quorum duntaxat collatio tempore Regaliæ permissa esse Regi dicitur, ea intelligi, quæ non sunt Curata, hoc est talia, quæ qui possidet, cuiusquam curam non habet, quo modo in *cap. si eo tempore 9. de rescriptis in 6. & cap. 1. de filiis presbyteror. item in 6.* curati beneficij nomen capitur.

Quare verissima est opinio, Dignitates, Officia, Personatus in eorum esse beneficiorum serie, numeroque, quæ Regi conferre occasione Regaliæ est permissum, quia non sunt hæc Curata beneficia propriè, cum non versentur circa forum pœnitentiale, seu Sacramentorum administrationem, & diuini verbi prædicationem, *cap. dudum parag. verum ne Parochiani de sepultur. in Clement.* sed impropriè, quatenus est eorum vis omnis in iurisdictione externa contentiosi fori, à qua habet, quisquis ea est præditus, ius visitationis, inquisitionis, & absolutionis impertiendæ à censuris cum est necesse, aut vtile.

Dub. quartum, *In quos sint vsus impendendi temporales vacantis Episcopatus reditus.*

Cum multa sint, eaque illustria Regum Franciæ pietatis aduersus Deum argumenta, tùm illud maximè, quod à prouentibus Ecclesiasticis puras esse manus suas, animumque velint: quare eos iure sibi regaliæ vacante Episcopatu debitos, non in proprium, sed Ecclesiæ, ac ministrorum eius commodum traducunt, nam non contenti, eos nonnunquam pro regia sua munificentia, futuro Antistiti ad inopiæ suæ subsidium, Occonomi collectos manu seruare, Canonicis Palatini sacelli ad Luteriam, ab longo iam æuo fruendos transcribunt, Et quidem, vt eius Thesaurario, iura à Pontif. Romano Episcopalia, Carolus eius nominis quintus obtinuerat; ita illum, eiusque sodales vicissim est Carolus VII. temporalibus Episcopatuum vacantium bonis ad triennium dignatus, quam eius in Ecclesiam caritatem imitatus Ludouicus X. eadem quandiu ipsi vita superstes foret, ad celebritatem diuini cultus ampliorem, instamque operæ in eo procurando mercedem

mercedem, attribui voluit, in quo, ei exemplo ipse suo aliquot ante sæculis Ludouicus Ludouici, Grossi filius præiuerat, nam vt in Codice veteri manu exarato, quem ab Ecclesiæ B. Virginis Parisiens. tabulario, depromptum legisse se Renatus asserit, in *lib. 1. de sacra polit. tit. 7. num. 16. dum vacante Episcopatu, vniuersa ad Episcopalem statum pertinentia, in ipsius essent potestate, rogatu & admonitione canonicorum sanctæ matris Ecclesiæ Parisiensis, luminaria amplificauit, atque sicut in præsenti scripto continetur, absque vlla imminutione ad decorem domus Dei, in perpetuum obseruari præcepit.*

Ex his ergo beneficiorum vacantium obuentionibus, ac bonis temporalibus, ærario regio, lucri accedit nihil ac commodi, Canonicis sacræ Capellæ Parisiorum, eorumque ministris non parum, hæc enim iis Carolus nonus in perpetuum attribuit, quem deinde sunt secuti Franc. I. Henricus II. Carolus IX. quorum diplomata nosse qui volet, Renati politiam consulat, eiusque *lib. 1. titulum 7.*

Dubium quintum, *Claudi regaliam quando, & quomodo oporteat.*

De tempore certi nihil habeo, cum enim claudi hæc nequeat nisi post recepta à Pontifice diplomata, quibus nominatus à Principe, in vacantis Episcopatus possessionem ire permittitur, sit autem incertum, quando ex vrbe ad eā sint ventura, de tempore cessaturæ Regaliæ certo aliquid velle asserere, diuinare est. Quare ad alterum, quod est secundo loco in quæstione positum, gradum facio.

Et Dico, claudendæ hoc est terminandæ regaliæ, quatuor esse necessaria, primum est, nominati à Rege ad Episcopatum approbatio per Pontificem, seu admissio eiusdem, bullato diplomate firmata, quia eius est solius creare Episcopos, solius, Dei Ecclesiam illis regendam tradere, facere, *vt in Ecclesiis seu capellis suæ Diœcesis, habeat canonicam obedientiam, subiectionem, & reuerentiam, iustitiam subiectionem, & reuerentiam, institutionem, & destitutionem, correctionem ac reformationem, ac censuras Ecclesiasticas, iurisdictionē quoque causarum omnium, ad forum Ecclesiasticum de iure spectantium, pœnitentias, & Sacramentorum omnium, quæ ab Episcopo sunt recipienda.* Honor. III. in *cap. conquerente 16. de officio iudic. Ordinar.* Ergo cum finem regalia non habeat, nisi qui Regis beneficio vocatur ad Prælaturam, eius administrandæ sit capax, quod non accidit, nisi post Bullas collationis sibi de ea factæ testes, ex vrbe acceptas: claudendæ ergo regaliæ necessaria est Pontificis approbatio, literis testata authenticis.

Secundo, his est addenda iurisiurandi religio, de fidelitate exhibenda Regi.

Tertio, ab eodem, adiiciendæ sunt ad ratiociniorum Præfectum literæ, quibus de præstito sibi iureiurando fides fiat.

Quarto, literis insuper est opus, quibus ab eorundem ratiociniorum Præfectis, mandetur Oeconomo, seu regio Prælaturæ vacantis administratori, vt nouum prælatum possidere patiatur. Possessio quādiu non capitur, regalia non clauditur, vt aduersus Meldens. Episcop. pronunciasse Senatum Parisiens. 1577. scribunt Filierus in addit. ad Papon. *lib. 2. tit. 3. arresto 3.* Charohd. *lib. respon. c. cap. 3.*

Dubium sextum, *An ex perduellione, aut transitione ad hostes, ante sententiam, regaliæ sit locus.*

Dubitandi esse hæc causa potest, quod excidere, seu iure conferendæ præbendæ priuari sit pœna, at hæc necessario non subitur nisi per iudicis sententiam.

Secus dixere alij, inducti hac causa, Quod regaliæ illico pateat aditus, ac Diœcesis pastore est orbata, at hanc Episcopus tacite (inquiunt) abdicat, cum ad Principis hostes deficit: nam cum illā regere, cū in ea subsistere ac manere nequeat, & patriæ simul ac Principis studere hostibus, turpi fœdoque transfugio cum illam & istum diserit, Episcopi nomen tacitè abiicit, magistratui quem ea vox significat, eiusque procurationi renunciat.

Non placuit hæc opinio Ruzæo *priuileg. 35. de Regal. iure*, etsi sit tam communi fori vsu, quam iudicio Senatus approbata. Hæc illi.

Rem ego distinctione conficiam, quam duplex explicabit enunciatio.

Prima, si de Episcopatus, id est, dignitatis Ecclesiasticæ priuatione agitur, non est hæc ipso facto, ac sine declaratoria criminis admissi sententia, subeunda necessario.

Primo, quia re sua abire nemo debet sub peccato, nisi iussus per iudicem, aut canonem. At eiusmodi proferri nullus potest, & si daretur, ei non nisi post sententiam parendum foret. Nam pœna Ecclesiastica, quæ hominem priuat, siue illa sit temporalis, vt mulcta pecuniaria, siue mixta, inflicta etiam ipso facto, vel ipso iure, locum non habet in conscientia, ante sententiam, vt docent Syluest. *verbo Assassinus*, Suar. *lib. 5. de legib. cap. 8. num. 5.* Azor. *tomo 1. lib. 5. cap. 7. q. 1 & 3.* Ergo cum beneficium res sit ex spirituali iure, & prouentibus composita, maxime vero Episcopatus, perduellis eo non excidit ante sententiam condemnatoriam.

Equidem cum Arnulphus Lotharij regis filius, & Remensis Archiep. à Rege ad eius æmulos regnique desciuisset, etsi Regii iurisiurandi lege ac religione esset addictus, Hie-

tarchia tamen regio munere non excidit, nisi post sententiam in eum dictam à Synodo ea de causa Remis coacta.

Enunciatio altera, simul ac pedem è regno Episcopus extulit, factusque est regiarum partium desertor, non expectata sententia condemnatoria, regalia se aperit, quæque beneficia ab eo conferri debuissent, collationis esse incipiunt regiæ.

Ratio est, quod hæc sit in fructu, at velle Regem, Reip. hostem ac suum his gaudere bonis, quæ solis tribui amicis debent, quis putet? quare cum ea non deceat esse ἀδέσποτα, ac sine Domino, talem autem habere aliquem nequeant, nisi ei sint collata, hæc illum, illico ac vacant, oportuit posse idoneo homini regaliæ nomine, iureque dare.

Dubium septimum, *An Prioratus Monastici sic regalibus subsint, vt ipsorum collatio, cum vacant, Regi competat non Capitulo, aut Pontifici.*

Non sunt Priores omnes vniusmodi, quidam enim sunt Claustrales, Conuentuales, aut sæculares alij *Clement. de rescript. cap. 2.* Conuentuales præficiuntur conuentibus siue cœnobiis, à sede Abbatiali remotis, habentque ab Abbate in Cœnobitas iurisdictionem, & consequenter dignitatem, qua priuari ab Abbate sine causa nequeunt.

Claustrales sunt ij, quibus claustrorum seu Monasterij in quo est sedes Abbatialis, Monachorumque in eo degentium cura demandatur, iurisdictione tamen penes Abbatem remanente, à quo ab officio remoueri quoque possunt: seculares sunt ij, qui possunt à simplici Clerico possideri.

Iam ergo dico primò, *Prioratus tam Conuentuales, quam simplices, quos ab Episcopo cum viueret conferri oportebat, eo fatis functo, deuolui ad Regem, ab eoque dum viget Regalia, conferri posse.*

Ratio est, quod quæ Episcopo erant in simplicium beneficiorum collatione permissa, dum superstes erat, hæc Regi, eo mortuo regaliæ ope ac beneficio sint licita, sed ex hypothesi in Episcopi de mortui iure erat eorum prioratuum collatio, nec sunt ipsi curata beneficia proprie, non Parœciaca sacerdotia, cum his non sit, plebis Christianæ curatio annexa vlla, quæ tamen est Parœciæ intelligenda nomine.

Verum enim (inquies) inest his Prioratibus animarum curatio, nam qui illis præsunt, animarum curam habent, *intraque annum computandum à tempore collationis, seu commissionis sibi factæ de ijs, & possessionis adepta, aut intra 25. ad sacerdotium promoueri debent*, quod si cessante rationabili causa, id assequuti non fuerint, *eo ipso*, inquit Clemens V. *nulla etiam monitione præuia, prædictis prioratibus sunt priuati; clementina ne in agro Dominico parag. cæterum.*

Respondendum, curati beneficij nomen, ad Parœciale restringendum esse, ex Bonif. VIII. mente, in *cap. statutum 22. de elect. in 6.* vbi est his verbis: *Statutum Gregor. X. Papæ prædecessoris nostri, de ijs, qui ad Parœcialium Ecclesiarum regimen assumuntur promouendis ad sacerdotium intra annum, alioquin ijsdem Ecclesiis sint priuati, quod cum sit pœnale, restringi potius conuenit quam laxari, declaramus ad Collegiatas Ecclesias, etiamsi alias Parœciales extiterint, & assumptos ad earum regimen, non extendi, sed antiqua iura seruari debere potius in eisdem.*

Est hæc sententia probabilis, contrariam tamen in foro sequi inter iudicandum magistratus regios, scribit Choppinus *de sacra polit. lib. 1. titulo 7. num. 19.* quos quia ita sentiendi causas habere probabiles existimo, ab eorum in praxi opinione, minime recedendum censeo.

Dico secundò, *Prioratus qui claustrales appellantur, regaliorum iuri non subesse.*

Causa est, nec obscura nec leuis nempe quod ad beneficia sola ius hoc Regaliæ se extendat, at non est Prioratus claustralis beneficij censendus nomine, sed personatus sed Officij, Bleyan. *de benefic. cum dignitate n. 29.* Argumento est, quod non sit perpetuus, quod in quibus cœnobiis regulariter viuitur, Prior ius non habet percipiendi reditus, sed Abbas quod tamen est beneficio essentiale ac intrinsecum ex dictis antea. Postremo quod qui eo fungitur, à sede Apostolica, vel legato eiusdem, iudex delegatus dari non soleat, *Clement. de rescript. cap. etsi principalis 2.* vt possunt beneficiarij in dignitate constituti, quod est argumentum, pro tali eum in iure non haberi.

Dubium octauum, *An beneficium, cuius ius ac titulus, cuipiam est Clerico ritè à Pontifice, aut Episcopo collatus, vacet per regaliam, si eius, necdum est à prouiso per eorum alterutrum, inita possessio?*

Omnino, quia locus est Regaliæ, cum beneficium vacat, vacare autem intelligitur, cuius non est certus & legitimus possessor, Robertus *rerum iudicatarum lib. 3. cap. 1.* Ioan. Gallus *parte 5. styli Parlament. q. 168. & q. 188*

Confirm. non censetur vacare beneficium, cuius possessionem is seruat, cui ob culpam aliquam, lex canonica titulum, iusque ademptum esse voluit, nam quæ iure vacant, his vltrò ac non accepta ante de eo sententia declaratoria, & executiua, abire nemo debet sub culpa: facit ergo ad complementum tituli possessio, hoc sensu, quod beneficiarius audire ac dici perfectus nemo queat, nisi re possessa, à qua beneficiarij rem, nomenque trahit, vacant ergo si non iure, at facto saltem ea

Sacerdotia,

Sacerdotia, quæ dominum & possessorem verum, certumque non habent, quo modo, bona vacantia, derelicta, ac neglecta, dicuntur ἀδέσποτα, quod ea in potestate sua manuque nemo habeat: quare quæ beneficia sunt, eiusmodi, hoc est necdum à quoquam occupata, ac possessa, regaliorum subesse iuri, Senatus censuit, Tourneto teste *littera R. verbo regalia num. 23.*

Dubium nonum, *Ecquid custodi Regalium, hoc est, Oeconomo regio, dum est possessore beneficium vacuum, liceat eius mobilia bona vendere, lacus piscibus nudare, nemora scindere.*

B Respondend. non alios Regi, eiusque Oeconomis de beneficio vacuo fructus videri debitos, quam quos quotannis terra parturit, aut sylua gignit: quare si cum viuere Episcopus desiit, illi nec stagna piscari, nec ligna scindere eo anno constitutum erat, id Oeconomo tentare & aggredi non licet, vt Senatusconsulto veteri definitum tradunt scriptores Galli, quum enim anno 1263. inter custodes Regalium Suession. Ecclesiæ ac Episcopum, defuncti successorem mota lis foret, *super vinagiis, Boscis, & Maieriis. De Boscis determinatum est, quod executores Episcopi mortui habebunt Boscum copatum tempore mortis suæ. De Maierijs vero determinatum est, quod ea quæ acciderunt tempore Episcopi, sunt Episcopi, & ea quæ acciderunt tempore Regalium, sunt Domini Regis, & pertinent ad huiusmodi Maierias, census venta, inuestitura & similia*: Ita Renatus *lib. 2. de Domanio tit. 9.* ex vetusto Curiæ Codice *folio 130.* Expressiora sunt ista quæ ex Ioann. Galli commentariis sunt petita *parte 7. styli Parlamenti. Cum ex parte Capitul. Aurelian. nobis denunciatum fuisset, quod custodes Regalium Aurelianens. sede Aurelian. D vacante in grossis minoribus Episcopi Aurelian. faciebant vendas inconsultas & indebitas, ordinatum fuit quod vendæ inceptæ tempore Episcopi perficerentur, & expletabuntur. Vendæ vero, quæ in dictis grossis boscis erant mercatæ, & signatæ, tamen non erant venditæ, nec venditoribus liberatæ, non expletabuntur, nec vendentur.*

Dubium decimum, *An sit satis, vt beneficium vacare censeatur in Regalia, eius possessionem per Procuratorem ingredi, eius ore linguaque, Regi fidelitatem promittere, ei se tanquam E Domino submittere.*

Priusquam de quæstione proposita quid iudicij habeam, explicem, notare placet, beneficia quæ iure & facto simul, aut facto tantum, vel iure vacant, cum se Regalia, morte Episcopi aperit, si sunt simplicia, in iure esse regio. Vacant iure, per non promotionem ad sacros ordines, tempore per canones præstituto, per contractum matrimonij, ingressum religionis, & professionem secutam. Facto autem quando non est qui illa possideat, est

A autem possessio triplex, vt habet Glossa in *cap. cum nostris de concess. præb. Quædam* plus iuris habet, quàm facti, quædam iuris & facti multum habet, alia parum iuris, sed facti plurimum, qualis est ea, quam quis corpore acquirit, & cui corpore incumbit.

Secundo notare lubet, veteri regni more, ac regia Philippi lege, in ius regium omnia beneficia per regaliam concedere, quæ cum diem suum Episcopus obit, nulli sunt collata, aut si sunt, eius cuius intererat in ea ingredi, incuria negligentia que non sunt possessa. ita Philippus in Philippina. *Sçauoir faisons que nos deuanciers sont en possession de donner les Prebendes, Dignitez, & Benefices vaquans de droict & de faict, ou de droict tant seulement, ou trouuez non occupez, & vaquans tant seulement de faict*: his ita præsuppositis,

Dico satis non esse, vt conferendi beneficij ius Regi ademptum censeatur, quod in eius possessionem, alieno, id est, Procuratoris ministerio ac opera neopiscopus iuerit.

Primo, quia possessionis fictæ idem effectus esse non debet, qui veræ, sed capta per alium possessio ficta est non vera, sit hæc C enim in rebus mobilibus earum apprehensione, in immobilibus vero ingressu vel sessione, *lege naturalem parag. 1. dig. de acquirend. poss.* quorum nihil simile in præsenti casu accidit. Quod autem possessio quæ talis est tantum, fictione iuris, idem in præsenti materia non operetur quod vera, patet vel hinc maxime, quod eam Curia reiiciat, quod ei locum hic nullum in Regaliæ præiudicium esse velit, vt crebræ eius ac frequentes super hac re datæ, diuersis temporibus sententiæ significant.

Quod autem nouus se Præsul fidum Regi ac fidelem fore, per se, & non alium, adhibita iurisiurandi religione polliceri debeat, probant quæ sequuntur.

Primum, quod tam iuramentum, quam cientare hominium, personæ ad Episcopatum electæ sint annexa, alias iusta Principis obsequia, quæ facturam se ore non nisi alieno spopondisset, detrectare posset, ac cum placet, eludere: quare ab electis fidelitatis in Principem, per seipsos iuratæ, exempla suppeditant historiæ plurima, nulla per alium.

Quid? quod per alium quam Episcopum, Regem tangi, eius ori osculum imprimi, (quæ in præstando fidelitatis iuramento ceremoniæ, adhiberi solitæ erant) non deceat: promissa ergo Regi per procuratorem fidelitas, beneficiarium à regaliæ iure non eximit, alteri ergo, à Rege vt vacans conferri poterit, quam ei, cuius nomine Procurator est illi fidelitatem pollicitus.

Dubium vndecimum, *An Episcopo, cui Rex Episcopatus administrationem indulsit, munera Ecclesiastica conferre, constante Regalia liceat?*

L

Nequaquam; primo, quæ vt est *in reg. iuris reg. 81. In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus*, at quis credat, Regem, si de eo rogatus esset, potestatem Episcopo facturum fuisse conferendi vacantia sacerdotia, quæ tum in eius sunt iure, ob non clausam regaliã? Deinde *in argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa de regul. iuris reg. 78.* firmum ergo ex eo argumentum duci nequit, quod regio permissu, res Episcopatus sui negotiaque Episcopus administret, ad eum quoque similiter, sacerdotiorum in regalia vacantium collationes spectare, quam ego sententiam hòc existimo nomine, magis probabilem, quod *sufferentia non tollit regaliam quoad collationẽ beneficiorũ libro in regalia vacantium*, vt est iisdem verbis *in lib. Cursæ*, qui inscribitur, *olim folio 21.* Secus est de collectione fructuũ, quos Episcopo cõcedere cũ Regi placet, ante præstitum ab eo fidelitatis iuramentũ, eidem hos quoq; quàm optimo debitos iure esse, nemo ambigit, dũmodo induciarum tempus ei à Rege cõcessarum, Senatui, & Magistris rationum principalium probetur, exindeque manus regia solvatur, Renat. de *Domanio lib. 2. tit. 9. n. 19.*

Dubium duodecimum, *Quandiu & quanto temporis spatio, censenda sit durare Regalia.*

De hac quæstione duo habeo dicere, primum eam non claudi, *donec & quousque futurus Episcopus debitum fidelitatis iuramentum fecerit*, fuerintque testimoniales de eo literæ, rationum Magistris, seu computorum cameræ exhibitæ, ab iisque ærarij publici quæstori ac Oeconomo regio imperatum fuerit, Episcopo amodo molestus esse ne pergat, sed sua eum possidere bona, eorumque fructus sinat.

Secundum, iura regaliæ, non nisi post exactum triginta annorum spatium præscribi posse: quare etsi recens factus Episcopus, officio fuerit functus, Regique fidelem se ac obsequentem fore pollicitus fuerit, tamen si quia Regem latebat, si quia domo aberat, si quia nullus fuit qui peteret beneficium, quod Antistite fatis functo vacauit, illud ipsum non contulit, sed Ordinarius defuncti successor, Rex quoties & quando erit illi placitum, repudiato Episcopi candidato, deque beneficio ab eo obtẽto auctoritate quã valet egredi iusso, ante expletum tricennium, iure suo, id est Regaliæ, subrogabit alium, cui lege regni vsuque communi fori est prohibitum, si quando inter eum, prouisumque ab ordinario, lis de iure beneficij exoriatur aliqua, cum eo componere, aut acquisito iure in eius gratiam cedere, antequam suum Regalia effectum auctoritate sit iudicis consecuta, quia esset eiusmodi cessio Regi noxia, vtpote eius iuri contraria.

Quod si forte à die quo beneficium vacasse constat, anni elapsi triginta forent, tum Regaliæ locus non esset, ita Ludouico XII. decernente anno 1499. his verbis: *Auons statué & ordonné, statuons & ordonnons qu'es collations en regale, qui par nous seront doresnauant faites, sera declaré le temps de l'ouuerture d'icelle, & si auparauant trente ans l'ouuerture auoit esté que l'on ne despeche les collations & dons en regale.*

Dubium decimum tertium, *An in permutatione locus sit Regaliæ, sensus est, vtrum Regis cum compermutantium alter compermutati beneficij possessionem non inijt, antequam eius loci vbi est situm, Antistes, diem suum obiret.* Vtrũ (inquam) Regi liceat illud fruendum, regendumque dare postulanti regalistæ.

Licere vero vnica hæc mihi ex Philippina petita ratio persuadet. Quod quæ beneficia vacant aperta regalia, hæc plenissimè regiæ sint potestati quoad collationem obnoxia, at quæ possessorem desiderant, vacant facto, conferri ergò vi regaliæ poterunt, Episcopo mortuo.

Verùm enim (inquies) non est possessore beneficium vacuum, quamdiu est in alterutrius de compermutantibus potestate ac manu. At id in præsenti causa accidit: namquamdiu negligentia sua compermutans, compermutati beneficij cum suo, possessionem non init, remanet alter è compermutantibus possessor eius quod mutauit, *& fingitur non resignasse*, non est ergo habendum pro vacuo.

Respondend. niti contra Regem fraudibus, in rem suam ac commodum licere nulli, fictiones autem in Regalia vt odiosas, vt graues, non recipi, Charondas *lib. responsion. 1. art. 4.*

Dubium decimum quartum, *An litigium Regaliam faciat, sensus est, an beneficiũ, de quo inter duos aperta per Episcopi mortem Regalia contenditur, in ius incidat Regaliæ.*

Omnino; quia quæ duæ res Regaliæ locum faciunt, tempus quo sedes vacat, & beneficij conditio, hæ pro Rege, eiusque in beneficiorum collatione potestate in vim regaliæ, faciunt ambæ, nam ex hypothesi, cum inter se in iudicio Clerici duo super beneficio altercarentur, Episcopus viuere desijt, & quia istud neutrius erat, si minus iure, facto saltem vacabat, cum eius possessionem neuter firmã haberet ac stabilem, facit ergo litigij ratio, vt beneficium vacare censeatur, maxime si litigium non sit iniquum, sitque is, qui de facto possidet, iustus beneficij possessor. Itaque si is qui verè possidet, iniustus sit possessor, petitor autem qui litem intendit, titulum iuris habeat, & legitimam institutionem, & interim pendente lite aperiatur Regalia, vacatione sedis Episcopalis, tunc litigium faciet

Regaliam

Regaliam Annæo Roberto teste *lib. 3. cap. 1. rerum iudicatar.*

Dubium decimum quintum, *An beneficia vacantia in regalia, reseruare sibi possit Pontifex.*

Non posse cum multa probant, tum illud maxime, quod nullus reseruationibus in Gallia sit locus. *De cætero* (inquit Leo decimus in *Concordat. rubrica de reseruationibus*) *non dentur aliquæ gratiæ expectatiuæ, ac speciales, vel generales reseruationes ad vacatura beneficia, per nos & prædictam sedem non fiant, & si de facto per importunitatem, aut alias à nobis & successoribus nostris, & sede prædicta emanauerint, illas irritas & inanes decernimus.* Reseruatio generalis erit, si Papa collationi suæ, omnia in Regalia vacatura, cuiuscunque tandem sint generis ac modi reseruet, vt in *regula 3. Cancellariæ in Extrauag. Ioan. XXII. execrabilis de præb.* Specialis, si vnum aliquod tale beneficium, à se tantum conferri velit, cum vacabit, proindeque illud seruari sibi iubeat.

Causæ ita Leoni & Patribus statuendi fuere plurimæ, quarum non hæc vltima, quod huiusmodi reseruatio, non dubium captandæ mortis votum expectanti ingeneret *cap. nulla de conceß. præbendæ*, quod bonis omnibus, Gallis præ cæteris est exosum, ideo de moribus nostris, vsuque regni, exterminari per Concordata placuit.

Quid si vacet in Curia?

Respondetur ne tunc quidem subesse Pontifici.

Causa est, quod ea duntaxat beneficia seponere sibi Pontifex queat, quæ iuris sunt sui, qualia non esse quæ vacant in regalia, ex eo patet, quod hæc, sic Regi sint affecta, vt ab eo solo conferri possint, aut si ab alio, non nisi eius voluntate ac concessu, vt paulo ante exemplo Blanchæ sanctique Ludouici procuratoriis regni codicillis vidimus. Enimuero amantissimæ matri optimus filius, cum potestate regendi regni, ius conferendi beneficia quæ interim dum abesset, vacarent in Regalia, tradidit.

Dubium decimum sextum, *Quos fructus complecti regalia soleat.*

Non naturales tantum agrorum, ac feudorum, pro quibus, Regi tanquam supremo ac directo eorum Domino debetur hominium, idque pro rata temporis quo aperta manet regalia, vt Coquillæus tradit *in quæst. & respons. cap.* 154. cum Fabricio *de Ann. Deportu & iure reg. n. 38. litera S. in commentariis.* Sed alios, qui ex re, seu ministerio spiritali, aut quopiam cum eo necessitudinem habente, ortum habent, qualia sunt emolumenta spiritalis iurisdictionis, quæ ita inter Oeconomos, & Capitulum, in causa vacantis metropoleos Biturigum diuisa Fabricius loco citato *num. 39. litera T in margine*, asserit, vt qui ex sigillo Archiepiscopali procederent, pro collationibus, confirmationibus, institutionibus, literis tonsuræ, & Ordinum, dispensationibus, & id genus ministeriis spiritualibus, hi relinquerentur Capitulo possidendi, qui autem ex sigilli vsu, in citationibus, monitionibus, itemque insinuationibus, aut exercitio iustitiæ tam criminalis, quam ciuilis nascerentur, hi Oeconomo cederent, quod etiam Chenutij monitum fuit in *decret. tit. 1. cap. 4* & quanquam seruarentur olim Decimæ proximè futuro successori, habet tamen hoc tempore communis fori vsus, Senatus præiudicio multiplici firmatus, vt pro rata temporis, a die Prælati defuncti computandi, in Regis vtilitatem ac commodum transeant, Chopp. *lib. 2. de Domanio tit. 9. n. 15.*

Dubium decimum septimum, *Quibus se modis regalia aperit in Gallia.*

Per Prælati obitum, resignationem ac permutationem beneficij à compermutante possessi Forgetus in *tract. de personis Ecclesiastic. cap. 4.* Per Dignitatis nouæ adeptionem, vt Cardinalatus acceptati & recepti, Forget. in *tract. de iure regal. num. 31.* & quanquā nominatione sola Cardinalis, seu eiusdem, ad eum honorem per Pontificem sic nominati proclamatione, beneficia non vacent, si cum tamen acceptat, si oblatum recipit, à die factæ per eum acceptationis; vacatura sunt certe, secundum Fabricium *de deportu & simili vacationis modo.*

quarto, Prælati rebellio Regaliam parit, Forgetus in *tract. de iure regal. num* 16. & quidem cum est hæc notoria, cum per legitimam informationem cognita, ipso iure, & citra vllam sententiam condemnatoriam, locum Regaliæ tribuit, Bleyanus *de deportu*, & aliis similibus vacantiis, *lit. T. ad marginem.*

Dubium decimum octauum, *vbi ab Episcopo exhiberi Regi iuramentum fidelitatis sit necesse.*

Causa dubitandi in eo est, quod vt sunt regni prouinciæ diuersæ: ita & rationales Principis, hoc est ærarij regij quæstores, eius Prouinciæ colligendis redditibus præpositi, vbi versantur, quos postea Parisios transferant.

Quæritur ergo, an qui in minori Britannia beneficium est Regis benignitate, cum aperta esset regalia, consecutus, officium præstitisse sit censendus, cum Nanneti apud ærarij magistros publicos, iurauit in fidelitate Principi debita, obsequioque, dum vita superstes erit, nullo non mansurum tempore.

Affirmantibus fauere videntur quæ sequuntur. Primum, quod vbique eadem sit quoad hoc quæstorum regni auctoritas.

Secundum, quod cum indefinita propositio generalem vi sua æquet, pari quoad hoc ministerium prædi̇ti esse potestate omnes videantur.

Nihilominus in partem ire negantem oportet hoc tempore, quod anno 1624. 18. Aprilis Senatus Parisiens. sanxerit, nusquam nisi Lutetiæ, iure regni prisco ac veteri, præstationem homagij ab Episcopo valide fieri posse ac licitè. Itaque cùm ea cōstaret Nanneti à Leonensi Episcopo exhibitam, iudicatum est, pro infecta habendam videri, nec eadem clausam fuisse regaliam, proindeque collatam à Rege præbendam, post datam Regi à Leonensi Antistite fidem suam, de promouendis eius negotijs, obsequioque, quo vassalli ritu, ac fidelitate solent, ei non negando, videri benè ac legitime collatam esse. Significatum insuper eodem decreto, non alibi quàm Parisiis Regi fidelitatem iurandam esse, locum vbi id facere. Episcopos est necesse, computorum Lutetianorum cameram esse, qui de controuersiis in regaliæ materia natis sententiam ferrent, non alios ad id idoneos videri iudices, quam qui Parisiis, causis diiudicandis in foro præsunt. Tournet. *lit. R. num. 64.*

Dubium 19. *An aperta Regalia, resignationes in fauorem admittere Regi liceat.*

Est resignatio in fauorem, beneficij cessio in Superioris manus, cum designatione personæ, cui conferri Resignans velit, quæ resignatio, conditionalis ob causam dupli-cem dicitur: Flammin. *de resignat. lib. 1. q. 2. num. 14. & sequent.*

Primo, quia conditionē hanc coniunctam habet, si resignatario placuerit.

Secundo, quia est addita clausula, *nec aliàs, nec aliter, nec alio modo,* quæ in iure, conditionis vim ac nomen habet, cum conditione ergo facta resignatio in manu Regis, vtrum sit valida, & ab eo admittenda, cum est aperta Regalia, iam est videndum.

Posse autem, respondent scriptores Galli omnes, quia Canonicatuum ac simplicium beneficiorum in regalia vacantum, Rex est solus collator ordinarius: eum ergo (inquiunt) Papæ benignitate ista præditum esse potestate oportuit, sine qua resignantibus fieri non posset satis, praxim hanc sanè regni esse docent, Renat. *lib. 1. de sacra polit. tit. 7. num. 22. in marg.* Tour. *in verbo Regalia num. 81.* Seruinus *in arrestis.* Equidem non magis quantum cogitando possum assequi, repugnat resignari beneficium cum designatione personę, *& non aliter, & alteri*, quàm idem, compermutari alteri, quia vtrobique lex Episcopo dicitur, qua lege, personæ nuncupatim assignatæ, beneficiū tradi debet, cuius fit cum alio permutatio. Sed Diœcesi pastore orba, beneficiarij non quilibet, sed simplices, sua permutare inuicem beneficia, Rege annuente possunt: ergo & resignare cum conditione, cuius facta est antea mentio.

Dubium 20. *An ius Regi competens beneficia conferendi quæ vacant in Regalia, sit ordinarium.*

Quæstionis esse sensus hic potest, ecquid Rex delegatum tantùm in Sacerdotiis regali iure deferendis agat, an autem sit hæc facultas, sic eius connexa dignitati, vt ab ea seiungi nequeat.

Cohærere personæ regiæ regaliorum iura, nec ab ea disiungi posse, & ita ordinaria sibi potestate, non aliena, conferre beneficia, scriptorum est omnium communis ac peruagata responsio.

Enimuero est hic in Dei Ecclesia ordinarij censendus nomine, qui à Principe, lege, aut officio quod obit, rei gerendæ cuius occasione dicitur ordinarius, facultatem habet, at hæc in Regem concurrere, in eo reperiri ac esse, cui non est cognitum? hoc ipso enim quo imperat, quo regit, ad eum pertinere Regalia, eorūque iura omnia, nemo negat: ab hac ergo nobili prouincia qua defungitur, personaque quam sustinet ac tuetur, vt à fonte, manat hæc sacerdotiorum, cum sunt vacua, conferendorum auctoritas. Deriuatur item à Pontifice, sacrorum in Ecclesia Principe, vt indicat, canon, Adrianus 22. *distinct. 63.* ab ipsarum Ecclesiarum, cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine, *cap. generali 13. de electione in 6.*

Ergo Regi, cum nomine ordinarij in beneficiorum collatione, quæ Diœcesi Episcopo orba vacant, potestas non est neganda.

Quanquam non est ad eos restringenda limites, quibus Ordinariorum claudi scimus. Nec enim illa vt istorum, ad superiorem deuoluitur, cum stato ac definito tempore ea non vtitur: nec enim in hac causa, superiorem Rex vllum, Pontifice sic permittente ac volente, habet.

Quid? quod vacantia Romæ beneficia, tempore regaliæ Papa sibi tribuenda non existimet, vt Ordinariorum? Ioan. Gallo teste *q. 150. & 20.* quod non vt isti, Patronorum consensum expectare Rex debeat, quod patronis Ecclesiasticis ante non consultis, aut offerentibus, quem Rex beneficio admoueat, ei quem lubet, vltro præficit: quod Ordinariis facere non licet, cum iuri Patronatus Ecclesiasticorum, si Papam excipias, derogare eorum nemo queat.

Est & aliud Regem inter, & Ordinarios discrimen non leue, quod apertis in Episcopatu Regalibus, reseruare sibi beneficia in Regis præiudicium Papa non soleat, id autem

autem eum in collationum exceptione, quæ iutis sunt ordinariorum, tentare ac facere non sit vetitum.

Eodem pertinet, quod Ordinatiis, ea non sit à beneficiatio, debita reuerentia quæ Regi. Sit hoc pro fide, quod qui Ordinariis datam fidem fallit, non sit illico Sacerdotio priuatus, quo ab iis est donatus, cum qui Regi promissum non seruat, aut ad eius, Reipublicæque hostes transit, Episcopatu excidat, quod etsi Ruzæo minus arrideat Regaliorum priuilegio 15. est id tamen tam nostri, quàm prisci æui exemplis notissimum, anno enim 1520. cum in partes Caroli Cæsaris, inter quem, & Franciscum primum, graues tum & acerbæ intercedebant simultates, iussit Erardus, Cardinalis de la March, Leodiens. & Carnutum Episcopus, suo est Episcopatu illico iusta Principis sententia priuatus. Et quanquam, non sit suus Pelleueo Cardinali ademptus, quem tamen cum bellis ciuilibus fremeret Galia, Rege hinc pro iure regni sibi debiti pugnante, illinc Principum obsistente factione, ad eos defecisse constabat, certum est tamen, regaliorum nomine, iureque, canonicatum Senonensis Ecclesiæ, cuius ille Episcopus erat, petenti Regalistæ à Senatu adiudicatum esse, quod inter hostes viueret.

Est Hugonis Capeti ad Ioann. Roman. Pontif. Epistola, est & alia ad clerum Gallicanum Durocortori Remorum, concilij causa coactum, in qua de Arnulpho Lotharij Regis filio queritur, quod regiæ aduersum se beneficentiæ immemor, quod magistratus quē in Gallicana Ecclesia gerebat oblitus, quod iurisiurandi immemor, cuius se religione ac fide iteratò obstrinxerat, dedititium se illi fore dum viueret, ad hostes tamen, æmulosque imperij Gallici transiisset, quod eius factum cum Synodus turpe iudicatet ac fœdum, enimuerò eum regio Hierarchiæ munere, quo tum fungebatur, Remensique Præsulatu priuauit.

Dubium vicesimum primum, *An in principali sacerdotiorum collatione, quæ à Rege aperta Regalia, fieri solet, locus sit Regulæ.* Innoc. VIII. *de infirmis resignantibus.*

Negat Tournetus, nisi id Princeps cum resignantis aduersus alterum beneficiam voluntatem approbat, eiusque beneficium resignatario per resignationem relictum tribuit, id velle se significauerit.

Affirmant Choppin. *lib. 2. monast. titulo 3. num. 19.* Rebuff *in Concord. de regia ad Pralaturas nominatione, parag. 1. verbo dispendiose,* quam eis mentem iniecisse videntur argumenta sequentia.

Primum, quod id Rex postridie Idus Octobr. ann. 1592. sanxerit, eiusque rescripto Prætorianus Senatus calculos adiecerit.

Secundum, quod vacuo facto solio per Episcopi obitum, aut eius à Rege ad hostes infame transfugium, beneficia quot quot à cura animarum libera in eius Diœcesi vacant, collationis sint regiæ, at cum æger qui in alterius gratiam Sacerdotium eiurauit, intra vicesimum ab eius gratiosa cessione diem, fato præripitur, illud idem cedentis obitu vacat: poterit ergo libère iterum à Rege, cui voluerit, erogari modo sit dignus.

Confirm. cum patronus ad beneficium vacans per resignationem, ordinario præsentauit idoneum, potest præsentare & alium, si hunc mori contingat ante 20. dies, quia non præsentauit in casu mortis, fuitque prima præsentatio inanis, ac nulla, ergo & beneficium, semel iam ex cessione erogatum, Regi conferre est licitum, si quidpiam interim humanitus cedenti accidat, quod à Senatu Parisiensi anno 1494. decisum fetunt in causa possessoria pendente super capella Sancti Laurentij in Ecclesia Meldensi *nam alia est vacatio per mortem, alia per resignationem, & cum regula Cancell. 18. in vtilitatem facta sit collatorum omnium, illi derogare collatores omnes debent:* secus est seruanda. Rebuff. *de regia. ad prælaturas nominatione §. 1. verbo dispendiose.*

Dubium vicesimum secundum, *An in collatione beneficij vacantis per Regaliam, ius spirituale tribuatur à Rege, & si non, à quo?*

Ius spirituale obeundi officij, sacri faciendi, & cætera in quæ beneficiarium incumbere animorum causa est necesse, à Rege, prouiso non dari est certum, quia ius procurandæ Ecclesiæ, ac conscientiæ per Sacramenta, tam per se, quam substitutos sibi homines repurgandæ, in Episcopis residet, nec licet Regibus, sicut fanxit octaua Synodus, regimini se Ecclesiæ immiscere, Iuo *ep. 47.* est id Episcoporum proprium munus, quibus animarum suæ Diœcesis est commissa procuratio *10. q. 1. can. quacunque, & 12. q. 1. can. præcipimus:* quare etsi ex priuilegio Papæ, beneficia Rex conferat secundum Rebuff. *in tract. nominat. num. 10.* non tamen ius spiritale illis annexum. Idem ibid.

Rationes sunt istius rei plurimæ. Prima quod potestate ad id necessaria careat, cum sit omnis Regum authoritas penè in procuranda communi pace ac salute inter subditos posita, & non ordinanda Ecclesia.

Secunda, quod qua se Galli Reges auctoritate præditos aiunt, hæc in inuestituris tota versetur, at spirituale nihil hæ habent, cum per eas detur duntaxat ius in fundos temporales Episcopatuum, non in animas, non in Sacramenta. Inuestire enim Rebuffo auctore *in tract. de pacific. num. 19.* idem est ac in possessionem mittere, secundum Innoc. III.

in decret. in tantum de Simon. 36. nec enim vt A habet Iuo Carnot. *in epist.* 41. *Leges appellant inuestituram concessionis, sed possessionis*: ergo cum præter eam, beneficiario Rex nihil tribuat, ab eo ius functionis, faciendæ spiritalis non obtinet.

Eccui ergo, de beneficio prouisus à Rege, acceptam debet hanc gratiam? Ministro Ecclesiastico à quo instituitur. Inuestitus, inquit Rebuff. *in tract. nominat. q.* 15. *nu.* 10. *consequitur ius spirituale à Confirmatore, vel ab alio ministro Ecclesiastico.*

Dubium vicesimum tertium, *In qua beneficia cadere Regalia nequeat.* B

Primo, monialium Cœnobia, quæ S. Claræ instituto viuunt ac legibus, regalium iure non teneri, pro comperto habeo, quia non Ordinarij collatio, sed Monacharum electio, domus regimen Præfectæ confert.

Secundo, quæ sunt à nominatione, regia exempta beneficia, hæc à regalibus sunt immunia, cum ad ea non spectent alia, quam quæ Regem patronum habent; at isti ad præfecturas muliebrium beneficiorum maximè S. Claræ, nominare non est in more, ergo nec ea in regalia vacantia conferre. C

Et quamuis Henrici III. rescripto, de anno 1578. nominationi regię subdita fuerint, pristinam tamen ab ea exemptionem in iis mansisse, quæ sunt sanctæ Claræ, tribus magni consilij præiudiciis est certum, Bleyano teste in *Theoria lib.* 2. *tit.* 9. *& in tract. de beneficiis tam vtror. quam mulier. nu.* 30. *lit. O. in marg.*

Secundo sunt Monasteria quæ S. Benedicti memoriæ sunt dicata, maximè vero quæ montis Cassini legibus viuunt, à regalium iure libera, vt à Senatu declaratum aiunt anno 1599. per causam hanc scilicet, quod non sint eiusmodi cœnobiorum Abbates perpetui, sed quinquennales, ideoque exacto quinquennio quolibet, Capituli calculis continuandi sint aut mutandi. D

Quo Benedictinos, eodem gaudere quoque priuilegio Guillelmitas, nec eorū præfecturas, cæterasque id genus quæ sunt electiuæ, certoque circumscriptæ tempore, nec proinde perpetuæ, subesse regalibus dixit anno 1597. Senatus Tourneto teste *verbo Regalia num.* 93. E

Dubium vicesimum quartum, *An regulæ de verisimili notitia locus sit in Regalia.*

Sanxit Ioan. XXIII. qui primus esse huius regulæ auctor dicitur, ne facta beneficij collatio vllius roboris aut momenti foret, nisi post obitum, & datam gratiam huiusmodi, tantum tempus effluxerit, quod interim vacationes ipsę de locis in quibus personæ decesserint, ad notitiam collatoris verisimiliter peruenire potuerint.

Quæritur hic ergo, an si secus quid sit factum in materia regaliæ, sitque collatum à Rege beneficium, antequam tantum effluere temporis, à morte postremi possessoris potuerit, quantum erat propter locorum distantiam necesse, vt de eius obitu certum haberet nuntium, quæritur (inquam) an collatio per Regem occasione Regaliæ sic facta, valeat?

Dici posset primo, regulam hanc de verisimili notitia, de eatum non esse numero quæ vim habeant in Gallia, eo quod *stylus signatura habeat, quod et sit derogatum in hoc regno*, Gomes. *in reg. Cancell. de verisimili notit. q.* 8. sed quia aliam fori, regnique praxim esse scimus, in eoque legem hanc receptam, ac tanquam regni de Principis consensu factam esse, secundum Rebuff. *par.* 1. *praxis ad regulam de verisimili notit. glossa.* 1. *num.* 1. alia nobis est quærenda responsio.

Dico ergo videri mihi probabile, nullam in hoc casu fore Regis collationem, si eo sit temporis puncto facta, quo probabili admodum coniectura, ad illum peruenire eius vacatio non potuit, quia cum præ ite moribus, vitæque innocentia populares suos Regem oporteat, quod sit contra naturam à capite dissentire membra, legibus eum astringi suis quoad vim dirigentem, pauci negant. Id vero sit certum, causa est dicta, Rex non ante, vacantia beneficia in Regalia vllà dabit, quam sit probabile, certa ad eum, de illorum vacatione venisse nuntia.

Secus quam nos sentit, ac loquitur Renat. *lib.* 2. *de domanio titulo* 9. sed fundamento inani fretus, aut nullo. Veritas (inquit) opinionem anteuertit: ergo regulæ de verisimili notitia locus, non est in regalia.

Concesso enim Antec. neganda est consequ. quia etsi veritas opinionem præueniat, sitque regia sacerdotij vacantis collatio, tanquam verè vacantis obitu beneficiarij, non sequitur tamen Regem regula de verisimili notitia, quæ vim legis habet in Gallia, non teneri.

Dubium vicesimum quintum, *An quando non purè suo se Episcopatu abdicant Episcopus, sed iure sibi reseruato donandi beneficia quæ vacabunt, Rex non secus, aperta per cessionem resignantis regalia, ea conferre possit.*

Certum est, non nisi annuente Principe, posse Episcopatu suo decedere Episcopum, cum iure pensionis annuæ de eius fructibus exigendæ.

Ratio est 1. quia onus imponi beneficio nullum potest, sine consensu Patroni Laïci, eius enim interest, beneficij à se fundati bona non distrahi, eoque beneficiarium redigi, vt cumerit opus, illum redactum ad inopiam

piam

piam de necessariis ad communes vitæ vsus A iuuare nequeat.

Certum est a. posse Episcopum, cum facultate Papæ, ac Regis, ius beneficiorum collatiuum, pensionis sibi nomine seruare quia est hæc assignanda in fructibus. At in prouentibus Episcopatus, habenda est præ cæteris, collationum sacerdotalium ratio, reseruari hæ ergo cum facultate Papæ ac Regis poterunt.

Quæritur hic ergo, an cum de amborum cōsensu, sacra præfectura Episcopus cessit ea B lege, vt sacerdotia eum vacabunt in ius eius transeant, conferenda cui volet, ea Rex tradere nihilominus queat, in vim apertæ regaliæ, per resignationem Episcopatus.

Quorundam est opinio, id posse Principem, nec collationum retentione, in eiurando Pontificatu, Regaliorum effectum præpediri.

Sed contra, est pactorum fides, si peccare nolit, seruanda cuique. At tacita Regem inter, & resignantē Episcopum intercedit pactio, de hoc fructuum genere, quod est in C beneficiorū collatione positū, nomine pensionis seruando: ergo ei nequit adimi sine adimentis culpa, quæ duplex est, infidelitatis & iniustitiæ, vt enim stare promissis, eaque facere, ad fidem spectat, ita ea fallere, & à data fide recedere, ad infidelitatem. Ad iniustitiam autem, quia cum Episcopus ius ad benefici, sui fructus habeat, de quorum numero est beneficiorum collatio, iis priuari sine iniustitia non potest, priuatur autem, cum quæ ex pacto inter eum, & Regem mutuo, vacantia beneficia conferre debebat, hoc facere minimè permittitur. D Ergo contra iustitiam. Rex ergo contra quàm resignanti licere voluit, non potest sacerdotia dare quæ vacant in regalia, si Episcopatu se suo abdicauit Episcopus, eorum donandorum iure, penès se reseruato.

DISPVTATIO TERTIA.

DE ELECTIONE.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Electio.

ST electio, personæ idoneæ ad dignitates & honores Ecclesiasticos, plurium suffragiis *canonicè facta vocatio*, seu vt loquuntur alii, *Plurium in personam capacem & idoneam consensio solennis & legitima, ad prælaturam* C *administrandam Ecclesiæ.*

Vocatur *consensio*, quæ est electionis formalis causa, & non *optio*, vt loquitur Rebuff. *li.1.ca.13.* aut *Euocatio*, vt habent Corasius, & Gaufrerius in *Synopsi decretalium ad titul. de elect.* Sylu. *verbo electio 1.* Petr. Gregor. *lib. Syntag. 17. cap. 52. num. 18.* Quamuis enim simpliciter loquendo ac physice, electio sit medij alicuius præ alio approbatio, ad aliquem finem (vbi enim intellectus media fini consequendo opportuna, secum ipse librauit, vnum aliquod quod plus cæteris eo conferre D iudicat, voluntati proponit ac offert, quod ista approbans, electionem facit, vt Philosophi Theologique docent cum D. Tho. 1.2.*q.* 13.) etsi (inquam) sit electio rei approbatio, ac consequenter à consensu differat, cum consensus sit alicuius rei ab intellectu propositæ, quasi bonæ acceptatio, cui electio ordinem ad finem adiicit, cum comparatione mediorum ad illum, est tamen spectata vi vocis, propriè consensus animorum, iudiciorumque, in re aliqua volenda concordia, sicque non vnum actum, sed plures sibi similes E significat, 1. *ad Corinth. 7. Nolite fraudare inuicem nisi ex consensu.* Sic *nō coitus, sed cōsensus matrimonium facere dicitur*, quæ causa est, cur consensum nonnulli existiment, non simpliciter vnum actum esse, sed duos, intellectus nempe & voluntatis mutuo consentientium. Eodem ergo modo plures electores, singuli suis suffragiis quempiam approbantes vt idoneum, vbi consenserint, electionem fecisse dicuntur. Consistit ergo electio, in illa mutua consensione ad aliquid, itaut singulorum seorsim sumptorum suffragium, electionem faciat, sed conuocati, communiter consensum

præstare debent, vt ait Corasius *part.4 cap.3. num.11.* Debet hic autem esse *legitimus*, id est conformis legibus, quæ certas in electione circumstantias exigunt, sine quibus non sit hæc futura rata ac valida, *Legitimus* item, quia nisi sit à personis quæ sint capaces electionis, futura similiter est illegitima.

Sunt autem ad eligendum hi duntaxat apti, qui sunt de Collegio Ecclesiæ vacantis, aut benefic jelectiui, item qui impedimento carent, quale censuræ pariunt excommunicationis, & suspensionis ab officio, *cap. cum inter de elect.* defectus item ætatis, ordinis sacri, &c. Erit ergo consensus hic eligentium legitimus, ac *solennis* si formam sequatur, quam præscripsere canones, est enim solenne, idem ac quod certis legum institutis obseruatur, *leg. 7. dig. de in integr. restitut. Solenne ius*, quod Romæ vigebat, priuatorum conuentione non mutandum, *leg. 27. de reg. iur. Solennia accusationis in lege ÿ parag. quidam Dig. de adult.* subscriptiones, inscriptiones & satisdationes de conueniendo reo.

Solennis item tertium numerus vsurpatur pro septem, quos testamentis faciendis adhiberi lex iubebat. *Solennes actiones* quæ certis erant conclusæ formulis *leg. 2. parag. deinde dig. de orig. iuris.*

Addita est in definitione vox *eligentium* numero multitudinis, quia vnius non est electio, sed nominatio & præsentatio *cap. 1. de elect. & 16. q. vlt. can. vltimo. & 18. q. 2. can. Abbatem 2.*

Quid si Collegij pars amplior, eligendi erit incapax?

Penes reliquos, qui illud, cum exteris componunt, ius eligendi remanet, Syluest. *ver. electio 1. num. 2.* & colligitur ex *cap. gratum de postul.* Prælatorū in quem locum Glossa ait, etiam ad vnum ius electionis deuolui posse, cæteris vel mortuis, vel inhabilibus, quod Vlpianus dicat, ius plurium, ac electionis in vnum recidere, & stare vniuersitatis nomen vt conuenire possit, & conueniri, lege, *sicut dig. quod cuiuscunque vniuersitatis*, iste tamen solus, eligere se non posset, vt nec se ad beneficium offerre, *cap. per vestras de iure patronatus*, id enim ambitionem olet, nec carere suspicione potest arrogantiæ, qui magistratus ambit Ecclesiæ.

Est tamen, cum in vno, eligendi potestas resideт, quanta est ad id opus necessaria, nempe cum in ipsum est ab electoribus aliis compromissum.

Est autem electio duplex, propria & impropria, illa confirmatione superioris eget, non ista: quare illa, hoc est strictè proprieque sumpta electio, ius non dat in beneficio, sed tantū ad illud: iuxta *c. finale de concess. prab. in 6.* quod tamen posterior efficit, quā ob causam, dicenda est collatio potius, quam electio, vt ait Rebuff. *lib. 1. praxis cap. 13 n. 4.*

Est & altera inter eas differentia, nempe quod si electo humanitus aliquid ante confirmationem acciderit, beneficium non istius obitu, morteque, sed vltimi ante eum possessoris vacet: quare si eius beneficij, quod non nisi impropriè est electiuum, definitionem dari tibi postulaueris, respondebitur, appellandum id esse, ad quod alicui ius plenum per suffragia, independenter à cuiusquam alterius confirmatione tribuitur. ex quo sequitur, electum illico ac est ei de beneficio sic electiuo prouisū, illud administrare ac pro arbitrio regere posse, quod is qui est de numero propriè electorum, non potest ante confirmationem, *cap. nosti, cap. qualiter*, aliter iure ex electione quæsito priuatur, *cap. auaritia de elect. in 6.* Episcopi autem & prælati omnes qui promoueri, confirmari, aut à sede Apostolica consecrari debent, si ante acceptas ab ea literas authenticas, Ecclesiā ad quā sunt electi administrent, fructuum perceptione priuantur, suntque eorum acta irrita, Capitula autem, Conuentus, & quicunque alij eiusmodi Prælatos recipiunt, aut eis obediunt, à beneficiis suis suspenduntur, Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 12. num. 2.*

Debet autem hæc plurium in vnum consensio, canonicè fieri, hoc est secundum formam à Canonibus *de elect. cap. sequentia. cap. 17. 14. 24. & 28. 35. & 39.*

QVÆSTIO II.

Electionum quot sint formæ, seu modi.

TRes, non amplius Innoc. III. in *cap. quia propter 42. de elect.* per scrutinium, compromissum & inspirationem.

Prima, quæ & communissima, est in qua, tres de electoribus, singulorum suffragia inquirendo, & scrutando quid quisque sentiat, colligunt, vnde & scrutatores communiter sunt dicti, scrutinium enim est secreta examinatio & exploratio, num quis vt eligatur sit idoneus, quæ sint autem de huius electionis essentia, habet Sylu. *verb. electio 2. num. 12.* vniuersè dici hoc debet, vt rata sit facta hoc modo electio, est necesse, vt maior ac sanior pars Capituli in eundem consentiat, sicut habetur in *cap. in Genesi, cap. quia propter 42. cap. Ecclesia vestra 1. & 2. de elect.*

Est compromissum, electorum mutua inter sese conuentio, qua arbitri sententiæ, iudicique, staturos se spondent, hinc compromissarij Iudices, qui ex compromisso sunt sumpti, aut ad quos ex compromisso est itum. Cum enim vota suffragantium non raro di-

uidi

nidi inter se contingat, ex quo accidit Ecclesiæ negotia non geri, sed protrahi, aut perdi, placuit Pontifici, vt electoribus potestas esset eligendi vnius cuiuspiam hominis, aut plurium, quorum se iudicium sequuturos super electione facienda, aut facta religiose sponderent.

Fit per inspirationem electio, cum vno quasi impetu eundem omnes sibi præesse appetunt, ac in eundem, vno omnes quasi corde, & ore consentiunt.

Est autem hæc inspiratio duplex, euidens vna, qua nempe diuinæ vocationis ad regimen Ecclesiæ, argumenta vnum aut plura, diuinitus è cælo dantur electoribus, hoc est iis, quorum interest, mortuo dignum qui procuret impostenum Ecclesiam, sublegere, vt accidisse scimus Diuis Ambrosio & Nicol. vt est in *distinct. 61. can. statuimus 8.* quorum primus, *cum nondum esset baptisatus, est electus, alter ex laico: beatus autem Seuerus ex lanificio est assumptus.*

Est altera quasi euidens, estque in eo quod tractatu nullo præcedente in vnum omnes conspirent, Coras. inspirationem veram nominat & quasi inspirationem *parte 4. cap. 3. num. 9.* Panorm. in *cap. quia propter 42. de elect.* Sylu. *verbo elect. 2. num. 27 & 28.*

Vt vt sit de nomine, eligendi Abbatis aut Prælati canonice in Dei Ecclesia, tres sunt modi, per Scrutinium, inspirationem & compromissum, nempe, cum variantibus electorum sententiis, nec inter se de futuro Antistite assentientibus, de Capitulo aut conuentu duo aut tres seliguntur viri graues ac probi, quorum sit prudenti iudicio standum, *cap. causam quæ cap. in causis de electione,* & hi Clerici esse debent, iuxta *caput contingit de arbitris,* in quo prohibetur, *ne super rebus spiritualibus compromittatur in Laicum,* data autem ab his quibus licet, Compromissariis eligendi potestas, reuocari ab iisdem nequit, si tractatus est inceptus, *cap. in causis de elect. 30. & res non est integra, quia in tractatu iam processerunt electores ibid.*

QVÆSTIO III.

Electionem quæ fit per Scrutinium præcedere quid debeat, quid subsequi.

HAc de re, quemadmodum & de triplici electionis forma agitur in *Rubrica de elect. lib. 1. decretal. capp. 14. 24. 35. & 39.* ad varios autem electionum ritus pertinent *cap. 8. 21. 30. 32.*

Et primo quidem non nisi Prælato defuncto, & ita Ecclesia vacante, eligi debet qui ei succedat, *7. q. 1. can. factus 5. can. Nouatianus 6. can. denique 9. ead. q. & causa,* nisi forte prior ob culpam aliquam suam, ab Ecclesiæ

A sit gubernaculis submotus *7. q. 1. can. 1 sub. fin.* aut depositus ob inualetudinem animi *can. scripsit mihi 2. eiusd. q. & causa,* vel ob senectutem *7. q. 1. can. petisti 17.* aut de consensu Papæ & electorum, ad aliam commigrarit Ecclesiam *can. mutationes 34. can. Episcopus 27. Concil. Carthag. 4.*

Secundo, non nisi præcessore sepulto, facienda est electio, *cap. nullus 7. dist. 79. cap. bonæ memoriæ 36. parag. electionem, extra de elect.*

B Tertio, non nisi post tertium depositionis eiusdem, *dist. 79. can. nullus 7.* non ad clamorem populi *cap. 2. de elect.* nec per sortes *26. q. 2. can. non statim, can. non exemplo.*

Quarto, non nisi post auditum aut celebratum Missæ sacrificium, idque de S Spiritu, ac post præstationem iuramenti, secundùm formam Basileens. Conc. *in pragm. sanct. parag. & cum humana de elect.*

Quinto, post absentium omnium, qui ius eligendi habent, citationem legitimam ad locum, & diem certum habendi conuentus, *cap. quod sicut 28. parag. si autem, versu quod si,*
C *cap. venerabilem 34. parag. obiectionib. cap. coram 35. cap. bona memoria 36.* si tamen vocari non possent sine periculo, aut vocandi ex statuto, aut consuetudine non forent, ab ea omissione non haberet electio vitium *cap. cum in Ecclesiis 33. de præb. in 6.* Florens. *ad titul. 6. de electione.*

Sexto, vbi electioni faciendæ dies præstituta aduenit, tres de omnibus, quibus ius est eligendi, ad plura vota scrutatores creantur, quorum hoc est munus, singulorum scrutari suffragia, eaque scribere, scripta publicare, publicata inter se conferre, vt si hæc in duos,
D pluresue fortè sint diuisa, is demum renuncietur electus, in quem eligentium maior pars vel sanior consenserit, *cap. quia propter 42. cap. auditis 29. cap. Ecclesia 48. cap. Cumana 50. cap. in Genesi 55. de elect. cap. cum inter 21. §. discretioni vestræ, eod. titulo.*

QVÆSTIO IV.

Explicantur dubia quædam circa prædicta.

E PRimum, *An vnius aut alterius de electoribus absentia, electionem iure nullam efficiat.*

Quæstioni pridem est ab Innoc. III. responsum, in decretali *Ecclesia 57 de elect.* enimuero eius opinione, sensuque, in eo *cap.* his duntaxat rebus euertitur electio, *quæ attentantur contra formam Lateran. Concil. non autem aliæ, quæ ponuntur, ibidem.* At quod præsentibus omnibus, qui debent, volunt, & possunt commode interesse, sic fiat electio, vt vnius duntaxat absentia, reddatur hæc irrita,

ad formam prædicti Concil. non pertinet, A eodem authore Pontif. in citato canone: ergo, &c.

Poteſt tamen qui ſe contemptum queritur, quia non fuit vocatus, de iniuria ſibi in ſui præteritione irrogata, expoſtulare apud iudicem, ab eoque exigere, vt electionis quæ ſe inſcio eſt celebrata, acta ſint omnia inania, ipſaque adeo electio reſciſſa iaceat vt nulla, *cap. bona memoria 36. in fine de elect. cap. quod ſicut 28. & cap. coram 35. eod. titulo.* Sane per canones eſt hæc nulla, ſi quis per contemptum, aut omiſſionem non vocetur, niſi po- B ſtea propter bonũ pacis, is, qui contemptus eſt, conſenſerit, *cap. 28. 34. & 36. de electione.*

Secundum, *Quænam ſint beneficia in quibus electioni ſit locus.*

Si tam beneficij, quam electionis nomen, late ſpectaueris ac improprie, vt fit, cum pro eo accipitur, ad quod alicui ius tribuitur per ſuffragia, & confirmationẽ ſuperioris, dignitas quælibet Eccleſiæ tam Cathedralis quam Collegiatæ, electiua appellabitur, cũ ad eam, non niſi per electionẽ vlli aditus pateat, & de C hoc numero ſunt Præpoſituræ Eccleſiarũ Cathedraliũ, & Collegiatarum, argumento *cap. dudum 22. de elect.* Decanatus *cap. cum in iure 33. eod. tit.* Prioratus *cap. cum cauſam 27. cap. ſacroſancta 51.* Canonicatus in aliquibus Eccleſiis, *cap. cum Eccleſia 31.*

Quod ſi electionis vim ac nomen ad propriũ eius ſignificatum reſtrinxeris, non aliud inter beneficia electiuum habebitur, quam quod proprie prælaturæ nomine cenſetur, ſeu in quo aliquis inſtituitur, vt ſit caput Collegij, & quaſi ſponſus Eccleſiæ regularis aut ſæcularis, Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 12. nu. 1.* fauet D opinioni, electionis definitio, quam ex *cap. quia propter 42. de elect.* nominant vocationem *perſonæ idoneæ ad Prælaturam ſuperiorem,* cuiuſmodi eſt ſummi Pontificis, Patriarcharum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & Abbatiſſarum, Gaufrerius in *ſynopſi decretal. ad titul. de elect. verſu ad Prælaturam.*

Tertium, *An electo ius ad beneficium, eiuſque prouentus competat.*

Si de dominio agitur, eo electum ante confirmationem factæ de ſe electionis, carere E non eſt ambiguum, quia per hanc plenum acquiritur, quod eſt electione inchoatum, eius enim ope beneficioque, ius ad rem electo datur, hoc eſt eius à ſuperiore poſtulandæ facultas quædã, cui, niſi ſit aliquid quod impediat, obſecundare ſuperior debet ac obſequi.

Quod autem electione ius in re, & quaſi beneficii dominium electo non detur, ſunt hæc argumenta.

Primum, quod quæ ſunt ſua, adminiſtrare, deque iis ſtatuere cuique liceat ſine ſcelere. At ante confirmationem electionis de ſe factæ, adminiſtrare electo non eſt integrũ *cap. qualiter 17. & cap. noſti 9. de elect.* his verbis: *Noſti quomodo Lincoln. electus concedendi honores, vel præbendas, aut alias diſponendi de rebus Eccleſiæ, (cum ſua non ſit electio confirmata) non habeat facultatem,* id tentantis, pœna certiſſima eſt, iuris ex electione quæſiti amiſſio *cap. quaſito cap. auaritiæ de elect.* eorumque omnium quæ ex ea, aut ob eam facta ſunt, irritatio *cap. qualiter 17. eod. titulo:* non eſt ergo ante confirmationem factæ electionis, beneficij, ac fructuum quos parit, is quiđd illud eſt electus, perfectus dominus.

Alterum argumentum ſic habet, Non vacat beneficium morte electi, ſed præceſſoris ſui, ſi illum naturæ, fatoque concedere accidat, antequam ſit eius à Superiore confirmata electio, ſecundum Ioan. de Selua 3. *par. q. 1. nu. 6.* non eſt ergo electus, eius dominus ac poſſeſſor vi electionis præciſè ſumptæ, ſed confirmationis quæ ei ſuperuenit.

Quartum, *An beneficia electi ad Prælaturam illico vacent, ac eſt ad eam vocatus plurium ſuffragiis.*

Non vacare, niſi poſt eius confirmationem, imo etiam ſubſecutã conſecrationem, ſcripſere multi, & quidẽ veriſſime. Quia cum ante non ſit eius poſſeſſor ac dominus, parũ iuſte fieret, ſi beneficia ex quibus neceſſaria ad vitam ſubſidia colligit, ſibi dimittenda forent. Enimuero cum ſit incertum ecquid eum calculo quoque ſuo ad Eccleſiæ puppim admouere Superior debeat, teneretur rerum ſuarum aleam, incerto euentu ſubire, quod nemo aut pauci afferent, quo ergo vacatura ſunt tempore?

Poſt elapſum trimeſtre tempus ſacris canonibus ad conſecrationem definitum: ſic enim Later. Concil. vt refertur *cap. cum à cunctis 7. de elect. Cum electus fuerit & confirmationem electionis acceperit, & Eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem habuerit, decurſo tempore de conſecrandis Epiſcopis à canonibus definito, is ad quem ſpectant beneficia, quæ habebat, de illis diſponendi liberam habeat facultatem.*

Quid ſi eſt à Superiore confirmatus; à Metropolitano autem, aut Epiſcopis numero tribus conſecratus, non tamen Epiſcopatus ad quem eſt electus, poſſeſſionem inire eſt permiſſus?

Quod de Parochiali Eccleſia Doctores narrant, hoc ego de Epiſcopatu reſpondeo. Ergo vt Parochiæ prioris poſſeſſio, iuriſdictioque non amittitur, niſi poſtquam Parochus ſecundæ, poſſeſſionem eſt ingreſſus, ſecundum Nauar. *lib. 1. conſ. 14. de elect.* Henriq. lib. 10. cap. 34. ita nec beneficiorum, quæ Epiſcopatu, ad quem quis eſt electus,

ctus, sunt minora, possessione Episcopus excidit, nec consequenter eorum administratione ac fructibus, qui Episcopatus ad quem est electus, possessionem non est adeptus, Laym. *supra nu. 2.*

Quintum, *quando, & quo tempore facienda sit electio.*

Vacante sede, *distinct. 79. can. nullus 7. cap. bonæ memoria 36. parag. post electionem de elect.* Ad tempus quod attinet, non idem est seruandum in omnibus. Et quidem vltra decem dies, Pontificis summi electio prorogari ac differri vetatur, *in cap. vbi periculum 3. parag. hoc sacro de elect. in 6.* Episcoporum & Abbatum, vltra trimestre, *can. postquam 50. can. obeuntibus dist. 63. cap. ne pro defectu 41. de elect.* in aliis beneficiis non est vltra semestre differenda, *cap. ne pro defectu 41. de electione*, alioqui eius faciendæ ius amittitur, & ad superiorem deuoluitur, *can. postquam 11. distinct. 50. cap. ne pro defectu citato*, nisi steterit per Superiorem, sine cuius licentia esse nequit electio, quo minus intra statutum tempus, per hos ad quos spectabat, fieret, quia sic culpa electores vacant: ergo & pœna, quæ negligentium est propria, iure ergo tum suo priuari non debent.

QVÆSTIO V.

An ad suffragium quemlibet admittere electionis præsidi sit permissum.

NEquaquam, nec enim primo, impuberes suffragii ferendi causa, inter eos qui dandi ius habent, recipere est in more, cum prudentiâ ad hoc opus tam Ecclesiæ vtile ac necessarium careant, *cap. ex eo 32. de elect. in 6.* Nec puberes, nisi ætatis annum vigesimum secundum expleuerint. *Clement. penultima & finali de ætate & qualitate præficien d.* & sint sacro saltem Subdiaconatus ordine initiati, *Clement. vt ij qui de ætate & qualitate.* Nisi qui eligunt, eorum essent Ordinum incapaces, vt Moniales.

Secundo, sunt ab electorum remouendi munere, in quos dicta est à Superiore ob eorum culpam aliquam interdicti sententia, *cap. 1. de postulat. prælat.* remouendi item excommunicati maiuri excõmunicatione, *cap. illa 39. de elect. Qui enim minori excommunicatione est ligatus licet grauiter peccet, eligere tamen non prohibetur, vel ea, quæ ratione iurisdictionis sibi competunt, exercere, cap. si celebrat. 10. de Clerico excomm. celeb.*

Tertio, eligere nequeunt suspensi ab officio *cap. dilectus 8. de consuetudine cap. cum inter 16. de elect.* Irregulares, quique indignum aliquando, aut de Laïcorum voluntate ac consilio elegere sibi ac Ecclesiæ Prælatũ, *ca. quisquis extra de elect.* Similiter nec eligere possunt conuersi, nec qui furiosi sunt ac amentes, quia infantibus comparantur, nec qui in eo cœnobio aut ordine, cui Prælatus quæritur, expresse non sunt, aut tacite professi, *cap. ex eo 32. de elect. in 6.* his verbis. *In Ecclesiis quoque regularibus, vel Monasterys, y qui non sunt tacite vel expresse professi, non debent cum professis, vel conuersi Laici cum Clericis, electionibus interesse.* Quare etsi Clericorum sit ac Monachorum eligere, *distinct. 62. cap. 1. versu electio Clericor. dist. 51. cap. vlt. parag. sed nec ille distinct. 63. can. sacrorum*, non possunt tamen Clericus & Monachus alterius Ecclesiæ, quam cui Prælatus quæritur, eius electioni interesse, *cap. constitutis 47. de elect.* nisi forte de Archiepiscopo eligendo agendum foret, nam cum ad eius Suffraganeos Episcopos spectet, Ecclesiæ Præsule destitutæ subrogare idoneum, *cap. si Archiepiscopus 6. de tempore ordinat.* electioni interesse hi poterunt, quæ eius causa ab antiquiore fiet Suffraganeo, si tamen morbum, ætatem, aëris inclementiam, difficultatem itinerum causati, moram facerent, aut venire renuerent, expectandi non forent, *cap. cum inter 18. cap. cum nobis 19. cap. quod sicut 28. parag. si autem de elect.*

Nec sunt decreto Clement. Papæ quinti, in Concil. Vienn. ad eligendum idonei, qui ex vno aliquo Mendicantium ordine, ad non Mendicantem, etiam cum Papæ facultate transiere, his enim nec in Capitulo sententiam dicere, etsi de ea rogentur ab aliis qui id componunt ac constant, nec deinceps ad prioratus aut officia quæcunque ordinis assumi queunt, per *Clementin. primam, de regular.*

Ab eo itẽ munere, arcentur qui aliquando cum se ad electionem faciendam, aperuisset aditus, hanc non fecere legitime ac canonicè, vel indignum elegere qui gubernacula capesseret Ecclesiæ, *cap. cum in cunctis 7. parag. Clerici, cap. innotuit 20. parag. habito ergo cap. Cumana 30. parag. finali, cap. bonæ memoria 23. cap. scriptum 10. parag. fin. de elect. 1. q. 5. can. si qui Episcopi 25. q. 2. can. denunciamus.*

Quanquam vt quod res est eloquar, non omni in perpetuum ad electionem iure excidit, qui indignum elegit, sed primâ tantum quæ occurret, estque eius reparandæ causa instituta, in qua est peccatum, *cap. cum in cunctis 7. cap. vintoniensis 25. cap. ne pro defectu 41. parag. statuimus.* Imò nec esset pro ea vice priuatus suffragio, qui indignum elegisset, talem eum esse nesciens, *cap. innotuit 20. de elect. versu parcentes non modicum*, nec si impedimenti conscius immerenti suffragium dedisset, sed conatu irrito quia non est ob causas certas secuta electio *c. perpetuo 7. de elect. in 6.*

Facit & Pontificis authoritas in decretali *illa quotidiana 39. de elect.* vt quidam existimauerint excommunicato minori excommunicatione, fas non esse suffragari cum cæteris in Capitulo, quod factam à tali homine de Episcopo electionem, confirmandam sibi non ante Pontifex duxerit, quam *suppleßet de plenitudine potestatis si quis in ea, ex eo fuisset defectus, quod quidā interfuissent electioni eisdem, qui ex sola participatione, in simplicis excommunicationis laqueum inciderant, cap. illa citato.*

Sed pace eorum sit dictum, non fit ab excommunicatis hoc excommunicationis genere, electioni præiudicium, quandoquidem quæ sui sunt muneris obire, eiusque occasione, debita exercere officia valeant, vt est in *cap. extremo. tituli de Clerico. excom. ministrāte* Nec refert quod supplere se Pontifex asserat, quæ in eiusmodi electionem vitia ex istiusmodi hominum præsentia irrepserant.

Primo, quia talia aliqua pro certo fuisse non ait, sed si quæ extiterint, ea se authoritatē Apostolica obliterare ac tollere.

Secundo, quia in his sæpe Romani Pontifices, pacandæ quorundam conscientiæ gratia dispensant, quæ hi facere cum quibus dispensatur libere potuissent ac fine crimine.

Pergamus porro, suntne præterea quibus sit iure interdictum eligere?

Omnino, in primis id sibi nequeunt arrogare Laici hoc tempore *cap. quisquis 43. cap. Massana 56. de elect. cap. dubiū 35. parag. cæterum ex parte de Decimis, & 1. q. 7. can. si quis omnem, 16. q. 7. in principio.*

Dixi *hoc tempore*, nam olim in Oriente & Occidente, plebis in Episcoporum electione, non modica erat auctoritas, vt patet ex Synodica Nicæni Concil. epistola ad Ægyptios, ibi enim scribitur, Episcopos in locum demortuorum oportere substitui μόνοι εἰ ἄξιοι φαίνοιντο καὶ ὁ λαὸς αἱροῖτο συνεπιψηφίζοντος αὐτοῖς, καὶ ἐπισφραγίζοντες τοῦ τῆς καθολικῆς Ἀλεξανδρείας Ἐπισκόπου. In occidente verò etiam votis omnium, Episcopi electionem factam fuisse, constat ex Cypr. epistola 68. ad Cæcilium & Polycarp. Siricij epist. 1. *cap.* 20. Cælestini *ep. 2. cap. 5.* Leon. 67. ibi enim habes in Episcoporum electionibus expectari vota ciuium, testimonium populorum, honoratorum arbitrium, vel vt Leo loquitur tenendam *subscriptionem Clericorum* honoratorum testimonium *ordinis consensum & plebis.*

Huncque veterem electionis Episcoporum ritum, quo plebe præsente, imò & eiusdem suffragiis eligi hi solerēt: In Africa obseruatū fuisse constat ex electione Eradis successoris Diu. August. de quo extat epist. eius 110. & Cypr. 68. vbi de Clericorum ordinatione loquens, hæc habet. Quod vt que idcirco tam diligenter & caute conuocata plebe tota ge-

A rebatur, ne quis ad altaris ministerium vel ad Sacerdotalem locum indignus obreperet. Propter quod de traditione diuina, & Apostolica obseruatione obseruandum est, & tenendum, quod apud nos quoque, & fere per prouincias vniuersas tenetur, vt ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem cui præpositus ordinatur, Episcopi eiusdem prouinciæ proximi quique conueniant, & Episcopus deligatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè nouit, & vniuscuiusque actum de eius conuersatione perspexit, qua ex oratione fit hoc planum.

B Primo, electioni Episcoporum interfuisse populum.

Secundo, eius consensum fuisse ad eam necessarium, cū enim nō deceat inuitis Episcopum dari, ad caritatem ac prudentiam Ecclesiæ pertinebat, plebi non nisi hominem qui gratus illi foret ac acceptus, dare in Præsulem, non tamen sic, vt eogerentur Episcopi quemcunque hæc postulasset, admittere, vt patet ex epist. Cælest. citata & Stephani decreto *dist. 63. can. nosse*, nā si quem contra canones, Patrumque decreta voluisset, tandiu eam & Clericos per electionis Præsu-
C lem conuocari solitos aiunt, donec in vnum aliquem conuenissent qui foret idoneus, docet id Gelasius Papa in epist. à Grat. relata *dist. 63. can. plebs.* huncque morem tenuisse vsque ad Greg. I. tempora, imo & ad ea, quibus vixere Carol. & Ludouic. Imperatores, colligere licet, ex *lib. 1.* Capitul. & epist. Iuonis. Sed de hac re alias nos pluribus, nempe *tomo. de Sacrament. tract. de Episcopis.*

Deinde eligere sibi successorem nemo finitur, vetuit id Bonifac. Papa II. ad ann.
D 525. vetuit & Martin. in Concil. necnon & Hilarius in *Synodo Rom. can. 5.* quicquid secus quam est ab his decretum attentabitur, inane erit ac nullum *8. q. 1. can. 4.* quia vt ait Innoc. Papa II. *in Concil. Rom. can. 10.* hoc ipsum est velle per ambitionem & auaritiam, Ecclesiastica officia amicis ac consanguineis hæreditario quasi iure relinquere, quod non decet.

Fas tamen est Episc. cum canonicis aut aliis
E ad quos suffragandi ius spectat, de successore agitare consilia, 8. *q. 1. can. Apostolica*, aut vt certum sibi aliquem sublegere hominem liceat, impetrare à Pōtifice, quod Zacharias Bonifacio Moguntino Arch. cōcessit, vt refertur *7. q. 1. can. petijsti 17. Si eundem*, inquit, *diuina voluerit clementia post tui diem transitus superesse, si eum aptum cognoueris ea hora qua te de præsenti sæculo migraturum cognoueris, præsentibus cunctis tibi successorem designa.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

In Electione vitare iura quid imperent.

PRimum, ne clam fiat, sic enim Innoc. III. in *cap. quia propter 42. d: elect. Cum electio fuerit celebranda præsentibus omnibus qui debent, & volunt & possunt commodè interesse, &c.* Itaque secus facta dicitur irrita *cap. in Genesi 55. de elect.*

Secundo, ne forte, *cap. Ecclesia 3. de sortilegijs.*

Tertio, ne sine eorũ assensu quorũ interest, quia ædem sacram, ea fecere lege Patroni vt nemo ei nisi quem probarent, præesset vnquam, *cap. cum veteri 52. de elect. cap. cum olim 8. de arbitris*: quare erit electio inanis ac sine viribus, si ad consilium adhibiti non erunt, quorum consensus fuit ex pacto Electorum ac Patroni mutuo requirendus.

Quarto, ne fiat populi iudicio *8. q. 1. can. qui vos, & can. si ergo can. nec nouũ 8. q. 2.* ac cũ coactione, tumultus enim & iniuria reprobantur in electionibus *cap. 10. de elect.* & in *epitome Ant. August. par. 1. lib. 4. tit. 4. & 12.*

Quinto, habet electio vitium cum fit de indigno, excidùntque electores in pœnam electi istiusmodi hominis, eligendi iure pro ea vice *cap. cum in cunctis 7. cap. quia propter 42. de elect.* & ad triennium beneficiis sunt suis suspensi, *cap. cum in cunctis parag. Clerici*, & electus in Episcopum non potest assumi *cap. per inquisitionem 26 de elect.*

Est autem indignitatis, quæ electionis vires infringit, genus duplex, Panormit. *in cap. grauе nimis, citatum.*

Primum, tria illa complectitur quæ continentur in decretali *cum in cunctis de elect. & in cap. licet canon. eod. titulo in 6.* inscitia scilicet, improbitas, & ætas non legitima, habetque hæc indignitas, vt non tantum eligendum impediat, sed & electum deiiciat.

Secundum ad culpam refertur, & ad eos pertinet, qui mortifera noxia tenentur, & hos eligi non posse, & si eligantur factam de iis electionem esse nullam, error fuit Valdensium, qui aliter pauperes de Lugduno sunt dicti, Ioannis item Wiclefi, & Armacani, quos existimasse aiunt, omnis potestatis, dominiique fundamentum esse caritatem, quæ nullum potest cum mortali culpa habere commercium. Quam id autem sit à vero alienum ac abhorrens, vel hinc patet, quod tam agrorum ac rerum incerta dominia forent, quam est ambiguum, incertumque an qui ea possident, Deo sint accepti gratique; insuper quod veri nulli apud eas gentes quibus lux Euangelij nunquam affulsit, Reges essent, vtpote quibus cum fides desit, eius caritatis sunt expertes, quæ ex animo labem

A mortalem abigit, estque gratiæ fundamentũ in adultis necessarium.

Quid? quod Paulus, honorem magistratibus dyscolis ac malis exhiberi velit? quod Christus tributa Cæsari negari nolit? quos constat tamen, cum Deo amicitiæ nullo vnquam communi obstrictos fuisse vinculo, quæ me causa impellit vt credam, electioni quominus sit rata, nullum à mortali culpa impedimentum esse, ac proinde, si quis de se factam approbet, aut ab eo cuius hæ sunt partes, confirmari, ac pro rata validaque haberi

B curet, non peccare. Quia cum quoties, & quando, electo visum erit, à culpa expedire se, Deoque reconciliari possit, nihil ab ea in commodi aut damni, beneficio ad quod est electus, timere debet.

Quæ tamen crimina sunt publica, cuiusmodi ea sunt censenda, quæ in iudicio probari possunt, hæc iter ad sacerdotia per electionem obtinenda claudere, scribit Archidiac. *in canon. inscripta 8. q. 1.*

Ratio est, quod irregularitas, ad firmitatem electionis tollendam causam habeat idoneam, at est infamis, quam in classem co-

C gendi sunt qui vitiis scatent, quæ quia patent, suntque nota omnibus, possunt in iudicio alieno testimonio probari, infamem faciunt, & ad beneficium inhabilem, qui ergo cum crimine tali hoc est publico eligitur ad sacerdotium, eius electio est nulla.

Quinto, electio nulla redditur per negligentiam electi, eamque duplicem, primo si factæ de se electioni intra mensem consensum non præbeat, iure consentiendi deinceps est priuatus, modo consentiendi libertatem habuerit, Laym. de *benefic. cap. 12. num. 5.* si

D intra trimestre confirmationem non petit, inanis hæc ac nulla esse incipit nisi iusta aliqua causa eius dilationem excuset.

Septimo, electio facta metu, ipso iure est nulla.

Octauo, nulla est item quando per abusum potestatis Laicæ, eligi se quis patitur ad eam dignitatem, cuius causa est instituta electio, ex decretali Gregor. VII. *16. q. 7. & ex cap. quisquis electioni de elect.* pœnis que qui est eiusmodi tenetur non paucis, prima est excommunicatio, quæ interdum est ferendæ sententiæ, aliquando latæ. Est ferendæ in *cap.*

E *præterea 4. de iure patronatus*, latæ *in can. si quis 12. causa 16. q. 7.* qui est Gregor. VII. in Synodo.

Decretalis Nicol. II. quæ incipit, *sicut Domini 16. q. 7.* Ecclesias cum recipiuntur à Laicis, interdicto subiicit, *caput præterea 4. de iure*, eos Ecclesia moueri, & si perstiterint à ministerio Ecclesiastico & ordine deponi imperat, *Clericus*, inquit, *qui Ecclesiam per laicos sine proprij authoritate Episcopi receperit, communione priuetur, etsi persistiterit, à ministerio*

titul. de elect. & electi potest. quem de hac materia copiose differentem legisse non pœnitebit.

QVÆSTIO VIII.

Peracto Scrutinio, & electione, quid proxime sequi debeat.

ELecti Confirmatio, quam rectè definietquisquis illam electionis factæ, à Superiore approbationem dixerit, quæ electo ius in beneficio conferat. Est autem approbatio, superioris iudicium, declarantis rem probe & legitime factam esse, & ad eam suffragium quoque suum afferentis, eamque quasi adhuc pendentem, & fluctuantem stabilientis. Et quia temerè facit ac imprudenter, quisquis ignota, sibique non perspecta approbat, id in primis laborare confirmantem oportet vt intelligat, ecquid ijs sit electus, animi corporisque dotibus, quæ Prælatum decent, an quid inter eligendum admissum, quod esset decretis Pontificum non consonum. Inquiret hic ergo, tam de electionis processu quam forma, an fuerit canonica, an solemniter, ac iuxta canonis *quia propter* regulas, ac præscripta, celebrata, an electus sit idoneus, quam ad rem, quatuor sunt requisita, ætas legitima, morum honestas, literatura sufficiens; & vt de legitimo matrimonio sit susceptus Gregor. XIV. in Bulla quæ incipit, *Onus Apostolicæ seruitutis.* Est autem hæc Legatorum S. Sedis aut Nunciorum in suis prouincijs discussio propria, qui si forte tum nulli in ijs erunt, committetur ordinariis, non eorum Auditoribus aut Vicarijs alijsue ministris, cum per seipsos munus hoc inquirendi exercere iubeantur à Pontif. loco proxime cit. *Si tamen Prælatus inquirens per se non posset ob locorum distantiam testes examinare circa articulum aliquem, vt legitimos natales, vel ætatem, licebit ei articulum illum alteri personæ in dignitate constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem*: hæc Greg. Quam illico, eiusque processum omnem, qui instituerit, Romam ad Pontific. confirmationis impetrandæ gratia, electio ritè examinato & probato mittet. Nec dicere negliget, an 30. ætatis annum compleuerit, *cap. cum in cunctis 7. de elect.* an in Theolog. vel iure canonico sit Doctor, vel saltem publico alicuius Academiæ testimonio ad alios docendos iudicatus sit idoneus; an sit bonæ famæ, vitæque integræ, an in Ecclesiasticis sit functionibus versatus: nam de his omnibus doceri Pontificē oportere monet Greg. XIV. in Bulla citata.

Addebantur & alia pleraque, quæ non sunt modo in vsu, vt de patria, de Doctoribus, quibus puer, aut adolescēs operā dedisset, num rerum alienarum procurationem gessisset vnquam, num gestorum rationem fideliter domino reddidisset, affirmanti ære se alieno non teneri, accedere debebat ad fidem, eius, cuius procurator fuerat, fides ac authoritas. Sic enim de Willeberto ab Hincmaro, assistentibus Prouinciæ Episcopis examinato, vt Catalaunensis ordinaretur Episcopus. *Quia ministeria domni regis habuit, nescimus si idem Dominus Rex ab eo aliquid repetit, vel repetere debeat, vnde nobis sua voluntas necessaria foret, & porrectæ sunt literæ cum sigillo domni regis, continentes quod de omnibus quæ illi commisit optime rationem ei reddiderat, & nihil ab eo repetebat, & nunquam repetere debebat:* vbi de patria, doctrina ac fide examinati cōstitesat, de eo intelligere volebat examinans, ecquid caste, piè ac religiose viuere amodo vellet, ecquid subditos docere, sacrarum literarum pabulo eos alere, domi ad eorum, Ecclesiæque commodum manere postmodum, nisi cum abesse esset necesse, animum induceret, quæ placere sibi omnia, facturumque pro virili sua vbi responderat, libellus in quo fidei ac professionis Catholicæ præcipua continebantur dogmata, porrigebatur ab eorum aliquo, qui examini præsentes erant, *vt legeret coram omnibus quæ in eo scripta erant, ac si ea ita credere, ac tenere vellet, manu sua subscriberet, & Archiepiscopo suo habenda traderet*; ita formula promotionum quæ numero est vndecima in 2. *tomo Concil.* P. Sirmundi, & deptompta ex codice manuscripto Leodiensi.

His peractis, dies, hora ac locus futuræ ordinationis, ab eo qui facturus illam erat, ordinando dabatur Antistiti, prius commonito, ne se ad diuina offerret mysteria, nisi purgata à culpis conscientia, sic enim hæc explico, quæ in formula promotionis citata leguntur, his verbis: *Commonitus est idem Wilbertus ab Archiep. suo Hincmaro, vt ob infantia sua per singulos gradus suos, pronunciaret Domino vitam suam, quatenus in denominata die ad tanti oneris dignitatem, gratiosus accedere valeret.*

QVÆSTIO IX.

Quo præsente, ac conscio, fieret ea Episcopi electi examinatio.

VT Metropolitani, hoc est, Archiepiscopi munus hoc erat propriũ, de moribus, vita, & eruditione ordinandi inquirere, ita & cæterorum Antistitũ, qui ei vt Patri in Prouincia debebant obsequi, in tanto tamque necessario ad Dei gloriam opere, præsentes se sistere. De plebe & Clericis, est in citata iam secũdò promotionũ formula, locuples testimoniũ, nam ibi habetur Willebertum *pleniter fuisse examinatum coram Episcopis & coram clero ac plebe.* De Episcopis Metropolitani suffraganeis, est item in eo indice, his verbis: *Conuenientibus apud Carisiacum pro examinatione Willeberti Presbyteri, qui futurus erat Catalaunens. Episcopus, Hincmaro Diœcesis Remẽsium Archiep. item Hincmaro Laudunensium Episc. Hodone Belgiuacorum Episc. cum legatis, Hrotaldi, Erpoini, Hilmeradi, Raginelmi & Ioann. eiusdem Diœcesis Coepiscoporum, vicem eorundem patrum suorum, cum tractorijs, sicut regula præcipiunt, exhibentibus.* His adiuncti erant Vuenilo Rothomagensium Archiep. Herardus Turonorum Archiep. Egilo Senonum cum ordine, Clero, & plebe Catalaunica, decretum Canonicum manibus singulorum roboratum ferente, Willebertumque quondam Sacri Palatij Presbyterum à se electum, ab Hincmaro & eius Episcopis petente sibi ordinari.

QVÆSTIO X.

A quo electi confirmatio peti debeat.

A Superiore, & quidem Iure communi electum Abbatem, & non exemptum, confirmat Episcopus 18. *q.* 2. *cap. hoc tantum,* Episcopum Metropolitanus, *cap. cum dilectus de elect. cap. Episcopi* 1. *dist.* 64. Metropolitanum Patriarcha, vt colligitur ex *cap. antiqua de priuil.* canon tamen, *quia per ambitiones* 6. *dist.* 64. eum confirmari vult ac sacrari à comprouincialibus Episcopis, sequenda est cuiusque loci ac Prouinciæ consuetudo.

Quid de Patriarcha? eum confirmat Pontifex, cum *omnes siue Patriarchij apices, siue Metropoleon primatus, aut Episcopatuum cathedras, vel Ecclesiarum cuiuslibet ordinis Romana instituerit Ecclesia, dist.* 22. *can. omnes* 5. *can. superior distinct.* 21. *can. nullus omnino* 16. *qu.* 7. *& cap.* 13. 23. 32. *extra de elect. & cap. si Abbatem,* 36. *eod. titulo in* 6.

At enim quando se confimandum offerre Metropolitæ electus debet? *Intra tres menses post consensum electioni de se celebratæ præstitum; quod si iusto impedimento cessante, intra huiusmodi trimestre tempus omiserit, electio eadem, eo ipso viribus vacuetur, cap. quam sit Ecclesia* 6. *de elect. in* 6.

QVÆSTIO XI.

Quando oporteat Electum consecrari, & à quo.

COnfirmationem sequitur consecratio, hoc est benedictio, quæ cum ad eum pertinebat, qui electum confirmauerat, statim post factam eius confirmationem, celebrari consueuerat. Florens in *titul. de elect.* estque ex formula promotionis Willeberti Catalaunensis Episcopi perspicuum, in qua habetur, Biduo postquam ab Hincmaro examinatus fuerat, ab eo cæterisque comprouincialibus Episcopis, sacratum esse. Id fieri si per causam iustam non poterat, confirmato, trimestre ad consecrationis procurandæ sibi solennia, iure permissum erat, *can. quoniam dist.* 100. intra quod id sibi beneficium ex negligentia si non quærebat, fructus restituere iubebatur, quos toto eo tempore perceperat: Piasce. *parte* 2. *prax. Episcopalis, ca.* 1. *num.* 21. *de elect.* quod si similiter infra tres menses aliqs, consecrari negligeret, erat ipso iure, sua priuatus Ecclesia, Trident. *sess.* 23. *cap.* 2. *de reformat.*

Verum enim, cuius erãt hæ partes propriæ, Episcopum confirmatum sacrare? Dixere nonnulli fuisse has Primatis, quod Leo Papa insinuat in epist. *ad Anastas.* 82. vt refertur, *can. de persona* 4. *dist.* 55. cum à Metropolitano vult Primatem edoceri de consecrando Episcopo, *vt ordinationem ritè celebrandam eius confirmet authoritas.*

Papæ Leonis decretum confirmant ad Hugonem Papæ Legatum, & Primatem Lugdun. datæ ab Iuone literæ, in quibus de eo queritur quod contra prisca Regni iura vellet Senonens. *electum, ante consecrationem suam sibi præsentari, & iure Primatus sui obedientiam & subiectionem profiteri:* Iuo *ep.* 65. in quo Patrum qui Carthag. Concilio 2. interfuerant, authoritate niti videbatur Hugo: sic enim illi *can.* 12. eiusd. Concil. *Placet omnibus, vt inconsulto Primate cuiuslibet prouincia, tam facile nemo præsumat, licet cum multis Episcopis, in quocunque loco, sine eius præcepto Episcopum ordinare.*

Sed Primatem in his & similibus locis pro Metropolita, accipi contendit Florens: quod secundùm Africanæ Ecclesiæ consuetudinem, qui in singulis prouinciis Episcopus esset ordinatione antiquior, diceretur *Primas seu primæ sedis Episcopus*, in Concilis autem *Metropolitanus.*

Metropolitanus.

Eum sane veteri Concilior. Ecclesiæque vsu, Episcopos consecrare solitum, aut eius mandato Comprouinciales Episcopos omnes, aut saltem tres eorum, reliquis assentientibus per literas, scriptores memorant, iubentque id Patres in Concil. Nicæno 1. *can.* 6. Laodicænum *can.* 12. Carthagin. *can.* 12. *Episcopum* (inquiunt) *non oportet præter. iudicium Metropolitani & finitimorum Episcoporum constitui ad Ecclesiæ principatum*, Laod. *can.* 12. *quod si præter voluntatem & conscientiam Metropolitani fuerit ordinatus, hunc concilium magnum & sanctum censuit non debere esse Episcopum*, Nicæn. *can.* 6.

In Gallia tamen vt omnium ferè Prælatorum nominatio soli est Regi à Leone X. permissa, ita & Pontifici soli eorum est confirmatio, seu institutio debita, in cæteris autem proprio Apostolicæ sedis iure, eiusdem confirmatio præualet, si prior aditus fuerit, quia concurrit in potestate & iurisdictione cum ordinariis omnibus, eiusque, quam illorum est collatio potior, *can. cuncta per mundum can. per principalem* 6. *q.* 3. *cap. si à sede* 31. *de prabend. in* 6. Electos sane Pontifex tam sponte ipse sua, quam eorum adductus prece, confimabat olim cum volebat, de quo Vrbani II. ad Archiepiscopum Senon. extant literæ, sic enim cum de Iuone loquitur *epist.* 2. *Cum à te cõsecrationis gratiam pro more petiuissent, tua ei fraternitas manum imponere recusauit. Ad nos igitur ipsis venientibus, & consecrationis eiusdem gratiam deposcentibus, nos qui viri religionem iamdudum noueramus, petitioni iustæ deesse nequiuimus, &c.*

Sunt autem in ordinatione Episcopi ex seruãdæ ceremoniæ, quas adhiberi in Dei Ecclesia est solenne: & primo quidem eum ordinari oportet à tribus Episcopis, [è quibus duo super eius ceruicem & caput ponunt & tenent Euangeliorum codicem, tertio super eum fundente benedictionem, *Conc. Carthag. can.* 2.

2. Episcopi qui adsunt, eiusdem caput *manibus* suis tangere debent, *can. Episcopus* 7. *d.* 23.

Tertio, chrismate in capite & manibus ab eo qui illum consecrat, vngitur, quam vnctionem eiusdem ordinationi intrinsecam ac essentialem esse, colligitur ex his Innoc. verbis in decret. *de sacra vnctione cum venisset ad Apostolicam sedem Braecarens. Episcopus, qui in consecratione sua sanctam non acceperat vnctionem, quoniam apud vos non consueuerunt Pontifices cum consecrantur inungi, nos quod illi defuerat mandauimus in ipso suppleri facientes, caput eius & manus assistentibus duobus Episcopis, secundum morem Ecclesiasticum sacro chrismate deliniri.*

Quarto, non nisi die Dominica ad horam diei tertiam, ordinari Episcopum vetat Anacletus in *epist. ad Episcopos Italiæ*, mitto cætera, quia ex Pontificali cuique sunt obuia.

Ne cui tamen foret ordinati consecratio dubia, literas manu sua subscriptas, ad populum & Clerum à quo electus fuerat, Ordinato dabant Episcopi qui consecrauerant, vt his cum opus esset, vteretur ad fidem de re vniuersa faciendam ambigentibus, sic enim *Concil. Mileuit. canon* 14. his verbis: *Deinde placuit vt quicunque deinceps ab Episcopis ordinantur, literas accipiant ab ordinatoribus suis manu eorum subscriptas, continentes consulem & diem, vt nulla altercatio de posterioribus, vel anterioribus oriatur.*

QVÆSTIO XI.

An de dignissimo fieri debeat electio.

ASsertio prima. *Qui indignum suffragio suo, hoc est, ignorantem, hoc est, improbum, aut ex illegitimo ortum concubitu, vel ætate necdum idoneum, vel non facturum officium, ad curata beneficia aduocat, aut hæc ei confere, cùm alius haberi potest ad eorum regimen, natura, cæterisque aptus artibus, quas canonica iura postulant, culpam mortalem contrahit.* Docent hoc Theologi ingenio præstantes ac doctrinâ. Maldetus *de benef. dub.* 6 S. Thomas 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 14. *n.* 195. Candid. *de benef. disquis.*

Tuetur se hæc opinio ratione, Conciliis, ac Pontificum decretis. A postremis ordior: duo se præcipuè offerunt, Alexand. III. & Pius V. ille *in cap. graue nimis* 29. *de prabendis*: alter in Constitutione, quæ incipit, *In conferendis.* Quibus locis seuerè ambo prohibent ne collatores, aut alij, quibus ius est eligendi, beneficio præficiant, moribus ac vitá turpem. Quod sanè ab iis sine culpa fieri non posse, indicant Patres in Trident. *sess.* 24. cap. 1. Eodem pertinent argumenta sequentia, Primùm, est indigni electio, aut collatio beneficij ei facta, fidelitati contraria; nam id laborare Episcopos est necesse, nequando (quod se impedituros sunt polliciti) rem Ecclesiæ pessundent: at eam euertunt electione indigni: faciunt ergo electores contra officium & fidem.

Deinde contra iustitiam commutantem in re graui, vtpote qui Ecclesiæ operam minimè deferunt, stipendiis parem, quibus donantur, vt eius commodis inuigilent. Faciũt etiam contra iustitiam distributiuam; nam bona communia sunt pro ratione meriti distribuenda inter eos, quibus ad ea ius est aliquod: iustitia enim distributiua virtus est, per quam seruatur æqualitas inter proportionem meriti, & proportionem præmiorum in eorum distributione, aut bonorum cõmunium: sed beneficia bona sunt communia, quibus eò quisque est dignior, quò est melior ac doctior, quod indignus non habet: eum ergo digno præpònere, non vacat crimine, opposito distributiuæ iustitiæ.

Fuere tamen olim qui secus crederent, vt de aliis taceam, est locuples ea de re conceptúmque his verbis testimonium

Bartholi in *l. quidam.2. digest. de legatis. Ex hoc nota quod licet committatur electio in aliquem, tanquam in bonum virum, non reprobatur eius electio, licet potuerit eligere meliorem, sufficit enim quod indignum non eligas.*

Id si est satis, sane Doctoris huius opinione ac sensu, non peccabat ante Concil. mortaliter, qui dignũ dignissimo, & digniore pręteritis, administrando beneficio pręesse volebat.

Dixi, *ante Concil.* nam post eius decretum in *sess. 24. cap. 1. de reformat.* & Pij V. constitutionem, de qua dictum est antea, si de electione eius agitur, qui præficiendus est beneficio Curato, si magis digno prætermisso, eligatur minus dignus, eligens aut conferens peccatum mortale contrahit, & est electi ad beneficium tale, aut prouisi de eo, in Comitoli sententia, *responsio. lib. 1. q. 77.* reprobanda, non quia ipso iure est nulla sed quia irritanda.

Assertio secunda, *non peccant mortaliter qui ad beneficia simplicia vt canonicatus, dignos eligunt, aut hæc illis administranda tribuunt, non autem dignissimis, aut dignioribus, sed tantũ venialiter.* Ita authores postremo loco cit.

Et probatur 1. quia talis est collatorũ praxis, quos omnes culpæ in hoc genere mortiferæ arguere, esset imprudentiæ non leuis.

Secundo, *exceptio in non exceptis firmat regulam*, Sed à beneficiis, quæ dignis dari nequeunt, cum est digniorum copia, excipiuntur sola curata, vt & Episcopalia, sicut ex *cap. 1. sess. 24.* nulli nõ potest planum: ergo alia, quæ ab his sunt diuersa, vt simplicia, non necessario dignioribus sunt debita.

Quid? quod in *sess. 14. c. 12.* Concilium cum de beneficiis Cathedralium conferendis disputat, non nisi eorum partem mediam magistris ac Doctoribus conferendam suadeat? quod est indicio illud voluisse, partem eorũdẽ alterã, dignis posse ab Episcopis mãdari.

Et quanquam esset: hoc argumentum, vtpote in coniectura situm, roboris ad faciendam fidem non magni, ad eam tamen valeret non parum, quod Romæ à Pontifice fieri est solitum, cum enim communiter præbendas cum vacant, dignis non neget, crimini dari, nequit Episcopis, si eorum similes, hoc est, scientia, virtute & moribus idoneos, Canonicis aggreget, aut beneficio simplici præficiat, quia iura antiqua nõ sunt respectu eius, ita plana vt in curatis, quæ si essent (inquit Diana loco citato) adhuc oppositum videretur introductum, & ipsemet summus Pontifex prædicta beneficia simplicia dignis confert absque concursu, & hoc modo videtur abrogata constitutio iuris antiqui. Hæc ille.

Dixi *ad canonicatus & beneficia simplicia*: nam quæ animas curæ suæ ac procurationi commissas habent; sic sunt decreto Concilij & Pij II. affecta dignioribus, vt ab eo discedere, Episcopis & electoribus sit piaculare,

Scio quosdam secus sentire, sed eorum iudiciũ, sensumque Innocentio, & Patribus, iuste anteponendum quis putet? suum explicauere isti, *in sess. 24 cap. 1.* suum ille in *cap. vnico tit. vt beneficia sine diminuit conferantur*, his verbis, *Non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuisse Ecclesiasticum officium & beneficium in persona magis idonea dispensare.*

QVÆSTIO XII.

An qua lege Episcopi & electores, eadem quoque teneãtur Principes, dignis anteponere digniores?

PRo affirmante sunt hęc argumenta.

Primum, quod ad eos peræque ac Episcopos pertineat hæc Concilij admonitio in *sess. 24. cap. 1. Omnes & singulos qui ad promotionem præficiendorum, quodcunque ius, quacunque ratione, à Sede Apostolica habent, aut alioqui operam suam præstant, hortatur, & monet vt in primis meminerint, nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem posse vtilius facere, quam si bonos pastores promouere studeant, eosque alienis peccatis communicantes, mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, præfici diligẽter curauerint.*

Secundum, quod cum eorum plerique, electoribus, eorumque iuri successerint, quo illi nexu, vinculoque stringebantur erga Ecclesiam, vt eam non nisi dignissimis regendam traderẽt, eodẽ hos quoque aut simili obligari est necesse, cũ qui honorũ, idẽ esse quoq; particeps onerũ debeat. Quare existimat Less. *l. 2. ca. 34. dub. 14. n. 64.* peccare mortaliter, qui ad beneficia curam animarum vel aliam magni momenti functionem habentia in Ecclesia, omisso digniore, dignum postulant, eligunt, aut patrono offerunt, & *dub. 12. num. 56.* idem de Patronis dicendum ait, qui quos dignos esse, per viros probos & idoneos, certo non intelligunt, ad beneficia offerunt.

Huius opinionis est & alterum præsidium, prioribus non infirmius, nempe quod Principes, beneficiorum non sint Domini, sed Oeconomi, vt hi ergo officium non faciunt, cum quorum negotia gerunt ac promouent, hæc quam possunt optimè non agunt, ita nec collatores, cum dignantur Ecclesiæ beneficiis, quos non constat, cæteris scientia, moribus, industria, ac virtute priores esse, nec bis proinde ab arte, aut natura instructos præsidiis, quæ ad rem communem Ecclesiæ, eiusq; priuatã cui præsidẽt, bene & prudenter administrandam, vitiis non corrupta ratio exigit.

Ab his diuersa sentiunt, ac dicunt Antonin. Diana *par. 1. tract. 15. miscell. resol.* 40. Reginald. *to. 2. lib. 30. tract. 3. cap.* 14. Prioris sunt hæc verba. *Qui ius habent conferendi beneficia per prouisionem liberam, vt Papa, ac nonnunquam Princeps ex priuilegio, vel consensu tacito Ecclesiæ, non tenentur eligere digniores, nisi in promptu sint, sed sufficit eligere dignos, alioqui tenerentur semper digniorem quærere, quod à Papa, vel à Regibus exigere durum est.* Hæc ille: quæ non videntur à vero aliena, prior tamen

men sententia vt tutior: ita mihi quoque sequenda videtur in praxi.

QVÆSTIO XIII.

Vnde petenda sit beneficiariorum ad beneficia dignitas, & quis sit in hac materia censendus alio dignior?

EST dignitas in hoc genere idem ac capacitas, fungendique officii vis ac facultas, quam multa, naturâ inter se, ac genere differentia componunt: vt eruditio, probitas morum, auctoritas, vsus, experientiaque longa rerum in procuratione mentium, quæ tam naturę, quam humanæ dona industriæ, in vnum eundemque cum coeunt, dici vix potest quantam in subditorum animis commotionem faciant, quantam, & quàm vberem bonorum omnium messem in Ecclesiæ horreum inuehât. quare cum rarò in vno eodemque coniuncta, societatem firmam ac stabilem habeât, est hæc in iudicio de cuiusque capacitate maiore aut minore faciendo, tenenda cautio: primo vt intelligatur, quid, & quantum beneficii cuiusque ratio postulet, quibus vt fructuose administretur, ac cum laude, præstare eius possessorem artibus oporteat, quædam enim sunt Sacerdotia, quæ authoritate reguntur ac potentia, vt sunt Episcopatus ferè omnes inferioris Germaniæ, qui hæreticorum infessi armis circunstrepunt, ad hos enim est hoc quisque censendus capacior, quo est opibus, genereque illustrior.

Sunt alia, quæ pietate administrantur, ac rerum multiplici scientia, vt Parochiæ, & has nobilibus dari non multum est necesse, quia dignitas quæ ad beneficia regenda in vnoquoque petitur, non est, inquit D. Thom. 2. 2. *q. 63. art.* 2. dignitas simpliciter, & secundum se, quo modo dignior est, qui est charitate perfectior, *& magis abundat in spiritualibus gratia donis, sed per comparationem ad bonum commune.* Id ibid. Et ideo inquit idem Doctor 2. 2. *q. 185. art. 2. in corpore qui debet eligere aliquem in Episcopum, vel de eo prouidere, non tenetur assumere meliorem simpliciter, quod est secundum charitatem, sed meliorem quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit Ecclesiam & instruere, & defendere, & pacifice gubernare*: ad hoc enim bonum commune beneficia cum ordinentur ex rei natura fieri potest, vt doctus sanctiori idiotæ præferri debeat, expertus meliori, qui tamen rerum vsu, experientiaque non pollet, eo quod, inquit D. Thom. 2. 2. *q. 63. art. 2. ille qui minus est sanctus, & minus sciens, potest magis conferre ad bonum commune, propter potentiam, vel industriam secularem, vel propter aliquid huiusmodi:*

A *& quia dispensationes spiritualium principaliter ordinantur ad vtilitatem communem secundum illud 1. ad Cor. 12. vnicuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem, ideo quandoque absque acceptione personarum in dispensatione spiritualium, illi qui sunt simpliciter minus boni, melioribus præferuntur.*

QVÆSTIO XIV.

An de improbo ad beneficium electio, aut eiusdem eidem per Episcopum facta collatio sit rata.

B AD beneficia assilire nonnunquam homines, innocentis vitæ falsa opinione, & quadam assimilatæ virtutis specie, cum sint tamen infinitis contaminati vitiis, notius est quàm vt à me dici sit necesse. De his hominibus præsens est quæstio, an sacerdotia quæ ementita probitate sic sunt adepti, tuta conscientia retinere possint, seu an ea capessere valeant, cum ad illa, per electores, aut collatores vocantur.

Fuitque Canonistarum opinio, eius qui
C mortiferam labem habet, electionem nullam esse, ita Butrius in *ca. postremum de Clerico excomm. 16.* Innocent. quoque *in idem caput*, electionem eius, qui scienter indignum eligit nullam esse pugnat. Mens fuit eadem Panormit. in *ca. graue nimis de præbend. 39.* Imniolæ in *eand. decretal.*

Quibus ne assentiar maximè si est crimen occultum, his inducor argumentis.

Primo, quod nusquam à Pontifice, aut Conciliis declarata sit inanis ac nulla eius electio, qui vitia sua falsa virtutis emendicatæ imagine texisset, quod esset tamen necesse, vt
D facta de eo electio foret nulla. Sane constat decreto Gregor. X. in Concil. Lugdun. vt est in *cap. licet canon 14. de elect. in 6.* Alex. III. in Concil. Later. relato in *cap. cum in cunctis 7.* ad regimen Parœcialis Ecclesiæ neminè assumi posse *nisi sit idoneus moribus, scientia, & ætate*, eius tamen ad illam promotionem, ex alio quam ætatis defectu, reprobari non legimus, vt ex vtroque canone liquet.

Secundo, si esset criminosi electio, iure ipso, factoque nulla, cum quæ latent sciri nequeant, nisi ab eorum conscio producantur
E in lucem, aut eũ cũ magna sua infamia se prodere esset necesse, aut beneficio sine sententia decedere. Ad quæ tamen naturali, diuina aut Ecclesiastica eũ lege nõ teneri, nemo est tam parũ intelligens, qui non sciat, & probabitur postea. Sequi vero duo hæc incommoda, aut eorum alterum, sit hinc planum, quod in hac tam ingenti, audaque siti Ecclesiasticorum reditnium, qua vruntur plerique omnes Catholici, eos nolle, aut Sacerdotia quæ illos vbere, fœcundoque fœtu pro generant sponte

nulloque cogente crimine relinquere, nemo credet: eſt hic ergo venturus certò in eius ſuſpicionem, ſi iniuſſus beneficium de ſerat, cum infamia aliqua, non eſt ergo de criminoſo facta electio irrita.

Confirm. tam ſunt decreto Concilij, & Pontific. Pij V. digniores, hoc eſt vſu rerum, ſcientiaque cæteris præſtãtes viri, præficiendi beneficijs, quàm qui probis inſtructi ſunt moribus: at cum illorũ præ dignis, nulla habetur ratio, nõ eſt iſtis facta ſacerdotij collatio irrita, ſed irritanda. Nam licet conſtitutio Pij V. quæ incipit *conferendis edita* 1566. 21. Martij Pontificatus ſui anno 1. collationes in quibus non eſt ſeruata forma à Concil. Trid. præſcripta in *ſeſſ.24.cap.1.de reform.* vt inanes, ac ſine vi reprobet, liquet tamen ex eadem conſtitutione, ſecus ſi factum fuerit, nec digniori ſit beneficium collatum, collationem nullam non eſſe, ſed annullandam: ergo à pari, ſi erit ad beneficium, errore conferentis, aut eligentium, admotus, è Clericorum gente, ſcelere contaminatus aliquis, non erit eius promotio irrita, ſed reſcindenda.

Dico tamen ſecundo, *Crimina quæ ſunt publica, iter ad Sacerdotia Eccleſiaſtica intercludere.*

Probatur, Non eſt infamis infamia iuris, aut facti, capax beneficij. At crimina quæ ſunt publica, infamiam authori ſuo creant, vel enim ſunt talia, quia poſſunt in ſoro teſtium probari fide, aut ſunt communi, publicáque omnium comprehenſa conſcientia: at vtroque modo cum ſunt publica, infamiam adiunctam habent, quæ ab irregularitate nunquam eſt ſeiuncta, qua qui laborat, ad ſacerdotia Eccleſiaſtica non intrat, ſecundùm Nauar. in ſumma *cap. 25. nu. 133.* vbi tribus ſacris canonibus probat, eum qui ſciens ſe eſſe irregularem, aut ſcire debens, ſacerdotium Eccleſiaſticũ capit, mortiferi peccati reum eſſe, nec vllũ eſſe accepti beneficij titulum: & quanquam non eſſet hæc Nauar. opinio vera pro interno foro, vt Butrio explananti, Innoc. III. decretalem *can. noſtris de conceſſione præb.* placuiſſe video: ibi enim credit non fieri irritam ipſo iure collationem beneficij, factam irregulari, ſed tantum in foro exteriori, quod probare videntur hæc verba Concil. *ſeſſ.22.cap.4.* in extremo. *Nec aliis in poſterum fiat prouiſio, niſi iis qui iam ætatem, & cæteras habilitates habere integrè dignoſcuntur, aliter irrita ſit prouiſio,* hæc enim phraſis, *ſit irrita,* niſi addatur, *ipſo iure aut facto,* iuxta modum loquendi canonum, ſententiam ferendam potius indicat quam latam, etſi (inquam) non eſſet per delicta publica collatio irrita, ſed irritanda tantum, vera tamen foret aſſertio, eorum conſciis omnem ad beneficia aditum clauſum eſſe, cum idem ſit ea aſſequi non poſſe,

A ſeu ad illa eſſe inhabilem, & his priuari poſſe.

Dico tertiò, *Qui viri boni præ ſe ſpeciem cum ferrent, eſſent tamen improbi, beneficium ſunt conſequuti, in eo remanere poſſunt, donec per Iudicem cogantur illud dimittere.*

Quia cum illis ſit collatum, ab eo qui poterat, nec eius obtinendi, ſint iure factoque, in capaces, nihil eſt rationis, quamobrem ſponte, & non coacti â Iudice, eo abire debeant, ac poſſidendum alteri linquere.

Confirm. Rem nemo quæ iuris eſt ſui deſerere, fruendamque alteri tenetur dare, ſed
B qui inani, & falſa oſtentatione virtutis, beneficium eſt adeptus, eius eſt poſſeſſor legitimus, quamdiu per iudicem ſeruare illud ſinitur: primo, quia eſt ei à Superiore vero collatum: ergo cum collatio ſit donatio, hæcque in donatarium, rei donatæ ius ac fructus, tanquam ſuo poſſeſſori tribuat, erit prouiſus de beneficio ob virtutem, quam habere ſe fingabat, eius ſic ſibi collati ab Epiſcopo, iure quam optimn poſſeſſor.

Contraria opinio eſt Adrian. *in qq. de reſtit.* Alens. *in 4. par. q. 24 memb. 5. art. 5.* Altiſiod. *in 4. lib. ſuæ Theol. ſumma in qq. de re-*
C *ſtit. q. 7.* hæc pro ſe habent argumenta.

Primum, quod qui ementita, fictaque virtute ſacerdotium obtinuit, Eccleſiæ impoſuit: ergo cum reparandæ iniuriæ neceſſitatem fraus afferat, debet hæc extra aleam, dánique periculum poni: At eſſe id nequit, niſi ſacerdotio eius poteſtati, iurique relicto, ad quem eius ſpectabat collatio.

Anteced. eſt falſum, quia qui beneficium ambit, Epiſcopum non decipit cum ius hic nullum habeat, vi cuius ille hoc eſt beneficium poſſidens culpas ſuas prodere, ſeque
D teneatur manifeſtare cum infamia. Itaque ſi ſe deceptum Epiſcopus queritur, ſibi ipſi imputare debet, qui, quod erat neceſſe, de vita, moribus, ac indole beneficium ſibi dati poſtulantis, dnceri per alios non curauit.

Deinde eſt dolus omnis, calliditas, fallacia, & machinatio ad circumueniendum, decipiendum & fallendum alterum compoſita, quale hic nihil interuenit, eſt enim fallacia in verbis mendacibus, machinatio in eorum artificio, calliditas in reticendo, quod eſſet detegendum. At qui ad beneficium
E per hypochriſim aſpirat, poteſt de ſe nihil dicere, & vitia ſua non tenetur vulgare: dolo ergo, in Eccleſiæ beneficia irrepſiſſe, ac collatori feciſſe fucum, fraudemque, dici non poteſt.

Secundum, fraus ſua patrocinari nulli debet: ergo nec criminoſo quæſita per hypochriſim virtutis opinio.

Reſpondendum primo, nullum hic dolum intercedere, vt eſt paulo ante oſtenſum.

Secundo, cum dicitur, dolo ſuo iuuari debere

bere neminem, de dolo intelligitur, qui do-
loso dantaxat est vtilis, at quod beneficium
ab eo, qui per speciem virtutis illud obtinuit,
ante sententiam dimitti nequeat, in fidelium
vtilitatem cedit ac commodum, quum quæ
ab eo sunt gesta, rata sint futura ac valida,
quod non accideret, si cui Parochia est ab
Episcopo collata, quia probus credebatur, cũ
animo tamẽ esset improbo, menteque corru-
pta, Parochus non esset, sic enim confessio-
nes ab eo exceptæ, matrimoniaque quibus
præsentiam suam commodasset, inania nul-
laque essent, quod multis exitiale foret.

QVÆSTIO XV.

Electi obligationes quæ sint, & quales?

SVnt hæ nomine, reque multiplices; pri-
mo intra mensem, electionem de se fa-
ctam acceptare debet, eique consensum dare
vel recusare, alioqui iusto impedimento ces-
sante, iure quod ei ex electione competebat
excidit, *cap. quam sit Ecclesiis 6. de elect. in 6.*
quod ius est ad rem tantum, non in re, Innoc.
III. *in cap. cum venissent de restitut. in inte-
grum*, Piasecius in *proœmio prax. Episc. num. 5.
de elect.*

Secundo, trimestre quod erat olim, pe-
tendæ confirmationi factæ de se electionis, à
Greg. X. electo constitutum, à Nicol. III. est
ad mensem contractum, *cap. cupientes 16. de
elect. in 6.* est hæc ergo secunda obligatio ele-
cti ad Cathedrales aut regulares Ecclesias, vt
*intra vnum mensem post consensum, vel post
obtentam de ipsius electione notitiam, ad sedem
ipsam iter arripiat, aut quàm citò absque fraude
poterit*, quod si non licebit, mitti Procurato-
rem oportebit, qui eius absentiam excuset,
eiusque nomine confirmationem postulet,
cap. cupientes citato, quia magnis tamen lo-
corum interuallis sunt à Romana Ecclesia
particulares dissitæ, nec sit facile vlli, vno
mense, è Germania, Gallia, Hispania supera-
tis Alpibus aut Apennino, penetrare Italiam
ac vrbem, Gregor. X. visum est in Lugdun.
Concil. tres ad eam rem electo menses largi-
ri, intra quos officio si non fungitur, eo ipso
eius electio viribus priuatur: *Cæterum*, inquit
E Pontifex, *quinus electus intra tres menses post
consensum electioni de se celebratæ præstitum,
confirmationem electionis ipsius petere non omit-
tat. Quod si iusto impedimento cessante intra hu-
iusmodi trimestre tempus omiserit, electio eadem
eo ipso viribus vacuetur.*

Tertio, ad Episcopatum, aut Regularia,
beneficia electus, si iure aut consuetudine
confirmari à sancta sede consueuit; electus
(inquam) ante confirmationem sui à sancta
A sede, & electionis de se factæ, beneficij ad
quod est electus, aut nominatus, regimine
ac administratione tam in toto quam in par-
te, tam in temporalibus, quam spirituali-
bus, abstinere debet, *cap. nosti 9. de ele-
ctione cap. venerabilis 7. de consuetudine*,
secus facere, & sub titulo Procuratoris aut
Oeconomi, ad id se ingerere, est electionis
de se factæ iure omni carere velle: ita Gre-
gor. X in *cap. auaritia 6. de elect. in 6.* his
verbis: *hac generali constitutione sancimus vt
nullus de cætero administrationem dignitatis,
B (ad quam electus est) priusquam celebrata de
ipso electio confirmetur, sub Oeconomatus, vel
procurationis nomine, aut alio de nouo quæsito
colore in spiritualibus vel temporalibus, per se,
vel alium, pro parte, vel in totum, gerere vel
recipere, aut illis se immiscere præsumat Omnes
illos qui secus fecerint, iure, (si quod eis per
electionem quæsitum fuerit,) decernentes eo
ipso priuatos.*

Quarto, debet electus confirmationis suæ
testimonium literis exaratum habere: Enim-
uero licet solo verbo Papæ, gratia complea-
tur 25. q. 2. *can institutionis Clem. vlt. de sepul-
C turis*, quoad exercitium tamẽ requiritur lite-
rarum expeditio, Piasec. *par. 1. prax. in proœ-
mio de elect. nu. 6.*

Quinto, debet electus intra 3. menses à
confirmatione consecrari. De Metropoli-
tano est id expresse sancitum, *in can. quoniam
1. de consecrat. Placuit vt quisquis Metropoli-
tanus vltra tres menses consecrationis suæ ad
fidem suam exponendam, palliumque suscipien-
dum ad Apostolicam sedem non miserit, com-
missa sibi careat dignitate.* Iure autem nouo
tam hic, quam Episcopi cæteri. *Si munus con-
D secrationis intra tres menses non susceperint, ad
fructuum restitutionem teneantur, si intra toti-
dem menses, postea id facere neglexerint, Eccle-
siis ipsis sunt iure priuati.* Trident. *sess. 23.
cap. 2.*

Sexto, de non alienandis rebus suæ Ec-
clesiæ, sed de seruandis, sacrosancta iuris-
iurandi religione interposita, fidem suam
obligare electus debet: iurare item Papæ se
fore fidelem, cuius iuramenti forma extat,
*in cap. Ego N. 4. de iuramento. & cap. dilecti
filij de maiorit. & obed.*

QVÆSTIO XVI.

An electus confirmatus, sed non dum consecratus, exercere ea possit quæ ad iurisdictionem pertinent.

QVæ ad enodandam hanc quæstionem sunt necessaria, explebo paucis propositionibus.

Prima, licet Episcopo confirmato sed non consecrato iudicare, excommunicare, beneficia conferre, instituere, destituere, cæteraque obire munera, quæ ab Episcoporum iurisdictione pendent, huius propositionis firmamentum est Cælest. III. decretal. *transmissam* 15. *de elect.* in qua quid sui sit animi, mentisque declarat, his verbis: *Ex quo electionis tua confirmationem accepisti, de talibus & consimilibus (præter ea quæ maiorẽ discussionẽ exigunt, & ministerium consecrationis desiderant) quod iustũ est, & Ecclesiasticæ conuenit vtilitati, statuendi habeas liberam facultatem* Quid si Episcopus, possessionem collati sibi Episcopatus non adiit? quid si eum possidere necdum cœpit?

Secunda, propositio. Beneficia dare potest Collator ordinarius, hoc est Episcopus confirmatus, etiamsi ab eo cuius interest, in Episcopatus sui possessionem non sit missus, Rebuff. *in praxi rubrica de simonia in resignat. num.* 26.

Ratio est, quod electi, aut prouisi de beneficio, ius omne à prouisione ordinarii ac facta electionis eius confirmatione pendeat. Quæro enim, quid simplici sacerdoti, aut Notario, quorũ est beneficiatũ in possessionẽ mittere, in administranda Ecclesia, ac dandis sacerdotiis iure canonum, ac Dei liceat? si eorum nulla est adhanc rẽ facultas, quid ab iis, ad complementũ iuris in conferendis beneficiis necessarii, Episcopus aut Abbas ex missione sua in possessionem expectare possunt, aut capere?

Si tamen Episcopatus & Abbatia non vacarent per mortem, sed per resignationem, non possent Episcopus & Abbas conferre, ante captam possessionem.

Ratio est, quod quandiu quis officium facere in beneficio finitur, illud ipsum administrate, & beneficia, si quæ ex eo pendent conferre potest: at electus, aut prouisus per resignationem, resignantem suum sicut supponitur, munus vt prius, obire patitur; ergo quandiu hic in possessione beneficii sui relinquitur, valide confert & licitè, sicut qui est in possessione præsentandi, iure præsentat, licet verè ius præsentandi spectet ad alium, *cap. consultationibus* 19. *de iure patronatus*.

A Propositio 3. Electus licet non consecratus, nec sacerdos, potest dispensare in omnibus casibus qui iure sunt permissi Episcopo.

Ratio est, quod iurisdictio, eiusque vsus, à sacerdotio aut consecratione non pendeant, sed est dispensatio iurisdictionis actio: ergo &c. concedere ob eam causam indulgentias, eidem est etiam non sacerdoti licitum. D. Thom. *in* 3. *sentent. dist.* 20. *q.* 4. *art.* 2. non tamen conferre ordines, chrisma conficere aut calices consecrare, quia hæc opera in eo à quo fieri debẽt, sacerdotij characterem præsupponunt, vt est probatum,

B *in tract. de personis.*

QVÆSTIO XVII.

Quando & in quibus casibus Confirmatione sit opus.

DIsceptatur hæc quæstio à Fabric. Rebuffo 5. *par. prax. rubr. de noua prouisione num.* 14. *& sequent.* aiuntque ei primo locum non esse in prioratibus per Priorissam regi solitis. Sed pace eorum sit dictum,

C nam Moniales quæ fontis Ebraldi institutum vitæque modum, sub felicibus Abbatissæ eius loci auspiciis sequuntur Priorissam sibi è cœtu suo, triennio quoque deligunt, cui incumbit ex præscripto regulæ de electione sua primo, quoque tempore Abbatissam docere, ab eaque confirmati velle: Est ergo Virginum in Prioratibus, quæ ius eligendæ sibi Priorissæ habent, confirmationi locus.

D Est etiam in beneficiorum vnionibus, quas etsi Episcopus facere ex causa valeat, *cap. exposuisti de preb.* factas tamen per eum confirmari, & si vitiosæ fuerint, aut defectu laborauerunt, vitia oportere corrigi tradit Rebuff. 1. *par. prax. rubr. de noua prouisione & simpl. nu.* 15.

Tertio, quoniam raro sunt monialium ratæ electiones ac firmæ, eas confirmari à Superiore suo est necesse. Et quidem *si per formam compromissi fuerit in electione processum,*

E *& electæ pars aliqua se opponat: si minor, ipsius confirmetur electio*, inquit Bonifac. *in decret. Indemnitatibus* 43. *de elect. in* 6.

De stylo tamen curiæ, non solent Abbati, quamuis sit eius forte vitiosa electio, dari literæ eius approbatiuæ, sed noua illi indulgetur prouisio, ex decreto Alexand. VI. *in titulo de signatura gratia*, prout notauit idem qui supra Rebuff. *num.* 20.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVIII.

An electio facta sine schedis, sit rata.

Est hæc quæstio pertractata (quod sciam) à paucis, & hos ipsos, in duas contrarias partes distractos video.

Negantis patronum ac defensorem Portelium video *in dub. Regul. verbo electio num.* 14. cũ ait de substantia electionis esse, iuxta Gloss. *in cap. quia propter 42 de elect.* vt secreto, & sigillatim per scriptũ recipiãtur, suffragia. Mihi mens est alia, enimuero *sessione* 25. *cap.* 7. *de reformat.* iubent Patres, *vt qui electioni præsit Episcopus, siue alius Superior, claustra Monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam, vota singulorum audiat, vel accipiat.* Sed audire, est per aures recipere, & non per scriptum, verba enim, quibus lex est perscripta, in propria sua sunt accipienda notione, non impropria: ergo cum audire, non sit schedam sibi porrectam explicare, legere, aut in manus sumere, sed loquentem excipere, quod ipsum tamen ad electionem sufficere Concil. asserit, facta ore tenus, & non scripto, rata habenda est, ac valida.

Esse autem sensum hunc Concilij daclarauit Congregatio explanandis eius controuersiis præposita, vt notarunt ad *cap.* 6. *dicta sess.* 25. Farinac. & Marzilla, his verbis: *Abbatissarum vota ore tenus accipi possunt à Superioribus cum duobus testibus.* Quare est argumentum pro contraria opinione allatum, plane falsum ac negandum.

Primo, quia quæ sunt alicui rei substantialia, sic sunt illi intrinseca vt si tollantur, tolli quoque eius substantiam sit necesse, quod tamen in præsenti non accidit, cum ex dictis, explicata verbis, voceque suffragia, electionem eiusque vim ac naturam non perimant.

Secundo, nego id Concil. dicere, quod aduersarij narrant, vult enim duntaxat Superiores, Abbates, & alios, *eligi debere per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur, sess.* 25. *cap.* 6. quibus verbis, vt liquet ab electoribus non exigit, vt hi sua dent scripto, aut schedis obsignatis suffragia sed solum, vt tres illi, qui de capitulo electi erunt, vota secreta à suffragatoribus audita scribant, literisque vt de eorum numero constet, mandent.

At sic secreta non erunt vota (inquies) cum quæ in oculis trium aut quatuor hominum fiunt, publica dici debeant, secreta nunquam.

Neganda est Maior: nam quid est secretum? *Quod à nemine, vel à tam paucis scitur, quod neque est famosum, neque notorium.* Nauar. *Enchirid. cap.* 18. *num.* 52. Diu. Thom. 2. 2. *qu.* 70. *art.* 2. *ad* 2. at id in præsenti materia accidit, cum quæ Notarij, superioris, aut scrutatorum committuntur auribus, non sint hæc famosa, aut notoria. Iraque cum Concil. imperat, electionem per vota secreta, spectar id vnum, Nauarro teste *in consil.* 4. *de elect. num.* 4. Portelio *in* 1. *parte casuum casu* 14. vt Capitulis vetet, ne quid permittat aut fieri sinat, ex quo electorum publicari nomina accidat, id si fiat, electionem inanem fore ac nullam. Quæ etsi sint à nobis, spectato iure Concilij, dicta verissimè, ab hac sunt tamen excipiendæ regula, religiosæ familiæ, quibus ex propria instituti ratione, aut Ordinis voluntate ac imperio incumbit, Superiores sibi suos vel Officiales per schedas eligere obsignatas, quod Sixtum V. anno 1587. amodo vt in Franciscanorum familia seruaretur, speciali sanxisse diplomate, auctor est Portelius, loco qui notatus est proxime.

QVÆSTIO XIX.

An si eorum aliquis, qui ius eligendi habent ad eam non vocetur, electio sit valida.

Dico primò, *Ad electionem Prælati conuentualis, vt Guardiani, aut Priores in aliqua Mendicantium familia, non esse ad eius validitatem necesse vocari absentes omnes.*

Ratio est, quod eorum præsentia, ac citatio, in eorum tantum sit electione necessaria, quibus canonicus aliquis titulus tribuitur, secundum Felinum in *cap. cum omnes de constit.* Portelium *in dubiis regular. verbo electio num.* 12. at talis nullus Guardiano aut Mendicantium Priori datur: ergo, &c.

Dico secundò, *Ad Episcopi, aut Abbatis electionem, eos omnes vocandos esse qui ad eam ius actiuum habent, cap. quod sicut* 28. *de elect. quod si eos vocatos non fuisse constiterit, sed contemptos, infirmanda est electio taliter celebrata, nisi postea propter bonum pacis, curauerint consentire, ibid.*

Non est ergo eiusmodi electio, ad quam aliquis, electorum, ius suffragij habentium non est vocatus, irrita ipso iure ac facto, sed rescindenda, si ipse velit, contemptum suum in iudicio prosequi, & electionem se absente factam, infirmari à iudice. Ita Innoc. in decret. *Bonæ memoriæ* 36. *de elect.* ibi enim factam de Archipresbytero *electionem à se rescissam scribit, quod inuentus sit fuisse contemptus, licet vnus solus extiterit, cum plus in talibus consueuerit contemptus vnius obesse, quam multorum contradictio in præsenti.*

A vocando vero, excusat vocandi, difficultas, vt si absens, esset extra regnum, Glossa in *cap. coram de elect.* vrgeretque ex alia parte,

moralis habendi Prælati necessitas, Portellius in *dubiis regular. verbo electio num.12.* quæ necessitas est ex periculo petenda, quod ex electione in tempus aliud dilata, aut reiecta timetur, de quo arbitrari, Superioris est cum peritorum consilio.

Secundo, à vocandis absentibus excusat periculum, quod ijs, aut electoribus, aut missoad eos vocandos metuitur vidit hoc Pontifex in *cap. quod sicut 28. de elect.* vbi vocari quidem omnes oportere ad electionem scribit, si tamen *sine periculo possint conuocari*: ergo opinione Pontificis excusat, à conuocandis absentibus, periculum.

Dico tertiò, *Per Electorum*, vnius aut plurium absentiam, vim suam electioni non adimi, si iuri suo renuntient, aut adesse vocati, respuant: ita Pontif. *in decret. 28. de elect. Qui contempti*, inquit, *non fuerint, sed ad electionem vocati, siue nequiuerint, siue noluerint ad electionem celebrandam accedere, ipsorum absentia non potest electionem impedire.* Sentiendum idem cum tacent, nec electionem in eorum absentia factam infringi petunt, quia est hæc eorum patientia, silentiumque, consensus instar, namque *qui tacet consentire videtur de regul. iuris in 6. reg. 44.* at est facta de aliquo electio rata firmaque, cum ab his approbatur, quorum interest, reclamare ac loqui, cum eam valere nolunt: ergo, &c.

Quid si ex causa absint? quid si venire, iusto aliquo impediti negotio non possint, aut nolint?

Si in ciuitate, versentur aut loco, vbi fit electio, mitti ad eos, scrutatores debent, quibus sensum suum explicent, ac suffragium dent, vt docent Sylu. *verbo electio 1. q. 5. dicto 1.* Zechius & alij. Si procul degunt, in eorum est potestate, Procuratores mittere qui sint è gremio, ac Capitulo, (nam ad eam rem deligi alij, hoc est, extranei nequeunt, secundum Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 12 num. 4.*) mittere (inquam) idoneos possunt homines, qui suo nomine suffragentur, ac eligant: Sylu. Zerola Zechius ac alij.

QVÆSTIO XX.

An per sortes iure canonico fieri possit electio.

DE Ecclesiastica sermo est, non alia, nam ad sæcularem, de sæculari magistratu, adhiberi sortes posse, tenent Sanch. *lib. 2. in Decalog. cap. 38 num.* 58. Azor. *to. 1. Instit. lib. 9. ca. 12. q. vn.* D. Thom. *2. 2. q. 95. art. 8.* Angel. *verbo sors num. 2.* Tabiena *eod. q. 5. n. 6.*

Ratio est, quod rem temporalem ab euentu quærere, aut sorti committere, malum non sit intrinsece, nec ex lege canonico cum vllo cohærens crimine. Ergo de Ecclesiastica sola A est quæstio, cuius à sortibus, exitum aut modum non petendum esse definiuit Honor III. *in cap. Ecclesia vestra 3. de sortilegiis*, vt enim est spiritalis, vtpote ad beneficium, quod est spirituale, ordinem habens, regi à fortuna non debet, non cæco impetu fieri animi, aut imprudenti: fuit ergo iusta Ecclesiæ causa, sortium vsum in electionibus Ecclesiasticis, æterna prohibitione damnate.

Sentiendum Idem de Officiis ordinis, idem de Nouitij in eum cooptatione ac delectu, B Portelius *de dubiis regular. verbo electio.* Est autem officium, aliquarum rerum administratio, non habens fori externi iurisdictionem, quales sunt in religione Procurator Conuentus, Sacrista, ianitor, & Vicarius Conuentus in Prælati præsentia, quos sortibus ad propria sua munia vocari, iisque, per illos quibus suffragādi ius est, illa in Cœnobio, distribui prohibet Honor. Enimuero cum sacra sint hæc officia ex fine, causa imperante & modo, quo obiri ea est necesse, hoc est ad præscriptū formāque Superioris ac regulæ, Ecclesiastica dici debēt; proindeque prohibi- C tione Honorij cōprehensa esse, Indicant hæc quidem electionem sic factam esse illicitam, an autem similiter sit inualida, iam est videndum. Meaque est opinio pro tali non habendam: quia id nusquam decreuere Pontifices, nusquam Concilia: ergo cum actioni vis sua adimi non debeat, nisi ab eo qui potest, & fecisse constat in aliquo canone, de quo certi nihil extat, non est facta per sortes electio, iure inanis, ipsoque facto, nisi in casibus à iure expressis, qui sunt tres numero.

Primus est in electione ad Prælaturam per *cap. quia propter de elect. 42.* qui in eo peccau- D erit, eligendi potestate priuari ea vice poterit, Thesaur. *par. 2. prax. verbo electio cap. 2.*

Posse dixi: nam non est ipso iure priuatus, sicut habent Glossa *cap. quia propter* & Thesaur. proxime citat.

Secundus est in electione Officialium regularium, & Superiorum, quia fieri hoc debet per secreta suffragia, itaut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur, alias est irrita, & qui aliter se sinit eligi, est ad omnia beneficia, & officia in religione obtinenda inhabilis, Trid. *sess. 25. de regular. cap. 6.*

E His casibus tertium adiicit Portelius in *dub. regul. verbo electio. n. 4.* nempe cum de Nouitio inter religiosos ad Capitularium suffragia aggregando agitur, cum enim sortito aliquid agere, sit eius euentum sorti committere, quam tamen in re sacra, ac Nouitij ad Dei cultum initiandi receptione, dominari non deceat mirum videri nulli debet, si repudiatis sortibus, suffragia regulares ipsi sua in receptione Nouitij dare, more in Ecclesia consueto debeant.

QVÆSTIO XXI.

Ad electionis substantiam, seruare quid sit necesse.

PRimo, vt secreto fiat, eo modo quo est explicatum antea seruataque loci, ac Ecclesiæ, seu conuentus consuetudine in quo fit: itaque si per schedas, scriptaque suffragia creari in eo Prælatum mos communis habeat, erit hic religiose obseruandus.

Secundo eorum est in communi, facienda publicatio.

Tertio, à facta electione statim est illicoque facienda eius denunciatio, actu nullo contrario interposito.

Quarto, vt electus cæteros suffragiorum numero superet. At qua parte? Non alia, quam cuiusque Ecclesiæ, ordinisque statuta postulant.

Quinto, vt tres assumantur de Collegio qui vota singulorum exquirant, ac enuntient. Sanxit id Romanus Pōtifex in *cap. quia propter 42. de elect.* his verbis: *Statuimus vt cum* C *electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commode interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent, in communi.*

Sexto, nō sunt alij ad electionem assumendi, quam qui sunt de gremio Collegij aut Conuentus, *cap. cum dilectus de elect.*

Septimo, ad eam sunt vocandi omnes, qui ius habent suffragij.

D Quid si interesse nolint? quid si venire vocati recusent ac abnuant?

Eligent hi soli, qui præsentes aderunt, etsi numero non sint absentibus pares, quia vt habet Innoc. III. *in cap. cum nobis 19. de elect.* ad *electionem faciendam accedere cum nolunt, alienos se faciunt, propter quod electioni concorditer à præsentibus celebratæ contradici nequeat.*

Sane cum quid à pluribus fieri, iure aut Pontificis voluntate exigitur, *si aliquis ex ipsis cum possit, noluerit interesse, debent nihilominus in causa procedere*, Cœlest. *decreto in ca.* E *prudentiam 21. de offic. iudicis deleg. parag. adiicimus*: erit ergo à Præside, ac electoribus qui aderunt, facta electio, rata firmaque, etsi numero paucioribus, quam qui absunt, quia cum moniti de officio, facere illud negligunt, ac ideo vocati venire renuunt, eodem habentur loco, ac si non forent de Capitulo.

Quid si quo tempore, vota super professione futura Nouitij, aut electione Abbatissæ vel Abbatis exiguntur, domi, in qua est hæc futura, versetur Prouincialis A præpositus cum secretario?

Coire cum cæteris ad eligendum Concilij societatem poterit, & quam procurandis cœnobij negotiis magis idoneam crediderit, calculo suo suffragioque dignari.

Ratio est, quod capituli pars sit præcipua vtpote qui sit in eo instar capitis, Moniales ac religiosi membrorum, in quę ab eo, vim, motum ac sensum ad res magnas, Ordinisque proprias manare deceat.

Quæ me causa impellit vt credam, B eundem Prouinciæ præpositum, vna cum Cœnobitis cæteris posse ad vota regularium tria, Nouitium post exactum probationis annum suffragio suo admittere. Enimuero *cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus, de regul. iuris in 6.* Sed magis est, ad Cœnobii puellaris regimen vocare Virginem, quam dare Nouitiæ in religionem aditum, per professionem.

Minor probatur, Est Abbatissæ ad id munus vocatio, vera electio canonica, quia est ad modum, formamque facta, quæ est à canonibus præscripta, secrete nempe, perque schedulas obsignatas ac secretas: at non est Nouitiæ in ordinem cooptatio, electio, nam quæ ei procuratio committitur? quæ in ordine gerendi officij potestas datur? quæ regendi Cœnobij? non est ergo Nouitij ad professionem receptio, vera canonicaque electio, nec proinde actio quæ dignitate par sit ei, ac æqualis.

Quid? quod Abbatissa, vt regendi munere ac potestate in Moniales suas: ita quoque personæ dignitate quam sustinet, Nouitiam præcat? minus est ergo isti inter Moniales locum per vota regularia tribuere, quam illam calculo suo suffragioque, ad eum dignitatis apicem euehere, quę si sunt vera, est haud dubie in Prouincialis iure Nouitiam Religioni per suffragium suum ascribere, aut eandem excludere.

Posse autem Prouincialem præpositum, cum consensu in electionem Abbatissæ suffragando concurrere maximè in S. Francisci ordine, docet Portelius in *1. par. casuum casu 30.* quem tu consule.

(.·.)

QVÆSTIO XXII.

An superiori liceat non confirmare electum.

PEccat superior, si qui pluriũ est suffragiis renunciatus Abbas aut Episcopus, cum non confirmet, Nauar. *lib. 1. consilior. titulo de elect. 5.*

Ratio est, quod cui ius ad rem aliquam competit, ab ea impediri sine culpa nequeat, est enim iuris in re, aut ad rem transgressio, iniustitiæ actio. At electo, ius ad rem ad quam eligitur, competit, quod ei tamen defectu confirmationis interit: ergo superior, qui sine causa eam negat, à vero rectoque aberrat cum restituendi onere.

Sane committit in ius commune, in *cap. quia propter 42. de elect.* in quo præcipitur, vt facto, ac examinato scrutinio plublicentur vota, scrutatores autem siue scrutinij examinatores, *vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent, vt is collatione habita eligatur, in quem omnes, vel maior pars Capituli consentit*, quod superior ex hypothesi non facit, cum eum non approbat, nec præficiendum conuentui curat, pro quo tamen fuere omnes, aut pars maior suffragantium.

Quid si electus est indignus? quid si ob culpam aliquam suam, aut Canonicam maculam, beneficium non meretur?

De eo est admonendus per Præsidem, vt se de culpæ admissæ suspicione purget, ac quæ in eius fama, nomineque maculæ inhærent, argumentis, testiumque non malorum fide eluat, ac dissipet. Quia de iure naturali est ac humano, nemo vt damnetur, nisi prius auditus, & conuictus. At ab officio ad quod est electus aliquem excludere, est eundem in re graui damnare, id ergo facere Præses non debet, facit autem, cum electum pro auctoritate confirmare renuit, antequam de eius vita, moribusque instituta quæstione, vt facere iubetur in *cap. postquam 2. & in cap. nihil est de elect.* cum sacerdotio aut officio, ad quod eum ad mouere electoribus placuit, indignum repererit, Innoc. III. in citata decret. est his verbis præscripta sanctio, *Volentes huic morbo adhibere necessariam medelam irrefragabili constitutione sancimus, quatenus cum quisquam ad regimen animarum fuerit electus, is ad quem pertinet ipsius confirmatio diligenter examinet, & electionis processum & personam electi, cum omnia ritè concurrerint munus ei confirmationis impendat, quia si secus fuerit incautè præsumptum, non solum deijciendus est indigne promotus, verum etiam indigne promouens puniendus.*

A Equidem (quod est Portelij admonitum) Clericũ sibi à Patrono oblatum, nisi cum indignum eũ esse, apertis constat argumentis, respuere Episcopus honeste nequit, vt probabitur postea: ergo nec electum superior, à quo approbari expetit.

QVÆSTIO XXIII.

An qui electioni præsidet, nominare possit vnum aliquem de Conuentu, quem suffragatores eligant, aut eosdem orare, vt vnum alteri præferant.

DIco primò, *Id electionis Præsidem non posse*: quia est hoc electionem contra ius eligentium ad vnum cogere, ac arctare, quod eorum libertati vim affert, ac iniuriam, cuius tamen præcipue est in hoc negotio, habenda ratio *Nolo certam vobis designare personam* (aiebat Iuo ad Beluacens. Religios. *epist. 21.*) *sed habere liberum electionis arbitrium*, quam retineri non posse ac seruari existimabat, si de multis designaretur certus aliquis in Pastorem eligendus præ ceteris: vt enim à natura facti ad placendum his sumus, qui prodesse queunt, aut nocere, non est improbabile, in eam ituros sententiam electores, quam Præsidi gratam putauerint, & ita incurrendæ eius offensæ metu, eo se daturos, quo inclinauerit, quo quid est libertati ad eligendum necessariæ aduersum magis? Quare cum de subrogando Antistiti defuncto, digno homine, Beluacenses acri Iuo acuisset sermone in *ep. 43.* eosdem admonet, sibi in eo nõ fuisse propositũ, personam illis aliquam commendare specialiter, sed quod amici amicis subinde solent, suum super electione, futurisque Episc. ac Abbatum meritis, aperire consilium. Et quidem cum sit *ars artium, onus onerum, regimen animarum*, non alium ab illis renunciari oportere Episcopum, *quã qui sciat de thesauro suo proferre noua & vetera, qui nouerit mores subditorum*, Iuo epistola 22.

Dico secundò, *Peccare item Præsidem cum qui suffragandi ius habent exorat, vt quempiam in suffragando alteri præferant*, estque prælati electio facta hoc modo, inanis ac nulla.

Ad rationem prima assertione allatam, addi hæc debet,

Quod facta metu electio, rescindi debeat: at talis est eius, pro quo eligendo Præsidem orasse constat: primo, quia preces iteratæ viri grauis, & superioris, metum generant, ac inuoluntarium Sanch. *lib. 4. de matrim. disp. 10. num. 2.* Et quanquam tales non forent, hoc est, importunæ ac frequentes, sunt tamen cum reuerentiali coniunctæ metu, vtpote

quæ

quæ ab eo cui est reuerentia debita, sunt factæ, cuiusmodi omnes metum ac inuoluntarium in eius parere animo, qui sic cogatur, res est, summistarum confessione, si non certa, at certe non improbabilis. Ita tradit Lessiu *li. 2. de iustitut. cap. 17. dub. 6. nu. 4.* Ea quæ solo metu reuerentiali sunt facta, posse rescindi, cumque qui commodum inde percepit aliquod, ad restitutionem teneri, quæ est opinio Sylu. *restitutio 2. dicto 7. & verb. metus q. 12.* Nauar. *lib. 3. de restit. cap. 1. nu. 332.* quia est talis metus, iniuriosus ei cui imponitur: libertatem enim eius impedit, cogit, ac restringit, eiusdem qui sic cogitur voluntate repugnante ac inuita.

QVÆSTIO XXIV.

Quæ sint pœnæ consentientium in electionem, quæ est cum abusu sæcularis potestatis facta.

Svppono primò, Laïco ius ad Prælati electionem competere nullum posse, quia est ius eligendi spirituale. At spiritualia tractare Laïco, earum cùm dignitas tum Ecclesiæ maiestas non finit: *de iudiciis cap. 2.*

Quid? quod de Ecclesiæ negotiis, iure & regimine, arbitrari ac statuere, fas laïco non sit per Pontificem, cum Episcopi & Abbates operā ad id eius mutuari vetentur per canonē Eugenij in Synodo è qua fragmentum Gratianus in *rubric. de iudiciis cap.* 2. retulit his verbis: *Sed & Episcopi & Abbates, Archiepiscopi & alij Ecclesiarum Prælati de negotiis Ecclesiasticis, maxime de illis quæ spiritualia esse noscuntur, laicorum iudicio non disponant cap. 2. de iudiciis*, ergo cum vnum aliquem de multis eligere, qui ad puppim sedeat Ecclesiæ, spiritualis sit actio, vt patet ex eius obiecto, cum an[imarum] m[unerum], Ecclesiæque procuratio, quo tendit electio, profanum nihil ac temporale olcat, ad eam admitti Laïci nec possunt, nec debent sine Pontificis Romani facultate ac venia, cuius est duntaxat, in Ecclesiæ legibus ac prædecessorum suorum dispensare.

Suppono secundo, à quoquam (si Pontificem Romanum exceperis, cuius est summa, plenissimaque in Ecclesia authoritas) à nullo (inquam) Abbatis aut Episcopi eligendi ius Laïco concedi posse, quia est electio, vtpote personæ idoneæ ad regendam Ecclesiam vocatio, iure canonico interdicta Laïco, at in eo solus dispensat Pontifex: ergo ad eam Principis imperio, aut Clericorū qui sunt de Collegio, concessione liberali ac gratuita, recipi hic sine peccato non poterit: iam ergo

Dico primò, *Eum qui per abusum potestatis Laicæ, dignitatem Ecclesiasticam assequitur, eius dominium plenum ac integrum non habere.*

Antequam probetur, notare placet, tum

A electionem per abusum potestatis Laïcæ censeri celebratam, si laïcus ita se illi immiscuit, ac Clericorum libertatem ad quos proprie electio pertinebat, quouis modo impedierit.

Secundo, etiam in electione abusum intercedere, cum Clericorum opera precibusque, electioni intersunt Laïci.

Tertio, cum consensum sæcularis Principis Clerici exigunt, vt qui est ex eorum cœtu electus ad vacantem Ecclesiam, hanc illi eius voluntate ac assensu tenere liceat.

B Quarto, cum eligunt, inquit Innoc. & post eum Comitol. *in respons. q. 78.* minis alicuius potentis adacti, his ita præsuppositis probatur assertio.

Primo Doctorum testimonio, quos paulo post proferemus, secundo ratione.

Non est electus, dignitatis ad quam est per abusum laïcæ potestatis vocatus, verus eius ac legitimus possessor, si est electio de eo facta nulla. Verum est prius Gregor. VII. testimonio 16. *q. 7. can. quoniam, & ead. causa & 7. can. si quis præterea*, vbi est his verbis: *Si quis Episcopatum vel Abbatiam, vel aliam Ecclesiasti-*

C *cam dignitatem de manu laicæ personæ susceperit nullatenus inter Episcopos vel Abbates habeatur*, & in *cap. Massana 56. de elect.* hæc habentur, *Edicto perpetuo prohibemus, ne per laicos cum Canonicis Pontificis electio præsumatur, quæ si forte præsumpta fuerit, nullam obtineat firmitatem*, quæ est etiam opinio Thesauri in *praxi verbo Beneficium 8.* Laym. *in tract. de quæstion. canonic. q. 23.* Comit. *loco paulo ante cit.* Panormitan. in decretal. Innoc. III. *quisquis de electione 43.* vbi expresse notat electionem quamuis à Clericis celebretur, si ad eam

D accedat potestatis secularis abusus, esse nullam, quod Innoc. in decretali sua longe ante his verbis decreuerat. *Quisquis electioni de se factæ per secularis potestatis abusum consentire præsumpserit, contra canonicam libertatem electionis commodo careat.*

Dico secundò, *Qui ex Clericorum ordine, beneficium per abusum potestatis Laicæ ad quod est electus, acceptat ac capit, his teneri pœnis.*

Prima, quod nisi illud contra ius acceptum, & à Collatore donatum dimittat, communione sit priuandus, ac ab Ecclesiastico

E ministerio & ordine deponendus: ita Patres in Lateran. Concil. vt refertur in *cap. præterea 4. de iure patronatus*, vbi *Clericus qui Ecclesiam per Laicos sine proprij Episc. authoritate recipit, communione priuatur, & si perstiterit, à ministerio Ecclesiastico & ordine, deponi iubetur.*

Secundo est ad idem beneficium ineligibilis, *cap. quisquis 43. de elect.*

Tertio, excommunicationi subiacet, quæ non est latæ sententiæ, sed ferendæ, nam in-

poni præcipitur verbo imperatiui modi in *cap. præterea de iure patronatus* 4. *communione priuetur*, non est ergo iure imposita, sed imponenda, quæ excommunicatio minor est non maior, Comitol. *lib. 1. resp. q. 78* quare si quis cum ea celebret, irregularitatem non incurret, idem ibid. *nu. 4.*

Quarto, qui à Laïco institui se sinit, est eo ipso ad dignitates Ecclesiasticas ineligibilis nisi cum eo dispensetur: sic Innoc. III. *in cap. quisquis* 43. *de elect. Ineligibilis*, inquit, *fiat, nec absque dispensatione ad aliquam valeat eligi dignitatem*, quæ dispensatio potest dari ab Episcopo, Thesaurus *part. 2. praxis verbo beneficium* 8. quia quando permittitur dispensatio, refertur ea facultas ad Episcopos, alioqui frustra adderetur, cum constet dispensare posse Pontificem, Layman. *de prælatis Eccles. qu. 24.*

Quinto, qui à Laïco non habente à Pontif. priuilegium, beneficium aliquod recipit, fit non ad dignitates tantum, sed ad beneficia quælibet alia inhabilis, donec dispensetur, Diaz. *cap. 53 praxis criminalis.*

Sexto, (inquit Innocent.) quisquis per sæcularis potestatis abusum electioni de se factæ consentire præsumit aut celebrare, *quam electionem*, inquit idem, *ipso iure irritam esse nsemus*, *officio & beneficio est suspendendus, & per triennium eligendi potestate priuandus.*

Dico tertiò, *Beneficia per abusũ potestatis Laica acquisita dimittenda esse in conscientia.* Quia eorum prouisio collatioque fuit nulla, *cap. quisquis 43. de elect. ca. Massana ca. 56. præterea 4. de iure*, sed quod non est acquisitum legitime, seruari iuste nequit, relinquendum est ergo ei cui est debitum, quod si nolit, ad id per censuras cogi poterit, quibus si non paret per contumaciam, erit hæc depositione à beneficio officioque plectenda *cap. præterea 4. de iure.*

QVÆSTIO XXV.

Explicantur dubia quædam circa formam electionis, quæ fit per scrutinium.

PRimum, *In quibus beneficiis locum habet electio per scrutinium.*

In Cathedralibus, cum Episcopus, aut superior quilibet alius in defuncti locum est eligendus, & in Collegiatis tam regularibus quam sæcularibus, quibus iure, aut immemoriali consuetudine facultas est Prælati eligendi à quo regantur, nisi propter culpam aliquàm suam, aut negligentiam sit hæc ad Superiorem deuoluta, *cap. nulla de concessione preb. cap. licet de supplenda neglig. prel.* Fit autem hæc iuris deuolutio in conscientiæ foro ante omnem sententiam secundum Thesaur. *par. 2. praxis verbo beneficium cap. 9.*

A

Atenim (inquies) subire pœnam nisi iussus à iudice per sententiam, nemo debet, at est hæc iuris ab electoribus facta deuolutio ob negligentiam, pœna quædam: ergo, &c.

Respondend. ad Minor, quòd à suffragatoribus ad Superiorem immediatum, mortuo subrogandi hominis idonei ius recidat, meram non esse negligentiæ pœnam, sed charitatis, prouidentiæque opus plenissimum. Enimuero quo est Pastore, tanquam Patre viduata Ecclesia longius, hoc est damnis exposita pluribus, eo ergo tanquam ad finem, spectat hæc iuris deuolutio, vt Ecclesiarum incommoda, animarum detrimenta vitentur, quæ ex electorum negligentia in faciendo officio consequi est necesse, Sanch. *lib. consil. 2. cap. 1. dub. 6. n. 16.*

B

Quod autem non sit ea deuolutio pœna eius generis, quæ sententiam exigat, sic probatur. Pœna quæ ipso facto incurritur, iureque aliquo priuat, obligat in conscientia ante sententiam. Talis est hæc iuris quo de agimus, ab ordinario ad Superiorem deuolutio, nam ipso facto subitur, estque iuris priuatio in his, quorum in eligendo tarditatem punit Pontifex facta eius iuris concessione alteri, qui eorum sit immediatus superior.

C

Dubium secundum, *Quot requirantur personæ ad Collegium, & iura eius retinenda.*

Tres minimum ad familiam componendam requiri homines, Iurisperitorum est opinio, quia familia sicut & congregatio quælibet, constare capite debet ac membris, at id cœtus habet, tribus coagmentatus partibus, quarum vna capitis instar habeat, reliquæ duæ corporis. Neque tamen est necesse ad statum Collegij, vt actu Rectorem habeat, sufficit vt ipsi aliquis è Collegis possit præfici, si in eo sit aliquis ad eam præfecturam idoneus.

D

Duo ergo Capitulum seu Collegium non componunt, quia tunc vel caput in eo nullum erit, aut si erit, vnico tantum constabit membro, non pluribus, quod esse nequit, primo quia vt habet Glossa *Clemens. vt is de ætate & qual. ordinandor. Prælatus & Capitulum diuersa sunt, & nomine Capituli non comprehenditur Prælatus*: ergo si duo tantum erunt in Prælatura, aut Cœnobio, non corpus, nec capitularis erit cœtus.

E

Deinde cum in Capitulo potestas sit coercitionis, hoc est, facultas puniendi delinquentes, stare hæc non potest inter duos Nam si eorum alter resistat alteri, quis hunc imperanti coget obsequi, cum illum isto fortiorem esse oporteat? quare ad rationem Capituli tres minimum personæ sunt necessariæ, ad faciendum populum decem, ex quibus si quæ forte diem suum obeat, populus actu non erit, donec alia defunctæ substituta, cum numerum reparet. In eo tamen, etsi pauciores forte

numeret

numeret quàm est dictum, populi iura remanent, sicut & Capituli in duobus, quorum, *Vnus*, inquit Laym. *q.18. de Prælat. poterit alterum in Prælatum eligere.*

Dubium tertium, *An electio per sortes sit valida.*

Illicitam esse, quia est prohibita in *cap. Ecclesia de sortileg.* nemo ambigit, qui Ecclesiæ præcepta contemni sine culpa non posse intelligit. An autem sit pariter inualida, controuerti video, meaque est opinio, iure pro tali non habendam.

Quia nusquam id decreuere Pontifices, nusquam Concilia: ergo cum actioni vis sua non debeat adimi, nisi ab eo qui potest, & fecisse constat in aliquo canone, de quo certi nihil extat, non est facta per sortes electio, iure inanis ipsoque facto, nisi in casibus à iure expressis.

Primus est in electione ad Prælaturas, per *cap. quia propter de elect.* 42. Assentiuntur Suar. *to.1. de relig. tract. de superst. lib.2. cap.12.* Laym. *lib. 4. tract. 10. cap. 3 num. 9.* Qui in eo pecccauerint poterunt potestate eligendi ea vice priuari, Thesaur. *par. 2. prax. Eccl. verbo electio cap. 2.*

Posse dixi, nam non sunt ipso iure priuati, sicut habet cum Thesauro loco cit. Glossa *cap. quia propter de elect.*

Secundus est, in electione Superiorum & Officialium regularium, quia fieri hæc debet per secreta suffragia, itaut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur aliàs est irrita, & qui se aliter sinit eligi est ad omnia beneficia & officia in Religione obtinenda est inhabilis, Trident. *sess. 25. de regular. cap. 6.*

His casibus tertium Portelius *de dubijs regul. verbo electio num. 4.* adiungit, nempe cum de Nouitio inter religiosos ad plura capitularium suffragia aggregando agitur, cum enim sortitò aliquid agere, sit eius euentum sorti committere, quam tamen in re Religiosa, ac Nouitij ad Dei cultum initiandi susceptione, dominari non deceat, mirum esse nulli debet, si repudiatis sortibus, suffragia Regulares ipsi sua, more in electionibus consueto dare debeant.

Dubium quartum, *Sitne electioni essentiale quod scrutatores tres sint numero, non pauciores nec plures.*

Quorundam fuit opinio, electioni vim nullam esse posse, nisi qui vota inquirant, eaque publicent, tres sint numero, ijque de collegio, cuius causa fit electio, Boerius *in cap. 23. de elect. litera O.* Contra pugnant alij, Ab his standum existimo qui Pontificis mentem expressam in *cap. quia propter*, sequendam aiunt, quo cauetur vt *tres de Collegio assumantur. Si tamen inquit, Mandagotus cap. citato, secus factum, fuerit* A *irritari propter hoc electio non debebit*, traditque Boerius *ad cap. proxime citatum, litera R.* quod etsi scrutatores sex in electiono Abbatis Calens. fuissent adhibiti, quorum tres erant de Collegio, & tres aliunde, iudicasse Romæ Pontific. quique diiudicandis iuris de conscientia ambigui controuersiis in foro præsident, ratam hanc esse, Tutius est tamen à Concilio ac canone quia propter non recedere.

Dubium quintum, *An qui electioni propter morbum, aut simile aliquod impedimentum interesse nequit, possit, qui vices suas in ferendo suffragio expleat, idoneum aliquem sibi subrogare* B *de collegio suo hominem.*

Dubitandi causam Concil. *sess. 25. cap. 6.* verba suppeditant, quod enim eo loco Patres negent, ei qui electioni faciendæ cum auctoritate præest, fas esse, Prouinciales *Abbates, Priores, aut alios quosque titulares, ad effectum electionis facienda constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere*, absenti quoque fas non esse aiunt, deligere cui vices in suffragando suas tribuat.

Verum enim in oppositam Doctores fere omnes opinionem abeunt, paucos a multis C seligam, de quibus cæterorum sit iudicium, aciem ducit Cardinalis Mandagotus, proximime sequitur Boerius *in tract. de elect.* per eundem Mandagotum in lucem edito, his assentiuntur Laym. *tract. de prælat. Eccl. cap. 4. q. 43.* Portel. *in dub. regularib. verbo electio num. 2. additionis ad addition.*

Ab his standum esse Doctoribus, vt existimem, facit hæc Romani Pontif. oratio *in cap. si quis iusto de elect. in 6. si quis iusto impedimento detentus, in electionis negotio ne-* D *queat commodè interesse, potest nedum vni prout dicitur in Concil. generali, sed etiam pluribus vices suas committere.* Idem habetur *in cap. quia propter 24. de elect. parag. vlt. & cap. scriptum eod. tit.* ergo cum à iure antiquo recedi nequeat, nisi cũ est à nouo emendatum & correctũ, non sit hoc autẽ quo de agimus, ambigẽdi causa mihi superesse iusta vlla nõ potest, quin & hoc tẽpore cuique impedito, ne comitijs super electione futuri Prælati habendis interesse queat commode, sibi subrogare quempiam liceat, qui tanquam procurator, committentis nomine suffragium ferat,

E Nam ad Trident. respondetur, per illud prohiberi duo dũtaxat, quorum neutrum in præsenti negotio locum habet, in primis enim Regularibus prohibet, ne ad dandum suffragium eligantur aut designentur noui titulares, aut Abbates, secundo ne absentium vota suppleantur, quorum neutrum, quisquis alieno ore, hoc est Commissarij sententiam in Capitulo dicit, infringit ac violat: nam Abbati aut Titulari nullus hic

locus, qui delecti ambo ab electionis præside, pro absente dent suffragium. Nullus item suppletioni vocum, nam hæ tunc suppleri dicebantur, cum absente Capitulari, eoque nulli partes suas committẽte, is qui electioni præerat imperabat alicui, siue is Collegij pars foret, membrumque, siue non, vt pro absente sententiam diceret, ac suffragium cum cæteris daret, quod fieri nec potest nec debet, quod in detrimentum boni communis ac publici, ea redundare suppletio posset.

Id autem ita esse vt dicitur, nec Concilio visum fuisse vnquam, prohibere Procuratorum vsum in electionibus, cum quis votum suum ob morbum v. c. aut quodpiam tale impedimentum dare per se nequit, respondisse Congregatio ad cap. Concil. citatum dicitur. Sic enim Marzilla in suo libro declarationum Cardinalium *ad cap. 6. sess. 25. Procuratores vero legitime constituti, cum generali mandato ad eligendum, non excluduntur, dummodo non, habeant mandatum de certa persona eligenda, tunc enim votum non esset secretum.*

Patet ex dictis non posse lege vlla aut statuto prohiberi Regularibus ne amodo (cum eis interesse publicis ordinis sui Comitiis per causam honestam ac iustam non licebit) aliquemde Capitulo qui suo nomine suffragetur, tanquam Procurator, sibi substituant, quia legi Pontificiæ vim suam, nulli, cuius sit potestas Pontificia minor, abrogare est licitum: at est Religionum omnium in sciscendis statutis auctoritas Pontificiæ impar. vt quæ ab ea, tanquam à capite riuulus aliquis dimanet, quæ sunt ergo à Cõcil. Later. sub Innoc. III. decreta sapienter de Procuratore ab his si velint constituendo, qui ob negotia ad electionem accedere vocati nequeunt, Religioni alicui concessum, non est, decreto aliquo antiquare contrario.

Patet secundo, sic esse in iure Capitularium, ius suo loco ferendi suffragij dare alicui, vt neminem in particulari de Collegio notent, quem exclusis alijs ad Prælaturam vacantem vocet. Hoc enim esset extra scrutinium, publica re suffragium, quod non licet. Deinde esse singulorum vota, secreta debent. At quod scitur à Procuratore, quodque scripto ab absente committitur, non est arcanum, vt declarauit, Marzilla teste *ad cap. 6. sess. 25.* Concil. Congregatio Cardinalium.

Quid si infirmus est in ciuitate? Ei tunc quoque erit liberum mittere de Collegio, aut alium aliquem de alterius Ecclesiæ gremio, qui quod ille faceret si præsens foret, idoneum ad gubernacula suo calculo eueheat. Quod si ipse sensum explicare suum malit, bini eum scrutatores conuenient qui quam in partem inclinet, & pro quibus aut quo faciat, de eius ore rescient. Nec erit, pro quolibet alio negotio ab electione distincto ad eundus postea, Mandagotus *tract. de elect.* Boerius ibi littera in scholiis R. qui ambo quoque asserunt, scrutatoribus, vbi ad cœtũ reuerterint, in id incumbendũ esse ante omnia, vt vota electorum publicent, factaque collatione numeri ad numerum, zeli ad zelum, eum in quem pars maior saniorque conuenerit, clare ac distincte renuncient.

Dubium Sextum, *An procuratores ad conuentum mitti bini queant, & si possunt, an eundem tam suo, quam mittentis nomine eligere debeant.*

Quæstioni primo factæ respondit olim Bonifac. VIII. *in cap. si quis iusto 46. de elect. in 6.* estque in eo illius responsio, quod Capitularis quilibet, quem ad sua, aut aliena negotia, infirmitas, timor, aut impedimentum simile quodpiam is domo egredi non sinit, non vni tantum, *prout dicitur in Concil. generali, sed & pluribus, committere vices suas possit, dum tamen eorum cuilibet det in solidum potestatem eligendi*, videlicet vt vnus sine alio eligere queat. Quod si ambo ad Capitulum admitti postulauerint, *audire eos non expedit, quia possent vota sua dirigere in diuersos, sicque res non haberet exitum, & quod ab eis hoc casu fieret, non valeret, sed is admittatur duntaxat, quem Capitulum vel pars maior elegerit*, quod si alternarent Canonicorum super ea re sententiæ, nec in vnum è duobus consentirent, tum enimuero qui primo est loco in procuratorio positus, præferri debebit alteri: Bonif. *in cap si quis 46. de elect. in 6.*

Ab eodem quoque, postremæ est quæstioni in eadem decretali, factum satis: nam Procuratoris, quod suo tanquam Capitularis dat nomine, & alieno, id est eius à quo deputatur idem vult esse votum, nam si sunt diuersa, quam diuersitatis huius prætexet causam? cum enim in eum ferri suffragium, debeat qui cæteris est opinione sua potior, & ad gubernandum aptior, qua ab eo conscientia deflectet, quem pro tali habet, vt ad alterius minus illo digni partes transeat?

Excipiendus est casus, in quo *de certa persona eligenda, sibi dominus speciale dedisset mandatum, tunc enim in illam eius, & in aliam, suo nomine licite poterit consentire cap. si quis iuste 46. parag. porro cum vsus.*

Dubium septimum, *Quid sit collationem fieri numeri ad numerum zeli ad zelum, & an hæc sit substantialis electioni, quæ fit per scrutinium.*

Publicato scrutinio mox, id est nullo actu extraneo interiecto, facienda est, collatio numeri ad numerum, hoc est, examinandum

quis

quis electorum plura suffragia tulerit, ad quem eligentes numero ampliori transierint, vt is electus esse conuentui renuncietur à Præside.

Fiet collatio zeli ad zelum, si Præses cum scrutatoribus intelligat vtra pars meliorem elegerit, vtra minus vitiosum. Et quidem si electus (inquit Boerius *ad cap.31. Mandagots*) ijs est animi, corporis, ac natalium ornatus dotibus, quibus eum præstare canones volunt qui ad puppim sedet Ecclesiæ, vt quod scientia, moribus, ac ætate est ad aliorum regimen sufficiente ac idonea, non autem alius, B quem hæc omnia, aut aliqua de illis ornamenta, vnum aut plura destituunt, qui primum eligendum sibi crediderint, hi postremos zelo ac iuuandæ Ecclesiæ voluntate superasse dicentur, quod dignum illi, onerique parem sibi præficiendum existimauerint, non isti, in quem magna natalium, maiora morum animique dedecora coëunt.

De secunda quæstione, quod strictim dici potest ac breuiter, hoc cum summarum scriptoribus aio: esse collationem hanc de qua est quæstio, electioni intrinsecam, ita ex Bartholo *in tract. de Episc. in 2. part. lib. 3.* Boerius *supra litera D.* & probatur.

Habet decretalis Innocentij *quia propter de elect.* earum rerum seriem quibus electionem ne ruat constare est necesse, sed in ea collationis zeli ad zelum, meritique ad meritum fit mentio: eam ergo non omittent, qui operam in eligendo suam lusisse nolent.

Deinde, cui nō est compertū, et tantum Ecclesiæ magistratum, cuius causa fit electio, esse lege canonica debitum, in quem maior, saniorque Capituli pars assenserit. Iam vero scire aueo qui id electionis præsidi constare D queat, nisi collatione facta numeri ad numerum? quæ tamen non foret necessaria, si vnus duntaxat nominatus esset, habet enim collatio omnis terminos duos, quorum vnus in eo comparatur alteri, quo an isto maior sit, aut minor, planum esse queat.

Dubium octauum, *An ad electionem canonicis aut Regularibus progredi liceat, cum à conuentu quo suffragandi causa venerant,* decorum se numero, absque necessitate non pauci subduceunt? Si Capituli pars maior remanet, id quorsum venere electores, funtque vna coacti E absoluere poterūt: quia Capitulū esse creditur, vbi pars eius maior visitur, ibi Collegium, vbi plures degunt, quam qui inde absunt: quare stari tunc debet iudicio partis maioris & sanioris, quodque facit ac statuit, pro rato est habendum: quare eo vnde discessere, reuocare illos non erit necesse, cum paris sit contumaciæ vocatum non venire, & cum veneris, sine causa abscedere insalutato hospite.

Quid si pars maior conuentum deserat? A quid si domum consulto, ac communicato inter se consilio redeat?

Respondendum, his qui sunt residui, mouendum nihil tùm esse, sed tempora electioni alias faciendæ magis opportuna, expectanda esse. Quia quod Capituli pars maior decernit ac censet, sequi id minor debet, at cum illa domum re infecta remigrat, cum animorum consensione incredibili, omnes è cœtu ad sua quisque negotia abeunt, iusta est manentibus existimandi causa, id illos fecisse & facere, vt cœtum soluant, cui eorum voluntati, pars minor debet obsequi, nec ad electionem proinde progredi, nisi instaret terminus ad eam à iure præstitutus, aut esset in mora periculum, in hoc casu, inquit Laym. *qu. 42. de Prælatis pars minor in Capitulo manens absque aliis eligere aut decernere non prohibetur.*

Dubium nonum, *An cum agitur de aliquo negotio in Capitulo, definiri illud schedis debeat, & si non, an suffragia certa esse oporteat.*

Non sunt schedæ alibi adhibendæ necessario, quam in Prælatorum electione: quare si quid est ambiguum si, quid incertum, quod C plurium terminari iudicio oporteat, id lapillorum qui varij sint inter se coloris, aut fabarum fit iactu in vrnam: prudens hic tamen esse debet, non cæco animi factus impetu, nam qui sine delectu, clausisque, vt aiunt, oculis, lapillum, albus ne an ater foret, nesciens, in vrnam mitteret, nihil faceret.

Primo, quia errantis non est voluntas: ergo cum qui temerè suffragatur, pensi nihil habēs quid moliatur ac agat, erret, nihil facit. Antecedens probatur multis legibus & ratione. In lege enim *nihil* Consensui *digest. de regul. iuris*, est his verbis: *non videntur qui errant consentire.* Quid enim, inquit lex, *tam contrarium consensui quam error?* & *in lege ad probationem Cod. de locato & conducto* est *inscientiam errantis non habere consensum.*

Ratio idipsum peruincit, Suffragio ad id cuius causa datur & exigitur, vis est nulla, n: si dato voluntarie. At temere non tantum, sed fortuito quoque cum lapillus in vrnam mittitur sine delectu vllo personæ cui datur, aut negotij cuius causa exquiritur, voluntariè non datur, nec in vrnam mittitur Quid est enim voluntarium? Id cuius principium est in aliquo cognoscente singula in quibus est actus, Aristot. *lib. Ethicor. 3. cap. 1.* quod erranti non conuenit, vt patet: ergo cum qui modo de quo loquimur suffragatur, ad personam de qua deliberatur in Capitulo, aut negotium quo de agitur, indifferenter se habeat, addo amplius, nec sciat, an eo lapillo quem manu gerit, illi prodesse, aut obesse, probare aut reiicere queat, non censetur eius suffragium voluntarium, cum eius circunstantias ignoret, quare nullum putari debet,

Secundo, est electio ex Diu. Thom. 1. 2. q. 13. voluntatis internæ actio, quæ tum elicitur, quando prius intento fine, & cognito per intellectum, ea de multis mediis quibus ad eum perueniri potest, vnum aliquod post consultationem accipit, quo ad illum tendat, ac consequatur si possit ac liceat, at tale nihil facit, qui quem primo fortuna illi lapillum obtulit, cepit, immittendum in illum vrnæ loculum quem fors daret, nam nec iste, finem vllum suffragij sibi sui habet animo propositum, nec actum externum efficacem vllum ad eius assecutionem dirigit: non fuit ergo eius electio vera: ergo nulla.

Dubium decimum, *In electione facienda peccari quando, & quomodo accidat.*

Primo, peccatur, cum ab eis fit electio, vel cum eis qui eligendi ius nullum habent, quo de genere ij sunt omnes, qui censura sunt aliqua nexi, & sunt denuntiati, aut notorij Clericorum percussores, nam communis est Doctorum opinio, eiusmodi homines dare vacanti beneficio ministrum ac præsidem non posse, & in *cap. 1. de appell.* habetur, quod excommunicato denũciato rem negotiaque cũ fideli habere, in communi vita non liceat.

An autem eligi excommunicatus queat, res est explicanda.

Aut enim scienter facta est electio, aut ignoranter, si scienter, irritandam esse quidam aiunt, vt est in textu decretalis *si celebrat. de excomm. ministr.* si ignoranter, validam esse volunt ac firmam. Eius opinionis fautores sunt ac patroni Sylu. in *verbo excommunicatio 4. num. 4.* Pet. à Soto *lectione vltim. de excomm.*

Quibus obsistunt Innoc. *in cap. vltimum si celebrat. de Clerico excomm. ministr.* Butrius & Ioan. Andr. *ibid. num. 5. & 10.* Couar. *in cap. Alma mater. 1. par. parag. 8. num. 3.* Comit. *lib. respons. 6. q. 28. num. 4.* quorum mihi sententia priore videtur probabilior ac potior. Quare vt electionis causa, consilij societatem coire, aut eligere nequeunt suspensi ab officio, *cap. cum dilectus de consuet. cap. cum inter de elect.* Irregulares *cap. is qui de sentent. excomm. in 6. parag. vlt.* aut qui scienter celebrauit in loco interdicto ibid. qui scienter indignum seu incapacem eligit, *cap. cum in cunctis 7. de elect.* aut qui culpa sua, aut aliter potestate eligendi excidit: vt (inquam) hi omnes eligere canonica vetantur lege: ita si id moliantur ac tentent, aut eligentibus præsentiam suam accommodent, peccant, quia canonum præscripta non seruant.

Peccant secundo, qui in Ecclesiis regularibus aut Monasteriis expresse aut tacite non professos, item laïcos conuersos ad eligendum admittunt, cum decreto Bonifac. VIII. in *cap. ex eo quod 32. de elect. in 6.* eligere ac *cum Clericis, electionibus interesse non finantur,* non possunt non esse, ac videri culpabiles, si contra quàm Pontifex prohibet, agant, ab iisque ad cæteros, à quibus ad id munus plenum caritatis ac meriti admittuntur, culpa transit: nec enim vt est apud Apost. ad Rom. *cap. 1.* digni hi sunt tantum morte, qui diuina humanaque conculcant iura, sed & qui ea violantibus consentiunt: quare ab iis eiusmodi homines, quique illorum sunt in inhabilitate non absimiles, à dicendo suffragio repelli debent, quod si sit hæc dubia poterunt quidem dum de ea constiterit plenius, ad suffragandum admitti ea lege, illorum vt suffragia non plus valeant, quam de iure debeant, Abbas in *cap. Cumana de elect. num. 2.*

Tertio, peccant electores, cum electionis faciendæ modus, præscriptaque per canones ratio non seruatur.

Dubium vndecimum, *Qualia eligentium vota esse oporteat ac sint necessaria.*

Ecclesia pastore viduata, (nec enim beneficio viuẽtis legitime ab eo possessum dari potest alteri, *ca 2. & 3. de concess. preb & ca. 2. eod. tit. in 6.*) Ecclesia (inquam) vacante intra tres menses à die vacationis, si de prælatura agitur, *cap. ne pro defectu 41. de elect. can. postquam ij dist. 50.* si de aliis beneficiis intra 6. menses, omnes quibus ius eligendi competit, ad electionem sunt vocandi *cap. bonæ memoriæ 36. de elect. cap. quod sicut de elect.* si modo sint in prouincia, *cap. coram dilecto filio 35. de elect.* & commodè ex eo vocari loco possint, vbi forte versantur spectatis circunstantiis, ac cuiusque loci & Ecclesiæ consuetudine, Glossa & Abb *in cap. coram 35. de elect.*

Quod si electorum quispiam in ciuitate commorans, electioni ob infirmitatem, aut quampiam aliam similem causam interesse non poterit, eius suffragium erit à scrutatoribus inquirendum, ac renunciandum electoribus aliis, Sylu. *ver. Electio 1. q. 5. dicto 1.* Nam de electorum numero eligi aliquot oportet, qui singulorum vota grauiter exquirant, exquisitaque fideliter perscribant, *cap. quia propter de elect.*

Hæc autem debent esse cum de Episcopo eligendo laboratur de dignissimo. Trid. *sess. 24. cap. 1. & 8. q. 1. can. licet 15.* cum de electione ad Cathedrales aut Collegiales Ecclesias agitur, Corasius *parte 4. cap. 3.* non ad alias, Coras. ibid.

Tertio, debent ea vota pura esse, certa, absoluta, non conditionata, aut alternatiua.

Quarto, danda sunt à capacibus, non indoneis, sed dignis ac dignioribus, quod si hi ad electionem venire vocati neglexerint, aut cœpta electione exierint, qui reliqui erunt, modo maiorem ipsi partem suffragantium componant, ad electionem procedere poterunt, Sylu. *supra q. 5. dicto 5.* Laym. *de benef. cap.*

cap. 12. nn. 4. Qui autem *in eo loco non est, de quo aduocari debuit, iustoque impedimento detentus venire non potest vnum aliquem procuratoris* n omine de collegio aut communi iure, non erit cogendus ...stituet qui vicem suam obeat, *cap. quia de elect.* quod si ad electionem accedere quidem valeat, sed nolit, suoque iuri pro ea vice renuntiet, ordinario & communi iure, non erit cogēdus, nisi eius absentia in præiudiciū Ecclesiæ cessura videretur, Armil. *ver. electio n. 28.*

Votorum verò, vbi primum erunt collecta, antequam fiat ad alia negotia transitus, facienda est publicatio. *Electiones*, inquit Pontifex, *in cap. quia propter 42. de elect. clandestinas reprobamus, statuentes, vt quam cito electio fuerit celebrata, solenniter publicetur*, quia ea mutare postea non licet, *cap. publicato scrutinio 58. de elect. & cap. in causis 30. eod. tit.*

Dubium duodecimum, *Eligi ad beneficia qui nequeant.*

Ad Episcopatum & Prælaturas euehi per electionem nequeunt minores annis 25. *cap. innotuit* 20. *de elect. parag. quamuis autem*: in eo tamen dispensari posse traditi bi Innoc. III. *cum non fuerit prohibentis intentio*, (Alexandri scilicet III. in Lateran. Concil.) *qui successoribus suis nullum potuit in hac parte præiudicium generare, pari post eum, imo eadem potestate futuris, cum non habeat imperium par in parem.*

Tertio, eligi nequeunt crimine notati, *distinct. 85. can. 1. cap. omnipotens 4. de accusat. valde enim graue est vt vir de quo scelera nunciantur (cum ante requiri & discuti debeant) honoretur*, quæ autem crimina, eligi eum vetent, qui de illis est suspectus aut conuictus, habet Conc. Toletan. 4. in *can. 18.* qui refertur à Grat. *distinct. 51. can. qui in aliquo 5.* quæ non sunt ab his diuersa, quæ aliquem ab ordine remouent.

Quarto, schismaticus eligi prohibetur, *can. nos consuetudinem dist. 12. & cap. diligentia tua 5. de elect.* excommunicatus maiori excommunicatione, *cap. postulasti 7. de Clerico excom. ministr.* & minore *cap. si celebrat.* 10. *eod. tit.* Simoniacus *cap. Matthæus de Simonia*, homicida, *cap. ex literis* 10. *de excessib. præl.* publicus aleator, *cap. querelam de iureiur.* Irregularis, *cap. is qui de sentent. excom.* suspensus *cap. cum dilectus 8. cap. per inquisitionem* 20. *de consuetud.* Interdictus *cap. cum inter de elect.*

In Abbatem autem non potest eligi nouitius, & non professus regulam, *cap. cum causam 27. de elect. In vno enim eodemque officio, non debet dispar esse professio*, quod etiam in lege diuina prohibetur, dicente domino. *Non arabis, simul in boue & asino, id est homines diuersæ professionis, in officio vno non sociabis, 16. q. 7. can. in noua 22.* Et paulo post. *Qui in administrationibus, Ecclesiæ Pontificibus sociantur, discrepare non debent professione nec habitu*, ibid. quare *cum Abbates tales esse non debeant qui per professionem Monachi & Canonici regulares non fuerint*, vult Gregor. eius nominis IX. in decret. *cum in magistrum 49.* ad amotionem eorum procedi, qui tales fuerint.

Secundo, cæteris qui est melior, virtutumque omnimoda suppellectile instructior, est his ante ferendus, quorum minor est virtus, minor ad regendum Ecclesiam industria, 2. *q. 1. can. hi quæcunque.*

Tertio, non alius in Episcopum aut Abbatem eligi debet, quam qui moribus iuxta, ac eruditione maxime Ecclesiasticarum rerum, cæteris si minus præstat, at certe non omnino ineruditos, earumque rerum rudes æquat, *cap. cum in cunctis 7. de elect. cap. qualiter 17. cap. cum nob. 19. de elect.*

Quarto, nec suspensis *cap. dilectus 8. de consuet. cap. inter de elect.* nec excommunicatis ad dignitates, officiaque Ecclesiastica est aditus, *cap. per inquisitionem 26. eod. tit.*

Sexto, remouentur ab Episcoporum & Abbatum numero, qui sunt alterius ordinis, *Clement. 1. de elect. & in Extrau. vnica de postulat. prælat.* aut Ecclesiæ, ad quam pastor per electionem quæritur, *cap. cum singula 32. de præb. in 6. & distinct. 61. can. nec emeritis.*

Septimo, in Abbatem eligi Canonica iura nolunt, qui in regula Monachali non sit instructus, *cap. officij 38. de elect.* & sacro aliquo ordine initiatus, *dist. 60. can. innouamus dist. 61. can. Osius.*

Dubium decimum tertium, *Quænam sint beneficia, quæ in electiuis numerari debeant.*

Beneficiorum quæ per electionem deferuntur, tres sunt species, quædam enim sola indigent electione, & propter implicitam collationem, eiusdem sunt, inquit Bleyanus in *Theor.* naturæ, cum purè collatiuis, dicunturque propterea collatiua electiua. quædam sunt quæ confirmationem subsequentem exigunt, & hæc dicuntur electiua confirmatiua. Tertij generis sunt ea, quæ electiua sunt proprie, & in quibus locum habet nominatio regia, cuiusmodi sunt Abbatiæ 16. *q. 7. can. Abbas 8. q. 2. canon Abbatem.* Prioratus Conuentua les, Patriarchatus, Archiepisc. *dist. 63. can. Metropolitano*, Episcopatus, *cap. cum in cunctis 7. de elect. can. nos re 12. dist. 63.* Ad secundum genus pertinent Præpositura Ecclesiarum Collegatarum, *cap. 1. de elect.* (nisi aliud consuetudo aut fundatio exigat) Decanatus item Cathedralium in multis locis, vt Syluanecti in æde B. Mariæ Principe & sancti Reguli De Prioribus exemplum suppeditat Prioratus Monasticus, eorum quæ sunt tertij generis, Episcopatus & Abbatiæ, ad quæ tamen beneficia per electionē non venitur in Gallia, exceptis paucis, quæ suæ esse nominationis Rex noluit: eiusmodi sunt Ordinū capita, vt S. Bernardi, S.

Triadis sub nomine Maturinorũ, S. Norberti, Vallis Scholarium, Grandimontis, Carthusiensium, Billetorum, Fulliensium, Benedictinorum de reformatione S. Mauri, Canonicorum S. Augustini in æde D. Genouefæ sacra apud Lutetiam, quibus agente apud Christianissimum Regem Eminentissimo Cardinali Rupefucaldio, potestas eis est ab eo facta deligendi sibi è suo cœtu Abbatis; cui insignia magisterij generalis, ac præfecturæ in ordinem vniuersum cõferrent, renouandæ, aut in alium triennio quoque transferendæ.

Concessum idem Religiosis è S. Benedicti familia sub reformatione Casæ Benedictinæ, B quorum Oeconomiam, vt probarunt Leo X. Clem. VII. Paul. III. Paul IV. & qui postmodum rexere Ecclesiam Pontifices Romani: ita approbarunt Galli Reges Catol. IX. Henricus III. IV. & Ludouicus XIII.

Dubium decimum quartum, *An sit peccatum, dignum digniori præponere, cum beneficia per concursum sunt danda.*

Dico primò, *In mandandis sacerdotiis, tam ab eo qui mandat, quam ab eo cui mandantur, peccari grauiter, cum qua per concursum, & oppositionem meritorum dari debent, non conferuntur dignissimo.* C

Facit ad propositionis huius fidem authoritas tam expressa Tridentini *sess. 24. cap. 18. de reformatione* quàm Patrum, variis locis afferentium, non alium, quam qui meritis cæteros antæit, ad Parochiale beneficium quod est possessore destitutum, admouendum esse. Illustriora sunt quæ continentur in *canone, Metropolitano 10. dist. 65. can. licet 15. causa 8. q. 1.* in priore enim Leo Papa mentem suam his verbis edisserit ac explicat: *Metropolitano defuncto*, (quod enim hic de eo dicit, est de Parocho similiter intelligendum, cum D ei incumbat alienæ saluti operam dare, sicut & Metropolitæ:) Metropolitano igitur defuncto, inquit Leo, *cum in loco eius alius fuerit subrogandus, Prouinciales Episcopi ad Metropolim conuenire debebunt, vt ex Presbyteris eiusdem Ecclesiæ, Diaconis optimus ordinetur.* Habet hæc in altero, *can.* Gratianus ex Hier. petita commentariis in Leuiticum. *Requiritur in ordinando Sacerdote præsentia populi, vt sciant omnes, & certi sint, quod qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotiũ.* E

Tridentini mens eadem, loco citato. *Peracto deinde examine renuntientur quotcunque ab his idonei iudicati fuerint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus, ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis.* Et paulo post. *Cum institutio erit ab alio, quam Episcopo facienda, tunc Episcopus solus, ex dignis eligat digniorem, & cap. 1. eiusdem sessionis. Omnes vero & singulos, qui ad promotionem præficiendorum ius habent, hortatur ac monet, vt* A *meminerint eos alienis peccatis communicantes, mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint.*

Habet his consentanea Diu. Thom. 2. 2. q. 63. *art.* 2. responsione enim ad primum tradit, eligere quidem posse Prælatos de consanguineis suis eos, qui æque ac alij, qui mandari sibi sacerdotia postulant, his regendis erunt idonei: non autem si erunt his alij digniores, quales in administranda Ecclesia prætermittere, est alienis peccatis communicare, vt Trident. verbis vtar loco proxime citato, ac *mortaliter peccare*, cum teneantur Episcopi (verba sunt Concil. eo loco) *quos digniores & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, non precibus, aut humano affectu & ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præficere.*

Secundo, digniorem aut dignissimum digno postponere in concursu est Ecclesiam magno, insignique priuare bono, quod ei tam elector, quam collator, ex officio ac contractu, quodam inter hos & illam tacito, procurare tenentur: illam quidem de stipendio collatori & electoribus exhibendo, quod sit eorum meritis, operæque par & æquale, hos autem, de obsequio ei exhibendo: quod tamen non faciunt, cum dignum digniori, aut dignissimo anteferunt, cum quo quisque est doctrina maiori præditus, quo cæteris virtute præstantior, hoc Ecclesiæ administrandæ fit aptior.

Dixi in concursu, & in beneficio *cui animorum incumbit procuratio*, nam cum Episcopi cæterique qui Parochiis præsunt, in animorum bonum incumbere debeant, rudes docere, errantes in viam reducere, ægros sanare, hæreses extirpare, nec huic prouinciæ tam graui ac necessariæ vlli sint alij pares, quã qui sunt experientissimi, bonarumque artium, ac virtutum suppellectile instructissimi, his minus idoneos præferre, quid est aliud quàm in re graui, ac momenti non vulgaris, Ecclesiam prodere, seque cum multis præcipitem in certam mortem dare? cùm à Præsulum industria curâque in retinenda rectâ fide, bonisque moribus, animorum splendor maiestasque pendeat Ecclesiæ, vt ab eorundem inscitia, incuriaque in excolenda sibi commissa plebe, certa animorum pernicies.

Quid? quod *Leuitici 8.* hunc sibi Deus in Sacerdotem, qui omnes virtute non æquabat modo, sed etiam coniectura non admodum improbabili superabat, dari voluit? cuius rei fuit hoc argumentum non leue, quod eius virga in omnium floruit oculis, eaque arida, ac alieno tempore: qua de re consulendus Orig. *hom. 8.* Regem autem, qui Israeli ius daret, hunc vngi iussit qui cæteris eminebat,

quoque

quoque alius non erat in vniuersitate populi melior 1. *Reg.* 10. legendus Greg. *lib.* 4. *Reg. cap.* 4.

Equidem sunt institutæ præfecturæ Ecclesiasticæ primatio, diuini cultus gratia, secundario autem vt virtutis, qua quisque præstat, industriæque, sint præmia. Abit ergo à fine, cuius causa Ecclesiæ placuit erigere beneficia, qui ad ea non eligit, aut eadem administrāda dignissimo non committit, quando sunt per concursum, aut oppositionem virtutis, scientiæ, atque meritorum conferenda.

B Neque tamen ideo collatorem ac collatarium, restituere quidquam est necesse, non quidem Ecclesiæ, cum non sit damno affecta, quia qui ei præficitur, tali præpositura est dignus, non digniori, quia tunc dignior non habet ius strictum ad illam, sed largum, honestatis atque decentiæ, & ita non fit ei propriè iniuria. Deinde quia in tali casu beneficium institutum est principaliter propter seruitiū Ecclesiæ, & non propter eos qui sunt seruituri: ita Cand. *de benef. disq.* 18. *art.* 8. *dub.* 3. *assert.* 5.

C Est tamen beneficij facta in concursu collatio alteri quam digniori, nulla, ex constitutione Pij V. quæ incipit, *in conferendis*, lubet cum audire sic ibi loquentem. *Authoritate Apostolica collationes & institutiones Parochialium Ecclesiarum ab eisdem Episcopis & omnibus alys ordinarijs contra formam Concil. Trident. praescriptam, praesertim in examine per concursum faciendo, factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, nullius roboris vel momenti fore & esse, nullumque prouisis ius aut titulum etiam coloratum possidentibus prabere, ex nunc statuimus, decernimus & declaramus.*

D Dubium decimum quintum, *An ad peccati fugam sit satis beneficia simplicia dignis dare.*

Affirmat Filliucius *to.* 3. *de benefic. tract.* 41. *cap.* 4. *q.* 9. *num.* 181. Ab eo dissentiunt qui nobiscum non peccare mortaliter electores, aut Collatores aiunt, cum digniorem aut dignissimum digno posthabent, id tamen semper, aut frequenter facere peccatum esse mortale, docent Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 14. *num.* 66. Reginal. *lib.* 30. *trac.* 3. *num.* 197.

Dicti sui causam hanc habent, quod in eo Collatores præuaricentur suo muneri, beneficiaque, eorum ignorantia, morumque turpitudine, quibus ea largiuntur, inquinent.

E Sed pace eorum sit dictum, aut nunquam est peccatam, aut semper. Nam si Ecclesia non læditur, cum vnum aliquod simile beneficium digno tribuit, cus cum multis multa?

Deinde cum hic salus hominum, Ecclesiæque non agatur, sed tantum beneficiarij in legendis horis, dicendo sacro, idque pa- A riomnes merito, laudeque, si sacrificij, fructusque ei debiti ex opere operato habeatur ratio, quæro cur hic quam ille sit beneficio simplici dignior? cum ambo si velint, pari fructu orare, ac litare possint?

Excipiendi sunt hi casus: primus, cum in Ecclesia in quam est assumendus beneficiarius, nullus est assumpto digniot, nam ex vicinis eiusdem prouinciæ, aut alienis, alium vocare non est necesse, quod esset iisdem Ecclesiis ea vocatio damnosa ac exitiabilis, vtpote quæ easdem veris suis ac legitimis ministris priuaret.

Secundus est, cum beneficium quod vacat, estque conferendum, non magni est ad Ecclesiæ, & animarum commodum momenti ac ponderis, vt si vnum tantum, aut duos habeat, qui ex officio sacro interesse debeant quod ibi fit, & quidem quam rarissime. Enimuero non videtur tum Ecclesia lædi grauiter præpositura minus d gni: ergo nec peccari grauiter. Candid. *supra dub.* 2. Aragon. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2.

Causa est, quod materiæ leuitas à mortali excuset, at quod semel ac iterum dignior prætermittatur in huiusmodi beneficijs, non nisi modica fit Ecclesię iniutia: ergo, &c.

Oppositum dici debet cum magni refert tale beneficium dari digniori, aut dignissimo, vt si ab eo multotū aliorum collatio dependeat, si suo possessori ius det suffragij, in præcipuis regni Capitulis, Nauar. *Miscellan.* 31. *de oration.* quia in tali casu, non potest non esse dignioris aut dignissimi desertio dānosa Ecclesiæ; fidelibus periculosa ac grauis, quod cum accidit, eam à mortali culpa non seiungi, dixit Lessius *num.* 66. vt proxime dicere me memini.

Tertius est, cum fundatorum voluntate, ex certa sumendi sunt familia, aut Ecclesia, qui rectore suo destitutam administrent, nam tunc eius familiæ dignissimo vacantis Ecclesiæ habenas committere, ad fugam culpæ est satis.

Ratio est, quod obligatio præferendi digni digniori, fundatorum in Ecclesiam beneficentia compensata videatur, adeout quantum ei per grauamen libertatis tam suæ, quam ordinarij, in non asciscendis vndecunque magis idoneis decedit, tantum eidem accedat commodi, per reditus, ac obuentiones annuas, quas prædictis fundatoribus Ecclesię dare placuit, ad alendum idoneum hominem qui Deum precibus ac solitis in Ecclesia religionibus coleret: vide *canon. nullus* 13. *& can. obitum distinct.* 6.

Dixi (*idoneum*) nam mihi non est improbabile, tum maxime patroni aduersus Ecclesiam quam fundare appetit, voluntatem admittendā non videri, cum eam (maxime si

curam animarum habet) deferri indignis præcipit: quia vt est hæc pactio à charitate, prudentiaque aliena, ita est cum animarum periculo coniuncta: neque enim eas curari, aut ad virtutem dirigi, ab ignaris est facile.

An autem vt in Collatore, ita & in patrono locum hæc habeat assertio dicetur postea.

Ad hos casus addendi sunt & alii ex Nauar. *miscell. 38. de orat.* Regin. *lib. 30. cap. 14. num.* 200. Leonardo *cap. 34. dub.* 13. in quibus sine peccato, præterito digniore B eligi ad beneficium dignus potest.

Primus est, cum omnium, aut maioris partis suffragia conspirant in vnum aliquem minus idoneum, nam tunc in sententiam eorum ire, vt dignior excludatur, non est peccatũ, quia hoc non est ad illud cōcurrere. Enimuero eligere minus dignum, non est crimen, nisi eum spes est obtinendi dignioris, quæ tamen hic est nulla, vt supponitur, cum plurium suffragia ferantur in minus dignum, eumque omnes, aut plures velint, præferri cæteris, beneficioque præfici possint.

Secundus est, cum digniorum in electionem minus digni liber consensus interuenit (modo tamen per eam non multum lædatur Ecclesia, vt fit cum indiget dignioribus) nam ex *regul. iuris 27. de regul. in 6. scienti, & consentienti: non fit iniuria, neque dolus*, at ex hypothesi, in præpositituram digni præ digniore dignissimi quique quorum intererat se non negligi, conueniunt, seque illi post poni non abnuunt: ergo, &c.

Tertius est, cum patronus dignum ordinatio instituendum, non digniorem offert, nam illum, & nonissũ recipere conuenit, sanxit id Toletan. Concil. *9. can. 9.* vt refertur *16. q. 7. can. decernimus 33.* vult item Cælestinus in *epist.* ad Episc. Galliæ *2. cap. 5.* vt cum est voluntate fundatorum certo homini & ex certa familia, aut Ecclesia, beneficium affectum, ei detur: sitque facultas Clericis retinendi, si se viderint præ grauari, & quos sibi ingeri ex transuerso agnouerint, non timeant refutare *dist. 61. can. nullus 413.*

Quartus est, cum iusta aliqua est causa, recedendi à canone, quo dignis præponi E digniores imperatur, vt si electus sit pius, si pauper, & bene de Ecclesia meritus, pauperesq; propinquos habeat, quos ab eo, subsidio pecuniario, aut quopiam alio ad vitam opportuno, iuuari conueniat, Nauar. *miscellan. 38. num. 8.* Regin. *lib. 30. cap. 14. tract. 3. num.* 200.

Quintus est, cum beneficium per resignationē, resignatario regendum committitur, Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 13. nu. 61.* Regin. *lib. 30. cap. 14. num. 179.* Caiet. *verbo beneficium.*

Primo, quia resignantis non sunt hæ partes, dare operam vt Ecclesiam administrent dignissimi, & tamen piam eius aduersus altum voluntatem refelli sæpe non expedit.

Quid? quod iuxta decretum Concil. *in sess. 14. cap. 1.* ad resignantem non pertineat eligere ad beneficia, aut ea conferre?

Secundo cessat in eo causa quæ electionem vitiosam efficit, nempe fidelitatis, ac iustitiæ ratio, quem electione indigni, aut collatione beneficij eidē facta, vel facienda lædit, nemini est ambiguum: nec enim resignanti rē cōmunem Ecclesiæ agere ex propria muneris sui ratione incūbit, nec violari aut lædi hæc potest, cum sibi iste hominē subrogat, à quo peræque commode, ac laudabiliter regatur ac eam ipse pro virili sua administrabat antea, cum ab eo aliud postulare Ecclesia videatur non posse. Extra hos casus peccatum est saltem veniale, dignum in collatione Canonicatuum, aut simplicis beneficij digniori præponere, quia est hoc C à fidelitate discedere, quæ Oeconomum ac dispensatorem obligat ad dispensandū quā eis fas est optime bona Domini sui, quod nō facere, est minimum peccatum veniale.

Dubium decimum sextum, *An electio digniore prætermisso sit irrita, & an ei à digno restitui quid oporteat.*

Est sane in sacerdotiorum Ecclesiæque regimine, habenda digniorum præ dignis ratio: id enim caritas aduersus Deum fidelesq; exigit, quos ad virtutem, ab illis plura quàm istis, recepturos auxilia nemo ambigit. Nā vt eos doctrina præeunt, vt virtute illis ac merito nō D cedunt, magna in omnem partem habitura est eorum oratio ad imprimendum in popularium suorum animis, vt vitiorum odium, ita & amorem recti ac virtutum, quod ipsum solum si esset, enim verò electoribus ac Collatori satis acre potensque calcar foret, ad maiestatem tuendam Ecclesiæ, digniorum in ea administranda optione præ dignis.

Dubium decimum septimum, *An digni electio sit irrita præ alio se digniore*

Assertio prima, *Cum sunt digniores in electione, aut Collatione dignitatis aut beneficij præteriti, non est irrita dicti sacerdotij facta alij quam digniori collatio*: ita Comitol. *lib. 1. responsion. q. 77.*

Ratio est, quod hæc fit à capaci ac potente facta dignis ac capacibus, præter quæ duo collatio vim vt habeat, iureque fit conscientiæ rata, accedere quid debeat, non video.

Secundo, Collationi factæ ab ordinario non impedito, aut electioni, quæ est à capacibus, vis sua, pondusque non perit, nisi ex causa, secus sit Pontifici visum, aut peccet illa contra formam præstitutam à canonibus: At horum

horum nihil in causa præsenti accidit: non vltimum, nam vt proximè dicetur, non ex hoc reprobatur electio, quod possit alius inueniri magis idoneus, dummodo qui eligitur sit aptus.

Non primum, nam etsi Pij V. constitutio quæ incipit *in conferendis, edita anno 1566. 21. Mart.* inanes reddat ac irritas collationes omnes, in quibus seruata non sit forma perscripta a Trident. *in sess. 24 cap. 18 de reform.* in qua est, vt beneficium digniori detur; nihilominus ex eadem constitutione liquere ait Comitol. supra, si secus sit factum collationem nullam non esse, sed annullandam.

Secunda assertio, *Ne sint electio ac collatio in foro contentioso inualida, satis est dignum eligi.*

B

Confirmat hanc sententiam canon, *Graue nimis 29. de præbend.* vbi est his verbis: *Præcipimus, vt prætermissis indignis, idoneos assumant qui Deo & Ecclesiis velint, & valeant gratum impendere famulatum.*

Docet id ipsum ratio, cum non sint per specta, clareque electoribus, ac Ordinario collatori merita singulorum cognita, in magnas hi redigerentur angustias, si tam seuere foret singulorum qui magisteria Ecclesiastica ambiunt, discutienda industria, examinanda capacitas, vt collata minus digno, idoneo tamen, firmitudinem non haberent.

C

Deinde si non est electio rata, nisi de digniori facta, & ipsa patietur calumniam, & tam electus, quam prouisus, ambigere merito de iure suo poterunt, cum nesciant, an cæteris dignitate præstent, ac meritis, eo autem amboscogere, hanc vtrique religionem dare, quæ ab officio dignè, ac cum laude præstando eos cohibeat, aut auocet, è re communi esse quis putet?

D

Assertio tertia, *Qui dignum hoc est scientem, & probum hominem, hisque rebus quibus excellit Ecclesiæ futurum vtilem, beneficio digniore prætermisso, donat, Ecclesiæ aut communitati fidelium nihil est quod restituat.*

Quæro enim cui Ecclesiæ? at est hæc digni electione hominis, extra omnem metum subeundæ in bonis suis ac iuribus aleæ, aut similis alicuius iacturæ. Beneficio? at illud, si est electus sibi traditæ cum illo prouinciæ, par ac æqualis, si ea dignus ac sacerdotio cui hæc cohæret, vt effectus causæ suæ, prudenter geret omnia & ex fide, nihil distrahet, nihil incuria perdi sua sinet, otabit loco suo ac tempore, in summa, quæ officii sunt sui, curæque sicut gnauus frugique paterfamilias, sine cuiusquam offensa faciet. Si quid ergo vlli oportet ab Ordinario restitui, maxime prætterito ac digniori. Id vero quam non est probabile? Quæro enim quid & quantum ei sit reddendum? Deinde quo iure fretus dignior postulare id queat? cum ius nullum in beneficio

E

A actuale habeat, sed congruitatis tantum ac decentiæ.

Tertio, restituere est rem alienam, aut ei æquiualentem ac parem læso rependere, damnaque quæ sunt per culpam illata, sarcire, vel eorum æstimationem refundere. At nihil horum in casu præsenti accidit, nec enim à digno in digniorem aut dignissimum quidpiam est profectum quo amborum læderentur opes, aut eorum iuri vis fieret, nec dignissimo aut digniori quidquam ille abstulit, quod illorum esset, cum beneficium quo carent, quia est digno collatum, nunquam fuerit eorum proprium, nec ius hi in illo habuerint, quo sint per eius collationem digno factam eo priuati.

Contraria sententia fuit Caiet. 22. *q.* 63. *art.* 2. *parag.* 7. Palud. *in* 4. *distinct.* 15. *art.* 2. quod beneficia non sint tantum operæ à beneficiario collocatæ stipendia, sed meritorum præmia, in quorum distributione, digniores præferri dignis cum debeant, quod his dabitur (inquiunt) reddi illis oportebit.

Sed est respondendum, ius omne quod illis, id est dignioribus competit, in maiori administrandi beneficii capacitate, quam quæ digno conuenit, fundatum esse: quare cum eius violatio, non sit proprie iuris in re transgressio, quæ sola restitutionem parit, non erit illa, istius faciendæ causa necessaria.

Obiicies, Ecclesiam dare velle stipendium alteri quàm digniori, non constat, cum eius in statuendis beneficiis, ac prouentibus assignandis hic sic scopus, vt eligatur dignissimus, cui conferantur. Dat ei ergo Ecclesia inuoluntarie, qui tantum est dignus.

Ad antecedens dicendum, proponi in eo verissime, Ecclesiæ in conferendis beneficiis Ecclesiasticis intentionem esse, iusta stipendia ministro dignissimo tradere, cum eius intersit, multorum industriam ad commodum, prudensque sui tegimen, mercede, eaque non vulgari acui: est tamen falsum, hæc eam nolle tribui nisi ei, qui verè sit omnium dignissimus: hæc enim, digno præsentato, à patronis, aut electo dari patitur: nec enim à Confessariis vlla inici religio collatoribus est solita, nec patronis, aut electoribus, cum præsentant, eligunt, aut beneficio cumulant, qui his sunt instructi conditionibus, quæ eos sacerdotio dignos reddūt, non dignissimos: quod facere tamen Confessarios, esset necesse, si ob neglectum dignissimi, à Collatore aut electoribus facienda esset aliqua restitutio.

Quarta assertio; *Dignum qui eligit aut ei sacerdotium tribuit, dignioribus aut dignissimis omissis, restituendi Ecclesiæ aliquid, nexum contrahit.* Ita sentiunt, Sotus *in libro* 4. *de iustit.* 4. 6. *art.* 3. *ad* 6. Adrian. *in* 4. *de restitut. parag. quia determinatum est*, Regin. *lib* 30.

regulam professi aliam, quam quæ est frequenti recepta vsu, in eo Monasterio quo vocantur vt ei præsint, sed & illi, qui alterius sunt domus cœnobiique incolæ, etsi instituti, vitæque genere sint inter se quam simillimi, ita Pontifex *in cap. cum singula 32. de præbend. in 6. prohibemus*, inquit, *ne Prioratus, vel Ecclesia, aut administrationes, seu officia vnius Monasterij consueta per eiusdem Monachos gubernari, committantur deinceps absque authoritate sedis eiusdem, alterius Monasterij Monachis gubernanda, nec hactenus commissa dimittantur eisdem.*

Dixit eandem sententiam Cælestinus Papa in *epist.* ad *Episc.* Galliæ. *cap. 4. & 5.* relatus â Grat. *distinct. 61. can. 12. & 13.* mens fuit opinioque Gregor. eadem *lib. 11. epist. 16. Commonemus*, inquit, *fraternitatem tuam vt nullum de altera eligi permittas Ecclesia, nisi forte inter Clericos ipsius ciuitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad Episcopatum dignus potuerit inueniri.*

Et quoniam iura quæ de habenda ratione qualitatis personarum in eligendo Clemens V. obseruari præcipit in *Clem. 1. de ætate & qualit. præficiendor. parag. nos volentes*, quibus hæc ad honores Ecclesiæ aditus interclusos esse velint, indicare non erit inane. Ab his ergo decreto Pontificum, remouentur Simoniaci *cap. super eo 12. cap. si alicuius 59. de elect.* Schismatici *24. q. 1. can. pudenda*, nisi per dispensationem, *cap. quia diligentia 5. de elect.* Excommunicati *cap. vltimo versu si tamen scienter de Clerico excomm. minist.* Auari & non hospitales, *dist. 85. can. 1.* Suspensi *ca. per inquisitionem 25. de elect. cap. 1. de postulat. prælat.* Minores annis 30. *cap. cum in cunctis, cap. cum nobis 19. versu de legitima tamen de elect. cap. ex ratione 2. cap. indecorum 3. cap. eam 10. 4. de ætate & qualit. præfic. iend. dist. 51. can. vlt. parag. qui nondum*, nisi forte esset ea dignitas ad quam fit electio eiusmodi, cui animarum cura non immineret *cap. vnico de ætate & qualit. præfic. in 6.*

Ad hoc genus hominum adiungi sequentes debent, & ita non sunt in Prælatos eligendi illegitimi, *cap. 1. de filiis Presbyt. cap. cum in cunctis 7. de elect.* in sacris non constituti *dist. 60. can. innouamus, dist. 62. can. Osius parag. sed aliud.* Accusati ac denunciati *cap. omnipotens 4. de de accusation.* dignitatem ambientes *8. q. 1. can. in scripturis can. sciendum can. qui Episcopatum 11.* Quod si de Abbate creando deliberabitur, ad eam prouinciam admitti Nouitii non poterunt, *cap. cum in Magistrum cap. 49. de elect. cap. nullus q. 28. eod. tit. in 6. Clem. 1. de statu Monachor.* In summa, quisquis ad magisteria aspirat Ecclesiæ, debet apprime esse eruditus, & doctus, irreprehensibilis, maturus, pauidus *8. q. 1. can. oportet 12.*

CAP. 2. *Vt electio sit valida, rataque, quæ* A *conditiones sint necessariæ.*

Omnis autem electio vt sit rata secundum formam à canonibus præscriptam est facienda, quia est hæc electioni substantalis & intrinseca: ergo specifice implenda.

Confirm. tam est forma ad electionem requisita per canones, ad eius validitatem necessaria, quam quæ postulatur ad alienationem & matrimonium, sed facta rerum Ecclesiæ per Clericos abalienatio sine solennitatibus quas canon *sine exceptione causæ 12. q. 2.* exigit, est irrita, inanis item ac nulla, à marito coniugalis fides fœminæ data, nisi vtrin- B que mutuo coram Parocho ac testibus, matrimonij se legibus sanctè obligent: cuius rei causa non est haud dubiè alia, quam quod positæ ad contrahendum formæ non sint seruatæ: ergo à pari si qui præstituuntur electoribus eligendi modi, ab his isti discesserint, erit per eos facta electio, sine vi ac momento, proindeque irritanda.

Confirm. vnio non vocatis vocandis facta & sine causæ cognitione est nulla ipso iure, quia actus omissa formâ conceptus nullarum est virium, *cap. cum dilectus de rescrips. lege* C *cum ij parag. si prætor dig. de transactionib.* quo argumento DD. freti, cum Rebuff. in *commentar. supra formam mandati Apost. verbo, ac volentes*, asserunt mutatione qualibet etiam leui in substantialibus mandati solennitatibus, reddi illud nullum: ergo & à pari corruet electio, forma si sua caruerit integra, aut parte eius aliqua.

Etsi autem sit electio valida non seruatis iuris apicibus, sed substantiali forma duntaxat, non sunt hi tamen contemnendi facile, ne via litibus pateat. Ita Ludouic. Portelius in D *dub. Regular. verbo Electio num. 14.* vbi ait, D. Francisci sectatores ac æmulos, cum de præficiendo ordini magistro Generali, aut Cœnobij vnius cuiuspiam Rectore agunt, facere officium, cum substantialia adhibent, etsi electionis apices prætereant, aut non seruent.

Sane non est electio ipso facto nulla, si vnus quispiam ad eam non vocetur, sed irritanda duntaxat, si velit, *cap. bona memoriæ 36. de electione:* similiter si de nocte fiat vt dicitur in *cap. eod. tit.* dummodo tanta in conclaui E vbi hæc fit, luminarium sit copia, quanta dispellendis tenebris sit idonea, Portelius *supra numero 5.* eiusque tùm continuandæ iusta non desit causa, vt si electio sit incœpta, ac in eius ad sequentem diem dilatione, moraque, non leue sit periculum, Rodrig. *to. 2. qq. q. 51. art. 15.* Nauar. *lib. consil. 1. tit. de elect. consil. 2.* at huius rei causa non est alia, quam quia non sunt hæc solennia, electioni essentialia, sed eius aliqua tantum accidentia: non sunt hæ ergo electionum minutiæ, sic ad earum essentiam necessariæ, vt earum defectu, absentiaque corruant,

quod ne accidat opus est,

Primo, vt secreto, & sigillatim per scriptum electorum recipiantur suffragia.

Secundo, vt eorum publicatio coram fiat, ac in cœtu eligentium communi.

Tertio, vt illico ac statim post scrutinij publicationem, nullo actu cõtrario interposito, eorundem inter se fiat collatio, *ca.42.de elect.*

Quarto, vt electo maior pars suffragetur Capituli. Portelius supra *num.14.cap. cum inter 21.parag. discretioni vestræ, cap. cum in iure 33. cap. venerabilem 34.cap. coram. 35.& cap. scriptum 40.paragr. per Apostolica scripta de elect.* B Quod autem præter allatas, nulla sit alia insuper solennitas ad electionis substantiam necessaria cum fit per scrutinium, colligitur ex his Innocent. Papæ verbis in decret. *Quia propter 42. de elect. Statuimus, vt cum electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus qui debent & volunt, & possunt commodè interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè, & sigillatim vota cunctorum diligenter inquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi, nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto, vt is collatione habita eligatur, in quem omnes, vel maior & sanior pars Capituli consentiat: aliter electio facta non valeat.* Hæc ille.

CAP. 3. *Electionis quotuplex sit forma.*

Electionis tres sunt duntaxat formæ, per Scrutinium, Compromissum, & Inspirationem, *cap. quia propter 42. de elect.* Est scrutinium quando vota singulorum sigillatim ac secretè inquiruntur, ac inquisita scribuntur ab vno de scrutatoribus.

Est compromissum, quãdo electio facienda viris idoneis tribus aut quatuor v.c. committitur, vt electorum partes agant, Ecclesiæque viduatæ de pastore prouideant *cap. causam quæ 8. cap. causis 30. de elect.*

Inspiratio est, cum afflante S. Spiritu omnium in vnum vota conspirant, moribus scientia ac ætate, ea dignum prouincia, ad quam eorum suffragiis vocatur.

CAP. 4. *Electio ne sit vitiosa, quid exigat.*

In eligendo autem ne quid peccetur, tenenda est hæc ratio, societatem coire consilij Electores debet, vt ad quem diem, hebdomadam, aut mensem eos conuenire oporteat, E de plurium consensu statuant, statutumque absentibus renunciandum curent, quos omnes citari conuenit *cap. quod sicut 28. parag. si autem de elect cap. venerabilem 34. parag. si obiectionibus cap. eorum 35. eod. titulo.* Quod si *aliquos non vocatos fuisse constiterit, sed contemptos, irritanda erit electio penitus, taliter celebrata, nisi postea propter bonum pacis curauerint consentire cap. quod sicut 28. de elect.* si tamen non essent in prouincia, aut procul positi moneri de electione futura nequiuissent,

A electioni vis facienda nulla foret, *cap. quod sicut citat.* P. Gregor. *in Instit. iuris lib.1. tit.29. littera H.* Pupillus tamen siue impubes potest non moneri, & in Regularibus Ecclesiis, qui non est professus, *de elect. in 6. cap.32.* & apud Minoritas qui biennium à professione non exegit, quo tantum tempore ius olim habuisse suffragij ad electionem, auctor est Portelius *de dub. regular. verbo elect.* quem morem in multis Monialium cœnobiis non sine fructu inuectum constat, quod communiter impubes, ac filiæ quæ à professione biennium nõ sunt egressæ, prudẽtiâ tantum ac ratione non polleant, quanta deligendis ad dignitates ac Monasteriorum officia puellis, è cœtu suo idoneis sit satis, in eam includi classem debent furiosi, & amentes, quos ius infantibus comparat, excommunicati & interdicti non tolerati, nam cum omnis cum illis sit fideli cuique, extra necessitatis tempora, cõgressio vetita: ecquid eos ad illa commerciorum genera illicere, quæ facere, aut obire ipsi nequeunt sine crimine, vlli potest esse gloriosum ac laudabile?

C Vbi de die inter electores conuentum erit, tum enimuero ad sese mutuo de loco habendæ electionis referent, de quo dici hoc vniuersè potest, communiter alium non esse à capitulo *cap. in causis de elect.* vel choro Ecclesiæ *cap. cum nobis de elect. cap. qua fronte 25. de appell.* aut quopiam alio honesto, (nam cameræ Episcopalis aut palatij fit in *cap. qua fronte* citato mẽtio) eò vero suffragandi causa, priusquam electores conueniant, missam omnes de Spiritu sancto audient, prout in Concil. Basil. præcipitur, *in pragm. sanct. parag. & cum humana de elect.*

D Sacro religiosè audito à singulis, vel dicto, ad electionem venitur: cuius, cum per scrutinium proceditur, esse hæc forma debet. Primo, communi consensu ad plura suffragia, tres de Collegio deliguntur, qui scrutatores appellantur, eo quod scrutentur suffragia, eaque in scripta redigant, redacta antequam alio diuertatur, publicent. Post publicationem sequitur collatio, hoc est numeri ad numerum, zeli ad zelum, meritorum ad merita comparatio, ac si forte in duos aut tres suffragia diuisa fuerint, is præferendus erit aliis, in quem eligentium maior pars vel sanior consenserit, *cap. quia propter 42. de elect. cap. Cumana 50. cap. in Genesi 55. cap. Ecclesia 57. eod. titulo.*

CAP. 5. *Per quid electio reddatur vitiosa.*

Electionem si de facto vitia quæ sequuntur, irritam non reddunt, at certe talem quæ rescindi valeat.

Primum, quod sit facta, omnibus qui interesse poterant ac debebant, non vocatis, *cap. bona memoria de elect.*

Secundum, quod ante obitum beneficiarij cui subrogari successor debet, ad eam sit ventum *7.q.1.can.factus 5.can. Nouatianus 6.ca.scire, can. petisti, can. denique 9. eiusd. quæst.à causæ*, nisi forte Episcopus in cuius locum viuentis adhuc, sublectus fuisset alius, factus fuisset Monachus *7.q.1.can. temporis parag.item cum aliquis*, aut alium sibi ob senectutem, aut inualetudinem substitui peteret *ead q.& causa can.sicut vir parag.esse his authoritatib. can.nihil parag. ecce & can.petisti.*

Tertio, nec debet electio fieri antequam defuncti Episcopi aut Abbatis corpus terræ sit mandatum, nisi fortè ex causa necssaria ac vrgente *can. nullus 7.dist.79.cap.bona memoriæ 36.parag.electionem extra de elect.*

Quarto, ne de vitio sit suspecta, electio non debet in summo Pontificatu differri vltra decem dies, *cap. vbi periculum 3.parag. hoc sacro de elect.in 6.* vltra trimestre in aliis prælaturis, *can.postquam dist.50.cap.ne pro defectu 41. & & cap. vltimo de elect.* vltra semestre in cæteris beneficiis, alioqui ipso iure, eligendi potestas vt caduca, ad proximum superiorem deuoluetur, *cap. ne pro defectu 41, de elect.* cui tantum ad præstationem officij liberi temporis iura canonica tribuunt, quantum per eadem, alteri, à quo ad illum, eligendi ius est dilapsum, licebat. Si iustam tamen aliquam sibi fuisse non eligendi suo tempore causam electores probarent, vt quod per Superiorem, sine cuius licentia eligere nequeunt, steterit, quo minus intra statutum tempus elegerint, iure suo non exciderent, quia eius iactura, negligentiæ in fungendo suo munere cum oporteret, certa est pœna, at cum causam obtendere iustam quis potest, quamobrem quidpiam non fecerit, quod eum ex officio oportebat facere, de culpa, negligentiaque non potest argui: ergo nec puniri.

Sexto, canonica non est electio, cum fit ad clamorem populi *cap.2.de electio.* vel per sortes, *cap.vlt.de sortil. & 26.q.2.can.non statim can. non exemplo*, vel per Simoniam, *cap.penult. de elect.* nec cum electo, *super prælatione, ad quam fuit taliter electus, illa vice potest Episcopus dispensare. ibid.*

Septimo, vota ab vnoquoque, de vno emitti debent certa, pura, sine conditione, alternatiua non valent, *de electio.in 6. cap.2. de postulat. prælator.in 6.cap.vnico.*

Nec dubia, vt si in scheda suffragium quis suum sub hae verborum forma conceptum tribuat. Eligo Petrũ vel Iacobũ, nec cũ conditione datas, nempe si vocem ipse suam ab opere futuro pendere elector velit, vt si dicat, Petrũ eligo, si se his virtutibus esse præditum probauerit, quæ virum decẽt natum ad imperium. Rodrig. *to. 2.qq.q.51.art.4.* nec publica, quia secreta singulorum esse debent suffragia: *cap. quia propter 2.de elect.*

CAP.6. *De Confirmatione electi.*

Electioni autem adiungenda est confirmatio, *cap. cum in cunctis 7. extra de elect. cap. cum nobis 19.& cap. 44.eod. titulo*, quam à superiore proximo petere electus debet, *cap. postquam 3.de elect.* hanc tamen ei concedere nisi facto prius de eius vita, moribusque examine, iura vetant, ibid. quæ quoniam *melius possunt, vbi est conuersatus agnosci, inquirantur ibid.* Greg. III in decret. *postquam citata proxime*, cõfirmans autẽ communiter non est alius quam Metropolitanus, *dist.64.can.1.in fine can.extra 5.can. illud 8.* nisi prouincia primatem haberet, tunc enim confirmare electum ad eum pertinet *dist.65. can. de persona 4.& in Concil. Carthag. 2. can. 52. Placet omnibus* (aiunt ibi Patres) *vt inconsulto Primate cuiuslibet prouinciæ, tam facile nemo præsumat, licet cum multis Episcopis, in quocunque loco sine eius vt dictum est, præcepto, Episcopum ordinare*, quod tamen non fuisse olim Gallis in vsu probant Iuonis querelæ *epist.65.* de Hugone Lugdun. Primate qui ab Archiepisc. Senon. contra Ecclesiæ Gallicanæ morem postulabat, *vt ante consecrationem suam illi præsentaretur, & iure primatus sui subiectionem & obedientiam profiteretur*, cui in eo parendum non esse, argumentis ex consuetudine regni opposita contendit. Certius est quod de iis qui ad Roman. Pontificem immediate pertinent, scribit Innoc. III. in *cap. nihil est 44. de elect. parag.cæterum, & cap cupientes 56.eod.tit. in 6. versu quoad illas*, nam ad percipiendam sui confirmationem, eius se conspectui præsentare personaliter, aut alterius cuiuspiam opera ad id eos vti oportere asserit nisi quid excuset, quæ autem in eam rem expensæ fient, erunt ex beneficii reditibus, reddendæ ei qui fecit.

Nec est tamen electo impertienda confirmatio, nisi examinato, examinis materia ætas, scientia, natiuitas. Inquitendum enim est primo, de electi ætate, & an eam attigerit quæ canonibus est præscripta *cap.cum nobis 19.de elect.* an ea sit literatura præditus, quæ ad functionem officii sit necessaria, ibid. an ex legitimo natus connubio *cap. cum Vintoniensis 25.* an ab iis sit electus penes quos ius esset eligendi *cap.querelam 24.eod. tit.* aut potestatis sæcularis ope, auxilioque, *cap. quisquis electioni 43.eod.tit.* quod si rite facta non erit electio, contra eam appellari poterit, nisi confirmata fuerit *cap. constitutus 46. de appellat.* aut electioni consenserit, nisi causa noua emergente *cap.nullus 8. de elect.in 6.*

Quod si electoribus gratus erit, qui per eos est ad Episcopatũ vocatus, Episcopus per quã confirmari eum conuenit, operã insuper dabit, vt diligenter de eius moribus inquirat, nempe, si de nullo sibi est crimine conscius, *quod eum ad hoc officium vetet accedere, pariter*

fitue verum, quod nunquam amicus domum eius ingressus est, & vtrum ex necessitate, an ex tenacitate talis sit, Greg. *lib.12. epist.* 6. Adhæc scire eum oportet, an *secundum formam canonum*, canonice facta sit electio, *cap. quia diligentia* 5. *de elect.* in ea si non sit peccatum, negari à Superiore confirmatio non debebit, *cap. si postquam 3. de elect.*

CAP. 7. *Quid electo per eius confirmationem tribui à confirmante Episcopo soleat.*

Per confirmationem autem confertur administratio libera, tam in spiritualibus, quam temporalibus, exceptis his quæ sunt ordinis, quæ dantur per consecrationem: ergo vt his date operam electo antequam consecretur, non licet *cap. quod autem 28. parag. super eo autem*: ita temporalia regere, antequam confirmetur, non sinitur, nisi forte, quia periculum esset in mora, nec nisi ægre Papa à quo eum confirmari oporteret, ob locorum distantiam conueniri tam cito posset, quam Ecclesiæ ad quam est electus vtilitas exigit, sic enim Innoc. teste in *cap. 28. de elect. parag. cæterum de Metropolitanis Angliæ, Franciæ, Alemanniæ & aliarum partium remotarum, qui concorditer sunt electi Rom. sedes patitur, Ecclesiarum vtilitate pensata, quia si tanto tempore, quousque possit electus confirmationem à sede Apostolica obtinere, regalia non reciperet, Ecclesia quæ interim administratione careret, non modicum incurreret detrimentum.*

Qua ex oratione discere hoc primum cuique facile est ac pronum, viduatæ Ecclesiæ, quamdiu defuncto Antistiti nouus non subrogabatur à Pontifice qui eam regeret, bona, possessiones, ac iura Regalia in Regis fuisse manu.

Secundo, hæc Episcopo non fuisse restituta à Principe, nisi post factam sui à Metropolitano consecrationem, præstitumque cum hominio, fidelitatis iuramentum.

Tertio, neminem nisi ab Imperat. laudatum, ac inuestitum, sacrari potuisse, Leone in Othonis gratiam id vetante *dist. 63. can. in Synodo* 23. quo pariter iure Henricum V. Imper à Calixto II. donatum refert Anselmus Gemblacensis Abbas, ab eoque, *electum recipere Regalia per sceptrum*, solitum: Fuitque olim cum nostri Præsules Galli, à Regibus scipionem sacrum assumerent, annulumque pastoralem, quam Ecclesiasticæ dignitatis vestituram, iusque regium Galli tum vocabant.

Sane de se refert Iuo *epist. 8. cum virga pastorali à Rege sibi intrusi ad Ecclesiam Carnotens. adductum esse*, Gaufridum autem Episcop. à sede Apostolica damnatum, *virgam pastoralem reddidisse & annulum*: Et hæc de Confirmatione dicta sunto.

CAP. 8 *De electi consecratione.*

Eam sequebatur consecratio, quā per manuum impositionem fieri consuesse, indicat *Concilij Carthagin. 4. canon* 2. & quidem tertio post confirmationem mense, Anselm. Cantuar. *lib. 3. epist. 149.* ad eamque adhiberi solitum Metropolitanum, aut saltem ex comprouincialibus Episcopis tres numero, *reliquis assentientibus in scriptis habens*, Anaclet. 1. *epist. 2. & Concil. Antiochen. 1. canone 21. Præter voluntatem, & conscientiam Metropolitani ordinatus quisquis erit, hunc concilium magnum & sanctum, censuit non debere esse Episcopum, Concil. Nicæn. primum can. 6.* quod de Abbate dici nequit, *cum Abbatis benedictio, nulla sit Sacramenti repetitio, vel huius benedictionis abstinentia, non impediat virum ad hoc electum, ad procuranda bona spiritalia, vel temporalia.* Iuo in *epist.* Equidē vt idem scribit in *epist. 57. promotionem Abbatis non facit Episcopalis benedictio, sed fratrum communis electio, cum tamen ipsam benedictionem conferat Dominus, non secundum meritum dantis, sed secundum fidem & benedictionem recipientis.* Sed vt vnde deflexit, eo reuertatur oratio, in Episcopo consecrando Metropolitani præcipuas esse partes, Gelasius Papa scribit in epist. ad Episcopos Dardaniæ, dum eos admonet, vt Metropolitano debitam reuerentiam exhibeant, à quo substitui decedenti Episcopo nouum sciant, & vicissim si *Metropolitanus humanæ conditionis sorte recesserit, à comprouincialibus Episcopis, sicut vetus forma transmisit, vnanimiter modis omnibus sacrari constituant.* Quod cum Hugo Cardinalis, Lugd. Primas, ac sanctæ sedis Legatus in Gallia, ferendum non crederet, sibique Senonensem Archiepiscopum, ante consecrationem præsentari vellet, mirari se Iuo in *epist. 65.* ait, quod *cum tam ista, quam generalia instituta absolute Metropolitani consecrationem contineant, priuatis legibus, & nouis traditionibus, veteres remouere contendat.*

Sexagesima autem sexta, passurum se negat consecrationem Episcopi extra prouinciam fieri. *De eo*, inquit, *quod consecrationem Niuernensis electi, ad nostram Diœcesim pertinentem, Augustoduni facere disposuistis, simpliciter dico paternitati vestræ, quia nec dispositionem nostram reprehendimus, quoniam reuerentiæ vestræ deferimus, nec tamen approbamus, quia nec ex consuetudine, ordinem huius consecrationis habemus, &c.*

Qua ex oratione, sicut & præcedenti, paret primo, Metropolitani auctoritatem esse in electo sacrando non vltimam.

Secundo, extra *eius conscientiam*, sacrari à Comprouincialibus non potuisse lege canonum: Innoc. I. *in epist. ad Victricium Rothomag. Archiep. cap. 1.* quod Concilia prohibent, Laodicen. *can. 12.* Antiochen. 12. facta sine eius consensu consecratio, nulla censebatur. *Illud ante omnia clareat, eū qui sine conscientia Metropolitani constitutus fuerit Episcopus, iuxta*

magnam

magnam Synodum, Episcopum esse non debere, Concil. Arelat. 2. *can. 6.* nec Metropolitani modo sed & finitimorum, id est, è vicinis prouinciis Antistitum, iudicium ad electi consecrationem fuisse necessarium, indicant hæc è *can.* 12. Laodic. Concil. petita verba, *Episcopum non oportet præter iudicium Metropolitanorum & finitimorum Episcoporum, constitui ad Ecclesiæ principatum.*

De consecrationis autem forma & solennijs consulendus est, cum Pontificali Ordo Romanus.

DISPVTATIO QVARTA.

DE POSTVLATIONE & Rescriptis.

EST Postulatio *alicuius personæ apud Superiorem ad Prælaturam cuius tamen est ob defectum canonicum incapax, facta ab ijs qui ius habent eligendi*, vnanimis *petitio*. Dicitur *petitio*, quia cum sit gratia, solius est superioris eam concedere.

Secundo, ad eam est dispensatio necessaria, cum postulatus, Prælaturæ ad quam petitur, iure sit incapax, sed dispensat solus superior: est ergo postulatio, facta Superiori petitio, de aliquo ad Prælaturam, &c. Additur *ob defectum Canonicum*, quia quæ maculæ nomini alieno inhærent, hæ si sunt Ecclesiastico iure inuectæ, abstergi ac emaculari auctoritate Pontificis possunt, non morales: quare qui culpis suis male audit, aut est per eas infamis, postulari ad Ecclesiæ tegimen nequit, quia non est moribus ad laudem commendabilis, sicut eum in *cap. à cunctis 7. de elect.* Pontifex exigit.

Dicitur cuius *erat incapax*, nam si his animi, naturæ, virtutis ac gratiæ dotibus præstaret, quibus oportet Pontificem ornatum esse, eum postulari nihil esset necesse, sed eligi *cap. vnico de postulat in 6.* Ideo si dispensatum erit cum aliquo illegitimo, vt sit Episcopus, ad eum honoris gradum eligi tamen non poterit, sed postulari, quia remanet illegitimus, nec eam labem Episcopalis dispensatio adimit, Rebuff. *in Concord. rubr. de regia ad Prælaturas nominat. verbo vltimo dicitur.*

Porro postulandi ius habent, qui eligendi, *cap. bone 2. de postul.* cuiusmodi sunt Cathedralis & Collegiatæ Ecclesiæ Canonici. Postulari autem eos nō repugnat, qui summo iure non possunt eligi, dummodo nō sint omnino inidonei, & eorum impedimentū sit tale, vt eo nō obstante, vtiliter & honeste possint præfici Ecclesiæ. Ob eam causam peti ad Præfecturā regularem possunt, qui annis sunt 25. minores, non literaturæ sufficientis ac idoneæ, ad Episcopatum illegitimi, non tamen ex hæresi ad fidem conuersi. Similiter Ecclesiæ vnius Episcopus, qui in alia eligi non potest, postulari potest, *ex cap. fin. de postulat. Prælator.*

Postulationem autem is superior admittit, qui super electionis impedimento, & defectu canonico dispensandi ius habet, quod duobus facere modis solet, primo expresse, implicitè; alio, expresse verbis, nempe cum factam de alio postulationem approbat; implicite, cum postulatum ad beneficium, ad quod est postulatus, admittit. Nec est id ignorandum, quod qui aliquem ob culpam aliquam suam consequendi beneficij non capacem postulant, postulandi iure priuari debeant, secundum Couas. *cap. 1. & 3. de postulatione Prælat.*

Et quanquam in multis cum electione postulatio conueniat, magna tamen est inter eas differentia.

Conueniunt primo, quod ambæ à capacibus & idoneis, de persona capaci fieri debeant.

Secundo, quod omnes, qui ius eligendi habent, siue sint Ecclesiastici, siue Laïci, ad postulatio-em, peræque ac ad electionem faciendam vocari oporteat.

Tertio, quod sicut electionis, ita & postulationis decretum, solenniter fieri in scriptis debeat, & subscriptionibus postulantium roborari, vt est in *cap. 4. de postul.*

Quarto, quod à neutra vbi est facta canonicè, recedere liceat, nam cum electo ad Prælaturam ad quam est plurium suffragiis electus, ius competit, quo priuari sine iniuria non potest: ita si à postulatione, postquam est superscriptionibus postulantium roborata, & præsentata Romano Pontifici approbanda, recedere postulantes possent, Papæ *frequenter illuderetur & iudicium eius ex eorum pendere arbitrio videretur, cap. bona memoria 4. de postul.*

Quinto & hoc cum electione commune habet postulatio, quod vt electio sine cōsensu Regis præuio non fiebat; aut si in pupillari adhuc ætate, sine eorum voluntate, quibus tam eius, quam regni tutela & cura commissa erat, ita nec postulatio: ita Innoc. III. cum de Colocensi Episcopo, ab Hungaris ad Strigoniensem Archiepis. postulato agit, de eo quoque rogatum se esse ait à Rege. *Licet charissimus*, inquit, *in Christo Filius noster Hungariæ illustris tunc Dux & Rex regni Hungarici, nepotis sui regis nomine, cuius tutelam & regni curam ipsi frater eius commiserat gubernator, precum suarum primitias ad nos pro prædicti Co-*

locensis postulatione transmiserat: est hoc ergo postulationi cum electione commune, quod vtraque assensum requirat Principum à quibus beneficia dependent, ad quæ quis postulatur aut eligitur.

Differunt primo, quod in postulatione, omnium vel duarum saltem partium suffragia requirantur, *cap. illa quotidiana 39. de elect.* cum in electione pars maior sufficiat.

Secundo differunt, quod electio non fit nisi de eo qui sit de gremio eligentium, cum postulatio admittat extraneum.

Tertio, quod non nisi de digno scientia, moribus & ætate fiat electio, *de elect. cap cum in cunctis 7.* postulatio esse queat de incapaci & indigno, sic non professus potest postulari, *cap. cum Monasterium 13. de elect.*

Optio est ius eligendæ præbendæ quæ vacat, quia possessa est melior, quo iure gaudere antiquiores canonicos habetur *de consuetud. in 6. cap. finali:* sic tamen, vt eo vti intra viginti dies debeant, *ne prætextu eius consuetudinis prouisiones auctoritate Apostolica facienda, vltra debitum differantur,* Bonifac. ib.

De Rescriptis & Mandatis.

SVnt Rescripta, responsa: sic *rescripsit*, pro respondit, vsurpauit Iustin. *in Institut.* vulgoque Rescripta Principum, dicuntur literæ, quibus illi ad libellos præsentium, vel ad magistratuum absentium consultationes, quid sibi fieri placeret de re super qua consulti erant, explicabant, faciuntque eiusmodi responsa ius, quod etsi ad omnes non pertineat, nec sit illis proinde commune, est tamen vnius cuiuspiam proprium, aut duorum, inter quos motæ sunt lites: sunt enim constitutionis instar, *lege 2. Cod. de legibus*, quæ, quis in dictis, factis, aut rebus assequendis tenendus modus, explanat. Rescriptorum autem quæ sunt huius generis, cum sint Pontificia, species sunt duæ: quædam sunt contentiosa, & ad lites, de quibus est *cap. statutum 11. de rescriptis*: quædam sunt, quæ Sacerdotiorum, siue beneficiorum nomine dat Pontifex: & horum, genera sunt quatuor: quædam enim sunt, quæ dantur contra ius commune, & proprie vocantur dispensationes, seu priuilegia, vt cum Papa, dispensat ad plura beneficia, quæ de iure sunt incompatibilia, aut alicui, per alium facere officium, à proprioque abesse beneficio vult esse licitum. Quædam sunt iustitiæ, ita dicta, (inquit Rebuff.) *in praxi benefic. supra Bullam cœna, verbo gratiam vel iustitiam, quia iustum continent & honestum*, & ad hoc genus pertinere omnia, est planum, quæ de iure sunt communi. Erunt ergo rescripta iustitiæ, mandata seu literæ, quibus aliquid indulge-

A tur, quod est de iure communi, nec negari proinde honeste potest, vt si læso dentur à Pontifice literæ, quibus ei facultatem tribuat deligendi sibi iudicis, qui de causa sua cognoscat, aut ipsemet eum designat aut ipse de re consultus, mentem suam super ea, quidque sequi consulentem oporteat, explicat. Et quia Clericos, non obire compita domosque, stirpis emendicandæ causa, æquitas ratioque postulant, quod id personæ, quam in Ecclesia sustiB nent, maiestas non ferat, rescriptum quo Episcopo Papa præcipit vt à se promotis, sine re familiari, aut beneficio, primo vacaturum conferat: est (inquam) tale rescriptum rescripti iustitiæ, quod nihil sit æquius quã promoto sine beneficio ac patrimonio, sacerdotium primo vacaturum conferri, quod eum non deceat, cum ordinis dedecore infamiaque, mendicato viuere, in eo enim cum magna sit æquitatis honestique ratio, literæ quibus hoc Episcopo datur in mandatis, *Iustitia* appellantur; cum hoc tamen discrimine quod quædam dentur C in forma pauperum, de quibus *in ca. si pauper Clericus 30. de præb. in 6.* aliæ, quæ secundum formam & conceptionem præscriptam in *cap. cum secundum 16. extra de præb.* quibus cum iubeantur Episcopi, prouidere Clericis de Sacerdotiis vnde viuant, aut reditibus, & Pontificiæ eos obsequi voluntati sit iustum, literæ quæ id ab illis exigunt, nomen habent iustitiæ.

Quarta rescriptorum diuisio est, in obreptitia, inciuilia, inutilia & subreptitia.

Sunt obreptitia, in quibus aliquid ab impetrante celatur, quod debebat exprimi, exD pressumque, principem ab eius concessione impedisset, *lege si hac lege parag. patronum, dig. de in ius voc.*

Sunt subreptitia, quæ sunt per narrationem impetrata inanem ac falsam, quæ si cuiusmodi res erat, Pontifex nosset, certo hanc impetranti negasset. Falsum, idem est ac quod veritati est oppositum, seu mendax.

In inciuili seu irrationabili veritas quidem narratur, sed quia ipsum est contra ius, fas, æquum ac bonum, reiicitur vt bonis moribus contrarium. Eiusmodi rescripti exemE plum est, cum Princeps è subditis suis quempiam, ab ære alieno quod contraxit, vult fine causa exemptũ esse. Item si vetat ne eum lex vlla stringat, si pro auctoritate eum à communibus Ecclesiæ præceptis liberet: sunt enim hæc vt æquitati aduersa, ita nec in bene morata ciuitate iudici toleranda: quare ab eiusmodi rescriptis appellare in Gallia, Aduocatis est in more, Rebuff. teste loco ante cit. *num. 130.* eaque de falsitate, obreptione, ac iniustitia arguere, quæ cum natura

tura sua sint mala, publicæque vtilitati contratia, mirati nemo debet, si cui fama sua virtusque, lucro est potior, rescripta eius generis improbet, nec in tabulas referenda publicas existimet, quia vt sunt iniqua, vt tecti nescia, iusta cuique est credendi causa, hæc esse subreptitia, ptoindeque non seruanda, Burrius *in cap. cum adeo de rescript.* Idem censendum de obreptitiis, nam quia mendacium admittitur, non tantum si falsum dicitur, sed etiam cum veritas occultatur, 11. *q.* 3. *can. quisquis* 80. pari ambo puniri pœna debent, nec in iudicio recipi.

QVÆSTIO PRIMA.

An inter literas gratiæ & Iustitiæ, intercedat aliqua differentia, & quæ.

INtercedere, eamque multiplicem, probant quæ sequuntur. Primo, quod si quæ olim alicui sunt à Papa concessa priuilegia, contra id quod petitur, in rescripto gratioso facienda sit mentio, alioqui tale rescriptum pro inani nullóque, in præiudiciũ priuilegiati reputabitur: ita *cap. constitutus* 19. *de rescriptis*, Innoc. eius nominis III. rescriptum suum de ascribendo in canonicorum Bituricens. numero certo quodam homine, caruisse robore censuit, quod in Bituricensi Ecclesia certus esset Canonicorum numerus institutus, & per Rom. Pontif. confirmatus, de quo cum impetrans *non fecisset in suis literis mentionem, intelligendũ erat, circumuenisse prædecessorẽ eius & dictas literas veritate suppressa impetrasse.*

Pontificij huius oraculi assignari hæc causa potest, quod eorum suppressio, quæ ad bene merendũ de aliquo, nouæ cõcessione gratiæ, Pontificem inflectere, aut ab ea annuenda retrahere queunt, eandem viribus exhauriat, vt colligitur, ex *cap. postulasti* 27. *& ad aures* 8. *de rescriptis*, vbi Lucius III. literas in quibus actor suæ nomen dignitatis suppresserat, vires obtinere posse negat.

Quod in iis quas *iustitiæ* nominant, locum non habere, Alexand. III decretalis *cum ordinem* 6. *de rescriptis* indicat. Enimuero cum super decimis inter seculares Clericos, & Cisterciensis Ordinis Monachos mota lis foret, ab his eas pendi oportere, cum illi dicerent, quod de suo priuilegio Cistercienses, suoque ordine tacuissent; respondit Pontifex, id eis, quo minus priuilegiis sibi ab Apostolica sede concessis gauderent vt cæteri, obesse non debere.

Sunt ergo literæ iustitiæ ratæ ac validæ, etiamsi de aduersarij priuilegio, cum impetrantur, mentionem non faciant, maxime si facit istud ad causæ meritum, vt si cui concedatur exemptio à pensitatione decimarum,

A in rescripto non est necessario eius priuilegij facienda mentio secundum Rebuff. in *tract. de different. inter rescripta n.* 21.

Secundum discrimen, quod inter vtramque speciem interest, in eo versatur, quod rescripta iustitiæ, seu ad lites, sine mandato speciali impetrari per alium nequeant, *cap. nonnulli* 28. *cap. ex parte decani* 33. *de rescript.* Gratiæ autem possint, vt notauit le Gauffre *in synopsi decretal. rubr. de rescriptis.*

Tertium est, quod rescripta iustitiæ, seu ad lites, nihil iuris tribuant, sed de eo iam quæsi- B to cognoscere iubeant, cum quæ sunt gratiæ, nouum ei qui illa impetrauit, præbeãt. Exemplum est in eo, quẽ nihil tale cogitantem, Superior beneficio est dignatus: hic equidem eius collatione, fit collatæ sibi rei Dominus, nouoque iure auctior, quam erat antea, cum qui Iudicem sibi, causæque suæ quæsitorem ac arbitrum à Papa petiit, eius impetratione, ius nouum non impetret, nec fiat eius causa accessione noui tituli, potior ac melior quàm ante.

Quarto differunt à rescriptis iustitiæ ea quæ meræ sunt gratiæ, quod illa causæ cognitio- C nem exigant, propter clausulam quæ eis semper est iure ciuili inserenda: Canonico autem, quamuis actu & de facto non sit inserta, inesse tamen intelligitur nempe: *Si ita est, si constiterit, si preces veritate nitantur, si vera sit fides suggerentis, cap.* 2. 12. 15. *&* 26. *de rescriptis.*

Quinto differunt, quod literæ gratiæ signari à Papa soleant per *fiat*, ab aliis per *Concessum.* Quæ autem sunt iustitiæ per *Placet*, cui voci adduntur hæ literæ cum obsignantur à Cardinali *S. D. N. P. N. Cardinalis*: In eo quoque differunt, quod in literis gratiæ to- D tum Papæ nomen in prima linea capitalibus literis seu maiusculis scribatur. In iis verò quæ sunt iustitiæ, prima tantum nominis Papæ litera, sit capitalis.

Sexto distinguuntur, quod literæ *gratiæ*, seu gratiosæ, ad eos possint dirigi qui non sunt in dignitate constituti, nec Cathedralis Ecclesiæ canonici, cum aliæ, hoc *est iustitiæ*, iis duntaxat dirigi queant, qui sunt in dignitate, aut Ecclesiarum Cathedralium canonici. Sic Bonifac. *in cap. statutum* 11. *Sancimus vt nullis nisi dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium cano-* E *nicis, causæ, auctoritate literarum sedis Apostolicæ, vel Legatorum eiusdem, de cætero committantur.*

Septimo differunt, quod gratiosæ plumbum habeant filis sericis appensum: Iustitiæ vero, canabinis: le Gaufre *in synopsi decret. rubr. de rescript.*

Octaua differentia est in eo, quod literæ iustitiæ, seu rescripta, vltra annum non valeant, sic Innoc. III. in *cap. plerumque* 23. *de rescriptis*, his verbis: *Cum non sit malitijs*

hominum indulgendum, vt si quis literas nostras impetrans, intra annum, postquam copiam iudicum habuerit, ex malitia, vel negligentia postposuerit vti eis, auctoritate posteriorum valeat conueniri, &c. Præterea quod re adhuc integra morte concedentis expirent, *cap. relatum 19. de offic. iudic. delegati.* Cum rescripta gratiæ, tamdiu durent quamdiu non sunt reuocata, aut per non vsum amissa non fuerint, vt patet, ex *cap. eam te 7. de rescriptis*, clarissime in decretali *si cui 36. de præb. in 6.* vbi est his verbis: *Huiusmodi concessio, quam, cum specialem gratiam contineat, decet esse mansuram, non expirat etiam re integra per obitum concedentis, secus si super prouisione certa personæ facienda, sit data potestas eidem, non ob suam, sed eius, cui prouideri mandatur, fauorem vel gratiam, illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur.*

Nono, quod rescripta iustitiæ eius successori non noceat aduersus quem sunt impetrata *cap. 36. de rescript.* Gratiæ autem, successores eius aduersus quem sunt impetratæ obligent, *cap. eam te. 7. de rescript. cap. si cui 36. de præb. in 6.*

QVÆSTIO II.

Quotuplicia sint rescripta gratiæ?

CVm sit gratia idem ac fauor *lege 7. parag. quæsitum dig. de minorib.* vnde natæ sunt formulæ hæ dicendi Gratiam iurisiurandi facere, *l. 32. & 41. dig. de iureiur.* pro eo quod est necessitatem implendi iurisiurandi remittere, gratiam interdicti facere, apud Suet. *in Domitiano cap 14. & canonis* pro eo quod est permittere vt id fiat, quod est edicto, ac canone seu lege vetitum: cum (inquam) gratia idem sit ac fauor, tot esse eius species, generaque est necesse, quot à Pontifice deriuari ad fideles beneficia, genere, fructuque diuersa possunt. Et omissis breuitatis causa priuilegiis ac dispensationibus de quibus est dictum antea.

Rescripta gratiæ quædam sunt, quæ vocantur *noua prouisio*; alia, quibus nomen est *Rationi congruit.* Est noua prouisio, cum de nouo beneficium impetratur à Pontif. & impetranti confertur, quod accidit, quantum fas est intelligere, quando in eius collatione Pontifex vitia singillatim corrigit omnia, à quibus reddi illa inanis ac vitiosa solet: Ita in *cap. cum adeo 17. de rescript.* Innoc. III. canonico cuidam beneficium cum donasset, nomine eius, præbendæque quam alibi obtinebat suppresso, vtrumque in literis ad Mediolanensem datis supplendum credidit: quod cum isti mirabile visum esset, respondit Pontifex, certo id se fecisse consilio, non temerè, *cum in literis nec de præbenda ipsius mentio haberetur, nec Modecensis Episcopus, imo nec Clericus diceretur in eis, & in literis ipsius esset hæc adiecta conditio, si dignus existeret ad Ecclesiasticum beneficium obtinendum.*

Rescriptum, cui nomen est *rationi congruit*, est in quo Papa rationem explicat, redditque, cur beneficium ei dari oporteat, cui rescriptum tribuitur, hoc appellatum nomine. Exempli causa, impetrauit ab Vrbano VIII. quispiam beneficium, sed sine bullis, has si eo mortuo consequi ab Innocent. eius successore cupiat, hæ sic expediri poterunt, Innocentius, &c. *Rationi congruit & conuenit honestati, vt ea quæ de Romani Pontific. gratia processerunt, licet superueniente eius obitu literæ Apostolicæ super illis confectæ non fuerint*, suum plenum consequantur effectum.

Secundo diuiduntur rescripta gratiæ, in ea quæ sunt in forma pauperũ & quæ in forma & sunt cõcepta communi. Priora sunt in quibus pauperi Clerico nõ habenti vnde viuat, præcipitur Episcopo à Pontifice, vt de beneficio vacanti aut vacaturo prouideat ei cui ille vt teneatur obsqui, tria admodum sunt necessaria: primum, vt is pro quo scribitur beneficio careat, sic Bonif. VIII. expresse in *c. si pauper 30. de præb. in 6. Si pauper*, inquit, *Clericus, cui, cum beneficiũ nullũ haberet, mandabatur de beneficio per Episcopum prouideri, aliud antequam sit prouisum eidem, beneficiũ fuerit assecutus, prouidere Episcopus, cũ cesset causa mandati, non tenetur.* Quare in *cap. postulasti 27. de rescriptis*, negat Innoc. III. rescriptum Pontificium vtile ei debere esse, aut posse, qui paupertatis nomine, suo commendatus Episcopo cum esset, repertus est Vicariam possidere perpetuam: *nec enim beneficio carere dici debet, cui competenter ex huiusmodi Vicariæ prouentibus est prouisum:* quare cum mandata, quæ suppressa veritate sunt obtenta firmitate careant, nec Pontifex ex certa scientia super obtinendo beneficio scribat, quin faciat de primo in suis literis mentionem: Innoc. ibid. Mandatario non est beneficium vi mandati, in pauperum forma concessi debitum, si aliud est iam consecutus, quod ei redditus suppeditet, quanti ad vitam sint satis.

Secundo, vt in forma pauperum mandatario mandatum suum prosit, debet esse vitæ innocentia commendabilis.

Tertio, ab his liber impedimentis esse, quæ iuxta Patrum decreta canonica, hominem à beneficio remouent. Sic enim Innoc. in forma mandati pauperum Clericorum expectantium, apud Rebuff. in practica Cancell. &c. *Mandamus quatenus de vita & conuersatione ipsius N. qui vt asserit beneficium Ecclesiasticum non obtinet, & quem per certos examinatores super hoc à nobis deputatos, de literatura fecimus diligenter examinari, atque in illa*

la repertus est idoneus, ad beneficium, si eum vitæ laudabilis, & honestæ conuersationis repereris, & beneficium Ecclesiasticum aliquod non obtineat, aliudque canonicum impedimentum non obsistat, ei de aliquo beneficio Ecclesiastico cum cura vel sine cura, dummodo in Ecclesia Cathedrali, prouideri faciatis.

Rescriptum in forma communi, est quod Diœcesanis dari sine speciali verborum delectu, formaque solet, hoc solo suspiciendum nomine, quod Episcopos grauet, eosque ad prouidendum mandatario de beneficio obliget.

Est & aliud rescriptum gratiæ, *perinde valere* dictum, quod datur ei qui de collatione beneficij sibi facta per Pontificem, ambigens ecquid valeat, necne, eundem orat, vt si quod in eam vitium irrepsit, pro solita sua in omnes caritate, illud reparare ne grauetur, nam tunc suis Pontifex literis significat, velle se collationem factam, perinde valere, ac si principio rata fuisset ac valida, & ista clausula (inquit Rebuff. *in forma mandati in Concord*) non tollit ius interim tertio per collationem aliam, aut prouisionem acquisitum, quod enim à Bonif. VIII. de mādatis est dictū in *cap. quamuis* 8. *de rescript. in* 6. ius per alia posteriora mādata quæsitum alteri, non perimi, hoc de redintegratione iuris antiqui, comparatione alterius, ante eam concessam habiti, debet intelligi: sed quamuis is, cuius gratia per quam mandabatur ei in certa Ecclesia prouideri de beneficio proxime vacaturo, per Papam fuerat reuocata, restituatur denuo ad eandem, illi tamen, cui post reuocationem, & ante restitutionem prædictas similis gratia in eadem Ecclesia facta fuit, nisi de hoc expresse Pontifex dixerit, anteferri non debet: ergo nec is, cui rescriptum *perinde valere* est concessum.

An autem hoc sit validum, ratumque, literis non expeditis Doctores ambigunt, in eam partem cum Ludouico Gomesio abeo, vt existimem, gratias eiusmodi reualidatorias, vocibus *perinde valere* exprimi solitas, momentum ad ingenerandam fidem habere nullū, nisi expeditis à Pontifice, super earum validitate literis.

Ratio est, quod subrogatum, naturam eius cui subrogatur, cum omnibus suis qualitatibus induat, *cap. Ecclesia vt lite pendente*, sed gratia quam reualidatoriam nominat, principali, hoc est primo concessæ substituitur: ergo cum hæc expeditionem literarum exigat, exigent & reualidatoriæ.

Confirm. per eiusmodi gratias ius amissum restauratur, & per eas nonum acquiritur: quas ergo prima prouisio qualitates postulat, postulat & reualidatoria: ergo vt illa literis destituta non auditur in foro, ita nec ista. Casus sunt tamen non pauci, in quibus exceptioni est locus, de quibus Ludouic. Gomez *in regul. de non iudic. iuxta for. sup.*

Postremo in rescriptis gratiæ, est id adnumerandum, quod *si neutri* dicitur, daturque tùm maxime, cum est inter duos lis mota, super eodem beneficio, super quo tamen, ius neutri certum vllum esse, tertius quidam diuersus à prioribus asserit, qua motus opinione Pontificem orat, vt si neutri ius sit ad beneficium acquisitum, hoc sibi ille, pro cætera sua benignitate attribuat. Quod si plures duobus illud ambiant, impetrabit rescriptum *si nulli*, quo videlicet, si nulli ius acquisitum fuerit, ei potestatem facit Pontifex, illud sibi quo modo, rituque canonicæ leges sinunt, vindicandi.

QVÆSTIO III.

Quotuplex sit rescriptum iustitiæ.

Rescripta iustitiæ, solent à Principe administrandæ iustitiæ causa dari: si ergo hic quempiam de Senatu iuri dicundo extra ordinem duobus aut pluribus præficiendum existimet, erunt literæ, quibus hanc ei facultatem tribuet, rescripti iustitiæ appellandæ nomine; has autem tribus concedere modis Papam consuesse, auctor est Rebuff. *tomo 1. de ordination. reg. tract. de rescript. num. 116.* per viam breuis, commissionis, & rescripti specialiter nuncupati. Rescriptum per viam commissionis à Papa concessum, est quando hic Episcopo, aut cuipiam Romano iudici, aut pluribus extra vrbem commorantibus, causam examinandam committit, *cap. cæterum cap. sedes de rescript.* quam aliis similiter committere nequeunt cum sint nudi ministri. Id ex *Clem. 1. de officio delegati*, colligere est facile, ibi enim habetur, quod *iudices super receptione, tertium in causa ciuili, necnon executores ad prouidendum aliquibus à sede Apostolica deputati, aliis possint committere licite vices suas*: ergo cum exceptio in non exceptis firmet regulam, designati cum auctoritate à Pontif. ad ius dicendum, substituere sibi nequeunt, qui id ministerium suo nomine ac loco obeat.

Secundo, cum industria personæ deligitur, non potest hęc subrogare aliā quæ vices suas expleat, *cap. quoniam parag. is autem de offic. deleg.* at habet omnis commissio, personæ delectum: ergo, &c.

Rescriptum specialiter nuncupatum, est mandatum à Pontifice ad aliquem datum, super expediendo aliquo negotio, in quo declarat, quo se modo gerere delegatus debeat, cum falsitas est expressa aliqua, aut veritas suppressa, Innocent. III. *in cap. super*

literis 20. de rescriptis.

Inciuile seu irrationabile, in quo veritas narratur quidem, sed ipsum est contra ius, vel vtilitatem publicam, & in praxi hoc iure v imur in Gallia, vt procuratores contra rescripta huius generis, dicere Gallice solcant: *Ie dis que ces Lettres sont subreptices, obreptices, inciuiles, & irraisonnables*, fieri enim potest, vt pars vera narrauerit, sed princeps non concedenda concesserit, vt si debitori permittat debita non soluere, quod ratio non sinit: sed de hac re copiosius postea.

QVÆSTIO IV.

Quibus rebus redditur rescriptum nullum.

PRimo, vis rescripti petit, quando impetrans, illud est à Principe consecutus per narrationem falsam facti, aut reticentiam veritatis, aut allegationem iuris, quod ad se pertinere intendit: sed falso, cum enim Principem culpis fauere non deceat, mirari nemo debet, si tam dolo malo, quam per errorem ac simplicitatem à veritate ad mendacia deflectentem, fructu eum rescripti à se obtenti carere velit.

Quare est hoc rescriptis omnibus commune, vt cum clausula hac hypothetica sint expresse, aut tacitè concepta, *si preces veritate nitantur*, expresse quidem, cum ab imperatore, tacitè vero cum à Papa postulantur: nam vt est in decretali Alexand. III. *secunda de rescriptis*, in literis Pontificum, *intelligenda est hac conditio etiamsi non apponatur, si preces veritate nitantur*: quare si falsæ ab eo ad quem diriguntur inuentæ fuerint, momentum ad id, cuius causa sunt obtentæ, habituræ sunt nullum, & qui obtinuit, vti falsarius à iudice delegato, etiam absque accusatione solenni, extra ordinem puniri poterit.

Quid si per errorem ac ignorantiam, & non consulto deditaque opera, impetrans peccauerit?

Locus quidem accusationi falsi, nullus tunc suberit, cum enim imprudenti proindeque innocenti excideret falsa narrare, non potest ei id imputari ad culpam: ergo cum accusatio crimen desideret, dies illi de falsitate, dici apud iudicem non debebit.

Valebit ergo rescriptum (inquies) obtentum per mendacium?

Valere aiunt Iurisperiti aliqui, sed non ego. Quia concessio hypothetica, hypothesi non posita, nullarum est virium, eo quod concessio vim suam ac firmitatem accipit à voluntate concedentis, quam hic tamen à conditionis euentu vult pendere: eius ergo non positio, absentiaque, argumentum est defectus voluntatis in concedente, concedendi quæ ab eo postulantur. Sed habent rescripta omnia clausulam non absolutam illam quidem, sed hypotheticam, *si preces veritate nitantur*: ergo si erunt hæ falsæ, rescripta quoque erunt falsa, nulla ac inania.

Erit ergo impetranti nefas, gratia per Pontificem in iis concessa vti? Omnino, etiam ante sententiam, vt colligitur ex sequentibus, quæ sunt è Gratiani commentariis deprompta, *25. q. 2. can. dicenti 16. Scire*, inquit, *oportet*, quod Clementissimus Princeps, generalibus legibus constituerit, *illa sacra vniuscuiusque supplicătis desiderio concessa prœualere, & effectui mancipari, quæ cum iuris & legum ratione concordant, ea vero, quæ subreptione, vel falsis testibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium.*

Deinde, cum de re aliena possidenda, aut in suos vsus cõuertenda agitur, nemo ambigit vt id sine culpa fiat Domini, id est veri, legitimique possessoris voluntatem exigi, eo quod rei alienæ contrectatio, Domino rationabiliter inuito sit mala, sed pœnæ peccato debitæ remissio, indulgentiarum, aut beneficij concessio, bona sunt Papæ ac Principis, quæ impetranti tribuuntur, ea tamen lege & non aliter, si quæ hic illis exposuit, à vero non abhorreant: secus ergo, si hic aliquid narrauerit, quam veritas patitur, concessis vti, vtpote voluntati concedentis oppositis non poterit.

Secundo rescriptum contra ius non valet, *25. q. 2. can. rescripta*, quia Superioris legem ac iura abrogare & tollere inferiori non licet, Clem. *ne Romani de elect. cap. inferior de maiorit. & obed.* De naturali similiter, ac gentium res est certa: nam vt illud est immutabile *dist. 9. can finali*: ita nec est per rescriptũ Principis minuendum, sicut nec gentium, quod naturali est quàm simillimum. Accedit quod Imperiali lege sit statutum, vt quæ contra leges fiunt, pro infectis habeantur *25. quæst. 2. can. imperiali lege non dubium Cod. de legib.*

Tertio, est rescriptum impetranti inutile, si nomen eius non exprimit, si dignitatis & beneficij quod iam hic obtinet, in libello supplici, quem alterius à Pontifice consequendi causa dedit, mentionem non fecit, *cap. proponente 42. & cap. cum adeo 17. de rescriptis, & cap. 8. eod. titulo.*

quarto, ne frustra ac sine effectu obtentum videatur, in eo qualitatis personarum, & corporum, aduersus quæ impetratur, facienda est mentio: quare si aduersus Monachos petatur, exprimendus est ordo, eius non expressio, rescripti est irritatio Alexand. testimonio, *in cap. cum ordinem 6. de rescriptis*

rescriptis, Sic enim ille. *Si contra vos super decimis vel aliis (quæ ordini vestro specialiter sedes Apostolica indulsit) non facta mentione Cisterciensis ordinis, literæ fuerunt à sede Apost. impetratæ, per eas minimè teneamini respondere.*

Quarto rescriptum non valet, factum contra ius, aut vtilitatem publicam, quia cum non sit verisimile Principi cordi esse vni cuipiam prodesse homini, cum aperto cæterorum discrimine, quam non est quoque probabile id ab eo rescriptum concessum esse, cum futuri ex eiusmodi notitia incommodi certa scientia, & ita fraude, doloque impetratum esse.

B

Quinto, rescriptum ad lites mentionem primi non faciens, nullius est roboris, *possuntque priores iudices ad decisionem causæ procedere, nec secunda literæ obtinent alicuius roboris firmitatem. Si verò in secundis literis mentio fiat de commissione priori, prædicta causa à priorum est exempta iudicio, cum eadem litera non sint veritate tacita impetrata, cap. cæterum 5. de rescriptis:* ita respondendi, Alexandro Pontifici causæ fuere duæ, prima, quod rescripti prioris suppressio, reddat secundum obreptitium proindeque nullum, nec enim est mendax modo, qui falsa loquitur, sed & qui narranda celat ij *q. 3. can. quisquis 80. & lege præscriptione Cod. si contraius.*

C

Causa altera à iudice petitur, cui haud dubiè iniuria fieret, si vbi est à Pontifice, aut Principe, dirimendo negotio præpositus, sine causa ab ea abire prouincia iuberetur, *lege litigatores dig. de arbitr.* Fit autem quantum est satis ad secundi firmitatem, prioris rescripti mentio, quando hæc in eo particula ponitur, *non obstantibus literis prioribus*, patet ex *cap. causam quæ 17. de iudiciis,* ibi enim, iudici à se delecto, qui de controuersiis inter Abbat. Vindocin. & Archidiacon. Carnotens. enatis cognosceret, cū Parisiens. Archidiaconū. Innocentius subrogat, & ita priorem reuocat, in hunc modum loquitur, *mandamus, quatenus non obstantibus prioribus literis, in causa ratione praui aprocedatis.*

D

Sexto, rescripta ad iudices duos data non valent, cum de alterutrius prioritate non constat, quia eorum executioni supersedere eos Alexand. imperat, donec de Rom. Pontif. voluntate constiterit, *ne pro varietate literarum, causarum fines valeant impediri cap. sane si 2. de offic. iudic. delegati.*

E

Septimo, si quid in modo dicendi contra Grammaticorum regulas peccatum in rescripto fuerit, vires nullas est habiturum, *cap. ad audientiam 11. hoc tit.*

Octauo, vt rescriptum ad beneficia sit ratum ac validum, debet impetrans exponere Pontifici, tam pensiones, quas super beneficiis quibuscunque eius liberalitate obtinet, quàm beneficia quælibet alia etiam minima, veri in hoc genere omissio, vel suppressio, Papæ literis vim omnem, ad id, cuius causa sunt obtentæ, adimit, sola mentio generis, licet omnes sub se species contineat, non sufficit: sed specialiter species singulæ, loca, personæ, negotia, eorum qualitates, conditiones, & differentiæ sunt designandæ. De personis fit mentio in *cap. cum ordinem 6. de rescriptis,* de qualitatibus in *c. ad aures 8.* vbi Lucius eius nominis III. *literas, in quibus, actor sua nomen dignitatis supprimit, vires non vult obtinere.* De Vicariatu perpetuo, ac pensionibus in *cap. postulasti, 27. & 31. ad audientiam eod. tit.*

QVÆSTIO V.

Quomodo se gerere Iudex debeat, quando aliquid est suppressum Pontifici, aut falsò narratum, & ita tali narratione inutili ac falsa ei fuit impositum.

Respondet Innoc. III. in decret *super literis 20. de rescript.* quod qui per dolum, vel expresso falso, vel suppresso vero rescriptum obtinuit, *in sua peruersitatis pœnam, nullum ex literis Pontificijs commodum consequatur.* quod si per errorem, & simplicitatem id contigerit, ita distinguit, vt si suppressa veritas, vel expressa falsitas tanti sit momenti, qua tacita vel expressa nullas prorsus Pontifex literas dedisset, vel saltem difficilius, rescriptum eius sit inane, nullum, ac sine viribus, nec à delegato sit procedendum, ad eius rei disquisitionem, cuius causa impetratum fuit. *Sin autem talis sit expressa falsitas, vel occultata veritas, quæ quamuis fuisset tacita, vel expressa, Pontifex nihilominus literas saltem in forma communi dedisset, delegatus non sequens formam in literis oppositam secundum ordinem iuris procedere potest.* Est ergo in eo casu rescriptum validum ac sequendum.

QVÆSTIO VI.

An Iudex cui ex vrbe rescriptum mittitur obreptitium aut falsum, approbare illud debeat, vel vt loquuntur in foro Aduocati voce barbara, interinare.

Respondet ipsa pro se æquitas, id sine ipsius certa pernicie esse non posse. Quia iniquitatis apertæ comprobatio, virtutis est, iustitiæque euersio.

Quid? quod non modo qui sunt improbi, sed & qui illis consentiunt, digni sint morte Paulo teste ad Rom. 1. quare nec Roman. Pontifex, nec qui sunt inter Principes, Dei

ac honestatis amantes paulo plus cæteris, sibi cum causa non est honesta, obtemperari volunt. Sanè Pontifex in *cap. si quando 5. de rescriptis*, examinari ab Episcopo rescripta sua, eorumque qualitatem patitur, ac si forte ex iusta causa non probentur, de eo vult admoneri, vt quæ praua illi suggestione insinuata fuerint, pro auctoritate reuocet, quod ipsum facturos quoque se Reges Galli asserunt, vbi de rescripti sui indignitate, illis per magistratus ac iudices constiterit. Sic enim Philippus Pulcher. *Les Lettres du Roy seront mises en execution diligemment par les Iuges, si non qu'ils ayent cause iuste parquoy ils ne le doiuent faire, auquel cas ils nous referiront, & rendront lesdites lettres à ceux qui les porteront.* Sunt his perquàm similia quæ Catol. VII. sanxisse legitur hoc verborum schemate. *Nous voulans obuier à tels inconueniens auons discerné & declaré, declarons & discernons que nostre intention est, que nos Iuges n'obtemperent à nos lettres, sinon qu'elles soient ciuiles & raisonnables.*

QVÆSTIO VII.

An audiri debeant qui literas Papæ aut Principis aiunt esse subreptitias, falsas aut obreptitias.

OMnino, modò id probare possint, *cap. porrecta 6. & cap. ad nostram 5. de confir. vtil.* vbi Papa confirmationem ait non valere, quam religiosus impetrauit super temporali administratione, seu prioratu, si tacuit se regulatem. Cum enim *regularibus personis non consueuerit Apostolica sedes aliqua confirmare*, inquit Innoc. III. *mandamus, quatenus confirmationes quas ab ipsis canonicis (cum regulares existant) noueritis taliter impetratas, denuncietis irritas & inanes.* Quare vacare culpa Iudices nequeunt, si quem innocentem existimant prætextu rescripti regij condemnent, aut opprimant, quia vt est in *can. Iulianus causa 11. q. 3.* & in actis Apostolor. Deo obsequendum est magis quam homini, nec mandata fieri sua Princeps iubet, nisi sint iusta, & facienda cum cognitione causæ.

QVÆSTIO VIII.

Quod sit rescriptum cui nomen est, Cum secundum Apostolum.

EST rescriptum *cum secundum* Apostolum, mandatum Pontificium, quo *necessitatibus pauperum Clericorum qui nullum sunt beneficium adepti, sedes Apostolica succurrit, cap. 27. de rescriptis*, vocaturque alio nomine *in forma communi, cap. citato, & in forma pauperum,* A quia generaliter pauperibus Clericis tale rescriptum tribuitur, & quia iustum est, pauperibus non negari quæ ad vitam honestè traducendam faciunt, appellantur eiusmodi literæ, *literæ iustitiæ cum secundum Apostolum*, quia sunt canoni 16. *de prabendis*, consentaneæ; in quo Innoc. III. *tandiu per ordinatores, vel successores eorum, prouideri vult ordinatis, donec per eos Ecclesiastica beneficia consequantur, extra de præb. cap. 16.* & quia communiter pro omnibus sic ordinatis, Papa literas dabat ad Ordinarios, ideo vocantur, *in forma communi cap. accepimus de ætate & qual.* B

QVÆSTIO IX.

An rescripto cuilibet inseri hæ voces debeant, si preces veritate nitantur?

IVre ciuili rescriptum est nullum, in quo deest hæc clausula, Canonico subintelligitur, *etiamsi non apponatur*, Alexand. III. in *cap. ex parte 2. de rescript.* & quidem non valere rescriptum quod est ad lites, nisi C expresse ea verba contineat, scribit Rebuff. *1. par. prax. benef rubr. de rescript. gratia & iustit. num. 54.* ad cuius rei fidem facit, quod quæ Reges rescripta magistratibus deferenda in bonum impetrantium tribuunt, si non verborum pari forma, sensu saltem ac notione non absimili sint concepta, his enim ad quos ea dirigere placet, vti vocibus solent, *si vobis constiterit, s'il vous appert, si apparuerit, si ita est*, quam conditionem in literis gratiæ minimè necessariam esse, cum conceduntur motu proprio, vel hinc patet, quod an veræ D sint aut falsæ probari non sit necesse.

QVÆSTIO X.

An rescripta ius in re tribuant.

SErmo est de rescriptis gratiæ: nam quæ sunt ad lites componendas, quæ ad ius suum cuique tribuendum, & ideo literæ, seu rescripta iustitiæ nuncupantur, nouum ius litigantibus non tribuunt, sed de quæsito ac E proprio singulorum cognosci præcipiunt. De rescriptis ergo gratiosis tota præsens est quæstio, cui satisfiet dicendo, per ea quidem, ius ad rem, hoc est, ad vacatura beneficia concedi impetranti, & non in re. Nam vt hic Episcopum, vbi primum eorum aliquod morte legitimi sui possessoris vacare incipit, de eo sibi non negando sollicitare potest, quod est habere ius ad rem; ita est ei prohibitum, illud occupare tanquam suum, quæ iuris in re affectio est, ac proprietas: posse autem Clericum, cui ex vrbe Pontifex rescriptum dedit ad beneficium

ficium primo vacaturum, illud à collatore ad quem Pontificiæ literæ sunt directæ, petere cum vacat, quia cum Pontifex de primo beneficio prouideri mandatario imperat, est hoc ei beneficium per manuũ à Papa appositionẽ sic affectũ vt alteri conferri sine iniuria nõ possit, quia iuris alieni violatio seiungi nequit ab iniuria, at expectans, vt est in *Extrau. execrabilis de præb. & dignit.* ius habet ad beneficium, quod est ei per literas Papæ affectum, *cum illi pro quo scripsit* debeatur *cap. quamuis 38. de præb. in 6.* ergo, &c.

QVÆSTIO XI.

An literæ in forma pauperum, ac communi concepta pro Clerico patrimonium aut beneficium habenti, à Papa ad Episcopum dari possint.

POssunt quidem, sed iis obtemperare decreto Bonifac. Episcopo non licet, quia cum clericus tantum domi in ære aut possessione habet, quantum ei est ad vitam necesse, in pauperum numero haberi, eoque appellari nomine non potest: ergo cum his duntaxat, literæ quas in *forma communi & pauperum* nominant, prodesse canones iubeant, ea ne possint gaudere gratia diuites, Papa vetat: sic enim in *cap. si pauper 30. de præbend. in sexto:* quare si ex quo prouideri de beneficio pauperi Clerico, Episcopus est iussus, *aliud ante quam sit prouisum eidem, beneficium fuerit assecutus, prouidere sibi Episcopus, (cum cesset causa mandati) de cætero non tenetur.* Bonif. *cap. citato,* quia caput *cum secundum 16. de præbend.* quo iubetur Episcop. tandiu ei Clerico, quem sine titulo de quo necessaria vitæ perciperet, eadem subministrare, donec in aliqua Ecclesia ei stipendia militiæ Clericalis assignaret, Episcopum obligare cessat, *cum talis ordinatus de sua, vel paterna hæreditate subsidium vitæ habet,* Alexand. III. *cap. Episcopus 4. de præb.* At enim quanta esse hæc debet, vel cuius, & quanti valoris beneficium esse conuenit, quod ad mandatum Pontificis pauperi conferri oportet cum vacat?

Primo, de annuis hæreditatis propriæ, aut auitæ prouentibus, certi quid asseram, non habeo, nisi quod hæc Clerico, ne ad infamiã status stipem corrogare teneatur, id suppeditare debeat quod ad vitam sit satis.

Certius est, quod ex antiqua regni praxi constat, Clerico, cum se Episcopo ad sacros promouendum ordines offerret, fuisse ad hanc rem satis, si quinquaginta libras francicas haberet in reditibus annuis, Rebuff. *1. par. praxis benef. rubrica de rescript. in forma pauperum num.* 20. nec proinde beneficium maioris valoris ac pretij, vi rescripti Pontificij,

A fuisse olim illi debitum, quia tamen hoc tempore carius viuitur, nec quæ summa olim expẽsis annuis ac diurnis patebat, satis est modo ad depensum quotidianũ & annale, non crederẽ Episcopum officio, literisque Papæ, Clerici ad Episcopum commendatitiis, facturum satis, si beneficiũ eius valoris ac summæ, non maioris, illi in vim rescripti Pontificij conferẽdum putaret, quia sic illum extra inopiam, ac mendicandi periculum, cum Ordinis dedecore non poneret, quod tamen est necesse.

Neque tamen (quod secundo loco dicere B habui) commendato à Papa, *in forma communi ac pauperum,* beneficium in Cathedrali Ecclesia necessario est debitum, quia cum sit pauper, & forte obscuro loco natus, contemneretur à Canonicis cæteris, quod est Episcopo, ac optimo cuique ad pacem, vitandum in primis.

QVÆSTIO XI.

An is pro quo à Pontifice dantur ad Episcopum C *literæ, ad beneficium admitti sine examine debeat.*

NEquaquã, quia quæ à canone sunt præscripta, aut Conciliis, hæc sunt ab Episc. obseruanda, nisi cum eo dispenset Papa: at de moribus, vita, ac scientia examinari Clerici debent, cum beneficia Ecclesiastica ambiunt: ergo.

Esse id quidem in vsu communi, nec ab Episcopis omitti posse sine culpa, vt credam, faciunt ipsæ Pontific. ad Episcop. literæ, in quibus de vita Clerici, cui de beneficio vult D prouideri, inquiri vult non segniter, ac si est macula aliqua corporis aut animi notatus, quę statũ Clericalem non deceat, à postulatis suis eum reiici, ac beneficio sibi destinato excludi. Iudicium sit penes lectorẽ: sic ergo Pontifex in suis ad Episcopum pro paupere Clerico in forma communi. *Venerabili fratri Episcopo tali & Capitulo Ecclesiæ N. de N. pauperis Clerici N. Diœcesis apud Apostolicam sedem constituti supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandauimus, quatenus de vita & conuersatione ipsius Clerici, qui vt* E *asserit, beneficium aliquod Ecclesiasticum non obtinet, & quem per certos examinatores, super hoc deputatos à nobis, de literatura examinari fecimus diligenter, &c.* nam quantum fas est arbitrari, ex his Papæ verbis datur intelligi, nemini, nisi qui de moribus ac literatura antè examinatus fuerit, patere ad beneficia vacatura aditũ, nec his ab Episcopo præfici quẽquã posse, in vim rescripti Pontificij, de cuius doctrina periculum ante non fecerit, multo magis de vita, indole, ingenio. Verum est tamen Pontificem pro sua in Graduatos be-

neficentia, de eorum capacitate quæstionem institui nullam velle, quod ab vniuersitate, cuius iudicio quantum deferri in hoc negotio oporteat, nemo non videt, sacerdotio donandi ab Episcopo offerantur.

QVÆSTIO XII.

Vt impetranti rescriptum sit vtile, quid eum oporteat facere?

SI sit in ciuili materia à Principe concessum, cui subest impetrans, adire hic magistratum debet, qui iuri dicundo eiusdem nomine præsidet, & ad illum ab eodem est rescriptum, vt quæ ratio fieri in impetrantis causa suaserit, hæc agat, iusque tam illi, quam parti, fideliter vt virum bonum decet, reddat. Dicendum idem de impetrante Pontificio, huic enim, si suum sibi rescriptum vult esse vtile, is est interpellandus ante omnia, quem causæ suæ Pontifex arbitrum esse, in suo rescripto imperat, ab eoque postulandum, vt de negotio quod ei est à Pontifice commissum, & post institutam super eo quæstionem, sententiam dicat. Quod quia vtiliter, ac cum effectu tentare nequit, nisi eius auctoritate fretus, qui eum impetranti iudicem dedit, Pontificias ille eà de re, ad istum literas deferet, vicissimque alias ab eo capiet, quibus ei potestas fiat citandi aduersarij, *cap. exhibita 19. de iudiciys*, qui si dicto erit audiens, seque iudici delegato coram eo dicturus causam steterit, tam eum, quàm qui se ab illo læsum queritur, super his, quæ sunt in libello, & rescripto expressa audiet, ac super his, nisi à parte appellatum esset, sententiam feret, *iuxta rescripti ab impetrante obtenti tenorem cap. cum R. canonicus Iann. 35. de officio iudic. delegati*, & si forma erit in rescripto exequendo, iudici delegato præscripta à Pontif. ab hac non discedet, si sententiæ suæ robur, vimque inesse volet, formæ enim, quam Papa iudici delegato præstituit, neglectus ac omissio, eiusdem est irritatio, vt est in decret. Honor. III. *Venerabili fratri 37. de offic. iudic. deleg.* Clarissimè *in cap. cum dilecta 12. de rescript.* vbi processum contra rescripti sui formam factum, irritum esse significat Innoc. III. his verbis: *Propter quod processum ipsorum contra nostri formam rescripti, ac iuris ordinem attentatum, irritum decernimus & inanem*, non absimili multantur pœna, qui de his inquirendum sibi, aut decernendum quidpiam credunt, quorum in rescripto nulla facta est mentio, *cap. cum olim 32. de offic. iudic. deleg. parag. quia vero*, cum enim esse sententia rata nequeat sine potestate, qua tamen carere Commissarium constat, cum hanc ei Papa per rescriptum non tribuit, patet nec ius ab eo

A dici, nec quæstionem posse de his institui, quorum in rescripto suo Papa non meminit, nisi forte essent hæc sibi sic connexa, vt intelligi eorum alterum, alio ignorato non posset, nam tunc, quia *quod de vno connexorum statuitur, ad alterum connexorum extenditur, cap. translato 2. de constit.* quod de eorum vno decernet in suo rescripto Pontifex, *necesse est vt de altero intelligatur cap. translato*, supra.

QVÆSTIO XIII.

B *An rescripta Pontificia impugnare, aut ab iis appellare parti liceat.*

DVbitandi causa vnica, eaque ex canonum præscriptione petita. Enimuero cum iudicibus delegatis siue ad lites, siue ad beneficia, causas à Papa committi, cum hac clausula *sublato appellationis remedio*, constet *ex ca. sicut 1. de rescriptis*, non sine causa potest ambigi, ecquid in hac rescriptorum materia, appellationi sit locus.

Dicendum nihilominus eam recipi, primo, quia eam Alex. Papa III. non reprobat C in *ca. ex parte 2. de rescr.*

Secundo, quia cum salus sua cuique cordi esse debeat, eius procurandæ via claudi nulli debet, clauderetur autem si adiri Superior, eiusque ad opem in necessariis suis temporibus implorandam, implorari charitas non posset, à sententia ergo definitiua iudicis appellare, cuilibet cum iniuste grauatur, est permissum, si modo à Pontifice, secundum rescriptum obtineatur, in quo primi facta mentio fuerit, cum iterata delegatione einsD dem causæ.

Ad obiectionem allatam respondend. est, his verbis *appellatione remota*, eam duntaxat inhiberi, quæ in iure non indulgetur, vt sunt moratoriæ, frustratoriæ, & à futuro grauamine, quæ passim iure canonico solebant admitti *cap. 53. extra de appell.*

Ad partem quæstionis alteram respondend. impugnari rescripta posse, primo causando ea esse subreptitia, aut suppressione veri, Papæ fuisse impositum, vel Principi: Regia quidem hoc refelli modo consuesse, indicat, in iis eludendis Aduocatorum in foro lo- E quendi modus: nam ea negant esse vera, taliaque, quibus admitti fides debeat, sic enim illi: *Iedis que ces lettres sont obreptices, subreptices, inutiles, & inciuiles*, quo ea vitio laborare cùm probauerint, his obtemperandum non esse, argumento est, quod Pontificiæ non sit mentis, postulatis impetrantium annuere, eaque facere *nisi veritate nitantur ca. ex parte 2. de rescriptis.*

De Rege non potest ambigi, cum in *art. 66.* Carol. eius nominis VII. literis suis ad

indices

iudices, ac magistratus, vim inesse nolit, si sunt iniustæ, si inciuiles ac subreptitiæ: *Voulons que les Iuges n'obtemperent à nos lettres, sinon qu'elles soient ciuiles & raisonnables: voulons que les parties les puissent debattre, & impugner de subreption, obreption & inciuilité.*

Et quia metuendum erat ne fraude, dolo, aut malitia expressæ, ab impetrante literæ, populum laterent, & ita sine pœna forent, iudici dat idem Carolus in mãdatis vt eas pro tribunali vitiosas pronunciet, obreptitias, nullas ac irritas, in quo est eius sanctio, canonicæ non absimilis, cum Innoc. literas in quibus impetrans se religiosum esse tacuerat, tanquam *tacita veritate subreptas, vult denunciari non valere cap. porrecta 6. & cap. ad nostram 5. de confirm. vtili*, sic enim est petitioni aduersæ partis, iudicis sententia conformis, *& iuxta iudicij formam sententia quoque forma dictatur* quod in cap. licet *Heli* 31. *de Simonia*, seruari Pontifex imperat. Enimuero cum literas suas cõprobari à iudice impetrãs postulat, eas nõ modo qui reus est vt subreptitias, inanes, ac nullas, reiici oportere, sed etiam in expensis condemnandum esse contendit, quod & accidit, cum prædictas literas testium fide vitiosas esse iudici constat, nam tunc pro fori, magistratuumque inibi præsidentium solenni more, sic dicitur: *Auons declaré & declarons les lettres impetrées par tel estre subreptices, obreptices, & auons debouté l'impetrant de l'interinement & effet d'icelles, & si l'auons condamné aux despens.*

Secũdo, impugnari rescripta solent, cũ Papæ voluntatem ac Principis literis constat, concessis per eos impetranti, esse oppositam: quare si quid illi indulserint, quod nocet alteri, dicent, qui partes eius agent in iudicio Aduocati, mandata Papæ ac Principum, intelligenda esse *cum iustitia & saluo iure alterius lege auctoritatem, & lege meminerint Cod. vnde vi.* Item, quod in fraudem vanis sunt illi impetrantium precibus inducti, quod quæ illi concessa esse voluere, non nossent, certo illi negaturi si sciuissent *lege fin. dig. de constit. princ.*

Tertio, vt rescripta effectu careant, satis est si de falsitate sint suspecta, quia nisi veritate preces fulciantur, sunt hæc Pontif. decreto nulla, *cap. 2. de rescript.*

Quarto, ab incommodis, quibus rem communem multorum, aut aliquorum priuatam afficiunt, impugnari rescripta possunt, cum enim infinita illa, qua fideles omnes vt filios, paternè Papa prosequitur, charitas non sinat, prodesse eum vni cuipiam cum damno tertij, vt est in *cap. quamuis 8. de rescript. in 6. & cap. super eo 15. de officio iudic. deleg.* abhorret à vero, suis voluisse literis impetrantem iuuare, cum multorum detrimento aut scandalo, quod enim in pauperum causa facturum

A se Gregor. negat in *cap. nihil 2. de præscript.* quilibet alius pari veritate, iureque, in litigantium rebus dicere potest, præiudicium facere se eorum alteri, literis suis nolle: ita mandati sui rationem habendam negat, qui beneficium in literis tacuit: aut *non potest ei sine scandalo prouideri, cap. cum teneamur 6. de præbend.*

Est & alia rescripti infirmandi ratio, nimirum si personas, aut loca speciatim non denotat, nec enim extensio fit ad alia loca, vel personas, *cap. 35. 34. 36. de rescript.* nec ab vno vacationis modo ad alium *cap. 6. eiusd. tit. in 6.*

B Secundo, si cum duo rescripta sunt ad diuersos iudices data à Põtif. super vno eodemq; negotio, secundũ, primi mentionem, aut reuocationem non contineat, nam tunc defectu huius conditionis, rescripta talia non valent, quod si res erit obscura, de ea referendum erit ad arbitros; eorumque sequendum iudicium *cap. pastoralis officij 14. de rescript.* aut ad ius commune, à quo illa interpretationem & ordinem recipiunt *cap. 17. 18. & 20. eod. tit.*

C

QVÆSTIO XIV.

An rescripta amitti aut finiri tempore soleant.

DIstinctione explicanda est hæc quæstio, aut enim de rescriptis agitur, quibus postulanti gratia conceditur, aut de his quæ ius commune explicant ac continent: si primum, finiuntur anno: si secundum, sunt perpetua, quemadmodum & quæ iustitiæ nomen habent, nisi fortè ea dolo, aut negligentia impetrantis, anno toto [illegible]uerint, eique hoc modo inutilia extiterint *ca. ex parte 12. de rescr.* Clarissimè Lucius III. in *c. 9. eiusd. tit.* vbi est his verbis: *Si literis dolo vel negligentia vti postposuerit, excusari non debet, si autem quia iudicis copiam nequiuerit habere, per posteriores literas non poterit conueniri.* Rescripti ergo vis perit, quando eo per annum impetrans non est vsus, Masuer. *in sua pract. rubr. de literis*, fitque huic anno initium à data literarum Rebuffr ad *tom. 2. constitut. regiar. tract. 1. de rescr. q. penult. num. 176.*

E Secundo, rescriptũ ad lites morte concedẽtis amittitur, nisi executioni mandatũ fuerit cõtestatione litis, aut citatione partis antequã illa euenerit, ita Vrban. III. in *c. gratum gerimus 20. de offic. iudic. deleg.* & in 19. eiusd. tit. Lucius item III. *Nos itaque*, inquit, *constitutioni vestræ respondemus, quod si lis fuerit ante prædecessoris nostri obitum contestata, mandatum morte collatoris nullatenus expirat. Si vero ante litis contestationem decessit, non est à iudicibus, quos delegauerat, ex delegatione huiusmodi prouidendum.*

Tertio amittitur cessione impetrantis, quia per quas causas quid ponitur, iisdem & tollitur *de reg. iuris reg. 1.*

Quarto, per reuocationem Pontificis *cap. vlt. de rescr. in 6.* cum enim vana virtutis imagine, specieque impetrantium falli queat, mirum esse nulli debet, si vbi se error, frausque explanauerit, eam reuocatione concessæ per rescriptum suum gratiæ, corrigat, *de rescript. in 6. cap. vlt.* deque ea, doloque admoneri ab his, ad quos huiusmodi rescripta dirigit gratissimum habeat: sic enim *ca. 5. de rescript.* Alexand. *mandatum nostrum reuerenter adimpleas, aut per literas tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam pretendas, quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum.*

DE MANDATIS APOSTOLICIS.

EST huius vocis, *Mandatum*, notio multiplex. Interdum enim idem est ac officium, gratis ab eo qui suscepit exhibendum, vel vt ipsi scripsimus *de contractibus*, contractus bonæ fidei, de eo, quod sine mercede fieri conuenit, periculo mandatoris exequendo, inter quos iure ciuili licet.

Inde autem dictum tradit Isidor. *lib. 5. ca. 24. etymol.* P. Faber ad *legem 70.* quod olim in commisso negotio alter alteri manum dabat, *per nuntium tamen aut epistolam suscipi posse, quia consistit in nudo contrahentium consensu*, nemo est, qui dubitet Faber *loco citato*, quæ autem mandatario in mandatorem actio competat vi mandati, & contra, diximus in *tract. de contractib.*

Secundo est mandatum, maxime cum Principem auctorem habet, sanctio, præcepta de prouincia digne ac laudabiliter administranda continens: Glossa in *authent. de mand. princip.* seu rescriptum eius quodlibet, quo quidpiam præcipit aut vetat, quo modo vsurpatur in *ca. cũ contingat 24. de rescr.* cum Rothomag. Archiep. dat Pontifex in mandatis, vt illud intrepidus exequatur, quod ei secundo loco est mandatum, id *est preceptum.* quæ propria quoque est mandati notio, cum ei particula additur *Apostolicum*, hac enim voce, significari eius auctorem ac Principem, & nihil amplius, scriptores aiunt, quare non nude, cum ad ordinarios datur, poni in literis Pontificiis solet, sed cum addito de prouidendo *ca. mandatum 38. de rescript. ca. literis Apostol. cis 39. & seq.* in eorum enim primo, mandatũ directum ad Episcopum dicitur, vt *faciat magistrum S. in canonicum recipi*, in postremo autem iubetur Abbas qui mandatum receperat Apostolicum, vt Clerico de aliqua Ecclesiarum sui Monasterij prouideat, quæ omnia indicant, & mandatum præceptum esse, & cum est Apostolicum, ad Episcopum, Abbatem, aut Capitulum dirigi, super beneficio, ei vbi primum vacauerit, non negando, quem illis Pontifex literis suis commendatum cupit.

QVÆSTIO PRIMA.

Qua forma mandatum ad Episcopos dari iure communi debeat.

HAnc in vsu, ante Concordata Romæ fuisse reperio, cuius fit mentio: *in decr. Capitulũ 30. de rescr.* enimuero cõstat Põtificẽ dare, ante omnia solitum ad Episcopum, aut Capitulũ monitorias literas; (quasi primarias preces) quibus eos de beneficio mandatariis tribuendo cum vacaret, admonebat. Verùm quia sæpe morem admonenti non gerebant, monitoriis literas addere præceptiuas & executorias placuit, *cap. Capitulum citato, & cap. constitutus 15. eod. titulo*, ibi enim scribitur quod Decano & Capitulo Bituricensi Innoc. Papa tertius, cum mandatum eius de certo Clerico in canonicum & fratrem recipiendo, admittere non curassent, *eis præcipiendo mandasse, vt quod mandauerat, adimplerent sibi super hoc executoribus deputatis*, quorum erant hæ partes, Ordinarium iussa Pontificis eludentem imperia ad officium cogere, quod ipsis tamen aggredi ac tentare fas non erat si monitoriæ ad illum præcessissent nullæ, idem qui supra auctor & testis in *cap. ex insinuatione 37. de rescriptis mandamus*, inquit, *quatenus si nulla super hoc monitoria præcesserint, executoriis superfedeatis iisdem, dummodo eadem executoriæ de monitorijs fecerint mentionem*, has tamen si non ex malitia, sed ex ignorantia, aut innata simplicitate animi tacita veritate vel suggesta falsitate mandatarij impetrassent, illarum non carerent commodo, *Si talis expressa sit falsitas, aut vel veritas occultata, qua quamuis fuisset expressa vel tacita, Papa nihilominus in communi literas dedisset, cap. super literis 20. de rescrip.*

Quid si vt est iussus, Papæ, mandata Ordinarius non faciat? quid si beneficium possessoris vltimi obitu vacuum, conferre renuat?

Collatio futura est nihilominus valida, Rebuff. in *procemio rubrica de mandat. Apostolicis in ipsum autem executorem potestas prouisionis huiusmodi transfertur, & executor ipse canonicatum incontinenti mandatario dare poterit ac præbendam si vacat, vel cum obtulerit se facultas, ca. si capitulo 5. de rescript.* Ne quidpiam tamen

tamen executor peccet in hoc genere, Ordinarium admonere prius officij, ab eoque postulare debet, vt commendato sibi à Pontifice præbendam, vbi vacauerit non recuset, quia vt est in *cap. si Capitulo 5. de concess. preb.* executori scripta sua Papa non dirigit, *nisi vt Capitulo exigente mandatum Apostolicum exequatur.* At negligentiæ, aut in recusando beneficio peruicacis imprudentiæ, honestè non potest argui Ordinarius, nisi cum id quod rogatur, aut de quo vti officij sui parte aliqua neglig ẽda admonetur, facere abnuit: ergo, &c.

QVÆSTIO II.

Episcopis ac cuilibet ordinario dandi mandati qua sit ratio, formaque in Gallia.

NOn alia, quam quæ in Bonon. conuentu à Leone seruari est iussa, quam ex Concordatis exscriptam placet hic ponere, ne conditionum ignoratione, rerumque quibus constat, mandata sint Pontificia, inania, nulla ac irrita.

Et primò quidem salus eis præfigi debet, quam narratio excipit, exinde addi debet tam dispositio, quam impedimentorum remotio subsequitur explicata hic vocibus, *Non obstantibus forsan, &c.* ita mandatorum partes sunt quatuor salutatio, narratio, dispositio, nonobstantiæ, Rebuff. in Concord. *de forma mandati verbo vita.*

Et quidem est is salutandus initio, ad quem mandatum datur, cuiusmodi sunt Episcopus, Canonici, Capitulum, *cap. mandatum 41. de conc. ss prab. cap si capitulo 5. eod. tit.* tam coniunctim, quam diuisim, concord. *in forma mandati*, hoc tamen discrimine quod cum collationes communiter per Episcop. & Capitulum fiunt, grauari ambo mandatis pluribus, quam binis non possint, cum tamen si separatim ac diuisim conferant, habeantque Episcopus & Capitulum spectati seorsim, singuli 50. collationes, vt ille duobus, ita & istud totidem vrgeri mandatis poterit, Rebuff. in *forma mandati versu capitulo.*

Narratio causas habet, quibus impulsus Pontifex, in eam mentem venit vt crederet, pro mandatario, dandas esse ad Episcop. commendatitias literas: sunt hæ autem, vita ex præscripto virtutis traducta ab infantia, ac religionis zelus, significatæ his vocibus ambæ: *vita ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis & virtutum merita, super quibus dilectus filius N. apud nos, fide digno commendatur testimonio, nos inducunt vt sibi reddamur ad gratiam liberales, Leo in Concord. rubrica de forma mand.* cum tamen commendatur infans canonicis, ac Capitulo, non virtutis ac meritorum, sed spei duntaxat his verbis, in principio mãdati, fit mentio: *Laudabilia infantilitatis indicia prout fide dignorũ testimonio accepimus, verisimiliter præsumi, &c.* Dispositio quæ mandati pars est tertia, beneficia notat, de quibus vult Pontifex prouideri mandatario videlicet *de canonicatu, & prabenda aut dignitate, personatu, administratione, vel officio, aut alio beneficio cum cura, vel sine cura; etsi Parochialis Ecclesia, vel eius perpetua Vicaria, aut Capella fuerit,* Leo in Concord. *rubrica de forma mand.* Est tamen ab eorum beneficiorum numero excipienda dignitas verè electiua, aliudque beneficium simile, nam quæ eligendo dignitas conferri solet, etiamsi post Pontificalem sit maior, vi mandati mãdatario est debita, Rebuff. in Concord. *rubric. de forma verbo nou existat,* quia *postquam,* inquit id ibid. *de electiua excepit, de collatiua, & alia quacunque concessisse videtur, cap. nonne de præsumptionib.* & exceptio in non exceptis firmat regulam *lege 1. dig. de reg. iuris.*

Nonobstantia, quæ mandati partem vltimam component, impedimenta excludunt omnia, quæ mandatario opponi, cumque ab effectu sibi concessæ gratiæ remouere possent, cuiusmodi foret, si consuetudine, pacto, aut lege certus canonicorum esset numerus; quem excedere Ecclesiæ prædictæ non liceret, isque iam expletus foret. Eo pertinent hæ voces: *Etiamsi in eo statuto aut priuilegio expressè caueatur quod nulli de dignitate, personatu, administratione prouideatur, nisi cum effectu illius Ecclesia* Canonicus existat, *& nonobstante de certo canonicorum numero, &c.* Leo in Concord. *de forma mandati*: nam nisi legi, statuto, aut consuetudini, de prædicto Canonicorum numero Papa derogaret, locum sibi mandadatarius inter eius Ecclesiæ Canonicos haberet nullum, *cap. constitutus de rescriptis*

QVÆSTIO III.

An mandatum per Pontificis cesset obitum.

CVm res adhuc est integra cessare mandatum pauca hæc è *libro Institut. 3. deprompta, tit. 27. de mandato parag. 9 & 10.* indicant. *Rectè quoque mandatum contractum, si dum adhuc integra res sit, reuocatum fuerit, euanescit. Item si adhuc integro mandato, mors alterutrius interueniat, id est, vel eius qui mandauerit, vel alterius qui mandatum susceperit, soluetur mandatum.*

Verùm enim, quia mandati, quod est contractus, alia est quam Pontificij ratio, quod de illo Iurisconsultus asserit, non debet similiter in isto, de quo est sermo, accipi. Enimuero cum mandatarij ac mandantis eadem sit persona moraliter, nec ille quid validè facit, nisi

cuti: quare nec ſtallum in choro ſtabilem, nec A
in Capitulo vocem habent, Rebuff. *de reſeruationib. parag. in cathedralib.*

Atenim (inquies) ſunt canonici, non ſunt ergo obuentionibus, quas præbendæ poſſeſſori ſuo pariunt, priuandi. Sane Mandatarium ſuum Innocent. III. recipi in Canonicum & *de reditibus Eccleſiæ ſibi ſingulis annis adſignari prouentus, donec ei ſit in beneficio præbendali prouiſum*, imperat, *in cap. cum dilectus 27. extra de præbend. in cap. autem cum M. Ferrarienſis 9. extra de Conſtitut.* vult idem B
Pontifex iſtiuſmodi canonicos de ſuper creſcentibus fructibus partem recipere, conuerſo *quod ſuperfuerit in communes canonicorum vſus, ſiue alſter prout melius videbitur.*

Reſpondend. cum diſtinctione. Nam vel ſunt mandatarij, à Canonicis ſponte & vltro recepti inter alios, vel ſolo Pontificis imperio.

Si primum, debent hi illis, redituum ſuorum partem, quanta ad vitam eſt ſatis, non negare, aut certe quidpiam aliud, ex quo commeatum ſibi neceſſarium accipiant. Quia vt ait Gloſſa citati *cap. cum M. Ferrarienſ in verbo induſtriam*, qui ſponte & vltro C
aliquem in ſua Eccleſia recipiunt, ſibi in eo præiudicant. Si alterum, nec niſi Pontifice id iubente, in ſuum, hoc eſt, Canonicorum numerum Canonici mandatarium allegerint, ad nihil tenentur: quare iuxta priorem ſenſum intelligendus eſt Innocent. non ſecundum, quæ eſt Bleyani opinio in *Theoria de titulo & intitulato multiplici num. 26. 27.*

QVÆSTIO VI. D

An mandatum ad alios, quam qui beneficia ipſa conferunt, dirigi à Pontifice poſſit ac ſoleat.

Cauſa dubitandi, eſt quod Collatoris ſolius, fit in Concordatis mentio. *Statuimus*, inquit Leo, *& ordinamus quod quilibet Romanus Pontifex, literas in forma mandati, iuxta formam inferius annotatam dare poſſit hoc modo, vide licet vnum collatorem habentem collationem decem beneficiorum in vno, &c.* E
hinc enim non obſcure ſequi eſt planum, Pontificiis de mādato recipiendo legibus teneri hos duntaxat, qui præficere beneficiis quos volunt, poſſunt.

Nihilominus ad alios ſe quoque Pontificum mandata exporrigunt, ita ſentiendi cauſæ duæ.

Prima, quod collatio, non beneficij donationem tantum, ſed & præſentationem ſignificet, eſt pro exemplo fideque, quod in *cap. vt beneficia ſine diminut. dentur*, quidpiam ex iis detrahere, quod in ſuum, aut ſuorum commodum collatores vertant, ſeuere Papa vetet: at Patronos, peræque ac collatores tenere ea culpa poteſt: ergo vt his dare Pontifex de prouidendo mandata poteſt, ita & iſtis. Collationis ſanè nomine præſentationem quoque intelligi habent, Gloſſa in *Clem. vnica de rerum permutat.* Rebuff. *de Collationib. parag. ſtatuimus 2. gloſſa conferantur*, item & commendam, *cap. nemo de elect. in 6.* Rebuff. *de pacific. poſſ. ſſ. ampliat. 5. num. 35.*

Secunda, à praxi communi vim habet, hæc enim, maxime Romana, cum inſtar ſit legis, pro norma, ad quam noſtra dirigi oportet opera, eſt habenda. At à Pontifice, dari interdum mandata ad Patronos Eccleſiaſticos conſtat, non ſecusquam ad Collatores, ſunt hi ergo in Rubrica de mandatis, collatoris intelligendi nomine, quod erat probandum.

QVÆSTIO VII.

An mandatarius vtraſque Pontificis literas, vt validè quid faciat, exhibere debeat.

Binas Pontificem dare ſolitum literas, tam priſca veterum decreta Pontificum, quam res ipſa, experientiaque indicant. Eas Populares & imperioſas, gratioſas & rigoroſas nominant, ſunt primæ, quæ & gratioſæ ſeu populares appellantur, quæ à Pontificis, erga candidatum ſuum benignitate profectæ, dantur ad ordinarium, vt illum cum licebit, canonicis ſuæ Eccleſiæ adnumeret.

Imperioſæ, ab imperio, tam Pontificis quam executoris nomen habent, ſed diuerſimode, illius quidem ad executorem, vt mandatum impleri ſuum curet, iſtius autem ad Ordinarium, cui vt vidimus, cum obſequi Pontifici, eiuſque iuſſa facere renuit, imperat pro auctoritate, vt eius Candidatum, hoc eſt mandatarium, beneficio cum poſſeſſoris ſui obitu vacauerit, dignetur. De his ergo literis ambigitur, ecquid ambas teneatur mandatarius, an verò earum alteras edere, & denunciare ei ſufficiat? Sufficere argumenta ſuadere bina videntur.

Primum, quod cum non ſint ad Antiſtitem, ſed ad executorem datæ, eas illi oſtendi prodique non ſit neceſſe. Alterum, quod Leonis X. conſtitutione, in Concord. *rubr. de Mandat. Apoſtolicis*, qua eorum literarum formula præſcribitur, nominatim nihil ſit cautum.

Dicendum tamen, cum bullis mandati, executoriales quoque Ordinario in Gallia indicandas eſſe: Fabric. *Theor. tract. de titulo num. 20. litera I. in margine*, Papon. *lib 3. tit. 6. arreſto 3.* alioqui mandatarios, non niſi

vnas edentes, nihil agere, earumque proinde A denunciationem ac editionem esse nullam, quam eis mentem nobisque, Curiæ antiqua praxis, veteri firmata Senatusconsulto iniicit, cuius meminere Rebuff. in Concordata *rubrica de forma mandati in verbo præsentata*, Peleus *in forensibus lib. 2. actione 34.* Accedit & ratio, ex rei ipsius petita decentia. Nam quid esse fœdius potest, quam eo Episcopum redigi, vt ab aliquo cogatur, iussa recipere ac facere inferioris sui? In id ergo connitendum est omnibus, ne hanc Episcoporum famæ, nominique labem inprimant. At id facit mandatarius, cum propter ipsius rei pondus ac grauitatem, vtrasque Ordinario literas exhibet, sic enim eum tacite admonet, sibi vt consulat, nec in eas se cogi angustias negligentià parendi Pontifici sinat, vt iterato id sibi Pontificis nomine, à subiecto sibi Clerico imperari audiat, ambas ergo à mandatario Antistiti, aut Ordinario, ostendi literas, hoc est populares ac imperiosas, æquitatis est ac decentię, quę violari non potest sine nota aliqua imprudentiæ.

Ita ad argumenta opposita respondere non est difficile, primi enim neganda est sequela, C ex altero autem vtpote negatiuo, nihil sequitur. Et hæc quidem dicta sunto de quæstione proposita satis probabiliter, quanquam si fides est Choppin. *lib. 1. de sacra politia titulo 5. num 20.* vsus fori modo habeat, vt populares ac gratiosas literas, Ordinario ostendere hoc tempore sit satis.

QVÆSTIO VIII.

An Legatus Pontificius derogare mandatario valeat, quodque ei beneficium ratione mandati sit debitum, conferre alteri?

NOn posse vt credam, facit hæc ratio petita ex Clement. *ne Romani 2. de elect. Lex superioris per inferiorem tolli non potest, corrigi, aut immutari, aut quidquam ex detrahi siue addi, aut dispensari:* ergo nec mandatum, quod est priuatæ legis instar: tollitur autem, cum contra quàm oportet, & velit Pontifex, inane per legatum redditur, aut eius executio, impeditur, collatioce beneficij facta alteri, quam mandatario Pontificis Romani candidato: ergo, &c.

Quid si in eius est iure, Pontifice id annuente, resignationes admittere?

Respondend. ex accidenti mandatarij obesse iuri, legatum tum posse. Quia non alia ei affecta sunt beneficia, quam quæ possessoris morte vacant, & aliunde Legatus vtitur suo iure, nihil est ergo de quo iustè queri mandatario liceat, si dum resignās viuit, beneficio se suo in alterius gratiā exuat, ex quo accidat, vt eo donari, ab ordinario non possit, Rebuff. in *Rubricam tract. de mandatis Apost. in verbo libere conferre vbi habet certum esse quod non obstantibus gratiis expectatiuis beneficia permutari possint, & libere ac sine fraude in manibus Ordinarij resignari, cap. vnico de rer. permutat. in 6. cum nihil depereat expectanti, nec mandatum ius tangat singularis canonici, cap. finali de præb. in 6.*

B

QVÆSTIO IX.

An mandatariis præferendi sint Indultarij aut nominati.

NEquaquam, dixit hanc sententiam Bonifac. VIII. *in cap. cum cui 7. de præbend. in 6. Eum cui Canonicatus alicuius Ecclesiæ à sede Apostolica est collatus, licet nondum sit in ea receptus, decernimus in assecutione præbendæ omnibus præferendum, quibus postmodum similis gratia est concessa, licet isti primo literas suas præsentauerint, & primo recepti fuerint in eadem,* hæc Bonifac. quorum sunt quam simillima quæ habentur *eod. titulo, cap. is qui auctoritate 12.* maxime vero ad rem facit Leonis constitutio in Concordatis, concepta his verbis: *Declarantes prosequentes huiusmodi mandata quoad beneficia sub illis comprehensa, ordinariis collatoribus, & graduatis simplicibus, nominatis præferendos esse, nosque & successores nostros, dignitates, personatus, administrationes & officia, cæteraque beneficia Ecclesiasticia secularia, & quorumuis ordinum regularia quæcunque & quomodocunque qualificata, tam in* D *mensibus graduatis simplicibus, & nominatis, quam ordinariis collatoribus præfatis assignatis vacantia, ac etiam sub dictis mandatis comprehensa, libere conferre.* Consulendus Rebuff. in *eum locum.*

QVÆSTIO X.

An Mandatum complectatur beneficia tam quæ in regno sunt quam extra.

E EXempli causa, dat in mandatis Ordinario Pontifex, vt Clericum quam humanissimè semper apud se in vrbe habuit, beneficio aliquo cum vacauerit, cohonestet, quæritur, an ea Papæ præceptio, in illa duntaxat Sacerdotia cadat, quæ sunt in Ecclesia cui ordinarius præsidet, an contra, alia quoque contineat extra prouinciam, regnumque sita?

Respondend. nullum ab eo onere eximi, omnia pari lege modoque, mandato Pontificis diplomatico affici.

Primo, quia pro mandatario facit Pontificis

eis iussu, vt enim est indefinita, ad nullum nuncupatim restricta, vniuersali æquiualet: ergo eiusmodi, quæ in eandem legem omnia cogat, vt sint mandatario cum vacabunt, obnoxia.

Secundo, cum canon non distinguit aut Legislator, nec distinguere quoque subditos conuenit: At est mandatum priuatæ legis instar, cuius auctor ac Princeps est Pontifex, nec cum illud ex vrbe ad Ordinarium destinat, vlli in specie beneficio alligat, sed tacite omnia per particulam hanc indefinitam, *Beneficium*, denotat ergo, *si primo vacet in regno, acceptabitur quod in eo vacauerit, si mandatarius sit ad regni beneficia idoneus, si extra vacet, debebitur etiam illud mandatario habili, quia onus respicit totum patrimonium lege si fideicommissum, parag. 1. dig. de iudic.*

Quid si Mandatarium ad eum dirigat Pontifex, qui vnicum tantum in regno beneficium habet quod conferat, extra illud autem nouem.

Respondend. Valere mandatum, & ita primo vacaturum candidato Pontificio dandum esse.

quid si eum velit Pontifex ad regni beneficia admitti, vnum autem in eo duntaxat Ordinarius habeat, quod conferat?

Respondet Rebuff. *de mandatis Apostol. parag. 1. in verbo in nominationib.* mandato eiusmodi vtpote vitioso parendum non esse, primo quia habet vim reseruationis, secundo votum captandæ mortis, *cap. 2. & 3. de prab. in 6.* quod est vitandum.

QVÆSTIO XI

Ad quem spectet beneficij collatio vi mandati facienda, quando qui Episcopatu aut Abbatia in gratiam tertij abire statuit, beneficiorum sibi donationem omnium reseruatam voluit.

RESpondend. cum diplomatico astrictum mandato esse, qui, quod est in fructu, ius sibi sacerdotiorum retinuit.

Ratio est, quod etsi non sit verè Abbas, quia titulus ab eo in resignatarium est translatus, est tamen fictione quadam, potestate item ac iure talis: Fictione quidem, quia quæ veri Abbatis sunt partes, administrare Ecclesias, earum studere commodis, gnauos illis ac industrios præficere rectores ac magistros, has ille exequitur ac obit. Iure autem, quia non alio, quam Abbatiali ista molitur ac facit: quare cum qui commodum, idem quoque sentire onus debeat, ad resignantem deriuari grauamen mandatorum oportet, nullomodo ad resignatarium.

Confirm. Subrogatus capere naturam debet eius, cuius in locum subrogatur, *lege si cum parag. qui iniuriarum dig. si quis cautio* At resignatarij vices resignans implet cum confert, quod enim eius esset facere, ac vacante Ecclesiæ moderatorem dare, hoc resignans facit: est ergo eius in hac parte quasi Vicarius, proindeque ei subrogatus, quod ergo resignatario curandum foret, si sacerdotiorum collaror esset, in id resignantem incumbere est necesse, & ita cum eorum aliquis de hoc genere hominum qui ab illo pendent, viuere desierit, beneficiariis mandatarium adiungere.

QVÆSTIO XII.

Vt mandatum valeat, sitque ratum, quid sit necesse.

PRimo fieri scripto debet: ratio est, quod Concordata literarum meminerint sicut & canones, quæ autem exarata sunt literis, eadem quoque sunt scripta.

Quid? quod Bonifac. eius nominis VIII. in *cap. executor. 4. de conciss. prab. in 6.* Clem. item in *Clemont. de rescriptis cap. vltimo*, eas exigant? nam etsi verbo fiat gratia, de ea tamen fieri fides nequit sine scriptura, quod enim de priuilegiis Alexand. III. statuit in *cap. porro 7. de priuileg.* nempe ne iis fides sit vlla, nisi eorum tenore inspecto, hoc de mandatis pari iure, si non meliori dicere possumus cum Rebuffo in Concord. *rubr. de mandat. parag. literas, verbo ad probandam gratiam.*

Secundo, oportet vt mandatum eadem sit scriptum manu: si titulum, id est superscriptionem excipias, quam à Notario, aut alio scribendi perito, fieri nihil vetat. Quare etsi sufficiat Pontifici subscribere, id est adiunctione nominis sui ac sigilli, testari suo imperio datas esse scriptasque ad Episcopum mandati literas, eas vitiari tamen est necesse, si in manu subscribentis Papæ, ac characterum expressione, vel minima tantum appareat diuersitas. Si tamen prima linea, inquit Rebuff. *parag. 1. de mandat. verbo quare prima linea vsque ad verbum Vita, scriberetur vt assolet literis longis per vnum, & totum mandatum per alium, non minus valeret, & hoc seruatur de stylo curia Romana.* Hæc ille.

Tertio, nomen quoque mandatarij, integrè, & non diminutè ac ex parte literis debet exprimi, Gomes. *de annali possessione qu. 38.* Ægidius *decis.* 185. quia si nomen eius qui commendatur, abbreuiatè scriberetur, reciperet illius contractio sensum multiplicem, vt si pro Antonio ponatur *A*, mandatum detorqueri poterit ad Arnulphum, Amedeum, Andream peræque ac ad Anton. id autem

eſt vitandum.

Ex quo infertur, mandatum fore nullum, ſi in eorum, qui eodem vtuntur nomine, varietate multiplici, vni potius quam alteri beneficium detur, niſi coniecturis, argumentis, & teſtibus, omni fide maioribus, clare probari queat, de eo prouiſum, illum ipſum eſſe, quem ordinario commendatum à Papa fuiſſe conſtat, Gomeſ. *de annal. poſſeſſione qu. 32.*

Quarto eſt mandatum Papæ de prouidendo, vt diximus paulo antea, inſinuandum collatori ordinario vna cum bullis executorialibus, alioqui eius manus non ligari, hoc eſt non impediri, quominus ille cum volet, beneficium vacans conferat, docent Paponius *lib. 2. tit. 6. arreſto 3.* Peleus *in forenſibus lib. 2. actione 34.* Fabricius *de titulo litera I. ad marginem num. 22.*

Quinto, debet mandatum ad aliquem dirigi, alioqui iure eſt nullum, *ca. mandatũ de reſcr. in 6.* ac ſi eum, ad quem dirigitur, habere plures Epiſcopatus, aut Abbatias contigent, ille tantum Epiſcopatus, aut Abbatia mandato grauabitur, in quo aut qua mandatarius fuerit nominatus, per mentionem eius expreſſam: nam vt eſt in *cap. cum in illis 16. de præbendis in 6. expreſſo vno caſuum prædictorum, mandatum ſuper hoc factum, (quod debet de ſui natura reſtringi, ad alios extendi non debet:)* ergo nec quæ in Epiſcopatum mandata cadent, Abbatiæ applicari poterunt.

Sexto, Mandata de prouidendo, vt apud Gallos rata ſint ac vt illa generalia eſſe debent & ad omnia alicuius Eccleſiæ, vel loci beneficia, Rebuffus in *prima parte praxis tit. de clauſula mandatorum num. 19.* quem refert & ſequitur Paponius *in lib. 2. tit. 6. arreſto 2.* quia in Gallia reſeruationibus per pragmaticam ſanctionem & concordata nullus eſt locus: Rebuffus *prima parte praxis tit. de reſeruatione*, Gregorius Tholoſ. *lib. 17. Syntagmat. cap. 10.* Fabricius *tract. de compluribus, aliorum beneficiorum nomenclaturis num. 5.* Excepta vnica illa de vacantibus in curia beneficiis, quæ nuncupatim iuris eſſe ſui Pontifex voluit, non poteſt ergo vi mandati ſui, certum aliquod ſibi ac ſpeciale reſeruare beneficium.

Septimo, eſt hæc mandati ſeruanda forma in Gallia quam ſibi Leo in concordatis præſtituit, *in rubr. de mandatis §. vt obuietur,* & ita qui mandaret Epiſcopo, aut collatori ordinario vt commendato prouideret de dignitate tãtùm, aut de dignitate, adminiſtratione, Parochia, aut Canonicatu, prætermiſſa mentione capellaniæ, vel officij, non reciperetur in Gallia, vt declaratum fuit anno 1527. 24. Martij,

Similiter & mandato vis nulla inerit, ſi non derogetur ſpeciali clauſula indulto, ſi quod

A habent Canonici, aut Epiſcopi, vt eorum beneficia mandato vllo non grauentur, aut eorum numerus noui Canonici acceſſione augeatur. Ita à Tholoſano prætorio ac Rothomagenſi definitum eſſe memorat Scholiaſtes Concordatorum in *rubric. de forma mandati verbo cum ergo ſub finem.*

Octauo, non debet mandato ineſſe fraus vlla, ſubreptitium enim ipſo iure eſt nullum, *Clement. 1. de præbendis*: quare ſi eſt impetratum ab eo qui ſe fingebat dignum eſſe, erit ea conditione deficiente, inane, *cap. cum adeo de*

B *reſcriptis*, cum Papæ non ſit propoſitum, indignum commendare, aut commendatum beneficio, quo eſt indignus, præficere.

Nono, ne mandatum ſit irritum, nulla ei deeſſe dictio de illis debet, quæ mandatis ſunt eſſentiales, Rebuff. *1. par. prax. benefic. rubric. de mandatorum Apoſt. clauſula num. 1.* de quibus nos antea.

Decimo, mandatorum, ſicut & literarum quas Apoſtolicas nominant, literam ſeu characterem à quo iis ſit initium, capitalem eſſe conuenit, Papæque nomen *ſolenniter & extenſe ſcribi*, Rebuff. *in Concor. rubrica forma*

C *mandati verbo Leo verſu & nota, primaque litera nominis Papæ plena eſſe debet, & extra ordinem aliarum literarum, vt habetur in pract. curia Rom.* idem ibid.

QVÆSTIO XIII.

Quid facere Mandatarium ſit neceſſe ne ei beneficium negari queat ab ordinario?

PRimo, mandatum ſuæ nominationis inſinuaſſe ei debet, ad quem eſt à Ponti-

D fice tranſmiſſum, puta ordinario, vel Canonicis, ad quos cum ſpectabit Sacerdotij vacantis collatio, non niſi congregatis, in Capitulo ſignificabitur.

Cauſa eſt, quod quando quid à pluribus geri debet, in id incumbere, vna congregati omnes debeant: aliter actus non valet, vt ex Bartol. probat Rebuffus *tract. de nominat. qu. 14. num. 74.* Quare dum Canonici coeant, de rebus Eccleſiæ deliberaturi, mandatario expectandum erit captandaque dies habendi cœtus, quod ſi mandatarij odio, aut bene me-

E rendi de amicis voluntate ac ſtudio, cum beneficium vacare in Eccleſia ſua contigerit, cœtum habere nollent; dabit operam vt illum Decanus, ad ſtatum diem pro auctoritate indicat, quod ipſum facere ſi abnuerit, habebitur mandatarij petitio eodem loco, quo mandati Pontificij inſinuatio: Fridericus *conſil. 190.*

Secundo, Illico ac poſſeſſoris obitu, beneficium rectore deſtitutum erit, ſibi illud vt Pontificis commendatione debitum, poſtu-

lare

lare mandatarius debet, quia hac conditione A ac lege, à Pontifice ad Ordinarios Apostolicæ venere literæ, de facerdotio ei non negando cum eius conferendi aliqua se dabit ocasio, si eius se amore ac desiderio teneri ostenderet, idque verbis ac oratione, aut libello supplici co latori innueret, quo statui, fierique iustius nihil ponit.

Ecquid enim Episcopo ac Canonicis honesta est, iustaque existimandi causa, quamdiu beneficium non petitur, iisdem, à mandatario factam sibi per Pontificem gratiam, remitti, aut hac illum vti non velle: quare valebit collatio ab ordinariis facta, si antequam id B sibi dari mandatarius vellet alteri est ab iis datum, Peleus in *forensibus lib. 1. actio* 4. vbi refert pro impetrante Apostolico, aduersus regium indultarium esse ita pronunciatum 27. Iulij 1557.

Tertio, debet Mandatarius illo ipso puncto temporis quo literas Pontificis ordinario denunciat, his ornatus esse animi & corporis dotibus, quæ ad validam beneficij possessionem sint, tam iure communi, quam speciali voluntate fundatoris necessariæ, Doct. in *cap. si eo tempore de rescriptis in 6.* C Choppinus *lib. 2. domanij tit. 10. num. 17.* vbi arrestis duobus statutum ait, nisi instructo qualitatibus, proindeque capaci cum ad beneficium vi mandati se sui insinuat, Papæ commendationem prodesse non posse, cum tamen sufficiat nominatos ab Academiis & Rege, esse tum capaces beneficij cum vacare incipit, iuxta Lateran. Concilium in *parag. cum vero tit. de collationibus.* Causa tam curiæ quam nobis, sic sentiendi est vnica, nempe quod id Bonifac. Papa octauus exigat in capite si eo tempore *de rescriptis in 6. Si eo,* inquit, *tempore quo tibi de beneficio cum cura, vel* D *sine cura mandauimus prouideri ad obtinendum curatum beneficium, idoneam non habebas ætatem, tibi licet nunc legitimæ effectus sit ætatis, auctoritate literarum huiusmodi, cum tempore data ipsarum adhuc non esses idoneus, de beneficio curam animarum habente, nequaquam poteris prouideri.* Quæ etsi de Curatis beneficiis sint dicta, trahi tamen oportere ad omnia scribit Bleyan. in *Theoria rubrica de titulo nu. 22. litera K. ad margin.*

Quarto, id mandatario curandum est in Gallia ante omnia, vt mandatum ea forma sit E conceptum, quam concordata stylusque curiæ præstituunt, nam cum forma rebus fit ac actibus substantialis & intrinseca, eius integra præteritio, aut aliqualis ex parte tantum læsio, mandati est interitus, certaque irritatio: consistit hæc vero in sequentibus, primo, vt is salutetur initio ad quem à Pontifice mandatum datur: secundo, vt hic voluntatem suam animumque exprimat: tertio, vt beneficium in suis ad ordinarium literis notet, quo mandatarium ab Episcopo aut Capitulo donari cupit, Canonicatum v. c. aut Capellam, aut Parochiam, *cap. 4. cum in illis 16. de præbend. in 6.* quia beneficiales literæ modum vnum exprimentes non includunt alium.

Quinto, causam continere mandatum debet quæ ad eius concessionem Pontificem impulit, putà mandatarij merita, virtutem, zelum, eius inopiam, aut suam ipsius beneficentiā, & tunc cessante ea causa non propterea cessat mandatum ac gratia Doct. in *cap. cessante 60. de appellat.* Rebuff. *parte 1. praxis tract. de clausulis mandatorum num. 5. quia licet Papa gratiam se facere ob scrutia sibi impensa dicat, vel zelum, tamen ex quo rem non specificat, dicitur simplex liberalitas, & non donatio ob causam,* Rebuff. *supra num. 6.*

Sexto, est id quoque necesse, vt mandatarius ab omni excommunicationis ac censuræ solutatur nexu. Nam impetrari, aut dari ab excommunicato beneficium non potest, *cap. 1. de rescriptis in 6.* eique concessa gratia quæ libet, præterquam absolutionis consequendæ à vinculo quo tenetur, est nulla *Ipso iure, rescriptum seu processus per ipsum habitus, non valet si ab excommunicato, super alio quam excommunicationis articulo fuerit impetratum,* Greg. IX. *de rescript. in 6. cap. 1.*

Septimo, nec dati mandati tempus, est in iis literis omittendum, quibus conceditur, *cap. penult. de rescriptis in 6.* nam in id incumbere Pontifices est necesse, modo vt quam optimo in christiana republica gerātur omnia: at hic in eo magnam partem est positus, vni ne alter noceat, quod vitare tamen non est facile, si literæ, nota diei quo sint datæ careant, enimuero cum qui prior est tempore, potior quoque sit iure *de regulis iuris in 6.* periculum esset ne qui est tempore prior postponeretur alteri qui est posterior.

QVÆSTIO XIV.

Ad quæ beneficia dari à Papa mandatum possit, & ad quæ non?

MAndatis Apostolicis contineri beneficia nequeunt.

Primo, quæ iuris sunt Patronatus Laicorum tantum, *cap. cum dilectus 28. de iure Patronatus* 5. Nec quæ coniunctim eorum sunt & Ecclesiasticorum nominationibus obnoxia, Rebuff. *de nominat. q. 15. num.* 4. Ruzæus *in tract. de mandatis Apostolic. in 2. par.*

Ratio est, quod sic Pontifici prodesse fas est alicui, vt iuri nocere alieno ei sit nefas. Noceret autem, si quod Patroni Laici munificentiæ est debitum, ac verè etiam eidem concessum ab Ecclesia, sibi pro auctoritate vsurparet, Enimuero offerre Patronus, or-

dinatio hominem potest, quem vacanti beneficio à se fundato præficiat, mortuoque eius possessori subroget, quo iure excidere est necesse, si mandare Pontifex potest, vt eum vacauerit, in commendati à se mandatarij potestatem veniat.

Quare negat Innocent. III. in *cap. citato cum dilectus*, canonicatum, ad quem Carnotensi Archidiacono præsentare, vti Laïco fas erat, mandatario esse debitum; proindeque, ei quem ipse, vt idoneum procurandæ rei sacræ ministrum Episcopo obtulerat, relinquendum esse.

Dicendum idem, quando beneficia ad præsentationem pertinent laïci & Clerici simul.

Primo, quia hæc coniunctio efficit, vt Clericus Laïci priuilegio gaudeat, Glossa in *cap. 1. de iure patron. in 6.*

Secundo, quia conditio Laïci ob Clericum esse non debet deterior, quam si solus Patronus foret, *cap. sacris de sepult.*

Tertio, cum sint gratiæ expectatiuæ respectu collatorum odiosæ, restringi eas oportet, quantum honeste licet, *regula odia de regul. iuris in 6.* Restringuntur autem cùm iis beneficia non comprehenduntur ad præsentationem laïci & Clerici simul spectantia ergo, &c. Vide Rebuff. in *tract. de nomin. q. 15. num. 6.*

Quarto, nec est mandatum ad beneficia ex causa permutationis vacantia, quia ea sunt permutantibus debita, *ex cap. vnico de rerum permutat. in 6.* & excepta à Pontifice in Concordat. *tit. de mandatis*, quemadmodum & quæ causa resignationis vacant, *parag. volumus de collat. in Concord.*

Quinto, opinio est omnium nec in mandatis comprehendi electiua in Gallia, tam quæ collatiua sunt, sic dicta quod confirmatione post electionem non egeant, cuiusmodi sunt Decanatus & Thesauraria in quibus Ecclesiis hæc est dignitas vt Niuerni, quam quæ propriè sunt talia vt Episcopatus. Ita Anonymus ad Papon. in *lib. 2. titulo 9. arresto 6.* Choppin. *lib. 1. de sacra polit. tit. 1. num. 12.* Bleyan. *in Theoria rubrica de titulo littera F. ad marg.* ad quæ tamen nominare Pontificem, ac mandatum de iis tribuendis Clerico dare posse, factum Innocent. III. indicat in decretali *cum nostris 6. de concessione præbendæ*, illic enim iubetur Episcopus Lausanens. cum capitulo dare præposituram thesaurario, dicti Pontificis mandatario his verbis: *Episcopo & Canonicis Lausanensibus mandauimus vt præposituram ipsam Thesaurario Lausanensi conferrent quibusdam super hoc executoribus deputatis*, quod quia facere abnuebant, inanibus freti causis, Basileensem Episcopum ad id à se delectum iudicem his sub finem Canonis verbis compellat. *Deinde Lau-*
A *sanense Capitulum ad conferendam eam Thesaurario supradicto diligentius inducere procuretis.* At erat præpositura Lausanens. Ecclesiæ electiua, etiam Innoc. teste in proxime allato canone, *cum ad ipsam, post consecrationem suam, Episcopus qui præpositus fuerat denuo fuisset ab ipsis canonicis electus*: iure ergo communi, dare suum ad electiua beneficia mandatum, Papæ extra Galliam est solitum.

B Sexto, Officia Laïcis dari solita, mandatis non contineri vt credam, inducor hac ratione, quod Pontificem, cum Clericum Episcopo aut Capitulo literis commendatum suis cupit, de beneficio cuius hic capax, & non officio, quod Laïcorum sit proprium, loqui sit probabile.

Septimo, mandatis affici Hierosolymitanæ Præceptoriæ nequeunt, quia non sunt beneficia, nec altaria seu capellæ non spiritualizatæ, Ioan. Selua 3. *parte q. 57.* quia antequam eas Episcopus approbandas
C sibi duxerit, non sunt beneficia, sed legata pia.

Octauo, non sunt hospitales pauperum domus, de earum numero rerum, ad quas consequendas Roma Clericum destinare Papa soleat, quia non sunt beneficia, licet loca quædam sint religiosa ac pia, *Clement. quia de religiosis domibus.* Non esse beneficia communiter, vel hinc patet: quod sint eorum bona deputata pauperibus, quod qui illis regendis præsunt, non dicantur beneficiarij sed hospitalarij, seu pauperum tutores, *lege Orphanotrophos Cod. de Episc. & Cleric.* Excipi ea debent quæ conceduntur in titulum: Rebuff. *de nominat. q. 15. num. 13.* aut vnita sunt Ecclesiæ *ca. super eo de præbend. in 6.*

D Nono, beneficia affecta (vt aiunt, non debentur Mandatariis Apostolicis, nisi iis qualitatibus, viuendiq; norma præditis, quas fundationis tabulæ præfiniunt, Choppin. *lib. 1. de sacra polit. titulo 3. num. 11.*

Decimo, nec præbenda in ea Ecclesia, in qua vnam iam possident.

Vndecimo, nec beneficium quod vacat in Regalia, Ruzæus *de regalib.*

Duodecimo, nec Parochiala villæ muratæ, si non sit iis mandatarius animi dotibus, ac scientiæ ornatus, quibus eum instructum esse oportet, qui in ciuitate est Parochus,
E nam hunc gradu aliquo Academico, magistri scilicet in artibus, aut Baccalaurei in Theologia esse donatus debet in Gallia.

Duodecimo, nec beneficium acceptare tenetur cuius valor non est decem librarum Turon. Rebuff. *de mandat. parag. declarantes.*

Age ergo quænam sunt Pontificis candidatis Sacerdotia in vim rescripti sui debita.

Simplicia omnia, modò ne sint Laïcorum

nominatio-

nominationi obnoxia, aut monoculæ; id est sola quæ à Collatore dari queant. quam enim non est probabile, velle Pontificem eum iure suo, quod ad vnum se duntaxat beneficium effert, sine causa excidere nec de aliquo bene mereri, eius concessione rei posse, quam solam in potestate habet.

Secundo, quæ specialiter in mandato suo Pontifex exprimit, quod tamen raro facit, ne sic mandatario votum captandæ mortis dedisse videatur.

QVÆSTIO XV.

An controuersa beneficia acceptare Mandatarius debeat?

NEquaquam. Ratio est, quod his duntaxat contentus esse debeat, quæ confert Ordinarius, suntque in eius manu, at litigiosa collata sunt, non conferenda: ergo ab eorum exempta sunt catalogo quæ mandatario sunt danda.

Secundo, ad ea aspirare tantum mandatario est permissum quæ vacant, litigiosa non sunt talia, vtpote à litigantibus ambobus possessa, ritè quidem ac canonicè ab eorum altero, male autem ac illegitime ab alio.

Quid? quod Pontificis mens sit sequenda collatori ac Ordinario in prouidendo, mandatario suo de beneficio vt iubet, at quis credat velle eum, vt quæ à liberalitate literæ mandataque originem habent, in nihilum recidant, aut impensas, euincendo beneficio controuerso necessarias faciat? Vt ipse, cum beneficium super quo lis est inter duos aut plures mota nihil promouet, si litem non explicet: ita nec executor vigore mandati, Rebuff. *de mandat. parag. declarantes in concord.*

Idem dicendum de beneficiis quæ certo sunt hominum affecta generi, vt Symphoniacis pueris, aut cathedralis Ecclesiæ ministris, hæc enim postquam vacant, mandatarij petere, nedū acceptare concordatorum aut naturæ lege tenentur, Choppin. *lib. 1. de sacra polit. tit. 5. num. vltimo.*

QVÆSTIO XVI.

Quando, & quo tempore acceptare Sacerdotium mandatario sit necesse.

NOn nisi post mensem, ab insinuatis ordinario mandati sui literis: ita Leo in Concord. *rubr. de forma mandati, parag. conferimus.*

Conferimus, inquit, *& de illo etiam prouidemus, si quem, quam vel quod post mensem postquam præsentes literæ vobis præsentatæ fuerint*

A *extra Romanam curiam vacare contigerit*, ante oblatas & Ordinario exhibitas, habet hic integram, ac non impeditam sacerdotij dandi cui volet potestatem, collataque donatio in alterum quam mandatarium rata est firmaque *cap. dilectus 2. de præbend.* moribus tamen nostris non est necesse gratiosum Papæ rescriptum, seorsim ab executorio significari ordinario, mandata quidem singula ei sunt denuntianda, neutrum tamen separatim; cum expediri eodem tempore, actuque, ambo

B possint. Mandatario tamen ab ordinario, ante mensem à facta illi mandati sui declaratione, conferri nihil prohibet, cum de eo, nihil antiquæ ac nouæ Concordatorum leges signatè statuant.

Quod de executoriali rescripto à nobis est hic dictum, Rebuffo non placet, quod in *cap. si sibi de concess. præb. in 6. & in ordinationib. regiis rubrica des mandats*, & in Concord. eius non fiat mentio sed præterquam quod est hæc probatio, vtpote neganti freta argumento infirma, est etiam regni consuetudini, forique praxi, curiæque iudicio contraria,

C cum tam gratiosum, quam executoriale Papæ diploma, ordinario offerendum esse Rex sanxerit anno 1563. vt refert Chopp. *de sacra polit. lib. 1. pag. 115. ad margin.*

Facitque pro hac sententia ratio. Enimuerò, sunt Pontificiæ ad ordinarium literæ, eidem à mandatario indicandæ, vt intelligat, sacerdotij cum vacabit, facultatem conferendi alteri quam mandatario, sibi ademptam esse.

At hanc integram habet, quandiu isti executor est nullus Romæ datus, vt colligitur ex decret. *Dilectus filius 34. de præbend.* nam

D in ea Pontifex, præbendas duas quæ medio tempore alteri quam mandatario, ab Hersfordiensi Episcopo erant collatæ, non dicit relinquendas esse, vt possessas, non legitimè ac canicè, nec Hersfodiensis excusationem reiicit, causantis in se culpam neglecti mandati, Pontificij residere nullam, quod eius executor non esset, quæ duo indicant rescripti executorialis insinuatione sola, Ordinario conferendi potestatem tolli, proindeque mandatario, vt eius habeatur ratio, negligendam non videri.

E

(..)

Praxis fori Gallici circa mandata.

PRimo, etsi Pontificis æquissimæ voluntati obsequi, præ cæteris Galli Antistites aueant, moribus tamen regni, sæculique iurisprudentia, eis est impunè, mandata eius non exequi, primo cum à forma abeunt, quæ in Concordatis sibi præscriptam voluit: quare cum habent hæc decretum irritans, & ita mandatario beneficium post eius vacationem afficiens, vt alteri facta eius collatio non valeat, sicut vt est in *Clem. vnica de conceß. præb. & cap. si eo tempore de elect. in 6.* ea recipere aut facere Franciæ legibus non tenentur, quia cum sint hæc contra formam in Concord. scriptam, à qua discedere sibi fas non esse Pontifex voluit, vt est in Concord. *rubr. de firma & irreuocab. concordat. stabil. parag. 1.* illis dari vitio posse quis putet, si iure suo vtantur, mandataque legibus regni non consona, non faciunt?

Secundo, nec mandatis Apostolicis parere tenentur regni moribus Ordinarij, nisi illis, cum eorundem mandatorum insinuatione, mandatorum executoriæ literæ pariter, significentur, Choppin. *lib. de sacra polit. 1. tit. 5. num. vlt. ad margin.* quæ duo tamen simul, vnoque expediri contextu posse, ac cum gratioso diplomate Pötificio, executorium quoque insinuari Pragmaticorum in foro est opinio.

Tertio, non recipitur in Francia mandatum de acceptando beneficio quale mādatario videbitur, nec ante quàm erit ei placitum, aut intra mensem vel duos, Rebuff. *de mandat. Apostol. parag. 1.* quia sic ei aucupandæ alienæ mortis daretur occasio, cum nihil sit in hac morum, ac temporum corruptela facilius, magnarum opum auidis, quam diuitiis insidias struere, vimque illi, si spes est illarum aliqua, contra fas æquumque facere.

Similiter præclaro Curiæ iudicio de anno 1563. non est in Francia mandato Apostol. vis vlla, quando est de beneficiis mandatario conferendis, quæ sunt certo assignata generi hominum, nisi sit iste iis artibus, viuendique norma institutus, quas fundationis tabulæ districtè præfiniunt. quia sic vni prodesse ratio præcipit, vt non obsis alteri, quod non faceret Pontifex, si aut Clericis quibus est ex fundatorum voluntate ius ad certa beneficia, aut Ordinariis liberam solutamque ea conferendi facultatem præriperet.

Quarto, mandata de prouidendo vt recipiantur in Gallia, generalia esse oportet, & ad omnia alicuius Ecclesiæ, vel loci beneficia, & non ad certū aliquod, ad præbendā vnam aut aliam dignitatem, etsi enim olim dirigerentur ad dignitates tantum, aut ad canoni-
A catum, *cap. executor & cap. si soli de præbend. in 6. Hodie tamen in Francia, non valet mandatum nisi sit generale: & ista clausula speciales mandatum vitiant*, Rebuff. *prima parte praxis rubrica de clausulis mandator. num. 29. & 30. & in paragr. 1. de mandat. Apostol. in Concord.*

Quintò, etsi communiter Pontifex pro sua in collatores charitate ac beneficentia, eundē mandato duplici non grauet, *cap. mandatum extremo de rescript.* nisi hoc exprimat per clausulam, *etiamsi pro alio scripserimus*, in hoc ta-
B men regno potest, *collatorem habentem collationem decem beneficiorum vno mandato, habentem vero 50. & vltra duobus duntaxat parag. 1. de mandat. Apostol. in Concord.* & Rebuff. *de clausulis mandator. num. 26. ita tamen quod in eadem Ecclesia Cathedrali aut collegiata vnum collatorem pro tempore in duabus præbendis non grauet.*

Sexto, non valet mandatum in Francia, nisi ei sit adiuncta hæc clausula *vestra aut alterius Ecclesiæ*, qua significetur tam in Cathedrali, quæ est Episcopi Ecclesia propria, quā collegiata, quæ est alterius, hoc est Decani, qui ei
C præest, mandatarium creari canonicum posse, Rebuff. *supra num. 32.*

Deinde etsi iure cōmuni creari Papæ imperio ac voluntate quis possit in Canonicum & fratrem ad effectū obtinēdæ primo vacaturæ præbendæ, vt videre est, ex *cap. mandatum de rescriptis*, valeatque eius creatio per simplex mandatum de eo recipiendo, vt est in *decret. mandatum 38. de rescriptis:* Non tamen canonicos per Concordata, Gallia creari vllos sinit, nisi vt illius Ecclesiæ dignitatum capaces fiant, quæ fuit receptione mandati grauata, sic
D enim Leo in Concord. *rubrica de reseruationib. parag. in cathedralibus*, his verbis: *In cathedralibus tamen metropolitanis & collegiatis Ecclesiis, in quarum statutis caueretur expresse, quod nullus ibidem dignitatem, personatum, administrationem vel officium obtinere possit nisi in illis actu canonicus existat, canonicos ad effectum duntaxat inibi obtinendi dignitatem, personatum administrationem vel officium huiusmodi, & non consequendi primam præbendam vacaturam creare posse intendimus.*

Septimo, quæ dabantur olim cum clausu-
E la, *si acceptandum duxerit*, sine determinatione tamen vlla temporis, vt in *cap. 1. de conceß. præb. in 6.* hæc mandata non recipit Gallia. Rebuff. in *Concord. rubr. de mandat. paragr. 1.* Nec quæ similiter, mandatario certum tempus, vt mensem vnum aut duos ad acceptandum præstituunt, Clem. vn. *de conceß præbend.*

Octauo, ea quoque reiicit quæ dabantur olim cum clausula *anteferri*, quia habet hæc clausula reseruationem, qualem in regno nullam esse posse, declarauit Leo decimus in Concord.

Concord. *tit. de reseruat.* Rebuff. *supra.*

Contra pugnat Tournetus in *arrest. verbo mandatum num. 4.* Enimuero negat eo loco, mandatum ab his verbis: *quod duxerit requirendum aut acceptandum*, vitium vllum trahere, sed ea pro conditione capi oportere, vt si post mensem, quo diploma Pontificium fuerit exhibitum, beneficium vacare contigerit, & illud mandatarius dari sibi postulauerit, non sit Ordinario negare illud requirenti licitum: sin minus, sit in ejus, nondum interpellati arbitrio ac potestate, quem beneficio malit afficere,

Nono, mandata dari non possunt sub forma alia quam quæ est in Concordatis posita, alias sunt nulla, *rubrica de mandatis Apostol. parag. obuetur.* Item si erit hæc, in toto, aut parte eius aliqua, ab assignata in Concord. diuersa, futura sunt mandata inania, Rebuff. *supra in verbo sub forma*, Eam autem mutat additio, substractio, interpositio, verbi pro verbo positio, verborum corruptio, aut transpositio.

EPITOME EORVM QVÆ præcedenti sunt tractatu de Mandato dicta ex Canonibus Pontificumque decretis petita.

ST mandatum Pontificis ad collatores ordinarios rescriptum, in quo de beneficio cum vacare contigerit, ab illis prouideri personæ quam designat, imperat, forma qua debet concipi, est in Concord. expressa his verbis: Innoc. *Venerabili fratri nostro Episc. N. ac dilectis filiis, capitulo, singulisque canonicis Ecclesiæ N. salutem & Apostolicam benedictionem, Vita ac morum honestas aliaque probabilia probitatis & virtutum merita, super quibus dilectus filius N. apud nos fide digno commendatur testimonio, nos inducunt, vt sibi reddamur liberales, hinc est, quod nos cupientes vt eidem juxta decretalium formas, de canonicatu, & præbenda, aut dignitate, personatu, administratione, vel officio, vestræ vel alterius Ecclesiæ, aut alio beneficio, cum cura, vel sine ac etiamsi Parochialis Ecclesia fuerit, ad vestram collationem, præsentationem, & aliam quamcunque dispositionem communiter vel diuisim pertinente prouideri possit.* Mandatum hoc absolutio à censuris excipit, quod sine ea, dignitatis aut Sacerdotij nemo sit capax, & quoniam beneficia Pontifici exprimenda sunt omnia ab impetrante, quæ possidet, ne gratia viribus careat, *cap. si proponente de rescriptis*, omnia ille pro expressis habet, quæ

A mandatario suo sunt olim à se, aut alio collata, alioqui sine hac clausula, rata non esset gratia, *cap. ad aures 8. cap. in nostra 32. & cap. si proponente 42. de rescript.* vbi sic Gregor. IX. *si proponente aliquo non dũ se beneficium assecutum, super prouisione ipsius rescriptum Apostolicum de hoc mentionem non faciens impetretur, illud veluti fraudulentir obtentum, dicimus non valere*, mens fuit eadem Lucij III. *cap. 8.* nam ne Clericos inopes, libetali Sacerdotiorum concessione locupletibus facta, læsisse videretur, *literas in quibus actor sua nomen dignitatis suppressit, vires non vult obtinere*, ob

B eam causam, ne par ac similis pœna mandatarium teneat, si taceret, eius beneficia omnia pro expressis habere se Pontifex ait.

Verum enim ne ignoratione vocum in errorem inducantur Episcopus, aut collator quilibet alius, forma literarum, quibus mandatarium illis suum curæ vult esse, ante omnia notari debet, & quidem cum est mandatum de conferendo beneficio in Ecclesia aliqua absolutè, ac sine addito, de simplici tantum est sermo, & non de Ecclesia ipsa, vt declarauit Honorius *in cap. cum olim 38. de præbend.* cuius beneficij si foret per ætatem, aut

C ignorantiam incapax, eo donandus non foret, vt est in *decretali 29. ei cui de præbendis in 6.* his verbis: *Ei cui prouideri mandatur simpliciter de præbenda proximè vacatura, Sacerdotalis præbenda conferri non potest, si nondum in ætate tali existat, quod possit ad sacerdotium promoueri, sed aliam expectare debet.*

Quare cum scribitur vt prouideatur de aliquo prioratu, alicui seculari Clerico, prouideri *non potest de prioratu, qui per religiosos est solitus gubernari*, Gregor. IX. *cap. cum de beneficio 5. de præbend. in 6.*

D Ratio est, quod cum secularis Clericus beneficii quod à regularibus solet regi non sit capax, cum iubentur Episcopi de vacaturo eum dignari, de seculari, Papæ mandatum ac iussio debet intelligi, *cap. de eo citato*, & quidem, primum si mandantis spectetur intentio, ei conferri debet, *cap. mandato de præbend. in 6.* nisi plura beneficia simul vacare cœperint, nam tunc non debentur omnia, sed ordo scripturæ est spectandus, *cap. 10. citato versu si plura beneficia*, facta tamen eorum collatio alteri, quam mandatario, est rata, *cap. 1. de*

E *concess. præb. in 6. & cap. dilectus 2. eod. titulo*, peccat tamen Collator, quum contra quàm Papa iussit, beneficium alteri confert, vt colligitur *ex cap. si soli 6. de concess. præbend. in 6. & cap. si Clericus ij de præbend. in 6.* nisi beneficium primo vacans permutatum fuisset, *cap. vnico de rer. permut. in 6. Clem. vnica de rer. permutat. eod. tit.* aut alius in fraudem expectantis, tenui præbendæ renunciasset, *cap. vlt. de renunciat. in 6.*

Quid si mandatum de præbenda, aut di-

gnitate mandatario conferenda, à Pontif. ad A Collatorem emanet? vt præbendæ nomen eam non complectitur, quæ ex consuetudine debetur Episcopo, *cap. cum in Ecclesia 21. de prabend. in 6.* nec recenter institutam, *Clem. vlt. de rescr.* Ita nec dignitas. Curatum beneficiũ continet, *cap. cum in illis 16. vsque ad parag. illis vero de prabend. in 6. Clem. 1. eod. tit.* nec quodlibet aliud quod per electionẽ datur, *cap. cũ in illis 16. parag. illis vero de prabend. in 6.* Ea quoque voce, est certũ remoueri beneficia ea quę tam re, quã nomine ab ea sunt distincta, quia vt est in *cap. citato parag. cum antẽ* B *expresso vno casu, mandatum super hoc factum, quod debet de sui natura restringi, ad alios extendi non debet*, nisi is cuius causa, literæ de prouidendo à Papa ad collatorem sunt datæ, beneficio contentus esset alio, quod dignitate ac prouentibus, præbendam non æquaret.

In summa cum de mandato agitur, quia est odiosum, verba quibus in eo Pontifex est vsus, in propria sua germanaque potestate capi debent: Ita quia hospitales pauperum domus non sunt beneficia, nec ab Ordina- C riis, per culpam suam, ad Superiores sunt deuoluta, ea mandato suo non complectitur Pontifex, de xenodochiis eorumque Ecclesiis fidem facit Clem. V. in *Clement per literas 2. de præbend.* de altero idem in Clement. si de beneficio 5. eodem titulo. Similiter quia onera quæ sunt multorum communia, ad vnum deriuari nequeunt, Papæ mandatis ac voluntati de beneficio, ei quem collatori commendatum esse cupit, tribuendo, non satisfit, cum ei vnum quodpiam datur, quod non est commune, sed vnius tantum *cap. cum* D *in illis 16. de prab. in 6. parag. extremo.*

DISPVTATIO
QVINTA.
De Iure Patronatus.

E Patronis eorumque potestate ad præsentandum, disputat Rebuff. *lib. 1. praxis*, Couarr. *lib. practicar qq. cap. 36. Couarr. lib. 2. variar. cap. 18. num. 6.* Duar. *lib. 5. cap. 4. sui tract. cap. 6.* Petr. Gregor. *lib. 17. Syntagm. cap. 4. & in tract. de benef. sparsim.* Less. *lib. 2. de benef.* Laym *lib. 4. summista in verbo ius Patronatus.* Nauar. *lib. 3. consil. cap. de iure patron.* Trident, *sess. 25. cap. 9. & sess. 14. cap. 12.* Gratian. *in causa 12. & 13. cap. pia mentis 16. q. 7.*

Est autem Patronus, qui religiosi loci fundator est, aut dotator, ita dictus quod eius quasi sit pater. *Ex lege enim duodecim tabularum* (inquit Seruius in illud Virgilii, & fraus innexa clienti) *venit, in quibus scriptum est, Patronus si clienti fraudem fecerit, sacer esto; si enim clientes, quasi colentes sunt, Patroni quasi Patres, tantundem est clientem, quantum filium fallere.* Ab hac aduersus Ecclesiam charitate, ius liberalitate Ecclesiæ, Patrono competit, beneficiarij arbitratu suo deligendi, nominandi, & apud Episcopum producendi, quod ius honorificum simul est, onerosum ac vtile. *Honorificum* quidem, quia Patronus honore alios è populo præcedit, cum de sede occupanda in Ecclesia, aut processiunibus agitur, *cap. nobis de iure Patronatus*, aut præsentandi ad beneficium cuius ipse est fundator, aut dotator cum vacat, 16. *q. 7. can. decernimus 32. can. Monasterium 33. eiusdem. q. & causæ. Onerosum est*, quia tueri Ecclesiam, quam in clientelam suscepit, eam à vi defendere, ne dissipentur eius bona pro virili sua impedire, partes sunt eius non vltimæ, *16. q. 7. can. filijs 31.* Vtile est, quia cum Patronus rei familiaris inopia premitur, necessaria vitæ subsidia tam sibi quàm filijs ex re patronata petere potest vt debita, *16. q. 7. can. quicunque 30.*

Ex dictis elici hæc potest iuris quo de agitur descriptio. Est ius patronatus, potestas spiritualis eaque gratuita, de Ordinarij voluntate ac consensu, ei qui alicuius loci Religiosi est fundator, aut dotator competens, ad præsentandum Episcopo, qui eum rogat cum vacare incipit.

Dixi *religiosi loci*, vt non tantùm capellas, siue coniunctas, siue separatas comprehenderem, sed Ecclesias quascunque etiam Cathedrales, ac cœnobiticas, *16. q. 7. can. Monasterium.*

Dixi, *fundator, & dotator* cum Trident. *sess. 25. cap. 9.* etsi multorum sit opinio, eaque hoc tempore probabilis, fundatione sola, aut dotatione, acquiri Patroni iura omnia. Addidi de *Ordinarij voluntate ac consensu*, E hunc enim exigi dixere Episcopi, in Concil. Aurelian. vt refertur *de consecrat. distinct. 1. can. nemo Ecclesiam 9.* ibi enim Ecclesiam ædificari prohibent, *antequam ciuitatis Episcopus veniat, & ibidem crucem figat, publicè atrium designet, & ante præfiniat, qui ædificare vult, quæ ad luminaria, & ad custodiam, & ad stipendia custodum sufficiant, & ostensa donatione sic domum ædificet.*

Est autem ius Patronatus duplex, Ecclesiasticum, & Laicum. Primum, Clericorum est proprium, vt pote eorum beneficio annexum

annexum per collationem aut donationem A talis iuris alicui Ecclesiæ factam, *cap. vnico de iure patron.* aut eiusdem fundationem, vel dotationem ex sacris Ecclesiæ prouentibus.

Donationem dixi, quia hæc est satis, vt patronatus qui origine sua est Laïcus, eo quod à profano fit homine, eiusque commodis ac bonis acquisitus, sit ac dicatur clericalis, cum è Laïcorum emissus manu in res Clericorum transit, ita cum Rex ius suum religiosæ familiæ cum fundo transcribit, patronatus ei insitus hærensque, profanus B esse desinit, nec quum Ecclesiasticus esse incipit, regiæ nominationis qualitatem retinet, Choppinus de *sacra polit. lib. 1.*

Erit autem Patronatus Laïcorum seu Laïcus, cum quæ laïci, præsentandi ad beneficia vacantia Clericos, iura sibi vindicant, ab eorumdem benignitate, exædificandis de suo ædibus sacris, ac earum ministris nutriendis ortum habent, Couar. in *practic. qq. cap. 32.*

Neque tamen vt quis patroni nomen, iusque habeat est satis, quod ministris dotis nomine quidpiam sit largitus, nisi illud C ipsum iis nutriendis sufficiat, partem illis tantum depensi quotidiani tribuere, non est dotem dare, vt enim hæc, cum propriè sumitur, *patrimonium est mulieris lege Pomponius dig. famil. ercifcun.* quod propterea marito datur à parēte, vt onera matrimonij sustineat, *lege 1. dotis fructus dig. de iure dotium,* quasi mulieris thesaurus ad vitæ necessitatem conseruandus, ita in hac materia, præter dotem vt patronus dici verè queat dare insuper ministris debet vnde viuant. D

Et licet omnes qui ad Ecclesiæ fundationem concurrunt, inæqualiter tamen, sint Patroni in solidum, qui plus tamen aliis contribuit, vocem (vt loquuntur) in nominatione præsentati pinguiorem habet, quia scilicet præualet aliis, sic Lambert. *in tract. de iure lib. 1. par. 1. q. 3. art. 8.* Sanch. *lib. consil. 2. cap. 3. dub.* 48. ac si duplo plusquam illi ad fundationem Ecclesiæ de suo præbuerit, quorum quodlibet acquirendo iuri patronatus sit satis, duas in præsentando voces habebit, Sanch. supra *num. 9.*

QVÆSTIO PRIMA.

Quibus ex causis acquiri ius Patronatus in Dei Ecclesia soleat.

Tribus, fundatione Ecclesiæ, eius ædificatione, vel dotatione. Fundat Ecclesiam, qui fundum, seu solum in quo extruatur, de suo tribuit, ædificat, qui eam à fundamentis excitat, dotat, qui ei reditus quanti sunt alendis ministris, ac ferendis oneribus satis, suppeditat, his destitutam consecrare, legibus Ecclesiæ est nefas. *Nemo,* inquit, *canon nonus distinct. 1. de consecrat. Ecclesiam ædificet antequam Episcopus ciuitatis veniat, & ibidem crucem figat, publice atrium designet, & ante præfiniat, qui ædificare vult, quæ ad luminaria, & ad custodiam sufficiant, & ostensa donatione sic domum ædificet.*

Quare, Reginam Hungariæ admonendam sibi Honorius III. credidit, vt Oradiensi Ecclesiæ, reditus sine quibus commode vacare sacris Clerici non poterant pro cætera munificentia sua non negaret, *Cum non sit Ecclesia nisi de dote ei promissum fuerit consecranda,* ad quod cum (*tanquam ex debito teneretur cap. cum sicut 8. de consecrat. altaris,* eam hortatur, officio vt suo ad laudem, suique perpetuam commendationem nominis satisfaciat.

Est autem istiusmodi redituum sufficentia metienda expensis faciēdis in Dei cultum ac Clericorū honestos vitæ commeatus: ac vsus sola tamē dotali prædiorum assignatione ius patronatus cōparare sibi neminem, censuere. Panormit. in *cap. cum Ecclesia Vulterana de elect.* Cardin. *in Clement. per literas de præb.* quod fundationis duntaxat meminerit, Clemens III. in *cap. nobis fuit 25. de iure patronat.* Sed ab eius silentio, firmum nullum peti posse argumentum vt existimem, inducor hac causa maximè, quod de fundatione sola quæstio tum esset, de dotatione nullo modo.

Secundò, quod templum Diuorum religionibus ac aris extrui sit parum, si sit indotatum, si qui Deum, diuosque cœlites in eo colant, sacros mystas non habeat, E ergo si qui sacram Basilicam condit, eius Patronus habetur & audit, cur eo nomine careat, qui illam latifundiis ditat, qui ministris vnde se alant, noua, ampla tamen prædiorum & agrorum dote, amplificat?

Hanc vero, quique ex ea gignentur ex vbere fœcundoque terræ sinu, prouentus annui, tunc haud dubie sufficientes fore constat, cum sustinendis oneribus quibus Ecclesia grauatur, pares erunt ac æquales.

Et quidem si de Parochiali agitur, erigenda non erit, nisi his aucta reditibus, qui Re-

ctori & Clerico sustentandis sint satis. *Qui enim plebem regit*, (instinuto veteri Ecclesiæ cuius fit in Maticensi Concil. mentio) *Clericum habere debet, qui secum cantet, & lectionem, & epistolam legat, & qui possit tenere scholas, &c.* habere quoque Parochus debet ex quo Episcopalia iura soluere, *Episcopo, in Episcopalibus respondere, hospitalitatem sicut conuenit, transeuntibus impertiri possit*, decreto Clem. II. in decret. *sicut nobis de supplenda negligent. pral.*

Sunt & alij tres iuris acquirendi modi. Emptio, successio, donatio. Addunt nonnulli quartum, quintum & sextum, nempe consuetudinem, priuilegium & præsentandi vsum, tanto continuatam tempore, quantum ad præscriptionem iure canonum sit satis: ita Couar. *regul. possessor. par. 2. parag.* 10. Less. *lib. 2. de iustit. cap. 6. dub. 10. num. 21.*

Et quidem, successione aliquem fieri patronum posse, dubitare puto posse neminem, nam quis nescit, cum bonis, iura quoque paterna commeare in liberos? id esse si fatemur, negare non erit liberum, cum hæreditate quam hi capessunt patre mortuo, venire eos quoque in possessionem, vsumque iuris, quod patronatus appellamus.

Ex pari causa, emptione quoque ius istud comparari solitum esse, nemini puto esse ambiguum; Enimuero est hoc ius possessionibus adhærens ac insitum, ad quorum ergo manus hæ emptione venient, & ius hoc quoque dilabetur ac veniet.

Neque hæ tamen pluris eo præcise nomine sunt vendendæ, quod eo sint iure præditæ, quia vt sic non sunt pretio æstimabiles, cum ius patronatus, qua parte antecedenter est spirituale, pretium omne superet, & ita erit Simonia, si ager cui insidet, carius eius causâ vendatur, quam si eo destitutus foret.

Venditur tamen (inquies) vna cum agro, domo, aut castro cui est annexum.

Omnino, sed indirectè tantum ac secundario, in re nempe temporaria, quæ commercio humano subest, nam Alexand. III. testimonio in decretali *cum seculum 13. de iure Patronat. ratione feudorum emptorum, aut aliter acquisitorum, ius patronatus in Ecclesiis Parœcialibus acquiri potest*, non contractu, quo primo & per se, ius hoc comparetur, ergo indirecte ac secundario.

Est præscriptioni quoque, vis ad iuris huius acquisitionem non modica, cum eius imprimis rationem habendam esse Trident *sess. 25. cap. 9.* his verbis doceat *decernit sancta Synodus, vt titulus iuris patronatus sit ex fundatione vel dotatione, qui ex authentico documento, & alijs iure requisitis ostendatur, siue etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam*

A *excedat.*

Secundo suffragatur ipsa ratio. Scire enim aueo, quid sit in iure patronatus, præ reliquis rebus maxime, quamobrē præscribi hę queāt, non illud? quod sit immobile? At habet similium frequentatio actuum, tempore ad præscribendum necessario repetita, vim acquirendi immobilia, vt patet.

Est autem hoc tempus opinione Reginald. *lib. 30. cap. 16. num.* 210. annorum 50. aliorum sensu minus, nec producendum vltra quadragesimum, maxime si cum titulo, sunt à præs-
B cribente, Ordinario collatori præsentati idonei, deque eo constet, literis (vt loquuntur) authenticis, quod si id absque titulo sibi hic arrogandum putauerit, maiori erit temporis interuallo opus, quale est, omni memoria antiquius. ita Less. supra *num. 3.*

Ratio est, quod ex tanti continuatione temporis, in eo qui nominat, ac repetitis eadere actibus præscribit, ius ad id ei competere, coniectura non improbabili præsumitur.

De priuilegio seu Pontificis voluntate (quod fuit vltimum) ambigendi causa est
C nulla, reputanti, eius liberalitate ius sibi vindicare præsentandi ad beneficia consistorialia (vt loquuntur) Christianissimum Galliæ Regem, Vniuersitates Regni, vt est, *in Concord. rubrica de collationib. parag. præfatique Ordinarij, Consiliarios, seu Senatores Parisiens. Curiæ*, hos quidem Eugen. IV. & Pauli III. indulgentia, Regem autem & Vniuersitates, Leonis X. quo de iure nos pluribus postea.

Ex dictis sequitur primo, eiusdem Ecclesiæ esse posse patronos plures, vt si vnus solum ei ædificandæ dederit, eam alius construxerit, dotarit autem tertius.

Sequitur secundo, ius hoc quoque cum nomine, his competere, qui communibus impensis eam extruendam curarunt, dummodo ei quotque dotem competentem attribuant, quæ ad luminaria, ac ministrorum alimenta sufficiat, quia *sine ea non acquiritur ius patronatus*, Abbas *in cap. ad audientiam num.* 44. de Ecclesiis ędificand.

Sequitur tertio, ius patronatus post fundatam, & ædificatam Ecclesiam acquiri posse, est contra P. Gregor. de benefic. cap. 14. num. 4.

Ratio est, quod dotis assignatio, complementum sit iuris inchoati per fundationem Ecclesiæ, aut eius extructionem vt colligitur ex *cap. cum sicut 8. de consecrat. Ecclesiæ vel altaris*, eo quod fauore Ecclesiæ eius dotatio retro trahatur ad tempus præteritum, tantumque exædificanti tribuat, quantum si ab initio facta esset Pa. de Citadinis auctor *in tract. de iure Patron. 3. par. causa 2. num. 7.*

num.77 q.13. Sane ad id eum teneri cuius est impensis extructa, scribit Honor. III. *in cap. cum sicut,* citato, indicant hæc eius verba. *Eo liberalius ad dotandum prædictam Ecclesiam aperire manus debes quod ad hæc ex debito teneris.*

Sequitur quartò quod cũ sunt plures qui in solidum ius se præsentandi habere causantur ad beneficium, ab iis coniunctim nominãdum esse ordinario qui beneficium regat.

Quinto, destructa Ecclesia, eius quoque ius destrui, qui illam suis sumptibus extare voluit, maximè si præterea nihil in eius bonum, ac commodum contulit.

Ratio est, quod tum cessat iuris ei concessi causa: quare cum diruto fundamento, ea quoque subrui oporteat, quæ ei sunt imposita, Ecclesia æquata solo, aut subuersa, ius quoque ei inhærens perite, ac subuerti est necesse.

QVÆSTIO II.

Effectus iuris, Patronatus qui sint & quales, seu quæ iura, Ecclesia beneficentia, ratione erecti à se beneficij, aut fundati patrono competant?

PRimo, ad Patronum pertinet tueri Ecclesiam quam constituit, aut dotauit, *16. q. 17. can. filiis*: à quo munere vocatur eius, *Aduocatus cap. quod autem 24. de iure patron. n. 23.* Patronatus autem *Aduocatia,* seu *aduocatio cap. quia clerici 6. eod. tit.* quare sunt hę Patroni partes, id laborare ne reditus quos beneficio ad Dei cultum attribuit, ad alios conuertantur vsus, quam quorum causa eos Ecclesiæ obtulit, deditque., *Filiis* (verba sunt Concil. Tolet. 9. in can. 1.) *vel nepotibus, honestioribusque propinquis eius qui contruxit, vel dotauit Ecclesiam, licitum sit, hanc bonæ intentionis habere solertiam, vt si sacerdotem, seu ministrum aliquid ex collatis rebus prauiderint defraudare, aut commonitionis honesta conuentione compescant, aut talia Episcopo vel iudici corrigenda denuncient.*

Factum inde, vt Ecclesiæ, priscis sæculis sibi Aduocatos asciscerent, præpotentes dynastas, sacrorumque prædiorum defensores ac patronos, cum enim illæ, & ista improborum paterent iniuriæ, à vi ea protegi decuit, & ne eorum auaritiæ ac cupiditati esca forent, optimorum hominum studiis, ac amore impediri: Ita Carolus Magnus Adelbertum propinquum suum, Vlmensibus Monachis, *Aduocatum* constituit ac *Patronum*, ita in legibus ab Ansegiso Abbate collectis cautum habes, ab Imperatore Pattonos ac defensores aduersus sæcularium gratiam, ac potentiam peti oportere, *lib. 4. cap. 3. lib. 5. cap. 31.* quæ charitatis officia gratis ac sine mercede cum exhiberent Ecclesiis, eos patrum æuo *deuotos* vocare placuit Gallicè, *les vouez des Eglises*, sicut memoriæ prodidit Richardus Vasburgius *lib. 4. Belg. antiq.* sicut & Romanos Pontifices, quod Ecclesias non nominis maiestate magis, quam fide ac vigilantia protegerent *Aduocatos* & Maniburgos, Gallicè, *Mainbourgs.*

Patronatus effectus alter est, Patrono in processionibus locum principem dare, *16. q. 7 can. Frigentius 27. & can. pia mentis 26. eiusd. q. & causa. & cap. nobis fuit de iure patron.* Loquitur sic Clem. III. *Pro fundatione quoque Ecclesiæ, honor processionis fundatori seruatur,* eidem quoque ius scanni competit in eo templi loco, quem sibi commodiorem elegerit, vt Senatum Parisiens. respondisse *an.* 1570. Mart. 7. refert ex Choppino *lib. 3. de Domanio tit. 19. num. 15.* Bleyanus *tract. de aliis quibusc. iurib. tam in Ecclesia quam extra, litera S. in margine*: vendicat & hoc sibi templi conditor, vt primus Parœcorum panem sacrum conficiat, vt è manu æditui, cum super missarum solenniis offertur singulis, ante omnes accipiat, pacis symbolum solus sumat, aris se suaque libamina primus offerat.

Eodem pertinet ius ponendorum insignium, & armorum quæ gentis sunt propria, in parietibus siue fenestris templi: quo de iure Choppin. *lib. 3. de sacra polit. tit. 19. num. 16.* Fabric. *supra num. 34. litera A. & B. in marg.* ius item cingendi templi vittâ lugubri, vel atrato panno quæ nos ornamenta vulgari lingua *litres* appellamus à litura, quæ non semper expunctionem significat, sed sæpe rei mollis inductionem, alteri solidæ factam, Bacqueti testimonio in *tract. de iurisdict. cap. 20. num. 9.* Estque ius tale, ita Patronorum proprium, vt alteri nulli arma sua hoc est insignia gentilitia, fenestris apponere, templum fasciis lugubribus cingere liceat, appositas à Patrono refigi, ac ab eo deleri, aut querela possessoria in iudicio experiri Patronũ posse, declarauit Rothomag. Curia an. 1533. in fauorẽ Monialium S. Trinitatis apud Cadomum. Enimuero cum in Ecclesia quadam, cuius se Patronas iactabant, vir nobilis, gentis suæ insignia locari curasset, auctoritate sunt publica, per apparitorem inde reuulsa, Forgetus *de personis Eccles. cap. 22. n. 5.*

Effectus tertius, iuris Patronatus est, instituendum ad beneficium quod vacat, præsentare posse ordinario, ita decretal. 4. *tituli de iure patron.* & Concil. Tolet. 9 *can. 2.* his verbis: *Quandiu fundatores Ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curam permittantur habere sollicitam, atque rectores idoneos in eisdem basilicis iidem ipsi offerant seruituros.*

Quartus est, cum eo Patronus culpa sua,

aut casu est redactus vt aliena eum liberalitate, aut labore viuere oporteat, potest ex redditibus à se fundati beneficij, subsidia vitæ necessaria petere, non maiora tamen, quam Ecclesiæ prouentus ac facultates, statusque siue personæ qualitas patitur, fidem facit, *can.* 37. Concil. Tolet. 4. vbi est his verbis: *Quicunque fidelium deuotione propria, de facultatibus suis, Ecclesiæ aliquid contulerint, si forte ipsi, filij eorum, redacti fuerint ad inopiam ab eadem Ecclesia, suffragium vitæ, pro temporis vsu percipiant.* idem statutum ab Alexand III. *in decretali nobis* 25. *de iure patronat.*

Quintus est, quod reprobari, aut reiici nequeat, quem Patronus collatori instituendum offert, si modo sit administrando beneficio par & idoneus. Sic enim qui paulo ante nominatus est Alexand. Pontifex in *cap. significasti* 18. *Persona idoneæ*, inquit, *quas ad eas vacantes præsentauerint, sunt admittendæ.*

QVÆSTIO III.

Intra quod tempus teneatur Patronus præsentare.

QVæstioni pridem factum est satis à Bonifacio, *in cap. vnico de iure patronat. in* 6. *Laicus enim* (excepto Rege de quo nos postea) *ad præsentandum tempus habet quadrimestre duntaxat, Ecclesia verò vel Monasterium tempus habet semestre.* Quare si intra illud, Episcopo non præsentetur eiusmodi aliquis à Patrono, qui vacanti præesse Ecclesiæ cum laude queat, erit in illius potestate ac iure, beneficium conferre alteri, quem ars aut natura ad magna fortiaque in Ecclesiæ vtilitatem ac commodum gerenda, idoneum fecerit, dixit ea de re sententiam Alexand III. in decretali *eam te* 22. *de iure patronat.* dixit & Innoc. III. *in cap. cum propter* 27. *eiusd. tit.* Alexand. sunt hæc verba. *Illas autem Ecclesias, de quarum patronatu controuersia fuerit, si infra sex menses, postquam vacauerint, non fuerit controuersia terminata, licitum tibi sit de persona idonea ordinare.*

Verum enim, quoniam non sunt Patroni omnes Ecclesiastici, ad quos tamen spectat hic canon, videre placet, ecquid similiter pertineat ad Laïcos, & quid facto tùm sit opus.

Dico primò, *Ius Clerici præsentandi à Patrono Laico, ad Episcopum non deuolui, ante exactum quadrimestre à beneficij vacatione.*

Ratio est, quod ante id tempus, Patronus iure præsentandi sibi per canones acquisito, non excidat: ergo quod isti incumbebat ex officio facere, non nisi expleto tempore, quo id eum facere erat necesse, Episcopus supplebit, hoc est, post quartum mensem à defuncto beneficij antiquo Domino.

Quid si vacet Ecclesia, quia præsentatum admittere Episcopus renuit vt indignum, nec ad animarum regimen satis aptum?

Respondend. Episcopo, inter quem & Patronum super præsentati capacitate lis est mota, ea pendente & indiscussa, tentandum nihil esse. Quia præsentato ius est per præsentationem acquisitum ad beneficium, quod ei iustè nisi ex culpa aliqua sua, adimi non potest, quali carere illum est certum, in quo præter idoneitatem nihil Episcopus postulat, vt eum beneficio, ad quod est à Patrono præsentatus, instituat. Idem est dicendum, quãdo inter patronos aut ipsos præsentatos, de eorũ idoneitate, aut vnius cuiuspiam ex ipsis est quæstio, putà quia ei opponitur, quod sit irregularis, quod bigamus, quod spurius: Lãber. *lib.* 2. *de iure par.* 2. *art.* 9. *nu.* 16. qua accusato iniuria fieret, si ante finitam litem, tanquam indignus à beneficio, ad cuius est administratio nem nominatus à Patrono, repulsam ferret.

Secus sentiendum foret, si inter præsentatos non formæ in præsentando necessariæ violatio, aut capacitatis in præsentato priuatio, litem faceret, sed de iure patronatus inter ipsos patronos mota quæstio, nam tunc præstituta ipsis ad præsentandum tempora, currerent, non secus ac si clarum eorum ius foret,

QVÆSTIO IV.

Vnde tempori fiat initium, quo Patronus præsentare debet ad beneficium, an à die quo vacauit, an autem ab eo quo vacare Patrono innotuit?

NOn postremarum partium Canonistæ dixerunt, tempus hoc à die vacationis principium ducere, & ita Patrono ignoranti, ac legitimè impedito currere. Sic tenent Panormitan. in *cap. eam te de iure* Archidiacon. *in cap. statutum de præb. in* 6. Lambert. *lib.* 2. *par.* 2. *q.* 1. Rebuff. *in Concord. rubrica de collationib.*

Sunt huius opinionis hæc firmamenta. Primum quod non sit Episcopis in more, præstolari dum Patronus de beneficio vacante doceatur, nedum expectare dum impeditus esse desinat, illico ac est tempus præterlapsum ad præsentandum, iure ei concessum, culpæ Patroni reparandæ dat operam, quem ipse ad beneficij vacantis procurationem nouit idoneum, pro potestate instituit, cum Ecclesiæ administrandæ, præficit, quod haud dubie pro pietate sua non faceret, nisi ad id, se facultate, ex propria muneris sui ratione præditum crederet.

Secundum, dum lis inter patronos componitur,

ponitur, dum vtrius sit nominare, ambigitur. Episcopus vbi definita à iure ad præsentandū effluxere spatia, virum bonum nec omnino prouinciæ ad quam vocatur regendarum mentium inscientem, viduæ Ecclesiæ præficere iubetur in *cap. quoniam 3. & cap. cum propter 27. de iure*, ergo si officium facere vollet Episcopus, non id negliget, inquit Papon. *trium Notarior. lib. 2. tit de deuolut.* nam cum iura absolute loquantur ac sine addito, casum quo Patronis inter se non conuenit, non excludunt: vacanti ergo Ecclesiæ litigiosæ licet, B Episcopus Rectorem dabit, vt ei Pontifex locis citatis præcipit, quod est argumento, impedimenti in hac materia rationem non necessario habendam vllam esse ab Episcopo, nec ei expectandum, dum Patrono, beneficij cui de rectore prouidere debet, vacatio sit cognita quæ si sunt vera, tempus deuoluti iuris ab Ordinario ad superiorem, id est Episcopum pro præsentando Clerico ad beneficium vacantis, non à vacationis eius notitia peti debet, sed à beneficiati obitu, aut vacatione facta quomodolibet.

C Est & alterum argumentum pro hac sententia. Nempe quod non sit è re communi Ecclesiæ ac priuatorum, templa ministris destitui; Dei cultum minui, gemere altaria orba Sacerdotibus, qui quot diebus sacra litent hostia.

Quid? quod Vicarij parem cum Parochis, actam acrem ac illi in animarum salute procuranda diligentiam, communiter non afferant? quod stipendiis contenti suis, res bonaque Ecclesiæ pro virili sua non curent, sed negligant? ex quo magna in iis, nec facile sananda vulnera consequi est necesse, quæ ne accidant, quia Episcopalis prouidentiæ D pars est non vltima, dabit Antistes operam, vt quod Patronorum negligentia malum in viduatis Ecclesiis parit, sua in prouidendo de probis sacerdotibus diligentia reparet.

Est tamen sententia opposita, vt communior, ita mitior, tempus à die non vacantis beneficij, sed notitiæ de eius vacatione, Patrono currere, & sic ignoranti & impedito non nocere, quod officium definito per canones tempore non faciat. Hanc tenent Rochus de iure Lambertin. Spino, & Sanch. in *consiliis lib. 2. dub. 52. num.* 10.

E Tertij, neganda est consequentia, est enim iuris præsentandi priuatio, pœna in patrono, culpam ergo in eo, vti sui causam prærequirit aliquam, qualis hic, præter negligentiam est nulla, cuius tamen iustè argui Patronus nequit, cum de vacatione beneficij, nulla ad eum peruenit fama, & tamen puniri Patroni negligentiam, cum quæ eius erant partes, supplet ac obit Episcopus, indicant hæc pauca ex decretali *quia diuersitatem 9. de concess. præbendæ. Illa Lateran. Concil. constitutio* (de A conferendo scilicet beneficio homini digno ac capaci, cum intra sex menses Patronus ei nullum offert) *contra negligentes tantum fuit promulgata.*

QVÆSTIO V.

Quid sit agendum, si Patroni, in præsentando non consentiant.

B Dico primò, *Si ius Patronatus ad Collegium, aut Vniuersitatem pertineat, hunc præferendum videri cæteris, in quem plurium suffragia consenserint*: Ita Abbas & Ioan. Andreas in *cap. quoniam 3. de iure patronat.* Syluest. *verbo ius patron. q. 13.*

Ratio est, quod quæ fit à Collegio aut Vniuersitate, rectoris ad beneficium oblatio, instar sit electionis: at isti vis est nulla, nisi à maiori parte Capituli auctoritatem habeat, ergo nec est præsentatio, cum à Collegio fit aut vniuersitate, futura rata ac valida, nisi in eam Collegij pars maior concurrat.

C Dico secundò, *Cum duo sim plures præsentant, eum anteferendum ab Ordinario reliquis, qui pro se vota plura tulerit*, est Later. Concilij sanctio vt refertur *in cap. quoniam, præsenti decreto statuimus, vt si forte in plures partes fundatorum se vota diuiserint, ille præficiatur Ecclesiæ, qui maioribus iuuatur meritis, & plurimorum eligitur, & approbatur assensu.*

Quod si præsentati paria numero suffragia habeant, præferri is debet qui ingenio melior, regendique scientia est aptior & *maioribus meritis & studiis, Episcopi iudicio adiuuatur can. si forte 36. distinct. 63.* Quod si æqualia sint omD nium merita, si studia paria, si similis omnium industria ex qua habēt omnes vt ex æquo sint idonei, nec magno ab inuicem discrimine dissiti, eius erit beneficium, quem Episcopus elegerit, *Cum enim paria sunt merita tunc gratificationi locus est*, inquit Abb. *in cap. cum autem num. 3. de iure patronat.* Quia cum Patroni omnes ac singuli, instar sint vnius eo quòd tales sint in solidum. cum vota sua diuidunt æqualiter, perinde est, ac si vnus, idemque successiue duos instituendos offerret, in quo casu datur Episcopo optio. Lambert. *de* E *iure patron. lib. 2. par. 3. q. 5. art. 1.* Angel. *ver. ius patronatus num. 22.*

Ab hac excipiendi sunt regula casus qui sequuntur, primus est, cum eorum qui sunt nominati in pari numero, vnus aliquis est de familia aut parentela fundatoris, nam est hic ex decentia præferendus cæteris secundum Sanch. in *consil. lib. 2. cap 3. dub. 101.*

Alter est, cum inter præsentatos, vnus est altero dignior, nam hunc cæteris, præferre, Episcopo est necesse. Rochus de *iure verbo honorificum q. 15.* facta tamen institutio de mi-

nus digno est rata, iudicio Sanchesij supra.

Tertius est, cum inter Patronos, quædam est in beneficiis erga Ecclesiam inæqualitas, nam qui ab eo offertur qui plus ad fundationem contulit, aut in maiori parte hæreditatis, aut villæ successit, cui est ius patronatus annexum, anteponi hic debet cæteris.

Extra hos casus in Episcopi arbitrio est, è multis aliquem vnum deligere, quem beneficio præesse velit, cum Patroni intra tempus ad præsentandum ipsis à iure concessum, sibi non constant, sed paribus inter se suffragiis B descordant.

quid si ex institutione eius qui est à maiori patronorum parte præsentatus, timeretur scandalum?

Ad hoc vitandum instituendus non esset: ita sentiendi mihi causa à decretali *quoniam 3. de iure*, vbi Pontifex sciscitanti de re præsenti sic respondet, *Si autem hoc sine scandalo esse nequiuerit*, (nempe vt is institui nequeat qui plurimorum patronorum eligitur & approbatur assensu) *ordinet Antistes Ecclesiam, sicut melius eam secundum Deum viderit ordinandam, & idipsum etiam faciat, si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui competat, intra quatuor menses non fuerit definitum*, idipsum à Clemente III. decretum in *cap. cum propter 27. eiusd. tituli statutumque vt illi ex hoc non debeat in posterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus.*

Quid si Patronus sibi non constet? quid si sententiam mutet? quid si primo præsentato alium subroget æque idoneum, quem postulet in eadem Ecclesia admitti in Parochum aut Canonicum?

Respondit Lucius eius nominis III. in decretali, *cum autem 24. de iure patronat. quis eorum alteri præferatur, iudicio Episcopi relinquendum, si laicus fuerit, cui ius competit præsentandi, verum si Collegium vel Ecclesiastica persona præsentationem haberet, qui prior est tempore, iure potior esse videtur.* D

Huic quæstioni est hæc affinis, agnataque, Ecquid admitti eum oporteat, qui est à Patrono oblatus, de cuius tamen iure ambigitur?

Si est præsentatus ante litis contestationem, institui eum oportebit, non obstante quod lis superuenerit. Abb. in *cap. ex literis de iure*, Layman. *lib. 4. tract. 2. cap. 13. quæst. 8. num. 18.*

Ratio est, quod præsentatio, iuris sit patronatus quidam veluti fructus: at quod est in fructu, ei est debitum, qui ad eam diē rei fructiferæ possessor bonæ fidei extitit: quare ante decisam litem, præsentatum à patrono bonæ fidei, instituere Episcopus debebit, ac in collati sibi beneficij iure defendere, quantum per canonum Deique leges ei fas erit: ita A Laym. loco citato, eoque maior ac potior Alexand. III. *in cap. consultationibus 19.* his verbis: *Si quis Clericus ab ordinario iudice in Ecclesia fuerit institutus, ad præsentationem illius, qui eiusdem credebatur esse patronus, & postea ius patronatus alius euicerit in iudicio, institutus non debet ab ipsa, propter hoc remoueri, si tempore præsentationis suæ, ille qui eum præsentauit, ius patronatus Ecclesiæ possidebat, cum ex hoc, ei qui de iure debet habere, nullum in posterum præiudicium generetur. Si vero non possidebat, sed tantum credebatur esse patronus, cum non esset, poterit ab eadem Ecclesia remoueri.*

QVÆSTIO VI.

An Pontifex iuri Patronatus Laicorum derogare valeat?

Dico primò, *Laicorum iuri à Pontifice derogari posse*, sunt istius opinionis hi Patroni Couarr. *qq. practicar. cap. 36.* Lambert. *de iure Patronat. lib. 3. q. 9. art. 2.* Rebuff. *par. 1.* C *prax. rubrica de tertia parte signatura verbo, Necnon iuris patronatus.* Rationes autem, quibus est eius veritas innixa, præcipuæ sunt duæ.

Prima, est Ecclesia Romano Pontifici, eiusque prouidentiæ eredita, vt eam moderetur & regat, sunt ei ergo in hoc genere permissa omnia, quæ ad eius regimen opportuna videntur ac necessaria, eiusmodi est sæpe facta beneficij collatio alteri, quam qui est à Patrono laico præsentatus Ordinario, quod fieri à Pontifice cum nequeat, nisi eo iure abrogato, quod ei competebat ad præsentandum virum, meritis, & doctrina commendabilem: huic ergo iuri Patronorum derogare in vtilitatem Ecclesiæ Pontifici est permissum.

Secunda, vt est Ecclesia, in Pontificis Romani clientela, ita & facultates eius omnes, in quibus principem dignitatis sedem beneficia obtinent, *9. q. 3 can. cuncta per mundum.* At id non foret, si iuri Patronatus laicorum, derogare, ei non esset licitum, esset enim eius potestas omnis ad ius Patronatus Ecclesiasticorum redacta, quod est falsum. E

Dico secundò, *Derogationem non valere, si verbis sit ac clausulis concepta generalibus tantum*, Parisius *cons. 114.* Couar. *cap. 36. qq. pratic.* Lambertin. *loco ante citato.*

Ratio est, quod derogatio iuris Patronatus Laicorū, expressa esse debeat, vt de voluntate Pontific. certo constet, at communes loquendi formæ, vniuersæ, aut indefinitæ, speciatim & de nomine res non notant.

Nec est modò necesse iuri Patronatus Laicorum derogari, oratione ad id comparata & propria,

propria, sed Pontificem quoque significare oportet, quod ad Regem, Marchionem, aut Comitem pertineat, si est hoc ius forte de eorum numero, quæ ab huiusmodi sunt viris, ad bonum Ecclesiæ, de profanis, hoc est suis opibus, bonisque instituta. A

Dico tertiò, *Non videri esse è re communi Ecclesiæ, vt Pontifex iuri Patronatus laicorum ordinariè deroget, causa ita mihi asserendi vnica.*

Nempe quod Pontificem ea facere aut aggredi non sit vtile, quibus fidelium erga Ecclesiam charitas, aut rerum magnarum ardor in eorum animis, tepescat aut pereat: sequeretur id vero, si quod est in quæstione, quoties, & quando Pontifici esset placitum, à nominando idoneo homine Patronum impediret, opponendo eius iuri derogationem sua obicem. Quotus quisque enim est omnium qui vbique degunt hominum, tam propensa erga Diuos cœlites, eorumque religiones incensa voluntate, qui non spe laudis capiatur ac gloriæ? aut fundandis, dotandisque in eorum honorem Ecclesiis, operam quis dabit vnquam, si nominandi idonei hominis, Pontifice id occupante facere, nullam, aut non nisi raram, ac infrequentem fore sibi facultatem existimet? itaque non nisi cum iustissimæ eius rei causæ suppetunt, à Pontifice Patronorum iuri laïcorum derogari est consultum ac vtile. B C

Non valet tamen facta de beneficio tali collatio, nisi expressa eius iuris fiat in prouisione derogatio, Rebuff. in *praxi rubrica de tertia signaturæ parte, num. 6.* saltem conditionaliter ac hypotheticè, nempe *quatenus, aut si de illo exiftat*, alioqui prouisio est futura subreptitia. Idem ibid.

Dico quartò, *Tempora tamen esse aliqua, eaque non pauca, quibus absque derogatione talis iuris, beneficium à Papa ad quod nominandi idonei, ius laico vti Patrono competebat, conferri potest.* D

Primum est, cum Patroni consensus adest, nam cum de eius præiudicio agitur, illius iuri, si consentit, derogare quid est necesse? cum *postquam partes sunt concordes, quid ad iudicem?* vt est *in lege 1 parag. inde ff. de noui operis nunciat.*

Secundum tempus, in quo derogatione iuris Patronatus laïcorum non est opus, est, cum ad Pontificem deuoluta est collatio, quod accidit, cum intra quatuor menses à iure illis concessos, qui beneficium administraret, obtulerunt neminem, *cap. vn. de iure patron. in 6.* & Clement. *vn. de suppl. neglig. prælat.* E

Tertio, prouidet Papa sine derogatione, quando Patroni præsentarunt quidem, sed male, sed incassum, ac nulliter, quia tunc, quod se læsos querantur, non habent, cum officio suo sint functi.

Confirm. Iudicis delegati cessat auctoritas, *quando per se, vel per alium sententiam executioni mandauit, vel mandari præcepit, quia semel est officio functus*, vt est in decretali *in literis nona de offic. iudic. deleg.* cessabit ergo ac desinet, patroni ad præsentandum auctoritas, quando id fecit, sed culpa sua sine effectu ac nulliter.

Quarto, derogatione non est opus, cum beneficium sibi Pontifex pro potestate sepositum esse voluit, conferendum cui lubebit, vbi vacauerit.

Quinto, cùm Patroni permutationi consentire sine causa renuunt, facit absque eorum offensione Pontifex, quod ei in sacerdotiorum dispensatione, ratio faciendum eo tempore præcipit, Rebuff. supra.

Sexto, cum beneficium vacat in Curia per obitum, vt patroni tunc causa non agitur, ita nec consensus eius, aut iuris eiusdem derogatio postulatur, Staphil. *in literis gratiæ versu 3.* nec item cum Patronatus est mixtus, hoc est, ad Laïcos & Clericos indiuise pertinens, Rochus *de iure patron. verbo ius qu. 8.* quando ergo coniunctis suffragiis, Clerici Laïcique qui beneficio præsit, Episcopo offerre sunt soliti, (in quo casu patronatus est iuris mixti) sine eius derogatione conferri à Papa potest alter i, causa est in promptu. Enimuero cum res duæ inuicem iunctæ ad productionem rei cuiuspiam coeunt, eius quæ est inter eas præcipua, ratio est, præ cæteris habenda maximè: at Laïcis præstant Clerici: est hic ergo Patronatus pro Clericali habendus secundum Parisium *de resignat. lib. 2. qu. 4. n 50.*

quorundam tamen est opinio, ius hoc Patronorum, quod mixtum nominamus, etsi quoad priuilegia sit Clericale, laïcale tamen esse quoad derogationem, ita Federicus de Senis *cons. 66.* Rebuff. *de nominationib. q. 15. num. 7.*

Septimo, derogatione Pontificis nulla est opus, cum ius patronatus ex eiusdem est liberalitate aut priuilegio, non possidentis erga Ecclesiam charitate profectum, quia tunc causari Patronus non potest iniuriam sibi vllam fieri, cum secus quam fiat aliis, qui ex reditibus suis, bonisque patriis fundarunt Ecclesiam, ius nominandi idonei hominis ad beneficium sibi eripitur, cum nihil in eius bonum de suo contulerit, nec est metuendum, ne aliorum aduersus Ecclesiam charitas, eiusmodi de rogatione, ac sacerdotij vacantis collatione per Papam sine eorum consensu lentescat, cum intelligent, causam priori illi iustam fuisse nullam querendi aut nominandi ad beneficium, vtpote quæ nullo sit vero iure munita, quale duntaxat Ecclesiasticæ leges fundanti, ædificanti, aut dotanti Ecclesiam tributum volunt.

QVÆSTIO VII.

Ordinario præsentari à Patrono canonica lege quis debeat.

ASsertio prima, *Seipsum præsentare patronus non potest, nec immediatè, nec mediatè per alium*, sic Pontifex in cap. per nostras 26. de iure patronat.

Primo; quia inter præsentantem & præsentatum distinctio debet intercedere aliqua, qualis est nulla, cum seipsum quis nominat.

Quid? quod diuinis ingerere se officiis nemo debeat, quod id arrogantiam sapiat, nimiamque sui in ambiendis Ecclesiæ magistratibus præsidentiam, facit id tamen, quisquis ad Ecclesiastica munera irrepit, aut in hęc vltro se infert, ac inijcit.

Quæ causa cum cesset, vbi patronorum alter nominatur ab aliis, præsentationem sui ab his factam acceptare potest, Thesaurus *parte 2. praxis verbo ambitus cap.* 11. Sanch. *consil. lib. 2. cap. 3. dub. 74. & lib. 2. cap.* 2. *dub.* 28. nec enim ad Ecclesiæ se regimen intrudit, sed vncatus illud capessit, in quo quid est culpabile? quid quod honorum quos Ecclesia magnatum esse virtutum præmia voluit, ambitum oleat?

Assertio secunda, *Quemlibet modo idoneum præsentare patronus potest.*

Quia de certo ac definito personarum genere nihil ciuicæ leges, nihil canonicæ sanctiones præstituunt, indignos hæ solum, ac incapaces excludunt, scientia moribus que præstabiles Clericos, dummodo ad eam venerint ætatem, quæ obeundo muneri ad quod assumuntur sint pares, admittunt omnes.

Assertio tertia, *Peccat qui indignum Ordinario instituendum offert.*

Ratio est, quod sic Ecclesiam in discrimen vocet, quod fideles, si quos hæc forte eius curæ creditos esse volet, periculo magnorum casuum, quasi Ditis hostiam exponat ac immolet, quæro enim, an qui literas nescit, an qui moribus est, vitaque infamis, commissam sibi plebem, ad bonarum studia artium exemplo concitare suo valeat? an eurrentem, & incitatam retrahere à vitiis, oratione sua cohibere ac reducere, ignorantē monitis implere salutaribus possit? Ecclesiam autem, si est nullus, si domi forisque propter vitæ turpitudinem contemptus, quando & quomodo ab hostium violentia defendet? qua arte lapsam eriget? quomodo ne aliena impressione corruat impediet? bona autem beneficii, si seipsum regere, si subsilientis reprimere ani-

A mi impetus sui nequit, quomodo, & quam fructuose reget? non vacat ergo crimine, qui ea indignum prouincia, ad Ecclesiasticæ gubernacula Reip. saltem remotè admouet, cum scilicet præsentando Ordinario, qui instituatur beneficio, quod possessore vacat.

Præsentantis autem scienter, à natura, aut arte non satis ad eius regimen instructum, pœnæ sunt variæ.

Prima est, præsentationis pro ea vice priuatio, *cap. cum in cunctis 7. de elect.* Thesaurus *par. 2. praxis ver. patronus cap. 6.* B Lambertin. *de iure patron. lib. 2. q. 10. art. 4.* Barbosa *in cap. cum in cunctis num. 36.*

Secunda pœna est, suspensio à beneficiis, quæ patronorum Ecclesiasticorum tantum est propria, non item Laicorum.

Ratio est, quod qui sciens ad beneficium indignum eligit, decreto Later. Concilij sub Alexand. III. vt est *in cap. cum à cunctis 7. de elect.* à beneficiis suis fit suspensus, sed qui nominat eligit, Thesauri opinione loco proxime citato, & in *ver. electio cap. 3. num. 6.* Sayri *lib. 4. de Censur. cap. 15. num. 11.* Riccij *in praxi resolut. 1441.* ergo, &c.

C Est autem hæc pœna latæ sententiæ, vt Sanch. asserit consiliorum *lib. 2. cap. 1. dub. 6. num. 16.* & de iis tantum beneficiis, quæ male nominans in ea Ecclesia possidet, ad quam per eum facta est indigni nominatio, aut electio, Thesaur. *ver. electio cap. 3. num. 1. versu item aduerte.* Similiter est pœna priuationis ad nominandum, seu iuris ad præsentandū pro ea vice, latæ sententiæ, ligatque antequam declaretur incursa, Thesaur. ibid. cum enim factum hominis ad sui exe-D quutionem non exigat, sitque leuis, vt pote ferenda ea vice tantum, Romani Pontificis subsellia, forumque adeundum ideo, quis putet?

Assertio quarta, *Patronum, antequam nominet, nosse oportet eum quem Episcopo offerre animo destinat, his instructum rebus esse, quibus qui caret, errori in Sacramentorum vsu, ac procuratione mentitum patet.* Sane certo se peccandi periculo obiicit, eius præsentatione hominis, qui pessimis suis factis ac consiliis, pessundabit Ecclesiam, cum enim oblatus à Patrono, refutari ac reiici, ab E Ordinario nequeat, nisi aperte sit omnimumque confessione incapax: offerenti vt causæ, tribuendæ plagæ erunt vulneraque omnia, quibus ex præpostero istius regimine, affligetur res communis priuataque fidelium.

Esse autem aliquem, Ecclesiæ magistratu non indignum, Patrono constare potest, tam Academiarum, in quibus ætatis partem suæ studendo, aut docendo posuit, quam suorum testimonio popularium, quibus est notus. Ipse quoque de eius scientia, doctrinaque iudicabit

bit ex concionibus, si quas ad populum habuit, sicut de vita moribusque, ex fama communi, plebisque sensu cum qua vixit, negotiis quæ gessit, opinione virtutis, quam dictis suis ac factis in ciuitate, vbi habitat, nullo aut paucis reclamantibus, collegit, Legendi Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 12. num. 56.* Regin. *cap. 15. num. 205.*

Vltima Assertio, *Peccat Patronus Ecclesiasticus, præsentando minus idoneum, cum haberi dignior potest.*

Sunt huius Assertionis præsidia præcipua duo, Concilij auctoritas ac ratio, habetur illa quidem in *sess. 24. cap. 18. Si iuris patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopum, & non alium pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit, Episcopo præsentare teneatur, vt ab eo instituatur.*

Ratio est duplex, prima, quod officium patronus non faciat, cum digniore præterito, idoneum sibi tantum postulat, ac ordinario instituendum præsentat, his enim legibus præsentandi ad beneficium, cuius est fundator ac Princeps, ei ab Ecclesia potestas est facta, vt non nisi digniorem, ac dignissimum, ad id eligeret, (nam quis credat ius nominandi, vlli Patrono, tam liberum, ac latè patens, concedi ab Ecclesia, vt in eius sit arbitrio, quando & quoties erit collibitum, nominare quemcunque, etiam minus idoneum?) à qua tamen pactione eum recedere nominatione indigni, aut minus idonei quis non videt?

Ratio altera, est ab incommodis petenda, quæ in Ecclesiam redundare est necesse, nominatione minus apti, quorū cum Patronus remota sit causa, ab his abstinere debet, hæc vitare, ne qua ad eum culpæ labes, maculaque ex ea nominatione perueniat.

Est autem in Assertione Ecclesiastici facta mentio, nam Laïco satis esse ad præstationem officij, si idoneum, qui defuncto subrogetur, nominet, indicant pauca hæc ex Trid. Concil. petita verba, in *sess. 24. cap. 18. Quod si ius Patronatus Laicorum fuerit, debet qui à patrono præsentatus erit, ab iisdem deputatis, vt supra, examinari, & nonnisi idoneus repertus fuerit, admitti.*

Quæ similiter locum habent in Ecclesiastico, quando ex certa vrbe, gente, Collegio, familia, quis est vacanti præficiendus beneficio, nam tunc est satis ad fugam culpæ, eum beneficio dignū esse, nisi forte plures è certo cœtu, cui voluntate fundatoris, ad beneficium ius est ac aditus, meritis, doctrinaque impares se offerrent, nam tunc præ digno, dignioris habenda esset ratio, cui tamen anteferri si contigerit, erit facta ei beneficij collatio valida, non tamen licita, valida quidem, quia nusquam rescindi præcipitur, nusquam inanis reddi ac irrita. Illicita verò, quia secùs quam Concilium præcipit, est de digno facta, digniore omisso.

QVÆSTIO VIII.

Præsentantis Patroni quæ sint culpæ.

In multis patronum peccare posse, vt ipse non dicam, res ipsa per sese loquitur. Et quidē culpa non vacat, cum hac lege, seu conditione ab eo eaq; tacita vel expressa ad beneficiū nominat, vt ab eo transferatur in alterū, vel vt præsentatus, fructus beneficij omnes vel eorum partem ad vtilitatem aut arbitrium præsentantis, aut alterius traducatur, vel pensionem illi, vel illis, quibus patronus ipse voluerit, tribuat Pius V. in Bulla 8. *quæ incipit intolerabilis.*

Secundo peccat, ius ipsum patronatus certo distrahens pretio, vel in aliū pro re temporali, quouis modo, aut titulo transferens, Thesaur. 2. *par. prax. ver. simonia cap. 8. num. 1. & eod. cap. 2. nu. 10. versu sufficit autem.*

Ratio est, quod ius patronatus antecedenter rei spirituali sit annexum, vt est in decret. Alexand. III. *de iure 16. de iure patron.* ergo eiusmodi quod vendi sine Simonia nequeat.

In cuius culpæ pœnam, tam recipiens quam vendens, ipso facto, isto sunt iure priuati, fitque Ecclesia, sic à Pattonis eorumque iure libera, vt deinceps, qui instituere poterat, habeat & collationem liberam, *cap. quia Clerici 6. de iure*, in quo est, *aduocationibus acquisitis prapostere, hoc est pretio, appellatione postposita spoliandos esse.*

Peccat tertio, qui patronatum cum re temporali commutat, aut qui rem, bonaque, quibus est annexū, pluris, seu maiori pretio eius occasione distrahit, Sanch. *lib. 2. consil. cap. 3. dub. 79. nu. 3.* ratio eadem quæ superioris conclusionis, rem enim spiritalem addicere pretio, non caret Simoniæ vitio.

Excipiunt aliqui tempus illud, quo res momenti admodum exigui, daretur pro eo iure, nam ex eius leuitate præsumitur gratis dati, non autem vt pretium, secus sentiendum foret ac dicendum, si daretur vti merces, aut commensuratum ac æquale quidpiam ei in valore.

Peccat quarto, qui indignum de beneficio prouideri vult ab ordinario, cui illum instituendum præsentat.

Causa est, quod sic Ecclesiam patronus prodit, officium ex fide non facit, prodit, quia eam ignauo ac inscienti regendam tradit. Officium negligit, quia quod est tacite pollicitus, cum ei præsentandi ad beneficium, facta est ab Episcopo potestas, mortuo beneficiario dignum non subrogat.

Peccat quinto, qui ius patronatus sui, in perpetuum, vel ad tempus diuturnum, sine sui Capituli consensu, & sedis Apostolicæ licentia speciali, Laïco subiicit, habet id canon *hoc consultissimo* 2. *de reb. Eccles. non alienand. in 6*. secus facientium pœnæ duæ: prima suspensio ab officio, eiusque administratione in prælato, non item in alio, *cap. hoc consultissimo citato*.

Secunda est, excommunicatio, quæ nulli tamen est reseruata, *cap. Generali constitutione 13. de elect. in 6* quæ tamen vt incurratur, duo requiri in delinquente, dixit Gregor. X. in citata decret. Primum est, iuris patronatus, seu custodiæ ac aduocatiæ vsurpatio. Alterum bonorum Ecclesiæ, seu locorum Ecclesiasticorum vacantium occupatio, Suar. *de censur. disp. 23 sect. 4. num 6*. Thesaur. 2. *par. prax. ver. vacantia cap. 2. versu nota primo*.

Numerari quoque debet in pœnis, quod pacta conuenta de subiectione iuris patronatus à Prælatis cum Laïco facta, decreto Lugdun Conc. sub Greg. X. nullarū sint virium, canon sic habet. *Contractus autem omnes etiam iuramenti pœnæ vel alterius cuiuslibet firmitatis adiectione vallatos, (quos dictis talibus alienationibus sine huiusmodi licentia & consensu contigerit celebrari) & quidquid ex eis secutum fuerit, decernimus adeo viribus omnino carere, vt nec ius aliquod tribuant, nec præscribendi etiam causam pariant*.

Sexto peccat Patronus, cum bona Ecclesiæ, fructus, iura, emolumenta per se vel alium, vi, aut metu incusso, in proprios vsus conuertit, aut illos vsurpare præsumit, & tandiu excommunicatus manet, quandiu occupata Ecclesiæ non redhibet nec à Romano Pontif. absolutionem obtinet, *Quod si eiusdem Ecclesiæ patronus fuerit, etiam iure patronatus, vltra prædictas pœnas eo ipso priuatus existit*, Trident *sess. 22. cap. 11. Clericus vero qui nefandæ fraudis, & vsurpationis huiusmodi fabricator, seu consentiens fuit eisdem pœnis subiacet, necnon quibuscunque beneficiis est priuatus, & ad alia inhabilis efficitur*, Trident. ibid.

QVÆSTIO IX.

An beneficia quæ iuris sunt Patronatus Laici, permutari possint sine Patroni consensu.

Posse existimant hi auctores, Stephan. Caiet. *in repetit. canonis vlt. de electione in 6*. Fridericus *tract. de permutat. q. 24*. rescindi tamen ac super eiusmodi permutationibus pacta vtrinque inita, auctoritate Iudicis irrita reddi posse, intra id tempus quod est Patrono ad præsentandum iure concessum.

Vera sententia explicabitur assertione duplici.

A Prima Assertio, *Quæ beneficia, iuris sunt Patronatus laici, extra necessitatem resignari, aut permutari sine Patroni voluntate ac assensu non possunt*: Ita Doctores nec pauci, nec obscuri, Couar. *cap. 36. practicar. qq. num. 9*. Azor. *to. 2. lib. 7. cap. 25. q 4*. Less. *lib. 2. cap. 34. n. 193*. Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 13. num. 24. Corollar. 3*.

B Probatur, Iure suo priuari nemo debet sine culpa aliqua sua, sed Patrono laïco, in accepti beneficij memoriam ab eo, aut eius antecessoribus fundatione Ecclesiæ, ius ei Episcopi ac Papæ voluntate conuenit præsentandi ad Sacerdotium, quod tum forte vacat, quod ei tamen permutatione, sine eius voluntate ac consensu facta eripitur: ergo cum iniuria.

Secundo, tam boni publici, quam priuati Patronorum interest, ad regimen beneficii à se fundati, admitti hos tantum, qui sint tam virtutum, quam doctrinæ laude qua

C præstant, iis grati: at euenire secus posset, si resignatione in fauorem tertii, aut permutatione beneficii quod est in illorum iure, eius possessori fas esset, prædictis patronis ante non consultis, aut etiam dissentientibus, istud per permutationem aut cessionem alteri regendum dare.

Dixi *in fauorem*, quia cum est renunciatio simplex, Patronum non necessario consulendum crederem, quia ius ei tum suum manet integrum, ac illibatum, nec minus tunc, quam cum vacat per obitum, beneficio præsentare potest idoneum.

Dixi 2. *Cum beneficium quod permutatur est iuris Patronatus laici*: nam si Patroni erunt Ecclesiastici, & permutatio in manibus Pa-

D pæ fiat, aut Legati à latere, erit hæc sine Patronorum assensu valida, nec iis postea contradicentibus rescindenda, Sanch. *Consil. lib. 2. cap. 3. dub. 15*. Enimuero cùm Romani Pontificis sit in Ecclesiam, eiusque fortunas ac bona summa auctoritas, arbitrio ille suo, de beneficiis quæ iuris sunt Patronatus Ecclesiastici, statuere iure potest, eique derogare vt est dictum antea.

Quid si Patroni sint mixti, hoc est partim Laïci & Clerici?

Respondend. ne tunc quidem de beneficio à compermutantibus fieri quid posse,

E quod sine Patronorum assensu fit ratum. Nam cum Ecclesiastici quoad hoc censeantur laïci; quæ illorum sunt priuilegia propria, Ecclesia cum illis communicat, ne per eorundem, hoc est Ecclesiasticorum coniunctionem damnum ferant: quare facienda per eos præsentatio, non quadrimestri clauditur, vt eam claudi constat, cum soli nominant, sed ad semestre, quod Clericis ad præsentandum tempus datur, extendi est certum, vt ex dictis ante patet.

Dixi tertio, *extra necessitatem*: nam si necesse erit beneficium certo cuipiam dari, eo quod præter eum non sit alius qui Ecclesiam in dubiis suis iuuare temporibus valeat, aut hæreticis, opibus, potentiaque obsistere, vt hunc ei præfici velle Patronus debet, ita & cogi si renuat.

Addunt aliqui non modo cum est necesse, inuito Patrono permutationem ab Episcopo de patronato beneficio admitti posse, sed etiam cum est Ecclesiæ, ac fidelibus vtile, sic Rebuff. *in praxi benef. titulo de permut. num.* 21. Lupus *rubric. de donat. parag.* 22. *num.* 6. Rebuff *3. par. signaturæ verbo Nec non iuris patronatus num.* 41.

Ratio est, quod bonum commune, priuato antestet, vbi ergo multorum in permutatione aut resignatione patronati beneficii agetur salus, eam probare imo & præcipere Episcopus auctoritate qua pollet; Patrono inuito licet ac repugnante poterit.

Assertio 2. *Permutatio absque Patroni consensu facta, aut est ipso iure irrita, aut petente patrono rescindenda.*

Pro prima parte stant hi auctores, Rebuff. *in praxi benefic. titulo de permutat. nu.* 21. Lambert. *de iure patronat lib. 2. par. 1. q. 6. art. 6. num.* 6. Bellamera *decis.* 279. ratioque ipsa. Nam in permutatione beneficij, interuenit vera vacatio, aliter dari compermutanti non posset, reperitur & vera institutio, seu eius sic vacantis collatio: sit pro argumento, quod beneficia permutari in eius manu oporteat, qui eorum est collator, cuius rei haud dubie, vnica est hæc causa, quod vacent cum permutantur, eaque à collatore compermutanti conferri debeant, sitque proinde intrusus, qui ad ea, illo nesciente ingreditur. Sed est institutio seu collatio beneficij quod est iuris patronatus laici, sine patroni consensu facta, iure irrita decreto Tolet. Concilii 9. *can.* 2. quod exceptum à Gratiano in causam 16. *q. 7. can.* 32. est translatum, his verbis: *Quod si spretis eiusdem fundatoribus, rectores ibidem præsumpserit Episcopus ordinare, ordinationem suam irritam nouerit esse, ad verecundiam suam, alios in eorum loco, quos iidem ipsi fundatores condignos elegerint ordinari.*

Pars altera, de permutatione irritanda ad patroni contempti postulata, defenditur à Lambert. proxime citato, *num.* 62. *&* 64. & probatur.

Passus iniuriam, de ea queri potest apud iudicem, ab eoque petere eius auctoritate vt tollatur, at patrono irrogatur non modica, cum se inscio, sæpe reclamante, & inuito, beneficium ad cuius præsentationem ius habet, permutatur cum alio: sic enim iure suo, contra fas æquumque priuatur, est hæc ergo tollenda, ne se æquitas læsam dicat, tolli autem qui potest, nisi Patrono in antiqui sui iuris
A possessionem, vsumque reuocato? reuocari autem posse quis credat, nisi facta ei nominandi idonei hominis facultate, aut nominare, nisi permutatione cui assensum non præbuit rescissa? est hæc ergo cum faciendæ aut factæ manus non dedit, irriranda.

Valere hanc tamen etsi non detur, dixere Rebuff. *in praxi 3. parte signaturæ verbo necnon iuris patronatus num.* 43. Rochus *de iure patronat. verbo honorificum q.* 3. Bellamera *consil.* 6. Couar. *qq. practicar. cap.* 36. *num.* 9. quæ est
B etiam opinio Sanch. *lib. 2. consil. cap. 3. dub.* 55. nituntur hac ratione. Contra legem humanam repetita actio, eam euertit, ac obliterat, sed Episcopis (inquiunt hi auctores) est in more, Patroni voluntate ante non tentata, factam de beneficio iuris patronatus Laïci, permutationem admittere, lex ergo Concil. Toletani, quæ eam ad institutionem requirit hac Antistitum consuetudine, illi vt patet opposita, esse in vsu desiit, valebit ergo beneficij quod est iuris patronatus Laïci, admissa permutatio sine consensu Patroni.

Est hæc opinio probabilis, si vera sunt quæ
C de consuetudine, per Episcopos in permutationum materia inducta, eius auctores ac patroni commemorãt. Prior tamen, vt canonicis legibus magis consentanea, est in praxi, sequenda.

QVÆSTIO X.

Ius Patronatus transferri patrono in alium an possit, & quomodo?

D POsse non est dubium, idque successione, donatione, permutatione, & venditione fieri consuesse, dicunt qui de hoc Patronorum perhonorifico iure edidere commentarios: Abbas *num. 3. de iure patron.* Sylu. *verbo ius Patron. q.* 4. Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 13. q.* 9. Glossa in *cap. cum seculum de iure patronat.*

Et quidem successione ad hæredes transit tam masculos quam feminas, nam quid æquius, quam vt qui hæreditatis onera suscipit, quæ ex ea nascuntur cõmoda sentiat? ergo cum hæres parentis loco ac nomine contra-
E cta ab eo omnia dissoluere debeat, quod tamen onus est non leue, eum sane facultate subrogandi in defuncti locum idonei hominis, qui beneficium eius possideat, gaudere ac lætari conuenit.

Nec modo filius, aut è consanguineis aliquis, cui ex intestato debetur hæreditas, sed & extraneus quilibet, in ius defuncti Patroni testamento potest ingredi, vt patet, eum qui naturæ concedit, in rem suam, bonaque vocare queat quem lubet, si tamen ad plures, ius patronatus sui pertinere voluit, vt hi plu-

res in vnius locum succedunt, ita vnam in præsentatione vocem habent, vt est decisum in Clement. 2. *de iure Patron.* Possunt tamen pacisci inuicem si volunt, vt eorum alter vno anno præsentet, alius alio,

Secundo, donatione ius hoc transit in alium, nam rerum suarum quilibet vt est Dominus, ita eas, si non est hæc eius potestas impedita legibus, aut Principis voluntate, trāsferre potest in alterū, de quo in præsenti materia est decretalis Alexand. III. 14. *de iure*, in hæc verba. *Ex insinuatione Clerici accepimus, quod cum et frater eius, ius patronatus, quod in quibusdam Ecclesiis habebat, liberaliter contulisset, eas, &c.* id enim cum Pontifex non arguat, nec Clericum istius iuris incapacem asserat, hoc gratis ac liberaliter Pontificis opinione ac sensu, donari posse quis non videt?

Est hæc tamen donatario tenenda cautio, vt Episcopi de eo recipiendo consensum habeat, si erit Laïcus aut Communitas non sacra, aliter donatio omni iure futura est nulla ob eam causam, quod ad eius officium pertineat, videre ne quando in eo rerum statu, constituatur Ecclesia, in quo damnum sit passura verisimiliter. Accidit id vero sæpissimè, cum laïco, aut Communitati non sacræ datur patronatus nesciente Episcopo, aut ne fiat reclamāte quàm potest acriter ac valide. Fac enim eum viro Principi aut alteri valde gratioso in Rep. testamento tribui, quàm frequentes hic turbas, quam graues in Ecclesia ciebit motus? nam si ignarum Episcopo instituendum offerat, si petitum ex aula male nominatum, vt illum Episcopus repellere non audebit, quia Princeps institui præcipit, quia Ecclesiæ vacanti præfici, ita institutus hanc non modicis ignauia sua ac improbitate detrimentis complebit.

Potissima huius rei, est hæc causæ, quod Laïcus de se non sit iuris patronatus capax, est enim spiritale antecedenter, ac ad regimen Ecclesiæ ordinatum saltem remotè, nam inter cætera Patroni munia, non est istud extremum, offerre Episcopo, quem administrando beneficio cum auctoritate præficiat: at non est Laïcus ad id idoneus, nisi concessione Papæ Episcopi aut Ecclesiæ, quæ suæ partem prouinciæ, munerisque in regenda Ecclesia, in eum deriuet, est hæc ergo necessaria, iurisque patronatus in Laïco efficiens causa.

Id psum expresse habet Alexand. III. in *decretali quod antē 5.* his verbis: *nisi consensus Episcopi accesserit, nihil agi videtur, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare.*

Quid si ius suum in Collegium Canonicorum, aut Monasterium patronus transferat, sibique in eo non laïcum, sed Clericum A aliquem subrogatum velit?

* Mea non est modò, sed Alexand. quoque III. responsio in *cap. illud 8. de iure patron.* & Bonifacij VIII. *in cap. 1. eiusd. tituli in 6. quod si laicus ius patronatus Ecclesiæ sibi competens, eidem, vel alteri Ecclesiæ, seu loco religioso duxeris conferendum, huiusmodi collationē (quamuis absque assensu fuerit facta) efficacem esse censemus.*

Permutatione denique ius Patronatus transfertur, cum sit eius commutatio cum alio, nam rem spiritalem dari posse pro alia eius B generis, sine simonia, communis est Doctorum sententia, Lambertini *de iure patron. lib. 1. par. 2. q. 3. art. 2.* Sanch. *lib. 2. consil. cap. 3. dub. 88.* ergo & patronatum vnum, vice alterius, vt sit tamen rata, firmaque eiusmodi permutatio inter Laïcos facta, Episcopi facultas est necessaria, quia interest Ecclesiæ patronum habere, qui eius commodis bonoque non obsit, cuiusmodi an sit futurus, cum quo iuris fit permutatio, iudicare solius est Episcopi.

Quid? quod sine Episc. facultate rerum Ecclesiæ prohibita sit alienatio canonica lege? at est omnis permutatio, certi iuris alienatio, C non est ergo patronatus permutatio cum alio, sine Episcopi commeatu licentiaque licita.

Quid si vnus idemque, templorum esset patronus plurium? iusque ad ea præsentandi, adhuc superstes suis hæredibus daret ac liberis, essetne tum Episcopi necessaria venia, vt patri bene de liberis mereri fas foret? Nequaquam quia cum est diuidenda hæreditas, non eius consensus, ac facultas, vt sit eiusmodi diuisio rata ac valida, requirēda est necessario, at est Patronatus, hæreditatis pars nō infima, eaq; agris, castris aut domibus anne- D xa, ergo vt hæc domus, hoc castrum, à Patre huic hæredi legari, eoque mortuo à cohæredibus concedi sine Episcopo, conscientiæ illæso iure possunt, ita & patronatus qui his est adiunctus, seu ius nominandi ad vacantem Ecclesiam: Ita Lambert. *lib. 1. par. 2. q. 6. art. 2. num. 5.*

Vltimo transfertur ius patronatus per accidens, seu accessoriè, vna cum bonorum vniuersitate quæ alicui venditur aut datur in E feudum, *cap. cum seculum de iure.* Quanquam & hoc nomine intelligi soleant castra, villæ ciuitas, hæreditas, seu bona quæ hæreditate acquiruntur in quibus non modo res temporarias, sed spirituales quoque contineri dicit post Abbatem in *cap. ex literis de iure*, Laym. *supra num. vlt.* Villa ergo vendita vel castro, in quo est Ecclesia cuius venditor est patronus, cum his quoque accessoriè in emptorem ius patronatus transit nisi excipiatur.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

An quando ſunt plures patroni, requiratur vt omnes in vnum conueniant.

NEquaquam, quia eſt id moraliter impoſſibile, & tamen Eccleſiæ prouideri de miniſtro, qui eam gubernet, ac regat, eſt neceſſe, ne ergo ei quid accidat, interim dũ patroni inter ſe, ſuper præſentando digno conueniunt, ſi conceſſum eis ad id tempus labatur ac effluat, antequam aliquem nominent, eorum vices ſupplebit Epiſcopus. Quod ſi diuiſi ſententiis aliquos quidem præſentent, ſed diuerſi diuerſos, qui erit à maiori eorum parte oblatus, is erit anteſerendus cæteris, Lambertin. *lib.2.par.3.q.4.art.1.* Sylu. *in verbo ius patronatus q.12.*

Quid ſi præſentatus à maiori parte, minus ſit dignus alio qui offertur Ordinario?

Reſpondend. prioris hoc eſt minus digni, ius eſſe quam dignioris potius, proindeque iſti illum præponi oportere. Sanch. *li.2.conſil. cap. 3. dub. 6. & dub. 100. eiuſd. capitis & lib.*

Ratio eſt, quod Ordinario à patronorum abire voluntate, non liceat, cum dignum ei inſtituendum in demortui locum offerunt.

Quid ſi Patronorum pars maior Eccleſiaſtici magiſterij incapacem, hoc eſt iis deſtitutum qualitatibus præſentet, ſine quibus ad beneficium rite adminiſtrandum aptus cenſeri nullus poteſt?

Reſpondend. tunc præſentationem digni, à minori factam parte, ratam fore, proindeque ab Epiſcopo admittendam, ſi qui indignum obtulere, intra tempus iure ad præſentandum illis conceſſum, ſubrogauere neminem.

Ratio eſt, quod præſentationis, quam iura improbant vt inanem, nulla ſit habenda ratio, at præſentare indignum, peræque eſt ac nullum, ergo ſi oblatus tum à maiori parte, ei poſtponitur, quem minor virum bonum ac regere beneficium idoneum præſentauit, de vi, aut facta ſibi in eo ab ordinario iniuria conqueri non poterit.

Quid ſi vota ſua Patroni æqualiter diui dant duoque de illis, vnum aliquem præſentent: alij duo alium?

Reſpondend. in Epiſcopi iure tunc eſſe, de duobus eligere quem volet, Sylu. *verbo ius patronatus q. 8.* Vaſq. *in opuſcul. tract. de benefic. dub. 5. num. 16.* niſi forte eorum alter de ea gente, aut familia foret, ex qua ſundator peti beneficiarios voluit, nam tunc ei beneficium, ſi eſt dignus, negari iuſte non poſſe, auctor eſt Papon. 3. *notariorum lib. 2. tit. de deuolutionib.*

A Extra hunc caſum, de duobus præſentatis Epiſcopo, optare quem volet, eſt liberum.

Primo, quia cum patroni, patroni ſint in ſolidum, habendi ſunt eodem loco omnes, quo vnus, cum ergo ſua vota diuidunt, nec eundem omnes eligunt, ſed duos, perinde faciunt ac ſi ſucceſſiuè eorum vnus, duos ordinario inſtituendos daret. Id verò ſi Laïcus faceret, enimuero poſſet tunc Epiſcopus, de duobus eligere, qui magis ad ſtomachum ipſi faceret, vt eſt in *cap. cum autem 24. de iure patron.* ergo, &c.

Secundo, poteſtatem habet Epiſcopus ordinandæ B Eccleſiæ, hoc eſt beneficij conferendi cui placet, cum inter ſe Patroni de præſentando capaci non conueniunt, Alexand. III. in *cap. de vero 12. de iure.* At in eundem vt ſupponimus patroni non conſentiunt, cum hunc iſte, illum ſibi alius nominandum exiſtimat: ab his ergo tum adminiſtrandæ Eccleſiæ, hoc eſt præficiendi vacanti beneficio digni hominis, ius ad Epiſcopum redit.

Dixi *cum laicus* in ſententia non perſeuerat, C ſed modo hunc, modo illum nominat. *Nam ſi Collegium vel Eccleſiaſtica perſona præſentationem haberet, qui prior eſt tempore, iure eſt potior* Lucii III. teſtimonio in decret. *cum autem 24. de iure patron.* Idem ſentiendum primo, cum præſentans eſt de fundatoris ſobole genteque: nam tunc ab eo electum, ſibique præſentatum, præferre Epiſcopus cæteris debet, eumque ſi dignus eſt, admouere Eccleſiæ vacuæ rectorem, Sanch. *lib. 2. conſilior. cap. 3. dub. 101. n. 4.*

Nec eſt ſimiliter in poteſtate Epiſcopi, eligere D de duobus præſentatis arbitrio ſuo alterum, quando ſunt hi inæqualis inter ſe meriti: nam tunc minus digno præferendus eſt dignior: eius item præ alio, habenda eſt ab ordinario ratio, qui ab eo patronorum eligitur, ſibique inſtituendus proponitur, qui plus reliquis ad ſundationem beneficij contulit, aut qui in maiore hæreditatis, aut villæ parte, cui ius eſt patronatus annexum, ſucceſſit, Sanch. ſupra.

Verum enim (inquies) quid ſi patronus vnus de multis defuit? quid ſi factæ de vno aliquo, præſentationi non conſenſit?

Si ſe Patroni ad præſentationem habent E vt Collegium, & Capitulum, per modum vnius, ad monendi erunt officii, & ad ſtatam diem, qua beneficio præſentare eos eſt neceſſe, vocandi, ſi vel eorum vnus fuerit contemptus, facta ab aliis præſentatio erit irritanda, Innoc. III. in pari cauſa, *cap. quod ſicut 28. de elect.* ſunt hæc verba. *Si Miridinenſ. Epiſcopus & Abbas Mellifontis qui intereſſe debuerant, non contempti fuerunt, ſed ad electionem vocati, ſiue nequiuerint, ſiue noluerint ad electionem celebrandum accedere, ipſo-*

rum absentia non potuit electionem impedire. Quod si eos vocatos non fuisse constiterit, sed contemptos, infirmanda erit electio penitus, taliter celebrata, nisi propter bonum pacis curauerint consentire.

Enimuero cum præsentatio sit imperfecta quædam electio, vnius de patronis neglectus, ac omissio, integra est ac totalis præsentationis per alios factæ irritatio, quod enim tum fit ab illis, fit vt ab vno perfecto corpore, fuis autẽ absolutum numeris esse hoc nequit, cum membrorum alterum corpori deest ad complementum.

Quare *cum in Ecclesiis, canonicorum receptio, aut prabendarum vel beneficiorum collatio, imminet facienda, absentes canonici (si commode fieri valeat) sunt vocandi, nisi consuetudo habeat eos ad talia non vocari: alioqui quod in eorum absentia fieri contigerit, eis instantibus irritari debebit*, Bonifac. VIII. *in decret. cum in Ecclesiis 33. de præb. in 6.* & extra *in cap. dilecto 35. de elect.* habetur electionẽ (*omnibus qui in prouincia sunt conuocatis*) faciendam esse, vt fit rata: ergo cum præsentationis par sit & eadem, quæ electionis ratio, vt ista est inanis ac nulla, omnibus quorum interest, non vocatis, ita & illa.

Per modum vnius dixi, Nam si singuli seorsim præsentent (vt accidit, cum à Parochianis præsentandus est ad Parochiam vacantem Parochus) aliquorum de illis omissio, non est præsentationis factæ à maiori Parochiæ parte, rescissio, seorsim enim posse singulos præsentare, non vocatis aliis, docent Frederic. *concilio* 102. Calderin. *consil. 9. & 15. de iure patronat.* insuper ius suum aliis compatronis illæsum manere, præsentandi eundem vel alium.

QVÆSTIO XII.

Explicantur dubia quædam in hac Patronatus materia occurrentia.

PRimum, *An super beneficio, quod sit iuris Patronatus Laici, possit sine Patroni consensu pensio imponi?*

Posse Papæ auctoritate, dixit Sanch. *lib. 2. consil. cap. 3. dub. 58.* quæ mihi opinio, probabilis videtur, ac sequenda ob has causas.

Est patrono id tantum vi iur's sibi concessi ab Ecclesia debitum, ne à viro capaci ac idoneo nominando impediri valeat, ac non impeditur, etsi eo si minus inuito ac repugnante, certe non consentiente, beneficio cuius est patronus, imponatur pensio, nam ius eius, potestasque ad nominandum, semper illi integra, illæsaque perseuerat, sic Rebuff. *in praxi benefic. 3. par. signatura verbo nec non iuris patronatus num. 38. & 48.*

Secundo, etsi Papæ voluntate ius Patronatus Laïco ob præclara sua in Ecclesiam merita competat, non tamen idirco perit, cessatque Pontifici potestas in beneficia Ecclesiæ omnia, horum enim *plenaria dispositio ad illum noscitur pertinere, ita quod non solum ipsa cum vacant, possit de iure conferre, verum etiam ius in ipsis tribuere vacaturis*, Clem. III. *cap. licet Ecclesiarum 2. de præbend. in 6.* hæc ergo Pontifex cum volet, eritque ad Dei gloriam, Clericique bonum, pensionis soluendæ ea quot annis onere grauare poterit, Gabr. Vasq. *de benefic. cap. 2. dub. 13. parag. 1.* Gigas *de pensionib. q. 23.* Couarr. *tom. 2. practicar. cap. 30. num.* 10. Lessius *lib. 2. cap. 35. dub. 36. num. 127.*

Super beneficio tamen à patrono Laïco dependente, vel regiæ nominationis, absque illius, & Regis consensu impositam, Gallia reprobat, de quo recepta in omnibus eius tribunalibus, huic mori consentanea iudicandi forma, fidem facit. Meminere vtriusque Charondas in *memorabil. lib. super verbo pensio, & in lib. 2. Pandect. tit. 9. circa fin.* Bleyan. *de pensione beneficiali num. 38. litera T. ad margin.*

Addunt Chenut. ad Papon. *in lib. 3. tit. 5. arresto 6. in fine*, Choppin. *in lib. 2. de donatio. titulo 10. num. 15. & lib. 3. de sacra polit. titulo 2. num. 13.* Forgetus *in tract. de pensionib. num. 5.* de consensu Regis extare debere testimonium, exaratum literis, eumque ab illo impetrandum per libellum supplicem, quem nos, *placet*, appellamus: aliter afferenti pensionis annuæ ius sibi benignitate Regis super patronato beneficio competere, non credi.

Vtut sit de Gallia, certe constat, iuri patronatus Laïcorum, cum fructuum beneficij pars altera, pensionis nomine Clerico datur, derogandũ esse à Pontifice, in iis locis, vbi pro potestate qua pollet, de beneficiis, eorumque reditibus arbitratu suo disponit, vt asserunt Gigas *de pensionib. q. 24. & Couar. to. 2. practicarum cap. 36. num.* 10. quod eum tamen in Gallia & Hispania solitum non facere, scribunt Couar. & Carol. Parisiens. *de public. resignat. num* 226.

Dubium secundum, *An seruitium aliquod, aut censum exigere Patronus possit ab Ecclesia quam fundauit.*

Patrono ad inopiam redacto, ex beneficio cuius est auctor ac fundatione parens debetur pensio, quę ei commeatum ad vitam suppeditet, si non integrè, ac plenè, saltem ex parte, & vtcunque tolerãdum, Clem. III. *in decret. nobis fuit 25. de iure patron.* quam Ecclesiæ charitatem erga patronum inopem, probare Galliam, argumento est, quod ad Clementis imperium in proximè citata decretali, suum hæc quoque per magistratus regios

regios adiiciat, sic enim ab anno 1603. statutum in suprema Normannorum Curia, pro Domino de sainct Germain le Vasson, scribit Forgetus in *tract. de personis Ecclesiast. tit. 22. num. 4. in margin.* feudum tamen a quo ius patronatus dependet, pro debitis patroni in pignus captum si esset, vna quoque ius pensionis exigendæ ac dandæ cessaret, Fabricius de Bleyn. in *Theor. titulo de aliis quibuscunque iurisdict. lit. P. in marg.*

Præter hanc autem patrono inopi aliquid deberi ab Ecclesia, non video. Non censum, quia Ecclesiæ reditus, bonaque, laïco sine Papæ B facultate, non sunt danda nisi eleemosynæ nomine. Non obsequium, quia Clericos laïcis imperare par est, non obsequi. Non reditus, quia sunt Dei, cui eos eripi, vt diuertantur alio, quàm est parum rationi consonum? Sane qui eos auctoritate sibi propria vindicat, in Concil. Lateran. excommunicari iubetur, *cap. præterea 4. de iure patron.* eo ipso autem est excommunicatus, ipsoque iure, patronatus sui iure priuatus, lege noua Concil. Trident *sess. 22. de reformat. cap. 11.* à qua seuere proinde tam Patronis sæcularibus, quam Ecclesiasticis prohibitum lego in *sess. 25. cap. 9. ne in perceptione fructuum, prouentuum, obuentionum quorumcunque beneficiorum, etiamsi verè de iure patronatus ipsorum, ex fundatione, & dotatione essent, nullatenus, nulla ue causa, vel occasione se ingerant, sed illos liberè Rectori, seu beneficiato, non obstante quacunque consuetudine, distribuendos dimittant.*

Possunt tamen Patroni, cum Papæ, aut Ordinarij facultate, annuatim aliquid de beneficij à se fundati prouentibus aut ab eius possessore obsequium vel quid simile, in recognitionem (vt aiunt) suæ in Ecclesiam bene- D ficentiæ, petere, & à Papa, vel ordinario in fundationis limine obtinere. Innuit id Lucij Papæ III. *decretalis præterea 23. de iure patronat.* vbi est his verbis. *Præsenti decreto statuimus, eos siue aduocati, siue patroni, siue custodes, siue guardias habeutes, seu quocunque alio nomine censeantur, à grauaminibus Ecclesiarum cessare, nihilque in ipsis, præter antiquos & moderatos reditus à locorum Episcopis institutos exigere, aut si aliud exegerint, excommunicationi subdantur.*

Habet his similia Trident. *sess. 24. cap. 3. de reform.* cum Patronis prohibet *ne se visitationi ornamentorum Ecclesia, aut bonorum stabilium, seu fabricarum prouentibus immisceant, nisi quatenus id eis ex institutione, ac fundatione competit.* Sunt super hac re legendi Barbatius *consil.* 23. *volum.* 1. Lambertin. *de iure patron. lib. 1. par. 1. q. 9. a. t. 1. num. 86.* Sanch. *lib. 2. consilior. cap. 3. dub 52.* qui aduertit tunc tantum à Patrono quidpiam super beneficio reseruari sibi, aut alteri posse, in fundationis limine, ac ingressu, cum ei dotem abundantem

A dedit, nam si sufficientem duntaxat alendis ministris tribuit, & nihil amplius, quid ei pensionis nomine, ac loco, assignari valeat, ignoro, nam ministris subtrahi, quod ei præbeatur, non decet, stipendiis enim suis nemo militat, & Paulo teste seruientem altari, de altari viuere conuenit.

Aduertit Sanch. 2. à Patrono munus, aut Cereos de beneficiario, aut populo loci, vbi situm est beneficium à se fundatum, in recognitionem iuris patronatus exigi non posse, si non sunt hi tempore fundationis, cum Episcopi licentia reseruati: ita Panormit. in *cap. præterea de iure*, quam dare iste non potest, nec data patronus vti in conscientia, cum super solo, fundoque, in quo est extructa Ecclesia, vel super agris, ex quibus habetur panis & vinum, vel super cœmeterio est imposita pensio eiusque reseruatio: Lambertin. de *iure patronat. lib. 1. par. 1. q. 9. art. 1. num. 88. & sequentib.*

Ratio est, quod sint hæc loca iure communi ab omni grauamine, onereque libera.

Dubium tertium, *An Patronata beneficia,* C *sine Patroni consensu resignari possint, & vniri.*

In ordinarij, hoc est Episcopi manibus non posse, communis est Cononistarum opinio: Innocent. in *cap. final. de renunciat.* Panorm. *in cap. significatum de præbend.* Lambert. *de iure patron. lib. 3. q. 5. principali art. 5.* Felin. *in cap. si Bertoldus de re iudic.*

Tuetur se hæc opinio hac ratione. Quæ beneficia iuris sunt Patronatus laïcorum, aut Ecclesiastici, hæc conferri ab Ordinario nequeunt nisi præsentatis à Patrono, fidem facit is qui Patrum in Lateran. Concilio factum ea de re decretum non ignorabat, Innoc. III. in decretali. *In Lateranensi 31. de præbend.* in hæc verba. *Statuentes quatenus in Ecclesiis, quæ ad ipsos pleno iure non pertinent, iuxta eiusdem Concilij statuta, Episcopis Presbyteros instituendos repræsentent quos vel conuersatio notos reddit, vel commendat probabile testimonium prælatorum.* Sed esse sine collatione resignatio firma, rataque non potest, vt dicetur postea: ergo nec sine Patroni assensu, ac probatione.

Dixi *in manibus Episcopi, aut Ordinarij*, quia E alieno iuri derogare, aut illud infringere, in Episcoporum esse iure quis putet? de Romano Pontifice, sentire quid oporteat, explicabitur postea.

A quo etsi vniri beneficia inuicem, Patrono incõsulto extra Galliam non repugnet, modo fiat expressa patronatus laïcorũ mentio quia per vnionem ius præsentandi tollitur, quod non licet, Sanch. *lib. 2. consil. c. 3. dub. 56.* non est id tamen Episcopo tentandum temerè, facta enim eius auctoritate vnio sine Patrono, eius consensu ac consilio, est nulla.

Ratio me vna in hanc impellit mentem. Nemper quod vnio non vocatis vocandis facta, fit ipso iure nulla, eo quod actus, cuius forma iure præscripta omittitur, stabilitate careat, *cap. cum dilecta de rescriptis lege cum hi parag. si prætor digest. de transact.* at præcipit Pontifex cum de vnione agitur, vt est in regula Cancellariæ de vnionib. eos vocari quorum interest, aliter vnioni vim fore nullam: ergo cum intersit Patronorum, beneficia, quibus exædificandis dedere operam, aliis non coniungi (quia ea vnione, præsentandi ad illa iure excident,) eos vocari, ac assensum dare futuræ vnioni est necesse: Cassadór. *de iure patronat. decisione 3.* Parisius *consil. 128.* Rebuff. *in praxi benef. de vnionib. Glossa vndecima num. 6.*

Quid si redituum quos dotandæ Ecclesiæ patronus attribuit, partem Episcopus applicandam loco Religioso, Patrono tamen ante non rogato detrahat? quicquid existiment alij, in eorum abeo sententiam qui id Episcopum posse negant, ea inducti causa, quod fidelium erga Ecclesiam restinguere beneficentiam, deque sanctorum religionibus bene merendi voluntatem reprimere, Episcopum non deceat, quod tamen faceret, si quæ illi certis addicta Ecclesiis esse voluere ad Dei cultum, & sustentationem ministrorum, alio fine eorum consensu deflecteret, indeque moniales aut religiosos alendos, crederet.

Dubium quartum, *An tempus quod est Patronis ad præsentandum iure præstitutum, computari à momento ad momentum debeat.*

Certum est primo, Patronis Ecclesiasticis aliquanto plus moræ, ac temporis, ad præsentandum indulgeri à canone, quam Laïcis, cum illi semestre integrum habeant, hi in ra menses quatuor fungi officio, ac de idoneis prouidere vacanti beneficio debeant, Bonifacii VIII. decreto in *cap. vnico de iure patron. in 6. parag. verum licet*, Alexand. III. *in cap. eam te 22.* Innoc. III. *in decret. cum propter 27. extra eod. tit.*

Certum 2. menses non omnes, pari dierum constare numero, cum eorum quidam, diebus tantum 30. triginta & vno constent alii: quæritur hic ergo, an seni menses, quibus semestre conflatur, triginta & vno diebus constare debeant, an contra sit satis, eos vt occurrunt, in causa præsenti spectari.

Dico primò, *Vt iure præsentandi sibi per leges Ecclesiæ concesso, Patronus excidat, sic officio deesse suo in hac parte debet, vt toto eo tempore, quod est ad hanc rem integrum, neminem Ordinario instituendum nominet.*

Causa est, quod quæ culpæ puniendæ decreta est per canones iuris in aliquo priuatio; hæc incurri non soleat, nisi cum est id, cuius causa infligitur, in esse culpæ, completum ac perfectum: at id non accidit, nisi toto exacto tempore, intra quod, Ecclesiæ vacanti patronũ consulere de ministro voluere Pontifices, nec fecit tamen: vere ergo est dictum, Patronum iure præsentandi non priuari, nisi post elapsum culpa sua spatium, quod est ei ad hanc rem canonibus concessum.

Dico secundò, *Menses computandos esse, vt à die vacationis, aut scientiæ de ea, occurrunt in Calendario.*

Ratio est, quod iura semestre tantum, aut quadrimestre nominent, idque non interruptum: ergo vt est mensibus sibi continua serie succedentibus compositum, ita & diebus nec pluribus nec paucioribus, quam iis Romanum attribuit Calendarium.

Secundo, cum lex disponit, aut statutum exprimit, à quo die mensis incipit, tunc mensis, secundum quod occurrit in Calendario capitur. Exempli causa, cum dicitur, infra tres menses, à die vacantis Episcopatus, electio fiat, fiet huic trimestri initium ab eo die, qui proximè Episcopi mortem est sequutus, & claudetur in 3. sequẽti mense, cum ad eũ ventũ erit, qui ei respondet in numero, quo Episcopatus vacare cœpit: ergo cum diem lex canonica definiat, quo quadrimestre Patroni Laïci incipit, nempe à die notitiæ de vacante beneficio habitę, ab eo vsque ad alium quarti mensis, qui numero ei respondeat, quadrimestre est sumendum, quando tamen annus est bissextilis, in quo proinde Februarius vno die augetur, de mensibus consequentibus, dies vnus est demendus, vt sic fiat compensatio, & ita quantum ei vna ex parte accrescit, tantum decrescit, ex altera.

Dico tertiò, *Horam de momento ad momentum attendendam esse.*

Ratio est, quod semestre non sit completum, si vel vna hora desit: ergo ab hora ad alteram, deque momento ad momentum, computari semestre est necesse, sic vt finiatur non in hora illam pręcedenti qua vacauit Ecclesia, licet sit eiusdem diei, secundum Lambert. de *iure patronat. lib. 2. par. 2. q. 2. art. 14* Rochum eod. *tract. verbo honorificum q. 51.* sed initio eius, quę ei in qua vacauit Ecclesia, numero respondet: Exempli causa, Calendis Ianuarij, hoc est primo eius die, hora ante meridiem decima, moritur Parochus, eiusque morte (vt patet,) ius se Patroni Laïci ad alium, qui ei in Parochi munere subrogetur, eligendum aperit, non claudi nisi finita, exactaque Aprilis subsequentis hora nona diei primæ eiusdem, vt credam persuadet hæc ratio, quod ante id tempus, aut verius temporis momentum, non dicatur quadrimestre completum ac integrum.

Dubium quintum, *an Patronus ius suum amittat, quando præsentatus superiori se ac Ordinario*

Ordinario non stetit, aut facta de se præsentationi non consensit aut post consensum ei renunciauit.

Dico primò, *Patronum ius suum præsentandi amittere, si se nominatus ordinario non præsentet, intra tempus à iure præstitutum.*

Ratio est, quod præsentare, non sit tantum instituendum designare animo, sed cum vere offerre ordinario.

At ne Patrono ius suum pereat, exigunt decreta Pontificum, vt tempore ab iis præfixo nominet, ergo etiam vt nominatus actu se præsentet.

Dico secundo, *Patrono fas esse alium eligere, si nominatus præsentationi de se ab eo factæ consensum non dedit.*

Ratio est, quod ei præsentandi ius ac potestas non eripitur, nisi in pœnam culpæ, quam admittit non præsentando in tempore, at eius est expers, cum Patronus præsentationi de se factæ consentire renuit, aut acceptæ renunciat: ergo &c.

Confir. cum terminus, hoc est tempus alicui actioni præscribitur, intra quod fieri eam oportet, sub aliqua pœna eam facere negligenti imposita, satis est ad pœnam vitandam, eam exequi, etsi non sortiatur effectum: facit id Patronus cum nominat, sed non acceptantem nominationis beneficium, aut ei remittentem nuncium: ergo à pœna negligenti præsentare imposita est liber: ergo eius loco aliũ subrogare poterit, quem ordinarius instituat, Bonifac. VIII. hæc est opinio de *elect. in 6. ca. si electio 26. his verbis. Si electio ex eo non sortiatur effectum, quia electus consentire recusat, vel post consensum renunciat iuri suo, aut forte diem claudit extremum, seu propter occultum eius vitium irritatur, electores (quia iam fecerant quod spectabat ad ipsos intra iuris terminum eligendo.) habebunt à dissensu, renunciatione, morte vel irritatione prædictis, ac si vacatio noua esset, tempus integrum ad electionem aliam celebrandam.*

Patet ex dictis, Patrono Ecclesiastico, etsi variare nequeat, tamen fas esse iterum præsentare, si præsentationis actus non fuit perfectus, vt si præsentatus est absens, si ignotus, si quanquam notus, tamen non acceptauit, vel si est præsens, & non acceptauit, vel si præsentatio non fuit oblata collatori Ordinario, vel facta est per literas, quæ ei non sunt redditę, quia in his omnibus euentibus, præsentatio perfecta non fuit: ergo de nouo à Patrono illam iterari nihil repugnat.

Patet 2. cum culpa sola sua, Patronus ius patronatus amittat, præsentare iteratò posse, cum Ordinario aliquem obtulit, quem bona fide credebat dignũ, quia tunc Patronus non est in culpa, pœna ergo eum carere

A est necesse, quæ præsentanti indignum, aut non offerenti stato tempore est proposita, cuiusmodi est repetitæ nominationis priuatio.

Dubium sextum, *An variare Patrono sit licitum.*

Respondend. cum distinctione, vel enim est de sæculari ac Laïco quæstio, vel de Ecclesiastico: si primo modo proponitur, respondebit Alex. III. in decret. cũ autem 24. *de iure, cum aduocatus Clericum idoneum Episcopo præsentauit, & postulauit postmodum eo non refutato, alium æque idoneum in eadem Ecclesia ad-* B *mitti, quis eorum alteri præferatur, iudicio Episcopi est relinquendum*, hinc enim sequitur, variare Laïcum patronum posse, sed in iure Episcopi esse, eligere quem volet, è duobus præsentatis.

Sequitur 2. id Ecclesiastico patrono non licere.

Primo, quia exceptio in non exceptis, firmat regulam: ergo cum laicis variare sit permissum, erit id Ecclesiasticis prohibitum.

Secundo cum Eccesiasticis, spatii plus ac temporis detur, ad cuiusque discutienda merita, eosque in primis constantia deceat, ab C ea autem personæ maiestate, quam in Christiana Rep. sustinent, abhorreat, eos susdéque verti, modoque in hanc, modo in aliam se partem dare, æquum fuit, eos cum variant, suntque in electionis suæ modo instabiles, iure eligendi secundi excidere, idque ad Episcopum deuolui ac redire.

Potest tamen Patronus Ecclesiasticus, pluces ei offerre, vt ex his vnum aliquem, omniumque maxime iudicio suo idoneum eligat, quia vt hoc ei per se facere est permissum, ita & per Episcopum, quem, illius in hoc negotio vices agere, quid vetat?

D Quid si plures sunt Patroni, quorum vnus sit Laicus. Ecclesiasticus alter?

Respondend. isti variare in præsentatione non esse liberum, eo quod, sit hoc illi, canonica lege prohibitum, quæ de Laico cum non afferat, eius cum Ecclesiastico coniunctio, sibi concesso per canones priuilegio, de variatione in præsentando idoneo, obesse non poterit, alioqui coniunctio sui cum Ecclesiastico ei damnosa foret, quod non decet.

Præsentato tamen secundo loco à solo Lai- E co, ea variatio non proderit, si primus, amborum hoc est, Ecclesiastici & Laici suffragiis electus fuit.

Ratio est, quod è præsentatis, institui is ab Episcopo debeat, qui meritis iuuatur maioribus, pluriumque suffragiis ac vocibus. Quid si Laici patroni plures erunt, quam Ecclesiastici, & varient Laici?

Quod de vno dixit Alex. III. *in cap. cum autẽ 24. de iure patr.* hoc de pluribus sentire conuenit tũ scilicet in Episcopi potestate esse, quem

de præsentatis volet, in Ecclesiæ vacantis puppi locare.

Quid si Laicus dignum quidem Episcopo offerat, quem ille tamen sine causa reprobet, vt secundo loco præsentatum admittat?

Respondet Innocent. III. in decretali *pastoralis 29. de iure quod institutio præsentati secundo loco, à laico patrono, robur obtinet firmitatis*, sic tamen vt Episcopus qui præsentatum idoneum, *malitiose recusauit admittere, ad prouidendum eidem in competenti beneficio compellatur*, Aluynus *de poteſt. Abb. cap. 15.* ipseque Alexand. III. *in cap. quod autem 5. eius tituli* innuit, interrogatus enim ecquid si idoneus ad vacantem Ecclesiam præsentatus, non sit ab Episcopo admissus, sit autem alius similiter idoneus, & secundo loco præsentatus, ab eodem in possessionem corporalem inductus, hunc præferri alteri oporteat.

Respondit dubium non esse, *quin in tali casu conditio possidentis quam non possidentis sit* melior, maxime cum à Patrono dari beneficium nó queat, sitque ius præsentati, tantum per præsentationem inchoatum,

Dubium septimum, *Ius patronatus amitti quomodo soleat.*

Iure præsentandi Patroni & Patronæ excidunt, cum illud separatim vendunt, aut in aliquem illud transferre contra canonicas sanctiones præsumunt, *si secus fecerint, excommunicationis & interdicti pœnis subijciantur, & dicto iure patronatus ipso iure priuati existant*, Trident. *seſſ. 25. cap. 9.*

Secundo, cum tam sua quam aliena manu, Rectorem, aut iuris sui patronatus Clericum interimunt: Abbas in *cap. in quibusdam de pœnis*, Aluynus *de poteſt. Abbatum cap. 15.*

Tertio, eo quoque priuati censentur esse per hæresim, aut crimen læsæ maiestatis, Aluynus loco qui supra.

Quarto, cum indignum instituendum Episcopo offerunt, nam tunc pro ea vice iure præsentandi excidere, & ad ordinarium hoc deuolui, scribit Greg. X. in *cap. perpetuo 7. de elect. in 6.* quod de Patronis tam Laicis quam Ecclesiasticis intelligendum Panorm. credit in *cap. cum vos ext. de offic. ordinar.* alij vero vt Iacob de Graff. *decision. par. 2. cap. 26. num. 13.* & Aluynus supra de solo Ecclesiastico capiendum docent.

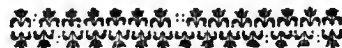
Dubium octauum, *An ius patronatus vendi posſit, aut permutari?*

Vendi non posse docent Pontifex & Concil. ille quidem in *cap. de iure 16. de iure patronat.*

Ratio est, quod *cum spiritali sit annexum*, eius venditio fit Simoniaca, ac consequenter irrita, *cap. de iure citato*, mens concilij eadem *seſſ. 25. cap. 9. versu Nec dictum ius.*

Permutari tamen cum re alia potest, dummodo spiritali, puta cum alio iure patronatus & non alio, Aluyn. *de poteſtat. Abbat. cap. 15. num. 3.*

Ratio est, quod vt habet Clem. III. *cap. ad quæstiones 6. de rer. permutat.* Parœciæ ad inuicem permutari valeant, eo quod ambæ sint spiritales: ergo & ius patronatus cum alio, quandoquidem vtriusque eadem est natura, ac ratio.

EPITOME TRACTATVS *de iure Patronatus ex Canonibus ac Pontificum Decretis.*

CAPVT I.

Quid sit ius Patronatus.

EST ius Patronatus, ius honorificum, onerosum, vtile, alicui competens in Ecclesia, cum Episcopi consensu, est *honorificum*, quia Patrono debetur in Ecclesia patronata, ius primæ sedis, in processionibus locus honoratior, *cap. nobis 25. de iure.* Est *onerosum*, quia ei incumbit dare operam, ne quid detrimenti Ecclesia, cui ad Dei gloriam dedit initium, improborum audacia capiat, ne quis eius bona, opesque inuadat, ne acquisita dissipet ac perdat *16. q. 7. can. filiis 31.* Est insuper *vtile*, quia cum difficultate rei domesticæ Patronus premitur, cum inopia laborat ac angitur, ex Ecclesiæ patronatæ fundis ac prouentibus sumere ei tantū est permissum, quantum subleuandæ familiæ sit satis, *cap. nobis 25. parag. fin. de iure patronatus, & 16. q. 7. can. quicunque 30.* vbi ex Concil. Tolet. *4. can. 37.* ei permittitur, tantum de Ecclesia patronata eiusque rebus tollere, quantum superandæ inopiæ tam suæ, quam filiorum est necesse. *Quicunque*, inquit canon, *fidelium deuotione propria de facultatibus suis aliquid Ecclesiæ contulerint, si forte ipsi, aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem Ecclesia suffragium vitæ pro temporis vſu percipiant.*

Cap. 2. *Quomodo acquiratur.*

Acquiritur *fundatione seu constructione Ecclesiæ cum adſenſu Episcopi*, decreto Clem. III. in *decret. nobis 25. de iure.* Quia cū multos bene mereri de Ecclesia deceat, fidelium ad id animos excitari quam restingui præstat, fit id vero vtrumque, cum eorum aduersus Ecclesiam charitas, tam honore quam patroni nomine, ad noua subinde eidem exhibenda dona acuitur, acquirendi ergo iuris Patronotum proprij causa iusta, est alicuius Ecclesiæ in solo proprio fundatio.

Acquiritur

Acquiritur insuper ius hoc Patronatus *dotatione Ecclesiæ 16. q. 7. cum filijs 31. Clem. 1. de iure Patron.* vel eius translatione cum bonorum vniuersitate, aut eius saltem domus, vel castri, in quo est Papæ aut Episcopi licētia sacra domus erecta, *cap. cū seculū de iure Patron.*

Donatione insuper acquiritur, nempe cum Ecclesia in alicuius se clientelam tradit, aut in bonorum suorum consortium, virum aliquem nobilem ea lege aduocat, vt se contra vim hostium defendat, cui pacto seu societati inter Ecclesiam & ascitum ad tutelam sui, Pariagij nomen est ab antiquis inditum, ac à Regibus Ducibusque olim, cum Episcopis, ac Cathethedralium Ecclesiarum aut Cœnobiorum capitulis, frequentari solitum, à Philippo quidem Pulchro Francorum Rege cum Aniciensi Velaunorum à Carolo VII. cum Tholosano, à Campaniæ Comite cum Lexouiensi Cœnobio, anno 1263. ab Othone Comite item Campaniæ cum Rhemensi Ecclesia, ea conditione tamen, vt quam ipsi iniuriam ae molestias filius Odalricus Tricassium Comes inferebat, propulsaret, anno 1025.

Infertur primo, vnius, eiusdemque Ecclesiæ, patronos plures esse posse, nam vnus Ecclesiæ construendæ solum dare potest, vt colligitur ex *can. decernimus 16. causa q. 7.* Alter eam ædificare *16. q. 7. can. Monasterium*, dotare tertius, id est annuos ad luminaria, ac ministrorum alimoniam reditus idoneos ac sufficientes dare *16. q. 7. can. filiis 31.* vnde versus, *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.*

Infertur secundo, non modo qui altare, hoc est Capellam, aut Ecclesiam maiorem, quæ matrici sit subiecta ad populi vtilitatem ac commodum, cum Episcopi consensu ædificeat, Patronum effici, sed & Parochum, hoc est matricis, seu maioris Ecclesiæ Rectorem, ideoque ad vtrumque pertinere, Presbyteri præsentationem pro minori seu filiali Ecclesia, si matrix de suis prouentibus, certos sibi detrahi est passa, qui in minoris bonum cederent, ita Alexand. *in cap. ad audientiam 3 de Ecclesiis ædificandis*: cum enim quereretur Episc. Eboracens. de nimia Ecclesiæ à paganorum domibus distantia, peteretque ideo facultatem sibi dari ædificandæ nouæ, quò Parœciani sacri audiendi causa, diebus festis frequentes confluerent, respondit id se vehementer probare, *& vt in ea sacerdotem ad præsentationem rectoris Ecclesiæ maioris, cum canonico fundatoris assensu institueret, ad sustentationem suam, eiusdem villæ obuentiones Ecclesiasticas percepturum.*

Infertur tertio, cum eiusdem Ecclesiæ patroni esse plures possint, non esse necesse, vt æqualia sint omnium in illam merita, nam sæpe fundus minoris valet quam quæ substructiones in eo sunt factæ, nec nisi rarò quæ vni A Ecclesiæ dantur dotis nomine, his sunt æqualia, quæ ad eam extruendam impendi solent.

Infertur quarto, cum consecrari sine dote Ecclesia non debeat, *cap. cum sicut de consecrat. Eccl.* cogi ab Episcopo Patronum posse, vt Ecclesiæ cuius se Aduocatum iactat, ea suppeditet quæ ad necessaria ministrorum stipendia, & luminaria sufficiant (inquit) Glossa canonis *quicunque 30. causa 16. q. 7.*

Infertur quinto, ius patronatus, seu aduocatiam Ecclesiæ, emi non posse, *cap. qui Clerici de iure, cap. querelam de Simonia.* & qui vendit, B capitale crimen admittit, *q. 1. can. qui studet.*

Ratio est, quod quæ sunt natura sua, aut antecedenter spiritualia, hæc distrahi nequeant sine culpa, at est ius patronatus eiusmodi vt postea probabitur: ergo, &c.

Vendi tamen accessoriè potest cum vniuersitate bonorum aut solo cui inhæret. P. Gregor. *partition. iuris lib. 3. tit. 14. cap. 5. litera F. in scholiis.*

CAP. 3. *Quæ sint iura Patroni, & quotuplicia.*

Ecclesiæ autem patronatæ sine præsenta- C tione patroni præfici nemo licite potest ac valide *16. q. 5. can. 1. parag. ædificatori vero.* Item *ead. causa q. 7. can. quicunque parag. finali can. decernimus can. Monasterium, versu liceat, cap. illud autem 8. de iure*, vbi habetur quod *si aliquis sine præsentatione fratrum eius loci, cui ius patronatus collatum erat, in ipsa Ecclesia fuerit instructus, eius secundum rigorem iuris institutionem irritandam esse*, cui Alexandri Papæ decreto sunt hæc quam simillima, quæ scripta reperies in *cap. ex insinuatione 14. cap. nobis 25. parag. cæterum versu secus tamen eod. titulo.* D Esset hæc tamen præsentatio irrita, si foret de beneficio non vacante, Alexand. III. testimonio in *cap. illud 8. de iure patr.* sicut & promissio, quod vbi vacauerit certus quispiam Clericus ad illud Episcopo instituendus præsentabitur, Laym. *lib. 4. cap. 12. num. 8.*

Sunt & alia Patroni iura numero tria: primum quod Ecclesiam nieri debeat *16. qu. 7. can. filijs*, & in *cap. decernimus*, signatè dicitur quod quandiu fundatores Eeclesiarum quod *quandiu fundatores Ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curam per-* E *mittuntur habere solicitam*, hoc est vt Ecclesiæ reditus ad alios non traducantur vsus, quam quorum causa, ministris sunt à fundatore attributi. Item, id vt laborent, officio ne ministri suo desint, in procuratione mentium, in psalmodia, ac recitatione horarum.

Ius Patronorum alterum est in eo, quod sibi honorem in sessionibus ac processionibus publicis præcipuum vendicent, *cap. nobis 25. de iure.*

Postremum, quod ad vitam tam suam quam liberorum, debeant necessariis iuuari

commeatibus ab Ecclesia, cui dedere initium, dotem ad stipendia ministrorum, pro beneficij ac personæ qualitate, *cap. à nobis 25. citato.*

Infertur primo, Patrono, ad petenda vitæ subsidia ab Ecclesia, cuius est velut auctor ac parens, actionem in externo foro competere: ratio est, quod permisso fine, sint etiam media illi consequendo opportuna, licita, vt est Patrono, cui sors aduersa opes, ac commoda abstulit, naturæ iure ac canonico concessum, Ecclesiæ, cuius est fundator, subsidium in afflictis suis implorare temporibus: ergo si negabitur, iusta est ei futura causa appellandi iudicis, vt quod sponte non facit Ecclesia, eius auctoritate vel inuita tribuat.

Infertur secundo, præter honorem primæ sessionis in templo, cæteraque de quibus actũ est in hac regula, ac honorantias, vt loquuntur, exigere Patronum obsequia ab Ecclesia, aut exactiones pecuniarias non posse, quia cum ius patronatus sit spirituale, emi aut vẽdi nequit, venderetur autem si Ecclesia pro fundata, dotata aut ædificata Ecclesia, quotannis patrono pendere quid deberet:

Patrono tamen cum Episcopi consensu fas est in fundatione Ecclesiæ onus eidẽ aliquod imponere, moderatum tamen, & quod eius reditus minime exhauriat, vt quod pauperem vnum aut plures de tali familia, aliquanta, leui tamen pecuniæ summa dignabitur, Laymannus *cap. 13. tract. 2. de benefic.* quia vt absolutè sua dare cuique est permissum, ita & eorum partem cum conditione quæ non sit mala.

Infertur tertio, inter iura honorifica quæ in se vtilitatem habent ac obedientiam, ius imponendorum insignium & armorum in parietibus & fenestris numerandum videri, ius item cingendi templi vitta lugubri vel atrato panno, quæ Galli litras nominant à litura, quippe quæ non semper expunctionem significet (inquit Fabric *de quibusdã alys iuribus litera B. in commentar.*) sed insuper rei mollis alteri solidæ factam inductionem Bacqueto teste *cap. 20. n. 26.*

CAP. 4. *An variare patrono liceat vbi aliquem præsentauit.*

Etsi autem in Patronatu Laïco, variare patronus possit, nõ item in Ecclesiastico: neuter tamen præsentare indignum potest, est pars prima Pontific. decreto certissima in *cap. quod autem 5. de iure patron.* negat enim ibi Alexand. III. ab Ecclesia, ad quam est præsentatione Patroni Clericus institutus, remouendum esse, etsi hic facti pœnitens, secundum Episcopo instituendum obtulerit: variare ergo Patrono laico non est prohibitum, nec Episcopo eorum alterum tanquam magis idoneum præferre.

Præsentatus autem à patrono Ecclesiastico, si est idoneus, est ab Episcopo recipien-

A dus, *cap. significasti 18. de iure patron.* secundo autẽ eidem à Patrono oblatus, reiiciendus Lucij Papæ 3. testimonio *in cap. cum autem 24. eod. tit.* his verbis. *Cum autem Collegium vel Ecclesiastica persona præsentationem habet, qui prior est tempore, iure potior videtur*, quod in Laico similiter locum non habet, quia *si idoneum præsentauerit, postmodum eo non refutato, alium æque idoneum admitti in eadem Ecclesia postulauerit, quis eorum alteri præferatur in dicto Episcopi est relinquendum, cap. cũ autem 24.* B *de iure patron.* quod si indignum præsentet, iubendus est præsentare alium, Clericus autem cui patronatus competit, ei similem, hoc est indignum Episcopo offerens, priuatur ea vice iure præsentandi, & ius instituendi deuoluitur ad Episcopum, vt docent Sylu. *in verbo ius patronatus q. 7.* & Glossa *cap. cum vos de offic. ordinar.* nominatim autem Clem. *in decret. sicut nobis 2. de supplenda neglig. prælat.* nam nisi ad Ecclesias vacantes patroni *personas idoneas præsentauerint, ex tunc Episcopo vult licere appellatione remota, in* C *eisdem ordinare, qui eis prodesse nouerint, & præesse.*

Cum autem patroni sunt plures, singuli alternis præsentare possunt vicibus, vt est in *Clem. plures 2. parag. & vt facilius de iurepatronat.* ac si in præsentando, eos dissentire à sese mutuo contigerit, partis maioris sententia, anteferenda erit minori, *cap. quoniam 3. de iure, si autem esse hoc, sine scandalo nequiuerit, ordinabit Antistes Ecclesiam, sicut melius eam secundum Deum viderit ordinandam*, ibid. hoc est de multis eum duntaxat eliget, qui placuerit, *cap. quoniam 3. parag. si autem de iu-* D *re patronat.* quod si ex patronis pluribus diem suum obiisset eorum alter, pluribus tamen hæredibus relictis, tunc plures istos, pro vno censeri opus erit, *Clemen. plures 2. de iure patron.*

CAP. 5. *Patrono quid sit iure canonico illicitum.*

Patrono vero non sunt hæc quæ sequuntur iure canonico permissa, primum præsentare Episcopo aliquem elapso præstituto ad id tempore, quod est pro Laïcis quatuor mensium, sex pro Ecclesiasticis, *cap. vnica parag. Verum licet de iure patronatus in 6.* nisi forte de eo iure lis sit mota, & hæc intra tempus E præsentationi constitutum, finita non esset, *cap. quoniam 3. parag. fin. parag. si vere 12. cap. eam te 22. & cap. cum propter 27. de iure patron.*

Secundo non est in Patroni iure seipsum Episcopo instituendum dare, nec filios suos, *cap. per tuas 26. cap. consuluit 15. de iure patron.*

Tertio, Patrono temporale quidpiam exigere à præsentato non licet, nisi quod in ipsa fundatione de consensu Episcopi constat esse Ecclesiæ impositum, *cap. præterea 23.*

de

de iure patronat. cap. sicut 2. de supplenda Prælatorum neglig.

Quarto, præsentatum instituere in Ecclesia, aut eundem ab ea amouere Patrono non licet, *cap. præterea 4. cap. quod autem 5. parag. finali cap. querimoniam 9. cap. cum laici 10. cap. suggestum 20. de iure patronat.* multo minus ei est illæsa conscientia permissum, bona administrare Ecclesiæ ratione patronatus, *cap præterea 4. versu possessionem, & causa 10. q. 1. can. sic quidem, & canone nouerint.*

Quinto si Collatori Clericum offerat, ea conditione tacita, vel expressa, vt beneficium transferatur in alterum, vel vt prouisus fructus illius, vel ad vtilitatem, vel arbitrium collatoris vel decedentis, aut alterius transferat, vel pensionem illi, vel illis, quem, *vel quos collator, vel cedens, vel alius voluerit, persoluat*, Simoniam confidentialem admittit. Pius V. in Bulla quæ incipit *Romanum Pontificem 85.*

Cap. 6. *Patroni iura quoad beneficia ab eo dependentia, eorumque cessionem quæ sunt, & qualia.*

Patrono tamen ea per canones, Ecclesiæque decreta exhibetur reuerentia, vt beneficia quæ ei vt Patrono sunt obnoxia, sine eius consensu resignari nequeant, *cap. dilecti 15. de renunt.* Couar. in *cap. 26. practicar. 44. num. 9.* quia Patronorum interest id dare operam, ne beneficiati sua beneficia iis spretis dimittant *cap. cum & plantare de priuilegiis*, & in *cap. in Lateranensi. 31.* prohibentur Monachi, *institutos remouere Episcopis inconsultis.*

Quid? quod non deceat, beneficiis quemquam præfici, qui cum Patrono simultates exerceat, aut ei sit ingratus, sic enim minus in Ecclesiam propensi multi forent, si crederent aut putarent, Ecclesias se his exuere, quarum reditibus in suam aliquando perniciem sunt abusuri.

Ob eam causam, sine eiusdem Patroni consensu, permutari beneficia Patronata nequeunt: Felinus in *cap. cum accessissent de constitut.*

Facta eo inscio, aut repugnante resignatio beneficii, aut eiusdem permutatio, etsi non sit nulla, ipso iure, Flamin. *de resig. lib. 2. q. 4.* rescindi tamen potest eo postulante, vel quolibet alio: Rochus in *tract. iuris patron. verbo honorificum num. 8.* dixere tamen aliqui contrarium, proindeque resignante satis functo, vacare beneficium per eius obitũ: Roch. *supra ver. honorificum q. 2.* quia cum nulla fuerit resignatio, ius beneficiario irreuocabile acquiri non potuit: mihi tamen ista opinio, priore minus videtur probabilis. Sequũtur eã nihilominus in praxi Doctores Itali, vt refert Paris. *lib. & q. citatis num. 15. & 23.* estque tenenda omnibus,

A quando resignatio cum modo, ac conditione *nec alteri nec alias, nec aliter* de Patroni voluntate ac consensu cuidam est facta, tunc enim si eo inconsulto, ac nesciente ceditur alteri, cessio non tenet, ob repugnantem Patroni voluntatem qui eam fieri alteri quàm designato, additione modi, *nec alteri nec alias* prohibet.

Valeret tamen si iuri Patronatus derogaret Pontifex, quia cum sit bonorum Ecclesiæ dispensator, & Dominus, *can. cuncta per* B *mundum 9. q. 1.* non videiur hæc eius potestas in istorũ bonorũ vsu, ad Patronorũ cõsensũ restricta esse, non valeret tamen derogatio iuris Patronatus laïcorum, nisi de ea expresse in literis beneficii collatiuis cõstaret; nec sufficeret in iis dicere, etiamsi ad alicuius præsentationem seu collationem spectet, quæ verba tamen, sola in derogatione iuris Clericorum apposita, aut absque iis nuda simplexque beneficii per Papam collatio, ad eius validitatem est satis.

C

QVÆSTIO XIII.

Explicantur iuris Patronatus Laici affectiones in Gallia.

IVris huiusmodi ptoprietas prima, est in eo, quod ei derogare Pont. nõ soleat: testes libri testes scriptores cuiusquemodi Romani, Galli, & Hispani Flamin. Parisius *li. 2. de resignat. q. 9. n.* 2. Couarr. *practicarum q. tom. 2. cap. 36. n. 3.* Rebuff. *in tract. nomina. q. 15. nu.* 2. Carol. Parisiensis *in regulam Cancellariæ de infirm. resignantibus num. 32.* vt enim notare me supra memini, potest iure communi Pontifex quæ patronis iure sunt per- D missa pro auctoritate abrogare, aut his ne vtantur, hic & nunc, nolle: Glossa *in Clementinam 2. verbo Apostolicis de præbendis*, Archidiaconus *in can. Pia mentis 16. q. 7.* Lambertinus *in tract. de iure Patronatus lib. 3. parte 3. q. 9. art. 2.* Paponius *trium notariorum lib. 2. tit. de deuolutionibus*, Panormitanus *in Cap. cum dilectus de iure* & Scholiastes sanctionis pragmaticæ *in eius proœmio*, Lessius, *de beneficiis cap. 34. dub. 9. n. 35.* quia beneficia quælibet in manu sunt Pontificis, maxime Romæ vacantia, *cap. licet 3. de* E *præbendis in 6.* & in Clement. vt lite pendente, quam nulli ergo dubium esse potest Pontificem non requisito Patroni consensu beneficium ad quod isti nominare conuenit, conferre posse? dum modo tamen illius iuri eum conferens, specialiter deroget, & expresse, quod tamen (quæ eius est singularis humanitas) in Regni beneficiis sibi faciendum non existimat, quod sibi in eo Gallica repugnare tribunalia videat, quod *ex consuetudine Franciæ sit receptum, vt etiam Papa hæc beneficia non conferat.* Rebuff.

de nominat. q.15.num. 2. & in praxi in 3. parte signatura Verbo nec non iuris patronatus, in Francia consuetudinaria (inquit) *& in Normania, non solet Papa derogare iuri Patronatus Laicorum, nec eius derogatio recipitur consuetudine*, sunt his quam simillima quæ à Flamin. *li. 2. q. 4. n. 47.* sunt scripta, *hoc* (inquit) *non procedit in iure Regum, cui non derogabitur, etiamsi dignitates, & beneficia vacent in curia, etiamsi ius patronatus pertineat ad Reges ex priuilegio, aut ex præscriptione, quod Couar. cap. 36. practicar. qq. sub numero 4. ampliat in iure patronatus Ducum, Marchionum & Comitum: ego autem quoad ius Patronatus spectans ad Reges vidi seruari pluries, vt non derogetur, etiamsi vacet beneficium in curia & habetur in regula Cancell.* Alexand. VI. *sub titulo derogat.* Hæc ille.

Idem Hispanis quoque in vsu esse, Couar. in *cap 36. practicarum. num. 3.* scribit his verbis: *Apud Hispanos, minime derogationes istæ admittuntur, imo suprema Regis tribunalia, & qui regio nomine illic iustitiæ ministerio præsũt, statim Apostolicas literas examinantes, propter publicam vtilitatem, earum executionem suspendunt, earundem vsum grauissimis pœnis & comminationibus interdicentes*, idem *& apud Gallos fieri compertum est.* Hæc ille.

Si tamen beneficia vacarent per Simoniam, vel deuolutionem, vel alio quopiam modo, qui possessorem legibus canonicis, beneficio indignum reddit, *in his casibus derogatur iuri patronatus laicorum etiam Principum*, Rebuff. *supra num. 37.* Extra, eos, derogationi iuris istiusmodi, locum non esse in regno notarunt Anonymus in *additionibus ad Paponium lib. 19. tit. 2. art. 3.* Fabricius de Bleyns *in theoria tract. de pertinentibus ad Laicorum & similium dispositionem num. 41.* quanquam vt verum fatear, hic sibi auctores non constant. Enimuero est beneficij patronati laïci, facta ei à Papa collatio, quem patronus non præsentauit, ex quorundam sententia, Fabricij maxime *tract. de compluribus alijs beneficijs litera N.* & Paponij *lib. 3. tit 9.* irritanda tantum, si est ea collatio necessaria, qualis est, facta ex causa permutationis, aut resignationis in fauorem: nulla autem & irrita, si est voluntaria, cuiusmodi est censenda omnis quæ fit per obitum, aut simplicem resignationem, quæ est etiam Guidonis Papæ opinio *q. 374. decision. Delphinat.*

Sed pace eorum sit dictum, aut neutra est irrita, aut vtraque, quia tam in illa, id est necessaria, quam hac id est voluntaria, interuenit Papæ collatio, cum tam resignatio in fauorem, quam permutatio non subsistant, nisi à Pontifice, ius resignantis, in resignatarium, permutantis in compermutantem, de reciproco vtriusque consensu, transferatur: ergo vt hæc, sic & illa, nulla est ipso iure.

Ranchini tamen opinio est in quæstionem citatam Guidonis. Quam & ego tenendam puto, collationem de beneficio factam irrequisito patrono, non esse nullam nisi cum hic contradicit ac repugnat; quare si tacuerit, neque dixerit, *confirmabitur*, inquit, *ea permutatio per tacitum consensum, qui fit in non contradicendo*, quod si consentire nollet, & esset talis permutatio Ecclesiæ vtilis, posset cogi ad consentiendum, Rebuff. *in sua praxi titulo de permutat. num. 21.*

Secũdo, est hoc regni priuilegium, vt beneficium in Curia vacans si est Patronatus regii, irrequisito consensu Principis, Papa conferre non soleat, Ioan. Andreas in *cap. 2. de præbendis lib. 2.* Lambertinus *de iure patronatus lib. 1. parte 3. q. 9. art. 11.* Rebuffus in *praxi beneficiali in 3. parte signaturæ num. 37.* vbi id ait, in regula haberi Cancellariæ Alexandri VI. *sub tit. de resignationibus iuris patron.* Quod nonnulli extendendum existimant, ad ius patronatus Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, vt expresse annotauit Flaminius loco proxime citato, & cum illo Couar. *cap. 36. num. 4.* his verbis: *Quod obtinet in his beneficijs, quorum collatio ex priuilegio, ad Reges pertinet, quæ quidem regalia dicuntur, & ea non confert Papa etiamsi in curia vacauerint.*

Quod dixit hic auctor de beneficiis Hispaniæ, quæ dicuntur regalia, seu sub eorum comprehensa iure, dixere quoque de nostratibus Ioan. de Selua in *tract. de benefic. 2. parte q. 25.* Rebuff. *de nominatiou. q. 15. num. 9.* imo & idem erit si hæc beneficia pertinent ad collationem, aut præsentationem Ducum, Marchionum, aut Comitum, ex *reg. 40. Cancellariæ*, Rebuff. sunt hæc verba. *Beneficia quæ sunt sub iure regaliorum, non confert Papa, etiamsi vacent in curia, & istam declarationem habuit Rex anno 1339. vt dicit D. Ruzæus in tract. de iure patronat. priuil. 2.*

Est & altera huius iuris affectio in Gallia, nempe facere, ne reclamante patrono, aut non consentiente, pensio imponi vlla queat super beneficio, tam quod est regiæ nominationis, quam iuris patronatus Laïci, de Bleyns in *Theoria beneficiorum tract. de pensitatione beneficiali num. 38.* Forgetus *tract. de pensitationibus num. 5. & sequentibus*, Choppinus *lib. 2. de domanio tit. 10. num. 15 & lib. 3. de sacra politia tit. 2. nu. 15.* Censuit quoque Innoc. Pontificiarum legum interpres, in cessione sacerdotii electiui, necessario Regis consensum, tanquam Patroni, postulandum esse *cap. vlt. de renunciat.* cui suffragatur Panor. in *cap. significatum de præb.* quod Pontificiis repugnare legibus, authores sunt quotquot scripsere de sacris pensitationibus, Gigas *tract. de pensitationibus q. 23.* Reginald. & Less. nam est id videndum tantum Pontifici, in conferendo sacro magistratu, ne Patroni iura læ-

dat,

dat, at non violat, cum ei ad beneficium libera relinquitur nominatio, quod accidit, etiamsi pars fructuum eius aliqua certo sit homini, pensionis affecta nomine.

Dixi iuris Patronatus Laïci, quia in Gallia quanquam non implorato Patroni Ecclesiastici consensu, potest Pontifex, pensionis onus iis beneficiis ad quæ nominare illi est cōcessum imponere: vno verbo quidlibet eo non assentiente audere, ac proinde ex eorum fructibus tantum detrahere, quantum est ad pensionem alicui concedendam necesse, de quo est, Senatus Rothomagensis iudicium, anno 1547. expressum sententia, tum ea de re reddita apud Fabricium de pensitatione *num. 38. littera y.* sed de hac re pluribus postea cum de pensionibus.

B Est hoc quoque iuris Patronatus Laicorum speciale priuilegium, in Francia, vt beneficium Patronatus Laici vniri alteri, tam regulari, quam sæculari, Patrono improbante nequeat, Papon. *lib. 3. tit. 8. arresto 2.* Fabricius *tract. de manualibus vnitisque beneficiis num. 26 littera N.* eius enim deficiente assensu, vniones infirmatas non paucas refert Charondas ad Brisson. *lib 1. tit. 8. num. 3.* in quo ordinariorum derogari iuri, nemo non intelligit, cum beneficia ex causa coniungere, nec ea reque sibi inuicem valeant, vt colligitur ex *can. Sanctorum 2. dist. 70.* vbi capellæ quædam dicuntur maiori esse Ecclesiæ subditæ, quod esse sine vnione non potest, cum vna Ecclesia in aliam ius non habeat.

C Confirmat idipsum Rebuffus multis aliis testimoniis, *parte 1. praxis tract. de vnionibus beneficiorum*, indicatque praxis Gallorum præsulum, qui Parochiales duas, publicis armorum tumultibus fractas, ad fidelium commodum in vnam redigunt, quod cum accidit, quæ propriæ erant vnius ex dictis Parochiis prærogatiuæ, communicatione rerum inter se mutua, fiunt ei cum altera communes, ex Rebuffo supra *num. 11.*

D Et quanquam essent hæc falsa respectu Episcopi, quē beneficium vnum vnire alteri non posse absque eius consensu, qui ius habet illud conferendi, aut ad illud eligendi, ac præsentandi, docent Lambert. *de iure patronatus lib. 3. q. 6. art. 2.* Abbas & alij, *in cap. cum accessissent de constitutionibus*, vera tamen forent in Papa, cuius authoritate vniri posse beneficia, maximè extra Galliam, & Hispaniam, communis est opinio, à qua stat Couar. *cap. 36. practicarum num. 11.* cur autem in Gallia patrono dissentiente, eius Ecclesia alteri non patronatæ, vniri à Pontifice nequeat, causam hanc esse reor, quod alienæ non illigatum esse voluntati, ac sensui, beneficium sit non tenue. At quæ Ecclesia patronata erat, hæc coniunctione sui cum alia item patronata, conferri non potest nisi præsentato ab vtroque Patrono coniunctim: quod si non patronatæ vnitur, hæc iuris patronatus esse desinit; quod sine noxa, patroniq; detrimēto, esse nō potest, ergo si hic renuat, talis beneficiorū inter se vnio nō fict.

Quarto, & hoc est in patroni Laïci bonis numerandū, quod ad beneficia quæ sunt sui iuris nominari graduatus nequeat in Gallia. Nec enim decet, Patroni Laïci potestatē restringi, aut eum à præsentando homine idoneo, ac sibi grato, impediri: vt tamen fieret, si beneficia sui iuris, essent graduatis per nominationem affecta.

Sanè in beneficiis graduato debitis, ea tantum numerari Leo voluit, quæ ad præsentationem patroni Ecclesiastici pertinent, concordata *§. præfati tit. de collationibus*, vt enim est ius eius fundatum in bonis Ecclesiæ, ab iisque ortum, non autem Patroni laïci, causa Pontifici iusta subest, de patronatu Ecclesiasticorum disponendi potius, quam de laïco.

Ob eandē causam, beneficia quæ iuris sunt patronatus Laïcorū tantū, mādato Apostolico affici nequeūt, Ruzæus *tract. de mādatis Apostol. 2. parte*, Rebuff. *de nominat. q. 15. n. 3.* vel Laicorum & Clericorum simul, nam illorum priuilegio hi gaudent, cū coniunctim cū laïcis aliquem Episcopo instituendum offerunt; Sanson *in consuetud. Turonen. in rubrica des successions des roturiers artic. 4.*

Causa est, quod laicum coniunctione sui cum Clericis, deterioris esse conditionis non oporteat, quam si solus nominaret.

Quinto, etsi iurium vniuersitas cum fundo transmitti ad emptorem contractu dominii translatitio soleat, non nuda constitutione pignorum, vt est supra ostensum, non tamen Patronatus regii, quia licet eum fundo, fructus soli, ad emptorem transeant, qui etiam Iurisperitorum opinione ac sensu, eos suos facit, non tamen ius designandi, offerēdiq; Episcopo sacerdotis est in fructu, iudicio Immolæ in *cap. vlt. de concess. præb.* quæcunque enim quotannis non renascuntur, non habentur in fructu, nec quasi fructus, fundum augent, Rochi testimonio *in tract. iuris patron. in verbo ipse, vel is à quo causam habet*, fuit hæc causa, cur eum olim fisci, ditionisque regiarum emptores, licere sibi cū crederent præsentare Regis nomine ad sacerdotia, eius obire vices in conferendis magistratibus tam sacris quam profanis, seuere sit illis, in constitutione Blesensi *art. 333.* prohibitum ne hoc sibi arrogarent in posterum: *Ne pourront neantmoins lesdits acquereurs, faire exercer la iustice en leurs noms, ny pretendre aucun droict de prouision de benefices, ou offices dependans desdites terres.*

Regij dixi, nam cū à priuato quopiā nobili, castrum quis emit, cui ius est Patronatus an-

nexum, ei nomidandi ad præfecturus Ecclesiasticas facultas est eadem, quæ venditoris erat propria cum vacabant, quod vt dixi, regii fisci ac fundorum emptori, facere legibus regni, Gallicique fori disciplina non licet, legibus quidem, eo quod, Blesensi officia, muniaque publica, à Rege transferri in priuatum de vulgo emptorem non debere, sit cautum his verbis: *Es alienations & delaissemens des terres de nostre domaine à quelque titre que ce soit, ne pourra par cy-apres estre fait par nous ny par nos successeurs Rois aucune cession des droicts de nomination.*

Itaque quod de Rege Angliæ dicitur, in *lib. prærogatiuarum eius cap. 15. quod quando Dominus Rex dat vel concedit alicui manerium vel terram cum pertinentiis, nisi faciat in chartasua, vel scripto mentionem de feudis & aduocationibus Ecclesiarum, Rex reseruat sibi eadem feoda, aduocationes, &c.* hoc de Rege Franciæ intellectum scriptores Galli volunt, ni si consuetudo, regnique vsus secus sentire suadeant, vt iudicare conuenit, cum de fiduciariis stirpis regiæ Principibus panagiariis agitur, ad quos ius pertinere designandi sacerdotis, ad beneficia sibi Panagii nomine à Rege data, præterquam in Nortmannia, scriptores nostri asserunt.

Dixi præterquam *in Normannia* nec enim quæ Principi panagiario Rex literis suis, iura in Ecclesias indulget, ad ea se extendunt ac porrigunt, quæ Regi vt Nortmanniæ Duci competunt, nisi de his expresse in prædictis literis cautum foret, vti factum à Ludou. XI. historiæ referunt, cum Ducis iura vna cum Normannici Ducatus cessione, tanquam patrimonialia, in Carolum fratrem transtulit, sic enim in eius fiduciæ codicillis, ab eo tum est cautum, & his verbis: *Fratri nostro, & hæredibus masculis descendentibus ex suo corpore, & masculis masculorum quandiu extabunt ex legitimo matrimonio, concedimus pro omni iure apennagij, nostram ducatum Normanniæ cum omnibus pertinentijs, vrbibus castris, &c. collationibus præsentationibus & patronatibus beneficiorum Gardia, nobili foragijs, &c.*

Sexto, cum inter priuatos, de patronatus iure ambigitur, eo quod ad quem amborum, nominationem hic & nunc exercere pertineat, non sit planum, lite pendente de vacantis templi patronatu, Rex interea, defuncto antiquo eius possessori, successorem nominat, vt scribit Probus *q.* 30. & Terrienus *lib. 8. cap. 17. commentar. in leges Normannicas.*

Septimo, & hoc quoque Regi ratione iuris patronatus, competere fori Gallici moderatores ac arbitri memorant, vt cœnobiis milites alendos offerat, qui propter accepta in bellis vulnera, artificio, manuumque opera, A necessaria sibi vitæ subsidia quærere nequeunt, sic Choppin. *lib. 3. de sacra polit. tit. 4. num. 22. Regius inquit patronatus, vsquequaque iuris coniectura & opinione, in Monasticas ædes præsertim, nisi qua priuatorum opibus extitate euidenter ostendantur, vt propterea, veterano pauperi, qui Monasterio fuerat oblatus à Principe, summatim addicta sint alimenta, in Monasticum de cultura apud Cœnomanos Antistitem, quousque Cœnobium à priuatis extructum probaretur apertissimis documentis, vindicaria Paris. curia sententia 17. Februar. 1550.* Hæc ille.

B Iure hoc tamen non vti Regem in collatiuis Prioratibus, qui non sunt fundationis Regiæ, Ducalis, vel Comitum, habetur in constitutione regia *anni 1568.* nec similiter exerceri, in Monasteria Cluuiacensis ordinis, Cœlestinorum, Carthusianorum, & Benedictinorum D. Illidii Aruernorum, praxis ipsa indicat.

Ab eo quoque sunt onere excempta Monialium cœnobia, quod in rebus odiosis Monasterii nomine non intelligantur earum domus, *cap. Monasteria, de vita & honest. Clericor.* posse tamen iis offerri à Principe Virginem, sicut cœnobitis maribus virum, decreuit Senatus Patrum æuo quod modo tamen ob iustas causas non est in vsu.

C Secundo, nec isti subiacent oneri cœnobia quiorum reditus annui mille & ducentos aureos non excedunt, vt à Carolo nono constitutum fuisse scribit Chenut. *titulo 1. cap. 8.* eodem quoque oblati recipiendi onere, non teneri Cluniacenses declarauit idem Carolus edicto speciali 28. *Oct. anni 1568.* vt scribit Bleyanus *in tract. de variis Clericorum stipend. numero 36. lit. Z. ad marg.* si quæ cœnobia incolebant, ab eorum Abbatibus vel priuatis fundata essent, non à Rege, Duce aut Comite, quibus Rex ipse eorumque iuri successisset.

D Tertio, ab oblati receptione eximuntur regularia beneficia, quæ curam animarum annexam habent, quod sacerdotia quæ regulæ sunt subiecta, mentiumque curationi coniuncta, vt sunt Augustinianæ familiæ, fere omnia, instar sint Parœcialis Ecclesiæ, quam veterano milite, eoque bellis, ac plagis fesso, grauari non conuenit.

E Octauo, habet Patronus Laïcus in Gallia, vt præueniri ab vllo collatore nequeat, Maynard. in *in lib. 8. qu. 43.* Fabricius *in tract. de pertinent ad Laicorum & alior. simil. dispos. nu. 41.* Anonymus *in addit. ad Papon. lib. 19. arresto 3.* solaque Patroni Ecclesiastici præuentio recipitur in foro, cum derogationis expressione, quæ tamen nō est iure communi necessaria, auctore Fabric. supra, si tamen hic aliquem Episcopo instituendum præsentasset, præuentioni nullus locus foret, Louetus *in litera P. art. 25.*

Praxis

Praxis fori Galliei circa ius nominandi ad beneficia tam consistorialia, quam alia, quæ sunt curata, aut simplicia, & quibus competat?

NOminandi ad sacras Ecclesiæ præfecturas, facultatem babere Franciæ Regem tam est certum, quam est planum non nisi eo patrono ac nominatore, Episcopos ac Abbates à Papa, cum auctoritate illis gubernandis institui. Rex Francorum, inquit Baldus, *in proœmio decret. & in cap. quando de iudiciis & in cap. generali 13. de elect. custos est omnium regni sui Catholicarum Ecclesiarum.* Lupus Ferrar. *epist. 81. Non est Nouitium aut temerarium (sufit) quod ex palatio honoratioribus Ecclesiis rex procurat Antistites.*

Sensus idem Bernardi Iuonis & Fulberti vt taceam alios, vt Aufrer. in *decis q. 57.* Rebuff. *to. 3. tract. 3. de causis beneficior. possess. art. 1. gl. vnic. num. 15. & 16.* Charondam *lib. 1. Pandect. iuris cap. 17.* Papon. *lib. 3. notarior. cap. de Regal.* Rober. *lib. 3. rer. iudicatar. cap. 1.* Ragueau *in indice iurium regal. fol. 47.* Guen. *in annotat. ad cap. 29. lib. 1. praxis ciuilis Imbertianæ litera N.*

Atque vt de minoribus Ecclesiis omittā dicere, quæ rerum suarum, suique, Regem esse voluere patronum ac tutorem, vt collegiata L. Frambaldi apud Syluanectum, Cathedralis Gabalitanorum in Gallia Narbon. negari non debet, quin Regum olim in Regni Episcopatibus tribuendis, quibus optarent, auctoritas summa esset. *Data preceptione* (inquit Gregor. Turon. *lib. 4. cap. 15.*) *post B. Martinum sanctus Euphronius ordinatus est*, à Theodorico Rege, S. Quintianus est iussus ad Claromontanæ Ecclesiæ gubernacula sedere Gregor. Turon. *lib. 4. cap. 7.* Lotharii autem Regis beneficentia, Laudunensem Episcopatum adeptus est Adelbero Flodoardus in Chronico.

Quid? quod à Rege Roberto, Franco Ecclesiæ Parisiensi Episcopus est datus? Fulbert. *epist. 88.* Quod in *epist. 8.* idem Fulbert. tradat quendam *dono Regis, approbatione Romani Pontificis, per manum Metropol. Senonensis*, Episcopum factum esse? quo in genere illustre est, quod ab Iuone Carnotensi graui homine, memoriæ est proditum, in *epist. 65.* ad Lugdunens. Archiepiscop. sanctæ Sedis tum Legatum, post canonicam electionem, *Reges ipsos Apostolica auctoritate à concessione Episcopatuum prohibitos non videri, qua actione etsi nihil spirituale Reges dare intendant, sed tantum aut votis petentium annuere, aut villas Ecclesiasticas, aut alia bona exteriora quæ de munificentia Regum obtinent, ipsis electis concedere*, Iuo *epist. 55.* dare se tamen

A Episcopatus quibus vellent, vt ipsi aiebant, ita & credebant eorum subditi.

Sanè Germanos Imperatores tribuisse id sibi quondam constat, ne electus Pontifex sacrari posset, priusquam ab illis Regalia per sceptrum accepisset, Leone Papa id non modo permittente, sed iubente, *dist. 63. can. in Synodo 23. nisi*, inquit, *à supra dicto rege* (Othone scilicet) *laudetur & inuestiatur, non consecretur.* Ius idem concessum esse à Calixto II. Henrico V. Imperat. refert Anselm. Gemblac. Abbas à quo *electum recipere regalia per* B *sceptrum* voluit, diuque fuit cum noui Præsules Franci, à Regibus scipionem sacrum assumerent annulumque pastoralem, quam Ecclesiasticæ dignitatis *vestituram*, iusque regium Francici vocabant, vt ante diximus, cum de electione sermo esset.

Equidem de se refert Iuo Carnotens. *epistola 2. cum virga pastorali à Rege sibi intrusa ad Ecclesiam Carnotensem*, per Clericos deductum esse, Gaufridum autem à sede Apostolica damnatum, *virgam pastoralem reddidisse & annulum.* Id ibid. quod ergo Germanis, pris- C cis illis sæculis erat in more, Galli sibi Reges seruandum existimabant, vt electos, beneficiis ad quæ vocabantur, per virgam & annulum inuestirent, aut ipsis auctoritate qua se ad id præditos putabant, Pontificatus, conferebant: sic enim Lupus Ferrariens. in *epist. 81.* ad Amulum Lugdun. Episcop. *Non est*, inquit, *nouitium aut temerarium, quod ex palatio honorabilioribus Ecclesiis rex procurat Antistites. Nam Pipinus à quo Rex noster ducit originem, exposita necessitate huius regni Zacharia Romano Papa, in Synodo cui martyr Bonifacius* D *interfuit, eius accepit consensum, vt acerbitati temporum, industria sibi probatissimorum, decedentibus Episcopis mederetur.*

Dantur quidem & hoc tempore Episcopatus, sed dignis, sed bene de Ecclesia meritis à Pontifice, nominante Rege, minora vero his beneficia, ab Episcopis & Abbatibus, ad Indultariorum & Academicorum postulata, enimuero vbi de iis beneficiis aliquod, ad quæ se ipsi Papæ indulgentia ac voluntate offerre queunt, possessore est vacuum, illud sibi ab Ordinariis demandari postulant, quæ eorum nominatio, quia instar habet iuris patronatus, E de ea pauca quædam hic dicere est animus, ducto ab Indultariis exordio.

QVÆSTIO XIV.

Quid sit Indultum.

EST Indultum expectatiua gratia ad vacatura beneficia: duplex est, Papale & Regium, datur illud Cardinalibus, Cancellario, & Senatoribus Paris. Curiæ alterum, inter vtrumque discrimina intercedunt plurima, potissimum est, quod regium, vt sit ratum, firmumque, à Senatu non sit necessario probandum, doceri autem de Papali debeat: ita concessum Carolo Cardinali à Lotharingia promulgatum narrant in Curia.

Ortum autem habent indulta omnia à Romani Pontificis indulgentia. Eorum primus auctor, ac concedendorum Princeps, fuisse Ioan. XXIII. dicitur, annoque Pontificatus sui tertio, Christi Seruatoris 1412. concessisse Carolo VI. *Progentibus tenentibus suum Parlamentum regium Parisiis, pro statu & honore S. Matris Ecclesiæ, & suæ sanctitatis, gratias ad beneficia expectatiuas*, tam à se quam liberis, fratribus, aut nepotibus possidenda, Chopp. *de polit. lib. 1. titulo 5. nu. 16. ad marg.* Eius donum paucis post annis, in gratiam Senatus Pictaui tum versantis, Caroli VII. flexus prece, confirmauit Eugen. IV. anno 1434. Nouissime hoc est anno 1538. Paul. III. Ab eius ac præcessorum in Regem & Consiliarios indulgentia, factum est eiusmodi gratiis Indulti nomen, de quo sic cum de Clemente VII. & Caroli VI. ad eum inuisendum suscepto Auenlonem itinere, loquens Froissartus hæc habet. *Au ioyeux aduenement du Roy, le Pape fit grace ouuerte à tous Clercs estans en Cour, & vn mois à venir, & donna nominations au Roy sur tous les Colleges Cathedraux & autres Collegiaux, & reserua toutes graces en deuant faites, & voulut que les graces du Roy precedassent*: quæ quomodo intelligi oporteat, quæque ad Indulti vim & effectum conditionem sint necessariæ, explicabitur aliquot dubiis.

Dubium primum, *Ad beneficia ex indulto consequenda, nominare se Ordinarij collatoribus qui possunt?*

Curiæ Principes, (quos communiter Præsides appellant) conscripti omnes; tres Actuarij, Amanuenses quatuor, quique sunt Regi à libellis, & amplissimi huius Ordinis partem constituunt non vltimam. Indicant è Pauli tertij diplomate Pontificio, petitæ hæ voces. *Pro eo quod Cancellarius, Præsidentes, Consiliarij & persona curiæ huiusmodi, &c.* his enim (vt patet) in concessi à se beneficij communionem omnes ac singulos venire vult, qui in Curiam sunt asciti, Regique, ac regno, iugem ac perpetuam in Senatu nauant operam: ergo cum id agant omnes, de quibus facta est

A proxime mentio, soleantque libellorum supplicum magistri, secundum Præsides, & Antistites, honoratiore sedere loco in Curia, sunt hi in eorum cogendi classem, qui à Rege, eiusque Cancellario, ad beneficia ab Ordinariis obtinenda, cum vacant, offerri possunt.

Dubium secundum, *An Graduati Indultarijs, an contra, hi illis præferri debeant.*

Quæstionis est hic sensus, vtrum Ordinarius, qui in sacerdotiorum collatione astrictus est Senatoribus & Academicis, hos Galli B Regis candidatis & ministris anteferre, in beneficiorum distributione cum vacant, possit ac debeat.

Qui Academicis fauendum credunt, his eos argumentis tueri solēt. Eos enim aiunt totos se iuuentuti dedere, in ea instituenda, ætatem viresque ponere, pactitia Concordatorum lege, Franciscum inter & Leonem, ad sacerdotia ius sibi esse, hanc à quoquam de Ordinariis solui non posse.

Qui contra sentiunt, Indultarios (aiunt) Graduatis antiquiores esse, illis ab Eugenio IV. concessa indulta esse, anno 1434. Gra-C duatis in Concil. Later. sub Leone X.

Quid? quod sunt expectatiuæ hæ gratiæ: quas indulta nominant, Indultariis cum ea honoris prærogatiua tributæ, vt mandatariis anteferri quibuslibet, in beneficiorum assecutione debeant, exceptis Apostolicis, qua de prærogatiua, eiusque exceptione, sic Paulus III. in Pontificio suo diplomate. *Nos huiusmodi supplicationibus inclinati, literas Eugenij cum omnibus suis clausulis, etiam ad hoc, vt Cancellario, & consiliarijs, de beneficiis prouideri possit, ita tamen quod mandatariis nostris præiudicium non afferatur, approbamus, confir-* D *mamus & innouamus*, cedere ergo Indultariis Graduatos oportet, tam Pauli & Eugenij lege, quam Francisci primi, anno 39. promulgata, receptaque in Curia, Rebuffo teste *in Consilijs consil. 6.* Tourneto *verbo Indultum num. 29.*

Dubium tertium, *Ad quæ beneficia, & quoties nominari à Rege Senator queat.*

Ad Ecclesiastica secularia, vel Regularia Ordinis Cluniacensis, secularia quidem, *quæ* E *ad omnium Episcoporum, Abbatum & Capitulorum, ac aliorum Ordinariorum collatorum dicti Regni collationes & dispositiones pertinent*, Paul. III. in Bulla.

Id tamen facere sæpius, quam semel, in vita nominandi, aut collatoris Ordinarij, nefas, Paulo id his verbis prohibente, *ad eiusdem Caroli Regis nominationem, vni ex eisdem collatoribus ordinarijs de persona eiusmodi faciendam, de vno beneficio seculari, vel cuiusuis, etiam Cluniacensis Ordinis regulari, semel in illorum nominandorum, & ordinarij collatoris vita duntaxat, per eundem ordinarium prouide-*

rj

ri deberet Apostolica auctoritate concesserit.

Obiicies, at Clem. eius nominis septimus, Carolo sexto cum illum honoris causa comitantibus regni aulicis ac proceribus Auenionem anno 1389 conuenit, xeniorum nomine impertiit, vt in singulis Ecclesiis, præbendas sibi binas haberet, ac ei senatores nominare totidem fas foret. Sic enim Froissartus illorum temporum spectator ac scriptor: *Donna nominations au Roy sur tous Colleges Cathedraux & autres Collegiaux, & sur chacun College deux prouendes d'expectation.*

Respondendum primo, vt non fuit hic Pontifex ad Petri sedem euectus legitimè, hoc est Spiritu-sancto regente ac præsidente, nec proinde pro vero sit ac legitimo habendus Pontifice, ita nec collata ab eo Regi priuilegia, potuere esse canonica, & ita eo cessante hæc cessasse.

Dicendum 2. quod etsi fuissent tùm rata, ex nostris tamen forique moribus, per Pauli diploma, tempore longe priori posterius, sublata esse, & ita Præsides, quique illis ad consilium assident, sæpius quàm semel in vitam sua, quàm collatoris ordinarij ad beneficia sæcularia, aut Regularia Cluniacensis Ordinis vi Indulti sui, nominari non posse.

Dubium quartum, *An in sacerdotiorum collatione, Indultarijs regijs astringi Cardinales possint.*

Dubitandi causa vnica, nempe quod & ipsi à Pontifice indulta sua habeant, quibus cauetur, ne in iis beneficiis quæ ad eorum ius pertinent, Ordinarij quidquam audeant, ex quo sequi videtur, eos à Senatoribus, honeste de eorum aliquo sibi dando cum vacauerit, appellari aut adigi non posse.

Dicendum tamen, dubij causam præcisam omnem esse tam Pontificia lege, quam regia de nominationibus sacerdotalibus pro Consiliariis Parisiensis Curiæ, die Ianuar. 18. an. 1541. publicata & verificata vt loquuntur in magno Regis consilio. Et quidem cauisse Regem in ea constitutione scimus vt Cardinales regiæ Senatorum nominationi forent obnoxij, non secus ac ordinarij, quique ab Academia scholastici iisdem essent Cardinalibus commendati, Senatoribus cederent, beneficiaque nisi illis annuentibus non reciperent.

Accedit ad hanc legem Principis, petita è Pontificio diplomate ratio, vult enim Paulus, Cancellario ac Senatorib. commendari beneficia, *ac illis, de eisdem beneficijs per ordinarios collatores prouideri.* At de collatorum sunt numero Cardinales, sunt ergo vt Ordinarij cæteri, Senatorum nominationibus obnoxij, de quo extat Francisci primi decretum in hæc verba: *Ordonnons aussi que tous Cardinaux ayans prelatures ou autres benefices, soient subiets ausdits Indults & nominations, tout ainsi que les autres Prelats de nostredit Royaume, n'ayans la dignité de Cardinal.*

Dubium sextum, *An Senatorum Indultis beneficia omnia regni grauari possint.*

De Armorica duntaxat est dubium, contendentibus hinc & inde, pro vtraque parte Gallicis scriptoribus. Pro affirmante facit Carolus Parisiens. opinionis suæ præsidium non nisi vnum habet, nempe quod sit Britannia pars regni, eique ante Pauli III. constitutionem, iure quam optimo annexa, quas ergo exteræ eius prouinciæ leges subeunt, has ferre ac pati Britanniam est necesse. Sed quæ in iis beneficia regularia sunt, aut sæcularia, Regis sunt voluntate Consiliariis Parisiens. Curiæ non neganda, quando ea sibi tempori conferri petunt, cum vacant, & sunt ad ea nominati quando oportebat, certius hic ergo (inquit) esse in præsenti causa nihil potest, quam Indultariis ad Armoricæ sacerdotia Regis nominatione patere aditum. Sane pro iis & secundùm eos iudicasse magnum Consilium referunt Carolus Paris. supra & Peleus in *actionib.*

Qui pro Britonibus pugnant, aiunt primo, Eugenij Bulla nunquam fuisse comprehensam Armoricam, ex quo inferunt eam quoque Paulina exclusam esse, cum hæc alterius sit tantum approbatio Antec. est certum, cum quo tempore Eugenio est visum, Caroli precibus Cancellario & Lutetianis Senatoribus, si eorum capaces forent, beneficia indulgere, necdum esset Britannia acquisita Regi.

Conseq. probatur, cum sit Paulina constitutio Eugenianæ confirmatio, nullum illa beneficium Regi annuit, quod ei per Eugenium antea concessum non foret: alioqui debuisset exprimi. Ergo cum ab Eugenio, ius ac potestas Consiliariis acquirendi in Armorica beneficij vi Indulti sui non sit facta, nec à Paulo iisdem videtur data.

Quid? quod iisdem eam legibus victuram Rex est pollicitus, quibus vtebatur antequam eius foret? quod his ad regnum conditionibus stipulante Principe sit adiecta, sua ei vt priuilegia constarent illibata ac integra, quo de numero cum sit à Consiliariorũ recipiendis indultis immunitas, eis non est astringenda hoc tempore. Est hæc opinio speculatiue priore probabilior, quam defendunt Chop. *de sacra polit. lib. 1. tit. 7.* Tournet. *verbo Indultum num.* 27. Sanè cum beneficia Armoricæ omnia, octo anni mensibus conferenda, sibi Papa reseruauerit, nempe *Aprili, Maio, Iulio, Augusto, Octobri, Nouembri, Ianuario, & Februario,* non est verisimile, eo se iure in Senatorum gratiam priuare voluisse, Choppin. teste loco citato.

quid si nominari super beneficiis Ordinario affectis Indultarii postulet, cuiusmodi sũt quæ

vacant in aliquo de his quatuor mensibus *Iunio, Septembri, Decembri, & Martio*, nisi Ordinarius is foret, qui à loco beneficij sui nunquam abesset, nam tunc alternis cum Papa mensibus, conferendorum Sacerdotiorum ei ius esset.

Respondend. ne tunc quidem Indultarios, aut Graduatos nominatos ac simplices, ad vlla Armoricæ beneficia, in vim Indulti, aut nominationis Academicæ aspirare posse, ait Bellordæus *lib.3.par.2.conclusionum.*

Primo, quia sic Episcopis potestas à Pontif. concessa, alternis conferendi beneficia, foret eis inutilis, & ita spe destituti bene merendi de Clericis, eorum promotione ad sacerdotia Ecclesiæ, in suis residere semper Episcopatibus animum nisi ægre inducerent, quo nihil illis esse posset acerbius.

Secundo, cum pactis suis stare quisque Africani Concilij decreto debeat, vt habetur, *de pactis cap.*1. facere Regem non expedit, ne pollicitis ipse suis fidem abrogasse videatur factis oppositis, sed Regem fidem obligasse suam, scriptores Armorici narrant, de tuendis prouinciæ priuilegiis, quorum est hoc non vltimum, quo de agimus, à nominatione Regis, ac Academiæ ad beneficia vacantia immunitas: ergo, &c.

Tertio, sunt ab ea eximenda beneficia quæ Patronum, aut collatorem Regem habent, qualia sunt S. Quintini apud Viromanduos, Sacelli Palatini & Vicenarum ad Parisios, causa huius rei est eadem, quæ est paulo ante cum de Pontif. sermo foret: allata, nempe quod veri, nedum probabilitatis speciem nullam habeat, voluisse Regem, vt quæ sui sunt iuris in rem suam Senatores ac Academici conuerterent, quæque ab eo beneficia mandanda sunt idoneis, hæc sibi illi in vim nominationis Academicæ, aut regiæ arrogarent.

Quarto, nominationi regiæ Senatorum non sunt electiua beneficia obnoxia.

Quinto, non item dignitates post Episcopalem maiores.

Dubium septimum, *Vt Indultario negari beneficium nequeat, ad quod est nominatus, facere eum quid sit necesse.*

Primo, debet eorum inscribi catalogo, quos Rex nominatione sua ad beneficia regni destinat.

Secundo, de eo Actuarij (Graphierium barbari nominant) testimonium, manu signatum propria extare debet.

Tertio, nominationis suæ literas, regio obsignatas sigillo, à Cancellario petit & recipit.

Quarto easdem ordinario communicat.

Quinto, communicatas in acta publica, Gallice *au Greffe*, eius Episcopatus referendas

A curat, in quo versantur Episcopus & Abbas vel præcipuum eorum sacerdotium, de quo ea beneficia pendent, quæ Indultarij ambiunt, sibique cum vacant, dari poscunt.

Sexto, cum Abbas abest, aut in Cœnobio latitat, vel comparere rogatus recusat, & abnuit, Cœnobitis quantum fas erit coactis capitulariter, clare qui indulti possessor est, significabit, sibi à Rege, nominationis ad beneficia ex suo dependentia Cœnobio, literas datas esse, quarum eis quoque

B exemplar in manus tradet, deque eo per Notarium, aut Actuarium, vt extet ad memoriam testimonium exaratum literis, pro auctoritate exiget.

Similiter, (quæ est conditio, ad Indulti validitatem necessaria numeroque septima) id Indultarius laborabit, vt non nisi duobus præsentibus testibus, Ordinario aut Capitulo postulata, sua indicet, quorum tam nomina quàm Ordinarij, in acta Notarius referet.

Postremo vbi erit beneficium per beneficiarij obitum, possessore vacuum, illud, si

C visum erit, sibi demandari ab eo qui conferre potest, Indultarius exiget, petita si facere hic abnuet: tùm enimuero erit executorum ad eam rem interpellanda auctoritas omnium, vel alterius cuiuspiam de illis, qui tres à Paulo codicillis suis singillatim sunt dati, putà D. Maglorij Diuique Victoris Cœnobiarchæ, & Cancellarius Parisiens. Academiæ Constatque idem sibi ius olim vsurpasse S. Genouefæ Abbatem, donasseque sacerdotia, quasi Paulino diplomate huic negotio præfectus foret, eiusque collationes ex vulgari impetrantium vsu, à consilio prætoriano ap-

D probatas esse, Renatus tradit. *lib.1. de sacra polit.tit.7.n.17.*

Dubium octauum, *An preuentioni Pontificia sit locus, respectu indultary, aut Academici nominati.*

Quæstionis est hic sensus, vtrum sit rata validaque eius beneficij collatio, ad quod per Regem, aut Academiam nominandos se duo curauerant, si illud prius est à Papa collatum alicui, quàm fuerit ab eorum altero postulatū.

Respondendum affirmatiue, cum Bleyano in *Theoria tract. de pertinentib. ad Laicorum & aliorum similium dispos. n.*27. Pelleo *lib.1. forens. actionum act.*4.

E Ratio est, quod antequam Indultarius aut Academicus dari sibi beneficium postulent, ius ad illud nec in rem, nec in re habeant. Non in re, quia eius gaudere fructibus, ac percipere quasi debitos nequeunt, nisi post factam sibi de eo, per illum qui potest, collationem canonicam.

Non *in rem*, quia antequam dari sibi illud cum vacat postulent, queri illud ipsum sibi eripi, aut iniuriam fieri, facta eiusdem collatione alteri, non possunt, maneat ergo Pontificem

tificem vacantia per obitum beneficia, quæ sub iuis mandatis continentur, graduatis & nominatis vniuerlitatum, præuentionis iure conferre posse, *ante requisitionem specificam vacantium de illo certo corpore.*

Dubium nonum. *An dignitas Ecclesiæ, quæ est electiua quidem, sed confirmatione non indiget eo quod eligendo conferatur, Senatorum indultis sit subiecta.*

Est beneficiorũ natura ratioque multiplex, de iis modo dicere est animus, ad quæ nõ nisi canonicorum communibus suffragiis aditus patet, suntque hæc in duplici differentia, quædam propriè sunt talia, impropriè alia. quæ propriè sunt electiua, ad complemẽtum iuris, superioris Prælati confirmationem postulant, sine qua habet electus ius ad rem solum, & nihil amplius. Electiua impropriè, sunt quæ eligendo conferuntur, gallicè *electifs collatifs*, nec confirmatione indigent, eiusmodi sunt Decanatus quidam in Gallia, vt Lemouicensis, Syluanectensis, &c. hoc ipso enim, quod quis canonicorum calculis renuntiatur eo magistratu dignus, plena ei ab ipsis & integra ad eius functionem ministerij, potestas datur.

Iam ergo dico, quæ beneficia non sunt nisi impropriè electiua, indultis subesse Curiæ.

Ratio est, quod exceptio in non exceptis firmet regulam, sed à beneficiis ad quæ nominari Consiliarij nequeunt, ea duntaxat excluduntur, quæ propriè sunt electiua, cuiusmodi ea sunt, tantum, in *quorum electionibus seruatur forma capitis quia propter de elect.* qualia non sunt collatiua, in quibus non est confirmatio necessaria, Peleus *lib. 1. action. forens. art. 5.*

Dubium decimum, *An beneficia, quorum collatio ad Cardinales pertinet vi Indulti sui, à Legato conferri queant.*

Non posse, vetus regni consuetudo, variis approbata Curiæ præiudiciis indicat, nam cum Cardinali Lotharingo indulsisset Pontifex Paulus IV. anno 1530. vt solus ipse sui iuris munerisue, sacerdotia mandaret, hoc eius Indultum approbauit Curia pridie Idus Iulias anno 1534. Ne tamen Cardinalitiæ huiusmodi collationes, elidi à Legato queant, res ad id duæ sunt necessariæ: prima vt vere diplomatica Indulti potestate gaudeant, illudque, cum prodere iubebuntur, iubenti Curiæ patefaciant. Altera vt illud de eo Legatum commonefaciant: ita cum anno 1534. Cardinalis Borbonii indultum, supremæ fuisset regni Curiæ exhibitum, vt ab ea vim aliquam suffragio si minus suo, at certe approbatione caperet, eam quidem, sed ea moderatione legeque habuit, si Legato innotesceret: quare non nisi ex die quo denuntiatũ Legato fuerat, vim ei vllam ac momentum accedere, Curiæ pla-

A cuit quod & ipsa declarauit anno 1536. cum Tholosani Archiepisc. indulto, collationis factæ aut faciendæ per ordinarium vires elidi non posse respondit, nisi eodem præscripto, eidemque significato iuridice.

Dubium vndecimum, *Quoties, & quando, beneficio nominationis sibi ad Sacerdotia Ecclesiastica à Pontifice concesso, Indultariis vti est permissum.*

Semel tantum, & nõ sæpios, Ordinarios de cõferẽdo sibi beneficio vrgere est Indultariis, licitum, quare vbi nacti erunt de iis aliquod, quæ Ordinariorum dispensationi subiacent,
B eo contenti esse debent, nec vltra aliud quærere. Insinuandi autem iuris sui ac Indulti, est hoc tempus opportunum præ cæteris, cum Prælatura possessoris sui legitimi, verique obitu vacare, eique nouus à Pontifice subrogari incipit, nam cum plures sacerdotiorum quæ sui sunt iuris competitores, vnus idemque Ordinarius non recipiat, si quando postulandi ab eo beneficii, vi Indulti iustum est tempus, certè tùm maximè, cum Prælaturæ gubernacula capessit.

C Excipiuntur Casæ Benedictinæ quina cœnobia, quorũ, cum Primates triennio tantũ durent, eo elapso redigendi in ordinem, ne multiplici Senatorum iterataque triennio quoque, nominatione grauentur, placuit non Abbatum mutatione, sed Regum Christianissimorum morte definiri tempora, quibus fas foret Senatoribus, eiusmodi Monasteriorum ambire ac petere, vi sui indulti beneficium è vacaturis aliquod, *Tournetus.*

Dubium duodecimum, *An Indultariis vacantia per regaliam beneficia sint debita.*

Nequaquam, primo, quia hęc illis duntaxat sunt affecta, quæ iuris sunt Ecclesiastico-
D rum, quo de numero non sunt Reges.

Secundo, quæ ab aliquo in alium collata est gratia, hæc auctori suo non debet esse noxia. Iam autem quod Curiæ Paris. Senatoribus aspirare ad sacerdotia, regniq; beneficia indulti sui ope liceat, Regis est beneficium, quam ergo parum est verisimile, inde ius Indultario nasci, iuris elidendi regii, ad ea conferenda beneficia, quæ vacant in Regalia.

Tertio, Graduatorum, ad ea postulanda
E ius cessat, cum in mensibus sibi per concordata destinatis, eorum possessor moritur, aut certe ad tempus quasi sopitum latet, *Glossa parag. quod ad ductus in versu Ecclesiastico de collat. in pragm. sanct.* ergo & Senatorum.

Conseq. patet, quia istorum par est, ac æqualis cum illis conditio, non potior, cum amborum ad requirenda sibi beneficia eadem sint iura, potestas per omnia similis, & ab eodem fonte profluens.

Dubium decimum tertium, *An collatio alijs facta quam Indultarijs sit rata.*

Cum beneficia non nisi petita tribui debeant, (nam quis expectantem ab ordinario monendum putet? aut ea re donandum, quam illi gratam fore non est certum?) cum (inquam) beneficia quando vacant peti ab Indultario debeant, facta alteri quàm illi ab Ordinatio ante eius petitionem collatio, nô potest non esse valida, Bleyanus *in Theoria tract. de pertinent. laicor. dispositiion. n. 27.*

Ratio est, quod Consiliatiorum indultis, beneficia non aliter afficiantur, quam expectatiuis Romanorum Pontific. sed illa non sunt mandatariis, aut Pontificiis expectantibus debita, nisi cû vacãt, aut petuntur, quod cû nô fit, iuri renunciare suo Senator creditur, ac Ordinario, facultatẽ velle esse liberã, fungẽdi officii, in collatione beneficii quod tum vacat: ita cùm anno 1557. Regis indultarius, à Pontifice Romano Prioratum quem sibi eum per possessoris mortem liceret, dari ab Abbate S. Iuliani apud Turones postulauerat, confecti alteri passus esset, antequam ipse illud à prædicto Abbate requiteret, lisque super eo mota esset, pro impertante Apostolico contra Regis indultarium, est in magno consilio benignè pronuntiatum 27. *Iul. ann.* 1557. Peleo teste *lib. 1. action. foren. fact.* 4.

Dubium decimum quartum, *Vtrum Graduatis præferendi sint Indultarij.*

quæstionis est hic sensus, ecquid cum in mensibus, qui Graduatis sunt affecti suntque numero quatuor Ianuarius, Aprilis, Iulius & October, beneficium vacare aliquod acciderit, quod tam illi in vim gradus sui, quàm isti in vim Indulti, sibi vt debitum dari ab Ordinario postulant, istorũ quam Graduati petitio sit potior.

Pro isto, id est Graduato, argumenta hæc faciunt.

Primum, quod studiorum magnus sit fauor, magna Theologiæ, eorumque qui illi dedere operam, apud omnes commendatio.

Secundum, quod ex concordato inter Leon. decimum, & Franciscum primum inito, beneficia prædictis anni mensibus concedi graduatis in fauorem studiorum oporteat.

Tertium, quod graduatorum antiquior sit causa, quam Indultarii, annis centum, nam sunt illi in Concil. Basileensi quod in annum 1431. incidit commendati Ordinariis, eum Paulus eius nominis III. cui accepta referri Indultorum gratia debet, Ecclesiam anno tantum 1538. regeret, at qui prior est tempore, iure quoque est potior, *lege dotis Cod. de iure dotium,* sicut qui *est in cursu prior, prior est quoque ad præmium,* Cypr. teste, *lib. 3. epist.* 7. ergo si quando de eodem beneficio disceptabunt inuicem Graduati & Indultarii, hi illi anteponendi erunt.

Quæ etsi probabilem fidem habeant, tamen id quod est in quæstione, argumenta producta non euincunt, graduatorum nempe præ aliis potiorem esse causam.

Primo, quia Francisco primo secus est visum: extat enim eius siue sanctio, siue responsum de anno 1541. quo Indultarios, Academicis anteferri in beneficiorum postulatione ac ambitu præcipit.

B Secundo, quia in Paulino diplomate, mandatarii solius Apostolici, quem Indultariis postponi in requisitione beneficii non oporteat, fit mentio, ergo cum iuxta vulgatum axioma, exceptio in non exceptis firmet regulam, non debent Indultarij Graduatis in hac parte cedere.

Tertio, eum qui tacet, consentire censeatur, audiri Graduatos non decet, quia cum Eugenii IV. & Pauli III. diplomata quando sunt promulgata in Curia, ac recepta, non reprobarint vt sibi noxia, ea recepisse sunt credendi: alioqui cur non sunt loquuti? cur C iniuriam sibi fieri non sunt questi? cur Regis fidem ac virtutem non sunt contestati? tacuere quo non oportebat tempore, Concordatorum vim infringi per se aut Procuratorem Regium non dixere, quid mirandum, si eorum suffulti silentio, si Regis approbatione ac iudicio, Indultarii cum de beneficijs obtinendis agitur, Graduatis præualent?

Quid? quod priuilegia Graduatis concessa in Concordatis, sunt eis quæ indultariis sunt data, annis posteriora ferè ducentis, aut non multo secus, nec enim sunt hæc ad Eu- D genium vt eorum auctorem primum ac principem referenda, sed ad alium quempiam cum in Curiæ diariis, rerumque quæ sunt in ea gesta commentariis habeatur, catalogum anno millesimo trecentesimo tertio, eorum contextum esse, quos ad beneficia regis indulto nominari oporteret, quem in numerum quatuor Curiæ Actuarios totidemque Amanuenses ac Secretarios ascitos esse refert Lucius *in placit. lib. 4. titulo* 12. Tournetus *verbo Indultum num.* 29. quæ me causæ impellunt vt credam, potiora Indul- E tarii quam Graduati, iura esse in requisitione vacantis beneficij, quod & Curiam suo approbasse calculo, anno 1582. & 1600. Tournetus loco paulo ante citato refert.

Dubium decimum quintum, *An ad Bullas testes beneficij Episcopo concessi à Pontifice, accedere debeat eius pacifica possessio, vt facta super eo ab Indultario indulti sui applicatio, valeat.*

Sensus est an oporteat Episcopum possedisse suum beneficium biennio, idque pacifice,

fice, antequam nominatione grauari vlla queat. A

Respondend. id necesse non esse, primo, quia cum verbo fiat gratia, multo magis cum de ea per scripturam authenticam constat, cuiusmodi est bulla, non est dubitandi iusta vlla causa, quin bullato, Pontificis diplomate instructus Episcopus, verus sit beneficiarius, ergo nec ambigendi locus est vllus, quin illi facta indulti insinuatio ab indultario, rata sit ac valida.

Secundo est missio in possessionem beneficij, temporalis, cum sit realis eius apprehensio, Notarij Regij, vel Apostolici, aut Sacerdotis cuiuspiam ope facta, non est hæc ergo beneficij pars aliqua, aut illud integrè sumptum: ergo antequam eam sibi capiendam beneficiatius existimet, indulto Senatorio grauari potest. B

Dubium decimum sextum, *An nominatus à Rege, Indultario præferri debeat.*

Sit pro exemplo quod sequitur. Ad Episcopatum euectus Regis nominatione Mæuius cum esset, eiusdem benignitate Episcopo offertur Titius, canonicatu qui tum vacabat donandus, ratione iurisiurandi fidelitatis, in manibus eius præstiti, quem in vim Indulti, Senator sibi cum esse debitum diceret, de eo Episcopum admonet, tribui sibi hunc, vt Pontifices iussere ac Reges, exigit. quæritur, vtrius sit causa melior, vtrius postulatio iustior? C

Respondend. Indultario ius ad præbendam, de qua est quæstio, nullum esse. *Quia in general. concessione nō veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus de reg. iuris in 6. reg. 81.* At quis credat voluisse Regem, iure suo decedere, vt staret Indultarii nominationi suæ vim nullam esse, vt indultarii, rata esset ac valida? ergo cum audiri hic non debeat, nisi vt iure fultus est regio, omnique in præsenti causa careat, cum non sit verisimile, in concessione facta Senatoribus, nominandi sui supra Episcopatus aut Abbatias, casum præsentem contineri, si quod dari sibi postulat, Episcopus recusat, nulla ei fit iniuria, vtpote iure omni ad eius petitionem destituto. D

Faciunt pro hac opinione argumenta duo, primum, decretum magni Regis consilii, cui litium, quæ super Indultis sunt motæ, omnis est voluntate Principis attributa diiudicatio, nam excluso Indultarii nominatario, oblatū à Rege ad præbendam, ratione iurisiurandi fidelitatis illi exhibiti debitam, ab Episcopo admitti oportere censuit anno 1606. E

Secundo pugnat quoque pro hac opinione Principis dignitas, cuius sunt hæc auctoritate ac nomine scripta, dictaque, *Iceluy nostre grand Conseil faisant droict par son arrest sur ladite opposition, a maintenu & garde ledit le Clerc.* (erat hic Regis ad canonicatum vacantem nominatarius) *en la possession & iouïssance de ladite Chanoinie, sans preiudice audit M. Indultaire de son Indult en autres causes.*

DE REGIA NOMINATIONE ad Beneficia.

QVÆSTIO PRIMA.

Ad quæ beneficia nominare ius Regi Christianissimo competat.

PRIMO ad ea præsentare Regem, est omnium confessione notissimum, quæ eum patronum ac conditorem agnoscunt, quod enim è plebe hominibus, concessum esse Papa voluit, in recognitionem fundatæ, aut dotatæ ab iis Ecclesiæ, hoc regibus esse prohibitum quis putet? Quare vt ab eius maioribus omnes sunt penè Galliæ Episcopatus erecti, magnisque prouentibus aucti, ita & eorum sunt, iure quàm optimo Patroni.

Et quidem Childebertum III. Dagoberti II. Patrem, Cænomanensem fundasse ædem maximam, Pipinum Santonicam ann. 767. Carolum Caluum Niuernensem, additàque à singulis in annua Sacerdotum stipendia, arâque apparatum ac luminaria, optimorum prouentuum dotē, historia Gallica memorat. De Cœnoman. quidem est his verbis testimonium in antiqua Dagoberti charta manuscripta, apud Choppin. *lib. 1. de sacra Polit. tit. 4. Nobis Apostolicus vir suggessit Cænomanicæ vrbis Episcopus quod antecessores sui, anteriore Rege parente nostro emunitates de omnibus rebus eorum vel Ecclesiæ suæ promeruissent.* Et post pauca. *Nos igitur bona, iura, & priuilegia prædicta omnia, & singula per præsentes approbamus, mensis Mart. die 2. anno regni nostri mainaciæ fœliciter.* Nec minora extra regnum, Franciæ Regum charitatis in Deum, venerationis in Ecclesiā extitere testimonia, quam domi suæ, cùm quiete ac tranquille viuerent: Clodoueum enim Constantiensis Episcopatus ac Vangionum in Germania conditorem narrant, Dagobertum Spirensis, Argentinensis, & Bremensis, Carol. magnum, Virodunēsis & Tullensis in Lotharingia, Verdensis, Paderburnensis, Osnaburgensis, Monasteriensis in Vestphalia, hæcque fuit forte causa Regibus, cur initio omnia in Dei Ecclesia

ſuo gererent arbitrio, eius bona nobilibus dono darent, vt Martellus, Epiſcopatus, cui vellent, regendos committerent vt Theodoricus, quod cùm eſſet illis turpe, Eccleſiis autem exitiabile, *Reges Francorum Ludouicus & Carolus, electiones Epiſcoporum Eccleſiis conceſſerunt, quod & in ſuis Capitularibus ſcriptum reliquerunt, & in conciliis Epiſcoporum prouincialibus ſanciri permiſerunt*, Iuo *ep. 47.* Tenuitque hæc conſuetudo in Francia, ad Franciſci primi tempora, quibus ex pacto inter eum & Leonem X. electio eſt beneficiorum quæ conſiſtorialia nominant, ſublata è regno, eiuſque vice ſubrogata eſt præſentatio.

Primo ergo ad Epiſcopatus regni ſui cùm vacant, Rex infra ſex menſes ab eorum vacatione, Pōtifici offerre poteſt, viros, graues & doctos, aut è nobili Regum ſtirpe, eoque nomine, ſed magis virtute ſua cōmendabiles; quos ille defunctis ſubroget. Erunt prædití ſciētia, quali ad iſtos tam excellentes Eccleſiæ magiſtratus eſt opus, ſi ſunt Magiſtri, aut Licentiati in Theologia, aut in vtroque, ſeu altero iurium, Doctores aut licentiati *in vniuerſitate famoſa, cum rigore examinis, & in 27 ſuæ ætatis anno ad minus conſtituti*, Cōcord. *de regia ad Pral. nominat. parag. 1. verbo vnum grauem.*

Nominat inſuper ad vacantia Monaſteria religioſum eiuſdem Ordinis in ætate 23. annorum ad minus conſtitutum, infra tempus ſex menſium à die vacationis dictorum Monaſteriorum, computandorum: Ita Concord. *parag. de regia ad Prælatur. nominat. verſu Monaſteriis verò & prioratibus.*

Tertio, Rex nominat ad Prioratus conuentuales electiuos, *videlicet in quorum electionibus, forma capitis quia propter ſeruari, & confirmatio electionum huiuſmodi peti conſueuerunt.* Concord. *loco qui ſupra.* Nominatum tamen, ad Prioratus huius generis, Epiſcopatus, & Cœnobia, ſi non erit idoneus, eum reiicere refutare ac Pontifici eſt permiſſum, quod cum accidit, Rex tenetur, *infra tres alios menſes, à die recuſationis perſona nominata, non qualificata ſollicitatori nominationem non qualificatam proſequenti, alium ſupra dicto modo qualificatum nominare.*

Patet ex dictis primo, iure nominandi Regem excidere, quando intra menſes nouem, Pontifici neminem præſentat, qui vacantem Eccleſiam regat concord. ſupra.

Secundo, quando nominat, ſed non qualificatum.

Patet tertio, opus eſſe vt Rex ſollicitatorem Romæ habeat (ſic enim loquuntur Concord.) qui apud Pontificem & Cardinales conſiſtorialiter aggregatos, Regis cauſam agat, ab eoque nominatum admitti ad Prælaturam petat: quare non alibi quam

A in Conſiſtorio, hoc eſt Cardinalium collegio, à nominantis aut nominati Procuratore, aut Cardinali Protectore, eius nominatio Papæ fiet, ſicut nec ipſius ab eodem, ob inhabilitatem reiectio, indicant, hæc verba. *Tenetur idem Rex infra tres alios menſes, à die recuſationis perſona nominata non qualificata, ſollicitatori, nominationem nō qualificatam proſequenti, conſiſtorialiter facta intimanda, computandos, &c.*

Patet quarto, Epiſcopatus, Abbatias, & Prioratus cœnobiticos, eſſe beneficia, quæ ſi B quæ alia, ſunt verè conſiſtorialia, ita dicta primo, quod in ſacro Pontificis conſiſtorio, ſchedula, & non ſupplicatione porrecta, conferri poſſint, ſi ad ea, intra nouem menſes, per Regem non ſit nominatum, vt in Concord. nominatim eſt cautum, in *rubr. de regia ab Pralat. nominat. parag.* 1.

Secundo, quod facta nominatione, Cardinales, qui Conſiſtorij ſunt Patres, ſententiam pro nominati admiſſione, Bullarumque conceſſione dicant, vt poſt Rebuff. *in 3. par. praxis ſub regulis de publicand. reſignat. gloſſa 1.* ſcripſit Fabricius *tract. de complurib. aliis be-* C *nef. num.* 59. videamus cætera, Rex ad Canonicatum nominat, qui primo in Cathedralibus Eccleſiis vacat, à tempore, quo eſt ſacro inunctus oleo, ac Rex Rhemis inauguratus, Epiſcopo (inquam) quem lubet nominat, Gallice dicimus, *à ſon ioyeux aduenement à la Couronne*, quod & eum poſſe, in ſacris virorum ac Monialium domibus docet Graſſal. *Regalium Franc. lib. 2. iure 1.* his verbis: *Finaliter non eſt omittendum quod Rex Franciæ iure alto regaliæ vtitur, nedum in Eccleſiis Cathedralibus aut Metropolitanis, imo etiam in* D *Abbatialibus ſeu Monaſteriis, vt in principio ſui regiminis, ſeu aduentus ad coronam, poſſit in dictis monaſteriis quæ ſunt de gardia ſua ponere vnum Monachum, & in Monaſteriis monialium, vnam monialem, & ſic fuit pronunciatum per arreſtum Parlamenti anno 1274.*

Eius tamen moris, iuriſque nullus eſt hoc tēpore vſus in Gallia, cum quenquam ſacræ aſcribi militiæ, aut ſtipendia inuitum ac reclamantem facere non oporteat, aut in religioſæ familiæ tam virorum quam puellarum E contubernium admitti, niſi quem ſua virtus, animique ad diuina impetus, eo, abiudicatis magno auſu ſæculi curis attrahunt.

Quid? quod eiuſmodi ſacrorum cœtuum Præfectis, iure ſit permiſſum, indignos hoc eſt, parum pios, parum morigeros, aut affectæ iam proſtratæque valetudinis viros, nec proinde ad Ordinis miniſteria ſatis idoneos, manumittere, reſque ſuas habere iuſſos, in ſæculum remittere, ne cæteros quaſi in mala contage, morum peruerſitate inquinent, perdantque, quod eos tamen

men

men tentare, ne quid grauius dicã, piaculare A foret, si quod affirmat Grassalius, Abbati parum gratum hominem, Abbatissæ Virginem si non à Religione alienam, at ad eam, eiusque munia à Deo naturaque non satis instructam, Rex obtrudere, qua valet auctoritate, potest.

Quarto, nouis Prælatis hoc est Episcopis. Clericum in præbenda quæ primum vacauerit, post præstitum fidelitatis iuramentum, instituendum offert, Bleyan. de pertinentibus ad Laïcorum collat. B

Quinto, cum xenodochium, quod est patrocinii regii, & in quo est altare cũ reditibus, & titulario, qui ei præsidet, est vacuum, ac sine possessore, eidem administrando eligere alium potest, quem Episcopo instituendum offerat; Bleyan. auctor *in Theor. tit. de Xenodochiis & locis piis litera G. in marg.* his verbis: *Nec minus in Xenodochijs, quam beneficiis ex fundatione, ius patronatus quoad præsentationem acquiritur, eaque de causa Rex Galliarum noster, in ijs, quæ regiæ fundationis sunt, administratores instituere solet, & hoc vel per se, vel ministerio magni eleemosynarij*, Charond. *lib.* C *1. Codic. Brisson. tit. 32. num. 1.*

Sexto, Rex nominat, quando feudi Domino moriente, cura liberorum eius, qui adhuc sunt minores, lege municipali Normanniæ ad eum defertur, vulgo *garde noble* dicimus, tunc enim si qui naturæ concessit, feudi Dominus, nominare Episcopo poterat, qui beneficio præesset à se erecto, aut his aucto opibus, quæ ministris necessarios vitæ commeatus suppeditent, Rex qui minorum, hoc est liberorum eius clientelam habet ac curam, defuncti vices obit, quique be- D neficio præesse possit, Episcopo hominem nominat, ac tribuit: Forgetus in *tract. iuris regal. n. 18.*

Septimo eodem Rex iure fruitur, cum delinquente Domino, feudum eius in commissum cadit, Principique consolidatur, tunc enim, quæ Domini partes in præsentando fuerant, quæ eiusdem beneficij administrandi cura, hæc ad illum deuoluitur, quare vt ille, antequam peccaret in Principẽ instituendum eligere, electumque Episcopo offerre poterat, ita & hunc eius vice, locoque, arresto du- E plici decisum esse in Rothomagensi curia, Forgetus loco citato asserit.

Octauo, ad Sacerdotia, beneficiaque, curiæ Parisiens. Senatores ac Præsides, eorumque Indultarios Rex nominat cum eis gratias expectatiuas (vt aiunt) ad eadem pro regia sua munificentia annuit, ex rescripto Ioan. XXIII. de anno 1412. Eugen. IV. 1434. Pauli III. ann. 1538. liquet ex Pontificio Pauli III. diplomate, de quo nos pluribus in praxi fori gallici, & in hac disput.

A

QVÆSTIO II.

Qualis esse oporteat, qui à Rege ad Episcopatus & Monasteria Papæ præsentantur?

QVi Episcopatus ambiunt, aut ad eos viam sibi nominatione regia muniunt, viri graues esse debent, hoc est annis maturi, B prudentes, ad magna nati, his instructi virtutibus, quæ conspectu suo vitia terreant. Enimuero cum Episcopi *dissipatas oues in die nubis, & caliginis per auia quærere debeant & ad ouile, quantum ad eos pertinet reducere, licet velint errare, licet velint perire, cum ad eos pertineat quærendo oues perditas per ardua se, & aspera coarctare, latera etiam si necesse sit, inter spineta cruentare, vt possint gaudentes, & non gementes bonam æterno iudici de commissa sollicitudine rationem reddere*, Iuo Carnot. ad Manassem Remorum Antistitem *epist.* 47. C his sane eos esse oportet animi dotibus præditos, quæ personæ maiestatem quam in Ecclesia sustinent, in primis decent.

Secundo docti esse debent, Theologicis disciplinis, vtriusque iuris vel alterius tantum notitia eruditi, & qui licentiatus, aut Doctoratus laurea in alterutra sint professione merito suo donati, idque in Regni aut Delphinatus vniuersitate, & non alia: quare qui in Italia, Doctor esset publico Academiæ testimonio renunciatus, aut Papæ priuilegio, sub Bulla promotus, regiæ huiusce nominationis esset incapax. Rebuff. *in concord. titulo* D *de regia ad prælat. nominat. parag. 1. ver. in vniuersitate.*

Dixi *merito suo*, quia si Principis imperio, aut amicorũ precibus, Doctor esset factus, & proinde incapax, nominari à Rege non posset, quia perinde est Doctorem non esse, ac eo quidem honore, magisterioque ornatum esse, sed male, ac sine merito eius vllo, qui hoc appellatur nomine.

Tertio, debet is qui nominatur, attigisse ætatis annum 27.

Quarto, eum quoque nominari est necesse E intra sex menses, vel nouem.

Quinto, ea habere omnia, quæ de iure communi, sunt ad beneficii possessionem canonicam necessaria, debet enim esse *idoneus* vt Concord. aiunt, loco ante citato, cuiusmodi esse nemo potest, nisi de quo constet per examen accutatum & graue, *quod natura sit prudens, docibilis, moribus temperatus, vita castus, sobrius, semper suis negotijs cauens, humilis, affabilis, misericors, literatus, in lege Domini instructus, in scripturarum sensibus cautus, in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus, dist. 23. can. qui Episcopus 2.* quæ omnia ex textu

paulo ante allato sunt perspicua.

QVÆSTIO III.

A quo die computari semestre debet, intra quod, nominari à Rege idoneos ad Monasteria, aut Episcopatus oporteat.

A die quo primum ea vacare contigit, responsioni fides est ab his Concordator. vocibus: *Intra sex menses à die vacationis earundem computandos, nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus nominare, &c.* quare non excusat ignorantia, causa est, quod quando lex, aut statutum diem definiunt, horam notant, à qua operi dari initium oporteat, ea seruati sit necesse, vt sit ratum, ob quam causam qui Parochiæ in Romana curia vacanti rectorem attribuit, valide facit, eo quod in *decretali statutum 3. de præbend.* Gregor. X. statuat vt ij *ad quos beneficiorum & dignitatum spectat collatio (statuto non obstante Clem.) ea post mensem à die quo dicta dignitates & beneficia vacauerint, numerandum, ea conferre valeant*, sed Concordata diem & tempus indicant, quibus offerri Pontifici oporteat, qui Episcopatum repleat, nempe eius vacationem: ergo ab ea, & non ab habitæ notitiæ die, ducendum est semestre, nominationi præfixum regiæ. In quo est hæc à cæterorum patronorum præsentatione distincta, cum enim in eorum odium qui sunt in præsentando negligentes, iuris ad nominandum priuatio sit imposita, vt ignoranti, beneficium rectore destitutum esse, tempus illi ad præsentandum præstitutum non currit, *cap. quia de conceß. præbendæ*, ita nec eo iure excidit. Cuius oppositum ex aduerso hic accidit, nam cum Ecclesiarum commodum ac fauorem, quas diu rectore esse vacuas non expedit, spectaret Pontifex, semestre intra quod iis prouideri de præside est necesse, ab earum inchoari vacatione voluit, & sic eius notitiam non requiri, scripsit Rebuff. in Concord. *de regia ad prælaturas nominat. parag. 1. versu à die.*

QVÆSTIO IV.

An Monasterij nomine, intelligantur etiam cœnobia Monialium.

NOn intelligi Rebuffus ait loco ante citato *parag. Monasterys*: causæ ei ita sentiendi duæ.

Prima, quod virorum Monasteria simpliciter & antonomastice dicantur Monasteria, feminarum autem nonnisi cum addito

A *Monialium*, ex quo sequi ait, quod cum verba simpliciter prolata, secundum quid, & cum adiuncto intelligi non debeant, dispositio de Monasteriis indefinitè loquens, de Monachis duntaxat, & non monialibus capi debet.

Secunda, quod in materia odiosa, Abbatis nomen, ad Abbatissam non transeat: præsens est talis: ergo quæ de Monasteriis dicuntur indefinite, in concordatis, ad monialium sacra domicilia non pertinent, his inducti rationibus Rebuff. & Fabric. in Theo-
B ria *tract. de benef. tam virorum quam mulier.* credidere nominationi regiæ, monialium præfecturas non subesse.

Verum enim, sententia contraria sola est vera, ac tenenda, vt virorum, ita & Monialium cœnobiis, à Rege sublegi posse, quæ ea regant, ac Pontifici offerri, vt eas in puppi cum auctoritate collocet. Fidem facit praxis ipsa regni, nam quæ primatum suum, alteri quam Regi ascriptum in Gallia referat, Abbatissam esse puto nullam. Scio quidem pla-
C cuisse Carolo IX. vt præfecturæ monialium omnes, temporales essent, ac trienniis renouandæ singulis, ex quo fiebat, vt earum Cœnobia extra nominationem regiam forent, sicque illa administranda susciperent, quæ communibus Religiosarum sententiis e o vocatæ erant, de quo Prætoriani Senatus iudicia extare multa, narrant fori asseclæ, aliquorum meminere Fabrie. *tract. de manualib. litera H. in margine*, Guenois *in lib. 1. collat. ordinat. tit. 3. num. 37.* Choppin. *lib. 2. de Domanio tit.* 10. *num.* 20. Freretus *in addit. ad Guenois tit. 3 parag. 47.*

D Diu tamen ea consuetudo non tenuit, nam Henrici III. rescripto, Prætoriani consili actis consignato, circa ann. 1578. vt scripsit Choppin. *lib. 1. monastic. tit. 1. num. 11.* Monasteria Monialium, peræque ac virorum, nominationi regiæ subdi sunt cœpta, his duntaxat quæ B. Claræ instituto viuunt, aliisq; id genus quæ mendicato viuunt, aut mendicantibus obsequuntur, demptis, his enim non nisi plurium electas suffragio præsidere, pro antiqua ordinis consuetudine è, re communi priuataque singularum esse credidit.

Et quoniam ad Monialium pacem, animiq; ad virtutes progressum, interest plurimũ, gratiosas eis acceptasq; virgines præfici, ne si sine
E illæ odiosæ, gemant hæ sub pondere, nec nisi inuitæ pareant: in bullato Papæ diplomate (prouisionẽ alij nominant) quo de Abbatissæ in consequentiam (vt loquuntur) nominationis regiæ per eum concessæ constet, inseri solet hæc clausula (*dummodo consensus maioris partis monialium accedat*) Rebuff. *in Concord. rubrica de collat. parag. Monasterys*, vt ita inquit Bleyanus *de benefic. tam mulier. quam viror. litera O. in margin.* *nominatio regia, suos*

in

in his sortiatur effectus, si per modum electionis, vel tolerantiæ, à monialibus approbetur.

Argumentis respondend. priori quidem, vocem *puellarum* quæ earundem cœnobiticis domibus additur, non impedire, quin iis Monasteriorum appellatio, resque ipsa conueniat, nomen quidem iis tribuitur *in cap. 8. de vita & honest. Clericor. & 18. q. 2. can. Monasteria 23.* quod autem non nominentur nisi cum addito, fit id perspicuitatis causa, planumque esse vt possit, quibus de domibus sit sermo, ita separantur hæ ab inuicem in *Concil. Agath. can. 28. Monasteria puellarum longius à Monasteriis Monachorum, propter insidias Diaboli & oblocutiones hominum collocentur.*

B

Ad alterum respondend. negando primo Minor. exinde Consequent. quæ vt apparet ex præmissis legitimè non sequitur. Et quidem Minor. absolute est falsa, cum ad Regis gloriam bonumque pertineat nullam puellaribus cœnobiis in Regno præfici, quam ipse non elegerit, itaque si instar, speciemque oneris habet, quod ipsæ sibi Moniales primatem asciscere ac Prælatam nequeant, sed à Rege delectam, aut aliunde submissam recipere debeant, parua sane, tenuisque non est eius comparatione gratia, quod hac cum potestate Pontifex per Concordat. præditum esse, pro cætera sua in eum benignitate velit.

C

Neque tamen hæc se Regis ad nominandum authoritas, porrigit ad Monasteria recens erecta in Gallia, recentium Ordinum, vt S. Theresiæ quas Carmelitanas nominant, S. Vrsulæ, aut Elizabethæ quas S. Francisci tertiarias appellant: cum enim suas sibi Prælatas trieride plena aut de quadriennio in quadriennium sublegant, sunt earum Præfecturæ temporales, non perpetuæ, nec de earum proinde genere, quæ regiæ sint nominationi subditæ.

D

Confirm. Ad ea tantum beneficia, Papæ voluntate ac concessu, nominare Regi per Concordata est licitum, quibus rectores communibus suffragiis dari mos erat, quæque Regis, non priuati alicuius impendiis sunt fundata, at horum nihil istis cœnobiis conuenit de quibus est modo sermo, primo non sunt hæc beneficia, sed administrationes ad certū tempus definitæ, cum tamen illa esse perpetua debeant. Deinde cum instituti ratio, necdum nata, nec iuxta quam eius alumnos viuere est necesse, regula esset ab ordinis auctore scripta, cum sunt inter Leon. X. & Franciscum. 1. pacta conuenta de abolenda pragmatica inita, planum est hæc noua vitæ religiosæ instituendæ genera, cœnobiaque, in quibus hæc vigent, concordatis comprehensa non esse, cum electionibus duntaxat quæ tum erant in vsu derogent vt ex eorum procemio patet.

E

A

Quid? quod cœnobia eiusmodi Patronum Regem ac auctorem sui non habeant sed alios? quod in ijs non seruetur forma canonis *quia propter de elect.* quod tamen Leo postulat in *rubrica de Collation. parag. Monasteriis*, ita vero esse sequentes coniecturæ indicant.

Prima, quod, *in Abbatissam aut Priorissam (vbi per Priorissam Monasterium gubernatur) nulla eligatur, nisi tricesimum annum compleuerit, & expresse professa fuerit ordinem regularem*, vti est in, *cap. indemnitatib. 43. de elect. in 6.*

Secunda, quod electio monialium in Abbatissam non sit rata, nisi *quæ à duabus partibus numero fuerit celebrata.*

Tertia, quod ita electa confirmari nequeat, nisi per superiorem, prius *diligenti examinatione præmissa cap. indemnitatibus citato*, quorum nihil, *in cap. quia propter 42. extra de elect.* Innocentius III. postulat, cum ad eius validitatem satis esse dicat, *vt is collatione habita eligatur in quem vel maior, & sanior pars capituli consentit*, de ætate, aut instituendo examine, super electi capacitate ne verbum quidem, ergo cum Sanctimonialium electio formam ab Innoc. III. in decretali quia propter, præscriptam non teneat, sed à Bonifac. VIII. *in cap. indemnitatibus 43.* propositam, (quod tamen concordata exigunt vt Regi ad cœnobia vacantia nominatio competat) istarum de quibus nobis est in præsenti sermo, puellarum cœnobia ei subesse non poterant.

QVÆSTIO V.

Cui cum sedes Romana vacat, literæ Regis nominatoriæ, dari debeant ac dirigi.

NON Cardinalium colllegio, quia nusquam ei conferendorū Prioratuum aut Episcopatuum qui vacant, attributa ei potestas legitur, cum in his quæ sunt Pontificiæ iurisdictionis aut Ordinis, Collegium Cardinal. non succedat: non legato similiter à latere, cum hic à Papa, & ab Apostolica sede differat, cui debet à Rege fieri de idoneo nominatio, *Nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus, seu sedi prædictæ nominare, & de persona per Regem huiusmodi nominata per nos & successores nostros prouideri debeat.* Concord. in rubrica de collat. parag. 1. Quare dum sedes vacat expectandum Regi erit dum mortuo nouus subrogetur Pontifex, quia de eo ita inter vtrumque conuenit; verba hæc fidem faciunt. *Nobis & successoribus nostris Rom. Pontificibus*

QVÆSTIO VI.

An cum scienter indignum Pontifici Rex ordinandum nominat, secundum ei substituere valeat.

DIco primò, *Non carere culpa, qui regendi nescium, eiusque prouinciæ quæ est adnexa beneficio, sustinendæ imparem, Pontifici in Episcopum offert.*

Primo, quia Ecclesiæ rem non agit, contra quàm ei, ac Ecclesiæ tacitè est pollicitus, cum vtriusque voluntate ac assensu, factus est eius Aduocatus.

Secundo, Episcopatum indigno administrandum committere, est Ecclesiam in fraudem impellere, fideles autem in apertum salutis discrimen vocare, quod à peccato seiungi qui possit, non video, at huius est sceleris promotor ac auctor, qui Pontifici his destitutum virtutibus obtrudit, sine quibus, digne ac cum laude præesse nequit Ecclesiæ: ergo, &c. Sane cum in conscientiam suam admittere, & hoc nomine diuinam offensam incurrere, dixit Gregor. X. *in cap. perpetuo 7. de elect. in 6.* his verbis: *Licet pro eo quod indignum nominando scienter, contra conscientias suas agant, & diuinam vindictam, & Apostolicæ vltionis metum (quem qualitas facti suaserit) possint non immerito formidare*, ergo cum scelera sola Deus puniat, cum seueritatis suæ aculeos in hos tantum Pontifex erigat, qui scelerum sunt rei, qui indignos præsentant, innocentes esse non possunt.

Dico secundò, *Inhabili ad Episcopatum, per Regem proposito, subrogari ab eo posse alium, quem Papæ præsentet*: tuetur se hæc opinio concordatis *rubrica de nominat. facienda parag. 1.* vbi sic Leo. *Etsi contigerit præfatum Regẽ personam taliter non qualificatam, ad dictas Ecclesias sic vacantes nominare, nos & successores, seu sedes huiusmodi de persona sic nominata eidem Ecclesia minime prouidere debeat, sed teneatur Rex idem infra 6. menses à die recusationis personæ nominatæ non qualificatæ, sollicitatori nominationem non qualificatam prosequenti consistorialiter factæ intimanda.*

Quæ verba cum sint generalia, & indistincta, ea quoque comprehendunt tempora, quibus rex scienter indignum proponeret, alioqui contrarium dici debuerat.

Quid? quod Regi aliquid est his Concordatorum verbis concessum amplius, quam quod Patronis communi est iure licitum, at his permittitur, post primum, qui est administrando beneficio aptus, nominare & alterum modo idoneum: ergo & Regi licebit, cum inhabilem sciens Pontifici dedit, ordinandum in Episcopum, eidem & alterũ

A offerre, modo non indignum, ne iure omni suo, tali nominatione excidat.

Obiicies, qui muneris ad quod assumitur, aut vocatur, obeundi nescium, aut incapacem eligit, potestate ei substituendi alterum pro ea vice, canonica priuatur lege, *in cap. cum cunctis 7. de elect.* at qui præsentat, eligit: ergo.

Respondend. qui præsentat, eligere quidem, sed impropriè, nec proinde his subesse pœnis, quæ in eligentem, canonica aduersante lege non habilem sunt positæ. Et quan-

B quam esset præsentatio (quod aduersarij non probabunt) propriè sumpta electio, nunquam tamen efficient, nominatione indigni, Regem vt credamus, ius nominandi secundi perdere, cum id ei Concordata tribuant, negent autem electoribus Concilia, vt ex Lateran. refertur in *cap. cum in cunctis de elect.*

QVÆSTIO VII.

C *An Rex similiter nominare secundum possit, cum primò à se nominatus diem suum obijt, aut ei assensum dare Papa renuit, aut post datum, iure suo cessit?*

REspondend. posse, ratio est, quod concessum à Papa Gallo Regi priuilegium, inane esse non debeat, ac vanum, cuiusmodi sane foret, si facta per eum nominatio effectum non haberet: quare vt qui eligendo beneficiario in vnum coiere frequentes, canonici, aut Regulares, ad secunda debent ire suffragia, iteratoque aliquem eligere, si qui ab iis primo est electus obiit, aut iuri sibi per

D electionem quæsito renunciauit, cum enim eligendo non peccauerint, iure suo, prouidendi beneficio, possessore adhuc vacuo, priuari non debent, ita & Regẽ qui in electorum successit iura, Papæ in defuncti electi locum, aut eius qui electioni de se factæ renunciauit, nominare posse alium est necesse, ne beneficium diu vacet, aut concesso sibi priuilegio Rex renuntiasse videatur, si tamẽ indignum offerret, & hic recusaretur, non posset,

E post secundam recusationem nominare alium, secundum Rebuff. *in Concord. rubrica de regia ad Prælatur. nominat. parag. 1. verbo Alium*, fauetque ipsa ratio, nam post primam recusatio, Regi trimestre tantum datur, vt de digniore quam qui est repulsus à Pontifice cogitet, eundemque cum repertus erit, ei præsentet, quo tempore productius haud dubie ei Papa concederet, si à die recusationis cuiuslibet, ei nominare alium fas esset.

Deinde status est, fixusque eorum numerus, qui à Rege ad Episcopatum nominari possunt

sunt: ergo refutatis à Pontifice, alium ac aliũ, & sic in infinitum, subrogare Rex non potest, quem illi ad vacantem Primatum offerat.

Quid si præsentatus, primo mense à vacationis die reperiatur à Papa minus idoneus, & sic in vẽtos, vt inanis ac irrita, eius nominatio abeat? possuntne quinque menses, qui sunt reliqui de tempore, quod est Regi ad præsentandum primò per concordata constitutum, cum tribus, quos hic habet à die recusationis integros, coalescere, vt toto illo octo istorum mensium spatio, ei dignum quærere, quæsitumque ac inuentum Papæ instituendum offerre sit integrum?

Respondend. negatiue: cum enim sint hic definiti tres menses, vltra non habebit Rex inquit Rebuff. supra, etiamsi primum præsentauerit intra duos menses, & adhuc supersint quatuor de sex, qui primo præstituti sunt, tamen à die primi recusationis non dantur nisi tres menses, vt hic. Hæc ille.

QVÆSTIO VIII.

C *An in potestate sit Regis, nominare ad beneficiũ, cuius possessor, hoc est Abbas, aut Episcopus in curia est mortuus.*

NEquaquam, responsioni fides est ab his verbis: *Alioqui vt dispendiose Ecclesiarum huiusmodi vacationi celeriter consulatur, Ecclesiæ tunc sic vacanti per nos, & successores nostros, seu sedem huiusmodi, de persona vt præfertur qualificata, nec non Ecclesiis per obitum apud sedem prædictam vacantibus, semper etiam nulla dicti regis præcedente nominatione, libere prouideri possit.* D Quid si intra mensem de successore Papa non prouideat? Quod ordinariis per *cap. statutum de præbend. in 6.* licitum esse scimus, vt si intra mensem Ecclesiæ curam animarum habenti, rectorem Papa non tribuat, hoc isti facere pro iure suo valeant, idipsum Regi permissum non esse indicant duæ hæ voces, *Semper & libere*, quæ idem sonant ac omni tempore, hoc est tam exacto mense, quam currente, idque liberè, hoc est, sine præsentatione regia, aut cuiusquam contradictione, ac repugnantia.

E Quid si cessione, resignatione, aut permutatione, Episcopatum in prædicta vacare curia accidat?

Respondend. è resignantium potestate ac manu, eũ in resignatarij trãsire iura nõ posse, nisi assentiente Rege, ac eius ad Papam nominatione, quia hic, modos vacandi ab obitu diuersos, exclusos esse Leo voluit, nam exceptio in non exceptis firmat regulam, at mortem per quam Episcopatus Romæ vacat, solam in Concordatis Papa excipit, ergo si vacabit resignatione, permutatione, aut ces- A sione, Regem ad eum nominare erit necesse.

Cõfirm. quæ beneficia iuris sunt Patronatus laïci, hæc dari à Põtifice, in Gallia sine Patroni consensu nequeunt, at sunt Episcopatus, & Abbatiæ omnes, de patrocinio regio, vtpote ab eo, eiusque beneficentia commeatum habentes tantum, quantus alendis ministris, cæterisque sustinendis oneribus est necessarius: ergo Regem à Pontifice tum moneri expedit, sibi constitutum esse, certo homini non præsentato tamen, Episcopatum deferre, optare se, ne id Rex improbet.

B Ex dictis inferendum, Papæ, sine Regis nominatione ac assensu, fas esse Episcopum creare, Abbatem dicere.

Primo, quando intra sibi præstitutum tempus ad nominandum, quod senis, aut ad summum nouenis mensibus clauditur, per incuriam officio suo neminem Papæ offerendo, defuit.

Secundo, cum obtulit quidem, sed ab iis rebus inopem, quas concilia, Pontificumque decreta, in Episcopo exigunt, huic enim intra 3. menses si similiter indignum substituat, quem & Papæ ordinandum offerat, tùm enimuero omnis est honesta in Pontif. ratio, Rege præterito, eum quem volet, modo idoneum renunciare Episcopum.

Tertio, cum speciali iure ad fundatorem, aut alium collatio pertinet, tunc regem, aut eius assensum, ac nominationem expectare aut quærere Pontificem non est necesse, quia cum eius beneficij non sit auctor, nec proinde ad eius spectet patrocinium, (vt spectare omnia consistorialia dicuntur,) est scriptorum testificatione certissimum, nihil esse, quo se maiestas regia læsam queri valeat, si eiusmodi beneficium sine sua nominatione aut assensu, Papa conferat.

Quarto, facit id similiter licitè ac validè, cum Episcopatus vacat in curia per obitum.

Quinto, si esset Episcopus à Turcis abductus, si mente captus, aut alio morbo simili affectus, dari ei tum à Papa Coadiutor sine Rege, eiusque consensu potest: ita Rebuff. *de Regia ad Prælaturas, parag. 1. glossa vacantibus, & in verbo Libere.*

A tate, gaudere?

QVÆSTIO IX.

An præter Doctores in Theologia, aut iure, sint alij qui nominationis regiæ ad Episcopatus aut Abbatias sint capaces.

Omnino, iique tripertito suntdiuisi, scilicet *in Regis cōsanguineos, ex latere vtroque, materno nempe ac paterno, personas sublimes, hoc est nobilitate, stirpeque sua insignes, Religiosos mendicantes reformatos, eminentis scientiæ*, Concord. *in rubr. de regia ad prælaturas parag.* 1.

Circa quæ notare placet, primo, non Mendicantes modo, sed & quoslibet alios, modo eruditos, vitaque ac moribus commendabiles, ad Episcopatus Regni, cœnobiaque, Regum postulatis euehi, ita à Ludouico iusto ad Rhegiensem Episcopum Illustrissimus Dominus d'Attichi professione Minimus, ad Abricensem Illustriss. ac Reuerend. D. Vialart Patrum è Congregatione S. Mariæ Fuliensis in Gallia Generalis præpositus, ad Lucionensem Illustriss. ac Reuer. Dom. Niuellius Cisterciens. Generalis ac Abbas, virtute sua meritisque magis quàm hominum commendatione, magna sunt omnium ordinum consensione vocati, eoque innocentia sua, morumque integritate, aspirare Regis aduersum se benignitate ac amore posse, è Sancti Brunonis familia, aut Cœlestini, viros bonos, historiæ ac nostrarum scriptores rerum memorant.

Secundo notare lubet, eos tamen à Claustrorum amabili otio ad laborem, à quiete suspicienda animi, ad sæculi turbas, vocandos non esse sine causa, eaque *rationabili ac legitima*, vt loquuntur Concord. qualis est Ecclesiæ cum vtilitate coniuncta necessitas, eminens scientia, vitæ integritas, magna ad virtutem, animarumque bonum, ac salutem, animi propensio.

Tertio, nec hoc omittendum, vt ad Episcopatus, ita & ad Abbatias rege id petente triplex hoc genus hominum de quo facta est proxime mētio admitti à Papa posse, *Cui enim licet quod est plus, licet vtique quod est minus de regulis iuris regula* 53. *in* 6. At plus est, Episcopatu donari quam Abbatia: ergo si ad illum nominati possunt Regis consanguinei, ac Regulares viri, poterunt & ad istam.

Contraria sententia Rebuffo placuit in *parag.* 1. *verbo Quaro an Consanguineus Regis*, sed eam Regni praxis, Papæ Romani auctoritate approbata, sequendam non esse indicat. Nam cui non est cognitum, Cœnobiorum prouentibus Regis agnatos, aliosque magno numero, gente ortuque nobiles, tam Papæ, quam Principis Christianissimi volun-

QVÆSTIO X.

An Abbates & Priores sæculares, Prioratu aut Abbatia vacantibus, nominari à Rege debeant.

Eiusmodi aliquos Abbates esse, quales in quæstionis hic positæ titulo describūtur, res ipsa loquitur: nam Abbates S. Fœlicis & S.
B Petri de Burgo apud Valentiam, S. Aphtodisij apud Biterram Gorziæ in Lotharingia sæculares esse nouimus, Patrum nostrorum æuo insulæ Barbaræ cella Monastica, statu mutato regimen Clericorum sæcularium subiit, Fossatense S. Mauri, Parisiensis agri Monasterium, Clemens VII. exemit à S. Benedicti instituto regulari, in eoque sæculares Clericos sacra facere iussit, Vezeleacense Paul. III. in Canonicorum Sodalitium transtulit: recenti memoria Tricoriens. Monasterij cœnobitæ, sublata cucculla coïre in societatem
C Canonicorum sæcularium, Paulo V. Pontif. id permittente: Cardinali autem Rupefocaldio postulante, non tam suo quàm Monachorum nomine. De his ergo Abbatiis quæritur, an vt Conuentuales reliquæ, regiæ nominationi subiaceant.

Responsioni dandum est initium, à distinctione Abbatum & Priorum. Eorum enim quidam hoc appellantur nomine, quia Ecclesiæ sæcularizatæ, hoc est eius, quæ ex cœnobitica, Papa permittente sæcularis est reddita, factaque collegiata, partes sunt ac membra,
D eaque præcipua, & hoc modo Ecclesiarum SS. Fœlicis, & Aphrodisij prima dignitas Abbati competit, qui & hoc nomine, vulgo à cæteris canonicis vocatur.

Alij sunt Abbates, iique vt priores, omnino sæculares, sed hoc ab iis distincti, quod Ecclesiæ, cuius sunt Abbates, proprie non sunt membra, nec vt illi, Ecclesiæ sæcularizatæ Canonici, sed caput, eodem plane modo, quo erant antequam hæ sæculares fierent, quo de genere sunt Abbates S. Aphrodisij Biterrens. Barbaræ insulæ Lugdun. S. Gilberti Gorziensis.

E Dico ergo primò, *Abbates & Priores, sæculares prioris generis, qui Canonicorum communibus creantur suffragiis, regia nominationis lege non teneri*, quia hi duntaxat Prioratus illi sunt obnoxij, qui *Conuentuales*, nam horum tantum fit in Concordatis mentio, sed quoties in Canone aut Conciliis *Prioratuum conuentualium*, fit mentio, Monastici intelliguntur soli, non secularium conuentuum Primatus, vt Clem. V. constituit in Synodo Vienn. & Concil. Lateran. *in cap. Monachi* 2. *de statu Monach.* quæ est ergo in Concordatis,

Pontificia

Pontificia de Prioratu conuentuali constitutio, ad primatum cœtus Presbyterorum, ceu Collegij Canonicorum non trahitur.

Secundo Præpositura sæculares, quæ ita sunt electiuę, vt tamen sint collatiuę, nominationis regiæ legem non ferunt, quia in iis forma *can. quia propter de elect.* non seruatur, quod tamen Concordata postulant, vt ad eas Regi nominare liceat. Sed Priores & Abbates qui in Collegiatis Ecclesiis primæ sunt dignitates, eliguntur, nec confirmantur à Superiore vt *can. quia propter* exigit, ad eos ergo non se extendit regis nominatio.

Dico secundò, *Quando Abbas & Prior separati, & à Canonicorum corpore diuulsi manent, in eorum locum cum obeunt, sufficì nullus potest, sine Rege, eiusque voluntate, nominatione, ac assensu.*

Ratio est, quod sint Abbatia ac Prioratus Conuentualis electiua beneficia, quibus ante Concord. nemo nisi ex forma *can. quia propter*, præfici mos erat: ergo cum in iis mutatio nulla sit facta, præbendarum quæ cœnobiticæ erant, translatione in sæculares, vt ante nominationi erant regiæ hæc beneficia obnoxia, ita & esse modo, pronunciauit Senatus in magno consilio anno 1596. inter Dominicum Reffeguier. & Francisc. Disarny de S. Aphrodisij Valentini Abbatiali titulo inuicem, magna animorum ac virium facultate contendentes, vt refert Peleus in forensib. *lib. 1. act. 8.*

QVÆSTIO XI.

An Ecclesiæ Collegiata Decanatus, nominationi sit regiæ obnoxius.

Causa dubitandi est, quod veteri, eoque laudabili Ecclesiæ instituto, nemo ad eum vocari sit solitus, nisi & publicè de moribus eius inquisitione habita, & Capituli suffragatione ac assensu, ex quo fieri aiunt aliqui, vt ad eum peruenire, nemo nisi nominatus à Rege valeat.

Confirmant hoc argumento. Electioni successit nominatio, vt Concord. habent, ergo & Decanorum electoribus in Ecclesiis Gallicis, is qui est eorum fundator ac Patronus, Rex Christianissimus. Hæc illi.

Quibus oppono primo, quod eorum tantum Rex sibi nominationem vendicet, qui sunt Prælati, ita Leo in Concord. de regia ad prælaturas *parag. 1. Canonici ad electionem, postulationem imbi futuri prælati procedere non possint*, sed Decanatui prælaturæ nomen, resque ea significata voce non conuenit, cum iurisdictionem in foro externo nullam supra Canonicos obtineat, sed tantum principem locum in choro & Capitulo, vt non tam dignitas, quam personatus censeri eam ob rem debeat.

Secundo ad eas tantum Cathedralis Ecclesiæ dignitates Rex nominat, quarum vacatio, Ecclesiam pastore facit esse vacuam, sed ad hoc beneficiorum genus, Decanatus non pertinet, sed solus Episcopatus pro Cathedralibus Ecclesiis, pro cœnobiticis Abbatia & Prioratus: ergo vt regia Francorum Regum nominatio ad præfecturas sacras se exporrigit, ita minorū primatu in Ecclesiatū, quæ Collegij nomine tituloq; censentur, non procedit.

Tertio Regis nominatio eo sacerdotiorum genere circunscribitur, quibus suffragio communi conferendis, adhibetur forma *cap. quia propter, 42. de elect.* At esse Decanatum de hoc genere nemo dixerit, qui eius vacatione, Ecclesiam nō fieri pastore viduam intelligit, quod tamen Innoc. III. in eo *cap. postulat.*

Argumentis respondend. priori quidem, verum esse in multis Galliæ Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis, Decanum, canonicorum suffragiis sublegi, cum qui eum præcessit, sine resignatione diem suum obiit, negandum tamen eam electionem de illarum esse numero in quibus forma *cap. quia propter de electione*, obseruatur, quod Concordata tamen postulant, vt beneficium, cui more institutoque maiorum successor in vicem mortui per electionem quæritur, Regis nominationi subiaceat.

Secundi responsio eadem, quæ primi, Regis præsentationem electioni quidem succedere, sed non alteri, quam quæ pro regula, suique modo canonem habet Innocent. *quia propter* quam in sententiam est decretum Prætoriani Senatus pro Decanatu Ædis S. Seuerini, S. Æmiliani ad Burdigalam S. Germani de *l'Auxerrois* apud Lutetiam, quam lege nominationis regiæ non teneri, etsi electiuus esset, auditis hinc & inde Patronorum rationibus, pronunciasse scribit Renatus *de polit. lib. 1. tit. 1. nu. 16.*

Obiicies, est Decanus, ac quilibet cuiuslibet Ecclesiæ Collegiatæ Præpositus, Prælatus, at quisquis est in regno talis, si modo Canonicorum iudicio, calculoque renunciatur, nominatione comprehenditur Principis: ergo, &c.

Maior probatur, est Prælatus, qui in dignitate constitutus, iurisdictionem fori externi habet ac interni: at hanc sibi Decanus vendicat, nam in primis de Remensi constat, pane cum cœlesti ac sacro, canonicos in extremis positos pascere viatici nomine, oleoque, ad extremum cum Dæmone certamen forti capessendum animo, vngere, quæ Curati partes sunt non vltimæ, muniaque eius propria, qui in foro interno potestatem habet, cum Sacramenta dare nemo nisi subditis possit, ac debeat.

Iurisdictionis autem, in externo foro sunt A
hæc indicia, primum quod mouere piorum
cœtu, hoc est excommunicare, ac sacris interdicere
Decanus valeat, argumento est,
quod de Decano Aurelian. scribit Innoc. IV.
in cap. dilecto filio 6. de sent. excomm. in 6.
cum nempe in Balliuum quendam arma exeruisse
spiritualia, dixisseque *pro suo munimine*
excommunicationis sententiam.

Secundum quod Decanus Altisiodorens.
in cap. 55. de appell. Presbyterum quendam
domus Dei, ab eius vrbis Episcopo missum in
vincula, ac excommunicatum ob furta, *quem
ad iurisdictionem suam spectare asserebat*, resti- B
tui sibi ab eodem voluit.

Quid? quod Decanus Andegauensis *in decret.
Dilectus filius 34. extra de praebend. ex
donatione regis, praebendarum eiusdem Ecclesiae,
collationem habere* dicitur? quæ esse haud dubie
sine potestate regendæ Ecclesiæ, ac aliquali
in eam iurisdictione esse non potest.

Respondend. id Decanis de quibus est facta
mentio communi iure non competere,
sed ex priuilegio sanctæ Sedis, donatione
Regis, aut consuetudine longo annorum C
fluxu corroborata, loqui nos autem de eo quod
vulgo fit, & vt plurimum.

Deinde etsi quæ de Decanis proferuntur
ex Pontificum decretalibus, vera forent, nego
tamen ad eos idcirco nominationem pertinere
regiam.

Primo, quia non eliguntur ex formula ab
Innoc. præscripta *in cap. quia propter*, cuiusmodi
duntaxat, & non alij, nominari à Rege
sunt soliti.

Secundo, quia non sunt Prælati, sed personatus,
quibus in Capitulo, & choro, locus D
est præ cæteris dignior.

Quod de Remensi affertur, causæ non nocet
nostræ, cum id eum agere non sit improbabile
Archiep. voluntate ac consensu, cuius
sit in hac parte Vicarius, quæ autem de Decanis
à nobis sunt dicta, omnes spectant, nec ad
vnum aliquê sunt restringenda Decanatum.

Quod si hunc à Rege nonnunquam conferri
viuuenit, fit id ab eo, non quia nominatione
comprehenditur regia, aut per Concordata,
sed quia pars est eius patrocinij aliqua,
vtpote originem ducens à regali eius bene- E
ficentia, quia ab eo est fundatus, annuisque
ditatus obuentionibus, vt de Præpositura S.
Petri Doratensis in Pictonibus, refert cum
Choppino *num. 18. lib. & titulo ante citato*,
Bleyanus *tract. de maiorib. & minorib. benefic.
num. 55. litera S. ad margin.*

QVÆSTIO XII.

An ad Episcopatus, aut Abbatias vacantes per Simoniam, nominare Regi competat.

COmpetit, primo quia eiusmodi beneficia
cum vacant, ad ius nominationis regiæ
pertinent, præterquam in duobus casibus,
mortis nempe beneficiarij in curia, & incapacitatis
præsentati à Rege, quia scilicet
iis est destitutus qualitatibus, quibus instructum
esse conuenit nominatum à Rege. At
per Simoniam, iure quis acquisito in Episcopatu,
aut regulari primatu excidit, vt dicetur
postea, habetque expresse *Extrau. cum detestabile
de Simon.* inter communes. Quid si pretio
extorta est regis nominatio? vt si eius domestico
ac familiari, det quis pecuniam ea
lege, vt hanc sibi ab eo impetret?

Respondend. nullam fore, Cœlestini III.
fuit hic sensus *in cap. nobis fuit 27. de Simonia.*
Enimuero cum de quodam quæstio esset, qui
in plebanum amicorum opera, emptisque
suffragatorum vocibus electus erat, ecquid
esset eius rata electio?

Respondit, videri sibi, *quod eius electio,
tanquam Simoniaca prauitate præsumpta, esset
penitus reprobanda*: at est vnius præ aliis ad beneficia
vacantia nominatio, quædam electio,
est hæc ergo expressa, obtentaque pretio aut
pecunia alicui numerata, omnino inanis ac
irrita, proindeque de alio, iterum facienda à
Principe.

Verum enim (inquies) qui indignum eligit
alterius eligendi pro ea vice, potestate est
priuatus: ergo & Rex iure nominandi.

Neganda est consequentia, quia in odiosis,
quæque pœnam adiunctam habent, argumentum
à simili, aut à maiori ad minus non
valet: sunt enim odia mitiganda vt habet regula
iuris, leniendę pœnæ, sit id vero, cum
eius legis, quæ est pœnalis, verba in propria
sua, ac natiua sumuntur notione, nec hæc alio
quam cuius causa est à legislatore sancita trahitur:
ergo cum hic electores solos, cum eligendo
peccant, iuris ad eam electionem pro
illa vice iterandam, priuatione puniat, non
est hæc pœna cum Rege male nominante,
communicanda temere.

QVÆSTIO XII.

An ad Prioratum Monachis vacuum, nominare rex queat.

DE Conuentualibus est hic sermo duntaxat, nam sæculares, quos simplices nominant, extra nominationem sunt Regis, quia cum familiam non habeant, electioni subesse nequeunt, esse enim hæc ac fieri debet, non ab extraneis, sed à Collegio, eiusque membris, at prioratus quos simplices nominant, cœtum non habent, vnico duntaxat constant homine, à quo reguntur. Est ergo de conuentualibus præsens intelligenda quæstio.

Et Respondeo negatiuè. Ratio est, quod etsi sit per accidens eos Monachis esse destitutos nullos tamen verè habent.

Secundo, hos tantũ nominatione Principis Prioratus designari, indubitati est iuris, qui sunt Conuentuales & electiui, at licet esse possint de hoc numero, habitatoribus, ac monachis Prioratus vacui, nõ sunt tamẽ ad eos ergo religiosis destitutos, ac carentes, nominare Regem non posse, vbi vacauerint, non ambigo.

Esse autẽ Prioratũ conuentualẽ probãt quæ sequuntur, religiosorum congregatio, cœtus in Capitulo per eosdem sæpe habitus, nouitiorum communi eorundem suffragio admissio. Erit electiuus, si fundatione, aut consuetudine inueterata, ac quæ memoriam superet, superiorem vnum aliquem de cœtu sibi suo eligere, aut aliunde postulare sunt Monachi soliti, si electus, fuit ab eo cuius intererat ex canonum præscripto, formulaque confirmatus, nam qui Prioratus, aut Ecclesiarum præposituræ, electiuæ simul sunt, & collatiuæ, vt Decanatus, quia confirmationem non requirunt, regiæ nominationis lege non teneri, omnium est iuris interpretum opinio, Rebuffi maximè in Concord. de regia ad Prælaturas parag. Monasteriis verbo verè electiuis.

QVÆSTIO XIII.

An Prioratus Vallis scholarium, ac domus seu Ministeriatus Ordinis Sanctissimæ Trinitatis regiæ nominationi subiaceant.

DE Prioribus nullus est ambigendi locus, cum id Regi, in Comitiis Blesensibus decernere, è re esse communi sit visum, sic enim *art.3. Pour restablir, conseruer, & entretenir l'estat regulier, voulons qu'aduenant vacation des Abbayes qui sont chefs d'Ordre, com-* [A] *me Cluny, Cisteaux, Premonstré, Grandmont, le Val des Escholiers, S. Antoine, la Trinité dite des Mathurins, le Val des Choux, & ceux ausquels le droict d'election a esté conserué, y soit pourueu par election des Religieux Profez desdits Monasteres, comme aussi aux Abbayes de S. Edme, Pontigny, la Ferté, Cleruaux, Morimont.*

Hinc enim, argumentandi se hæc mihi ratio obiicit. Exceptio in non exceptis firmat regulam, qui ergo prioratus Monastici regularium cœtum habentes, ideoque conuentuales dicti, non erunt de recensitorum nume- [B] ro, censendi sunt Concordatorum lege Pontificia, de regia ad Prælaturas nominatione comprehendi, quod quam sit verum, Patrum recenti memoria patuit. Enimuero cum anno 1594. cœnobitarum qui tum in D. Catharinæ claustrali domo degebant, communibus suffragiis Prior eius domus renunciatus esset Frater Nicol. Hardy, eum tamen ad eam admitti posse dignitatem Senatus negauit, quod Henricus eius nominis quartus, alium qui il- [C] lã sustineret, pro suo iure nominasset: Peleus *in actionib. forensib.* & Tournetus *in arrestis litera N. verbo nominatio art. 13.*

Dispar esse nostrum, ac omnium de Ministeriis, (vti hac mihi voce liceat, aliarum inopia, quæ domorum Ordinis S. Trinitatis naturam explicent) dissimile (inquam) nostrum de Ministeriis huius ordinis iudicium esse conuenit.

Primo, quia sunt hæc Henrici II. beneficẽtia regia, à nominationis suæ iure immunia reddita, anno 1557. factum idem à Francisco [D] II. anno 1559.

Secundo, quia in beneficiis ad quæ sola nominare Regi licitum, locum non habent, sunt enim hospitales inopum domus, sic à Pontifice, ac fundatore Ordinis principe, vocari in regula solitæ. *Singulis*, inquit ille, *noctibus ad minus in Hospitali coram pauperibus pro statu, & pace Romanæ Ecclesiæ fiat oratio*, fuitque cum curandis olim pauperibus eius alumni darent operam, memini audire me non ita pridem eos Parisiis olim gloriosum hoc ac nobile obiisse ministerium, quamque nunc domum incolunt, inopum fuisse domicilium, nec alibi Lexouii ac Auenione etiam- [E] num habitare huius disciplinæ æmulos, quam in destinatis ad miserorum subsidium xenodochiis ac domibus.

Quid? quod huius Ordinis Præfecturæ, non nisi in electorum resignari manibus soleant, quod qui in eo summum magistratum gerit, de Fratrum sententia, si quid à personę maiestate quã sustinet, alienum faciat, exui eo queat? *Maior minister si pro excessibus suis corrigendus sit, aut deponendus, per quatuor aut quinque ministros eiusdem Ordinis magis religiosos hoc fiat.* quæ quam parum naturæ bene-

ficij congruant, quod est perpetuum, etiam me tacente res loquitur.

QVÆSTIO XIV.

An Ecclesiarum tam quæ Collegiatæ sunt, quam quæ Cathedrales, dignitates præcipuæ quæ sunt electiuæ, regiæ nominationi subiaceant.

Constat primo minorum Ecclesiarum Decanos, aut qui principem in iis dignitatis locum sub nomine obtinent Thesaurarij vel Cantoris, non nisi canonicorum suffragiis eo vocari, ac conscendere solitos esse, quemadmodum Pontificiæ legis consulti adnotarunt *in cap. cum ab Ecclesiarum de offic. ordinarij*, & Cœlest. III. *in cap. ex parte vestra de Clericis non residentib.* vbi eligendi Decani qui eorum Ecclesiæ præesse valeat, liberam illis annuit facultatem.

Constat secundo in multis Galliæ Ecclesiis, inueterasse hunc morem, vt sacri Collegij Primatus, non alij deferatur, quam Collegarum omnium electo suffragiis, non autem vnius rescripto Pontificis, ambitiosius exquisito sæpe quam iustius. Eius generis sunt Decanatus S. Germani Parisiens. matricis Carnutum Ecclesiæ Royensis in Picardia, S. Vedasti apud Suessiones, S. Æmiliani apud Burdigalam.

Certum est tertio, electionum duplex genus esse; alterum quod Episcopus confirmare est solitus, ex Concil. Lateran. *in cap. nihil in cap. cum dilectus de elect.* Bonifac. VIII. *constit. vltima eod. tit. in 6.* in altero non est Episcopi confirmatio necessaria; sed eadem opera qua canonici eligunt, suis quoque suffragiis beneficium conferunt, Rebuff. *in Concord. rubric. de regia ad prælatur. nominat. parag. Monasteriis, verbo electionis.* Confirmantur ab Episcopo vbi primum sunt electi, Decani SS Petri & Maximi apud Barrum Ducis in Lothar. S. Germani Parisiensis. S. Florentij de Roya, de quo est in Philippi Regis rescripto de anno 1346. his verbis: *Quod Decanus electus confirmabitur per Episcopum & ab eo recipiet curam, iurabitque eidem Episcopo obedientiam, in his quæ concernunt curam & compositiones seruare.*

Confirmatione non egent qui sunt collatitij, quod accidit, cum canonici suis suffragiis ad decanatum eligunt, & iisdem illum conferunt, quo de genere esse Lemouicensem Peleus *in actionib. forensibus*, & Chopp. *lib. 1. de sacr. polit. tit. 2. num. 2. ad margin.* asserunt.

His præmissis, facilis est ad quæstionem, obuiaque responsio, quam perspicuitatis gratia bimembrem facere placet, ac in priori

A eius parte dicere, Beneficia, quæ non sunt electiua, nisi impropriè nominatione regia non contineri. Quia ad eam hæc duntaxat sacerdotia pertinent, quæ vt verè electiua (sic enim Leo loquitur loco qui proxime est citatus) eorum suffragiis quibus fas erat eligere deferebantur idoneis *§. vlt. in ver. Capitulis Ecclesiarum de regia ad prælatur. nominat.* at non sunt talia, quæ eadem opera eligere simul & conferre canonici, hoc præcise nomine censentur, quo electo nulla est ad electionem suam comprobandam requi-
B sita sententia.

Quid? quod Regis nominatio, eo Sacerdotiorum genere nuncupatim circumscribi solcat, quibus per suffragium conferendis adhibetur forma ab Innoc. III. præscripta *in cap. quia propter de elect.* At non est hæc in electionibus de quibus est sermo, vsitata vt patet, non sunt ergo de eorum beneficiorum numero, ad quæ Regi nominare sit potestas.

Dico secundo, in eandem quoque includenda classem esse, quæ cum sint Ecclesiarum minorum, aut Cathedralium capita,
C præcipuæque dignitates, sic suffragiis eligentium conseruntur, vt superioris auctoritate Præsulis, confirmetur electi ad ea promotio.

Primo, quia vt notant canonum interpretes, Rebuff. Guymerius *in Pragmatic. sanction*, Renat. *de sacra polit. lib. 1. tit. 2. num. 3.* non est electio propriè sumpta, nisi quando cum sacerdotio quod vacat, vna quoque Ecclesia Pastore suo vacua sit ac vidua *Glossa in verbo Prælato de elect. in pragmat. Sanct.* At quis Ecclesiam, parente destitutam putet, si Episcopo superstite adhuc,
D integro ac valente, viuere Decanus, aut Cantor desinant? non sunt ergo dignitates post Episcopalem, in Collegiatis Ecclesiis, aut Cathedralibus maiores, electiuæ tamen, nominationi regiæ obnoxiæ, vt declarasse Henricum II. anno 1550. narrat Tournetus *ver. nominatio art. 16.* ciusque auctoritate ac exemplo, magnum consilium anno 1538. arrestis duobus, quorum tam hic, quam scriptores Galli meminere. Ita-
E que qui Ecclesiis quæ patronum regem, conditoremque solum agnoscunt, ab illo Decanus præponitur, præponitur non quasi à nominatore sed collatore, Choppin. *lib. 1. polit. tit. 1. num. 18.* auctori ac teste.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XV.

An præbenda ad quam Rex pro iucundo suo aduentu, aut ratione iurisiurandi sibi ab Episcopo præstiti, quempiam nominat, ita sit ei affecta, vt facta eius collatio alteri, sit irrita.

NEquaquam, quia quæ mandatorum est Pontificiorum ratio, eadem est quoque nominationum, quarum Rex est auctor, at mandata Papæ de prouidendo, factam ab Episcopo collationem alteri quàm mandatario, eam inanem, nullamque iure ipso non reddunt: ergo nec Regis nominatio.

Maior est certa, cum quo modo Ordinario præcipit Pontifex, vt beneficium primo vacaturum designato à se homini tribuat, Rex quoque Antistiti ad Ecclesiæ gubernacula recens euecto, beneficium à se nominato dari imperet.

Minor probatur, vt collatio teneat, duo sunt necessaria, & nihil amplius, ex parte conferentis, potestas, eaque censuris non impedita, aut aliter, ex parte collatarij, seu recipientis beneficium, capacitas. At possunt res hæ duæ cōcurrere, cùm sit beneficij ab Episcopo certæ personæ à nominata distinctæ collatio, erit hæc ergo etiā post mandati Pontificij, aut Regiæ nominationis insinuationem valida.

Ne tamen id fecisse Episcopus impune, aut à Pontificis ac Regis voluntate abiisse videatur sine crimine, mandatario in pœnam elusi mandati, præstare tantundem annuatim debet, quanti eius intererat alteri non postponi, beneficioque isti dato non priuari. Ita Innoc. III. *in decretali dilectus 27. extra de præbendis*, ibi enim Episcopo præcipit, quod si vacasse præbendam constiterit, quo tempore eius sunt ad Nouariens. Ecclesiæ canonicos delatæ literæ, eamque alteri in elusionem mandati sui contulere, *eundem Clericum si non habet sufficiens beneficium Ecclesiasticum, in canonicum recipi faciat, & sibi de reditibus Ecclesiæ singulis annis assignari prouentus, donec ei sit in beneficio præbendali prouisum, & cap. pastoralis 29. de iure patronat.* constituit *vt Episcopus, qui præsentatum idoneum malitiosè recusauit admittere, ad prouidendum eidem in competenti beneficio compellatur, quatenus puniatur in eo, in quo ipsum non est dubium deliquisse.*

quam Innocentij æquitatis plenissimam sanctionem, seruandam sibi Curia quia credidit, pari pœna, qua Innocentius olim Nouariensis Ecclesiæ Canonicos, eos plectit, qui præteritis, quos beneficio primo vacaturo donandos, Rex Episcopo aut Capitulo

A obtulit, si alterū admouent: ita sunt an. 1605. eiusdem auctoritate expressa per sententiam, iussi Decanus, & Turonenses S. Martini Canonici, nominatum à Rege, suo cœtui asciscere, eumque primo morituro in eius præbendæ possessione subrogare, ac ni facerent, tantum ei pensionis tribuere nomine, quanti sunt reditus cuiusque eius Ecclesiæ præbendati.

B Dixi *primo morituro.* Nam ad beneficia, quæ resignatione vacant, aut eorundem inter se permutatione, Regis nominatario aditus non patet, vt respondit Bonifac. VIII. in *cap. licet vnico de rer. permut.* nec si ad aliquem canonicum *eorum collatio singulariter pertinere noscatur de præbend. in 6. cap. mandatum 41.* Addidi *post mandati, & nominationis insinuationem*, factam Episcopo. Nam etsi hæc sola, respectu mandati non sufficiat, nisi & Bullæ eius executoriales, eidem sint Ordinario insinuatæ vt docent Pelcus *in forens. lib. 2. actione 34.* Papon. *lib. 2. tit. 6. arrest. 3.* non est hæc tamen in nominatione regia necessaria, cum ab Episcopo nullus sit alius, ad C quem suas Rex literas de prouidendo nominatario dirigat.

QVÆSTIO XVI.

An Beneficia electiua omnia ad nominationem Regis spectent.

PRo affirmante est, quod Canonicis ac Monachis, quibus ante Concordata, eligendi sibi Prælati ius erat, Rex, Leonis X. D voluntate successerit, quæ ergo beneficia prisco Patrum æuo, suffragantium dabantur calculo, adhæc modo, nullis, nisi nominantis Regis voluntate, munificentiaque patet aditus.

Secus loqui ac sentire eos est necesse, qui non sunt nescij, capita Ordinum Gallicè *Chefs d'Ordre*, Regis Henrici II. indulgentia, ad Primatus suos regiæ nominationis legibus non teneri, quod hos ab illis voluerit ad Dei gloriam, Ordinisque bonum esse liberos, quod rescripto est suo testatus anno 1550. Iulij 29.

E In eandem classem, sunt cogendi Abbates ex Cistercensium ordine. præcipui quatuor, Claræuallensis, Pontiniacensis, Morismundi, & Firmitatis, de quo est his verbis Henrici III. perscripta ordinatio in comitiis Blesensib. *art. 3. Aduenant vacation des Abbayes & Monasteres, qui sont chefs d'Ordre, comme Cluny, Cisteaux, Premonstré, Gramont, le Val des Escoliers, S. Antoine de Vienne, la Trinité des Mathurins, le Val des Choux, & semblablement és Abbayes de S. Edme, Pontigny, la Ferté-Morismond & Cleruaux, il y sera*

pourueu par election des Religieux Profez desdits Monasteres.

Fulienfibus item ab Henrico IV. anno 1600. indultum aiunt, vt Ordinis sui Præpositum Generalem, suis sibi suffragiis cooptarent, quem eo magistratu cæteris digniorem crederent.

Morem quoque solennium Ecclesiæ psiphismatum, in minoribus Cistercienfium conuentibus olim vsurpatum scimus. Enimuero, cum hi vulgo, contra quàm eorum statuta sinunt, commendarentur sæcularibus Clericis, Ludouico XI. ita decernente, sunt commendæ eorum omnes abrogatæ, statutumque literis patentibus verificatis in Senatu die 11. mart. ann. 1483. ne alij in posterum, quam qui suffragatorum sodalium puncta tulissent, censeretur ad ordinis cœnobiarchias idoneus, verum diu non fuit, cum mutato dehinc Rege, mutata quoque est, eius liberalitate Ordini potestas facta, eligendorum Abbatum ad omnia illius Monasteria. Fuit tamen hæc facultas postmodum, in Blesensib. comitiis ad Abbatiam Cisterciens. ac quatuor vt loquuntur eius filias restricta anno 1579.

Est quoque in Lirinensi Monasterio, antiquarum electionum vsus, annuente Rege seruatus: Enimuerò cum in eo disciplinam veterem extinctam, August. Grimaldus eiusdem Abbas commendatarius gemeret, cum Cassinate illud vniendum Papæ Regisque auspiciis credidit, ea lege, ne amodo alij, quam qui religiosi forent, iique concordibus Monachorum votis expetiti, illi præessent: quod Leoni decimo, ac Francisco primo cum placuisset, in suam illos clientelam, cœnobiumque ipsum recepere ambo, de quo etiam extare testimonium apud posteros vterque voluit, Leo quidem diplomaticis literis anno 1515. 27. Ianuar. datis Florentiæ, Francisc. primus sub idem tempus, aut non multo secus, cui Aquensis curia Prouincialis, est tum assensa, quod ipsum quoque consecutis temporibus fecisse Henricus 2. dicitur, ac ne iterum Religiosus inibi langueret ardor, curasse sedulo. Cessat ergo in Lirinensi monasterio, prærogatiua regia nominandi Sanctæ sedi Abbatis qui illud regat, quod non Francisci modo primi, ac Henrici 2. sed & Henrici eius nominis quarti summa voluntate factum esse constat, dato ea de re diplomate pridie Nonas Decemb. anni 1567.

Factum quoque non ita pridem postulante felicis recordationis Cardinali Rupefocaldio, annuente vero Ludou. XIII. Lutetianis apud S. Genouefam regularibus Canonicis vt liceret, Abbatem sibi deligere, qui & ipse Canonicorum ex S. Augustini præcepto viuentiũ, Generalis esset in Gallia, quod ab eodem Cardinali iteratò postulatum cùm esset, ei est secundo magna eiusdem Principis voluntate concessum anno 1643.

Quarto ab eo quoque sunt nominationum iure eximendæ Abbatię reformationis Casæ Benedicti quinque numero, solennibus Henrici 2. tabulis num. 1547. Caroli 9. anno 1571. Henric. IV. an. 1602.

Quinto Prioratus conuentuales quatuor, qui primo ab auspicata Abbatis Grandimõtani electione vacant, hos enim iste cui est collibitum, cum consilio tamen conuentus largitur, pro iucundo suo in Monasteriũ ingressu, Gallice *ioyeux aduenement*, quare ad ea Sacerdotia, primatusque quatuor Rex non nominat, licet conuentum habeant, nec item ad Cœlestinorũ, Vuillelmitarum, Carthusiensium Prioratus, quemadmodum nec ad Præfecturas Ordinis. Quia nec hæ, nec præfati Prioratus, Ecclesiastica sunt beneficia cum non sint perpetua.

QVÆSTIO XVI.

An Preceptoriæ S. Antonij ac Melienses, regiæ sint nominationis obnoxiæ.

DE Melitensibus, dubitatum à multis video, quod Equitum Magister, communibus fratrum suffragiis, ex præscripto ordinis Hierosolymitanæ militiæ renũtiari soleat Princeps, hinc enim nõ pauci inferunt, supremũ hunc equestris familiæ Melitensis magistratũ, Regiæ nominationi subesse, quod quæ beneficia olim essent electiua, modo Leonis decimi beneficentia, esse desierint talia, vt Regiæ nominationi inciperent esse obnoxia.

Addunt, à Regibus Patrum æuo, electos fuisse qui sex magnos Galliæ Prioratus (vt loquuntur) auctoritate sua regeret, Galliæ quidem, à Francisco primo fuisse præpositũ, D. de Preaux, ab Henrico II. Franciscum à Lotharingia, à Carolo IX. Engolismensem Comitem, ab Henrico III. Comitem de Claromonte, quod sanè prò sua in Ordinem pietate, non fecissent vnquam, nisi id se posse, apertis tum documentis nossent.

Verum enim, in eiusmodi S. Ioann. Hierosolymitani beneficia, iis regale nominandi, aliquod Regi esse ne existimem, impedior hoc maxime nomine, quod non alia beneficia, propriè in electiuis sint habenda, quam quæ confirmatione Superioris egent, vt est dictum antea, estque *in cap. auaritiæ s. de elect. in 6.* At non sunt Archiprioratus Franciæ de hoc genere, sed sunt electiua collatiua, hoc est talia, quæ hoc ipso, electo conferri validè sunt cẽsenda, quod ad ea per electionẽ aliquis admouetur: quare vt ea administret & regat, cõ-

firmari

mari non postulat, & ita nobiscum sentiunt, Rebuff. *in tract. de nominat. q.15. num.16.* Fabric. *in Theor. tract. de Preceptorijs.* Ad argumenta pro opinione cõtraria initio allata Respondend. primo, quod de generali Ordinis præposito affertur, ad rem non facere, quia non est eius præfectura regni legibus conclusa: ergo cum ad eas duntaxat Regia se potestas in nominando efferat, quod de Melitensi profertur, tanquam ad id quod agitur inutile, reiicitur.

B Ad alterum respondend. quæ Reges moliuntur ac Principes, quia iure se agere bonaque fide existimant, sæpe vitiosa non esse, non tamen imitanda semper, quia sunt æquitati, ac non raro alieno iuri contraria, quod in præsenti causa qui assereret, eum à vero abludere, non putarem: Enimuero cum se, iusque Ordinis olim à Regibus læsum esse, per Legatos apud Henricum IV. questi Equites essent, appellare ad Archiprioratus Aquitaniæ regimen qui tum vacabat, neminem voluit, quod id se posse certo non constaret, ab auctoritate ergo factoque Regum peti argumentum verum nullum potest, pro eorum C nominatione ad sex Melitensium præfecturas maiores in Gallia, vt enim anno 1578. Senatores regij, iussi super eo Regum iure, sententiam proferre, pari omnes assensu pro iis, eorumque in hac materia potestate dixerunt, ita anno 1595. in Henricum quartum tulere contrariam, quem enim ad Aquitaniæ Archiprioratum præcessorum exemplo nominarat, alteri, quem generalis Ordinis Magister, cum auctoritate illi præfecerat, iure dixerunt esse imparem, proindeque eidem sacro ordinis, ad quem à Rege vocatus erat, Magistratu abstinendum esse, Peleus *in forensio. lib. 1. actione 12.* Forgetus *in tract. de person. Eccles. cap.* D *19. num. 2.* Renat. *de domanio tit. 10. num. 12.* ita respondendi Principi, à quo erant serio Senatores præmoniti, ne ad Hierosolymitanæ militiæ primatus sibi nominandi potestatem, contra fas, æquumque assererent, ita (inquam) respondendi causa fuit, quod liqueret publica eius ordinis lege, quæ olim à P. Aubussone Magistro est prolata. *Electionem Priorum, Castellani Empesta, & Baiuliuorum, ad Magistrum, & Concilium ordinarium pertinere.*

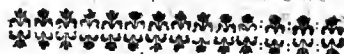
E Deinde, cum electioni subrogata sit nominatio Principis, in istis hæc demum recipienda locis erit, quæ ante Concordata ab eo regi consueuerant, qui plurium fuisset suffragiis vocatus ad gubernacula domus: at nunquam non fuit, quin prædicti Priores, per scrutinium, à Magistro, eiusque Concilio eligerentur *linguarum emutione pro veteri consuetudine obseruata.*

De Præceptoriis autem quæ D. Antonio sunt sacræ, sic est censendum, eas non magis, quam quæ Hierosolymitanæ militiæ sunt dicatæ, nominationi subesse regiæ.

Primo, quia particularia ordinis cœnobia, suos cœnobiarchas suffragando non creant, sed Abbates coniunctim, cum sacro domus suæ, id est Viennensis Sodalitio, dictis de more viritim sententiis, sunt ergo minores horum conuentuum præfecturæ, à iure nominandi liberæ, cum ad eas, regularium ibi versantium suffragiis, cœnobiarchæ non sint vocati vnquam.

Secundo non est nominatio, in aliarum electionum suffecta vicem, quam quæ maioris superioris confirmatione indigent, vt colligitur ex *cap. auaritia 5. de elect. in 6.* at sacræ hæ Præceptoriæ solo Abbatis, à quo ad illas noui cooptantur præceptores, assensu sunt ac approbatione contentæ, ex priscis Antonianæ familiæ institutis: Regi ergo ad Antonianas familias nominandi ius est nullum.

De præcipua, quæ Viennæ Allobrogum est sita, nulla est ambigendi causa, cum mortuo ante annos X. Religiosissimo eius Abbate D. Tholosano Ludouicus XIII. et per electionem D. de Gramond substitui sit passus, iuxta expressam, de eadem Abbatia S. Antonij ordinationis Blesensis sanctionem *artic. 3.*

DE NOMINATIONIBVS per Academiam.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Nominatio.

QVANTI ad Rempublicam bonum referat esse in iis viros eruditione iuxta ac virtute præditos, norunt, qui ignorantiam malorum esse fontem, vsu ipsi suo, experientiaque queri solent. Fecit proinde pro sua in regnum caritate, regnique incolas omnes beneuolentia verè regia, Franciscus eius nominis primus, Rex Christianissimus, vt his abundaret hominibus Gallia, quorum in scientia salus ac dignitas vrbium sita esset, & quoniam iacet ista, repitque, cum languent Academicorum animi, nec est virtuti proposita merces vlla, visum est illi è re communi esse, eorum industriam acuere spe præmij. Itaque cum Leone eius nominis decimo, per Legatum egit, vt certa ex Ecclesiæ prouentibus, stataque absolutis studiis stipendia ad necessarios vitæ commeatus sta-

rent ex beneficiis petenda Ecclesiasticis, quæ A certis essent anni mensibus cum vacant eorum affecta doctrinæ, ac virtuti. Qua de re sic Leo in Concord. *rubrica de collationibus paragr. præfatique ordinarij, collatores seu Patroni Ecclesiastici, quicunque fuerint vltra dictam præbendam theologalem, quam vt præfertur, qualificato conferre teneantur, tertiam partem omnium dignitatum, personatuum, administrationum & officiorum, cæterorumque beneficiorum, ad eorum collationem prouisionem, nominationem, præsentationem quomodolibet spectantium, viris literatis, gra-* B *duatis, per vniuersitatem nominatis conferant*, hæc Leo. Est autem nominatio actiuè sumpta, personæ per vniuersitatem, Episcopo vel alteri ordinario ad quem beneficiorum collatio, aut patronatus pertinet, legitimè facta præsentatio, vt ei de beneficio, quum designato ad eam rem tempore vacauerit, prouideri queat.

Passiue considerata, est ius personæ nominatæ conueniens, si modo rebus omnibus est instructa, quas Concordata exigunt, acceptandi & petendi beneficia, quæ eo vacant tempore, quo eidem per Concordata, illa po- C stulare est permissum.

Ius dicitur, quia est facultas quædam in nominato ad petendum beneficium, quod ius proinde non est in re, cum illud nominatus necdum possideat. *Sed ad rem*, quia ei qualificato debite, negari nequit sine iniuria. Esse autem tale, rationes indicant non paucæ.

Prima, quod præsentatus per Patronum laïcum, ius in rem ad quam præsentatur, acquitat, argumento est primo, quod *in cap. dilectus 6. de officio Legati*, læsum se Metensis D Archidiaconus, queratur quod canonicatum, ad quem ipse tanquam patronus ius habebat præsentandi, sedis Apostolicæ Legatus eo posthabito, contulisset alteri.

Secundo, quod Episcopum aut ordinarium quemlibet alium monere, ac verò etiam auctoritate superioris Prælati cogere præsentatus possit, vt se instituat, ac confirmet, facere id vero si renuat, seque idoneum admittere ad beneficium respuat, potest ad interesse agere, secundum Panormit. *in can. cum Bertholdus de re iudic.* Rebuff. *in tract. de nominat. q. 4. num. 5.* E

Secunda ratio est, ius ad rem potestas, eaque legitima, ad quidpiam ab eo exigendum, qui dare potest, cuius violatio iniuriam constituit, tale ius est quod per emptionem ante rem traditam, per præsentationem ad beneficium, electionem & postulationem ante confirmationem, ab eo cuius interest obtentam habes, nam etsi tibi actionem in rem non tribuat, tribuit tamen personalem in illum qui vendidit, vt mercem tibi emptam tradat, in Episcopum, vt beneficium ad quod es præsentatus, tibi idoneo & capaci tribuat. At præsentato tale ius conuenit, enimuero ea lege Ecclesiam aut beneficium, necessariis ad ministrorum stipendia prouentibus locupletatum patronus voluit, fas sibi amodo vt esset, nominare ad illud idoneum hominem, quem Episcopus, talis cum foret, teneretur admittere, ius ergo præsentatus in rem habet, quod erat probandum.

Tertia, Ordinarij vt est in Concord. tenentur dignitatum & beneficiorum omnium quæ ad eorum collationem, præsentationem, & prouisionem pertinent, partem tertiam graduatis, hoc est literatis, cum tempore per Concordata præstituto vacant, tradere, sunt ergo dignitates, & beneficia tum vacantia, Papæ Romani voluntate illis affecta & debita, quia vt est in decret. Bonifac. VIII. *tibi qui 12. de rescript. in 6. cum Pontifex ei ad quem pertinet collatio præbendæ alicuius, notificauit, quod eam velit per huiusmodi potestatem conferre, aut interdicit ne conferat eandem, sed illam suæ reseruet collationi, præsertim cum interpositione decreti, affecta tunc illi & non alteri debet præbenda huiusmodi assignat.* At quando canonica lege, aut superioris voluntate beneficium alicui destinatur aut afficitur, ius eidem, ad rem, tali affectione acquiritur: ita Bonifac. VIII. *in cap. si postquam 13. de præbend. in 6.* his verbis: *Eo ipso quod canonicus auctoritate Apostol. fuisti effectus, ius ad obtinendum præbendam primo vacaturam ibidem tibi acquisitum extitit, eandemque, quàm cito vacauit (ex quo nulli alij debebatur) licite petere potuisti, & ideo à prædictis (licet ignorantibus) alteri conferri nequiuit.* Quod ergo per nominationem ius ad rem nominato quæratur, dictum est antea verissimè.

Atenim cuiusmodi est, & quale?

Spiritale ac diuinum, ratio est in promptu. Ius enim, quemadmodum & res cæteræ, speciem suam trahit ac naturam ab obiecto: quare pro eius conditione, erit & iuris conditio spiritalis aut humana, temporalis aut diuina, sed sunt beneficia omnia à spirituali functione in qua versantur, spiritualia, ergo & ius ipsum.

QVÆSTIO

A

QVÆSTIO II.

Quibus concedi nominatio debeat.

GRaduatis, hoc est magistris in Theologia, iure canonico aut ciuili, Licentiatis ac Baccalaureis in harum scientiarum aliqua, postremo magistris in artibus, & medicina, vel in ea Baccalaureis, modo debite qualificatis. cuiusmodi sunt futuri, si toto se tempore, quod per Concordata postulatur, in aliqua Regni vniuersitate famosa literis operam dedetint, *parag. præterea de collationib. in Concord.* quod tempus pro magistris aut licentiatis, vel Baccalaureis formatis in Theologia est decem annorum. Septem pro Doctoribus, seu Licentiatis in iure Canonico, ciuili, aut medicina, quinque pro magistris, seu licentiatis in artibus: cum rigore examinis, à logicalibus inclusiue, aut in altiori facultate. Sex pro Baccalaureis simplicibus in Theologia, quinque pro iis, qui sunt tales in iure & medicina. B

Quid si tantum temporis in vtraque harum disciplinarum, nominatus non potuit, quantum est ex Concordatis definitum, sed partem Decennij in studiis Theologicis, reliquam in canonicis? C

Sufficere id quidam negant, quod Leo decennium pro Theologia exigat, ab eius ergo abibitur imperio, si quod ille, studiorum tempus pro Theologis notat, diuidatur, parteque eius altera canonicis institutis ac legibus addiscendis detur.

Contraria sententia Rebuffo placuit, in *tract. de nominat. q. 1. num. 3.* quod cum hæ scientiæ, canonici iuris, & Theologiæ, mutuam sibi deferant operam, nec in vna quis excellere valeat, ignorata altera, Theologiæ censebitur impendium, quod canonum iuri non erit negatum. Est hæc opinio probabilis ac tuta, prior tamen magis est Concordatis, eorumque verbis consentanea, quæ quia in materia sunt odiosa ac pœnali, à quibus recedere non licet facile, in iis est hærendum, dicendumque, decennio Theologiæ operam dandam esse, vt priuilegio Graduatis concesso, super nominatione ad beneficia, gaudere quis possit: & idem est de disciplinis aliis, puta iuris, ac medicinæ. Qui tamen secus quam nos cū Rebuffo sentiret, eum ex tempore iuri addiscendo, & medicinæ diuisim attributo, biennio scilicet isti, iuri autem triennio, vnum aliquod & integrum coalescere, quale Leo postulat, dicere esset necesse. Qui tamen nobili orti sunt gente, post studiorum triennium, ac receptum Baccalaureatum in iure, nominari ab vniuersitate poterunt. D E

QVÆSTIO III.

Qualem eum esse oporteat, qui ad beneficia nominari appetit.

PRimo, debet vt proximè præcedenti quæstione est dictum, nauasse literis operam, in famosa aliqua regni vniuersitate, quo nomine appellari omnes posse, tam quæ sunt in Aquitania, quam Normannia ne vna quidem exclusa dicit Rebuff. *in rubr. de regia ad prælatura, parag. 1. ver. famosa.*

Secundo, debet in istiusmodi Academiarum aliqua, impleuisse tempus quibusque studiis adhunc effectum præstitutum, de quo in præced. quæstione.

Tertio, debet esse graduatus *parag. præfatique ordinarij*, & sic, qui Academiæ scholas tanto tempore obiuit, quantum Concordata designant, sine illo tamen doctrinæ suæ testimonio ac gradu, nominationis est incapax, *parag. teneantur de collationib.* Nec satis foret Doctoratus, Licentiæ, vel Baccalaureatus honore donatum esse Romę, vel magisterij lauream in artibus, aut iure ciuili, vel canonico, cæteraque Doctorum ornamenta ac decora, Bononiæ vel Moguntiæ consecutum esse, in aliqua regni vniuersitate ea recepisse est necesse, fauere enim regno, eiusque literatis, hac sua constitutione Leo voluit, fauoris autem & gratiæ locus esse quis potest, si externi, aut extra regnum magisterij in Theologia, aut iure insignibus ornati, in eorum beneficiorum societatem veniant, quæ Gallorum dumtaxat propria esse Leo & Franciscus voluere?

Equidem constat solis regni vniuersitatibus, per concordata fas esse, nominare ad beneficia obtinenda, in vim indultæ sibi ad eam rem facultatis pēr Pontificem, quod cum Regem non lateret, id amodo, auctoritate principali quā pollebat, seruari tota Gallia imperauit, sic enim *in ordinationib. regiis rubrica des Graduez simples art. 1.* Item *entoignons aux Vniuersitez de nostredit Royaume & Dauphiné*; non alij ergo, quam qui Doctores, licentiati, aut Baccalaurei in vniuersitatibus regni sunt, Cancellarij ore, iudicioque renunciati, ad beneficia habenda, Episcopis sunt aut ordinariis per Academicos, exhibendi.

quarto, graduati debent in Quadragesima nominari ab vniuersitate.

Quinto, *collatoribus ordinarijs siue patronis Ecclesiasticis semel, ante vacationem beneficij, tenentur de literis gradus, & de præfato tempore studij, per literas patentes vniuersitatis, in qua studuerint, manu scriba, & sigillo vniuersitatis signatas*, fidem facere. Concord. *de collat. parag. præfatique graduati.*

Sexto, vt sit Graduati nominatio valida, requiritur primo, vt quotannis in Quadragesima per se aut procuratorem, nomen suum ac cognomen insinuet, non autem cæteras suas qualitates, vt loquuntur, nec literas item gradus sui, ac temporis exacti in studiis, sufficit id semel fecisse, vbi, & quando graduato placuit, debent tamen literæ tam gradus, quam nominationis, manu scribæ, hoc est Secretarij obsignatæ esse, quod instrumento, (vt aiunt) actisque publicis, fides sit nulla signo notarij destitutis, quod proinde instrumento substantiale esse Doctorum est opinio vt Panormit. & Decij *in cap. 1. de fide instrum.* A B

Cui signo addi quoque vniuersitatis sigillum est necesse, insuper earum est literarum exemplar dictis Collatori aut Patrono vel eorum vicariis relinquendum, ac ne fraudi locus vllus pateat, Graduatus coram Notariis, & iisdem collatoribus prędictas literas tā gradus, quam nominationis, & nobilitatis suæ, Notarij exaratas manu vt conuenit, & signatas, significari curabit, eiusque tam notitiæ, quam factæ per Notarios, suo aut Procuratoris ad id commissi nomine, insinuationis testes literas, eorundem notariorum signatas manu, relinquet. C

Septimo, quotannis sacræ quadragesimæ recurrentibus feriis, eadem ei quoad nomen ac cognomen sunt iteranda, per se aut Procuratorem, & quidem renouanda est ei prima eorundem insinuatio, saltem tacite iis verbis, de quibus postmodum fiet à nobis mentio, quo id anno facere Graduatus negliget, iure ad beneficium postulandum excidet.

Et quoniam de literis mentio incidit, aduertendum est in his annum, mensem, & diem, quo sunt datæ, scribi oportere, vt de cuiusque antiquitate, ac quis anteponi è multis alteri debeat, Collatori sit planum. D

Quid? quod ea anni, mensis, ac diei designatio, tacite indicet, ecquid sint seruata ad nominandum præstituta tempora? nam etsi certa nulla Concordata definiant, tamen quia consuetudo inualuit, vt in quadragesima literæ hæ nominatoriæ publico vniuersitatis suffragio dentur, habetque consuetudo rationabilis ac præscripta vim legis, ab ea recedendum non existimo, ne eius neglectio si minus nominationis sit irritatio, at certe litium occasio, E

QVÆSTIO IV.

Quænam in nobilibus iure Concordatorum ad beneficia vi gradus obtinenda sunt necessaria.

PRimo, vt sint saltem Baccalaurei in iure canonico, aut ciuili.

Secundo, vt triennium in eo studij genere exegerint.

Tertio, vt nominentur ab Academia.

Quarto, vt sint ex vtroque parente nobiles.

Quinto, vt quæ supra de aliis graduatis sunt dicta, præter tempus studii, in iis seruentur.

Sexto, vt nobilitatem suam fide testium quatuor probent, idque in iudicio, hoc est Iudice loci ibi sedente, vbi ius dicere petentibus solet. *Quibus de rebus sic Concord. Cum verò probatio nobilitatis fieri debeat ad effectum, vt nobiles gaudere possint beneficio minoris temporis studij, tunc nobilitas ipsa per quatuor testes, deponentes in iudicio, coram iudice ordinario loci, in quo est natus ille, de cuius nobilitate, ex vtroque parente constare debet, etiam in partis absentia.*

Dixi *in iudicio*, quia extra illud facta nobilitatis probatio, vt domi, vel alibi, est nulla, *lege qui superstitis ff. de acquirenda hared.* Rebuff. in Concord. *parag. cum voto litera B. in margin. & in tract. de nominat. q. 12. num. 17.* sicut & facta coram non ordinario, qui ordinarius communiter non est alius, quam qui loco præsidet, iusque Principis vice reddit, rem minimè de se dubiam, ecce paucula hæc verba, ex ordinatione Regia petita faciunt, in *rubrica des Graduez. art. 11. Deuant nos iuges ordinaires*, quales præter regios visi hactenus sunt nulli, cum qui sacris sunt addicti mysteriis, sacerdótes aut Episcopi, Regi in foro operam non nauent, nec examinandis pro tribunali ciuico testibus, aut curandis instrumentis inuigilent. Quod si iudices ordinarij sint in eadem vrbe plurimi, eligere nobili erit liberum quem volet, quique magis ad eius futurus est stomachum, nisi eorum alter esset præferēdus alteri, aut eorum alter, decreto Principis adeundus foret post alterum, quia tunc coram primo, esset nobilitatis facienda probatio, eo quod ex hypothesi, enim lex aut Princeps conueniri primo loco volunt, nec præuentioni locum esse, ergo si tunc secus quam hic & illa imperant, quidpiam à nobili contingat fieri, peccabit, eruntque de eius nobilitate instrumenta manu exarata Notarij nulla, vtpote eius iudicis facta imperio, cuius ad id nulla erat iurisdictio.

Non est tamen necesse eum de cuius nobilitate

litate agitur, & quæ sciri per examen testium A
postulatur, iudicio, cum ea sit disquisitio, præsentem esse.

Primo, quia id Concordata non exigunt, sed oppositum, cum per ea interrogari testes, de quære vniuersa sensum illis sum exponere sciscitanti iudici liceat, *etiam in partis absentia.*

Secundo, non est testium auctoritas fidesque futura maior, si cuius causa agitur, homo nobilis intersit iudicio, quam ergo non est improbabile, id ab eo non frustra modo, sed & imprudenter petitum iri, vt de eo testes super quo interrogantur, fidem faciant. B

Ad hæc quæ sunt dicta addere nobiles debent ad effectum valituræ suæ nominationis, vt de gradu suo, nobilitate, ac studij tempore, literas suas, debitè tam Scribæ, quam vniuersitatis sigillo obsignatas Collatoribus, ac Patronis Ecclesiasticis, aut eorum Vicariis insinuent, ac ne eos insinuationis eiusmodi obliuio aliquando vlla capiat, iisdem, earundem literarum exemplar vnum, cum testimonio Notarij manu obsignato, ac factæ prædictæ insinuationis, loco, tempore ac modo necessariis, est dandum. C

Postremo cum beneficium vacat, in aliquo mense de duobus qui sunt nominatis ab Academia affecti, illud sibi à Patrono aut Collatoribus, conferri poterit, de quo literis publicis constare oportebit, *vel literas testimoniales confici, sigillo authentico consignatas*, Innoc. IV. *cap. 1. de sentent. excomm. in 6.* quæ quoniam graduatis quibuslibet sunt cum nobilibus communia, lubet hic ponere, quæ de illis vniuersè Leo præcipit *in rubrica de Collationib. parag. Teneantur. Teneantur præfati graduati tam simplices quam nominati Patronis Ecclesiasticis aut collatorib. ordinarijs* D *(quibus gradus, aut nominationis literas huiusmodi insinuare debent) literas suorum gradus ac nominationis, certificationis temporis study, attestationis nobilitatis, duplicatas dare* (id est cum originalibus obsignatis à Scriba vniuersitatis, quas tamen collator retinere non debet, sed tantum videre earum exemplar) *ac singulis annis tempore quadragesimæ, per se, aut procuratorem suum collatoribus, nominatoribus, seu patronis Ecclesiasticis, aut eorum Vicariis, eorum nomina & cognomina insinuare, & eo anno, quo præfatam insinuationem facere omiserint, beneficium in vim gradus* E *aut nominationis huiusmodi petere non possunt, &c.*

QVÆSTIO V.

Quid sit insinuatio, & quarum rerum, & quo præsente fieri debeat.

Est insinuare, idem quod notum facere, Insinuatio idem quod publicatio, seu simplex mentis suæ declaratio, quæ est pro varietate rerum varia, & quidem in materia donationis, insinuare, est iudici significare, se huic tantũ, vel tantũ donare liberè, quod singulos necesse est facere, cum summa quæ datur, 500. excedit solidos. Hoc est opinione Lessij, *lib. 2. cap. 18. dub. 13. n. 97* scuta Hispanica 700. vel vt alij volunt 750. factà vltra hanc summam donatio, est iure ciuili quoad excessum inualida, nisi fuerit insinuata, vt habetur *in lege penult. Cod. de donat.*

In materia præsenti est Insinuatio literarum gradus, nominationis, certificationis temporis studij, seu nominis & cognominis, ordinariis collatoribus, aut patronis Ecclesiasticis, vel eorum vicariis, legitimè per Graduatos, vel nominatos qualificatos facta exhibitio.

Sunt hæc ergo (vt ad secũdam quæstionem, gradus fiat) declaranda ordinariis omnia, vt est in Concord. *parag. præfati graduati de collat.* & in ordinat. Regis Ludou. XII. *art. 8. & in rubrica des graduez simples art. 3.* Addi debet à nobili, qui ad Baccalaureatum, in altero iurium, intra triennium est promotus nobilitatis suæ per testes idoneos probatio, quod si ab vniuersitate nominatus non fuerit, præter nominationem, cætera ab eo erunt Ordinariis, aut eorum Vicariis insinuanda omnia, quæ sunt in insinuationis definitione à nobis explicata.

Nec id semel fecisse est satis, nominatus nomen & cognomen quotannis suum cum reliquis, de quibus supra, eodem tempore, hoc est in Quadragesima iisdem Ordinariis aut eorum Vicariis patefaciet, dabitque operam, vt in insinuationis instrumento inferatur, duplicatàs dedisse se illis literas, sic enim causa, locusque præscinditur litibus, Ordinario autem & Patrono negandi beneficium vbi vacauerit, ac à nominato requisitum fuerit.

Extremo loco, est in quæstione positum, an coram aliquo, & quonam, fieri hæc insinuatio debeat?

Quia quæ sunt odiosa perpessuque grauia natura respuit, nec his se teneri quisquam nisi inuitus ferat, solus sine teste ac arbitro, ad Episcopum, aut Collatorem Ecclesiasticum, graduatus cum literis gradus sui, ac cæteris in vim eius, consequendo beneficio necessariis non intrabit, insinuationis suæ habebit vnum

aut alterum conscium, quorum literis ac voce, si hanc factam negaret, erroris peragi possit.

Quare præter Notarium par adhibebit testium, quia illi sine istis non creditur, *cap. quoniam 11. de probationibus*, in hæc verba. *Quoniam contra falsam affectionem iniqui iudicis, innocens litigator quandoque non potest veram negationem probare, cum negantis factum, per rerum naturam nulla sit decreta probatio, ne falsitas veritati præiudicet, aut iniquitas prævaleat æquitati, tam in ordinario iudicio quam extraordinario, iudex semper adhibeat aut publicam personam aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribant.* quod si loci vbi fit insinuatio, consuetudo exigat, vt hæc non nisi duobus Notariis præsentibus ac consciis fiat, omitti non debebunt, quod hæc cum est rationabilis, & perscripta, legis vim habeat, quam violare ac transgredi crimen est.

QVÆSTIO VI.

Quando & quo tempore fieri insinuatio debeat.

AD id opportunum esse quodlibet, ait Tournetus in arrestis *litera G.* mihi ad hanc rem nullum videtur quadragesima aptius Concord. *in parag. teneantur rubr. de collation.* Ludou. XII. *in ordin. regia art. 8. rubrica des Grdues simples.* Verum enim quia tres sunt quadragesimæ, vt est in canone 1. *causa 22. q. 5.* quarum prima Paschales ferias antecedit, festum S. Ioann. Bapt. altera, sit in Aduētu tertia, de qua potissimū sit hic sermo, quæri potest. Verū enim quia prior sola est in vsu hoc tempore, proprieque dicitur quadragesima *de consecrat. dist. 5. canone quadragesimo*, ambigendi locus nullus est super. Enimuero cum quid est in lege, aut statuto ambiguum, quia significatum habet non vnum sed multiplicem, ad eum trahi debet, quo vsurpatur communiter, est enim consuetudo, legum interpres optima, *lege si de interpretatione ff. de legibus*, at nobis vnica duntaxat est quadragesima hoc tempore, eaque paschati contigua, proximeque prævia, non ergo facta gradus ac literarum insinuatio in aliis erit rata, nec ad effectum cuius causa postulatur, obtinendi scilicet ab Ecclesiastico collatore beneficii, valida.

Ratio est, quod quæ in lege formæ rationem habent, suntque sub eo modo præcepta, hæc seruari ad vnguem oporteat, alioqui vim actus habiturus erit nullam Iason *in leg. qui Romæ parag. Callimachus de verbor. obligat.* Sed tempus in statuto, aut lege positum, formam facit, aut eius partem non modicam, vt dicitur *in authent. qui supplicat. Cod. de precib. Imper. offer.* ab eo ergo nominato aut gradua-

A to simplici non est recedendum facilè, ne iure per gradum suum acquisito, àd requirendum beneficium cum vacat, excidat,

Fuit alia Glossæ Pragmaticæ opinio *parag. qui de prædictis in verbo facere de collat.* ibi enim est, non necessario literas sui gradus nominato in Quadragesima insinuandas Collatori, sed quolibet, id eum fructu fieri posse, sufficere duntaxat ne quid in Concordata peccetur, si quotannis in Quadragesima tam nomen, quam cognomen Collatori Graduatus indicet.

B Mihi tamen in eam ire sententiam non placet, quod Leo absolutè loquatur, verbaque (quantum ex Concord. fas est intelligere) quibus graduato suum in quadragesima insinuare nomen & cognomen præcipit, sint generalia, proindeque intelligenda tam de literis quam cæteris de quibus in eo *parag.* fit mentio, & sic ad graduati nomen & cognomen restringi non debere, literas tamen duplicatas collatori exhiberi posse extra quadragesimam, quolibet scilicet anni tempore scribit in Concord. Rebuff. insuper & hanc de qua loquimur intimationem fieri

C posse tam sacro die, quam profesto quadragesimæ, tam noctu quam interdiu, quæ enim sunt iurisdictionis voluntariæ, nec causæ cognitionem postulant, hæc quolibet exerceri posse tempore, die ac hora, habetur in *lege actus Cod. de feriis*, probatque Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. num. 18.*

QVÆSTIO VII.

Intra quod tempus insinuari nominatio debeat.

D

CErtum ei rei præfixum nullum esse, inde colligitur, quod in Concord. eius nulla fiat mentio, vt fuisset necesse, si dies, hora tempusque huic insinuationi faciendæ sic statum foret, vt ante, aut post illud, facta non valeret.

Secundo, est nominatio rescriptum, idque gratiosum, *rescriptum* quidem, quia ab vniuersitate ordinario est datum *Gratiosum*

E autem, quia gratis collatum & ad gratiam nominato faciendam compositum, sed rescripta eius generis sunt perpetua, nec ad certum diem, horam, aut tempus restricta, vt loquitur Bonifac. VIII. *in cap. si. super gratia 9. de offic. & potest iudic. delegati* ergo nec nominatio, hanc ergo ne sit irrita, insinuari certo die, & tempore non est necesse.

Pro hac opinione facit Ludou. XII. ordinatio regia, *rubrica de Graduatis simplicib. art. 9.* in hæc verba. *Ils seront seulement priuez de pouuoir requerir, ou accepter les benefices qui vacqueront esdites annees, qu'ils n'auront*

n'auront insinué, sans autrement perdre les priuileges, & Prioritez, de leursdits degrez, & nominations. A Quid est enim, eos tantum potestate destitui requirendi beneficii, si quod vacet eo anno, quo de numine suo, & cognomine, Ordinarios aut eorum Vicarios certiores non fecerint, nisi eos interim ius sibi retinere per Concordata concessum, consequendi aliquod, si quod ista iubent, ac petunt, faciat? nominationis ergo de se factæ per Academiã, fructum graduatus non perdit, si se, literasque gradus, ac certificationis de tempore studii, &c. vnu B quopiam anno insinuare per incuriam, culpamque desinit.

Confir. cum pœna, comes sit culpæ, eaque infligi nisi per sententiam, canones aut leges non soleat, quæro primo, quid nominatus peccet, cum iure suo non vtitur, aut non adhibet media, quibus sibi istud esse fructuosum posset ac vtile, vt est nominis ac cognominis sui, aut literarum gradus quotannis repetita insinuatio? Vt enim renunciare iuri ac priuilegio quisque suo potest, ita & ea negligere omnia, quæ ad C illius vsum faciunt, cum tam hic non vsus quam dicti iuris renunciatio, in tertij detrimentum non vergit.

Secundo, scire aueo, quæ literæ, quæ decreta, pœnam hanc infligant, Leonis in Concordatis? at secus ipse præcipit, cum tantum eo anno priuari illum nominationis suæ fructu velit, qui non insinuat. Valebit ergo aliis, cum pœnam aut carentiam rei sibi debitæ, subire nemo nisi in casibus iure expressis teneatur aut debeat, ergo eum in Concordatis casum hunc Leo non exprimat, D nec nominationem eo ipso velit esse, graduato in perpetuum inutilem, quo se anno vno, nomenque suum ac cognomen Ordinario non insinuat, non est hæc eipœna, iurisque priuatio, sibi per gradum ac nominationem vniuersitatis acquisiti, imponenda.

Patet ex dictis primo, nominato certum nullum præstitutum tempus esse, quo necessario literas gradus, cæteraque de quibus nos antea, Ordinariis, eorumque vicariis, vniuersitatis ac Scribæ sigillo obsignata, E ad beneficia in vim gradus ab iis obtinenda, declarare debeat, quia id concordata non exigunt, nec vlla petita ex natura rei ratio persuadet, Nam vt sunt priuilegia, beneuolentiæ in eum cui conceduntur, non obscura testimonia, libera ei semper facultas remanet, his vtendi cum volet, ad præfinitum enim aliquod tempus, restricta non sunt, cum quoad vsum, diemque ac modum, sint libera, vt pote hic & nunc non necessario reuocanda in praxim, alioqui oneri potius quam gratiæ deberent attribui.

Patet secundo, contra nominatum intra decem annos non præscribi, quia cum quocunque ei tempore est placitum, Ordinario, eiusque Vicario intimare literas sui gradus, nomen ac cognomen possit aut ab eo abstinere opere, non currit contra eum præscriptio, cum eius obeundi hoc determinato tempore, seque insinuandi Ordinario, cæteraque de quibus fit in Concord. mentio, præcisa nulla detur obligatio: quare vt id potest illico, ac est nominatus ab Academia, ita & postea, nam hanc facultatem non præscribi, pronunciasse Senatum Parisiens. anno 1541. Rebuff. ait *in tract. nominat. q. 14. num. 22.*

Patet tertio, quod cum hæc nominationum, & gradus insinuatio, vbique fieri queat (cum voluntaria iurisdictio nullo circunscribatur loco) extra territorium exerceri hanc posse, *lege 2. ff. de officio proconsul.* & proinde extra Diœcesim Glossa *in parag. item voluit in verbo Vicario de collat. in pragm.* etiam extra regnum, cum nihil obsit, nec ne fiat vsquam inueniatur prohibitum, Rebuff. supra.

QVÆSTIO VIII.

Quibus, aut cui, debeat insinuatio fieri.

COllatoribus, aut patronis Ecclesiasticis, cuiuscunque sint dignitatis, Concord. *in rubrica de collat. parag. tenentur:* quare non Episcopi modo, Primates & Archiepiscopi, sed & Cardinales Capitulaque Ecclesiarum, tam quæ sæcularibus Prælatis parent, quam quæ Regularibus, conueniri à graduatis possunt, deque beneficiis cum vacauerint, in mensibus destinatis, sibi in vim gradus conferendis, rogari.

Quid si domo aberunt, aut quia à nominato interpellari nolunt, absentiam simulant ac fingunt? Qui eorum vices agunt, quique vicariam illis in præstatione sui muneris operam nauant, (ideoque appellantur Vicarij) adiri debent, eaque coram eis fieri gerique, quorum Episcopi (si præsentes forent, conscii essent ac testes.

Quid si nec Vicariorum est copia? quia absunt, aut abesse se per domesticos asserunt?

Tantundem Episcopi Officiales in hoc genere, aut eorum Assessores tum posse, quantum Vicarios, respondent iuris interpretes *in Clement. vnic. verbo Diœcesanis de foro compet.* Rebuff. *in tract. nominat. qu. 14. num. 59.* opinor ideo, quod Officialis eius sit Vicarius, etsi non generalis, tamen foraneus. Ob eam causam, Prioribus aut Supptiori Claustrali (vt aiunt) cum Abbatis conueniendi facultas est nulla, quia nempe abest, Graduatum tam gradus sui ac nominationis

literas quàm quod sit eius cognomen ac nomen declarare posse? respondit Ludouic. XII. *in articulo* 8. *ordinationis rubrica des Graduez simples.*

quid si Vicarij sint plures, vt Rothomagi, eritne satis, de illis vnum aliquem deligere, cui seipsum, ac literas suas graduatus insinuet?

Omnino, ratio est, quòd eorum quilibet Episcopū, aut eum, cuius est Vicarius repræsentet, ac referat, non ergo omnibus, sed eorum vni cuipiam, literas sui gradus, cum insinuatione nominis & cognominis sui, nominatus si indicet, ad effectum consequendi beneficij vi gradus, sufficiet.

Cum tamen Capitulo dirigitur nominatio, hanc insinuare cuilibet Canonico separatim, ac domi suæ versanti, non est satis, omnibus tam canonicis, quam Monachis, simul in capitulo aggregatis, vniuersitatis præsentandæ sunt literæ, cæteraque ad beneficium consequendum vi gradus necessaria.

Ratio est, quod ei ostendi ac dari literas oporteat, ad quem mittuntur, at non Canonicis singularibus, ac priuatis, sed Capitulo, ab vniuersitate legendæ tribuuntur: ergo ei non huic, aut illi separatim sumptis, sunt denunciandæ, quia vt est *in cap. in Genesi* 55. *sicut ex singularibus aut particularibus consensibus non apparet vniuersalis electio, vel communis, licet quilibet singularis veritatem exprimat suæ partis, quemadmodum ex singularibus propositionibus, licet veris vniuersalis propositio,* non apparet, nisi per signum vniuersale tum exprimatur, ita nec ex manifestatis huic, aut illis nominationis literis diuisim, nascitur vniuersalis, ac communis, facta Capitulo earundem insinuatio.

Quare ab eo, cuius est Canonicos in vnum cogere, ac Capitulum ad horam condictam indicere, graduato impetrandum erit, vt illud conuocet, quod ab eo ille beneficium obtinere si nequiuerit, explesse officium quantum est satis ad obtinenda in posterum beneficia censebitur, si in loco, vbi habeti Capitulum consueuit, insinuationem prædictam faciat Decano, Archidiacono, aut Canonicis quos ibi forte reperiri casus feret.

QVÆSTIO IX.

An sæpius quam semel, literarum gradus, ac temporis study, fieri insinuatio debeat.

NEquaquam, ratio est, quod eius iterationis nulla fiat in Concordatis mentio, nulla in rescriptis regiis Ludouici XII. de anno 1499. sed oppositi, sic enim ille in art. 10. *Lesdits Graduez nommez apres qu'ils*

A *auront fait vne fois apparoir & baillé coppie de leurs degrez, nominations, temps de leur estude & noblesse aux Collateurs, Patrons, ou à leurs dits Vicaires en leur absence, ne seröt tenus derechef bailler coppie desdites lettres de degrez & nominations ausdits Collateurs ou Patrons, ny à leurs successeurs ou Vicaires.* Semel ergo tantum, Nominato tam gradus sibi collati, quam temporis studiorum, ac nobilitatis, suæ sunt insinuandæ Collatori, Patrono, aut eorum Vicariis literæ, quotannis tamen, per

B se aut Procuratorem ad id cōmissum, de nomine suo ac cognomine, certiores eos faciet, ob eamque causam ea duntaxat (vt ante) illis aut eorundem Vicariis insinuanda curabit *parag. præfati, rubrica de collation,* non alia eis æquipollentia, vt si quis ab euentu *fortunatus* communiter appelletur in ciuitate, ac sub eo nomine melius, quam proprio cognoscatur à singulis, non faceret officio suo satis graduatus, si se fortunatum diceret, eoque se nomine collatori exhiberet.

Ratio est, quod Concordata singulis eum

C annis *iubeant tempore quadragesimæ per se, aut per procuratorem suum, collatoribus, nominatoribus, seu patronis Ecclesiasticis, aut eorum Vicariis nomen & cognomen insinuare*, at dictum à casu, nomen non est proprium, de quo solo tamen concordata loqui, vel ex eo fit planum, quod in materia odiosa, ac pœnali, verba in proprio suo, vetoque sensu capi oporteat. Nomen ergo suum, quantum est ad insinuationem ratam ac validam satis, Collatori non exhibet, qui se ei per æquipollens, vt officij, aut magistratus quem gerit, dominij quod habet, castri aut oppidi

D quibus imperat, agri quem possidet, cognoscendum præbet.

Enimuero verbum est vetus, sed verum, actum omissione suæ formæ esse irritum, *lege cum hi parag. si prætor ff. de transact.* at nominis & cognominis expressio, ad nominationis, quæ rata sit ac firma, formam pertinet, facta ergo per aliud, quamuis huiusmodi, quod nominati ordinario claram & perfectam notionem ingeneret, est nulla. Sic enim Concord. *in rubrica de firma & irreuocab. Concordator. stabilitate,* his verbis: *Necnon irritum & inane, quic quid secus super his, aut eorum aliquo, à quoquam quauis auctoritate contigerit attentari.*

E Ergo nomen, & cognomen suum verum ac proprium insinuare Graduati quotannis debent in Quadragesima: at vbi? & quo modo? Non alio, quam qui imprimendæ notitiæ sui, in Patronorum animo sit satis, quam ad rem, hæc aut similia verba sufficerent. *Vobis Reuer. D. Abbati S. Benedicti ad Ligerim insinuo, & exhibeo nomen meum & cognomen quod est Ioannes de alta villa postulans mihi conferri beneficium aliquod de vacaturis ac à vestro*

vestro cœnobio dependentibus, vt in mea prima A
postulatione continetur.

De loco, quo est facienda insinuatio, tria habeo dicere.

Primum, certum ei per concordata nullum præfixum esse, sed vbiuis locorum, de nomine, suo ac cognomine, literis item sui gradus, ac nominationis, Ordinarium ac patronum à Graduato doceri posse.

Secundum, si in vrbe, in qua insinuationum acta publica solent referri in Codicem ab Actuario (Grefiarium pragmatici vocant) si (in quā) in vrbe Episcop., aut alius Collator nō residet, Lud. XII. constitutione regia, A- B
cademico graduato fas esse, insinuādi sui causa, cū nomine ac cognomine gentis proprio, adire Vicarios aut Procuratores, quos eo nomine in ea vrbe vbi insinuationes Ecclesiasticæ fieri de more solent, eiusdem Principis uoluntate ac imperio designatos, ac constitutos esse oportet.

Tertium, si in ea ciuitate nulli erunt, qui tāquam Collatorum Vicarij aut Procuratores, eorum vices agant, in Graduatorum reci- C
piendis insinuationibus annuis de nomine suo ac cognomine: sufficere, si se facrarum insinuationū Actuario sistant, eique, quod Collatorum Vicariis facerent, nomen ac cognomen suum exponant. Constitutionis Ludouicianæ sunt hæc verba. *Pour releuer lesdits Graduez simples & nommez des frais qu'il leur conuient annuellement faire, pour l'insinuation de leursdits noms & cognoms, ordonnons que les Collateurs & Patrons Ecclesiastiques, estans & demenrans hors les Citez & lieux ou les Grefs des insinuations Ecclesiasti-* D
ques seront establis, soient tenus de deputer & constituer esdites citez, où lieux de leurs Gref- C
fes, vn Vicaire ou Procureur à qui lesdits Graduez simples ou nommez puissent insinuer leurs noms & cognoms, & où lesdits Collateurs & Patrons n'auroient fait & constitué lesdits Vicaires & procurations esdits Greffes, il suffira ausdits Graduez simples & nommez, de dire & faire enregistrer ausdits Greffes qu'ils insinuent leursdits noms & cognoms ausdits Patrons & Collateurs en la presence dudit Greffier ou de son Commis, qui de ce leur octroyera acte, & en fera registre.

QVÆSTIO X.

Ad quæ beneficia nominari graduatus valeat, & vtrum ad omnia.

NOn ad alia, quàm quæ ad præsentationē spectant Patroni Ecclesiastici, quia eorum tantum meminere Concordata, *in rubr. de collat, parag. præfati 1.* his verbis: *Præfatique ordinarij collatores, seu patroni Ecclesiastici, quicunque fuerint, vltra dictam præbendam theologalem, quam, vt præfertur, qualificato conferre tenentur, tertiam partem, &c.* Sic enim argumentari hinc libet. Qui vnum nominat, de cæteris quæ naturam eius non habent, rationem haberi vult nullam, vt colligitur *ex cap. nonne 5. de præsumption.* sed patroni Ecclesiastici duntaxat, fit à Leone loco citato mentio, excluduntur ergo laici.

Confirm. Facere Pontificem aliquid non decet, quo fidelium aduersus Ecclesiam charitas lentescat aut pereat, accideret id vero, si beneficia quæ iuris sunt Patronatus Laici, danda graduatis forent, quia vacanr, nam nec ea erigere quisquam, nec erecta annuis dotare prouentibus vellet, si spem sibi omnem ereptam crederet, ad ea nominandi cum vacant, quam ergo non est verisimile eiusmodi beneficia, graduatis Papæ voluntate affecta esse.

Quid si ab eo cum vacabunt, mandatario data sunt iussa? vtrius censendum ius potius, istius, id est Mandatarii an Graduati? in cuius mense, beneficium quod est iuris Patronatus Ecclesiastici possessorem non habet?

De hac quæstione, quid tenouandum esset, declarauit Leo *in rubrica de mandat.* fuitque tum eius sensus ab Ordinario, graduatis simplicibus & nominatis mandatarios præferendos videri.

Ecquæ sunt ergo beneficia ad quæ Academia nominant aspirare graduatus potest?

Declarauit Leo in Concord. *parag. præfatique ordinarij de collat.* cum eis præcipit,
E *vt tertiam partem omnium dignitatum, personatuum, administrationum, & officiorum, cæterorumque beneficiorum Ecclesiasticorum, ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem spectantium, graduatis conferant.*

Ex quo sequitur primo, hac Concordatorū lege non teneri, qui vnius tantum est beneficij præsentator aut collator: ratio est, quod in vno, non fit pars tertia, ergo cum beneficiorum pars tertia tantum graduatis sit debita, qui vnius, non plurium collator est

aut præsentator, ab hac est Concordatorum A
præceptione liber.

Sequitur 2. Dignitatum nomine, electiuas, tam quæ sunt maiores, vt Episcopatus, quàm quæ collegiorum sunt minorum, vt Conuentualium, ac Cathedralium non comprehendi Rebuff. *in Concord parag. 1. Præfatique ordinarij versu dignitates*, causa est, quod ex consuetudine regni, canonicis tantum illarum Ecclesiarum, aut Monachis conuentuum in quibus ex reperiri dignitates solent, sint affectæ, vt habet *Glossa parag. quod si quis cuiuscunque in verbo similiter & in* B
parag. item censuit verbo requirores de collat. in pragmat.

Sequitur 3. cum oratoria non sint beneficia Ecclesiastica *cap. auctoritate de priuilegiis in 6.* nec similiter hospitalia, ad ea nominari graduatum non posse, quia beneficiorum expressa hic fit mentio, quorum in numero poni hospitalia nequeunt, quæ tamen, si perpetuæ erunt vicariæ, peti à graduato poterunt, cum erunt possessore vacua.

QVÆSTIO XI.

Quibus temporibus capax esse Graduatus debeat, vt in suo mense vacans beneficium obtineat.

SVfficit eum esse talem, cum beneficium vacat, aut requirit illud sibi ab eo dari, qui potest, Rebuff. in *Concord, parag. volumus verbo & sic intelligerem & in verbo Doctores*, Bleyanus *in Theoria tract. de titulo & intitulat. num. 27. litera K. in margin.* quia cum antequam vacet, ei admoueri, præficique D
graduatus non debeat, hunc eius administrandi, regendique capacem tum esse, nihil est necesse, quia media actu tum existere, ac esse conuenit, cum id cuius sunt causa, poni debet, at graduati capacitas, quæ in doctrina, tempore exacto studij, & cæteris id genus rebus est sita, congruum beneficij regimen respicit vt finem, non debet hæc ergo necessario, eius vacationem ac requisitionem antecedere, quæ est opinio pragmaticorum in foro, praxisque regni, Choppino teste *in lib. de Domanio tit. 10. num. 17.* de qua E
fidem Senatusconsulta bina faciunt, ab eodem: & Fabricio telata, vbi supra, quorum alterum magni fuit cōsilij pro Priore Charliaci, Parisiensis Senatus alterum.

In quo est Graduatorum, quam mandatarij conditio potior, nam vt huic de beneficio prouidere Collator debeat, præter insinuationem literarum, quas executoriales nominant, ac Pontificii mandati, ex iuris communis præscripto requiritur, vt mandatarius quo primum tempore mandatum impetrat ac impetratum insinuat, exequendi muneris sui sit capax, multo vero magis cum beneficium vacat, vacansque conferri sibi postulat, vt Bonifac. eius nominis VIII. *in decret. 9. si eo tempore de rescriptis*, definit his verbis: *si eo tempore quo tibi de beneficio cum cura, vel sine cura mandauimus prouideri, ad obtinendum curatum beneficium, idoneam non habebat ætatem, tibi licet nunc legitima effectus sit ætatis, auctoritate literarum huiusmodi (cum tempore data ipsarum nondum esse idoneus) de beneficio curam animarum habente nequaquam poterit prouideri.*

QVÆSTIO XII.

Quæ sint ab Academico vniuersitati exprimenda, vt ab ea nominari queat valide.

BEneficiorum, quæ per nominatos possidentur, necessario faciēda est ab iis vniuersitati mentio *de collatio. §. volumus in Concord. volumus*, inquit Leo, *quod nominati literas nominationis ab vniuersitatibus in quibus* C
studuerint, obtinentes, in nominationum literis, beneficia per eos possessa & verum eorum valorem exprimere teneantur, alioqui litteræ nominationis huiusmodi eo ipso nulla sint.

Ratio est, quod ad beneficia nominare graduatos vniuersitas non debeat, qui ex eorum prouentibus, ducentos florenos auri de camera quotannis ad vitam habent, aut præbendam cum dignitate in Ecclesia Cathedrali vel Collegiata, vt est in ordinat. Ludouici XII. *art. 5. rubrica des Graduez simples*, ei vero, ac Concordatis obsequi Academici quì possunt, si possessa per graduatos beneficia eis non sint nota? si eorum ignotatur valor?

Explicādus est ergo, non quo modo mos est in Gallia eū exponere Pōtifici, cūm in libello supplici, qui illi ad impetrādū ab eo beneficij nouū aliquod offertur, dici solet, eius valorem summam 24. ducatorū auri de camera, secundum communem æstimationem non excedere, quia cum in nominationibus Annata non soluatur, & sic è regno, ad vicinas circa prouincias pecuniæ minimè efferantur, cessat ratio consuetudinis, non exprimendi veri valoris in nominatione Academica.

Secundo, vetus beneficii possessi valor, declarari vniuersitati à Graduato debet, nenon nominandum, collatori offerat, & ita ei imponat. At qui valor, more Galliæ, in impetratione noui beneficii Papæ declaratur, eum valere tantum 24. ducatis asseritur, fictus est ac simulatus, non verus.

Est hic ergo vniuersitati à graduato cum beneficiorum possessorum numero non tacendus

cendus, quia Concordata de iis loquuntur in numero multitudinis: ergo vnum notasse, non est satis.

Confirm. nominare beneficia ideo est necesse, vt constet ecquid 200. florenorum auri de camera summam graduatus in annuis reditibus habeat, fit id vniuersitati planius, cum eum intelligit non vnius beneficij duntaxat, sed plurium possessorem esse.

Quid si sunt omnia, aut eorum aliqua extra regnum?

Respondend. vniuersitati exprimenda esse, non secus ac quæ sunt in regno sita, quia scire eius interest, an graduatus sit pauper, an de eorum numero euius inopia releuari accessione beneficij debeat, ad eius ergo officium pertinet exponere quot, & quæ, tam in regno quam extra, beneficia habeat.

Quid si nec hic, nec alibi vlla possidet, sed pensionis nomine, fructuum quos illa pariunt, partem aliquam?

Taceri hæc sine noxa non potest, cum eius suppressio, Academiæ non indubirata sit errandi occasio, sic enim eum collatori, beneficio donandum offeret, cui forte tantum ex Ecclesiæ reditibus suppetit, quantum est necesse ne sit inops, vitamque maligne, ac pauperum more degat, quod non probaret Leo si viueret, cum hoc vnum in eiusmodi nominationibus Academicis spectauerit, vt pauperum inopiæ consuleret, iisque tribueret vnde ali vtcunque possent, facit ergo contra Leonis mentem qui pensionem sibi à Pontifice concessam vniuersitati supprimit, cum reipsa sit idem, habere in reditibus ex pensione Ecclesiastica auri florenos ducentos, & ex beneficio.

Quarto, exprimēda est beneficiorū qualitas vt si est dignitas, si Parochia, si Canonicatus cum animarum cura, sanxit id Ludouic. XII. *rubrica des Graduez simples art.* 3. Rebuff. *in tract. de nominat. q.* 9. *n.* 46.

Ratio est, quod ab eorum natura, conditione, ac qualitatibus, reuocari Academia possit, ne ad alia graduatum nominet: non sunt hæc ergo ab eo vniuersitati obtegenda.

Addunt aliqui in id ei postremo incumbendum esse, vt Academia intelligat, cuius sit ipse Diœcesis, sic enim alienigenas distinguere à regnicolis, sic Germanos excludere à beneficiis quæ solis Gallis debentur, ei erit facilius, quam si linguæ credendum foret ac vocibus, quas Germani tam graphicè, proprieque Gallicas sæpe efformant, ac loquuntur, quam qui maximè.

QVÆSTIO XIII.

Quid nominatos agere oporteat, cum in mensibus sibi designatis beneficium vacare contingit.

PRimo, id laborare debent, vt illico ac possessore vacuum esse intelligunt, illud sibi collator conferat, ac si abest, eius Vicarius Concord. *rubric. de collat. parag. teneantur*, de qua re eos admonebunt, officiumque vt præstent, rogabunt, quod si renuerint proximè superiorem super eo consulent, qui si similiter petita facere recuset, erit alterius qui eo potestate est maior, imploranda auctoritas, & sic per gradus donec veniatur ad Pontificem. Lubet ea de re audire Leonem sic in Concord. loquentem pro Academicis, *rubr. de collationib. parag. si quis vero. Si quis vero cuiuscunque status etiamsi Cardinalatus vel alterius cuiuslibet dignitatis contra prædictum ordinem disposuerit, dispositiones ipsæ sint ipso iure nullæ, collationesque ac prouisiones illorum, ad immediatum Superiorem deuoluantur, qui eisdem personis, modo præmisso qualificatis prouidere teneatur.* Qui his neglectis, cum se offerunt, ac dari sibi *beneficia petunt ad eorum collationem & præsentationem spectantia, in mensibus graduatorum simplicium & nominatorum vacantia*, non graduatis aut nominatis conferunt, possunt à potestate conferendi beneficia, in octo mensibus, illo anno ad collationem ipsorum, ac præsentationem liberam spectantibus suspendi Concord. supra *verbo sub pœna suspensionis*.

Secundo est hæc graduato adhibenda cautio, ne alium de beneficio sibi conferendo interpellet, quam qui eius est immediatus collator aut præsentator, *parag. si quis vero cuiuscunque de collat.* quia collatoris Ordinarij superior, vt est Episcopus, respectu Abbatis, conferre nequit, nisi quia ad eū Pontificis ac Concordatorum voluntate ius cōferendi est delapsum. At facta ad Superiorem iuris deuolutio non dicitur, nisi Ordinarius recuset, aut male conferat, vel post sex menses, quo temporis spatio, eius ad conferendum potestas clauditur, cum ergo recusari id nequeat, quod non est petitum, nec superiori bene de graduato mereri liceat, nisi quia facta est ad eū iuris conferendi deuolutio, erit ab eo facta graduato beneficij vacantis collatio irrita, si hic de ea ordinariū primo nō interpellauerit.

Tertio, cū sit iuris ad superiorem deuolutio, nēpe quia graduatū audire ordinarius respuit, huic non quemlibet conuenire est liberum, sed immediatum tantum recusantis Prælatum, quia est is à graduato interpellandus, vt in vim gradus beneficium sibi vacās tribuat, ad quem fit à recusante deuolutio, sed hæc ad

proxime immediatum pertinet, vt est in Concord. *de Collat. parag. si quis vero*, ab eo ergo & non remotiori quopiam alio, postulanda est à Graduato, beneficij sibi debiti collatio.

Quarto tam hic, quam qui libet alius nominatus ab Academia, tempus requisitioni ex consuetudine præstitutum, quod est sex mensium non amplius, seruare debet.

Partis primæ est hoc vnum præsidium, quod certa sint collatori constituta ad conferendum tempora, quibus elapsis, ius eius sopitur ac interit, patet in Episc. ac Patronis Ecclesiasticis, quorum ad conferendum ac præsentandum, vim ac potestatem omnem ad semestre, contractam esse Pontificibus placuit in *cap. vnico de iure patronat. in 6. & cap. 2. de concess. prab.* ab his ergo intra id tempus, ius sibi fieri, darique beneficium iure antiquitatis, ac gradus debitum nominatus exiget, eo elapso in pœnam negligentiæ, ne quidem à superiore ad quem conferendi ius rediit, non poterit petere vt notant de Selua in *tract. de benef. 3, part. q. 64.* Rebuff. *de nominat. qu. 20.*

QVÆSTIO XIV.

Quum plures idem beneficium postulant, cui è minatis deferri debeat?

ANtiquiori non ætate, sed tempore suæ nominationis ab vniuersitate, & insinuationis eiusdē factæ Episcopo, ita Concor. *in §. statuim. 1. de collat.* quia in rescriptis tēpus datæ attenditur, *cap. eam te de rescript. & cap. si eo tempore eod. tit. in 6.* & qui prior est tempore, iure quoque censetur potior *regula qui prior de reg. iuris in 6.*

Quid si gradu differant, eorumque qui requirunt alter sit Doctor, Baccalaureus alius?

Respondend. Baccalaurei si prius est ab vniuersitate nominatus, & literas nominationis suæ ac gradus prius insinuandas curauit, ius esse potius.

Causa est, quod ita Pontifici, ac Francisc. placuit, quorum est voluntas habenda pro lege in hac materia.

Dixi *si prius est nominatus*, quia solius datæ, & non præsentationis, aut insinuationis literarum ac gradus, habenda hic est ratio, secundum Rebuff. *q. 21. de nominat. num. 7. & in Concord. parag. volumus in verbo Concurrentibus*, eius tamen à nobis est facta mentio, quia de nominatione, eiusque data constare collatori non potest, nisi vtriusque insinuatio eidem ante facta fuerit.

Quid si in data concurrant multi? quid si eodē die nominati sint ab Academia plurimi?

A Quæstioni satisfactum est à Leone in *rubr. de collat. parag. volumus verbo concurrentibus.* Concurrentibus enim nominatis eiusdem anni, Doctores in Theologia, aut in qualibet alia facultate licentiatis in eadem, licentiati vero Baccalaureis præferri debent *demptis Baccalaureis in Theologia, quos fauore studij Theologici licentiatis in iure canonico ciuili & medicina*, præponi Leo voluit.

Quid si hi, quorum nominatio in eundem diem horamque incidit, in eadem sint facultate donati laurea, graduque, quo cohonestari sunt hi soliti, qui in ea partem ætatis contriuere non modicam? B

Sunt tunc consulendæ literæ, quibus ab Academia nominati sunt ad beneficia singuli, sed in primis tempus, horæ, hebdomadæ, quibus sunt datæ, Rebuff. supra *verbo licentiatis*, nam si tempore differant, earumque alteræ, vno die aut pluribus præcedant alteras, ius eius qui sociū aliquanto licet modico antæit temporis interuallo, longe quam aliorum reddunt potius, valet enim in hac causa quod in plerisque aliis, ei fauendum præ cæteris, cui sua in occupando tempore fortuna fauit, iuxta antiquā iuris regulam *qui prior est* tempore, iure quoque est potior. C

Quod si Doctores, aut Baccalaurei magno numero, eodem se die omnes, literis instructi Academiæ, Collatori se aut Patrono beneficij consequendi causa cum vacabit, sisterent, quarum par ac similis data foret, nec essent vnæ priores aliis, is anteponeretur alteri, qui tempore, eundem in suscipiendo gradu præcessisset, quod si in diuersis, & non in eadem facultate graduati essent, hunc præferri oporteret alteri, qui in nobiliori scientia, doctrinæ suæ ab Academicis testimonium esset consecutus. D

Huic quæstioni affinis est ac agnata quæ sequitur, vtri duorum beneficium ab Ordinario conferri debeat, cum ambo gradibus differunt, estque maior vnius in opinione hominum, illustriorque doctrinæ fama, nempe quia eorum vnus, doctor est Theologus, Magister artium alius?

Distinctione res explicabitur, vel pari vterque die est nominatus ab Academia, vel diuersos si eodem, Doctoris causa futura est melior quam Baccalaurei Rebuff. in Concordata *in verbo in licentiatis* si diuerso, debet is donari beneficio, cuius antiquior est nominatio. Quia Doctoris qualitas inquit Glossa *Pragm. parag. ita tamen in verbo quibuscunque de collat. nihil facit nisi concurrentibus in data*, etiamsi esset Doctor, *in Theologia, vel in vtroque, quia textus prafert tantum antiquiorem ergo quemlibet, cum nō distinguat.* Rebuff. *in tract. de nominat. q. 21. num. 6.* Ius enim est antiquiori in nominatione sua acquisitum, *ideo non potest tolli per theologum postea venientem* E

nientem, Rebuff. ibid.

QVÆSTIO XV

Exponuntur dubia quædam ad materiam præsentem pertinentia.

DVbium Primum, *An qui beneficium consequutus est in vim gradus ex quo 200. florenorum summam quotannis percipit, alterius sit capax*

De eo qui cum ratione ambigeret, vidi hactenus neminem, nisi forte esset id quod nominatus ambit, aut ab ordinario sibi collatore conferri sinit, cum priore incompatibile, extra hunc casum causa cogitanti mihi non occurrit vlla, quamobrem ei dari nouum aliquod nequeat.

Primo beneficiorum multitudo ac copia, Pontifice eam permittente est licita, item si sunt simplicia, nec eorum possessori, pro dignitate alendo satis idonea Trident. *sess. 24. cap.17.*

Tertio, quia ex iis in beneficiarium labes ac macula non redundat vlla, quæ eum sacris altaribus, Ecclesiæque bonis ac prouentibus indignum reddat, aut si qua accessione noui beneficij aspergitur, proferatur.

Quarto, quæro vbi, quando, & à quo Academicus, qui doctrinæ suæ præmium est consequutus, tenue illud quidem, meritisque impar, sed tamen quale sibi concedi petiit, cũ beneficium vacãs Episcopo annuente est ingressus, quæro (inquam) à quo, & vbi, alterius obtinendi iudicatus est eo nomine, causaque incapax, quod à collatore ordinario, in vim gradus aliquo est donatus? Sane etsi cum est hoc eiusmodi, *vt ad summam ducentorum florenorum auri de camera ascendat, aliud in vim gradus, seu nominationis, petere seu consequi non possit.* Concord. in *rubr. de collationib. paparag. Volumus*, non tamen iubetur, per mandatum Pontific. aut collationem Episcopi nouam, sibi delatum respuere: maneat ergò quod fuit in quæstione positum, cum nullus se è nominatis, beneficio vacante donari ab ordinario petit, id ab eo ad alium, cui iam est in vim gradus factum satis, deferri posse.

Dub. 2. *An cum nominati se nulli Ordinarijs offerunt, qui beneficia vacantia in mensibus sibi affectis postulent, graduatis hæc dari queant.*

Posse, tam mihi est certum, quam non est ambiguum, hæc eos literatura esse præditos, qua ornatos esse illos conuenit, qui sacerdotia in Dei Ecclesia possident, vtrum autem sint hæc graduatis præ cæteris debita, iisque solis conferenda, iam est videndum.

Pro illis qui faciunt, multa narrant ex eo-

A rum petita prudentia, qui in Concordatis Academicorum haberi rationem voluere, vt haberet in posterum Ecclesia, quos opponeret hæreticis, viros probitate iuxta, ac eruditione conspicuos. Eiusmodi sunt quæ sequuntur. Id nẽpe in iudicando, agendoq; seruandũ esse, quod est verisimile fuisse sanciendum, si legislatori venisset in animum, quale est, quod Graduati simplices, ab Ordinariis ad ea vocari beneficia debeant, quæ nominatis paterent, si ad ea aperiri sibi aditum peterent.

Secundo quod quando quidpiam vnum,
B duobus est debitum, id nõ modo inter eos diuidi debeat, sed etiam eorum alteri dari, cum alter deficit. At sunt beneficia quæ mensibus Iulio & Ianuario, possessore sunt vacua, Graduatis debita, sunt ergo tam simplicibus, quam nominatis non neganda. Hæc illi.

Quibus ego, hoc primum habeo quod opponam, quod quæ de vno dicuntur, negentur communiter de altero, at nominatis danda esse beneficia, quæ Iulio & Ianuario vacant, statutum est Leonis, ergo non trahendum ad Graduatos simplices.

C Secundum, si cum nominati in mensibus sibi affectis tacent, quæ beneficia tũm vacant graduatis sint danda, non erit aliis ab his diuersis, eorum facta collatio ualida. At id est falsum, super quo Leon. audire placet sic in Concord. loquentem, *rubr. de collationibus ꝑ vagr. teneant. Si Collatoribus ordinarys, aut patronis Ecclesiasticis, in mensibus deputatis graduatis simplicibus aut graduatis nominatis, non esset graduatus aut nominatus, qui diligentias præfatas fecerit, collatio seu præsentatio, per collatorem, seu patronum Ecclesiasticum, etiam iisdem mensibus facta alteri, quam graduato vel nominato, non propter hoc censeatur irrita.*

D Primi argumenti etsi maior sit probabilis, absolute tamen est falsa, quia eum ea fieri legislator velit, quæ è re communi esse cum crederet, legibus suis sanxit, non sunt hæ præpostero interpretationis genere alio flectendæ, quàm patitur æquitas, verborumque quibus sunt conceptæ notio ac potestas: ergo cum pro graduatis lex Concordatorum non faciat, qua parte de beneficiis agit. quæ nominatis non sunt neganda, ad eos non est trahenda. Non fauere verò vel hoc vnum in-
E dicat, quod quæ beneficia Iulio vacant & Ianuar. nominatis affecta dicantur, & non graduatis simplicibus.

Alterius argumenti solutio clara est & facilis, eius enim minor propositio est ex dictis falsa.

Dub. 3. *Quando, quoties, & vbi, literarum gradus, & studij facienda est à nominato collatori ordinario insinuatio.*

Certa non sunt, statuque per Concordata insinuationi faciendæ tempora, modo hæc

vacatione beneficij fit anterior, fatis est Academico nominato iusta causa, vt illud in vim gradus, sibi ab Ordinario dari postulet, Tournetus *in arrestis verbo Graduatus num. 5.* posset etiam fieri insinuatio incontinenti post vacationem, Rebuff. in Concord. *parag. præfatique ordinarij verbo ante collationem*, quod ego (si Concordatorum verba spectentur) tutum non puto, quod hæc velint insinuationē priorē ea esse, de tempore autem quo hanc fieri oporteat, cum nihil innuant, argumento est, id Leonis ac Francisci voluntarē à nominati arbitrio pendere vt respondisse olim, id est anno 1554. Parisiens. Senatum ait qui supra est citatus Tournetus.

De numero, quod petitur, seu repetitis insinuationis faciendæ vicibus, hoc duntaxat habeo dicere, in quo mihi Concordata præeunt loco proxime citato *rubr. de collat. parag. præfatique*, non nisi semel ante vacationem beneficij de literis gradus, seu nominationis, collatori aut Patrono Ecclesiastico teneri fidem facere, idque intra decem annos à die factæ de se nominationis, quæ si his erit posterior, rata non erit, eo quod decennio, vis eius interit, facta tamen ante illud expletum, 30. totos annos illibata, viriumque plena perseuerat, Tournetus supra.

Ad locum quod attinet sic habeto, non alium videri ad hanc rem magis opportunum, quam qui est Collatori, Patrono, aut eorum Vicario pro domicilio, quanquam insinuare alibi, quæ iis insinuare Concordatorum lege conuenit, impedimentum esse non puto, ne sua Academico graduato nominatio, eiusque insinuatio, fructuosa sit ac vtilis.

Dubium quartum, *An literæ sint graduum omnium, a. nominationum, insinuandæ collatori & si non omnes, quæ inter cæteras?*

Vt sunt inter se distinctæ scientiæ, vt non est omnium, in iis addiscendis, ingenij vis eadem ac capacitas, ita non eodem omnes sunt honore digni, qui ætatis suæ partem aliquam in earum contriuere studiis, qui prima in iis dignitatis loca habent, Magistri sunt ac doctores, qui medium Baccalaurei, hic ergo quæritur, an Collatori aut Patrono, horum sint graduum omnium insinuandæ testimoniales literæ, quo de quæstionis genere quid sentire nos oporteat, ex Concordatis eruere non est difficile. Nam cum de gradibus non multitudinis numero, sed singulari loquantur, tacite quod res est innuunt, nominato satis esse, si de vno aliquo honoris gradu, quem meritis suis est consequutus in Academia, fidem faciat. *De literis gradus*, inquit Leo supra *) seu nominationis, & de præfato tempore studij, per literas patentes vniuersitatis signatas fidem facere teneantur.*

Pars quæstionis altera fuit, ecquid docen-

A di sint Ordinarij à nominato, de Episcopatibus, aut Abbatiis omnibus, ad quas, vel quos per Academiam, beneficij ab eorum possessoribus consequendi gratia, est hic nominatus.

Affirmat Rebuff. *de collationib parag.* 1. non ego, quæro enim quid Episcopi aut Abbatis intersit id nosse? si non interest, eos de his admoneri quid est necesse? iis quidem communicari nominationis literæ debent, vt cum res feret, iustæ Leonis ac Francisci voluntati de B beneficio eis prouideant, ad alios autem ab vniuersitate directas, videre aut legere cur debeant, non intelligo.

Quid? quod de nominatione, vnitatis numero, non plurali fiat in Concordat. mentio: ad vnam ergo, lex quæ de eius insinuatione loquitur, cum sit odiosa ac pœnalis, restringi debet, nec ad plures extendi, ac laxari.

Dubium quintum, *Qua verborum forma, modoque dicendi, vti Ordinarium oporteat in beneficiorum collatione, quæ ab eo graduatis datur in vim gradus.*

C Quæ Patrum æuo, in conferendo beneficio solennia sibi seruāda credebant ordinarij, iisdem in vsu esse desiere hoc tempore, nam si Tourneto est fides *verbo Graduati in arrest. num.* 8. quæ Graduato simplici, beneficia tum dabantur, etsi dabantur tanquam digno, non tamen vt ab vniuersitate commendato Ordinatio, aut ab ea, publico honoris gradu affecto, quod etiam factitari solitum ait, etsi essent Graduati præficiendi paræciis in vrbibus muratis.

Quæ qui facere modo se posse crederet, vt ipse se, ita & prouisum in fraudem impelleret, D qualitatis enim, id est beneficij nominato collati insuper & gradus eius, in literis collationis est expressa facienda mentio, per hæc verba. *Tibi tanquam graduato simplici, vel nominato confero.*

Solius meriti, dignitatis, in iis meminisse, per hæc verba, *tibi tanquam habili & capaci*, est operā ludere, cum collatio graduato facta, nulla gradus eius mentione habita, vsu fori, regnique more sit nulla. Tourneti testimonio, loco qui supra vt Rebuffi *de collat. parag. tenentur.*

E Dub. 6. *Vtrum Graduati sit habenda ratio, cum postulat dari sibi beneficium, eo quod ex his quæ possidet in vim gradus tantum non recipit, quantum oporteret ad vitam, quia in iis non residet aut diuinis non interest officiis.*

Audiendum non esse cum Paponio & Rebuffo cēseo. Quia alienæ improbitati patrocinari, quæ est homini religioso ac pio insita erga Deum caritas non sinit, at nullus aut pauci absentiam à rebus sacris, diuinisque officiis in Canonico aut Parocho tolerandam putant, improbant omnes, si eius iusta nulla est causa, at quid est alienæ fauere culpæ, si hoc non est

ex

ex peccato quod quis contrahit, eius fouendi in auctore suo materiam sumere? vt faceret ordinarius, si beneficio nouo dignaretur Academicum graduatum, quia ei necessarij ad vitam commeatus ex beneficiorum suorum prouentibus non suppetunt, per causam suæ à diuinis officiis absentiæ, aut in iis non residentiæ.

Deinde quam non est vlli dubium, per Concordata satis esse si beneficium in vim gradus nominato collatum, tantundem ei residendo, propriaque beneficiatorum mūoera obeundo boni pariat, quantum summæ 200. florenorum auri de camera conflatæ sit satis? Concordatorum sunt hæc verba, *Quorum* (beneficiorum scilicet) *insimul, vel cuius fructus, reditus, & prouentus, tempore residentia, & horis diuinis interessendo, ad summam ducentorum florenorum auri de camera ascendunt*, audiri ergo nominatus non debet, cum beneficium sibi ad priora addi postulat, ob causam in titulo positam, nec enim inquit Rebuff. in *rubr. de collat. parag. volumus*, dicit textus, *quod nominatus obtinere debeat fructus, sufficit si obtineat beneficij titulum licet fructus reciperentur per Episcopum vel alium.*

Quid si Ordinarium Graduatus interpellat de nouo beneficio, quia habitum in vim gradus, 200. florenis non æstimatur?

Respondend. id iure eum facere, ideoque eius postulatis faciendum satis ab ordinario eum licebit, dummodo non sit beneficium secundo impetratum, cum priori incompatibile.

Dubium 7. *Quanti floreni ducenti ad monetæ Gallicæ æstimationem redacti valeant.*

De florenorum valore ac pretio, non idem est omnium iudicium, Guymier, in *annotationib. ad Pragmaticam Sanction. rubr. de collation. parag. quod si & in verbo florenorum*, Italis ait idem esse, ac Gallis libram, proindeque Graduatos cum è re Ecclesiastica prouentus quotannis colligunt, qui ducentis nostratibus libris æstimentur, nec aspirare lõgius, nec alia sibi ab Ordinario Collatore mendicare beneficia posse. Guymierio astipulatur Probus, in *parag. de friuolis appellat.* ibique memorat, super quæstione de floreni valore iam posita, omnium suffragiis conclusum tum esse, æstimari viginti assibus, oon pluribus; quod anno 1498. amplius non valeret.

In eam tamen sententiam ne concedam, multa impediunt. Primum, quod præbandas Cathedralium in vim gradus nominati possint consequi, vt est in Concord. Ergo quàm est certum, non esse toto regno canonicatum, maxime Cathedralis Ecclesiæ, cuius reditus ducentis non sint libris maiores, tam constat floreni vim ac valorem, Gallica esse libra ampliorem.

Quid? quod non tantum Graduatorum inopiæ, sed & dignitati, per hanc 200. florenorum summam, consultum voluerit esse Pontifex, at neutri consulitur, si tantula summa, & quæ alendo vili mancipio vix sufficiat, contenti esse debent: ergo ne Pontifici, iisque irrogetur iniuria, floreni de camera, quam libræ Gallicæ maior est, ampliorque summa.

Eam æqualem esse, paremque nummo aureo scribit Rebuff. in *annotat. ad Concord. parag. volumus verbo florenorum auri*, & Boerius *ad consuetudin. Bituricens. parag.* 28. quæ si sunt vera, hæc sola beneficia Graduati priuilegium exhauriunt, explentque, quorum prouentus ducẽtorum sunt aureorum nummũm. Sanè Tournetus est auctor supra *nu.* 23. à Curia Parisiensi olim responsum esse, Doctori Theologo, aut cuilibet alteri Graduato Academico, canonicatum S. Aniani apud Aurelias, qui quadringentas in annos singulos possessori suo libras pendit, non esse de eorum numero, quibus nominatus sic acquiescere debeat, vt in vim gradus exposcere aliud nequeat, ex cuius reditu prædicta florenorum summa compleatur.

Dub. 8. *An nominato beneficium sit debitum, qui nominationis suæ, aut attestationis temporis in literarum studio collocati, exemplar Ordinario per obliuionem, aut imprudentiam non dedit.*

Qui ei fauendum existimant, ignorantem aiunt non peccare, proindeque vt est culpæ, ita & pœnæ debere expertem esse. Sed non intelligunt, ignorantiam, culpam quidem, ac quæ actioni factæ à sciente labes adhæresceret, abstergere, non tamen defectus tollere si quos ex omissione formæ, aut circunstantiæ alicuius, ad eius validitatem necessariæ habet. Quare sic habeto, ei in vim gradus beneficium nõ deberi, qui de literis tam gradus, quam attestationis studiorum collatori datis, ac ostensis fidem non facit, quia omissio solennitatis per contractum requisitæ vitiat actum, maxime cum de lucro captando agitur, at est exemplaris literarum gradus & attestationis studij facta collatori traditio, Concordatorum lege ambienti Sacerdotium aliquod in vim gradus, non omittenda: ergo si secus fecerit, ius ei ad illud requirendum cum vacat non competit. At enim (inquies) quando & quo est hæc facienda tempore, literarum insinuatio, earundemque, ac certificationis temporis studii exemplaris traditio?

Quocunque visum erit, nam vt ante est probatum, ad eam est quodlibet idoneum, nomen quidem suum & cognomen collatori anno quolibet in quadragesima graduatus reuocare debet in memoriam, non item literas tam gradus sui, quam temporis quo studiorum causa versatus est in Academiis. Scio contrà pugnare Rebuff. *in tract. de nominat. q.*

14. *num. 3.* sed sine ratione, quæ vel verisimilem tantum de rei veritate fidem faciat, nam quod Concordata quadragesimæ meminerint *in rubr. de collat. parag. teneantur*, non de literis, sed nomine & cognomine graduati tum insinuandis, intelligi debent, vt ex Concord. loco citato patet, *litteras*, inquit ibi Leo, *suorum gradus, & nominationis, ac certificationis temporis studij, attestationis nobilitatis, duplicatas dare, ac singulis annis tempore quadragesimæ per se, aut procuratorem suum collatoribus, patronis, &c. eorum nomina & cognomina insinuare teneantur*, quæ est opinio *Glossæ pragmat. in verbo sed dico, parag. qui de prædictis*, eaque ob causas ante à nobis allatas probabilis.

Dub. 8. *An beneficia quæ certo sunt Sacerdotum generi addicta, licitè à studiosis litterarum, Academico gradu insignitis, in vim sui gradus vindicentur.*

De eo ambigendi modo locus nullus, quandoquidem id Senatui in Graduatorum fauorem decernere placuit, anno 1578. Nouemb. 28. dummodo sint hi iis animi dotibus prædití, quæ in Sacerdotiis huiusmodi requiruntur Renat. *lib. de polit. 1. tit. 3.* Tournetus *verb. Graduatus in arrest. num. 26.* cuius ego iuris causam aliam non video, quam quod commune bonum vnius cuiuspiam priuato anteponi debeat. At est Academicorum causa, coniuncta publicæ, cum Christianæ Reip. interfit, esse in ciuitatibus, viros doctrina iuxta, ac vitæ sanctimonia conspicuos, qui Ecclesiam sermone tueantur, quod sperari non potest, nisi eorum industria, labor, ac diligentia acuatur spe præmij, quale sæpe nullum est ad manum, præter ea Sacerdotia, Semiprebendas, ac Vicarias, quæ pueris Symphoniacis cum adoleuerint, vtrique inter viros esse cœperint sunt affectæ: non sunt hæ ergo Graduatis, cum dari eas sibi ab Ordinariis, in vim gradus postulant, negandæ, ne quid tamen detrimenti patiantur Ecclesiæ cantorum inopia, aut ministrorum, qui ea munia obeant, quorum causa, sunt eiusmodi pueris, aut habituatis affectæ prædictæ Semipræbendæ, aut Vicariæ, debent Graduati his defungi posse cum laude, easque cum hoc onere à Collatore recipere, aliter non sunt iis concedendæ.

Dubium nonum, *An cum de Graduati reditibus agitur, eorum sit habenda ratio quos ex beneficio extra regnum posito percipit.*

Pro affirmante sunt hæc argumenta: Primum, quod beneficia Graduatis dari ab Ordinariis Leoni, & Francisco Regi Christian. placuit, vt eis suppeteret, vnde pro dignitate personæ viuerent, quam in vniuersitate sustinent, ratione gradus quo sunt insigniti, at non est hic inops, qui de bonis Ecclesiæ tantundem extra regnum annuatim recipit, quantum Graduato in eo permittitur, nominari ergo ad beneficia regni non potest, sine aliorum, qui ea ambiunt, petuntque ab ordinariis, aperta iniuria.

Alterum, quæ indefinitè sunt scripta, generali æquipollent orationi, vocique. At indefinite lex Concordatorum loquitur, cum Graduatos ducentis florenis auri de camera contentos esse oportere asserit, nec hanc summam, ab his exigendam beneficiis ait, quæ regni continentur ambitu, non est ergo, ad ea Sacerdotia, lex Concordatorum restringenda, quæ sunt in regno.

Partem negantem confirmant quæ sequuntur: Primum, quod statuta, statuentis territorium non excedunt, cum extra illud iuris potestatem non habeat *de constitutionib. in 6. cap. vt animarum 2.* quam ergo non est verisimile, Leonem cum de reditibus sacris Graduato, ad vitam tribuendis præcipit, de externis, hoc est, ex beneficio extra regnum posito colligendis, loquutum esse, non sunt hi ergo, de eorum numero, qui summam 200. florenorum auri, pro Graduati pensione annua, componunt.

Secundum, cum sint Graduati pari omnes honore digni, æqualem omnes laboris sui ac operæ in studiis collocatæ mercedem commeriti, quæro an eadem omnes gaudeant, si de iis aliqui à beneficiis regni eorumque prouentibus sint eo nomine, gratiaque exclusi, quod extra regnum, aliquod eius generis habeant, quod datur in regno aliis? Itaque quod decreuisse Curia Parisiens. anno 1602. dicitur, hoc in praxi sequendum puto, Graduato obesse nihil, quo minus, cum beneficio, quod est extra regnum, & aliud in eo, in vim gradus consequi valeat, ex quo annuatim 200. florenos auri de camera percipiat.

Dubium decimum, *An beneficij resignatio, aut permutatio à moribundis facta in mensibus qui Graduatis sunt affecti, valeat.*

Qui valere, ratamque esse asserunt, hoc vnico freti sunt argumento, quod per eam, non fiat graduatis iniuria, nam per concordata non alia eis beneficia sunt debita, quam quæ vacant per obitum, cuiusmodi non esse, quæ amittuntur, quia ceduntur alteri, nemini puto esse incognitum.

Est tamen benè sentientium communis, receptaq; opinio, vtrique vim esse nullam, quia quæ in fraudem sunt facta tertij, cum possint auctoritate iudicis rescindi, non sunt irreuocabiliter valida. At à moribundo facta beneficij resignatio, aut eiusdem cum alio permutatio, fraudem habet, dolumque, cum eius faciendæ causa sit vna, aut certe præcipua, beneficij resignati iura dominiumque, Graduatis, ad quos in vim gradus dandum erat, cum vacat, subtrahere, & ita iure ad illud quod per Leonis bullam habent, eos priuare, quod in bene morata ciuitate per iudicem

iudicem æqui perambiantem ferri non debet Dub. vndecimum, *An lege Concordatorum Graduatis sit permissum, beneficys, qua sunt illis in vim gradus à Patrono Ecclesiastico collata, nouum aliquod adiicere, non in supplementum summa 200. florenorum, sed accessionis ad eam nouorum redituum faciendæ gratia.*

Cum certi non sint reditibus, quos beneficiarij possidere possint, præfixi à natura aut iure termini vlli, non est illis metuendum, ne cum beneficium nouum aliquod ei quod possident addi cupiunt, in Leonis Pontificis bullam committant, multominus cum ab Episco- B po meritis suis oblatum recipiunt. Quia per Concordata non vetantur Graduati beneficium recipere, sed *petere seu consequi*, in vim gradus, seu nominationis de se ab vniuersitate factæ.

Secundo, non sunt aurei ducenti Doctori Theologo pro dignitate nutriendo, sufficientes & idonei: ergo si quod deest, adiici ad hanc summam velint, non peccant. Itaque si dum lis nominato intentata super beneficio quod est in vim gradus eidem collatum finem non habet, aliud illi in vim eiusdem tribuatur, prius prosequi poterit, eo quod tempore vacationis illud non habebat, & fuit primum quod acceptauit, quia vt ait Rebuff. de *collation. parag. volumus. Factum legitimum non retractatur, etiam si peruenerit ad casum à quo incipere non potuit.* Alteri tamen, qui est similiter ab vniuersitate nominatus, ius est eius impediendi, agendique apud Iudicem, vt quoniam tantundem habet reditum, quantum concordata tribui ei posse ex beneficio aiunt, altero, quod primo ei fuerat traditum, sed non obtentum ob litem, carere in perpe- D tuum iubeatur, quod & fiet, eiusdem auctoritate iudicis, apud quem lis est mota, *si ille non probauerit se succubuisse super primo, vel aduersario non esse debitum, eo quod sibi fuit resignatum.* Rebuff. supra.

QVÆSTIO XVI.

An inter se Nominationes Regia Vniuersitatum & consistoriorum differant & in quo?

VT Rex Academici, & Regij iuridici, nomine differunt ita & iure, Regis est, ad Episcopatus, & Abbatias offerre dignos, id est eiusmodi homines, qui in Episcopos, Abbates & Priores conuentuales cæteraque beneficia, quæ consistorialia appellant, ordinari valeant: Vniuersitas solos Graduatos ad beneficia, iure non impedita nominat, Rex autem Præsides, Consiliarios, ad vnum tantum, nec crebrius in vita, quam semel, decernente id Paulo III. expresse in bulla.

Secundo, Rex quolibet anni tempore, potest idoneos mortuis substituere, Academia A non nisi quatuor anni mensibus, Ianuario, & Iulio, Aprili & Octobri, prioribus quidem duobus, graduatos nominatos, posterioribus graduatos quos simplices nominant, vt ex §. *prafati de collationibus in concordata probant*, Mestræus & Rufæus *li. de iure regalia.*

Tertio differunt, quod nominatio Regia, fundatur in iure, quod ei tanquam patrono ad beneficia regni omnia competit, Paponius *lib. 3. notariorum pagina 154.* Mestræus *de iure regalia*, & quidem Episcopi nominandi, potestatem sibi eo nomine vendicat, nam cui non est cognitum quicquid hic sacrorum prouentuum possidet, regiæ eũ liberalitati acceptum ferre? *Iure enim humano (hoc est regio) dicitur hac villa mea est, mea est ista domus. Tolle iura Regum quis audet dicere hac domus mea est? Noli dicere quid mihi & Regi? quid tibi ergo & possessioni? per iura Regum possidentur possessiones. Dixisti quid mihi & Regi, noli dicere possessiones tuas, quia ad ipsa iura renunciasti humana*, Iuo Carnot. *epist. 65.* viden' ? vt quicquid est in ære, quicquid in facultatibus Ec- C clesiæ, donum hoc est regiæ in eam beneficentiæ? ideoque Episcopatus in eius patronatu esse?

De Abbatiis eadem est ratio, cum quæ iura, dominia, ac prædia, multa nec ignobilia Abbates possident, Regem vt præcipuum, principemque dominum agnoscant, consequenter Patronum.

Est & alia potestatis eius ad nominandũ ad Abbatias causa. Nempe quod Papæ indulgẽtia, Monachorum voluntate ac assensu, ius sit ad Regem nominandi electionis loco, vicemque delatum Concord. *rubr. de regia ad prelaturas.* In quo etsi vniuersitati cum Rege conueniat, tamen quia nihil illa potest in beneficiis ad quæ nominat, nisi indulgentia Papæ, & Regis voluntate, nec ad ea, ex fundatione sibi aliquid vt Rex arrogat, ideo non modica inter amborum nominationem vel hoc vno solo nomine, intercedit diuersitas.

Quarto differunt, quod Regi non nisi ad vacantia nominare beneficia liceat, nam vacationis sit expressa mentio in *tit. de regia ad prelaturas nominatione §. 1.* ergo ad vacatura irrita esset & nulla eius præsentato, Rebuff. E in commentariis in citatum locum, quia electioni successit nominatio, secundum Corasium *4. parte de beneficiis cap. 4. num. 3.* eius enim loco, in Regis est gratiam; per Leonis sanctionem introducta. Sed non est viuente adhuc beneficiario facta eius electio qui in illius locum eligentium suffragiis subrogatur, valida. Quare peccant qui à Principe literas vt aiunt, nominatorias ad beneficium non vacans obtinent, aut ab eo precibus futuræ nominationis pollicita exigunt, quæ rescindere arbitratu suo aut ea

non facere potest sine crimine, ac vacatione occurrente, alium Pontifici instituendum dare, lege tam regia Caroli VII. Ludouici XII. quam Caroli IX. quæ sic habet: *Et pource que souuentesfois sommes trauaillez, par plusieurs, & par grande importunité des requerans, qui nous demandent offices, benefices, auant qu'ils vacquent, ou qu'ils soient creés: Nous ensuiuans les Ordonnances de nos predecesseurs Roys de France, voulons & ordonnons, que plus ne soyons trauaillez de telles requestes, & ne donnerons, ne confererons aucun office, ou benefice, auant qu'ils vacquent, & voulons que si par importunité, ou inaduertence, nous faisions, ou auons fait le contraire, que le don, ou collation, que nous en aurions fait, ou ferions, soit nul & de nulle valeur.* Regi ergo est interdicta ad vacatura beneficia nominatio, non item vniuersitati, iuxta Corasium & Glossam *de collationib. in pragmatica sanctione parag. insuper*, & Leonem in Concord. Est enim Academica nominatio, benefica quædam facultatis concessio, ab vniuersitate aliqua Franciæ alicui de suis alumnis facta, petendi & acceptandi beneficij, futuro tempore vacaturi. Quod vt diximus facere Rex non potest. Primo ne nominato detur occasio captandæ mortis, hoc est insidiandi alienæ saluti ac vitæ.

Secundo, quia beneficium duorum esse non potest, vnius complete, inchoatiue verò alterius, per ius scilicet ad rem in illud, *cap. cum non ignores 15. de præbendis cap. quoniam 3. de iure patronatus.* Accideret id vero si regia esse posset de vacaturo beneficio nominatio.

Tertio, est nominatio electionis loco, at tam illa quam collatio, esse de vacaturo nequeunt: cuius oppositum accidit, in nominatione Academici Ordinario per vniuersitatem exhibita, vt patet. Nec ideo tamen est timendum, ne graduatus, mortem illius appetat, aut vlli struat insidias, cum beneficium certum non ambiat, non huius aut illius quærat, sed de vacaturis vnum aliquod. Est ergo inter Regem & Academiam ad beneficia nominantes differentia: Iam quid in hoc genere ambo inter se conueniant, inquiri placet.

QVÆSTIO XVII.

In quo conueniant Nominationes factæ per Regem & vniuersitatem.

Conueniunt primo in eo, quod tam ille quam ista, non nisi dignos offerre ordinariis, id est Episcopo Patronis & collatoribus debeant, sic enim de Rege in Concord. *rubrica de nominatione parag. 1. teneantur nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus,* A *seu sedi prædictæ, nominare alias idoneum.*

Secundo, conueniunt, quod neuter, nisi probatum testimonio publico Academiæ nominare queat. A qua regula, excipiendi sunt primo, Regis consanguinei ex vtroque latere, in quocunque gradu etiam remotissimo, *glossa in Verbum filiis extrauaganti execrabilis de præbendis.*

Secundo Fräciscani, cæterique è mendicantiũ familia viri religiosi ac graues, quos similibus titulis ornari Papæ ac Regis voluntate posse, pronunciauit Leo in Concord.

B Tertio conueniunt, quod eorum nominationes, ratæ esse cum debeant, reprobari ab ordinariis nequeant, si quos Rex & Academia præsentant, qualitates iure requisitas habeant, & quidem de Papa respectu Regis, res est euidens, per concordata, *tit. de regia nominatione*, de Episcopo respectu vniuersitatis habent authores, *glossa pragmatica de collationibus*, Corasius *num. 63*. hoc tamen inter eam & Pontificem Romanum discrimine, quod hic, id est Pontifex, oblatum sibi à Rege admittere debeat, si est idoneus, Episcopus

C autem minime, cum beneficium vacans in mensibus quos *fauoris* nominant, ei de graduatis simplicibus eiusdem anni, cui erit placitum largiri possit, vt habetur *parag. statuimus.*

Quarto, in eo quoque facta per vniuersitatem nominatio cum regia conuenit, quod vt Pontifice renuente admittere, quem Rex eidem ad beneficium obtulit, ius eius conferendi à Papa ad Capitulum deuoluitur secundum Concordata *tit. de nominatione parag. 1. verbo quid si Papa*, ita ordinario graduatum

D instituere non volente, ius fit isti adeundi superioris, id est Archiepiscopi, ab eoque in vim gradus requirendi, quod sibi ab ordinario fuit negatum, si post deuolutionem iuris ab eo ad superiorem, beneficium forte conferet alteri, erit eius collatio iure irrita, Corasii testimonio *num. 65.* ad cuius rei fidem profert, *cap. licet 4. & cap. finale de supplenda negligentia prælatorum.*

Quinto vt Regis; ita & Academiæ certa sunt definita que beneficia, ad quæ vterque nominat, & Regi quidem non alia sunt permissa, quam quæ erant ante Concilium Lateranense electiua, & quibus modo, capitulis non

E licet suffragando Rectores præficere, concordata *tit. de nominatione.*

Academiæ autem alumnos similiter suos immittere est nefas. Primo in electiua *parag. Monasteriis de regia ad prælaturam nominatione, glossa in parag. in dignitatibus de collationibus in pragmat.*

Secũdo, quia nõ sunt vacantia ex causa permutationis, Academicæ nominationi subiecta ad ea Academia non præsentat, quia aliis quã compermutantibus dari hæc non debent,

cap.

cap. unico de rerum permutatione in 6.

Tertio, nec ad patronata laïcorum beneficia, nominandi ius ei est vllum, nec sæculares in regularia, nec contra regulares destinandi ad sæcularia, *parag. volumus de collationibus in concordatis*, & expresse Bonif. VIII. in *cap. cum de beneficiis 5. de prabendis in 6.*

Quarto, nec nominat ad ea Sacerdotia, quæ Romæ aut in vicinis circa locis, possessore sunt vacua, hæc enim sibi Papa Clem. III. reseruata voluit in *cap. licet 2. de prabendis in 6. secus actum, & attentatum si quid erit, eiusdem auctoritate irritum est & inane.*

quinto, non nominat item vniuersitas ad Altaria, seu capellanias necdum authoritate Episcopi approbatas.

Causa est, quod antequam eius approbentur iudicio, haberi pro beneficiis nō debeant: ergo cum Pontifici Regique pro cætera sua caritate in graduatos, iis de beneficiis prouideri per Ordinarios fuerit propositum, de quorum numero non sunt altaria ab Episcopo non erecta & approbata, hæc iis sunt indebita.

Sexto, nominati nequeunt Academici ad dignitates Ecclesiarum Cathedralium, Bleyanus in *Theor. tract. de benef. cum dignitate numero 7.* Rebuff. *de nomin. q. 15.* Debentur enim regni consuetudine solis illarum Ecclesiarum canonicis, de Selua *tract. de beneficiis 3. parte q. 9.* glossa *Pragmat. Sanctionis parag. quod si quis cuiuscumque tit. de collationibus.* Potest tamen hunc defectum supplere Pontifex, Academicum in illis Ecclesiis constituendo canonicum, ad effectum obtinendæ dignitatis, quod priuilegium Leo sibi reseruatum esse voluit in Concordat: *rubrica de reseruationibus parag. in cathedralibus.* In quo Academici à Senatoribus ac Curiæ præsidibus differunt, quos ad omnia Ecclesiastica beneficia, tam sæcularia, quam regularia, ordinis Cluniacensis, semel in vita tam suæ quam collatoris ordinatij, nominari posse, certam coniecturam ex his verbis Pauli III. habeo, in bullato suo diplomote, cui principium est, decet Romanum Pontificem.

Nos huiusmodi supplicationibus inclinati literas Eugenij cum omnibus clausulis, etiam ad hoc vt Cancellarius, Præsides, & Consiliarij Curia Parlamenti Parisiensis, nunc & pro tempore existentes, beneficia sæcularia vel regularia sub dictis gratiis comprehensa assequi possint, & illis etiam beneficijs per eosdem collatores ordinarios aut indices per nos infra deputatos prouidere liberè possint.

Sexto, in eo Regiæ nominationes, Academicæque conueniunt, quod ambabus ius ad beneficium quæratur, patet de regia, cuius haud dubiè vis est eadem, quę præsentationis ad beneficium per patronos laïcos eius fundatores factæ: sed per hanc, ius ad rem præsentato acquiritur, *cap. dilectus 6. de officio legati*: ergo & nominato per Regem.

Porro non est Academica nominatio ista infirmior, maximè si sit requisitioni beneficij vacantis adiuncta. Enimuero reseruationibus & gratiis, ius ad rem acquiritur, *cap. vltimo de concessione prabenda in 6.* sed nominatio Academici per Academiam, certa quædam est gratia, iuxta gloss. *in pragmat. parag. item quod ad dictas de collat.* Rebuff. *de nominat. quæst. 4. num. 4.* ergo, &c. Secundo, cum Pontifex beneficium alicui destinat, aut dari imperat cum vacabit, ius eidem ad illud petendum tribuit, quando vacauerit, *cap. si postquam de præb. in 6.* sed per nominationem eiusque insinuationem factam ordinario, beneficium aliquod de vacaturis nominato est affectum, per clausulam decreti appositam in *parag. si quis vero tit. de collationib. in Concordatis*, hæc Rebuffus, *q. 3. de nominat.* ius ergo ad rem nominatus ad beneficium, per nominationem de se factam, habet.

Septimo conueniunt, quod vt Rex nominare nequit ad beneficia extra regnum posita, quod eorum non sit fundator, nec Patronus, ita nec Academia vtpote cuius potestas regni est definita limitibus, ad omnia tamen vbilibet in regno constituta, quælibet de Ademiis in eo auctoritate Regia erectis ac fundatis, suos nominare graduatos potest: Parisiensis ad beneficia Comitatus Diensis, aut Episcopatus Lexouiensis in Neustria, Valētina è contra & Codomensis, ad beneficia Paris. Diœcesis, Rebuff. *tract. de nominat. q. 6. nu 9. Potest*, inquit, *vniuersitas Franciæ nominare ad beneficia sita per totam Franciam, & in Delphinatu, & vniuersitates Delphinatus nominare ad beneficia Franciæ & è contrario, & ita seruatur.*

QVÆSTIO XVIII.

Quid sit necessarium vt collatio beneficij per Papam nominato à Rege facta valeat.

PRimo, vt quo tempore beneficium vacat, & à nominato requiritur, eius obtinendi sit capax: ita Leo *parag. cum vero de collationibus in Concord.* cuius æquissimæ voluntati, par ac similis est Curiæ, declaratæ duplici sentētia: vtriusque meminere Chop, pinus *lib. 2. de domanio tit. 17.* Fabricius de Bleyns *in Theoria beneficiar. tract. de titulo & intitulatione multiplici in fine.* Est ergo nominatorū à Rege aut Academia, conditio longe quam mandatariorum in hoc genere melior, nam hos capaces, esse oportet tempore impetrationis, & insinuationis mandati, item vacationis beneficij, & requisitionis vt sibi

conferatur, vt est *in cap. si eo tempore de res-cript. in 6.* eum sufficiat nominatos à Rege aut vniuersitate, assequendi beneficij capaces esse, non quo die nominatur, sed cum beneficium requirunt vacuum, Bleyan. de *titulo & intitul. lib.* 10. *ad margin.*

Secundo exigitur, vt beneficium non vacet in curia per obitum, quia hic casus, nominatim est per Leonem in concordatis exceptus, alia quomodocunque vacantia si electiua antea erant, non sunt conferenda, nisi nominato à Rege, quia exceptio in non exceptis, firmat regulam, vt habet Dinus *in proemio de regulis iuris in 6. num.* 19. At à nominatione Regia ea tantum beneficia certum est excipi, quæ vacant in Curia per obitum, aut quibus, de homine idoneo Rex intra nouem mensium spatia, prouidendum non credidit: sunt ergo alia quomodocumque vacantia eius nominationi obnoxia.

Tertio, vt collatio beneficij, per Papam facta nominato à Rege valeat, necesse est, vt Rex in eius designatione hominis quem Papæ promouendum ad beneficium obtulit sibi constet maiestatem enim Principis non decet, vqti sententiæque repentina mutatio: quum eius vox fidesque publica, inconcusse seruari debeat, quare si primo à se nominato Rex alium substituat, istius, id est, secundi nominatio, futura est nulla Charondas *lib.* 1. *iuris Franciæ cap.* 9.

Ratio est, quod Concordato tum lege nominare secundum Rex nequeat, nisi à die quo primò ab eo nominatus est à Pontif. repudiatus ob causam, itaque si non erit reiectus, prouisio secundo facta, erit irrita, primaque subsistet Rebuff. in Concord. *rubrica de regia ad Prælaturas nominat. parag.* 1. *verbo vnum.*

Ex dictis paret primo, ad beneficia nominationis Regiæ, quæ compermutantur, Regis cõsensum esse necessarium, quia permutatione inducitur beneficiorum vacatio: sit hoc pro argumento, quod in permutatione, ordinariorum requiratur acceptatio, ac beneficiorum collatio, sed ad beneficia nominationi regiæ obnoxia, quomodolibet vacantia Rex nominat, præterquam in casibus paulo ante allatis, nempe cum vacant in Curia per obitum, aut concessa sibi ad nominandum nouem mensium spatia, Rex abire sine nominatione patitur.

Secundo est Regis nominatio, præsentationis loco, at ex Friderico de Senis, *tract. de permutationibus q.* 30. Flammin. *lib.* 2. *de resignationibus q.* 4. permutatio patroni consensum, & præsentationem exigit ergo & Regis.

Tertio sequitur, nominationi Regiæ ob eandem causam locum esse, in quacunque A iuris ad beneficium dubij cessione, vt si duorum inter se collitigantium alter, alterius causa iure suo abeat, facere id efficaciter & validè, nisi probante Rege non poterit, quia iuris cessio, est facta in fauorem alterius renunciatio, vt probatum & euictum, plenam ac non impeditam eius possessionem tribuat, sed beneficium in Gallia electiuum, sine consensu Regis, eiusdemque nominatione spontanea possideri non potest: ergo, &c.

B

QVÆSTIO XIX.

An, & quomodo Rex nominationi sua iure excidat.

PErdi posse, ex Concord. constat, de modo, sunt hæc quæ sequuntur certa.

Primo, amitti si Rex non qualificatum nominet.

Secundo, si spatio nouem mensium, nullum Papæ administrando beneficio idoneum offerat. C

Tertio, si beneficium vacet in Curia per sententiam (vt si ob hæresim aut homicidium, iure quis ad illud priuetur aut per obitum, quod cum accidit, Rex alienigenas ac externos, in his maxime Episcopatibus, qui Hispaniæ, Germaniæ & Italiæ sunt contigui admittere non solet. Enimuero quia est Rex eorum Patronus, Ecclesia autem quæ in extraneï manum ventura est, ab eo feuda possideat, æquius esse quid potest, quam Regis consensum peti, aut saltem admoneri de Episcopatu alienigenæ à Pontifice cõcesso? D & quidem ante initam ab Episcopo eius beneficij possessionem ad quod est electus à Papa, iuxta scripta à Clem. III. in *cap. nobis fuit* 25. *de iure patronatus*: at vacantis Episcopatus, à Papa collatio facta extraneo, electionis vim habet: non est ergo sine Regis probatione, consensuque facienda.

Secundo, interest boni publici ad regimen dictarum Ecclesiarum alios non admitti, quam qui Regi sunt grati, quales non solent communiter esse externi, quod etiam in Abbatiis habere locum memorant, Peleus in *forensibus lib.* 1. *act.* 8. & Fabricius *in Theoria beneficiaria tract. de titulo & intitulatione multiplici littera H.* E

Cuius rei recenti memoria, exemplum extitit in Abbatia S. Aphrodisij, apud Bitertas, cui Romæ vacanti, cum admouisset Pontifex hominem, dignum illum quidem, sed Regi minus acceptum, resque ad Consilium delata esset, censuere Patres, potiora iura esse Dominici Rosiniaci, à Rege nominati, quam prouisi à Papa, quod ab iis tunc factum esse viri boni vt dolent, ita postea

non

non futurum, pro veteri Gallorum in Pontificem reuerentia, nec putant nec optant.

Quarto, Rex iure nominationis excidit, si ad alium, præsentatio collatioque iure speciali, vt ad fundatorem beneficij pertinet.

Quinto, si est Episcopus, à Turcis abductus in vincula, si inualetudine laborans perpetua ei, inconsulto Rege, Vicarium substituitum posse à Pontifice communis est, eaque non improbabilis Doctorum opinio.

QVÆSTIO XX.

An præter conditiones quæstionibus præcedentibus allatas sint & aliæ necessariæ, vt nominati Academici valeat.

OMnino, earum prima est, vt nominandus gradum aliquem habeat in famosa Academia regni, ad quod similiter tenetur graduatus simplex vt videre est in concord. *parag. præfati ordinarij tit. de collat. gloss. in §. insuper verbo graduatis, tit. de collationibus in pragmatica*: quare, qui Doctor in Italia aut Lotharingia est renuntiatus, recipi ab Academia, inter nominandos non potest, nec ei proinde in vim suæ nominationis beneficium dari vllum.

Causa est, quod sit hoc priuilegium speciatim regni vniuersitatibus concessum, vt alumnos suos Regis subditos, beneficiis admouendos offerre queant, quare quoslibet alios Reges suis legibus exclusos volunt, *rubrica des Graduez simples art. 1.*

Secunda, debet nominatus nomē suum ac cognomen singulis annis reuocare collatori ordinario in memoriam, idque tempore Quadragesimæ decreto Ludou. XII. sub anno 1498. *artic.* 18. & in Concordatis *parag. teneatur de collationib.* facietid vero, si quo modo est exhibitum, cum se illi primo ac literas sui gradus insinuauit, exhibeat, nec aliquid æquipollens nomini ponere sufficit, quia cum statutum, lex, aut dispositio quidpiā exigunt, est id seruandum, eò quod aliter actum valere hæ nolint. Ac lex regia nomen & cognomen nominati expresse significari collatori postulat, Rebuff. *de nominat. q.* 14. *num.* 35. ac ni fiat, nominationem inualidat, vt videre est in *titulo de collat. & in rubric. de firma & irreuocab. Concordat. stabilit.* his verbis: *Necnon irritum & inane, quidquid secus super his, vel eorum aliquo, à quoquam quauis auctoritate contigerit attentari.*

Tertio, debent nominatus & graduatus esse Clerici.

Quarto, ex legitimo nati matrimonio, A aut super illegitimitate sua dispensationem obtinuisse.

Quinto ortum traxisse in regno, nam Hispanus, aut Italus, sine litteris naturalitatis à Rege concessis, beneficij sunt incapaces in Gallia, glossa *verbo exterorum, in proœmio, pragmatic.* Bened. *in repetit. can. Raynutius verbo & vxorem num.* 144. iis ergo, dari ad regni sacerdotia nominationes ab vniuersitate non poterunt.

Sexto, ab integra Academia, nominati debet Academicus, non ab eius parte aliqua B vt artium, Theologiæ, vel medicinæ, Charondas *in articulum* 5. *tit.* 26. *lib.* 1. Codicis Henriciani Rebuff. *de nominationibus qu.* 6. Tunc autem censetur esse Academia, cum ex omnibus facultatibus, professores eius aliqui concioni, in qua de nominādis agitur, intersunt, quibus Rector ipse præsidet.

Septimo, vt valeat graduati nominatio, non debet ad beneficia alia fieri, quam iuris patronatus Ecclesiastici: nam non solet in Gallia, pro reliqua sua in illam beneficentia, Pontifex, quæ patronatus sunt Laicorum conferre vlli: quam non est ergo verisimile C ab eo dari facultatem Academæ, ea vt nominatione sua oneret, grauetque.

Septimo, ætate ea esse debet nominatus cum vacat beneficium, quam iura ad illud exigunt,

Ratio est, quod quæ iuris sunt communis, Academia tollere nequeat: ergo nec facere vt nominatus vi nominationis suæ, id beneficium ineat cum est vacuum, cuius est incapax. Dixi cum vacat, nam vt dicetur postea, non est necesse, vt omnibus iis sit rebus beneficiatus instructus, cum nominatur, quas D iura ad possessionem firmam beneficij postulant, dummodo iis, cum vacauerit, eoque donabitur, non careat.

Octauo, vt nominatio valeat, necesse est vt is, cui conceditur, in vniuersitate resideat cum eam impetrat: ita Lex Gallica, *rubrica des priuileges des Escholiers art.* 5. de iure tamen videtur concedi posse absenti, cum concessam nec iura Gallica irritent, nec concordata præsentiam eius cui tribuenda est, postulent.

Nono, annum, diem & mensem nominaE tionis, literis Academici nominati apponi conuenit, *parag. statuimus de collat.* opinor vt de cuiusque antiquitate constet, cum erunt beneficia danda postulantibus, quod est necesse, ne vlli fiat iniuria.

Quid? quod instrumenta quæ scripturam exigunt, tanquam quid ad suam substantiam pertinens, non sint rata, nisi notata sint anno, die, loco, &c. quo fiunt, at nominatio scripto facienda est ex dictis: ergo, &c.

QVÆSTIO XXI.

Quomodo graduati ac nominati nominationis sua iure excidant.

GRaduati in duplici sunt differentia, quidam sunt, & vocantur simplices, alij nominati, priores sunt iidem, ac qui post obtentum in Academia gradum magisterij, in artibus, aut Theologia, vel alium similem sine eiusdem Academiæ nominatione prævia, ad beneficij vacaturi possessionem, vagetamen recipi se ab Ordinariis postulant. Alij sunt, qui singulari doctrinæ prærogatiua, vni cuipiam aut duobus vel tribus ordinariis ab vniuersitate proponuntur, vt de beneficio illis aliquo prouideatur, cum eiusmodi aliquod vacare contigerit, Paponius *trium notariorum lib.1.tit.de graduatis pag.131.* & his, non alia debentur beneficia, quam quæ vacant, Iulio & Ianuario mensibus prioribus autem quæ Aprili & Octobri.

Iam ergo ad quæstionẽ est respondendum: Graduatuos & nominatos, Iure suo hoc ipso excludi, quo probari possunt reditus ex beneficio ducentorum florenorum annuos habere, iisque ali posse. Quia sunt nominationes institutæ in Gallia, vt sint loco mandati Apostolici, quod in forma pauperum, olim concedi solebat Clericis, quibus ob angustias rei familiaris, necessaria ad vsum vitæ deerant. Ab his enim moti Pontifices, dabant ad Episcopos mandata, vt cum possent, prouiderent iis de beneficio, vnde vitæ subsidia traherent. At ducenti olim ducati, ad eam rem credebantur, sufficere, videntur enim respondere 700. libris Gallicis, maxime hoc tempore, vt antiquo, priscoque Patrum æuo, quadringentis secundum Papon. loco citato proxime: ergo vbi graduato simplici aut nominato commeatus ad vitam idonei suppetent, ab Episcopo, cum in vim gradus beneficium sibi dari petet, reiici poterit vt incapax, gratiæ enim suæ renunciat, qui beneficium pacifice adipiscitur, *Clem. gratiæ de rescript.*

Secus quàm nos de summa hac, ac valore ducatorum, sentiunt, Guymierius & Probus *in Pragmatic. Sanctionem.* Enimuero florenum ad asses 20. Gallicos reuocat, plurisque ne valeret, in regula Cancellariæ 26. constitutũ esse vterq; aiunt, quæ opinio vera si foret, Leonis intentioni satis non fieret, cum ad beneficia nominari ideo Academicos voluerit, vt ex eis haberẽt moderata vitæ cõmoda, quam enim nulli est dubium, ducentas ad id libras non esse satis?

Quid? quod ad præbendas Cathedralis Ecclesiæ, nominari Leonis ac Francisci

A voluntate possunt? *parag. volumus de collat. in Concord. in parag. quod si quis de collat. in Prag.* At non est Episcopalis vlla Ecclesia in Gallia cuius præbendæ valorem illum non superent, non est ergo valor idem floreni de camera, ac libræ Gallicæ.

Deinde cum sint beneficiariorum meritis æquandi quantum potest, qui iisdem ex beneficiis Ecclesiasticis reditus dantur, præstent autem vitæ, Doctrinæque laude Doctores Theologici, non videntur libræ ducentæ annuæ, iis pro dignitate nutriendis

B sufficere, quare floreni nomine, non libra, sed coronatus aureus est intelligendus, cum florenus idem sit ac ducatus, hic autem, idem ac aureus Boerio teste in *commentar. ad consuetud. Bituric. paragr. 28.* Hæc fuit causa cur anno 1595. Senatus pronuntiauerit, præbendam S. Aniani apud Aurelias, cuius reditus annui 400. duntaxat libris Gallicis æstimantur, aut non multo secus, nominationi replendæ Graduati, satis non esse, Loüeto teste in *Arrestis litera G.*

Secundo, cum certa sint tempora impendenda studiis, quibus non expletis, nominatio

C est nulla, in eo officio defuisse suo si conuinci Graduatus poterit, non erit in requisitione beneficij audiẽdus, quia ad illud ius ei tũc nullum, ob defectum conditionis à Leone postulatæ competit, quod ipsum quoque Ludouicus eius nominis XII. statuit, in ordinatione quæ est de Graduatis *art. 4.*

Notare tamen placet, tempus id, quod ad nominationes tam per concordata quam eiusdem ordinationem postulatur, non necessario in eadem esse exigendum Academia, quia ea de re nihil concordata præcipiunt.

D Secundo, sufficere proinde si Academicus, eius temporis partem, posuerit in vna Academia, & aliam in alia, vt est quorundam probabilis opinio apud Rebuff. *de nominat. q. 11. num. 9.* quia concordata aliud à nominando non postulant, quam vt in aliqua famosa vniuersitate regni, tanto tempore audierit, quantum à singulis, vt ad Sacerdotia nominari queant, à Leone & Francisco Rege petitur, de ea tamen, extare testimonium erit necesse quod ab illa ipsa Academia exhibebitur, vbi

E ille studiorum causa versatus erit. Quis enim non intelligit id commodius factum iri à consciis operæ à classico ad studia adhibitæ, quam vllo alio, at hi maxime eius rei sunt testes ac conscij, qui vel docuere discentem vt professores: aut discenti interfuere, vt scholares? quod facere eos posse, licet non sint in ea vniuersitate vbi fit nominatio, sic ostendo, vniuersitas quælibet regni nominare potest: ergo & testari tempora studij, cum primum, plus sit quam alterum.

Tertio, iure quoque beneficij, vi nominationis regiæ habiti, excidere Clericos nominatos

natos voluit Henricus III. *art.* 5. ordinationis A factæ Blesis anno 1579. nisi intra nouem menses, sua sibi Roma curarent diplomata.

Ordonnons que celuy que nous nommons aux benefices, estans en nostre nomination, seront tenus dedans neuf mois, apres la deliurance de nos lettres de nomination (de laquelle sera fait registre) obtenir les Bulles ou prouisions, ou faire apparoir à l'Euesque Diocesain des diligences valables & suffisantes, & à faute de ce faire, demeureront decheus de droict de nomination, sans qu'il en soit besoin obtenir autre declaration que la nomination que nous ferons d'autres personnes des qualitez & suffisance que dessus.

B Quod ad eos quoque pertinere quibusdam placuit, qui nominationis suæ literas, ante decennium Ordinariis, ad quos dabantur non insinuassent, pro ratione afferunt, quod priuilegium per eius non vsum, decennio continuatum intereat, *l.* 1. *ff. de nundinis*: Sed pace eorum sit dictum, non factæ insinuationis defectum, pœna alia non sequitur, quam potestatis in nominato priuatio, ad petendum eo anno beneficium ab ordinariis collatoribus in vim gradus, aut nominationis, id colligere C cuique promptum, ex ordinatione regali, Ludouici XII. *rubrica des Graduez simples art.* 9. *Ils seront seulement priuez de pouuoir requerir ou accepter les benefices & Prioritez de leursdits degrez, & nominations*: Nam particula *Solum* pœnas omnes excludit ab ea diuersas, in quam cadit, quæ est potestatis in nominato priuatio, petendi eo anno beneficij.

Quarto sua nominatis nominatio non prodest, nisi per testes, tempus sui studij probauerint qui communiter vt id authenticè faciant, esse pauciores, quam duo nequeunt, *cap. licet ex quadam* 47. *de testibus*, quia vni D vix creditur, fidemque si facit, non tamen plenam & integram, vt expressè ibi dicitur & in *lege iurisiurandi Cod. de testibus*.

Quare interpellandi erunt eius ciuitatis incolæ cũ scholaribus, si in ea adhuc versentur, nec domum sint à parentibus reuocati, aut peste, vel bellis dissipati. Si tamen eos abesse per morbum, aut bella accideret, vel fides temporis impensi in studiis, à vicinis eius loci petenda erit, ad quem hi confluere discendi causa solent. Dant & magistri manu ipsi sua petentibus Academicis, literas testes diligentiæ suæ in studiis adhibitæ, Rebuff. *de nominat. q.* 11. quas ad fidem faciendam valere, mihi non est ambiguum,

Quinto amittuntur nominationes, si quæ ex primi debent non sunt expressa de quibus nos antea.

Sexto, si graduatus sit inhabilis, vel irregularis.

Septimo, si matrimonium contrahit, aut sponsalia de præsenti, nam tunc suis nominationibus tacitè renunciat Gloss. *in cap. Vn. de Cleric. coniug. in* 6.

Dixi *si contrahit*, nam si fuit impeditus, ne quod destinauerat, efficeret, fidemque de præsenti fœminæ commodaret, etsi præcessissent sponsalia, beneficium tamen quod talis obinet, non vacare dicit Cardinal. in *Clem. gratiæ de rescriptis*. Rebuff. *de nominat. q. vlt. nu.* 3. quia *non præstat id impedimentum, quod de iure non sortitur effectum de regul. iuris in* 6. *reg.* 53.

Octauo, ius nominationis suique gradus perdunt nominati & graduati, si ambo priuilegio renuncient, quod facere quisque potest cum est *personale, cui renunciare cuique est licitum non autem cum est indultum collegio Ecclesiastico, cui priuatorum pacto derogari non potest Innoc. III. de foro compet. cap. si diligente* 12.

Nono, perditur nominatio, si forma in Concordatis expressa non seruetur, quia cum forma det esse actui, erit hic si illa omittitur, inanis ac nullus.

Notandum, tamen eum qui beneficium dari sibi patitur non vi gradus, sed amicitiæ, quæ eum inter, & Episcopum intercedit, iure gradus, aut nominationis suæ non excidere, nisi inde ducentos sibi ducatos seu florenos in annos singulos colligat, qui ei suppeditent, vnde se vtcunque alat. Idem est, si in Ecclesia Cathedrali aut collegiata præbẽdam habeat, cum capella, quarum prouentus annui, ad ducentos aureos non peruenient quæ summa est quam Concordata postulant.

QVÆSTIO XXII.

An Beneficia ex causa permutationis aut puræ ac simplicis resignationis in mensibus graduatorum vacantia, illis sint debita,

QVæstionis partes sunt duæ, in priori de permutatione agitur, de resignatione in altera, & hanc quidem resignatario non prodesse, si ante dies 20. à resignatione facta, diem suum resignans obeat, docent Carol. Paris. in *regulam de infirmis resignantibus nu.* 11. Rebuffus multis locis vt in *explicatione regulæ de infirmis resignantibus nu.* 9. aiunt enim ambo, beneficia illa vacare per obitum, quorum re-E signationi simplici in manibus ordinarij collatoris factæ, viginti diebus superuiuere resignans non potuit, proindeque ea graduatis aut nominatis, ab Ordinario cum petuntur, negari non posse, quæ sententia vera mihi videtur ob hanc causam, quod beneficia sint hæc graduatis debita, quæ vacant per obitum in mensibus per Concordata designatis, at vacant ea beneficia per obitum, quorum resignationi in manibus Papæ factæ, resignans 20. diebus non superuixit vt dicetur postea.

De permutatione secus loquuntur ac sentiunt, du Clos in *annotationib. ad numerum 34. quæstionis 4. lib. 1.* Flamminij *de resignationibus* & Boutillerius *contra Archidiaconum Rothomagensem, q. de infirmis resignantibus parte 12. & 13.* Choppinus *lib. 1. politiæ titulo 5. num. 5.*

Primo, quia in *Pragmatica Sanctione parag. item quod* à beneficiis quæ turnum vt ibi dicitur faciunt, respectu præsentationis vel collationis faciendæ nominatis ab vniuersitate, excipiuntur conferenda ex causa permutationis, aut simplicis resignations in Ordinarij manu, idem factum in concordatis §. *volumus*, vbi Leo X. statuit, beneficia simpliciter vacantia, id est per resignationem simplicem, in collatorum manu factam, mensibus affectis graduatis simplicibus, aut nominatis, ab iisdem ordinariis nulla ratione graduatorum habita, compermutantibus conferri posse, quo quid clarius? Sane beneficia permutata aliis extra permutantes conferri non debere habes in *cap. vn. de rerum permutat. in 6.* & in Concord. *parag. citato*, his verbis: *Volumus quod beneficia simpliciter vel ex causa permutationis in mensibus graduatis simplicibus & nominatis assignatis vacantia, eis non sint affecta, nec debita, sed ex causa permutationis compermutantibus duntaxat, simpliciter vero vacantia beneficia huiusmodi personis idoneis per ipsos ordinarios libere conferri possunt*, & quidem non ignorabat Pontifex, quæstionem hanc inter Doctores infrequentem non esse, vtrum quæ beneficia purè sunt ac simpliciter in manibus ordinarij resignata: ab eodem deferenda graduatis essent, cum nō est resignatio cum obseruatione regulæ de infirmis resignantibus facta: ergo cum Pontifex non minus ab iis graduatis nominatos & simplices excluserit, quam à cōpermutatis, tam hæc quam resignata simpliciter iis censenda sunt indebita, solaque hæc Ecclesiæ munera, Sacerdotiaque ab Academia nominatis deferri posse, quæ possessoris morte sunt vacua, non quæ eius cessione sunt alteri attributa.

QVÆSTIO XXII.

Effectus Nominationis Academicæ qui sunt, & quales?

SVnt hi varij, Primus est, quod beneficij vacantis in mensibus nominatorum, id est Ianuario & Iulio facta collatio alteri, quam antiquiori, & priori tempore, irritari queat à iudice, Charondas in *tit. 26. lib. 1. Codicis Henricæi* probatque Paponius *lib. 2. placitorum tit. 5.*

Causa est, quod voluntate tam Pontificis quam Regis, tale beneficium primo nomi-

A nato sit debitum, nec proinde si petat, eidem sit negandum, aut si negatum est, sit per iudicis sententiam læso reddendum.

Secundus, quod causarum notitiæ quæ ad eam nominationem pertinent, aut ex ea originem ducunt, voluntate sit Regum attributa camaræ magni consilij, vt enim inquirere, arbitrari, iudicare de beneficiis in Regalia vacātibus Curiæ dūtaxat licet ex Fabric. *lt. 2. tit. 12. n. 31.* ita & controuersias super iure nominationis Regiæ, aut Academicæ dirimere, B eorum est duntaxat Iudicum qui in magni consilij camera, rem virtute sua publicam tuentur, quia Regi sua ac distincta causæ cuilibet assignare tribunalia, nemo non videt esse licitum, quod enim facere ipse per se potest, cur per alium quempiam, scientia, moribusq; idoneū magistratum valide nō præstet? At ius cuique expectandum esse, in litibus ex nominatione Regia obortis, à Cancellario, cæterisque qui illi in prætorio Regio consilij causa assidēt, Christianissimi voluere Reges, Franciscus quidem edicto quod 23. Iulij & 6. C Septembris promulgatum dicitur, Henricus autem II. altero, de mense Septembri anni 1552. erunt hæ ergo eorum componendæ omnes arbitrio.

Tertius, quod triennalem possessionem impediat, explico, habita cum titulo colorato beneficia, fiunt triennio expleto possidentis, non valet hæc regula in Graduati nominati damnum ac præiudicium, Maynardo teste *lib. 1. quæstionum cap. 56.* Fabricio *tract. de compluribus alijs beneficijs num. 33.* quia regula de pacificis bonam fidem possidentium exigit, at ea caret, quisquis vltro ac scienter in D bona; Papæ ac Regis beneficentia graduatis debita inuolat: ita si quis vrbis, si quis muratæ villæ vt loquuntur concordata, sine gradu vllo Academico Parochus creetur ab ordinario, eumque magistratum sine turbis ac lite; triennio teneat, eo finito tamen, exui illo per sententiam poterit, vt iudicatum Parisiis scribit Paponius *lib. 2. tit. 5. arresto 6.* Tholosæ autem Maynardus *anno 1574.* quia *non firmatur tractu temporis quod ab initio non subsistit de regulis iuris in 6, regula 18.* At esse rata eius beneficij collatio non potuit, quod erat Graduato, regni ac Concordatorum affectum legibus, ad id enim tam moribus ipse suis, quam exacto in Academiis tempore, doctrinæ con- E sequendæ causa, quam ad iustam decentemque Ecclesiæ administrationem iura canonica postulant, Graduatus ius habet, quo priuari à quoquam nequit, sine certa eius reparandi cum licebit, obligatione ac vinculo.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIV.

Quid in nominationis causa Graduati nominati à simplicibus differant?

PRimo, quod certa sint & destinata singulis tempora, eaque inter se diuersa quibus ad Magistratus Ecclesiasticos vocari debeant, Ianuarius quidem & Iulius nominatis, simplicibus autem graduatis, Aprilis & October Ludouici XII. ordinatione regia.

Secundo differunt, quod ordinarij sit optio, quos ad Ecclesias in mensibus Graduatorum simplicium admoueat, nec enim ei vlla est iniecta necessitas præferendi vnum alteri, sicut cum res causaque nominati agitur, quia antiquioris ius est potius, quam minus antiqui Charondas post Concord. in *art.* 1. *tituli 26. Codicis Henricai*, vetus enim est iurisperitorum, verumque verbum, qui prior est tempore, iure quoque antestare alteri, de *regul. iuris in 6. reg. 54. tibi qui eod. tit in 6.*

Tertio, cum de simplici graduato bene meretur ordinarius, facta ei collatione beneficii alicuius, nihil opus est in ea dicere illud graduato, aut tanquam tali conferri, aut in literis eius beneficij collatitiis mentionem vllã gradus aut qualitatis graduati facere, dicendo *conferimus tibi tanquã Graduato*, quod omissum in institutione nominati, eam reddit irritam secundum Paponium *li. 2. tit. 5.* Charondã in *art.* 1. vel vt alij legunt 5. *tit. 26. Codicis*, cum sufficiat in literis quibus graduato de beneficio prouidetur scribere, *Tibi tanquam idoneo conferimus.*

Hoc tamen vtrisque commune est primo, quod beneficium vacans his mensibus, alteri quam qualificato tribui nec possit, nec debeat, quia ad illud ius habet præparatorium vt loquuntur, & ad rem, tam Papæ quam Francisci I. Lud. XII. & Henrici III. concessione, ut hæc eius oratio declarat in Codicæ Henriciano *art. 8. tit. 26. lib. 1.*

Ne pourront lesdits Collateurs ou Patrõs Ecclesiastiques, ne leurs Vicaires des Benefices vacans ès mois des simples Graduez, gratifier vn Gradué non insinué au preiudice d'vn ou plusieurs Graduez ayãs deuëmẽt insinué auparauant la vacatiõ desdits Benefices, ne pareillement des Benefices vacans ès mois des nommez, gratifier vn nommé, non insinué, au preiudice d'vn ou plusieurs autres nommez d'vne mesme année ayans deuëment insinué, &c. Itaque cum Bellouacorum Episcopus, præbendam Cathedralis Ecclesiæ in nominatorum mense vacantem, præceptori, vt inde operæ suæ iusta stipendia reciperet dandam putasset, est hic iussus authoritate Curiæ anno 1586. nominato ea cedere Robert. *lib. 3. rerum iudicatarum cap. 3.*

Secundo est hoc illis commune quod indul-
A tariis iure sunt ambo impares, Loüetus *verbo Beneficium 16.* Sensus est nominatis præferendos esse indultarios, tam à conferente Episcopo, quam ordinario eligente quem beneficio præficiat, quare quibus mensibus, graduati curæ esse debent ordinariis est in potestate indultariorum, vacantibus sese beneficiis offerre, eaque sibi vt conferantur, petere Carol. Parisiens. *de infirmis resignantibus nu. 229.* quia qui tempore est prior, iure quoque est potior *cap. cum autem 24. de iure.* At sunt
B indultariis in beneficiorũ ambitu, longa multorum annorum intercapedine, posteriores graduati Academici, nam si istorum, retroacta legens tempora, priuilegia examinaueris, hæc non antiquiora esse reperies Basileensi Concilio, cui factum est initium anno circiter 1438. Ibi enim statutũ reperies, vt amodo beneficiorum Galliæ pars tertia graduatis cederet ad eorum tam in re literaria acuendam industriam, quam compensandam in studiis collocatam operam, Rebuffus concilio 15. cum constet 109. annis antea, id est 1303. institutam in curia indultariorum se-
C riem, quibus ius esset, nominandi se ad beneficia, cui numero adiuncti quoque sunt, quatuor dictæ curiæ Scribæ publici, ac epigraphi, quos vulgo graphiarios vocant, Lucas *placitorum lib. 4. tit. 2. arresto 1.*

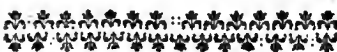
Deinde sunt omnium consensu Præsidibus, ac Senatui Parisiensi, indulta ab Eugenio, exinde à Paulo anno circiter 1539. at fuit Basileensi Concilio annis 4. aut 5. antiquior Eugenius. Potior est ergo indultariorum, quam Academici cuiuslibet, in beneficiis ambiendi causa, Choppin. *lib. de sacra politia tit. 5. n. 15.*

D Tertio, & hoc nominatorum omnium est commune, vt ad beneficia vacantia aspirare possint, si cum vacant qualitates ad illa necessarias habeant etsi cum primum sunt ad ea nominati, his instructi non essent, ita DD. in *cap & cui prouideri mandatur de prabendis in 6.* Rebuffus *in Concordata parag. volumus verbo tempore vacationis tit. de collationibus*: quia personæ nominatæ capacitas, tum maximè exigitur, cum beneficium vacat non ante, in pœnis enim pars est amplectenda mitior, *can. odia 15. de regulis iuris in 6.* eæque restringen-
E dæ sunt potius, quam laxandæ. At quod beneficiarius hic, & ille, certis ornatus esse debeat qualitatibus, pœna est, restringitur autem cum reiicitur ad tempora quibus beneficio quis donatur: ergo, &c.

Secundo, qualitates sunt ex intentione fundatoris, in beneficiario necessariæ, ne earum in illo defectus, Ecclesiæ cui præficitur, probro vertat, si ignarus, aut parum ab iis rebus sit instructus, quę Ecclesiæ prosunt, hominem autem aliquo loco inter homines constituunt. At hæc ei non committitur, cum primo

ad illam offertur per Academiam, sed cum A
destituta possessore vacat: ergo tum, non ante qualitatibus à iure, aut voluntate fundatorum postulatis, prædium esse beneficiarium conuenit.

Quarto, in eo graduato simplici cum nominato conuenit, quod ea sola beneficia conferri sibi ab Ordinariis postulare valeant, quæ vacant per obitum: quare quæ resignatione vacant, aut permutatione duorum mutua, sunt illis indebita, nec proinde talia, vt ab iis requiri, requisita autem conferri valeant, Peleus *lib.1. forens. act.53.* Du Clos *in qu. 4. lib. 1. de resignat. per Flaminium*, Boutiller. *in qu. de infirm. resignant.* B

DISPVTATIO SEXTA.

QVIBVS CONFERRI C

Beneficia possint, & quibus non?

BENEFICIVM non nisi ab habente potestatem, hominique capaci conferri potest: capacitas hæc vero duabus rebus continetur, habilitate scilicet ac dignitate, dignus est, quem scientia, ætas, ac morum grauitas exornant, nisi malis, eum beneficio dignum dicere, qui officio cuius causa beneficium datur, defungi potest: habilem autem quem nulla lex Ecclesiæ, beneficio excludit, inhabilem è contra, cui per canones ad illud admitti est nefas. D

Est ergo indignitas, à qua quis habet, vt ad beneficia nullus ei patere possit aditus, in defectu ætatis, probitatis, & scientiæ, iuxta constitutionem Alex. III. in Concil. Lateran. promulgatam, relatam autem in *cap. cum à cunctis 7. de elect.* & in *cap. graue nimis de preb.* renouatam autem à Gregor. X. in Concil. Lugdun. præsertim circa Ecclesias Parœciales in *cap. licet canon 24. de elect, in 6.* & in Trid. *sess.7. cap.1.* circa Cathedrales. E

QVÆSTIO PRIMA.

An Laici, hoc est Tonsura destituti capaces sint Beneficij.

PRima Assertio, *Laici sunt ad omnia Ecclesiæ beneficia inhabiles.* Est hæc Alexand. III. opinio in *cap. quamuis sit graue 17. de decimis*, ibi enim de Clericorum ordine, tanquam arborem quæ terram inutiliter occupat, mouendum ait, qui Ecclesiam aut decimam Laïco concedit, eique proinde silentiũ imponi oportere super Ecclesia ei tradita Greg. in *ca. ex literis de transact. 6.* ait, quod literas eius collatitias, nondum tonsuratus assecutus esset.

Horum Pontificum auctoritati adiungenda est ratio, eaque duplex.

Prima, est beneficium ius faciendi officij, quod ipsum quoque est spirituale: his ergo duntaxat est debitum, qui in classem sunt relati spiritualium, hominum, at præter eos, qui sunt in sortem Dei vocati per tonsuram, reperire non est alios: ergo, &c.

Secunda, Beneficium primo, per se, & immediate ad Dei cultum refertur ac tendit, est hoc ergo iis præ cæteris dandum maxime, qui ad illum peculiari sunt cæremonia deputati, quales sunt Clerici, & non alij: quare ne Episcopis quidẽ licere Rebuff. scribit, Graduatis in mensibus quos *rigoris* nominãt, nominatis ab Academiis, beneficiũ vacans tribuere, cùm in vim gradus illud sibi cõferri postulant, nisi prius insinuatis (vt aiunt) suis de Tonsura literis Rebuff. *de nominat. tr.4. n.42.*

Nec illis prodesset, si ea se initiatos post collatum beneficiũ dicerent, ac probarent: nam vt est in *cap. si eo tempore 9. de rescript. in 6.* beneficij Curati capax esse nequit, cum legitimam ætatem attigit, si quo tempore, datæ sunt à Pontifice ad Episcopum literæ, debebeneficio aliquo eius generis illi conferendo, ad eos annos nondum venerat, quos in homine, animarũ curam ambiente, Pontificũ decreta Conciliaq; exigunt, ita nec valide donari beneficio, nec donatum sine Papæ facultate retinere potest, qui illud, cũ tõsura necdũ insignitus foret, ab Ordinario cõferri sibi est passus.

Confirm. Quod ab initio non valuit, tractu temporis non corroboratur, vt est in *can. non firmatur 18. de regul. iuris in 6.* & *lege quod initio dig. eod* At facta Laïco beneficij collatio, est nulla per *ca.* cùm adeò *de rescr. in6.* ergo beneficii sine tõsura habiti, si sit hæc recepta post eius collationem, Clericus est incapax.

Nec ei ad eius possessionem pacificam & plenam probare sufficeret, quod à Collatore & aliis qu bus erat notus haberetur pro Clerico. Quia verba narratiua extra substantiam ei non probant, *lege ex hac scriptura 16. de donat.* consulendus P. Gregor. *de benefic. cap. 16.*

Dominicas

Dominicas *consil. 19*. Data autem Tonsura ab Episcopo quolibet, estne consequendo beneficio satis?

Pro negante faciunt Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 9.* Reginal. *num. 148.* Rebuff. in *parag. formula dimissor. num. 12. & 29.* Alterius *tom. 2. lib. 3. cap. 49. q. 4.* quare beneficij collationē ei factam qui à non suo Episcopo, aut sine literis eius dimissorialibus, est tonsura initiatus, irritam esse aiunt ac nullam, imo quod nec priuilegio fori, aut canonis gaudeat, nec beneficiorum sit capax, nec ratificari eius tonsura à proprio eius Episcopo valeat, sed à solo Papa docet cum aliis quos citat Thesaurus in *in praxi par. 2. verbo Ordo cap. 16.* maxime si sequatur sententia declaratoria priuationis priuilegii Clericalis.

Opinionis huius præsidium est hoc vnum Quod vt est in Concil. Nicæno *can. 16.* & *dist. 71. can. si quis ausus, & 9. q. 2. can. 1.* ordinatio ordinati à non suo Episc. sine proprii licentia sit irrita, & nulla, non quidem in actu primo, sed secundo, quia non est eius executio licita, secundum Turrecrem. *in dict. can. 1.* & Sanch. *in opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 14.* ergo cum quæ sunt irrita eodem haberi loco debeant non existentia, facta beneficii collatio non ordinato legitimè, hoc est à non suo Episc. aut sine eius facultate, est nulla.

Ad partes affirmantium concedunt Nauar. consilio de temporib. ordinat. *qu. vlt.* & *consil. 31. & 27. num. 5. & 29. num. 1. eiusd. tituli*, Guido Papæ *decis. 449.* Tolet. *lib. 4. cap. 49.*

Ratio est, quod cum in pœnis verba canonis propriè intelligi debeant, non sunt hæc rei alteri applicanda, quam quæ illis proprie significatur, sed canones qui pro prima sunt sententia allati, non meminere huius pœnæ, quoad incapacitatem ad beneficia tōsurati ab alieno Episcopo sine facultate proprii, sed tantū nullitatis tonsuræ, quoad eius vsum à quo, quisquis est à non suo Prælato tonsura initiatus, sine facultate proprii, quandiu ei videbitur est suspensus. Trident. *sessione 23. cap. 8.*

Sunt hæ sententiæ probabiles, prima tamen præ altera, quam & in praxi sequendam puto. Sanè in foro externo, beneficio excideret suo, qui ante ratificationem acceptæ tonsuræ à non proprio Antistite, sine voluntate proprij, sibi illud conferri passus esset, quia quæ non fiunt legitimè, & vt oportet, canonicè; communiter in externo foro pro infectis haberi soleant.

At enim cuius est, tonsuræ male sic collatæ vitia supplere? cuius, cum sic ordinato dispensare, ac tonsuram ratam reputare ac validam?

Pertinere id ad Papam dixere multi, quorum nomina in suos commentarios Thesaurus retulit in *ver. Ordo cap. 14.* quæ est etiam Rebuffi supra, & Chassanæi sententia in *consuetud. Burgundiæ ad parag. des Iustices verbo Sergeans*, quod Gregor. eius nominis primus, *distinct. 63. can. Salonitanæ 24.* ratam se habere ordinationem asserat Episcopi Salonitani, perinde ac si à se facta esset, hinc enim inferri credunt, ad Pontificem super consequenda dispensatione vitij in receptione Tonsuræ admissi, recurrendum esse.

Sed malè, nam ibi est sermo de ordinibus, in quibus locum tonsura non habet. Secundo, quia etsi hoc tempore vbi recepta est Bulla Pij II. cui initium est *cum ex sacrorum* recipiens ordines sacros sine literis dimissoriis sui Episcop. incurrat ipso facto suspensionem, in qua celebrans fit irregularis, (quam extrauagantem Pontificiis suis diplomatis cōfirmarunt Leo X. Paul. III. Pius V.) nontamen ex probabili sententia Nauar. locis ante citatis, Auilæ *par. 3. disp. 5. dub. 7. parag.* Sanch. *opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 28.* qui minores & tonsuram recipit Itaque in Episcoporum est iure, Tonsuram sine literis à se traditis aut contra voluntatem suam, ab alieno collatam Episcopo, perinde habere ratam, ac si illis auctoribus data foret, colligitur ex Trident. *sess. 23. cap. 8.* vbi dicitur quod qui à non suo Prælato sine proprij licentia est ordinatus, est à susceptorum ordinum exequutione ipso facto suspensus quandiu proprio Ordinario videbitur.

QVÆSTIO II.

An & qualis requiratur in Clerico intentio, vt beneficiorum sit capax.

Dico Primò, *Voluntatem in eo ante omnia exigi, assumendi status Clericalis.*

Quia de bonis Ecclesiæ eum ali non decet, qui ad eius obsequium se addicere, necdum constitutum habet, sunt enim hæc fundatorum voluntate communicanda cum iis, qui operam suam Ecclesiæ collocant, tanquam eius ministri, ac portio gregis Christi, qua laude non præstant haud dubiè, qui quo tempore, dari sibi ab Episcopo beneficium postulant, de Clericorum statu suscipiendo non cogitant, hoc enim facere similiter è Laicorum, grege, turbaque potest quilibet, quem tamen beneficio dignum nemo asseret: ergo nec Clericum, quem profitendi status Ecclesiastici intentio destituit.

Secundo, est beneficium instar fructuosæ dotis, quæ supponit consensum in matrimonium eiusque onera, sine quo nec dos, nec fructus eius ritè capiūtur, ergo vt seruus operā suam Domino locans, voluntatem habet

Ee

debet exequẽdi quæ sui sunt officij, ita & Clericus habere debet saltẽ hypotheticam, nẽpe si beneficium sibi retineat, seruetque quare. A

Dico Secundò, *Necesse non esse, vt qui beneficium simplex aut Curatum recipit, propositum absolutum ac determinatum habeat, permanendi in statu Clericali, aut sacros ordines recipiendi suo tempore:* Nauar. *Enchirid. cap. 25. num. 118. & lib. 3. consil. 1. de prab.* Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 45. num. 10.* Less. *de benef. dub. 26.* Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 14. nu. 9.*

Causa est primo, quod dẽ opposito, canonica vlla lege, aut statuto Pontificio non constet. B

Secundo, quod à benignitate matris Ecclesiæ abhorreat, tam durè illam ac malignè beneficiatos habere, vt ex quacunque eos causa, etiam æquissima, ab eo vitæ genere quod semel sunt amplexi, resilire non sinat. Quotus quisque enim est Principum, qui cum opulenti coniugij occasio se obiicit, honores, bonaque Ecclesiæ, quibus est multis annis vsus, eo posteriora non habeat? quàm multi enim exuerunt purpuram, vt haberent fœminam? C

Dico ergo 3. *Facere officium, qui ad Ecclesiastica beneficia propositum hypotheticum affert, perseuerandi in incœpto vita Clericalis genere, modoque, ac sacros insuper recipiendi ordines cum ex præscripto Ecclesiæ opus erit, nisi res se noua aliqua ex improuiso offerat, quæ prioris vitæ consilia mutare suadeat, vt si Clericalis status minus conuenire videatur, si frater vnicus moriatur*: Ita eitati ante auctores cum Gabr. Vasq. *parag. 3. dub. 1. de benefic.* quorum opinionem, facit esse probabilem hæc ratio, D

Quod ex vna parte prorsus non simulatum animum adferat, cum verè in Clericorum ordine perseuerare velit, saltem conditionaliter ac hypotheticè, putà si id è re sua, familiæque esse aduerterit, & ex alia parte, Ecclesia talem conditionem, siue voluntatem renuntiandi beneficio, & statui Clericali, si aliquid melius obtigerit, in praxi non damnat: quam opinionem præter citatos assert. 2. tenent Garzias *parte 3. cap. 4. num. 46.* Laym. *tract. 2. de beneficiis cap. 14. n. 9.* E

Debet is ergo, cui beneficium tribuitur, velle eo saltem modo, quo est explicatum, intra tempus iure statutum recipere ordinem, quem beneficium exigit, aliisque eius obligationibus satisfacere, vt ferre habitum ac tonsuram, dicere officium, & similia. Estque eiusmodi obligatio seu nexus ad mortale secundum Nauar. Miscell. *de orat. 44. num. 1. & 2.* Sotum *lib. 10. de iustit. q. 5. art. 6.* Nauar. *in manuali cap. 25. num. 118.*

Dico quarto, *Eum qui Ecclesiam Parœcialem recipit, non intendens promoueri ad Sacerdotium intra annum, præter peccatum mortale, ad restitutionẽ teneri fructuũ, nisi mutata voluntate promotus fuerit.* Est hac dere ad manum decretalis *commissa 35. de elect. in 6.* his verbis: *Si ad Sacerdotium non intendens, Parœcialem receperis Ecclesiam, ipsam postmodum dimissurus, nisi voluntate mutata promotus fueris, teneberis ad restitutionem fructuum eorundem.*

Dixi *Parœcialis Ecclesia.* Quia beneficia quamlibet curata, modo ne sint Parœciæ obligationem restituendi nòn inuehunt, quia lex pœnalis ad ea extendi non debet, de quibus non est lata, cum odia restringi oporteat, fauores laxari, vt est in regulis iuris Reg. Itàque sentit Nauar. *de orat. cap. 21. num. 51.* De Episcopis est tamen statutum peculiare in Trident. *sess. 23. cap. 2.* quod ad annum attinet, nam ibi est, quod promotus ad Episcopatum teneatur intra tres menses consecrari sub pœna amissionis fructuum, quod si intra tot menses consecrationem recipere omiserit, Ecclesia ipsa sit priuatus. *Consecratio vero si extra Curiam Rom. fiat, in Ecclesia, ad quam promotus fuerit, aut in prouincia, si commodè fieri poterit, celebretur, Trid. ib.*

Quid si bona fide ac intentione Clericus beneficium recepit, deinde fluctuare, & de mutanda voluntate dubitare cœperit?

Respondet Nauar. *de orat. cap. 21. num. 45.* restituendorum fructuum necessitatem nullam tum esse, nisi ab eo tempore, quo talis est in eo facta mutatio.

Quid si cum conditione Clericus fieri voluit, & non aliter? v. c. nisi melius aliquid se offerret, quid si eodem modo, hoc est, non nisi conditionate, ordinem beneficio suo consentaneum recipere suo tempore voluit, non aliter, & interim primogenito mors accidit, aut pacis inter familias componendæ occasio per matrimonium peropportuna se dedit, quam & arripuit, quid iuris?

Respondet Nauar. *cap. 25. manual. nu. 118. & de Orat. cap. 21. num. 45.* à restitutione eum videri liberum, quod non est improbabile. Primo, quia pro eo facit praxis Clericorum communis, à quibus id Religioni, cum res exigit, duci non solet. Secundo, quia id duntaxat in eo can. spectat Pontifex, vt eos iusta pœna plectat qui eius anni fructus consequi fraudulenter volunt. At iste, de quo est quæstio, per se aut alium, in quibus defectu ordinis non poterit, seruire proponit, vt supponitur: ergo, &c.

Quod de voluntate conditionali est dictum, de dubia quoque intelligi oportere tradunt aliqui. Quia vt qui est dubius, dici nequit intendere, ita nec similiter non intendere: ergo, &c.

Patet ex dictis peccare mortaliter, qui beneficio Curato donari se sinit, non alia intentione, quam vt eius fructibus alatur, donec studia absoluerit, quia hæc eius intentio est requisitæ

quisitæ per Ecclesiã opposita. Secundò, quia hoc est abuti beneficio quod est alienæ salutis procurandæ gratia à fundatore institutum, quod tamen non facit, nec facere statuit, qui absolutis studiis Parœcia decedere cum animo suo proponit.

Peccare tamen venialiter tantum qui sic est affectus, sententia est Candidi, *to. 1. tract. de beneficiis disquis. 18 art 20. dub. 2.* cum beneficium quod recipit, non est curatum, sed simplex, quia in re leui decipit Ecclesiam, vtpote quæ non multum læditur neglectu Sacerdotij per eum, qui videbatur professus contrarium, cum est ei à Superiore beneficium simplex datum.

Dico quintò, *Fructus prædictos ante omnem sententiam ab eo restituendos esse, qui in prædictis, muneri suo non satisfecit; id est Sacerdos non est intra annum factus etsi alsunde, per se aut alium, quæ sunt officij sui expleuerit.* Ita Syluest. *verb. beneficium 3. q. 5.* Layn. *supra num. 10.* Prob. Est in eo donationis hypotheticæ vis ac natura, vt rei quæ per eam datur, dominium non transferat nisi conditione posita, quæ ei est ex voluntate donantis annexa. At Ecclesia cum hoc onere, pactoque anoexo tacitè, beneficium Curatum confert, vt qui illud recipit, intra annum sit obligatus promoueri ad Sacerdotium, alioqui fructus interea perceptos restituere debeat: ergo Sacerdotii non recepto, tempore per canones designato, certa est factæ ei collationis de prædicto beneficio, in nihilum resolutio.

Secunda pars de restitutione facienda fructuum ante sententiam: Probatur, Non sua, sunt ab eo restituenda penes quem sunt, etiam non expectata sententia. At fructus beneficii Curati non sunt eius, qui non est suo tempore insignitus Sacerdotali charactere.

Probatur, Fructus suos beneficiarius non efficit, proindeque perceptos restituere eum conuenit, quando non est verè talis per collationem beneficii legitime ei factam. At hæc nunquam est valida, cum non est recipiens ea instructus voluntate quam canon *commissa 35. de electione in 6.* exigit, obtinendi nempe ordinis, quem collator postulat. quia validè noo possidetur beneficium nec confertur, nisi illud ordinario conferre placeat. At id eum facere nolle est certum nisi recipiens status Clericalis, ac consequendi intra annum presbyterii intẽtionem habeat: Eius enim voluntas, esse debet Ecclesiæ voluntati consentanea: ergo cum hæc res suas dari nolit homini, qui eam breui deserere cum animo suo statui, nec vult iotra annum Sacerdotii notati charactere, quo sic ad obeundum sibi munus, commissæque plebis regimen euadat instructior, erunt hæ restituendæ pauperibus, aut Ecclesiæ ante sententiam.

Secus quam nos sentiunt Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 26.* Nauar. *lib. 3. consilio 16. de præbend.* aiunt enim primo, etsi mortifere peccet, nec beneficium retinere queat qui illud recipit vt inde alatur, illud dimissurus absolutis studiis, non teneri tamen fructus perceptos restituere, nec iure ipso priuatum esse, modo oneri suo satisfecerit, quia id nusquam iure statutum inuenitur, imo si nullum ordinem annexum eiusmodi beneficium haberet, posset in opinione Sanch. inquit Less. sine peccato mortali retinere, si suo interim satisfaceret officio, *mortale* dixi, nam eum à veniali nõ excusat eo quod Ecclesiam, in re quæ leuis est decipit: nam cum eum putet status Clericalis intentionem habere, non habet tameo, quæ deceptio non videtur grauis, alioqui eam alicubi vetuisset, nec permisisset Clericis beneficiariis transire ad nuptias vt facit in *cap. diuersis 5. de Clericis coniugat.*

Addit Lessius supra cum Candido *disquisit. 18. art. 19. dub.* qui sine animo suscipiendi intra annum sacerdotii, beneficium Parochiale suscipit, teneri fructus perceptos restituere, nisi voluntatem postea mutauerit, habetur in *cap. commissa 35. parag. cæterum de elect. in 6.* quod si mutata voluntate promoueatur intra annum, fructus omnes retinere potest iuxta Nauar. *cap. 25. Enchirid. num. 118.* Candid. supra *dub. 2.* quia fraus (inquit) ab initio concepta purgatur per secutam promotionem. Secundo, quia validitas promotionis à conditione pendet: ergo cum hæc secuta fuerit, fit eiusmodi promotio rata, nec resoluenda.

Postremo dicit Less. *dub. illo 26. num. 134.* vt amittit ipso iure beneficium, fructusque perceptos qui intra annum non promouetur, ita eos seruare hunc posse, cui beneficium Parochiale dati sibi quidem est passus cum intentione recipiendi sacerdotii, sed eam non expleuit, primæ partis est hæc causa, quod absentia conditionis necessariæ ad possessionem beneficii Parochialis, sit resolutio collationis de eo factæ. Altera sic probatur, Qui intentionem legitimam possidendo beneficio attulit: fit eius verus possessor ac Dominus: ergo & fructuum, sed per mutatiooem animi illud noo amittit, cum valida fuerit eius collatio, nec est ius vllum quod statuat amitti fructus modo muneri suo satisfaciat. Hæc auctores supra nominati.

QVÆSTIO III.

An Cælibatus qualitas sit ad Beneficia necessaria?

PRima Assertio, ***Sunt coniugati ad omnia beneficia inhabiles, etsi sint Clerici***: ita Pontifex in *cap. 1. de Cleric. coniugat.* a. 3. & 8. quia vt est in iis canonibus, Deo simul & vxori vacare nequeunt.

Potest tamen ad beneficium aliquod simplex admitti, qui vxorem duxit, si ea approbante, voto se castitatis perpetuæ obliget *cap. 2. de Cleric. coniugat.* istaque Religioni se mancipet, si est sexagenaria minor, aut in seculo, Episcopo minimè repugnante caste se victuram spondeat, si sexaginta ætatis annos excessit docet Glossa *ad cap. Apostolicam* de conuersione coniugator. Nec potest maritus sacris initiari ordinibus, antequam sit illa castitatem professa secundum Sanch. *lib. de matrimonio disp.* 47, Azor. *parte Instit. 2. cap. 16. q. 4.*

Quid si beneficiatus matrimonium contrahat?

Si id fecit validè, beneficio suo excidit ipso iure, quia Clericus coniugatus eius est incapax, perinde ac Laïcus, *cap. 2. de Cleric. coniug.* quare ad illud relinquendum est cogendus, decreto Alexan. III. *de Cler. coniug. cap. 1.* Innoc. III. *cap. diuersis 5. eod. tit.*

Dixi validè, nam si ob aliquem defectum matrimonium eius nullum erit, non vacabit ipso iure, vt Layman. tradit supra *num. 7.* in pœnam tamen admissæ culpæ, eo priuari per iudicem poterit, Candid. *de benefic. art.* 22. *dub. 1.*

Ratio est, quod pœna amissionis beneficii ipso facto non sit per canones imposita, sed imponenda tantum: sic enim Alexand. III. in *decret. 1. de Cler. coniug. Si qui Clericorum infra Subdiaconatum acceperint vxores, ipsos ad relinquenda beneficia Ecclesiastica, & retinendas vxores, districtione Ecclesiastica compellatis.*

Secunda Assertio, ***Clericus minorum Ordinum, ipso facto si vxorem duxerit, beneficium suum perdit.***

Ita Alexand. III. *cap. 1. de Cler. coniug.* Causa est, quod quum statum cum suo incompatibilem per matrimonium capessat, efficacter vitæ genus modumque, sibi à priore diuersum deligat, ac consequenter beneficiis à se ante possessis tacite renuntiet.

Excipiendus est casus, in quo ob occultum impedimentum inualide contraheret, quia canones eum tantum priuant, qui cum sit ad contrahendum habilis, fit per matrimonium vxoris suæ verus coniux, ac maritus *cap. 1. &*

A *3. de Cleric. coniug.* eo quod Deo simul & vxori intentus esse nequeat, quod locum non habet, cum est coniugium per impedimentum aliquod incognitum, inane ac nullum.

Secundo voluntas suscipiendi status incompatibilis cum beneficio, de se non sufficit, vt quis eo excidat, cũ enim hæc nulli sit cognita, puniri ab Ecclesia non potest: ergo vt Clericus Minorum Ordinum, ipso iure priuetur suo beneficio, verè & de facto contrahere debet valide, Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 43.* alio-
B qui dici maritus non potest, nec assumpta eius vxor.

Dixi *Minorum Ordinum*: nam si Clericus qui inter Sacerdotes, aut maiorum Ordinum Clericos est allectus ab Ecclesia, vxorem sibi sumeret, is beneficiis priuari suis, in pœnam admissi criminis posset, his tamen abire cum ante sententiam necesse non foret, quia cum validè propter votum Castitatis solenne, quod ab eiusmodi Clericis, in sacrorum susceptione ordinum concipitur, contrahere cum fructu nequeant, statum mutare suum
C aliumque tacitè inire velle non censentur, nec proinde beneficiũ sui iacturam facere, ob eius renuntiationem virtualem ac tacitam. Quia hæc nullarum est virium nisi in Episcopi manibus facta, *cap. cum pridem, cap. cum in dubiis de renunt.*

Nec item illud amittere sunt censendi per iuris dispositionem, quia canones de matrimonio duntaxat valido loquuntur, argumento est. Quod Alexand. III. in *cap. 1. de Cleric. coniugat.* velit, Clericum contrahentem ad manendum cum vxore adigi, quod non diceret, si cum ea contraxisset inualidè.

D Ex dictis patet, contrahendi voluntatem ac conatum, quem attentationem nominant, non sufficere, vt per eum beneficia vacent. Primo, quia id iure nullo asseritur. Secundo, quia non voluntas, sed actio contra legem facta per eam plecti solet, non est ergo satis, vt quis statum cum beneficio à se possesso incompatibilem sumat, sed insuper ad eius priuationem est necesse, vt verè contraxerit ac validè, quod non faciunt maiorum Ordinum Clerici.

Patet secundò, Pensionem Clericalem, seu titulo Clericali collatam alicui, per matrimonium vacare, quia ita habet stylus curiæ,
E qui est pro lege, vt est in *cap. quam graui 6. de crimine falsi* Quod si esset pensio de earum numero, quæ dari solent Laïco ex Papæ priuilegio, aut pro exercendo aliquo munere temporario, vt pulsandis organis, vt est hæc compatibilis cum matrimonio, non vacabit eo inito, secundum Loppez *de matrim. par. 2. instruct. cap. 49.* Candid. supra *disquis. 18. art. 23.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

De Bigamis, excommunicatis, suspensis, & an Beneficij sint capaces.

ASsertio Prima, *Sunt Bigami, quocunque Bigamiæ genere, à beneficijs Ecclesiæ legibus ac voluntate exclusi*, colligitur ex *cap. vnico de Bigam. in 6.* ibi enim dicuntur spoliati omni priuilegio. Clericali. At est inter Clericorum priuilegia hoc non vltimum, quod qui sunt tales, beneficia possidere valeant.

Secundo, cum beneficium detur propter officium, *cap. finali de rescript.* si illud obire Bigami nequeunt, neque beneficio donari possunt, verum est est prius, nam sunt Bigami irregulares *distinct. 26. can. vna tantum 4. & distinct. 82. can. proposuisti* a. In eo enim irregularitas est, quod *incontinentes in officiis positi, omni Ecclesiastico honore priuentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continentia potest impleri*. In can. autem *vna tantum* citato habetur, *quod iterata coniugia electioni muneris, & prærogatiua ordinationis impedimenta generent*, quia oratione id efficitur, vt ab executione officii, quod est beneficio adnexum, remoueri Bigamum oporteat.

Secunda Assertio, *Excommunicatus excommunicatione maiori quisquis est, à beneficiis, vt eorũ incapax excludi debet*, habetur *de Cler. excomm. ministrante cap. postulastis 7. & cap. si celebrat extremo eiusd. tit.* Sic enim Innoc. III. *in cap. postulastis cit. Clericis excommunicationis vinculo innodatis, Ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea retinere licite, nisi fuerit cum eis misericorditer dispensatum.*

Posset tamen Episcopus dispensare, vt qui est absolutus ab excommunicatione, beneficium retineat, quod cum ea, occulte irretitus foret, recepit, dicit id canon ante citatus, ratioque ipsa probat. Enimuerò habet hæc Episcopi dispensatio vicem collationis nouæ, etsi eius faciendæ ius ac auctoritas spectaret ad Papam, vel alium quam Episcopum dispensantem vt notauit Azorius *lib. 6. cap. 7. tomo 2. q. 2.* ergo absolutus à censura, eam collationem acceptare poterit, non ante: Couar. *lib. 3. variar. cap. 16. n. 4.*

Quid si excommunicatus, laboret ignorantia inuincibili censuræ suæ?

Respondend. ne tunc quidem valete collationem ei factam ex Nauar. *cap. 27. nu. 273.* Glos. *in cap. Apostolicam de Cleric. excomm.* quia ignorantia vinculi Ecclesiastici, cum quidem ab irregularitate contrahenda eximit, qui cum ea celebrat, sed ad beneficia idoneum non efficit, cum ignorantia, in subiectum influere, vtpote mera scientiæ priuatio aut negatio nequeat.

Eximit (inquã) ignorãtia cum est probabilis, à pœnis statutis contra excõmunicatos, quidpiam facientes, quod est sub censura aut Irregularitate legibus Ecclesiæ vetitum, non tamen facit hæc ignorantia, vt actus qui est nullus, sit in conscientiæ foro, aut externo ratus.

Dixi *Excommunicatione maiore*, nam collatio excommunicato excommunicatione minore facta, non est ipso facto irrita, sed irritanda Gregor. IX. decreto, in *cap. si celebrat. 10. de Clerico excomm. minist.*

Eius, inquit ibi Pontifex, *electio est irritanda, pro eo quod ad susceptionem eorum eligitur, à quorum perceptione est priuatus.*

Quid si excommunicatus, cum ei est collatum beneficium, denunciatus non erat?

Respondend. ne tunc quidem ei dari posse validè, aut ab illo acceptari, quia in his quæ in commodum, aut fauorem excommunicati cedunt, nulla est inter excommunicatum occultum & manifestum differentia,

Assertio Tertia, *Beneficium ad quod est electus, aut præsentatus, interim dum ex vrbe censuræ suæ solutionem expectat, acceptare excommunicatus non potest*, Nauat. *cap. Enchirid. 27. num. 194.* nisi ad id cum dispensaret Episcopus.

Probatur, Acceptatio esse sinciure, eiusque faciendæ facultate in acceptante non potest, alioqui est nulla. At excommunicatus tale nullum habet, vt est in decret. Gregor. IX. *de Clerico excom. minist.*

Confirm. Cum sint donatio & acceptatio relatiuæ, acceptari, nisi quod & donati est aptum, non potest. At ex canonib. ante citatis excommunicato excommunicatione maiori beneficium dari nullum potest: ergo nec ab eo oblatum accipi, & si faceret, duplex ei absolutio necessaria esset, prima quidem acceptationis suæ in excommunicatione, quæ est intrusionis nonnulla species, excommunicationis altera, secundum Lessium de benef.

Confir. excommunicatus non est durante sua censura, noui iuris acquirendi capax, sed per acceptationem acquiritur, nam collatione aut electione ius tantum ad rem habet, quod non fit ius in re nisi acceptatione, vt colligitur, ex *cap. si tibi absenti 16. de præbend. in 6.*

Assertio Quarta, *Sunt item à sacris suspensi ordinibus, ad beneficia inhabiles*: Auctor Inno. III. de consuet. *cap. cum dilectus 8.* approbator Cœlestinus III. *in cap. cum bonæ memoriæ 8. de ætate & qual.* Nam ille *electionẽ à suspensis, & de suspenso celebratam, iustitia exigente cassandam ait*: Iste autem id est Cœl. *quod non licet suspensis illa quæ habuerunt beneficia, vel quæ postmodum sunt adepti, aliquatenus retinere.*

Vbi aduertendum est quod de inhabilitate dicitur, de ea duntaxat intelligi quæ sententiam sequitur, vt probauimus *to. 2.* qui est de *censur. tract 8. q. 8. dub. 7.* quæ etiam est opinio P. Suar. *de censur. disp. 27. sect. 5. num. 25.* Sylu. *verbo excommunicatio 4. num. 5.* quam Less. *lib. 2. de iustit. cap. 34. dub. 22. num. 116.* & Tolet. *lib. 1. cap. 14. parag. vlt.* improbant. Sed male cum Cœlest. III. Baran. Arch. det in mandatis, vt qui beneficium cum suspensi essent, adepti erant, hos iisdem pro auctoritate spoliaret, facit idem Innoc. III. in *cap. cum inter 16. de elect.* Abbati enim de cella S. Petri præcipit, *vt si constiterit quod electio facta fuerit à suspensis, ea omnino cassetur*, non erat ergo iure inualida: ergo nec collatio si quæ illis eiusmodi obtigisset aliqua.

A

B

Quinta Assertio, *Tempora sunt tamen numero quatuor in quibus collatio excommunicato facta est valida.*

Primum est, cum à Pontifice est facta. Ratio est, quod Papa à censuris pœnisque Ecclesiasticis, eximere eos soleat, quos beneficio Ecclesiastico dignatur.

Secundum est, cum excommunicatus, triennio integro beneficii in excommunicatione sibi collati possessor pacificus extitit.

C

Ratio est, quod non denunciatus acquirat in ipsa collatione coloratum titulum, quia talis est, qui ab ordinario tolerato, & actu non deposito, aut impedito reseruatione iuris communis acquiritur, Probus *in Pragmat. Sanct. rubrica de pacif. poss.* Gomesius *q. 28. in regul. de trienn. poss.* sed de excommunicato ordinarius bene est meritus collatione beneficii quod tribus annis possedit pacificè: ergo cum finis eorum aduenerit, titulus qui coloratus erat in verum transibit: Ita *in cap. si quando de rescriptis exceptione 10. num. 9.* excommunicato tamen vt munere suo fungatur legitime censuræ suæ procuranda est absolutio.

D

Tempus tertium est, cum est excommunicatio occulta, nam canon *postulastis*, intelligendus est de excommunicato manifesto non occulto.

Ratio est, quod lex quamlibet generalis, iuxta rationem in ea expressam restringi debeat, sic vt locum non habeat, nisi vbi reperitur eius ratio vt Nauar. *consil. de testament.* & Azor. docent, *to. 1. lib. 5. cap. 16. q. 9.* At causa cur excommunicato dari beneficiũ nequeat, est *quod cum excommunicatis communicare nemo debeat*, quæ ratio cum in toleratis & occultis, à temporibus Constant. Concilii locum non habeat, quandoquidem iis congredi, cum his versari, ac agere, cuique sit permissum, vt his beneficia conferri, ita & ab iis recipi nihil vetat.

E

Notandum tamen, absolutione Pontificis à censuris, impedimentum aliud non tolli, quam quod hæ producunt.

Causa est, quod illæ solæ his verbis: *Te absoluentes*, quoad effectum reddendi hominem capacem beneficii sibi collati suspendantur, quare cum irregularitas de censurarum non sit numero, vt ea absolutione non tollitur, ita nec absolutus à censuris, si est irregularis, beneficii capax est censendus, Nauar. *to. 1. lib. de sentent. excom. consil. 44.*

QVÆSTIO V.

An irregularis beneficij Ecclesiastici sit capax.

EST Irregularitas omnino duplex, quædam est Ecclesiastico iure talis, diuino alia, est irregularis diuino iure, quisquis est ad præstationem sui muneris omnino incapax, vt mulier, amens, furiosus, & infans, Ecclesiastico, cum quis officium facere quidem potest, sed prohibetur lege Ecclesiastica, propter censuram, aut peccatum aliquod, cuiusmodi sunt excommunicati, & Simoniaci.

Dico ergo primò, *Irregulari, eo irregularitatis genere, quam diuina vetant iura, beneficium committi nullum posse.*

Ratio est, quod qui officii exequendi scientiam non callet, aut si est instructus idonea, facultate tamen ad id necessaria destituitur, hic beneficii censeri capax non debeat, datur enim vt est in *decretali finali de rescriptis de rescriptis* ob officium, sed irregularis irregularitate quæ diuini est iuris, obire quæ sui sunt ministerii propria non potest, sic enim sacrum dicendum esse, canendum à beneficiario Euangelium, cum quæ sunt Ordinis exequi irregularis non possit, nec ei quoque dari beneficium poterit, cui hæc sint adiuncta onera.

Estque hæc sententia omnium ferè communis, Lessii, Roffiniaci, Rebuffi *de pacific. poss. nu. 226.* Laym. & aliorum.

Dico secundò, *Irregularem irregularitate quæ iuris sit humani tantum, beneficij capacem esse:* ita Sylu. *verb. excomm. num. 4* Diana *part. 4. tract. 9. de irregularit. resol. 79.* Candidus *to. 1. de beneficiis disqu. 15. art. 16. dub. 9. num. 8.* vbi, si loquitur dici potest irregularem *Ecclesiasticorum beneficiorum & pensionis Ecclesiasticæ capacem esse*, nam non *est*, inquit hic auctor, *inhabilis ad recitandum diuinum officium, aut missas per alium celebrandas*, consequi ergo de illis beneficiis vnum aliquod poterit, cui nullus ordo iure est Ecclesiastico, aut fundatione adiunctus, hæc ille, cum eo sentit idem Syluester vt dixi *ver. excommunicatio 4. num. 4.* Felinus *in cap. inquisitionis 8. de accusat.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 22. num. 120.*

Ratio est, quod collatio ex vi alicuius prohibitionis

hibitionis non cenſeatur irrita, niſi expreſſe addatur, vt ſi contra ſit facta, cenſeatur inanis ac nulla, at nullus eſt canon qui clauſulam eam irritãtem habeat: eſt ergo valida, ita præter citatos Innoc. *in cap. cum noſtris de conceſſ.preb. Homicida*, inquit, *& alij irregulares ſine diſpenſatione iuſte tenent dignitates ſuas quouſque renunticnt, vel deponantur etiamſi tales eſſent tempore collationis*: quare non̄ eſt in foro conſcientię ipſo facto irrita, niſi poſt ſententiam iudicis Nauar. in *cõment. de datis promiſſis numero 32.* Sanch. *lib. 7. de matr. diſput. 13. num. 2.* Molina *de inſtit. to. 1. tract. 2. diſput. 96 parag. duo obſerua*, quam etiam vt probabilem defendi poſſe habet Theſaur. *parte 1. praxis Eccleſ. cap. 5. verſu limita primo, & cap. 30. eiuſd. part. verſu quæro 2.*

Ratio eſt, quod incapacitas ad beneficia ſit pœna, quæ naſcitur ex infamia, aut eius eſt illatiua, at hæc iudicis ſententiam poſtulat: ergo, &c.

Quæ opinio ſi eſt vera, irregulari collata beneficia, non vacant ipſo facto & in conſcientia, ſed tantum ſecuta ſententia: Quare vt fuit collatio irregulari facta in hac ſentẽtia valida, ita ſolum ei diſpenſatio ſuper irregularitate eſt neceſſaria, non autem noua beneficii collatio, nec ſructuum quos legitime percepit, remiſſio eſt à Pontifice obtinenda. Eſt tamen cõtraria in praxi tenenda, quia ex antiquo Eccleſiæ Romanæ vſu, qui vim legis habet, ſemper eſt irregularis beneficii incapax habitus, ſecundum Suar. de *cenſur. diſp. 3. ſect. 2.* Leſſium ante nominatum *num 120.* Theſaurum *par. 1 cap. 5. verſu ſed hæc ſententia*, & alios, quos pro ſe citãt. A lege autem recedere cuiquam fas eſſe, quis putet? Deinde, quia nemo eſt paulo religioſior, qui irregularem, eodem quo excommunicatum loco, non habeat, & quem conſequenter à Sacerdotiis Eccleſiaſticis non remoueat, abire autem à ſenſu communi, nec tutum eſt, nec in praxi tentandum.

Tria autem ſeſe hic offerunt, quæ animaduerſa velim. Primum, iis duntaxat irregularibus, ad beneficia negandum aditum, qui propriis eorum defungi muneribus nequeunt: quare etſi quis ad celebrandum ſit inhabilis, quia caret digitis, indice & pollice, proindeque quoad ordines, ſacrumque faciendum irregularis, ac beneficij cui eſt hæc dicendi ſacri prouincia annexa, non eius tamen, quod natura ſua, ac fundatorum voluntate preces tantum poſtulat, aut id miniſterium ſolum, ad quod irregularis eſt aptus, Nauar. expreſſe *in cap. Enchirid. 27. n. 257.*

Secundum, Quæ de irregularitate hactenus ſunt dicta, de ea duntaxat capienda eſſe, quæ eſt peccati pœna, nam quæ ex defectu oritur qualitatis ſeu conditionis lege Eccleſiaſtica requiſitæ in eo, qui beneficium ambit, hæc in A conſcientia locum habet ante ſententiam, quo de numero eſt, defectus primæ tonſuræ, ætatis legitimæ, Sacerdotij, reſpectu eius, qui beneficium cui eſt hic ordo ex fundatorum voluntate adiunctus, dari ſibi à ſuperiore poſtulat.

Tertio, Etſi lege noua Concil. *ſeſſ. 24. cap 6.* irregularitas ex occulto defectu proueniens, ab Epiſcopo tolli queat, ab eòdem tamen beneficij titulum irregulari collatum reualidari non poſſe, ſi prima eius collatio pertinebat ad Pontificem, Doctorum eſt opinio, quia reualidatio eius ſolius eſt actio, ad quem ſpectabat B prima beneficij collatio.

Eſt tamen Leſſii ſuper hac materia monitum, animaduerſione in primis dignum, dari nempe tempus, quo inhabilitate per Epiſcopum ſublata, reualidare titulum à Pontifice collatum, illi ſit permiſſum, nempe cum eſt irregularis magni in Eccleſia vir nominis, cui beneficium deſerere aut Romam petere, propter paupertatem, aut ſcandalum, non ſit facile, nam tunc ex tacito Pôntificis conſenſu, titulum reualidare poſſe Epiſcopum, ſcribit C cum Leſſio Henriq. *de excomm. cap. 14.* Idem de eo ſentiendum qui collatorem ſine infamiæ propè certæ periculo, de factæ ſibi collationis vitio monere nequit, nam tunc ſuper reualidatione tituli; ſi ſua ſanctitas non poteſt conſuli, quod in priore caſu Epiſcôpus, & in iſto idem Papa tacite conſentiente, ipſe Epiſcopus idẽ poterit, Leſſ. *cap. 34. dub. 22. n. 120.*

QVÆSTIO VI.

An hæretici eorumque liberi poſſint ab beneficia admitti.

D EX duplici capite, à Sacerdotiis Eccleſiæ remouentur hæretici. Primo, quia ſunt infames infamia iuris *2. q. 7. can. alieni 23. q. 1. can. infames*, in priori enim qui ex Dionyſij depromptus eſt epiſtola 2. ad Seuerum, eſt his verbis: *Infames omnes eſſe cenſemus, qui ſuam, aut Chriſtianam præuaricantur legem aut Apoſtolicam poſtponunt auctoritatem.* Secundo ſunt irregulares, *de hæreticis in 6. cap. 2.* ibi enim prohibentur ad Eccleſiaſticum admitti beneficium, & irritum decernitur quod E in contrarium factum fuerit, vnde argumentari ſic lubet. qui ordinis, idem quoque eſt ſacerdotii Eccleſiaſtici incapax, datur enim propter officium *cap. finali de reſcript.* ergo qui eo defungi non poterit, eius aſſequendi ſpem habere nullam poteſt, ſed qui eſt infamis ſacro inſigniri ordinum charactere nequit: ergo nec beneficio donari vllo.

Quid eorum filii, quid liberi?

Nihilo, quam à quibus ſunt geniti, eorum eſt conditio melior. Primo enim quorundam

sunt opinione infames iuris infamia, quod decretalis *cum secundum leges* 19. *de haretic. in* 6. nolit hæreticorum qui diuinæ maiestatis læsæ rei sunt, minores esse pœnas, quam eorum qui rei sunt maiestatis humanæ, sed qui humanam lædunt maiestatem, iure ciuili infamiam subeunt, *lege quisquis parag. fily Cod. ad leg. iuliam maiest.* ergo, &c.

Contraria mihi tamen opinio videtur ista verisimilior, quod in pœnalibus, argumentum à simili, aut maioritate rationis adhiberi non debeat: ergo à crimine maiestatis humanę læsæ, ad diuinam argumentum trahi efficax nullum potest, maximè cum nullibi hæc in eos decreta sit pœna: quare illa coerceri posse non putant, Sanch. *lib. 2. in decal. cap. 28. nu. 4.* Suar. *de censur. disp. 48. sect. 3. n. 2.* Thesaur. *parte 2. praxis Eccles. verbo heres. cap. 3. versu contraria.*

Sunt hi tamen irregulares vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & primam, per maternam, *cap. quicunque parag. heretici de haretic. in* 6. quod tantum *de filys, & nepotibus hareticorum, credentium, & aliorum huiusmodi, qui tales esse, vel tales decessisse probantur, intelligendum esse videtur, non autem illorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesia vnitati, & pro culpa huiusmodi, ad mandatum Ecclesia pœnitentiam recepisse*, Bonifac. VIII. *in decret. statutum* 15. *de haretic. in* 6.

Itaque sunt tam hoc nomine hæreticorum liberi, quam decreto Ecclesiæ, hoc est Alexand. IV. *in cap. quicunque 2. de haretic. in 6. parag. haretici* 2. & Innoc. III. *in decret. statutum* 15. *eodem titulo*, ad beneficia, & officia publica inhabiles. *Quod si secus factum fuerit*, inquit Alexand. *decernimus irritum & inane.*

Ex dictis patet, non tantum hæretici filios, sed filiorum filios, non autem filios filiarum esse ad beneficia inhabiles, Sanch, *lib. 2. oper. moral. cap. 28. num.* 2. Tolet. *lib. 1. cap. 69.* Candid. *to. 1. tract. de benefic. disq.* 18. *art. 11. dub. 1.* quia ad secundam generationem inclusiue extendi eam pœnam citatus canon 2. indicat.

Patet 2. non legitimos modo hæretici filios, sed spurios quoque & nothos, modo constet eius esse liberos, hac pœna comprehensos esse Tolet. ait supra, & ratio est ad manum. Ad eos enim pertinere pœna debet, qui verè ab hæretico, vti eius liberi sunt geniti, sed non minus spurij, quam qui legitimi, eum agnoscent parentem: ergo, &c.

Patet 3. Non teneri hac lege, primo qui nati sunt, antequam eorum pater eiurata religione Catholica, hæreticus fieret, Thesaur. *par. 2. prax. verbo haresis cap. 3. limitat. 1.* Less. *lib. 2. cap. 34. num. 121. dub. 22.* Sanch. *cap. 27. num. 13.* Laym. *de irregul. cap. 4.* quia qui lucem vidit, antequam eius parens fidem per hæresim amitteret, non videtur ab ea vitium vllum, labemque trahere.

Sed est contraria sententia in praxi tenenda, eo quod ad liberos, quasi in mala contage pestis, ita parentum labes, infamiaque transeat, deceatque in odium hæresis, maleque erga religionem affecti Patris, hunc puniri in filio, ita Filliucius *to. 3. de benef. tract. 41. cap. 5. q. 3. num. 13.* Candid. *to. disq. 18. de benef. art. 12. dub. 4.*

Patet quartò, ad eos similiter non pertinere pœnam hanc inhabilitatis ad beneficia, quorum parentes in prouincia hæresi infecta sunt mortui, Henriq. *lib. 4. cap. 5. num. 4.* Sanch. supra, *& cap. 28. num. 4.* Sa *verbo haresis num 4.* Ratio est, quod à Sacerdotiis, ac dignitatibus Ecclesiæ, ideo sint hæreticorum liberi exclusi, quod Patre infami sunt nati, puta quia causam hic de hæresi dixit, quia cum eam eiurare noll et, morte pertinaciam luit, aut si neutrum est factum, alienus ab Ecclesia obiit. At in quibus locis grassantur hæreses, earum professio non tribuitur illas profitenti vitio, nec hic damnatur, aut infamis habetur: ergo, &c.

Patet quintò, nec beneficio quoque indignos censeri, qui Patre quidem hæretico, & à Catholicæ religionis mysteriis alieno sunt geniti, sed qui errore deposito, ad Ecclesiam rediit, eique ac Deo reconciliatus, errorem cum pertinacia posuit. Est enim hæc inhabilitas filiorum ad beneficia, hæresis in qua parens diem clausit, pœna: ergo si facti euidentia, aut per sententiam iudicis, eum factum esse Catholicum, & sic emendatum constiterit, ab ea eximendi erunt illius liberi, & sic ad possidenda beneficia habendi idonei. Antec. est ex decretali *Statutū* ante citata certissimū, ibi enim loquens Pontifex de criminis qualitate parētibus necessaria, vt ad posteros culpæ suæ pœnam transmittant, hæc habet, *hoc de filiis & nepotibus hareticorum, credentium, &c. qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, intelligendum videtur, non autem illorum, quos emendatos constiterit, & reincorporatos Ecclesia vnitati*, eorum ergo delictum, iure vel facto debet esse notorium, aliter hunc in liberis producendæ inhabilitatis ad beneficia effectum non habet.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An Simoniaci sint irregulares, & proinde ad beneficia inhabiles.

Est Simoniacus ad beneficium simoniace acquisitum, sine dispensatione Papæ inhabilis, & si est hæc eius culpa, id est Simonia ex vtraque parte completa, tenetur in conscientia ante omnem sententiam declaratoriam illud dimittere Caiet. in summa *verbo excommunicatio cap. 72. num. 2.* Candid. *de benefic. disquisit. 18. art. 1. dubit. 2.* quia est omnis dispositio de Ecclesia, aut beneficio super quo interuenit Simonia, iure nulla, per Extrauag. *cum detestabile parag. per electionem de Simon.* & per Bull. quintam Pij quinti cui initium *cum primum parag. 1.* editam anno 1566. Pontificatus sui primo, sexto Calendas April. eum enim qui officium vel beneficium Ecclesiasticum simoniacè est adeptus, vult iis ipso iure priuatum esse, & perpetuo *inhabilem ad ea, & quæcunque alia beneficia Ecclesiastica obtinenda,* ratio vero, cur acquisita Simoniace relinqui ante sententiam oporteat, est in eo, quod hæc obligatio, non sit pœnalis aliqua sanctio, cui obsequi non est necesse nisi post sententiam eius violatæ declaratoriam, sed est obligatio relinquendi non suum, seu nulliter & iniuste acceptum, ob defectum consensus Ecclesiæ, & irritationem actus acquisitionis ab initio, qui non est gratuitus Paul. II. *in Extrauag. cum detestabile,* quæ sententia est etiam D. Tho. *2. 2. q. 100. art. vlt. ad 3.* Suar. *to. 1. de Relig. tract. vlt. de simon.* Thesauri *par. 2. praxis ver. Simon. cap. 2.* quare non erit beneficii acquisiti simoniace noua prouisio valida, nisi in literis supplicatoriis ad Pontificem vitium exprimatur, quod in prima eius collatione est admissum, quia cum dispensatio humana sit actio, proindeque voluntaria, ferri nequit in incognita.

Nec est Simoniacus in beneficio, duntaxat ad illud, aliaque ab eo distincta acquirenda inhabilis, sed ij quoque insuper, qui illi in eo detulere operam, quos mediatores E communiter nominant, si Garciæ *parte 8. cap. 1. no. 71.* & Thesauro est fides, Sed quoad illos Pij bullam vsu receptam non esse existimant Emman. Sa *verbo Simonia num. 9.* Tanner. *to. 3. disput. 5. q. 8. num. 79.* Nauar. item in *consil. de Simon. 34. consilter. lib. 5.* & proinde beneficiorum incapaces non esse, nisi ratione infamiæ, maximè quando sunt cogniti notorietate facti, confessione propria in iudicio, aut sententia contra eos lata.

Est etiam Simoniacus Simonia confidentiali, ad beneficium, sibi hoc culpæ genere A demandatum iterum acquirendum inhabilis, non obligat tamen hæc pœna ante sententiam, quia est pœna, quæ autem inhabilitas pœna est peccati, ex probabili opinione non incurritur ante sententiam criminis admissi declaratoriam, ita Nauar. *in commentar. de datis & promissis notabili 31. nu. 44.* Ludou. Molina *tomo 1. de iustitia tract. 2. disp. 96. parag. duo obserua.* Sanch. *7. de matrim. disp. 13. nu. 1.* Portelius *in dub. regularib. verbo inhabilitas.*

Secundo est ad alia omnia beneficia Inhabilis, non tamen habet hæc pœna locum in B conscientia ante sententiam, Less. *cap. 35. numero 147.* Reginald. *lib. 23. num. 183. in fine.*

Tertio est Simoniacus confidentialis per bullā Pij V. quæ incipit, *intolerabilis* priuatus beneficiis omnibus prius legitimè obtētis, & remanent sanctæ Sedi reseruata, & ad ea redduntur inhabiles in futurum. Hæc tamen pœna reseruationis, non ligat pro foro conscientiæ ante sententiam (inquit Thesaurus *par. 2. praxis verbo Simonia cap. 5.* vnde si res sit occulta, poterit ordinarius collator ite- C rum illud conferre, hæc ille, cui assentitur Lessius *lib. 2. cap. 35. dub. 25. num. 140.* quia nullo sibi iure Pontifex ablationem huius inhabilitatis reseruauit, & si reseruata esset, per Concil. tamen videretur concessa, *sess. 24. cap. 6.*

QVÆSTIO VIII.

Explicantur dubia quædam circa præcedentia.

Primum, *An electio ad beneficium excommunicati excommunicatione maiore sit rata.*

Non esse, pridem respondit Innoc. III. S. Petri Abbati apud Meulinam in decret. *cum inter 16. de elect.* Alexand. III. in *cap. consttutus 23. extra de appellat.* in priori enim negatur à suspensis eligi aliquem posse valide, at sunt excommunicati, à Sacramentis eorumque vsu suspensi: ergo, &c. nec est id modo in Sacerdotiis verū, sed & in magistratibus laicis, eodem asserente Pontif. in *ca. venerabilē 34. de elect.* vbi ait ad imperium vocari posse neminem, qui sit excommunicatione maiore notatus, sunt enim notoria facienda electionis impedimenta, *excommunicatio publica, periurium manifestum, & persecutio diuulgata in Apostolicam sedem.*

Quid si excommunicatio non sit ab homine, sed à iure.

Respondend. patem in vtroque euentu eius vim esse ac efficaciam, eo quod in Concil. Basil. *sess. 20.* cum toleratos, ac non de-

nunciatos negauit Christiano vitandos esse, iisdem fauere, aut eos in aliquo iuuare, Ecclesiæ propositum non fuit, sunt ergo, quoad excommunicatos, iura seruanda vetera, ergo cum essent in eandem inclusi legem, tam qui à iure, quam homine fulminati essent, à dignitatibus sunt tam sacris, quam profanis lege Ecclesiastica prohibendi omnes.

Secundum, *An excommunicato excommunicatione maiore, eligendi ius competat.*

Non competere dixit Bonifac. eius nominis VIII. *in decretali si ad Episcopum 1. ne sede vacante*, cuius opinionem sunt sequuti Nauar, *Enchirid. cap. 27 num. 21.* Caiet. *verbo excommunicatio sub finem*, Sylu. *electio 1. q. 4.*

Ratio est, quod excommunicato non tolerato est cum fidelibus interdicta communicatio, tam ciuilis per contractus & testamenta, quam sacra, & humana per orationes, colloquia, & Ecclesiæ regimen, cæteraque quæ homini esse possunt cum homine, varia in vita commercia, vt est planum ex oratione Chrysost. *homil. 25. ad cap. 11. ad Hebr.* quæ est à Grat. relata in *causam 11. q. 3. can. 24.* Concil. *Arel. 2. can. 30.* ergo & electio tam actiua, quam passiua. Quod autem ea sit nulla, probare videtur hæc ratio, quod sine iurisdictione, seu potestate ad illam, esse electio valida nequeat, at est omnis excommunicati non tolerati iurisdictio, suspensa ab Ecclesia. ergo, &c.

Dixi *non tolerato*, etsi enim peccet opinione Nauar. *in cap. 27. num. 29.* & Sanch, *in consil. lib. 2. cap. 2. dub. 10. mortaliter*, eo quod Ecclesiæ iniuriam faciat, cuius se curam ac prouidentiam agere velle, tali opere indicat, contra quàm tamen ipsa vult ac imperat, in quo non est modica eius deordinatio, quia tamen sunt tolerati acta omnia, rata ac valida, ideo non est eiusmodi hominis suffragatio, inanis ac irrita, Sanch. supra.

Tertium, *Quos effectus habeat data à Pontif. in literis beneficij collatiuis absolutio ab censuris.*

Non alium, quam vt collatio, ei cui beneficium tribuitur, facta valeat, Rebuff. in Concord. *tit. de excommun. non vitandis*, & *in praxi benef. par. 1. rubrica de forma & declarat. nouæ prouision. num. 7.* quare ista absolutio generalis (inquit) non prodest hæreticis *cap. excommunicamus parag. credentes de hæretic.* Nec ei qui per annum in excommunicatione stetit, eius absolutione non petita, aut quæsita ab eo, cuius erat illam postulanti non negare.

Nec tertio illi futura est vtilis, qui rei iudicatæ non paruit, aut est incendiarius, Ecclesiæ violator, literarum Apostolicarum falsificator.

Quarto nec ei prodest, qui ad infideles res defert vetitas, qui libertatem Ecclesiasticæ immunitatis violat, qui via facti ausu temerario Apostolicis mandatis non obtemperat & nuncios vel executores apostolicæ sedis & eius officialium commissa sibi exequentes impedit vt in *reg. 78. Cancell.* declarauit Iulius eius nominis III. quare qui est ob aliquod de prædictis criminibus, excommunicatione à iure vel homine perculsus, generali illa absolutione, quæ beneficiario impertitur, Iulio id prohibente, non iuuatur, si in excommunicatione, mensibus quatuor sua culpa manserit. Itaque nec horis interesse, nec aliud beneficium acceptare, sine noua prouisione poterit, quia tamen in prædicta Cancellar. regula, sit expressa notitiæ excommunicationis, in qua quis est, mentio, per hæc verba, *scienter steterit*, ignorantes se ligari, prædictæ vt Regulæ non comprehendi perquam est probabile quod est etiam Thomæ Sanchez in consiliis monitum *dub. 10. numero 10.*

Quartum, *An Irregularitas quæ collationi aduenit priuationem beneficiorum inducat.*

Communis est opinio beneficiis eam possessis non priuare: Ita Nauar. *cap. 27. Enchir. num. 251.*

Ratio est, quod in *cap. Clericis 5. ne Clerici vel Monachi*, iubeantur irregulares ex homicidio, honore priuari & loco: ergo actu non sunt priuati, sed priuandi, si ita videbitur Pontifici, & ita in foro conscientiæ, irregularitas quæ collationi superuenit, eam non irritat, nec est is proinde cui est facta, cum esset habilis, cogendus in foro animæ ad obtinendam nouam collationem, Syluest. *verbo excommunicatio 4. num. 4* Innoc. IV. *in can. cum nostris 6. de concess. præb.* Felinus *in cap. 21. inquisitionis de accusationib. num. 6. 7. & 8.*

Ratio est, quod nullus sit canon ex quo id euinci queat, quod si *in cap. fin. de rescriptis*, asseritur, dari beneficium ob officium, eius autem faciendi irregularem capacem non esse. Responderi debet non esse hoc impedimentum perpetuum, sed per Episcopum tolli posse, aut Papam, quamadmodum & peccatum mortale, quod est impedimentum, ne Parochus faciat fructuosè officium, & tamen collationem beneficiorum Parocho factam, antequam illud admitteret, non reddit irritam.

Quintum, *An defectus ætatis requisitæ in Canonicis per Concil. collationem ipso facto reddat inualidam.*

Dubitandi causa vnica, Concilii sanctio his expressa verbis *in sess. 22. cap. 4. In posterum non fiat prouisio nisi iis, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoscuntur, aliter irrita sit prouisio*, hinc enim sic argumentantur aliqui,

Sanctio seu decretum ac iussum pœnam infligens, intelligitur habere latam sententiam, quum verbis vtitur, quæ nullam functionem

ctionem, munusque iudicis declarant ad pœnam exigendam, sed talis est ista oratio *sit irrita*, nam Verbum *sum* Verbum est existentiæ, hanc habens potestatem, vt quocunque modo, vel tempore efferatur, nullam actionem aut passionem significet, sed rei tantum existentiam, Comitolus *lib. 6. q. 24.* Thesaurus *2. par. praxis verbo inquisitio cap. 3. verbo missa cap. 3. verbo oblatio cap. 5.* ergo cum pœna quam Concilio irrogare placuit, his qui ad Canonicatus Cathedralis aut Collegiatæ Ecclesiæ, ætatem ac cæteras habilitates non afferunt, exprimatur verbo *sit irrita* priuationem iuris quæsiti, aut quærendi in beneficio denotat.

Respondend. priuatos iure aut facto non videri, sed priuari posse, si promoueri renuerint intra annum, Glossa in *Clem. 2. de ætate*, Thesaurus *par 2 praxis verbo beneficium cap. 6.* vbi Ioann. Andr. & Boerium *decis. 223.* pro ea opinione allegat.

Probatur Canonicos, cæterosque qui ad Sacerdotia aspirant Ecclesiastica, sufficit ea ætate esse, cum qua, intra annum eo insigniri possint ordine, quem collatus eis canonicatus exigit, *Clement. 2. de ætate & qualitate*, non facit ergo eius defectus, vt iure factoque, facta de eo prouisio, iure sit nulla.

Secundo, quia his verbis *sit irrita*, nisi addatur ipso iure, aut facto, significatur potius sententiam ferendam à Iudice quam latam ipso facto, Nauar. expresse in *cap. 27. Enchirid. num. 12.* quia *Verbum sit*, inquit, *est futuri temporis, per verba cuius, non fertur sententia ipso iure, nisi aliquid aliud addatur*: ita ille: quod cum Tridentin. loco cit. non faciat, sed simpliciter ac nude dicat, *sit irrita*, sententia potius est ferenda, quam lata, ita enim monet Glossa decreti *dist. 23. can. si quis 23.* cum explicat illa verba sit *anathema*, hoc ipsum notat Glossa decretalium *cap. nullus 2. de foro compet.* quæ ita interpretatur illa verba *sit sequestratum*, hoc est per sententiam iudicis, quod & facit, Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 12. num. 2.*

Quid? quod Concil. indicat, aut certe ex eo colligitur, quod collatio ipsa non fit ipso facto irrita, sed irritanda, nam *sess. 7. cap. 3.* cum agit Concil. de eadem collatione ita loquitur, *Aliter facta collatio omnino irritetur*, ergo non est irrita, sed irritanda, & sessione *vlt. cap. 5. Aliter facta prouisio, subreptitia censeatur*, quæ verba indicant requiri sententiam, vt alibi ostendimus, innuuntque Cardinales explicandis concilij controuersiis præpositi, nam ad 12. *caput sess. 24.* vbi Patres prohibent ne deinceps ad dignitatem, aut Canonicatum vllus *admittatur, nisi qui eo ordine sacro aut sit initiatus, quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus à iure, & à Synodo statutum initiari valeat*, hæc habent. *Qui non potest initiari ob defectum ætatis, priuari potest canonicatu*, non est ergo priuatus ipso facto, sed priuandus.

A

Argumenti initio positi responsio facilis, eius enim neganda est minor, ob rationes, quæ sunt in huius quæstionis progressu ac cursu positæ.

Sextum, *An excommunicatus excommunicatione maiore, beneficium sibi collatum antequam censuram incurreret, acceptare valeat.*

B Dubitandi causa duplex, prima, quod *cap. postulastis 7. extra de Clerico excommun. ministrante.* Innocentius collationis meminerit, non acceptationis, excommunicato enim ab eo qui potest, beneficium dari prohibet, & non ab isto acceptari, cum est culpa sua, Ecclesiæ Sacramentis eorumque priuatus vsu.

Secunda, quod acceptatio, in beneficio ius non tribuat, sed sola collatio: ergo cum rerum Ecclesiæ vetetur acquisitio, in iam facta Episcopi benignitate sibi complacere, eamque acceptam habere, non est in legem Ecclesiæ committere.

C His aut similibus inducti causis, è Summistis viri eruditi non pauci, dixere, excommunicato fas esse, quæ sibi sunt, antequam esset Ecclesiæ vinculis innodatus, demandata à Papa, aut Episcopo Ecclesiastica Sacerdotia, acceptare, velleque in posterum sui iuris esse, quibus ne assentiar, hoc argumento dissuadeor.

Bona sua, Christi suique hostibus communicari ab Episcopis Ecclesiam velle, aut pati, ab omni abhorret specie veri, sed præcisos à fidelium cœtu, eiectosque de communi Sacramentorum vsu homines, Ecclesia vt Dei suique hostes execratur ac odit: ergo cum beneficia eius sint bona, velle hanc ab iis comparari, aut comparata possideri posse, non est vero simile, at hæc isti acquirunt ac comparant, cum acceptant, nec enim donatio donatæ rei dominium transfert in alium irreuocabiliter ac validè, nisi acceptata, cum tunc tantum ambæ contrahentium voluntates in vnam coeant, quod ad pactum ex quo sequitur obligatio, est necesse, sed est collatio, donatio vt ex canonibus est probatum antea: ergo eius acceptatio, iuris est ad beneficium olim collatum, plena completaque acquisitio, cum sine ea non sit tale ius perfectum, lubet ea de re differentem audire, Bonif. in *c. si tibi absenti 17. de prebend. in 6.* Sic ergo ille, *si tibi absenti, per tuum Episcopum conferatur beneficium, licet per collationem huiusmodi (donec eam ratam habueris) ius in ipso beneficio, vt tuum dici valeat, non acquiras, ipse tamen Episcopus, &c.* est ergo beneficij sibi per Superiorem collati ratihabitio, iuris pleni ad illud ac completi acquisitio, ergo non facienda ab excommunicato vt sit rata.

Argumentis initio allatis respondend. Priori quidem, Innocentium acceptationis expresse non meminisse, sed virtute, & implicitè, nam de collatione quæ sit efficax, iurisque pleni translatiua agit in citato canone, at talis non est, nisi acceptationi iuncta, implicitè ergo & ex consequenti, de ea est ab Innoc. facta mentio.

Alterius negandum est Antec. cuius negandi causa citato can. & ratione paulo ante allata vim trahit. Vt vt sit sunt opinionis huius meæ contra Nauar. & Sanchez *lib. consilior. 2.* approbatores & Patroni, Cardinalis, Alciatus, & Zerola *in praxi Episcopali Ver. beneficia dub. 3.* vbi ad quæstionem factam ecquid beneficii collatio excommunicato facta teneat, respondet valere quidem, *quoad consensum, non autem quoad ius acquisitum, quia nunquam acquirit ius illius per acceptationem donec absoluatur.*

Septimum, *An excommunicatio quæ beneficio iam acquisito superuenit, collationem eius reddat irritam.*

Nequaquam, primo, quia de eo nulla fit in Pontificum decretis mentio.

Secundo est hæreticus excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata in Bulla cœnæ, sed hic beneficia aut bona iam possessa eiuratione fidei Catholicæ, ac professione hæresis ipso facto non amittit, possessionis enim habet dominium non alienationis, inquit Sotus *in lib. de iustit. & iure q. 6. art. 6. solut. 2* & *Cod. de rebus restituend. q.* 1. fateturq; Medina hæreticum ob delictum rerum suarum amittere dominium, & ius alienandi, illas tamen retinere posse, nec occupandas à Principibus esse, antequam ab Ecclesiastico iudice lata sententia fuerit.

Equidem cum formalis nulla sit beneficium inter & hæresim oppositio, si per istam, est illius inanis ac nulla collatio, effectum hunc à lege canonica manare est necesse, sed in toto canonum volumine, talem reperire aliquam non est facile: ergo nec per hæresim, quæ beneficii collatione sit posterior, inanem hanc reddi, nullamque. Verum enim (inquies) si possessori suo beneficium non adimit hęresis, etiamne ius ei fructuum non impeditum relinquit ac liberum?

Nequaquam, vt ita sentiam, facit hæc ratio, quod fructus, præstiti sit officii merces, atque stipendium, sed hæreticus non facit officium: ergo nec meretur è beneficio percipere fructum vllum.

quid si excommunicatus sit quidem, non autem hæreticus.

Quæstionem explicabit vnica distinctio, aut per eum stat quo minus redeat cum Deo Ecclesiaque in gratiam, aut non. Si primum, non est æquum ex beneficio ad eum rei familiari sustinendæ deriuari aliqua commoda, aut ei Ecclesiæ nomine cuius est hostis, aliquid tribui. Si secundum, his vt ante frui, illosque colligere libere poterit. Quia fructuum priuatio, eorumque per Ecclesiæ mandatum substractio, pœna est contumaciæ, at cum ab ea absolui satagit, cum in id, qua potest animi contentione incumbit, vt eius se nexibus Ecclesiæ benignitate expediat, non est contumax, non Ecclesiæ iussis ac voluntatibus immorigerus: ergo nec beneficiū quod possidet, obuentionibus diurnis ac annuis indignus.

Octauum, *An Episcopus dispensare possit in ætate requisita lege Ecclesiæ ad beneficia.*

Donatus beneficio, cui sacer aliquis ordo, ex consuetudine, iure, aut fundatione est annexus, is, vt est dictum antea, ea natus ætate esse debet quam sacer is ordo exigit, vt qui beneficio ab Antistite donatus, illum infra annum recipiat, alioqui nihil agit, ex dictis antea, Ab hac ergo solui lege, per Episcopum an quis possit, hic quæritur.

Et fuere olim, qui sunt opinati, ei licere super ætate quam præscribunt Pontific. Romani, gratiam quandoque facere, etiam in curatis Sacerdotiis, modo causa quædam magna, Reipublicæ Christianæ vtilis, aut huic vel illi plebi necessaria, id postulet.

Primo, quia cum hæc duo coeunt, dispensandi in Pōtif. ac Conciliorum decretis, facultatem iure communi competere Episcopis: veterum est Canonistarum opinio, cuius Rossiniacus *lib. 3. de re sacerdotali tit.* 2. meminit. Equidem est in *can. tali coniugio 17. causa 1. q. 7.* ex incesto generatos coitu Ecclesiasticis insigniri posse ordinibus, *quando eos aut maxima Ecclesiæ vtilitas vel necessitas postulat, vel euidens meritorum prærogatiua commendat*, additque Leo Papa I. in *epist. 87. alias 85. ad Episcopos Africæ cap.* 1. non esse facile in eum seueritatis Pontificiæ conuertendos aculeos, qui è Laïco factus est Episcopus, quod causæ esse possint non paucæ, eæque æquitatis plenissimæ, cur id interdum tolerari debeat.

Secundo, cum sit Episcopus sacrorum Princeps, commissæ sibi plebis rector ac Pater, potest in sua Diœcesi omnia, quæ Pontifex in tota Ecclesia, dummodo hæc iste iuris sui esse, hoc est, de Episcoporum subducta potestate, sibiq; reseruata noluerit. At nusquam Pontifex dispensandi in ætate licentiam ademit Episcopis: ergo, &c.

Mea tamen est opinio Episcopum nulli in Parochiali Ecclesia, dignitate, aut personatu, cui animarum procuratio incumbit, quacunque ex causa ætatis veniam dare posse.

Quia cum dispensatio iurisdictionis sit actio, eam concedere his duntaxat est licitum, quibus est aliqua in auctorem legis, cuius obligatio per dispeesationem adimitur, auctoritas,

atque

at quæ ætatem Parochi spectant sunt hæc à Concilio aut Pontifice sancita, quibus subesse Episcopum, non præesse est certum: ergo cum ipsi nihil in hoc genere iuris, nihil indulgentiæ aut faciendæ gratiæ peculiariter sit attributum, sequitur eum, nihil hac in re, aduersus ea, quæ à Concil. aut Pontif. sunt statuta, decernere posse.

In his consequendis tamen, quibus ex vi, naturaue sacerdotiorum nulla est animarum adiuncta curatio, ei qui ætatis suæ annum vigesimum absoluerit, ætatis gratiam Episcopum facere posse, Bonifac. VIII. decretalis 1. *de ætate & qualitate in 6.* his perscripta verbis loquitur. *Permittimus vt Episcopi cum ijs qui annum 20. compleuerint, quod dignitates, vel personatus, quibus animarum cura non imminet, valeant obtinere, possint (si aliud canonicum non obstat impedimentum) libere dispensare.* Quod in eum accipi sensum debet vt huius faciendæ gratiæ, causa subsit & ratio aliqua probabilis, nulla si extiterit, facta per eos legis solutio, vel nulla statim fiet, aut postea in irritum cõcidet. Ratio est, quod ex iuris interpretatione tacita, menteque, in solutione canonum facienda per Episcopum, semper subintelligatur hæc conditio, si *causa legitima adsit.*

Argumentis pro parte opposita allatis Respondendum, in citatis canonibus, nullam Episcoporum mentionem fieri, nec proinde ex iis validum sumi argumentum vllum posse potestatis, qua ad dispensandum in ætate ad Parochiam necessaria polleant.

Secundi distinguenda est minor, aut enim in ea fit ademptæ potestatis per legem specialem & expressam mentio, aut tacitam. Si primum, est concedenda, neganda si alterum, est enim curiæ Romanæ stylus, legis instar, at cui non est cognitum, super ætate, eiusque obtinenda gratia, sanctam Sedem consuli non Episcopos?

Deinde cum exceptio in non exceptis firmet regulam, & in *cap. nuper 29. de sentent. excommunic.* fiat mentio tantum excommunicationis, cuius absolutionem, *cum sibi specialiter conditor canonis non reseruauit eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi*, cæterarum absolutionem aliis ademptam voluit.

QVÆSTIO IX.

An Homicida & Concubinarij ad Ecclesiæ beneficia sint idonei.

DE Homicidis sententia pridẽ est à Pontif. dicta in decret. *accedens 23. de accusat.* quam calculo quoque suo confirmarunt Patres in Trident. *sess. 14. cap. 7. de reformat.* cum negant, iis, quando voluntate sua homicidium perpetrarunt, *etiamsi crimen id nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri posse,* quod ipsum quoque confirmat hæc ratio. Est homicida irregularis, *can. si quis viduam 8. dist. 50.* Trident. supra Parisius consil. 126. & clarissimè Gregor. IX. in *cap. postulastis finali de tempor. ordinat.* at est irregularis vt à sacris remouendus aris, ita & à beneficiis, ergo & homicida.

Non est his tamen ante sententiam ipso iure & facto priuatus, sed priuandus, docet hanc opinionem Flaminius *lib. de resignat. 7. qu. 1. num. 29.* Zabarella in *Clement. 1. de reuocat. num. 17.* Quia quod homicida sit beneficii incapax, est pœna: at hæc nulli est subeunda necessario ante sententiam, nisi id se velle, iudex per hæc verba indicaret. *In conscientia ipso facto, ante omnem sententiam iudicis declaratoriam.*

Verùm enim (inquies) si est homicida beneficiis priuandus, & non ipso facto his priuatus, ea haud dubiè retinere, sine nouo Superioris consensu, eaque regere poterit, ac verò etiam resignare, quandiu is ad quem sunt deuoluta, non repugnabit.

Omnino, sic enim Flamin. ac Ioan. Andr. in *cap. quanto de translat. Episc.*

Ratio est, quod de re sua arbitrari ac statuere quisque potest vt lubet, dummodo sine culpa. At est homicida beneficij sui verus possessor ac legitimus, quandiu ergo eo non priuabitur per sententiam, in eiusdem erit potestate, de illo disponere vt lubebit.

Quod si casu homicidium erit admissum, eo quod ad illud præcauendum sufficiens adhibita diligentia non fuit, & ita homicidium sit occultum, cum eius auctore, dispensare causa cognita Episc. poterit Trident. *sess. 24. cap. 7.* & quidem vt in susceptis ordinibus ministret, ac beneficium, quo priuandus erat, sibi retineat ac seruet, aliaque si videbitur, acquirat.

De Cõcubinariis quatuor habeo dicere. Primum, eos iure, ad Ecclesiæ beneficia non esse inhabiles, aloqui iis priuari possent, illico ac de hoc crimine conuicti forent, quod est falsum.

Secundum legibus Francię, Concubinarios publicos, à perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum, trium mensium spatio esse ipso facto suspensos, Concord. in *rubr. de publ. concubinar.*

Tertium, si moniti concubinam non dimiserint, vel aliam assumpserint, eos omnibus beneficiis suis priuandos esse.

Quartum, eosdem quoque ad omnes honores, beneficia atque dignitates esse inhabiles; *vsquequo cum eis per Superiores suos post ipsarum Concubinarum dimissionem manifestamque vitæ emendationem fuerit dispensatum*, Concordata in *Rubr. de publ. concubin. Quod si post dispensationem recidiuo vomitu ad huiusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicuius dispensationis præterquam Papalis, ad prædicta prorsus inhabiles existant.*

Extra Galliam, alia est ineunda ratio, nam quibus in Regionibus receptum est Trident. Concubinarij tertio moneri debent, & si post primam monitionem modum suæ libidini non faciunt, tertia parte fructuum, obuentionum, ac prouentuum beneficiorum suorum quorumcumque, & pensionum ipso facto sunt priuati, quæ fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi applicati debebût. Quod si perseuerantes in eo delicto, secundæ monitioni similiter non paruerint, non tantum fructus omnes ac prouentus suorum beneficiorum eo ipso amittunt, sed etiam à beneficiorum ipsorum administratione quoad Ordinarius arbitrabitur, suspendendi erunt, ac si cum hac suspensione Concubinam domi suæ seruauerint, aut aliam super induxerint, beneficiis omnibus, pensionibus, dignitatibus spoliandi erunt, censendique inhabiles, & *indigni quibuscunque honoribus, dignitatibus, officijs in posterum sunt reddendi, donec post manifestam vitæ emendationem, ab eorum superioribus, cum ijs ex causa visum fuerit dispensandum*, Trident. *sess. 25. cap. 15.*

De illegitimis nihil attinet dicere, cum eos constet ad omnia beneficia esse inhabiles, etiam simplicia, de duplicibus ambigendi locus est nullus, cum Inuoc. III. in *decret. innotuit* 20. *de elect.* cuiusdam ex non legitimo orti concubitu, ad Vigoriensem Episcopat. electi, electionem improbet. De simplicibus item res est clara, nam cum sint irregulares, vt habet canon Vrbani primus *dist. 56.* non possunt ad ordines promoueri, nec consequenter beneficia adipisci, ad quorum functionem sacer ordo est necessarius, Vgolin. *de irregul. cap. 44. parag. 1. num. 5.* Thesaurus à *par. prax. verbo illegitimus cap. 2.* Dispensare tamen cum iis Papa potest ad omnia etiam curata, Episcopus autem ad simplicia, & minores ordines, Simplicium autem nomine, an Canonicatus quoque intelligi debeant, dubitatum, video. Affirmatiua Corasio placuit

A Archidiac. item *in cap. 1. de filijs Presbyt.* Gregor. Tholos. *cap. 25. de benef.* Laym. *de benef. cap. 14. num. 3.*

Negantem sunt amplexi Rebuff. *tit. de disp.* supra defectu natalium *num. 12.* Less. *lib. 2. de iustitia tract. de benef.* Quia vbi Trident. est receptum, singulis canonicatibus suus est assignatus ordo sacer, ad quem tamen Episcopus dispensare non potest: ergo nec ad canonicatus. Ad dignitates autem personatus, & curata beneficia nullomodo *extra de filijs presbyter. cap. extremo.*

B Similiter non dispensat, quando beneficium, quod illegitimus dari sibi postulat, est in ea Ecclesia, in qua Pater eius est Decanus, Præfectus, aut Parochus *cap. præsentium 3. & cap. cum decorem 15. extra de filijs Presbyt. Cum indecorum sit, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministret, in quo vnigenitus Dei filius æterno patri pro salute humani generis victimatur*, Innoc. III. *in cap. 15. de filijs Presbyter.*

Secundo dispensare item Episcopis cum illegitimo non licet, quando ab eius parente
C Clerico, in fauorem eius facta est reciproca resignatio, vt alter alterius beneficium consequatur Trident. *sess. 25. cap. 15.*

Tertio, nec dispensare Episcopo est licitum, cum illegitimo ad beneficia, quando est statutum iuratum, ac à Papa approbatum & firmatum, quod Ecclesiæ talis, alius quam qui est legitimus, beneficia non reget, Sylu. in *verbo beneficium q. 9.* quia in tali statuto solus Papa dispensat.

Quarto, non dispensat Episcopus, cum illud ipsum beneficium dari sibi illegitimus po-
D stulat, quod Pater eius proxime possedit, *extra de filijs presbyteror. cap. 18.* causa non est alia, quam ne videantur bona Ecclesiæ hæreditaria: quare inter hunc, & illum, interesse debet aliquis medius *cap. 1. & 2. de filijs Presbyt.* habetque hæc constitutio locum in filiis Clericorum naturalibus, id est qui ante Clericatum ex fornicatione sunt nati Garcias *par. 7. cap. 3. num. 15.* non item eius opinione ac Laym. in nepotibus, ex Clericorum filiis tam legitimè quam illegitime procreatis, quod est contra Rebuff. *in tract. de dispensat. super defectu natalium num. 17. & praxim regni*, Maynardus auctor.

E Mihi tamen sententia prior absolutè videtur probabilior, quod appellatione filiorum in materia odiosa ac pœnali, non comprehendantur nepotes, vt docent Couar. 2. *lib. resolut. cap. 8.* Laym. supra.

An autem dispensatus ad minores ab Episcopo, eo ipso dispensatus censeatur ad beneficium simplex, vel dispensatus à Papa ad sacros, censeatur esse dispensatus ad curatum, auctores disputant.

In partem affirmantem abeunt Henriqu. *lib.*

lib. 14. de irreg. cap. 8. num. 10. & alij apud Azor. *to. 2. lib. 6. cap.* 3. *q.* 4. Sed eius oppositam sunt amplexi cæteri Azor. loco citato, Auila *par. 7. disp. 3. dub.* 6. Garcias *par. 1. de benef. cap. 6. num.* 72. Thesaurus supra nominatus, quibus accedo hoc maximè nomine, quod irregularitas censeatur tantum auferri quoad expressa.

Deinde quod in concessione generali nunquam id censeatur esse comprehensum, quod concedens exclusisset, si id ei tum in mentem venisset, cuiusmodi esse curata beneficia quis non videt? cum degenerem, ac natalibus infamem, præesse cæteris cum potestate non deceat, ne quod non cupit, ab iis cũ admonebitur officij, audiat, turpe esse nec ferendum, vt qui parentibus libidine ac luxu infamibus est natus, eos arguat, quorum est vita tam suis quam maiorum meritis ac virtute, commendabilis.

Quid? quod ad Curata, maior quam ad simplicia capacitas sit necessaria? *cap. cum in illis de præbend. in* 6. quod contumeliæ ac probri, in his qui præsunt, omnis sit tollenda occasio, quod non facit Episcopus, cum qui ex incesto ortus est coitu, ad aliorum regimen admouet. Dispensatus ergo ad sacros ordines spurius, animarum curæ ideo præesse non potest, non item vi talis dispensationis fieri canonicus in Ecclesia Cathedrali, quia cum quis ad beneficium à Pontif. dispensatur, eo nomine Ecclesiæ Cathedralis canonicatus minime comprehendi, habet Bonifac. VIII. *in cap. quamuis 4 de præbend. in* 6. nec item dignitatum est capax, secundum Layman. *tract. 2. cap. 14. lib. 4. num.* 4. quia dignitas & beneficium curatum æquiparantur inter se *cap. dudum 2. de elect.* aduertitque cum eodem Garcias, praxim curiæ Romanæ esse vt cum illegitimus dispensetur ad omnia beneficia præterquam ad dignitates & Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ.

QVÆSTIO X.

Quinam ad aliqua tantum Beneficia, iure Canonico sint inhabiles.

PRimò, Loco ponendi sunt *intrusi*, non sunt hi tamen ad aliud beneficium inhabiles, quam ratione cuius dicuntur intrusi, Rebuff. *lib. 2 prax. regula de subrogandis collitigantib. num.* 26. habeturque expresse in *cap. si compromissarius 37. de elect. in* 6. cum dicitur, eum qui in Ecclesiam aliquam peccat, indignum videri, qui in ea beneficium obtineat, quod in intrusum cadit, huiusque culpæ, cum beneficium impetratur à Pontifice, hoc est, intrusionis, mentionem in literis eius impetratoriis faciendam esse; habet Felinus

A in *cap. postulasti de rescriptis*, aliter eius impetrationem fore nullam.

Secundo, Sunt Simoniaci ad id beneficium inhabiles, quod sibi acquisiuere dato pretio, maximè in iis partibus, in quibus Bulla Pij V. de anno 1566. est recepta, in ea enim habetur, Simoniacum ad omnia prorsus beneficia, illudque præcipuè, circa quod admissa fuit Simonia inhabilem esse, sed hanc pœnam, non nisi post condemnatoriam Iudicis sententiam locum habere: scripsere Nauar. *consil. 42. de Simon.* Suar. *de relig. to. 1. lib. 4. tract. vltimo, cap.* 58. *num.* 11. Reginald. *to. 2. lib. 23. num.* 183.
B Tanner. *to. 3. disp. 5. q. 8. num.* 97. Thesaurus *par. 2. prax. verb. Simonia cap. 3. nu.* 7. Emman. Sa *ver. Simon. num.* 9.

Ratio est, quod à verbis, quibus in sciscenda lege Pontifex vtitur, eius intellectus ac notio pendeat, sed hæc habet Pij V. constitutio *Quicunque crimen Simoniacæ prauitatis commisisse conuictus fuerit*, quæ ad iudicem, eiusque in examinando ac diiudicando crimine diligentiam, respectum habent, pœnas ergo à Pio V. decretas, Simoniacus non incurret, nisi de Simoniaca labe à iudice conuictus
C erit.

Idem dicendum de confidentiario, qui etsi ad omnia beneficia ante possessa, & acquisita per Simoniam, sit per constitutionẽ Papæ inhabilis, non est tamen hæc pœna de earum numero, quæ ante sententiam obligant, secundum Less. *cap. 35. num. 147. de Simon.* Regin. *lib. 23. num. 183. &* 188. *in fine*, Suar. *supra cap. 43.* Azor. *to. 3. lib. 12. cap. 10. qu. 4. & cap 21. q. 12.*

Ratio est, quod Pontifex se quidem beneficiis priuare Simoniacum dicat, vtrum au-
D tem facto ipso, & non expectata sententia, non exprimit: ergo cum in pœnis pars sit suauior sequenda, reiicienda durior, qualis est haud dubiè, quæ Simoniaco beneficia omnia adimit ante sententiam, ea relicta, amplectenda erit pars altera, quæ iudicis sententiam postulat, Simoniacum beneficiis tam ante Simoniam tibi possessis, quam eo, in quo est hæc commissa, priuantis.

Tertio, Illata Episcopo iniuria, inferentem beneficiis priuat, quæ in eius sunt Diœcesi, Clem. *prima si quis de pœnis*, transitque hæc
E pœna ad cooperantes auxilio, ope, consilio, *A Feudis*, inquit Pontifex, *locationibus, officiis, & beneficiis spiritalibus, siue temporalibus qua ab Ecclesia, cui sic offensus præest Episcopus, obtinet, cadat hoc ipso, & ad eandem Ecclesiam reuertantur liberè.*

Quarto sæcularis est ad beneficia regularia inhabilis, regularis è contra ad sæcularia, *Clement. ne in agro 1. de statu Monachor. parag. cæterum prioratus, cap. cum de beneficio 5. de prabend. in* 6. Trident. *sess. 14. cap.* 10. nec dispensare in hoc impedimento alteri est con-

cessum quam Papæ *cap. nullus religiosus de elect. in 6.* quia cum Clemens loco proxime citato Pontificia sua lege regulares Prioratus sæculari conferri posse neget, in ea dispensare, præterquam ei soli, alteri nulli est licitum.

Cum Religioso tamen, vt beneficio Curato præsit, is cui ille vt superiori suo obsequitur, dispensat, maxime si id Episcopus approbet, nec sit qui Parœciæ ad fidelium bonū est præponendus, de Regularium familia quos nos Mendicantes dicimus, his enim in vrbibus aut pagis Parochos agere sine necessitate, ac Romani Pontific. facultate, non licet Rebuff. *in Concord. rubr. de collat.*

QVÆSTIO XI.

Ad Beneficia singula ætas quæ necessaria.

DE hac materia tractant Sylu. *verbo ætas parag. 2. ver. 4. & ver. beneficium 3. qu. 1.* Petr. Gregor. *lib. 17. cap. 6. & tract. de benef. cap. 37.* Salon. 22. *q. 63.* Coras. *par. 3. cap.* Rebuff. *de pacific. possess. in 4. limit. num. 74. & in praxi lib. 2. tit. de dispens.* ratione ætat. eorum exemplo, quæ cuique beneficio consequendo, iure tam antiquo, quam nouo, ætas postuletur, explicatum eo.

Dico ergo primò, *Beneficium simplex sæculare, etiam Canonicatum, ætatem septennio maiorem, in his prærequirere, qui ad illud aspirant, sibique ab Episcopo, aut Collatore ordinario conferri ambiunt:* Glossa *in cap. super inordinata de præbend.* vbi cum aliis, canonicum (& idem est de quolibet beneficiario simplici) iure nouo & antiquo esse negat, nisi qui annum quartum decimum ætatis attigerit, Trident. *sessione 23. cap. 6.* qua in ætate etsi Pontifex dispenset, dispensato tamen suffragari in Capitulo non licebit, iure nouo Tridentini antequam in Subdiaconorum numerum sit suis meritis aut Episcopi benigna erga se voluntate cooptatus.

Dixi *nisi 14. sit annorum*: nam etsi sit hæc ætas ad beneficia idonea, ratione tamen ordinis, & habilitatis quam Concil. exigit, sæpe exigitur maior ætas, & quidem si Canonicum ex designatione facta per Episcop. aut fundatione, Subdiaconum esse oporteat, non erit hic eo nomine ac magistratu dignus, qui annum 21. non attigerit, quia intra annum à collato sibi canonicatu hoc cum initiari ordine est necesse. At ad Subdiaconatum admitti annis 22. inchoatis minor non solet, Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 20. num.* 110. ergo, &c.

Quod de canonicatu est dictum, trahi debet ad Officia, Personatus Dignitates vel præbendas quibus certi ordines sunt annexi, ad hos enim, nisi se intra annum promouendos, iusto impedimento cessante curauerint, his

A auctoritate publica si exuantur, queri se læsos esse honeste non poterunt.

Ad ætatem, adiiciendæ sunt & qualitates aliæ, sine quibus, beneficia ritè ac legitimè possideri non posse, vera est, certaque Doctorum opinio, de quibus. priusquam dicam.

Notandum est, qualitatem idem nobis esse ac notam, conditionem, seu prærogatiuam honoris, qua eum esse ornatum conuenit, qui eius est beneficij cupidus, quod illam, vt valide ei conferatur, exigit.

Notandum 2. quædam esse beneficia Sa-
B cerdotalia, ita dicta, quod ex fundatione, aut consuetudine dari alteri, quam Sacerdoti nequeant, iam ergo

Dico etsi iure antiquo Episcopus esse posset qui Subdiaconi partes ac munera agebat in Dei Ecclesia Innocent. III. *in cap. à multis 9. de ætate & qual. ordinandor.* si id ei erat vtile, & Metropolitani vel Romani Pontif. consensus accederet, *id ibid.* hoc tamen tempore extra Galliam ad eum euehi magistratum nemini est permissum, ante expletum ætatis annum trigesimum, *dist. 78. can. Presbyter. pe-*
C *nult. distinct. 77. can. Episcopus 6. ne per ætatem, (quod aliquoties euenit) aliquo errore culpetur.* Decreuit idem Agath. 1. *cap. 17.* dehinc idem sancitum in Arelat. 3. *can. 1.* Aurel. 3. *can. 6* Turon. 3. *can. 12.* Nouissimè est id confirmatum in Trid. *sess. 22. ca. 2. de refor.* à quo annos 5. de ea ætate detractos constat, quam in Presbytero postulasse Iustinianum, Nouella 123. est certum, consecrari autem ab adepto Episcopatu intra tres menses si neglexerit, ad *fructuum perceptorum restitutionem tenebitur*, decreto Concil. *sess. 23. cap. 2.*

D Dico secundò, *Archipresbyter esse olim nullus poterat nisi qui Sacerdos, nec in Ecclesia Cathedrali Archidiaconus, nisi qui Diaconus, institui poterat,* Conc. Pictau. *can. decreuit, & cap. de ætate & qualitate ordinandor. 1.* his verbis: *Qui Archidiaconatus tenent, Diaconi fiant, qui Archipresbyteratus, Presbyteri, aut amittant honorem*: modo autem hoc est iure nouo Concilij, si Archidiacono animarum cura suberit, annum ætatis 25. attigisse debebit, Trident. *sess. 24. cap. 12.* sin minus 22. idem ibid.

Decanus, & Præpositus, & si qui alij curam habent animarum, his præfici beneficiis ne-
E queunt à quibus cum isto nomine, honoris prærogatiuam eo significatam habent, Decanus (inquam) & Præpositus, annorum esse debent quinque supra viginti, saltem qui sint inchoati, *cap. cum in cunctis 7. de elect. parag. inferiora*, Rebuff. *de pacific. num. 182.* Cardinal. *in Clement. generalem de elect.*

Et quanquam personæ factum nullum ordinem priscis maiorum sæculis exigerent, cum personatus, pueris nondum annos 14. egressis darentur in Ecclesia, vt Alexand. III. decretalis quæ incipit *Indecorum 3. de ætate & qualitate*

qualitate ordinandorum, indicat in ea enim Canniariens. Episcop. admonet ne personatum Ecclesiæ, ulli intra annos 14. constituto concedat, eius ergo Alexandri testimonio capax futurus videtur, qui eum excesserit aut attigerit, modo autem *ad dignitates, & personatus quibus animarum cura nulla subest, Clerici alioquin idonei, & 22. annis non minores assciti debent*, Trident. *sess. 24. cap. 12. non aly.* Quod si eorum beneficiis onera sint aliqua annexa, quæ sustineri à non ordinatis nequeant, *iusto impedimento cessante, infra annum ordines recipere requisitos debebunt, alioqui pœnas incurrent iuxta constitutionem Concily Vienn* Trident. *sess 22. cap 4.*

Sunt hæ vero tres numero, prima, quod vocem in capitulo canonicam quandiu ordine ad officij sui functionem necessario carebunt, nullam habeant *Clem. 1. vt ij qui, de ætate & qualitate.*

Secunda, vt iis, distributionum quæ præsentibus dantur, pars dimidia subtrahatur.

Tertio, quod pœnis coerceri omnibus valeant, *quæ contra tales, promoueri ad ordines recusantes statuuntur in iure*, Clement. citata *parag. vltimo.*

Dico tertio, *Beneficia tam sæcularia, quam regularia, quæ curam animarum habent, non nisi nato annis 25. inchoatis, posse iure tam nouo quàm antiquo conferri.*

Statuit id Alexand. III. *in cap. cum in cunctis 7. de elect.* decreuit idem Bonifac. VIII. de Parœcia *in cap. commissa 35. de elect. in 6.* decreti sunt hæc verba. *Si infra dictum tempus, non fueris rationabili causa cessante promotus, tibi Ecclesia ipsa, quæ dicti statuti auctoritate, iam priuatus existis nullatenus ea vice tibi poterit iterato conferri*, tamen Gregor. eius nominis X. in *cap. licet canon 14. de elect. in 6.* Parochum antequam collato sibi beneficio excidat, admoneri de officio, nexuque, quo canonibus astringitur, Sacerdotio intra annum ab eo sibi collato affici. Secundo eius collationem inanem fore, ac sine viribus, si intra memoratum tempus, non se faciat ad sacerdotium promoueri, verum enim, id non nisi de priuatione, quæ sententiam postulat, capi debet.

Primò, quia etsi Parochus qui intra tempus canonibus præstitutum non est promotus, *Ecclesia sibi commissa nulla etiam præmissa monitione sit præsentis constitutionis auctoritate priuatus*, vt loquitur Gregor. *in cap. licet canon citato*, non tamen inde conficitur, sententiam criminis admissi declaratoriam, iurisque, quo est Parochus, dicta Parœcia priuatus, executoriam non requiri.

Secundo, quia canon Parochum remoueri à commissi sibi gregis regimine imperat. *Si præfixo*, inquit, *à canonibus tempore, non fuerit* A *in Presbyterum ordinatus, à regiminis eiusdem remoueatur officio, & aly conferatur*, quas voces, cum ad iudicem dirigi constet, eius quoque in dicenda sententia, eaque exequenda potestatem exigi, nemo nõ videt, vt sic cura, Parœciaque, Parochus excidat, qui sacerdos non est factus cum deberet. Dictum est ergo verissimè, illi non nisi post sententiam, eamque executoriam, quam vnica minimum de recipiendo Presbyterio stato tempore monitio præcesserit, Parochia necessario abeundum esse, id quod colligere cuique B promptum est ac facile, his verbis: *Cum autem assumptus fuerit*, inquit canon, *ad Parœcialis Ecclesiæ regimen & reliqui admoniti non fuerint, præfixo à canonibus tempore in Presbyteros ordinati, & ab isto remoueantur officio & alijs conferantur, qui velint & possint illud conuenienter explere*, similia habet *can. licet canon 14. de elect in 6. Quodque talis*, inquit Gregor. X. ibi, *ad regimen assumptus huiusmodi, si monitus, non fuerit præfixo à canonibus tempore in Presbyterum ordinatus, à regiminis huiusmodi amoueatur officio, & aly conferatur*, in vtroque C enim canone monitionis fit mentio, & vox est in ambobus, quæ ad iudicem directa, sententiam ab eo ferendam denotat: quare eam exigi, antequam beneficium adimatur Parocho, qui non est factus Sacerdos tempore per canones præstituto, tenet Roffigniacus *de re Sacerdot. lib. 3. tit. 2.*

Habet tamen opposita sententia suos auctores, nempe ante omnem sententiam vacare Parochiam, si ordo ad eam necessarius intra annum non suscipiatur, quia cum sit collatio hypothetica, conditione suo tempore non posita resoluitur, fitque inanis ac sine viribus.

D At enim (inquies) in *cap. licet canon 14. de elect. in 6* dicitur iure priuatus.

Omninò, sed ijs verbis nõ significatur aliud quàm ius ei ad Parochiam sublatum esse per canones, & non possessionem, quæ cum non nisi per executoriam sententiam perdatur, proferri debet à iudice.

Priotatuum, quos Conuentuales nominant, eadem est quæ Parœciarum ratio: nam si Priori cura regendarum mentium incumbit, si Sacramentorum administratio, propria E est ac peculiaris eius functio, non erit ad eam prouinciam rite obeundam idoneus, nisi 25. ætatis suæ annum inchoauerit, *cap. cum in cunctis 7. de elect.* Sin autem ad id ministerium aliena vtitur opera, quia eum nihil est necesse, ex superiorum voluntate, aut Fundatoris in illo versari, satis erit eum implesse annum 20. Ita Clem 5. in Clem. 1. *de statu Monachorum parag. cæterùm. Prioratus*, inquit, *conuentuales, alicui nisi annum 25. attigerit, aly vero curam animarum habentes, etsi cura ipsa per seculares, habeat Presbyteros exerceri, cuiquam,*

nisi vigesimum annum peregerit, conferri nequeant aut committi, Rebuff. *de pacif. poss. num.* 181. & 52.

De Abbatum ætate, quia nihil nominatim ac præcisè statuêre canones, quod dicam non habeo, nisi quod iisdem, cum sunt regulares, legibus eos ac statutis teneri sit probabile, quibus Priores ac Parochos, hosque vltra annum à die susceptæ Parochiæ, Sacerdotium in duobus casibus protogare posse.

Primus est, cum studiorum causa versantur in Academia, Nauar. *cap.* 25. *num.* 117. Sylu. *verbo Beneficium q.* 2. quod cum erit, intra annum, quo eos oportebat Sacerdotes fieri, ordinari debebunt in Subdiaconos, secus ipso iure, suis sunt Ecclesiis priuati, sicut etiam cum septennio studiorum expleto, intra annum non promouentur ad Sacerdotium.

Secundus casus in quo Parochus vltra annum contra ius cõmune Sacerdotium differre potest, est cum iusto aliquo tenetur impedimento, ne id faciat *cap. licet canon* 14. *de elect. in* 6. quale foret, si Episcopus electum per concursum, intra annum ordinare nollet, quia præscripta per Concil. interstitia, vim habere in sua Diœcesi, ac vt Ecclesia præcipit, vult seruari ab omnibus sine discrimine, est enim hæc negatio, ex parte Parochi electi, causa sufficiens non recipiendi Presbyterij cum deberet.

Quæ tamen de Parochi ordinatione sunt dicta exceptionem patiuntur in Gallia, nam vt habent Du Clos *in annotat. ad Flamin. lib.* 1. *de resignat. q.* 1. *num.* 20. Rebuff. *de non promotis intra annum num.* 45. & 46. licet Parœco sacrum Presbyterij ordinem differre ad biennium, causa est, quod non teneatur Parochus Sacerdos esse canonica lege, nisi post annum à pacifica beneficij sui possessione computandum, *cap. commissa* 35. *de electione in* 6. At legibus regni nemo pro possessore pacifico est habendus, qui anno, integro rem non possedit sine turbis ac litibus; ergo ad annum iure communi concessum pacificæ possessionis, datur & alius in Gallia, ante quem Parochus non tenebitur promoueri Papon. *lib.* 3. *art.* 15. *arrest. de la faute & necessité de promouendo*, Adrian. Iacquelotius expositionis beneficiariæ *num.* 40. Fabricius de *beneficiis duplicib. & simplicib. litera* O.

Tunc autem censenda est possessio pacifica, quando super ea, nulla est contentio, lis nulla aut controuersia iuris vel facti in iudicio, vel extra, de æquitate ac iustitia tituli beneficij, contra possessorem mota, Parisius *lib.* 3. *de resign. q.* 1. *num.* 130. *à fine ergo anni pacificæ possessionis, computari incipit annus promotionis*, Du Clos *supra*.

Quod ratio, quod æquitas, quod Pontificum decreta à Parochis exigant, ne vltra annum à pacifica beneficij possessione, quod sunt adepti, promoueri differant, postulatum olim video ab Abbatibus, ac Prioribus conuentualibus, in Comitiis Blesensibus *art.* 9. pœna iis proposita qui intra duos annos non parerent, priuationis beneficiorum quæ possidebant, ac restitutionis fructuum perceptorum, patet ex his verbis: *Les Abbez & Prieurs conuentuels seront tenus se faire promouuoir à l'Ordre de Prestrise dedans vn an apres leur prouision, sinon qu'ils eussent sur ce obtenu dispense, & neantmoins ou dedans deux ans ensuiuans ils ne se feroient promouuoir audit Ordre, seront les Benefices par eux tenus declarez vacans & impetrables*: non est hæc tamen Regis Henrici laudanda sanctio, recepta vnquam, aut si fuit, certe per non vsum exoleuit hoc tempore, cũ sint pauci aut verius prope nulli, Priores ac Abbates Commendatarij in Gallia, qui obsequantur huic legi, quod non existiment ea se teneri, iudicato Parisiensis Curiæ, à qua pronunciatum sciunt in causa cuiusdam prioratus, dependentis ab Abbatia S. Merantij apud Pictones, Brod. teste ad *Louetum sub litera B. art.* 4. in easdem Abbates angustias cogendos non videri, quibus Parochos.

Equidem cum non nisi de Parochis eorumque Ecclesiis, Pontifices loquantur in *cap. licet canon* 14. *in cap. commissa* 35. *de elect. in* 6. sintque odia restringenda, verbaque legis quæ pœnam inferi, intelligenda propriè, quæ de illis ibi statuuntur, non sunt ad Abbatias extendenda: ita expresse Rebuff. *de regia ad prælaturas nominatione parag. Monasterijs versu* 23. *annorum. Quamuis*, inquit, *de iure requireretur quod Abbas esset Sacerdos, tamen hodie consuetudo se habet in contrarium*, quæ valet vt notat Præpositus *can. accedens dist.* 50. hæc ille, sunt his quam simillima quæ scripsit idem in praxi *tract. de non promouendo*.

QVÆSTIO XI.

De qualitate quam Beneficium ex fundatione sua postulat, quid censendum?

PRima Assertio, *Quando qualitas à iure exigitur aut statutis Ecclesiæ in qua est beneficium, non est necesse eius possessorem illa instructum esse cum ei prouidetur, sufficit si eam intra annum ab eius collatione habeat*: Ita Nauar. *consil. de preb.* 8. Laym. *lib.* 4 *tract.* 2. *par.* 5. *cap.* 14. *num.* 2. Candid. *disquis.* 18. *art.* 3. *dub.* 3. sententiæ huius auctor Clem. *in Clement.* 2. *de ætate & qualit. ordinandor.* quam à Trident approbatam, & renouatam constat *sess* 22. *cap* 4. cũ omnibus qui portiones habent, præbendas aut officia, quibus varia sũt annexa onera, imperat, vt iusto impedimento cessante infra annum

ordines requisitos suscipiant: non est ergo necesse beneficiariū cū beneficiū recipit, eo ordine præditum esse quē exigit: ergo nec qualitate quā postulat. Itaque si fundatio Capellæ habeat, vt is cui amodo possidenda dabitur, sit Sacerdos, benigne id erit interpretandum, ac Clementinæ conformiter, nempe vt ea sit ætate in quâ intra breue tempus, voluntati fundatoris fatisfaciat, Laym. supra, Zechius de Rep. Christiana *n.* 4. in quo à Mandatariis beneficiariis differunt: nam cum illis de præbenda proxime vacatura prouideri Papa imperat, hoc nomine Sacerdotalem intelligi prohibet, nisi mandatarius eius sit ætatis, in qua illum ad Sacerdotium euchi non repugnet, quo tempore beneficium vacat, Guymierius ad rubricam *de collation. parag. quod si quis*, & ita capacitatem mandatarij ad beneficia pro quibus à Papa commendatur, Episcopo spectandam esse à die datæ rescripti, non autem à vacatione beneficij.

B

Assertio secunda, ***Quando fundator, in eo cui prouideatur de beneficio, qualitatem postulat, vt Sacerdotium, v. c. actu & non potentia tantum, & quidem cum eo rigore, vt collationem aliter, & alteri factam quam qui ea est actu ornatus, velit esse irritam, eius defectus facit illam in conscientia inualidam ante omnem sententiam.***

C

Quia donatio hypothetica hypothesi non existente cum qua fit, est nulla. At fundatio beneficii ea lege vt quisquis illo fruetur, his sit insignitus dotibus, quæ in eo postulantur, donatio quædam est, eaque hypothetica, & quidam quasi contractus inter Ecclesiam & fundatorem: ergo qualitatis defectus, absentiaque, collationis eidem factæ irritatio est quàm certissima. Ita Æneas Sylvius *ep.* 370. ad Decan. Vormaciens. se ideo repulsam passum esse Canonicatus in Vangionib. ait quod homo Italus cū Germanica Vāgio cum Ecclesiæ cōstitutione, eiusmodi beneficiis exclusus esset, hortaturque Theobald. comitem Bernard. in *epist.* 271. ne beneficia quorum fundator erat iis mandari fineret qui non essent his qualitatibus animique fulti dotibus, quas ipse primitus, vt eorum fundator ac parens indixisset.

D

Assertio tertia, ***Etsi collatio beneficij facta destituto qualitatibus, quas eius fundationi annexas fundator voluit, sit in conscientia valida, quando in ea non dicitur quod aliter facta sit irrita, in foro tamen externo censeri potest subreptitia, proindeque irritanda.***

E

Quia defectus conditionis contractui appositæ illum non irritat, nisi id dicatur expresse: ergo nec collationem, quia cum fundator voluntatem suam circa conditiones in collatione beneficii seruandas exprimere debeat, erit eius expressionis omissio, tacita quædam beneficii cōcessio facta beneficiario, eas non habenti, quare voluntas fundatoris collationem iniquam facit, non irritam.

Secunda probatur, facta Beneficii collatio homini non qualificato, subreptitia censeri debet secundū Trident. *sess. vltima cap.* 5. quia est iniusta, & contra fundatoris intentionem. At censere aliquid subreptitium ad Iudicem pertinet in foro externo præsidentem, vt notat Nauar. *Enchirid.* 25. *num.* 110. *notab.* 6. & in *cap. fin. de Vsuris*.

QVÆSTIO XII.

Quanta esse debeat scientia Beneficiarij, vt valide & in conscientia beneficium sibi datum seruare possit?

Scientia aliqua excultum esse oportere beneficiarium, nemo negatum ibit, qui meminerit, illiteratum gradus in Ecclesia inter Clericos incapacem esse, per *canonem* 1. & 3. *dist.* 55. & *cap. finale de ætate in decretalib.* & *cap. eam te* 4. *eiusd. tituli*.

Quanta autem esse hæc præcise debeat, non constat, dici tamen vniuerse hoc potest, collationem ei factam qui sit omnino illiteratus esse irritam, & huiusmodi inhabilitatem esse indispensabilem, quia de iure naturæ ac diuino est, vt quis aliquo saltem modo obeat quæ sunt sui status, & officii, Diu. Thom. 1. 2. *q.* 72. *art.* 2. facta autem collatio modice literato, sed non sufficienter non est irrita, etsi sit iniusta, vt colligitur ex *cap. nisi de renunc. parag. pro defectu*.

Prima Assertio, ***Tanta est in beneficiario iure naturali ac Canonico scientia necessaria, quanta opus est ad functionem officij, propter quod beneficium illi est commissum.***

Ita Doctores in *cap. cum in cunctis de electione*, & Trident. *sess.* 24 *cap.* 12.

Probatur, Exponere se periculo peccati mortalis est mortale: at illi se obiicit qui præstat officium absque earum notitia rerum, sine quibus benè non potest ac honestè fieri, quæ enim quis ignorat, facere hęc nisi casu, hoc est imprudenter ac temere quî potest? Dei ministros ignaros, literarumque nescientes esse non posse, declarant illa verba Oseæ 4. *quia scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi*, eos sane Gelasius, pereque ac corpore vitiatos à sacris Ordinibus repellit, *dist.* 36. *can. illiteratos*, cuius exemplum secuti sunt & alii Pontifices, vt videre est in *cap. nisi cum pridem de renunciat. cap. cum ex eo de elect.* Concil. Toletan. 8 *can.* 8. Trident *sess.* 21. *cap.* 6. Honorio III. *in cap. quamuis* 15. *de ætate & qualitate*, vbi quia *contra Deum est, & canonicas sanctiones scientiæ defectum in Episcopo tolerare*, cum à Pontificalis officii executione,

& administratione Ecclesiæ suæ amouet, at quæ Episcopi, eadem quoque est per proportionem, cuiuslibet alterius beneficiarii ratio, cum ignorantem quæ eum facere oporteat, omittere sit facile, aut secus quam decet, exequi.

Secunda Assertio, *Ad beneficium simplex, cui præter horarum, onus nullum est adiunctum, sufficitque quod is cui datur legere, ac scribere nouerit.* quia obteneri cum simplici tonsura potest ac recipi. At tonsura, datur scienti tantum legere & scribere, Trident. *sessione 23. capite 4.*

Secundo, vt quis sacro Presbyterij ordine initiari valeat, eoque defungi in Ecclesia, satis est Nauarro teste *cap. 25. num. 133.* quod legere nouerit & cantare, quæ sunt ad functionē sui ministerij necessaria, quod expresse de religiosis habet Marchinus *tract. 1. de Sacra. ordin. par. 5. ca. 1. n. 9.* quia cum in aliorum societate viuant, spes est eos scientiā cum temporetantam assecuturos, quanta explendis religionis suæ muniis est opus, maxime autem, & ante omnia, cum litabunt, intentionem ab iis adhibendam esse Ecclesiæ, quæ est, ponendi Christi corpus sub speciebus, sed beneficium simplex, ab omni est alia obligatione, quam orandi, litandique liberum: ergo eiusmodi, quod cum sola legendi, scribendique scientia, recipi possit, ac seruari.

Tertia Assertio, *Parocho ea non sunt ignoranda, quæ ad pœnitenciæ ac Sacramentorum administrationem legitimam faciunt*, Nauarrus *cap. 25. Enchiridij nu. 133.*

Quia in eorum inscientia, partes suas explere nequit, nec facere officium, vti necesse est, ad suum, ac subditorum commodum. Ergo cum beneficium detur ob officium *cap. finali de rescriptis*, si hoc implere nescit, nec illud retinere poterit.

Confirm. Qui ad Presbyteratus ordinem assumuntur, digni censeri debent eo magistratu, si norint quæ *ad docendum populum ea quæ scire omnibus necessarium est, ad salutem ac ad administranda Sacramenta, diligenti examine præcedente*, Trident. *sessione 23. cap. 14.* ergo & Parochi.

Quarta Assertio, *Et si collatio beneficij illiterato facta, forte sit valida, eo tamen priuari potest & si in eius possessione relinquitur, eo abstinere debet, aut necessariam ad illud scientiam quærere.*

Prima pars probatur, Enimuero in *cap. qualiter 17. de electione*, Electio illiterati irritanda esse dicitur, ergo non est irrita, ergo valida.

Idem habetur in *cap. quamuis multa 15. de ætate & qualitate.* Vbi Honorius tertius, Calinensem Episcopum, ait esse amouendum à Pontificalis officij executione, & ab administratione eiusdem Ecclesiæ: quod rudis esset, bonarumque expers artium. Erat ergo vere eius Ecclesiæ Episcopus antequam ea priuatus esset.

Secunda pars est Doctorum maxime Nauarri in *Enchiridio 25. num. 133.* Patetque ex dictis primā assertione, nec enim retineri id potest quod seruatum nunquam abest à culpa, tale est beneficium respectu illiterati, probatur Minor, Non laboranti stipendia exigere aut operæ mercedem suæ non licet, quemadmodum nec retinere sine culpa. Obuentio beneficij fructusque, merces est diligentiæ, in procuratione rei sacræ adhibitæ, cuius tamen est illiteratus incapax, vt patet, cum ad officij præstationem honestam ac laudabilem, necessaria sit cognitio: ergo, &c.

Duo tamen sunt casus in quibus non est ab illiterato beneficium dimittendum necessariò.

Primus est, si sit spes, breui eius consequendæ scientiæ, quæ ad beneficij administrationem est necessaria, Nauar. *cap. 25. numero 133.*

Secundus, si Episcopus, cum eo dispenset substituendo ei Vicarium, qui administret beneficium, Tridentini *sessione 21. capite 6.* est hæc sanctio. *Quia illiterati & imperiti Parochialium Ecclesiarum rectores sacris minus apti sunt officiis, Episcopi eisdem illiteratis & imperitis si alias honesta vita sint, Coadiutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare possunt.*

In Gallia tamen ius est quoad hæc, à communi distinctum, nam Parœciæ in vrbibus muratis dari non debent, nisi magistris in Theologia, aut qui saltem triennio ei operam dederint: vel iuri Canonico, aut ciuili: aut sint Doctores in artibus Concord. *rubr. de collationib. §. statuimus 2.* Præbenda verò Theologalis non nisi magistro in Theologia, Licentiato, aut Baccalaureo formato, qui per decennium in vniuersitate Regni approbata studuerit, Concord. *rubr. de collationibus §. 1.* Episcopus autem alius esse non deberet quam qui de doctrina publicum in vniuersitate priuilegiata testimonium, magisterii gradum lauream que consequendo, retulit.

Quæstio, In qualitatibus ad beneficia necessariis quid sit seruandum, vt eorum, sit in foro ciuili collatio valida.

Quod eorum fundator ac auctor seruari lege sua voluit, à qua ne suffraganti Collegio nec conferenti Episcopo abire licet, sine culpa operisque nullitate, si Rufæo credimus de *regal. priuilegio 40.* & Probo *q. 27. eiusd. tractatus.* Ita in Canonicorum Lugdunensium referri albū, iisque accenseri nemo potest, nisi quem nobilitas, à quarta retro stirpe euocata decorat, vt Martinus V. & Clemens VII. literis bullatis posteritati restatum voluere,

quas

quas pro lege in iudiciis ciuilibus ſequendas eſſe, ſtatuere Reges literis ſuis patentibus anno 1533. & anno 1547. approbatis, ac receptis in Auguſtiori conſiliorum camera.

Secundo in deſignatas Eccleſiæ Cœnomanenſis præbendas quatuor, aſciſci nemo poteſt niſi qui ſacro Presbyterij ordine eſt affectus. Quod ab Epiſcopo, Capituloque, inſtitutæ ſint olim, vt ſuppleſent ſuppleantque in præſenti quod per canonicorum abſentiam diuino decedit cultui, vel (quod in ſpeciem videtur verius) vt illorum loco, Deo laudes occinant, horas ſtato tempore in choro decurrant, miſſas quot diebus ſolennes ac ſtatas in maiori altari canant, quorum vltimum quia facere ſoli ſacerdotes poſſunt, à Benedicto XIII. pro duabus de illis præbendis, quarum facta eſt paulo ante mentio, ea qualitas expreſſe poſtulatur, ſicut & ab Eugenio IV. circa annum 1436. pro duabus aliis Benedicti ſunt hæc verba: *Ordinamus*, quod dictæ, *ſemipræbenda per aliquos obtineri non poſſint, niſi in dicto ſacerdotio conſtituti exiſtant, & quod ipſarum præbendarum collatio, & inſtitutio ad Cœnomanenſem Epiſcopum, & ad Capitulum pertineat præſentatio.*

Tertio Theologalis præbenda non niſi Doctori Theologo, aut Licentiato vel Baccalaureo in Theologia tradi debet Concordata *titulo de callationibus §.1.*

quarto ſtatuto Martini V. edito ad annum 1437. ſpeciales annonæ duodecim, ſeu præbendæ Sacelli, S. Piati apud Carnutum, non ſunt tribuendæ aliis quam aſcriptis choro dicti loci Clericis, ſacriſque cantoribus.

Quod ſecutus in iudicando Senatus anno 1563. ab earum poſſeſſione excluſos voluit reſignatarios duos, à Papa per ceſſionem Reſignantium in eorundem ſauorem prouiſos ſubſtitutis in illorum locum, ex familia dicti ſacelli, cantoribus totidem.

Et quoniam multum intereſt Eccleſiæ, eſſe in ea qui chori ac modulorum curam gerant, dum interim maiores Presbyteri, maioribus ipſi miniſteriis diſtinentur; Sanxit Martinus V. Pontifex, ne ſemipræbendæ Andiũ, ac cuiuſlibet alterius Eccleſiæ Gallicanæ Vicariæ perpetuæ, petitionibus ſcholarium (quos graduatos ſimplices, ac nominatos graduatos appellant) aut candidatorum aulæ Romanæ paterent, ſed ſolis conferrentur Clericis, quos à puero, ſiue neceſſitas, ſiue pietas addixiſſet Symphoniæ, aut cantui ex Ritualibus libris formando.

Sic enim qui tum in præſulis tiara conſpicuus, viſebatur Martinus V. in bullato ſuo diplomate. *Quod Vicariæ perpetuæ inſtituta in Metropolitanis Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, in regno Franciæ, & delphinatu Vienenſi conſiſtentibus, quibus incumbit onus officij diuini, nec non Capellaniæ, quarum cuiuſlibet* A *fructus, decem librarum Turonenſium, valorem annuum non excedunt, ex nunc vt antea, non cadant in gratiis expectatiuis, nec ſub aliqua reſeruatione comprehendantur, aut vſurpentur à ſcholaribus vniuerſitatum ſed per locorum ordinarios, & alios ad quos ipſarum collatio pertinet liberè conferantur.* Datum Auenione 21. Auguſti anno 1428.

Quinto, ad Abbatias & Prioratus conuentuales nominati nequeunt, niſi qui ſunt eiuſdem ordinis Concord. *de Regia ad prælaturas* B *nominatione parag. Monaſterijs*, ſic enim ibi. *Sed idem Rex, illorum occurrente vacatione religioſum eiuſdem ordinis in ætate 23. annorum ad minus conſtitutum nominare teneatur.*

Sexto, Regularia non niſi Regularibus, ſæcularia ſæcularibus ſunt debita *concordata ibidem §. volumus verbo & inſuper.*

Septimo, Parochiales Eccleſiæ, muratarum vrbium, vt eſt dictum, ſunt affectæ Baccalaureis in Theologia, magiſtris artium, aut his qui triennio dedere operam Theologiæ, aut iuri tam Canonico quam ciuili Concord. *rub. de collat. parag. ſtatuimus* 2. cuiuſmodi ſi C nullus exiſtat, enimuero conferri tum idoneo poterunt. Secus facta collatio in nihilum recidet has ſi Parochias ſorte graduatus aliquis cum atteſtatione ſui ſtudij per triennium, eaque inſinuata ab ordinario poſtulet, Papon. *lib. 2. titulo 5. arreſto 6.* cui collationi non graduato factæ, vires ex pacifica poſſeſſione triẽnali accedere poſſe, Maynardus negat *lib. 1. cap. 56.*

Octauo, Nemini niſi Gallo Epiſcopales infulæ poſſunt tribui, nemini niſi qui in regno ſit natus, Canonicatus, aut beneficium demãdari vllum poteſt decreto, Caroli VIII. D de an. 1431. de quo Graſſalius *li. 1. Regaliæ iure 15.* Petrus Guenois *collationum lib. 1. titulo 7.* extatque conſimile Henrici III. de an. 1579. ordinationum quæ ſunt in Bleſenſibus comitiis editæ *ar. 4.* intereſt enim Regis regnique, beneficia, ac quæ iis adhærent emolumenta multa & grandia popularibus ſuis ac ſubditis ſeruari ac tradi, non alienigenis.

Secundò, Regiæ pars non eſt modica prouidentiæ, vt quàm poteſt ſtudioſè, ac ſtrenuè, Rèx incumbat, in curam Reipublicæ At ad eam pertinet, alienæ, id eſt, externo- E rum principum aduerſum ſe potentiæ, aditus omnes obſtruere, quam tamen oporteret creſcere, ſi cuilibet de ſuis promiſcue, beneficia, Eccleſiæque in Regno magiſteria capeſſere fas eſſet: Quid enim facilius quam tum eorum opera, domeſtica Regnique negotia, quæ ignorari, & cum ſunt cognita ſilentio premi eſt neceſſe, manare ad exteros? quod eſt prudentiæ in principe, eiuſque ſubditis, qua poſſunt arte, ſolertiaque, impedire.

Quid? quod cum incolis, alienigenæ ſæpe non conueniant, quod vt moribus, ita animis

ac voluntatibus à se mutuo dissentiunt, rixis inter eos, iurgiisque frequens erit locus? vt est in *lege in Ecclesiis, Codice de Episcopis & Clericis*. Quare sunt illi, vt est in *can. nullus inuitis 13. dist. sexagesima primæ*, reprobandi, qui de alienis Ecclesiis beneficiarios aduocant, *habeat vnusquisque fructum militiæ suæ in Ecclesia, in qua suam per omnia officia transegit ætatem. Nec emeritis in suis Ecclesiis Clericis, peregrini & extranei, & qui ante ignorati sunt, ad exclusionem eorum, qui bene de suorum ciuium merentur testimonio, præponantur dist. 61. can. nec è meritis 12.* Ita non sine causa ad beneficia admoueri Gallica, maximè alicuius nominis nemo potest, nisi qui in Regno natus, aut Regis beneficio in naturales sit accensus, sicque est in Canonicatuum & Prælaturarum qualitatibus, adnumeranda naturalitas, quod est contra priscæ Ecclesiæ priscos mores, decretaque Innocent. III. Enimuero cum ad eum fama publica, literæque detulissent multorũ, Patriarchã à Constantinopolitanis Ecclesiis, Clericos omnes prætequã Venetos, excludere Cardinalibus S. Marcelli & sanctæ Susannæ in mandatis dedit eundem vt monerent *vt viros literatos, & alias idoneos, vndecunque originem ducerent, in prædictis Ecclesiis, & maxime in maiori instituere non postponeret, quod in omni gente qui facit iustitiam acceptus est Deo: de institutionibus cap. ad decorem 5.* & vndecumque aliqui *venerint, gratia diuina vacati, dum laudabiliter exequantur officium sui ordinis, ex superabundanti requiritur suæ notio nationis cap. cum deputati 16. de iudiciis.*

Dixi *canonicatuum*, quo nomine beneficia cætera volo intelligi, non Melitenses Præceptorias, quas iure communi ac Gallico, exteris commendari posse tradunt Rebuffus *3. parte praxis titulo de rescriptis num. 9.* Fabricius *de præceptoriis num. 18.* quod & in Antonianis seruari solitum scribit *num. 57. eiusdem tituli*, quod mihi non modo dubium, sed apertè falsum videtur, coniectura non impobabili, cum Henrici III. decreto quod ordinationis Blesensis *art. 4.* comprehensum ipse voluit, ad beneficia regni quælibet de quorum sunt numero sunt Præceptoriæ Antonianæ alienigenis aditus non pateat, *N'entendons que cy-apres aucun puisse estre pourueu d'Archeueschez, Eueschez, ny Abbayes de chef d'Ordre, soit par mort, Resignation ou autrement, qu'il ne soit originaire François, nonobstant quelque dispense ou clause derogatoire au contraire qu'il puisse obtenir de nous, à laquelle ne voulons qu'on ayt aucun esgard.*

At hæc vt beneficiis præfici Gallicis nisi Gallus, citra dispensationẽ Principis, eius voluntate ac decreto nemo potest: ita nec Episcopo aut Prælatis, subrogare sibi in procuratione mentiũ, examine litium, iudicio reorum, diiu-

A dicatione causarum. Vicarium, aut Officialem est permissum, alibi quam in regno natum, Choppinus de *sacra politia lib. 1. titulo 6. n. 10.* fuit eius moris auctor Henricus II. ann. 1554. confirmator Henricus III. anno 1579. approbator Senatus Parisiensis cum an. 1571. Ariostum Italum à Cardinali Ferrariensi institutum in Lugdunensem Vicarium sententia sua, ab eo Vicariatu remouendum censuit, Bugnon. in *commentariis ad ordinat. Blesenses ca. 23.* Frerotius ad Guenois *lib. 5. collat. ordinat. tit 3. parag. 44.*

B Decimo, Etsi ad Episcopatus euehi per Pontificem Rege postulante mendicantes possint, vt est in *concordatis titulo de regia nominatione ad Prælaturas*, non tamen ad canonicatus & dignitates Cathedralis aut Collegiatæ Ecclesiæ. Sanxit id Carolus VIII. eiusque decreta in omnibus regni Prouinciis quo ad Canonicatus, dignitates, & officia Ecclesiastica vim habent, nam Patœciis eos admoueri, posse statuit, quando id multorum publica, aut communis salus Regni exigit vt in iis locis vbi grassatur hæresis, ad cuius victoriã eruditione ipsi sua qua præstant sæcularibus, C aut certè præstare debent, momentum conferunt non modicum. Itaque iusta tum Papæ cum illis dispensandi causa suppetet, vt è Cœnobiis egressi ad earum Regimen curamque, veniãt, & ita de statu vitæ humilis & abiectæ deiecti, ad sublimem & per honorificam Canonicorũ euehantur. Id è re cõmuni Ecclesiæ ac mendicantium esse cum Rex Carolus non crederet, eo illos aspirare ac recipi vetuit anno 1443. his verbis: *A possessione beneficiorum Curatorum, Canonicatuum, Dignitatum, Episcopali duntaxat excepta, mendicantes expellatis, seu expelli faciatis*, Guenois *lib. 5. titulo 8.* D

Nec est tacendum tamen quod quæ qualitas ad beneficium per canones aut statuta exigitur, eam inesse beneficiario non sit necesse dum voluntate Papæ aut Ordinarij, beneficio præficitur, sufficit si illam intra annum assequatur, Nauar. teste *Conc. 8. ne præb. n.* hancque fori Gallici, Romanæque curiæ praxim esse adnotarunt de Romana quidem Cardinales controuersiis Concilij diiudicandis præ- E positi *ad cap. 11. & 18 sess. 24.* Concil. cuius auctor primus extitisse dicitur Clemens V. in *Clement. 2. de ætate & qualitate ordinandor.* quã à Trid. approbatam renouatamque constat *sess 22. cap. 4.* quum omnibus qui portiones, præbendas, aut officia in Ecclesiis habent, quibus varia sunt annexa opera, pro auctoritate imperat, vt iusto impedimento cessante infra annum ordines recipiant requisitos, quam moderationem admittere Galliam Ruzæus *in priuilegio iuris regaliæ 49.* Probus *q. 27. dicti tract. num. 6. asserunt*, proindeque

qualitates

qualitates Sacerdotio adiectas ad amussim, & in specifica sua forma in ea seruari oportere, quo nomine Diu. Bernard. in *epistol. 271.* Comitem Theobaldum sacrarum ædium fundatorem in Campania est hortatus, ne alios Ecclesiis præfici, aut beneficia mandari sineret, quam qui essent iis præditi qualitatibus, animique dotibus, quas ipsi primitus Ecclesiarum conditores indixissent.

Enimuero est donatio hypothetica, hypothesi non existente nulla: at fundatio beneficij ea lege, vt quisquis eo fruetur illis sit insignitus muneribus, quæ in ea postulantur, donatio quædam est, eaque hypothetica, & quidam quasi contractus inter Ecclesiam & fundatorem, ergo qualitatis in beneficiario per fundatorem requisitæ absentia, collationis eidem factæ, certa est irritatio, ita Aneas Sylu. *epist. 170. ad Decanum Vuormatiensem*, repulsam se ideo Canonicatus in Vangionibus passum scribit, quod Italus Germanica Vangionum Ecclesiæ constitutione, iis excluderetur Sacerdotiis, recentique memoria iudicatum esse in Parisiensi Curia, hoc est anno *1605.* Loüetus ait, in arrestis *litera B. verbo Beneficium art. 4.* præbendam, quam Sacerdotalem esse ac Sacerdoti dari fundator voluit, ei tantum conferri posse quem Presbyterij character ac nota, verè cum ei administranda traditur afficit, absque vlla potestatis consideratione, sacerdotij intra annum recipiendi,

Extra hunc casum sufficeret, inquit, Bleyan. *tract. vltimo litera B. ad margin. prouisum de beneficio curato, eius esse ætatis vt intra annum promoueri possit*, cum *ei cui prouideri mandatur de præbenda, Sacerdotalis præbenda conferri non possit, si nondum in tali ætate existat, quod possit ad Sacerdotium promoueri cap. et cui 29. de præb. in 6.*

Vndecimò, ita sunt Ecclesiæ sancti Germani Altisiodorensis ad Lutetiam semipræbendæ quædam, statuto Capituli quod Martini V. codicillis est confirmatum, affectæ habituatis in ea Ecclesia, vt eas, sacellaque quæ inibi sunt fundata adipisci, beneficii nomine ac titulo nemo queat, nisi qui ab ineunte ætate, diuino eius templi ministerio, mancipatus fuerit.

Duodecimò, non alii in Abbates Monasteriorum, quæ casæ Benedicti reformationem sunt amplexa, eligi possunt ac debent, quam qui sunt in eo ordine tria vota professi solenniter, quod eorum sanctum ac laudabile institutum, ea lege approbandum sibi credidere Christianissimi Reges, vt intra sex menses, ab electione sui in Præsules, de re tota certiores se facerent, ab eoque qui tùm Rex esset, approbari peterent.

Est & hoc seruari in regno solitum, vt nemo sit Ecclesia Cathedrali dignitatis capax, qui non sit canonicus Rebuff. in Concord. *ad rubricam forma mandari versu contrariis.*

Decimo tertio, quod de semipræbendis templi S. Germani paulo ante est dictum, dici similiter oportet, de quibusdam Senonensis Ecclesiæ, quas non nisi eiusdem choro à teneris vnguiculis inseruientibus, sacri canonicorum sodalitii lege, conuentisque, conferri posse aiunt, qui de eius Ecclesiæ moribus scripsere.

Decimo quarto, statuto ordinis meraque in sodales suos indulgentia ac gratia, decretum video, ne quæ Rhodiorum Equitum beneficia sunt propria, sæculari Clerico, aut alterius ordinis professo administrāda dentur. Id sanxit Frater Claudius de la Sangle Ordinis Magister in hunc modum. *Omnia beneficia Ecclesiastica nostri Ordinis quorum collatio aut præsentatio ad nostrum ordinem pertinet, nullis conferantur, aut nulli ad ea præsententur, nisi sint fratres ipsum ordinem professi.*

Statutum idem in Antoniano ordine à Sixto IV, Pōtifice, an. *1477.* fuitq; eius constitutio anno sequenti magna omnium fratrum voluntate in maioribus ordinis comitiis, promulgata ac recepta in hanc formam. *Beneficia Religionis quibus imminet cura animarum non conferantur nisi expresse professis, & constitutis in legitima ætate qua possint intra annum promoueri, alia vero beneficia simplicia non dentur nisi expressè professis.*

Decimo quintò, Cantores, Capellani, & qui Capellæ regiæ Clerici nuncupantur, sunt à Carolo IX. anno *1572.* donati eo iure, vt regii muneris Sacerdotia vacantia quæuis, etiam Regaliorum iure impetranda, prærogatiua honoris non vulgari, præ cæteris obtinerent cum peterent, & quoniam metuendum erat, ne si Canonici omnes, aut certe pars eorum maior, cantoribus, aulæque ministris constaret, Ecclesiæ breui se Canonicis vacuas, religio autem Diuorū cultu destitutā se gemeret, quod maiore anni parte in aula eiusdem ministros, vt cantores regios, eiusque Capellanos versari oporteat, sapientissime decreuit Senatus ne Collegia Canonicorum, quæ 12. tantum Collegis constarent, plures duobus aulæ ministros sibi ascriberent, minor si foret numerus, vnum duntaxat, si autem illa *12.* aut *24.* numerum excederent, quatuor nō plures ex aula ad se trāsmissos, in canonicos ac fratres reciperent. Est ergo eiusmodi affectio, qualitatis instar in beneficio, ratione cuius cum vacat, aulico illud postulanti, negari non debet, sicut nec præceptoriæ Antonianæ, ac Melitenses, ei qui per vota est sua ascriptus ordini, quod eiusmodi hominum generi sint per Pontificem ac generalē magistrum affectæ, nec proinde, qualitatem hanc non habenti, conferendæ, sic enim sanxit Xistus eius nominis quartus ann *1477.*

Beneficia, inquit, *Religionis quibus imminet cura animarum, non conferantur nisi expressè professis, & constitutis in legitima ætate quo possint intra annum promoueri, alia vero beneficia minora, nisi expressè professis non dentur, & quod nullus plura obtinere possit in Religione sine dispensatione.* Hæc ille, quæ quod erat in quæstione, clarissimè indicant, Ordinis Antoniani regularia Sacerdotia, peculiari eius lege, solis Antonianæ familiæ Cœnobitis tribui, proindeque cum vacant non extraneo, sed eorum alicui à Magistro ordinis præbenda esse.

QVÆSTIO XIII.

Praxis fori Gallici circa ætatem, & scientiam quæ ad Sacerdotia possidenda requiritur in Gallia.

IVre communi ad Episcopatum aspirare nemo potest qui annis 30. sit minor, *cap. cum in cunctis 7. de elect.* quod à Trident. Patrum memoria renouatum constat. Statutum idem in Concil. Agathensi, vt refertur, *distin. 77. can. Episcopus 6.* Cum in Gallia Leonis X. benignitate sit satis attigisse ann. 27. fides fit à Concord. *rubr. de regia ad prælatur. nominat. parag. 1.* vbi est his verbis: *Occurrente vacatione Rex Franciæ pro tempore existens, vnum grauem magistrum seu licentiatum in Theologia, aut in vtroque seu altero iurium Doctorem aut licentiatum in Vniuersitate famosa, & in 27. ætatis suæ ad minus constitutum, & alias idoneum intra sex menses nominare teneatur.* An autem eum expletum esse oporteat, Doctores disputant, pro affirmante est, quod in Concord dicatur, quod *ad minus in eo constitutum esse debeat*, ex quo opinionis huius auctores inferunt illum exactum esse debere.

Iis assentior qui aiunt sufficere si sit inchoatus, Du Clos in *Annotatio. ad lib. 7. q. 20. num. 16.* Dayma & Rebuff. in Concord. *verbo constitutum de regia ad prælat. nominat.* quia qui eum est ingressus, verè in eo est constitutus, quemadmodum qui illum exegit, dici non potest in illo adhuc versari, sed in 28.

Ad id quod afferebatur, ex Concordator. textu petitum, *ad minus* respondendum est, iis verbis significari, in Episcopum à Rege nominati non posse, qui 26. ætatis annum needum est egressus.

Dicendum 2. ea verba *ad minus* de eo quoque quam verissime capi posse, qui annum ætatis suæ 27. needum compleuit, quæ est Rebuffi opinio ad eum locum.

Monasteriis autem & prioratibus conuentualibus, & verè electiuis, Abbates ac priores præfici eiusdem Leonis humanitate ac indulgentia possunt, non maiores annis tribus ac viginti. *Occurrente Monasterij vacatione*, inquit ibid. Leo, *religiosum eiusdem ordinis in ætate 23. annorum ad minus constitutum infra simile tempus 6. mensium à die vacationis Monasteriorum & Prioratuum huiusmodi, computandorum, nobis & successoribus nostris per regem, &c.*

De beneficiis sine cura, ac quæ nos communi vocabulo simplicia appellamus quid censendum? Possideri ritè ac legitimè iure antiquo ac nouo, ante annum quartum & decimum, non posse, Trident. *sess. 23. cap. 6.* quod in Gallia non seruari gemimus, quod perquàm sit indecorum, eos Ecclesias *regere, qui non nouerunt gubernare seipsos, cũ ad Ecclesiarum regimen tales sint admittendæ personæ, quæ discretione præmineant, & morum fulgeant honestate*, quod in pueros non cadit, quales tamen admoueri beneficiis, quæ Episcopo mortuo vacant, praxis ipsa nos tegni docet

Et quidem olim cum esset aperta Regalia, beneficia simplicia pueris septennibus conferri à Rege solita tradunt Ruzæus *de iure regaliæ cap. 1.* & in *priuileg. 24. de iure regal.* P. Gregor. *de benefic. cap. 35. num. 5.* Fabric. *de benefic. duplicib. & tract. de benefic. Cathedr. Eccles. num. 59.* Florens. *in rubric. de elect.* Grassal. *lib. 2. regalior. cap. 1. speciali 5.* de Roffignac. *de re Sacerdotali lib. 3. titulo 2.* huncque tribunalium Franciæ morem esse, de huiusmodi beneficijs factam à Rege donationem septennibus pueris habere ratam, Loüetus ait in *arrest. verbo ætas 1.* Forgetus in *tract. regalia numero 18. & 19.*

Et quia inter beneficia, quæ sunt simplicia, & à Rege tempore Regaliæ septennibus pueris olim collata fuisse, rerum Galllicarum scriptores aiunt, Canonicatus ac præbendas contineri nemo ambigit, & h[illegible]quoque impuberibus pueris à Rege dari posse iure Regaliæ, auctores, asserunt & inter eos Rebuff. *de pacif. n. 179.* maximè si sunt in Collegiali, ac simplici Ecclesia, non item in Cathedrali, *Nam etsi*, (verba sunt Fabricii in *tract. de benefic. Cathedral. Eccl. Coll. & simpl. num. 18*) *fiat mentio de Canonico Cathedralis Ecclesiæ in pupillari ætate constituto, communi tamen vsu & Cancellaria Romana reg. 17. addo & Concilium sess. 23. cap. 6. effecere vt ante 14. annum nemo in Ecclesia Cathedrali canonicus esse possit, cum in aliis Ecclesiis sufficiat decennium, si Collegiata sit, & septennium si sit simplex & non curata, excessisse*, ex Gloss. *Prag. Sanct. in parag. censuit in verb. Cathedralibus.* Hæc ille, cui astipulantur Ruzæus in *priuil. 34* Grassal. *lib. 2. cap. 1 speciali 5.* Rebuff. *de pacif. num. 178.* his verbis: *fallit si à Rege conferatur iure regalia habenti 7. annos*, quamuis sit de earum præbendarum numero vna quæpiam, quæ sunt in Cathedrali Ecclesia

sia, eius sane in Gallia capaces videri duo dennes pueros cum vacat in regalia auctor est Fabric. loco ante cit. *nu. 41. lit. O. ad marg.* iuxta quam opinionem aut verius regni praxim, Senatores magni Concil. (vt loquuntur) anno 1599. præbendam in metropoli Normanniæ, hoc est Rothomagensi Ecclesia, puero impuberi, hoc est duodenni addixisse refert Forgetus in *tract. de regal. num. 28. & 29.* Quem ego morem vt canonicis oppositum legibus probare non audeo, ita nec reprehendere vt communem regni, ac receptum vsu immemorabili externi fori.

B Neque tamen tantundem in prioratu regulari simplici tempore Regaliæ Regi licet, quantum in Canonicatibus, cum enim ille non detur nisi expresse professo *cap. nullus de elect. in 6.* Clement. *ne in agro parag. sane de statu Monach.* nec vota profiteri iure nouo quis possit nisi post annum Nouitiatus, & 16. ætatis, Trident. sess. *25. c. 15.* non credo in iure esse regio, quempiam ad simile beneficium prouehere, quemadmodum nec ad aliud quodpiam simplex & seculare tempore regaliæ, anno decimo, multo minus septimo, sine C speciali Papæ priuilegio, saltem virtuali ac tacito, mea est, eaque vt puto verissima opinio, certe ante annos 14. canonicatum à Rege in Ecclesia Cathedrali vlli dari posse negat Rebuff. de *pacificis num. 178. & si ante hoc tempus aliqui adepti fuerint cum sint incapaces non iuuantur decreto de pacificis, ideo possunt molestari post triennium*, Glossa in *regul. Cancell.* 17. Rebuff. *loco citato.*

D Ad scientiam quod attinet, est hoc in primis certum, Parochias Galliæ quæ in ciuitatibus aut in villis muratis sunt sitæ, dari non posse nisi Magistris in Theologia, aut qui ei triennio saltem operam dederint, vel iuri canonico, aut ciuili, aut sint Doctores in artibus Concord. *rubric. de collationib. §. statuimus*, quare facta earum collatio alteri, quam *qualificato*, hoc est ea literatura prædito, qua inter cæteros præstare Doctores solent, censebitur nulla, si se forte postea quispiam iis conditionibus instructus offerat, qui Parochiam eius generis quo de agimus, quasi sibi iure Concordatorum debitam, conferri postulet, quia quæ contra legem fiunt pro infectis haberi E debent *lege non dubium Cod. de legib.* nosque prolixe in *tract. de contract.* speciatim autem Clem. VII. anno 11. *sui Pontificatus 8. Idus Augusti* cum de eiusmodi Parochiis, factas Clericis non qualificatis donationes, siue per viam resignationis simplicis, siue permutationis, vel alias quouis modo, nullas & inanes fore statuit, quod eius decretum confirmasse Paulum III. ac ita sentire eos oportere amodo, qui iudiciis exercendis præessent, refert ibi Rebuff. *versiculo Papa*, estque in Concordatis expresse. Ad Episcopū quod attinet, alius esse hic nō debet, quam qui de doctrina publicū in vniuersitate testimoniū, magister gradū lauream q; consequēdo retulit Cōcord. *rubrica de regia ad prælaturas nominat.* Dari similiter præbenda non potest, quam Theologalem nominant, nisi magistro in Theologia, Licentiato, aut Baccalaureo formato qui per decennium in vniuersitate regni approbata studuerit, Concord. *tit. de collat. parag. 1. statuimus*, inquit Leo ibi, *insuper quod ordinarius collator in vna quaque Cathedrali ac Metropolitana Ecclesia canonicatum & præbendam Theologalem inibi consistentem conferre teneatur vni magistro, aut Licentiato, aut Baccalaureo formato, qui per decennium in vniuersitate studij generalis priuilegiata studuerit.*

TRACTATVS PRÆCEDENTIS *Epitome, ex Canonibus Concilijs, ac Patrum Decretis.*

Indignis dari beneficia nequeunt sine crimine, *cap. graue nimis 29. de præbendis cap. inter dilectos 11. de excessib. prælator.* Non Laicis *cap. quamuis de decimis.*

Non regularia sæcularibus Clericis *cap. vltimo parag. præcipimus de statu Monachorum cap. inter quatuor 5. de religiosis domibus, cap. possessionis 10. de rebus Eccles. non alienandis.*

Nec pueris *cap. super 35. de præb. cap. inde eorum 3. de ætat. & qual. ordinan.* Non iis quibus beneficium aliquod iam est collatum, *cap. eam te 4. de ætate & qual. cap. quia nonnulli 3. de Cleric. non resident. cap. quia in tantum 5. cap. adhæc 13. cap. cum non 15. cap. cum iamdudum 18. cap. de multa 28. de præbend. in 6.* id tamen esse vt possit licite ac valide, dispensatio summi Pontificis efficit, *cap. multa 28. de præb. cap. final. ca. Ordinarij 3. parag. cæterum de officio ordinarij in 6.*

Rario est, quod vnum aliquem duabus præfici Ecclesiis, iuris sit humani, non diuini, aut naturalis primarij: ergo cum quæ sunt voluntate hominum, in publicum inuecta vsum, pro auctoritate abrogare Papa possit, eidem quoque, vt è Clericorum numero vnus aliquis, bina possidere simul sacerdotia valeat, concedere fas erit. Quod Gregor. eius nominis primum, fecisse cùm historiæ, tum eius ad diuersos datæ literæ significant, maximè *13. lib. 2. ep.* in qua vt patet Agnellū Ecclesiæ Tarracinensis Sacerdotē constituit, sic tamē vt Fundensis Ecclesiæ Pontifex esse non desineret, nec curā gubernationēq; eius prætermitteret, quia *ita*, inquit ibi Gregor. *fraternitatem tuam Tarracinensi Ecclesiæ præesse præcipimus, vt an-*

te dictæ Fundensis Ecclesiæ tibi iura, potestatemue nullo modo subtrahamus.

Non esset tamen eiusmodi dispensationi vis vlla, si dignitates, personatus, aut plura beneficia curam animarum habentia qui possident, intra tempus competens, superioris arbitrio statuendum, dispensationes suas non ostenderent. Tunc enim (inquit) Innoc. IV. in *ca. Ordinarij 3. de offic. ordinar. in 6. eiusmodi personatus dignitates, & beneficia, quæ sine dispensatione aliqua eo ipso illicitè detineri constabit, per eos ad quos eorum collatio pertinet, liberè personis idoneis conferri poterunt.* B

Secundo, dispensatio, si erit generalis, vel de alio defectu, ad pluralitatem beneficiorum non extenditur, decreto Bonifac. VIII. in *cap. 1. is qui de filijs presbyt. parag. vltimo*, vbi est his verbis: *Ille cum quo per sedem dispensatur eandem vt (præmisso non obstante defectu) valeat ad beneficium etsi curam animarum habeat promoueri: nequit prætextu dispensationis huiusmodi quam exorbitantem à iure, oportet velutì odiosam restringi, nisi vnicum beneficium obtinere.*

Tertio, non valet dispensatio à sede Apostol. obtenta, vt duo quispiam, aut plura beneficia curam animarum habentia recipere licite possit, ac retinere, tacito defectu natalium quem patitur, etsi per eandem sedem C antea cum eo dispensatum foret, *cum non sit verisimile sedem ipsam cum illo prædictum patiente defectum voluisse, si hoc fuisset expressum eidem, in pluralitate beneficiorum huiusmodi dispensare: quare talis dispensatio, velutì per subreptionem obtenta, nullius penitus est momenti*, Bonif. VIII. *de filijs Presbyter cap. 2.*

Quarto, non valet prædicta dispensatio, D quando impetrans, beneficium aliquod in impetrando subticuit *cap. non potest 21. de præb. in 6.* aut dispensatione super duobus habita, tertium adhuc obtinuit *cap. non potest cit. §. illud autem.*

Quinto, Cum est à Pontifice concessum alicui, ut cum beneficio quod possidet obtinere possit & aliud, *huiusmodi pluralitas debet solum ad duo beneficia sine cura restringi: quare prouisio facta contra præmissa, eo ipso viribus non subsistit cap. is tui 19. de præb. in 6.*

Sexto, cessat Papæ dispensatio super beneficiorum numero, cum eam valere tantum E voluit vsque ad beneplacitum suum, quia *tunc talis gratia, per eius obitum (per quem ipsius beneplacitum omnino extinguitur) eo ipso expirat, secus autem si vsque ad Apostolicæ sedis beneplacitum, gratia concedatur prædicta, tunc enim, quia sedes ipsa non moritur, durabit perpetuo, nisi à successore fuerit reuocata*, Bonifac. VIII *in ca. si gratiose 5. de rescript.* Beneficia ergo solis capacibus ac idoneis dari debent, *cap. graue nimis 29. de præb. cap. causam quæ 8. extra de electione cap. relatum 3. de concess. præbend.* Eius-

A modi sunt, qui scientia, morum grauitate, & virtutum excellunt amplitudine, his enim beneficiarum ornatum esse oportere animi dotibus habetur in *cap. eam te 4 de ætate & qualit. cap. cum in cunctis 7. cap. cum nobis olim extra de elect.*

Adhæc vt ex legitimo nati sint matrimonio, quotquot Ecclesiastica beneficia ambiūt, caput 7. *de elect. & cap. nisi cum pridē de elect.* exigit, quare spurios, Adulterinos, incestuosos & similes reprobant canonica iura *dist. 56. can. Cœnomanensem 13. & 14. sequenti cap. penult. & cap. extremo de filijs Presbyter*, ad ea tamen admitti per dispensationem Pontificiam aut Episcopi, modo ne sint hæc curata, aut duplicia habetur *dist. 56. can. quia simpliciter 14. ca. per venerabilē 13. qui filij sint legitimi Curata dixi*: nā qui legitimè non sūt nati, à personatibus, dignitatibus, ac beneficiis curam animarum habentibus, remoueri Greg. IX. imperat, *cap. nimis 18. de filijs Presbyteror.* nisi ea cum dispensatione sedis Apostolicæ habeant, maximè vero in eam recipi Ecclesiam in qua Pater canonicus fuit, aut quam rexit, vetat Innoc. eius nominis III. *in cap. ad abolendam 16. & cap. cum decorem 15. eiusd. tit. & si fuerit contra præsumptum, decernit non valere, qui vero tales canonicare præsumpserint, à suis beneficijs suspenduntur cap. ad abolendam citato.*

Ex dictis infertur primo, Non constituto in Clericorum ordine per tonsuram, beneficium dari non posse, quia ea quisquis est destitutus, beneficij necdum est capax, *cap. ex literis 6. extra de transactionib.*

Infertur 2. Irregulari beneficium cum cura, aut quod sacris tantum initiato ordinibus dari postulat, & ab eodem administrari, dari non posse saltem licite, quia cum sacra Clericorū obire ministeria sine culpa nequeat, ad hæc illum vocare, aut eadem exercendi materiam, ansamq; eidem dare, quid est aliud, quā ei lapsus peccatiq; causam dare? hoc vero vlli diuina licere lege quis putet? Quare cūm peccare, nulli vnquā sit in laude, nec proinde tolerabile, peccet autem irregularis, qui beneficiū cum cura, aut quod sacrorum executionem Ordinum postulat, à collatore recipit, ad illud dici nequit idoneus. Quæ est Nauar. opinio *in summa cap. 25. num. 133. & 27. num. 25.* Comitol. *lib. respons. 6. q. 64* Henriq. *lib. 14. cap. 2.* nam eum aiunt si Sacerdotium accipit Ecclesiasticum, mortiferi peccati reum esse, nec vllum habere beneficii titulum, ideoque in conscientia & ante omnem sententiam ei relinquendum esse, eo quod beneficium officii causa dari oporteat, vt est in *cap. vlt. de rescrip. in 6.* ergo qui huius est incapax, ad illud conferri nequit idoneus. At sunt irregulari propria Sacerdotum munera prohibita: ergo & beneficia, quæ talia munera obiri per eos à quibus possidentur, exigunt.

Est

Est hæc sententia probabilis, quia ferè omnium communis, ac recepta, deinde quia est naturæ irregularitatis valde consentanea ac conformis quippe quæ vt scribit Layman. *lib.1.tract.5.par.5.cap.1.num.3.* hominem ad iura Clericalia de nouo acquirenda reddat inhabilem, quam mihi tamen cum Butrio explananti decretalem Innoc. III. *cum nostris de concess. præb.* Suar. *disp.40.sect.2.nu.18. & 19.* non probari, ostendi cum de irreg. sermo foret. Primo, quia quædam sunt beneficia quæ non requirunt officium cui irregularis satisfacere nequeat, vt simplicia quæ præter pensum canonicarum precum à beneficiario nihil petunt. Deinde quia nunquam beneficii collatio censeri debet irrita ipso facto, sine iure expresso, quo Pontifex decernat irritum ac inane esse quicquid contra fiet vt est in *cap si soli 6. de concess. præb. in 6.* quale cũ nullũ in iure canonico extet, nõ est beneficii facta irregulari collatio irrita, sed irritanda, quod proinde resignare sponte non tenetur, si dispensato breui sit impetranda, sitque beneficium tale, quod officium non postulet, cui beneficiatus satisfacere per se non debeat, qua de re Laym. supra, & Coninch. *disp.18.dub.1.num.5.*

Infertur 3. Furi & vsurario, beneficia conferenda non esse, *cap. cum inter dilectos de excessib. prælatorum*, quia cum sint infames, moribus autem vitaque prælucere beneficiati sæcularibus debeant, non sunt fures & vsurarii præponendi Ecclesiæ, eiusque bonis ac beneficiis.

Infertur 4. Ab his hæreticos, eorumque fautores, receptatores, & credentes remouendos esse, vtpote qui sunt propter alienum à fide ingenium indigni, qui ad Ecclesiæ gubernacula cum Catholicis sedeant, à quibus religione, sensuque discrepant, sane ne id fiat, prohibetur in *cap. quicunque 2. §. hæretici de hæretic. in 6.*

Pari cum illis plectuntur pœna eorum liberi, vsque ad secundam generationem, *cap. citato, & cap. statutum 15. & cap. vnico parag. contra natos de schismatic. in 6.*

Inferendum 5. Illiteratis beneficia neganda esse, quia sine scientia, quæ ministerio impiendo sit satis, quod per ea, beneficiatis committitur, eorum esse capax nullus potest *cap. nisi cum pridem parag. ne pro defectu de renunc. cap. cum nobis de elect. cap. venerabilis de præb.* quare iis sunt illiterati priuandi *dist. 36. can. illiteratos cap. quamuis de ætate & qualitate ordinandor.* Sunt enim puerorum instar quibus ad beneficia Ecclesiastica aditum non patere constat ex *cap. 2. de ætate & qualitate*, nisi dispensatione ibid. *cap. ex eo 32. de elect. in 6.* quia ea per ætatem regere nequeunt.

Similiter is cui præbenda est collata, cui certus est ordo annexus, id operam dare debet vt intra annum eum sibi dari procuret,

A eiusque suscipiendi sit capax. Et quidem quod cum ad beneficium præsentatur, aut eo donatur ab Episcopo, aut Collatore ordinario, non sit necesse, eum prædicto ordine insignitum esse, habes expresse *in cap. vlt. de institut. in 6. & cap. si pro Clerico 8. de præb. in 6.* vbi impetrantibus de beneficio curato prouideri posse, Bonifacius asserit, etsi *nec in sacris sint constituti ordinibus, nec de defectu ordinum, in eisdem literis mentio habeatur, nõ tamẽ prætextu dicti defectus factam prouisionẽ posse impugnari. Oportebit tamen, vt ipsi ad ordines quos requirunt collata eis beneficia, se faciant proximis statutis à iure temporibus promoueri*, quo de numero esse Sacerdotiuio pro iis, qui ad Parochialis Ecclesiæ regimen assumuntur, dixit Grego[illegible]X. in *cap. licet canon 14. de electione in 6.* ad quod intra annum à die commissi sibi regiminis numerandum, ni se promoueri faciant, *Ecclesia sibi commissa (nulla etiam præmissa monitione) sunt prædicta constitutionis authoritate priuati.*

B

Dixit eandem sententiam Clem. V. in *Clement. vt § 2. de ætate & qualitate præficiendor.* cum pro auctoritate Canonicis quorum C prębẽdis certus est annexus, ordo, imperat vt iusto impedimento cessante *ad eũ se promoueri faciant intra annum ex tunc donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habituri*, Scripsit idem in Clement. *vnica de offic. Vicarij, & Clement. 1. parag. cæterum, versu qui autem de statu Monachorum.*

Aduerte tamẽ quod etsi sit hæc qualitas eiusmodi, vt sine ea valide acquiri beneficium possit, modo ne vltra annum differatur, exprimi tamen eam est necesse in literis quibus impetratur, cum aliis omnibus quorum sit D in forma signaturæ mentio.

Ratio est, prima, quod stylus Curiæ sit pro lege, secunda, quod ea exponi Pontifici debeant, quibus vt flecti ad petita concedenda potest: ita & ab eorum retardari indulgentia cum non placent.

Et primo quidem nosse oportet Pontificem, quod, impetrans sit Clericus, Rebuff. *1. par. praxis rubrica de forma signat. & in Concord. rubr. de forma mandati ad verbum pro expressis.*

Ratio est, quod tonsura viam sic ad beneficia muniat vt ea qui caret, eorum sit inca- E pax *cap. ex literis 6. de transact.*

Secundo, quod in hac aut illa Diœcesi sit natus, quia vt est in *can. neminem 2. dist. 70.* cum ordinandi non sint alii, quam qui peculiari Diœcesi sunt addicti, admodum est verisimile, velle Pontificem intelligere, ad quam is pertineat pro quo beneficium rogatur.

Tertio, Sancti nomen in cuius est honorem fundata Ecclesia debet exprimi, quod si patronos plures habeat, vt Petr. Paulum nec hi Pontifici erunt tacendi Rebuff. supra.

A Quarto, monendus est Superior de vacatione beneficij, eiusque modo, vt per obitum, vacare aliter si dicatur, collatio erit nulla Bonifac. *in cap. susceptum 6. de rescriptis in 6. cum non per resignationem 7. c. vacaverit, sed per mortem.*

Quinto de beneficii valore, eiusque annuis prouentibus, instruẽdus est Pontifex, *Clement. 1. de prabend. & in regula Cancell. 6.* idque vt annata soluatur cum erit debita, quod cum non accidat, nisi cum hic ducatis æstimatur 30. non paucioribus, Gallis eum exprimere non est in more, quod minora beneficia eiusmodi sunt omnia, quæ de consistorialium non sunt numero ac natura, pluris valere quam ducatis 24 de camera non dicantur in Gallia, idque secundum communem æstimationem, quia hæc attendi solet, *lege pretia dig. ad legem Falcid.* Rebuff. *ad parag. fin. de mandat. Apostol. in Concordat.* B

Et quoniam sæpe fit, vt per locorum distãtiam certum sciri nequeat, quo modo beneficium vacare contigerit, vtrum per beneficiarij obitum, an cessionem, adduntur in literis quas ad Pontific. impetrantes mittunt, hæ voces. *Siue præmisso, siue quouis alio modo vacet*, quibus omnem vacandi modum, tam qui est directus, quam indirectus, principalis aut accessorius, significari DD. aiunt, ac supplicationi esse addendas, ne inanis sit hæc ac irrita, defectu veritatis, in expressione modi quo in prædicta supplicatione vacare dicitur. C

Ad eundem effectum vtantur aliqui eo modo dicendi qui beneficium *certo modo vacare*, significet, cuius vacationis modus habeatur pro expresso, quanquam si Rebuffo est fides, non admittitur in Canonicatibus & præbẽdis, quia cũ hæ multæ in eadem sint Ecclesia, modusque vacandi multiplex, in impetratione vnius cuiuspiam de illis vti eo posset impetrans, ad obtinendam aliam quam cuius causa supplex Pontifici est factus quod non expedit.

Sexto, exprimere debet beneficia quæ possidet, & an residentiam postulent, de cæteris consulendus est Rebuff. in annot. *ad Concord. super titulo de forma mandati ad verba pro expressis*, cum Glossa *in cap. si proponente 42. de rescript.*

DISPVTATIO SEPTIMA.

DE MODIS, QVIBVS Beneficia vacant.

QVÆSTIO PRIMA.

Quot modis beneficium vacet & quid sit illud vacare, iure quid facto?

BENEFICIVM vacare dicitur, quod possidetur, à nomine Gregorius Tholos. *cap. 24. de Beneficijs*, Glossa *ad primam extrauagantem de communibus titulo ne sede vacante*. Tripliciter id verò accidit, verè, fictè & non verè. Fictè vacat, cum quis beneficio, suo non absolute, sed ad certum tantum effectum renunciat, vt ob causam permutationis, quia tunc verè possessore non vacat, cum alteri dari quam compermutanti nequeat: *cap. vnico de rerum permutatione in 6.* Rota *decis. 359. in antiq.* modo de Patroni consensu, si sit patronatum Panormitanus in *caput significatum de prebendis.*

D Fictè item vacat, cum inconsultò superiore hoc est Papa vel Episcopo, propria authoritate relinquitur: Nã quia potest adigi, vt ad illud quasi post liminio redeat, qui eo motu proprio inductus abiit, quomodo qui propriam Ecclesiam deserit ad eandem remitti iubetur *7. q. 1. canone, si quis Presbyter 24.* non verè, sed fictè tantum ei renunciasse creditur, nec proinde vacare verè, Reginaldus *tomo 1. tract. 3. cap. 11. num. 34.*

Verè vacat, quando à nemine occupatur. Non verè è contra, quando possidetur, sed tamen datur vt vacans iure; facto, aut iure & facto simul.

E Beneficium iure vacat, quando possessori antiquo Ius nullum est in illud reliquum, ex quo fit vt alteri ab ordinario conferri possit, *cap. licet Episcopus 28. de prebendis in 6. & cap. cum nostris 6. de prebend. concessione*: ipso enim iure aliquid dicitur fieri, quod fit sine hominis ministerio ac sententia, sed authoritate sola legis, glossa *in legem iubemus, §. œconomus.* Iure ergo beneficium vacat, quando titulus, seu proprietas eius, vacat quidem, sed non possessio. Vacat è contra ipso facto quod est

est collatum alicui, sed ab eo non possidetur, vt sunt ea, quorum ius & proprietas certi ac designati est hominis, qui eorum tamen possessionem, needum est ingressus, aut si eã iniit tãto tamen abest tempore vt nesciatur vbi sit, nec est qui eius vices in obeundis beneficij functionibus propriis expleat, Iure & facto vacat, cuius titulus & possessio est nullius.

Diuidunt alij beneficia quæ vacant, in ea quæ vacant in Curia, & extra, vacans in curia, seu apud sedem dupliciter, propriè & impropriè. Propria vacatio ea dicitur quæ est in corpore iuris clausa, qualis est Ecclesiarum, dignitatum, personatuum, & beneficiorum quæ apud sedem vacant, quorum & collatio Papæ est reseruata in *decretali licet Ecclesiarum 2. de prebendis in 6.* Curialium item, vel legatorum Romam euntium, aut inde redeuntium, si in Curiæ loco moriantur, aut aliquo alio, ab ea non nisi duabus diætis distito *cap. præsenti 34. de preb. in 6.*

Vacant item hoc vacationis genere beneficia Cardinalium, & Officialium Pontificis, si eos Romæ, aut in vicinis circa locis mori contigerit.

Impropria vacatio, est eorum beneficiorum quæ sibi Papa per literas ad ordinarios Collatores datas, conferanda reseruat cum vacauerint, de quibus nos antea.

Extra curiam vacant primo, per mortem *cap susceptum de rescriptis in 6.*

Secundo, quæ vacant per resignationem simplicem aut ex causa permutationis *cap 1. de rerum permutatione,* per delictum, aut quasi delictum, cuius occasione quis beneficio suo excidit, *cap. grauem de excessibus prælat.* per adeptionem noui quod sit incompatibile cum primo.

Sunt ea beneficia Papæ reseruata in corpore iuris, de quibus textus habetur in decreto aut decretalibus, vt est reseruatio beneficiorum quæ vacare dicuntur in Curia hoc nomine, quod vacent per obitum curialium, de qua reseruatione est decretalis Clement. III. *licet Ecclesiarum 2. de prebend. in 6.* vbi Ecclesiæ dignitates, personatus & beneficia quæ apud sedem vacãt, prohibentur vlli à quo quam conferri, præterquam à Papa. Sunt autem Curiales, summi Pontificis officiales, nempe auditores Rotæ, Capellani summi Pontificis, iique omnes qui Romanam curiam sequuntur, & moriuntur in loco vbi est curia, vel extra, intra duas diætas.

Tres tamen sunt casus, in quibus collatio beneficij sic vacantis ordinario relinquitur, quando est cum animarum cura.

Primus est, quum Papa illud intra mensem non contulit, *cap. statutum 3. de prebend. in 6.*

Secundus est cum Romæ vacauit, vacante sede *cap si Apostolica 25. eod. tit.*

A Tertius est, cum Papa moritur antequam illud contulerit. Idem (inquit ibi Bonifac.) *volumus & de illis, quæ ibidem, ipso Romano Pontif. viuente vacabunt, si de ipsis per eum, ante ipsius obitum non fuerit ordinatum.*

QVÆSTIO II.

Quænam Beneficia ipso iure vacent?

B PRima Assertio, *Vacat ipso iure beneficium, per defectum qualitatis in beneficiario, quam in eo fundator esse voluit, vt valida esset beneficij à se instituti collatio.*

Probatur, cum quid fundator in conferente aut collatario exigit, rata vt sit ac valida beneficij à se fundati collatio, est id ab vtroque seruandum accurate & ad vnguem, si operam suam ille in conferendo, hic in recipiendo beneficio perditam nolunt, vt aperte colligitur ex *cap. significatum de prebendis, & Clementina quia contingit de Religiosis domibus,* refertque Choppinus *lib. 3. de sacra politia titulo 5. num. 16.* cuius rei est hæc causa, quod

C hypothesi, aut conditione non posita quæ est contractui adiecta vt valeret, non sit hic ratus si desit. At inter fundatorem beneficij, & illud acceptantem, tacitus quidam contractus interuenit, vi cuius non tenetur ordinarius, beneficium dare postulanti, nisi qualitatem requisitam habeat, nec hic si ea careat, illud retinere valeat: ergo, &c.

Confirmatur, habet contractus omnis à conuentione expressa, aut virtuali contrahentium vim suam: at est fundatio beneficij quasi contractus, cum sit rei suæ concessio alteri, cum onere tamen, habetque conditio-

D nem ex parte fundatoris expressam, de qualitate ad eius possessionem afferenda quam postulat, implicitam autem, ex parte beneficiarii illud recipientis, cum in persona sua fundationem non violandam tacite spondeat: ita qui Capellam habet, cuius Capellanum Sacerdotem fieri intra annum fundator voluit, teneri eum intra tale tempus ordine sacro insigniri si beneficium retinere appetit, scripsit Rebuffus *titulo de non promotis intra annum num. 7.*

Secus est dicendum, cum conditio colla-

E tionis futuræ inualidæ, à fundatore non est priuationi qualitatis apposita, quam ad beneficium per se fundatum postulat, quia tantum fundatio beneficii valet, quantum sonat. Ergo nisi expresserit ille, quod aliter facta collatio sit irrita, pro tali non est habenda, vt diximus antea.

In foro tamen externo, cuius solius est censere aliquid subreptitium esse, aut non esse, secundum Nauarrum *cap. 23. Enchiridij num. 10.* habebitur fraudulenta, cum sit iniusta, & contra fundatoris mentem saltem virtualem

& implicitam.

Secunda Assertio, *Ipso iure beneficium Clerici minoribus ordinibus initiati vacat, quem matrimonium per verba de præsenti contraxisse est certum.* Ita Doctores, Nauar. *Enchir. cap.* 25.*num.* 120. Couar. 2. *cap.* 6. *parag.* 3. *num.* 6. Reginald. *to.* 2. *lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 22. *num.* 112. Aufrerius *decisione* 229. stat ab illis Alexandri III. auctoritas ac ratio. Dixit enim ille in *cap. de Clericis coniugatis primo*, quod si qui è Clericis infra *Subdiaconatum* vxores acceperint, ad relinquenda beneficia, & retinendas vxores compelli *debeant*, quo nihil ab eo sanciri iustius potuit, nam quid est à ratione alienum magis, quam vt qui spirituales sunt ac sacri, ad turpes se brutorum more voluptates conferant? vult Paulus omnes esse sui similes, hoc est continentes ac castos, hac præstare laude coniugati qui possunt?

Innocentij III. decretalis quæ habetur *extra, de cohabit. Clericorum & mulierum*, & incipit, *à nobis*, non permittit Clericis habitare cum mulieribus, nisi forte de illis existant, in quibus naturale fœdus nihil patitur sæui criminis suspicari, & vt in Nicæno Conc. *can.* 3. *ἢ ἃ μόνα πρόσωπα πᾶσαν ὑποψίαν διαπέφευγε*, *quæ omnem vitarint suspicionē*, quia suspectarū fugere consortium, ad suam famā Ecclesiastici ordinis existimationem conseruandam laïcæque multitudinis exemplum, apprime est necessarium. Quid Innocent. & qui Nicæno Concilio interfuere Patres Græci, & Latini dixissent, si de futuris nuptijs Clerici cum Virgine consulti essent? Nimirum eas probassent, qui ne eius existimatio suspicionis odore corrupta esset, aut ipse prolapsionis periculum haberet, fœminarum ei conuictum & consuetudinem, interdictam voluere? Diu. Cypriani in *libello de singularit. Clericor.* sunt
D hæc verba. *De hac re specialiter vobis Domini correctionem scribere compulsus sum, qui misericordiæ, pro vestra negligentia, cum seueritate conueniens, mandare præcepit, ne fœmina cum Clericis commorentur.* Quam non est ergo verisimile, velle Deum & Ecclesiam, sua Clericum retinere beneficia, qui profana cum fœmina matrimonij fœdera icit. Sunt illa continentium præmia, sunt eorum qui sacra munia in Ecclesia obeunt, iusta, stipendia, nam propter officium ac munus, datur beneficium quemadmodum est in *cap. extremo de rescript. in* 6. at vxoris amore captus, familiæ autem non exiguæ curis implicitus, diuina nisi rarò, & ferè semper errante mente cogitat: ergo cum is fructus suos non faciat, qui non fungitur iis muneribus quæ à beneficiario præstari oportet, iusta vlla coniugato non est causa retinendi beneficij, quod in eū erat ante coniugium collatum. Eo sane priuatur in *cap.* 1. *quod ante, cap. diuersis fallacijs, cap. cum decorem de Cleric. coniugat.*

A Non est tamen hæc pœna amittendi beneficii in Clericis maiorum ordinum latæ sententiæ sed ferendæ: quare quandiu non pronunciabitur, poterunt hi, et illis iura vacet, de eo disponere vt volent. Sanè in *cap. lit.* 9. *de concessione præbendæ*, Innocentius III. Hildesensi Canonico dat in mandatis vt ei, qui secundum beneficium cum suo, incompatibile obtinuerat imperet, vt illud resignet, & tamen de iure vacabat: vacatio ergo iuris, & non facti, beneficiario potestatem relinquit integram disponendi de re sua, sed cum Pres-
B byter matrimonium contrahit, vacatio sola est iuris, & non facti. Ergo antequam per sententiam beneficio se suo exuere Presbyter aut Diaconus cogantur à iudice, resignare cui visum erit ac placitum, conscientiæ illibato iure poterunt.

Confirm. non vacant beneficia Clerici, ob matrimonium, nisi quando ratum est ac validum, sed maiorum ordinum Clerici, lege Ecclesiæ ad contrahendum matrimonium non sunt idonei, beneficiis non sunt ergo suis priuati, sed priuandi, quia vt est in *cap.* 1. *de Clericis coniugatis*, etiam censuris sunt ad vxo-
C res dimittendas adigendi, quod autem de beneficiis à se possessis non disponant, ne verbo quidem Alexand. indicat.

Contraria sententia patronos habet, eosque non vltimarum in iure Canonico partium. Nituntur his argumentis. Primo, quod qui Clerici Minorum Ordinum matrimonium contrahunt, ipso iure beneficiis suis excidant, ergo & maiorum.

Secundo, quia ita fuit visum Innoc. II. in *Conc. Romano can.* 5. *Decernimus*, inquit, *vt ij qui in ordine Subdiaconatus & supra vxores duxerint officio atque Ecclesiastico beneficio careant.*

Respondend. priori argumento, argumentum à simili aut à minori ad maius, in his quæ pœnalia sunt, non valere.

Secundi vis est nulla, cum vox (*careant*) quæ est modi imperantis pœnam in ferendam significet etsi iure, impositam, non tamen facto. Canonum ergo qui sunt allati est hic sensus Clericorum qui puellas sibi asciuere in coniuges, beneficia vacare quidem iure,
E vt ex canonibus proxime citatis patet, in quibus verba sunt futuri temporis, *Deponantur, priuentur, relinquant beneficia*, requiri tamen præterea sententiam iudicis, & causę cognitionem, ad habendam possessionem collati beneficij vacantis per contractum matrimonium, vacatio enim iuris, vacationem de facto non includit: quare vt hæc, priorem, id est vacationem quæ est à iure sequatur, ac beneficiarium afficiat, iudicem est necesse sententiam dicere hocque modo canones capiendos esse, in quibus sunt hæc verba futuri temporis *careant deponantur*, &c. nempe de

de sententia per quam prædicti Clerici coniugati, suis beneficiis de facto spolientur tradit Reginald. *lib. 30. tract. 3 cap 22. num. 312.* cum Glossa *c. p. 1. de Cleric. coniugat.* qui compulsionem de quâ fit in eo canone mentio, refert ad spoliationem possessionis, quæ sola remanet iure perdito per actum omnino statui Clericorum contrarium, ex quo patet, posse eiusmodi Clericos, vt cœptum est dici paulo ante, de beneficiis statuere suis, quod videbitur ante sententiam, tam per cessionem simplicem, quam conditionatam, quæ fit cùm pensionis soluendæ nexu, hancque esse fori praxim Paponius probat iudicato Curiæ, à quo non abhorret ratio, vt postea declarabitur fusius.

Quod autem matrimonio quolibet tã quod est natura validum quam quod est decretis canonicis nullum, vacet ipso iure beneficium, argumento à simili probat Couar. Qui enim (inquit) beneficium incompatibile obtinet cum primo, istud iure perdit: ergo & qui actum primo contrariũ exercet, hoc ipso illi renunciat, virtute saltẽ & implicite. At sentire fas est cuique cum prudentia, ita animo Clericum affectum esse, cùm mutata voluntate à laudabili Clericorum statu, ad operosum, tristemque maritorum, studia sua mentemque transfert: nam cum non nesciat, de fortunis Ecclesiæ vxoratos non solitos ali, multo minus ad eius honores Sacerdotiaque euehi, ecquid tacitè cùm de eorum numero vnus aliquis vult esse, significat, cum Clericis, eorumque officiis Ecclesiæque beneficiis sibi amodo nihil commune esse velle, hæcque, & illos missos facere, proque derelictis habere? vt aiunt: quare si facti pœnitens ad prima vitæ instituta redierit, sibiq; per leuitatẽ animi iniecta matrimonij grauia, duraque vincula excusserit, eidem, beneficii quo ab Ecclesia donatus erat priusquam de ducenda fœmina, consilia parum æqua capesseret, noua collatione opus erit. Coras. *1. par. cap. 10. num. 9. & seq.* Rebuff. *3. par. prax. ad regulam de public. resign.*

Quid si sponsalia duntaxat, qui maiorum est ordinum Clericus contrahat? fœminæ tamen ligari per Sacramentum abnuat?

Respondend. est, priuatione rei sacræ hoc est beneficii à se possessi non plecti, quia à sponsalibus abscedere sæpe est necesse, de vtriusque consensu raro turpe, nunquam cum crimine.

Deinde cui non est cognitum legem Pontificis, maxime cum est odiosa & grauis, quia scelera persequitur & punit, coercendam esse intra rei limites quam tali lege plectit, vt diximus tractatu de principiis? extenderetur autem, si quæ pœna est imposita contrahenti matrimonium, manaret ad sponsalia, quæ verè ac propriè non sunt matrimonium, etsi ad illud ordinentur.

A At enim (inquies) Innoc. in *cap. diuersis 5. cap. quod à te 3. de Clericis coniugatis*, & Alex. III. indicant ipso iure beneficiarium non esse priuatum suo beneficio, sed priuandum per matrimonium: quid enim aliud sonant hæ voces? *Ob immunditiam suam Ecclesiasticis Sacramentis tractandis indigni Ecclesiastici, procul dubio beneficiis sunt priuandi cap. quod à te estato, in 5.* autem hæc leguntur, *huiusmodi Clericos beneficiis Ecclesiasticis quæ in tua Diœcesi sunt adepti, priues.*

Respondend. dicta verba ad vacationem facti & nõ iuris referri, iisque imperari iudici,
B vt post cognitionem culpæ, per coniugium à Clericis celebratum admissæ, eos iubeat abire de suis beneficiis, quod non negamus, quandoquidem vt dicetur postea, requiritur in hac materia, vt & in aliis, sententia iudicis declaratoria, & fere semper executoria.

Tertia Assertio, *Vacat ipso iure beneficium primo possessum, si cum eo acquiratur aliud, & pacificè habeatur, quod sit cum priori incompatibile, vt sunt duæ dignitates, duæ Parœciæ, &c.*
C habetur expressè in *cap. licet Episcopus 28. de præbendis in 6.* vbi dicitur Episcopus, de iure alteri conferre posse beneficium curatum eius, qui aliud consimile, ipsiusque possessionem pacificam habet, & *cap. eam te 4 de ætate*, qui duabus præest Parochiis, potest authoritate Episcopi, cogi ad alterutram sibi retinendam. Ex quo apparet vacationem hanc non esse facti, sed iuris tantum, *ex ca. literas de concessione*, quod etiam colligitur ex *cap. licet 28. de præb. in 6.* vbi est his verbis: *Licet Episcopus beneficium, quod cum animarum cura tenebas (postquam aliud recepisti consimile, ac ipsius possessionẽ pacificam habuisti vel per te stetit, quominus habere posses eandem) possit alteri de*
D *iure conferri.*

Nominatim autem consecrati in Episcopum, beneficia quæcunque ab eo prius possessa, vacant ipso iure, libereq; conferri possunt, *cap. cum in cunctis 7. de electione parag. cum vero electus*, his verbis: *Cum verò electus fuerit & confirmationem electionis acceperit & Ecclesiasticorum bonorum administrationem habuerit, is ad quem spectant beneficia quæ habebas, de illis disponendi liberam habeat facultatem.*

Pensiones etiam cessare ac perimi cum E-
E piscopatus adeptione pacifica, dixit Gigas de *pensionib. q. 56. num. 3.* quod quia sine fundamento, ac auctorum testimonio asserit, ei non facile credi oportere sentio, sed Pontifici Bonifac. VIII. in *cap. licet Episcopus 28. de Præbend. in 6.* asserenti quæ sequuntur videri necessaria, vt qui recenter est factus Episcopus de iure beneficiis suis sit priuatus. Primum est prouisio. Secundum, Confirmatio. Tertium, Consecratio. Quartũ Libera & pacifica Episcopatus sibi collati possessio, Staphilæus de

vacantibus per promotionem num. 2. Paulus Piasecius *in sua praxi parte 2. cap. 5. num. 23.* Flaminius *de resignatione lib. 3. qu. 1. num. 77.* Patetque ex his Bonifac. verbis *de præb. in 6. cap. 28. Licet Episcopus beneficium quod cum animarum cura tenebas, postquam aliud recepisti consimile ac ipsius pacificam possessionẽ habuisti, vel per te stetit, quo minus haberes eandem, posis alteri de iure conferre*: nam hac oratione Papa indicat prouisionem exigi, qua sine ea non sit possessio, deinde confirmationem, cum ea deficiente, non sit accepta prædicti Episcopatus possessio pacifica.

Et quanquam de Stylo Curiæ, ex eodem Paulo Piasecio, simul ac quis est renunciatus in consistorio Episcopus, eius beneficia omnia conferantur vt vacantia, non expectata consecratione, quod etiam testatur Cassadorus *decis. 2. de constitutionibus*, & alij apud illum *num. 23.* non habet tamen effectum hæc collatio, nisi subsequuta possessione, eaque pacifica, Flam. *nu. 78.*

Porro quod de Episcopis, idem quoque est asserendum de Abbatibus, nam Episcopatus & Abbatiæ in hoc æquiparantur secundum Rebuffum *in concordatis parag. statuimus de mandatis Apostolicis*, cum sint de numero maiorum dignitatum, sintque Abbates Prælati Decius in *cap. decernimus de iudiciis*, ut & Priores Conuentuales Flam. *de resig. lib 3. q. 1. nu. 95. & seq.*

Ex dictis patet quod qui in vna Ecclesia Decanatum, Archidiaconatum, aut Personatum possidet, admittere alium, aut quampiam similem aliam dignitatem in alia nequeat, sine iactura prioris, aut eius faciendæ periculo, cum adeptione dignitatis secundæ, prima de iure vacet, vt est in *Extrau. execrabilis parag. qui verò cap. de multa eod. tit. cap. primo de officio vicar.*

Et quanquam dicant aliqui, non posse, nec debere Ordinarium eiusmodi dignitatem auferre possidenti, conferendam alteri, quemadmodum nec Parœciam, nisi possidente vocato, vt de eo intelligat, an, & quale ius, ei in dicta beneficia competat; probabilius tamen mihi est, id non esse necessarium, nam collatio est donatio iuris quod est in potestate collatoris: at donatio rei quæ est in dispositione donantis, non pendet, nisi ab eius voluntate: ergo, &c.

Secundò, quia id expresse supponit *cap. licet 28. de præbendis in 6.* Sic enim habet, *illum tamen cui contuleris, non debet te non vocato, in possessionem mittere corporalem*, supponit ergo canon collationem factam esse valide, ac vero fieri posse beneficii iure vacantis sine consensu illud possidentis, non tamen missionem in ipsum.

Possessori tamen exceptio, vel defensio ne- A gari non debet cum beneficiorum multitudinem, ac eorundem possessionem tueri valeat primo per dispensationem *cap. 5. si gratiosè de rescriptis in 6.*

Secundo, causando quod eorum vnum in commendam habeat, alterum in titulum, quod licet, vt est in *can. 3. qui plures 21. q. 1.*

Tertio, dicendo quod secundum imprudenter in consulte, & per iracundiam acceptauerit, eo enim relicto illico, primũ in eo casu non vacat, Panormitanus *ad canonem de multa titulo de præbendis.* Quia quod fit ex ira, B aut per inconsiderationem, admittit pœnitentiam *2. q. 3. can. si quis iratus.*

Quarto, non est priuatus primo suo beneficio qui simul & semel, hoc est eodem tempore, ab vno eodemque duo beneficia etiam curata accipit, nam ei optare tùm, hoc est de duobus eligere quod maluerit, est liberum *cap. eam te de ætate & qualit.*

Est autem ab assertione excipiendus Episcopatus, per quem etsi beneficia priora vacent, non tamen ipse per adeptionem digni- C tatis nouæ, vel beneficii vnius aut plurium iuxta Coras. *cap. vltimo, 1. partis numero 8.* Quia non potest Papa inconsulto Episcopus renunciare Episcopatui quare qui sine eius authoritate admittit secundum, amittit vtrumque, decreto Innoc. III. in *cap. quanto 3.* non potest tamen primò acquisitum relinquere *ca. inter 2. de translatione Episc.* Ergo nec illum per assecutionem nouæ dignitatis, aut alterius beneficii perdere.

Immò nec priora beneficia, quorundam opinione Episcopatu obtento vacant, nisi D post factam Episcopi consecrationem, quam fieri intra tres menses ab eius confirmatione est necesse, *cap. cum in cunctis 7. §. cum vero de elect.* aut elapsum tempus quo hæc debebat fieri Corasius *1. parte cap. 10.* quia ante consecrationem, propriè non habet Episcopi nomen Episcopus, sed electi, nec ea quæ sunt ordinis exequi potest, nec Ecclesiam adhuc pleno iure est adeptus, secũdum Glossam in *§. cũ verò ca. cum in cunctis de elect.* sed id ex canone colligi nõ potest sed tantum exigi, vt tempus cõsecrationi præstitutum, ab Episcopatus E collatione sit elapsum, *Cum verò*, inquit canon, *electus fueris, & confirmationem electionis acceperit, & Ecclesiasticorum bonorum administrationem habuerit diuerso tempore de consecrandis Episcopis definito, is ad quem spectant beneficia quæ habebat, de illis disponendi liberam habeat facultatem.*

Quarta Assertio, *Vacat ipso iure Ecclesia Parochialis extra Galliam etiam nulla monitione præcedente, per non promotionem ad Sacerdotium intra annum à die obtenta possessionis*, habetur expressè in *cap. licet canon 14. & cap. commissa 35. de electione in 6.*

Dixi

Dixi (extra Galliam, nam in ea licet Parocho expectare biennium antequam promoueri teneatur ad Sacerdotium, vt notauimus antea. Causa assertionis est, quod iure communi Parocho à die pacificæ possessionis annus detur, ante quem plene exactum, non tenetur sacerdos esse, vt habetur in *cap. commissa 35. de electione in 6.* at in Gallia datur illi & alius, ne si post primum annum re sua, hoc est beneficio caderet, stipem corrogare, inopia, reique domesticæ pressus angustiis cogetetur cum suo, Clericorumque dedecore: quod iura non ferunt. *cap. postulasti de rescriptis.* Estque hæc sententia Paponij notariorum *lib 3. pag. 161. titulo de beneficiis electiuis*, Rebuff. *2. parte praxis titulo de non promotis §. regula iuris est notissima num. 45.*

Dixi (Parochialis Ecclesia) nec enim qualitatis defectus beneficiarios plurimos facit ipso facto ita inhabiles ad beneficium possessum, vt illo frui legitime, iureque per collationis nullitatem non possint, sed tantum superioris dicendæ sententiæ tribuit, qua in pœnam recepti cum eo defectu beneficij, illud relinquere teneantur alteri: ita sentiendi causa mihi primo à Concil. nam *sess. 7. cap. 3.* de collatione aliter facta, quam oportet disputans, hæc habet, *aliter facta collatio, seu prouisio irritetur*: ergo non est irrita, sed irritanda, & *sess. vltima cap. 5.* aliter (inquiunt Patres) *facta prouisio subreptitia censeatur.*

Quæ fuit opinio sacræ congregationis ad *12. cap. sess. 24.* cum enim explicat has duas voces concilij (*initiari valeat*) hæc habet, *qui non potest initiari ob defectum ætatis, prouisus postea canonicatu*, non est ipso iure priuatus sed priuandus per sententiam: est ergo hoc peculiare Parochiæ vt hæc ipso iure, & sine alia sententia declaratoria vacet, & vt vacans dari queat. quod in Francia quoque seruari Rebuffus tradit, supra *num.* 80. relicta tantum Parocho non promoto facultate tuendi se possessorio, sunt hæc eius verba. *Licet de iure, in casibus ipso iure priuantibus requiratur sententia declaratoria*, vt in *cap. cum secundum de haret. in 6. tamen in hoc regno sine declaratione impetratur beneficium, & demum agitur possessorio.*

Quinta Assertio, *vacat ipso iure beneficium per non expressionem eius, quod possidebatur, ab obtinente, antequam illud secundum acquireret* ita Pontifex in *cap. sit proponente extra de rescriptis*, & *cap. si motu de prabend. in 6* eiusque sententiam è canonistis, defendit Ostiensis, nam literas quæ ad impetranda beneficia Romam mittuntur, si sunt subreptitiæ, vel falsa narratione extortæ, inutiles esse cum Canonistis nulliusque momenti ait. Ei sic opinanti planissimis verbis subscribunt Butrius in *decretalem cum nostris de concess. prabendæ*, & Panorm. ibi qui etiam *num. 17.* scribit his ver-

A bis: *Illud tacitum habet inualidare literas, quæ expresso, Papa non dedisset literas, vel non ita de facili*, & Glossa *cap. cum nostris citati*, sic loquitur *narranda sunt ea quæ sunt iuris & facti vt non sit vitiosum rescriptum.*

Eiusdem sunt opinionis Parisius *consil. 30. num. 22.* Rebuff. *par. 1. prax. rubr. de forma & declarat. noua prouisionis num. 4.* Flamminius *lib. 10. de resignatione q. 2. num. 4* Ioannes de Selua *3. parte de beneficijs, q. 11. num. 13.* Glossa *in cap. gratia de rescriptis in 6.*

Probatur, Tam obreptio in beneficiis quam

B subreptio, gratiam, & rescriptum vitiant, *cap. 2. de filijs presb. & cap. 5. de officio legati in 6.* vbi hæc habentur, *Collatio beneficij per legatum facta, nullius momenti existit, si in ea non fuerit mentio habita de alio beneficio, quod primitus obtinebat*, hancque praxim esse Galliæ tradit Loüetus in *arrestis verbo beneficium*, Rebuff. *in prax. titulo de forma nouæ prouisionis verbo nec non omnia & singula beneficia num. 7.* Ruzæus *tract. de iure Regaliæ priuilegio 29. nu. 3.* De Rota *decis. 578. Cardinalis tit. de renunciatione*, at beneficij habiti suppressio, obreptionem habet Rebuffi testimonio supra, ergo &

C collationis seu gratiæ nullitatem, defectu voluntatis in prouidente, Faber *lib. 1. Codic. titulo 12.*

Excipiendus est casus, in quo Romanus Pontifex motu proprio beneficia confert: nam tunc aliorum nulla est necessario facienda mentio, Clementina *si Romanus Pontifex de præbendis, & cap. si motu proprio 23. de prabendis in 6.* his verbis: *Si motu proprio, aliquod alicui beneficium obtinenti conferamus aliud, de illo non habita mentione, non ob hoc gratiam huiusmodi, qua de nostra liberalitate pro-*

D *cessit, inualidā volumus reputari. Secus si ad petitionem illius vel alterius, pro eodem oblatam, gratiam huiusmodi facimus, (tunc enim, quantumcumque modicum beneficium taceatur in ea) ipsam veluti subreptitiam, vires nolumus obtinere.*

QVÆSTIO III.

Vt Beneficium iure non vacet, quid sit in literis quibus obtinetur, exprimendum?

E Xprimendæ sunt eius qualitates omnes tam quæ iure, quam quæ de stylo Curiæ sunt necessariæ. Decius *de præsumptionibus* Flaminius *lib. 10. q. 2. num. 13.* Quia stylus id est praxis fori Romani legem facit, Guido papa *consil. 119. num. 4.* Cardinalis Parisius *consil. 44. num. 57. volum. 1.* quæ ergo actio ei futura est contraria, inanis est ac nulla Gigas *respons. 22. num. 8.*

Secundo, explicandum est cum qualitate beneficij resignati, aut permutati coram Papa,

vel relicti purè & simpliciter, vt tradit Vitalinus de Campan. in *tract. de clausulis parag. vltimo num.* 18. Explicandum (inquam) nomē Diœcesis in qua existit, Ecclesia, sub cuius tecto est beneficium quod petitur, deinde dici debet quod vacet, & quo vacationis genere vt per resignationem, permutationem, obitum, aut quolibet alio modo simili. Enimuero est in decretali Innocent. III. *cum nostris 6. de concess. præb.* nullum ab sede Apostolica beneficium Ecclesiasticum impetrari posse ob vacationem, nisi à petitore sit dictum, possessore vacare, licet iure vacet, id enim (inquit Comitol. *lib.* 1. *q.* 80. valent verba illa. Non est satis Romano Pontif. exponere beneficium vacare de iure, nisi vacet de facto, & hoc ipsum eidem significetur, vt est in prædicto capite.

Tertio impetrans, beneficia omnia quæ possidet, exprimere Papæ debet, ita Bonifac. VIII. *de præbend. in* 6. *cap. si motu* 23. dixit idem Gregor. IX. *extra de rescript. cap. si proponente* 42 cum rescripta Apostolica super prouisione beneficij obtenta, eorum, quæ impetrans iam esset assecutus, mentione non facta, fraudulenta esse ait, *nec valere.*

Papa dixi, vt Ordinarium excluderem quem ea de re certiorem fieri non est necesse, quod præsumatur beneficia omnia nosse, quæ Diœcesani sui possident. Secundo, quia cum hæc expressio pœnalis sit & odiosa, non est extendenda, cum canon eius non meminerit.

Sicut ex opposito, quia beneficij indistinctè & absolutè fit mentio, quo nomine comprehendi quoque modica solent, de iis admonere Papam conuenit in literis, quibus ab eo nouum aliquod impetratur.

Primo, quia ex subreptione (inquit Faber Sebusian. in *lib.* 1. *Cod. tit.* 12. *definit.* 14.) *inducitur nullitas gratiæ, & literarum, quasi ex defectu voluntatis in prouidente.*

Secundo, quia quæ à iure præscripta sunt pro forma, hæc sunt quantum fieri potest exactè obseruanda, alioqui firma non erunt. At in citatis canonibus indefinitè ac sine addito, impetranti præcipitur, vt beneficium quod iam habet, in postulatione quam de recenti ab eo consequendo concipit, Pontifici exponat, eo quod id quod ab impetrante possidetur, hac habita de eo notitia à Pontifice, forsan à concedendo nouo quopiam alio illum diuerteret: ergo cum hac voce *Beneficium* absolutè sumpta, intelligantur beneficia quælibet etiam minima, hæc literis quæ ad Papam super impetratione noui beneficij dantur, declaranda erunt: Loüetus *in arrestis lit. B. art.* 3. Ioan. de Sclua *in tract. de benef. par.* 3. *q* 11. *n.* 13.

Quarto, explicanda est beneficij qualitas, vt quod sit Regulare, quod seculare, quod dignitas, quod simplex, aut cum cura, quod reseruatum, quod monoculare litigiosum aut

A præcisicum, Rebuff. *ad Concord. sub forma mandati Apostolici in verbo pro expressis, & in tract. de nominat. qu.* 45. Quia vt non est omnium, ad beneficia omnia, par & æqualisca pacitas, hocque maior in Clerico beneficia ambienti postuletur, quo his plura magisque ardua adnexa sunt ministeria, causam in eo reperire iustam aliquam Papa potest, quæ eum à concedenda illi dignitate eiusmodi quam postulat, dimouere queat. Quare natura beneficij, conditio, ac qualitas latere Pa-

B pam non debent, de quo illum quoque à beneficij candidatis doceri, ac instrui oportere, habetur in *rubrica de Graduat. ar.* 3. & *in Pragmat Sanctione parag. item quod vniuersitates.*

Quinto, dixisse quod beneficium sit Regulare non est satis, nisi insuper exprimatur, per quos Religiosos regi consueuerit, Forgetus in *tract. de person. Ecclesiasticis cap.* 39. *nu.* 4. nam sunt speciatim cuiusque beneficij qualitates declarandæ Pontifici, at quod sit regulare, hoc non est eius conditionem ac qualitatem exprimere in specie, sed in genere tantum, cum id sit ei cum omnibus, quæ non sunt sæ-

C cularia commune: ergo, &c. estque hæc Bleyani opinio in *tract. de benefic. propriè vel impropriè dictis num.* 21. *lit. C. ad margin.*

Sexto, Eius valor est declarandus *cap. ad aures de rescript. Clem.* 1. *de præbend. regula Cancell.* 63. & in Concord. *rubrica de mandat. parag. statuimus extremo his verbis,* Statuimus insuper quod in prouisionibus per nos & successores nostros faciendis, *vt obtenta beneficia per eos retineri possint, illorum verus annuus per florenos, aut ducatos auri de camera, aut libras turonenses, seu alterius monetæ valor, secundum*

D *communem æstimationem exprimi debeat, alioqui gratia ipsa sint ipso iure nulla.*

Hoc tamen in Gallia receptum non esse, scribit Rebuff ibi, longaque consuetudine factum, vt satis sibi esse Galli existiment, si Pontifici narrent, *quod fructus beneficij non excedunt summam* 24. *ducatorum auri de camera, & illa expressio in hoc regno seruatur.* Hæc ille. Quæ tamen locum habere tantum in rescriptis Pontificalibus ad beneficia, Bleyanus ait loco ante citato *num.* 23. cum constet in literis nominationum, mandatisque de vniendo,

E expressionem veri valoris necessariam esse.

Septimo, Facienda quoque est circumstantiarum, ex quibus beneficium demonstratur, vera fidelisque expressio, cuiusmodi sunt Diœcesis in qua existit, Ecclesia sub cuius tecto est, nomen Sancti, seu Patroni cui dedicatur, Rebuff. *tract. de nominat. q.* 9. *num.* 6. & *in forma mandati rubrica de mand. num.* 30. non fore tamen factam à Pontif. collationem, inanem ac nullam, si erraretur in nomine Sancti, aut in literis ad Pontificem beneficij impetratoriis, omissum esset, habet Rebuff. *de nominat. q.* 9. *num.* 6.

Octauo

Octauo, non modo beneficiorum est exprimẽda qualitas,sed & eorũ numerus,quia ab eo retardari Papa potest, ne iam possessis nouum quod petitur, adiiciat: quare cum illum de omnibus certum reddi oporteat, per quæ aut non concederet,aut non nisi cum difficultate ac labore, *cap. postulasti de rescriptis*, de beneficiorum numero, quæ iam impetrans possidet, doceri Papa debet, alioqui gratia est nulla.

Nono, non est silendum quod beneficium quòd petitur in Curia vacet, quia viuentis dari ac postulari non potest.

Octauo, modus quo vacat, etiam est explicandus, vt per defectum natalium, aut crimen, vel alias quouis modo, vt per obitum *ca. susceptum de rescriptis in 6*,

Nono, eius quoque qualitas seu conditio cuius morte uacat, non est tacenda, vt si erat Papæ familiaris si è familia Cardinalis, *regula Cancell.* 30. si Parochus, &c.

Decimo, si est beneficium de eorum classe ac numero, quæ residentiam peculiari lege postulant, quia id nescire Papa potest, maxime cum eit hæc ad residendum obligatio, tantum ex statuto aut Ecclesiæ consuetudine, secus dicendum, quando est ex iure: nam tunc quia illud plene cognitum ac perspectum habere creditur, vtpote qui vt est in *cap. 1. de constit.* in scrinio pectoris sui leges omnes habeat, nihil est necesse, de eo Papam docere, Rebuff. *ad formam mandati in Concord. num. 22.*

Decimo, In impetratione ad beneficia, impetrans exponere debet quod sit Clericus, quia Laïco omnis est ad honores Ecclesiæ, bonaque, interclusus aditus, *cap. cum adeo de rescr. cap. ex literis de transact.* Item quod sit ex illegitimo natus concubitu, quia cui aliqua ex natalibus suis inhæret labes, aspirare ad beneficia non licet, nisi sit hæc prius, dispensatione Papæ aut Episc. detersa, *cap. 1. de filijs presbyteror. in 6.* & quia in re beneficiaria filium Patri succedere est turpe, *cap. ex transmissa 2. & cap. cum decorem 15. & cap. præsentium 3.* à sacris eum altaribus vbi *unigenitus Dei Filius æterno Patri pro salute generis humani victimatur*, Ecclesiæque beneficiis remouere, Innoc. III. & Alex. item III. placuit.

Vndecimo, cum inter qualitates, quibus beneficiarium oportet ornatum esse, vt beneficio donari rite possit, postulatur vt sit nobilis, aut sacerdos, vt fit, cum non nisi Sacerdoti beneficium dari, fundator vetat, non est eius futura collatio valida, nisi Papæ significauerit impetrans, neutra se qualitate esse præditum, quia si id ille sciuisset, nec à fundatorum voluntate, nec ab eius Ecclesię, maiorumque consuetudine, longo firmata vsu abiisset: quare cum ab obreptione, collatio vitium habeat, habebit & ista, nec proinde erit rata.

In summa exprimenda sunt in impetratione omnia, tam quæ ius explicari imperat, quam quæ concedentem à concedendo abducerent, aut ad potentis vota precesque, minus eum propitium ac facilem redderent.

Itaque esset beneficij facta à Pontifice collatio, inanis ac nulla, quod vi, aut secularium potestate occupatum cum esset, est ab occupante impetratum, non facta mentione de intrusione, aut violenta eius occupatione, Guym. *ad rubric. de pacific. poss. §. parag quod si talem*, quia si Pontifici nota impetrantis ad beneficium, per vim & dolum aditio fuisset, si eiusdem clancularia in illud intrusio perspecta, nunquam, aut certe non tam facile suaderi se siuisset, vt daret.

QVÆSTIO IV.

De criminibus ob qua beneficio priuari suo quis possit.

PRimum est concubinatus, de quo Leo X. in *concordatis titulo de publicis concubinarijs*, Tridentin, *sess. 25. ca. 14.* nam ibi Episcopi, monitione tamen præmissa duplici, adhibitisque iuris remediis, si suas concubinas bis moniti Clerici non dimiserint, iubentur eos beneficiis, portionibus, officiisque priuare, ac eos inhabiles, ac indignos quibuscunque beneficiis, honoribus, ac dignitatibus reddere.

Concordata monitionem tantum vnam exigunt, cui si concubini non paruerint, iubentur Episcopi eos priuare suis beneficiis.

Secundo, habet militaris professio, armorumque in bello tractatio, causam inferendæ priuationis beneficij, Panormitanus in *cap. 1. de apostatis*, *Glossa in cap. vltimo verbo redierunt de Clericis non residentibus*, Gigas *de pensionibus q. 55. num. 2.* Rebuffus *de nominationibus q. vltima de pacific. possessoribus num. 211.* Ruzæus *in tract. 11. Regaliorum priuilegio 12.* quod in Gallia quoque seruari, scribit Benedictus *in repetitione can. Raynutius verbo vxorem num. 441.*

Ratio est prima, quod qui militiæ dant operam, Clerici esse nequeant designata (inquit Innocent. scribens ad Fœlician. *ep 4. cap. 1.*) *designata sunt*, inquam, *genera laicorum, de quibus, ad Clericatum peruenire non possunt, id est si quis fidelis militauerit*: ergo cum beneficium habere non possit nisi qui in Clericorum est ordinẽ cooptatus per tonsuram, possesso priuari peterit, qui arma tractat. *Eos enim qui semel in Clero taxati fuerint, decreuimus neque ad militiam neque ad honores sæculares venire*, Concil. Calced. *can. 14.*

Secunda, beneficiis frui aut ea possidere

non meretur, quisquis renuntiat ordini, quisquis Clericorum statum, priuilegiaque repudiat, facit hoc saltem tacite qui militiæ degit, qui arma in bello tractat, Chassan. *in consuet. Burgund. in rubr. des Iustices* §.5. *glossa s'il n'a grace n.* 52. *versic.* 4. *fallit.* Enimuero vt cædit, vt verberat: ita verberari vult ac cædi, vt magistratui parere ciuico, ita ei subesse, huic parere, eius auctoritatē opēque in dubiis suis temporibus implorare, non Ecclesiastici iudicis, tacite ergo ordini, statuique Clericorum renunciat, actus exercendo ei contrarios. A

Tertio, in criminibus, ob quæ orbari quis beneficio potest, numerandum est periurium *cap. querelam* 10. *de iureiurando*, *cap. cum non ab homine de iudicijs*, & aliud quodlibet notorium & depositione dignum, cuiusmodi sunt crimen læsæ maistatis, Rebuffus *de pacifica poss.* §. *num.* 200. sortilegium, quod hæresi comparatur, de eo quisquis conuictus erit vt infamis, *can. Episcopi* 20. *q.* 5. suo priuandus est beneficio, nec patrocinium recipere à triennali possessione vllum potest, Rebuffo teste *de pacif. n.* 202. quarto est literarum Papaliū falsificatio de genere criminū quæ esse cum beneficio nequeunt, quia *ea. ad falsariorū s. de crimine falsi*, dicuntur eius auctores *criminis, omnibus officiis & benefi. is Ecclesiasticis perpetuo priuati esse*, habet tamen Gallici fori praxis, vt ad id requiratur iudicis sententia, de quo extat testimonium apud Boerium *in decision. Burdegalens. qu.* 29. B C

Quinto, in criminibus depositione dignis numeranda sunt omnia, quibus est suspensionis ab officio, & beneficio, pœna per canones annexa, *cap. cum bona* 3. *de ætate & qualitate*, & *cap. cum dilectus de consuetudine* 8.

Dignū dixi: nam cum suspensio collationem beneficij in foro conscientiæ non reddat inualidam, nam *canon pastoralis* 11. *de Clerico excommunicato ministrante*, de sola excommunicatione loquitur teste Suario *disput.* 26. *de censuris sectione* 23. *nu.* 8. & *disput.* 27. *sectione* 1. *nu.* 26. Lessio *lib.* 2. *cap.* 34. *nu.* 116. cum (inquam) suspensio collationem inualidam non reddat, suspenso decedendum non erit de beneficio nisi iudicis imperio, non ante. D

In causis perdendi beneficij sexto loco ponenda est non residentia coniuncta culpæ, qualis est eorum, qui cum à beneficio abesse non debeant, inde tamen sine causa, ad negotia à statu aliena se proripiunt, est hic Innocent. III. sensus in decretali *inter quatuor* 10. *de Clericis non residens*, his verbis. *De Clericis qui Ecclesias vel prabendas sibi concessas deserunt, eo præsertim non accedente consensu, hoc tibi duximus respondendum, quod postquam congruo tempore fuerint expectati, nisi redierint ad illas, possunt iuste eis priuari, dummodo non sint iusto impedimento detenti.* E

Ad eam rem tamen duo sunt necessaria. Primum, vt absens moneatur officij, eiusque obligationis quæ ad residendum in beneficio iure canonico inest: & quidem si scitur vbi habitat, per citationem quam nominant personalem; si ignoratur, vt quia errat, quia vagatur qualibet, per edictum trinæ monitionis in Parœcia publicatum, ac si citatus, intra sex menses non compareat, vt quæ sunt muneris sui residendo impleat, suo spoliandus est beneficio: iuxta Cœlest. tertii decretū *inc.* 30. *ex parte tua* 8. *de Cler. non resid.* in hæc verba: *Quia nolumus vt eadem Ecclesia decani officio defraudetur, mandamus, quatenus scribatis eidem quod suum ibi officium, vt decanus debeat exercere, quod si vocatus venire noluerit, eligendi alium qui præsse Ecclesiæ vestra valeat, & prodesse, vobis ex tunc liberam concedimus facultatem.*

Secundum, vt nulla causa eum iusta à residendo auocet, quales sunt, vt dicetur postea aëris intemperies, morbus tam suus, quam aliorum, ex quo afflari, lædique metuit, inimicitiæ præterea graues & periculosæ, Malderus *tractatu de beneficijs dubio de residentia*, Innoc. III. *in cap.* 10. *de Cleric. non residens sub finem.*

Ratio est, quod non puniatur nisi culpa, vbi iusta non residendi causa est, nulla intercedit culpa.

Memini *trinæ monitionis*, quia cum agitur de amissione priuilegii, triplex est adhibenda citatio, monitio item triplex secundum glossam in *Clement.* 1. *de vita & honestate Clericorum*, Panormitanus *in caput ex tua de Clericis non residentibus*, vbi cum Rebuffo, *de priuilegijs scholasticorum priuilegio* 140. negat absentem beneficio spoliari posse, quandiu ad eum tertiata ab Episcopo de præstando per se officio imperia non veniunt, facit ad eius rei fidem, quod de milite vassallo traditur, eum nempe antequam ob contumaciam exui feudo possit, tertio citandum esse Rebuffi, Fœlic. & Alexandri iudicio.

Septimo, Statuit in *cap. auaritia* 5. *de electione in* 6. Gregor. X. vt nullus administrationem dignitatis ad quam electus est, priusquam de ipso celebrata electio confirmetur, sub œconomatus aut prouisionis nomine, *in spiritualibus, vel temporalibus, per se, vel per alium, proparte, vel in totum gerere, aut recipere, aut illis se immiscere præsumat, qui secus fecerint, iure, si quod eis per electionem quæsitum fuerit priuati sint.*

Clementina autem finali de vita & honest. Clericorum, decernitur, quod quicunque Clericus, virgatā, vel partita veste publice vtitur, nisi causa rationabilis subsit, si beneficiatus.

Octauo, vacat beneficium ipso iure per delictum Simoniæ. Ratio est, quod eius impetratio

tratio, collatioque per Simoniam facta sint nullæ, *Extrauag. cum detestabile de Simon. in communib* quare Simuniacè prouisi, fructus suos non faciunt sed perceptos tenentur ante sententiam in conscientia reddere.

Nono, vacat beneficium ipso iure, homicidio per assasinum facto, *cap. 1. de homicid. in 6.* aut nece curati sui admissa, *cap. in quibusdam 12. de pœnis*.

Decimo, qui Ecclesiasticos cœperit, & captos sua beneficia renunciare coegerit, si non est prælatus, eo ipso obtentis beneficiis est priuatus, *Clem. 2. de pœnis*, si est Prælatus, B suspenditur per triennium à perceptione fructuum Ecclesiarum suarum.

Et quoniam homicida, quantumuis sit in suo occultus scelere, quantumuis culpam abdat, recondatque, ad altaria tamen pro sacri functione ministerij & Ecclesiastici muneris, non potest se sistere, irregularis est, beneficio ad eam diem possesso, per sententiam iudicis spoliari potest, iure tamen eo non est explosus de *Ruffindc. de re sacerdot. & Pontif. lib. 3.*

Decimo, Religiosus habens prioratum, vel Ecclesiam curatam, si recipit secundam C sine licentia Papæ ipso iure vacat prima, *cap. cum singula officia 32. de preb. in 6.*

Vndecimo, Qui beneficium Curatum occupat, seu se scienter iniustè intrudit in eo. Decernimus (inquit Bonifac. *cap. cum qui de preb. in 6.*) *illum ipso iure fore priuatum beneficio quod eum cura simili obtinebat.*

Duodecimo, Clerici excommunicati ministrantes, omnibus beneficiis suis spoliari possunt, *cap. fraternitatis de Clerici excom. minist.* nec conferri eis vlla possunt nisi fuerit D cum illis misericorditer dispensatum, *cap. seq. eod. tit.*

Decimo tertio, In exilium eiecti ob culpas suas, beneficiis suis sunt priuandi, quia iis seruire propriaque eorum ministeria obire nequeunt Panormitan. in *cap. cum non ab homine de iudicijs*.

Est etiam his aggreganda criminibus ob quæ, suis quis beneficiis excidit, percussio Cardinalium, *cap. fœlicis de pœnis in 6.* vbi non solum in delinquentem, eius fautores, &c. priuatio beneficiorum omnium ipso facto pœnæ loco infligitur, sed hæc quoque in E eius liberos ac nepotes transire præcipitur, ita spes eis omnis promotionis adimitur.

Qui aliquem inique interimit dignus est, qui beneficiis priuetur, *cap. inquisitionis de accusationib. cap. 1. de Cleric.* in duello pugn. Trident. *sess. 14. cap. 7.* quare non est hæc pœna latæ sententiæ, sed ferendæ.

Decimo quarto, Hæreticus beneficio, & officio spoliatus, & totius ordinis Ecclesiastici prærogatiua nudatus, sæcularis potestatis arbitrio traditur, *cap. ad abolendum* A *de haret.* Coras. *par. 3. cap. 6 num. 17.* adeo autem verum est hæreticos hoc ipso priuatos esse beneficiis vt Alexand. IV, *cap. quicunque 6. de haretic. parag. quicunque* statuerit, hæreticos, credentes receptatores, defensores, eorumque fautores, ipsorumque filios, vsque ad secundam generationem, ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium publicum admittendos esse.

Decimo quinto, beneficiis quoque suis priuari potest Apostata tam qui talis est à fide & religione, quam qui à Clericali ordine, Syluest. *verbo Apostasia num. 1.* quia cum sit hæc culpa hæresi maior, non decet eam minori quam illam pœna affici.

Decimo sexto, Sortilegos priuari suis beneficiis est æquissimum, non enim debet ex eo quis fructum consequi, quod conatus est impugnare, vt fert, *can. ex eo de regul. iuris in 6.* lex tamen qua id habeatur non occurrit, sed cum hoc nomine multa contineantur crimina, de singulis cum inciderit quæstio, erit inquirendum. Et primo Clerici excommunicati celebrantes beneficiis spoliari suis possunt, nam *cap. frater de Clerico excom. ministr. & cap. sequenti*, habetur quod Clericis, qui culpa sua sua moti de Ecclesia, beneficia conferri nulla queant, nec collata ab iis retineri valeant sine dispensatione.

Decimo septimo, Qui de Sodomia sunt conuicti ipso iure beneficiis exui suis possunt, de quo tamen nullum ius est expressum, præterquam quod est hoc crimen de iis quæ communiter depositione sunt digna.

Similiter in exilium ob culpas suas eiecti, Sacerdotiis priuari suis possunt, quippe quibus seruire non possunt, Panormit. in *cap. cum non ab homine de iudic.* & *cap. 1. de arbitr.*

QVÆSTIO V.

Explicantur alij casus in quibus vacat beneficium ipso facto.

PRimo, Beneficium per obitum vacat ipso facto, *cap. susceptum 6. de rescriptis in 6.* quia tum possessore est vacuum: quare tum maxime si quando, quis dicm suum non designato vllo sibi successore obiit, conferri eius beneficium potest ab ordinario sine scelere: ergo vt vacans, non tantum facto, sed iure: nam tunc beneficium iure & facto vacat, cum ius, eiusque possessio non est penes aliquem.

Secundo, vacat ipso facto, quando eius possessor per superiorem eo est priuatus iuridicè habetur in *cap literis 10. cap. grauem 15. de excessibus prælatorum*, docentque Boerius *decis. 2.* Rebuffus *in praxi de modo amittendi beneficij parte 1.* & in Concordatis *titulo de*

Regia ad Prælaturas nominatione parag. monasterijs. Quia per quas causas quid nascitur per easdem & dissoluitur, *de regulis iuris in 6. regula* 1. sed voluntate superioris, acquiritur beneficium: ergo eadem, cum iusta est, amittitur,.

Tertio vacat per professionem in Religione approbata, & non per ingressum in eam solum, *cap. beneficium 4. de Regularibus in sexto*, & *regula Cancellariæ 44.* in priori enim negat Bonifac. VIII. *beneficium illius, qui religionem ingreditur intra probationis annum conferri posse:* ergo à contrario sensu, professione facta, expletoque probationis anno poterit.

Quarto, vacat beneficium per ignorantiam idiomatis vulgaris, ac communis, maxime si beneficium sit Parochiale: ita regula Cancellariæ: *quod quis idioma intelligat:* quia Parocho in salutem est animarum ex propria muneris sui ratione incumbendum, confessionibus pœnitentium audiendis vacandum: At eum id assequi posse in ignorantia linguæ communis, quis putet?

Parochiale dixi: nam cætera extra Galliam, si Episcopatum exceperis, possideri ab insciente vulgaris idiomatis posse, nullus aut pauci negant, quod Canonicos, Archidiaconum, & id genus Clericos domi suæ nobiles, foris conditione sua & virtute conspicuos & illustres, concionibus ad populum habendis operam dare non sit necesse vt Parochos, in iis ergo cum cesset causa regulæ, ad beneficia vocari, úsque præfici cur nequeant non intelligo, nec item Rebuffus vt de se fatetur in *regulam Cancellariæ, quod quis intelligat glossa 2. nu.* 11. Sane cum in ea Pontifex mentem suam explicet, nec nisi de Parochia sermonem instituat nihil est rationis, cur quæ de ea sola sunt dicta trahantur ad alia beneficia, Pontificis sunt hæc verba. *Item voluit quod si contingat ipsum alicui personæ de Parochiali Ecclesia prouidere seu mandare prouideri nisi dicta persona intelligat & intelligibiliter loqui sciat idioma loci vbi huiusmodi Ecclesia consistit, prouisio, & mandatum desuper, quo ad Parochialem Ecclesiam nullius sint roboris vel momenti.*

Sexto, Vacat beneficium per possessionem intra triẽnium à resignatione eius facta non initam, Flamin. *lib. 1. de resignatione q. 5. n.* 34. Puteus *decis.* 150. Quia est hæc capiendæ possessionis, à resignatario, virtualis omissio, & tacita beneficii per eum acceptati facta resignanti retrocessio seu verius derelictio, quare si resignantem mori in eiusdem beneficij possessione accidat *non per resignationem sed per obitum vacare censebitur per regulam de publicandis resignationibus.*

Septimo, per renuntiationem simplicem, aut permutationis causa factam beneficia iure vacant & facto, habetur *in rubrica de re-*

A *nuntiatione cap. ex transmissa* 3. vbi Alexand. III. asserit Abbatem & socios eius ad beneficium quod resignauerant recipi non oportere.

Diuiditur autem renunciatio, in eam quæ fit liberè & quæ ex necessitate, seu obligatione iuris naturalis aut Ecclesiastici. Prioris hoc est, quæ obligationem iuris naturalis habet, exemplum est in eo, qui defungi suo per se munere non potest, cuius tamen causa, beneficium ei est commissum non alia, *cap. fi-*

B *nal de rescriptis in 6.* Quod accidit quia à natura, aut casu labem habet, quæ est impedimento ne quod ei præcipitur faciat, ac in functione sacri ministerij partes suas expleat, qui obex si erit perpetuus, si tam late patens quam vita ipsa, dicitur essentialis, accidentalis autem, si tantum efficit ne bene ac licitè, non autem ne absolu… officium præstet, & huius postremi generis sunt Censuræ: si ergo priore modo impeditur, tenetur aut beneficio cedere aut impedimentum tollere; Secundo satis est censuræ absolutionem pri-

C mo quoque tempore, cum licebit, quærere,

Posterioris modi, hoc est renunciationis, quæ iure facienda est Ecclesiæ, causæ sunt quatuor, matrimonium *de Clerico coniugato cap. 1. Professio in Religione, cap. beneficia de regularibus in 6. Illiteratura* eiusmodi, cum qua præstari officium nequeat, vel *defectus ordinum*, Trident. *sess. 24. cap. 12. & postremo morbus animi vel corporis* eiusmodi, qui non patiatur beneficiarium, fungi officio, *cap. nisi de renunciatione*, vbi sex indicantur tempora quibus est omnis honesta ratio Episcopo, pe-

D tendæ à Papa manumissionis à commissa sibi cura.

Nempe cum est debilis, ignarus, male conscius, irregularis.

Quem mala plebs odit, dans scandala.

Cum impedimento, quod à censura ortum habet retineri beneficium potest, si spes sit eius tollendæ breui, tẽpus autẽ ad hoc præstitutum est anni vnius, qui ei in foro externo ad eius solutionem querendam integer conceditur 11. *q. 3. can. rursus 36.* eo elapso amplius non auditur, *Si intra annum causam suam purgare contempserit, nulla eius vox postea penitus audiatur*, Concil. Carthag. *5. can.* 14.

E Habet facultatem interim beneficiarius viuendi de beneficij reditibus vt ante, non ministrandi, quod & si facere possit, prætérquam in Sacramento pœnitentiæ validè, non tamen sine peccato, inobedientiæ, irreuerentiæque in res sacras, Deumque.

Octauo, etsi suo non sit beneficio priuatus ipso facto, priuari tamen potest, qui iudicio de capite præsens interfuit, Brodeus, ad Loüetum *verbo beneficium*, hancque fori Gallici praxim esse, ita curiam iudicare solitam

tã narrant scriptores Galli hancque sic notãt, iudicandi, Curiæ causam esse, quod irregularis beneficij sit incapax, maxime Curati, aut alterius quod sacri ordinis functionem exigit, beneficium enim datur ob officium, vt est in *cap. finali de rescriptis in 6.* quo tamen irregularis defungi nequit, cum irregularitas susceptionem ordinum ac susceptorum vsum impediat, verùm ergo est irregularem à beneficiis Ecclesiæ arcendum esse.

Sed qui iudicio capitis, aut in foro, quæstoribus causarum capitalium operã suam nauat, dũ de vita aliena agitur, est irregularis: nam *23. q. 8. can. sæpe principes 29.* talis dicitur amittere gradum proprium, quod est irregularem esse, de statu suo deiiciendum videri, *dist. 50. can si quis viduam 8.* deponi debere, *cap. Clericus in sacris 5. ne Clerici vel Monachi*, vno verbo pro irregulari habendum esse, *cap. ex literis 10. de excessibus prælatorum.* Abire tamen de beneficio, cum non est necesse, nisi post sententiam.

Nono; cum electus intra trimestre à facta sui electione, & consensu in eam dato, eius confirmationem petere omittit, iusto impedimento cessante, *electio eo ipso viribus vacuatur, cap. quam sit 6. de elect. in 6.* item si electus ipse vltra mensem à tempore sibi præsentatæ electionis consensum præstare distulerit, *iure si quod ei ex sua electione fuerat acquisitum, ex tunc, eo ipso est priuatus, cap. quam sit 6. de elect. in 6. & extra. si religiosus de elect.*

Decimo, qui bona Ecclesiæ iuraque Clericus vsurpat, quibuscumque beneficiis est priuatus, & ad quæcunque alia fit inhabilis, Trident. *sess. 22. cap. vlt. de reform.*

Vndecimo, eius qui alienis à fide opinionibus est imbutus, vt sunt hæretici, beneficia iure vacant, *cap. ad abolendam 9. de hæret. & cap. cum secundum legem eodem titulo in 6.* Qui Ecclesiæ vim facit per iniuriam Cardinali illatam, *cap. finali de pœnis in 6.* Qui fructus sibi vindicat eius beneficij à quo est propter contumeliam suspensus *de electione in 6. cap. 1. §. finali, & cap. capientes 12. § iterum eodem titulo* qui Papæ manum fingit ac simulat, qui eius mentitur ac corrumpit literas *cap. ad falsariorum de crimine falsi*, aut Clericum occidit, Rebuffus *in concordatis titulo de regia ad prælaturas nominatione §. Monasterijs.*

Duodecimo, etsi iure nõ sit priuatus beneficijs sed eorũ fructibus, qui per magistratũ Regium impediri se ac retineri curat, ne Pontifici à quo in vrbem euocatur, sistere se queat, & ita æquissimum eius tribunal defugit, *Clement. de pœnis ca. multorum*, vbi est, quod is cui Romanum iter imperatur, cum publicum in Ecclesia præsulis & Episcopi magistratum agit, pœna non stringatur alia, quam suspensionis à fructibus sui beneficij ad triennium, eodem cap. & titulo si tamen Prælati non fue-

A rint. *sed inferiores extiterunt, eo ipso beneficijs sint priuati, illis incursuris eandem, qui ne citati ad sedem Apostolicam veniant, à potestate secularis se procurant impediri.*

QVÆSTIO VI.

An quæ beneficia iure per canones, ob admissam culpam, aut non seruatam aliquam conditionem vacant, sint ante iudicis sententiam relinquenda in conscientia.

B

HAnc quæstionẽ intelligere non est facile, nisi certis præmunitã hypothesibus.

Prima est, iure aliquem suo censeri priuatum esse beneficio, contra quem, huius aut illius criminis reum, dicta est à Pontifice aut Conciliis sententia, per quam à die commissi criminis, perdit prædicti beneficij dominium vel certe liberum eius vsum, quæ causa Rebuff. fuit, *3. parte praxis beneficiariæ, tract. de modis quibus beneficia amittuntur*, existiman-
C di, idem esse Canonistis, ipso facto, quod iure, in quo tamen ei non assentior, nam primum non legem tantum sed sententiam quoque executoriã pœnæ in reum statutæ cõnotat, sic vt rei, aut beneficij vacantis possessio, apud nullũ sit, cum postremum, præter sententiã nihil contineat qua sic re sua priuatur, vt ius eius amittat, ita ut alteri possit conferri, etsi de facto possessionem retineat, *cap. licet Episcopus 23. de præb. in 6. c. cum nostris de concess. præb. 6.*

Quare eorum verborum hic est sensus, vt *iure quid fieri dicatur, aut amitti*, de quo fa-
D ciendo aut perdendo, extat lex canonica, etiã citra culpam eius omnẽ quem iura priuatione puniũt rei suæ, neque tamen sequitur cũ peccare rem seruando quia iure est priuatus, aut eius fructus, quia amborum possessio illi conceditur à iure, quousque ea auctoritate iudicis relinquere iubebitur sic Doctores tradunt rerum suarum dominio hæreticos quidem priuatos esse, earundem tamen possessionem, vsumque illis relictum esse, vsque ad iudicis sententiam.

Facto ipso res perit, quæ simul ac crimen est
E patratum, eius esse quoad dominium plenum & integrum desinit, qui ad eam diem illam possedit.

Vox *ante omnem sententiam*, excludit iudicis notitiam, ciusque sensum verbis explicatum, sicut particula *absque declaratione, expositionem facti, vel criminis puniendi*, priuatione beneficij habiti ac possessi.

Hypothesis 2. Cum de sententia agitur, Doctores eam diuidunt, in condemnatoriam, declaratoriam, executoriam quæ hoc maximè nomine ab inuicem diffe-

funt, quod fubfiftere prima poffit fine aliis, non vero tertia abfque duabus præuiis.

Caufa eft, quod de nocente iufte fupplicia exigi nequeant, nifi qui fit peractus fceleris, deque eo damnatus. At de aliquo repofcere pœnas, eft obfequi iudicis fententiæ, quam notam effe plebi eft neceffe, ne eius ignoratio fcandalum pariat: ergo fententia exequens, cum condemnatoria fupponit etiam declarantem.

Hifce ita præfuppofitis, de re vniuerfa tres funt admodum fententiæ.

Prima eft, Alphonfi à Caftro *lib.* 2. *de poteftate legis pœnalis cap.* 10. omnem pœnam legis, tam in fpiritualibus, quàm temporalibus obligare, fuumque in confcientia effectum fortiri ante iudicis fententiam: proinde rem feruari, ac retineri non poffe, cuius priuatio iure eft per canones inflicta.

Secunda eft Nauarri *cap.* 25. *Enchiridij num.* 128 *& cap* 23. *num.* 67. in irregularitate & beneficiorum materia, caufaque, verum id effe, non in aliis, præterquam purè fpiritualibus eo *quod pœna temporalis etiam ipfo iure incurfa, non debeatur in foro confcientia*, ante fententiam, Nauar. *nu.* 118. *cap.* 27.

Tertia, Soti *primo de iuftitia q.* 6. *art* 6. Cordubæ *lib.* 1. *quæftionary q.* 36. Couar. *in Epitom.* 4. *decretalium parte* 2. *cap.* 6. Medinæ 2. *q.* 96. *art.* 4. Summiftæ *verbo affaffinus*, Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 1. *&* 3. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 56. §. 2. *&* 3. Vafquez *in* 2. *difp.* 168. *cap.* 4. *nu.* 25. *&* 30. canones pœnales, etfi dicant pœnam ipfo facto incurri, nunquam tamen obligare in confcientia, ante iudicis fententiam, nec fortiri effectum, nifi quando funt de cenfuris, & de irregularitate, & de inhabilitate, non autem quando funt de aliis rebus, nifi aliunde conftet, mentem auctoris canonis fuiffe, vt pœna fubiretur ante fententiam, haberetque lex feu canon fuum effectum. Ea de re quid iudicij habeam exponam fequentibus affertionibus.

Prima Affertio, *Beneficium non neceffario relinquendum eft, ante fententiam iudicis, etiamfi ipfo iure & facto vacare dicatur.*

Primo, quia pœna nō debetur in foro confcientiæ ante fententiam, ita Gloffa in *can. fraternitas* 12. *q.* 2. pro qua (inquit Adrian.) *ftant omnes Doctores:* comprobat eandem fententiam Couar. in relectione regulæ iuris peccatum 2, *parag.* 4. *n.* 2.

Probatur 2. hæc verba (ipfo iure ipfo facto) fententiam non excludunt, non eft ergo omittenda: fides eft Antecedenti à *cap. cum fecundum legem* 19. *de heret. in* 6. nam ibi eorum bona ipfo iure fifco dicuntur effe debita, & tamen manus in ea inferre fibique vendicare vt propria, nifi poft fententiam iudicis eft inhibitum, non habetur ergo ex his verbis (*ipfo iure vel facto*) vnde inferri queat fententiæ neceffitatem nullam effe.

Tertio, Nimium quantum vt argumentatur Nauar. *in manuali cap.* 23. *num.* 67. ab humanitate quæ hominum eft propria, abhorret, vt quis contra fe ius dicat, in feipfum fæuiat, fibi pœnam ftatuat, aut ftatutam à iudice effectui tradat, quod cum tamen facere effet neceffe fi effet oppofita fententia vera.

Confir. in iure non inueniuntur verba vlla quæ fatis fignificent priuationis pœnam ipfo facto per ipfam legem executioni mandari nam in *cap. ad abolendam de hæreticis in* 6. prius dicitur Clericum effe degradandum, & beneficiis fpoliatum effe iudicibus tradendum, quod fieri non poteft nifi per fententiam?

Quarto, cum id agere, pauci probabili admodum coniectura fint animum inducturi, de fe vt pœnas fumant, de eo mandatum dare, effet illorum confcientiis laqueum inicere, quàm non eft ergo probabile legi pœnali quenquam debere obfequi, nifi poft fententiam.

Secunda Affertio, *Vt Beneficium non debet deferi*: ita nec eius fructus ante dictam in reum à iudice fententiam, etiamfi canon habeat ipfo iure ipfoque facto ei relinquendos effe, etiā non expectata fententia. Ita Azorius *tomi primi lib.* 5. *cap* 7. *q.* 6. Fagundez *in* 1. *precept. cap.* 18. *n* 13.

Ratio affertionis à teftimonio petenda eft Pontificis, nam in *cap. humanis de homicidio in* 6. habetur, homicidam ipfo facto, à beneficio depofitum effe, nulla alia requifita fententia, & tamen ibidem excipitur declaratio criminis, vt ex his verbis patet quibus canon vtitur. *Poftquam iftud*, inquit, *probabilibus conftiterit argumentis.*

Secundo, lex non obligat nifi prout eft recepta, at canonica priuans beneficio eiufque fructibus ante fententiam declaratoriam criminis, & illatiuam, feu executricem pœnæ, non eft recepta fecundum Archidiacon. in decretali *humanis de homicidio*, Azor. *loco citati.*

Ex dictis inferendum primo, etfi hæreticus beneficii titulum ad eam diem poffeffi retineat, poffe tamen impetrari aute fententiam. Ratio eft, quod iure vacet, ergo eft impetrabile, eo tamen priuari eiufque poffeffione nequit, nifi vocatus & per fententiam.

Patet a. Antequam eam iudex in illum pronunciet, nulla eum lege teneri illud relinquere, proindeque fi refipifcat, in confcientia fine noua vlla collatione illud feruare poffe, quia eius eft dominus quo iure per hærefim non excidit, nec eius titulum verè perdidit vt docet Suar. *de fide difp.* 21. *num.* 19. cum beneficii dominium non fundetur immediatè in fide, fed in collatione, eiufque titulo, qui titulus eft datus quo tempore hæreticus erat eius

capax,

capax, ad eumque idoneus, nempe cum erat Catholicus.

Patet 3. Posse eius beneficii fructibus gaudere, eosque percipere ac seruare, si officio fungitur, quia vt est eius hoc est beneficij dominus, ita & fructuum quos parit, Suar supra, & Fagundez *nu.* 11. qui tamen à die commissi, ab eo criminis repeti postea poterunt, vtpote ab eo percepti, qui tum iis iure quam optimo priuari poterat.

Tertia Assertio, *Ne quidem Parocho ob non susceptum Presbyterij ordinem, ante finem anni relinquenda videtur Parochia in conscientia, ante sententiam iudicis executoriam.*

Probatur, Si beneficium ipso iure factoque vacans tradi ab ordinario alteri plenè possidendum nequit, nisi eo vocato & audito, cuius erat ante factum crimen, cuius causa iure est eo priuatus, aut priuandus, verum est quoque Parochiam iure vacantem, ob non susceptum Presbyterii ordinem, à Parocho relinquendam non esse, nisi post sententiam declaratoriam & executoriam seu definitiuam. Primum est verum iuxta *cap. licet Episcopus 28. de prebendis in 6.* ergo & alterum.

Maior probatur, Nam sententiæ executoriæ ac definitiuæ nomine ea intelligitur, qua rei possessio plena & integra alicui eripitur, vt demandetur alteri, quod canon postulat, eo quod possessio beneficii, quo quis est iure priuatus, detineri ex tacita superioris voluntate queat, dũ eo possessor iubeatur decedere, ex quo causatur remedium possessorium, secũdum Abbat. in *cap. in literis n. 21. & de restit. spoliator,* Piasec *parte 2. praxis cap. 5. art.* 3. quæ quoniam ex modo vsuque eo capi canones solent in iure, factunis hic videor operæ pretium, si quas ea de re conceptas animo notiones habeo, exponam paucis.

QVÆSTIO VII.

Explicantur Regulæ quæ ad intelligentiam faciunt Canonum ac pœnarum quas continent.

Regula prima, Cum lex quæ pœna nocentes afficit, verbis concipitur quæ solam eius comminationem continent, est hæc sententiæ ferendæ non latæ Reginald. *tomo 1. lib. 13. num 258.* Alphonsus à Castro *lib. 2. de potestate legis pœnal. cap. 1. parag. 1.* Quia comminatio pœnam non infert, sed inferendam indicat. Secundo, Cum minemur, futura non autem præsentia aut præterita, res loquitur eiusmodi minas sententiam non habere latam, sed ferendam,

Excipiendus est casus, In quo sententiæ comminatiuæ modi illi inserti essent, qui A sententiam latam declararent non ferendam cuiusmodi sunt, *eo ipso, ipso iure, ipso facto*, aut alij de quibus postea, tunc enim verba minitantia, ad sententiam latam, sunt his modis ac loquendi formis restringenda, vt si lex, aut superior dicat, *Præcipimus sub pœna excommunicationis statim incurrendæ, aut ipso facto excommunicatum esse.*

Extra hæc tempora, lex quæ minas tantum habet, censenda est ferendæ sententiæ, non latæ. Has autem innuunt exprimuntque hæ voces, *sub pœna, sub interminatione,* B *sub interpositione excommunicationis, suspensionis, &c.* Reginal. *lib. 13. cap. 24. sect. 2. nu. 258.* Est autem pœna latæ sententiæ tum existimanda, quando ex sola ipsius præcepti potestate, seu facto ipso, absque sententia declaratoria, condemnatoria, aut executoria, effectum suum fortitur, quod non habet pœna ferendæ sententiæ, cum eam exigat ac postulet, Thesaurus *1. par. praxis Ecclesiast. cap. 3.* Rebuff. *in Concord. rubrica de collat. parag. monemus.* Explicans enim hæc verba, *sub pœna pri-* C *uationis,* in eo parag. posita sic loquitur. *Non importat priuationem ipso iure sed comminationem.*

Regula 2. Quando lex pœnam imponit per verbum imperatiui modi, tam præsens quam futurum, sententiam habet non latam, sed ferendam, quia de natura est vocis, qua quid præcipitur, vt ad alium referatur tanquam ad iudicem, aut alienæ voluntatis executorem ac interpretem.

Excipi illa tempora debent, in quibus adderentur verbo imperatiuo, modi aliqui qui D sententiam ad latam flectunt, aut verba quæ perpessionem pœnæ indicant, & non vllum officium iudicis è quo genere sunt, *subiaceat, incidat, subeat, incurrat.* Alphonsus à Castr. *lib. 1. de potest. legis pœnal. parag. 3.*

Dixi *tam præsens quam futurum.* Quia modus imperandi, semper aliquid quod faciendum, aut perpetiendum est imperat, sed actio aut passio imperata, semper futura est, *ergo modus imperatiuus semper vim futuri temporis retinet,* Comitol. *lib. 6. q. 24.*

Regula 3. Cum canon verbo est aut parti- E cipio futuri temporis conceptus sententiam indicat ferendam non latam, quia vox talis nõ præsentia connotat, sed futura: tantum ergo sententiam fieri imperat, non latam significat, Suares *de legib. lib. 5. cap. 6.* Reginal. *to. 1. lib. 13. Sot. 2. n. 259. & seq.*

Secundo, qui imperat, non sibi, sed aliis imperat: ergo ad aliquem ab imperante diuersum tendit, cui quidpiam præcipitur executioni dari, aut omitti, ergo futurum respicit, non præsens aut præteritum.

Infertur primo, Pecuniam non necessario antequam exigatur, soluendam esse à mercatoribus, quam se daturos, si fidem conuento-

rum fallerent, sunt polliciti cum contrahendo dixerunt, qui promissis stato tempore non stabit, decepto aureos numerabit 100. Couar. *in Epitome quarti decretal, 2. parte cap. 6. parag. 5.* Lessius *de vsura dub. 15. num. 136.* quia nimis est durum moribusque hominum parum congruum, vt ante exactionem debeatur solutio. Secundo, est hoc pactum conceptum voce futuri temporis, & quæ actionem futuram significat: ergo pœnam irrogandam declarat & non irrogatam.

Contraria sententia est Reginald. supra, ibi enim asserit, contrahentes ea ratione, qua vicissim se ad pœnam obligant, sententiam latam exprimere, non quidem ex vi dictionum quibus constatur, sed contractus, quod non est probabile, cum id ipsos velle, non sit verisimile.

Infertur 2. Illico tamen soluendam esse ac est petita.

Quia pars habet rationem iudicis: ergo vt isti, ita & parti est parendum sic Reginald. supra, Sylu. *verb. pœna n. 14.*

Contraria tamen quæ asserit, solutionem in foro animæ faciendam non videri ante sententiam iudicis; est probabilis, eamque defendunt Nauar. *cap. 23. num. 68.* Loppez 1. *de contract. cap. 3.* Sanchez 1. *de matr. disp. 37.*

Primo, quia ita habet vsus communis, receptaque vbique consuetudo gentium, Nauar. teste loco citato.

Secundo, obligant pacta conuenta mutua, ad metas voluntatis contrahentium, quia onus sibi non aliud, aut legem iniectã volunt, quam quæ eorum est intentioni consentanea. Sed si Nau. loco citato credimus, hæc mens esse videtur contrahentium, necessitatem sibi nullam imponere præstandi promissa, quandiu id eis per iudicem liberum relinquitur: ergo, &c.

Infertur 3. quæ imperatiuo modo leges sunt latæ, vt Apostolicæ fere omnes, esse ferendæ sententiæ, actionem enim aut passionem futuram exigunt *vt priuetur can. 42. 43. damnetur 46. excluditor can. 62. deponitor 57. 59. Apostol.*

Regula 4. Quando canon pœnam, his verbis irrogat (*sit excommunicatus* sit anathema, sit irrita collatio) sententiam ferendam continet, non latam, Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 12. num. 2.* Nauar. *in Enchirid. cap. vlt. nu. 12.* Glossa *in can. 2. de foro contempt.* & probatur.

In dispositione dubia mitior pars est amplectenda, per regulam *iuris in 6.* Cuiusmodi est cum Doctores de genere pœnæ, sententiæ, vel censuræ controuersantur, sitne lata an ferenda, vt contingit in verbis communibus secundum Thesaurum *par. 1. praxis ca. 3.* At sunt verba, hic exempli causa posita, ambigua, dubiæque notionis ac sensus, suauius autem est ea interpretari de sententia ferenda quam lata: ergo sic sunt intelligenda, quod confirmat Glossa *cap. 3. de foro compet.* nam ibi hæc verba (*sit sequestratus*) ad sententiam ferendam refert, & *dist. 23. can. 23.* (*sit anathema*) ad auctoritatem iudicis. Ergo qui canon conceptus est verbis à nobis hic positis, sententiam non habet latam.

Contraria tamen sententia, quæ est Regin. & Alphonsi *tract. de lege pœnali cap. 6. & 7.* rationes suas habet.

Prima est, quod verbum sit aut similia, nullam functionem iudicis aut officium denotent.

Secunda, quod verbum substantiuum, verbum sit existentiæ & quocunque tempore ac casu prolatum, nullam actionem passionemue significet, sed rei duntaxat existentiam, nisi quid addatur quod eius significationem ad futurum tempus detorqueat. Est hæc sententia propter has rationes probabilis: probabilior tamen censenda prior. De qua sic Nauar. *cap. 27 Enchirid. num. 12. Apparet,* inquit, *quod præfata verba sit excommunicatus non denotant sententiam latam, sed ferendam, nisi cum alia iura id declarant. Tum quia plurimi canones continent illa verba, quæ tamen secundum glossam cap. 2. de foro compet. continent sententiam ferendam. Tum quia non obstat dicere quod verbum, sit, est futuri temporis, & præsentis imperatiui modi, sicut & futuri optatiui.* Hæc ille.

Ex dictis collige primo, collationem beneficij ante ætatem, quam in beneficiario consilium exigit, ipso facto non esse nullam, sed irritandã. Etsi ibidem dicatur quod ante 14. ætatis annũ facta collatio *sit irrita,* quia *sess. 7. cap. 3.* cum de eadem re agitur, hæc habentur (*aliter facta collatio omnino irritetur*) ergo non est irrita sed irritanda: ergo hac forma loquendi (*sit irritum*) sententiam dicendam significat non dictam.

Collige secundo, Raptores, excommunicandos quidem esse, vere tamen extra Ecclesiam ante Episcopi sententiam non esse, Est contra Gregor. Tholosanum *in syntagm. iuris lib. 36. cap. 8.* Felin. *in can Rudolphus n. 33. de rescript.* quia can. *si quis 36. q. 2.* quo citati authores nituntur, vt bis effertur comminantibus, in eo enim sic est. *Si quis virginem vel viduam nisi desponsauerit, rapuerit vel furatus fuerit, cum sibi fauentibus anathema sit,* quæ verba futurum innuunt, & non præsens, pœnam inferendam & non latam ex dictis: ergo.

Colliges primo, Qui obstinatè religionis mysteria, contra quàm sacrosancta definiuit Synodus, negatũ eunt, ab Ecclesia ipso facto extorres ac alienos nõ esse, sed vt immorigeros, vt infideles, excommunicationis sententia feriendos esse, quia sunt decreta quibus eos Patres notant, verbo substantiuo imperatiui modi concepta, tam in præsenti quam futuro,

futurum significat.

Secundo, etsi nunquam non, Deo, Ecclesiæque, auersæ à sacris nostris gentes, exosæ fuerint, qui tamen his relictis ad profana nationum transibant, de Ecclesia Episcoporum erat sententia eliminandi, nec tā hoc præcisè nomine, quod thura offerrent Dæmoni ac idolis, quā quod erant per censurā quam eorū veneratione ac cultu incurrissent, eiecti. Nam quæ dicta est in eos sententia, Concil. Laodic. *canon. 35.* eos imposterum haberi pro excommunicatis imperat. *Quisquis autem inuentus fuerit huic idololatriæ vacans, anathema sit,* B & 34. *Non oportet omnino Christianum derelictis martyribus Christi, abire ad falsos martyres, hi enim alieni à Deo sunt. Quicunque autem abire voluerint, anathema sint.*

Colliges 3. canonem aut legem latæ sententiæ non esse quando verbo *Est* additur aliquod participium quo significatur res facienda, vt *erit* vel *est* excommunicandus. Quia vt est apud Gellium *lib. 17. cap. 7. est* & *erit*, cum participiis futuri temporis, aut præteriti iunguntur, vim suam amittunt, & in aliud tempus concedunt, secumque legem ad sententiam ferendam traducunt. C

Colliges 4. censuras, legesque quæ in Conciliis infliguntur, esse ferendæ sententiæ non latæ, quæ declarant placere Ecclesiæ, vt qui sunt rei, pœnam suæ in peccando temeritatis sentiant, cuiusmodi canonum magnus est in Arelat. Concil. numerus. Et quidem hæc in eius *can. 4.* lego *De agitatoribus, qui fideles sunt, placuit eos quandiu agitant à communione separari:* cum enim hæc verba actionem faciendam significent, sententiam latam non habent, sed ferendam.

Regula quarta, Tria sunt præterea tempora, in quibus canon sententiam dicendam patefacit, non latam innuit. D

Primum cum aliquid imperat, aut prohibet sub pœna excommunicationis, suspensionis, &c. ita Rebuffus *in concordata tit. de collation. §. monemus verbo sub pœna,* Alexander *Concil. 103. volum. 1.*

Secundum est, cum pœna per eum canonem ipso iure imposita, mixta est, vt beneficij amissio, hæc enim duo dicit, primo priuationem tituli spiritualis, & iuris ad fructus, secundo possessionem iuris, sic dictam, quod E permittente iure habeatur, & quanquam per canonem cui insertæ sunt hæ voces *ipso iure ipso facto*, reus violati canonis, titulo ad beneficium, iureque ad eius fructus priuetur, non tamen possessione beneficij reali, nisi per sententiam declaratoriam secundum omnes.

Tertium, Quando dicta pœna est purè temporaria, sic Nauar. & Suar. 5. *de legibus cap. 8. num. 4. & 9.* Azor. *tom. 1. lib. 6. c. 5. q. 5.* Vasq, 1. 2. *disp. 107 cap. 2*, probatur.

In *can. secundum leges de hæret. in 6.* qui est A Bonif. VIII. & *decimus nonus* illius tituli priuatur *ipso iure* hæretici fortunis suis, & tamen additur in eodem *can.* quod ad actualem priuationem requiratur sententia declaratoria criminis. Verba decretalis sunt ista. *Bona hæreticorum, qui grauius, horribilius & detestabilius delinquunt quam prædicti, ipso iure de fratrum nostrorum consilio decernimus confiscata. Confiscationis tamen huiusmodi executio, vel bonorum occupatio, fieri non debet per principes aut dominos temporales, antequam per Episcopum loci, sententia super crimine fuerit promulgata.* Nec enim hæc excluditur verbis allegatis, *ipso facto, ipso iure*, vt patet ex titulo de homicidio, ibi enim habetur *ipso iure & facto* homicidas, ordinis vsu exutos esse, si tamen (addit canon) *eos iudices nouerint post factam inquisitionem vere eius culpa reos esse ac confessos & id declararint populo.*

Secundo, leges non obligant nisi vt sunt receptæ *cap. 5. de constitut. in 6.* At qui canon priuat reum rebus suis pecuniaris, receptus non est quoad hanc circunstantiam, vt teneatur iis cedere ante sententiam declaratoriam criminis, pœnæque executoriam: ergo, &c.

Corollarium primum, Ex dictis infertur, nōn teneri in conscientia delinquentes, se beneficiis suis, officiis, aut bonis priuare, etsi in *can.* contra quem peccarunt, sint hæc verba, *Ipso iure ipso facto, statim amittant*, nisi post sententiam declaratoriam criminis, cuius causa est hæc illis pœna inflicta, Filliuc. *to. 2. trac. 40. cap. 6. num. 158.* Sanch. 9 *de matrimon. disp. 30. n. 1.* Fagund. *li. 8. in 8. præcept cap. 29. n. 8.*

Ratio est, quod abire rebus suis, beneficiis exuere se suis in dicta causa, ac sine sententia, sit seipsum tacitè prodere, pœna se mulctare, quam ad rem nulla lex obligat.

Corollarium secundum, ex dictis, pœnam quæ in lege à Legislatore est posita, his verbis, *ipso iure, ipso facto*, infligi sub conditione *si de delicto, iudice, & per sententiam constet*, quod est admonitum Felin. *in cap. vltimum de rescript. num. 37.* Fagund. *lib. 8. de præc. cap. 29. num. 9.*

Corollarium tertium, his verbis, *iure ipso, ipso facto, &c.* sententiam ferri condemnatoriam, nam non sunt superfluè, & sine effectu canoni addita, his ergo, significari aliquid est necesse quo crimen plectatur, aut cuius metu prohibeatur actio. Id autem est sententia condemnatoria in criminosum lata, sub conditione tamen, vt alia dictæ sententiæ condemnatoriæ declaratoria proferatur in peccantem: ergo, &c.

Hinc est (inquit Fagund. *num. 10.*) quod condemnatio, hoc est pœnæ irrogatio post factam declarationem criminis, retrahatur ad diem commissi criminis, quia ex tunc, dicta est iacturæ bonorum, amissionis beneficii, aut officii sententia: est ergo quoad effectus

quos continet, post declarationem eius factam à iudice, ad diem quo est admissum scelus reuocanda. Suar. supra, & Felinus locis allegatis.

Corollarium quartum, etsi canon, quo iure quis aut facto ipso, priuatus est beneficio, officio, aut bonis ob culpam aliquam, in eum capi sensum non debeat, vt obligetur ea relinquere ante omnem sententiam declaratoriam, sic tamen per eum, ius in illa Rei minuitur, vt eadem alienare sine crimine, titulo maxime non lucratiuo, nequeat, alienata autem possit post sententiam fiscus de manu possessoris recipere.

Corollarium quintum: ergo hæc verba, *ipso iure, ipso facto*, etiam ante omnem sententiam declaratoriam criminis, operantur duo, primum vt delinquens beneficii titulum ac officii amittat, alterum vt bonorum dominium, itaut amplius eorum non sit Dominus, nec fructus suos faciat, *sed sint ab eo abstrahendi post sententiam declaratoriam, & retineat tantum ex benignitate iuris, meram & nudam possessionem qua priuari non potest nisi causa cognita, & post sententiam declaratoriam*, Less. *lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 64.* quæ possessio, quia fit permittente iure, iuris possessio dicitur.

Regula quinta, Etsi quando canoni & legi adduntur hæc vocabula, (*ipso iure, ipso facto*) Legislator significet voluntatis suæ esse, vt reus id faciat ante sententiam, quod in eo canone declaratur, ad pœnam tamen priuationis officij aut beneficij subeundam ante omnem sententiam, non tenetur. Ita Less. *lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 63.* Quia legislatori non necessario est parendum nisi secundum iustam, & rationabilem eius voluntatem; at non potest prudenter hic velle, vt is qui violat legem, cui adiuncta est pœna priuationis, officij, bonorum, aut officii, ipso iure ea dimittat, ante omnem sententiam executoriam, & declaratoriam pœnæ incursæ supradictæ per reum. quia vt dicemus postea hæc verba *ipso iure*, secundum vsum communem, non tollunt nisi titulum ac iurisdictionem, non autem ius retinendi dicta bona, quemadmodum nec vtendi iurisdictione, quæ est beneficio annexa Less. supra.

Excipiendus est casus, in quo ex defectu voluntatis in conferente, aut qualitatis in eo requisitæ, verus beneficii possessor non esset, nam tunc, non quia præcisè in canone habentur hæc verba *ipso iure, ipso facto*, ei abeundum beneficio foret, sed quod ad eum nunquam, vt ad legitimum ac verum possessorem pertinuit.

Causa est, quod beneficii iure, carere eum sit necesse, qui illud est non superioris, sed sua auctoritate ingressus, facit id vero, quisquis qualitatibus requisitis ad eius possessionem

A vacuus, id sibi à superiori conferri postulat, cum eius voluntas nec sit, nec fuerit, ei præficere his destitutum conditionibus, quas canones in Ecclesiastico magistratu exigunt. Quare qui beneficium accipit, animo à statu Ecclesiastico alieno, aut cum voluntate discedendi ab Ecclesiæ militia, cum vir erit, aut sine tonsura, præter quam quod capitalem culpam admittit, beneficii iura non acquirit, quicquid in eius est fructibus lucri factum, reddi debet, quia ad dignitates Ecclesiasticas sine tonsura, aditum patere nulli voluere Pon-
B tif. *in cap. cum adeo 17. de rescript. in 6. & cap. litteras 6. de transactionibus*, communicare autem velle Ecclesiam, bona sua ac officia cũ eo, quis credat, qui ab ea, ac obsequio cultuque illi exhibendo est alieno animo? quare qui beneficium curatum suscipit, sine voluntate Clericalis vitæ instituendæ, nec stato promouetur tempore, ad sacrum Presbyterii ordinem, non stipendia lucratur Ecclesiastica, sed ea illi sunt restituenda integrè, nisi noua consilia capiat, animumque ac studium ad Ecclesiasticæ vitæ rationem totum traducat, Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 26. num. 133.*
C fierique id debet intra annum, ita expressè in *cap. commissa 35. parag. cæterum de elect. in 6.* quod si voluntate mutata, fiat ante anni finem Presbyter, fructus retinere poterit, non solum post eam mutatam sed etiam ante.

Similiter facit defectus nominationis regiæ in beneficiis, vt possideri iustè nequeant, quia cum sine ea acquiri non possint, nec retineri etiam valent: quare vacare Abbatiam, quæ collata est alicui per electionem Monachorum, approbatam à Pontif. scribit Papon. *trium Notariorum lib. 3.* eo quod beneficii talis collatio facta sine Regis nominatione præ-
D uia, ipso facto & iure per concordata sit irrita, nec firmatur regula Cancellariæ de pacifica possessione triennali, quia in ea requiritur titulus coloratus, qualis hic nullus est, ex dicto authore loco citato *pag. 176.* Quia titulus coloratus non nascitur nisi ex collatione ordinarii tolerati & nondum depositi: at nec Pontifex sine voluntate, consensu, ac nominatione Regis, nec Capitulum à temporibus Concilii Lateranensis, ordinarii nomine cen-
E seri possunt, sed Papa solus cum Rege: ergo tali collationi destitutæ nominatione regia, fauere non potest possessio triennii pacifica. Excipiendæ sunt Abbatiæ sæculares, sic appellatæ, quia sunt sæculari Clerico collatæ, cum nomine Abbatis, qui & ipse præest sæcularibus, Decani loco in capitulo, quæ Abbatiæ & si sint electiuæ, ad ius tamen regium nullo modo pertinent, vt eruditè scripsit Renatus Choppinus de sacra politia *lib. 1. tit. 1.*

Regula 6. Tum maximè habent canon, lex, seu decretum sententiam latam cum verbis sunt concepta indicatiui modi, quibus vti

in ferenda sententia, aut declarando crimine, Iudices solent, cuius causa est à nocente subeunda pœna, talia sunt quæ de præsenti iudicis animum ac pœnam denuntiant, vt *damnamus, priuamus, excommunicamus, reum violatæ legis declaramus, dignum morte pronuntiamus*, Reginald. *lib. 13. cap. 24. sect. 24. num. 250.*

Secundo est sententia excommunicationis latæ sententiæ, cum in lege, aut constitutione qua decernitur, dictio inseritur aliqua, quæ executionem pœnæ promptam, nec in tempus reiectam exigit, tales sunt, *statim, confestim, sine mora, indilatè, immediatè*, quia cum sententia illico ac est patratum facinus dici non debeat, sed tempus exigat, nam vt sit consulta, prudensque, reus vocari debet; testes citari quæ duæ res non nisi spatio certo temporis eoque non tenui, queunt perfici, si in canone ponatur *illico, statim, sine monitione alia)* argumentum est latam esse sententiam non ferendam, quia cum eiusmodi particulæ moram excludant omnem, sententiam latam exprimunt, iudici ferendam non committunt.

Tertio, habet lex quæ præteriti temporis verba secum trahit, sententiam latam, vt cum dicitur; Iam nunc seu ab hac die excommunicatum sciat, qui contra principem deliquerit, nouerit se vt infamem, dominio bonorum excidisse. Quia verbum præteritum, rem factam significat non futuram: ergo, & canon pœnam inflictam, non infligendam. Secundo, qui dicit est excommunicatus, iam pœnam intulit qua de re sunt, legendi Nau. *ca. 23. Ench. n. 56.* Tiraqu. *ad l. si vnquam de reuocandis donat.* Felinus *ad caput. Rodolphus de rescriptis*, qui tamen negat participio futuri temporis vim subesse indicandæ sententiæ latæ, proindeque hæc genera omnia loquendi, *Nouerit se suspensum, nouerit se excommunicatum continere*, sententiam ferendam, non latam, sed ad ab eo dissentiunt Glossa *in cap. postr. de hæret. & cap. 2. de solutionib.* Alphons. *in lib. 2. de lege pœnal. cap. 7. parag.* 8.

Ex dictis collige primo, Simoniacos, quos communiter confidentiales nominant, ipso esse facto excommunicatos, ac priuatos suis beneficiis, quæ & monitione nulla præula dimittere, perceptosque ex iis fructus restituere debent ante sententiam, Suàr. *lib. 5. de legib. cap. 8. num. 15.* Nauar, *cap. 23. num. 110.*

Ratio est, quod his, illos voce præsentis temporis, Pius quintus spoliet. *Nisi*, inquit, *celeri dimissione sibi prospexerint, & quidquid tale admiserint, in futurum etiam in omnibus aliis Monasteriis, dignitatibus & beneficiis obtentis, nec non fructibus, pensionibus, &c. præsentium auctoritate priuamus, & ad futura inhabiles decernimus.* Existimat tamen Soarus loco ante

A citato. Pii quinti Extrauagantem de Simonia non esse in hoc sensu receptam, & ideo in hac parte per contrariam consuetudinem abrogatam esse & de eadem consuetudine sententiam declaratoriam exigi.

Collige 2. Clericos, ad diuina excommunicatos cum admittunt, pari cum illis nexu vinculoque ligatos esse, quod Clemens eius nominis III. *in cap. significauit 18. de sent. excom.* voce præsentis temporis mentem suam significet, *eadem*, inquit, *cum ipsis excommuni-*

B *cationis sententia, non dubitamus inuolui*, Clericorum autem nomine, sæculares intelligo, non regulares, Vgolin. *tab. 4. cap. 15. parag. 2.* cum autem excommunicatos audis, hos duntaxat accipe, qui per specialem sententiam, seu vt ab homine, non à iure per legem aut canonem numero sunt piorum moti, Thesaur. *2. par. prax. Ecclesiast. cap. 6.* Diuina autem quorum hic fit mentio, orationes non complectuntur, quæ pro excommunicato absente fiunt in templo publice, Auila 2. *par. cap. 6. disp. 10. dub. 6.* nec quæ cum eo, tanquã vno de populo redduntur Deo, Thesaur.

C *loco proxime citato*, sed quæ Clericorum sunt propriæ, ita qui cum sit Clericus in sacris, aut Sacerdos horas cum eo priuatim; & extra chorum recitat, pœnam quæ communicantium cum præcisis est propria, non euitat Sayrus *lib. 2. cap. 15. num. 15.*

Collige 3. ingressu Ecclesiæ per mensem, aditque eum esse de facto prohibitum, qui quempiam Ecclesia per censuram expulit sine scripto, quod istiusmodi pœnæ causam comprehenderet, quia est hæc per verba, quæ præsens tempus significant expressa. *Si quis autem*, inquit Pontif. *huius constitutionis te-*

D *merarius extiterit violator, per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officiis nouerit se suspensum cap. 1. de sent. excom. in 6.*

Collige quarto, Clericos quique sacris aræ ministeriis occupantur Sacerdotes, ac Diaconi Magiæ dant operam, excommunicatione non ferendæ, sed latæ sententiæ vinctos esse, quod hæc, à Laodiceno Concil. vbi est publicata, verbis declaretur tempora præterita significantibus. *Quoniam non oportet*, inquit canon dicti Concil. 36. *ministros altaris aut Cle-*

E *ricos magos & incantatores esse, aut facere quæ dicuntur philacteria, hos autem qui talibus rebus vtuntur, proiici ab Ecclesia iussimus.*

Regula septima, Quando canon, lex aut constitutio peccantem contra legem Ecclesiasticam, obligant ad restitutionem rei acquisitæ, vt iniustæ, seruari hæc debet ante omnem sententiam, quia res aliena, qualis est iniuste acquisita, semper est domini, eique proinde restituenda, etiam non expectata iudicis sententia, vera ergo est regula.

Infertur primò, Quibus in locis receptum est Concilium Lataranense vltimum, cum

Bulla Pij V. quæ est apud Nauar. *cap. 25. nu.* A 121. teneri beneficiarium, pro rata omissionis horarum, fructus tum receptos rependere, Quia *sess. 10. dicti Concilij parag. statuimus*, id præcipitur in hæc verba. *Statuimus vt nemo Curatum beneficium aut simplex habens qui elapsis 6. mensibus ab eius consecutione, officium diuinum recitare omiserit, pro tempore quo non recitauit fructus suos faciat imo impendere tãquam rem iniustè captam in fabricam beneficij aut eleemosynas pauperum teneatur.*

Fuitque hoc Concil. decretum consecutis temporibus à Pio V. confirmatum, Bulla 138. B quæ incipit *ex proximo*: nam ibi dicit. *Qui vno, vel pluribus diebus omnes horas intermiserit. omnes fructus amittat, qui illi, vel illis diebus correspondenrent si quotidie diuiderentur.* Item addit, quod si beneficiarius vna die integrum officium prætermittat, pro dimidia officij parte prætermissa, dimidiam partem restituat fructuum illi diei correspondentem, dimidiam autem officij partem declarauit esse Matutinum & Laudes, alias vero sex horas, constituere aliam dimidiam, pro quarum singularum omissione, sextam partem fructuum C illius diei amitti declarauit.

Infertur secundò, Quod cum restitutio sit pœna secundum Suar. *tom. 2. de religione trac. 4. lib. 4. cap. 30. nu. 16.* ea non teneri, qui citra culpam horarum officium præterit. Azor. *ca. 14. de horis q 7.*

Ratio est, quod pœna ordinariè culpæ cohæreat, vt effectus suæ causæ, Augustini testimio *libro 5. de ciuit. cap. 9. & 11. retract. cap. 9.* vbi hæc habentur. *Omnis pœna si iusta est, peccati pœna est.*

Comprobat eam sententiam, *caput cognoscentes de constitution.* his verbis: *non decet rem* D *quæ culpa caret, in damnum vocari*; ratioque ipsa, nam est pœnæ irrogatio, iustitiæ vindicantis actio; at in quos animaduerti legibus solet, quam reos magnorum criminum? qui capite demeti, qui plecti solent, quam impietatis conuicti publice? supplicium ergo luere nullum debet, qui culpæ non est affinis. Sane cum de restitutione Concil. loquitur hanc iis duntaxat imperat, *qui sine legitimo impedimento*, diuinum officium non recitant. At est impedimentum, causæ instar: ergo cum talis est aliqua, nulla est restitutio necessaria. E

Dixi (ordinariè) quia plecti potest innocens, Nauar. teste *in comment. ad can. paternitas tua 12. q. 2.* & Enchir. *cap. 23. num. 56.* & exemplum est in interdicto Ecclesiastico, quo ligari innocentes culpaque vacuos, opinio est Bonifacij VIII. *in cap. si ex sententia 16. de sententia excommunicationis in 6.* Similiter qui iungitur viduæ per matrimonium, fit irregularis, in opinione vera & communi quam defendunt de Coninch. *dub. 11. de irregul.* Auila *7 par. disp. 8. dub. 1.* Glossa *in cap. 2. de Bigamis*: at quid habet hæc maritalis coniunctio viri cum vidua, quamobrem sit vitiosa?

Tertio in Clericorum ordine, infecti lepra, aut ex coitu nati prohibito, locum non habent Clementis III. decreto *in cap. Tua nos 4. de Clerico ægrot.* Iam quæro, quid peccarit spurius, quid leprosus? quamobrem susceptione ordinum arceri debeat? Insontem afficere morbus hic potest, spurius autem, parentes licet vitiosos, maleque notatos habeat, potest ipse tamen culpæ expers esse: quare concludendum, cum Nauar. *cap. 23. Enchir. num. 56. legem pure pœnalem, hoc est, quæ constituit pœnam absque aliqua prohibitione, ad aliquam culpam non obligare quatenus est talis*, sed supponere tantum causam. Itaque de pœnitente cum se reum dicet omissi officij, percontari confessario incumbit: ecquid ei iusta aliqua ratio fuerit à negotiis, aut infirmitate petita, non præstandi officij, qualem si repererit, de fructibus eum beneficij restituendis non vrgebit.

Regula octaua, quando lex aut canonica sanctio causam indicat, cur eam Pontifex sanxerit, etsi hæc sit generalis, est tamen ad eam restringenda rationem, quam continet, nec eam vltra extendi conuenit.

Est hæc regula de mente Flaminij *tract. de confidentijs q. 41. nu 12.* Gomesij *in regulam cancellar. de infirmis resignantibus tit. de commenda. q. 13.* Nauar. *consil. 5. de testament.* Sanchez *2. de matrim. disp 37. nu. 3.* Azor *to. 1. lib. 5. cap. 16. q. 9.* seque tuetur auctoritate Alexand. Papæ III. *in cap. suggestum q. de decimis*, ibi enim tradit à Regularibus qui rem auxerant familiarem, soluendas esse decimas, quod vt antea, paupertate non grauentur, à qua tamen prædecessores sui ad illas remittendas videbantur inducti. Lubet eum audire. *Quando ergo*, inquit, *Romana Ecclesia ordini vestro priuilegia de decimis dedit, ita erant Abbatiæ raræ vestri ordinis, quod exinde nulli poterat de iure scandalum suboriri, sed nunc in tantum augmentatæ sunt ac possessionibus ditatæ quod multi viri Ecclesiastici de vobis apud nos querelam proponant*, huic auctoritati adiuncta sunt rationum pondera.

Prima sic habet est ratio legis causa & anima, definitur enim à Diu. Thom. *q. 90. art. 4. Rationis ordinatio ad bonum commune, ab eo qui curam habet communitatis, promulgata*, Ergo si hæc cessat, cessat quoque lex, eiusq; obligatio, absque alia subrogatione, iuxta communem doctrinam de qua nos postea cum de lege.

Tertiò, Cessante fine, desinere, quoque est necesse ea, quæ vt media ad eum tendunt, sed finis cuius causa lex populo imponitur, idipsum est à quo se ad eam plebi proponendam inductum esse Legislator asserit: ergo intereunte ac sublato fine legis adæquato, interibit eius vis omnis & obligatio, quia tota causa sic

sic cessante, desinit lex esse rationabilis, & vtilis ad bonum publicum, alias non Bresserus de *consc. scrupulosa cap. 12.* Megala *in 2. 2. lib. 2. cap. 7. q. 2.*

Infertur primò, Non valere canonem nisi vbi reperitur ratio, cuius causa à Pontifice est positus.

Infertur secundò, Religiosos non peccare contra debita superiori obsequia, si eant aliquo, quo hic eos ire vetuit, ne sermonibus ipsis suis à labore operarios distraherent, si id laborent quandiu ibi eos versari accidit, ne loquantur, aut quidpiam faciant, quod eos ab opere auocet. Quia tum cessat ratio legis, & B quoniam in *cap. postulastis 7. de Clerico excommunicato*, ministris prohibet Innocentius III. ne huic hominum generi Ecclesiastica beneficia conferantur, quod cum excommunicatis communicare non liceat, omnisque sic eum iis citra necessitatem vitiosa congressio, eam ob rem, si eorum aliquod, deferatur excommunicato quidem, sed occulto, aut si cognito, tolerato tamen, confertur valide, quia deest legis ratio, nec vlli est per leges Ecclesiæ vetitum, res negotiaque habere eum excommunicato tolerato.

Infertur tertiò, Non teneri resignatorium Parochialis Ecclesiæ, initiari sacro sacerdotij ordine elapso anno, vt præcipitur canone 14. *licet canon de electione in 6.* si resignans omnes sibi eius fructus dum viuet, ex cõcessione Papæ retinuit, ita Rebuff. 2. *part. prax. tit. 19. de non promotis intra annum nu. 13.* quia cessat, (inquit) ratio *cap. commissa 35. de electione in 6.* Enimuero fieri sacerdos debet vt seruiat, at cũ hic nihil habeat, nec de altari viuat, seruire non tenetur, *cap. cum secundum de prabendis*, vnde *ille qui recipit fructus, tenetur Sacramenta administrare*, & tenebitur resignatarius eo mortuo promoueri, Rebuff. supra.

Secundo cessat ratio, *cap. commissa citati, vt retrocedere possit, post fructus perceptos, quos hic non percipit, nec debet imputari ipsi qui beneficium accepit, sicut deberet imputari ei, qui accepit beneficium, sicut si cœpisset beneficium cuius nulli sunt fructus, quia tunc habet titulum & curæ exercitium, non autem quando sunt omnes fructus reseruati resignanti, quia hic habet curæ exercitium auctoritate Papæ: ergo non debet imputari illi qui accepit titulum beneficij cuius fructus non potest percipere.* Hæc ille.

Infertur quartò, Cum qui contraxit matrimonium coram Parocho, & testibus, sed inualidè, ob occultum impedimentum, puta quia rem cum matre sponsæ suæ, aut cum eius propinqua, in gradu aliquo prohibito habuit, habita eius impedimenti dispensatione à Pontifice, non teneri iterato adhibere Parochum, aut alios, in testes renouati sui consensus, Sanchez *lib. 2. disp. 37. nu. 3.* quia cessat in hoc casu ratio, cur lex voluerit, Parochi & testium

A conscientia, matrimonium iniri. Nempe vt constaret Ecclesiæ de consensu contrahentium, oreque testium si quando illud negatum irent, argui possent, ac conuinci mendacij, & ita ne ad secundas nuptias conuolent impediti iuridice: ergo cum id sit factum antea, cunctisque notum, eos inuicem societatem coïuisse matrimonij, non sunt iterato vocandi testes & Parochus.

Infertur quintò, Non necessario iudici parendum esse, cum rem sibi, aut Parocho indicari sub excommunicatione præcipit, si is cuius causa agitur, peccare destitit, aut ei, cuius causa, literæ vt vocant monitoriæ de superiori loco sunt lectæ, facta sit bonorum aliorum restitutio, aut famæ reparatio, Diu. Thomæ 2. 2. *q. 33. art. 7.* Sylueft. *verbo denunciatio q. 4.* Sot. *5. de iustit. q. 5. art. 1.* Auilæ *2. p. cap. 5. disp. 5. dub. 4.* Nauar. *cap. 25. nu. 46.* quia cessante fine, cessant & ea, quæ sunt eius causa instituta, sed finis monitorij est satisfactio, vel restitutio facienda læso, aut delinquentis emendatio: ergo si hæc præstita erunt à nocente, obsequendi iudici nulla remanet obligatio.

C Secundo, de peccato ideo fit quæstio, vt corrigatur eius auctor, aut læso fiat à lædente satis, at vtrumque cessat, cum peccatum emendatum est, & fuit secretum, quæ est vt dixi Nauar. opinio *cap. 25. nu. 46.*

Infertur sextò, Cum facta beneficij collatio est lege canonum irrita, ob culpam conferentis, aut eius qui recipit, hanc pro inani nullaque habendam non esse, quando ab iis nihil est peccatum, ob eam causam beneficio ei abeundum non credo, quod est se nesciente impetratum simoniacè, quia vbi culpa non D est, cuius puniendi causa lex est posita, nec sequi debet pœna, sed irritatio collationis simoniacæ, fundatur in culpa beneficiarij, quam punitam voluit Pontifex nullitate beneficij ei collati: ergo cum ignorantia culpam ab eo remoueat, remouebit & pœnam.

Infertur septimò, Nec Parochum, beneficio suo priuatum esse defectu ordinis, intra annum à pacifica possessione non recepti, si hic culpæ argui nequeat, nempe quia Episcopus abfuit, vt est *in cap. commissa 35. de electione in 6.* aut quia per ægritudinem domo egre-E di, ac committere se viæ Parocho non licuit. Enimuero cum magistratu sibi tradito, decedere iubeatur, ob eam duntaxat causam, quod in fungendo munere sit negligens, secundum Lessium *lib. 2. cap. 34. dub. 10.* nec hæc in eum culpa cadat, cum alterutra de causis allatis, cum à recipiendo ordine cohibuit, patet eum tum Parocha sua iuste priuari Episcopi auctoritate non posse.

Regula nona, Canon quo quid prohibetur aut punitur extendi extra casum suum non debet, Nauar. 3. *consil. iuxta 2. edit. consil. 5. de*

testamento nu.7. Flamminius *de confid.b.41.nu. 12.q.42.nu.9.* Rebuffus *2. parte praxis de non promotis titul.19 num. 59. & 60.* Sanch. *3. de matrim. disp.51. nu. 12.* Reginald. *tom.1.lib.13. cap.25. num.262.* A

Primò, quia odia cohibere conuenit, non laxare, *de reg. iuris in 6. regul. 49.* & pœnæ si Iurisconsulto fides est, *in dig. de pœnis legum, interpretatione molliendæ sunt potius quam exasperandæ de pœnit. dist.1. can.18.* ideoque proprium casum non excedunt.

Secundo, est lex quæ quidpiam prohibet, adnumeranda pœnalibus: ergo restringenda per *leg. cum quidam digest. de liberis.* B

Tertio, cum Pontifex casum in lege sua alium non designet, quam qui exprimitur, tacere eum de aliis, argumentum est non leue, eosque proinde illa non comprehendi, alioqui declarasset.

Quarto, etsi crimina punienda esse, bene instituta ratio doceat, non tamen hac aut illa pœna speciali, ac determinata, quod ergo hæc sit subeũda nocenti, & non alia, causa est in legislatorem referenda, cui ita placuit, ob rationem sibi soli notam. quæ ergo eius voluntate decreta est sceleri pœna, non est transferenda alio, id enim si legislator è re communi Ecclesiæ, aut priuata priuatorum esse hominum credidisset, minime tacendum putasset, sed quod fecisse plerosq; constat, extare de sua voluntate voluisset, literis expressum monumentum aliquod, sit pro exemplo Alexandri III. decretalis *ad audientiam duodecima de decimis*, cum enim Cistercienses asseretent, eius se priuilegio exemptos esse à pendendis decimis pro noualibus, quæ ipsi propriis manibus, ac sumptibus excolerent, respondit id sibi nunquam venisse in animum. *Nam si*, inquit, *intelligeremus de noualibus poneremus*. Ita quia Pius IV. & V. meminere in Bullis suis dantium aliquid examinatoribus, pro approbatione, aut non opponentium ex pacto defectus in concursu, qui si exponerentur, beneficium is cui confertur non obtineret, neutri simoniaci confidentiales sunt habendi, opinione Flamminij *de confid.q.47.nu. 4.& q.48.n.2.* C D

Causa est, quod Pij constitutio cum sit odiosa & pœnalis, non nisi in casibus expressis locum habet Nauarrus *Concil. 66. de simonia*: at hi duo non narrantur in Bulla, non penitus tamen sunt à culpa simoniæ liberi, tam dantes. pro approbatione ad beneficium, quam pro defectu oppositionis vitij, cuius cognitio, retardare collatorem ab eo dando potuisset ex Nauarro *Concil 58.* Trident. *sess. 24. cap 18.* E

Secundò, quia in *cap. licet canon 14. de electione in 6.* iubentur Parochi intra annum promoueri eo quod animarum curam gerant, quemadmodum & Vicarii perpetui, qui etsi non sint Ecclesiarum, Rectores, præsunt tamen fidelibus, *Clement. vnica de offic. Vicarij Clementina ne in agro Dominico parag. caterum de statu Monachorum.* Sicut & Priores conuentuales, non videntur hi postremi posse vi canonis priuari suis beneficiis, si intra annum à pacifica possessione Sacerdotes non fiant. Causa est, quod quæ odiosa sunt contrahi debeant non produci per regulam iuris, cui etiam addi illa regula potest, *in pœnis benignior interpretatio est facienda, de regul. iuris in 6.* At est beneficii priuatio magna pœna, non est igitur trahenda ad alia, quam quibus à canone infligitur. At hæc locum habet in Parochis vitio suo non ordinatis, tempore quo canõ imperat: quare cum Priores & Cõmendatarij Abbates, proprie non sint Parochi, non est ab istis ad illos, lex deducenda Concilii *in cap. licet can. 14. & cap. commissa 35. de elect. in 6.*

Similiter pœna priuationis omnis offici, in Monasteriis Monialium, quæ incurritur à Superioribus Regularibus, qui illud sine necessitate, ac personis prouectæ ætatis religiosis ingrediuntur pœna hæc (inquam) quæ est in Bulla Gregor. XIV. quæ incipit, *Dubijs quæ emergunt*, non extẽditur ad similia, cõtra quæ nõ est lata talis pœna, nec sunt religiosi Prælati inhabiles ad officia recuperanda, quibus sic priuati fuerint, Suar. *disp.305.* Henriq. *li.13.ca. 55.num. 1.* Thesaur. *par.1 praxis verbo nota secundo.*

Ob eandem causam spurius qui dispensatus est ad ordines, dispensatus ad pensionem aut beneficium non censetur, ita Adrianus Iaquelot *in expositione beneficiaria nu. 12.* quia dispositio quæ ius commune lædit, ad specifica restringitur, nec valet in dispensatis argumẽtum à maiori ad minus. Qui tamen est ipso iure ad beneficia inhabilis, est quoque ad pensiones, quia nomine beneficiorum veniunt etiam pensiones Glossa *in Clement. 2. verbo quodcunque de vita & honest. Clericor.* Thesaur. *part. 1. prax. cap.31.q.2.* qui id tamen in his duntaxat valere asserit, qui sunt inhabiles non à iure, seu per legem pœnalem ad beneficia, sed ab homine, quia sententia hominis est stricti iuris vt docet Garsias *de benef. par.1.cap.5.nu.123.*

Regula 9. In canone pœnali non valet similitudo rationis, Gomes. *in regul. Cancell. de infirmis resignantibus*, quia canon vim aliam non habet quam quæ ei aduenit à voluntate Pontificis: at hic per suum canonem non alterius euentus meminit, quam eius, quem pœna designata in eo afficit, aut quem prohibet, vel imperat: ergo non est applicandus alteri.

Ex hac regula Infertur primò, Non valere hoc argumentum, bis baptisatus est irregularis, *cap. qui in quolibet, & cap. qui in litterarum de Apostatis*

de Apostatis: ergo & bis confirmatus, quia iterato confirmati, nunquam hac pœna sunt plexi, sed tantum qui sacro baptismatis fonte, bis sunt loti: ergo hi, nō illi sunt inter irregulares numerandi. Nam per *cap. is qui 18. de sentent. excomm. in 6.* tales sunt habendi tantum, quorum canon meminit, aut qui id faciunt quod per eum est expresse prohibitum.

Infertur secundò, Nullum item ac inane in hac materia argumentum esse, quo à maiori (vt loquuntur) ad id quod minus est, fit progressio: & ita hanc illationem nullam esse. Est excommunicatus, qui librum legit hæreticum, ergo & qui concionem hominis hæretici audit, quia pœnæ hominum voluntate positæ non sunt extendendæ extra suū casum. Patet item hanc illationē nullam esse. Est excommunicatus regularis, qui iuri ciuili publicè dat operam in gymnasio: ergo & qui illud ibidem docet: nam hæc pœna eorum tantum est propria qui ius ciuile audiunt, *cap. fin. ne Clerici aut Monachi* 10. non docentium.

Inferendum 3. Concludi non posse in aliquo casu, certam pœnam incurri quia incurritur in alio ob similem rationem. Quia cum id ex legislatoris voluntate pendeat, ex paritatis ratione inferri nihil potest valide.

Infertur 4. Non valere argumentum. Filii reorum læsæ maiestatis sunt infames infamia iuris, Sanch. *lib. 2. cap. 28. nu. 4.* ergo & hæreticorum, quia nullibi in eos est hæc statuta pœna, & in pœnalibus argumentum à maioritate rationis non valet, Suar. *de censur. disput. 48. sect. 3.* Sanch. supra, Thesaur. *par. 2. verbo hæretici cap. 3.*

Inferendum 5. Non valere hoc argumentum. Administrans Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptismi, sine licentia Parochi, non incurrit pœnas, *Clem. 1. de priuileg.* ergo nec qui Sacramenta Eucharist. Matrimonii, & Extremæ vnctionis, quia etsi eadem reperiatur in Sacramentis Bapt. & Pœnitentiæ prohibendi ratio, quæ in duobus aliis, hæc tamen vetari tantum placuit, non illa.

Inferendum 6. Lege Concil. Trident. *sess. 25. de regul. cap.* 8. excommunicatione ab his incurrenda, qui mulieres ad alicuius ingressum Monasterij adigunt, non teneri qui per vim, viris auctores sunt ad factum simile, quia etsi pro his par eademque finalis ratio faciat, quæ fauet fœminis, nempe libertati profiteri volentium consulere, de viris non sunt loquuti Patres sed fœminis, & in pœnalibus, par similisque causa locum non habet, eo quod in legislatoris voluntate sit hærendum, cui sua lege casum hunc, non illum complecti placuit: Diana *tract. 18. miscell. 1. par. resol. 66.*

Inferendum 7. Clericum quem animi impotentia, ad fœdas, turpesque cum brutis animantibus sectandas carnis illecebras abiecit, Pij quinti Pontificio contra Sodomitas diplomate nō stringi, quia Sodomia est à bestialitate diuersa: ergo cum lex pœnalis non sit extendenda ad casum non expressum, etiamsi in illo inueniatur eadem ratio, maxime in foro conscientiæ vt citati à Diana *par. 1 tract 17. resol. 66.* asserunt Henriq. Garsias Castius de *legib. lib. 6. cap. 3. num. 5.* Sanchez *de matrimon. lib. 10. disp. 4. nu. 3.* quæ est in Sodomitas dicta à Pio V. sententia, ad Clericos de bestialitate accusatos, ac peractos non pertinet.

Inferendum 8. Excommunicationis Ecclesiasticæ nexibus astrictam non esse fœminam, quæ professo nubit, quibus tamen tam monialem, quæ est tria vota professa, quam qui illam sibi ascifcit coniugem, teneri vult in *Clement. vnic. de consanguinit. & affinit.* Pontifex. Quia etsi vtrobique eadem sit ratio, lex tamen pœnalis restringi debet, non ex identitate rationis ampliari Diana supra, & *tract. de legib. resolut.* 10. Salas *de legib. tract. 14 disp. 21. sect. 13.* Portel. *in addit. ad dub. regular. verbo lex nu. 13.* ibi enim ad quæstionem factam, ecquid pœna in vno casu per legem imposita, possit ad alium extendi omnino similem, quem lex non puniuit pœna tali, quali alium. Respondet his verbis: *Nunquam pœnam vnius legis, & vnius casus esse extendendam ad alium casum, etiamsi in hoc secundo casu concurrat eadem ratio vel maior, vel maior malitia ipsius actus.* Ex quo infert, excommunicationem contra dantem licentiam male faciendi latam, ad eum qui fecit prætextu dictæ licentiæ, non extendi, etsi sit istius culpa, quam alterius grauior. Similiter communicantem cum hæretico publico, non denuntiato tamen excōmunicatū non esse, sicut est qui rem cū denuntiato habet, etsi vtrobiq; par sit, eademque ratio, imo, respectu communicantis cum hæretico potior, ratione scandali, ac periculi amittendę eius sermonibus ac congressu Catholicæ fidei.

Inferendum 9. Quia incertorum bonorum quæ per contractum habentur aut aliter, non est iure naturali ac diuino facienda restitutio, sed tantum positiuo, *cap. cum tu de vsuris*, inferendum (inquam) eum qui talia penes se habet, retinere illa posse, si non possunt remitti ad Dominum, quia nimis distat, aut nescitur vbi habitet. Causa est, quod canon citatus loquatur tantum de acquisitis per vsuram, quæ si Domino nequeunt, iussu sunt Pontificis largienda pauperibus in pœnam criminis: ergo cum canon extendi extra casum suum non debeat, de bonis incertis aliter possessis non debebit intelligi.

Regula 10. In pœnalibus verba proprie & stricte capi debent, Gomes. *in regul. cancell. de infirmis resignantibus q. 13.* Sanch. *1. de matrimonio disp. 17. nu. 4.* Flamin. *de confid. q. 42.* Regin. *tom. 1. lib. 13. nu. 261.* Rationis sunt eædem quæ allatę proximè. Nempe quod

vt est in *reg. iur. in 6. & lege cum quidam ff. de liberis & posth.* coerceri odia oportet & pœnas, quæ vt habet *can. pœnæ de pœnit. dist. 1. legum interpretatione molliendæ sunt potius, quam nimis exacerbandæ*, at restringuntur, cum proprie capiuntur, dilatantur cum improprie: ergo vt his satisfiat legibus, quæ pœnalis erit, stricte accipi debebit ac proprie. A

Infertur primò, Eum qui per canonem est suspensus ab officio, non esse similiter à beneficio, Sanchez *lib. 3. de matrimonio disp. 51. nu. 12.* quia verba legis operari aliquid debent, *cap. Abbate de verbo signific. & cap. si Papa de priuilegys in 6.* at nihil facerent, si suspensio ab officio comprehenderet etiam suspensionem à beneficio; fac enim idem hac verborum forma exprimi, *sit suspensus ab officio*, ac ista, *à beneficio* superfluæ coniungentur quod tamen dici non debet, cum in multis, vtriusque pœnæ fiat mentio, *in cap. tam literis de test. & attestat. in fine, & cap. tuarum de priuileg.* in priori enim est his verbis: *ab officio & beneficio denuncietis esse suspensos*: ergo qui est suspensus ab officio, talis quoque censeri non debet esse à beneficio. B

Secundo, constitutio pœnalis nō est extendenda extra suum casum, hoc est expressum in canone cum odia restringi oporteat, lex ergo canonica suspendens ab officio, non suspendit à beneficio, primo, quia hæc duo sunt diuersa, & vt talia separatim ponuntur in canonib. ita *quia cap. in omnibus de vsuris cap. finali de clandest. dispensat.* fit mentio suspensionis ab officio, eius autem *quæ est à beneficio in cap cum in cunctis parag. finali.* C

Infertur secundò, Parochum qui suspensus est ab officio, per Trident. *sess. 24. cap. 1. de matri.* quia interfuit clandestinis nuptiis, non esse suspensum à beneficio, & proinde si satisfaciat muneri suo per se, vel alium, consequi eius emolumenta omnia, *cap. cum ex eo de elect. in 6.* Sanchez supra; & Nauar. *tom. 5. consil. iuxta secundum edit. de homicidio consil. 41. nu. 2.* Glossa *in can. Presbyter. 2. q. 4.* Quod si interdum asseratur, iis excidere iure, id est intelligendum tantum, de debitis emolumentis ob personale ministerium, vt sunt distributiones quotidianæ Si tamē vllæ Parocho debitæ sunt, quia est canonicus in eo templo, vbi Parochi munere fungitur, has eum iuste exigere posse & sine culpa retinere, docet Nauar. *li. 1 de restit. cap. 2. parte 2. d. ff 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. nu 3.* quia etsi peccet ingrediendo chorum, vt Clericorum more Deo psallat, tamen est hæc eius opera tam digna distributionibus, quam cuiuslibet alterius, ergo negari ei non debet: etsi iis in pœnam peccati priuari in foro externo possit, quandiu tamen id non fit, eas recipit pro stipendio ministerij, quod constat tam fuisse Ecclesiæ redditum ac quod est, à non suspenso exhibitū, Sanch. *3. de* D E

matrimon. disput. 51.

Infertur tertiò, De sponsalibus intelligi non posse decretalem de spōsalibus impuberū secundam, vbi est his verbis: *distinctius inhibemus, ne aliqui, quorum vterque, vel alter ad ætatem canonibus determinatam non peruenerint coniungantur.* Nam in eo canone coniunctionis fit mentio, *ne coniungantur*, at sponsalia proprie non sunt coniunctio, sed coniunctionis promissio: ergo cum res sit pœnalis, & prohibitoria, non est extra proprium extendenda significatum.

Infertur quartò, hæreticorum liberos qui ab hæresi transiere ad fidem Catholicam non esse proprie irregulares, quia cum hæreticus proprie non dicatur qui resipuit, & eiurato errore factus est Catholicus: lex quæ decernit hæreticorum filios irregulares esse, non est interpretatione extendenda ad eos, quorum parentes ante mortem facti sunt Catholici, Regin. *lib. 13. cap. 25. nu 263.*

Regula 11. Cum verba canonis ex dictis intelligenda sint proprie, detorqueri non possunt ad aliud, quam quod propriè significatur per rem eo canone puniendam, aut punitam, quia in pœnis odia sunt restringenda. *de reg. iur. in 6. reg. 15.* at cohibentur, cum pœna canonis applicatur soli rei per illum significatæ, & quidem propriè, & non abusiuè tantum per analogiam aut similitudinem, non est ergo legis admittenda interpretatio, quæ sit apertè verbis eius contraria.

Inferendum primò, Pœnas excommunicationis quæ sunt latæ sententiæ contra eos, qui beneficium per simoniam obtinent, ad quod sunt etiam ipso iure inhabiles, de quibus Paulus II. *extra. 2. cum detestabile de simonia*, non afficere simoniacos simonia humana quia hæc non est nisi impropriè ac imitatione tantum, simonia. Lessius *cap. 35. lib. 2. num. 30.* Sotus 9 *de iustitia q. 5. art. 1. & q. 7. art. 2.* Nauar. *l. 2. cap. 2.* Est enim simonia cum temporale spiritali emitur, vel contra, at id non accidit in simonia iuris humani. quia officia Castaldi Oeconomi, Sacristæ, Aduocati, Vicedomini, quæ vendi prohibentur, in *can. Saluator 1. q. 3. & can. 5. si quis Episcopus eadem causa & quæst.* sunt ex parte temporalia, vt videre est ex fine administrationis rerum materialium, vt suppellectilis sacræ, bonorum Episcopi, aut capituli, quo referuntur; nam vasorum quæ sacris sunt addicta ministeriis, curam habet sacrista, rerum autem Ecclesiæ & canonicorum, Oeconomus: ergo cum hæc venduntur, proprie non datur pro spirituali temporale: ergo nec pœna, quæ est simoniacorum propria, à vendente aut emente officia talia, censenda est incurri vlla.

Quæ causa, Durando fuit *in 4. dist. 25. q. 5.* existimandi, non peccari proprie eorum venditione nisi contra obedientiam superiori

ri debitam, in quo tamen audiendus non est vt multis argumentis probat Suarez, de *Simonia*, quod Ecclesia propter cohærentiam dictorum munerum cum re sacra, aut respectum ad illam, eadem de illatum numero rerum exemerit, quæ possunt pretio distrahi; est ergo eorum emptio infecta labe Simoniæ. Quia præcepti humani violatio, ad illud est reuocanda vitium, ex cuius tam odio, quam motiuo virtutis illi oppositæ, inductus est superior, ad illud prohibendum subditis; sed Ecclesia tam ex motiuo religionis, quam irreligiositatis simoniacæ odio, dicta officia mutari pecunia vetuit, Lessius *dubitatione 4. nu. 25.* est ergo eorum distractio, emptioque simoniacâ, simonia humana saltem.

Infertur secundò, Suscipientem tonsuram à non suo Episcopo, inhabilem non esse ad beneficia, est contra Less. *lib. 2 cap. 34. dub. 9. num. 49.* Rebuff *parag. formula dimissoriarum nu. 12. & 29.* Nam in *can. 3. si quis ausus dist. 71.* huius pœnæ expresse non fit mentio, sed tantum nullitatis tonsuræ, quoad eius vsum, à quo ordinatus à non suo Prælato suspenditur quandiu illi videbitur: verba canonis qui ex Concil. est Niceno deprom ptus *can. 16.* sic habent. *Si quis ausus fueris aliquem qui ad alterum pertinet, in sua Ecclesia ordinare cum non habeas consensum Episc. à quo recessit, irrita sit eius ordinatio.*

Secundo, quia concilium *sess. 7 cap. 10. de reformat.* meminit tantum eorum, qui quatuor sunt initiati minoribus ab alieno Episcopo sine consensu proprij, quos in pœnam peccati per hanc licentiam admissi, priuatione priuilegij Clericalis punit, quam in classem referri debet capacitas ad beneficia; ergo cum exceptio in non exceptis firmet regulam, exceptio quatuor minorum liberat tonsuratum absque facultate Episcopi proprij à pœna proposita ei, qui illos suscipit, sine eius licentia. Hanc sententiam expresse defendit Nauar. *consi. 11. de temporibus ordinandorum qu. vlt.* Guido Papa *decis 449.* Tolet. *lib. 1. cap. 48. n. 3. & 4.* Deinde sunt canonis verba accipienda proprie hoc est in proprio suo ac germano significatu, sed tonsura non est ordo, quæ ergo pœnæ ad male ordinatos pertinent, cum tonsuratis à non suo Præsule, non sunt communicandæ.

Tertiò, Cum propriè hæreticus non dicatur qui renuntiauit hæresi, infertur vt paulo ante est dictū, legem Ecclesiasticam, quæ decernit vt qui Patre hæretico sunt nati, sint inhabiles ad beneficia, & irregulares, *cap. 2. de hæret. in 6. & cap. quicunque ibid.* extendendam ad eos non esse, quorum Patres ad fidem Catholicam sunt conuersi, in eaque mortui Reginal. *lib. 13. cap. 25. num 263. sect. 4.* & expresse his verbis Bonifac. VIII. *de hæreticis in 6. can. statutum 15. de filijs & nepotibus hæreticorum credentium, & aliorum huiusmodi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, hic intelligendū esse videtur, nō autem illorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam ipsi vel eam perceperunt, vel humiliter prosecutioni eius insistunt.*

Infertur quartò, Eum qui metu mortis inter hæreticos pro hæretico se gerit, retinendo tamen interius veram fidem in Deum non esse excommunicatum, Anton. *2. par. tit. 12. cap. 5. parag. 1.* Auila *1. par. dub. 11. conclus 3.* & alij apud illum, quia lex quæ punit excommunicatione hæreticos, non alios comprehendit, quam qui verè & propriè sunt tales, at qui obit profana sacra hæreticorum v. c. cœnæ & eorum conciones audit, animo ab iis auerso contrariaque sentiente omnia, quam prædicans loquitur non est propriè hæreticus. Enimuero actus exterior, qui ab interno non manat macula caret hæresis. Est enim iudicium cum pertinacia erroneum, circa res fidei, quod nullum is habet de quo nobis hic est mentio, cum supponatur veram in Deum fidem seruare.

Secundò, Per censuras punit tantum Ecclesia, actum perfectum vt est, tractatu de censuris dictum, at nec actus externus, sine interno, nec hic sine illo in genere moris est perfectus: ergo nec pœnæ Ecclesiasticæ per censuram obnoxius.

Infertur quintò, Eum qui cum irregularitate celebrat, nouam aliam nullam contrahere, quia irregularitas propriè ex Sacramentorum administratione actiua tantum contrahitur, ab eo qui cum censura celebrat, ex sententia Auilæ *1. part. dub. 5.* sed irregularitas proprie censura non est, ex Nauar. *cap. 27. nu. 254* Indicio est, quod cum datur facultas absoluendi à censuris in Iubilæis, in ea licentia secundum stylum curiæ Romanæ qui facit ius, per *cap. ex literis 11. de consit. & cap. quam graui de crimine* falsi, comprehendi non censeatur irregularitas, nisi fiat eius mentio.

Infertur sextò, Eum qui est per simoniam se inscio admissam ordinatus, parente scilicet aut aliis, eius initiationem apud Episcopum oblatione pecuniæ procurantibus, excommunicatum non esse, aut suspensum, Nauar. in *Enchirid. cap. 25. num. 18.* Henriq. *lib 13. nu. 37. parag. 4.* quia in pœnis voces sumendæ sunt proprie vt est dictum antea; at talis non est propriè simoniacus, vt dicitur expresse de simonia *cap. 22.*

Secundo, quia vt narrat Lessius *cap. 35. dub. 24. nu. 136.* eius pœnæ nullum est in iure toto vestigium; ergo cum quemquam non sit æquum tam insolenti pœna plecti, vt nulla sua culpa cogatur sacris altaribus carere, & inte-

rim cœlibum more, sine potestate ducendæ A coniugis viuere, nec iustum est quoque, cum quo ignoranre, admissa est in eius ordinatione Simonia, tam à suscepto hoc modo ordine, quam aliis, suspensum esse, quæ est etiam Nauar. opinio *cap.25 n.66.*

Dicendum idem de iis qui pro literis testimonialibus aut dimissoriis pecunias dedere contra canones *1. q. 2. can. si quis Episcopum 4. & cap. 1. de Simonia*, nam cum literæ testimoniales aut dimissoriæ, non sint aliquid spirituale, qui eas certo sibi pretio comparant, non nisi impropriè simoniaci dici possunt: ergo B nec pœnis, quæ in simoniacos cadunt, teneri.

Infertur vltimò, Ex probabili DD. sententia, legem quæ facientem punit, ad eum qui factum præcipit, aut consulit non extendi, Nauar. *cap. 27. Enchir. num. 61.* quia qui consulit aut præcipit, rem proprie non facit: ergo ad eum pœna facientis trahi nequit: nisi forte quod adnotauit Nauarrus, tacitè aut expressè sua eum lege, aut alia simili legislator comprehenderet, quod ex earum contextu ac serie datur intelligi; expressè quidem, *vt in cap.* C *mulieres 6. de sententia lib. 5.* decretalium vbi ab Alexandro mandantium fit expressa mentio, *quod is committat vere, cuius authoritate vel mandato delictum committi probatur.* Tacitè autem, cum nisi ad eum sese lex eius ac canō extenderet, inanis hic esset ac sine viribus. Ita in *cap. quorundam de Iudæis* excommunicantur qui ad Saracenos arma deferunt, quæ sententia vana foret ac sine effectu, nisi ad eos quoque pertineret, qui id iubent, cum enim iubentis & facientis par sit culpa, pari quoque eos affici pœna non est incongruum. Ita ob D hanc causam lege de non ferendis armis ad Turcas eiusque pœnis, comprehendi constat qui ad id Nauarchos adigunt, adhortantur, aut impellunt: extra quos casus, canon qui agentes respicit, ad consentientes & imperantes non pertinet.

Regula 12. Ita est inclinandum in benigniorem partem, cum canonis intelligentia est dubia, vt ei, tali interpretatione vis non fiat, quia in lege canonica, Pontificis voluntas spectanda est, sequendaque maximè, at ab ea disceditur, cum à proprio suo sensu, eius verba detorquentur ad improprium, interpretatione præpostera etsi benigna, est ergo ab ea abstinendum.

Excipiendi sunt duo casus, Primus est, cum quæ verbis vniuersalibus lex est concepta, speciali alia restringitur, v. e. si suspenditur à sacris Capitulum, si interdicitur sacris integra ciuitas, eo canone non comprehendentur Episcopi, quia est alius in iure, quo ex voluntate Pontificis, illius primæ legis amplitudo, restringitur ad non Episcopos, enimuero negatur ille *in cap quia periculosum de sentent. in 6.* Canonicam legem vllam de suspensione subeunda ob culpam, vim exercere suam in Episcopos, nisi eorum fiat in particulari mentio.

Secundus casus est, Cum ex indistincta illa generalitate, verbis non satis explicitis ac distinctis concepta in lege, sequitur aliqua iniquitas, nam ad eam vitandam, generalis illa locutio, est ad specialem & distinctum intellectum coercenda, v.c. excommunicantur, qui cum excommunicatis communicant, in diuinis quidem *cap. significet 18. de sententia*, in humanis autem *cap. penult. eiusdem titul.* Ne tamen habere hæ leges videantur plus seueritatis quam par sit, reuocandæ sunt ad casum, in quo ea communicatio est mortalis, alioqui iniustæ forent. Sanè fit in decretali Alexand. III. *septima de iudiciis* potestas singulis, exigendi ab excommunicato debiti, ac si eius causa sistere se iudicum tribunali iubeatur, respondere per alium, ne videatur de sua malitia commodum reportare. Legis ergo generalitas, ne iniquitatem habeat, ad specialem aliquem & distinctum casum est reuocanda.

Vnde infert Suarez de *censuris in communi disp. 11. num. penult.* à Parocho non denuntiato, Sacramenta communia ac necessaria cuiusmodi sunt Baptismus, Pœnitentia, Eucharistia, petere quemlibet posse. Nam si in communi vita, cæterisque quæ ad eius solatium pertinent, mutuis commerciis fugienda esset excommunicati non denuntiati congressio, canon quo id iuberetur, iusto foret asperior, nec humanæ naturæ proinde conueniens, ac satis accommodatus.

Regula 13. Clausula quæ canoni apponitur omnia quæ ad eam non pertinent, ob diuersitatem conditionis & naturæ, remouet, quia hic maxime si quando, valet axioma commune iuris, quod *exceptio in non exceptis firmat regulam*, Est pro veritate huius regulæ ratio. Non est lex canonica producenda vlterius, quam censeatur velle legislator, at appositio clausulæ, voluntatem eius ad illam determinat & non ad alia: est ergo ad eam restringenda. Ita quia *Regul. Cancell. de pacifica possess. trien.* excluditur Simoniacus ingressus, his verbis: *absque Simoniaco ingressu*, cuiuslibet E beneficij facta aliter collatio ab ordinario, censenda est dare titulum coloratum, vi cuius, prædicto termino sine turbis elapso, est hæc futura valida, Pontifice Romano scilicet ita ordinante, *cap. literas 4. de supplenda negligentia & cap. placuit 1. de præscriptionibus*, qui translatus est ex Concil. Africano *can. 6.* docentque expressè Rebuff. *de pacif. possess. num.* 8. & Gomes. in dictam regulam, *exceptio. 10. num. 9.* Azor. *tom. 2. lib. 7. cap. 35. qu. 8.* sūt hæc canonis citati verba. *Placuit vt si quisquam locum aliquem ad Catholicam vnitatem conuerterit,*

conuerterit, si eum pertriennium, nemine repetente tenuerit, vlterius ab eo non repetatur.

Regula 14. Nunquam per canonem, abrogatur lex aut constitutio illi contraria, nisi ei expresse derogetur, habetur *cap. 1. de constitut. in 6.* vbi hæc leguntur. *Ipsis dum tamen sint rationabilia, per constitutionem à se nouiter editam, nisi expresse caueatur in ipsa, non intelligitur in aliquo derogare.*

Secundo, *Omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur,* extra *de regulis iuris regul.* 1. sed habet consuetudo vim legis in populo, principe eam expresse approbante, aut tacitè, vrgere ergo ac premere illa non desinet nisi eodem reclamante.

Tertiò, iuris antiqui odiosa est correctio *l. præcipimus Cod. de app.* quod adeo est verum vt ad eam vitandam licitum sit recedere à propria significatione verborum quibus est composita, Sanchez *lib. 1. disp. 17. num. 6.* Gutierez *3. parte q. 15. nu. 34.* at per canonem nouum, ius antiquum corrigitur, & odiosum est ac pœnæ instar, quod iura tollantur vetera, inducantur noua: ergo, &c.

Ita quia vt est in *can. Sanctorum 2. dist. 70.* Episcopi dispensatione, vnus diuersis præesse poterat Ecclesiis, ita & modo eum duabus præfici capellis nihil est quod impediat, Rebuff. *1. part. praxis benef. tit. de dispens. ad plura beneficia num. 30.* quia Concilium quo plurium beneficiorum prohibenit possessio, derogatum noluit Episcoporum priuilegiis, ac consuetudini contrariæ quà ex omni fere æuo cū canonicatū quo canonici alicubi fruūtur, alteri quoque præesse Ecclesiæ illis licuit, vt sic eis necessatij ad vitam honestamque sui sustentationem commeatus suppeterent.

Regula 15. Quando canon, aut lex alia quæpiam Ecclesiæ, fieri aliquid à sciente exigit, ad incurrendam pœnam ea præscriptam, vt omnis abesse debet ab operāte ignorantia, quantumcunque crassa, Sanch. *lib. 2. de matr. disp. 40. num.* 40. quia scientiæ contraria est ignorantia: ergo si res fieri scienter debet vt incurrantur statutæ per eam pœnæ, abesse ab operante ignorantiam est necesse, quia non dicitur scienter quis agere, quod ignorans facit.

Inferendū hinc primò, separandos non esse coniuges à sese inuicem ob impedimētum affinitatis occultū, cum quo contraxere matrimonium, si Ecclesiam illud irritare nesciebant, quia lex Ecclesiastica, Trident. *sess. 24. cap. 5. de matrim.* quæ tale coniugium seiunctione coniugum ab inuicem puniendum impetat, excludit ignorantiam impedimenti, quo ne vir & mulier validè & licitè fœdera matrimonij inter se coeant obstatur, & eius è contrario notitiam exigit, vt indicant, hæc verba: *Si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumpserit, separe-*

A *tur,* præsumptio enim dolum & temeritatem exigit, secundum Cardin. *Clem. 1. de priuil. q. 39.* Imol. *Clem. 1. de rescr.*

Regula 15. Lex nulla canonica hominem re possessa priuans, siue illa sit mere temporalis, siue mixta, etiam ipso iure vel facto inflicta, locum habet in conscientia ante sententiam iudicis. Per pœnam temporariam, est intelligenda pecuniaria, aut fructuum beneficij priuatio. Per mixtam, eius priuatio, aut ab eo suspensio, itaque explicata, defenditur communiter à Summistis Sylu. *verbo Assisinus, & verbo pœna* Soario *to. 1. lib. 5 cap. 7. q. 1.*

B *& 3.* Fagund. *lib. 8. in Decalog. cap. 29.* & aliis quos citat, nosque antea. Quare differentia in hoc pœnæ Ecclesiasticæ merè spiritales vt sunt censuræ, & irregularitates, à temporalibus aut mixtis, quod cum illæ vt pote priuatiuæ, ad sui exequutionem, nullam actionem desiderent, nulla quoque ad eas incurrendas, iudicis sententia sit opus, cum aliæ, vtpote positiuæ, eiusmodi actionem exigant, & consequenter iudicis sententiam qua imperetur: cū enim idē, agens & patiens

C esse nō debeat, actionem interuenire aliquam iudicis est necesse, qua reum pœnis subiici oporteat, eiusmodi actio est sentētia, qua de illo, pœnas per ministrū publicum, aut ipsemet, per seipsum, priuatione rei pecuniariæ, aut beneficij ac eius fructum iactura repetit. Quare vt quis ad beneficium sit inhabilis, sententia iudicis est necessaria Sanch. *de matr. lib. 9. disp. 31. num. 1.* necessaria item, vt mulctam reus subeat, ac beneficio iam possesso excidat.

D Est autem præter rationem differentiæ, inter prædictas pœnas allatam, & altera, nempe quod pœnæ merè priuatiuæ, sint sic vsu receptæ, vt nulla sententia egeant condemnante aut priuante, Sanch. *9. de matrim. disp. 39. num. 2.*

Patet ex dictis primò, Coniuges qui cum conscientia impedimenti consanguinitatis aut affinitatis, quo tenebantur, matrimonij contraxere inter sese fœdera, iure petendi à sese mutuo debiti cadere, sine sententia vlla iudicis præuia, quia cùm ad id nulla sit necessaria actio, eo quod in priuatione sit huiusmodi pœna posita, Sanch. *lib. 9. disp. 30. nu 2.*

E nec est quoque vlla sententia necessaria.

Patet. 2. Nec necessariam vllam esse, vt temeritatis suæ pœnam Sacerdos luat, qui inconsulto Episcopo, Vicario, aut Parocho coniugum proprio, eorum se matrimonio præsentem exhibuit, quia est hæc latæ sententiæ, nec ad sui exequutionem actione indigens verba Trident. indicant, *sess. 24. cap. 1. Qui alterius Parochiæ sponsos, sine illorum Parochi licentia, matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tandiu maneat suspensus,*

quandiu ab Ordinario eius Parochi qui interesse debebat absoluatur. Et quoniam explicari decreta Concilij noua, recentiaque, per antiqua Pontificum conuenit, in ea sum opinione vt credam, loqui duntaxat Patres in citato loco Concil. de suspensione ab officio solo. Causa est, quod eius tantum, Innoc. Papa tertius meminerit, in decret. *cum inhibitio 3. de clandestina despons.*

Quid? quod cum de pœna agitur, est autem incertum de qua loquatur canonica sanctio, quæ eam statuit, eo flectendus sit animus, quo vocat, trahitque benignitas, Regin. *lib. 13. cap. 24.*

At cui non compertum, humanius esse, officio tantum eiusque vsu interdici, quam isto & beneficio: ergo cum verba Concilij de suspensione sint ambigua, eaque tam de officio quam beneficio, aut vtroque valeant, de ea quæ est ab officio solo, loquutos esse Patres mihi non est improbabile.

Patet 3. Vt ex incæsto nati coniugio, aut contracto in gradu prohibito, censeantur esse iure illegitimi, sententia opus non esse. quia cum priuatio imponitur, non vt delicti pœna, sed ob defectum conditionis, quam ab aliquo lex exigit, si re per eam concessa gaudere ambit, Iudicis auctoritate ac sententia, vt suum hæc effectum consequatur, nō est opus, patet inductione, Clerico minorum ordinum fori priuilegio gaudere nefas si beneficio destitutus, veste Clericorum, propria ornatus non procedat in publicum Trident. *sess. 23. cap. 3.*

Similiter, qui post crinem, sibi Episcopi manu attonsum, in numerum est Clericorum allectus, vxorem ducit, priuilegiis eorum propriis non gaudet, nisi sit hæc vnica, & virgo, *can. vnica de Cleric. coniug. in 6.* Iam quæro; vtrum sit necesse, ad canones, quibus ea pœna imponitur, auctoritatem accedere iudicis? Iubet Innocent. *in cap. cum inhibitio 3. de clandest. desponsat.* *vt si quis clandestina vel interdicta coniugia inire præsumpserit, in gradu prohibito etiam ignoranter, soboles de tali coniunctione suscepta, prorsus illegitima censeatur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium,* quid hic Iudicem loqui, quid præfari conuenit, cum ea Pontificis oratio abunde mentem eius explicet.

Enimuero cum verbo futuri temporis iungitur particula aliqua, quæ de se, ac natura sua, sententiam latam inuehit, ferenda non est opus, vt docet post Tiraquell. *in legem si vnquam Cod. de reuoc. donat.* Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 53.* at vim hanc habet hæc dictio *Prorsus* inserta canoni Prorsus illegitima censeatur, Sanch. ibid, ergo.

Regula 16. Quamuis canon Beneficiarium suo priuet beneficio, vel fructibus illius, ipso iure, & præterea addat ante omnem senten-

A tiam, vel nulla alia requisita sententia, non tamen hic obligatur relinquere, aut fructus eius ante Iudicis sententiam restituere. Ita Azor. *to. 1. lib. 5. cap. 7. q. 6.*

Probatur ex *can. pro humano primo de homicid. in 6.* ibi enim, in pœnam Christiani hominis Assasinorum manu occisi, aut dati de morte ei inferenda mandati, (quanquam mors ex hoc forsitan non sequatur) occidens aut imperans, *depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrunt sententias ipso facto, & illa liberè alijs, per illos, ad quos eorum collatio pertinet conferri queunt*, & ta-

B men id fieri prohibetur, nisi *postquam probabilibus argumentis constiterit eos tam execrabile scelus commisisse*, quibus verbis significat cum Innocent. IV. Concil. declarationem facti, seu criminis per Iudicem exigi, nec enim pœnæ depositionis ab officio, aut beneficio ante sententiam declaratoriam obligant in conscientia, Auila *part. 7. disp. 4. dub. 7.* Suar. *de censur. disp. 3. sect. 4. num. 22.* Henriq. *lib. 14. cap. 5. num. 1 in commentar. lit. F.* Laym. *lib. 1. tract. 4. cap. 15. nu. 5.* Thesaur. *par. 1. praxis cap. 27. & 5.*

Ratio est, quod sententia proprie aliud significet, quam declaratio criminis, non hæc

C ergo his verbis: *absque sententia*, in canonica positis lege excluditur.

Quid si canon pœnam priuationis beneficij, aut depositionis ab officio irrogans, declarationem repudiet? quid si eam incurri pœnam dicat, *absque declaratione*?

Vera est Doctorum opinio, ne tunc quidem in foro conscientiæ canoni obsequendū esse, nisi post declaratoriam facti criminis, Thesauri est hic sensus *parte 1. praxis cap. 5. resp. 3. ampliat. 1.* his verbis: *Amplia quod etiamsi lex dicat pœnam amissionis bonorum, vel beneficij,*

D *seu rei possessa, incurri ipso facto ante omnem sententiam declaratoriam, intelligi debet de declaratoria iuris, & non facti, id est, vt non requiratur declaratoria pœnæ incursa, sed declaratoria criminis.*

Quam sententiam sunt sequuti, Sanchez *lib. 9. de matrim. disp.* 30. Less. *lib. 2. cap. 29. nu.* 63. Vasqu. *in 1. 2. disp. 168. cap. 4. num. 25 & 30* Henriq. *lib. 13. cap. 56. parag.* a. Reginald. *tom. 1. lib. 13. num. 287.* Fagund. *lib. 8. in Decalog. cap. 29.*

E Ratio est, quod præter sententiam, quæ proprie pœnam respicit & præter declarationem criminis seu facti, opus est & alia, quæ vocatur condemnatoria, definitiua, seu executoria, maxime cum lex re corporali, & iam possessa priuat vt sunt officia, dignitates, & beneficia, Thesaur. loco ante citato, *ampliat. 2.* Suar. *de fide disp. 22. sect. 3.* Sanch. *lib. 2. cap. 22. num. 8.* quæ sententia ferri tùm creditur, cum beneficiarius suo beneficio priuatur per Iudicem, & alteri confertur, aut certe vacare

renunciatur.

renunciatur. Ante hanc sententiam, re per se possessa, tam spirituali, quam temporaria, abire reum non est necesse.

Sanè cum id legislator exigit, sibique sub culpæ nexu in eo obsequium reddi cupit, id verbis quæ conscientiam significant, exprimit, ita in Concil. Trident. *sess. 23. cap. 1.* eius expressè meminit, cum à non residentibus, fructuum restitutionem pro rata absentiæ fieri præcipit. *Si quis autem contra huius decreti dispositionem absuerit, statuit sacrosancta Synodus, præter alias pœnas aduersus non residentes sub Paulo III. ac mortalis peccati reatum quem incurrit, cum pro rata temporis, absentiæ, fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta illos sibi detinere posse, sed teneri, &c.* Quare cum lex non nisi secundùm legislatoris intentionem obliget, nolit hic autem sub culpa à quoquam rem suam dimitti ante sententiam, cui executoriæ est nomen, illam sibi, quandiu hæc in eum nō manabit à Iudice, impunè retinebit ac iustè.

Non habent ergo hæ voces, *ipso iure, ipso facto, absque sententia, aut monitione alia, vel declaratione*, vim obligandi in conscientia, non sunt tamen in exteriori foro inutiles. Prior enim hoc est *ipso iure* efficit vt pœna in foro exteriori ad tempus retrotrahatur admissi criminis, Fagund. supra *num.* 10. quia ex tunc, hoc est à patrato facinore, lata est sententia, condemnatoria pœnæ amissionis bonorum, officii, aut beneficij, sub conditione declarationis criminis factæ iuridicè. Itaque peccat, qui ea titulo non lucratiuo alienat, & à fisco postsententiā declaratoriam repeti, ab eorū acquisitore possunt, ac verò etiā eripi.

Secundo faciunt hæc verba *ipso iure* vt non sit sententia condemnatoria noua opus, ad pœnas incurrendas, quæ sunt per priorem intentatæ, sed sufficiat delaratoria tam eius quæ est lata, quam criminis facti, quod est per Legislatorem ea pœna plexum, quæ est expressa in canone. Particula vero *absque sententia*, sententiam pœnæ quæ infligitur excludit ac reiicit. Absque declaratione, explanationem criminis seu facti,

Patet ex dictis, beneficiarium beneficii fructus quo est priuatus, secure, ac sine crimine posse recipere, donec fiat eius executio sententiæ, qua priuatur prædicti beneficii possessione corporali: Ita Nauar. in *canonem accepta quæstione 3. de restit. spoliatorum opposit. 7. & opposit. 8. num. 2. & 19.* Sa *verbo pœna num 1.* Less. *lib. 2. cap. 29. num. 63. & 64.* Regin. *lib. 13. num. 287.* Henriq. *lib 13. cap. 56. §. 3.*

Ratio est, quod beneficiarius in sua prouisione iura duo accipiat, nempe beneficii titulum, & inductionem in possessionem realem actualem, corporalem & quamuis priori priuetur per sententiam, non tamen altera, hoc est possessione, quod est planum ex

A *can. 28. licet Episcopus de præbend. in 6.* vbi dicitur non posse cum cuius beneficium iure vacat, vel alteri est collatum, de possessione eius deiici nisi audiatur, *cum ei forsan ius possit competere retinendi*, itaque de iure possessorio, etsi alteri sit antea, tituli ab ordinario facta collatio, processus tamen instituitur, retinetque prædictus possessor quandiu est in possessione titulum coloratum Lessio teste supra, & ex consequenti potest fructus beneficii percipere, cum possit spirituale exercere officium, non item qui titulum habet possessione destitutum, etsi hoc ei attentare contigerit, censebitur intrusus Couar. *lib.* B *3. Variar. cap. 16. num. 6* & priuatus suo iure Rebuff. *de missione in poss. §.* Itaque quia præsentare ad beneficia, est in fructu, possessor titulo priuatus ad ea nominar, eiusque actus, his qui à vero collatore seu patrono manant, præferri ait Fabricius in *Theorÿa tract. de alÿs quibuscunque iuribus nu. 4.* probatque triplici Rotæ decisione, prima est inter eas quæ sunt de rescriptis *num. 49. in antiq.* Altera, *quinta est de præb.* tertia *de iure patronatus 7.*

Regula 17. Si dicatur in canone, quod beneficiarius fructus suos non faciat, ei imperandum erit ne sententiam expectet, sed in C conscientia eos, iniussus licet, restituat.

Ratio est, quod quæ sunt alterius, hæc ei reddi iure naturali debeant ante omnem sententiam, sed fructus quos beneficiarius suos non facit, haud dubiè sunt alterius, sunt ergo restituendi pauperibus aut Ecclesiæ.

Nec est tamen Nauar. opinio improbabilis, asserentis verba prædicta, *Fructus suos non faciat*, si sola ponantur absque alia clausula, non obligare in conscientia, ita ille *Concilio* D *de iureiur 12. num. 10. in fine.* Azor. *to. 2. lib. 7. cap. 2. q. 2. in fine*, de quo coniecturam capiūt ex Trid. *sess. 24. cap. 12.* vbi habetur prouisos de beneficiis tā curatis, quàm dignitatibus, & canonicatibus in Cathedrali Ecclesia, fructus suos nō facere, nisi intra duos menses, ab adepta possessione, *in manibus Episcopi, vel eo impedito, corā eius Vicario aut Officiali, orthodoxæ fidei professionem publicam faciant*, sic enim disputant Est hæc Patrum lex canonica de restitutione fructuum, ob non factam professionem fidei, pœnalis, cùm quæ possides iure, E his cedere, eaque relinquere aliis, pœna sit pecuniæ auidis non modica. Sed est prædicta Concilii sanctio, iis concepta verbis, ex quibus obligationem in conscientia, nexumque colligunt DD. non est ergo prolata à nobis regula de obsequendo legi ante sententiam, cum aliquem fructus suos facere negat, vsquequaque vera.

Sanè cum Ecclesia aliquos obligare vult ante sententiam in conscientia, has decreto ea de re suo, voces addit, quæ dubitationem omnem eximant, vt videre est in *Extrauag.*

2. *de Simonia*, & decreto vltimi Lateran. Concilij renouato à Pio V. de *horis Canonicis*, quas qui non recitat, pro rata omissionis earum, imbetur fructus perceptos, tanquam rem iniustam, pauperibus aut fabricæ Ecclesiæ restituere.

Quid si in canone, nomen sit conscientiæ quid si ei iubeatur quis parere sub propria eius obligatione?

Est id ei faciendum ante sententiam, vt est antea probatum, quanquam non est improbabilis Emman. Sa opinio *verbo pœna num.*, hanc expectandam videri, cum enim in correctione Romana non sit hæc reiecta vt falsa, B sed relicta vt probabilis, non est damnanda.

Equidem quia humanitas esse cordi debet homini, eoque sit flectendus animus, quo benignitas trahit, cùm in pœnis mitior sit facienda interpretatio, hæc est canonum interpreti, in eorum diiudicando nexu tenenda in primis cautio, vt sententiam exigi nunquam asserat, nisi verba legis, quæ in conscientia astringere dicitur, sint tàm plana, perspicuáque vt de iis ambigendi nulla supersit causa, C siquam præbeant, ei ante superuenientem, nouamque sententiam, parere non erit necesse, Nauar. *in Comment. de datis & promissis notab. 31. num. 4.* Quod si sint obscura, si dubia, erit tum iusta credendi causa non obligare legem, nisi post sententiam.

QVÆSTIO VIII.

Praxis fori Gallici circa vacationem in beneficiis inducendam.

PRimo, Etsi clam facta collatio, id est domi, id est remotis arbitris non sit iure factoque nulla, ex Pensiso *in can. si tibi absenti 15. de prebendis in sexto*, Rebuff. *in concordatis rubrica de collationibus, verbo palã*, Gomez *in regulam de infirmis resignantibus q 38.* modo sit is cui beneficium committitur talis, quem vitia animi, corporisque ab eo consequendo non remoueant: quia collatoris ad conferendum auctoritas, tenebris non interit, nec est quidquam quòd illam à luce hominum conspectuque mortalium, pendere arguat, maxime cum canonem extare nullum Pontificiæ voluntatis ea de re indiceem ac testem sit certum, placuit tamen Senatui, Episcoporum ac ordinarii collationi vim demere omnem, nisi quæ facta esset luce palam, præsentibus testibus, & secretario, aut eius loco notariis duobus, Rebuffus auctor *verbo & fuit preceptum.* Causa meo sensu ita statuendi non fuit alia, quam ne per fraudem ac vitium, Episcopi beneficiatis iura sua ereptum irent, cum nil in hac morum corruptela sit pronius, quam à se illum beneficio præfectum dicere, cuius hi amore flagrent, quo quid accidere potest hominum societati funestius? ergo vt fraudibus via præclusa omnis foret, non nisi in aliquorum auribus ac oculis regni lege, moreque fori, facienda est collatio beneficij.

Nec est id modò ad collationis validitatem necesse, sed exigit insuper fori praxis, vt qui vocati ad testandum, de Episcopi erga collataríum suum benefica voluntate venient, exceptione omni sint maiores, & ideò propinqui, familiares, domestici apud quos sæpe locus est gratiæ, potius quam virtuti, ab hoc sunt charitatis remoti munere, vt ad probandum parum idonei, vt ex arresto anni 1550. probat loco citato Rebuffus.

Tertiò, Cum ab eius voluntate qui potest, vim suam mutuetur collatio, maximè quam recipientis, id est resignatarii defectus nullus impedit ac vitiat, non est spectato naturæ iure necesse, vllas exarari literas voluntatis huius testes, ac auctoritatis in conferente, ac beneficij in eum qui petiit delatiuas, Abbas in *Clementinam dudum in fine de sepulturis*, Archidiacon. *in can. scriptum 6. q. 3.* Gomesius in regulam *de non iudicando iuxta forum supra q. 14.* quia forum animæ vt iuris apices nō sectatur, ita nec his astringitur: quare à scriptura pendere nequit ius beneficiarij in beneficio, nec ad illud conferendum collatoris ordinarij auctoritas, alioqui pereunte scriptura, & hæc quoque pessum iret, quod est improbabile. Sane etsi collatio clam & occultè facta, suspicione non vacet, ex *cap. vnico titulo vt beneficia Ecclesiastica sine diminutione dentur parag. porro*, tamen est valida, vt ad eundem canonem D *verbo occulta gloss. annotat*, cum Reginaldo *lib. 30. tract. 3 sect. 6 nu. 246.*

Nihilominus si fides est Grassalio *libri primi Regalia iure 8.* Chassaneo *in catalogo parte 5. consideratione 24.* Ad hoc vt in Gallia sit quispiam beneficiarius, eoque appelletur nomine, probare debet, literas sibi à Papa aut Ordinario ea dere concessas esse, secus eius collatio censebitur in foro externo nulla. Nec satis est per testes rem doceri, secundum Ioan. de Selua *tract. de beneficiis q. 22. tertia partis*, literas quoque ad eam rem adhiberi est necesse, si nullæ erunt, nullus quoque eius futurus E est titulus, nullum ius, quo fretus, beneficij sibi sine literis collati possessionem incat, sibique iure deberi contendat, ac probet.

Tertiò, iure communi exprimēdus est in literis beneficij impetratoriis eius valor, ac ordo, si est Regularis, Clementina 1. *de prabend. & Regula Cancellaria 61.* Quod in Gallia non seruatur. Primò, cum à Rege impetratur tanquam vacans per Regaliam, Ioannes Gallus *in quæstionibus decisis per arresta q. 22.* Grassalius *lib. 2.*

Secundò, cum beneficiū non est de numero consistorialium,

consistorialiū: nam tunc in libello qui per modū supplicantis dari solet ad Pontificem, pro eius impetratione significare est satis, quod æstimetur 24. ducatis non pluribus, causa reticendi veri valoris in huiusmodi beneficiis est, quod liberi immunesque ab Annatis Pontifici persoluendis esse Galli velint, consequuntur id verò, si beneficij reditus triginta ducatos de camera non expleant, itaque vt se ab Annata liberent, verum beneficij valorem non exprimunt, satisfacere se officio abundè credunt, si quod est in vsu communi 24. ducatis de camera, sua æstimari beneficia asserant, non amplius.

Duo tamen sunt casus in quibus eum exprimere est necesse: primus est in nominationibus Academicis, decreto Leon. X. *par. g. volumus de collationibus in Concordatis.* Quia Academiæ interest nosse, an qui nominari à se ad beneficia appetit, ducentorum aureorum summam in annuis prouentibus habeat, cum enim ius se eius ad postulanda, recipiendaque ab ordinario beneficia vltra non extendat, ne iniquis istius postulatis morem videatur gerere, eiusque indulgere auaritiæ, nosse Academicos conuenit, quid & quantum nominandus de bonis Ecclesiæ possideat, ob eamque causam eos doceri de valore beneficij est necesse.

Quid? quod cum ordinarij collatoris iniuria, coniuncta sit valoris reticentia quo beneficia nominandi æstimantur? Cum enim hic non teneatur nominatos ad sacerdotia admittere, cum in annuis obuentionibus ducatos ducentos de camera, possident, in eius haud dubiè fraudem cederet, si id eum lateret Rebuffus *de nominationibus q. 9. nu. 2[illegible]10. 31. & sequentibus.*

Secundus Casus, in quo beneficij verus valor debet exprimi, est cum plurium inter se beneficiorum vnio petitur, nam eorum opes, abundantiaque prouentuum, vel è contra sterilitas, inopiaque, iusta Papæ esse causa potest, vnionis quæ petitur, faciendæ aut negandæ, iuxta Canonem *exposuisti & canonem probante de prabendis.*

Nil hic de consistorialibus dico, nam eorum valorē in *Cōcordatis, tit. de annatis*, exponi Leo imperat, quanquam obtinuit Regni praxis, vt in literis, super eorum impetratione supplicibus ad Pontificem, non dicantur valere, nisi quingentis florenis, auri taxati de camera, saluo iure veri valoris exprimendi intra annum, Fabricius *tract. de annatis de portubus & iure Regalia num.* 13. Rebuffus *tract. de mandatis Apostolicis parag. statuimus verbo Cathedrales Ecclesias.*

Quartò, etsi vnius tantum qui communiter non est alius ab ordinario, ordinarij collatio valeat, eo quod eius sit Ecclesiam regere, legitimis Parœciis singulos pastores dare, di- A gnis beneficia conferre, nisi fortè id coniunctim ad plures pertineret, quod est rarum ac insolens, licet tamen in Gallia, à Papa & Ordinario, illud ipsum petere beneficium, quod à Rege postulatur vt vacans per Regaliam. Quia vtriusque collationis vnus idemque est finis, iura nempe iuribus cumulare, certam sibi ad beneficium impetratum viam munire, vt si Ordinarij donatione illud sperare sit nefas, obtineatur Papali ac regia, Forgetus *tractatu de iure Regalia num. 26.* Paponius *lib. 2. tit. 3. arrest. 9.*

B Quintò, sexto mense à die impetrati Romæ beneficij, Papæ liberali ac beneficātia beneficiariū voluntate, de eo authenticis scribæ publici literis constare debet: quare erit eius collatio in acta Archiepiscopi, aut Episcopi, quorum in Diœcesi situm est beneficium referenda per Episcopatus Notarios, aut scribas, octauo autem die, si erit beneficij donatio in eo loco facta, vbi scribæ versantur. Sanxit id Henricus eius nominis II. ordinationis à se euulgatæ anno 1553. *art. 2. & 4.* his verbis: *Et si par mesme prouision sont conferez à deux, ou* C *plusieurs Benefices situez en diuers Diœceses, en ce cas les pourueus seront tenus, faire registrer la prouision és Greffes ou Registres des Archeuesques ou Euesques, au Diœcese desquels chacun d'iceux sera situé, & ce dedans six mois, à compter de la datte des prouisions quant à celles qui seront faictes en Cour de Rome.*

Et quand aux prouisions faictes par les Legats ou Collateurs ordinaires elles seront insinuées dedans deux mois, & celles qui seront faictes és lieux & citez ou seront establis les Greffes, seront tenus de ce faire au dedans de la hui- D *ctaine de la datte d'iceluy pour le plus tard.*

QVÆSTIO VII.

Praxis fori Gallici circa missionem beneficiarij, in possessionem beneficij seu cuius sit in Gallia beneficiarium in possessionem beneficij sui mittere.

ARchidiaconi hoc esse iure cōmuni munus proprium, docuere Pontifices. Et quidem Parochos in Parœcias quemque suas, E reliquos autem Magistratus Ecclesiasticos, in possessionem rei sibi ab Antistite delatæ, per eum induci oportere, scribit Innoc. in *cap. ad hae 7. & cap. vt nostrum 9. expressè de officio Archidiaconi*: nam in priori interroganti, *quid ad officium Archidiaconi pertinere debeat*, & in quibus per ipsum cura Episcopalis solicitudinis releuari, respondet his verbis: *In quadam nostra constitutione iam alia vice nos meminimus expressisse, quod institutio corporalis, tam super beneficiis quam dignitatibus ad ipsum debeat pertinere.* In posteriori autem ha-

bet quod ad eundem spectet *ponere Abbates & Abbatissas in sede.* Sane testatur Rebuff. *to. 3. Regiarum constitutionum tract. de materia possessorio nu. 119.* a possessione beneficij repulsum esse qui eam adminiculo apparitoris Regij inierat cuius ad id iure Pontificio nulla est auctoritas.

Non est tamen hoc tempore in Francia vsus Archidiaconorum vllus, aut si aliquis non nisi rarus ac infrequens, inducendis ad beneficia Clericis, id enim Decanos in Neustria facere solitos, ac Parochiæ sibi collatæ possidendæ Parochis facultatem dare, nonnulli aiunt, Notarios autem in Episcopatu Parisiensi ad eam adhiberi est certum. Alibi verò adesse è Presbyteris vnum aliquem est satis, cum Notario tribusque testibus, quorum in oculis pulsantur campanæ, altari osculum infigitur, sacer Euangeliorum liber tangitur, aut missale, his enim rebus, aut earum aliqua beneficij possessio capitur, quod si templum ingredi, Deum in eo venerari quia eius obseratæ sunt fores, beneficiario non permittitur, solo pessuli tractu aut ostij, explebit officium Rebuffus loco citato *nu. 123. & 121.*

Secundo, cum à Pontifice beneficium est impetratum quouis modo vacans, in forma gratiosa, per solam & simplicem signaturam, nec executor est vllus Apostolicus, quem impetrans conueniat, (hic enim beneficiario datur tantum à Pontifice, cum ex vrbe literæ mittuntur plumbeæ) à Cancellaria postulantur litteræ ad præsidem prouinciæ, quibus ei imperatur, vt explorata prius accuratè, tam per se, quam eius rei peritos nummularios, signatura Pontificia, mandet Clerico idoneo, vt eum ad quem hæc est Roma per Pontificem transmissa, in beneficii possessionem realem, actualem & corporalem immittat, ita P. du Clos *ad lib. 1. Flaminij de resignationibus q. 5. n. 30.*

Secundo, eius ineundæ certa quædam est forma in Gallia, quæ si non seruetur à Papa aut Ordinario, beneficia imperanti fructuosa non erunt. Et quidem ante omnia possessionem capi est necesse, Notariis inspectantibus, vno aut pluribus, vel eorum loco, vno quopiam Presbytero. Secundo, consciis aliquot testibus. Tertio in Ecclesia Parochiali, quando de eius possessione capienda agitur, aut cuiuspiam alterius beneficij in ea existentis, aut certe quod est tale, vt ad Capitulum, aut aliud Collegium non pertineat, prouisum de beneficio ad illud admittere.

Quarto, De superiori loco hoc est Parœciæ exedra, frequenti populi concione aut in loco aliquo verbis publico, erit captæ possessionis facienda publicatio nisi casus, temporaque rem aliter fieri peterent, tunc enim satis foret de possessione inita, Ordinarios collatores, aut eorum Vicarios ac Officiales præcipuos,

A vel Patronos commonefacere, iisque de re tota, literis exarata testimonia, manu Notariorum obsignata tradere, vicissimque ad futuram rei memoriam, de iisdem exigere, vt instrumento publico fides apud posteros extet, de capta per se beneficii possessione, ordinariis ac Patrono, iisque quorum id nosse interrat, significata.

Placet ea de re audire Henrici II. decretum actis Curiæ anno 1550. insertum, vnde doctrinæ huius repetenda est veritas. Sic ergo ille *articulo 14.*

B *Et quand aux Benefices dont la reception n'appartient aux Chapelles & Colleges, comme Cures, Prieurez, & autres Benefices, la prise de possession d'iceux sera faicte deuant les Notaires & tesmoins, & sera la publication d'icelle, suiuant ladite Reigle, au Prosne de l'Eglise Parochiale des Benefices, ou aux Eglises ordinaires, ou sont leurs iurisdictions, ou aux Iuges Royaux & Presidens, ou au iour de marché, où y aura affluence de peuple, ou à l'assemblée que pourra faire l'executeur d'icelle, ou par notification, & insinuation, faite aux Ordinaires, Collateurs, ou*
C *Patrons, & Nominateurs, ou à leurs Vicaires, & autres Officiers du lieu Archiepiscopal, Episcopal, Prieuré, & principal lieu du Benefice dont depend le Benefice ainsi resigné de leurs prouisions & prise de possession, leur en baillant coppie signée d'vn Notaire ou de leur Secretaire, s'ils veulent, de laquelle notification les pourueus en pourront prendre acte des Notaires qu'ils meneront auec eux, ou des Secretaires des Ordinaires, si bon leur semble, voulons les prises de possession autrement faictes estre declarées nulles & clandestines.*

Etiam huc pertinet, quod de beneficiis in
D Regalia vacantibus scripsere auctores Galli. Ad eorum possessionem ratam ac vtilem opus esse Primò, vt Bullis Romanis quibus de Episcopatu, aut Abbatia collata nominato à Principe constat, adiungantur datæ ad Oeconomum Prælaturæ vacantis literæ à Quæstoribus regis, quibus, illi imperent, ne beneficii negotia amodo tractanda sibi putet, sed illud, eiusque bona nomine vero ac legitimo eius possessori, regio nomine administranda restituat ideoque in eius illum possessionem venire ne impediat.

Est hoc ergo Regni Galliæ peculiare, vt ad
E possidenda beneficia consistorialia, Quæstorum consensus atque iudicium postuletur, iudicium quidem, de iuramento fidelitatis ac hominio Regi exhibito. Consensus autem, quod Oeconomus de commissa sibi per Regem temporali administratione redituum beneficii abeat eandem eius curatori ac collatario Episcopo relicturus à die captæ per eum possessionis canonicæ, Charondas *lib. 2. Resp. cap. 3.*

Quartò. Cum est de legitimo beneficii possessore.

A fessore inter duos lis mota, debet hæc in Francia summariè decidi, examinatis iam inde a litis initio vtriusque titulis, Carolo VII. id præcipiente *art. 75. ordinationum* quæ illi solent vt auctori tribui; *Pource qu'és procés & matieres des Benefices les droicts de parties apparent & doiuent apparoir par les lettres & titres, nous voulons qu'iceux procés soient expediez, decidez & determinez le plus brief, & sommairement qu'il se pourra par les lettres & titres des parties*, quam ad rem, hoc est, titulorum productionem, vna dilatio tantum Regis imperio conceditur, non plures, ne Ecclesiastica beneficia diu possessore interim careant. B Et quoniam vnum præferri alteri, non decet quando vtriusque ius est æqualiter dubium ac anceps, rei contentiosæ, hoc est beneficii, fit sequestratio, dumque possessorium plenè deciditur, recredentia ei cuius ius est in speciem potius Ludouici XII. decreto attribui debet. *Que si par lettres & titres le droict dudit possesseur ne se pouuoit promptement adinger, que la recreance soit adingée*, Ludou. XII. *art. 3. de publicatis anno 1449.* C quod quia facere Iuridici regii nequeunt, nisi quæstione de petitotio, hoc est spiritali iure prius habita, quod est Laïco iudici vetitum in *cap. Ecclesia 10. de constitut.* probare nequeo, etsi id Iuridici Galli priuilegio à Mart. V. ea de re Gallis, vt aiunt, concesso, excusandum cum Guidone Papa decisione ptima & Rebuff. existiment *tom.1 constitution. regiarum, tract. de sentent. executor. glossa 1. num.2.* Est autem recredentia, quasi præiudicialis possessorii sententia, qua res creditur, id est ei committitur, cui recredentia adiudicatur, quæ tamen executioni non dabitur, nisi cautione D ante præstita, aut saltem oblata, de beneficio eiusque præstandis fructibus, si eum causa cadere accidat. Debet hæc autem esse sufficiens, *en baillant bonne & suffisante caution*, cuiusmodi, non est iuratoria sola, Glossa *in cap. qua fronte de appell. & in cap. 1. de verb. signific.* nec burgensis quælibet, vt loquuntur, cum ciues omnes constet nō esse diuites, sintque inter eos non pauci, quibus cum domi parum, foris nihil suppetat, vnde contracta per se nomina dissoluant, aut alios, quorum se fore vades fide data receperunt in iudicio, palam est ab iis quantum est satis, securitati a- E lienæ caueri non posse.

Tunc ergo erit cautio sufficiens, si fideiussores tribuat, aut pignora, si bona sua omnia parti quæ cautionem exigit, aut eorum partem ad damnorum præstationem idoneam obliget, cuiusmodi timenda forent, si is cui adiudicata est recredentia, in pleno possessorio succumberet, aut fructus quos lite pendente percepit, restituere, propter rei familiaris ac domesticæ angustias, victori non posset.

EPITOME TRACTATVS

præcedentis, de modis quibus beneficia vacant iure aut facto.

SVNT hi multiplices ac varij, quos tamen ad quinque capita, reuocari posse non ambigo, *mortis* tam naturalis quam ciuilis, *renunciationis*, tam puræ ac simplicis, quam quæ permutationis fit causa: *Matrimonij*. *Criminis*, ad quod depositio aliæque criminum pœnæ pertinent, & *incompatibilitas*, quo modo est beneficium, cui animarum procuratio est commissa, vt Parœcia, cum secundo eius generis incompossibile, proindeque relinquendum.

CAPVT I.

Quid sit vacare iure, quid facto.

VAcant ergo beneficia, quæ à nullo possidentur, *lege si cœtu dig. ad legem Iuliam de vi publ.* vel si possidentur, possidentur non legitimè ac canonicè, sed male, paria enim sunt, aliquid non esse, & inutiliter esse.

Quare vt habet possessio omnis initium à iure tantum, vel à facto solum, à sententia, D aut à iure & facto simul, ita & vacare res solent, ipso iure solum, per sententiam, ipso iure & facto simul.

Ipso iure, vacat quando per canonem re sua quispiam priuatur, absque alia declaratione iudicis, Extrauag. *Ambitiosæ vnica de rebus Ecclesiæ non alienand.* ibi enim Paulus Papa secundus, bona Ecclesiæ qui ab alienat Pontifice ante non consulto, magistratu quem in ea gerit, priuat ipso facto, illumque *absque declaratione aliqua vult sic vacare, vt possit per locorum ordinarios, vel alios, ad quos eius collatio pertinet, personis idoneis libere de iure con-* E *ferri.*

Vacat ipso facto beneficium, quando à nullo possidetur.

CAP. II.

Quæ sunt delicta ob quæ beneficium iure vacet.

SVnt autem crimina, ob quæ pœna amissionis beneficij est statuta, multa, plura, ob quæ decerni potest à Pontifice, eiusmodi tamen non sunt omnia, sed tantū grauia, vt est in *causa 16. qu. 7. can. inuentum*, & in Trid. *sess. 21. cap. 6.* vbi decretum à Concilij Patribus video, vt qui fœdam, Clericoque indignam vitam agunt, si moniti non sapiant, nequitiamque suam ponant, sed in ea perseuerent, beneficiis suis ab Episcopis exuti, extra Clerum contempti viuant. Sensus idem Coras. *par. 1. cap. 1.* Rebuff. *par. 3 prax. tit. 1. nu. 61.*

Dixi *grauia*: Est enim beneficij priuatio, auctoritate facta Episcopi, maxime cum est vnum, Clericoque ad vitam, communesque eius sumptus necessarium, tam ei metuenda, quam cuilibet de turba bonorum confiscatio, at hanc leuis alicuius noxæ, vt sunt veniales, ac humanæ, pœnam esse quis putet? non ergo peccatum quodlibet, sed graue tantum, beneficij priuatione est multandum. Est enim hæc depositio, degradationi non absimilis, eiici autem de gradu, ac in sæcularium ordinem redigi Clericum, ob delictum aliquod commune, nec vitandum facile homini, in hac mortalitate quis non horreat?

Neque tamen est existimandum, ei qui iure suo beneficio est priuatus, illo abeundum esse ante sententiam declaratoriam: ita sentit Di. Thom. *22. q. 62. art. 3.* quia est hæc priuatio iudicii ac sententiæ executio, at hæc ex hypothesi necdum est lata, ergo non exequenda, ergo nec beneficii est ante sententiam relinquenda possessio.

Contingit autem hæc vacatio, ipso iure inducta ex beneficiarii delicto, aut quasi delicto, primo ex simonia, *cap. insinuatum de Simonia, cap. cum detestabile eod. titulo in Extrauag.* oportet autem hanc realem esse, vt significat Nauar. *ca. 23. Enchir. nu. 104.* Conuentionalis Simoniacorum pœnis non subiacet, Less. *de Simon.* factaque ab eo collatio, qui ipsius est reus, rata est ac valida Nauar. ibid. *nu. 105.*

Secundo, Schismaticus beneficium suum ipso iure perdit, Rebuff. *num. 29.* Pelagius 23 *q. 5. can. de liguribus 43.* vbi ait, priscis priscorū Patrum sanctionibus, Ecclesiæ in more esse, vt hæc *facientes scissuras, in sancta Ecclesia, non solum exilijs, sed etiam proscriptione rerum, & dura custodia per publicas potestates coerceat*, causa autē 24. *q. 1. can. qui contra 22.* qui est ex epistola Liberii ad Athanas. translatus in causam citatam hæc habes. *Qui contra Ecclesiæ* A *pacem sunt, si dignitatem aut cingulum militiæ habent, nudentur eis, si autem sunt priuati, si quidem nobiles existunt, suarum substantiarum proscriptionem patiantur*, mirum ergo videri nulli debet, si quod Laïcis ob turbatam Ecclesiæ pacem, inducta in eam schismata, supplicium à Papa imponitur, irrogetur & Clericis.

Tertio, ipso quoque iure beneficii vacatio accidit ex hæresi *ca. ad abolendam extra de hæretic. & cap. cum secundum leges, cap. vt commissi eod. tit. in 6.* quod est vsque adeo verum vt Alexand. IV. *cap. quicunque de hæretic. in* B *6 parag. hæretici*, hæreticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorum filios, vsque ad secundam generationem à beneficiis remouerit, eos tamen beneficiis quæ ante admissum crimen eorum parentes possidebant, priuatos non dicit, vt notauit Rebuff. *3. par. prax. tit. 1. num. 25.*

Quarto, Vacat iure beneficium Assasini, *cap. 1. de homic. in 6.* Homicidæ pastoris Ecclesiæ *cap. in quibusdam de pœnis*, falsificantis literas Apostolicas, *cap. ad falsariorum de crimine falsi.* Administrantis beneficia à quibus est suspensus, ob calumniam accusatæ electionis *cap. 1. parag. finali de electionib. in 6.* Apo- C statæ à fide, religione, & clericali ordine, de primo idem Rebuff. supra *n. 47.* statuit quod de hæretico, cum sit hic eo peior, quo plus est à tota fide, ac Christianismo deficere, quam à parte. Quod ad alia duo Apostatarum genera spectat, dicēdum est, beneficiis si moniti non resipiscant, priuandos esse, iure tamen ab iis exclusos non esse.

Quinto, sunt & periuri priuandi beneficiis *cap. querelam de iureiur. cap. 2. de rescript. cap. accedens de accusationib. cap. denique cum non ab homine de iudiciys*, ibi enim, qui periurii est D crimine irretitus deponendus dicitur: ergo & beneficio priuandus, cum eius priuatio, sit veluti quædam à statu Clericali depositio.

Sexto, Blasphemi in Deum beatamque Dei matrem si secundo de eo crimine conuicti fuerint, incurrunt infamiam & inhabilitatem ad quæcunque beneficia, dignitates & honores obtinendos, si tertia vice accusati, deque eo crimine peracti erunt, hoc ipso omnibus beneficiis, dignitatibus, & officiis priuan- E tur: ita Iulius III. in Bulla quæ incipit *In multis* de anno 1554. Seuerior in id genus hominum Leo decimus extitit in Bulla quæ incipit *Supernæ* anni 1515. vbi vniuersè loquēs, secundo conuictum blasphemiæ, beneficio priuat si vnicum tantum habuerit, quod si plura, quocunque ordinario visum erit.

Sextò, qui vi, fraude, aut mala quapiam arte, sine institutione Episcopi præuia irrepsit in beneficium, eo est priuandus, quia est intrusus *cap. eum qui de præbend. in 6.* Item qui Cardinali

Cardinali vim fecit, qui fugientem est insequutus hostiliter, qui innocentem percussit, aut persequentium socius fuit ac comprobator, *cap. 5. de pœnis parag. fœlicis.*

Septimò, Quia *Clerici qui illa incontinentia quæ contra naturam est (propter quam ira Dei, venit in filios diffidentiæ & quinque ciuitates igne consumpsit) deprehensi fuerint laborare*, decreto Alexexand. III. *in cap. clerici 4. de excessib. prælatorum deyciuntur à Clero*, ideo sunt Sodomitæ, à beneficiis quæ possident, iudicis auctoritate detrudendi, si sunt notorij, iure autem nouo, vbi est Pii V. Bulla recepta, iure sunt ipso priuati.

Octauò, Excommunicati celebrantes, beneficiis suis spoliari possunt, *cap. fraternitati 6. de Clerico excomm minstr. & cap. seq. postulastis Clericis excommunicationis vinculo innodatis Ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent illa retinere licitè, nisi fortè cum eis fuerit misericorditer dispensatum.*

CAP. III.

An Beneficia aliqua vacent ex quasi delicto, & quæ.

PRæter hæc sunt & alia, quæ vacationem afferunt *ex quasi delicto*, veluti. Primò, cum quis beneficium adipiscitur, quod est incompatibile cum primo, hoc ipso enim amittit primum, ideoque vacare censetur, quia cum sine voluntate Ecclesiæ incompatibilia, qui secundum acquirit, prius deserit, sicut qui viuere respuit, mori vult & appetit, vacat ergo beneficium primum acquisitione alterius, quod est cum eo incompatibile, nisi tali vacationi, per debitam dispensationem eatur obuiam, *Clem. finali de præbend. cap. de multa 28. extra de præbend. & cap. cum singula 32. eod. tit. in 6.* vbi est his verbis: *Statuentes vt quicunque ipsorum prioratum vel Ecclesiam talem obtinens alium receperit, primum, quo fit ipso iure priuatus, statim omnino dimittere teneatur, per eum ad quem pertinuerit, liberè alteri conferendum.* Excusat dispensatio à Pontifice impetranda, vt est *in cap. de multa 28. de præbend.* quæ personis sublimibus, *& litteratis, quæ maioribus beneficijs sunt honorandæ*, negari non debet *cap. de multa cit. parag. extremo circa sublimes.*

Secundò, vacat ex quasi delicto Ecclesia, ex qua quis transfertur in aliam, quam acceptauit, *7. q. 1. can. in apibus 41. vt enim in apibus princeps vnus est, ita singuli Ecclesiarum Episcopi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis rectoribus nititur.*

Tertiò vacant ex quasi delicto beneficia contrahentis matrimonium tam verum ac validum quam nullum, tam consummatum,

A quam non, ita Alexand. III. *in cap. 1. de Clericis coniugat. & cap. 3. quod at & cap. 5. diuersis fallacijs*, est hæc tamen pœna ferendæ sententiæ nam *in cap. quod à te 3. eo quod sint indigni tractandis rebus Ecclesiasticis, beneficijs priuandi dicuntur.*

In quinto autem mandat Innocent. III. Nonieensi Episcopo quatenus huiusmodi *Clericos qui matrimonia cōtraxerant, beneficijs Ecclesiasticis quæ erant in eius Diœcesi adepti, omni appellatione remota priuaret.*

B Et quoniam sunt pensiones instar beneficii, ex multorum opinione, non nostra tamen, danturque Clerico tanquam beneficii resignati portio, eodem modo per contractum matrimonium vacare sunt censendæ quo beneficium.

Vacat item Parochia, per non promotionem ad Sacerdotium intra annum, ab obtenta eius possessione pacifica, *ca. licet canon 14. & ca. commissa 35. de elect. in 6.* estque talis priuatio iure ipso, latæque sententiæ, non ferendæ, sic enim canon 14. citatus, *intra idem tempus*, id est annū, *promotus si non fuerit, Ecclesia sibi*

C *commissa (nulla etiam præmissa monitione) sit præsentis constitutionis auctoritate priuatus*, Clarius idem *in ca. cōmisso 35.* nam ibi de quodam qui infra dictum tempus rationabili causa cessante promotus non fuerat, dicitur, *quod Ecclesia ipsa tam priuatus existebat*, quod de iure duntaxat, non de facto par est intelligere, cum sine executoria sententia, qualis est, eius iudicis à quo beneficiū ei suum eripitur, ab eo nō promotus decedere non debeat.

Sextò, Eo quoque est priuandus qui post monitionem, durante negligentia & contumacia, horas canonicas, vt est necesse non

D recitat, Concil. Lateran. sub Iulio II *sess. 9.*

Septimò, Frequens est, eaque iusta pœna beneficiarij non residentis, depositio, dignitatis, ac beneficij amissio, iusta quidem, nam quid esse potest æquius quam quod negligitur, negligenti eripi, darique alteri? frequens autem nam *cap. ex parte vestra de Cleric.* non residentib. Decanus Cœlest. III. iussu dignitatem amittit, *& cap. qualiter eod. titulo*, Archiepiscopus Ragusinus mandato Innocent. Papæ tertii, Archiepiscopatu priuatur ob absentiam, & quilibet Clericus *cap.*

E *inter quatuor & cap vlt. eiusd. tit.* In eandem sententiam est Lateran. Concilii seuerissima in Clericos omnes sanctio *cap. quia nonnulli de Clericis non resid. & 7. q. 1. can. peruenit.* Episcopus non residens in Monasterium detrudi præcipitur, sicque Anastasio Presbytero Cardinali Parœcia est erepta, quod quinquennio ei præsens non fuisset *cap. ex gestis de Clericis non resid.*

Octauò, sunt beneficiarii ipso facto sacerdotiis suis priuati quorum bona alienarunt, Extrau. *de rebus Eccl. non alienand. cap. vnico.*

Item, qui sine institutione canonica illa possident *cap. beneficia de reg. iuris in 6. reg. 1.* aut sine titulo quia sic sunt intrusi *cap. ordinarij de officio ordinar. in 6.*

Decimò, qui intra mensem electioni de se factæ non consentit, nec eius confirmationem intra tres menses petit, priuatur iure electionis quod ei competit, & sic vacat beneficium, *cap. quam sit Ecclesijs de elect. in 6. cap. si religiosus in Extrauag. communibus de elect.*

Vndecimò, qui ante confirmationem electionis de se factæ à Papa habitam, beneficii ad quod est electus, administrationi se ingerit: iure suo cadit, *cap. auaritiæ de elect.*

Duodecimò, vacat beneficium per mortem beneficiarij naturalem aut ciuilem, est enim inter Ecclesiam & beneficiarium, quasi quoddam coniugium, quod necesse est morte dissolui, cum nullum officium, propter quod est beneficium, exequi mortuus valeat, & sicut alterutrius coniugis obitu, domus dicitur vacua, ita & Ecclesia.

Decimo tertiò, Vacat beneficium ex resignatione pura ac simplici in manibus Papæ facta, quia est hæc, iuris quod in beneficio resignanti competebat, cessio, & quidem si est simplex & absoluta, non differenda ad aliquod tempus, sed exequenda illico, si ita Superiori videbitur.

DISPVTATIO OCTAVA.

DE VNIONIBVS BENEFICIORVM.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit & quotuplex.

EST vnio beneficiorum seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio Superiore facta ad tempus, aut in perpetuum coniunctio, Rebuff. *prima parte praxis rubrica de vnionib. nu. 1.* P. Greg. *tract. de benefic. cap. 20. num. 2.*

Est beneficii nomen, numero multitudinis in definitione positum, vt innuatur primo, vnionem non vnius cuiuspiam sacerdotii esse, sed multorum.

Secundò, vt indicetur non Parochias modo, sed Episcopatus ac Capellanias inuicem necti posse, ita duas eiusdem generis præbendas, si vtilitas & necessitas exigat, coniungi posse ait Pontifex *in cap. exposuisti 33. de præbendis.*

A Episcopi, aut eius superioris, fit in ea definitione mentio, quia beneficia inter se coniungere, eius est duntaxat, qui potestate, seu iurisdictione fori externi pollet, cuiusmodi præter Episcopum, aut eius Superiores, Papam & Archiepiscopum nullus est super.

Particulæ proximè consequentes duæ, *ad tempus, aut in perpetuum,* vnionis species totidem indicant: Temporalem scilicet ac per-

B petuam, non extenditur illa extra beneficiati vitam, cuius & vtilitatem respicit, est ista ex aduerso perpetua, nullis temporum circunscripta interuallis, hoc in primis distincta à priore, quod pro fine Ecclesiæ commodum habeat, non alia sed personæ duntaxat, cui collatum est beneficium vnitum.

Secundo, est posterior, vera vnio, temporalis autem dispensatio potius ac reseruatio dicenda, quam vnio, vt notarunt, Azor. *to. 1. li. 6. cap. 28. quæst. 17.* Layman. loco supra nominato *num. 1.*

Tertiò, fit perpetua, de beneficiis omnibus.

C Temporalis de compatibilibus tantum ab Episcopo, quæ vni ac eidem eodem conferri tempore nequeunt, Staphilæus *de gratijs expectat de modo prouisionis nu. 22.*

Causa est, quod in eius non sit iure, decreta Canonica conuellere, eorum obligationem & nexum tollere, sed est lege canonum, beneficiario prohibitum, possidere beneficia duo aut plura, quæ sibi inuicem in vno eodemque coniungi nequeunt, suntque ideo in iure appellata incompatibilia: ergo cum Clerico indulgere Episcopus nequeat, vt ea sibi sine culpa habeat, seruetque, nec eius benignitate

D vniri inuicem ab vno eodemque possidenda homine, poterunt.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit vnio.

VNiendi beneficia inter se modos aliquot tradit Panormit. *in cap. 1. ne sede vacante,* Greg. *in tract. de beneficiis cap. 20. num. 2.* Petr. Rebuff. *in praxi benefic. tract. de vnionib. num. 11.* Azorius *to. 1. lib. 6. cap. 28. q. 17.*

Primus est, cum ex duobus beneficiis fit vnum, ex duabus Parochiis vna, Papæ auctoritate vel Episcopi.

Secundus est, cum beneficium colligatur alteri tanquam accessorium principali, non quidem vt in vnum quasi corpus coeant, sed vt vnum altero sit superius, quo modo, permittit Episcopo Innoc. *in cap. extirpandæ 30. parag. qui vero de præbendis,* Parœcialem Ecclesiam vniri præbendæ, tanquam accessoriam principali

principale suæ Ecclesiæ, cuius rei est hoc argumentum, quod prouisus de vtraque, per se præbendæ obire ministeria debeat. Parœciæ vero per Vicarium, vt est ibi ab Innoc. præceptum quia *oportet eum in maiori Ecclesia deseruire, ibid.*

Tertio loco, ita adunantur sacra duo beneficia, vt Episcopatus, v. c. vt neutrum subiaceat alteri, sed ambobus suum proprium nomen, qualitates, naturam & priuilegia retinentibus, idem minister præponatur, quomodo Musitanam, Cumanæ iunxit Ecclesiæ Greg. *1. lib. Regesti 2. epist. 31.* Differt autem hic vnionis modus à secundo, quod iste vnam Ecclesiam subiici alteri exigat, non tertius, nam Episcopatus Paderbornensis ac Leodiensis qui Coloniensi sunt in persona Bauari mutuo iuncti, à se inuicem non pendent, nec est vnus alteri subiectus.

Secundo, differunt vnionis modi hi duo, quod in secundo, ea Ecclesia cui vnitur altera, sit superior & principalis, vnita vero inferior & accessoria, quod non habet vnio tertia, in qua beneficia quæ sic dicuntur vnita, sunt æque principalia, ex æquo nomen suum ac priuilegia conseruantia.

Est & alia differentia, nempe quod in vnione propria, qualis est secundo loco posita, sufficiat, cum vacant hoc modo vnita beneficia, in libello supplici qui Pontifici ad ea impetranda tribuitur, meminisse eius solius quod est præcipuum, quia alterum est ei vnitum, quod in sacerdotiis quæ nectuntur sibi mutuo modo tertio, locum non habet vt patet. Ita auctores qui supra, cum de impetrandis beneficiis, eorumque obtinendorum modo, disputant.

QVÆSTIO III.

Per quos beneficiorum inter se vnio, fieri iure queat.

IDem tentare & aggredi est his duntaxat in Dei Ecclesia licitum, qui eius administrandæ potestate sunt prædíti, quo de genere, cum præter Pontificem Episc. & Archiep. alii non sint super, ab his solis cum res exigit, beneficium vnum vniri alteri poterit. Et quidem si de Episcopatibus agitur, *eos potestati subijcere aliena, ad summum Pontificem pertinere dignoscitur cap. sicut vnire 8. de excessib. Prælatorum*, idem dicendũ de dignitatibus quæ eius auctoritate, ab Episcoporũ sunt iure & cura subductæ quas nos exemptas dicimus, nam hoc ipso quod Papa eas esse vult sui iuris sibique reseruatas, cessant esse in Episcoporum potestate; & ita ab eis, ob defectum iurisdictionis, conferri nequeunt. At beneficia quæ ab Episcopis conferri nequeunt, hæc eos vni-

A re est nefas, cum vnio quædam sit collatio, licet impropria. Quod autem beneficiorum inter se coadunatio spectet ad Papam, patet. Enimuero cum quæque ædes sacra suum sigillatim rectorem desideret qui eam curet, in eaque sit functione assiduus, id quod ab vno, eodemque homine, pluribus in sanis nequit præstari commodè, Papæ hic interuenire licentiam super beneficiorum multitudine est necesse, aut sacrarum ædium copulatione, quas suo cuique administro peculiariter attribui, cum Concil. Placentinum exegerit qui omnem suam operam in eam impen-

B deret, in ea dispensare lege ne quid in illam peccetur Romani Pontif. est opus, consequenter & Sacerdotiorum coniunctio.

Quid? quod in beneficiis plenam potestatem habeat? *cap. 2. de præb. in 6.* quod ea moderetur ac regat, prout è re esse communi, spiritu eum inspirante iudicat.

Est tamen, cum in certis casibus, vniendi beneficii cum alio, Episcopo facultatem, ius, ipsum tribuit nonobstante eius reseruatione à sancta sede.

Primus est, cum Parochiales Ecclesiæ val-

C de sunt tenues ac inopes, nam tunc ad earum subleuandam inopiam, alia his beneficia vnire est Episcopo iure antiquo permissum, nouoque Trident. *sess. 21. cap. 5. de reform.* etsi essent hæc à Pontif. reseruata generaliter.

Secundus est, cum de seminario erigendo agitur: nam tunc vt in eo degentibus scholasticis necessaria ad vitam subsidia non desint, beneficia ei simplicia vnire Episcopus potest indulgentia Concilii, vt est in eius *sess. 23. cap. 18.*

Et *in 24 cap. 15. de reform.* ei conceditur, præ-

D bendas quæ paucitate ac tenuitate redituum, Canonico, non nisi parce ac malignè suppedita nt vnde viuat, augere reditibus, coniunctione beneficij simplicis vnius, aut plurium, fieri id vero ante eorum vacationem est necesse: nam cum vacant, quia id hæc sibi reseruata esse Papa voluit, ad eum spectat eorundem collatio, & ita vniri ab Episcopo non posse dicet Garcias *num. 202.* ex Cardin. declaratione *s. ss. 25. cap. 15.*

Posse cætera, decretalis indicat Cœlestini III. & *5. de excessib. prælator.* in qua est, *Epis-*

E *copi esse, Ecclesiarum suæ Diœcesis vnionem & subiectionem.* Et quia Legato à latere tantundem est licitum in Prouincia ad quam mittitur, quantum Episcopo in sua Diœcesi, censet Rebuff. ideo *de vnionib. num. 24.* ab eo, peræque ac ab illo Prouinciæ suæ beneficia vniri posse. Cæteri verò qui Episcopalem iurisdictionem non habent, aut maiorem, etsi conferre queant, secluso tamen iure speciali aut priuilegio, beneficia vnire nequeunt, quia maior ad vniendum, quam conferendum potestas est necessaria, patet in Rege, Capitulo,

Decano, & Canonico, qui est ad aquilam vt A loquuntur, quos constat, tam iure communi, quam speciali Pontificis priuilegio, dignis cum vacant, beneficia dare posse, non tamen eadem inuicem ex causa quamuis iusta nectere, nisi hoc eis per præscriptionem competeret, P. Gregor. in *institut. cap. 20. numero 7.*

Ratio est, quod quæ ad iurisdictionem pertinent, perscribi possint, sed est vnio iurisdictionis actio, hanc acquirere ergo per præscriptionem, iusque eius faciendæ quiuis potest Bleyan. *in Theoria tract. de manual. & vnitis benefic. num. 27.* Rebuff. *1. par. prax. tit. de vnionib. num. 34.* Boër. *in decisionib. qu. 345. num. 5.* B

Non potest tamen Episcopus beneficia à iurisdictione sua exempta vnire, neque ea quæ Papæ, eiusque prouisioni sunt in perpetuum reseruata, cuiusmodi sunt dignitates maiores in Cathedralibus, & primæ in Collegiatis Ecclesiis. Ratio est, quod vnire nequeat, panes quem non est conferendi ius ac auctoritas: nam est vnio, quædam licet impropria collatio. Sed beneficia Papæ reseruata, vt sunt dignitates in Ecclesiis Cathedralibus maiores, C dare Episcopus non potest: ergo nec vnire, cum sit postremum istud priore difficilius, vt vel hinc patet, quod conferendi ius longe plures habeant, quam vniendi.

Secundo, nec ea Episcopus copulare beneficia potest, quæ expectantibus specialiter sunt reseruata, vt canonicatus quidam ac præbendæ, Mandatariis Papæ voluntate ac imperio seruandæ, nec aliis sunt cũ vacabunt, conferendæ quam ipsis, quia vt sunt hæ Mandatariis affectæ, nec illis iuste eripi, nec ereptæ D dari possunt aut coniungi aliis, expectandum erit dum per eorum obitum aut priuationem instituti aut commendati à Pontifice, de nouo hæ vacent Caccialupus *de vnionib. art. 4. q. 6.* Azor. *to. 2. li. 5. cap. 20. q. 18.*

Tertio, vt est Episcopi iurisdictio potestasque, propriæ suæ Diœcesis definita terminis, beneficium in aliena positum, cum aliquo de suis, nectere nequit, sine Episcopi ad quem eius pertinet collatio, assensu non potest.

Nec item quarto Parochiales Ecclesias, *Monasteriis quibuscunque aut Abbatiis, seu dignitatibus & prabendis Ecclesia Cathedralis* E *aut Collegiatæ*, Trident. *sess. 24. cap. 13.* quæ tamen vnita erant antea, non iusti mantur, sed præcipitur vt *reuideantur* ab ordinario. De Abbate vero quid censendum? etiamne, genus hoc copulationum, vnionumque firmare ei in Dei Ecclesia est permissum?

Si ius ea in re habet Episcopalis functionis, quod Episcopo idē ei quoque hoc in causæ genere est largiendum, similiter si ius istud rationemque copulandi ex legitima præscriptione acquisisse est probabile, qualis est quæ extra memoriam hominum est concinnata, quia cum ius istud vnionum iurisdictionem respiciat, nihil vetat, illud præscriptione legitima obtineri.

Sin autem vim Abbatum ordinariam sibique per leges attributam spectes, meum est iudicium, non posse in hac copulationum materia audere aliquid amplius, quam quilibet de turba communis Presbyter, quia est hæc potestas, fana templaque coniungendi, solius Episcopalis muneris, vtpote ad Ecclesiæ Diœcesisque regimen pertinens, de quo præter Episcopum, curam ex officio suscipere, nulli est ordinaria via licitum.

QVÆSTIO IV.

Beneficiorum quæ vniuntur quæ sint affectiones & quales.

Prima est, beneficij vniti extinctio, patet, quia ex eo & illo cui copulatur, vnum fit. Secundo, non est Parochialis Ecclesia præbēdæ vnita, beneficium multiplex, sed vnum tantum, nec qui de ea est prouisus, habere beneficia duo dicitur, sed vnum tantum. Non est hæc tamen affectio, omnium vnitorum propria, cum quæ sic vniuntur vt sint æqualiter principalia, id non habeant.

Secunda est, vt vniri ab Episcopo sine Patroni consensu nequeant, quia potestate vti hic sua cum detrimento tertij non potest. Itaque si erunt beneficia vnienda diuersarum Diœceseon, præter consensum Patroni, exigitur & eius Episcopi, cuius è Diœcesi beneficium alteri nectitur, Bleyan. supra *num. 33.*

Tertia, quod in beneficiis vnitis, per accessionem, & subiectionem non detur vacatio, nam quod non est, non vacat. At beneficia quæ inter se sunt vnita hoc modo, nō vacant, quia sunt per vnionem extincta, suppressaque.

Habent ab ea causa similiter, vt resignari, ac permutari nequeant. Est enim permutatio rerum existentium, quarum in numerum ea cogi beneficia non possunt quæ sunt aliis vere vnita.

Quarta, vt beneficiarius v. c. Parochus vnius loci, fit & vniti, & sic vtriusque, *cap. nouit ille 1. ne sede vacante.*

Quinta, vt in beneficiis vnitis iura Episcoporum antiqua, ac subiectionem illis debitā, non tollat: hæc enim in eorum potestate remanent, patet, quia in qualibet suorum Episcopatuum parte, iurisdictionem habent, *cap. cum Episcopus de officio ordinarij in 6.*

Sexta, quod beneficium annexum, & id cui annectitur, possit ab vno, sine dispēsatione ad plura, possideri, *ca. super eo 6. de prabend. in 6. capite eam te de ætate & qualit. ordinandor.*

Septima, quod locus vnitus, visitari possit ab

ab Episcopo, peræque ac antea, ab eoque proinde peti procuratio, quia vnio de Episcoporum iuribus quæ in vnitis beneficiis habebant ante vnionem nihil adimit, *cap. quia Monasterium 2. de religiosis domibus.* Sane cum Gregor. Monasteria ad diuersas pertinentia Dioeceses vniuisset, *iura sua singulis Episcopis inuiolata seruari voluit cap. citato.*

Octaua, quod Ecclesia quæ vnitur alteri, eius cui additur, naturam assumat, suam relinquat, quod enim dixit olim Alexand. Papa III. *in cap. recolentes 3. de statu Monachor.* æquum videri, vt *domus, quæ de alijs institutionibus ad alium ordinem se transferunt, eius se satagant vsibus conformare*, hoc in præsenti causa dicitur æquius, nempe è re communi esse, vt quemadmodum Ecclesia vnienda alteri aut vnita, in eius cui vnitur, societatem, ac identitatem assumitur, ita & eius cum nomine, naturam induat.

QVÆSTIO V.

Beneficij cum alio coniungendi, quæ sunt causæ.

QVia vnione Dei cultus minuitur (eorum enim Sacerdotiorum, quæ adunantur inuicem, perire alterum & extingui est necesse, quod sine diuini cultus, si minus interitu, at certe imminutione esse nequit) est eamobrem Doctorum constans, certaque opinio, id laborandum esse Episcopo, ne quod est plurium, vni detur, aut qui alendis binis Sacerdotibus reditus sufficiunt, vni cuipiam impertiantur, quod cum tamen, cum beneficia inter se iungit ac copulat, facere nemo non videt. Quare sapientissimè à Concil. præcipitur *in sessione 7. cap. 6. vt vniones perpetuæ à quadraginta annis citra factæ, examinentur ab Ordinarys, tanquam à sede Apostolica delegatis, & quæ per subreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur.*

Item iisdem imperatur ibidem, vt quæ à dicto tempore concessæ nondum in toto, vel in parte sortitæ sunt effectum, nisi eas *ex legitimis, aut alias rationabilibus causis, coram loci Ordinario factas fuisse constiterit*, præsumant easdem per *subreptionem obtentas fuisse.*

Sunt autem vnionis faciendæ, causæ plurimæ. Necessitas euidens, vel vtilitas: necessitas quidem, si Ecclesiæ vicinæ, vsque adeò sint pauperes, vt ad victum ac depensum diarium Parochorum duorum non sufficiant, *Clementina Ne in agro parag. adhac de statu Monachor.* Ad Clement. accedit auctoritas Concilij in *sess. 24. cap. 13.* ibi enim præcipit vt Ecclesiæ quæ propter redituum angustias, eorumque tenuitatem, illarum necessitati subleuandæ non sunt satis, ab Episcopis vniantur,

A *sess. autem 21 cap. 7.* decernitur beneficia simplicia, etiam iuris Patronatus, transferri alio per Episcopum, ex Ecclesiis valeant, quæ vetustate, vel casu cum sint collapsæ, ob earum inopiam instaurari nequeunt.

Secunda causa vniendi beneficia, est populi paucitas, & Ecclesiarum sibi vniendarum proximitas. D. Gregor. *lib. 2. epist. 21.* ad Benenatum Episcop. refertque Gratian. *16. q. 1. can. & temporis 48.* quod cum accidet, in earum alterutra quas volet, habitare earum præpositus poterit. Diu. Gregor. *ibid.* Eodem
B pertinet si est Ecclesia deuastata ab hostibus *25. q. 2. can. 25. ita nos parag. pars* & expressè Gratiano maior Gregor. *in decret. quia de regular.* in hæc verba. *Quia Monasterium, quod in fundo Martiano situm est, hostilitate faciente dicitur desolatum, illud tuo Monasterio, cum omnibus rebus suis, vel quæ ei competunt actionibus, perspeximus vniendum.*

Tertia Ecclesiæ vnius alteri vniendæ iusta causa est, quod earum altera, minus quam Parochianos decem habeat *10. qu. 3. cap. vnic. 3.*

Quarto, transfertur vna, in aliam Eccle-
C siam cui iungitur, si est Monasterium eo loco situm, vbi religiosis non permittitur religiose seruire Deo, Petr. Gregor. *in institut. beneficiar. cap. 20. nu. 14.*

Ac ne cuiquam ex mente nostra fundamento subnixi nullo, loquuti videamur, exemplis ex prisca Patrum historia erutis, singula firmare placet. A Canonicorum quidem inopia vnioni Paroeciari sani de *Oleum* cum Episcopali Lemouicum Collegio anno 1488. datum est ab Innoc. VIII. initium Episcopo & Canonicis id postulantibus, patet ex Bulla, in qua supradicti canonici narrant vix ab incen-
D sa vrbe per Eduardum Angliæ, ex antiquis suis reditibus superesse tantum, quantum esset necesse, *vt se sustētare, & reparationi ædificiorū dictæ Ecclesiæ, aliaque supportare onera possent.*

Ab eadem factum causa credo, vt vniretur Archiepiscopatui Lutetiano, D. Mauri Coenobium, & Primatus ann. 1567. Rege permittente, faciente verò Pontifice. Probus *qu. 18. iuris regaliorum.*

Bella vero, illataque per hostes Andegauensium prouinciæ vniuersæ vastitas, vnioni Ecclesiæ S. Petri, cum Ecclesia S. Dionysij
E de Dradio, dedere initium ann. 1500. Chop. *de sacra polit. lib. 2 tit. 6. n. 13.*

Quod autem dignitatem suam Parisiensi Episcopo tueri cum Episcopatus reditibus vix vt dicebam paulo ante fas foret, Pius IV. Romanus Præsul, Coenobiticam S. Maglorij ædē Pōtificali Parisiorum Cathedræ Bullatis codicillis coadunauit ann. 1564. quos Greg. XIII. an. 1575. nouis ex vrbe transmissis, firmauit.

Pij IV. exemplum consequutis exinde temporibus, sequuti alij Pontifices, Rhemense quidem D. Remigij Monasterium

coniunxere Archiepiscopali Rhemorum A præfecturæ, Lotharingi Cardinalis instanti prece anno 1550. D. autem Martini Gemellorum, Augustinianæ disciplinæ cœnobium, Ambianorum Episcopali Sacerdotio anno 1581.

Non probantur tamen in Gallia, personales ac temporariæ Ecclesiasticorum munerum coniunctiones, quod existimentur ambitiosæ, captatæ in quæstum priuatum, sed solæ perpetuæ ac prædiales. Ita ad copulanda fana & per vnionis rationem annectenda, legitimam causam tribuunt solitudo, populi paucitas, Ecclesiæ vtilitas, Parœciarum proximitas, Parochiarum paupertas. B

Solitudo quidem, quia est ea hominum multitudo, qui Parœciam incolebant antea, vel penitus ob varios casus intercisa, vel alio quopiam auersa ac dilapsa, nam cum non sunt in ea decem capita, vt Concil. Tolet. exigit, aut sunt hæc mittenda alio, aut ex vicino aduocanda, in supplementum iusti numeri, quo constare Parochia debet, crescat hic vero quantum est opus, per istud copulationum genus, Ecclesia vna iungi poterit alteri. C

Paupertas, nam quid æquius quam ministro stare operæ suæ iusta, statáque stipendia? cum gratis militare nemo, Paulo teste debeat, aut quid fœdius ac turpius quam carere templa luminaribus, gemere altaria, ruere tecta, nec esse ob inopiam qui ea reparare velit aut possit? cui malo medicina adhibetur, cum bina, terna, aut quaterna templa collecta sunt simul, ac eorum, vnione, in vnum sunt ab Episcopo corpus redacta, sic enim quod singula præstare commode nequeunt, congregata vnitaque faciunt. D

Est & alia tēpla copulandi iungendiq; causa, nempe eorūdem proximitas, nam cum ambo ministros habere nequeant nisi paucos ob viciniam, quæ non patitur in ieiunis vacuisque hominum multitudine Parochiis tantum esse redituum, quantis est opus ad iusta singulis pendenda stipendia, non sit autem plebi graue sacris interesse in earum altera cum ambæ ab ambobus vicis æquali distent interuallo, erit earum Parœciarum vnio populo vtilis, & Parœcis ipsis ob rerum penuriam, quibus Dei cultum multitudine ministrorum promoueant, per necessaria. E

QVÆSTIO II.

Faciendæ vnionis quæ sint solennia.

PRimò requiritur, vt an eam fieri expediat, Episcopus cum Capitulo productis hinc & inde causis, deliberet.

Secundò, de eius ac Capituli voluntate constare debet literis authenticis Notarij manu obsignatis. Scio existimare Gregor. *de instit. benef.* nullam in ea quam init, facitque Episcopus templorum coniunctionem, requiri tractatus, vel pactam vel descriptam tabulam.

Ne tamen id credam, inducor hac causa. quod quæ ad formam rei pertinent, vtpote eidem substantialia, omitti nequeant, sed est de vnione facienda, eiusque causis tractatio, substantialis, cum sit formalis. Vnioni ergo præmitti debet, non illam subsequi. Formalem esse, hoc est, ad vnionis pertinere substantiam verba ipsa *regulæ 21. de Vnionib.* indicant. *Semper*, inquit ibi Pontif. *in vnionibus commissio fiat ad partes, vocatis quorum interest.*

Secundò, probat idem hæc ratio. Est vnio alienationis quædam species, at hanc fieri ratamque esse canonica iura vetant, nisi tractatu præhabito, vt habetur *12. q. 2. can. sine exceptione iuncto cap. tua nuper extra de his quæ fiunt à Prel.* tractatus ergo omissio, certa est vnionis irritatio.

Debet autem tractatus hic fieri cum cognitione causæ, auctoritate superioris siue decreto Prælati, quæ duo sic obligant, tantique sunt ponderis, vt si eorum aliquod sit omissum, alienatio vim non habeat ac momentum, & quidem in Constant. Synodo consessu 44. cautum video nisi fanorum vnio facta esset causa cognita, veraque & probabili, & vocata parte, cuius interest, ea vnitas rata firmaque ne foret, huicque auctoritatem roburque Romana sedes ne adderet: quare in hac vnionum causa, quæ aliqua in re repugnant prædictæ Constantiensi Synodo, iudices nullam sibi rationem in foro habendam esse existimant, sicut nec illius, quam induxit falsa causa, quæ etsi iure sit nulla, est tamen per causæ discussionem euertenda, nullaque declaranda, vt Trident. indicat *sess. 7. cap. 6.* nisi quadraginta annorum præscriptione sit firmata, aut probetur causæ æquitas.

Tertiò, requiritur Capituli consensus, *Clement. ne Vna de rebus Eccles. non aliena*, sine eo copulari per vnionem templa nequeunt quæ sunt ædi Cathedrali prisco iure ascripta, aut alicui de illis, quæ sunt eius potestati obnoxiæ.

Quartò, requiritur eius beneficiarij approbatio

batio quo erant communi aut exemptitio priuilegiarioque iure conferenda, *Clementina ne in agro parag. ad hæc.*

Quintò, præter collatoris inferioris & Capituli censensum, requiritur etiam Episcopi, ac Patroni, *Episcopi* quidem, quia beneficij facta cum altero coniunctio, eiusdem conferendi ac administrandi in posterum ius per vnionem, adimit, quia amplius non vacabit, itaque si eius assensu non requisito Metropolitanus alteri subiecerit aut copulauerit, Episcopo, Cœlestinus III. *in decret. sicut vnire 8. de excessibus*, permissum vult esse, quod ille fecit *se inconsulto, auctoritate sua, (sicut iustum est) infirmare. Patroni* autem, quia cum beneficii vniūs, cum alio facta copulatio, impediat ne vnitum vacet amplius, ius illi suæ præsentationis, in perpetuum interit, quo tamen iure, eum repugnantem, aut certe non consentientem exui, nec oportet, nec decet. Quare cum de Parochiali Ecclesia de *Bloum* copulanda Cathedrali Lemouicum Innoc. VIII. ab eiusdem Episcopo & Canonicis coniunctim rogatus esset, hac lege eorum votis annuendum censuit, si Margareta de Ambasia cum filiis, eiusdem Parochiæ Patronis consensum darent. Sunt hæc Bullæ verba. *Nos huiusmodi supplicationibus inclinati Parochialem Ecclesiam prædictam, cum omnibus iuribus & pertinentijs suis, Venerabilis fratris nostri Ioann. Episcopi Lemouicensis, ac nobilis fæminæ Margareta de Ambasia tutricis legitimæ nobilium virorum Ioann. Emerici, Caroli, & Petri de Rochechoart eius filiorum, Dominorum dicti loci, necnon Parochianorum dictæ Parochialis Ecclesiæ expresso consensu; per specialem eorum procuratorem accedente præfatæ mensæ Capituli, auctoritate Apostol. perpetuo vnimus & incorporamus.*

Adhæc, ad vnionis validitatem iusta postulatur causa, Caccialupo teste *in tract. de vnionib. art. 6.* quam probare est necesse, Rebuff. *1. par prax. in regula de vnionib. glossa vndecima num. 5. qui num. 7.* addit in Francia quæstionem de eius æquitate, iustitiaque, etiam à Papa sicut ab alio inferiore, institui oportere, aliter reiici, hoc tamen tempore, Papa (inquit) *solet committere in partibus, vt inquisitio fiat de causa & de commodo & incommodo, & postea ista inquisitiones ad eum mittuntur, & iste vnionem probat si causa fuerit, alias reijcit*, Rebuff. *in regulam Cancell. 21. de vnionib. glossa 11. num. 7.*

Postulatur insuper ad vnionis firmitudinem, vt ei ipsi vnioni astipuletur, qui templi copulandi est Dominus, non vero beneficiatus, seu immediatus eius Rector aut beneficii quod est vniendum, *Clem. vna de rebus Ecclesiæ non alien.* num autem in copulandis his Ecclesiis, quæ exemptitio & priuilegiario iure censentur, satis sit, si earum copulationi accedat Episcopi auctoritas & suffragatio, disceptari inter auctores video, ad eorum ego sententiam transeo, qui sufficere, posse negant, eo quod de beneficiis his statuere quæ sibi Pontifex seposita esse, iurisque sui esse speciatim voluit, Episcopo non sit integrum. Enimuero est sacerdotiorum inter se vnio, veluti quædam eorum collatio, licet impropria, at beneficia quæ sibi reseruata esse Pontifex voluit conferre præter eum nemo potest: ergo, nec vnire.

QVÆSTIO VII.

Quomodo & vnde cognosci queat vnionem principaliter vel accessorie factam esse.

NOn est vnio de principali facta, quando Sacerdotium quod est vniendum, aut vnitum, est eo cuiuitur in dignitate inferius. Ratio est, quod quæ res in coniunctione minor est, ac inferior alia, cui conglutinatur, hæc non fit de principali eius compositi, quod ex duorum vnione corporum resilit. Talis est præsens vt patet, non est ergo de principali sed accessorio, *cap. quod in dubijs de consecrat. Eccles. 3.* vbi dicitur, *Oleum non consecratum, consecrato posse oleo commisceri*, quia est vnio minus digni eum dignore.

Secundo, vt de vnionis qualitate constet, ac nomine, verborum quibus est hæc concepta, perpendenda est series. Quod si nihil ea habet, vnde certum fieri iudicium queat, beneficia spectanda erunt, & si erunt dignitate sibi imparia, attendendum erit Ecquid ex vnitis vnum non sit altero dignius, cum minus dignum, accedere magis digno & non æquè principaliter credatur iungi *leg. institissimè verbo ridiculum namque dig. de adilit. edict.* proinde Parochialis Ecclesia Capellaniæ, aut etiam Ecclesiæ Collegiatæ copulari non poterit, si tamen fieret hæc per Pontific. vnio, seruanda foret, per Episcopum autem pro alendis seminarii Clericis aut Xenodochiis in bonum pauperum, nonnunquam etiam Monasteriis Parochias ad Regularium solatium, victumque adnexas lego, vt S. Priuati, & S. Proiecti d'Allemon in Episcopatu Metensi, Ecclesiæ sancti Clementis: quæ est in eiusdem ciuitatis suburbio, *anno 1194. indict. 12. epacta 26.*

Quid si de digniori ambigitur, nec argumenta suppetant vlla, quibus res nota fiat, erit consuetudinis, seu possessionis habenda ratio, quæ duæ res si desint, præsumi debebit in dubio, vnionem æque principaliter factum esse, & non accessorie, & per confusionem, Bleyan. *de benefic. vnit. num. 42.*

DISPVTATIO NONA.

DE RESIGNATIONE.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Resignatio.

ESIGNATIO, quæ & renunciatio, seu cessio appellatur, *est spontanea beneficij sui facta coram superiore eam acceptante dimissio*, Flamin. *lib. de resignatione 1. q. 1.* Dicitur *dimissio*, quia resignans beneficio suo renunciat, nec illud retinere vult tanquam suum sed ius in illud sic nullum esse vult sibi, reliquum, vt tanquam possessore vacuum, conferri queat, Flamin. *lib. 1. q. 4. nu. 1. 2. & 30. q. 5. nu. 2. & seq.*

Dicitur *Spontanea*, quia dolo extorta, aut metu, est irrita, aut certe irritanda, vt est in *cap. ad aures de his quæ vi metusque*, nisi eius factæ, *causam probabilem, id est non vi, nec metu, nec oppressione, nec interuentu pecuniæ, nec promissione extortam, iudex inuenerit*, Clem. III. *in decret. super hoc 5. de renunciat.* Superior autem coram quo fieri renunciatio hæc debet, alius non est quam collator ordinarius, quo nomine non est intelligendus Vicarius, eo quod beneficia iure communi conferre non sit ei licitum, & si quæ aliquando per Prælatum cuius vices obit, ei licet tribuere, non tamen renunciationes admittere. Nam id facere, eorum est tantum, qui destituendi potestate sunt præditi secundum Innoc. *in cap. quod in dubijs de renunc.* At nõ est in iure Vicarij, beneficio aliquem suo exuere Zechius de *benef. cap. 13. num. 2.* ergo nec cessiones probare, & vt ratas, firmasque habere, plus enim est vltimum hoc posse, ac facere, quàm primum.

Additum est postremo, quod cessiones *acceptari* à superiore oporteat, nam est donatio omnis non acceptata, sine robore. At est resignatio, quædam veluti donatio etsi impropria, nam quod suum erat, Episcopi potestati committit, conferendum cui volet, si est resignatio simplex & pura, aut certo cuipiam hamini, si est hypothetica, & his facta verbis: *Nec alteri, nec alias, nec aliter*, ab eo ergo cui resignatur, & Episcopo, est acceptanda, vt sit rata.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit Resignatio.

Diuiditur primò, in tacitam, & expressam. Tacita est, quæ absque verbis fit, factum tamen habet aliquod, renunciationem significans, vt si lite mota super beneficio, collitigantium alter intra tres annos, ius suum non persequatur. Est etiam tacita renunciatio, quando fit aliquid, ex quo auctoritate canonis ac legis, vacatio sequitur, vt ei accidit, qui intra annum à possessione pacifica Parochiæ, non fit Sacerdos, *capite licet 14. de elect. in 6.* aut qui beneficium secundum obtinet, quod est cum primo incompatibile, illius enim, hoc est secundi adeptio, tacita est prioris renunciatio, *cap. gratia 7. de rescriptis in 6. ca. de multa 28. extra de prebend.* itẽ quũ post 6. menses nulla facta acceptationis declaratione, diem suum obit, Rebuff. *ad regulam de public. resignat. glossa 13. num. 28.* Du Clos *ad q. 2. lib. 1.* Flammin. *de resignat. num. 15.*

Expressa est, quæ fit verbis renunciationem significantibus. Et hæc est duplex, pura & conditionalis illa conditionem non habet, fitque cum beneficium superiori relinquitur, resignantę in eo sibi nihil reseruante, ex pacto cum resignatario inito. Conditionalis, conditionem habet. Et hæc rursus bipertito diuiditur, in eam quæ simplex est in fauorem, & qualificatam. Prior accidit, cum beneficium superiori relinquitur cum conditione, vt illud certæ personæ nominatæ conferat, & ista acceptet Flam. *li. 1. q. 5. nu. 15.*

Conditionalis qualificata est, cum resignans, in beneficio resignato pensionis nomine partem sibi reseruat fructuum, fitque cum harum adiectione vocum. *Nec alteri, nec alias, nec aliter*, Petr. Gregor. *lib. 17. syntagmat. cap. 17. num. 30* Flamin. *lib. 1. q. 2. num. 28.* Alij resignationem conditionatam definiunt, cessionem iuris in beneficio, sub conditione & modo, Papa sciente, & hoc permittente, Boërius *de auctorit. leg. à latere.*

QVÆSTIO III.

An resignatio in fauorem certæ personæ facta coram Ordinario, cum clausula nec alias, nec aliter, sit valida.

EAm vt vitiosam cum fit in Ordinarij manibus reprobant P. Gregor. *de beneficijs cap. 28. num. 7. & 8.* Roffignac. *lib. 3. tit. 14.* Rebuff. *in praxi rubrica de resignat. pura, & in tract. de resignat. condit. num. 4.* Nauar. *cap. 23. num. 107. ad decimum,* Suar. *de Simon. cap. 35. num. 5.* Syluest. *verbo renunciatio q. 6. dicto 2.*

In eam mentem inducti videntur his rationibus.

Prima, quod pactum de re, cui non est necessaria cum beneficij natura coniunctio Simoniæ maculã inferat, *1. q. 2. can. cum pridem & cap. finali de pactis:* at resignatio, de qua est quæstio, facta cum clausula, *nec alteri nec alias,* pactum habet saltem virtuale, Episcopi & resignantis mutuum; huius quidem, quod in resignatarij vtilitatem, ac commodum, beneficio sit suo cessurus, Episcopi autem, quod illud ei certo sit homini daturus, quæ obligatio, nexusque non necessario cohærent beneficio, nec eius collationi, non est ergo talis cessio licita, cum sit pacto adiecta à quo redditur minus libera.

Secunda, A canonica abire lege, sine causa, non vacat scelere, at legis est instar, quicquid in Ecclesiarum est moribus, ac in Curia Romana frequentatum, (stylum enim eius ac consuetudinem esse pro lege dixere Bursat. *volum. 4. consil. 133. num. 15.* Flamin. *lib. 1. de resignat. q. 2.* ergo cum Pontifex, quique eius forum tenent Iudices in Rota, eiusmodi cessiones factas coram Ordinariis in fauorem certæ personæ cum clausula, *nec alias nec aliter*, improbent, non sunt censendæ ratę ac permissæ.

Eas sane olere Simoniam, diserte docet Nauar. *in manuali cap. 23. num. 107. ad decimum,* his verbis: *Ad decimum dico quod renunciatio facta in fauorem alterius, id est adiecto modo, vt conferatur illi, vel illis, est Simonia, nisi fieret in manibus Papæ, secundum stylum Curiæ à multis sæculis seruatum.* Vitiosam esse, proindeque vitandam, conficit hæc ratio, ordine tertia.

Quæ possessore non sunt vacua, hæc conferri ab Ordinario beneficia iure nequeunt, cum quæ sunt in alterius ære, dominioque, transferre hic in alterum, intacta, ac illibata consciẽtia nequeat, at hac lege facta beneficii cessio, vt sit huius, aut illius, non cuiuspiam alterius à resignante, eius dominium non abdicat, nisi post eius ab Ordinario collationem

A factam ei personæ, cui ille dari petiit, confertur ergo antequam plene vacet ac perfecte, quod non licet.

Minor, quæ sola potest esse dubia sic probatur, Dispositio quæ fit interposita aliqua conditione, non sortitur effectum, nisi postquam est hæc impleta, resignatio præsens est hypothetica, estque in eo hypothesis cum qua fit, vt resignans beneficio suo, iureque ad illud non priuetur, nisi postquam resignatario collatum erit, ab eoque acceptatum, con-

B fertur ergo antequam vere vacet.

Confirm. Negat Clem V. in *Clement. de rerum permut.* beneficium quod permutatur cum alio dari posse alteri, quam compermutanti: ergo cum sit hoc in permutatione speciale, secus dicendum erit in renunciatione simplici in fauorem alterius.

Nihil tamen impedit, quo minus ea renunciatio acceptetur ab Ordinario, idque sine vitio, si à resignante aut Episcopo, ei apposita conditio tollatur, hicque à resignante oretur, vt beneficium huic aut illi conferre ne grauetur, sic enim legi canonicæ vis nulla, nulla

C conferenti ordinario fit iniuria, cum in eius arbitrio iureque maneat, cui volet illud largiri.

Et quanquam Ordinarius committat in vsitatam, receptamque Ecclesia tota consuetudinem, cum libertatem suam coerceri, stringique per resignantem aliqua hypothesi patitur, cum qua, vt oporteret, de beneficio resignato, statuere nequit, non est hæc eius culpa tamen, Simoniæ affinis ac agnata, vt dixere Nauar. *cap. 23. manual. num. 107. ad argumentum decimum,* Malderus *de Simon. tract. 9. cap. 3. dub. 11.* P. Gregor. *de benef. cap. 28. nu. 7. & 8.*

D Azor. *2. par. li. 3. ca. 21. q. 2.*

Probatur, Est Simonia, rem sacram ac profanam, seu quæ ciuilem habet æstimationem emere, seu vendere, nam quid fingi, aut cogitari fœdius potest, quam vile membrum terræ, qualis est pecunia, cum rebus sacris collatum, pondus aliquod habere dignum æstimatione, & quo emi possint? Iam quæro quid à resignante Ordinarius accipiat, vt designatum à se hominem beneficio suo dignetur? Nulla pretii fit mẽtio, nulla pecuniæ, nulla rei cuiuslibet alterius quæ cum pretio pro-

E portionem sibi ac comparationem vllam vendicet.

Premitur quidem, ac velut captiua tenetur Ordinarii libertas, adiectione conditionis, cum qua fit cessio. At hoc non est, à resignante donari eum aliquo munere aut pretium ab eo resignationis admittendæ causa capere, sed eum potius, in eas cogere angustias, quas prudens quilibet, suique amans, iuste pecuniæ summa non modica, lenique redimeret, non est ergo facta coram Ordinario conditionalis renunciatio, eaque simplex, Simoniæ iure

diuino prohibitæ infecta labe,

Iure diuino Dixi, nam Ecclesiasticam si spectes, de ea merito, iusteque damnari potest, eo quod omnis pactio, vt est *in cap. finali pactis, & cap. 7. de transact.* maculam habet Simoniæ. Sane existimat de Roffignac. loco præcitato resignantem perniulgata illa clausa, *nec alias nec aliter*, Simoniæ non se illigare quando ex pacto, sed sponte in locum suum cooptat ac deligit, qui sibi succedat, eo quod illum gerendo muneri suo scit esse idoneum.

Similiter vacare culpa Simoniæ tam Episcopum, quam coram eo eiurantem beneficium, si iste id agendi ius petat, prætergetque vt sibi fas sit, munus quod gerit, exuere, summque Sacerdotium apud eum deponere: at vtrumque facit, qui sacerdotio in alterius gratiam ea lege abire se velleait, vt certo homini detur, *non alteri nec alias*. Quæro enim inter hanc & Episcopum, quænam intercesserint conuenta? quæ pacta? locis ambo sunt ab inuicem seiuncti, nec sibi sunt, de facie noti, nec literas sibi dedere mutuas vnquam, cessat ergo in iis pactio quæ prima est Simoniæ producendæ radix.

Deinde si oratio precesque impediunt, ne qua in orante adhærescat labes simoniæ, ec. quid non Collatori supplex fit resignans, cum suam aduersus resignatarium caritatem, ab eo probari desiderat, & ita admitti in illius gratiam, eiurationem sui beneficii, non tamen alterum nec alias nec aliter. Caret ergo Simoniæ vitio hæc de qua est hic sermo, facta resignatio cum hac conditione, *nec alteri nec alias*.

Obiicitur, Omnis pactio in spiritualibus, quæ iure non inest, est Simoniaca, vt est in *cap. finali de pactis, cap. ex parte de officio delegati, cap. quæsitum 5. de rer. permutat.* At hic pactum interuenit, quod naturâ non inest beneficio, cum purè repugnare possit, ac sine addito.

Respondend. primo maiorem vniuersè esse falsam, nam simplex promissio, aut pactum, quod tantum debitum honestatis, fidelitatis, aut gratitudinis inuehit, est licitum, secundum Nauar. *cap. 23. Enchirid. num. 16. 17. & 100.*

Dixi *gratitudinis, &c.* quia legalis pactio qualis est ea, vi cuius res repetitur ab inuito coram iudice tanquam debita, est Simoniaca, & de ea intelligendi sunt citati canones, aut de ea, per quam libertas hominis impeditur ab opere maxime si libertatis cessio per eum facta, ad receptionem beneficij, vt ad finem tendat, qualis in præsenti casu nulla interuenit.

Respondend. 2. Minorem falsam esse, de Simonia diuini iuris veram de Ecclesiastica, cum intercedit pactio, qualis tamen propriè nulla hic interuenit: quæro enim eequid id sit

A tandem, de quo resignantem inter, & resignatarium facta sit pactio? ab eo supplex postulat, vt eum beneficio suo donatum velit quem illi denotat, quam ille petitionem arbitrio refutare suo potest, cum eius, admittendæ nulla sit obligatio, vt enim eam approbare, ac recipere, ita & respuere potest, nulla ergo hic pactio resignantem inter, & Ordinarium interuenit, nulla isti iniicitur necessitas, faciendi quod ille placere sibi, hac adiecta clausula, *Nec alias nec alteri*, indicat.

Obiicitur 2. Vetare Pium eius nominis V. B in Bulla cui initium. *Quanta Ecclesiam Dei Ne verbo quidem, aut nutu, vel signo futuri in huiusmodi beneficijs successores ab ipsis resignantibus, aut alijs, eorum significatione, vel hortatu designentur, aut de his assumendis, promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscunque intercedat*, in eam ergo Pii legem committit, qui successorem sibi dari, certum hominem quem nominat, resignando postulat.

Respondend. contra eam quidem, resignantem facere, non peccare tamen cum ea & hunc, & Ordinarium lateat, & quanquam effici vtrique nota, ambo tamen, adhuc va-C carent culpa, eo quod lex prædicta non sit recepta.

Quare cum beneficium in manibus resignatur Episcopi, præstat id simpliciter facere, sine modo vllo obligatorio, aut conditione, si tamen addantur preces, vt certæ personæ conferatur, ne tunc quidem erit Simonia vt notarunt, P. Greg. *cap. 28. de benef. nu. 7.* S. Anton. *par. 2. tit. 2. cap. 5. parag. 11.* Sanch. *tom. 1. consiliorum lib. 2. cap. 3. dub. 36. num. 14.* quia ad rationem simoniæ requiritur pretium, quale nullum hic interuenit, sed resi-D gnans vult tantum beneficium suum isti conferri, quod si renuat, eius dominium in resignatarium non vult transferri, sed penes se seruari, quod licere volunt, Sotus *lib. 9. de instit. q. 7. art. 2.* Couar. *1. variar. cap. 5. num. 1.*

Secus quam nos sentiunt Aragon. *2. 2. q. 10. art. 4.* Sotus *lib. 9. de iustit. q. 7. art. 2.* Couar. *lib. 1. variar. cap. 5.* Sanch. *consil. lib. 2. cap. 3. dub. 36. num. 14.* hac se tuentur ratione. Quod resignans hoc duntaxat agat cum Ordinario E vt beneficium ei impertiat si velit, quem designat in literis super eius resignatione confectis, si nolit, abdicare se quoque ius ad illud suum non velle.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

Coram quo facienda sit beneficij renunciatio, quæ clausulam hanc nec alteri, nec aliter, aut obligationem soluendæ pensionis habet.

DIco primò, *Eam acceptare in iure Papæ esse*: quia in canonica dispensare lege, omni est ei iure licitum, at quod illam Episcopo admittere, alterutra conditione circumscriptam, fit irritum, id oritur ex consuetudine, seu stylo curiæ, qui instar est legis canonicæ: ergo cum hac teneri Papa nequeat, ab ea cùm volet, recedet sine crimine: quare *consequens est*, (inquit Nauar. *cap. manual. 23. num. 107. ad decimum*,) *conuentionem quæ alias esset Simoniaca desinere esse talem per clausulam adiectam, si, & quatenus S. Sedi Apostolicæ placuerit, & non aliter, nec alio modo.*

Dico secundò, *resignationes hypotheticas, cum obligatione soluendæ pensionis annuæ ex beneficij fructibus factas*, & cum clausula, *nec alias, alteri, nec aliter*, a Romano Pontifice admissas, ratas esse, ac validas.

Confirmant hanc opinionem Doctores penè omnes, eamque probat, vsus communis, & praxis Romanæ Curiæ, nec enim quidquam est ferè in prouinciis communius, quàm beneficia de vnius potestate, ac manu, in aliam cum pensionis onere transmitti, quod nemo tamen arguit, nemo vt censura dignum reprehendit.

Secundò, cum sit Pontifex fidelis dispensator, Deique nomine bonorum Ecclesiæ Oeconomus, ea cum est necesse, aut vtile, integra, aut ex parte, dare ei potest quem sua virtus dignum his reddit: ergo & pensionis colligendæ ex beneficii renunciati fructibus, facultatem beneficiato resignanti concedere, nonobstante clausula cessioni adiecta, *nec alias, nec aliter*.

Dico tertiò, *Legatis à latere, id iure communi permissum non esse*. Quia cum Papæ parere, ac obsequi debeant, non ius dicere, eius imperia suspicere, non ludere, decreta seruare non refigere, nisi de eo eiusdem Papæ consensum habeant valde nihil facient: Ita Rebuff. *in praxi beneficiar. rubric. de resignat. condit. numer. 2. & 14.* Quod si hoc eis per Pontificem liceat, sitque resignatio in fauorem huius, aut illius, cum pensionis tamen onere, & clausula, *Nec alias, nec alteri*, resignansque addat de vtroque, hoc est pensionis & beneficii concessione, sic Legatum rogare, vt potest hic si volet, postulata facere, Rebuff. reste supra *num. 13.* ita quoad beneficii collationem, designato faciendam homini, hanc quoties, & quando erit ei placitum, reprobare, ac beneficium alteri po-

A test tradere, *& valebit*, inquit, *collatio, dummodo retineatur pensio resignanti, aliequi non valebit*, quod quam parum ab eo sit dictum probabiliter docebitur insequenti *art.*

QVÆSTIO V.

An Resignatio facta cum clausula nec alteri, nec aliter, ius à resignante abdicet conditione non posita.

B DIco primò, *Non tollere, quandiu conditio non ponitur*, Lessius *lib. 2. de iustit. ca. 35. dub. 14. num. 8.* Flaminius *de Resign. lib. 1. q. 3. num. 8.* Rebuff. *in praxi rubr. de resignat. condition. num. 7. & 10.* Sanch. *in consil. lib. 2. cap. 3. dub. 36. num. 5.*

Probatur, Resignatio rata nulla est, ac valida, nisi quæ voluntaria: nam inuitum re sua exui, æquitas non sinit, at non est illa eiusmodi, conditione non posita cum qua fit.

Quid? quod actus (vt est in *lege si quis causa, dig. si certum petatur, lege obligatorum substantia digest. de obligationib.*) quod actus (in-
C quam) vltra agentis intentionem non operetur, eo quod cesset operantis consensus, vbi actio eius intentionem prætergreditur, ac excedit. At conditionata resignatio, cui est hæc adiecta clausula, *Nec alteri, nec aliter*, non est voluntaria, conditione non posita, cum qua eam fieri placuit: quid ita vero? quia resignanti nunquam placuit, beneficium suum transferre in alium, quam quem animo comprehensum, designauit Ordinario per clausulam, *Nec alteri, nec aliter*, eius expressiuam, exclusiuam autem aliorum quorumlibet.

D Sane (quæ est ratio altera) iuris est axioma, omnium cõsensione verum, in conscientia conditiones quæ in contractus incidunt, in sua, specificaque forma implendas esse, *lege M entus dig. de condit. & demonstrat.* eorum autem defectu, absentiaque, inanes hos reddi ac nullos, *de conditionib. appositis, ca. 1. 2. 3. & 4.* At certo homini facta resignatio beneficij, cum clausula de qua antea, est quasi contractus, cui sua quoque est addita conditio, quod illi beneficium resignatum dabitur nõ alteri: ergo si hæc deerit, resignationi vis nulla inerit, at resignatio quæ est nulla, ius à resignan-
E te non abdicat: ergo conditionis in resignatione positæ omissio, iuris est ad beneficium in resignante retentio, hancque Romani fori in iudicando praxim esse, Gallicique, auctores sunt, de Romano quidem, Flaminius *de resignat. condit.* & Puteus in consiliis, de Gallico, Boerius *in decisionib. Burdegal. decis. 94.* de Selua *3. par. de benefic.* Rebuff. *in praxi rubr. de permut. num. 13.* cum asserit permutantem, beneficio suo non excidere, sed illud sine noua collatione seruare posse, si non po-

natur conditio, cum qua permutatio est facta, aut fieri solita.

Dico secundò, *Resignationem quæ simplex est, & in fauorem, ius à resignante ad beneficium ante possessum, & resignatum abdicare illico ac est acceptata ab Ordinario*, quia cessio est iuris sui renunciatio: ergo acceptata, illud à cedente transfert in eum, qui suo aut alterius nomine, cessionem acceptam habet.

Dico tertiò, *Non posse Papam & Episcopum, resignationem hypotheticam, & cum clausula, seu conditione factam admittere, ea reiecta.*

Sunt huius doctrinæ defensores ac Patroni Flamin. *lib. de resign. 1. q. 3. num.* 50. Petr. Gregor. *lib. 17. sintagmat. iuris cap. 17. num. 28.* Rebuff. *in praxi par. 1. rubr. de resignat. condition. num. 7.*

Præsidium sententiæ suæ hoc habent, quod à conditione, modoque cum quo sit, resignatio pendeat: ergo hæc recipi, illa reiecta, non potest, cum vnum sine alio approbari aut admitti resignans nolit.

Secundum, Dispositio conditionalis & hypothetica, non sortitur effectum, si conditio non ponitur, quia actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, *lege non omnis de reb. creditis* & conditiones sunt implendæ in forma expressa in specie, *lege qui Heredi, lege Manius de condit. & demonstrat.* At hæc verba, *Nec alias, nec alteri nec aliter*, renunciationi apposita, *habent vim conditionis*, P. Gregor. *in instit. benefic. cap.* 28 *num. 9.* admissa ergo à Papa, cum hoc modo facta renunciatio, ius à resignante non abdicat, si eum Papa reprobet, ac respuat, sed *censetur semper esse Dominus, ac possessor, seu titularius beneficij nec aly conferri queat*, P. Gregor. supra.

QVÆSTIO VI.

Quibus circunstantijs munitam esse renunciationem oporteat, vt sit valida.

EAm liberam esse, sponteque fieri est necesse, quia donatio quæ vi est expressa, nec nisi ore tenus est voluntaria, rei donatæ in donatarium, dominium non transfert irreuocabiliter vt loquuntur, cum hæc auctoritate iudicis reddi possit irrita. At est resignatio veluti quædam donatio, per quā inchoatiuè, ius à resignante, in beneficiū resignatario acquiritur: quare cum vbi est coactio, nec plena sit, integraque voluntarij ratio, non erit resignatio vi extorta, dominij ipsius beneficij in resignatarium, irreuocabilis translatio, proindeque nullarum erit virium, *Clement. multorum de pœnis & cap. sciant de elect. in 6.*

Secundo, debet esse resignatio à sui compote, mentisque sanæ, qui non intelligit quid

A facit, quorsum, & quamobrem, resignare nequit, quia resignatio libera esse debet, ac voluntaria, qualem esse quis existimet ab eo factam, qui impos sui, quid moliatur, & agat, nosse nequit? quare furiosis facere aliquid in hoc genere validè, non licet, *Clem. si furiosus de homicid. & 15. q. 1. can. infamens 12.* nisi lucida habeant interualla, P. Greg. *de instit. rei beneficiar. cap. 31. num. 4.*

Tertio, à metu debet esse resignatio libera, *cap. Abbas, cap. ad audientiam de his quæ vi metusque*, quia vt respondet Alexand. III. in

B quadam decret. quæ incipit, *cum locum de sponsalib. consensus locum non habet vbi metus vel coactio intercedit*, at sine consensu non est rata, perfectaque renunciatio, quare ne defuisse vnaque, vis ei sua omnis abrogata videatur, actis inserere suis, Notariis est in more, beneficio sponte suo resignantem cedere, *de son plein gré & vouloir*, quod Concordata exigunt *in rubr. de regia ad prælatur. nominat.* nam nolunt Regi ad beneficia maiora nominationem competere, nisi quæ sunt per obitum vacantia, *aut per cessionem in Papa manibus, canonicè intrantis sponte factam.*

C Quare secus facta quam hic dicitur, aliquorum est opinione ac sensu, iure factoque nulla, hanc sequuntur Flamin. *lib. de resign. 13. q. 1.* Rebuff. in Concord. *de regia ad Prælatur. nominat. parag. 1. verbo sponte, & in 3. par. prax. benefic. tract. de causis resignat. irritantibus num. 1. & de pacific. possess. limit. 4. num. 30.*

Mihi contra non inanis ac nulla, sed in nihilum auctoritate iudicis videtur reuocanda esse, hanc sententiam vti veram tuetur, Petr. Gregor. loco proxime citato *num.* 5. habetque sua firmamenta, eaque non pauca, nec inua-

D lida.

Primum, quod quæ metu fiunt, absolute sint voluntaria, secundum quid autem inuoluntaria: at amplius ad perennitatem suam, roburque, exigere renunciatio quid possit, ac debeat, non occurrit, à metu ergo orta, rata est ac valida.

Secundum, cum actio per quam operans dominium rei suæ transferre vult in alium iure, factoque est nulla, hæc operantem re prædicta non spoliat (cum ei ad hunc

E effectum vis desit, alioqui iure factoque non esset nulla,) si facta metu resignatio est de facto irrita, per eam beneficio suo renuncians non excidet, nec proinde, vlla erit auctoritate Iudicis opus, vt in illud remigret, cum possidere non destiterit sed verum est prius: nam *in decretali ad audienciam 4. de his quæ vi metusque*, mandat Innocent. III. vt is qui metu renunciauit suo beneficio, eidem præficiatur vt ante, illudque Episcopus ei restituendum curet. *Quia*, inquit, *quæ vi, metusue causa fiunt, carere debent robore firmitatis, mandamus*

mus, quatenus si eundem ad resignationem confiteris vobis, per talem metum fuisse coactum, qui potuerit, & debuerit cadere in virum constantem, nonobstante iuramento prædicto, quo non ad repetendum, sed ad resignandum solummodo tenebatur, præfatam Ecclesiam ei restitui faciatis, traditque Alexand. III. *in cap. Abbas* 3. *eod. titulo, quæ metu & vi fiunt deberede iure in irritum reuocari, & in lege* 1. *dig. de eo quod metus causa gestum est*, est his verbis: *Ait prætor quod metus causa gestum est ratum non habebo*, non sunt ergo, quæ metu fiunt, aut timore, graui licet, irrita, sed irritanda, *per officium iudicis, aut per edictum quod metus causa, proindeque ipso iure non sunt nulla*, quia voluntas, coacta licet, tamen voluntas est, P. Greg. *de benefic. cap.* 31. *nu.* 5.

Quarto, non valet resignatio, nisi quæ facta est à capaci, hoc est annos egresso, intra quos qui versatur, censetur esse minor, quia quandiu resignans eam ætatem non attigit, quæ maiorem facit, censetur iudicij vi tanta non pollere, quanta est eligendo homini ad possessionem resignati beneficij necessaria, at nihil ab eo expectari, peti & recipi valide potest, qui mente non constat, estque amens, aut puer: ergo, &c.

Induxit hæc ratio Senatum Parisienf. & Burdigal. olim, vt crederet, minores inconsultis parentibus de beneficiis arbitrari suis per cessionem liberalem ac spontaneam non posse, & ita eos in rem suam, quasi postliminio reuocandos videri.

Tenet tamen cessio, nisi rescindatur, Sylu. *verbo minor*, Rebuff. *de Simon. in resignat. trac. quomodo vitietur ratione personæ num.* 1. quia in beneficialibus, cæterisque causis, quæ sunt spiritales, minor 25. annis, habetur pro maiore, verbis id Bonifac. VIII. fit planum *in decretali* 3. *de iudicijs in* 6. Si annum 14. *tuæ peregisti ætatis, in beneficialibus, & alijs causis spiritualibus, necnon & dependentibus ab eisdem, ac si maior* 25. *annis existeres, ad agendum & defendendum per te, vel procuratorem, admitti debebis.* Potest tamen rescindi resignatio, tam à Papa, quam ordinario, si fuit hæc renunciatio ab eo admissa. Et de beneficio, cuius tam institutio, quam collatio ad eum spectabat iure canonico, tradit Rebu. *in praxi tract. de resignat. quæ ratione rei & personæ vitiatur num.* 6. quia *ad eius officium, tam institutio, quam destitutio sacerdotum pertinet, cap. ex iniuncto* 12. *de hæretic.*

Secundo, Resignatio infringi auctoritate iudicis poterit, si super possessorio ad eum à minore, aut eius parentibus appelletur: nam tunc re ab eo cognita, ac cessionis natura discussa, iubere minori poterit, ne rei suæ possessione abeat, quam per cessionem non perdidit, eo quod eius faciendæ parens, aut curator auctores non fuere, vt oportet, in re quâ minoris interest fieri aut omitti, *& ideo simpliciter admissam resignationẽ minoris diceremn non valere quoad effectum, sed posse restitui*, Rebuff *supra num.* 3. & ita Boerius *decisione* 350. à Senatu Burdegal. iudicatum scribit.

Tempora sunt tamen aliqua, in quibus facta per minorem resignatio, valere est censenda. Primo, cum ab Episcopo, ad quem causæ cognitio est delata, iudicatum est cessionem è re eius, aut communi multorum esse, quia tunc deceptioni non est locus, nec præsumptioni, quod per fraudem fuerit ad resignationem rei suæ impulsus.

Secundo, cum è duobus beneficiis, curam animarum habentibus, Minor dimisit alterũ, fecit enim tunc quod postulabat æquitas, quod suadebat bene instituta ratio hoc vitauit, quis arguat? aut quasi imprudenter gestum, ac inualide, ab eo restitui oportere quis dicat?

Tertio, resignatio cuius dolus causa fuit, & occasio, est nulla, proindeque in hac materia, magna vitandus diligentia.

Ratio est, quod ius non nascitur ex iniuria: ergo cum fallere, cum dolis, malaque arte perrumpere resignantis animum, eumque ad resignandum inflectere, iniuria sit, non videtur ex ea, ius aliquod in resignatione tali modo facta, existere posse.

Quid? quod sponte, suo cedere beneficio quisque debeat ac libere? ergo cum fraudibus ac dolis libertas intereat, nec agere decepta voluntas libere queat, fraus est omnis remouenda à cessionibus, dolosæ non sunt validæ, vtpote libertati consensus, qui in illis exigitur aduersæ, *cap. super hoc de renunciat.*

Quarto, fieri debet renunciatio ne corruat, sitque valida, coram eo qui eius recipiendæ facultate est præditus, vt sunt Papa, Episcopus, & quilibet alius Ordinarius, ratio est, quod resignatio, beneficij resignati collationem habeat, at hæc solius est Ordinarij, aut Superioris Prælati actio: ergo, &c.

Et quoniam Episcoporum Vicariis cessiones recipere, communi iure non est licitum, non sunt hæ in eorum factæ manibus futuræ ratæ, nisi de eo, speciali instructi potestate ab illo forent, cui eam dare est concessum. Idem de Capitulo sentiendum esse respectu eorum beneficiorum, quæ à solo conferuntur Episcopo, vt credam, facit decretalis, *illa deuotionis, secunda ne sede vacante*, in qua est, nusquam inueniri cautum in iure, *quod Capitulum vacante sede, fungatur vice Episcopi in collationibus prabendarum, & in* 6. *cap. vnico eod. titulo*, scribit Bonifac. *cum ad solum Episcopum prabendarum spectat collatio defuncto Episcopo vel suspenso, non posse se Capitulum intromittere de iisdem.* At sine collatione effectum habere vllum facta beneficij renunciatio non potest, eorum ergo quæ in solius sunt iure Epis-

copi, cessiones recipere Capitulo est interdi- A
ctum.

Quinto, Debet illi conferri beneficium, in cuius fauorem, cum clausula consueta nec alteri, nec alias, est resignatum, Less. *lib. 2. cap. 34. num. 192.* Rebuff. *de resignat. condition. num. 16.*

Ratio est, quod resignans nolit beneficium suum fieri alterius, quam designati per clausulam in resignatione sua appositam: ergo si datur alteri, datur cum eius iniuria, nec enim quod est alterius, auferri ei potest & dari alteri eo inuito, nisi in pœnam.

B Sexto, Ad resignationem in fauorem requiritur insuper Patroni consensus, si beneficium resignatum est patronatum, aut electorum, si electiuum, Flaminin. *lib. 1. de resignat. q. 3 num. 53.* Gigas *quæst. 23. & 24. de pensionib.* Less. *supra num. 193.* Couar. *practicar. qq. cap. 36. nu. 9.*

Ratio est, quod resignatio collationem habeat, at hæc esse nequit valida, sine consensu patroni, *cap. cum dilectus 28. de iure patronat.* ergo nec resignatio. Si tamen hæc putaretur valde Ecclesiæ vtilis, posset eam approbare C Pontifex, & valeret collatio absque consensu Patroni extra Galliam, dummodo ille eius iuri si est Clericus in literis collationis deroget Less. sup. Docet tamen Aluin. *de potest. Ab. cap. 10.* resignationem aliter factam, hoc est spreto Patrono non esse ipso iure nullam, sed annullandam, si non est tempus elapsum, quod Patronus habet ad præsentandum.

Septimo, Vt sit resignatio valida acceptari debet tam à Superiore, quam resignatario: ab istoquidem, quia aliter resignanti non est certum iure suo ad beneficium exui, vt indicat hæc particula *nec aliter*: ab illo autem, quia D eius interest nosse, quæ beneficia in sua sint Diœcesi vacantia, vt ea intra sex menses conferat, nec Ecclesiam ministris destitutam esse sinat. Sane cum Abbas quidam qui se regimini, curæque cœnobij, cui præerat imparem crederet, inconsulto Rom. Pontif. magistratu quem ad eam diem gesserat, cedendum sibi censuisset, loco iussus est suo restitui à Gregor. IX. *in cap. dilecti filij extremo tit. de renunciat.*

Octauo, Cùm in alterius gratiam æger resignat, 20. dies à facta renunciatione integros superuiuere debet, alioqui si diem obit, vacabit eius beneficium non per cessionem sed E mortem. Rebuff. in regulam de infirmis resignantibus.

QVÆSTIO VII.

Explicantur dubia, circa ea quæ sunt dicta, occurrentia.

PRimum, *An qui per interualla insanit, sacerdotium ei olim collatum, simpliciter vel alia quacunque specie, eiurare queat valide.*

Dubitandi est hæc causa, quod vecordem, menteq; captum, quocumque tandem insaniæ genere laboret, iura tam canonica, quam ciuilia, ab omni pactione conflanda remoueant, *lege in negotijs digest. de regul. iuris.* Sane si deliquerit, sitque mentis commotio talis, quæ aperte furorem arguat, eum pœna, quæ delicti causa infligi solet, non teneri, respondit, Clemens *in Clem. 1. de homicid.* & vere, nam si hi duntaxat coercendi sunt pœnis, quos culpa stringit, cum qui mente non constat, non peccet (Nam quid sit æquum, quid obliquum in moribus, ac turpe, quis in dictis, factisque tenendus sit modus non videt) à pœna immunis esse debet, ac liber, nam quem delicti conscientia non mordet, pœnæ subesse, cuius illud est causa, non decet.

Verum enim, est hæc nunc sententia sola vera, & tenenda quæ ait, eum qui non perpetuo, sed per interrupta temporum momenta desipit, suo se beneficio abdicare posse valide.

Ratio est, quod cum est sedata mente, aduertere queat, quid animo cogitet, quid moliatur, quid tentet, cæteraq; adhibere omnia, sine quibus, consistere renunciatio non valet, facta ergo tum ab eo, reiici vt improbabilis, inanis, ac nulla, non debet.

At enim (inquies) si de re non constet, sitque ambiguum, an quando Clericus pure ac simpliciter, vel cum gratia, bonoque alterius, sacerdotium resignauit sui compos foret, an contra consedisset furor, quid iuris? Aut resignanti facto quid tum est opus, vt scrupulis præscindatur aditus, sitque tam resignatarij, quam Episcopi cessionem approbantis, conscientiis consultum?

Respondend. tunc resignatario incumbere, omni qua potest ratione, vt ostendat, resignantem, cum se beneficio abdicauit, insani non fuisse animi, cum enim affectus mentis, non sint nisi ægre curabiles, iusta cuique, nisi doceatur oppositum, causa est existimandi, resignantem etiam tùm, cum bene de alio mereri voluit, sui non fuisse compotem, hisque correptum motibus qui mentem, continuata accessione mali, de statu deiiciant, secundum id iuris tritum axioma, qui vel semel nequam fuit, in ea persistere malitia est censendus in qua adoleuit, aut prima pueritiæ rudimenta posuit, nisi mores mutasse ac ingenium

nium, non improbabili coniectura fit planum, est enim consuetudo natura altera, nec ab eo facile quisquam diuelli potest, in quo à teneris (vt loqui solent) vnguiculis assueuit.

Quibus ergo probabit argumentis resignatarius, factam causa sua, ab insipiente, beneficij sui cessionem, ratam esse ac validam, eo quod tunc sani esset animi, non ægri?

Nempe si quæ dixit, furiosum non sapiunt, si eius oratio constans fuit, si non interrupta facetiis, aut iracundia, si quæ tum egit, sedatum animum, beneque compositum indicant, non est dubitandum, quin quæ in ea morbi relaxatione dixit, & fecit, valeant, & per consequens eius resignatio.

Secundo, si vno illo die, aut alio quolibet breui temporis spatio, conturbata esse ratione cœpit, non leue est præsentis eius in resignando animi argumentum, nam cum vlterius, & in longam diem eius dementia non processerit, quod de sanis, cum quid in rem suam, aut proximi faciunt, dicere vulgo consueuimus, eos, sic officij partes omnes in illo explesse, nihil vt ad eius validitatem expeti vltra queat, hoc de affectis, hoc de ægritudine labili ac fluente tentatis (vtpote quæ vltra biduum non est prouecta) affirmare posse videor, nempe cum beneficio cuiuspiam causa renunciant, id eos cum plena perfectaque rationis aduertentia facere solitos.

Ad argumentum initio propositum, Respondend. in illo agi de eo, qui perpetuo desipit, qui nullos, aut si aliquos, non nisi breues alienationis circuitus habet: nam cum eius insania sit continua, existimandum est eum, quæcunque agit, vel dicit, agere aut dicere furoris tempore, eaque interualla, quia fuere breuia, non videri ad firmanda eius acta virium habere satis, de eo autem nos loqui, quiper spatia, temporumque interrupta momenta sapit, eaque dicit ac facit, quæ à dictis, factisque sanorum alioqui mente hominum non diffident, & de hoc homine pronunciamus, tam liberè, quam verè, si tunc beneficio abire suo velit per cessionem factam in alicuius gratiam, ratam hanc fore ac validam.

Secundum, *An resignatio metu facta, aut vi extorta conualescat, si post beneficij ab Ordinario collationem factam, consensum resignans prebeat.*

Id ne credam, tritum facit axioma iuris. *Quod ab initio non valuit, tractu temporis non corroboratur de regulis iuris in 6. regula firmatur:* at cessio metu facta, vt non libera, reprobatur à canone tanquam inanis, ac nullarum virium: ergo nouo consensu eam approbantis, de inutili ac irrita, firma non euadet, ac rata.

A At enim (inquies) vnde, qua via, & argumentis probabitur, metu concussum fuisse resignantis animum, cum gessisse nihil libere, coacte, & per timorem omnia.

Primo, si intentatæ sunt minæ, si ad eas accessere verbera, si calumniæ, magna sunt eaque non obscura indicia, cessi per metum beneficij, nam cum fama nihil sit præstabilius, nihil existimatione hominum sapienti charius, eam opum iactura redimere, aut in tuto cessione rei suæ, ac beneficij ponere, nemo est, qui non laudi ducat.

B Secundo, si fictis est eius fama violata criminibus in foro, si vita est in suspicionem maleficij vocata apud plebem, quam vt dispelleret, cœptamque litem perimeret, beneficium accusatori dare placuit, ad id eum non sponte sed metu inductum esse, est plusquam verisimile.

Non autem si ille, id est accusator vir bonus erat, si sapiens, quisquis enim sapit non peccat, libertatem premere, vrgere, cogere crimen est, ad illum ergo eius macula non pertinet, nec proinde ab eo metum Clerico

C iniectum esse, resignationis exprimendæ causa, præsumi non debet.

Tertium, *An beneficium ad cuius titulum fuit quis sacris initiatus ordinibus, possit ab eodem resignari alteri.*

Posse, dixere Maynardus *lib. 7. cap. 83. nu. 5.* Robert. *rer. indicatar. lib. 3. tit. 2.* Fabric. *in Theoria trac. de titulo & intitulat. num. 4.* Hancque Galliæ praxim esse.

Verum enim, vera & tenenda sententa est nec Ecclesiæ legibus, nec regni, id licere vlli, si præter beneficium, quod est subiectum in,

D exemplum, hoc est ad cuius titulum promotus est Clericus aliud nullum, nec ex patrimonio, vnde viuat reditus habeat, id enim vetat Concil. *sess. 21. cap. 2.* his verbis: *Id vero beneficium resignare nequit, nisi facta mentione, quod ad illius beneficij titulum sit promotus, neque ea resignatio admittatur, nisi constet, quod aliunde commode viuere possit, & taliter facta resignatio nulla sit*, vetant & canones, vt secundus *dist. 70. cui initium Sanctorum*, qui est Vrbani II. in Concil. Placentiæ habito. *Nos canonum Sanctorum statutis consona sanctione decernimus, vt sine titulo facta ordinatio, irrita*

E *habeatur.*

Quid? quod in eodem can. iubeatur Clericus, *in qua Ecclesia est titulatus, in ea perpetuo perseuerare?* quod an facere verè possunt, qui beneficio suo in alterius gratiam renunciant, mihi ab his dici cupio, qui illud abiudicari posse asserunt, quod Nau. *de tempor. ordination. consil. 54.* & Parisius *lib. 2. quæst. 6.* improbant.

Sane si ad sacros ordines, nulli patere Ecclesiæ legibus aditus potest, quem premit ino-

pia, eo quòd patre paupere natus, legitima, id est patrimonio, quantum ad quotidianos vitæ sumptus sufficeret, non est donatus, nec ab Episcopo suo beneficio Ecclesiastico, cur in iis versari ac viuere sineretur impunè, quem sua in resignando beneficio ad quod est promotus, liberalitas eo redegit, vt nec domi nec foris quidquam habeat, vnde inopiam arceat? Ne mendicare ad status Clericalis infamiã Clericus cogatur, ad ordines nõ recipitur, nisi patrimonio, aut beneficio munitus quam non est ergo credibile, ei per Ecclesiæ benignitatem licere, in eo se statu ponere, beneficii sui cessione in alterius gratiã, vt ei mendicato viuere sit necesse. Quod ne fieret cauisse Carolum nonum video, in regni comitiis, Aureliæ habitis: nam Sacerdotem fieri non vult vllũ, qui beneficio, careat, aut prouentu librarum 50. annuo, quẽ ipsum quoque vendere, aut abalienare sit nefas. Sic enim ille *articulo 12. Nul sera promeu à la Prestrise, qui n'aye bien temporel, ou Benefice suffisant pour se nourrir, lequel reuenu temporel sera de la valeur de 50. liures par an, & sera ledit reuenu temporel inalienable, & non subiet à aucunes obligations & hypotheques, &c.* & iuxta hãc legem, à Senatu, Lutetiano sunt cuiusdam Clerici creditores reiecti, qui Clerico assignata pro titulo, in causam pignoris cœperant, hastæque subiecerant, auctor Charondas *in memorabil. verbo Clerici.*

Et quanquam maiorum æuo, hoc est ante Tridentinum, Clericorum immobilia in Gallia alienari, obligari, & in pignoris vel iudicati causam capi possent, vt ostendit Ægid. Mestræus, *in tract. subhastat. cap. 23. num. 2.* etiam assignata in titulum, vt testatur Berengar. Fernand, *cap. 3. art. 3. num. 13.* non fit id tamen hoc tempore, prohibente Concilio loco citato.

Esset tamen tituli ad quem est resignans sacro initiatus Ordine, resignatio valida, etiã mentione de eo non facta, si eius in alium, paris valoris ac pretij permutatio fieret, eo quod æquipollentium eadem sit ratio, Barbosa *allegat. 19. num. 44.* Marchinus *tract. 2. de ordinib. in particulari part. 6. difficult. 7. numero 14.*

Secundo esset valida, si renuncianti aliunde suppeteret vt ex patrimonio, aut beneficio, vnde vitam duceret, aut si ex eo pensionem sibi 50. aureorum, Papa approbante seruasset: est enim hæc summa, vitæ vtcunque tolerandæ, hoc est non omnino magnificè, ac lautè sufficiens, & proinde impediens, ne quid peccetur in Concilium, cui in alienatione prohibenda tituli, hoc vnum videtur fuisse propositum, ne contra quàm Clericorum dignitas exigit, qui titulo se suo, alterius causa priuat, stipem corrogare debeat Flammin. *de resign. lib. 2. q. 6. num. 41.* Nauar. *lib. 4. consil. titulo de*

A *renunc. consil. 9.* nam cessante legis causa, cessare debet & ipsa *cap. cum cessante 60. de appell.* vt facta tamen ab eo beneficii ad quod est promotus, resignatio sit rata, exponere Pontifici Romano duo resignans debet, primum, quod ad illud, factus est maiorum ordinum Clericus, secundum, quod aliunde ei suppetat, vnde pro dignitate, statuque Clerici inter populares suos honeste viuat, Concil. Trid. *sess. 21. cap. 2.* facta aliter resignatio, id est cum suppressione vtriusque rei, est nulla & inualida, Flamin. *lib. 2. q. 6. num. 35.* vtpote Papæ

B voluntati non consona, quem non est verisimile resignationi faciendæ de beneficio consensurum, si illud sciret fuisse ei vnicum, quo cum est promotus, poneretur extra mendicandi periculum, metumque: quare est vtriusque facienda Pontifici mentio.

Pœna renunciantis absque mentione tituli & facultate ab Episcopo impetrata, est priuatio sui beneficij, & quidem talis, vt sibi postea dari ab eodem non possit, nisi à solo Papa, Ordinarius autem, qui mala fide, resignationem admisit, ei de alimentis prouidere debet, si hæc ei ad vitam idonea non suppe-

C tunt, sanxit id Pius V. *in Bulla contra male promotos edita anno 1567.*

Quartum, *In beneficiorum resignatione, quæ sint obseruanda regulæ Romanæ Cancellariæ.*

Duæ, de infirmis resignantibus quæ est *nu. 18.* & de publicandis resignationib. quæ est 34. Auctor prioris Bonifac. nomine VIII. renouator Martin. V. approbator Nicol. V. verba quibus, eam his Pontificib. concipere placuit sunt ista. *Item voluit quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod bene-*

D *ficium, aut illius commendæ cesserit, seu ipsius beneficij vnionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis, dum esset sanus signatæ, postea infra 20. dies, à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium quauis auctoritate conferatur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit, ipsumque beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.*

Itaque vt locum habeat hæc regula, quæ se-

E quuntur sunt necessaria. Primum, vt resignans dum resignat sit æger.

Secundũ, vt hic resignationi det consensum, sunt enim paria, resignationi consensum dare, & resignare, *Clem. vn. de renunciat.*

Tertium, vt 20. diebus à die præstandi per resignantem consensus, sit hic superstes.

Quartum, vt quod resignat, sit beneficium, quo nomine intelliguntur dignitates, præbendæ, & quælibet alia beneficia, tam regularia, quam sæcularia, officia item Ecclesiastica, & capellæ.

Quintum, quod resignans, de infirmitate decedat,

decedat, hoc est vi eius, vnde si post resignationem ab infirmo factam, diem hic obeat aliena confossus manu, in eo locum non est habitura regula, quia ex infirmitate, quæ eum ad resignandum impulit, non interiit, quod quando, quoties, & quomodo accidat, medicorum est statuere, in dubio censendus erit resignans oppressus, vi morbi quo tenebatur, cum beneficio cessit suo in Pontificis manu.

Sextum, vt resignatio sit admissa per Papam, vel legatum, nam beneficium conferri debet, debet ergo & eius cessio admitti.

Confirm. Per mortem vacare id beneficium est censendum, cuius possessio penes defunctum erat cum exhalauit animam, at quandiu à Prælato, beneficij collatore ordinario, eius non est admissa resignatio, plena perfectaque apud resignantem remanet eiusdem possessio, cũ potestate colligendorũ fructuũ, quos Dño suo beneficiũ parturit: locum ergo duntaxat in eo habet hæc regula, cuius beneficium est collatum, illo, ante exactos 20. dies à facta eiusdem cessione, mortuo.

Ex dictis sequitur primò, huic regulæ locum nullum in eo esse, qui moritur intra 20. dies à resignatione quam fecit, cum sanus esset, quia hæc ab eo fieri est necesse qui est in *infirmitate constitutus*, alioqui vim in eum non est vllam habitura hæc regula. Secundo valere tamen in eo qui in morbum, relapsus, ex quo cum beneficio cessit suo, vtcunque cõualuerat, naturæ concessit, intra dies 20. ab ea cessione, Rebuff. *in regul. de infirm. resign. glossa 2. num. 8.*

Ratio est, quod pro sano haberi non debeat, qui morbi in se semina principiaque alit, quæ cum tantisper humoribus incaluerint, adolescent in eius perniciem. Est istamen ab hac regula excipiendus casus, in quo aliunde quam ab antiqua sua ægritudine moti illum accideret, vt per casum non præuisum, per immoderatum ciborum ac vini vsum, nam tunc vere de eo dici non posset quod *in infirmitate constitutus renunciauerit.*

Sequitur 3. non habere hanc regulam locum in sene, quanquam decrepito, quia etsi valde senex, æquiparetur infirmo *cap. 1. de Cleric. ægrot. in 6.* sitque senectus ipsa morbus, non solum corporis, quod situ, annisque exesum satiscit, sed etiam mentis, vt est in *lib. 2. politicorum*, non tamen est eo in firmitatis genere languens, de qua loquuntur Pontifices in hac regula, quæ non est nisi vera, & propria, qualis est ea duntaxat quæ ex humorum excessu gignitur, ex quo succedit febris, quam Medici & Iurisperiti motum esse aiunt corporis, contra naturam vt *in lege quæsitum §. 1. de re iudic.* cuiusmodi senectutem nõ esse, vt ipse nõ dicam, satis intelligunt, qui eam non tam morbum, quàm debilitatem naturæ, membrorumque dici norunt, & ideo in ea qui versantur, hac non comprehendi lege.

Idem est de his iudicium, qui salutem suam in discrimen vocant, tam coacti, quàm sponte, vt qui eam mari & vndis committunt, aut armis in duello, hostium furori in vrbis expugnatione, vnde paucis referre gradum est licitum, nam etsi in aperto sint, certoque vitæ periculo, dum hæc factitant, quia tamen cum his initium faciunt, non sunt in infirmitate constituti, hac eos regula certum est non teneri, Gomes. *in eius explicatione parte* 1.

Sequitur 4. Satis non esse quod quis se resignaturum sit pollicitus, aut procuratorem ad resignandum constituerit, nam si interim hic intra dies 20. expiret, per possessoris obitum vacabit beneficium, quia promittere, & facere sunt diuersa, promissio futurum respicit, actio tempus præsens.

Dubium quintum, *A quo die computari dies 20. debeant, an à die renunciationis facta coram notario, an ab eo, quo est illi consensus Romæ præstitus.*

A die factæ renunciationis coram notario & testibus Guido Papa *consil. 172. versu dico quod regula Cancellaria*, Ioan. Andr. *in cap. quod in dubijs de renunciat.* Petrus Gregor. *in institut. beneficiar. cap. 31. num. 17.* quia notarius vt persona publica cessionẽ pute factam & simpliciter, acceptare potest ordinarij nomine, itaque in Senatu Tholosano bis iudicatum esse idem refert *num. 17. citato.*

Verum enim, inter dies qui 20. esse debent, etiamne eius in quo consensus est renunciationi coram notario à resignante præstitus, habenda est ratio? an illius etiam, quo procurator bullis expediendis dat operam.

Neutrius, non primi, nam vt est in textu, totos dies viuere resignans debet, *à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos*, quod non fieret, si qui dies resignationi dedit initium, locum sibi inter viginti quos regula exigit, vendicaret.

Quid? quod particula *A* separationem apud Iurisperitos, ac exclusionem significet, vt habet lexicon iuris in litera *A.* patetque ex his Gregor. X. verbis *in cap. statutum 3. de prabend. in 6.* quibus Episcopis imperat, vt *post mensem, à die, quo beneficia ipsa vacauerint in Curia, numerandum, conferant*, si ad ea Pontifex pro paterna sua in Ecclesiam caritate, idoneos homines non admonuerit. De dierum ergo viginti numero, est is remouendus, qui resignationi dedit initium, per consensum ei à resignante præstitum.

Nec in iis numerandus pariter is videtur, quo procurator pro bullarum expeditione laborat, Quia verbo fit gratia, literisque nullis est opus, nisi vt de Pontificis voluntate, admissaque per eum cessione, argumenta prouisus habeat, quibus de ea, si erit necesse, fidem in foro faciat.

Secundo, cum non sint ad possessionem beneficij, absolutè Bullæ Pontificiæ necessariæ, sintque hæ eius collatione posteriores tempore, quæro, quid ad eam prodesse procuratoris diligentia in iis procurãdis aut quid eiusdem incuria, admissæ resignationi obesse valeat? fac enim renunciantẽ mori post 20. dies ab hac recepta, otiari procuratorem interim, ac vagari Romæ, postquam est mortui voluntas, cessioque probata Pontifici, ecquid est hæc futura per Procuratoris in leuandis bullis incuriam negligentiamque inanis ac nulla? cum ipse nihil faciat, sed tantum rem factam exequendam curet, Petr. Gregor. *de benefic. cap. 31. num. 17.*

Sextum, *An beneficia monialium, & Commenda Abbatum sæcularium contineantur hac regula.*

Commendarum species sunt duæ, quædam temporales. Perpetuæ, ac ad vitam Commendatarij durabiles aliæ: priores vtilitatem spectant Ecclesiæ, vti finem; posteriores Commendatarij: illæ sex mensibus non sunt longiores, quibus tamen elapsis finitisque si adhuc Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas postulet, iterato dari posse ad semestre, aut spatium eo breuius, Rebuff. ait *in priori parte praxis titulo de Commendis num. 65.*

Istæ, hoc est perpetuæ, iisdem quibus vita ipsa Commendarij clauduntur terminis, danturque ei in titulum, qui ideo efficitur tanquam procurator, in rem suam, sicuti docet, Renat. *in lib. 1. monasticon. tit. 2. num. 3. in fine.*

Iam ergo dico, istiusmodi commendas regula de infirmis resignantibus comprehensas esse, sunt enim beneficia, & ex alia parte qui ea possident, facere iure queunt, quod beneficiariis non est negandum, nam vt isti beneficia, sic illi suas permutare, ac resignare commendas possunt, super earum fructibus transigere, eos ad aliquot annos locare.

Quid? quod hæ saltem in Gallia per commendatarij obitum vacent, & ita impetrari à Pontifice valeant, quæ omnia loquuntur ac indicant, eas pro veris beneficiis habendas esse, & ideo lege de infirmis resignantibus contineri, peræque ac illa, quod erat probandum.

Non item temporales, eo quod beneficiis accenseri non soleant, quæ sunt perpetua, nec vt illæ, ad semestre redacta.

Fuit altera quæstio de monialium præfecturis, Prioratibus, ac Monasteriis, nimirum an per mortem vacent, si à die quo cum facultate Regis in Gallia, quæ alibi non videtur necessaria, si à die (inquam) quo in alterius gratiam, suis cessere beneficijs, in manibus Romani Pontificis, vigesimum videre debeant.

Et dico vacare, primo, quia beneficii nomen absolutè ac simpliciter in regula ponitur, ea ergo quæ puellarum sunt propria complectitur, nec ad ea duntaxat quæ viris sunt debita, restringitur.

Secundo cum peccare fœminæ resignando, peræque ac viri possint, quid esse, aut cogitari potest æquius, quam has iis teneri legibus, quibus à culpa deterreri, sicut & illi, valeant.

Quid? quod sexuum differentia esse nulla debeat, cum salus propria aut vtilitas publica agitur? agi vero vtrumque in puellarum resignationibus, sicut & virorum est certum, salutem quidem cedentium, nam de beneficiis testari suis beneficiariis, cum extrema eorum hora aduenerit, etiam in consanguineorum gratiam, vetantur *in cap. 1. de præbend.* testamenti autem instar, ac speciem habere beneficii cessionem, sub vitæ finem, cum viuendi spes nulla est super, quis non videt? Ordinarii autẽ noceri intẽpestiuis his renunciationibus, cum per eas proprio cõferendi iure priuentur, nominatis item, graduatis, ac mandatariis Romani Pontificis, cum excludantur à suis iuribus, vt ipse non dicam, satis omnes intelligunt: maneat ergo tanto tempore à resignatione per se facta, puellis viuendum esse, vt sit hæc rata, quanto viris.

Septimum, *Sintne beneficia aliqua, in quibus locum non habeat hac regula.*

Omnino, & primo ab ea sunt remouendæ pensionũ translationes, quia non sunt beneficia, *extra de præbendis cap. quamuis plenissima 4.* nec per eas quis intitulatur, nec pastor, aut canonicus huius aut illius Ecclesiæ appellatur *16. qu. 1. can. possessiones 16. qu. 6. can. illud.*

Secundo, non comprehenduntur sub hac regula, beneficia, quæ dantur in Consistorio Papæ per renunciationem, quia præsumitur hæc expers esse fraudis, omnemque regularũ Cancellariæ vim ac solennitatẽ Papa præsente cessare: ita P. Gregor. *cap. 31. de benef. num. 13.* sit pro argumento, quod coram eo, quid, & quantum beneficium valeat, exprimere non oporteat. Idem ibid.

Tertio ab ea regula eximuntur officia Sacristæ, Oeconomi, Defensoris, quia non sunt beneficia.

Octauum, *An Regula de 20. diebus locum tempore Regalia habeat.*

Habere, communis est opinio, quia eam indistincte Pontifex, & absolutè in cuiuslibet beneficii cessione, obseruari oportere asserit: nihil ergo est rationis, quamobrem ea excludi beneficia oporteat, quæ quomodolibet, regalia aperta vacant. Quare vt à Pontifice, Abbatia aut Episcopatus, per resignationem postulanti Resignatario conferri nequeunt

queunt, nisi Regi ad eas dignitates nominare placuerit, ita nec minora beneficia, quæ ab infirmo renunciantur aperta regalia, possideri possunt legitimè ac validè, à resignatario, nisi à renunciatione eius causa facta, renuncians diebus 20. superuixerit, quod si moritur, beneficium ante resignatum, vt vacans per obitum, conferri à Rege cui volet poterit ad arbitrium.

Nonum, *An regulæ præsenti derogare Papa valeat.*

Posse, probat hoc argumentum, Quod abrogare legem suam sit legislatori permissum, aut ne quis ea teneatur, facere, atqui legis huius auctor est Pontifex & ne in eum cuius causa derogat, vim suam exerat impedire potest, isti ergo derogare legi Papæ est licitum.

Secundo, eius est soluere, cuius & ligate. Ligat Pontifex cum resignationi robur nullum vult esse, nisi ab ea, resignans ab infirmitate illa qua laborabat, cum resignauit, dies viginti viuere perseueret, aut sanitatem recuperet, soluit autem, cum ab eius obligatione, nexuque liberat: ergo, &c. Debet tamen ea derogatio iusta esse, hoc est causa niti probabili, literisque beneficii collatitiis inseri, vt si dicat Pontifex *Parochiam de mineis in vim resignationis factæ tuâ causâ per N. tibi P. conferimus cum derogatione regulæ de 20. diebus.*

At enim (inquies) prodesse vni cuipiam cum certo alterius detrimento, Papam cuius esse communis aduersus omnes, parque debet esse charitas, nec decet, nec oportet, at sic est vni regulæ de qua est quæstio, derogatio fructuosa ac vtilis, vt aliis sit noxia, fac enim eam concedi sub finem mensis Iunij, nocebit nominatis haud dubie, quibus ea Parochia derogatione regulæ subtrahitur, quæ tamen ab iis Iulio mense si vacet, peti potest, tanquam sibi per concordata debita.

Respondend. non præiudicare nominatis Pontificem eum regulæ isti derogat, nec enim præiudicium alteri facere dicitur, qui iure suo vtitur, vti colligitur ex *cap. dilectus 6. de officio legati*, vbi Pontifex per legatum præiudicatum fuisse patrono negat, quod illius quam istius ius esset potius, & ita isto, hoc est patrono inconsulto, Ecclesiam sancti Trudonis in Metensi Episcopatu sitam, conferre potuerit.

Patet ex dictis, primo, in Episcopi iure non esse dispensare cum infirmo, ne à resignatione, teneatur 20. diebus viuere, quia cum dispensatio iurisdictionis sit actio, eorum tantum est propria, qui legislatori, aut ei qui legem sanxit, vel mandatum dedit, ius dicunt: at est Pontifice Episcopus inferior, nec est huius regulæ de qua nobis est quæstio, auctor ac conditor, sed Papa, in ea ergo derogare Pontifex solus potest, non Episcopus, per quas enim causas est aliquid, iisdem & tolli debet de regulis iuris extta, regula 1. ergo à contrario, legem antiquare quis non poterit, quam non sciuit, statutum refigere ac tollere quod non fixit, aut posuit, sicut Episcopus.

Infertur 2. Cum Legati à latere potestate præstent Episcopis, improbabile non esse, ab iis resignationes cum derogatione regulæ de 20. diebus recipi posse: ita Rebuff. in *Concord. rubr. de collationib. parag. præfatique ordinarij verbo vacare.*

Ratio est, quod legati à latere, potestas sit eadem, quæ Papæ, nisi eam restringi placuerit, vt fecit Innoc. III. in decretali *nisi specialis illa deuotio 3. de officio legati*, vbi dicitur quod ei transferendi Episcopi, aut cathedralis Ecclesiæ subiiciendæ alteri, potestas sit nulla: ergo cum Papa dispensare cum resignante in infirmitate posito valeat vt rata sit eius resignatio, etsi à die quo est concepta, minus 20. diebus vixerit, idem quoque erit eius concessione. Legato à latere licitum.

Dices quod est alteri debitum eidem adimere Legato non est permissum. At sunt graduatis nominatis affecta beneficia quæ in mensibus Iulio & Ianuario vacant, eis tamen à Legato, cum regulæ derogat, adimuntur, est ergo derogatio talis ei non permissa.

Est ea pars Minoris neganda, quæ nominatis beneficia per Legatum eripi asserit.

Primo, quia id tolli nequit alicui, quod nunquam in eius iure dominioque extitit, sunt de hoc genere, beneficia graduatis & nominatis affecta per Concordata, antequam sint eis collata, cum ad ea, ius ad rem duntaxat, non in re habeant.

Secundo respondend. indirecte eripi inquantum id per Legatum ponitur, (nempe regulæ derogatio) quo posito Nominati, spe excidunt consequendi beneficii, quod vacasset nisi regulæ de 20. diebus derogatum esset, de quo iustam nullam nominatis querendi causam existere respondit Senatus anno 1536. die 13. Maij, Rebuff. teste supra.

Decimum, *An in Ordinarys, locum hæc regula habeat.*

Quæstionis est hic sensus, ecquid resignantem Ordinario præsente, inque eius manibus tàdiu hic à resignatione in infirmitate facta viuere debeat, quandiu eum viuere oporteret, si resignasset in manu Pontificis.

Affirmant Rebuff. *in tract. de nominat. q. 17. & sequenti*, Gomesius *ad dictam regul. q. 20.*

Negant Decius *consil. 224.* Petr. Gregor. *de institut. beneficiar. cap. 31. num. 16.* Peleus

lib. 2. action. forens. actione 10. Carolus *in hanc* A *regul. num.* 34. hoc habent sententiæ suæ fundamentum præcipuum.

Quod cum resignatio simplex & in fauorem admittitur ab Episcopo iuri hic suo renunciet, nam cum ei resignationem admittere, vel reiicere sit liberum, cum omnis quæ in eius sit manu, simplex sit & in fauorem, non conditionata, si ei beneficium conferat, pro quo rogatur, cum ad id non teneatur, imputare sibi debet si resignante moriente ex infirmitate, seipsum collatione priuauerit, quæ erat illi competitura per eiusdem mortem, intra viginti dies. Quod autem iuri suo B renunciet Episcopus, eiusmodi resignationes admittendo, saltem in Gallia, sic ostendo. Agere quilibet secundum morem patriæ in qua degit, est censendus, nisi secus dicat ac sentiat. At est hic tribunalium Galliæ communis sensus, isque non improbabilis, Episcopi, cum resignationes recipit simplices, & in fauorem, concessionem absolutam esse & irreuocabilem, nec sub euentu futuræ mortis intra 20. dies pendentem, Tournetus *to. 2. arrestor. litera R. num.* 102. *& sequentibus*: ergo cum factum legitime rescindi ac reuocari non C debeat, *licet casus postea eueniat, à quo non potuit incohari de regul. iuris in 6. reg.* 73. nec destitui eum deceat, qui recte est institutus, *cap. querimoniam de iure patronatus*, eo quod *actus legitimi conditionem non recipiant de regul. iuris in 6. regula* 50. sitque iuri, naturæque rerum conforme, vt renunciatione beneficii admissa, & collatione eius, perfecta sit eius concessio, ex sequenti mortis causa infirmari hæc non debebit nec poterit.

Dixi *si resignatio est simplex & in fauorem:* D nam si eius collatio erit necessaria, qualis est facta ex causa permutationis coram ordinario, locus erit præsenti regulæ in Gallia, & proinde, si compermutantium alter diem suum intra 20. dies obeat, à permutatione beneficij sui facta cum alio, vacabit id per obitum teste Papon. *lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 1. Pet. Gregor. *de institut. benefic. cap.* 31. *num.* 16. Maynard. *lib.* 1. *qq. cap.* 53. Luca *lib.* 1. *arrest. cap.* 4. *art.* 9. Renato *lib.* 1. *de sacra polit. tit.* 9. *num.* 3. quæ super eadem regula moueri præterea quæstiones poterant, quia à nobis sunt in praxi iuris Gallici explicatæ, eas hic non repe- E timus.

QVÆSTIO VIII.

De Regula Cancellariæ, quæ est de publicandis resignationibus.

Est hæc numero 34. inter regulas Cancellariæ his verbis concepta. *Item Dominus noster statuit, & ordinauit, quod quæcumque beneficia Ecclesiastica, siue in Romana curia, vel extra eam resignata, nisi de illis facta resignationes, si in Romana Curia, intra 6. menses, si extra dictam curiam facta, intra mensem ex tunc vbi ipsa beneficia consistunt, sint publicata, & possessio illorum ab eis quos id contingit, petita fuerit, si resignantes postmodum in eorundem resignatorum possessione decesserint, non per resignationem sed per obitum huiusmodi vacare censeantur, collationes quoque de illis tanquam per resignationem facta, & inde secuta, nullius sint roboris, vel momenti.*

Circa quam sequentia proponi possunt dubia. Primum *an ea locum in permutatione, seu renunciatione ex causa permutationis habeat.*

In eorum ego partes transeo, qui affirmantem tenent, quo de numero sunt Rebuff. *in praxi benef. super regul. de publicand. resignat.* Flaminius *lib. de resignat.* 11. *q.* 5. *num.* 16. Petr. Gregor. *cap.* 31. *de benef. nu.* 18 *sub finem.*

Ratio est, quod facta ex permutationis causa renunciatio, sit vera resignatio, est ergo ex præscripto regulæ publicanda, cum indefinitè omnes in eam legem Pontifex cogat, nullam excludat, vt textus ipse indicat.

Quid? quod in quibus locis est hæc regula in vsu, cessionis publicatio sit instar formæ; ergo ne hæc corruat, vique ac robore careat, omitti non debet, cum omissa forma actus sit nullus, Innoc. III. testimonio *in cap. cum dilecta* 22. *de rescript.* his verbis: *propter quod processum ipsorum, contra nostri formam rescripti, ac iuris ordinem attentatum irritum & inanem decernimus.*

Quid? quod Pius V. in constitutione à se hac de re edita, & Gregor. XIII. ambo Romani Pontifices, permutationis expressè meminerint, in eaque huic regulæ locum esse velint? vt constans est, firmaque Doctorum opinio apud Thesaurum *par. prax. Eccles. a. verbo resignatio cap.* 4.

Secundo, pro publicandis resignationibus, ex permutationis causa factis, rationes pugnant omnes, quarum causa, eas publicari Pontifici placuit, in primis, vt intelligat populus, ad quem Sacramentorum causa, eum amodo ire, cuius in repurganda conscientia opem implorare oporteat.

Tertio, ne resignans fructus, cæteraque beneficij commoda sibi per speciem beneficii adhuc à se possessi dolose vindicet.

Quarto, ne quis bona fide cum eo transigens

figens, in fraudem simulata eiusdem virture A ficto que iure cadat: ergo cum legis instituendæ causæ, ratioque, ab his resignationibus ex permutationis causa institutis, faciant, ea contineri, proindeque publicari, eas oportere nemo vel parum intelligens, non videt.

Quarto, esse beneficiorum in sese inuicem permutatio nō potest, sine eorundem renunciatione propria, veraque, at eorundem cessiones publicari Pius V. & Gregor XIII. cæterique Pontifices imperant, ergo & permutationes.

Deinde, quam non est dubium, permuta- B tione vacare beneficium: *cap. 1. de permut. in 6.* eodem à mitti titulum, peræque ac eiusdem cessione facta in tertij gratiam: quæ ergo de hac publicanda Pontificiæ leges præcipiunt, sunt etiam in Sacerdotiorum commutatione obseruanda.

Dubium 10. *Quantum sit temporis, publicandæ resignationi assignatum?*

De ea re scripsere multa multi, Pij quinti, & Gregor. iudicio est standum, quibus statuere placuit, vt beneficiorum resignationes, & cessiones eorundē, seu iurium, etiā permutationis causa factæ in manibus Papæ, & super eis prouisiones, vel mandata de prouidendo, publicari debeant cum literis Apostolicis desuper confectis intra sex menses, si beneficium sit intra montes, & resignatio facta sit in curia. Vltra montes autem intra nouem menses à data concessionis gratiæ, non autem à die præstiti super ea consensus numerandos. In renunciationibus autem quæ fiunt extra curiam, Episcopus infra mensem reiicere aut admittere debet, & prouisus publicare infra 3. similiter menses vt dicitur in Gregor. XIII. Bulla 85. cui initium est *Humano paragr. de beneficijs autem.*

Pœnæ in hoc genere peccantium sunt duæ; prima resignatarium afficit, qui nisi infra tres menses, à die sibi factæ prouisionis resignationē publicauerit, & possessionem cœperit modo & & forma supradictis, *istis elapsis, nulla eius est prouisio, & beneficium vacare censetur eo ipso, Ordinarij autem, qui hac vti eis præcipitur, non perficiunt, potestate eo casu disponendi de ipsis sunt ea vice priuati,* Greg. in Bulla citata *parag. de beneficijs autem.*

Ex quo notare placet, primo eiusmodi resignationes admittēdas infra mensem, beneficiaque si hæ admissæ fuerint, intra mensem conferenda esse.

Secundo, si hi ad quos id spectabat facere eas non admiserint, vel intra mensem beneficiis, non contulerint, ea vice potestate priuatos esse facultate de illis disponendi.

Tertium, ius conferendi beneficij quod non est suo tempore collatum deuolui ad Pontif. proindeque impetrari posse à quolibet, quia vacat, & ad Pontificem deuoluta est eius collatio.

Quartum ex earum defectu rerum, aut cuiusstibet ex illis collationem esse nullam, & ita beneficium eo ipso vacare.

Quintum vacare item, si non capiatur resignari possessio, nam Gregor. duo petit ne vacet. Primum factæ cessionis notitiam, ac eiusdem publicationem imprimendam in eorum qui intererunt animis, alterum, in eius induci possessionem per eum qui debet, & potest.

Dubium 11. *A quo sint tempore computandi menses, aut mensis, intra quos, aut quem, publicari resignatio debeat.*

A die consensus resignationi præstiti à Papa, aut collatore Ordinario, quia ante hunc consensum, resignatio est informis, & sine effectu, ac à resignante reuocabilis.

Dicunt alij menses de quibus est hic quæstio, computari à die consensus, à resignāte & resignatario in manibus Notarij Cancellariæ, aut cameræ, resignationi adhibiti, quæ est opinio Gomesij *ad hanc regul. q. 7.* Petr. Greg. *supra num. 19.* minus tamen meo sensu probabilis, quam prima. Quia neuter assensum re- C signationi factæ extra vrbem, (id est eo loco vbi eam fieri contigit) admittendæ autem à Pontifice, diuersum ab eo tribuit, quem in eo loco præbuit, vbi primo beneficium est resignatum, & tamen ab eo, vt patet, non computantur sex menses qui resignationi factæ in curia, vel mensis, qui extra eam per hanc regulam, publicandæ resignationi tribuitur, est hæc ergo opinio improbabilis.

Secundo, ab eo est tempore ducendum semestris initium, infra quod euulganda est be- D neficii resignatio, & quo primum à resignante transit in resignatarium eius titulus, at id non accidit nisi post papæ consensum, ab eo ergo præstito, non autem per resignantem aut resignatarium adhibito, menses, aut mensis, qui ad resignationem publicandam præscribuntur, per hanc sunt regulam, computandi. Quare in Gallia vt auctor est P. Gregor. *de institut. benef. cap. 31. num. 19.* consideratur mensis in renunciationibus factis coram Legato, qui tunc est ibi pro ordinario, à die quo illas ei admittere placuit, qua de voluntate ac assensu, constare oportet per Bul- E las, aut literas, in quibus sit expressio consensus tam Pontificis, cum Romæ fit resignatio, quam ordinarii aut Legati cum alibi, nec fieri ante potest hæc, de qua loquimur, beneficij resignati publicatio.

In Gallia tamen cum per bella facilis non est, tutusque per Italiam transitus, signaturam sine bullis, per Bancarios (vt loquuntur) verificatam, pro adipiscenda beneficii possessione sufficere dum pace facta, Papæ literæ ex vrbe veniant, docent Papon. *li. 3. tit. 3. ar.*

reito 7. Petr. Gregor. loco proxime citato.

Extra hoc tempus, literas expediri in vrbe est necesse, quæ de voluntate Papæ, eiusque assensu fidem faciant, qui ne sit inanis ac vanus, (vt foret, si suum resignans reuocasset) in manibus Notarij Cancellariæ, vel cameræ à resignantis, ac resignatarij procuratore vtriusque nomine debet exprimi, & à die eius expressi, acceptatique vicissim à Papa, aut quolibet altero qui eius vices gerit, computanda sunt designata hic tempora.

quid si supplicatio, resignationis consensum à tergo contineat?

Sola ad publicationem non sufficit, secundum Gomesium in *regul. de publicand. q. 7.* nam publicari titulus debet, sola publicatio, sine expeditis literis titulum non continet, Rota *in tit. de præbendis conclus. 17.* & alii apud Gomes.

QVÆSTIO IX.

An possessionem inire beneficij oporteat, intra tempora publicanda resignationi præstituta.

NEquaquam, quia publicare & possidere, ab inuicem natura differunt: ergo cum à diuersis non fiat illatio *cap. in præsentia deprobae.* quæ de resignatione euulganda intra semestre in Curia, extra autem intra mensem Pontifex præcipit, ad possessionem non sunt trahenda.

Secundo, publicanda est intra 6. menses facta Romæ resignatio, intra vnum, in suburbicariis eique proximis vrbibus, cum possessio, eiusque capessendæ postulatio differri ad resignantis obitum possit, vt verba regulæ indicant, *Si in possessione decesserint,* approbant Gomesius *q. 8. in prædictam regul.* Gregor. Lucas, Loiictus & alij, inferunt que tria admodum esse necessaria, vt beneficium per obitum vacet, primum quod non fuerit facta publicatio, secundum quod non fuerit petita possessio; tertiũ, quod resignans post sex menses, vel mensem, mortuus in beneficij possessione fuerit, quod si horum aliquid deerit, locum regula non habebit.

Patet ex dictis primo, iure communi satis esse ne beneficium censeatur vacare per obitum, si resignatarius eius possessionem ineat, pridie eius diei quo in viuis esse resignans desiit, quia sic in eius possessione non interiit, quod regula tantum exigit.

Sequitur 2. Sufficere si per procuratorem eam sibi concedi roget, impetratamque eius opera ministerioque ineat, quod enim per alios facimus, hoc à nobis factum creditur, vitiique in illo quicquid est, aut laudis, nobis vt eius auctoribus non negatur.

A Sequitur 3. resignatarium non facturum officium, si non suo, sed resignantis, aut cuiuspiam alterius nomine, possidere se beneficium diceret.

Ratio est, quod tunc non ille, sed is cuius nomine, in cessi beneficij possessionem venit eius possessor foret, & ita eo moriente, vacaret per obitum.

Sequitur 4. Etsi certa nulla sint præstituta possessioni capiendæ tempora, sed sufficere, si hæc resignantis mortem antecedat, vt paulo ante est dictum, est id tamen sic intelligẽdum quod eius adeptio, tempori sex mensium,

B quos publicandis cessionibus lex præfinit, commensurari necessario non debeat, sed protogari porro queat ad diem, qui cedentis antecedit obitum, dummodo non fuerit à resignatione beneficij à se facta, in eius possessione pacifica triennio.

Capi hæc ergo debebit à resignatario, intra tres annos, à die suæ prouisionis numerandos, alioqui si triennio resignantem sinat in beneficij possessione consistere, iure se suo,

C eius causa abdicare censebitur, quodque resignatione acquisierat, tam ratione petitorij quam possessorij amittere Glossa *Concord. in rubr. de pacificis possessoribus.*

Similiter eo iure excidet, si resignantem sinat redditus omnes beneficij percipere, interimque ipse in eius possessione obeat: nam tunc vacare censebitur per obitum, secundum Gregorium loco supra citato.

QVÆSTIO X.

D *An is cui per resignationem cessum est beneficium Ecclesiasticum, possit per se, nec interposita vllius auctoritate hominis, qui publicum gerat magistratum, beneficij possessionem inire.*

NOn posse tradunt Archidiac. *in cap. cum qui de preb. in 6.* Ancharan. *in regulam sine possessione de regu. iuris in 6.* Estque ea de re Innoc. III. responsum in decret. pastoralis 19. de priuilegiis, vbi ad quæstionem sibi propositam, ecquid illæso iure canonum, vlli liceret auctoritate propria, possessionem Eccle-

E siarum intrare? respondit. *Nisi in indulgentia summi Pontifici id contineatur expressum, suo Episcopo inconsulto, in possessionem ipsarum, nulli licitum esse introire, quia per indulgentiam huiusmodi, Episcopali iuri non derogatur.* Sensus idem, iudiciumq. Cæsarum, cum in *l. si ex stipulatione dig. de acquirendum possess.* nulli sine magistratuum offensa licere aiunt, auctoritate propria in rem venire, eiusque possessionem capere, sed eorum dumtaxat bona venia, ac permissu.

Sunt

Sunt pro hac sententia rationes plurimæ: A prima quod id pet se facere, cuius causa, certi sunt in Repub. ciuili, aut Ecclesiastica ministri constituti, sit malum, hoc enim est, eorum sibi arrogare officium, hoc Principis aut Iudicis sequi nolle imperium, in quo est arrogantiæ non modo, sed inobedientiæ quoque vitium. At id facit, qui sua sibi potestate beneficium addicit, & in illud velut in rem suam venit, nam Notarios, quos ad eam rem Rex constitutos voluit non adhibet, præterquam quod ergo Principi non paret, legitime beneficium non possidet, ita Bonifac. VIII. B *in decret. cum qui 18. Vt violenti qui auctoritate (vel verius temeritate) propria occupare dignitates, personatus, aut alia quaecunque beneficia Ecclesiastica non verentur, & si non virtutis amore, pœnæ saltem formidine à sua temeritatis audacia refrænentur, eo ipso ius, si quod in dignitatibus, personatibus, aut beneficijs occupatis taliter, vel ad ea ipsis forsitan competebat, amittant.*

Maior probatur: peccat, qui cum potest iudicis auctoritate, quæ sibi sunt debita ab aliquo, recuperare, ea suis sibi auspiciis vindicat, C quia ius sibi nemo sine iudicis iniuria facere potest, quod id tentare & aggredi sit aliena sibi iura contra fas, æquumque vsurpare. Similiter, qui litem vicit, suaque sibi ab iniusto occupatore bona reddi in iudicio obtinuit, in ea manus iniicere, ac per se ab iniquo extorquere detentore nô potest, sed habet necesse, ea in re auctoritatem adhibere iudicis, qua in antiquam rei sibi sublatæ possessionem redeat. Nec ius est legatario, in rem legatam venire, & pro potestate illam suis vsibus arrogate, sed est orandus hæres, vt testatoris iussa D faciat, debita nomina expungat, quæ sibi sunt legata, soluat, quod si facere renuat, enimuerotum erit legatario iudicis imploranda æquitati iuncta seueritas, quæque iubebit, aut negabit, hæc legatario exequenda erunt, eius ductu ac auspiciis, nihil suis, vera est ergo argumenti facti maior propositio.

Datur autem possessio per Archidiaconum *cap. ad hæc de offic. Archid. & cap. ad nostram eod. tit.* vel per Decanum *cap. post electionem de concess. preb.* vel etiam per quemlibet Sacerdotem aut Clericum, Notarium publicum, E siquidem in literis collationum Episcopalium, mandari solet quibusuis Clericis, Notariis, vel iis ad quos pertinet in possessionem inducere beneficiarios, vt eam præsenti Clerico rite ac canonice prouiso præbeant. Rebuff. *in praxi de missione in poss. num. 13.* in literis autem Apostolicis, quas voce parum latina prouisiones communiter nominant, executores nominari ac dari solent, qui concessam à Pontif. exequantur gratiam. Absque eorum ministerio beneficij possessor esse qui incipit, intrusus dicitur, eoque ipso *ius si in dignitatibus, personatibus, & beneficijs occupatis taliter, vel ad ea forsitan competebat, amittit: cap. eum qui 18. de prebend. in 6. parag. insuper.*

Pro intruso similiter est habendus, inquit Nauar. *consil. de renunciat. 6.* si breue (vt aiunt) executoriale obtinens, iudici ad executionem deputato literas non ostendat, sed auctoritate ipse sua possessionem accipiat, non tamen ius suum amittit, si litteræ erant expeditæ, licet peccet, Thesaur. *par. 2. prax. Episcop. verbo gratia cap. 6.*

Ratio est, quod executoriales Papæ literæ, non titulum sed inductionem in beneficium eiusque possessionem, per executoris manum faciendam suspendant.

Verum enim (inquies) est intrusus, voluntate Pontificis *in cap. cum quis de prab. in 6.* in audaciæ suæ pœnam, iure, si quod ei forte competebat in beneficium, omni priuatus.

Respondend. in eo canone alios à Pontif. non plecti, quam qui vi beneficia occupant, Thesaur. supra, quod in eos non cadit, ad quos hæc vere, Papæ benignitate pertinent, quo de genere ea esse nemo ambigit, pro quibus, literas ipse executoriales ad certum aut certos homines, dedisse est certum: nam cum iure possideri non sua, id est aliena nequeant, fiat ei tamen qui per se, propriaque potestate possessionem Ecclesiæ inuadit, beneficij retinendi facultas in quod ab eo, cuius est hæc à Pontifice demandata prouincia, & quem executorẽ nominant est missus, dicendũ est istiusmodi hominem esse prædicti beneficii, etiam Papæ opinione legitimũ Dominum, proindeque inuasoris ac intrusi nomine non vocandum, sed furtiue in rem suam ac male irrumpentis, quare cum nec inuasor, nec intrusus dici vere queat, (nam violentiam non adhibet, nec rem alienam sibi arrogat) ad eum pœnæ non spectabunt quæ intrusorum sunt propriæ.

Quid? quod cum odia coerceri oporteat, quæque supplicium inuehunt, leniri potius quam irritari & acui, sit autem pœna non leuis, beneficio aliquem suo Prælati auctoritate exui, dici debet pœnam hanc, non nisi post sententiam ei subeundam esse, qui id cuius causa est lata, fecisse probabitur, & ita, qui pôst expeditas à Pontif. literas, per se absque cuiusquam ministerio, operaque, beneficij possessionem sui capiet, eius titulo hoc ipso non excidet, sed de hac re plura postea.

QVÆSTIO XI.

Quo in loco sit resignationis facienda publicatio.

IN loco beneficij, vel in Ecclesia, præsente populi multitudine, siue sit dignitas, siue curatum beneficium: siue simplex, quæ mihi ad veritatem magis videntur accedere, quam quæ scripsit Gomesius *q. 9.* & post eum Pet. Greg. sufficere si coram notario & testibus id fiat in curia, & si simplex est beneficium in audientia contradictarum Romæ.

Quæro enim an cum ea notificatione, Pontifici, ac intentioni quæ illi fuit præ oculis dum regulam hanc sanxit, fiat satis? Id spectasse Pontificem constat, cum publicari resignationes voluit, vt nossent Episcopi, qui in Diœcesi beneficia regerent, qui primas in Dei Ecclesia sedes tenerent, qui infimas, qui medias. Quam est hoc vero illis facile, si Romæ coram notario & testibus, aut in audientia contradictarum, se hæc aut illa possidere beneficia dixisse est satis?

Voluere sane Pontifices, cum publicam de resignatione mentionem iussere fieri, impedire ne in beneficia temere vlli irrumperent, eaque insciente Episcopo vti hæreditatem possessore vacuam peruaderent, expectantes insuper, ac Apostolicæ sedis mandatarios, extra periculum fraudis ponere, dum ea sibi forte pollicentur beneficia, ad quæ, cessione Resignantis admissa Romæ, in resignatarii gratiam admitti nequeunt, quæ ram hi, quam Episcopi, consequi qui valebunt, si illam publice, in camera Apostolica, aut Romæ, Notario ac binis testibus, aut tribus significari est satis? quis ea de re inde ad eos venturus est nuntius, aut quo auctore illotum aures, ac animos de cesso beneficio possessoque, rumor afflabit?

Quare cum iis sentio, qui in loco beneficij resignationem publicari oportere asserunt, testibus aliquot eius consciis, quorum voce, fideque probari queat si erit opus: Quod autem duos aut tres, ad id non sufficere, Panormit. tradit, audiri non debet, cum *in ore duorum aut trium testium*, scriptura teste, stet omne verbum.

At enim (inquies) quid est resignationem publicari?

Idem quod palam fieri, quod pro natura ac qualitate beneficiorum diuersa, diuerso quoque modo fieri accidit. Nam si cessa beneficia, sunt in Ecclesiis Cathedralibus, conuentualibus, aut collegiatis sita, is (inquit Rebuff. *in praxi benef. glossa decima supra regul. de publicandis num. 3.*) *qui vult possessionem capere, & publicare, debet habere notarium*

A *seu scribam illarum Ecclesiarum, & ille instrumentum possessionis conscribere debet, qui si recuset, alter notarius regius, vel Apostolicus, adhibitis duobus testibus poterit instrumentum huius missionis in possessionem conscribere, vt lege regia cauetur in titulo de reformat. prouisionis art. 13.* Hæc ille.

Quod si Parochiæ capienda est possessio, satis erit eam coram notario. tam regio quam Apostolico ac testibus ingredi, aut à Resignatario, sacrum dominica die dici, aut concionem haberi secundum Parisiens. *consil.*

B *39.* & Rebuff. loco proximè citato.

Fit etiam resignationis publicatio quando significatur Episcopo vel eius Vicario, quod à Papa sit hæc admissa, aut cum Patronis, vel eorum Vicariis, aut collatoribus Ordinariis, indicatur missio in possessionem, notarij aut alterius cuiuspiam, quæ ad id auctoritatem habeat, obsignata sigillo ac manu.

Ad tempus autem prædictæ possessionis capiendæ quod attinet, dicendum est, quodlibet videri idoneum, dummodo sit diurnum, consuesse tamen prouisos, in Collegiatis, Cathedralibus, aut Conuentualibus Ecclesiis, in

C principio missæ maioris vel fine, aut vesperis collati sibi beneficij possessionem ingredi, Curatos & cæteros in die festo, aut cum frequens est populus.

QVÆSTIO XII.

An dispensare in hac regula Papæ sit concessum?

DE eo ambigendi locus est nullus, quia *secundum plenitudinem potestatis, de iure Papa potest, supra ius dispensare cap. proposuit 4.*

D *de concess. præb.* ergo cum resignationes palam fieri, Episcopo ac populo indicari ac innui lex sit humana, cuius auctor est Pontifex, in ea is qui modo Ecclesiã regit, Innocẽtius pati cum Petro, eoque qui illam sanxit, potestate quia est præditus, dispensare poterit, tempusque sex mensium, ad totidem alios pro facienda publicatione extendere, aut eam si videbitur, tollere.

E Quia tamen est hæc de publicandis resignationibus regula in Gallia recepta, esset eius abrogatio facta à Papa, aut super ea data dispensatio, inanis ac nulla, nisi à causa aliqua, eaque iusta, quæque iure communi est recepta, principium duceret. Facta in ea dispensatio, aut temporis fine ratione prorogatio litibus locum præbet, quas appellatio ab abusu create solet,

QVÆSTIO XIII.

An Resignanti liceat continuata veluti possessione functiones obire quas antequam se beneficio abdicasset, tractare erat solitus.

Licet, primo, quia quandiu possidet, habetur pro beneficiario, at hic propria beneficij ministeria explet, ergo & ille.

Confirm. ei qui est in possessione, nominare licet ad beneficium, etsi vere non sit patronus, licet (inquam) secundum id ius possessionis, ordinandum in Ecclesia nominare, eique templo cuius se patronum falso asseuerat, Episcopo præficiendum offerre: ergo & resignanti, dum hic abest, cuius gratia sacerdotiũ suum eiurauit, & in cuius ipse possessione perseuerat, ea facere omnia licet, quæ priusquam iure se suo resignando spoliaret, gerere consueuerat.

Confirm. Beneficiarij munia propria cessare, aut interrumpi non oportet, ne quod optimo cuique est timendum, Ecclesia damnum ferat. Cessarent hæc vero, si resignanti, dum is cui cessum est beneficium non compareт, fas non esset, in eius curam incumbere, ei clientelam fidemque præstare. quis enim interim sacerdotia vacantia quæ resignatario si præsens esset, nominationis iure, aut collationis, ad resignatam Ecclesiam pertinent, eo absente conferet, si hoc resignanti non permittit possessionis gratia, qua adhuc fruitur?

Sanè cum resignatario, hoc est illi, cuius causa eiuratum est beneficium, fas nõ sit rem eius administrare, nisi post possessionem eius initam, si illam similiter attingere ac tractare resignanti non licet, erit Ecclesia, hoc est templum in quo situm est beneficium, viduata homine, in cuius sit patrocinio, curaque, quod est iniquum, ac à voluntate Ecclesiæ alienum, quæ cum ab eo qui resignauit, nec adhuc beneficio abiit, rem geri, solitasque obiri functiones patitur, eidem tacitè facultatem in iis versandi, dilargiri censetur.

Equidem valide præses prouinciæ, omnia quæ ad suum magistratum legibus imperatoriis spectant, munia capescit, quandiu à suo sibi successore non resistitur, aut hæc fieri tacitus in oculis suis patitur. Similiter & Vicarius legitimo & valituro iure, literas dimissorias petentibus annuit, impeditos reseruato aliquo scelere absoluit, dignos beneficiis impertit, quandiu sibi id faciendi potestatem non nouit esse à Pontifice abrogatam, *lege si forte digest. de offic. præsidis*, Rebuff. *in praxi super regul. de publ. resign. glossa 18. nu. 19.* ergo à pari is qui beneficio suo per resignationem in manibus Papæ resignatarii causa factam abiit, eius rationem, curamque habere poterit, dum hic abest, aut ita fieri patitur, ita Rebuff. *in trac. nominat. q. 14. num. 92.*

Dices: vt primum est à Papa comprobata resignatio, ius à resignante abit, totumque in resignatarium transit: ergo cum sine iure esse collatio nulla possit, nec actio valida vlla sine potestate eius obeundæ, qua tamen caret eiurator, ex quo primum tempore, cessioni per eum factæ Pontifex auctoritatem dedit, nec beneficia conferre, nec validè aliquid, quod ad beneficij resignati administrationem pertineat, gerere poterit.

Respondend. ius quidem à resignante in resignatarium commeare, cum factæ per illum cessioni Papa consensum affert, requiri tamen ad eius iuris absolutionem, ac complementum integrum, vt beneficii sibi resignati possessionem resignatarius subeat, quod quandiu non facit, nec veri possessoris partes, vult Ecclesia ob bonum publicum, resignantem qui beneficio à se cesso, necdum abiit, ea præstare ac gerere omnia, quæ antequam illud resignaret, ei permissa erant.

QVÆSTIO XIV.

An ad eiurandum Sacerdotium datus procurator à beneficiario reuocari queat, & si reuocantis mandatum ei ante admissam cessionem non innotuerit, hac sit nihilominus habenda valida.

Qui mandauit, mandatum reuocare suum posse ac elidere docet Clemens V. *in Clement. de renunciat. vnica*, quod cum est opportunè, temporique gestum, facta postmodum beneficij collatio ab Ordinario est nulla, fiet autem opportune hæc reuocatio, si conditionibus quæ sequuntur, sit instructa.

Prima, si nõ ex pacto resignantis ac resignatarij mutuo, sit hic procurator ad rem gerendam constitutus, nam à contractu abire, eum infringere, aut reuocare non licet, repugnante parte contrahentium altera, ac resignantis ac resignatarii mutua de procuratore constituendo conuentio, contractus est, tolli ergo tum ac reuocari, data ei ad resignandum potestas nequit, non assentiente resignatario.

Secundo, procuratorium anno antiquius esse non debet, vt fuit Rebuffo auctore in *Glossa 7. super regula de verisimili notitia*, Tholosæ iudicatum, & in regno statutum in ordinat *reg. tit. de la reformation des prouisions art. 10.*

A Tertia reuocatio nota esse procuratori debet, eique fieri, Clem. V. *in Clem. vnica de renunc.* ei non facta, sed cuilibet alteri, non impedit quin admissa resignatio valeat, Clem. ibid.

Quarta, fieri debet eo loco reuocatio, vbi negotium agitur: quare si resignans, Episcopo, aut in eius prætorio significet, nolle se, vt quidquam suo agere nomine, ac beneficium valide resignare procurator valeat, non valebit hæc eius significatio, pro camera, ac Cancellaria Apostolica; quia pariat sunt, nihil intimare ac dicere, ac id vt oportet non facere, at non monentur, qui debent Romæ moneri, scilicet resignantis procurator, aut Papa cum domi suæ admonetur Episcopus, aut in prætorio eius Vicarius: ergo eis intimata reuocatio, factam à Papa cessi beneficii admissionem non impediet. His præsuppositis.

B

Dico primò, *Resignanti fas esse, quem suo nomine, procuratorem ad resignandum constituit, arbitrio suo reuocare.*

Quia quibus causis quid nascitur, iisdem & dissolui potest. At quod hic, aut ille, procuratorem resignantis agant, eiusdem est beneficium, cum alterius nemo negotia suscipere aut gerere queat vtiliter, nisi ab eo necessaria ad id sit instructus facultate, cuius concessio eum sit spontanea, coacta nullo modo, eam reuocare resignans quin possit, ambigendi locus nullus est reliquus.

C

Dico secundò, *Valere resignationem beneficij, per procuratorem in manibus Papæ factam, ab eoque admissam, antequam de eius reuocatione, à resignante ad eum literæ venerint.*

Ratio est, quod gesta per procuratorem eius nomine, cuius agit negotia, sint rata, quandiu data illi per istum operandi facultas, illibata manet, nec reuocata. At hæc constitutione Pontificis Clem. V. *Clement. vnica de renunc.* perseuerat integra, quandiu ei de reuocato, à resignante mandato, per literas aut nuntium non constat, verba Clement. rem indubitatam, certamque reddunt. *Si quis ad cedendum*, inquit, *Pontificali, seu alij dignitati, vel beneficio procuratorem sponte ac libere constituerit, & ipsum ignorantem postmodum duxerit quomodolibet reuocandum, teneat cessio facta per eum, antequam ad ipsius, vel illius, (in cuius manibus cessio fuerat facienda) notitiam reuocatio eiusmodi sit deducta.*

D

Patet hinc enim, procuratorem de abrogata sibi prouincia debere certiorem fieri, alioqui quidquid is reuocationem ignorans egerit, ratum esse, quod ideo ita sancire Clementi visum, vt omnis eludendi procuratoris, Romanique Pontificis causa sublata esset, id quod accidebat non infrequenter antea, dum beneficiarii dato mandato ad resignandum in aula Romana, illud postea rescindebant, nec de rescisso, quicquam procuratori significandum ducebant. Vt vt sit de causis istius sciscendæ legis à Clemente, certe constat, Procuratorii, ac mandati vim non elidi, nisi eius reuocatione expressa, verbis, aut literis procuratori intimata.

E

QVÆSTIO XV.

Sitne in eiurantis potestate, beneficium pro quo resignando in manibus Papæ, procuratorem ille in aula Romana constituit, illud ipsum auctoritate ac facultate Ordinarij resignare cuipiam alteri.

Si mandato per procuratorem Romæ est factum satis, ipsumque est eius cessione spontanea, ac Papæ vicissim approbatione exhaustum, resignanti illud idem beneficium apud Episcopum eiurare non licet. Ratio est, quod resignatio iuris sit sui in alterius gratiam cessio, quo de iure, resignanti nihil est super, cum est hæc eius in illum caritas approbata, ac à Pontifice admissa, obruit ergo quæ vi mandati Romæ facta est beneficii resignatio, eam quæ apud ordinarium fiet, priore illa Romana posterior tempore.

Confirm. Dare resignanti nisi quod est suum est nefas, post admissam Romæ resignationem resignatarii gratia, beneficium ab eo resignatum istius est, resignantis nullo modo, eo ergo abscedere in alterius bonum, isti apud Ordinarium Antistitem non licet.

Quid si resignans procuratorem quem Romæ constitutum habet, anteuertat? quid si apud ordinarium Antistitem, prius beneficium deponat, quam qui Romæ degit procurator id apud Pontificem fecerit.

Valituram istius cessionem tempore licet priore longis interuallis posteriorem, dixit Clem. V. *Clem. vnic. de renunc.* cum à resignante non est procurator admonitus, placere sibi vt porro in procurando Papæ consensu super cessione à se facta non pergat, cuius rei causæ sūt binæ, dubio præcedenti redditæ, eas breuitatis causa nō repeto, hoc tantū dico, iniquum esse simulatione beneficii aliquem deludere, liberalitatem palam iactare ac fingere, sed sterilem, rebusque omnibus, præterquam verbis inanem, hoc vero facit, quisquis Romæ de beneficio apud Pontificem amici causa deponendo, Procuratori mandatum dedit, & subito de voluntate sententiaq; decedens, illud idem nondum Romæ peracto mandato, non dissentiente Episcopo alteri resignat, in quo, cum conuenta retractat, cum fidem mutat cum priorem orationē factis retexit, ecquid procuratorem, eumque, cui beneficiū Pontifice permittente cessurus

erat

etat pollicitus, si non aperte, at certe clanculum, quod est improbius, ludificatur? non est hoc ergo resignanti permittendum facile.

QVÆSTIO XVI.

An si conueniri procurator non potest, sufficiat reuocationem mandati ei olim à resignante, de eiurando suo Sacerdotio dati, Antistiti deferre, ad cuius tribunal eius erat facienda cessio.

SVfficere vt credam persuadet hæc ratio. Quod Papa rei alienæ dominium transferre in alium nequeat, vero eius legitimoque possessore non volente: ergo nec beneficii resignationem admittere ac probare, de qua facienda re adhuc integra, facultatem procuratori suo omnem à beneficiario scit certo ademptam esse.

Conseq. probatur, cum resignatio in alicuius gratiam à resignante facta, à Pontifice admittitur, ius resignante in beneficium à se resignatum nullum manet, sed totum auctoritate Papæ, ac cedentis voluntate, in resignatarium transit, at eo se iure priuari, vt in istum transfundatur, resignanti non placere declarat mandati reuocatio de eiurando suo beneficio procuratori traditi, eaque est vt supponimus Papæ, aut Ordinario cognita, nihil ergo facere ambobus est licitum, quod resignanti noxam ac præiudicium afferat, cum de abrogata procuratoris potestate, explorata habent nuntia.

Confirm. cum de transferendo dominio agitur, quidquid fit per procuratorem cui mandans tabellam procuratoriam ademit, nullo vero legitimoque sit iure, etiamsi procurator de ea mandati reuocatione non sit factus certior, dummodo id is non ignorarit qui cum procuratore contrahit, quia mala fide acquisita non modo mala sunt sed & nulla, at qui procuratori tabulas mandati abrogatorias à mandante missas nouit, mala fide cum eo contrahit: ergo & eadem, res ad eius dominium non pertinentes acquirit: ergo male, inutiliter & inualidè.

QVÆSTIO XVII.

An cum duobus, resignandi beneficij negotium est ab eius vero possessore commissum, eorum alteri significare sit satis, quod resignans eum vlterius causa sua nolit progredi, aut procuratorem suum agere.

SI vtrique par ad id ac æqualis est facultas à resignante tradita, ambobus quoque significari oportet, vt à resignatione facienda

A amodo abstineant, quia cum eorum quilibet possit in solidum cedentis nomine rem gerere, hoc est, beneficium in Papæ manibus deponere, non sufficit eorum alteri, dare reuocatorias mandati literas, ad vtrumque sunt perscribendæ, alioqui quod in ea re procuratorum alter quem reuocatum esse non constat, faciet, id erit ratum, & firmum.

Ratio est, quod in hoc casu, idem sit, pluribus eiurandi beneficij prouinciam dare in solidum, ac eorum vni soli, sed si procurator

B vnicus foret non plures, præfectura, sacerdotium aut dignitas, ab eo resignata nomine eiurantis, valerent iure quàm optimo, hicque illa amitteret, si perscriptæ reuocatoriæ mandati tabulæ, ei non fuissent redditæ: ergo & cum pluribus in solidum, cura relinquendi sacerdotii est à resignante credita, eorum procuratorum quilibet, quandiu retractati, expunctique mandati erit inscius, resignare illud poterit, nec quod faciet, inane erit aut irritum, *cap. si duo 6. de de procuratorib.*

C Dixi *Si perscriptæ essent literæ, ac procuratori datæ.* Enimuero vt data Procuratori ad eiurandum beneficium auctoritas, duobus modis interit, primo expresse, secundo tacite: abrogatur tacitè, cum resignans facit aliquid quod priori mandato aduersatur, expresse, cum verbo, hoc est coram procuratore suo resignans significat, velle se vt cura sibi commissaque prouincia absistat in posterum, nec de eiurando sua causâ beneficio cogitet, fit etiam mandati retractatio per literas, nuntium aut notarium, quæ infringendi mandati ratio cum sit cæteris communior, ideo literarum, facta est à nobis mentio non verbo-

D rum, aut operis, quod sit illi, quo procuratori data est ad resignandum facultas necessaria, oppositum, quo de genere sunt ista.

Procuratorem in eadem postea causa reque deligere, antiquo, id est priori ad id antea constituto legitimè, conscio ac vidente, ei de suscepto procuratoris munere, gratias agere, operæ ad id sua causa collocatæ mercedem pendere, idem mandatum alteri dare, sunt enim hæc obliterati mandati prioris, non obscura indicia, abrogatæ procurationis argumenta tacita, ac consequenter isti homini,

E cuius est aliquo de his modis renunciatum ac expunctum mandatum, quod & ipse habet exploratum, nefas est mandantis nomine beneficio cedere.

QVÆSTIO XVIII.

An nondum expleto, perfectoque Romæ mandato procuratorio, quod à beneficiario datum erat, de eiurando suo beneficio apud Pontificem in gratiam certi cuiuspiam hominis, interea fas sit mandanti, illud apud Ordinarium deponere, eidem aut cuipiam alteri conferendum.

FVere è Iurisperitis nonnulli qui id mandanti concedi posse negarent.

Primo, quia sic fit Pontifici iniuria, cui collatio, ac resignationis acceptatio, hac mandantis mutabilitate eripitur.

Secundo, quia sic resignatario, ac procuratori suo mandans illudit, ecquid enim ille in spem venerat obtinendi beneficij, cuius causa Romana sunt à Procuratore suo tētata subsellia, vt quod de beneficio fieri suo mandans iussit executioni mandetur; à qua tamen eum re, speque per mandantem deiici, quam non modo est graue, sed optimo cuique non facile tolerabile?

Habet etiam procurator quod in mandantis facto arguat, patientiam enim suam lædi causabitur, innocentiam, sedulamque suam & acrem in rebus gerendis solertiam, in certam ignauiæ suspicionem trahi. Dicet insuper futurum postmodum in vrbe neminem, qui insana de se iudicia non sit facturus, seque quod prouidentiæ commissa suæ negotia in curia labefactet, ac negligat, reuocatum esse, quo quid illi acerbius, ac ad sensum grauius esse queat, æstimare non est facile, hæc Iurisperiti.

In eam tamen sententiam ire placet, quæ huic opposita mandanti fauet. Enimuero de re statuere sua, cuique vt lubet, licet, at est beneficii, quandiu non est eius apud sedem facta resignatio, mandans possessor ac Dominus, nihil est ergo causæ, quamobrem apud Antistitem Ordinarium, Sacerdotium deponere nequeat, quod procuratori à se delecto, illud idem apud supremum Pontificem eiurare in mandaris dederat.

Secundo nosse de aduersariis aueo, cur quod procurator Romæ potest facere, sit mandanti de eo hic cogitare nefas?

Maneat ergo auctoritate ordinarij posse mandantem, si modo res sit integra, beneficium cuius causa procuratorem Romæ dederat, alteri quam quem in eius mandato designauerat, tribuere, manet enim adhuc in beneficij eiurandi dominio, nec ab eo abit titulus, donec apud Papam, confectum absolutumque sit eiuratorium negotium.

Argumentis respondend. est priori quidem, falsum esse, Pontifici fieri ob id iniuriam, quod post datum mandatum ad rem tractandam in eius aula, hæc agatur apud Antistitem in prouincia, est enim iniuria omnis à iuris alieni violatione non abiuncta: inesse vero tale aliquod, Romano Pontifici qui diceret, vidi neminem, quæro enim, ecquid res suas agere cuique liceat? ecquid vbique de quolibet, rei suæ donatione gratuita ac liberali bene mereri? facit id verò, qui ob causam beneficio ab Antistite ordinario donari mauult amicum, quam alium, cuius causa illud ipsum in Papæ manibus eiurare per procuratorem condixerat.

Procuratori autem illudi, (quod secundo loco est obiectum) cum eius opera Romæ inanis redditur, mandantis eum anteuertentis cura & diligentia, tàm est falsum, quam verum, facere mandantem officium, cum digniorem digno præfert, at quæ de resignatione beneficij per procuratorem Romæ facienda, consilia in istius sinu locauerat, ex causa mutat.

QVÆSTIO XIX.

An facta Romæ resignatio per Procuratorem post reuocatum mandatum quod ei de resignando datum erat, valeat.

REspondend. Necesse esse procuratorem de abrogata sibi prouincia certiorem fieri, quia ansa ei dari nulla debet fallendi, nulla decepto querendi se procuratoris fraude delusum esse, at vtrumque accidit, cum qui mandatum dedit, procuratorem per literas aut nuntium non admonet, ne vltra de beneficio nomine suo eiurando laboret, subrogasse se ei alterum qui id sit facturus, aut vero mutasse se consilium, nec de resignatione vtiprius apud se constituerat, cogitationem habere modo aliquam, sic enim & procuratorem fallit, quia post obsignatas mandati tabulas, quibus per eū volebat possesso à se beneficio, apud Romanū Pontificē abscedere, repente mutata voluntate de sententia decedens, illud idem nondum peracto, Romæ mandato, apud Antistitem ordinarium resignat. Deludit eum insuper cui à Procuratore ceditur: nam resignari nequit, nisi quod est in resignantis dominio, iureque, at beneficium, simul ac apud suum peculiarē ordinarium fuit à suo possessore eiuratum, in eius esse potestate desiit, nihil est ergo procuratori relictum vltra, quod in ea re possit agere: resignatario ergo imposuit, cum beneficium quo frui non posset, ei per Pontificem, eiuratione de eo beneficiarii nomine facta, est largitus.

Respondend. 2. Quicquid à Procuratore geritur mandato nondum exhausto, cognitoque quod sit reuocatus est ratum, Clement. V. *in Clement. vnica de renunciat.* fuit hic sensus, vt hæc eius oratio indicat. *Sanctimus vt si*

quis

quis ad cedendum Pontificali, aut alteri cuilibet dignitati, vel beneficio, procuratorem libere ac sponte constitucrit: & ipsum ignorantem postmodum duxerit quomodolibet reuocandum, teneat cessio facta per eum, antequam ad ipsius, vel illius in cuius manibus cessio erat facienda, notitiam reuocatio huiusmodi sit deducta.

Excipiendus est casus, in quo per procuratorem, aut eum, in cuius manibus facienda erat resignatio, *malitiose fieret, ne ad eos, vel eorum alterum, ante cessionem, potuerit reuocatio peruenisse, Clem. vnica de renunc.* Erit ergo (inquies) facta per beneficiarium beneficii [B] sui cessio apud Antistitem loci ordinarium inanis & nulla, si procuratori de sua reuocatione antequam ea fieret, nihil ei innotuerit.

Affirmant iuris canonici interpretes ferè omnes. Negat Felinus & alij. Renunciationem ego hanc pro irrita ac inani non habeo. Primo, quia ea de re nulla est in can. mentio. Secundo, quia leges ac statuta quæ pœnam reis irrogant, ante iudicis sententiam non obligant, at est præsens de hoc genere, nam quia à Clericorum grauitate sa- [C] pientiaque abhorret, vndarum more huc illucque volui, sicut ab æquitate vlli ansam dare fallendi, Clementi è re communi esse est visum, ab his illos absterrere incõmodis metu pœnæ, quam ab eo vult subiri, qui contra quàm ratio, æquitasque postulant, à mandato dimoueri se finit, quod de resignando beneficio apud Romanam sedem, procuratori suo tradidit.

Ne ergo beneficiarius litibus fores pandat, séque amittendi beneficij periculo à se in collatoris ordinarij manu resignati obiiciat, prudenter aget si antequam id exequatur, cum [D] procuratore consilia sua communicet, eumque tanquam rebus suis fututum exinde inutilem reuocet, alioqui non erit eius renunciatio irreuocabiliter valida, vtpote quæ Procuratore resignatarii postulante, reuocari potest irritaque reddi, & ita iudicatum fuisse tam in Rota, quam curiis Tholosana & Burdegal. scribunt Selua *in tract. benef. 3. par. q. 16. num.* 9. Parisius *lib. 9. q. 25. num. 53.*

QVÆSTIO XX. [E]

An Procuratori ad resignandum, certum sit tempus iure constitutum, quo id eis facere sit necesse.

TAle aliquod extare vspiam non habeo, nam quid vetat (inquiunt aliqui) eum diem trahere, impedimenta noua obtendere, morbum excusare, causari tempus resignationi idoneum necdum esse, fore post septimanas aliquot oportunius, hocque expe- [A] ctari posse. Et quidem cum à mandantis voluntate (inquiunt) mandati à se traditi executio pendeat, sitque hanc in eius arbitrio accelerare aut differre, probare mandatum aut refellere, datum abrumpere, aut Procuratori prorogare, non intelligimus (inquiunt) cur maturato sit opus in hoc negotio.

Verum enim sic statuo, procuratori quidlibet in hoc rerum genere, illæso conscientiæ iure non licere. Quia dare debet operã, ne vlli faciat iniuriã facit autem cum suspẽsum tenet resignatarij animum, eũque re sibi ex voluntate resignãtis debita, diutius priuat quam par esset, sic enim illum eius amittendæ periculo exponit, vt enim sunt res humanæ incertæ ac instabiles, vita autẽ fortunæ telis ad iniuriam exposita, iuste metuere potest resignatarius ne quidpiam præter opinionem resignanti interim, dum mandatum eius in Curia non expletur, humanitus accidat, itáque spe obtinendi beneficii excidat ad quod, ab eius est possessore in procuratoris sui mandato destinatus, si Papæ ita visum erit, in id autem discrimen vocare resignatarium, an vlli liceat, iudicium appello prudentium.

Itaque etsi certa non sint communiter, procuratori definita iure canonico tempora, quibus, quod eius caritati ac solertiæ negotiũ à mandante est cõmissum, exequi debeat, esse id tamen ei curæ debet, ne quando negligentiæ in faciẽdo officio argui queat. Sanè quia per procuratoria aliquando post quatuor annos vt scribit *lib. 4. de resignat.* Flam. *post decem autem prouisiones expediebantur, bonum est quod post annum non valeant, vt fuit Tholosæ iudicatum, & etiam in hoc regno statutum, in ordinationib. regijs titulo de la reformation des prouisions art. 10.* Rebuff. *in praxi super regul. Cancellar. de verisimili notitia glossa 7.* quod Pontificum exemplo nos facere, dici potest. Enimuero rescripta illi sua ad lites vltra annum valere nolunt, *cap. si autem 9. de rescript. cap. plerumque 23. eod. tit.* & ita si quis intra annum literas Pontificias, *postquam copiam iudicum habuerit, postposuerit vti,* vis earum omnis interibit, *cap. plerumque* Masuerius *in sua practica rubrica de literis,* Rebuff. *to. 2. in constit. regias in præfat. tract. de rescript. q. 1. versu, alia in quibus, nu. 4.*

QVÆSTIO XXI.

Cuius sint beneficij resignati fructus, resignantis an resignatarij.

PErspicuitatis gratia animi sensum mei super hoc quæstionis genere, in paucas assertiones conferam, sit ergo.

Prima Assertio, *Ei qui Sacerdotium in manu Ordinarij collatoris purè, hoc est nulla conditione interposita deposuit, fructus nulli sunt debiti.*

Ratio est, quod ius nullum amplius, ex quo ab Episcopo eius est approbata, receptaque cessio, sibi in beneficium arroget: ergo rationem pro se nullam prætexere potest, quamobrem partem fructuum eius, aut omnes vindicare sibi queat.

Confirm. Resignationis puræ & simplicis approbatio per eum, qui ad id potestatem habet à iure, aut principe est tituli, dominijque in rem beneficiariam canonica priuatio: ergo & iuris in eius fructus ablatio si desit possessio, deesse autem in simplici, puraque abdicatione beneficij in manibus ordinarij, res ipsa loquitur, cum eiusmodi pura eiuratio, sit actualis rei ante possessæ desertio, vt patet, quandoquidem resignandi causam hanc vnam habet, vt abscedat, beneficioque vt renuer a facit, abeat.

Secunda Assertio, *Beneficij sic cessi, quemadmodum & vacantis per obitum, fructus & commoda, ei sunt iure communi danda, cuius in potestatem, beneficium Episcopi beneficentia, ac collatione veniet*, Flamin. *lib. 1. de resignat. q. 6. num. 17.*

Ratio est, quod res quælibet, suo est frugifera domino, non alteri, at beneficij ius ac dominium solus hic sibi vindicat, cui est collatum, aut conferendum ab Ordinatio.

Dixi *iure communi*, vt quæ vacant per regaliam eximerem ab hac regula, horum enim obuentiones ac prouentus, non futuro Episcopo, defuncti successori, sed Regi debentur, vt *in tract. de iure liliorum scripsere*, Feraldus & Grassalius. *& in tract. de iure Regalia* Ruzæus.

Quid si facta est renunciatio tertij cuiusdam gratia? quid si cum clausula nec alteri, nec aliter?

Quorundam fuit opinio, eaque non improbabilis, ex quo primum temporis momento Papæ est visum bene mereri de resignatario, acceptatione cessi à resignante beneficij in eius fauorem, fructus quos possessori suo sacerdotium resignatum parturit, resignatario tribuendos esse, resignanti nullos.

Huius opinionis firmamenta sunt ista. A Primum, quod fructus rei cuiuslibet, Domino sint debiti non alteri. At beneficii resignati dominium cum titulo, resignatarius acquirit, per consensum Papæ, resignantis in illum caritatem acceptantis: ergo, &c.

Secundum, Retexere ac reuocare resignans nequit, quæ resignatarij causa fecit, postquam sunt hæc approbata à Pontifice, at huius rei causa non est alia, quam quæ est allata, nempe quod approbatione Pontificis beneficii ad eam diem à se possessi, dominium cum titulo, ab eo ad resignatarium transit: verum est ergo, iure eum plenò, perfectoque B beneficii gaudere; ergo & eidem fructus negari non posse.

Pugnant contra alii, fructusque resignati sacerdotii à resignatario negant posse exigi, antequam eius possessionem inierit: ita de Ruffignac *lib. 3. tit. 14.* quam vt probabilem tuendam sibi quoque Flamin. credidit *de confid. q. 35. num. 6. 7. & 8.* ab eaque non longe abire visus est mihi Rebuff. *cum in tract. nominat. q. 14. num. 93.* affirmat Resignanti tandiu attribuenda esse commoda beneficii, quandiu à resignatario non docetur de expe- C ditis Romæ, causa sua ac nomine, collatitiis cessi beneficii literis, *Resignans enim*, inquit, *facit fructus suos, antequam ei intimetur admissio resignationis, cum sit in bona fide, & bonæ fidei possessor, lucratur fructus, lege certum Cod. de rei vendic.* Pro resolutione sit.

Tertia Assertio, *Quæ beneficij resignati propria sunt functiones, ac munera hæc resignans obire, reditusque eiusdem percipere tandiu poterit, quandiu eius possessionem ingredi, resignatarius non inducit animum:* Ita Rebuff. *in praxi benefic. rubrica de Simon. in resignat. num.* D *27. & in tract. de nominat. qu. 14. num. 154.* Parisius *de resign. lib. 1. q. 7. & de confid. q. 35. num. 6. & sequ.*

Probatur & quidem primo de functionibus. Quandiu quis prouinciam gerit, aut magistratum agit publicum, munera quæ ad vtrumque pertinent, obire potest, vt est *in lege meminisse digest. de offic. proconsul.* his verbis: *Meminisse oportebit, vsque in aduentum successoris, omnia debere proconsulem agere, cum vtilitas prouinciæ exigat esse aliquem per quem negotia sua prouinciales explicent.* At resignans E possessionem beneficii à se resignati adhuc retinens, magistratum in Dei Ecclesia obit, eiusque, ac fidelium interest esse qui eius curam habeat, qui illud administret ac regat, reget ergo vt ante Ecclesiam, qua cum consensu Papæ, resignans resignatū ut est dignatus, quandiu hic illū in ea patietur subsistere.

Confirm. Quæ Pontifice approbante fiunt hæc carent culpa, at hic non nescit inueterasse vbique hunc morem, vt resignanti omnia facere sit impune, quæ beneficii à se resignati

resignati ratio postulat, quandiu illud resignatario sinente possidet, nec tamen reclamat aut prohibet: ergo.

Confitm. hac lege beneficio suo resignans cedit, conditionem approbante resignatario, vt illud ei administrare liceat, quandiu resignatarius possidere tennet: ergo sine eius iniuria in prisco functionum suarum exercitio perseuerare resignans poterit, quandiu ille ad resignati sibi beneficij possessionem, animum non adiunget.

Confitm. Qui sustinetur in officio administrare illud potest, Flamin. *lib. 2. q. 7. num.* 14. & quæ ad illud spectant conferre *s. q. 4. can. vlt. cap. ad probandum de re iudicat.* toleratur autem in eo resignans quandiu beneficij sibi resignati resignatarius possessionem non accipit: ergo, &c.

De fructibus par est, æqualisque ratio. Nam hi à possessore bonæ fidei possunt percipi *lege certum Cod. de rei vendic.* Talis est resignans, quandiu de possidendo beneficio, eoque per se administrando, resignatarius cogitationem nullam suscipit.

Quid? quod nescit resignās, an resignatarius beneficij factā à se cessionē acceptauerit? ergo cum ab illo in istum ius beneficij cum fructuum dominio non transeat, nisi cum illud acceptat, quod tamen an fecerit, resignanti non constat, abire hic de possessione, aut redituum perceptione necessario non debet, antequam ei de acceptatione resignationis per resignatarium facta, constiterit, quæ est Rebuffi argumentatio in *praxi tract. de Simon. in resignat. num. 41. Adhac licet pars sciat resignationem admissam, nescit tamen*, inquit, *an pars acceptauerit, vel an vti velit literis, & prouisione sibi facta, ideo quousque fuerit ei intimatum poterit recipere fructus, & alia facere tanquam verus beneficiatus.* Qua ex oratione colliges, resignanti ante beneficio cedendum non esse, quam nouerit. Primo, resignationem suam Romæ admissam esse. Secundo quod de ea expeditæ literæ fuerint. Tertio quod sibi intimatæ, oblatæque fuerint. Quarto quod cessionem beneficij causa sua factam resignatarius approbet. Quinto, quod his literis ac prouisione sibi facta vti velit, istorum aliquid si deerit, de possessione beneficij resignati resignanti ab eundū necessario nō erit.

Obiicies, admissa Romæ resignatio, resignantem possessione priuat & iure, hoc est titulo, non potest hic ergo eius occasione ac prætextu, beneficii quo cessit, fructus sibi commodaque vindicare.

Duplex est possessio vna iuris, naturalis alia, naturalis seu corporalis, in eo est, qui possessionem rei tanquam sua sit, apprehendit, dum alter qui absens est ciuilem eius possessionem tenet. Est autem hæc in eo, qui à possessione absens, nullumq; aliū qui suo nomine in possessione sit, relinquens, solo animo rem retinet, hoc est possidet, possessio enim, quam quidam quasi pedum positionem nominant *lege 1. dig. de acquirenda vel amittenda poss. ff.* est detentio rei corporalis, corporis, animi, iurisque adminiculo, Sylu. *ver. dominium q. 1.* Molina *to. 1. tract. 2. de iustit. disp. 12.*

Dico iam ergo verum esse resignantem, vbi primum est eius admissa resignatio, iuris possessione priuatum esse, quia est hæc tituli, seu iuris in beneficio effectus quidā, quo carere eos est necesse, qui titulo carēt vt resignās, Innoc. teste *in ca. quod dubijs de rer. permutat.* at nego idem de naturali possessione respectu resignantis dici posse, cum ei incumbere valeat, donec sciuerit resignationem suam à Papa admissam esse, quæ est opinio Rebuffi *in praxi tract. de simon. in resignationibus numero* 43.

QVÆSTIO XXII.

An abrogatio mandati ad resignandem. ei significata cuius bono facienda erat resignatio, aut Notario qui procurationem perscripsit, eius à Papa acceptationem impediat.

RESpondend. Satis abrogatum haberi mandatum, quod datum procuratori fuit de resignando beneficio, cum illi, re adhuc integra significatur cuius bono facienda erat resignatio.

Probatur, Superiori, aut procuratori declarata cessionis reuocatio, dispungit ac obliterat, quicquid resignatarii gratia, resignanti facere visum erat, vt est *in Clement. 1. de renunciat.* at adferri causæ nihil potest, cur hæc significata resignatatio minorum sit vitium, quam superiori Antistiti, aut procuratori intimata, nec enim vlla inter hasce duas species dissimilitudinis est ratio, quæ momentum aliquod habeat. Enimuero significatæ procuratori, aut Episcopo, reuocatoriæ resignationis tabulæ, eius ideo effectum morantur ac impediunt, quod in vnum idemque duæ concurrere voluntates desinant, eiurantis scilicet, vel suo nomine mādantis cedere, & illius, in quem transit id quod ceditur, nam hic beneficium acceptare non potest, quod resignans, ac cedens dare modo recusat, non est ergo mutua inter vtrumque voluntatum consensio, de ea ergo mutatione mandati abrogatione, cessionis reuocatione significata resignatario si constiterit, quicquid contra postmodum gestum erit, inane erit ac irritum, & consequenter (quod fuit probandum) mandati reuocatio, declarata resignatatio ante acceptationem ab Ordinario

factæ resignationis in gratiam eius cui fit mandari reuocatio parem vim est habitura, atque si procuratori ad resignandum indicata foret, sicque Senatus Lutetiani iudicio decisum esse, auctor est post Probum, de Ruffignac. *lib. 3. tit. 24.*

Confirm. Est resignatio, vtpote donatio ac cessio rei suæ, pactio quædam, ergo paciscentium & resignantis ac resignatarij voluntates ambas coalescere in vnum est necesse, nam pactum *duorum est, pluriumue in idem placitum atque consensus lege 1. dig. de pactis*, sed id esse nequit, si Procuratoris beneficam in se voluntatem admittere Resignatarius non potest, vt non posse fir hac ratione perspicuum. Acceptari nequit, nisi quod acceptanti est datum: sed resignatarium sibi resignans non vult esse in beneficio suo successorem, id enim significat facta illi ea de re denuntiatio in reuocatoria eius tabula quæ ei est denunciata, ab eo ergo acceptari facta à Procuratore resignantis nomine resignatio non potest.

Quæstionis pars altera de Notario fuit, nempe, an eum in exarando, signandoque mandato de resignãdo beneficio, bono gratiaue alterius operam suam attulit, sufficiat, retardandæ cessioni, eum per literas aut nuntium, de ea reuocata certiorem reddere.

Et Respondeo id mihi iudicii non esse, quod Notarius, post consignatum eiurationis negotium, nihil agere vltra soleat, quo tanquam persona publica, publicæ rei consulere debeat, aut priuati tantum vnius cuiuspiam hominis, sanè id si accideret, eidem obesse simul, ac prodesse posset quod non decet, obesset, quia resignatarii rem, causamque, eum admonendo de abrogato mandato infringeret, prodesset vero, contractum ei exhibendo, vt tenetur, quo resignans eius commodo gratiaque beneficio se suo abdicauit.

Deinde non est faciendæ resignationis reuocatio denuntianda alteri, quam cuius intererat eam fieri, aut à quo in esse pendet, ob quam causam est eiusmodi resignationis reuocatio superiori notificanda, à quo eam admitti & beneficium dari resignatario conuenit. At Notario nullum post consignatum resignationis negotium, relinquitur hic ministerium, à quo resignationis vis pendeat, aut in eam influat. Maneat ergo quod in hoc quæstionis genere enuntiatum est positum, Procuratorem per reuocatoriã de resignando tabulam Nutario nuntiatam, non impediri, quo minus factum sibi prius de resignando mandatum possit exequi, quod de parte, id est, designato per resignantem futuro resignatatio, dici similiter non potest. Verba sunt hæc Rebuffi in Commentatio *rubricæ de sublatis Clement. literis. Quarto perdit officium regula ista in procuratore constituto in fauorem pro cuius reuocatione sufficit, etiam parti, in cuius fauorem factum est procuratorium notificare, quia quædam videtur conuentio*, & contractus inter constituentem, *procuratorem & acceptantem, ergo illa reuocatio notificari debet cum quo conuenit.* Hæc ille, quæ à Glossa Clementinæ, Ioan. de Selua in *tract. de benef. par. 3. q. 16.* Probo in *addit. ad Ioann. Monach. in rubr. de renunciat. in 6.* didicisse se non contemnendo humilitatis exemplo ait.

QVÆSTIO XXIII.

Aniuris ante Notarios abdicatio, resigna ntem beneficio suo spoliet.

EX resignatione tam quæ puta est ac simplex quam quæ conditione circunscribitur, non prius amittitur beneficium, quam fuerit hæc à Superiore Antistite approbata. Primo, quia resignãs eo ignorãte, multo magis nuito ac repugnãte de statione sua in Ecclesiæ acie decedere non potest, sine defectionis, transfugiique ad hostes turpi nota, vt est *in cap. 1. de renunc. cap. admonet 4. cap. dicto*, hanc ergo ne contrahat, aut in suspicionem prodita, desertæque Ecclesiæ eum non oportebat, apud facti sui conscios veniat, ad suam eiurationem accedere debet superioris Antistitis comprobans auctoritas.

Confirm. Qui procuratorem Romæ constituit, ad deponendum nomine suo beneficium apud Roman. Pontificem, potest quandiu hic assensum factæ per se cessioni non dedit, mandatum illud suum infectum reddere, quod cum facit, eodem quo ante iure in beneficium potitur, nec decedit eius possessione ac titulo, illud ergo resignanti superioris confirmans auctoritas adimit, non sola eiuratio.

Tertio, si dum expectatur Romani Pontificis assensus, super Sacerdotio in fauorem tertii abdicato, oretillum interim abdicans, vt se nouo quopiam dignetur: quæro, ecquid non ipsi, vt rata sit eius, firmaque impetratio, sit necesse, eius quod resignauit, sed necdum approbatione Pontificis perdidit, eidem mentionem facere? id si est necesse, vt fatentur omnes, & id quoque dicere est necesse, Superioris auctoritate legitima, amitti eiurati beneficii titulum, non resignatione sola.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIV.

An qui Sacerdotium apud eum resignat, qui Laicus est, aut cui confirmandi, approbandique eam abdicationem, auctoritas non suppetit, iure beneficij cessi cadat.

Opinantur è Canonistis non pauci, eiurationem apud Laicum factam, ipso iure nullam esse, ipsumque, cum placebit, ad id quod relinquere ei erat animus, re integra redire posse.

B Qui in iudicando non se, sed Pontifices, eorundem sensum non suum audiunt, sic statuunt, primò peccare eum, qui apud personam prophanam beneficium deponit conferendum alteri, quia quantum potest, ius dandi beneficii ei eripit, cui conuenit, & tribuit non habenti, quod ab iniustitia seiungi nequit.

Dicunt tertiò, Resignationem, quæ fit in manibus Laici, ratam non esse, quia est hæc resignatio donatio quædam iuris, quod eiuranti in rem Ecclesiasticam tanquam suam, C Ecclesiæ beneficio competit, at est omnis donatio, quam vt sibi gratam acceptamque, is cui fit, non approbat, sine vi ac robore, ergo & Sacerdotii cessio, quæ non est Superiori facta sed Laico, cuius in hoc genere nulla est ad eam confirmandam potestas.

Sane 17.q.2.can. Gonsaldus 1. *qui beneficium Ecclesiæ in manibus aduocati* (hoc est Patroni) *refutauerat*, iussus est auctoritate Apostolica, *beneficia, & altaria sua recipere, habere, & quietè retinere*, cuius rei causa haud dubiè D non fuit alia, quam quia apud personam non capacem, hoc est profanam, nec adhuc attonsione crinium, tonsuraque in Clericorum classem allectam, facta fuerat eorum cessio, non amittit ergo resignans in Laici manibus beneficium, nam titulo, quem citra Superioris Antistitis auctoritatem legitimam dimittere non potuit, non dimouetur, nisi eo priuetur à iudice, quod potest facere in pœnam admissæ per eum culpę, vero Collatori ius suum tollendo, vt contra ius fasque omne datetur alteri.

E Deinde est renunciatio actus legitimus, qui causa cognita apud Superiorem fieri debet, aliter factus est irritus, nec prodest, nec nocet, inquit Florens. *ad titulum nonum de renunc.*

Pars quæstionis fuit altera, an quæ apud Antistitem non suum facta est resignatio, subsistat vt valida. quam ego cum distinctione soluendam puto. Aut enim eiurat quis Sacerdotium apud eum, cui est eiurationis

A approbandæ potestas tanta, quantam Pontificia decreta postulant. Aut ei nulla suppetit, quia nempe non est Prælatus, non Abbas, non Superior Antistes quispiam, sed deturba populi laicus, si secundum, cum in fraudem legitimi præsulis resignatio quæ sic est perperam facta, vergat, in eius culpæ pœnam, valebit eiuratoris cessio, si superiori, hoc est legitimo collatori eiurati beneficij visum erit, siquidem in eius est arbitrio factam à resignante cessionem ratam habere, & sic illum possessione beneficij male cessi multare, quod si nolit, eum tanquam fugitiuum ac stationis suæ in sacra Christi militia desertorem, ad eius castra, hoc est Ecclesiam reuocare pro auctoritate poterit, vt est in *can. Gonsaldus 1.causa 17.q.2.*

Verum enim (inquies) cum eiurato Sacerdotio quis priuatur, quod ad id alterius quam veri sui Antistitis opera sit vsus, estne eius ad id, aut cuiuspiam alterius iudicis necessaria sententia?

Mihi eorum præ cæteris placet opinio qui verbalem nullam exigunt, facti sufficere asserunt, in eoque versari illam aiunt, quod beneficiũ temere, & non vt par fuit abdicatum donet alteri, est hoc enim instar sententiæ, per quam titulum eiurantis etiam ad id non vocati abrogat, tollitque, ac omni iure cassum, inanemque reddit.

QVÆSTIO XXV.

Quis sit is Superior Antistes, penes quem resignanda Sacerdotia deponi debeant, vt per eum rata esse renunciantis cessio queat. queat?

Dico primò, *Eorum esse beneficiorum resignationes approbare, recipere, ratas habere, quorum est cum vacant, ea tribuere, eademque ex causa possessoribus adimere, seu quod eadem recidit, dignos illis præficere, procuranda, regendaque idoneis committere, ac si forte de ijs conceptam opinionem fallant eaque in illorum administratione faciant, quæ pœnam mereantur, illos ab eorundem cura dimouere, ac beneficijs collatis depellere.*

Ratio est, quod habet resignatio quælibet destitutionem ac collationem, duo hæc, non pauciora nec plura, destitutionem quidem, quia etsi superior Antistes beneficium non tollit, at certe resignãtem finit ac patitur iure se ad illud omni spoliare quod est virtute idem ac si illud omni spoliaret, collationem autem, quia beneficium ea duntaxat lege relinquitur, vt alteri tribuatur. Adeundus est hic ergo resignationis confirmandæ gratia, qui conferre potest & auferre, benefi-

cium & destituere, vno verbo persecturam Ecclesiasticam, eiusque ministerium iure abrogare, aut fruendam dare cui volet.

Dico secundò, *Non posse alium à Romano Pontifice beneficij resignationem cum clausula nec alias, nec aliter factam, confirmare, auctoritatemque ei ac ius tribuere:* quia cum sit hæc de Simoniaca impietate suspecta, non est cuipiam facile ea tribuenda potestas, sibi vt licere existimet, in eius committendæ periculum, salutem suam imprudenter vocare ac temerè, & quanquam non haberet ea cessio Simoniæ maculam, vt ea carere antea est probatum, quia in ea facienda, consignandaue nulla cum Pontif. intercedit ex compacto transactio, quia tamen in alterius quam eius manu fieri mos communis non patitur, sitque proinde malum, ab eo tanquam à lege discedere, Episcopi auctoritatem in eiusmodi resignatione firmanda implorare non est tutum, nec proinde vsurpandum.

QVÆSTIO XXVI.

An minor 25. annis agere in iudicio queat, vt ad beneficium à se resignatum redire sibi liceat.

PRo affirmante est, quod minor 25. annis, si ex contractu læsum se queratur, iudicio prætoris restitui in integrum causa cognita debeat *lege 1. digest. de in integrum restit. & lege 1. digest. de mininorib.* cuius rei ratio ibidem redditur, nempe *quod inter omnes constet fragile esse atque infirmum huiusmodi ætatum consilium, & multis captionibus suppositum.*

Pro parte negante produci multa possunt, primum, quod etsi annis 25. minor, censeatur esse imbecillo ingenio, nec satis ad res gerendas in foro forti, & idoneo, sit tamen beneficiarius, à summo Pontifice sacerdotio Ecclesiastico donatus, eiusdem iudicio, dispensandæ rei sibi commissæ ac traditæ iudicatus idoneus, alioqui quis eum Oeconomi officium pro dignitate præstare crederet? excusare ergo ætatem, animique parum maturi non satis expedita consilia, annis 25. minor nequit.

Deinde nemo non intelligit charitatis esse ac prudentiæ, Ecclesiam vni cuipiam, eiusq; commoda priuatis anteferre, at læditur Ecclesia cum quæ resignantis Antistes eius auctoritate suffultus, vi resignatoriæ eiurationis per minorem factæ gessit, rescinduntur vt irrita, sic enim tacite arguitur imprudentiæ, qui consideratè non satis, minorem apud se beneficium deponere est passus, audiri hic ergo non debet, cum mutato consilio instat sibi suum reddi beneficium ex capite legis, quæ

A minoribus rei suæ restitutionem fieri annuit.

Quid? quod minor annis 25. obligare se voto queat, idque valide, patre non modo ignorante, sed reclamante etiam ac inuito, iam autem responderi mihi ab aduersariis auco, vtrum existiment plus ad resignandum ingenij prudentiæque in minore, quam ad vouendum exigi, si negant hocque extremum eum posse dicant, & alterum quoque eos asserere est necesse.

Vtendum est in hac quæstione ea distin-
B ctione, quæ tùm à legislatoribus, tùm à legum sacrorumque canonum interpretibus sapienter est excogitata.

Dico ergo primò, *Si fraude ac dolo in eam mentem venit eiurator, vt beneficio sibi suo cedendum in gratiam certi hominis crederet, est eius resignatio, licet à Superiore admissa, inanis ac nulla.* Quia quæ cum insigni minorum damno fiunt, & cum eorundem fraude, legum ac principum approbationem non habent, sed omnino rescinduntur. At in hypothesi de qua fit in assertione mentio, fraus in-
C teruenit, nec minor modicum est detrimentum passus, qui omnibus suis bonis cum beneficio quod vnum habebat, est spoliatus, ergo actum, pro non acto est habendum.

Dico secundò, *Ad eiuratum beneficium redire minorem posse, si cum resignauit, necdum plenos pubertatis annos attigerat,* quia non videtur in ea ætate tantum maturitatis, ac prudentiæ consequutus, quantum est ad resignandum necesse. At quum eum beneficio præesse Pontifex voluit, eidem non tam ætatis veniam dedit, quam illum regendi, administrandique beneficij curæ commissi, capa-
D cem censuit.

Argumentis Respond. 1. De hoc Pontificis Romani iudicio non constare, imò de opposit certos nos esse, cum puellas, quæ Regum commendatione ac precibus fiunt eo annuente aliarũ in cœnobiis præpositæ, nolit suo nutu arbitrioque illa solas regere, sed cum antiquarum consilio, vt Remis in puellari S. Petri Monasterio, Metis in sacra Diuæ Mariæ æde, ac Meldis contigisse non ita pridem Vrbano fœlicis recordationis ita imperante, factum scimus.

Deinde nego, fictione iuris, aut præsum-
E pto principis iudicio, quicquam Minoribus accedere, quod ipsa veritas aufert.

Quid si id ætatis adolescentuli plenam iudicandi, faciendique nacti sunt copiam? quid si his adest, animi maturitas ac concilij? quid si perfecte intelligant, quid moliantur ac agant?

Respondend. In conscientiæ foro, ratam tum fore eorum cessionem, in externo irritandam si se læsos probent, quod eis facere non est difficile, cum beneficio carere suo nequeant,

nequeant, sine rei suæ detrimento.

Dico tertiò, *Valere factam à pubere, suique iuris adolescente beneficij cessionem.*

Quia regredi ad rem minori non permittitur, nisi ob imbecillitatem ætatis ac ingenij, at puberes, si non omnes certe multi, maximeque vicenariis suppares, animi motus ad cogitandum acres, iudicij autem vim habent, quaquid eos facere aut omittere, amare aut odisse oporteat, intelligunt, non sunt ergo de eorum numero qui iuuari lege debeant, qua qui est annis 25. minor, in pristinum locum restitui oporteat.

Panormitano tamen secus quam nobis est visum, estque eius sententia in externo foro probabilis, qua parte de beneficio agit, cuius est resignatio à superiore admissa quidem, sed eiusdem nulli est adhuc facta collatio.

QVÆSTIO XXVII.

An Procuratori à se delecto mandare resignans queat, vt beneficium suo nomine in certi hominis gratiam, apud summum Pontificem eiuret.

POsse respondet Clemens *in Clement. vnica de renunc.* nec est ambigêdi causa in eo iudicio vlla, nam si aliena vti opera in rem nostram possumus, si domestica per ministros gerere negotia, cur non & Ecclesiastica? Eligere certe de multis, vnum quempiam cuique licet, qui quæ sibi sunt morientis voluntate benefica ac liberali legata acceptet, item qui Sacerdotia ad quæ Episcopi Capitulique delectu vocatur, grata sibi acceptaque esse, suo nomine significet, cur ergo quod procurator in mandantis bonum, in his ac similibus ritè gerit ac valide, idem in re beneficiaria quæ ei à mandante committitur, licitè non poterit ac fructuosè?

Ergo ad resignandum nominare quem volet, resignanti cum placet, licet, Clericus sit, an Laïcus nihil interest, quilibet modo sui compos, ad hoc adhibitus ministerium, auditur, Flam. *lib. 9. q. 3. num. 4.* Roffignac. *de benefic. tit. 12. num. 14.* Glossa *in Clement. vnica de renunc.* cum enim nusquam Laïcus fungi vetetur hoc officio, eius obeundi censendus est capax, *de procurat. in 6. cap.* 1. Piasec. *par. 2. prax. Episcopal. cap. 5. art. 3. nu.* 101. de litibus. Quia tamen Laïcum multi ab hac procuratorum vtili ac necessaria prouincia, vt indignum remouent, securius ego cum Flaminio *lib. 9. q. 3. num. 23.* crederem, Clerici ad præsens negotium opera vti.

Vt autem sit hæc resignatario vtilis, debet qui hanc illi operam vti resignantis procurator nauat, speciale ad id habere mandatum, *cap. qui ad agendum, de procur. in 6.* generale non sufficit, quia quod nostrum est, à nobis ad alium, transitu non illicito & illaudabili, sine nostro commeare assensu non potest, qualis tamen nullus saltem actualis interuenit cum quis ad negotia vniuersim ac communiter, aut beneficia eo modo, hoc est nullo in particulari expresso, resignanda præficitur, facta ergo in vim generalis procuratorij resignatio, est inualida sicut est regia lege cautum in titulo *de la reformation des prouisions artic.* 10.

Secundo, non nisi libere ac sponte à resignante creari procurator debet, vi vocatus adhuc munus nihil promouet, quia resignatio vi facta, vt dictum est antea, quia rescindi auctoritate iudicis debet, non valet, ideo à Clemente in Concil. Vienn. dictum puto, vt rata sit firmaque procuratio, data *ad cedendum Pontificali, aut alij cuilibet dignitati, vel beneficio, procuratorem libere ac sponte,* à resignante constitui oportere *Clementina vnica de renunciat.*

Tertio, Procuratorem ab eo designari conuenit, qui sit sanæ mentis, quos ira, quos furor, aut ægri affectique animi morbus, transuersos agit, de eorum esse numero non videntur, qui Procuratorem gerendæ rei suæ valide, aut cedendæ dignitati vel beneficio fructuose præficiant, quia cum in iis non ratio, sed ægritudo imperium exerceat, nec perfecte quis in agendo, dicendoque seruari modus debeat nosse queant, sponte nihil ac libere agunt; quod eos posse tamen qui sibi procuratorem aliquem renuntiant, Clemens loco prænominato postulat. Et ita furiosi, mente capti, ac amentes, procuratoris sibi ad resignanda beneficia quæ possident, constituendi non sunt capaces, eo quod consentire sponte nequeant ac libere, mens enim impedita ac his perstricta nubibus quas corruptum vt sic loquar, capitis solum exhalat, quid agat, quid moliatur ac cupiat, videre nequit, amore autem in ea quæ prodesse sibi, odio vero in his opposita, ferri non potest, ob quam causam furiosus & amens, nec per se, nec procuratorem beneficia resignare sua aut permutare queunt valide. Flam. *lib. 2. q. 4.*

QVÆSTIO XXVIII.

Procuratoria ad resignandum vt prosint, quæ & qualia esse debeant.

PRocuratorem, qui nostrarum sit interpres voluntatum in resignando, duobus institui modis posse, tam est cuique notum, quam nulli est dubium animi sui sensa significare posse singulos, voce ac scripto, tam suo, quam alieno, voce, cum quas habet animo suo anteceptas notiones verbis expri-

mir, scripto cum literis. Bipertito autem diuidi hæ possunt, in priuatas, & authenticas seu publicas, sunt illæ, quas manu exarare quisque sua est solitus, vt quid velit, aut nolit, amico, vt fit inter familiares, indicet, sunt istæ, id est authenticæ, quæ Notarij scriptæ manu, publicoque vrbis aut regni obsignatæ sigillo, fidem dere faciunt, quæri ergo hic primo potest, an mandatum ad resignandum literis priuatis, quas missiuas nominant, procuratori transmissum, ratum sit ac validum, an contra, vt sit tale, oporteat esse auctoritate Notarij munitum.

Causa dubitandi, hæc se prima fronte cogitanti offert, quod vtrisque his literis resignans mentem explicare suam Procuratori valeat, quid enim vnæ præ aliis, habere debeant, quid continere ac complecti quod necessario omittatur in alteris non est facile dicere, ergo vt per publicas ita & per priuatas literas suas, sibi quisque procuratorem constituere, ac edicere ad resignandum poterit. Ab iis nihilominus stare placet, qui mandato vim ad eum effectum cuius causa datur, inesse nullam aiunt, cui deest vel vnica de sequentibus.

Prima est, quod vt de eo per instrumentum publicum Ordinario collatori constare queat, priuatum per cuiusque priuatas literas ad resignandum procuratori datas vix recipitur, secundum Rebuff. *in praxi benef. rubr. de procurat. ad resign. constit. num. 5.*

Est autem publicum quod est à Notario in forma solita confectum, quod tamen vt à Notariis cameræ ac Cancellariæ Romanæ admittatur, debet esse signo iudicis ordinarij publico, vel communitatis signatum, Boërius *decisione 254 num. 6.* & si testes in mandato ad resignandum adhiberi placet, debebunt esse tales, qui domicilium in eo loco, vbi instrumentum seruatur à Notario habeant, nec sint resignantis ac resignatarii consanguinei, hoc est Pater, auus, frater, patruelis, auunculus, matruelis, aut consobrinus germanus, Du Clos *ad lib. nonum*, Flam. *de resignat. q. 6. num. 13.* quod seruatur in Gallia iuxta constitutiones regias, ad Henrici codicem *lib. 1. tit. 21. relatas.*

Quod autem de obsignatione iudicis Ordinarij, signo publico facienda dicitur, non habet ea locum in Gallia si Closio creditur *ad lib. nonum*, Flamin. *de resignat. quæst. 7. num. 3.* non magis quam subscriptio testium, Notarij signum solum sufficit, attestantis eos in scheda originali vt aiunt, subscripsisse.

Adhæc vt procuratoris in resignando opera resignatorio sit vtilis, debet instrumentum resignantis manu subscriptum esse, Rebuff. in *praxi rubric. de procurator. ad resignand. constit. num. 6.* alioqui procuratori eius nomine, cuius est procurator, afferenti se beneficio cedere, fides non daretur vlla, quemadmodum nec instrumento, vt docet Guido Papa *in decisione Delphinat. qu. 126.* quare ne vtriusque vacillet fides, lege Regia subscribere instrumento resignans debet, vt de rei veritate, ambigendi causa Papæ ac Datariis nulla sit super.

Tertio, in instrumento vt valeat, loci, vbi est Notarij manu exaratum, ac sigillo Principis aut vrbis obsignatum, facienda est mentio.

Quarto, nisi Procurator sit certus, proprioque nomine, in procuratorio notatus nullarum erit, ad id cuius causa datur, virium, *lege 2. digest. de procurat.* Sanè si esset incertum eius nomen, ad cum si quid accideret, quod eum nosse esset necesse, dari nullæ possent literæ, præcepta nulla, nulla de renunciatione reuocanda, aut non facienda, monita,

quinto, vt Procurator resignatario in exequenda resignantis voluntate ac mandato prodesse possit, debet hoc speciale esse; vt est dictum qu. proxime præcedenti, indicatque Cancellariæ regula 40. Sixti quinti, *de beneficiis in curia resignatis*, in hæc verba, *per procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum.* Est autem procuratoris speciale mandatum, cum nominatur expresse beneficium, quod resignari permittitur, locusque vbi est positum non tacetur, horum per incuriam omissio, certa est de procuratoris nullitate probatio, eo quod eorum expressio, sit de iure ac stilo curiæ, qui nobis esse debet pro lege, Rebuff. *supra num. 7.*

Sexto, non nomen modo, sed & procuratoris cognomen debet exprimi vnde non valent procuratoria vacua, inquit Flamin. *lib. 9. q 7. num.* 40. qualia sunt, in quibus futuri procuratoris scribendo nomini, locus relinquitur vacuus Chassan. in

Septimo, requiritur, vt in instrumento litura sit nulla, nulla literarum abstersio, si qua intercedat, fidem non facit, factaque in vim eius resignatio est nulla, Rebuff. *in praxi rubrica de procurat. ad resign. const. num. 31.* nec esset Notarius à culpa, pœnaque liber in Gallia, qui post mandati cancellationem, nihilominus parti expediret aliud, Du Clos in *annotat. ad Parisium lib. 9. q. 7. num. 44.*

Octauo instrumentum notarij subscriptionem & rogitum non habens, neque sigillum, non est in forma quæ est ad faciendam fidem necessaria Paris. *lib. 9. q. 7.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIX.

An reuocari Procurator possit, & qua forma.

CLementinam *de renunciat. Vnicam* quisquis legit, pro resignante, eiusque ad reuocandum potestate, sententiam illico certam dicet, ac veram, ei quando, & quoties est collibitum, à prima sua, beneficii scilicet in tertij gratiam resignand[illegible]abire posse voluntate, idque procuratori [illegible]s, aut certum de eo nuntium, indicare.

Enimuero quid est necesse resignantem in eodem quasi gradu, perpetuaque veluti voluntatis suæ statione consistere? sed quis hominem nescit, natura esse mutabilem, vt mare momento vertitur, ita eum quolibet die, eiusque hora mutare sententiam, quæ hic approbat, alibi vt se dant tempora, improbare sine prudentia, quam ergo, non est vero absimile, licere cuilibet, quæ de eiurando Sacerdotio mandata procuratori dederat reuocare cum libet, quibus enim quid causis ponitur, iisdem tolli quid vetat? ergo vt resignans velle potest, sua procuratori negotia curæ esse, ita potest & nolle, ergo & de eo illum per literas aut nuntium certum reddere.

Facere id vero resignans potest expresse & & tacite, expresse, cum id illi verbis tam suis, quam alienis significat, tacite, cum in animo sibi esse indicat, beneficio dignari suo alium, aut illud ipsum seruare sibi, dum aliud nanciscatur æque commodum. quodque de isto hic dicitur, par est quoque de resignatario intelligi, cui facta per resignantē gratia, vocatione sui ad beneficium, quod ipse resignans eum possideret, eius esse per resignationē voluit, cui facta (inquam) gratia interit, si ante expressum à Papa aut Ordinario consensum, suum ipse resignās reuocet, ac reuocatum eidē resignatario indicet, non *sufficeret tamen intimationem in domicilio factam fieri, seu persona domestica resignatarij, sed est opus, vt fiat propria persona resignatarij, vel saltem quod clarè probetur, factam in domicilio, vel domesticæ personæ, & quod ad resignatarij notitiā re adhuc integra peruenit*, hæc Hieronym. du Clos *in annotat. ad cap. 9. lib. noni de resign. per Flam.*

Ad superiora addi debet, Procuratorē reuocari à Prælato *rectore, vel alio quolibet, pro Ecclesia sua, vel beneficio constitutum, per mortem constituentis, Clem. vltima de procurat.* mors enim omnia soluit *parag. deinceps authent. de nuptijs*, mandatum ante cætera, quod mandantis obitu cessare est planum, Pontifice id decernente in *Clement. vlt. de procurat.*

A Itaque si quid tum procurator egerit, inane erit, vti ab eo factum, cuius auctoritas periit, quod enim de iudice dicere Iurisperiti solent, acta eius omnia nulla esse & irrita, quando Principi eum in ordinē redigere ac amodo illum de plebe, turbaque populi vnum esse aliquem placuit, hoc de mandatario, hoc de procuratore ad resignandum constituto sentire decet, nihil eum quod resignatario prodesse queat, facere posse: equidem quod est nullius, quia extremi possessoris obitu, morteque vacat, beneficium eiurare procuratori in vim mandati sui non licet. At resi-

B gnante fatis functo, eius quoque beneficium a sua, in Ordinarii collatoris potestatem ac manum transit, ab eodem conferendum cui erit placitum, cessat ergo cum mandante mandatarii ad resignandum auctoritas.

Excipiendus est casus, in quo res non esset integra, puta quia in Cancellatia Romana, pro literarum expeditione suum procurator consensum dedit, Boërius *decisione 348.*

Quarto, Procurator, quantum est satis, vt resignatario prodesse non possit, reuocatur quando cameræ Apostolicæ, aut Cancellariæ Notariis, resignans per se aut alium si-

C gnificat, opera se Procuratoris amodo vti nolle, nec proinde mandato eius procuratorio ad resignandum in manibus Papæ, velle vllam vim esse, quia cum nostra quæpiam actio vt sit rata, à Superioris & nostro assensu pendeat, si eam valere nolumus, id eum scire est satis, nam cum ad eam amborum sit concursus necessarius, ne ludat operam, suum non adhibebit, cum deesse nostrum volumus, at quod in Romana fit Cancellaria, in Pontificis consistorio eiusque oculis fieri di-

D citur, cum qui eam regunt viri Principes Cancellarius, ac Datarius, eam Papæ nomine, viceque regant.

Vtrobique autem, hoc est in Camera & Cancellaria Apostolica vt mandati procuratorij reuocatio fit valida faciendam hanc esse, probat Doctorum de Rota præiudiciis non paucis Flamin. *lib. 9. q. 26. num. 8.* quæ apud eum legi possunt.

QVÆSTIO XXX.

E *An quum Procuratori à resignante sit facultas, resignandi cui volet, modo capaci ac digno eligere seipsum queat.*

CVm nullus ingerere se debeat, *Ecclesiasticæ prælationis officijs, nullus se potest ad personatum alicuius Ecclesiæ præsentare, quantumcumque studijs & meritis adiuuetur*, Sic enim cum Innoc. III. *in cap. per nostras 26. de iure patron.* factæ quæstioni quanquam in dissimi-

li materia responderi potest, magna tamen A
& copiosa argumentorum est copia, quibus idipsum quod Innoc. in causa dispari tenendum censuit, in præsenti probari queat.

Primum, non alius Papæ est à Procuratore resignantis nomine offerendus, quem beneficio suo cum auctoritate præficiat, quam qui contineri literis possit, quibus eligendi sibi successoris procuratori potestatem esse voluit. At has ad eum non pertinere vel hinc constat, quod cum persona nominans & nominata differant, mutuo seipsas excludant, nec vna aliam significatu suo complectatur
ac atceat: ergo, &c. B

Secundum qui eligendi, à iure aut homine facultatem habet, suffragio ipse se suoad vacantem Ecclesiam vocare nequit, *cum secundum Apostolum nemo debeat sibi honorem assumere, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron de elect. cap. qualiter 17.* ergo nec qui resignandi beneficij alieno munere ac voluntate, id est resignantis ius habet, sibi ipsi id conferre beneficium potest, cum an donum virtutis ac scientiæ beneficio conueniens sit assecutus, ignoret.

Tertium, Vt ad honores Ecclesiæ mala arte C
clam irrepere est turpe, ita & eos ambire scelus est arrogantiæ, ambit autem, quisquis eos non modo cum offeruntur, recipit, sed fugientes arcessit ac quærit, est id ergo in nullo laudabile, nec in procuratore qui se cæteris in resignatione præferret, vllo modo tolerabile.

At enim vetus est verbum, verum tamen, prosequi se charitate oportere singulos, in eoque debere se quemque anteponere cæteris, eo quod *bene ordinata charitas à seipsa incipiat.* Nil ergo quod viri boni censuram me- D
reatur, facturus videtur resignantis procurator ac mandatarius, si quod illi iste voluit esse liberum, seipsum Papæ ad beneficium eiusdem voluntate possidendum offerat.

Respondend. Valere quidem hoc axioma quum salus vnius cuiuspiam maximeque operantis agitur, estque talis charitas pura, nullique intermixta imperfectioni, quod in præsenti casu locum non habet, quum per speciem charitatis ac amoris erga se, honorum amor acambitus, beneficij quod cuipiam alteri, ex tacita resignantis voluntate dari debuerat, sibi Procurator præ cæteris, ex resi- E
gnatione in manibus Papæ facta, acquirit.

QVÆSTIO XXXI.

An Cancellatio quælibet instrumentum vitiosum reddat, ac nullum.

VT instrumenti partes sunt variæ, nec omnes pari modo necessariæ, ita nec est vitium, maculaque omnis, quæ partem eius aliquam inficit eiusmodi, vt illud reddat nullum. Debet ergo Cancellatio, lituraque vocum quibus constat, in eam instrumenti partem cadere, q[illegible]n est præcipua, non est tamen vltima [illegible] quæ ad rem non faciunt, vt non prosunt, ita obliterata aut deleta instrumēto nō officiunt, sicut nec quæ post resignationē factā accidit à qua proinde vitiū ista non trahit, sed est peræque valida ac si in prædictū instrumentum labes irrepsisset nulla: Rebuff. *in praxi tit. de procur. ad resign. conf. n. 34.* Quia cum sit Notariis cameræ Apostolicæ aut Cancellariæ exhibitum, ab iisque repertum sine vitio, vt ex eo sit planum, quod eius intuitu admissa sit resignatio, quicquid labis maculæque à resignatione facta contrahet, resignationis vim non imminuet, nec fidem instrumenti abrogabit ac tollet, Rebuff. loco citat. *n.* 34. Paris. *l. 9. q. 7.* quia cum à tantis sit viris discussum, præsumi honestè, iusteque non potest, vitiosum fuisse ac malum. Dici idem debet, de scriptura, quæ si diuersa est scripta manu, mandatum de falsitate suspectum reddet, Alexand. *lib.* 1. consil. 41.

QVÆSTIO XXXII.

An resignatio à Procuratore facta teneat, si hic excesserit, aut mandatum non seruarit.

CVm ex defectu formæ non seruatæ, cōcessio sit nulla, Procurator eā nō seruans valde nihil gerit, quia cum conditione futuri euetus facta donatio, ea nō subsistēte corruit, at est procuratoris ad resignandum electio, quædam etsi imperfecta donatio, quam certis circunscriptam esse conditionibus resignāti placet, vt quod Romæ fiat, quod in huius aut illius resignatarij gratiam, cum onere tamen pēsionis, aut gratis e sse debeat ab hac ergo eius voluntate Procuratori discedere est nefas Ita qui beneficium à procuratore vult dari N: bona Papæ venia, & datur alteri, quia secus quā ei est præceptū operatur, nihil facit.

Item qui iussus ab abdicante cuiuspersonam agit beneficium certo homini cum pensione 100. librarum relinquere, & exigit 200. operā ludit, quia quod est iussus facere, facit, quidem sed non perfectè cum in pensione postulanda modum sibi constitutum excesserit,

sit, Rebuff. *de pacific. possessoribus.* A

Tertio, est resignatio à procuratore facta similiter inualida, si cum esset à resignante iussus, à Pontifice vt tantum pensionis nomine peteret ob labores, incommodaque quæ eum tolerare in beneficij sui procuratione oportuit, si huius est oblitus clausulæ, resignatio nihil valet, quia non est hoc concepta modo, quo illam fieri resignanti placuerat & non aliter.

Quid si eam postea ratam habet? quid si eius est vtilitati coniuncta, quid si interrogatus, respondisset resignans, cum his aut illis circunstantiis factam rei suæ resignationem sibi acceptam esse, ecquid est eius rahabitione, futura talis? B

Ne credam argumenta bina faciunt, primum, quod in resignatione, consensus resignantis virtualis ac tacitus nō sit satis, expressum ac formalem intercedere est necesse, quia resignatio est donatio, quam voluntariam, proindeque verbis, nutu, aut scripto donatario, declarari conuenit, vt eam acceptet, alioqui erit nulla, sed in cessione de qua est hic sermo, nulla interuenit consensio, non resignantis vt patet, cum quæ sunt à procuratore gesta, hæc ei non fuerint cognita. Non istius, quia cum non entis nullæ sint qualitates, non potuit procuratoris consensus expressus esse, si nullus extitit, at fuisse nullum, probat petita ex mandati natura ratio, eaque certa, nempe quod mandantis & mandatarij voluntas moraliter esse vna eademque debeat, ergo cum hic à mandante diuersa dixerit ac fecerit, nihil quod ratum esset, validumque præstitit, fuit ergo eius consensus inanis ac nullus, quia mandati adimpleta forma non fuit. C

Secundum, est pactum duorum in vnum idemque, consensus & quidem expressus, sed est procuratio seu mandatum contractus, isque iuris stricti, quia detorqueri alio, quam quod verba sonant, iudicis auctoritate sensuque non potest, nec eodem mandantis & procuratoris voluntates concurrere, cum aliter quam illi placuit, de suo beneficio procurator statuit, puta quia resignauit alteri, quam cui resignandum dixerat, aut sine pensione, vel si cum aliqua, maiore quam volebat, non est ergo mandantis consensus idem qui mandatrij nec vtriusque est expressus, sed præsumptus & imaginarius. D

Tertium, Quod ab initio non valuit tractu temporis firmari nequit. At quæ sunt à ptocuratore contra mandati formam gesta, non fuerę valida, non sunt ergo rahibatione mandantis futura rata. E

QVÆSTIO XXXIII.

Resignationis effectus qui sint & quales?

PRimus est totalis, perfectaque iuris amissio quod habebatur ad beneficium, eiusque fructus, ex quo sequitur nullum ad idem beneficium, sine noua iuris collatione aut antiqui restitutione, renuncianti ingressum dari, Sylu. *verbo renunciatio q. 5.* Nouum autem ius per electionem nouam tribuitur, quam de eodem fieri posse, etsi sacra se iurisiurandi religione obligasset ad idem beneficium iterato non petiturum, habes in decretali *cum inter 2. de renunciat.* his verbis: *Non videtur nobis impedimentum afferre iuramentum, quod de eodem non petendo vlterius proponitur præstitisse, si consensus maioris & sanioris partis canonicorum Ecclesiæ intercessit.* Ius vero antiquum restituitur ipso iure in quatuor casibus. Primus est, cum quis beneficio cessit, vt illud haberet quod postea à Papa collatum esse didicit, tunc enim ad suum illico redire potest, alioquin vtroque priuabitur, *de præb. in 6. cap. si beneficia.*

Secundus est, cum quis resignat cum conditione, videlicet vt eo cuius causa gratiaque beneficium eiurat, fatis functo, beneficii sui vt ante possessor fiat, quæ resignatio regressus dicitur, nec esse, ac fieri sine Papæ facultate potest, quod Concil. *sessione vlt. cap. 7.* eiusmodi cessiones amodo esse cum accessu & regressu vetuerit in Ecclesia.

Tertius est, cum beneficium suum permutat cum alio, nam si esse rata eiusmodi permutatio non poterit, absque noua alia collatione, illud quasi postliminio repetet, *cap. cum vniuersorum de rer. permut. & Clement. vnica eod. tit.*

Quartus est, cum resignationi clausula additur *nec alteri, nec alias, nec aliter*: nam si his affecta conditionibus non recipitur, vt est hæc inanis ac irrita, ita & resignatario infructuosa, nec proinde iuris ablatiua, quo se in eius gratiam priuare resignans sub allata verborum forma intendebat.

QVÆSTIO XXIV.

An beneficiarius qui sceleris est publici reus, dum de eo exercetur quæstio, sacerdotia si quæ habet, libere possit, & ad nutum suum resignare.

SVppono 1. Indicta causa beneficio priuari suo neminē posse, quia cuilibet, magnorum licet criminū postulato, sui cōtra petitiones hostium defendendi facultatem, natura

tribuit, facit ergo ei iniuriam, qui reum ante-quam de eo iudicium sit petactum, accusatum quidem, sed inauditum damnat.

Suppono secundo, Quod etsi non sint palpanda Clericorum scelera, nunquam à iudicibus eorum tractanda leui manu crimina, de suo tamē deiici beneficio eos nō posse, nisi ex graui delicto, pœnaque tali, à iure nominatim in hanc rem conscripto, decreta, nec enim quidlibet est cuilibet in hac iudiciorum materia licitum, quod est à Pontificibus decisum olim sequi iudices debent in exigendis de Clericorum vita, moribusque suppliciis.

B Sane negat Eleutherius Papa I. *in epist. ad Gallia prouincias cap. 2.* licere Episcopis definire, de pœna qua Episcopum cum est nocens, plecti oporteat *sine sanctæ sedis auctoritate, sicut ab Apostolis, eorumque successoribus multorum consensu Episcoporum iam definitum est 1. q. 3. can. quamuis 7.* Quod hic de Episcopis cùm dixit, dixisset & de minoribus Clericis, si dicendæ sententiæ iusta se aliqua obtulisset occasio.

C Suppono tertio, Suum cuique crimini iure canonum impositum esse supplicium, ipsumque iure ipso, aut facto incurrendum illico esse ac est commissum.

Suppono quarto, Vt explicabitur postea fusius cum de Simonia, pœnarum latæ sententiæ genera esse duo, quædam sunt merè priuatiuæ, vt inhabilitas ab beneficia, suspensio à sacro celebrando, &c. ita dictæ vt patet quod non requirant factum hominis, seu actum positiuum ad sui executionem: aliæ sunt positiuæ, quæ ad sui consummationem actum positiuum postulant, vt priuatio bonorum patrimonialium, beneficiorum, & officiorum.

D Suppono quinto, nulla ex his pœnis, tam quæ priuatiuæ sunt, quam positiuæ obligare ante sententiam declaratoriam criminis. De priuatiuis testantur Nauar. *de datis & promiss. num. 31. & 44.* Sanch. *de matrim. lib. 9. disp. 30. lib. 2. in Decal. cap. 39. num. vlt. & opuscul. lib. 2. cap. 1.* Mald. *par. 2. q. 96. art. 4. memb. 4.* maxime si sunt hæ pœnæ, de earum genere quæ priuant iure quæsito vel naturali, vel ciuili, vel Ecclesiastico magni momenti, vt sunt inhabilitas ad officia, & beneficia, priuatio vocis actiuæ, non autem Censuræ & irregularitas, quia hæ pœnæ secundum consuetudinem Ecclesiæ semper obligant absque alia sententia, iuxta Suar. *de censur. disp. 3. sect. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 9. disp. 30.* His ita suppositis.

Dico primò. *Beneficiarium qui priuationem beneficij ob admissum scelus commeruit, dum instituta actio publica apud iudicem continuatur, & nihil adhuc est pronunciatum, quod eum à beneficio obtento excludat posse illud apud Pontificem deponere, in alterius gratiam, vt eidem ab illo auctoritate qua est praditus conferatur.* Ita Flamin. *de resignat. lib. 3. q. 16. num. 1. & 45.* de Roffignac. *lib. 3. de instit. benef. cap. 20.* Boër. *decis. 205.* & alij apud Flamin.

Prob. De re sua arbitrari ac disponere cuique licet ad arbitrium At quandiu beneficio non est quis suo per sententiam priuatus, tandiu verè dici potest esse eius possessor ac dominus: ergo & arbiter quoad eius eiurationem faciendam in manibus Papæ, aut cuiuslibet ordinarij.

Confirm. Sunt hæretici bona omnia iure acquisita fisco vt est in Sixto decret. & tamen illa (dum his non est priuatus per sententiam) potest arbitratu suo dare gratis, potest ergo & beneficiarius, beneficium resignare suum cui est placitum, Pontifice vel ordinario id permittentibus.

Confirm. Cum possessio, complementum sit iuris in beneficio, quandiu quis ab ea non deturbatur, tandiu est eius dominus. At is penes quem est rei suæ dominium, eam cui lubet dare potest, ergo & resignare.

Confirm. 3. Reus licite beneficium retinet, eiusque titulum quo iure dicitur priuatus esse, quia priuatio quæ est iuris, non excludit sententiam executoriam, quæ quandiu non fertur, reus facit fructus suos secundum Fagund. *lib. 5. cap. 2. num. 16.* ergo valide & licite beneficium, cuius est adhuc titularius, resignabit, non solum in superioris manibus, sed etiam in fauorem tertiæ personæ.

Dico secundò, *Non tantum in manibus Papa, sed & ordinariorum, posse accusatum de crimine, suum eiurare beneficium licite ac valide.* Ita Flamin. loco ante citato.

Ratio est, quod renunciatio seu beneficij cessio, ab eo acceptari possit ac recipi, cuius est iure ordinario eiusdem collatio: sed Episcopalis officij pars non est vltima, beneficia administranda dignis tribuere, male nominatos ac improbos ab eorum, Ecclesiæque regimine repellere: ergo, &c. & eiurantium cessiones in alterius gratiam approbare & recipere.

E Dico tertiò, *Non modo ante litem contestatam, sed discussa causa, ac conclusa necdum tamen per sententiam latam ad exitum deducta, reos suos esse beneficio suo alterius causa cedere.* Nititur hæc opinio Pontificis Romani sanctione & necessaria ratione, extat Innocent. III. *decretalis dudum de elect. 55.* Vti ait beneficio quemque suo posse cedere ante pronunciatam sententiam. *Tandem*, inquit, *cum non restaret nisi proferenda sententia idem tam iure (si quod ei competere videbatur) quàm liti cessit spontanea voluntate, cuius cessione, duximus admittendam*, viden' vt post contestatam litē, post expensa causæ merita Archidiaconi de quo

quo ibi erat quæstio, factam resignationem Pontifex recipit cum nil restaret (inquit canon) quam sententia? Quid clarius expressiusque pro nostra sententia ab eo afferri poterat? quare Flamin. & Rebuff. & alij ante à nobis citati, hac Pontificia responsione, tanquam tutissimo se clypeo protegunt vt pudere eos oporteat, qui aut Innocentium præ se nihil in hac materia vidisse existimant, aut si putant ab eo tamen illos recedere, nō pudet. Pugnemus ratione. Quamlibet peccet beneficiatus grauiter, non est tamen beneficio suo tituloque priuatus, nisi post sententiam: ergo ea non prolata iure se suo ad illud, in Pontificis manibus abdicare, tertij causa valide ac sine culpæ formidine poterit.

Idem dicendum, quando illico post latam, reus appellat ad Apostolos.

Ratio est, quod appellatio causam suspendat ad eumq; statū reducat, in quo erat, antequam sententiam iudex diceret, sed tunc resignare in fauorem reus poterat: ergo & post latam, ita Flam. *lib. 3. q. 16. num. 17.* Amplia (inquit) tertio etiamsi lata sit, *sententia priuationis contra inquisitum, vt si appellauit sententia non obstante posset renuntiare beneficio de Roffin. tract. de benefic. cap. 20. num. 4. vbi referri ita indicatum fuisse in Senatu Parisi. Rebuff. in praxi de modis amittendi benef. num. 52. vbi attestatur ita obtinuisse Episcopum Viticerf. in magno consil.* Hæc ille.

Quid si interim dum agitatur accusati iudicium, eius sibi beneficium à Pontifice Clericus aliquis impetret? Est hic nodus distinctione adhibita dissoluendus. Aut illud impetranti seruari vult Pontifex, dum vacauerit aut necdum vacans tribuit: si vltimum, est eius collatio infirma, vtpote rei non vacantis, & quæ possessori suo, sine sententia, iuste non potest eripi.

Si primum, hoc est, si quod à Pontifice decretum emanauit, præcipit vt cum primum beneficium à reo fuerit ob commissam noxam abiudicatum, conferatur in eum qui illud ab eo exorauit, rata quidem futura est hæc iussio, rescriptum ratum, quia tali mandato, sic illud iuri suo ac auctoritati addixit sibique vni prærogauit, vt de eo disponere, nulli sit ordinariorum integrum, erit itaque impetranti dandium.

Nobis tamen, qui Concordatorum lege viuimus, secus est sentiendum, ac dicendum, nam mandatis istiusmodi præmaturis ac prærogatoriis nullus est locus in Gallia, nisi respectu Patronorum, quos Ecclesiasticos nominant, eos enim, vt est in Concordatis, Pontificia certo numero mandata, pro beneficiorum numero ad quæ nominant, grauare est certū. Quæro ergo exēpli causa cui de Clericis suum de eius beneficio qui capitalem causam dicit, conferendo in

A eum qui petiit mandatum dirigit? Delegato à se iudici? At id ibi in Concord. *rubrica de causis*, licere noluit, cum, *omnes causas exceptis maioribus apud illos iudices in partibus qui de iure aut consuetudine præscripta, illarum cognitionem habent terminari & finiri iussērit.*

Fac hanc ergo eum prouinciam nulli dare, sed per seipsum quando reus damnatus erit, eius sacerdotium conferre ei qui petiit.

Nec hoc illum similiter posse, petita ex Concordatis ratio indicat. Nam per ea sunt B reseruationes & expectatiuæ gratiæ sublatæ omnes, ergo & beneficij postulati, antequam possessore vacuum foret, donatio. Cum enim hæc sit Ordinarij collatoris actio propria, eam ne exerceat impediri nequit, nisi quia eam Pontifex sibi retinuit, iurisque esse sui voluit, quod ipsum nec forum Gallicum nec Concord. recipiunt *rubrica de reseruationibus.*

QVÆSTIO XXXIV.

C *An resignatio à Clerico criminis quidem delato sed nondum conuicto, ac comperto, facta valeat, si sit beneficio iam impetrato à Papa per alium.*

Exempli causa, Qui in carcerem ob vim illatam homini, reus auctoritate iudicis coniectus erat, fama narrante comperit, quendam sibi de nomine tantum cognitum, suum à Pontif. impetrasse sacerdotium, ea re commotus spem eius fruendi omnem homini eripere statuit, amicum deligit in quem D ius omne suum resignando in eius fauorem transmittit, quæritur an dum de causa sua disceptatur, facere id reus licite possit ac valide.

Cum rem suam, negotiaque facere, cuique liceat, non video cur vlli culpæ dari queat, si beneficium sibi ab eo qui potest, dari poscat, quod sibi vtile ac perhonorificum fore putat.

Deinde si est ea petitio vitiosa ac turpis, aueo de aduersariis intelligere quamobrem? quousque, & quadantenus? fortequia ambire E honores Ecclesiæ, non vacat suspicione arrogantiæ? At eorum amore capi vt his tua te sedulitas meritaque dignum reddant, virtutis est inter morales nō extremæ. An quia opes in beneficiis quærere, indeque causam popularis auræ vel famæ consequendæ in populo, sibi corrogare probrosum est ac turpe? sed aliorsum flectere animum, Deumque ac eius gloriam, qui criminosi beneficium sibi à Pontif. postulat, habere pro fine potest, quo quid gloriosius?

An quia dum agitatur adhuc accusationis iu-

diciũ nõ vacat? At prope est vt vacet, quæ autẽ in procinctu sunt vt fiant aut sunt facta, inter se, testimonio Marcelli *lege qui pœnæ digest. de ma.* sunt paria, quid ergo mirandum si quæ mox futura est condemnatio pro iam facta habeatur? Vnde illinc deducta argumentatione colligi potest, non minus ante constitutum de crimine accusari iudicium, ante testes sibi, ipsique reo altrinsecus commissos, ante latam sententiam, licere Pontifici eius beneficium qui prope est à damnato, perinde dare ac si iam damnatoria tabula ab eodem plane seclusus esset: facit ad hanc rem commune iuris axioma, quo non secus censetur, iudicaturque de eo, quod tantillo abest tempore, atque de eo quod est præsens, quare cum parum pro nihilo reputetur, eius beneficia qui capitis necdum est damnatus, sed prope est vt damnetur tam conferre valide Papa poterit, quam quæ vacant tam facto, quam iure.

Quæ si sunt vera, dicta est causa, facta beneficii à Põtifice impetrati resignatio per reum, rata, non est ac valida. Quid ita vero? Nempe quia est resignatio iuris sui cessio, eiusque non impediti in alium libera translatio. At beneficij per Papam collatio facta impetranti, facultatem antiquo eius possessori omnem adimit de eo disponendi in cuiusquam gratiam. Est enim hæc Pontificia collatio, vt minimum prædicti beneficij reseruatio, ei qui obtinuit post criminosi obitum cõferendi: ergo cum beneficia quæ sibi reseruata Pontifex voluit, cuiusquam non sint arbitrio, iurique obnoxia, quæ reus dum iudicio suo finis non est adhuc per sententiam impositus, in tertij cuiuspiam gratiam resignando faciet, valida non erunt firmaque.

Quid si inter moras criminosus diem suum obeat? quid si iniudicatus intereat? potestne impetrator agere, instareque vt in eum, à iudice tanquam eorum criminum conscium propter quæ si viueret, beneficio excideret, sententia prodeat, qua ab eius collatione submoueatur ordinarius, ipsa autem quæ per Pontificem sibi facta est eius donatio, vt vacantis per culpam, valeat?

Dubitandi hæc vna est causa, quod Pontificis collatio sit hypothetica, totaque pendens ab euentu futuræ sententiæ, non peccabit ergo contra iustitiam qui à Pontif. est ea lege adeptus criminosi beneficium, si eo per sententiam exclusus esset.

Verum enim cum defuncti manes lacessere inhumanum sit ac turpe, cum eius ossa refodere vt in patroni ore se tuetis cẽscantur reuiuiscere, charitatis nõ sit Christianæ, auctor nulli essem, vt morte extinctum crimen reuocaret in lucem, cum bona quam virtutem, beneficia præstet amittere, quam in mortuos humanitatem.

Nam quod de Ordinario affertur, non probo. Cum, sit certum, quod de beneficio alicui erogando Pontifex statuit, etsi tum ex causa aliqua effectu careat, tamen quia illud censetur auctoritati suæ iurique tali collatione addixisse, de illo nulli arbitratu suo statuendi, ius est reliquum.

QVÆSTIO XXXV.

An Irregularis renunciare beneficio suo licitè possit & validè.

SVpponendum est irregularem peccare quidem cum de nouo beneficium recipit quod sacrorum. ordinum functionem exigit, esse tamen eius collationem validam. Ita Suar. *tomo 5. de censur. disp. 40. sect. 2. num. 34. 35. & 36.* Innoc. *in caput nosti de concess. preb.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 34. dub. 22. nu. 116.* Peccat quidem, quia vltro se, salutemque suam in discrimen peccandi prope certum vocat, nam abire à præcepto Ecclesiæ, abeunti est piaculare: ergo & illi, qui eius se rei periculo obiicit. Facit id vero, quisquis à suorum ordinum submotus vsu, beneficio donari se sinit, quo rite ac canonice defungi sine eorum ministerio non potest, vel enim ab his, eorumque exercitio sibi temperabit, vt lex canonica præcipit, vel contra quàm imperat, his in subiectæ sibi plebis commodum operam dabit. Si primum, non faciet officium, ac quod est cuique pro virili sua vitandum, subditis suis daturus est hac omissione scandalum, si alterum, contra Ecclesiæ, quæ irregulari vsum sacrorum ordinum prohibet, præceptum committet. Est ergo ab irregulari beneficij Ecclesiastici, quod vsum exigit ordinum, interdicta receptio.

Erit tamen valida. Primo, quia irregulares, quà tales, beneficij non sunt incapaces, cum illud retinere valeant & possint: ergo cum per irregularitatem non magis fiant receptionis incapaces, quàm retentionis; vt est hæc rata, ac valida, ita quoque est futura beneficij acceptatio.

Secundo, cum irregularitas nulla sit cuius expressa non habeatur in can. mentio, *cap. is qui de sentent. excomm. in 6.* ita nec ei effectus tribui vllus debet, cuius non sit auctor Pontifex. At talem vllum aliquem in corpore iuris extare nego, qualem sibi hic aduersarij, nobisque fingunt: recipere ergo beneficium irregulari non est vetitum.

Contraria tamen sententia, vt communior, ita est in foro externo securior, nempe non esse irregulares beneficia admittentes sine crimine, iisdemque factam de illis collationem,

collationem inanem esse ac nullam, quam tuentur, Nauar. *Enchirid. cap. 27. nu. 249.* Flamin. *de resign. lib. 4. q. 3. lib. 5. q. item 3. nu. 181.* & alij apud illos magno numero, Fagund. *lib. 5. cap. 2. nu. 22.*

Dico iam ergo, Posse irregularem beneficium suum in Papæ manibus deponere, conferendum alteri quem designat per Procuratorem aut seipsum. Est hæc conclusio explicata his verbis à Fagunde, loco proximè citato: *Potest irregularis licitè & validè beneficium renunciare in fauorem tertiæ personæ, etiam post sententiam priuatoriam istius, si ab ea fuit legitimè appellatum.* Probatur autem hoc modo.

Cum resignatio sit iuris sui cessio, potest hæc ab eo penes quem est tale ius fieri validè, nisi sit canonica lege prohibitus eam facere. At est irregularis eius beneficij iure quam optimo dominus ac possessor, quod sibi est à Pontifice, aut ordinario collatum legitime: ergo si illud à se per cessionem voluntariã abiudicet, erit hæc abiudicatio, cessioque valida.

QVÆSTIO XXXVI.

An sua resignare beneficia beneficiarijs omnibus sit permissum.

NEquaquam, primo enim id facere lege canonum nulli licet, sine superioris licentia, facta aliter secundum Syluest. *verbo renunciatio q. 3.* resignatio est nulla, secundum Couarr. primo *Variar. cap. 5. num. 6.* irritanda, quod *cap. quod in dubijs de renunc.* habeatur, eum qui superiore non consulto, beneficio renunciat, dignum videri cui auferatur per iudicis sententiam, quod indicat, eum priuatum necdum esse sed priuandum.

Superioris autem nomine, non est intelligendus alius, quam qui immediate resignanti præsidet, vt est Episcopus respectu Parochi aut canonici, *cap. admonet de renuncias.* Electores & Patroni, si beneficium de eorum sit genere, numeroque, quæ non nisi suffragantium calculo Patronique voluntate obtinentur.

Secundo, Resignare nequit, qui Parochiale beneficium etiam titulo Vicariæ perpetuæ, aliudue Curatum vacans per obitum à sede Apostolica obtinuit præuio examine, Diœcesani ac testium fide de idoneitate, & præstito iuramento, & etiam fideiussione de se infra certum, & tunc expressum tempus, ad locum beneficij se conferendi, & ibi per seipsum curam exercendo residendi. Pius quartus in Bulla quæ in Laertij bullario est *87. Inter multiplices*, secus facienti pœnæ sunt à Pont. Pio IV. impositæ duæ, excõmunicatio Papæ, eidem ac successoribus reseruata, eius benefi. ac aliorum omnium quæ possidet priuatio, cum inhabilitate ad ipsa in posterum obtinenda, quæ ipso facto vacare, & dispositioni sedis Apostolicæ reseruata esse censentur. Manantque pœnæ hæ duæ ad eos, qui ad id consilio auxilioque illum iuuerint, aut auctoritate ac gratia apud Superiorem prosequuti fuerint, qua de constitutione legi poterunt Parisius *de resign. lib. 3. q. 2.* & Filliuc. *tract. 15. num. 167.*

Tertio, Resignare nequit, qui sacris est initiatus ordinibus, nisi tria vota in Religione professus, aut aliunde ei facultatum tantum suppetat, quantum est ad vitam necesse. Pius V. in Bulla *58.* quæ incipit. *Quanta.*

Quarto, resignare eodem prohibente Pontifice nequeunt, qui facto prætexere suo vnam de causis quæ continentur his versibus non possunt. Debilis, ignatus, male conscius, irregularis,

Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.

Nam cũ Patronis ac ordinarijs collatoribus Pius licere nolit resignationes admittere, quæ ab vna quapiam de causis quas Doctores eo disticho sunt complexi, originem nõ habent, beneficiarijs quoque ne facerent, pro auctoritate interdictum voluit.

Factæ aliter quam Pius sanxit, iure ipso, factoque sunt nullæ, eos autẽ qui recipiunt, ac auctoritate sua approbant, vult esse suspensos à collatione, præsentatione, electione, confirmatione, in qua deliquerunt, prout cuique competit, donec à Papa eius absolutionem consequi per se aut alios meruerint, par quoque pœna ac similis prouisos de ijs beneficijs eiusdem Pii voluntate afficit, maior autem conferentes, quos cum singulares sint personæ, excommunicationem ipso facto à solo Papa soluendam incurrere voluit, si Collegium aut vniuersitates, suspensionem à diuinis.

Ab vtraque tamen hac pœna excusat ignorantia antecedens & probabilis. Nauar. teste *consil. 9. de renunc. n. 2.* maximè in foro conscientiæ, nam de externo certi quid statuere non est facile; in eo tamen excusationi quoque ab ignorantia inculpata locum esse Thesaurus asserit *parte 2. praxis verbo resignatio 2. limitatione 3.* & ita Episcopum à suspensione esse liberum, si beneficium consanguineo resignantis, quem talem esse ignorat, pro iure suo conferat.

Quarto, Parochialis Ecclesia quemadmodum & beneficia quæ residentiam postulant, resignari nequeunt nisi quinquennio integro, vel circiter, id est aliquot mensibus plus aut minus, possessa fuerint. Garzias *par. 11. cap. 3. num. 44.* Thesaur. supra, *verbo resignatio cap. e. sub finem*, nec ita pridem hoc est anno 1638.

aut non multo secus, coercendæ Parochorum auaritiæ, ac leuitati animi, D. Illustrissimo de Sourdis Burdegal. Archiepiscopo id postulante, vetare Curiæ placuit, ne cuiquam in posterum fas foret, Parochia in alterius gratiam cedere, quam non annis aliquot rexisset.

QVÆSTIO XXXVII.

An Procurator cui resignans ius liberam esse voluit, nominandi quem vellet sibi in beneficio successorem esse, seipsum offerre Ordinario valeat.

NOn posse Iurisperitorum vera est, certaque responsio, Bartoli *in leg. plane dig. quod cuiusque vniu. nomin.* Baldi *in leg. si is cui Cod. de furt.* Decii *in cap. licet de elect.* Thesauri *parte 2. prax. verb. ambitus num. 11.* & probatur.

Contra voluntatem resignantis facta resignatio non est rata, eiusmodi est in qua seipsum procurator de beneficio instituendum Ordinario nominat. Enimuero eum sibi resignans in hoc resignationis negotio ideo subrogat, vt aliquem qui beneficio suo sit dignus, suo nomine ac loco Ordinario offerat, qui illud amodo, cum auctoritate regat eum ergo resignans tacite vult ab eius possessione exclusum esse, alioqui quid eum procuratorem dicere esset necesse?

Sane si sibi hunc ille in beneficii regimine voluisset succedere, dixisset clare, nam quid eum vetabat, mentem tum suam eloqui? quid vulgare palam quas habebat anteceptas animo, de successore suo ideas? Procuratorem esse sibi voluit, vt eius industria suppleret, in quærendo resignatario quod posse per se facere resignans non sperabat, eum ergo sibi successorem esse noluit, sed alium, abiret ergo à resignantis voluntate procurator, si se eius resignatarium esse vellet.

Confirm. idem esse nequit nominatus & nominans, sicut nec electus & eligens *cap. qualiter de elect.* dans & recipiens, *cap. vlt. de instit.* instituens & institutus *cap. per nostras 26. de iure patronat.* ergo nec procurator & resignatarius, simul esse quis potest, est enim procurator nominans, cum eius sint hæ partes ex multis idoneum aliquem eligere qui beneficio pro resignante præsit, quod cum iste facere nisi annuente Episcopo non possit, nominatus dici potest, quæ tamen, duæ in vnum eundemque qualitates cadere eodem tempore cum nequeant, qui est cuiuspiam ad resignandum procurator, eiusdem esse non potest resignatarius, factaque ei ab Episcopo per ipsummet resignati sibi beneficii collatio nulla foret, vtpote quæ formæ cessionis, & cedentis voluntati sit contraria.

EPITOME TRACTATVS de Resignatione.

EST resignatio abdicatio iuris proprij quod quis habet in beneficio, & quasi restitutio in manibus Superioris qui eius conferendi potestatem habet. De resignatione loquuntur alij hoc modo.

CAPVT I.

Quid sit Resignatio & quotuplex.

EST resignatio, beneficij sui remissio spontanea, excerta causa, & cum Superioris sui auctoritate, ac consensu facta in alterius gratiam. Eius duæ sunt species, expressa & tacita, illa verbis fit aperte nominatimque conceptis, altera latenter, & occulta quadam interpretatione iuris, sic qui acceptauit beneficium, quod tenere cum primo nequit, isti renunciasse est censendus, *cap. de multa 28. de præb. cap. gratiam de rescript. in 6. Clement. gratia eod. tit. in element.* ita qui in sacerdotem promoueri se intra tempus lege constitutum non facit, beneficio quod ad sui functionem legitimam ac ratam, presbyteratus ordinem postulat, tacite renunciat, cum idem virtute agat ac tacite, quod qui palam & aperte diceret, Parochiam se nolle.

Est autem expressa iterum duplex, simplex, seu pura, & conditionata. Simplex est, quæ fit coram ordinario collatore, sine pacto aut die. Conditionata, seu modificata, quæ fit cum conditione & pacto. Eiusque eiurationis hypotheticæ, quatuor sunt species, quædam enim fit in fauorem certæ personæ, *& non alias nec alio modo*, quædam cum reseruatione pensionis constituendæ in beneficio resignato, aut persona illud acceptante *cap. nisi essent de præb.* Tertia fit cum potestate regressus, quarta ex causa permutationis *nec alteri, nec alias, nec aliter.* Accidit resignatio cum regressu, cum resignans, sibi potestatem vult fieri redeundi ad beneficium, si resignatarius promissa non faciat, aut resignanti præmoriatur, Rebuff. *de resign. condit. à num. 14. ad 23.* quæ tamen resignationis formareiicitur in Gallia, sicut in Concil. Trident. *sess. 25. cap. 7.* eo quod hæreditariæ successionis speciem habeat, quæ *sacris constitutionibus est odiosa, & Patrum decretis contraria*, Trident. supra.

Est

eſt tamen hæc reſignatio cum ea penſionis onere facta valida cum ſit in manibus Papæ, non Epiſcopi, cum quæ canonibus ſunt aduerſa probare nequeat, aut in iis, inconſulta Romana Eccleſia diſpenſare, vt faceret, ſi beneficia, parte redituum altera imminuta, dare poſſet penſionis nomine cui liberet, quod ei tamen decreta Pontificum licere nolunt *in tit. vt beneficia ſine diminutione dentur.*

Dixi cum penſionis onere. Quia factam in fauorem, cum clauſula, *nec alias nec aliter,* ab eo admitti poſſe, Boërius aliique non pauci cenſent, eo quod repudiata in totum ea conditione, ius collator ordinarius habeat, in quemcunque voluerit, ſic reſignatum Sacerdotium conferendi.

CAP. II.

De conditionibus neceſſariys ad reſignationem.

IAm verò in omni reſignatoria eiuratione, danda eſt in primis opera, vt ſit ſpontanea & irreuocabilis, *cap. ſuper hoc 5. cap. in præſentia 6. de renunc.* in priori enim Clem. III. ait *eius qui ſpontaneam renunciationem negât, probationes admittendas eſſe*, in altero autem audiendum non videri, *de cuius renunciatione ſpontanea, per quaſdam Epiſcoporum & confeſſionem ipſius conſtabat*, renunciantibus enim non datur regreſſus, eo quod, iure ſe ſuo ſic reſignando abdicant, vt nullum eis amplius in beneficium ſit reliquum, *lege poſtquam liti Cod. de pact.*

Secundo ad voluntatem renunciantis, adiici cauſa debet, eaque iuſta, *cap. literas tuas 1. de renunciat.* quia vt ſcribit Alexand. III. ad Louden. Epiſcop. *Indecens probat turpius ſoluere militiæ cingulum, quam cedat victori aduerſitas præliorum, & ſi pernicioſum eſt proretam in tranquillitate nauim deſerere, quanto magis in fluctibus*, Nicol. Papa Humifrido Morinenſ. Eccl. Epiſc. vt refertur à Grat. *7. q. 1. can. ſciſcitatis 47.*

Tertio, quia vbi metus, viſque voluntati infertur, perfecta non eſt libertas, ideo non eſt reſignatio, quæ à metu habet originem, valida, quia vt reſpondit Alexand. III. in decretali quæ incipit, *cum locum de ſponſalib. conſenſus locum non habet, vbi metus vel coactio intercedit.* At ſine eiurantis conſenſu, eiuratio non perficitur, quare cum eodem Pontifice teſte *in cap. Abbas eod. tit. Quæ metu, & vi fiunt, debent de iure in irritum reuocari,* non erit reſignatio metu facta irreuocabiliter valida, multo minus ſi vis intereſſerit ac coactio, quia terrore, minis, ac violentia, quempiam ad quidpiam omittendum aut agen- A dum cogere, eſt ei iniuriam facere, ex ea autem ius aliquod in beneficium reſignatum exiſtere poſſe quis putet?

Cum autem violentiam audis, caue de abſoluta intelligas, quam Ariſtot. *in 3. Ethicor. cap. 1.* violentum abſolutè nominat, ſed de inducente ſeu conditionata coactione, quæ tum accidit, cum voluntas propter timorem quarundam rerum, & propter alia quædam, nonnulla eligit quibus ſublatis eadem nollet, cum abſoluta in voluntatem eiuſque actum cadere nequeat, quandoquidem in eo eſt eſſentia talis actus, vt ſit voluntarius, hoc eſt B à voluntate elicitus, cum voluntario autem, hoc eſt quod à voluntate eſt promptum, coactum eſſe non poteſt.

Et quoniam nihil eſt ſpontaneum, ſeu voluntarium, quod non ſit ſimul à ſciente factum, eſt à furioſo aut amente beneficii reſignati facta reſignatio, quo tempore ſui non erat compos, nulla, *7. qu. 1. can. quamuis 14.* vbi ex Gregor. *lib. 11. epiſtolar. epiſt. 7.* ad Eutherium, oſtenditur, loco Epiſcopi, ordinari eo recuſante alium poſſe neminem. *Sed ſi ægritudinis interualla habere eſt ſolitus, ipſe data* C *petitione, non ſe vlterius ad hoc miniſterium intellectum habere, nec ad alia officia ſubuertente infirmitate, poſſe fateatur aſſurgere.* Ratio eſt, quod inſani reſignatio non ſit voluntaria ac libera, vtpote qui talis voluntatis non ſit particeps, ex *can. ſi quis inſaniens 15. q. 1. & Clem. ſi furioſus de homic.*

Quarto, fraus & dolus à reſignatione abeſſe debent, qui ad eam, eſt harum rerum aliqua inductus, iudicis auctoritate beneficio reddi ſuo poterit, quod hæc ſit vnica iniuriæ, quæ eſt illi per fraudem irrogata, tol- D lendæ ratio.

Quinto fieri reſignatio cum ſuperioris facultate iure moreque communi debet, nam cum Clericus in poſſeſſionem templi venit, eiuſque curam ſuſcipit, illi ſe alligat, vincitque ſancto quodam nexu, nam eius adminiſtrandi, regendique legem ſibi dicit, à qua eximi niſi venia à ſuperiore ante impetrata, non poteſt, *cap. literas 1. de renunc.* quod enim ibi de Epiſcop. Pontifex ſtatuit, dictum de beneficiatis omnibus par eſt intelligere, quæ enim ratio Epiſcopum non pati- E tur, cura ſemel Epiſcopatus ſuſcepta, citra Papæ auctoritatem, conſecutamque ab eodem id agendi licentiam, eo defungi, valet etiam in beneficiato quolibet, quæro enim exempli cauſa, cur Epiſcopo abire magiſtratu ſuo, id eſt Epiſcopatu, inconſulto Pontifice non licet? opinor, quia ſacra quædam eum inter, & Eccleſiam cui præeſt, intercedit vnio coniugali non abſimilis, quam ab eo abrumpi ac diſſolui ſine Papæ facultate nefas, quod interea dum illo paſtore eſſet vidua, pateret hoſtium iniuriis quod non

oportet, at facit contra Presbyteros dignitate Episcopo minores hæc ratio, nam eius interest scire quæ beneficia vacent vt illa intra sex menses ei ad conferendum constituros, tribuat *cap. 2. de concessione prebend.* secundo, vt illa digno cuipiam sacerdoti commendet, interim dum eis à quibus sunt deserta, alios subroget, Ecclesiasticæ functionis, obeundique saerati muneris gratia, ergo vt Episcopi, iniussu Papæ beneficio suo decedere nequeũt, ita nec Presbyteri sacerdotiis possessis sine Episcopi sui commeatu, *cap. admonet 4. de renunc.*

Sexto, tam beneficia resignanda, quam resignata conferri prohibentur nisi seruatis quæ in constitutione Pij V. requiruntur, nempe vt *Episcopi & alij facultatem habentes, eorum duntaxat resignationes recipere & admittere possint, qui aut senio confecti, aut valetudinarij, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxij, censurisque Ecclesiasticis impediti, aut nequeunt, aut non debent Ecclesiæ vel beneficio inseruire, seu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoueri, religionem quoque ingressuri, vel matrimonium contracturi*, quas resignandi beneficii iustas causas complexus est Pio antiquior Innoc. III. in decretali *nisi cum pridem* 10. *de renunc.* summillæ his versibus,

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis,
Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.

Est ad renunciationem necessaria insuper hæc conditio, vt apertis verbis fiat, non obscuris & ambiguis eam ob causam in *cap. veniens 13. & cap. sanè 7. de renunc.* dicitur, quod qui canonicorum ac aduersarii misericordiæ subiicere se dixerat, quantum est satis, beneficium eiurasse suum censeri non poterat, & proinde ipsum in fratrem & canonicum, vt ante admitti oportere à cæteris, eo quod non essent hæ voces, eius menti de renunciatione sacræ rei hactenus à se possessæ, exprimendæ satis idoneæ.

Septimo, Non est resignatio valida fraude facta, quia ab eo penes quem est fori Ecclesiastici summa auctoritas, rescindi potest.

Octauo, Beneficii eiuratio, ab eo qui annum ætatis 25. necdum attigit est nulla, quia potest reddi irrita, eo quod per eiusmodi hominem gesta, non sint perpetua: quare si volet beneficio minoris ætatis vti, in antiquum suum statum facta sibi de eiurato Sacerdotio restitutione, eiusdem auctoritate iudicis in illud quasi postliminio reuocabitur, modo tamen ante triennium, de irrogata sibi iniuria queri in tribunali Ecclesiastico audeat, nam conceptæ post id tempus

A querelæ omnes, sunt ad effectum cuius causa vsurpari illæ sunt solitæ, inutiles, vtpote quæ elapso triennio præscriptionem, à qua canonicis legibus possessioni triennali vis accedit, impedire nequeant, de ætatis ergo impedimento, minor recuperandi beneficij quo cessit alteri, appetens, protestabitur coram quo est necesse, velle se, cum occasio opportuna se dederit, redire in rem suam.

At enim (inquies) in beneficialibus causisque id genus spiritalibus ac sacris, beneficiati habentur pro maioribus, vt est in *cap. finali de iudicijs in 6.* spes ergo eis est omnis B reditus ad beneficium præclusa.

Neganda est consequentia, quod enim minor, maior censeatur in re beneficiaria, priuilegium est, quod in eius præiudicium noxamque retorqueri non decet, in cuius est fauorem bonumque traditum, iuxta *regulam 61. de regul. iuris in 6.* in qua est, *Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum.*

C

CAP. III.

Reprobantur resignationes, quæ, & quales?

QVæ ergo ab earum causarum aliqua, originem beneficii cessio non habet, vt à iure aliena, Pontifici non probatur. Similiter nec quæ fit cum pacto, aut promissione pecuniæ *cap. super hoc 5. de renunc. cap. cum pridem de pactis, cap. ad quæstiones de rerum permutat. cap. extremo de pact.* item quæ vi ex- D trinsecus illata sit, & non sponte, reprobatur, *in Clementina multorum de pœnis*, & si incarceratione beneficiatus ad illam cogitur, tam qui facit, quam qui fieri procurat, in excommunicationem incurrit, *can. si qui, 17. q. 4. & cap. nuper de sentent. excomm.* incurrit insuper procurans, si sit prælatus, suspensionẽ triennii à perceptione fructuum suæ Ecclesiæ, inferior autem est ipso facto priuatus beneficiis iam obtentis, *Clement. multorum de pœnis cap. 2. Resignationes autem beneficiorum modo supradicto extortæ, licet à resignantium ipsorum prælatis receptæ, aut rata habitæ fuerint, nullius omnino sunt firmitatis*, hoc est vt expli- E cat Thesaur. 2. *pas prax. Ecclesiast. verbo resignatio cap 3.* eo ipso sunt nullæ, quod ipsum vt declarent, locorum ordinariis iniungitur, *Postquam eis constiterit, aliquos sibi subiectos pœnam & sententiam incurrisse, quam & executioni debita prout ad eos pertinuerit, demãdare iubentur, Clem. de pœnis 2.* has tamen pœnas præter (excommunicationem) non subeunt alij, quam qui laici, & ex illis hi soli, qui auctoritate publica sunt vsi, vt beneficiatus compingeretur in carcerem, Thesaur. supra *verbo notà primo*.

Quarto

A Quarto reprobatur cessio, quæ fit Episcoporum nepotibus ac consanguineis per fallacem circuitum, aut eorundem Episcoporum hortatu, designatione & precibus: Ita Pius V. *in constitut. citata* his verbis: *Interdicimus ne ipsi Episcopi, aut alij collatores de beneficijs & officijs resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus etiam per fallacem circuitum, multiplicatarum in extraneos collationum audeant prouidere, quod si secus, ac etiam quidquid præter, vel contra formam prædictorum fuerit à quocunque temerè attentatum, id totum ex nunc vires* B *& effectum decernimus non habere.*

CAPVT IV.

Effectus renunciationis qui & quales?

RESignationis effectus primus, est perfecta & totalis perditio iuris quod habebatur ad beneficium, eiusque fructus, *ca. ex transmissa 3. de renunciat. cap. in præsentia 6. & cap. post translationem 11. eod. tit.* quare C renuncianti ad idem beneficium non datur regressus, nisi per collationem noui iuris, aut antiqui restitutionem, Sylu. *verbo renunciatio q.5.* Nouum ius tribuitur per electionem *cap.2.* aut ordinarij collationem, vt si mortuo beneficiario qui resignauit eligatur, aut iterum à collatore beneficio vacanti præponatur. Ius antiquum restituitur ipso iure in quatuor casibus.

Primus est, Cum quis beneficio renunciauit, vt illud haberet, quod postea à Papa collatum esse, tam rumore ipso quam facto didi- D cit, tunc enim beneficium repetere suum debet, alias vtroque priuabitur *de præbend. in 6. cap. si beneficio 20. parag. ne talis ignorantia.*

Secundus est, cum quis cum conditione resignat, ea lege, vt post eius mortem cui beneficium suum resignat, reuertendi ad illud potestatem habeat, quæ resignatio à solo Papa admittitur, nec sine magna, eaque rara causa ex Trident. *sess. vltima ca.7. de reformat.*

Tertius est, cum resignatio fit permutationis gratia: nam si hæc effectu caruerit, vtrique reuertendi ad beneficium suum facul- E tas est à iure *de rerum permutat. cap. vniuersorum 8. & Clement. vnica eod. titulo.*

Quartus, cum beneficium ea conditione tribuitur, vt detur certæ personæ nec alteri, nec aliter, nam si ei negabitur, in eius possessione resignās morabitur, Rebuff. *de renunc. n.146.* maximè si needum est collatū. Quod si erit, iudicis auctoritas ad vitandas lites implorabitur, qui communiter est Episcopus vel superior, Reginal. *lib.31. nu.338.*

CAP. V.

Quis sit Superior, cuius est ad renunciandum necessaria auctoritas?

TAlis vulgo non est alius, quam qui beneficium renunciare volenti contulit, apud quem illud ipsum debet per cessionem aut renunciationem deponere, *6. q.3. can. denique 18. q.2. can. Abbas,* cum ad eum destitutio pertineat, cuius est instituere, *cap. cum ex iniuncto de hæreticis cap. 1. de capellis Monach.* vbi est his verbis ab Vrbano 3. pronunciatum *ex ipsius Episcopi arbitrio, tam ordinatio eius* (puta capellani qui populum in Cœnobitarum domibus regit) *quam depositio, & totius vitæ conuersatio pendeat.*

Si tamen alius ab Episcopo per præscriptionem beneficium conferret, etsi adeundus hic pro collatione foret, non tamen pro eiusdem destitutione, si destituere solitus non esset, quia amplius non censetur præscriptum quam est possessum, *cap. cum in tua de decimis cap. extremo de officio Archid. cap. auditis 15. cap. cum olim 18. de præscription.* At ex hypothesi non fuit collator vnquam in vsu destituendi, ergo alius eius est causa conueniendus qui possit. Tales sunt iure communi Papa & Episcopus, hic quidem respectu beneficiorum suæ Diœcesis 16. *q.7. can. nullus cap. conquerente de officis ordinar. cap. ex frequentibus de institutionib.* Abbas respectu eorum, quorum conferendorum facultatem sibi per præscriptionem acquisiuit *de renunciat. cap. cum olim frater* 18. Papa respectu maiorum, cuiusmodi sunt Episcopatus & cœnobia, tam virorum quam mulierum, Leo in *Concord. rubrica de collationib.*

Praxis fori Gallici circa Resignationes.

FActa beneficij resignatio, iure communi resignantem eius possessione, iureque in illud omni sic spoliat, vt eius iterata possessio illi sit interdicta, sine noua superioris collatione. *De consuetudine tamen regni Franciæ non petitur nec requiritur noua collatio,* inquit Rebuff. *1. par. praxis rubrica de permutat. num.12. quando quis redit ad suum beneficium,* eo quod conditio cum qua resignatio est facta, non fuit impleta, *& stylus Franciæ fuit allegatus & secundum eum iudicatum anno 1525. die 2. Maij, ideoque poterit etiam agere possessorio is qui redit ad suum beneficium, etiam antequam redierit vt semper vidi seruari.*

Et si à die summationis non restituatur compermutanti suum beneficium, condemnabitur ad restituendum fructus à die requisitionis sibi fa-

cta. Idem *in tract. de pacif. possessor. numero* 145.

Secundo, Olim in Gallia resignatio mortis causa facta non erat rata, si resignans conualesceret, Louetus in *arrest. ver. beneficium*, Fontanonius *tomo 4. decretor. regior. tit. de Simonia*, vbi memorat Henrici II. auctoritate Parochum suo beneficio restitutum esse, quod fati imminentis metu Vicario suo, Ordinario non improbante, resignauerat cuius praxis erat hæc ratio, quod hypothetica donatio conditione non extante quæ ei est addita, inanis sit, ac non implenda, eiusmodi autem esse resignationem causa mortis factam, nemo non intelliget, qui sciet, eam ex communi interpretatione Gallorum, vsuque habere hunc sensum, resigno, si spiritum efflauero, si vixero, non resigno: quare cum mortis cogitatio, resignationi det causam, ea non secuta, resignatio erat nulla, Tourn. *lit. R. verbo resignatio nu.169*.

Hoc tempore Regis Ludouic. XIII. de anno 38 omnis est ad beneficium interdicta resignanti ex quacunque causa regressio, *Nous, sans deroger à la regle de publicandis, en cas que le Resignant meure apres le temps de ladite regle ou possession du benefice, voulons & ordonnons qu'apres la resignation & demission pure & simple faite entre les mains de l'Ordinaire, & par luy admise, le resignant demeure entierement priué du Benefice, & qu'il n'y puisse rentrer sans nouuelles prouisions, soit que ladite resignation ait esté faite en maladie ou autrement*, *ordin. art. 20*. quod olim non seruatum esse indicant quæ scriptores nostri de Rege, vsuque fori memorant, eius nimirum imperio Semellium quendam genere Gallum professione Presbyterum, statu Vicarium, beneficiis omnibus abire iussum, quæ à Parocho cui tùm in procuranda Parœcia Vicariam nauabat operam, imminente in discessum anima mortisque causa (vt aiunt) per cessionem in Ordinarij manibus factam acceperat, Petr. du Clos *in annotatation. ad Flaminium de resignat. lib. 1. q. 13*.

Tertio, Gregor. XIII. voluntate certum est tēpus quo beneficiū sibi resignatū, etiam causa permutationis factæ in manibus Papæ, & super eis prouisiones, vel mandata de prouidendo publicare, resignatarium sit necesse, & quidem si beneficium sit intra montes, ante sex menses exactos à data concessionis gratia, non autem à die præstiti consensus numerandos, vltra vero mōtes intra nouem, Greg. in Bulla 85. quæ incipit *Humano*, Pius V. in 58. cui initium *Quanta*.

In Francia tempus olim nullum erat, quo viuente resignante, resignati sibi beneficij possessionem, resignatarium capessere esset necesse: ita Pert. Guenois *lib. collationum regiarum 1. titulo de Archiep. & Episcop. litera*

A *M*. de Ruffignac. *tract. de beneficijs titulo 12. num. 26. Quandiu viuit eiurator, (inquit iste auctor) nullo alioqui accipiendæ possessionis præfinito, certoque tempore circumscribitur, itaque superstite resignante, nulla ei pertimescenda est moratio, vel temporis in tempus protractio.*

Est istiusmodi consuetudinis causa, his verbis à P. du Clos expressa, in commentariis ad Flamin. *lib. 1. q. 7. num. 14. In Gallia, cum ibidem constitutio ipsa, de modo & forma publicandi resignationes, & iurium cessiones adhuc promulgata non sit, sed regula 34. Cancellariæ* B *Apostolicæ de publicandis resignationibus, & in Curia Parlamenti Paris. registrata fuerit, ac ideo tanquam lex Regni seruetur, viuente resignante, tempus ad beneficij resignati adipiscendam possessionem, resignatario non est præscriptum.*

Quare communis erat olim Aduocatorum opinio sufficere resignatario si antequam diem suum resignans obiret, possessionem resignati sibi beneficij capesseret, P. Greg. *institutionum iuris lib. 1. tit. 28. cap. 4. litera N. Regula*, inquit, *Cancellar. 34. in Gallia non* C *seruatur, vbi sufficit publicari resignationem, & possessionem adipisci ante mortem resignantis ex consuetudine*. Rebuff. *ad parag. Monasterijs de regia adpræl. nominat.* ergo vt iure sibi per resignationem acquisito resignatario frui fas esset, sufficere hoc inter cætera videbatur, quod ante triennium à resignatione sibi facta exactum, beneficij sibi resignati possessionem inisset, vt sciunt, qui hanc fori tunc regnique praxim fuisse intelligunt, traditque P. Guenois fuisse suo tempore satis, si pridie eius diei quo resignans diem suum obierat, resignatarius in rem sibi resignatam venisset. D His tamen modo moribus in foro viuere, & facere non licet, sanxit enim fœlicis recordationis Ludouicus XIII. anno 1638. resignationi vim fore nullam, nisi biduo ante resignantis obitum, resignatarius resignati sibi beneficij possessionem caperet, sic tamen vt bidui ad hanc rem præscripti interuallum, diem mortis, captæ possessionis, discussionis factæ aut faciendæ prouisionum, ac earum registrationis non comprehenderet: *Declarons nulles & de nul effect & valeur, les resignatiōs pures & simples en faueur, & pour cause* E *de permutation qui serōt cy apres faites en Cour de Rome, en la Legation ou pardeuant les Ordinaires, si les resignataires ou permutās pourueus par le Pape ayans differé leur prise de possession plus de six mois, ne prennent ladite possession, & icelle font controller & enregistrer au plus tard deux iours auparauant le decés du resignant, sans que le iour de la prise de possession, controlle & enregistrement d'icelle, & celuy de la mort du resignant soient compris dans ledit temps de deux iours, & à faute de ce, voulons lesdits benefices estre declarez, comme par ce present Edit*

nous

nous les declarons vacans par la mort du resignant, ita Ludouic. *in edicto de resignat. anno 1638. art. 17. & 19.*

Quarto, subrogatus à Romano Pontif. in ius & possessionem resignantis sine noua apprehensione efficitur eius possessor, vt habet *Glossa in reg. Cancell. 27.* Felin. *in rubr. de rescript. In regno tamen Franciæ solet subrogatus nouam accipere possessionem, quando non erat antea possessor.* Rebuff. *tomo 3. commentarior. in ordinat. regias, in proœmio tract. de mater. poss. ss. num. 108. & in parag. declarantes demandas. Apostol. in concord.* alioqui (inquit) non B auditur super possessorio, quia possessio non apprehensa in alium transferri non solet, si tamen resignans in cuius demortui locum est hic à Pontif. substitutus, fuisset in beneficij sibi resignati possessione quamuis non pacifica, quia nimirum super ea, tituloque, lis erat ei ab aduersario intentata, hæc eius possessio, subrogato prodesset, dum modo eam ipse apprehenderet Rebuff. supra *num.* 109.

Sunt & alia duo in hac materia seruanda in Gallia. Primum, quod literæ Pontificiæ qui- C bus est aliquis mortuo resignatario subrogatus intra annum & diem, ostendantur Iudici corã quo lis est mota defuncto dum viueret, & qui adhuc causæ dirimendæ præest, Imbert. *in praxi ciuili & crimin. cap. 32. de except.* Alterum, quod cum his aliæ obtineantur à Rege, quas intra annum & diem à publicatione obtenti beneficij, manifestari eidē iudici cõuenit, quia eo exacto moribus nostris, vis earum nulla in iudicio est futura, Papon. *lib. Notarior.* 10. *cap. de literis in re ciuili contingentib.* quæ quoniam dantur Magistratui vt auctoritate regis fretus, ius cuique suum D reddat, ideoque subrogatum à Pontifice audiat, non videntur improbandæ, nisi qua parte ab Episcopis, eorũque Officialibus, contra Concilior. ac Pontificum decreta, ad Laïcos eorumque tribunalia spirituales causæ disceptandæ transferuntur, quid enim aliud sonant hæ voces, quibus ad magistratus rescripta regia cõcipi solent in hac materia. *Parquoy vous mandons, & pource que ledit procés est pendant & indecis pardeuant nous, expressement enioignons, que lesdites parties comparans en nostre dite Cour, ou Procureurs pour elles, s'il vous appert de ce que dit est, mesmes du* E *procés pendant pardeuant vous, pour raison de ladite Cure, ou autre Benefice, entre tel & tel, & que ledit exposant ait esté pourueu au lieu de feu tel, & prins possession, ou de tant que suffire doiue, vous audit cas subrogez ledit exposant, lequel nous voulons par vous estre subrogé par ces presentes au lieu & droict de feu tel, & soy aider desdites procedures & actes faits audit procés, &c.* Ita Guenois *ad cap. 32. praxis ciuilis Imberti ex stylo Thesauri Cancellar. Gallicæ lib. 1.* Carondas l . r. 6.

Porro quod de anno, intra quem tam à Pontifice quam Rege peti facultas debet iuris sibi vindicandi quo nitebatur mortuus, sui in eius locum, nomina, iuraque subrogatione canonica ac ciuili, de anno debet intelligi, cui fiat initium à die captæ possessionis per eum qui iuri sui resignantis, litique inter eum, ac alium quempiam pendenti subrogari postular, Imbertus in Enchir. *litera S. verbo subrogation doit estre demandée dedans l'an.*

Quinto, Nemo ambigit remanere penes eum beneficij resignati dominium, qui cum in fauorem tertij addita cessioni clausula *nec alias, nec alteri, nec aliter* illud eidem conferendum, in Pontificis manibus resignasset, illi ipsi tamen cuius causa ab eo facta est resignatio, non est traditum, Rebuff. *in praxi titulo de resignat. condition. num. 14. & seq.* Flamin. *lib. 1. de resign. q. 3.*

Secus tamen nonnunquam accidit in Gallia, exemplum peti debet à Regalia quam à conditione resignationi apposita non impediri, docent Ruzæus de iure Regalior. & P. Gregor. *de institut. rei benefic. cap. 28.* his verbis: *Si beneficium quod est iuris regaliæ renuncietur in fauorem alicuius, spreto, nec habito consensu vel auctoritate Regis, statim vacat post renunciationem*, quod est Rebuffi quoque admonitum *ad parag. 1. de regia ad prælatur. nominat. ad verba per cessionem in Concord.*

Ratio est, quod quæ beneficia aperta Regalia vacant in Gallia, iuris sint regij, & possunt à Rege conferri cui placuerit, Ruzæus *de iure regaliæ*, P. Gregor. *loco citato num.* 10. nam hæc eorundem cessione, possessore sunt vacua, quid est enim vacare? nec facto nec iure possideri ab homine, facit id resignatio seu cessio, quæ in bonis ac fortunis accidere tunc dicitur, quando ea, eorumque possessionem relinquimus alteri, *Cod. qui bonis cedere possunt lib. 7. tit. 71.* quæ ei significatio communis est cum verbis renunciandi & resignandi *in cap. quidam cedendi de renunc. & in Clement. vnica eod. titulo*: ergo cum beneficia tempore regaliæ vacantia, dari à Rege possint, poterunt & quæ sine eius facultate, cum hæc est aperta, eo non assentiente resignantur.

Sexto, Minori, iure communi fas esse scriptores aiunt, beneficij à se resignati restitutionem petere, cum quicquid ante 25. annos expletos tutore agit non approbante, sit eius auctoritate reuocabile.

Quo eum beneficio gaudere in Gallia, Forgetus negat *in tract. de pensionib. num. 28.* maximè si suo se beneficio, alterius commodo, gratiaque, ex causa permutationis abdicauerit, & inter beneficium acquisitum hoc modo, & relictum, iusta sit in fructibus auctoritate Pontificis constituta æqualitas, pensio-

nis ei per illum attributæ ope, quæ est etiam A Fabricij opinio *rubric. de pensionib. litera C. ad margin.*

Ratio est, quod in causis spiritualibus, pro maiore minor haberi soleat, *cap. finali de iudicijs in 6.* sintque omnia ab ea gesta quæ ad beneficia, eorumque administrationem spectant, in vtroque foro rata, quia in beneficialibus minor, perinde ac maior admittitur & agit, & conuenitur, *cap. ex literis de restit. spoliator.* factaque metu à minore resignatio rescinditur in Gallia, P. Gregor. *in institut. rei benef. cap* 31. *num.* 7. Papon. *lib.* 3. *tit.* 11. *placito* 1. B

Septimo, Etsi Resignatio in ordinariorum manus facta, conditionem olim in Gallia prisco vsu fori reciperet, quâ non secutâ, resignans sine noua collatione ad beneficium à se resignatum redibat, quo de resignationum genere est, quod qui ex duobus beneficiis possessis canonicè, primum resignabat, seruaret secundum, nam si postea ex causa iusta aliqua eum inde deturbari casus ferret, istiusque, hoc est secundi possessione deiici, primum ei repetere, contemplatione secundi non resignati, sine noua collatione fas erat, quia tum communis omnium sensus erat, ea lege & conditione beneficio primo suo resignantē cedere si secundum seruaret, qua conditione non secuta, resignatio censebatur in Gallia inanis & inualida, quia qui sub conditione rem tradit alteri, eam, si prædicta conditio non impletur non perdit, *lege si sine* 34. *lege qui absenti* 38. *parag. si quis de acquirenda poss.*

Secus tamen hoc tempore sentiendum nobis est ac loquendum, Ludouici enim XIII. decreto, *articulo edicti de beneficijs* 20. istum sibi ad beneficia reditum, ex quacunque causa prætexere nulli licet. *Voulons qu'apres la resignation, & demission pure & simple faite entre les mains de l'Ordinaire & par luy admise: & quant aux resignations faites en faueur, si le resignataire y a consenti expressement ou tacitement, le resignant demeurera pareillement priué de son droict, & n'y pourra rentrer sans nouuelles prouisions.* D

Octauo, Habet praxis Gallici fori, vt hæc verba procuratoriis ad resignandum literis adiecta, *vel alias quouis modo*, ad resignantis obitum, ac vacationem beneficij eius occasionem ortam non se extendant, quia est talis clausula resignationi accidentaria, nec eius causa codicillo procuratorio inserta, sed quia ita fert consuetudo mosque impetrantium opera Bancariorum, à Sancta sede beneficiū, quod si est earum vocum vis aliqua in libello supplici ad Papam super resignatione admittēda dato, non alia sanè quā quæ se ad similes casus extendit, vt cum beneficium per incapacitatem renunciantis, aut eius matrimo- E nium vacat, & non eius obitum, quia est hic casus renunciationi per omnia dissimilis, & ideo hac loquendi forma non inclusus, *vel alias quouis modo.*

Nono, est pactio de regressu ad beneficium culpabilis, vtpote Simoniaca infecta labe.

Fuit illi tamen olim locus in Gallia, cum promissam à se pensionem, ac à Pontif. approbatam, resignanti pendere resignatarius abnueret Papon. *lib.* 2. *titulo* 8. *placito* 20. tum enim maximè valere Pragmatici illud axioma fori existimabant. *Aut redde aut solue*, quam Gallici fori praxim, de beneficio curiæ imperio abdicando à resignatario, si nummariam pensitationem quotannis dependendam titulo pactæ pensionis non exolueret, agnouit Gigas *de pensionib. q.* 99. Flaminius *lib.* 6. *de resign. q.* 3. *num.* 1. 2. & 3. Choppin. *lib. de polit.*

Olim dixi, nam hoc tempore, *In Francia*, inquit Flamin. *lib.* 6. *de resignat. q.* 2. *num.* 17. *non admitti regressus ob non solutionem pensionis attestantur*, Gigas *resp.* 46. Rebuff. *de pacific. possess. num.* 129 Gregor. *syntag. iuris lib.* C 17. *cap.* 17. *n.* 30. Flam. *loco proxime cit. n.* 17. quia sunt in Gallia regressus sublati, nō secus ac reseruationes cæteræ P. du Clos *ad q.* 3. *lib.* 3. *Flaminy de resign. nu.* 1. Exceptis his duntaxat quæ sunt clausæ in corpore iuris, aut quæ sunt in Prouincia & Britannia, vbi eas vigere idem qui supra. Du Clos asserit.

Decimo, Quæ beneficia canonicè possidentur, eorum quoque est permissa resignatio: dantur tamen aliqua in Gallia, quæ à possessore eorundem possessione gratuita in alterius gratiam, transire nequeunt. Eius generis Canonicatus sunt quidam, qui quoniam certis dantur hominibus, quos habituatos nominant, aut certè quia assiduæ cantandi functioni, vti glebæ sunt ascripti, dicuntur ab eo munere *Ascrisij*, quos resignari non posse, sine consensu Capituli communis est fori ministrorum opinio, de quo quoque Senatonim interuenisse iudicium scribunt Chenutius *titulo* 1. *cap.* 15. Papon. *lib.* 1. *tit.* 3. Bleyan. *de reliquis stipendys Eccles. num.* 16. & *litera F. ad margin.* prohibitionis est hæc causa, quod Capitulo, & ministris Ecclesiæ, esset hæc resignatio iniuriosa, & grauis: Ministris quidem, quia cum talia loca, ac semipræbendæ iis sunt affectæ, quasi merces operæ ab iis in Dei cultu à iuuentute collocatæ, iis per resignationem factam aliis priuari non possunt contra fundatorum voluntatem ac mentem. Capitulo autem, quia cum resignatio in manibus Papæ aut Ordinarij fieri debeat, per eam priuarentur Canonici iure quod habent à fundatoris voluntate, conferendi præbendas eiusmodi dignis è Clero, atque ad præstandum officium idoneis.

Vndecimo,

Vndecimò, quod indignum ſit perſona, quam in Eccleſia Clerici ſuſtinent, eos ad vilia ſeruorum opera, aut alienam liberalitatē emendicandā abiicere, ex eo enim vt dicitur *in can. Diaconi diſt. 93.* deſpicitur ſacerdotale officiū, dū oppreſſi inopia Clerici, eo putantur ſua culpa lapſi, ideo vetuere Patres in ſacra Trident. Synodo *ſeſſ. 21. cap. de reform. 2.* ne quis ſacris initiaretur ordinibus, quem paupertas ſic vrgeret, vt ex beneficij ſactis prouentibus, aut prophanis ex patrimonio, non haberet commeatus ad vitam, neceſſarios, ordinato autem integrum eſſe noluere, id reſignare beneficium, cum quo ſacro eſſet charactere à ſuo inſignitus Antiſtite, niſi facta mentione quod ad illius titulum promotus eſſet, Ordinatio autem poteſtatem ademptam voluere, admittendæ ceſſionis in alterius factæ gratiam, niſi eidem, fide teſtium vnius aut plurium, ante conſtiterit, ei ſuppetere aliunde, vnde viuere queat omnino non maligne ac ieiune, Trident. *ſeſſ. 21. cap. 2.* nam cum Clerico ad vitam decentemque eius ſtatum requiſita non deſunt, ceſſat canonum de mendicitate ab eo fugienda ratio, ergo & prohibitio, *cap. cum ceſſante cauſa 60. de appell.*

Eſt tamen hæc optimorum Patrum conſultiſſima ſanctio, contrario ſublata vſu in Gallia, vbi ſi fides eſt Gallis ſcriptoribus, Clerico cuilibet eſt impunè, ſua gratis aut cum onere dare cuilibet, tam beneficia, quam quæ patrimonij nomine bona poſſidet, opinionis huius meæ Auctores habeo Frerotum *in additionib.* ad Guenois *in lib. 1. collation. regiar. titulo 3. parag. 54.* Fernandum *lib. 4. cap. 3. art. 3. num. 13.* vbi ait ab appellationum ciuilium Iudice apud Tholoſates id probatum eſſe, vt regni legibus conforme. Dixere idem Maynard. *lib. 7. cap. 83. num. 5.* Robert. *rerum iudicatar. lib. 3. cap. 2. ſub finem*, his verbis: *Quis neſcit corrupto hoc ſæculo veteres illas Eccleſiæ regulas in deſuetudinem abiiſſe, & beneficiorum non minus licitas eſſe quam temporalis patrimonij alienationes, permutationes & reſignationes. Neque vero eſt quod diſtinguamus, an qui titulum reſignat aliunde ad alimenta reditus habeat.* Hæc ille.

Huius conſuetudinis in mores noſtros inuehendæ cauſæ fuere multæ, prima, quod Clericus ſatis ſit diues, quem perpetua morum vitæque probitas ſpectabilem reddit.

Secunda, quod in Gallia, vt eſt Francorum vniuerſa natio ad pietatem diuorumque cultum, ſi quæ alia, orbe toto propenſa, deeſſe Sacerdoti non poſſit, quod ad vſum vitæ ſufficiat. Quotus quiſque enim eſt de Sacerdotibus Lutetiæ verſantibus, qui quotidie ſacro litatorio Deum alteri non propitiet mercede laboris certa? & tamen habere ea vrbs dicitur ad quina minimum Sacerdotum millia, graue ergo aliis oppidis non eſt futurum, paucis, cum hæc eorum vtentur opera, diaria numerare ſtipendia, ac proinde cum metus ſit nullus, ne quis ea deſtitutus Eccleſia, ad quam eſt promotus, manum ad ſtipem porrigat, eius in alterius gratiam reſignandæ, poteſtatem eſſe Clericis, in Gallia quid mirandum?

Duodecimò, Reſignatio beneficij facta per Simoniam, ſic iure Pontificio eſt irrita, vt nullo vnquam tempore conualeſcat, eſt enim reſignatio, iuris ſui in beneficium ceſſio, quale tamen Simoniacus nullum vnquam habuit, hanc tamen valere in Gallia, qui de eius moribus, forique vſu ſcripſere commentarios, memorant. Enimuero cum Simoniacus decennali poſſeſſione eorum iudicio, ſenſuque iuuetur in Gallia, peræque ac trienali poſſeſſione pacifica cum colorato titulo quilibet bonæ fidei poſſeſſor, nō eſt dubiū (inquiūt) quin eo exacto tēpore, poſſit ſimoniacus ſi velit, in Papæ aut Ordinarij manibus, beneficio ſuo in tertij cuiuſpiam fauorē & gratiā cedere, quod non eſt communi iuri cōforme, eo quod præſcriptioni cum mala fide, (qualis eſt Simoniaci) nūquā ſit locus. Eſſe autem in Gallia docent, Fabricius *tract. vlt. de complurib. aliis benefic. num. 57. ad margin.* Petr. Guenois *in annotationib. ad Ioann. Imbertum lib. 3. cap. 22.* Papon. *lib. 3. tit. 12. art. 1. in fine*, Petrus du Clos *in annotat. ad Flamin. lib. de reſign. 1. q. 3. num. 9.* vbi ſic ſcribit, *Sciendum eſt in Gallia, cum qui Simoniace beneficium eſt aſſecutus, licet decreto de pacificis poſſeſſoribus tueri ſe nequeat, decennali tamen poſſeſſione iuuari poſſe, ſicque iudicatum fuiſſe*, refert Carondas *parte 2. Pandectar. iuris Gallici lib. 2. cap. 9. fol. 99. cuius rei rationem, nos hanc eſſe exiſtimamus, quod ex poſſeſſione tanti temporis titulus canonicus, & ſic poſſeſſio iuſta & legitima præſumatur*, quod à quoquam, cui ſua ſalus ac virtus ſit curæ, admitti poſſe non credo, quod Simoniaca collatio iure ſic ſit nulla, vt temporis tractu corroborari nequeat, nec proinde facta beneficij ſimoniace acquiſiti reſignatio per collatarium, eſt vllo modo valida.

Decimo tertio, non valet in Gallia facta beneficij reſignatio, cum reſeruatione omnium fructuum Brodæus ad Louetum *litera P. art. 31.* Rebuff. *rubrica de reſeruationibus tam generalibus quam ſpecialibus num. 13.* & nouiſſimè Ludouicus XIII. in edicto, de beneficiis eorumque reſignationibus articul. 18. his verbis: *Pource qu'afin de perpetuer les Benefices dans les familles, on a introduit vne autre fraude, qui eſt de reſerner au reſignant des penſions qui égalent ou excedent la valeur des fruicts, &c. Nous ſans deroger aux Arreſts de nos Cours, & Vſage obſerué en noſtre Royaume de reduire les penſions au tiers du reuenu des Be-*

fices, en faueur de ceux qui en sont pourueus: Auons declaré & declarons nulles, comme Simoniaques, toutes reserues, creations, & omologations, qui seront cy apres faites & obtenuës desdites pensions sur les fruicts des Benefices, si elles excedent la moitié des fruicts.

Causæ ita decernendi fuere duæ, Prima, quod separari à reditibus titulos non oporteat, ne peccetur in decretalem *vt beneficia sine diminutione dentur.*

Altera quod qui altari seruit, de altari quoque alimenta capere oporteat, secundum Apostolum, quod tamen non facit, qui beneficium sine re, ac prouentibus vacuum habet.

Decimo quartò Sunt resignationes in fauorem cuiuspiam conceptæ, cum clausula nec alias, nec alteri nec aliter eiusmodi, vt non nisi à Romano Pontifice possint admitti, secundum Flam *li.1. de resign. q.2. n. 8.* Less. *de resign* Et tamen si fides est Probo *de regalib. q.34. n.1.* factas cũ hac hypothesi ex consuetudin · recipit vtiliter ac validè Rex Christianissimus, cũ Regalia in aliquo se Episcopatu aperuit, quod etsi sit contra communem Doctorum sensum, quia tamen cõsuetudo rationabilis & præscripta vim legis habet, *cap. finali de constit* sitque præsens de hoc numero, cum eius nesciatur initium, nec sit improbabile, Regem, qui nihil nisi consulto agit ac prudenter, eius moris iustas habere causas, non potest hic non esse rationabilis.

Decimo quinto, lege Regni cuius auctor est Ludou. XIII. anno 1638. esse resignatio valida non potest, rataque, si Pontificis de ea admissas literas post resignantis obitum, Procuratori Bancarij datas esse constiterit, aut post semestre, à procuratorio ad resignandum in vrbem misso. Sic enim ille *art. 16.* eius edicti quod est eius imperio promulgatum in curia anno 1638 *Voulons que les prouisions par resignation qui auront esté expediées, & deliurées au correspondant du Banquier à Rome apres la mort du resignant, & plus de six mois apres le iour de l'enuoy, soient declarées, comme dés à present nous les declarons nulles, & de nul effet & valeur.*

Decimo sextò, est item eiusdem Ludou. decreto *art.15.* nulla in Gallia resignatio, cujus faciendæ potestas Notariorum exarata manu, literisque commissa, quas procuratorium appellant, non est à cognitore fori beneficiarij discussa, ac à Nummulario, quem Banquierium vucitant, relata in acta publica, antequam è Francia mitteretur in vrbem: *Ne receuront lesdits Banquiers aucunes procurations ny autres actes subiects à controlle, & ne les enuoyeront en Cour de Rome, s'il ne leur apparoist qu'ils ont esté controllez & enregistrez à peine de nullité, & de deux mille liures d'amende.*

Decimo septimò, Cum aperta est Regalia admittit Rex in Gallia resignationes hypotheticas in fauorem, adhibita hac solita clausula, *Nec aliter, nec alias, nec alio modo*, Probus *de Regal. qu 34. num. 1.* Forgetus *tract. de Regal. nu. 15.* Carondas *libr. Respons. 10. cap. 3.* Chenutius ad Papon. *lib. 2. tit. 3. art.* a. Fabric. *in Theor titulo de pertinentib. ad laicor. & aliorum dispositon.* Omnibus vna eademque ita sentiendi causa. Nempe quod eius sit resignationem beneficij admittere, cuius & conferre. At Beneficia quæ per Regaliam vacant, cum sunt simplicia, conferri à Rege solent pleno iure: potest ergo & eorum cessiones admittere, de quo extare quoque Curiæ præiudicium, quod in annum 1601. incidit, tradit Forgetus loco qui supra.

Esse id tamen iuri communi oppositum, proindeque regni priuilegium, patere hinc puto, quod vt est in *cap. nulla* 2. dari beneficia nequeant antequam vacent. At quæ resignantur cum clausula, *Nec alias, nec alteri, nec aliter*, aut pure *in fauorem* antequam conferantur non vacant: ea ergo cum conditione in resignatione posita admittere, iure communi non est Regi licitum, id ergo facere sine crimine, eius quoddam est priuilegium. Quod autem sit ea resignatio hypothetica ac conditionalis, res ipsa indicat, nam non aliter abdicare se suo beneficio resignans videtur velle, quam sub ea conditione, si is in cuius fauorem facta est resignatio, non modo prouisionem canonicam obtineat, sed & beneficio ipso cum effectu, & fructuum, possessionisque commodo gaudeat: cum has ergo non alius, quam Pontifex admittere soleat, id Rex Gallus si faxit, priuilegio dandum erit eius proprio, non facultati quæ originem suam iuri canonico debeat.

DISPVTATIO DECIMA

DE PERMVTATIONE.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit? & quarum rerum sit in materia beneficiali permissa permutatio?

EST Permutatio, *ex concessione superioris, rei certæ pro altera, vicaria præstatio.* Hostiens. *in summa.*

Rei nomine beneficia intelligt volo, quæ sola permutari possunt, Rebuff. *de permut. num. 23. & 24. in praxi*: quare ius ad illa, cum iure in re non est cõmutabile, ius in re tamẽ licet sit litigiosum, cum liquido permutari potest ex quorundam sententia, non tamen irreuocabiliter, cum auctoritate iudicis rescindi possit ad petitionem eius compermutantis qui læsus fuit.

Quid si permutatio, cum iure esse decimarum fiat, patronatus, sepultura, aut reliquis?

Respond. irritam esse Sylu. *ver. permutatio 2. qu. 13.* Malderus *dubio* 10. *cap. 3. tract. 9.* Rebuffus *in Concordat. titulo de forma mandati*, quia ius istud non est beneficium, ob quam causam cum beneficio, permutationem gratiæ expectatiuæ, aut mandati inanem, ac irritam esse tradit.

Patet ex dictis ius ad rem, cum iure alio quod similiter est ad rem, mutari licite non posse, quia sola beneficiorum inter se mutatio, iure canonico est permissa, vt indicat Bonifac. *decretal. vnica titulo de rerum permutat. in 6.* nam non nisi *sua beneficia*, Clericis secundum formam iuris, ipsiusmet Papæ testimonio, permutare licet, at non sunt iura ad rem, electione, præsentatione aut optione acquisita, beneficia, non sunt ergo de earum rerum genere, quas inuicem permutari iura sinant.

Patet secundo, Expectantibus, nominatisque à Pontifice ad futura beneficia, fas legibus Ecclesiæ non esse, factas sibi ab eo gratias, auctoritate Episcopi commutare inuicem, quia Coadiutoriæ in beneficiorum non sunt classe, sunt hæ quidẽ Coadiutoribus Papæ benignitate, eo satis fũcto cui sunt in subsidiũ dati, debitæ, nego tamen, quæ sunt beneficiatorum propria, vt fructus colligere, con-

A ferre, nominare, fideles regere, eos, quandiu est alter cuius sunt coadiutæ, adhuc in humanis, facere posse, non sunt ergo expectatiuæ gratiæ beneficia, nec iura in re, sed ad rem, nec proinde auctoritate Episcopi permutabiles.

Secundo, est gratia expectatiua ad Episcopatum hunc v. e. præbendam hanc, aut Canonicatum personalis, est ergo cum alia impermutabilis, quia personæ est facta, non cuilibet, sed certæ, sed isti nominatim & non alteri: non est ergo in eius iure, ea in alterius gratiam Papa non concedente, cedere.

B Patet tertio, Commendas quæ sunt perpetuæ, quales sunt Prioratuum & Abbatiarum, Hospitalia, quibus est adiuncta Capella, suntque non puræ administrationes sed beneficia, permutari cum quibuslibet aliis posse auctoritate Episcopi, Sylu. *verbo permutatio 2. qu. 11.* Diu. Anton. *3. parte tit. 15. cap. 3. parag. 5. qu. 11.*

QVÆSTIO II.

C *Cuius sit permutationes beneficiorum inter se admittere, sicque eas ratas facere?*

SVperioris, cuiusmodi est is omnis qui conferendi ius habet, vt Papa, Legatus à latere, in sua prouincia, Azor. *lib. 7. cap. 19. 2. part.* Coras. *tract. de beneficijs*, Episcopus item *cap. vnico de rer. permut. in 6.* non tamen eius Vicarius: quia eius est renunciationem ex causa approbare, cuius est Clericum priuare beneficio: At id non facit Vicarius, Clemens *in Clement. c. de renunciat.* Bonifac. *in cap. licet 2. de offic. Vicarij in 6. nisi sibi specialiter*

D *hæc committantur*, idem ibid.

Secundo constat, neminem qui sit Episcopo inferior, beneficiarios, de vno loco, in alium transferre posse, quia id munus solius esse Episcopi proprium, dicitur in *can. quantum 5. de rerum permutat. & cap. admonet 4. de renunciat.* At beneficiorum permutatio esse non potest, sine translatione compermutantium, & Vicarius inferior est Episcopo: licet huic ergo *si causam inspexerit necessariam, licitè de vno loco ad alium transferre personas,*

E *vt quæ vni loco minus sunt vtiles, alibi se valeant vtilius exercere*, Vrban. III. *cap quasitum 5. de rerum permutat.* impedire autem pro virili sua, ne quis Ecclesias Diœcesis suæ *intrare audeat aut detinere, aut se inconsulto dimittere*, Alexand. III. in *decret. admonet 4. de renunc.* non autem Vicario, ita si ius commune spectetur, in manibus Vicarij, citra facultatem ei factam à Papa aut Episcopo, beneficiorum permutatio fieri non potest.

Tertio, Nomine superioris in ordine ad permutationem, intelligitur Capitulum, sede vacante, *Gl ss in Clement. vnica de rerum pe mutat.* quia Episcopo succedit in sua iurisdictione, Gregor. IX. in *cap. cum olim 14. de maior & obed. & cap. vnico ne sede vacante in 6.* maximè, cum tam à defuncto præsule, quam superstite capitulo conferri beneficium oporteat: nam si ad solum Episcopum eius spectabat collatio, de ea cogitare Capitulo est vetitum, *cap. cum illa deuotionis sinceritas 2. ne sede vacante, & cap. vnico eiusdem tituli in 6.* pro quo Doctores faciunt, Coras. 1. *part. de benefic. cap. 9.* Lessius, Reginald. *de beneficijs.* A B

Quarto, superioris quoque nomine, intelligendus est patronus, in sententia Malderi supra Nam eius consensus, laïci maximè, ad effectum permutationis validæ est necessarius, Gloss. in *Clement. de rebus Eccles. non alienandis*, Paponius *trium Notariorum lib. 3.* nisi ei per Pontificem sit derogatum, quod in Gallia facere eum validè non posse, Auctor est Fabricius de Bleins in *Theoria benefic. tract. de iure patronatus*, cum aliis de quibus nos antea. C

Est item secundum Azorium in 2. *part. institut. moral. lib. 7. cap. 29 & 30.* & Regin. *lib. 30. cap 24 num.* 342. superior in hac permutationum materia, quisquis de consuetudine præscripta, aut sedis Apostolicæ priuilegio iurisdictionem habet quasi Episcopalem, & & potestatem subditis suis conferendi beneficia quando est opus vacantque.

Notare tamen hic placet, Episcopo semper cuiuscunque beneficii permutationem promiscue ac sine discrimine admittere non esse integrum, sed eorum duntaxat quorum est collator, sic enim colligitur ex *cap. vnico de rer. permut. in 6.* vbi Bonif. eorum permutationes in manibus fieri suis permittit, quæ *ad eius collationem spectant*, aut confirmationem, modo collatorum consensus non desit, Sylu. *ver. permutatio 2. q. 2.* Tabiena *ver. beneficium 3. q. 14.* D

Notandum 2. Esse qui dicant Capitulum posse quidem resignationem ex causa permutationis admittere, etsi ei commutationi auctoritatem dare non valeat, nec perficere, sed expectandum esse Episcopum, Sanch *tom. 5. consil. lib. 2. cap. 3. dub.* 38. cui ne in eo assentiar, impedior hac vna ratione, quod resignationem permutationis causa approbare, idem esse videatur ac ei auctoritatem dare, seu illam admittere, facit primum (inquit) hic auctor, ergo & alterum. E

QVÆSTIO III.

Quæ sint ad permutationem conditiones necessariæ?

PRima Assertio, *Ad permutationem est id necesse*, primò vt vterque compermutantium, ius in beneficio quod permutat reale habeat ac pacificum, Lessius *cap. 34. dub. 16.* Laym. *lib. 4. tract. 11. cap. 17. num. 7.* Nauar. *lib. 5. consil. 43. num. 2* quia dare nemo valide potest & efficaciter, nisi quod est suum. Deinde est permutatio beneficiorum quæsitorum, non quærendorum commutatio, esse ergo hæc debet de beneficiis quæ extent.

Tertio, de ratione permutationis est, vt compermutantes beneficia compermutata de Papæ, aut ordinarij consensu seruare, mutuoque retinere valeant, quod non accideret, si in permutatione alter duorum daret non suum: nam alienum retineri nequit, nec datum videtur, quod est reddendum.

Secunda Assertio, *Exigitur insuper, vt si beneficia in duabus sita sint Diœcesibus, relinquantur earum ordinarijs conferenda compermutantibus*, Azorius *supra cap. 29. q. 8.* Regin. *to. 2. lib. 31. cap. 24. num. 344.* & probatur.

Primò, quia propriè, in eorum sunt potestate, vt dicitur in *can. omnes basilicæ 10. causa 16. q. 7.*

Secundò, quia permutatio, vim suam propriè à consensu compermutantium, saltem complete non accipit, sed à superioris auctoritate, *cap. quæsitum 5. capite cum olim 7. de rerum permutat.* quare præceptum est Bonifac. VIII. in *decret. licet 1. de rer. permutat. in 6. vt qui secundum formam iuris sua beneficia in Diœcesi, ad collationem Episcopi spectantia permutare volunt libere ac sine fraude ea, in manibus eius resignent.*

Tractare tamen inter se permutantibus de permutatione facienda, antequam eius causa superiorem adeant, est licitum, dummodo tamen de ea absolute inuicem non transigant, sed dependanter ab eius voluntate, *Clement. vn. de rerum. permutat.*

Causa prima est, quod eiusmodi tractatus, nec translationem beneficiorum habeat, nec transferendorum plenum consensum.

Secunda, cum finis est per canones, decretaque Pontificum permissus, quæ ad eam sunt ordinata vti media, non sunt vetita, sed est permutatio licita, colloquiaque super ea facienda, ac tractatus, iter ad eam tanquam media inter compermutantes muniunt, est ergo vtrumque iure illis licitum.

Concludere tamen deque re certo statuenda transigere inter se absolute nequeunt, sed tantum hypotheticè ac sub conditione,

ditione, seu facta cum hac reseruatione, & modo, si superior ad quem pertinet beneficiorum collatio voluerit, Reginaldus supra *cap. 24. numero 343.* quia talis conclusio non est vera conclusio cum suspendatur vsque ad Superioris consensum. Hæc ille.

Tractatus ergo esse inter compermutantes potest, non tamen eius conclusio, seu perfectio ante superioris consensum, quod idem est ac dicere, vtrinque permutationem exequendam non videri, antequam superior eius auctor extiterit ac probator.

Quid est vero hunc auctorem esse? factæ permutationi cum conditione, si vellet, si non repugnaret assensum dare, non est ergo antequam detur, perfecta, rataque permutatio, quia pacta quæ hypothesim habent, non sunt firma, nisi conditione posita, cum qua sunt concepta, at quæ à permutantibus instituta sunt inter se de permutatione facienda colloquia, sunt hypothetica, nempe si Papæ visum erit, ergo eo dissentiente non tenet.

Tertia Assertio, *Permutatio debet esse libera, cap. licet 1. de rerum permutat. in 6.* & de beneficio pacifico ac reali.

Nam metu facta est iniusta, quemadmodum & fraude extorta, proindeque irritanda. Quod si inæqualitas aliqua erit in beneficiis puta, quia eorum vnum est litigiosum, pacificum alterum, qui litigiosum pacifici causa compermutanti offert, eum extra aleam, periculique metum omnem constituet, reparatione damni integra, si quod inde nasci contigerit.

Quod autē Rebuff. asserit in *praxi par. 1. tr. de perm. n. 14. & 15.* eā interdum valere, cum beneficio ficto, simulante scil. permutantisi altero se beneficium habere, quod non habet, admitti non debet, quia permutatio est rerum quæ veræ sunt, & non fictæ, beneficiorum quæsitorum tantum & non quærēdorum, hæc enim in eius Episcopi Diœcesi sita vult esse Bonifac. *in cap. licet de rer. permut. in 6.* ad cuius collationem pertinent, supponit ergo eā possideri, non possidenda quæri. Casus excipi debet in quo alteri de compermutantibus notum esset, cōpermutāti suo beneficium nullum esse quod reponat pro accepto, vt explicabitur postea.

Quarta Assertio, *Debent beneficia conferri compermutantibus, aliter collatio facta non tenet:* ita Pontifex, *Clement. vn. de rerum permut. Ne concessione iuris vtentibus circa spiritualia illudatur, si qua beneficia ex causa permutationis ab aliquibus resignata, alijs, quam ipsa permutare volentibus, conferantur, nullius hoc esse volumus firmitatis.*

Secundo, ad hoc se Ordinarius, pacto quodam tacito erga compermutantes obligat, Charondas *in memorabilibus verbo beneficium, & lib. 1. respons. cap. 41.* at à pactis conuentis abire eaque fallere malum est *cap. 1. de pactis.*

Tertio, sua compermutantes beneficia aliter non resignant, quam ea lege vt sibi mutuo dentur, fiet ergo illis iniuria si secus accidat.

Ordinario dixi, Nam cum permutantes, ius sibi mutuo in beneficia sua non tribuant, Hostiensis in *cap. ex ore, & his quæ fiunt à maiori parte*, nec hi possidere ea, sine iure possint, superioris collatio adueniat est necesse, vt sit permutatio per quam ius datur, valida.

Probatur, beneficium non canonice possessum dimitti debet: at non possidetur canonicè, sine collatione & inuestitura, vt ante probauimus. Et verò vt iustè, proindeque validè, possideatur, eccui est incognitum, expectandum id esse, ab habente eius concedendi potestatem? cuiusmodi sunt Episcopus, & eo superior, omnis item Prælatus qui ius conferendi habet, & amouendi Clericos à beneficio, Candid. *disquis. 18. art. 36. dub. 1.*

Quinta Assertio, *Sunt & alia quorum absentiâ, est beneficiorum permutatio illicita.*

Primum est, quod beneficia compermutanda in eius ordinarij manibus resignentur, à quo conferri debent, Bonifac. *cap. 1. de rerum permut. in 6.*

Secundum, quod ab eo aut iis ad quos collatio pertinet, vere conferantur, *cap. inter de præb.*

Tertium, vt eorum, quorum interest, consensus habeatur, quales sunt electores, patroni, collatores, Glossa *in Clement. vnica de rerum perm.* Rebuff. *in Concordata rubr. de collat. parag. volumus.*

Quartum, quod interuenit consensus, permutare volentium, *cap. 1 de rerum permut. in 6.*

QVÆSTIO IV.

An requiratur ad permutationis validitatem vt fiat cum causa & Patronorum consensu.

ASsertio prima, *Præter Patroni consensum si beneficium est sub iure Patronatus laicorum, requiritur etiam in permutatione iusta causa.*

Primam partem defendunt Panormitanus *in cap. significatum de præb.* Flamin. *de resignationib. lib. 2. q. 4. num. 10.* Paponius *trium Notariorum lib. 3. tit. de benefic. elect. pag. 160.* Aluy. nus *de potest. Abb. cap. 10. nu. 10.*

Tuentur alteram Syluest. *q. 3. de rerum permut.* Malderus *dub. 10. de simonia.* Requiri vero Patroni consensum, vt permutatio rata

fit ac valida, vel hinc patet, quod omitti sine A eius iniuria nequeat quum nominandi idonei viri, ad beneficium cum vacat, ius habeat. Quod in permutatione quoque habere locum, argumento est, quod hæc firma non sit ac stabilis, nisi superioris indulgentia beneficia compermutata, vtrique compermutanti tribuantur. Requirit ergo permutatio (quandoquidem esse sine collatione nequit) nec hæc sine patrono, assensum eius aut Pontificis derogationem, *qua tamen non recipitur in hac patria Galliæ consuetudinaria.* Rebuff. *de permut. num. 31.* B

Requirit insuper permutatio iustam causam, alioqui leuitati imputanda foret, imprudentiæque permutantium, qui vt affecto corpore languidi, mali sui leuamenta in mutatione locorum, ac cœli quærunt, qua eos spe, fructuque præter expectationem, qua eos sæpe carere sit necesse, nihil me in multorum conscientia dicere est opus.

Sunt autẽ causæ admodum duæ, quibus induci, flectique Episcopus potest ad postulata permutantium: prima Ecclesiarum vtilitas, necessitas altera, vtilitas quidem, quia hanc ab isto, quam alio regi præstat, multarum vir C est opum, quas paupetum, quarum est in ea Parochia seges magna, subleuandæ inopiæ impendere Christianè poterit. Deinde multos habet non contaminatos modo scelere, sed in ouina pelle lupos, qui innocentis & religiosæ vitæ falsa opinione, & specie quadam assimulatæ virtutis, hæresim animo obtegunt, quos erroris sui argui argumentis omni humana fide maioribus expedit, quod cum facere posse quocunque alio fortius, quia prolixa eius insolitaque eruditio spem facit, causa est Episcopo iusta, tam illi, quam compermutanti annuere quod postulat. D

Causa altera à necessitate petitur, Vt sũt enim homines ad vitia proni, nescio quid compermutantium alteri humanitus accidit, vnde fœda eius nomini labes est aspersa, male ex eo itaque in populo audit, si loquitur è cathedra ridetur, si tacet, contemnitur, si postulanti solum vertere, si migrate domo ad aliam, vbi ignotus omnibus, Deo, sibique nonis de culpa sua, audaci fortique dextera pœnas exigat, obsequatur Episcopus, ecquid quod est E charitatis ac officij, fecisse laudabitur? Deinde, cui non est notum cœlum idem omnibus ex æquo propitium non esse ac vtile? leni gaudent ac sereno aliqui, turbido ac inclementi alij, quod isti nocet prodest alteri, facere satis vtrisque Episcopus potest, sua eos permutare beneficia inuicem si sinat, in eo quia causa ex eorundem valetudine petita est iusta, acquiescere non est illaudabile,

Quanquam quod Rebuff. esse necesse asserat, vocari patronos, eorundem ea de re rogari sententiam, omnium quorum interest, huic Ecclesiæ istum præfici, illum illi, ac si è re eorundem, communique pop. ac sua id esse dixerint, tum enimuero, Episcopo fas esse quod petunt, compermutantibus annuere, quod (inquam) id Rebuff. postulet non probo, nam Episcopum alieno id est Laicorum subesse iudicio in regenda Dei Ecclesia quam non decet?

Deinde illud ipsum à praxi communi Antistitum, quam est alienum? quæ me causa inducit vt existimem, solius in hac re Episcopi sufficere iudicium, causasque institutæ aut instituendæ permutationis inter compermutantes duas esse, necessitatem, aut alterius è permutatis templis vtilitatem, aut ipsorum compermutantium: spiritualis quidem, vt si hi vno loco commodius vacent suæ saluti quam alio, S. Thomas in 4. *dist. 29. q. 3.* Sylvest. proxime citatus, aut vero eorundem temporalis ac corporea, vt si beneficia quæ permutantur, vtrique permutantium, aut eorum alteri, ad vitam commodiorem prosint, quam ego rem tamen, non nisi raro ordinario conferenti spectandam esse, credo.

His conditionibus addendæ sunt & istæ. Prima, vt compermutantium nomina & cognomina, in literis permutationis exprimantur, alias esset incerta, ideoque non valeret, Rebuff. de *permutat. num. 5.* nomen tamen interdum solum exprimitur vt in Cardinalibus, qui significantur & distinguntur ab aliis tam nomine suo proprio quam titulo sui Cardinalatus,

Secunda, vt electorum consensus interueniat, si beneficium permutandum est de eorum genere quæ non dantur nisi electo plurium suffragiis. Idem dicendum de Patroni consensu, quod etsi Staphil. apud Zerolam neget, *in praxi ver. ius patronat. ad 6.* dummodo fiat hæc permutatio auctoritate Episc. huic tamen eius opinioni præponderat communis, quam consuetudo corroborat, Rebuffo teste *in pract. beneficia tit. de permutat. num. 43.* Redoan. *conf. 5.* Aluynus *de potest. Abbat. cap. 10. nu. 10.*

QVÆSTIO V.

An valeat permutatio, ex conuentione permutantium mutua sic facta, vt beneficia non verè ac realiter interse, sed fictè tantum permutentur, quia alter nullum possidet.

Rebuffi sententia est *nu. 15. de permutat. par. 1. praxis,* valere: Dicti sui causas has profert quod etsi decipiatur Episcopus, nullam tamen sibi iniuriam factam esse queri is potest, qui suum in eius manibus beneficium resignauit, illi dandum cum quo fictè tantum compermutat,

compermutat, nec enim fraus hunc latet, & tamen non reclamat: volenti autem & scienti non fit iniuria teste Pontif. *de reg. iur. in 6.*

Secundò non irritatur permutatio, cum alter permutantium, compermutanti suo beneficium condonat quod sibi permutationis nomine erat debitum, eique fruendum permittit: ergo nec si fictè tantum compermutet, vtrobique enim par & æqualis reperitur ratio.

Contraria sententia vt tutior, ita est tenenda in praxi quam defendunt Malderus *dub. 10. de Simonia*, P. Matthæus *7. decretalium titulo de resignat. q. 22. num. 4.* Layman. *supra citatus.*

Probatur primò, auctoritate Pij IV. Pontificis, cui non tantum suspectæ, sed & sunt huiusmodi cessiones omnes irritæ.

Secundò, *de rerum permut. in 6. cap. vn.* dicitur, compermutantibus *sua esse beneficia* inuicem permutanda, at fictè permutans nec suum, nec alienum tribuit, cum ergo tali contractui sua non sit substrata materia, haud dubiè non vacat.

Tertio, Beneficij non vacantis collatio est iure nulla, nam is cui datur, deponendus dicitur in *capite quia in vinorum 1. de concessione prabenda*, quod non accideret si esset rata: ergo & resignatio, non existentis beneficij est nulla: nam non entium nullæ sunt qualitates, *lege eius qui in prouincia ff. si certum petatur.* At permutatio resignationem habet ex dictis: ergo esse hæc non potest de beneficio quod non est nisi fictè.

Ad primum oppositæ sententiæ argumentum dicendum est, habere permutationem beneficij veri cum ficto, ac non existentis quod sit vitiosa, ac irrita, non ab iniuria, quæ fiat resignanti suum beneficium: sed à natura permutationis, quæ exigit, vt vterque eius terminus sit realis, cum nulla sit permutatio non existentium.

Secundo, habet eiusmodi resignatio quod sit vitiosa ex defectu voluntatis in Episcopo cōferendi beneficij aliter, quam si vera intercedat permutatio, id vero esse patet hoc argumento, quod in omni rescripto Pontificio, (& idem est, de priuati cuiuslibet Episcopi) semper intelligatur tacita hæc conditio vt dicitur *de rescriptis lib. 1. decretalium: si preces veritati nitantur.* Nec enim est credibile, sibi imponi superiorem velle, & cum illuditur, ludenti esse impune. Quod tamen accideret si Episcopus ratam esse permutationem vellet, quæ ficta est, proindeque non nisi nomine tenus, talis.

Secundi facilis est responsio. Nam remissio, aut beneficij recipiendi à compermutante condonatio non impedit, quin verè permutatio facta fuerit, quod tamen non euenit cum est facta.

QVÆSTIO VI.

Quomodo ad æqualitatem reducendi sint reditus beneficiorum quæ permutantur cum eos impares esse contingit.

Fieri id posse, docent Armilla *verbo beneficium num. 66.* Azor. *qu. 15.* Candid. supra *dub. 5.* Regin. *lib. 30. cap. vlt. num. item vltimo.*

Modus autem in eo est hic seruandus, primo vt spiritale cum spiritali, idest, titulus cum titulo permutetur, Clem. in *cap. ad quæstiones 6. de rer. permut.* Rebuffus *in concordat. de coll. parag. volumus*, vt enim est hic spiritalis, facta eius cum re simili permutatio, pro vitiosa haberi non debet.

Deinde sunt per contractum alium prouentus inter se permutandi, petendo à Pontifice, vt eorum partem aliquam vendam ei permittat, cuius beneficium locupletius erat, aut minoribus grauatum oneribus, ne ex permutatione beneficij locupletioris cum minori permutantium alter damnum patiatur aliquod, aut saltem ipse beneficiario imperet, vt ex suo patrimonio, aut aliis beneficiis, tantum illi rependat, quantum est ad vitandum dānum futurum ex ea permutationem, necesse siue id fiat singulis annis numeratione pensionis pecuniariæ, siue semel: nam vt habetur *cap. 6. ad quæstiones de rerum permutat.* inæqualitas fructuum compensari potest pecunia facultate Pontificis. Sic enim Clem. III. in decret. proxime citata. *Cum de dictis Paræcialibus Ecclesijs per se queat commutatio celebrari, & in permutatione possessionum per se non sit inhibitum, si altera ratione possessionum alteri prapenderet pecuniam posse refundi, de ipsorum possessionibus ad inuicem, pront visum fuerit expedire, refusa pecunia certa quantitate poterit contractus permutationis iniri, sic tamen quod illi contractus nequaquam sibi inuicem misceantur.*

In hac tamen beneficiorum inæqualium permutatione, fructuum tantum & aliorum bonorum temporalium quantitas, quæ est beneficiis annexa spectari debet, non dignitas, aut iurisdictio Ecclesiastica illis coniuncta, pensionem enim exigere ratione eius excessus, qui in illis in honore aut potestate cernitur, crimen est simoniæ Reginaldi & Candidi opinione locis citatis, & quod ad pecuniam spectat quam inæqualitatis tollendæ causa inter fructus prædictorum beneficiorum dari posse Pontifex ait, id fine facultate Pontificis tentandum non esse, censeo.

Quod si beneficium ob culpam iure vacat, & vt tale est impetratum, à Pontifice etiamne

cum alio permutari valet? A

Nequaquam, ita Antilla *in repetit. cap. licet de rerum permutat. in 6.* Rebuffus *de pacificis n. 263.* Parif. *lib. 3. de resign. q. 1. n. 54.* Boerius *decis. 105. nn. 5.* quia opere nullo meo ius alterius possum lædere læderetur autẽ permutatione beneficij quod iure vacat. Enimuero per impetrationem, impetranti ius ad beneficium eius, qui ob culpam eo priuatur, est acquisitum, quo tamen iure per permutationem ab eius possessore factam excidit, temerè ergo non est vlli permutationis istiusmodi faciendæ concedenda auctoritas. B

Iure dixi: nam si tantum est priuandus, Reus resignandi aut permutandi sui beneficij potestatem non amittit, Rebuff. *de pacificis num. 262.* & ita si ante sententiam renunciauerit in fauorẽ amici sui, valebit renunciatio, & faciet fructus suos donec priuetur, quos tamen ab eo tempore si perceperit, restituere debebit, vt iniustè acceptos, secus est dicendum de eo qui iure est priuatus, nam hunc fructus omnes à die commissi criminis debere reddere post sententiã, opinio est Glossæ *in authent. de incestis nuptiis in verbo imminere,* C Rebuffi *de pacific. possess. num. 263.* P. Gregor. *de institutione rei benef. cap. 26. num. 13.* vbi sic habet. *Priuatus beneficio ipso iure amittit dispositionem sui beneficij à tempore, quo ex facto inducitur priuatio, vt non possit renunciare, aut permutare, quia nullum ius habet amplius in eo quo priuatur, cum tamen posset renunciare & permutare ante condemnationem, qui tantummodo per sententiam priuandus est quando in reatu esset.* Hæc ille.

D

QVÆSTIO VII.

An beneficium permutare suum quis valeat, cum nominatione facta de aliquo per Patronum ad Paræciam aut sacerdotium aliquod aliud.

NOn posse, innui paulo ante, vt id sentirem causam habui, quod permutatio vnius sit rei, pro alia vicaria præstatio, at ius nominato acquisitum, sui per Patronum oblatione ad beneficium, propriè nõ est res, quæ sit de earum genere, quæ permutari ca- E nonicè soleant, sed ius ad illã, quod infringi, ac impediri diuersimodè potest, eius ergo cum beneficio permissa non est permutatio, ita Layman. *de benefic. trac. 20. cap. 17. num. 7.* Rebuff. 1. *par. prax. tract. de permut.*

QVÆSTIO VIII.

An admitti possit facta beneficiorum permutatio, quando Patronus aut electores ei assentiri renuunt.

COmmuniter est id superiori cuique vetitum, permutantibus autem inutile ac infructuosum. Quia beneficia dari vlli, patronis inuitis ac reclamantibus non debent, B cum eorum erga Ecclesiam caritatem restingui non oporteat, vt fieret, si quæ illi constituta sunt honorum in nominando præmia, hæc sopiri contingeret aut tolli compermutantibus. Rogandi sunt ergo hanc sibi facultatem ne denegent, sibi vt sua vicissim permutare beneficia liceat, quod si negauerint, tùm enimuero, poterunt ad assensum cogi, si est Ecclesiæ futura hæc permutatio vtilis, Federicus *de permut. q. 24.* vel eorum consensus per Episcopum, quantum erit necesse, suppleri, totaque permutantium actio ab eodem C approbari.

Ratio est, quod vt bonum commune priuato præstat, ita Episcopi, ac cuiuslibet alterius qui in Ecclesiæ Repub. magistratum gerit publicum, hæ videantur partes esse, eius præcipuam habere curam, ergo & Patroni, qui illud bonũ impeditant eiusdẽ progressioni moras obstinatus obiicit, assensum auctoritate qua pollet supplere. Quare *hodie vsus obtinuit, quod post requisitionem patroni, maxime etiã eo nõ consentiente, permutatio approbatur ab Episcopo, & valet & sic iudicauit totus Senatus* D *Parisiẽsis vt retulit Do Quadrigarius,* Rebuff. supra *num. 22.* quæ est etiam opinio Candidi supra *dub. 5.* vbi collationem sine consensu Patroni factam, non irritam, sed irritandam ait.

QVÆSTIO IX.

An cum factam manu Episcopi resignatio permutationis causa, effectum sortiri non potuit, permutantibus ad beneficium remigrare suum, quasi postliminio sit concessum, & an collatione Episcopi noua ad id sit opus.

POsse, communis est veraque Doctorum omniũ opinio propter causam conditionis, quæ permutationi tacite est adiuncta, *nec alias, nec alteri, nec aliter,* nec enim abire ambo compermutantes de beneficiis suis constitutum habent, nisi ea lege, vt sibi vicissim conferantur ab Ordinariis.

Ergo collatione ad id noua est opus (inquies?) Sane Ioan. de Selua *3. par. q. 24. de benefic.*

benefic. Layman. *tract.* 1. *de benefic.cap.* 17. *nu.* 7. Petrus Gregor. *de benef.cap.* 31. *num.* 2. Causa est, quod esse nequeat permutatio, sine beneficiorum cessione reciproca, in superioris manu facta, *cap. licet vn. de rer. permut.* disertius *Clement. vnica de rerum permut.* At habet hoc omnis renunciatio, vt omne renunciantis ius in beneficium perimat: nam illud possessore vacuat, & tanquam omni destitutum Episcopus pro arbitrio, digno homini regendum mandat: ergo cum beneficium quo quis est exutus, obtinere denuo sine collatione noua non possit ac debeat, quin permutata compermutantibus, si ad ea, ex causa iusta redire velint, iterato eis ab Episcopo conferri debeant, non ambigo. *De consuetudine tamen regni Franciæ non requiritur collatio noua, qua consuetudo multis fuit probata arrestis, & si à die summationis non restituatur compermutanti suum beneficium, condemnabitur ad restituendum fructus, à die requisitionis sibi factæ quos permutans recipit, cuius beneficium fuit euictum, & ipse tenebitur reddere, & possessionem illius beneficij, quod habuit ab altero,* Rebuff. *de pacificis possessoribus* 150. & in praxi *benefic. parte* 1. *tractatu de permut. nu.* 12. Gregor. supra. Quem morem in permutationibus quoque fieri in Papæ manu solitis, sic vt permutans statim ad suum beneficium redire possit, si successum permutatio non habuit, quem (inquam) morem in permutationibus antedictis seruari oportere docent, Laym. *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 17. *de benefic. num.* 7. & Garcias *par.* 11. *cap.* 4. *num.* 7. eo quod eorum opinione non censentur permutantes ius suum in beneficium, permutatione non completa perdere, quam id vero vterque parum probabiliter dicat, vel hinc patet, quod resignatio, sine qua permutationi initium esse nequit, resignantes iure omni suo in beneficia sibi propria spoliet: ergo ad ea, reditum sibi sperare nullum queunt, nisi eorum collatione sibi de nouo facta.

QVÆSTIO X.

An accusatus de crimine, pro quo beneficio est suo priuandus, illud permutare ante priuationis sententiam in se latam valeat.

DE homicida exemplum esse potest, quem ob admissum à se parricidium, irregularem esse, ac ideo de beneficio suo deiici per iudicem posse, nemo ambigit, de hoc ergo homine quæritur, an cum tenetur in vinculis, auditurus propediem dicendam in se mortis sententiam, beneficium permutare suum cum alio valeat?

Valet, ratio est, quod crimen cui iure non est coniuncta beneficij priuatio, eo beneficiarium non priuet, sed duntaxat dignum faciat, cui auferatur per sententiam, eius ergo quandiu hæc in illum à Iudice non profertur, dominium plenum retinet ac integrum, de eo ergo arbitratu suo, tam permutatione cum alio, quam renunciatione pura, aut hypotheca statuere Iure quam optimo potest.

Secundo, accusatio hominem notat, crimen arguit, beneficium non tangit, cum pariaque laïcus ac Clericus pœnam homicidij capite luere debeant, nec hoc spectat actor, cum reo litem intendit, vt sacerdotio excidat, sed vt in iis pœnis hæreat, quas ab eo crimen cuius accusatur reposcit, quare si pendente lite obeat, hæc finita censetur, adeout beneficium tunc vacet per mortem, non priuationem, aut depositionem, quæ omnia indicant, à crimine de quo reus accusatur præcise non fieri, vt disponendi de rebus suis, per cessionem, aut permutationem sit incapax, quod est contra Rebuff. *in praxi rubrica de subrogandis collitigant. in praxi Glossa* 9. *& in reg. de infirmit. Glossa* 9. *num.* 19. Azor. *lib.* 7. *cap.* 29. *q.* 25.

Pergit porro Layman. loco supra citato, cum ait, etsi quis eius sit peccati conscius ob quod ipso iure beneficij priuatio incurritur, valere nihilominus factam alterius gratia eius cessionem, licet hæc postea, per iudicis sententiam rescindi possit, perinde ac si facta non fuisset, quæ est Lessij sententia *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 190. quam in permutatione quoque sequendam esse, tradunt Gareias loco supra citato *num.* 67. Laym. *num.* 7. *conclus.* 2. sed male, vt est ostensum *dubio* 4.

QVÆSTIO XI.

An qui Sacerdos esse desiit eo anno quo debebat, beneficium quod eum exigebat ordinem, permutare possit cum alio fructuose, ac valide.

NE existimem impellit me hæc vna causa, quæ multarum apud me vim habet. Permutari hæc dũtaxat beneficia æquitas patitur, quæ sunt permutantiũ, at a exacto à promotione pacificæ possessionis anno sine sacerdotio, beneficiũ in eius esse iure desiit, qui contra quàm iubebat Pontifex, non est sacro Presbyterij decoratus ordine, ab eo ergo dari permutationis nomine alteri non potest.

Exactò dixi: Quia si antequam annus finem caperet, cum alio de cõmutando transigeret, valeret ea transactio. Ratio est ad manum, Pacisci quilibet valide ac efficaciter potest super re quæ iuris est sui. At ante expletũ annũ à possessione pacifica post promotionem ad beneficium, sine sacerdotali ordine, non promotus verus est ac legitimus eius possessor,

nec tenetur illud dimittere, sed postea, Gregorij X. verba indicant *in decret. 14. licet canon de elect. in 6. Quod si intra annum promotus non fuerit, Ecclesia sibi commissa, nulla etiam præmissa monitione, sit præsentis constitutionis auctoritate priuatus*, ergo ante elapsum hoc tempus vim in eum suam, Gregoriana hæc sanctio non exerit.

QVÆSTIO XII.

An regula de infirmis resignantibus, locum in permutationibus habeat.

DE eo ambigendi causa est nulla consideranti valere eam in resignationum materia, nam cum permutatio cessione sit posterior, vtpote per quam patet ad illam transitus, quod in illa seruari Papa præcipit, & in permutatione tenendum erit.

Quid? quod in regula Innoc. VIII. expresse fiat *permutationis mentio, si quis infirmitate pressus*, inquit ille, *resignauerit, siue simpliciter, siue ex causa permutationis*, quæ est in vulgata Iulij III. sit omissa, habet illa tamen vnde opinioni meæ accrescat fides, in ea enim est, his verbis: *Si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium admissi, aut illius commenda cesserit, &c.*

Hinc enim argumentandi sese mihi ratio obiicit. qui rem suam cōmutat cum alia, eam dimittit ac deserit. At est omnis beneficij dimissio, regulæ de infirmis resignātibus comprehensa terminis, ergo & permutatio.

D Docent hanc sententiam Gomes. *qu.* 19. Gregor. *de benef. cap.* 31. *num.* 15. Rebuff. *in eam regul. Glossa* 4. ac proinde, vacare beneficia tam mortui, ante 20. dies, quam compermutantis sani ac superstitis, nam permutatio, ex vna tantum valere parte non potest, ergo hæc cū ex parte defuncti rata esse nequeat, si post cōsensum præstitum de permutatione facienda beneficij sui cum alio, dies 20. viuendo non expleuit, (quia per hanc regulam vacat) vacabit & alterum compermutantis, nisi ei ante alterius obitum fuisset ab Ordinario collatum, quo in casu si euinci contigerit, qui è compermutantibus est superstes, fuitque de tali beneficio prouisus vi factæ inter E eum & mortuum permutationis, ad suum in pœnam præsumptæ fraudis, redire non poterit, in eo autem fraudis est præsumptio, quod cum permutantem morbo videret afflictum, propeque iam extinctum, ei suum de manibus beneficium non sine Ordinarij ac expectantium detrimento, qua prece, qua veteris inter eos amicitiæ recordatione, violentus extorserit, ita citatus paulo ante Rebuff. qui addit casum ab hac regula excipiendum videri, in quo infirmi sacerdotium ante eius

A mortem, sano compermutanti esset ab Ordinario concessum, non vero istius, compermutantium alteri qui est mortuus: nam tunc vtrumque retinere ei fas esset, *& bona, vt loquuntur* fortuna frui.

Quid si beneficia permutanda valore sint pretioque æqualia? quid si dignitate, ac porestatis amplitudine sint inter se paria, etiamne censenda erunt contineri hac regula, sic vt vacent eo moriente, ante dies 20. qui in infirmitate positus suum sibi cum alio permutandum credidit?

B Respondet Gomesius *q. 9. super hac regula*, non habere hanc locum in renunciationibus ex causa permutationis æqualibus, cuiusmodi sunt eæ censendæ, in quibus beneficia, quæ permutantur sunt prouentibus ac bonis sibi similia, quia tunc (inquit P. Gregor. *) de instit. rei benefic. cap. 31. num.* 15. fraus præsumi nulla potest, cum permutatio non dicatur fieri in præiudicium ordinarij, qui potest æque bonum beneficium dare expectantibus, ac si animam infirmus efflasset, cum sui adhuc C possessor esset.

Sed vniuerse cum de beneficiis omnibus sine discrimine loquatur regula, vt ex iis patet, quæ sunt ante *in tract. de resignat.* à nobis dicta, non minus parua, ac redituum numero inter se imparia, arceri hac regula existimo, quam locupletia, quam magna, quam fructibus appetenda.

QVÆSTIO XIII.

D *An facta beneficij cum pensione permutatio sit valida.*

NEgandæ sunt hæ causæ, prima, quod rei sacræ, cum profana ac temporali facta permutatio, vitiosa sit ac mala. Pensio quælibet est tēporalis, vtpote redimibilis: ergo, &c. Maiorem auctoritate sua confirmat, Clem. III. in *decret. ad quæstiones 6. de rer. permut.* vbi etsi asserat in permutatione Ecclesiarum, per se non esse inhibitum pecuniam refundere, vt in iis constituatur æqualitas, si altera ratione possessionum alteri præponderet, contractus tamen nequaquam miscendos esse, sed E titulum titulo commutandum, beneficiorum autem prouentus, ad æqualitatem alio contractu reuocandos esse, eo quod spiritualia ab humanis cum sint remota commerciis, in iis adhibita, de simonia sint suspecta.

Secunda, beneficiorum quæ improprie sunt talia cum proprie dictis permutatio, legibus non est permissa Ecclesiæ, eam sanè reprobant Glossa in *pragm. sanctione verbo beneficiorum de collationib.* Bleyan. *de improprie dictis benef. nu.* 10. ergo & pensionis, cum non sit titulus, & à beneficio minus differat præstimonium

monium, quod est beneficium improprium, A quam pensio. Non est ergo de ea permutanda cum beneficio, vlla suscipienda cogitatio, Rebuff. *de pacificis possess. num.* 124.

QVÆSTIO XIV.

An Beneficij cum loco Presbyterali in Xenodochijs aut Collegijs facta permutatio valeat.

LOca pia, Presbyteris concedenda solis B in nosocomiis, aut collegiis, cum sint beneficia, permutari sunt idonea, aptaque cum superiorum consensu. Probatione ad id nulla opus, quia est responsio perspicuitate sua nulli ambigua.

Sunt tunc autem habenda pro beneficiis. Primo, cum habent Ecclesiam committi solitam Sacerdoti à quo regatur, cum fructuum eius parte aliqua, ad victum necessaria.

Secundo, cum sub eius Ecclesiæ titulo quis irreuocabiliter & in perpetuum intitulatur.

Tertio, cum à Cœnobitarum aliquo, aut Capitulo, locus est institutus pius aliquis, cu- C ius administratio, regimenque Sacerdoti ab Episcopo, tradi soleat, Chopp. *lib. 3. de sacra polit. tit. 5. num. 27.* exemplum est in Xenodochiis S. Anton. almæque Triadis, quæ non œconomicæ tantum Præceptorum sui Ordinis curæ ac potestati relinquuntur, sed dominatrici ac despoticæ, vt beneficiatis Sacerdotia tradi solent, hæc enim bono causaque alicuius, eiurari ac cum superiorum licentia permutari posse, mihi non est dubium, cum eis ad beneficij rationem, ac naturam, nihil desit, de sæcularibus Presbyteris, idem est iudicium: nam cum ad ea loca institui tanquam veri beneficiati eorum nonnulli soleant, vt D ab Ambianensi Rector Xenodochii Abbeuillanæ Pontinensium vrbis à Monachis Diui Nicolai, eiusdem Xenodochij fundatoribus præsentatus, Choppin. teste *in lib. 3. de sacra polit. titulo 5. num. 27.* ambigi nequit quin quod beneficiariis est permissum iisdem quoque sit licitum.

De locis Collegiorum Presbyteralibus, ita dictis, quod qui ea obtinent, Presbyteri esse debeant, vt diuina in illis munia obeant, vt Auenione in Collegio quod sancti Nicol. de Auiciaco nuncupatur, Montispessulani in E Ecclesia S. Saluatoris, Maguelone in sacra sacræ Trinitatis æde, dicere nihil habeo, nisi quod, non sint eiusmodi loca adiungenda beneficiis, nisi sint perpetua, cum iure sacræ functionis exercendæ, ac colligendorum redituum irreuocabili, constituto Papæ auctoritate aut Episcopi, sine cuius proinde, aut alterius cuiuspiam institutione canonica, possideri nequeant.

QVÆSTIO XV.

An sit hæc permutatio valida, cui adiecta est hæc conditio, vt pro supplemento fructuum, quibus alterum de beneficijs permutandis, superat alterum, alter compermutantium sibi tertij cuiusdam dari sacellum curet, vel homini quem nuncupauerit.

REspondend. conuentionem de qua est hic sermo, permutationis vim non habere. Causa est, quod de re sua tantum fieri queat, at præsentis absolutio, pro parte alterius permutatoris vel etiam vtriusque de re aliena fit, & non de sua, nam ædicula sacra ad alterum permutatorem non spectat, quæ tamen est pro supplemento pretij adiecta vt res aliena, non est ergo eiusmodi permutatio valida.

Secundo, non potest ea esse transactio rata, quæ ex voluntate pendet aliena, talis enim promissio inanis in iure dicitur ac inepta, quia in euentum reiicitur, qui fieri potest aut vanus, aut etiam impossibilis, nam cui constare potest, vtrum ille qui sacellum possidet, illud sit dimissurus? aut is illud ipsum recepturus, qui à permutante ad illud nominabitur? quamobrem pro certo habeo talem conuentionem, pro permutatione legitima haberi non posse.

Si concepta tamen vt explicuimus, Romanus Pontifex approbasset, præstanda foret, quia sacellum quod ex mala causa, ac modo est postulatum, eius auctoritate censetur bene dati, ac peti, est enim eius dispensatio & gratia, legis in qua dispensatur, derogatoria, & proinde facultatis ad recipiendam ædem sacram concessiua.

QVÆSTIO XVI.

Quæ beneficia permutari nequeant.

PRimò, Commendata ad tempus, quia non sunt eius propria, cui sunt commendata, & tamen de re quæ sit permutantis, fieri permutatio debet.

Secundo de manualibus idem censendum, cum non sint perpetua, sed ad nutum reuocabilia.

Tertio, cum beneficio permutari non potest expectatiua gratia. Primo, quia est personalis, nec personam excedit cui conceditur, *cap. si cui 36. de præbend. in 6.* Secundo, quia iuris ad rem, cum iure in re permutatio iure reprobatur canonico.

Quarto, beneficia ad quæ possidenda, dispensatio Papæ fuit necessaria, quia beneficia-

tus erat ad illa inhabilis permutari sine facultate Pontificis nequeunt cum alio, aut aliis quæ habere aut retinere cuique sine vlla dispensatione est permissum. Ratio est, quod dispensatio in personam cadat quæque eius est propria, illique data ad alias non transeat, Salzedo ad Diaz in *praxi ca.* 54. Thesaur. *par.* 1. *prax.* 130. *qu.* 5.

Quinto, beneficium vnitum, aut ad tempus concessum, quia quæ sunt vnita non sunt amplius beneficia, sed eorum membra, quibus sunt vnita, Rebuff. *de Vicarijs perpet. nu.* 18. Si autem est beneficium imperio Papæ dimittendum, non est absolute eius, qui iubetur dimittere.

Vltimo, Beneficium simoniacè acquisitum permutari nequit, quia ad illud, ius simoniacus nullum habet, non ergo permutat aliquid quod sit suum.

QVÆSTIO XVII.

An & quomodo in beneficiorum aut rerum spiritualium commutationibus admitti simonia soleat.

Dico primò, *Simoniam esse solo iure Ecclesiastico vetitam, beneficium commutare beneficio altero, sine superioris facultate.*

Ratio est, quod omnis super re spirituali facta transactio, *speciem contineat simoniæ cap. constitutus* 4. *de transact.* quare beneficium sic possessum impetrari posse habetur *cap. ex literis vestris* 16. *de transact.* eo quod *pactiones factæ pro spiritualibus obtinendis, cum in huiusmodi omnis pactio, omnisque conuentio debeat omnino cessare, sitque proinde nullius momenti,* Gregor. IX. *cap. extremo de pactis,* sed habet beneficiorum permutatio, sine superioris auctoritate facta, vtriusque permutantis pactum mutuum, non possunt ergò *commutationes prebendarum de iure fieri, præsertim cum pactione præmissa, quæ circa spiritualia, vel connexa spiritualibus labem habet simon.* Vrbanus III. *cap. cum olim* 7. *de rer. permut.* quare ex vacare iure sunt censendæ, ac per iudicis sententiam si ea de re rogatur, eripiendæ possessoribus, *cap cum olim* 7. *de rer. permut.*

Dico Secundò, *Simoniam non esse, res spirituales commutare cum alijs eiusdem generis,* non quidem iuris diuini, cum temporale nec quidpiam eo æstimabile earum gratia detur. Non Ecclesiastici, quia de eo nulla fit in canonib. mentio, sed tantum de beneficiis, qui canones cum sint pœnales, non debent ad alia, quæ his non continentur, exporrigi.

Deinde cum in rebus pure spiritualibus, vt sunt sacræ, nihil sit temporale, reperiantur autem in beneficiis commoda nec parua nec pauca eius generis, iusta causa Ecclesiæ extitit, prohibendi ad vitandã suspicionem Simoniæ ne hæc mutentur sine superioris assensu, non autẽ alia quæ purè sunt spiritualia, vnde cum in *ea. quæsitum* dicitur, pactionẽ omnem circa spiritualia simoniacam esse, nomine spiritualium intelligi beneficia Doctores tradunt apud Sanchez *consil. lib.* 2. *cap.* 3. *dub* 4. *num.* 3. quo cum nomine calix & vestes sacræ appellari iustè nequeant, concludit ea adinuicem commutari posse, calicem nempe pro calice, aut hunc pro sacris vestibus, dummodo valoris tantum earum rerum habeatur ratio nec æstimetur consectatio.

QVÆSTIO XVIII.

An qui beneficium iure vacans permutauit cum alio, fructus suos faciat, & si non facit cui restitui, eos oporteat.

Qui beneficium iure vacans permutari non posse existimant, eo quod iure ad beneficium qui caret, non sit eius possessor legitimus ac verus, quia esse possessio iusta non potest sine dominio iureque in rem possessam, sed qui beneficium iure vacans possidet, in istorum opinione hominum quorum explicamus sententiam, non est verus eius possessor ac legitimus, cum iure ad illud careat: ergo cum resignatio iuris sit sui in alium translatio, quo tamen omni ex hypothesi caret permutantium alter, de beneficio quod iure vacat, nulla per eum cum pacifico, ac canonice possesso potest esse permutatio. Quare cum qui rem non suam habet, illam cum fructibus restituere debeat, ei de permutantibus, qui beneficium iure vacans dedit alteri pro suo, tam eius, quam fructuum imperanda erit restitutio plena & integra.

Qui autem secùs quam isti sentiunt, beneficium eiusque emolumenta ac commoda omnia reddi oportere negant ante iudicis sententiam, itaque vbi hic pro auctoritate, beneficium quod iure vacabat, dederit idoneo homini qui permutantium alteri ad proprium redire fas erit, eiusque fructus à compermutante repetere, si adhuc extent, aut ex iis factus est locupletior.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIX.

Quando in permutatione beneficiorum, Simonia accedat & quo modo?

DIco primò, *Aestimare æqualiter duo beneficia Ecclesiastica, eaque inuicem priuata auctoritate commutare, superioris, cuius est ea conferre, si non contempta, at certe posthabita, est quidem natura iure illicitum, non tamen eodem, aut diuino Simoniacum.*

Est illicitum, quia priuatum aliquem hominẽ Ecclesiæ Rectorem dare, eam tã per se, quam substitutas operas regere, est in alienum irrumpere, messem velle in non suo solo facere, sed donare Sacerdotia, iis arbitrio suo & quos placet, præficere, ecquid est Ecclesiæ curam gerere, hanc moderati ac regere? non est ergo innocens, quisquis è media Clericorum turba, superiore suo non consulto ac probante, beneficium suum alio commutat, facit enim illi iniuriam & sibi, contra quàm patitur æquitas vsurpando quæ ab eo fieri oportet, vt enim Regem decet dare qui ius vice sua ac nomine dicat, cuicaque munera ciuibus distribuere, qui ciuitatem suo consilio nunquam moderentur, ita Prælatos beneficia Clericis non negare conuenit quos illis dignos credunt, quod tamen non facerent, si quæ ab illis expectare est necesse, hæc priuati quique auctoritate, qua ad id nulla pollent, sibi in eorumdem permutatione inuicem tribuerent, *Non est Simoniacum*, Quia nullum est hic rei temporalis cum spitituali commercium, nec vllum pro ea, eiusque vice ac loco refunditur pretium, nullum est hic ergo quod diuinæ aut naturæ legi sit oppositum, petitum è Simonia vitium.

Dico secundò, *Esse tamen in Sacerdotiorum permutatione auctoritate propria facta, Simoniam humani iuris ac Ecclesiastici.*

Quia eam, auctoritate propria ne fieret, prohibere in honorem ministeriorum quæ sacra sunt, Ecclesiæ placuit: facit ergo illis iniuriam, Deoque consequenter, qui quæ Prælatorum propria sunt munera, hæc sibi contra præceptum Ecclesiæ vendicat, beneficiumque vnum alio commutat.

Dico tertiò, *Simoniacos videri ac esse, qui Superioris auctoritate quidem, beneficia commutant, sed ea lege, vt vnus alteri pensionis nomine, redituum partem sibi aliquam quotannis tribuat, compensandæ inæqualitatis gratia, quæ est inter ea in obuentionibus annuis.*

Ratio est, quod tunc resignatio ex pacto inter compermutantes mutuo, fiat cum præstandæ pensionis onere quod est Ecclesiæ legibus prohibitũ, *in ca. super eo 7. de trãsact. ca. de pactis extremo cap. quæsitum 5. de rer. per-*
A *mutat.* his verbis: *Generaliter teneas quod commutationes præbendarum de iure fieri non possunt, præsertim cum pactione præmissa, quæ circa spiritalia, vel connexa spiritalibus labem semper continet Simoniæ.*

Dico quartò, *Vt tractare de pensione pendenda quotannis et qui alterius causa, pinguius beneficium relinquit, conscientia illæso iure compermutãtibus est permissum, si tota hæc eorũ trãsactio, à Pontificis voluntate ac consensu pendeat*: ita malum est ac Simoniacum id clam eo facere.

B Pars vtraque est clara, quia cum hæc tractatio sit hypothetica, non est antequam sit probata Pontifici obligatoria, nec proinde pactitia cum de ratione pacti sit, in ambobus aut de contrahentibus altero obligationem inducere. Pars altera probata est Assert. tertia.

QVÆSTIO XX.

Praxis fori Gallici circa Permutationes.

C PRimò, Sunt mandata ad resignandum aut permutandum, quemadmodum & prouisiones super iis ab Ordinariis eorumque Vicariis factæ, decreto Ludouici XIII. nullæ, nisi biduo ante resignantis obitum aut alterius de permutantibus fuerint à recognitore regio discussæ, & in acta publica relatæ, Gallice, *Si elles n'ont esté controllées & enregestrées deux iours auant le decés du resignant & permutans, le iour du decés, & celuy du controlle non compris, art. 19.*

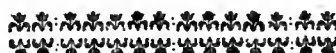
Secundò, Contra quàm priscæ leges, mos-
D que fori patrum memoria præscribebat, vt ex altera parte tantum impleta permutatio, rata foret, vnde factũ huic iuris axiomati videtur initium, ei qui compermutantis sui beneficium, ordinarij collatione assequutus erat, antequam suum daret, gaudere bona fortuna sua fas esse, & proinde cum alieno, suum quod compermutanti, conferri non potuit, quia diem suum obiit, retinere posse, contra morem hunc (inquam) decernere Regi Ludouico placuit ann. 1638. ne amodo permutationibus in Gallia vis vlla foret quæ vtrinque
E impletæ non essent, quod id earum natura postulet: *Si apres que l'vn des permutans a esté pourueu, l'autre decede, le Benefice qui a dû luy estre resigné, vaquera par son decés, soit qu'il en aye esté pourueu ou non, sans que le suruiuant puisse le retenir comme iouissant de sa bonne fortune, art. 21.*

Tertiò, Quod olim facere compermutantibus erat in more, vt si fidem sibi viciſſim compermutando datam non explerent, aut beneficium pro pacifico litigiosum darent, vtrique sine noua collatione ad suum reuerti beneficium fas foret, vt sanxiſſe Senatum

aiunt Burdigal. hoc eorum neutri licere in posterum statuit idem qui supra Ludouic. in constitutione regia de anno 1638.

Quartò, Quia habet omnis permutatio resignationem beneficiorum mutuam, quæ in ea vt sit canonica, fieri Regis voluntate est necesse, hæc omitti in permutatione ab eo nequeunt, qui illam carere non vult robore, quare vt biduo antequam resignans viuere desinat beneficij à se resignati ineunda est possessio à cessionario, ita & à compermutantibus, sic tamen vt ab eo dierum numero captæ possessionis recognitionis ac registrationis vt aiunt exclusi dies censeantur. *Sans que le iour de la prise de possession, controlle & enregistrement d'icelle, & celuy de la mort du resignant soient compris dans ledit temps de deux iours, art. 20.*

Quintò, Est beneficiorum permutatio inanis ac nulla, si permutantium alter diligentiam non adhibuisse tantam conuinci potest, quanta erat consequendo per compermutantem suum beneficio necessaria Ludouic. *art.* 20.

DISPVTATIO VNDECIMA.

DE TRIENNALI POSSESSIONE.

QVÆSTIO PRIMA.

Vnde triennalis possessio ortum habeat.

DE triennali possessione pacifica scripsere, Gomez in *reg. 33. Cancellariæ 1. de triennali*, Sanchez *lib. 2. consilior. lib. 2. cap. 1. dub. 23.* Rebuff. *in tract. de pacific. possess.* Azor. *tom. 2. lib. 7. cap. 35. q. 8.* Reginald. *tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap.* 18. eorum exemplo, pauca quædam quæ ad huius intelligentiam materiæ spectare videbuntur in certas quæstiones conferam. Et quidem vt ab eius origine ducatur initium, videtur esse hæc referenda, ad Pontifices, Concilia, & leges.

Leges quidem. Enimuerò clam nullo est, legibus statutum olim ciuilibus esse, vt possessa tempore præstituto, idest, tribus annis, si essent hæc mobilia, decem autem, si immobilia, possidentis forent, hæc quidem per pre-

A scriptionem, illa per vsucapionem, spe nulla exinde veris relicta dominis ea repetendi post elapsum prædicti triennij spatium.

Ad Concilia autem, nam à Basileensi prohibitum video, *in sess. 21. titulo de pacificis. Ne qui pacificè & sine lite, prælaturam, dignitatem, beneficium vel officium possederit triennio proximo, vel in posterum possidebit, molestari possit.*

In Africano vero *can. 86.* qui refertur, *lib. 2. decret. tit. de præscript. cap.* 1. prohibetur, ne qui ad vnitatem Ecclesiæ locum aliquem B conuerterit, quem nemine contradicente toto triennio possedit, *hic ab eo vlterius repetatur.* At beneficium locus est, certaque hominis in Ecclesia statio: ergo triennio pacificè possessum fit per Concil. possidentis.

Censetur autem pacifica possessio, quando beneficiarius toto triennio in beneficio à se possesso, nec de iure nec de facto per litem est turbatus, nec in se nec in Vicario a se substituto.

Quod ad Pontifices attinct, res est omnium Doctorum confessione notissima, quæ C de triennali possessione pacifica dicuntur, ab his non improbari, & primoquidem extat de ea *regula Cancellariæ 33.* per Calixtum III. scripta.

Secundo, *Est canon literas quartus, de supplẽda neglig. prælator.* in quo ab Innoc. III. prohibetur, ne admoti ad beneficia per eos quibus ius nullum erat, iis priuentur, sed in pœnam propriç collatorum negligentiæ in conferendo (quia nempe tempore quo erat necesse, de successore idoneo non prouiderunt) de *patientia* (verba sunt canonis) *ea ab Episcopo sinantur pacifice possidere.* Ergo triennalis pos- D sessio à voluntate Pontificum, conciliis, ac legibus originem habet, quod fuit initio huius quæstionis dictum. Habetque eius occasione beneficiarius, vt molestia ei creari nulla possit, siue in petitorio, vt quando petit actor adiudicari sibi beneficium quod ante possedit, siue in possessorio, nempe cum potestatem sibi fieri eius possessor postulat illud retinendi, vt ad illam diem fecit, ac vt tale nemine repugnante seruauit, sic enim Calixtus in prædicta Cancellariæ regula, *voluit & ordinauit Dominus noster quod super be-* E *neficijs taliter possessis molestari nequeat, nec non impetrationes de beneficijs ipsis sic possessis factas, irritas & inanes censeri debere decreuit, antiquas lites super illis motas penitus extinguendo.*

Fuitque hæc regula approbata à Leone X. in Concil. Later. *sess.* 11. recepta à Rege Francisco I. & toto regno, vt videre est in *Concord. titulo de pacificis possess.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

Vt triennalis possessio effectum habeat, an conditiones aliquæ sint necessariæ, & quæ?

POssessio non quælibet acquirendi beneficij, aut retinendi quod est acquisitum, ius tribuit, sed quæ est his affecta circunstantiis, quas Calixtus in sua regula est complexus, earum prima est titulus saltem coloratus. Est hæc Concilij Basileensi præceptio, concepta his verbis: *ff.* 21. *Quicunque non violentus, sed habens titulum coloratum*, approbata autem à Gomesio *qu.* 3. *in hanc regul.* Reginald. *lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 18. *num.* 261.

Talis autem est (inquit) Rebuff. *de pacific. possessoribus numero* 32. Azor. *in* 2. *parte lib.* 7. *cap.* 35. *qu.* 1. *habitus ab eo, qui de iure siue generali siue speciali, aut priuilegio, beneficium conferre potest, & nisi impedimentum intercederet, iustus foret*, Rebuff. loco citato, Reginald. *lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 260.

Ex quo patet, habere eum coloratum titulum, qui non est intrusus in beneficium, idest, qui illud nec vi, nec propria est potestate adeptus, sed eius, qui illius conferendi legitimam est authoritatem à iure aut homine nactus, vt declaratur in regula Cancellariæ citata quæ est 33. probantque Gomez *q.* 27. *in eandem regulam*, Rebuff. *to.* 2. *constit. regiar. tract. de caus. possess. benef. glossa vna num.* 4. *pag.* 794. Glossa *regula de trienn. verbo coloratum.*

Est autem titulus, iusta & naturali æquitati consentanea possessionis causa, veluti pro donato, pro empto, seu ratio, ac modus quilibet quo se de acquisito beneficio, aut acquirendo, tueri quis potest.

Duo ergo titulum talem faciunt: legitima potestas conferentis, & capacitas præscribentis, Gomez *qu.* 18. Reginaldus proxime citatus *num.* 260. Mandosius in *regulam de triennali in hac verba. In annuali possessore longe minor possessio requiritur, quam in triennali possessore, quoniam in hoc necessarius est titulus, saltem probabilis, & verisimilis, quem coloratum appellant, & item opus est, vt ipse possessor, beneficij sit capax, at in illo nec requiritur titulus verus, nec verisimilis, nec vt possessor sit beneficiorum capax, sed sufficit in eo possessio, quæ sit veluti corporalis detentio.*

Et quoniam non cadit in laïcum istiusmodi capacitas respectu beneficij, hac regula iuuari nec solet, nec potest, quemadmodum nec bigamus, hæreticus infidelis, excommunicatus, infamis.

Idem quoque dicendum de sæcularibus nonnulli existimant, respectu beneficij regularis, aut contra, eo quod eiusmodi ho- A mines titulum possidendi beneficii regularis vtpote eius incapaces obtendere nullum possint.

At enim ea acquirere sæculares Clericos longa multorum annorum sibi inuicem succedentium serie, quid vetat? & ita per possessionem triennij pacificam de incapacibus reddi ad eiusmodi beneficia idoneos? Id tamē esse nō posse, vel hinc patet, quod quantalibet, & quantumlibet longi tēporis possessio incapacem non habilitet iuxta *caput causam & cap. accedentes de præscript.* & ita esse B ostendunt incommoda quæ inde sequerentur, primum, quod qui viuentis beneficium impetrasset, & per triennium ab eius obitu illud possedisset, eius foret verus ac legitimus possessor & Dominus, quo quid absurdius? item à bigamo præscri posse sacerdotium quod triennio possedisset, quo quid est fœdius?

Sane Alexand. eius nominis tertius in decretali cui initium est *causam quæ est septima de præscript.* negat Laïcos præscribere decimas posse, hoc vno maxime nomine, quod C earum, illi iure Pontificio non sint capaces, Layman. *lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 8. cum *enim eas distinere non possint, easdem nulla valent ratione præscribere.* Ergo à pari, nec ab iis acquiri beneficia poterunt qui legibus Canonicis ab iis facessere iubentur. Ex his patere Gomez. ait quod vbi nullus est in conferente potestatis defectus ad conferendum, nec in collatario, hoc est beneficium recipiente, eius possidendi incapacitas, à iure vel homine inducta, eius possessionem coloratam esse, Gomez *in regal. de triennali q.* 27.

Patet 2. Ad titulum coloratum duo exi- D gi, quorum alterum se tenet ex parte conferentis nempe potestas, alterum ex parte possidentis, nempe capacitas, qui enim iure nōn est habilis capaxque beneficij, aut illud recepit à non habente potestatem legitimam, titulum coloratum non habet.

Tertio patet, quod qui beneficio est ab eo præpositus, qui est eius ordinarius collator, contra executoris Pontificij mandatum, patet (inquam) quod titulus coloratus pro eo faciat, possitque eius ope, beneficium triennali possessione præscribere, si ad illum, cæteræ conditiones ad id necessariæ concur- E rant.

Patet 4. Ex collatione Ordinarij titulū coloratum non acquiri, quādo est beneficium cōtra formā datum, Butrius in *cap. literis de concess. preb.* & ita non iuuatur hac regula, qui beneficium à collatore per resignationem factam in manibus suis obtinuit à pensione omni liberum, cum tamen resignans aliquam peteret, nec resignationem ea negata aut non concessa, ratam esse vellet ac validam.

Ratio est, quod resignanti beneficij sui possessionem auferre sine causa Ordinario non liceat: ergo nec dare contra eius voluntatem, aut formam ab eo præscriptam, deest ergo in hoc casu titulus qui sit coloratus, cum ab eo beneficium non detur qui iure illud conferre queat à pensione exemptum, qua ipsum resignans grauatum esse voluit.

QVÆSTIO III.

Dubia explicantur aliqua, ad rationem colorati tituli pertinentia.

PRimum, *An facta à Capitulo beneficij collatio ex priuilegio, titulum coloratum in prouiso pariat.*

Non parere Gomesius asserit, dare autem ac facere, Rebuffus ait in *tract. de pacific.* Gomesij est hæc ratio, quod in *Regula 33. de triennali*, Papa solius Ordinarij, factæque ab eo collationis rationem habeat: *Si quis*, inquit, *quæcunque Ecclesiastica beneficia qualiacunque sint, ex Apostolica vel Ordinaria collatione, vel electionis confirmatione, &c.* ergo si Capitulum non nisi extraordinariè, proindeque ex priuilegio, beneficium postulanti Clerico dederit, non erit hæc eius collatio iusta tituli colorati fundandi ratio.

Sententia mihi tamen opposita, vt probabilior, videtur tenenda esse in praxi, quod Ordinarij sit hic censendus nomine, qui creatur cum iurisdictione, aut à Principe, aut à canone, aut ab vniuersitate, Comitol. *lib. 5. cap. 3. nu. 6.* At est Capitulum (vt præsupponitur) conferendi beneficij iure à Pontifice præditum, officium ergo suum si fecerit, ordinaria potestate beneficium tribuisse recipienti, existimabitur.

Dubium secundum, *An beneficij facta per Ordinarium collatio irrequisito Patrono, tituli acquirendi qui colorem habeat, causa sit ac ratio.*

Respondend. est esse, Quia conferens est Ordinarius, nec est præsentatio idonei per Patronum ad beneficij administrationem, aut collationem validam necessaria, sed tantum vt sit iusta: quare cum titulus pro colorato haberi debeat, quando quis beneficium obtinet, ex Apostolica, vel ordinaria collatione, aut electione, aut electionis confirmatione, & institutione illorum ad quos eius vel beneficiorum huiusmodi collatio, & prouisio, seu quæuis alia dispositio pertinet, vt est in *regula Cancell. 33.* non potest non esse eius collatio colorato nixa titulo, quia Sacerdotium iuris patronatus Clericorum, est Ordinarij beneficentia, sine Patroni præsentatione adeptus.

Tertium, *An titulus qui sub finem anni ter-* A *tij coloratus esse incipit, ad effectum acquirendi dominij, per regulam de triennali possessione pacifica, sit satis.*

Respondend. est non sufficere, quia possessio quæ triennij est definita spatio nunquam esse debet toto illo tempore destituta titulo, qui verus sit aut figuratus, alioqui non est rata validaque quæ per eā acquiritur ab antiquo rei domino, ac in præscribētem per hanc regulam dominis translatio, eius enim rei fit in Basil. Concilio mentio, his verbis: *Quicunque non violentus, sed habens titulum* B *coloratum pacificè, & sine lite prælaturam, dignitatem triennio proximo possedit, aut possidebit non possit molestari, &c.* si ergo idem quod triennij, tituli quoque colorati non sit initium, regulæ de triennali possessione pacifica, ad translationem dominij ab vno in alium, vis erit nulla.

Ex quo infertur, quod causa beneficialis possessoria, ex titulis iustificari & probari debeat, Glossa *in Clem. vn. in fine causa possess.* & sic requiritur quod possessor titulum habeat quo probet, iustam sibi non deesse causam, retinendæ rei quā possedit annis tribus, C aut vno, quod locū habet, tam in possessorio rei retinēdæ quā restituēdæ, nā qui beneficij quo est spoliatus, restitutionē postulat, illud fuisse suum, sibique proinde iniuriam eius ablatione factam esse, literis authenticis tituloque probare debet: Ita Carol. VII. *in constitut. à se edita, artic. 71. Pource que les procès & matieres des Benefices, les droicts des parties apparent & doiuent apparoir par leurs lettres & titres, Nous voulons qu'iceux procés soient expediés, decidés & determinés, le plus bref & sommairement que faire se pourra par les lettres & titres des parties.*

D Quartum, *An qui Beneficium cum cura, sibi ante ætatem legitimam conferri est passus, iuuetur hac regula.*

Iuuari posse Rebuff. negat, cæterique qui in præscribente capacitatem ad beneficium quod triennali possessione acquiritur, exigunt.

Affirmatiuam tenent Probus in *addit. ad Cosmam parag. sancto, tit. de pacificis super verbo molestari*, Sanch. *consilior. moral. lib. 2.* E *cap. 1. dub. 31. num.* 19. quam opinionem vt probabilem & securam in conscientia censent plurimi, quia non est hæc ætatis inhabilitas, de his casibus quos regula excipit: ergo cum exceptio in non exceptis firmet regulam, non sunt hi censendi ab huius regulæ fructu exclusi, quos canones ob defectum ætatis ab animorum procuratione, ac sacerdotijs quibus in eam incumbere est necessere, mouent.

Est tamen sentia Rebuffi tenenda, vt principiis, à nobis de titulo colorato positis conformior.

Quintum

Quintum, *An sint aliqui, & quonam nomine vocandi quibus hæc regula non prosit.*

Tria hominum genera reperitò, quibus hæc Calixti regula de triennali possessione non prodest.

Primum est eorum, qui Simoniaca sunt infecti labe.

Secundum est intrusorum, hoc est qui auctoritate propria, aut vi adhibita, sibi fecere ad beneficium quo fruuntur, aditum.

Tertium eorum, qui beneficium aliquod de iis possident, quæ sunt reseruata, reseruatione in corpore iuris clausa. De vi fit in Cōcil. Basilcensi mentio, cum ad præscriptionem huius generis quæ fit possessione pacifica triennali beneficij, requiritur vt possessor non sit *violentus*. De Simonia Calixtus, cum eū negat regulæ suæ priuilegio gaudere posse, qui *de Simonia sit suspectus, aut in beneficijs dispositioni Apostolicæ reseruatis ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa se intruserit, reg. Concel. 33.*

QVÆSTIO IV.

Explicantur conditiones aliæ ad possessionem triennalem necessariæ.

PRima est eius continuatio. Secunda, rei habitæ toto triennio penes se conseruatio. Tertia, turbarum priuatio dum retinetur, debet enim ea possessio esse pacifica qualis est futura si toto triennio, nec de iure nec facto lis est ab aduersario possessori aut eius Vicario intentata, Gomez *ad hanc regulam quæstione* 58. Rebuff. *numero 168.* incipit autem esse possessio pacifica, à tempore quo titulus coloratus haberi cœptus, modo ne fit, vt dixi, cuismodi possessio incompleta, nam vel vnius dici defectu est irrita, talisque, vt eius causa, beneficio exui possessor possit. Quid si hic vocatus non fuit ad iudicium, sed extra creata est illi molestia? Aduersario scilicet negante verbaliter, ei ad beneficium ius competere vllum, aut habere verum titulum?

Respondend. id sufficere vt pacifica eius possessio censeri nequeat, Gom. *q.* 58. quia non potest non esse hæc exprobatio possessori molesta ac grauis, ergo & eius paci contraria, non est ergo pacifica. Contrarium Reginaldo placuit, negat enim *num.* 264. possessionem desinere pacificam esse, per interuentum verbalis controuersiæ, nisi ad citationem veniatur, quæ à iudice competente emanet, quæque sit executioni mandata, ac titulus actoris, sit in iudicio parti contra quam agit, exhibitus, vt statim dicetur, quæ est etiam opinio Rebuffi & Sanch. *lib. consil. 2. tom. 2. cap. 1. dub. 27.* Gomez *in reg. de triem. qu. 55.*

A nam negant possessionem turbari deque pacifica litigiosam fieri ante litem motam, etsi forte possessor fateatur, per literas se citatum fuisse.

Quid si possessio triennio tenuit, sed sub variis, ac varie, anno scilicet vno V. C. sub resignante, duobus sub resignatario.

Respondetur, duo illa tempora, suis ac propriis distincta possessoribus, in vnum coalescere non posse, quia titulus resignantis, eius morte extinguitur ex *cap. 1. de concess. præbend.* nec successione in alium transit, vt hæreditas, Rebuff. *num. 167. de pacificis*, sed

B attributione gratuita, & liberali Pontificis conferentis: at hic aliena beneficia non vult per hanc regulam esse possidentis, nisi ea per triennium possideret, & cum titulo vero, aut in speciem probabili, id est colorato, ac pacifice & sine lite.

Ad quam necessaria sunt quatuor.

Primum, possidentis in forum citatio, facta legitimi auctoritate iudicis.

Secundum Accusator.

C Tertium titulus eius aliquis, qui & ipse palam fit exhibitus parti contra quam agit, nam molestiam possessori creari verbo duntaxat, non sufficit, quemadmodum nec si ad verba res addatur, satis est eam ab vno de collitigantibus proficisci si sunt plures qui litem possessori intentant, quia omnium debet esse publica iuris sui insecutio: Quare si eorum aliquem cadere sua causa accideret, cæteri qui conticuissent, dum hic ius suum insequitur, triennio exacto audiendi non essent, ex Reginaldo *cap. 18 sect. 1. num. vlt.*

D quartò, & hoc quoque ad litem est necessarium, vt super titulo beneficij moueatur, & non aliquo eius prædio, possessione, ac domo. Enimuerò decretum de pacificis possessoribus, tantum de titulo beneficij intelligitur, qui coloratus esse debet ac quietus, nec lite vlla interruptus aut dubius.

Sit ergo hæc quarta conditio triennalis possessionis pacificæ, vt nulla turbetur lite, nulla iuris ad beneficium incertitudine, ancipiti ac dubia, ex quo sequitur pacificam possessionem beneficij non amitti, nisi is à quo possidetur in forum citatus à iudice fuerit, lisque ei intentata, ac titulus, quo ad illud nititur aduersarius sit in iudicio ipsi exhibitus,

E Rebuff. *de pacificis possessorib. nu. 169.*

QVÆSTIO V.

An ad effectum huius regulæ requiratur bona fides?

PRima sententia est recentiorum quorundam, qui exemplo doctorum de Rota apud Gomez *q. 42. de triennali possessione*, hanc existimarunt non necessariam, quam Nauar. quoque tenuisse in *consil.* 8. *de renunciat*: & Emman. Sa *verbo beneficium num.* 14. Laymannus ait, *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 16. Emman. sunt hæc verba. *Triennio possidens beneficium pacifice etiamsi mala fide sit eius Dominus.*

Primò, quia triennali possessione cui auctoritatem esse volumus à regula Cancellariæ, & canonibus, exceptio tantum iuris acquiritur, & non ius, ergo cum istius tantum respectu, & non exceptionis, requiratur bona fides, non erit hæc possessori triennali necessaria.

Secundò, quia cum sit hæc regula à iure exorbitans, peculiare quippiam ac proprium in bonum possessoris habere debet, eique tribuere quod ius commune non facit: at id non accidet, si possessio fidem in possessore bonam exigit: non est hæc ergo necessaria.

Tertio, vt vim suam regula obtineat, plura ad id non sunt necessaria quam Papa postulat, at bonam fidem non petit, cum eius in sua regula non meminerit, vt oportebat si ab ea possessionem pendere triennalem ei erat in animo.

Quartò, habet triennalis possessio pacifica, quod beneficium possessori tribuat non à præscriptione, sed ab institutione ac voluntate liberali Papæ, non est ergo ad eam bona fides necessaria. Sane constat Pontificem velle, vt expleto triennio, beneficium ad eum vi regulæ pertineat qui præscripsit, idque ad tollendas lites, quod eum facere posse nemo ambigit, qui plenissimam eius potestatem in beneficialibus esse intelligit.

Secunda sententia in praxi est tenenda quam probant Reginald. *num.* 164. Rebuff. *de pacific. possessorib. num.* 28. Azor. *lib.* 7. *cap.* 35. *q.* 1. ac priori omnino contraria, quæ antequam probetur.

Notare placet primò, bonam fidem, idem esse ac opinionem, qua quis in eam mentem prudenter inducitur vt existimet, rem quæ est controuersa, suam esse, & non alterius, & si non est, id eum tamen nescire, Less. *cap.* 6. *lib.* 2. *dub.* 2. *num.* 9. Sanchez *lib. in decalogum primo*.

Notandum secundò, Pontificem in animarum regimine, Christi Legatum esse, iuxta traditam ei ab eodem pascendarum ouium

A potestatem, Ioann. 20. ac stabiliendæ in fide Ecclesiæ, Matthæi 16. *Tu es Petrus, &c.*

Notandum tertiò, Sic Papam Christi legatum esse, vt tamen eius sit Oeconomus, bonorumque dispensator iuxta illud Euangelistæ, *fidelis seruus, ac prudens*: proindeque, ei bona fide Domini sui administranda bona esse, secus eum peccare, quia non est Pontifex eorum dissipator, sed fidelis dispensator ac legitimus, iuxta Paulum, *sic nos existimet homo, vt ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei*: quibus præmissis: ad quæstionis solutionem sit.

B Vnica Assertio, *Est mala fides possessori triennali contraria: sensus est, eum cui constat coloratum nullum aut verum titulum stare à se, nec ius ad beneficium: triennali possessione pacifica non iuuari.*

Primò, quia præscriptio in ordine ad acquirendum rei præscribendæ dominium, nullarum est virium sine bona fide, at triennalis possessio, præscriptio quædam est: ergo.

Confirma. Nulli suum scelus patrocinari debet: faceret vero, si exacto triennio, ei mala sua fides, acquirendi beneficij causa foret, cum ex eo lucrum caperet.

C Et quidem si de canonibus agitur, peractum est negotium, cum sententiæ cui nostra est opposita, aduersetur *canon finalis de præscriptionibus*, ex concilio Lateranẽsi sumptus: sunt hæc eius verba. *Quoniam omne quod non est ex fide, peccatum est synodali iudicio definimus, vt nulla valeat sine bona fide præscriptio, tam canonica quam ciuilis, cum generaliter sit omni consuetudini, & constitutioni derogandum, quæ absque mortali peccato obseruari non potest: Vnde oportet, vt qui præscribit, in nulla*
D *temporis parte aliena rei conscientiam habeat*, hactenus canon.

Sanè est regula de triennali possessione fine vi ad effectum transferendi dominij rei quæ præscribitur, sine colorato titulo, at esse hic cum mala fide non potest, cum qui alienum occupat sine vero aut probabili titulo ac colorato sit violentus & intrusus: ergo, &c.

Tertiò, abhorret à prudentia credere, Pontifices Romanos tantum ab antiqua desciuisse Petri Apostoli virtute ac fide, vt auctoritate sua viam velint munitam esse ad
E scelera, quæ seueritate censurarum tam acerbè castigant in nocentibus: at id eos moliri est certum intelligentibus, in hac temporum corruptela, morumque & animorum, nihil esse procliuius, quam vt opum cupidi, ac honoris supra meritum, in alienum se inferant, spe non modo impunitatis proposita, sed & iuris ac potestatis illud acquirendi, vt fieret, si malę fidei possessor triẽnio illud præscriberet.

Quartò, quia commune est peritorum axioma, malæ fidei possessorem non præscri-

bere

bere sic enim Pontifex *reg. 2. de regulis iuris in 6. possessor malæ fidei vllo tempore non praescribit.*

Placet iam aduersariorum argumenta diluere: & primum quidem diserte est negandum: quia exceptio esse nulla potest, sine iure: nam si est dilatoria, iuris est alieni, actionisque in eo fundatæ, aut ab eo manantis exclusio: si peremptoria, iuris est noui in rem acquisitio, ex Less. *dub. 1. de praescript.* & aliis apud illum, dici ergo non potest exceptionem quæri hac regula tantum, & non ius. Quomodo enim à possessione excludere possum alium licitè, vt fit per possessionem triennalem, si ad id verum ius, & proprium non habeo? dicendum est ergo, ius per eam acquiri, & non exceptionem tantum.

Ad secundum neganda est maior, sufficit enim per hanc regulam, ius antiquum de dominio rei alienæ acquirendo per possessionem bona fide triennio continuatam firmari, alioqui superflua forent noua Pontificum diplomata, quæ sæpe antiquorum sunt tantum canonum confirmatio, aut eorum diffusior explicatio.

Tertij minor est falsa. Ad confirmationem dicendum, quod etsi expressè Pontifex bonæ fidei non meminerit, hanc tamen tacitè & virtute exigere in *decretali literas 4. de supplenda negligentia prælatorum*, his verbis: *Discretioni vestræ mandamus quatenus si beneficia & dignitates noueritis personis idoneis assignatas, eas de patientia permittatis ab ipsis pacificè possideri.* Etenim irregularis, Sodomita, hæreticus ac id genus homines, vita ac moribus turpes, non sunt Sacerdotiis admouendi Ecclesiæ, nisi peccata vitæ præteritæ oderint, & ita dignos se sacris magistratibus sanctitate suorum operum exhibeant, & tamen si à mala fide triennalis eorum possessio habet initium, non erunt hi beneficiorum in quæ cum aliquo de his vitiis irrepserint, quæ Ecclesia in quolibet arguit, veri ac legitimi domini secundum Gomezium & Azor. *cap. 35. lib. 7. q. 1.* & Rebuff. *de pacificis possess. nu. 206.* ergo cum in beneficiis consistere, non alij sint sinendi, voluntate Pontificis, quam qui sunt ad illa idonei, quales esse non possunt, sine bona fide, hanc tacitè Pontifex ad validitatem suæ regulæ videtur exigere.

Quarti argumenti consequentia, primò est neganda, ob rationem proxime allatam, deinde ad Antecedens dici debet, ius quidem obtenti beneficij per possessionem triennio continuatam à Pontifice originem suam trahere, cum ordine tamen ac dependentia ad præscriptionem tanti temporis, quam in re quoque Ecclesiastica valere voluit: ergo cum hæc bonam fidem postulet, postulabit & triennalis possessio,

Quare est hæc Rebuff. verissima opinio, *de pacific. possessorib. num 28. quod si quis sciuerit suum titulum inualidum, & tamen possideat, sciens alium verum habere titulum quod in conscientia non sit tutus, per Glossam & Doctores in cap. 1. de concess. prab.*

QVÆSTIO VI.

An Simoniaci irregulares, & alij, qui iure canonico ad beneficia sunt incapaces hac iuuari regula possint?

Est hic duntaxat de his sermo, qui scienter Simoniam contrahunt, nam qui ex ignorantia inculpata in eam incidunt, hi si triennio bona fide beneficium quo eos Superior est dignatus, pacifice possederint, eius fore per hanc regulam possessores veros, ac legitimos scripsere Suar. *cap. 57. num. 39.* Gomez *q. 12. super hanc regulam*, Castro Palao *to. 2. lib. 13. disput. 2. puncto 33.* Thesaurus *par. 2. prax. Verbo Simonia cap. 2.* Ergo de vere simoniacis quid censendum?

Nonnullis affirmatiua placet, quod in Concordatis omissa sit simonia, cuius tamen facienda erat mentio, si eam Leo X. cum Concilio Lateranensi sua lege comprehensam voluisset, peræque ac regula Cancellariæ, exarata à Calixto tertio. Vnde sic argumentantur: non latebat Pontificem Simoniacos commodis, vsusque huius regulæ à Calixto III. exclusos esse, his verbis: (*absque simoniaco ingressu*) quæ tamen inserta Concordatis noluit: est ergo eorum præterirlo, virtualis quædam ac tacita permissio, Simoniacis ab eodem Pontifice facta: vt beneficia per eos sic acquisita retineant: hæc illi: *Quæ confirmans*, per regulam iuris communis, *qui tacet consentire videtur*, maximè cum tacentis intererest non tacere sed loqui.

Deinde Regula duos tantum casus excipit, ergo *vult alios etiam cum mala fide valere, ac ratos esse*, Gomez *q. 42.*

Contraria sententia est aliorum omnium & in praxi tenenda, maxime Fabricij de Bleins *in Theor. benefic. tract. vlt. 56. & 57.* Rebuff. *de pacific. possess. num. 7. & 17.* explicanda sequentibus assertionibus.

Prima Assertio. *Simoniaci regula de triennali possessione pacifica non iuuantur in Gallia.*

Primò, quia vt res aliena huiusmodi triennali possessione pacifica, esse possidentis incipiat, eam necesse est niti titulo saltem in speciem colorato ac probabili: at qui sciens, deditaque opera simoniæ se labe inficit, culpæ prætexere suæ quid potest, quod eam eluat, eleuet aut tollat? titulum ergo habere nullum potest, quo beneficij per simoniam

acquisiti possessionem à culpa vindicet?

Minor probatur, Qui iure canonum beneficio se scit priuatum esse, non nisi imprudenter & male, eius se possessorem legitimum & verum iactat, facit enim iuris ad illud priuatio, vt ipso facto discoloratum titulum hoc est nullum habeat, vt loquitur Felin. in *can. nobis de rescript.* apud Gomesium *de triennali poss. q. 10.*

Quid est enim titulus? causa seu ratio rei possidendæ legitime, iam quæro, ecquid habere talem vllam possit, qui ea se scit iure priuatum esse? quod de Simoniaco negare nequit, qui per Extrauag. Pauli II. *cum detestabile*, receptam in Gallia, scit collationem beneficij simoniace factam in conscientia ante omnem sententiam esse irritam, nulliusque valoris ac roboris coram Deo, Flamin. teste *lib. 11. de resignat. & tract. de confidentijs*: quare beneficium ita acquisitum à suo est possessore relinquendum, auctore Gomesio *q. 12. limitat. 1.* nam in ea Extrauag. dicitur ius nullum ad illud simoniaco acquiri, proindeque fructus suos non facere, sed Ecclesiæ aut pauperibus dandos esse.

Confirm. Etsi per contractum, qui in commodum gratiamque priuati cuiuspiam hominis est nullus, transferatur possessio, ex *lege 1. parag. si vir vxori, digest. de acquirenda possessione*, non tamen per eum qui est illicitus, bonisque moribus oppositus, nempe quia culpæ mortali est coniunctus, aut ad eam inducens, Imbertus *lib 1. praxis forens. cap. 34. num. 6.* Guenois *ibi litera Q* at est contractus Simoniacus omnium iudicio talis: non est ergo dominij, rei quæ est acquisita per simoniam translatiuus.

Secundò, vnde reo debentur supplicia, inde nulla trahere debet commoda: quia lex indignis priuilegia non concedit, *lege auxilium ff. de minorib. & cap. quia 14. de vsuris*: at est simoniacus violatæ religionis reus, ideoque plectendus, non est ergo rationi consonum, eum ope ac beneficio huius regulæ, pœna à se ob culpam simoniæ admissæ commerita subduci ac eximi, nec enim, *decet*, inquit Bonif. *in cap. cum qui 18. de præbend. in 6. vt stultus melioris, quam peritus conditionis existat, vel quod inuasor, eo qui iustè ingreditur priuilegio gaudeat potiori*, at est simoniacus inuasor, cum iusta nulla causa fretus, beneficium eiusque fructus habeat, pari ergo illum priuilegio gaudere non decet cum eo, qui iustè legibusque canonicis consentanee, ad illud est vocatus.

Nec mouere nos debet quod Gomezius in hanc regulam asserit possessorem annorum 13. hac regula iuuari sine titulo eoquod decennio non interrupto possessio facta esse cum titulo præsumatur, *lege filius-fam. Cod. de petit. hæredit.* titulus autẽ qui præsumptione

A est talis, tantum operari debet quantum verus. Sed est contra mentem Pontif. quem in *regula 33.* de hac materia, constat titulum à possessoribus vt molestari nequeant, exigere. Nam eos de beneficio vult ab his prouideri qui ius illud conferendi habent, quod est habere saltem coloratum & non præsumptum qui reipsa non est titulus. Tertio, qui titulo nullo fretus, beneficium occupat, est intrusus: ergo cum eiusmodi hominum generi regula de pacificis Papæ decreto non sit vtilis, possessio decennij sine titulo, non est domi- B nio beneficiorum acquirendo sufficiens.

Seio Bleyanum sensisse contrarium in *tract. de complurib. alijs benef. num. 57.* cum ait decennali possessione opus esse, cum simonia aut quodpiam tale vitium, inficit titulum vt elapsis postea annis tribus, possessio præsumatur esse pacifica, & ita iudicatum esse à Curia Paris. anno 1574. quod item asserunt Charondas *lib. 2. Pandectar. iuris tit. 9. in lib. 1. respons. cap. 47.* Chenut. *in addition. ad Papon. lib. 3. tit. 12. arresto 1.*

Sed quod pace eorum sit dictum, à com- C muni Doctorum sensu abire non placet, nec Patronorum de foro iudicium, iustis Pöntificum decretis anteferre.

Casus excipi vnus debet, nempe cum quis simoniacè est institutus per ignorantiam, quia v. c. pater ipso nesciente filio, clam omnibus collatoris animũ certa expugnauit summa pecuniæ, vt eum culpæ suæ non conscium Sacerdotio donatum vellet, huic enim sic prodesse tùm regulã de possessione triennij pacifica & eiusmodi titulo colorato scribit, Layman. *lib. 3. tract. 1. cap. 8. de præscript. num. 16.* vt rehabilitatione tituli, ac dispensatione D nulla sit opus.

Extra hunc casum non est Simoniacis, à triennali possessione recipiendi subsidij spes vlla.

Et vero à Senatu Rothomagensi anno 1609. probatam non fuisse pensionem simoniace acquisitã annis licet quatuordecim possessam pacificè, auctor est Forgetus *tract. de pensionib. num. 12.* quod est argumentum eius rei non leue, de qua est in præsenti sermo, simoniam præscriptione quantalibet longi temporis non abstergi, nec proinde eius conscios à regula de triennali possessore E subsidium habere vllum.

Secunda Assertio, *Etsi iuuari hac regula pro certo habeam, non irregulares*, contrarium tamen defendunt Gomez *qu. 1. 10. 15. 27. & sequenti in hanc regulam*, Sanchez *7. de matri. dub. 41. num. 15.* Cardin. Paris. *consil. 96. volum. 4.* huius opinionis est hæc præcipua ratio quod excipiantur tantum in hac regula simoniaci & intrusi. Ergo eâ iuuari irregulares quid vetat?

Consequentia probatur, Exceptio in non

exceptis

exceptis firmat regulam, vt ex *can. Dominus* A *22. qu. 7.* Dinus probat *in lib. 1. de regul. iuris pag. 4. num. 5. & sequent.* At non alij vulgo existimantur indigni, qui regulæ huius priuilegio gaudeant, quam qui simoniaci sunt & intrusi, irregulares ergo, modo tamen incogniti & occulti, ab eius vsu commodisque non debent excludi, sic illi.

Mens mihi tamen est alia, sicut & Reginaldo & Rebuffo *de pacific. num. 126.* Enimuero ad rationem colorati tituli sine quo non subsistit triennalis possessio, subiecti capacitas est necessaria. At eam irregularis non habet: ergo, &c. B

Maior ostenditur, Moniales etsi centum annis Ecclesiam viro destitutam occupent, à regula tamen de triennali possessione, consequendi beneficij ius ac facultatem habituræ sunt nullam, Rebuff. *de pacific. amplist. 3. nu. 4. & 5.* Fabricius *de beneficijs tam virorum quam mulier. num. 40.* At huius rei causa non est alia, quam earum incapacitas: ergo, &c.

Confirm. Qui in Gallia beneficium Parochiale in villis muratis habent, si non sint C Graduati, decreto de pacificis iuuari nequeunt vt à Senatu Tholosano responsum esse scribit Maynardus *lib. 1. q. 6. cap. 56.* ergo vt possessori beneficij, ius ex pacifica possessione triennij acquiratur, certum aliquod ac validum, est in subiecto, hoc est possessore, eius obtinendi capacitas, hoc est facultas necessaria.

Confirm. Quamdiu est irregularitas ignota hominibus, non potest ea non esse occulta: at ex incognita ad ordines & beneficia contrahitur incapacitas. Dubia enim & maximè D quæ est talis, ratione facti homicidij, de quo proinde certo non constat, tam à beneficiis quam vsu ordinum remouet, secundum Henriq. *lib. 13.* Nauar. *Enchirid. 27. num. 143.* Couar. *in Clement. si furiosus num. 3.* eo quod in dubio commissi homicidij teneri singulos gerere se pro irregularibus Pontificum sit opinio in *cap. ad audientiam & cap. significasti & Clement. 2. de homicidio*, eo quod in dubio pars sit tutior eligenda, vt pote quæ excludat omne peccandi periculum, dubia ergo irregularitas ex probabili horum Doctorum sententia eundem effectum habet ac cognita. E Est hæc opinio probabilis, prior tamen secura est, ob rationem ante allatam, nempe quod irregulares & id genus homines culpa sua beneficij incapaces, non sint de eorum hominum genere, qui excluduntur priuilegio regulæ, quales sunt intrusi, Simoniaci, & prouisi de beneficio reseruato Pontifici, reseruatione quæ fit in corpore iuris inclusa.

Ad argumentum pro Simoniacis allatum initio responderi debet, quod Pôtifex in Côcordatis, cum de triennali possessione agit, Simoniacos expresse ab eius vsu & priuilegio non excludat, certum non esse animi eius ac voluntatis Indicium, de iis admittendis in Societatem beneficii per hanc regulam concessi singulis quos ipsa non reiicit: nam vt habet *regula 44. de reg. iuris. Is qui tacet, nec probat, nec vtique negat*, eo quod tacere, non respondere, non loqui, quiddam sit inter assensum non loquentis & dissensum eiusdem, medium ac interiacens, vt notat Dynus in eam *reg. num. 1.*

Negari secundo debet, quia per canonem, aut legem Ecclesiasticam constitutio ei contraria non tollitur, nisi super eo verbis claris ac dilucidis mentem suam Pontifex exprimat, & ita olim à se constitutionem editam abroget, vt est *in cap. vt animarum de constit. in 6.* At clausulam concordata nullam habent qua simoniacis Papa aperte significet fauere se velle, cum expunctione regulæ Cancellariæ de triennali possessione, non sunt ergo Simoniaci in eorum asciscendi numerum, quibus hæc possessio continuata triennio, faueat.

Ad id quod dicitur, regulam non excipere nisi duos casus Respondet Rebuff. *de pacific. possessoribus num. 28.* non excludere similes.

QVÆSTIO VII.

An qui iure aut natura, sunt ad beneficium manifeste inhabiles, possint iuuari hac regula.

Dico primò *Non posse*, quia tùm, & non alias, & aliter vim hæc suam exerit, quam cum titulus interuenit aliquis, saltem coloratus, quo ea nitatur, at qui natura, aut iure, beneficij possidendi est incapax, titulo colorato tantum, & in speciem vero, donari à collatore non potest, est enim titulus, id virtute cuius quispiam est beneficiarius, id qui beneficii est incapax, beneficiarius esse nequit: ergo nec ei tribui titulus.

Confirmat. Si qui natura aut iure, est ad beneficium inhabilis, eius verum acquireret titulum per possessionem triennij pacificam, laïcus, idest non Clericus, posset esse beneficiarius, id autem quis eredat? cum ad ordines & beneficia, aditum tribuere lege Ecclesiæ tonsura debeat, *cap. cum adeo 17. de rescriptis & cap. ex literis 6. de transact.* quare etsi coniugatus, vel mere laïcus aut bigamus, triennio beneficium sibi collatum possederint, non tamen iuuabuntur hac regula, quia eius acquirendi, aut acquisiti non sunt capaces.

Cinfirm. cum inhabilitas est publica & manifesta, tollitur color tituli, fitque hic de-

coloratus, & ita intelligendi sunt Rebuff. & A alij Doctor: qui negant inhabilem iuuari hac regula, de manifesta enim eos loqui argumenta allata indicant. Sane excommunicatos beneficiis ante censuram habitis non excidere, docet Sanch. *in consil. lib. 2. cap. 1. dub. 31. num. 21.* ex eoque fieri planum potest, quod non sint vitandi, nisi sint per sententiam iudicis declarati, etsi sit eorum excommunicatio manifesta. Concord. *de excommunic. non vitandis*, Nauar. *cap. Enchirid. vlt. num. 35.* vbi hæc habet. *Vsu orbis & verbu habet non vitare excommunicatos specialiter ob contumaciam non comparendi, aut parendi, antequam declarentur & denuntientur*, in B quo eum, Suar. sequitur *disp. 14. de censur. sect. 2. num. 3.*

Dico secundò, *Inhabilem iure Ecclesiæ, iuuari hac regula, si est eius inhabilitas occulta.*

Ratio est, quod non sitis, cuius est inhabilitas occulta, acquirendi tituli colorati incapax. At hunc occulta inhabilitas non impedit, cum collationis impedimentum ex hypothesi lateat.

Secundo, ab hac excludendi regula sunt hi tantum, quos exclusos Pontifex voluit, at C de hoc non sunt numero, nisi simoniaci & intrusi: ergo in eorum non sunt classem includendi irregulares quilibet, sed hi duntaxat, quorum est manifesta inhabilitas.

Tertio sunt actus omnes, quos exercet occultus inhabilis validi, at id esse non posset, si titulum coloratum non haberet iuxta Thom. Sanch. *de matrim. disp. 22. n. 49.*

Ex dictis patet illegitimo huius regulæ ope ac beneficio, acquiri Sacerdotium, quod ei fuit collatum, quia non est de exceptis in regula, ergo cum exceptio firmet in non exceptis regulam *22. qu. 7. can. 6.* fiunt illegitimi D per præsentem, possessores beneficij à se pacifice ttiennio possessi.

Patet 2. Idem esse de sæculari iudicium, si beneficium regulare tribus annis sine turbis ac tumultu possideat, & contta si regularis sæculare, nam neuter est exceptus à regula, ergo cum per dispensationem Pontificis ambo beneficiorum sint capaces, regularis quidem sæcularium, secularis autem regularium, censendi sũt ad ea dispẽsati esse per hanc regulã. E

Quod si *in cap. de beneficio 5. de prabend. in 6.* Bonifac. asserit regulari seculare beneficium committendum non videri, quod tantotempore à regularibus possessum non fuit, *vt præscriptio legitima sit completa*, de eo intelligitur, quod regularibus sine dispensatione communiter dari potest, eo quod per præscriptionem annorum 40. eius est natura mutata, factumque est è sæculari regulare, quo de beneficiorum genere nobis hic non est sermo, sed de his, quæ tũm primum à regulari possideri incipiunt, eorumque per possessionem triennali titulum acquirunt.

QVÆSTIO VIII.

An subreptitia collatio titulum coloratum efficiat?

OMnino, ita Probus *in pragmatica sanctione titulo de pacific.* vocatur autem subreptitia collatio, quæ per falsam narrationem, aut taciturnitatem obtinetur eius, quod deberet exprimi. Causa est, quod titulus colorem habeat à collatione ordinarij, at quod hæc sit subreptitia non impedit, quo minus ab eo fiat cuius est beneficia mandare dignis: ergo, &c.

Dicendum idem, quando beneficium primo datur vni, deinde alteri, nam primus verum titulum accipit, & secundus coloratum, Gomes. in hanc regul. *q. 28.* Similiter quum datur beneficium viuentis, ipso decedente, retinet alter coloratum titulum Gomes. *q. 44.* Item quando in impetratione beneficij verus valor nõ exprimitur, eius collatione coloratus titulus sequitur Gomez ib. *q. 51.* Deniq; quando datur beneficiũ litigiosũ, aut cõtra aliud decretũ Cancellariæ, manet tamen nihilominus coloratus titulus, Gomes. ib. *qu. 28* quorum omnium vnica est ratio, nempe quod hic nihil excipi debeat, quod non excludat regula iuxta illud commune axioma iuris. Exceptio in non exceptis firmat regulam. At Cancellariæ ac Concordatorum regula nihil eorum excipit, quorum in hac est quæstione facta mentio: ergo, &c.

QVÆSTIO IX.

An sint casus aliqui aut peccata, in Cancellaria regula inclusa, quæ vim possessionis triennalis impedant & quæ?

OMnino, eaque numero tria, primum est Simonia, alterum intrusio, tertium reseruationis violatio, qui ergo beneficium simoniaca fraude possidet, qui reseruatum reseruatione in corpore iuris clausa, aut auctoritate propria & non ordinarii, quæ intrusionis est species, hic vt est dictum antea, regula de triennali possessore iuuari nequit.

Fit autem quoad præsens negotium quis intrusus. Primo quando non habet titulum verum, vel præsumptum, vt ei accidit qui accipit & retinet beneficium auctoritate propria. Secundo, quum titulum habet quidem, sed non ab eo qui hunc iure conferre potest, vt habet qui præsumpto tantum nititur. Tertio, qui de eo est Simoniace prouisus, cum enim sit hæc prouisio inanis ac nulla, eius ope capessere

possere beneficium, est illud ingredi absque iure, malaque arte, ac proinde nulliter ac irritè, quæ autem beneficia sint reseruata Pon- tifici dictum est antea.

Quid si vim possessor triennalis adhibeat, quid si beneficio, in quod est ingressus, possessorem per vim, minasque extruserit?

Sua ei triennalis possessio non proderit, pacifica licet, quia etsi Calixtus violentiæ non meminit, eam tamen Basileense Concil. pari loco statuit quo simoniam: ergo vt ab ista, vis possessionis continuatæ triennio impeditur, ita & à violentia, docent hanc sententiam Rebuff. *de pacific. num.* 228. Nauar. *lib.* 3. *consil. tit. de præb. consil.* 41. & 42. Sanch. *supra dubit.* 33. *n.* 1.

Quare qui per vim, metumque palam beneficii possessori incussum, illud iniit, ac triennio possedit, non est hic verus ac legitimus eius dominus, quia cum auctoritate ipse sua illud inuaserit non superioris, est intrusus, cuiusmodi homines regulæ præsentis priuilegio non gaudent.

Quid si legitimus eius beneficii possessor vi aut metu ei renuntiet? Ne tunc quidem futurus est eius successor tutus in conscientia. Causa est, quod quum *quæ metu & vi fiunt, de iure debeant in irritum reuocari, cap. Abbas* 2. *de his quæ vi metusque*, ipsaque beneficii abiuratio, eo facta modo, irritari à superiore debeat, suaque Ecclesia resignanti reddi, non potest Episcopus, qui de metu illi impresso est certus, renunciationem admittere, nec proinde beneficium conferre: quare cum sine titulo, eoque saltem colorato, præsens non operetur regula, erit facta collatio beneficii, resignati per vim aut metum, nulla.

D

QVÆSTIO X.

An regula de triennali locum in conscientia habeat.

SEnsus est, an possessor triennalis beneficium sic possessum retinere in conscientia valeat.

Prima sententia negat, quam defendunt Cosmas *in pragmat. poss. §. super verbo triennium, & verbo molestari*, Couar. *in reg. possessor* 2. *p. parag.* 10. *num.* 10. *conclus.* 7. rationem

E hanc dicti sui habent, quod Pontifex in sua regula molestiam possessori triennali, exacto possessionis suæ triennio, creari quidem noluit, sed de beneficio ab eo retinendo, ne verbum quidem habeat, quod est argumento, per hanc regulam, ius ad beneficium irreuocabile, firmumque ac stabile non dari triennali possessori, sed tantum aduersario, id est actori, actionem in eum non tribui, vi cuius de possessione deiici queat ac

A beneficio spoliari, *Non molestari enim, seu non inquietari, idem important de iure canonico quod silentium imponere, hoc autem, id est silentium imponere, ac audientiam denegare*, Gomesius *in hanc regul. q.* 58. at vetare alicui, ne sit in repetione rei suæ molestus alteri, non est isti, ius in illam, dominiumque plenum dare: ergo, &c.

Confirm. Exceptionis concessio non est iuris in rem collatio, sed per hanc regulam, datur tantum triennali possessori exceptio, & non actio, & sic ei per hanc regulam non ac-

B quiritur titulus. Ita Gom. *q.* 53. *parag. tamen istis non obstantibus*, ex quo sequitur, in eius sententia regulam hanc non habere locum in conscientiæ foro, sed ciuili tantum.

Ad eorum ego partes transeo, qui possessorem asserunt, finito triennio cum his conditionibus, quas Calixtus exigit: esse iure quam optimo beneficij sic possessi dominum, ac proinde illud in foro conscientiæ seruare posse.

Ratio est, quod præscriptione legitima, id est toto eo continuata tempore, quod est præstitutum legibus, verũ dominium rei præ-

C scriptæ sic acquiritur, vt ea retineri possit ac seruari in conscientia, etenim quia id erat necesse ad sedandos scrupulos, pacandas conscientias, tollendam dominiorum incertitudinem, Imperatoribus placuit dare præscriptioni vim translatiuam dominij rei quæ esset præscripta legitimè. At præscriptioni æquiualet hoc triennium, ex sententia omnium: ergo vt per illam rei præscriptæ, ita & per triennalem possessionem, beneficij titulus ac dominium acquiritur, & non tantum ius ac potestas actoris excludendi à sua possessione, Rebuff. *de pacific. num.* 21. & 29. Gom. *qu.* 58. Sanch. *in consil. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 21.

QVÆSTIO XI.

An is cum quo triennalis possessor permutauit suum beneficium, iuuetur hac regula.

CAsus est, talis, N. beneficium sibi ab Ordinario collatum & triennio pacificè possessum, sed quod de iure, factoque verè non vacabat cum ad illud est promotus, permutat cum alio, quæritur an tueri se iste possit, contra beneficiarium primum, qui rem suam, id est beneficium reddi sibi postulat.

Respondend. posse, ratio est, quod acquirens beneficium per permutationem, eodem iure illud possideat, quod permutanti competebat, antequam eo decederet in gratiam sui compermutantis, sed ille plenum habebat ac integrum, ergo & iste.

Secundo prædecessor, hoc est permutans

beneficium quod triennio pacificè, cum colorato titulo possedit, id quod proprie suum erat, compermutanti tribuit, nam ius in illud præscriptione triennali acquisiuit; iure ergo tueri se potest prædecessoris sui contra quemlibet.

Confirm. Compermutanti excludere actorem licet per exceptionem iuris in beneficium non suum, ergo & ab hac regula possessioni ac permutationi subsidium quærere.

Conseq. probatur, à repetitione rei quam repetens suam esse dicit, iuste excludi nõ potest, si ad excludentem non pertinet; At ab ea iuste repetens excluditur, cum hæc, isti in foro externo negari soleat, & quidem iu ste vt patet: ergo, &c.

Tertio, negat Calixtus in sua regula molestiam creari vllam debere ac posse beneficiario, qui cum titulo colorato beneficium triennio possedit sine turbis, at id falsum esset, si facta permutatione, compermutanti posset ab actore eripi, quia cum sic inanis hæc ac irrita redderetur, prædecessori triennali magna haud dubie inferretur molestia, quæ vt vitetur, dicendum quod res est, & permutationem validam esse, & compermutantem titulum habere beneficij quod à prædecessore triennio pacificè possessum fuit.

QVÆSTIO XII.

Explicantur dubia, ad intelligentiam regulæ de triennali possessione spectantia.

PRimum, *An qui beneficium, ab Episcopo excommunicato, & denunciato conferri sibi est passus, titulum coloratum habeat, quo fretus illud per possessionem triennij pacificam præscribere valeat.*

Dubitandi est hæc causa, quod eius collatio nõ sit rata. Enimuero esse hęc sine iurisdictione non potest, at est per Ecclesiam excommunicato denunciato adempta omnis, ergo cum titulus sit id Iurisperitis, ac summarum scriptoribus, quo beneficium acquiritur, & acquisiti dominium defenditur, verus nullus, aut coloratus obtendi ab eo potest, cui facta ab ordinario beneficij collatio, est nulla.

Respondend. facere pro eo tamen, qui à denunciato beneficium obtinuit, titulum si non verum ac probabilem, at apparentem, coloratum, ac in speciem legitimum.

Ratio est, quod quisquis est ab eo beneficio donatus, qui vt ordinarius conferre potest, etsi ob censuram, aut impedimentum simile quodpiam, iustè tum id facere nequeat, Sanch. *tom. 1. lib. consil. 2. cap. 1. dub. 31. num. 4.* Quia regula cum Basileensi Concilio, duos tantum casus excipit, in quibus à collatione

A Ordinarij titulum non vult coloratum fieri, nempe cum prouisus est simoniacus, aut datum est ei beneficium à Pontifice reseruatum, in reliquis ergo casibus, valet regula vt ex Probo *in additionib. ad Cosmam pragmat. Sanction. de pacif. possess. ver. coloratum*, probat Sanch. loco proximè citato.

Argumenti allati initio, facilis est solutio. Enimuero verissimè dicitur quod quidquid in collationum materia ab excommunicato denunciato geritur, geritur inualidè, sed est negandum, titulum ab eo coloratum tradi nullum, cum eum talem esse sit certum qui ab
B ordinario datur.

Secundum, *An titulus, qui tantum est præsumptus, sufficiat ad effectum huius regulæ.*

Est titulus præsumptus qui de se est nullus, ex certis tamen coniecturis & argumentis, existimatur idoneus. Exempli causa, annis decem aut 13. beneficium quis aliquod possedit sine titulo, quia cum vacaret, illud vi, manuque armata occupauit, quæritur, an exacto eo tempore, hac se regula tueri queat.

Affirmant Gomez *q. 26.* & Sanchez *consil. lib. 2. cap. 1. dub. 30.* Negat Rebuff. *de pacific. possess. num. 57. & 204.* cuius sententiam priore veriorem his maxime nominibus ha-
C beo.

Primo, quod sine titulo, nullarum sit virium triennalis possessio, at ex hypothesi, is de quo nobis est hic quæstio, prætexere nullum potest, præter præsumptum, qui in re est nullus.

Secundo, intruso non prodest triennalis pacifica beneficii possessio, cum ab eius vsu ac priuilegio remoueri eo Calixtus imperet. At beneficium sine titulo, hoc est collatore ignorante ac inscio occupans, est intrusus, quantalibet ergo temporis intercapedine hic
D illud etiam sine lite seruabit, non fiet eius possessor.

Tertium, *An qui viuentis beneficium possidet, fiat exacto triennio, eius possessor legitimus ac Dominus.*

Quia titulo aliquo saltem colorato niti debet ea possessio, quæ rei alienæ ius ac potestatem possidenti tribuit, qualis pro eo nullus facit, qui rem viuentis penes se habet, quandiu erit hic superstes, præscribi non poterit, nec proinde eius dominium acqui-
E ri: ita Rebuff. *de pacific. num. 260.* contra Sanch. *lib. 2. dub. 31. num. 16.* Quod si eo mortuo, illud ipsum auctoritate collatoris ordinarii capesseret, sed non sine vitio, proindeque inefficaciter ac inualide, post triennii possessionem pacificam, hoc est sine turba ac tumultu, vi præsentis regulæ, hoc est iure canonum, eius Dominus foret.

Quartum, *An illegitimus, aut tonsura Ecclesiastica charactere non notatus, acquirendi beneficij per hanc regulam sit capax.*

Non

Non esse contendunt Cosmas *in annotation. ad pragmat. Sanction. de pacific. possess. verbo quicunque*, Rebuff. *de pacific. num. 162.* quia qui est natura, aut canonum iure, ad beneficium inhabilis, non fit tractu temporis quamlibet longi, eius capax, ita in *cap. causam 7. & cap. accedentes 11. de praescript.* negant Alexand. III. & Innoc. III. ille quidem *in cap. 7.* decimas à laïcis praescribi posse, quia earum non sunt capaces: iste autem, Ordinariis excusationi locum esse vetat, qui procurare legatos Apostol. sedis renuunt, & procurantibus ad expensas subsidium impertiri, *etiamsi longissimo tempore procurationis obsequium non impenderint cum in talibus praescriptio sibi locum nequeat vindicare*, hinc enim argumentari sic lubet. Quia decimas detinere Laïci nequeunt, eas nulla valent ratione praescribere, secundum Alexand. *in cap. causam citato*, ergo nec qui beneficii est incapax, eius consequendi per possessionem triennii pacificam, capax fiet, cum vtrobique par sit ac aequalis ratio, nec quid mora, quid tempus in animo, moribusque possidentis agat, quo melior, aut ad regendum fiat aptior, intelligi queat.

Eorum mihi videtur sententia potior, qui illegitimos, ab huius regulae effectu excludi nolunt, eo quod de eorum non sint numero quos illa excipit, nec enim sunt Simoniaci. Intrusi aut beneficia Papae reseruata possidet, praeter quos non sunt alii, gratiae per Calixtum, ope ac beneficio huius regulae singulis concessae, incapaces, quia cum hos duntaxat reiiciat, in reliquis firma manet, *lege nam quod liquida dig. de poena legat.* Sanch. supra *nu. 20.* Probus *in addit. ad Cosm. pragm. Sanct. tit. de pacif.*

De non tonsurato fuit altera quaestio, cuius eadem esse priuilegia ac illegitimi, quoad effectum acquirendi beneficii per hanc regulam esse non possunt, eo quod non tonsuratus sit recipiendi tituli cuiuslibet ad beneficium, incapax, sine quo tamen quid possessori pacifico prodest haec regula?

Esse autem non tonsuratum incapacem tituli, vel hinc patet, quod laïco legibus Ecclesiae conferri beneficium nequeat, ergo nec titulus, tam qui verus est, quam qui coloratus.

Quintum, *An in conscientiae foro locum haec regula habeat, & à quo.*

De externo est certum, de alio quoque, res est Doctorum opinione verissimâ, nulli ambigua. Etenim quae à Romano Pontif. beneficia Catholico dantur homini, haec eum iure quam optimo possidere, nemo qui quodlibet, Pontifici in beneficiorum materia scit licere, ambigit, at haec cum sunt possessa triennio, vult ad eum pertinere Pontifex, qui possedit sine lite, ea ergo retinere sibi potest

A licitè ac validè.

Secundo, quae praescriptione quis acquirit, haec illa ex conscientiae iure, sua esse iuste potest dicere, id pacis inter ciues retinendae gratia, Imperatore non sinente modò, sed volente. At Pontificis maior est in Ecclesiam potestas, eiusque bona, quo de numero sunt beneficia, quā Caesaris in imperiū: ergo quod ille de praediis, agris, ac domibus decernit, nempe vt in ius praescribentis transeant, hoc Pontifici in rebus quae sui sunt iuris vt Sacerdotia, honeste negari nequit, cum sint haec

B ergo de Christi supellectile, patrimonioque, eaque iustas ob causas illius esse velit, qui triēnio ea seruauit, illi de peccato, aut de possessionis suae aequitate religionem iniicere, non est vt quàm minimum dicam sapere.

Tertio, non vult Calixtus post exactum annorum trium spatium, vllum possessori de re sic possessa inici scrupulū: ergo pro potestate, quā praestat in Dei Ecclesia, ius beneficii titulo tantum colorato possessi, in eum, pro quo hic, ac triennalis possessio faciunt, transfert, patetque per regulam *Cancellariae*

C *33.* & canones ante citatos, quartum maxime *de supplenda negligent.* vbi hoc ipso, quo aliquem Ecclesia, possidere beneficium pacifice patitur, ius ei ad illud dare creditur.

Ex dictis infertur, non peccare eum, qui post beneficium, bona fide annis tribus pacificè possessum, illud cum facultate Papae aut ordinarii cedit alteri, quia vt est eius possessor ac Dominus, de eo arbitrari ac statuere, posse quae iuri non sunt contraria, vt est resignatio in manibus Papae facta, quis nō videt?

D Sextum, *Qualiter intelligatur triennium, vt possessio, quae toto eo spatio durauit, censeatur pacifica, & dominio per eam acquirendo idonea.*

Primo, debet esse perpetua, interrupta mensibus aut mēse, non est triennalis, quia facit ea interruptio vt triennium integrum non sit ac plenum, quanta enim & quam est haec longa, tantū de triennio detrahi per eam est necesse. Quod autē hoc completū esse debeat, Iurisperitorum est opinio *ad leg. 3. §. minor. dig. de minorib.* qui rem in iure certam habent, quod cum tempus, vt valida sit ac rata actio aliquod stabile requiritur, oporteat illud esse conti-

E nuum, Sanch. *lib. 5. summa cap. 4 num. 31.*

Secundo, debet esse completa possessio, hoc est de momento ad momentum producta, quia cum ad opus tempus à lege praestituitur quo fieri debeat, id de eo par est intelligere, cui de integritate sua pars nulla deest ne minima quidem, quanta est momenti, aut ictus oculi.

Quid si biennio beneficium seruaueris, anno autem altero sine turbis is qui tibi in eo successor est factus?

Respondend. bina haec tempora in vnum

coire non posse, quia ius primi possessoris inchoatum per possessionem annorum duorum pacificam, cum eo interit, nec ad successorem hæreditatis more transit, vt ergo possessio triennalis dici queat, intercisa esse non debet, quilibet eius in tempore defectus, eius est interitus, quia vt tempus censeatur completum ex omnibus suis momentis, tanquam partium suarum aggregatione constare debet, Rebuff. *de pacif. num.* 266. quare si de triennio vel vnus dies defuerit inquietari possesor poterit, Reginald. *to.* 2. *lib.* 30. *cap.* 18. *sect.* 1. *num.* 263. Nec sufficeret si ab vno aliquo inchoata fuisset possessio, V. C. ab eius prædecessore, in cuius potestate est beneficium, & ab isto continuata postmodum foret, quia vnus idemque possessor esse debet, qui etiam interruptionis tempore titulum retineat.

Quid si contra possessorem agere is non potuerit cui beneficium ab eo possessum, sibi ait esse debitum?

Si quominus id posset, legitimum aliquod impedimentum proferet, contra eum durante hoc impedimento triennium non curret, sed de tempore sequente hoc impedimentum, tantum erit adiungendum tempori quod præcessit, quantum est opus ad triennium. Debet hic autem qui se impeditum causatur, impedimentum suum iustificare parti contra quam agit, alioqui elapso triennio ei agere non erit amplius permissum, *cap. finali de appell. & Clementina causam de elect.*

QVÆSTIO XIII.

An is cui secundo idem beneficium est resignatum, tueri se possit hac regula.

FActum est tale, Beneficio abire suo in Mæuii gratiam Titius cum vellet, illud ipsum Ordinario ei conferendum tribuit, de quo seipsum paulo post arguens, idem Lucii causa in manibus Papæ resignat cum pensionis onere, illudque triennio occupat sine turbis ac lite. quæritur an iuste, & cum effectu retinendæ rei Ecclesiasticæ à Pontifice sibi traditæ cessione Titii, ac triennio possessæ pacificè.

Respondendum pro Lucio, nec æquitatem nec triennalem beneficii possessionem facere, non primam, quia vero ac legitimo suo Domino eripi quod est suum non potest, at Sacerdotium cessione Titii, factaque ab ordinario collatione Mæuio, cui primo est cessum, est in eiusdem, iure ac dominio quam plenissime, ei ergo eripi, vt detur alteri, non potest sine crimine, facere id vero Titio fuit in animo, cum illud in Curia suo resignari nomine voluit, Lucioque dari à Pontifice, cum onere pensitationis nummariæ, peccauit ergo contra eam virtutem Titius, quæ aliena, vt sacra intacta esse vult, illibata ac perpetua.

Non facit etiam pro Lucio triennij possessio pacifica, quia quæ duæ res possessori fauere debent, titulus coloratus, & non turbata possessio, hæ contra Lucium faciunt ambæ. Titulus quidem, quia hic conferri ab eo debet qui potest, quod hic non accidit, cum beneficia quæ nec iure nec facto vacant, Papa conferre non soleat.

Quid? quod collatio subreptitia sit nulla? nulla item eius rei in fauorem tertij cessio, quæ ad cedentem non pertinet? vtroque isto vitio laborat præsens cessio. Subreptionis quidem, nam quid est minus probabile quam Pontificem, si iam factam beneficij cessionem alteri nosset, admissurum illam fuisse in Lucii gratiam, quanquam non sine pensionis quotannis pendendæ nexu ac obligatione? nec enim ius quæsitum alteri vnquam adimit sine aliqua eius culpa, qualem hic in Mæuio primo Titii resignatario nullam video.

Deinde cui non est cognitum, beneficii non vacantis collationem nullam esse? nullam item sine institutione canonica possessionem dari posse, nec hanc concedi, nisi rei vacantis, glossa *pragm. in verbo inquirant, parag. ordinarij de pacif. possess. Et hoc*, inquit Flaminius *ne aperiatur via malitijs, vt quis resignet duobus, & secundus capiat possessionem, & tollat ius tertio, lib.* 1. *q.* 15. *num.* 15. maneat ergo quod est in responsione positum, præsenti regula iuuari resignatarium secundum non posse, quia resignatio ei facta, secutaque vi eius collatio est nulla, vt dicitur in *regula Cancell.* 40. his verbis: *Si resignantem seu cedentem pluries, super vno & eodem beneficio in fauorem diuersarum personarum successiue consentire contigerit, voluit sanctitas sua quod primus consensus & literæ illorum prætextu, sub priori data expedita pro tempore, nullius sint roboris.*

DE PENSIONIBVS.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Pensio & an sit Beneficium?

E Pensionibus disputant Nauar. *in consil. tom. 2. lib. 1. de rescriptis, & lib. de solutionibus consil. 2.* Tolet. *l. 5. cap.* 83. Malderus *tract. 9. cap. 3. dub. 13. & 14.* Lessius *lib. 2. de iustitia tract. de beneficijs*, Flamin. *lib. 6. de resignat. q. 1. & 2. trac. de simonia confidentiali, & lib. 1. q. 9.* Rebuff. *in practica Cancellaria*, & in *tract. de pacific. num. 93. & sequent.* Piasecius *praxis Episcopalis part. 2. cap. 5. art. 2. nu. 63. & sequentibus*, Guerrera *in speculo cap. 6.* vt quæstioni fiat satis.

Notandum est primò, esse de ratione beneficii vt sit perpetuum, nā vt est in *can. sicut vir 11. causa 7. q. 1.* inter Ecclesiam, & beneficiarium qui ei præficitur, matrimonium quoddam spiritale intercedit: ergo vt hoc est perpetuum, ita & beneficium.

Notandum 2. de beneficio abire suo beneficiarium sine consensu sui superioris non posse, Euaristi Papæ testimonio *in can. sicut vir citato, sicut enim vir non debet adulterare uxorem suam, vt illam dimittat, ita nec Episcopus Ecclesiam suam.* His præsuppositis.

Dico primò, *Pensionem non esse vt quidam volunt, certam portionem fructuum ex beneficio separatam ad tempus.* Nam vt bene probat Nauar. *tom. 2. consil. lib. 5. consilio de simonia 43. nu. 6.* conuenit hæc definitio aliis plerisque rebus, quæ pensiones esse nequeunt: nam quis dicat, quæ medico, aut militi stipendia dari de bonis Ecclesiasticis sunt solita, pensionem esse? & tamen certa sunt, stataque pars fructuum beneficii.

Quid? quod de locuplete beneficio fructuum partem aliquam detrahere Papæ sit in more, dandam Coadiutori aut Episcopi Vicario? Quod talis aliqua portio, de reditibus beneficii separari queat, impendenda templi reparationibus? Quod diuidi illi queant, vt constituendis beneficiis pluribus sufficiant, ex vnoque duo fiant? & tamen in nullo horum euentuum, est eiusmodi fructuum separatio, proprie appellanda pensio. Est ergo beneficialis portio fructuum, delibata ex beneficio vt detur alteri, proprieq; sumpta pensio (inquit

A Nauar. Enchirid.) *cap. 23. num. 3. & consil. 43.* supra citato est, *ius non temporarium purè, sed aliquo modo spiritale, percipiendi fructus ex beneficio. Ius est* (inquit) quia pensio, pars est diminuta fructuum beneficii permutati, aut resignati, cum eius dandæ soluendæque onere, beneficium autem propriè, ius est recipiendi fructus, dependenter ab officio spiritali, à quo habet vt sit spititale consequenter: ergo & pēsio. Quare est hoc ius (inquit idem) in pensione maxime beneficiali spiritale, quia dicit ordinem ad beneficium à quo pendet, vt effectus à sua causa, cum beneficialis
B pensio, ortum à resignatione aut permutatione beneficii vt plurimū habeat, super quo est imponenda, nempe ne resignans, aut qui sua inuicem sacerdotia permutant, damnum permutando ferant. Est ergo pensio (inquit hic auctor) consequenter annexa spiritali, quemadmodum ei est ius patronatus antecedenter coniunctum. Et quidem pendere pensionem à beneficio à quo detrahitur sicut à proprietate pendere vsusfructus solet, scripsere Rebuff. *de pacificis possessoribus num.* 100. Cardinalis & Innoc. *in Clement. primam de supplen-*
C *da negligent. prælat.* vnde concludunt ius percipiendæ pēsionis ex fructibus Ecclesiæ spiritale esse, nam qui adhæret Ecclesiæ, regi videtur eius legibus ac iure, & quæ à religiosis non sunt abiuncta, religiosa habentur, *lege quæ religiosis ff. de rei vendit.* vt ergo ius Patronatus, antecedenter est spiritale: ita & pensionis obtinendæ ex beneficio, maxime oneroso, (inquiunt hi auctores.)

Verum enim sententia vera ac tenenda est, pensionem spiritalem non esse, quia ius functionis spiritualis exercendæ nullum habet,
D totaque quanta est, talis est per ordinem ad fructus, ad quos refertur, qui cum mere sint temporales, talis quoque futura est pensio, quam sic Theologi ac Summistæ describunt: *Est pensio certa portio fructuum ex alieno beneficio Ecclesiastico vel in pecunia, vel in reditibus ad tempus, vel in perpetuum à Papa, vel alio ad id potestatem habente constituta.*

Iam ad quæstionem alteram, est ne pensio beneficiorum ponenda in numero? Affirmant quidam apud Flam. *in tractatu de confidentijs beneficialibus qu. 23. num. 1. & sequent.*
E quorum & meminit Gigas de *pensionibus q. 57. & 21. n. 1.* probantque.

Primo, quod quæ exoriri controuersiæ causæque super pēsionibus solent hæ decidi à iudice Ecclesiastico debeant, Gigas *de pensionibus q. 99. n. 3.*

Secundo, quod extingui anticipatis solutionibus non possit, nisi cum consensu Papæ, vt Nauar. tradit *in manual. cap. 23. num. 3. & in consil. tom. 2. lib. 5. de simonia consil.* 40.

Tertio, quod sit pensio quid spiritale, vt beneficium, aut spiritali annexum ab eo trahens

originem, & in eo fundatum, Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 18. q. 2.*

Secunda opinio priori contraria, eaque verior defensores habet, Flam. loco citato, Rebuff. *in practica Cancellariæ Apostolica*, Bleyanum *in Theoria tract. de pens.* probaturque.

Primo, quoties & quando est placitum, beneficium suum resignare quiuis potest, aut cum alio de superioris consensu permutare, *de rerum permut. ca. ad quæstiones 6.* Sed pensio nec resignari, nec permutari potest, Flam. *lib. 2. de resignare q. 15.* ergo.

Secundo, Pensio non requirit residentiam, nec habet rationem tituli, nec dat possidenti stallum in choro, vocem in capitulo, quod tamen beneficium efficit.

Quid? quod obligationem dicendi breuiarii pensionarius nullam habeat? quæ tamen omnia, sic sunt beneficiis coniuncta, vt ab iis separari nec queant, nec debeant.

Tertio, de ratione beneficii est, esse perpetuum, vt ex definitione eius ante allata patet. Sed pensio non est perpetua, cum definiri possit certo tempore, vt anno aut menſe, aut duobus mensibus.

Quarto, dimitti beneficium non potest, sine superioris licentia, factum secus irritatur vt inane nullarumque virium *cœpite eum venerabilis 7. de consuetud.* at relinqui potest pensio, non consulto ante aut interrogato superiore, (inquit) Flam. *de confidentiis beneficialibus q. 23. num. 16.* & anticipatis solutionibus redimi, Gigas *de pensionibus q. 86* & non vacat morte resignatarii, vt beneficium beneficiarij obitu, Rebuff. *in practica Cancellariæ Apostolicæ verbo & inter cætera.*

Quid? quod ad beneficia admittantur soli Clerici, cum laïcis pensiones quoque concedi à Papa soleant, *cap. finali extra de magistris*, numerari ergo hæ in beneficiis nec debent, nec possunt.

Ad primum partis aduersæ argumentũ respondendũ est, ex eo nihil sequi, quam multa sunt enim quorum cognitio solius est Ecclesiastici iudicis, vt decimæ, matrimonium, &c. quæ tamen nemo iustè in beneficiis collocauerit.

Ad secundum dicendum est primo, id esse valde dubium, cum Tolero contrarium videatur esse probabile *lib. 5. cap. 8. n. 4.*

Secundo, inde argumentum eius rei de qua agimus, potius sumendum esse, nam si annuente Pontifice redimi pensio potest, haberi in beneficiorum numero non potest, cum hæc ne quidem Papa approbante quoad spiritale vendi queant.

Tertij facilis est solutio, negandum enim est quicquid spiritale est, beneficium esse. Enimuerò est ius patronatus, & decimarum, spirituale, cui tamen beneficij rem ac nomen nemo iustè dederit, ex eo ergo, quod pensio in rerum sit spiritualium numero inferri non potest, eam in beneficiorum loco habendam esse.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit Pensio.

PEnsionum species sunt multæ, quædam enim beneficij loco dantur, suntque tales virtualiter: quædã sunt reales, ita dictæ, quod in re, & non in persona resideant, & talis pensio nihil est aliud quam perpetuus quidam reditus eius loci cui debetur, cuiusmodi pensionem à Francisco Cardin. à Lotharingia Patribus Minimis vrbis Remensis super B. Remigij Cœnobio assignatam fuisse scripsit Choppin. *de sacra polit. lib. 1. Monastica tit. 3. num. 10.*

Alij pensionem realem nominant, quæ à summo Pontifice homologata beneficium afficit, & cum ipso beneficio transit ad successorem.

Personalis est, quæ ex promissione Resignatarij dependet, ideoque in persona promittente residet.

Diuiditur item in laïcam & Clericalem. Illa ob temporalem aliquam causam, laïcis à Papa solo datur, vt nobili, cuius est res domi exigua ac tenuis, nec proinde alendæ familiæ pro ratione gradus idonea, eius generis est pensio, quæ patrono aut defensori conceditur, vt *in cap. 23. de iure patronatus.*

Clericalis ad Clericos pertinet, ita nuncupata, quod in eos cadat, & hæc iterum est duplex, vna simpliciter spiritualis quæ Clerico datur ob spiritale ministerium, vt Coadiutori Episcopi, Vicario Parochi. Altera mixta, seu media, quæ non fundatur in spiritali ministerio, sed in causa alia, vt in paupertate, aut seruitiis ante redditis.

Diuiditur tertio, Pensio in licitam & illicitam, Gigas *q. 4 de pensionib.* Illicitæ modi sunt varij, de quibus cum de simonia agendi locus erit. Licita triplex est Episcopalis, Papalis, & Patroni, Episcopalis. nomen habet ab Episcopo eam imponente, quod quando, & quomodo id possit, explicabitur postea.

Papalis sic dicitur à Pontifice Romano, à quo habet originem. Et est rursus duplex, lucratiua, & onerosa, Fabricius de Bleyns in *Theoria tract. de pensione*, Flamin. *de resignat. lib. 6. q. 2. num. 7.* Gigas *q. 4. n. 4* Brodæus *ad Louetum lit. P. art. 30.*

Lucratiua est, cum Papa, partem redituum, vacantis beneficij quod alteri confert, certo attribuit homini, vt si ex beneficio vacante V. C. Parochia, quæ collata est Lucio, aut Titio, pensionem Paulo attribuat.

Onerosa

Onerosa est, quæ mandatur beneficiario A tanquam onus, nempe quia habet beneficium alterius per resignationem, aut permutationem, quod est suo pinguius, aut lite cedit in alterius gratiam, quæ cessio, ne sit ei detrimentosa, pensionis ei loco aliquid tribuitur *cap. nisi 21. de prabendis*. Similiter ne ex resignatione, aut permutatione locupletis beneficii cum tenui ac paupere, in permutantem ac resignantem damnum redundet, Papæ placet beneficio resignato, aut permutato, onus pensionis addere *cap. ad quæstiones de rer. permutat.*

Quæ est causa, cur numquã non ex his conditionibus aliqua, literis supplicationis ad Papam pensionis ab eo impetrandæ, gratia addatur, Gamber. *tit. de pensione n. 303.* Flam. *lib. 6. de resignat. q. 2. num. 2.* in his maximè, quibus Galli sibi à sancta sede aliquã concedi postulant, Brodæus *ad Louetum litera P. art. 30.* Rebuff. *in praxi titulo de reseruat. tam generalibus quam specialibus lib. 1. cap 30. num. 21. 22. 23.* Carolus Parisiens. *in regul. de infirmis resignantibus num. 302. & in regul. de publicand. num.* 280.

Indeque est factum, vt pensionem beneficii loco succedere dixerit Gigas *de pensionib. q. 56.* ab eoque seductam esse, vt quid ab illa pendens ac spirituale antecedenter, quanquam improprie.

Quarto diuiditur Pensio in eam quæ cum clausula *transferendi* tribuitur, & eam quæ illa caret: prior definitur potestas, auctoritate acquisita Pontificis, transferendæ pensionis suæ in alium.

Diuiditur quinto, in illam quæ datur cum regressu, & eam quæ tali est destituta iure. Prior facultatem in resignante connotat, reuertendi ad beneficium à se cum pensionis onere resignatum, si non sit hæc præstituto soluta tempore.

Regressui autem in Gallia, non hic tantum est locus, sed & alibi, & primo quidem cum beneficium quod permutationis causa compermutanti est datum, euincitur, nam tunc compermutantium alter, suum quod compermutationis causa resignauerat, repetere potest, Rebuff. *in praxi tit. de permut. num. 25. & in Concord. tit. de collat. parag. volumus.*

Secundo, cum Graduatus, beneficium ad quod est ab Academia nominatus, incompatibile tamen cum eo quod possidet, ea conditione admittit, vt ei ad primũ reuerti sit integrum, si secundũ in vim gradus consequi nequeat, Rebuff. *rubr. de collat. parag. volumus in verbo tempore vacationis.*

Tertio, cum per vim metumque, facta est resignatio, du Clos *in annotat. ad q 3. lib. 3. de resign. nu. 1.*

QVÆSTIO III.

Pensiones Beneficijs Ecclesiasticis imponere, in cuius sit iure.

PRima Assertio, *In Pontificis est Romani potestate resignationes cum pensionis onere pendenda quotannis*, Nauar. *tom. consil. 2. lib. 5. de Simonia consil. 63. num. 3.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 34. dub. 38. num. 206.* Piasecius *2. par.*
B *prax. cap. 5. art. 5. num. 63.* probatur assertio.

Dispensare in canone ei soli est licitum, cui summa est in Ecclesia auctoritas, est enim legis abrogatio, aut eiusdem in vnius aut alterius gratiam relaxatio, iurisdictionis actio, quam in Pontificem eiusque decreta, arrogare sibi mortalium nemo potest. Sed est fructuum aut partis eorum reseruatio, canonicæ legis transgressio, nam per eam, separari hi à titulo seiungiq; nequeunt, *ca. vt beneficia sine diminutione dentur*, facit id tamen pensionis assignatio, vt pote fructuum à sese inuicem
C realis diuisio: ergo vt est hæc Papæ solius actio, ita & pensionis concessio, per relaxationem canonis, qui beneficia dari sine diminutione præcipit.

Confirm. Est consuetudinis præscriptæ longo populorum vsu, vis eadem, quæ legis, at mos pridem inualuit ne id sibi Episcopi assumerent, quod illibatum seruari sibi vult Pontifex.

Ex causa tamen eaque probabili constitui ab Episcopo pensionem posse, vel hinc mihi fit verisimile, quod Parochias pensionibus
D grauari Concil. vetet in *sess. 24. cap. 13.* nam cum Pontifici legem dare Ecclesia nequeat, ad Episcopos solos pertinere præceptum hoc debet, ad Papam neutiquam.

Quare non nisi grauiter repugnanteque animo, eorum in custodiendo iure suo incuriam illaudabilem, ferre se posse Rebuffus asserit, quo tamen vti eos cum continget dabunt operam, ne Simoniæ se labe inquinent. Sic enim ille *in praxi titulo de reseruationibus num. 16. & 29. & de pacificis possessoribus num.*
E 105. *quando imponitur ab Episcopo, non potest fieri aliqua conuentio inter partes de pensione, & si fiat, Simonia est*, Papæ ergo, cum eius impetrandæ causa subest, pensionem beneficio imponere cum licet, libet, quia in beneficiis potestatem habet, eamque plenissimam *de prabendis in 6. cap. 2.* Clement. I. *vt lite pendente.*

Secunda Assertio, *Dantur etiam tempora, quibus id est impune tentare Episcopo:* Ita Doctores *in caput extirpandæ de prabendis*, & Piasecius proxime citatus, vbi id ait à Rota decisum anno 15. 6. Layman. *cap. 18. q. 3. num. 3.*

Bleyan. *in Theor. de pensio.num.*10. Guerrera *in speculo Imperator cap.* 61. Rebuff. *de pacific. num.*103.

Primum est, cum ob ætatem maturam annis senioque fessam; Parocho defungi officio non est integrum, nam tunc ei de beneficio, cui diu nauauit operam, alteri tamen collato, aut conferendo, aut Coadiutori commisso vt illud administret, attribui ab Episcopo fructuum pars aliqua potest, ad vitæ onera sustinenda communia, *cap. de rectoribus, & cap. tua nos de Clerico ægrotante.*

Secundum habetur *in capite pastoralis officij 9. de his quæ fiunt à prælato*, vbi expressè dicitur, Episcopum, cum Capitulo posse de Parœcia abundanti atque copiosa pensionis loco partem fructuum quadragesimam detrahere, religiosis assignandam, ad eorum commodam honestamque sustentationem, aut ad Ecclesiæ fabricam, vel solutionem debitorum quæ sunt contracta Ecclesiæ nomine, Diu. Thom. 2. 2. *qu.*100. *art.* 4. *in fine*, Paul. Roman. *in tract. de pensione cap.* 4. *num.*10.

Dixi *abundanti*, nam si Ecclesia inops esset pensione grauanda non foret.

Casus tertius, in quo licet Episcopo pensionem beneficio imponere, est quando litis componendæ causa, quæ est inter duos super eodem exorta, paeisque habendæ gratia, ei qui lite cedit, pensionem dari imperat super beneficio inter eum & alium controuerso.

Pro Episcopo facit canon *nisi essent 21. de præbend.* & Doctores Piasecius, Reginald. & Laym. locis citat. his verbis: In casibus necessariis, vt propter paupertatem, vel senium resignantis, ob litis compositionem coæquandos fructus in permutatione beneficiorum Episcopo adhuc hodie competit beneficio pensionem imponere, fuit hæc ei mens iniecta ab Innoc. *in decre. Nisi essent 21. de præb.* vbi eum inter duos de dignitate ad quam se quisque suffragatorum calculo vocatum aiebat, lis mota foret, placuit arbitris, quos collitigantes, de vtriusque consensu mutuo elegerant, vt Prioratus eorum alteri cederet, assignata alteri annua 40. librarum prouisione de eius fructibus, quod ab iis factum probauit, Innocent. his verbis: *Quod post concertationem diutinam ordinatum est circa vnum*, inquit, *de duobus electis, vt ipse habeat prioratum, hoc ex iurisdictione delegata, secundum iustitiam videtur esse statutum. Quod autem ordinatum est circa reliquum vt ipse viginti libras de redditibus capituli, & quadraginta de reditibus prioratus, percipiat annuatim, hoc secundum prouidentiam intelligitur esse praeceptum, ex arbitraria potestate, &c.* hæc Innocentius, quæ est etiam Reginaldi opinio. *lib.*30. *cap.*8. *n.*130.

Quarto, etiam in casibus, quibus Episcopo fas est pensioni locum dare, adnumerat & alios, duos Piasecius supra *num.*65. quos quia probabiles existimo, non explico, sed vt digito fontes indico. Primus est ad Scholastici inopiam subleuandam, vt cum ei ex alieno beneficio vnde studiis, in Academia operam nauet, præstationem annuam imperat.

Eius opinioni fauent Oldradus *consil* 226. Laym. *cap.* 18. *num.* 4. vbi ait, ab Episcopo cum Capitulo ob causam necessitatis, vel magnæ vtilitatis partem aliquam fructuum beneficii pensionis nomine dari posse ad pium vsum, at quid Deo gratius excogitare pietas potest, quam iuuentutem literis ac virtute imbuere, quod fit in Academiis: ergo, &c.

Casus alter est quando ad compensandam fructuum, vtriusque beneficii permutati inæqualitatem, permittit ei qui beneficium ab alio recipit, quod est suo pinguius annuam pensionem dare Ancharan. *consil.* 279. Reginal. *lib.*30. *cap.* 8. *num.*130. *Cum enim eorum beneficiorum qua permutantur vnum est opulentius altero, Episcopus constituere potest, vt qui accipit opulentius, soluat alteri pensionem, secundum illud quod statuitur in cap. ad quæstiones de rerum permut.* Hæc ille.

Facit pro hoc auctore & citatis ratio, eaque duplex. Prima, Quod facere priuatus quilibet, hoc ipsum Episcopus auctoritate ipse sua potèst. Sed ex *capite 6. ad quæstiones, de rerum permutatione*, possunt Ecclesiæ adinuicem permutari, tituli quidem titulis, possessiones possessionibus, modo ne vnico contractu, & inæqualitas eorum compensari pecunia per alium. Sic enim Clemens III. eo loco. *Respondemus quod cum de dictis Parœcialibus Ecclesiis, per se queat commutatio celebrari, & in permutatione possessionum, per se non sit inhibitum, si altera, ratione possessionum, alteri præponderet pecuniam posse refundi, de ipsarum possessionibus, adinuicem, prout visum fuerit expedire*, quæ est etiam opinio Emman. Sa *verbo Simonia num.*2. hæc est causa cur Canonicis, quando iis non nisi parce suppetit vnde viuant, ob præbendarum Ecclesiæ cathedralis inopiam quas possident concedi capellæ, reseruata ipsarum Presbyteris portione, soleat, vt est in *cap. exposuisti 33. de præbendis*.

Ratio assertionis altera, ex Innocent. III. decretali *nuper* momentum suum habet. Enimuero cum quid est iure permissum, nec sibi illud Romanus Pontifex reseruatum vult esse, ab Episcopo fieri id posse tradit Innoc. in *cap. nuper de sent. excom. in* 6. at non est Episcopis interdictum, fructuum partem aliquam de beneficio detrahere, quæ sit alicui pensionis loco, & expedit in eorum iure esse, eam vt possint ex causa concedere, possunt id ergo cum causa subest.

Similiter permittitur Episcopo, constituere Laïco, aut Clerico pensionem super beneficio,

ficio, quod de eiusdem voluntate ac consensu fundat ex propriis suis bonis, nec enim quidpiam tum obest, quamobrem non possit partem eorum aliquam, aut redituum eius, eidem ad sustentationem dare.

Item cum loco alicui pio Ecclesiam concedit, tunc enim in ea sibi reseruare potest aliquid quod pensionis vicem habeat, secundum Innoc. *in cap. constitutus 6. de capellis Monachor.* his verbis: *Nec insolitum est, nec nouum, vt cum Episcopi Ecclesias concesserint piis locis, aliquid sibi reseruent in eis nomine pensionis.*

Extra hos casus Episcopo iure canonico non licet eam vlli annuere, vt cuique datur intelligere, ex *cap. prohibemus de censib. cap. vt beneficia sine diminut. cap. pastoribus de iis qua fiunt à Prælato cap. vacante de prabend. 26.* vbi est his verbis: *Cum Turonens. statuta Concilij sectionem inhibeant prebendarum, tenearis vtrique de his qua vacare contigerit, integrare prabendam.*

Ex dictis infertur tres ad constitutionem pensionis canonicæ ab Episcopo conditiones exigi, primam, vt causa expresse ponatur in literis, alteram, ne ob solam resignationem id faciat, tertiam, ne cum transferendi clausula eam tribuat.

QVÆSTIO IV.

Pensionis qui sint canonicè iure incapaces.

PEnsionis incapaces sunt illegitimi, Rebuff. *de dispensatione super defectu natalium num. 49. in praxi,* Nauar. *lib. 5. consil. 61. & 63. de Simonia.* Nec dispensatio illis ad beneficium concessa, extendit se similiter ad pensionem.

Primo, quia in beneficiis locum hæc non habet, quæ de illis ergo statuere Pontifici visum erit, similiter ad pensionem trahere non oportebit.

Secundo, vt est sanctio, quæ vtilitatem spectat publicã aut priuatam, est que proinde fauorabilis vt loquuntur, amplianda est iuxta iuris regulam, ita restringi odia conuenit. At est omnis pensio odiosa ac grauis secundum Flamin. *lib. 6. de resignat. q. 2. nu. 5.* cum eius solutio sit onus, eius autem passiua impositio in beneficiis, seruitus, Gigas *q. 96. n. 1.*

Sane de beneficiis, partem demere fructuum, cum imminuta dari debeant, vt est *in cap. vt sine diminutione beneficia dentur,* iuri aduersatur canonum, ergo cum sint restringenda odia *lege odia regulis iuris,* sit autem in pœnis mitior interpretatio facienda, *can. in pœnis 49. de regulis iuris in 6.* est ad eos restringenda pensio quorum per Pontificem expressè iuri derogantem fit mentio, nec pro-

A inde ad illegitimum trahenda, qui ad eam non dispensatur, sed ad beneficium tantum.

Tertio, dispensatio quemadmodum & mandatum, ad alios casus quàm expressos, extendi non debet, *c. cui de non Sacerdotali 27. de præb. in 6.* At pensio nõ est beneficium, nec contra beneficium est pensio: Ergo ad illud dispensatus qui erit, illico non erit existimandus ad istam quoque dispensatus esse. Quæ etsi verissima iudicem; Est tamen contraria sententia probabilis, tutaque in conscientia, quũ eam pro tali Rebuff. loco citato habeat.

B In inhabilitate tamen quæ est illegitimi propria, Episcopum dispensare posse tradit, Reginald. *lib. 30. cap. 8. num.* 128. quod id fit minus, quam dispensare ad ordines & beneficium. At Episcopo vtrumque licet, cum illegitimus sit religiosus *ex c. 1. de filiis presbyt.* nisi forte sit eius filius qui idipsum beneficium habet aut habuit, Trid. *sess. vlt. cap. 15.* ergo, &c.

Secundo, Pensionis est incapax, qui in eadem Ecclesia, in qua sibi assignari cupit, beneficium possidet aut præbendam, Rebuff. *in praxi rubr. de dispensat. ratione ætatis, verbo etiamsi sint.* Sic enim ibi. *Itidem dicunt incompatibilem esse pensionem in eadem Ecclesia, cum*
C *alio beneficio.* Similia his plane habet in *tract. de pacific.*

Tertio, non est pensio concedenda Laïco, quia cum est Clericalis, Clericatum præexigit, Nauar. *consil. 6. de Simon. iuxta 2. edition.* quo tamen caret Laïcus.

Quarto, is cui tribuitur pensio, cœlebs esse debet, vxoratus eius est incapax, quia matrimoniũ ius omne ad reditus Ecclesiasticos adimit: ergo & ad pẽsionem, potest tamen in eo dispensare Pontifex, iusta ex causa qualis est (inquit) Nau. *in Ench. c. 25. n.* 119. si eã permittat
D ad iustam eius sustentationem, statuique congruentem, quia potest (inquit hic auctor) applicare fructus beneficij de consensu beneficiarij, illis piis operibus quibus potest ipse beneficiarius: at hunc constat de beneficij sui fructibus coniugatos pauperes alere posse: ergo & Pontificem.

Quid si is, cui sub Clericali titulo datur pensio, Cleris necdum sit per tonsuram allectus?

Respondendum est, pro nulla habendam
E esse, *ex cap. significante de rescript.* quia alteri quam Clerico pensionem ex re sacra tribuere, Episcopum velle non est verisimile, ergo si cui dabitur, qui Clericali necdum sit charactere insignitus, erit nulla, quia conditio superueniens, quæ præextitisse debuit, non firmat actum.

QVÆSTIO V.

Vt pensio sit valida, iure canonico quid sit necesse.

COmmuniter super beneficio imponi nulla potest, sine consensu beneficiarij, quia citra voluntatem suam, aut Principis legem, priuari re sua nemo debet, aut onere premi culpa sua nulla: ergo cum de pẽsione, huic aut illi tribuenda non sit lex vlla canonica, B sitque hæc petenda ex beneficij prouentibus annuis, qui ad beneficiarium tanquam ad eorum possessorem legitimum quam optimo iure pertinent, eo repugnante imposita pensio communiter est iniusta, ne ergo sit talis proindeque nulla, eius est, super illa tempore suo soluenda, consensus necessarius.

Dixi *communiter*, quia cum sit Romanus Pontifex Ecclesiæ cum auctoritate præpositus, eius opes bonaque, modo ne sine causa, dare potest quibus conuenit, placetque, quod indicant verba ipsa quibus beneficium quod C rogatur, roganti annuit, non ergo Pontifici Romano est necesse, eius qui beneficium est ab eo adeptus, consensũ pro pensione petere.

Secundo vt pensio sit rata, proindeque soluenda, in literis noui beneficij, aut secundæ pensionis impetratoriis, eius facienda est mentio, quæ iam super eodem beneficio, concessione Papæ ab alio Pensionario est habita, Rebuff. *in praxi tract. de dispensat. ratione ætatis.* Fabric. *in Theoria tract. de pensione num. 33.* Cardin. Paris. *consil. 5. num. 134. volum. 4.* Ratio est, quod non sit verisimile, velle Pontificem Ecclesiam duplici grauare onere, *cap. mandatum 38. & cap. literis, de rescriptis cap. duobus eod. tit. in 6.* D

Secundo, quia literæ quæ secundo impetrantur à Papa, sunt Innoc. III. decreto inanes ac nullæ, prioribus non expressis, *cap. ad audientiam 31. de rescript.* his verbis: *Mandamus*, inquit, *quatenus eos qui post literas taliter venditas alias (de illis mentione non habita) impetrabunt de cætero, vel hactenus impetrauerint, carere decernas commodo earundem.*

Tertio, sunt literæ quæ falsum Papæ narrant, aut quidpiã cælant ac supprimunt, quod ab eo cognitum, earundem effectum impediret, nullæ, at sunt tales hæ literæ, quibus impetratur à Pontifice secunda pensio, imponenda ei beneficio, quod est iam alteri sub stratum, de ista, hoc est prima, mentione non habita, nam quis credat Pontificem in eam venturum mentem vnquam, aut saltem tam facile, vt pensionem pensioni adderet antiquæ nouam, primæ secundam? est ergo impetraturo pensionem super beneficio, quod est iam ad alterius præstationem obligatum, necesse eam Papæ exponere, vt sit rata ac valida.

Vt enim Innoc. teste *cap. mandatum 38. de rescript. super receptione duorum* (in canonicos) grauandi Ecclesiam non est intentio mandatoris, nisi hoc in suis iste literis exprimat, ita nec super eodem Sacerdotio, aut Ecclesia, duas duobus indulgere præstationes annuas, nec vni secundam, de priore mentione non facta vt colligitur, *ex ca. ad audient. 31. de rescript.*

Ratio est, quod tùm pensionis obtinendæ à Pontifice, ratio non nisi difficilis ac ardua, se offerat, cum primæ concessio, eum à secunda anuenda remouere queat.

Quid si earum pensionum vna sit temporaria, hoc est anno vno aut pluribus circunscripta, perpetua altera?

Respondend. prioris mentionem faciendam esse non secus, ob causam allatam, quia cum multiplici onere beneficiatum premere velle Pontificem sit improbabile, priori non adderet alterum, si illud sciret impositum.

Excipiendi sunt hi casus. Primus si quæ primo loco est reseruata fuit nulla, quia vt non entis nullæ sunt qualitates, ita nec effectus, ab ea itaque ne Pontifex à concessione secundæ retardetur, cum metus sit nullus taceri potest. Alter est cum pensio primo data, non fuit à Pensionario acceptata, quia cum sit tùm nulla, eius apud Pontificem meminisse, quid est necesse? Ad Clerici postulata, aut eius facta vltro per Pontificem concessio est valida, cum petentis preces veritate nituntur, *cap. ex p. 2. de rescr.* At non sunt hæ tales, cum res secus quam sunt, narrantur, quod in præsenti accidit, cum pensionis obtentæ dissimulatio, sit tacita quædam eius negatio, quæ veritati numquam non est contraria.

Deinde, cum pensio, iam imposita beneficio, Papam à concedenda secunda retardare potuisset eius suppressio viciat literas, *cap. super literis 20. de rescriptis capite postulasti 27 & cap. præsentia 22. eiusd. tit.*

Sunt tamen qui existiment, quod si per longum tempus eiusmodi pensio quæ ob expressionis defectum est vitiosa, pacificè & sine turbis toto triennio possessa esset, eo expleto ratam fore ac præstandam. Enimuero coloratus hic titulus interuenit, qui decreto de pacificis locum dare potest, nisi forte esset pensionis constitutio vitiosa propter Simoniam in E beneficio, nam etsi Simoniacum retinendum in beneficio post decem annos, huncque eius possessorem esse suprema Parisiorum Curia censuerit, quarto Martij an. 1574 apud Chanond. *li. 1. resp. cap. 47.* male tamen vt est dictum antea, pensionem tamen quam annis 14. Simoniacus perceperat reprobandã iudicauit Rothomagensis Senatus anno 1609. Forgetto teste *de pensionib. num. 12.*

Non

Non est hæc tamen opinio meo sensu probabilis. Ratio est, quod triennalis possessio locum tantum habet io beneficio, vt patet ex verbis regulæ ante citatæ. At non est pensio beneficium, ius ergo ad illam, titulusque triennalis eiusdem possessione pacifica non acquiritur.

Tertio, ad pensionem ne quid ei ad validitatem desit, requiritur, vt qui eam recipit, ex legitimo eoocubitu ortum ducat.

Quarto, vt cum Patroni consensu, sine quo tamen à Papa imponi posse scripsere Guerretin *in speculo Imperatorum cap.* 61. Rebuff. *in praxi* 1. *parte, titulo pars signatura tertio num.* 21. & 48. Quia ius Papæ summum est in Ecclesiam Matth. 16. *Tibi dabo claues regni cælorum, &c.* & in beoeficia eius omnia 16. *qu.* 7. *can. nullus* 2. *Clementina* 1. vt lite pendente, ergo vt hæc imminuta ac integra, ita quoque præcisa, parteque redituum altera decurtata, ac proinde onerata pensione, consensu prius noo requisito Pattoni etiam Laïci, dare Papa potest, Rebuff. supra *nu.* 28.

Quinto, vt rata sit pensio moderata esse debet, quæ enim est iusto maior, est ad æquitatem iudicis arbitrio reuocanda, Bergeronus *in addit. lib.* 3. *tit.* 5. qualem autem eam esse oporteat dicetur postea.

Sexto, debet is qui eam impetrari sibi à Pontifice patitur, aut qui eam impetrat, eandem præcise & non hypotheticè seu conditionaliter exprimere in bulla, si ius patronatus spectet ad laïcum, alioqui non valet impetratio, Rebuff. *in tract. de* 3. *parte signatura num.* 31. nec similiter cum est in fraudem iurium imposita, *cap. extirpandæ parag. qui vero de prabend.* talis esset si Episcopus beneficium cum cura alicui conferret, sed ea lege, vt nepoti suo fructuum eius partem aliquam pensionis ergo tribueret, esset hæc nulla si per ætatem Parochiam oon posset regere, Rebuff. *de pacific. possess. num.* 117. quia eius pensionis nulla videtur esse causa, est ergo vt inanis ac nulla reprobanda.

Septimo, est in beneficij fructibus imponenda frumento v. e, & vino, Rebuff. 1. *parte praxis titulo de reseruationibus num.* 23. Excipienda est Gallia, in qua, peosio omnis est in pecunia, secus est nulla, idem loco citato, de qua re postea.

Octauo, non nisi vnica debet, in vno aliquo imperari beneficio, multiplicata sine dispensatione Papæ est nulla. Quia admodum est probabile, vnum & idem beneficium duplici grauari onere eum non velle, Forgetus *de pension. num.* 25. Rebuff. *de pacificu num.* 123.

Nono, quia in constituenda pẽsione subesse fraus potest, vt si ei Episcopus assignandam existimet, cui beneficium dare ipse nequit, causam exprimere eum erit necesse in literis, quibus de sua in illum voluntate constabit, quamobrem hanc ei gratiam collatam velit, alioqui pensio futura est nulla, Piasec. supra, Zechius *de benefic. cap.* 11.

Decimo, est item peosio nulla, cum ab Episc. ei conceditur, qui beneficij super quo ponitur est incapax Abbas *in cap. extirpanda parag. qui vero nu.* 6. *de præb.*

Vndecimo, in literis quibus à Papa aut Episcopo datur alicui pensio exprimi debet quota pars fructuum reseruetur eo nomine, tertia, aut quarta, aliter non erit eiusmodi reseruatio valida. Nec similiter si eius concedendæ potestate careat, qui illam petenti annuit.

QVÆSTIO VI.

Quanta & quam magna esse pensio possit ac debeat.

Quia non debet esse pensio iusto maior, eo quod in certum resignatarij damnum iic cederet, placet hic videre an certos illa limites habeat, quos egredi sit nefas.

Prima Assertio, *Tunc est pensio maior quam ferat æquitas, cum inter eam, & beneficij residuos reditus, nulla est proportio, aut est cum aperto Ecclesiæ coniuncta damno, quia nempe per eam plus grauatur, quam sit necesse, eidemque vtile*: Ita Gigas *qu.* 35. *num.* 1. & 2. & *quæst.* 5. *num.* 2.

Causa est, quod tùm non seruetur æqualitas inter resignantem & resignatarium, onera huius & reliquos fructus: quare si soluta pensione resignatario non supersit, vnde viuere, decimas pendere, Archidiacono satisfacere possit commode, haberi talis pensio debet pro iuiqua minimeque canooica, Gigas *qu.* 5.

Secunda Assertio, *Communiter non debet pensio annuorum redituum partem tertiam excedere*, indicat eius concessioni clausula apponi solita, *dummodo tertiam partem non excedat*, Probantque Gigas *q.* 35. Flamin. *lib.* 6. *de resignatione qu.* 2. *num.* 24. Piasecius 2. *parte praxis Episcopalis art.* 4. *cap.* 5. *num.* 6. Caccialup. *de pensionib. q.* 7. Rebuff. *de reseruationibus numero.* 18.

Potest tamen Papa pensionario partem eorum reseruare mediam Flam. supra *nu.* 25. ac etiam interdum maiorem, idque tam in quota, quam io quantitate Gigas *qu.* 8. *num.* 7. Rebuff. citatus *num.* 3.

Primo, quia io beneficiis nil non Pontifex potest, cum ei plenissimè subsiot omnia, *Clement.* 1. *vt lite pendente.*

Deinde si secus fiat quis hic querendi esse locus potest? quis arguendi Pontificis? liberalis est in Clericum bene de Ecclesia meritum, concessione partis sacrorum beneficij fru-

ctuum, quid laudabilius? Nec beneficiario cui sacerdotia conferuntur pensione grauata, fit iniuria. Nã cum in eius sit potestate, ea cum hoc onere acceptare, aut reiicere, sibi, si quid in eo genere læsum se putat, suæ totum imprudentiæ acceptum ferat, non Papæ, qui eum dignatur Ecclesiastico magistratu ac beneficij honore in Ecclesia.

Dixi *communiter*, nam à Papa fructus beneficij omnes, aut eorum partem mediam resignanti reseruari pro pensione posse præterquam in regno Galliæ, est testimonio Doctorum certum, nec est dimidiæ partis fructuum reseruatio, existimanda nimia, excessiua & iniusta, cum Ioann. XXII. *in Extrauag. suscepti regiminis cap. 2. de elect.* eam concedi beneficiario asserat, *pro sustentatione sua & alijs Ecclesiæ oneribus supportandis*, scribit tamen Rebuff. cum Flam. *lib. 6. q. 1. num. 56. & sequent. quod in patria consuetudinaria reformari soles reseruatio medietatis fructuum, si beneficiatus non potest viuere, quæ reformatio fieri solet vsque ad tertiam partem, quam obtinebit pensionarius, reliquas duas partes beneficiatus.* Hæc ille.

Tertia Assertio, *Habet tamen Curia Romana stylus, vt super beneficio, cuius obuentiones annuæ, viginti quatuor ducatos non excedunt, annua imponi pensio non soleat*, Flamin. *lib. 6. q. 2. num. 27.* nec in Canonicatu, ac Parœcia, si pensione soluta, minimum canonico ac Parocho, aurei non supersunt centum Antonius August. *decis. 1. lib. 2. de procurationibus*, Flam. *lib 6. q. 2. num. 21. & 28.* Præit illis in hac mente Concil. Tridentinum in *sess. 24. cap. 13. de reformatione*, vbi est his verbis: *In posterum omnes hæ cathedrales Ecclesiæ, quarum reditus summam ducatorum mille, & Parochiales, quæ summam ducatorum 100. secundum verum annuum valorem non excedunt, nullus pensionibus aut reseruationibus fructuum grauentur.*

Equidẽ vix hæc videtur summa par esse cõmunibus Canonicorum & Parochi oneribus, ista ergo nisi cõmodè ambo ferre possint, cũ imperata sibi pensione, iustè hæc exigi non poterit, auctor Alex. ac bortator in *cap. 12. de Monachis, titulo de præbendis*, in hæc verba. *Ad præsentationem Monachorum nullum recipias, nisi tantum ei de prouentibus Ecclesiæ fuerit assignatum vnde iura Episcopalia possit persoluere, & congruam sustentationem habere.*

At enim (inquies) cum postulatur, à Gallo beneficium, dicitur summam ducatorum 24. non excedere, & tamen si est ita Pontifici placitum, de eius reditibus partem nonnunquam detrahit, quam alteri pensionis nomine tribuat.

Respondend. id quidem narrari Pontifici, ab ea tamen narratione, potestatem eius in rem Ecclesiæ non minui, ac proinde si erunt Canonicatus eiusmodi, ex quibus magni prosiscantur reditus, partem eorum alteram, pensionis loco tribuere Clerico quin possit, nihil impedit.

Sunt hi tamen resignanti in impetranda pensione vitandi scopuli, ad quos non modo allisus animus, sed & pensio ipsa frangatur ac pereat, sunt bi vero qui sequuntur: primus, cum ad obtinendam maiorem pẽsionem, beneficium dicitur plus valere, quam valeat.

Secundus, cum in eodem beneficio alia pensio est imposita, idque tacetur summo Pontifici.

Tertius, quando pensio statuitur, non tantum in beneficii illius beneficiarij cum quo ransigitur, sed etiam secundum partem in beneficio alterius beneficiarij, quam tamen prior ille teneatur soluere.

quartus est, quando resignans propria auctoritate aut solius Episcopi, fructus sibi omnes beneficij resignati retinet, quia tunc contra canonem *ne beneficia sine diminutione dentur*, titulum habet separatum à fructibus, Reginald. *to. 2. lib. 30. cap. 8 nu. 126.*

QVÆSTIO VII.

Super quibus Beneficij fructibus, imponi pensio debeat

FRuctuum genera sunt duo. Primum est eorum, quos nostrates Grossos nominant. Alterum in distributionibus quæ diætim dantur præsentibus est positum: magnaque sæpe ex parte Canonicorum reditus, in quamplurimis Galliæ Ecclesiis componunt, ex his autem an solui pensio debeat, ambigunt non pauci, quid iudicij super ea quæstione habeam, exponam hic pro more meo breuiter.

Dico ergo primò, *In constituenda pensione, massæ communis seu grossæ rationem in primis habendam esse*, quia est hæc maximè stabilis certaque, ergo præ reliquis beneficii fructibus commodisque, consideranda Papæ aut Episcopo, vt ad eam, ex æquo bonoque pensionem exigant.

Dico secundò, *Quando non alij prouentus, commodaque debentur Clerico beneficiario, quam quos ratione collocatæ operæ sibi iuste potest petere ac seruare, super ijs imponi pensio non debet*, Gamb. *in tract. de pens. n. 24.*

Ratio est, quod quæ dantur pro labore, obsequioque, hæc beneficij fructus proprie dici nequeant, sed merces, abit ergo à quæstione eiusque sensu, qui an collocari super acquisitis ex labore proprio pensio possit, in tanquam beneficii fructibus ambigit, quæritque.

Dico tamen tertiò, *In quotidianis beneficij obuentionibus quas manuales diariasque distributiones appellant, pensionem imponi posse*: Ita Paris.

Parif. loco ante citato *num. 29. & sequent.* & alij apud illum. A

Probatur, Si sunt distributiones quotidianæ numerandæ in fructibus, de iis haud dubiè detrahi quid poterit, quod pensionis locum teneat, ac tales esse, declarauit Curia, Brodæo teste ad Louietum *num. 46.* patetque hinc maxime, quod præbendæ sint non paucæ in Gallia, quæ in solis distributionibus consistunt Fabric. teste *de prabe. distrib. num. 18.* in quibus omnia sunt communia, dantur que quot diebus, Canonicis singulis, qui choro cum oporteret, diuinisque interfuere officiis, tot libræ panis, tot mensuræ vini, ipsisque adeo scholaribus quos studiorum amor in Academiis occupatos tenet, iubetur Canonicorum Collegium aliquid in sumptus quotidianos dare, vt sæpe iudicatum à Curia Charondas memorat *lib. 1. respons. cap. 68.* & post eum Maynard. *in lib. 1. quæst. cap. 8. in fine.* B

Confirm. sunt distributiones, *manualia beneficia*, vt ait Bonif. VIII. *in cap. vnico de Cleric. non resid. in 6.* sed hoc appellari nomine iuste non possent ac honeste, si ad beneficij fructus nocturnæ diurnæque distributiones non pertinerent: Ergo cùm super illis constitui pensio possit, poterit & in distributionibus. Quod cum fiet, addi hæc debebit à Papa suæ erga postulantem indulgentiæ testis clausula, *etiamsi in solis distributionibus quotidianis, & non nisi præsentibus & diuinis officijs interessentibus dari, & per eos lucrari consuetis*, Flam. *lib. 6. q. 2. nu. 29.* C

Dico quartò, *Cum in fructibus habeatur administratio beneficij, propria eius iurisdictio, stallus in choro, locus in capitulo, habitatio, beneficiorum omnium pro tempore vacantium collatio, reseruari hæc omnia à Pontifice possunt pensionis nomine, aut eorum aliqua.* Ita Flam. *de resign. lib. 6. num. 9. & seq.* D

Ratio est, quod pensio idem Doctorum opinione sonet, quod pars fructuum beneficij aliqua, at quæ sunt in assertione exempli causa proposita, fructus sunt, cum Episcopo, Parocho, & aliis qui beneficia possident, minime competant, nisi eorum occasione ac causa. Sane constat Eminentissimos Cardinal. Rupifucaldium & Gondium cum à suorum sibi Episcopatuum regimine, curaque missionem à Paulo V. impetrarunt, vna quoque ab eodem conferendorum Canonicatuum qui vacarent in eorũ Episcopatuũ æde principe, potestatem pensionis loco impetrasse, quod ipsum communiter Romæ fieri, ac Cardinalibus concedi citatus Flam. asserit *nu. 36.* E

QVÆSTIO VIII.

An pensionis soluendæ obligatio ad successorem in beneficio transeat?

Sententia affirmans & vera est, transire, hanc tuentur Gigas *de pension. q. 43.* Flam. *lib. 6. q. 2. num. 94.* & probatur.

Res quælibet in eius à quo possidetur potestatem, iuraque cum suis commodis, onere, & damnis migrat, sed pensio beneficio imposita, eius quoddam est onus, est ergo cum beneficio ad demortui beneficiarij successorem, transitura cum beneficio. Maiorem probabilem reddunt quæ sequuntur.

Primum, quod sint cuiusque rei commoda & onera eius quædam affectiones & proprietates licet extrinsecæ, sunt ergo ab ea inseparabiles. Alterum quod qui vtilitate innata rebus gaudet, eius quoque experiri incommoda debeat.

Tertium, quod is cuius commodo beneficium eiuratur, illud cum conditione tacita recipiat, pensionis soluendæ quotannis, agendique cum eo cui resignabit, vt idem resignanti suo præstet, quod ab ipso est factum, quandiu beneficij possessor fuit, faceretque nisi eo ipse cederet, inter hunc ergo & resignatarium primum, quidam veluti contractus de pensione quotannis resignanti numeranda interuenit, quemadmodum & inter secundum resignantem & resignatarium: at ex quasi contractu, nascitur omnium consensu obligatio, actioque personalis in contrahentes mutua *parag. omnium Instit. de actionib.*

Confirm. Est pensio super fructibus constituta onus reale, sicut sunt census & decimæ, secundum Gloss. *in cap. nisi essent de prab.* At onera cum re ad successorem transeunt: ergo.

Secundo, cum mens legislatoris est dubia, standum est maximè verbis, quibus est concepta, at hæc indicant, Papam velle, vt qui succedit beneficio cui est adiuncta pensio ex causa resignationis, eam præstet pensionario resignanti, sic enim habent literæ Pontificiæ, *Volumus extare tibi pensionem annuam, super fructibus talis Ecclesiæ, tibi, quoad vixeris vel procuratori tuo per N. illius rectorem vel eius successores persoluendam.* Ex quo patet, pensionem eiusque soluendæ obligationem, non tam ex contractu ac partium inter se conuentione pendere, quam ex Pontificis voluntate & concessione, quandoquidem eius solius est reditus imminuere beneficij, eorumque partem dare alicui.

Tertiò, res ei maximè est præstanda, cui est obligata, ac debita, at fructus beneficij, pro quota pensionis exoluendæ, quæ in iis est constituta, pensionario sunt debiti, Gigas *qu. 3. num. 9. & 10.* Quæ causa est, cur beneficij

possessor nouus, idemque antiqui, hoc est primi resignatarij successor, secundum multos ad præstationem pensionis ab eius resignante non solutæ cogi valeat, Flamin. supra *q.43.n.2.* quia pensionis pendendæ obligatio realis est, cohærensque beneficio, ergo quandiu erit hoc in natura rerum soluendæ tandiu pensioni substratum erit: ita Gigas *q.39.num.*13. Caccialup. Flamin. *lib. de resign.1.q.8.*

Saluo tamen meliori iudicio, resignatarii successorem in beneficio, ac obligatione pensionis resignanti dandæ, ad pensiones tempore prædecessoris mortui decursas non teneri, hoc nomine existimo. Quod hæc eius obligatio, ex re aliena fluere nequeat, cum fructus qui resignanti erant assignatione Pontificis gratuita debiti, non extent, vt supponimus: Nec ex iniqua actione, cum resignatarii successor in beneficio conuinci de iniuria resignanti illata nequeat, aut opere suo aliquo, auctorem Resignatario causamque fuisse, pensionis ei non exhibendæ cui erat debita, cum oportebat: Nec ex contractu, aut quasi contractu nasci hæc potest, quæro enim quis inter vtrumque intercessit? aut si quis fuit, quo nomine appellari debeat?

Si tamen insoluta pensione resignatarius decederet, ex beneficii fructibus, quos ille dũ viueret, collegit, hæc pendenda soluendaque esset ante reliqua debita, quia sunt hi præ cæteris obligati pensionario. Extra hunc casum non condemnat Rota successorẽ in pensionibus non solutis. Crescent. *decis.2. vel 66. lib.2.*

QVÆSTIO IX.

An extingui aut redimi pensio possit sine facultate Pontificis.

PRima Assertio, *Pensio data militi aut Laico redimi, sine vlla Papa facultate potest*, Toletus *lib. 5. cap. 83. & cap. 93. num* 1. Glossa *pragmat. in titulo de collat. parag. item quod vniuersitates in pragm.* Rebuff. *de pacific. possess. n.132.*

Ratio est, quod istiusmodi pensio sit quid merè temporale, hoc enim differt à Clericali, quod hæc conferatur ob officium, à Clerico exercendum, in Dei ac Sanctorum cæremoniis, illa minime, sed sit talis, per ordinem ad obsequium olim Ecclesiæ in temporalibus præstitum, vt si eam armis, si voce ac charitate propugnauit ab iniuria, si non sine capitis discrimine eam periculis exemit, cum quæ Episcopo, aut Parocho datur senio confectis ad vitæ subsidium, aut adolescenti initiaro minoribus ordinibus, aut per tonsuram ad eos designato, vt eius commodis alatur in studiis, quæ in animarum salutem postea conuertat, aut Dei gloriam: sit spiritalis ex fine quo

A refertur ac tendit, quorum cum pensio data militi, aut Laïco, nil habeat, spiritalis dici non poterit: ergo nec inuendibilis.

Confirm. non est pensio laïco assignata ius immediate ad decimas quod est spiritale cõsequenter, quia à iure exercendi officii spiritalis oritur, tanquam effectus à causa, sed est ius, ad beneficiarium cogendum vt pensionem Laïco à Papa cõcessam soluat, si ergo de ea redimenda cum beneficiario transigat, aut eam vendat, non peccat eo culpæ genere quam Simoniam nominant.

Secunda Assertio, *Emi pensia non potest*
B *qua Clerico vt Coadiutori Episcopi v.g. datur, cum onere exequendi spiritualis officij.*

Ita de Beia *parte.1. casuum casu* Sotus *lib. 9. de iustit. q.7. art.2.* Nauar. *cap.* 23. *Enchir. & to. 2. consil. lib.5. consil.59. num. 2. & consil.* 60. *nu. 2. & sequentibus, & consil.*52. *de preb.* Flam. *lib. 6. de resign. q.2. n. 128.* Gigas *de pens. q.45.*

Probatur, quod est in se spiritale aut spiritali annexum emi aut pretio addici temporali sine culpa nequit, at est pẽsio annexa spiritali,
C secundum D. Thomam *2.2. q.*100. *art.4.* Pet. du Clos *ad q.* 8. *lib. primi*, Flamin. *num.*34. Et quidem consequenter, quia præriquirit ordinem in conferente, & tonsuram ordinariè in eo cui conceditur, & præterea habitudinẽ ac respectum dicit ad beneficiũ & functiones spirituales quarum causa est concessa, & ad quas ius ex aliena volũtate habetur: ergo, &c.

Quid? quod pensionario, per Pii quinti bullam, adiuncta sit obligatio sacri ministerii, nempe recitandi officii Beatæ Virginis, ob quam causam est pensionis emptio Simoniaca
D inquit cum Suarez *tract. 3. de relig. lib. 4. cap. 26. num.8.* Reginald. *lib. 23. cap. 18. lib. 5. num. 276.* de quate nos postea.

Secundo, *quisquis eorum alterum vẽdit, sine quo nec alterum prouenit neutrum inuenditum derelinquit*, inquit Paschalis Papa, *2.q.3. can. si quis obiecerit.* Sed ius exigendæ pensionis est spiritale, est enim ius potestasque petendæ partis decimarum, quæ functionem in eo spiritualem iusque eius obeundæ supponũt in illo qui illas petit ac recipit: ergo redimere aut vendere concessam sibi à Pontifice pensionem non licet.

Confirm. est id auctore S. Thoma *q.* 100.
E annexum spiritali quod in spirituali fundatur aut ex eo dependet, vel de iure nequit competere nisi Clericali statui. Talis est pensio, nam fundatur in beneficio, ipsumque ex ordinatione Ecclesiastica consequitur, à qua dependet, nec aliis conuenit, quam qui spirituali statui aliquo modo inseruiunt, Ecclesiam protegendõ, &c. est ergo ius pensionis spirituale consequenter, proindeque inuendibile.

Tertia Assertio, *Potest tamen redimi.* Docent hanc sententiam Caiet. *opuscule 17. resp.* 10. Flam. *de confidentijs 32. n. 29. & seq.*

prob.

Probatur, Quod per se & immediate hic redimitur non est quid in se spiritale, nec spirituali annexum, sed libertas, seu immunitas ab obligatione & onere pendendæ pensionis beneficio impositæ, quæ immunitas, res non est in se spiritalis ac sacra, nec antecedenter, concomitanter, & consequenter. Non primum, quia ad spiritale non ordinatur eiusmodi immunitas. Non secundum, quia labor qui est in ea procuranda verbis, aut numeratione pecuniæ, quidpiam est materiale & corporeum. Non vltimum, cum non innitatur fundamento spiritali, sed pecuniæ pro qua obtinetur.

Confirm. Si quis pecunia eximeret se à soluendis decimis, non peccaret, cum ius spiritale non acquirit: ergo nec qui à pensione præstanda ad quam erat obligatus, se redimit.

Assertio quarta, *Non potest tamen absque auctoritate Papæ pensio redimi sine culpa.*

Ratio est, quod stylus Romanæ Curiæ instar sit legis ad quam nos nostraque fingere est necesse, ob quam causam *c.* 2. *ex lit. de constitutionibus*, is recipiendus à suo Episcopo, in aliorum magistratuum consortium dicitur, qui parere post excommunicationem est paratus: *Quod tam iuris, quam nostri moris existat*, inquit Pontifex, *vt is qui propter contumaciam communione priuatur, cum satisfactionem congruam exhibuerit, restitutionem obtineat.* Verum est ergo, stylum Curiæ, pro lege habendum esse, ergo cum hic Papa ante non consulto pensionem redimi non sinat, statuatque vt facta aliter redemptio non valeat, secundum Reginald. *lib.* 30. *cap.* 8. *num.* 133. Nauar. *harum rerum scientissimum in consilio de Simon.* 62. *num.* 3. *& de constitut. consil. vltimo num.* 6. est hæc tanquam Simoniaca infecta labe vitanda cuique.

Est hæc sententia vera, de pensionibus aliis quid censendum?

Assertio quinta, *Quæ datur seni Parocho, quæ inopi Clerico, hanc redimere sine culpa, maculaque Simoniæ, cuique absque Pontificis facultate, est natura iure integrum.*

Ratio est, quod sit omnis eiusmodi pensio temporalis, ab officio munereque Clericorũ proprio abstracta, tituloq; nullo cõspicua, nec cum iure spiritali vllo exereenda nexa.

Quæ est opinio Sanchez *consilior. lib.* 2. *cap.* 3. *dubio* 46. *num.* 15. *& seq.* Quæ autem datur beneficiato resignanti vt Caietanus *tom.* 1. *opuscul. tract.* 17. *& tract.* 31. *q.* 10. Tolet. *lib.* 5. *cap.* 85. Victoria *relectione de Simonia* 1. *parte num.* 52. aiunt etsi nec natura sua nec habitudine ad spiritale, proptele esset spiritalis, tamen sine Papæ facultate redimi non potest, quod seruari in Gallia Bleyanus in *tract. de pensione* asserit *num.* 18. *litera F. ad marginem*, quia per quas causas quid ponitur, iisdem & tollitur: ergo cum pensionis super assignato beneficio facta alicui concessio sit Papæ actio, erit & extinctio.

A Secundo, quæ in Romanorum inueterauere moribus hæc habenda sunt pro lege, ergo cum redimi Romæ, sine auctoritate pensiones non sint solitæ, multoque minus emi, ab hoc opere cuique est abstinendũ si vacare vult crimine. Sane pro pensione quidpiam dare in numerata pecunia aut fructibus, tanquam iustum eius pretium, reprobari in Gallia, habet Frerotus *in additionib. ad Guenois lib.* 2. *collat. ordination. titulo* 3 *parag.* 33.

B Assertio sexta, *Potest pensio à pensionario cui est debita, remitti resignatario aut alteri.*

Quia eius potestati est subiecta, ergo vt eam exigere, ita & condonare est in eius iure, Flam. supra *n.* 123.

Excipiendus est casus, in quo hæc locum haberet patrimonii, aut tituli, sub quo pensionarius sacris esset initiatus ordinibus, nam tunc pẽsionem dimittere, aut extinguere sine Episcopi facultate, quoad aliunde illi abunde suppetat ex beneficio Ecclesiastico vnde viuat, non videtur legibus Ecclesiæ licitum, cum id Concilium prohibeat *sess.* 21. *cap.* 2. *de reformat.* extra hunc casum eam abdicare illi est tam naturæ quam Ecclesiæ iure concessum. Naturæ quidem, quia de re sua disponere, vt lubet, Domino licet, at est pensionis, id est partis fructuum beneficij, pensionarius arbiter ac Dominus: ergo vt eam statis anni temporibus, quibus est soluenda, postulare à resignatario, suo pensionario est permissum, ita & eidem remittere, cum id in Ecclesiæ, ac beneficii commodum tendat, cui liberari à seruitute, eique imposito onere, est vtile.

C Ecclesiæ autem quia cum id nusquam in iure legatur prohibitum, censeri debet esse tacite, ac virtute concessum.

D Obiicies, Pensio quæ renuncianti datur, aut beneficium permutanti cum alio, datur pro beneficio: ergo est spiritualis, alioqui pro beneficio quod est spiritale daretur temporale quod non licet.

Anteced. est negandum, primo, quia resignare beneficium cum pensione non est illud commutare cum alio, sed partem sibi fructuum seruare, resignatario integros dare nolle.

Vltima Assertio, *Etsi non sint damnandi de Simonia qui auctoritate ipsi sua de pensione pretio redimenda conueniunt non sunt tamen sine aliqua culpa.*

Pars prima est certa, quia obiectum istius contractus nempe pensio, est temporale, ergo tale, vt non sit capax faciendæ Simoniæ.

Probatur altera, Iustæ legi non obsequi est culpa, sed Romanis moribus, nostrisque

nefas est in externo foro pensionem Pontifice non probante redimere, habetque hæc consuetudo vt pote rationabilis ac perscripta vim legis: ergo, &c.

QVÆSTIO X.

An Pensio extingui possit, & quomodo?

CEssare sola Pensionarii voluntate eam remittentis, dictum est quæstione proximè præcedente, an ad hunc modum adiici quoque debeant alii iam est videndum.

PRima Assertio, *Cessat pensio, per contractum auctoritate Papæ factum, de ea anticipatis solutionibus extinguenda, quæ solutiones ad eam redigi summam debent, quæ quinque annis pendenda forent*, testatur Tolet. *in summa cap.* 83.

Quia per quas causas quid ponitur, iisdem quoque & tollitur *de regulis iuris regula* 1. sed habet pensio à voluntate Papæ originem: ergo & ab eadem finem suum, sine ea, simoniaca est saltem in foro externo, illius extinguendæ transactio, Nauar. auctore *lib.* 5. *consil. de Simon.* 60. *&* 62. Reginaldo supra, non quod sit spiritalis, aut sit omnis in spiritualibus pactio maxime legalis, simoniaca, vt est in *cap. finali de pactis*, sed quod præsumatur, præcessisse de ea redimenda talis aliqua inter resignantem & resignatarium, qualis intercedere inter eos nulla potest sine simonia, eo quod obligatio omnis pretio æstimabilis beneficio contra eius naturam addita, vitiosa sit, nec à Simoniæ macula abiuncta.

Secunda Assertio, *Cessat item per contractum matrimonij, verbis de præsenti, & non futuro tantum initi*, Gigas *de pensionib. q.* 54. *& apud eum Ioann. Andreas.*

Ratio est, quod sit coniugatus, beneficij incapax: ergo & pensionis, quæ est quædam eius portio.

Consequentiæ est hæc causa quod qui de matrimonio cogitat, illudque tam suâ, quam propinquorum voluntate contrahit, ideo videatur esse beneficij incapax, quod cum statum amplectatur Clericatui oppositum, videatur beneficio remittere nuntium, illudque habere pro derelicto, at eadem est pensionis ratio, quæ beneficij, cùm ex eo oriatur, remotè licet ac indirectè, nempe ex resignationis, permutationis, aut componendæ litis causa, non est tamen hæc pœna facti, sed iuris, cum maritum, hoc est coniugatum ipso facto, non esse suis priuatum beneficiis, ac pensionibus, sed priuandum, verissima sit Doctorum opinio.

Tertia Assertio, *Morte quoque pensionarij extinguitur pensio*, Fabricius *tract. de pen-*

A *sione num.* 28. Paulus Piasecius 2. *parte praxis Episcopat. art.* 5. *capitis* 5. *num.* 70. Flam. supra *num.* 113. Rebuff. *de pacific. num.* 157.

Quia pensio onus est temporarium, & quidem recipientis vita circunscriptum, ergo cum ea extinguendum, non autem cum vita illam debentis, cùm ex dictis antea ad successorem in beneficio transire pensio soleat, Rebuff. *in praxi titulo de reseruat. num.* 20. Piasec. *supra nu.* 70.

Quarta Assertio, *Extinguendæ pensionis tres quoque alij sunt modi.*

B Primus est, per translationem eius in alium, non alterius tamen auctoritate quam Pontificis, Flam. supra *n.* 125. Piasecius *n.* 70. Quia fidem omnem superat, Pontificem, pensionis assignatione certo datæ homini, omni se priuare velle facultate, quæ ei vt summo Ecclesiæ parenti, ac principi in res Ecclesiæ conuenit, maxime cum est culpa sua pensionarius earum vsu, fructuque indignus.

Secundo, non potest esse perennior pensio, firmiorque beneficiis: at hæc à possessore in alium, per eum qui potest, vt est Ponti-
C fex, transferri queunt in pœnam admissi alicuius criminis: ergo, &c.

Ratio, extinguendæ pensionis altera est, religiosæ vitæ instituta in religione approbata capessere, Gigas *de pension. q.* 57. *num.* 7. quia per professionem vacant beneficia Monachi omnia, possuntque conferri hoc nomine, at est pensio impropriè, & latè beneficium, est ergo hæc regulari professione vacatura ipso iure.

Secundo, qui vitæ, idem quoque esse solet pensionis finis, sed religiosæ vitæ professio per vota tria solemnia, mors est quædam ciui-
D lis, *lege Deo nobis Cod. de Episcop.* ergo.

Est & casus alter, in quo cessare solita est pēsio nēpe cū quis militiæ degit in ea arma tractat, maximèsi erat hęc ei assignata beneficij loco, quia est miles armorum & immanitati assuetus ac turbis, eius incapax. Non vacat tamen pro seruitio Ecclesiæ exhibendo attributa, quia eiusmodi ei obsequium præstare laïcus potest, & tam fructuosum & vtile, quod pensione compensari debeat, ergo hic illam ista causa, sibi à Papa concessam exigere poterit ac capere.

E Sunt & alia tempora, in quibus non est necessario præstanda pensio. Primum est beneficij, sub pensione resignati, aut permutati euictio, nempe, cum resignatarius, publica magistratus sententia de beneficio sibi cum pensionis nexu ac onere resignato abire iubetur, eo quod resignantis non esset. Enimuero cum sit pensio pars fructuum, ad eorum præstationem obligatus esse, qui nullos recipit, iustè qui potest?

Alterum est, cum super hac euictione lis est mota, aut recredentia adiudicata, nam tunc

pensionem negari posse, nisi prius idoneè sit cautum à pensionario de restituendis fructibus in casu retractatæ recredentiæ, & subsequutæ euictionis, docent Forgetus *de pensionib. num. 31.* Bleyanus *in eod. tract. num. 18. litera F. ad marg.*

Vltimo, amittitur pensio per Concubinatum Trident. *sess. vltima cap. 14.* sed hæc pœna locum non habet nisi post iudicis sententiam.

QVÆSTIO XI.

An pensio à pensionario transferri possit in alium.

PEnsionis hic nomine intelligo, quicquid est ac censetur in fructibus beneficij quorum in numerum est etiam collationum reseruatio Senatus Parisiensis iudicio referenda, vt in causa Eminent. Cardinalis Gondij, sanxisse illum scimus, cuius est tū ab eo approbata Lutetiani Episcopatus cessio in fauore Eminent. Cardinal. de Rets, tum hoc onere, fas sibi vt esset, quemadmodū & antea, beneficia eiusdem Episcopatus cum possessore vacua forent conferre quibus visum esset, modo dignis. Sunt enim collationes in fructu, vtpote quæ collatori bene merendi de aliis, bona cum iis communicando Ecclesiæ, materiam suppeditent, partemque proinde reditus faciant, Probo teste, *q. 32. regalium,* & Brodæo ad Loüetum *litera P. art. 33.*

Quæstio est hic ergo, an Pontificis indulgentia pensionem sibi debitam pensionarius transferre possit in alium, hoc est, gratis eam ac sponte alicui concedere (nec enim translatio aliud sonat, quam iuris sui, facta alteri vltronea cessio,) & si potest, vtrum insciente Pontifice.

Prima Assertio, *Pensione sibi debita potest alteri pensionarius cedere, si resignatarius consentiat.*

Probatur, vt est pensio instar vsusfructus, ita & pensionarius vsufructuarij vicem habet, Fabricio teste *de pensione beneficiali litera S. in margine, ob quam* causam non transit illa ad pensionarii successores, sed eo moriente moritur, sicut & extingui vsumfructum cum vsufructuario iura ratioque imperant. At huic in alium, de consensu proprietarii, ea quorum vsumfructum habet transferre non est prohibitum: ergo, &c.

Secundo, liberum est cuique quod eius est pleno iure dare fruendum alteri, nisi id eum facere leges vetent, at est pensionario, debita pensio Papæ beneficio, nec ea, nisi ex causa priuari potest, præiudicio Curiæ, de anno 1566. vt Brod. adnotauit ad Loüetum *lit. P. art. 30.* ergo, &c.

Secunda Assertio, *Facere id nihilominus* A *pensionario sine Papæ consensu non licet.*

Quia pensionis creatio, fructuum est beneficii in duos diuisio, ac eorum, respectu beneficiarii, imminutio, at hæc soli permissa est Pontifici, præterquam in casu, quo id propter bonum pacis Episcopus aut arbitri facerent, quod eis licere asserit Papa Innoc. III. *in cap. nisi essent 21. de præb.* & Clem. III. *in cap. 6. de rer. permut.*

Secundo, est donatio ex causa inanis ac nulla, ista non posita nec extante. At est pensionis creatio quædam veluti donatio, eaque B in Gallia ex resignationis, permutationis, aut sedandi litigii causa, vim suam habens, qualis tamen nulla in eo reperiri supponitur, ad quē traiici fingitur, transmitti ergo à resignante in alium Papa inconsulto non potest.

Tertio extra casus, à nobis ante expositos quibus fas est Episcopo, tertio cuipiam pensionem vnde necessaria vitæ subsidia capiat, indulgere ad vitam, nemini est permissum fructus beneficii aut eorum partem aliquam præterquam Papæ, concedere alteri, nec proinde ius pensionis transferendæ, est enim hæc temporale onus, quo à priuato grauari alium, C auctoritate propria non posse est certum, quia beneficia nulla sui parte imminuta, sunt lege canonum bene meritis tribuenda Clericis, *cap. vnico vt beneficia sine diminutione dentur.* At hac teneri singulos, nec ab ea posse deflectere, indubitati est iuris, est ergo certum similiter pensionis postulandæ ab alio ius dari non posse præterquam à Pontifice.

Quarta Assertio, *Eam facultatem, habent ab homine & personalem, quorum postulationi est hæc indulta à Pontifice ex causa, eaque cognita.*

D Pars prima est clara, secunda probatur. Est pensionis in alium traiectio odiosa ac grauis cum per eam prorogetur beneficii seruitus, Sarnius *de infir. resign. q. 16.* At sunt odia iudicio Pontificis Bonifacii mitigāda, nec id facere est facile, nisi transferēdæ pensionis auctoritas nitatur causa, eaque iusta, qua leniatur impositi oneris acerbitas: ergo pensionis in alium translatio, faciēda tantum est ex causa.

Fit autem hæc translatio tripliciter. Primo, obtenta facultate à Pontifice eam transfe- E rendi in alterum per clausulam eius potestatis expressiuam.

Secundo, cum partes ipsæ ab eodem obtinent, vt pensio quæ absolute & sine clausula creata fuit, in fauorem A. per N. soluenda extinguatur, ad effectum vt B. referuetur *& non aliter*, tunc enim accedente consensu tam eius, qui habet pensionem, quam cui est imposita, prior extinguitur vt noua creetur.

Tertio, transfertur in vim priuilegiorum, quæ ea de re certis personis voluere summi Pontifices esse concessa.

Quinta Assertio, *Est hæc autem pensionis*

conferenda in alium auctoritas militibus SS. Petri & Pauli iure concessa. A

Prioribus quidem à Leone X. & Clemente VII. cuius facultatis extare ipsi voluere memoriam, apud posteros, duplici diplomate, vtriusque meminete Mandosius, *in regul. de infirm. resignant. q. 11. num. 9.* Puteus *decis. 344.* Posterioribus id est S. Pauli militibus à Pio II. & Iul. III. modo hæc tamen pensio 150. ducatos pro primis, 100. eosque de camera pro aliis non excedat: sunt eadem quoque priuilegia postmodum Lauretanis attributa equitibus à Sixto V. & Pio IV. vt illorum ea de re conscriptæ bullæ fidem faciunt, Pij quidem IV. decima sexta Sixti 35. *cui initium postquam anno 2.* B

Vt autem sit hæc pensionis translatio rata ac valida, sunt hæ quæ sequuntur, conditiones necessariæ.

Prima eiusdem per Pontificem extinctio.

Secunda, ipsiusmet, aut alterius ei in quantitate similis creatio, super beneficio ex quo suam transferens petebat.

Probatur, est translatio beneficii aut verius, pensionis ei impositæ, in fauorem alterius cessio, at res esse nulla mea potest per donationem alterius, nisi prius esse in donantis potestate cessarit: ergo cum pensio non pereat, cesseтque pensionatio nisi extincta, id prius fieri est necesse, quam validè ab eo in alium demigret, Gigas *de pension. quæst.* 88. *nu. 8.* C

Secundo, communiter ante hanc pensionis mutationem, Beneficiarij, cui incumbet eam soluere, impetrandus est consensus, quia alioqui fieret ei iniuria, cum is sæpè in quem ius pensionis transfertur, annis sit transmittente minor: id ergo eo non consulto fiet. D

Excipiendus est casus, in quo Pontifici secus visum foret, nec beneficiario ea de re sermonem vllum iniici vellet: cum enim iuris sit positiui tantum, quod Patronus, aut beneficiarius pensionem transferri alteri non repugnent, ei derogare Papa potest etiam valide, respectu Patroni Ecclesiastici in Gallia.

Obtinetur autem Papæ consensus tribus modis: primo per Bullam expressam qualis est concessa militibus sanctorum Petri & Pauli à Leone & Clem. E

Secundo, per libellum supplicem, precesque iisdem concipiendas literis quibus resignatur beneficium cum pensionis onere, aut diuersis: Iisdem quidem cum rogatur Pótifex vt sibi fructuũ super beneficio quo cedit partẽ reseruare velit, cum potestate tamen eam eũ volet transferendi alteri. Distinctis autem eum rogatur Papa, vt pro cætera sua benignitate, concessam olim sibi pensionem extinguere dignetur, reseruandam alteri, quem de nomine appellat.

Modus obtinendi consensus Pontificij vltimus est, cum coram, ac inter præsentes, verbo id sibi gratum esse, Papa significat: qua de re Gigas *de pension. q. 12. & 88.* Cardinal Parisius *consil. 46.* Flamin. *de resignat. lib. 6. qu. 4. num. 7.*

QVÆSTIO XII.

Explicantur aliqua quæ in pensionum materia videntur in primis notatu digna.

PRimum, Pensionem non nisi ei beneficio imponendam esse, ex quo redituum tantum eius possessori remaneat, quantum est necesse, vt viuere statui suo consentaneè, iura Episcopalia soluere, ac onera cætera ferre valeat, colligitur ex *cap. vacante 26. de præbend. & cap. cum causam 36. eiusd. titul.* vbi præbendæ prohibentur diuidi, *nisi tot sint vtriusque prouentus quod per vtramque sit vtrique prouisum in beneficio competenti.* Secus si fiat, ex falsa causa supponetur impetrata esse, secundum Rebuff. *tract. de pacific. possessoribus,* ac proinde erit nulla.

Secundo, pensio ei de permutatis beneficiis imponitur, ad tollendam inæqualitatem quæ est inter illa ratione fructuum, at hæc non tollitur cum beneficium ea grauatur, cuius tamen minores sunt obuentiones annuæ, quam alterius, cum quo permutatur, aut cum reditus qui relinquuntur, oneribus ad quæ tenetur sunt impares, aut alendo beneficiario insufficientes.

Notabile secundum, super vtroque beneficio permutato pensionem creandam non esse Forgetus *tract. de pension.*

Quia in Gallia pensioni locus est nullus, nisi quam suadet æquitas in hoc sita maximè, quod resignantes aut permutantes nullum sua aduersum resignatarium aut compermutantem beneficentia, detrimentum ferant. At id assequi non est facile, cum vterque de suis sibi prouentibus partem mutuo annuunt: ergo in vtroque benefeio non potest, nec debet imponi pensio.

Notabile tertium, cum est impetratum à summo Pontificè, ius transferendæ pensionis in alium, in transferentis potestate esse, captare ad id commoda tempora, ac si lubet, expectare vltima vitæ, quia id non legitur iure vllo Canoneque prohibitum. Est ergo ius istud eiusmodi, vt vi eius, illi cum est ab vrbe concessum, certa nulla sint definitaque tempora, quibus illud mandare effectui sit necesse.

Notabile 4. Tribus à translata pẽsione mẽsibus, eius est traiectio, beneficiatio debitori indicanda, Puteus *decis. 72. de pension.* Cassad. *decis.*

decis.10.de rescriptis, Gigas *de pensionibus q.85. n.9.* quia cũ duo à iure, eius præstationi constituta sint tempora nẽpe Iunii 24. & 8. dies Septembris, maturè monendus est debitor, vt ad eam soluendam se comparet, quo omnis ei hoc modo, postmodum excusationi iustæ interclusus sit locus, quod assequi non est facile si trimestre & amplius, de pensiooe sibi debita pensionarius beneficiario nihil indicet & ita totum illud spatium, tacite nulla de iure suo, ne minima quidem iniecta mentione prætereat.

Notabile quintum, vt à decimarum Papalium onere, est is exemptus, liberque, cui pensio pecuniaria soluitur non realis, ac partis fructuum, Rebuff. *tract. de pacific. possessor num.120.* ita & ab visitatis, quæque Episcopo pendi solent in procurationibus, cum Diœcesim visitat, immunis est ac liber, Bleyanus *tract. de pens. n.25.*

Ad quæ ergo est onera vi receptæ pensionis obligatus? Ad insolita nouaque, vt sunt pontiũ refectiones decimæ Papales, pecuniæ in bellorum subsidiũ à Clericis cum Papæ facultate, in graui Ecclesiæ regnorumque necessitate exhibendæ, Maynard. *lib.1. q. cap.44.* Fabric. *in Theoria de pension. num.32. litera Q. ad margin.*

Dixi, cui pensio in pecunia soluitur, nam cum decimæ sint onera fructuum, lege si sine hærede *parag. Lucius dig. de administr. Tutor.* non videntur vlla à Pensionario subeunda nisi pro pensione partem fructuum beneficii habeat, quæ est sententia auctorum qui supra, praxis tamen regni est contraria, vt res ipsa, curiæque iudicia fidem faciunt, de quibus Maynard. & Fabric. locis citatis.

Sextum, quando super beneficio pensio imponitur non resignanti, sed tertio, de titularii possessoris consensu, successorem eius ad illius præstationem non teneri, sidem facit decretum Apostolicum porrectæ supplicationi apponi solitum, *Quod possessore cedente, vel decedente aut Ecclesiam seu beneficium quomodol. bet dimittente, reseruatio huiusmodi cesset, eaque cessante, pensio prædicta extincta sit, & esse censeatur eo ipso.*

Septimum, locum hic nullum esse regulæ de triennali possessione pacifica, contra eum cui triennio non est soluta pensio vt habent Sarn. *in eand. regul. q.50.* Rebuff. *de pacif. nu. 92.* quando in signatura Apostolica qua conceditur est expresse, quod ad successores transeat, ab iisque resignanti solui debeat, ipsaque, lege modum regnique moribus præfinitum non exceedit, Du Clos *in annot. ad q.2. lib.6. de resign. nu.131.*

Octauum, inhabilem ad beneficia, pensionis incapacem non esse.

Primo, quia pœna stricte, & vt verba ipsa sonant, est intelligenda, at pensioni res beneficii significata nomine non conuenit ergo qui ab homine aut iure, vt Sacerdotio indignus reiicitur, pensionis Ecclesiasticæ commodis gaudere Papæ benignitate potest.

Secundo, Est ideo ad beneficia Clericus inhabilis quia ob inhærentem eius animæ aut corpori maculam, admitti ad ordines sacros Ecclesiæ legibus non potest: at ecclestè obire ministerium aliquod, pensionario non est necesse, cum præter horas B. Virgini sacras, quibus perfungi Laïci solent, nullas decurrere Ecclesiæ decreto debeat, quod ergo beneficio, quia est ad illud inhabilis, frui Clericus nequeat, ratio inde peti iusta nulla potest, quamobrem partem sacrorum redituum aliquam pẽsionis nomine concessam, habere sibi non possit: ita Nauar. *consil.12. de rescript.* Gonzal. *gloss.5. parag.5. num. 26.* censent enim in constitutione pœnali priuante, vel inhabilitante, pensionem beneficii nomine non contineri, cuius oppositum censent cum Thesauro *2. par. prax. par.1. cap.31.* cenzias, Castro Palao & alii.

QVÆSTIO XIII.

An in distributionibus quotidianis imponi possit pensio.

NEgant Oldradus *consil.117.* Ioannes Andreas *in rubric. de concess. prabenda*, Felin. *in can.* ad aures de rescriptis hac vna freti causa, quod pensio de solis sit beneficii fructibus soluenda, sed distributiones non sunt fructus, vt notarunt Decius *consil.280.* Gamber. *de author. legis lib. de pension.6.n.17.*

Mihi opinio est alia, nam primo distributiones sunt fructus testimonio Concil. Trident. *session.21. cap.3.* vbi statuit (verba sunt concilii) *In Ecclesiis tam cathedralibus quam collegiatis in quibus nulla sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues vt verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, & quorumcumque prouentuum & obuentionum separari debere & in distributiones quotidianas conuerti.* Quibus ex verbis argumentari sic possumus. Per deputationem sacrorum prouentuum, factam ab Episcopo vt in distributiones quotidianas canonicorum officio astantium cæderent, hę non amittunt rationem fructus, sed ex verbis Concil. cuique est promptum, distributiones ante eam deputatiooem fuisse fructus, quod *session.22. cap.3. & 24.* repetitur his verbis: *quarum fructus & prouentus reliquarum prabendarum distributionibus applicentur*, Sunt ergo distributiones sacri fructus.

Secundo, quod canonico vi præbendæ est debitum, & ab Ecclesia ei datur cum obligatione fungendi officii, est id haud dubiè fructus sacer, sed distributiones sunt eiusmodi,

nam primo non dantur nisi præbendatis, cum præter illos, eas alij exigere, ac interesse choro, & horis inter canonicos, precis ac psalmodiæ causa, non possint.

Deinde solis qui præsentes sunt choro dum sacra obeuntur officia, sunt debitæ, secundum Trident. *session. 22. cap. 3. & cap. vnico de Clerico non residente in 6.* vbi in conscientia dicitur hi eas retinere non posse, qui extra tempora infirmitatis, aut iustæ excusationis, cum abessent, eas nihilominus exegerāt: Maneat ergo quod est in assertione positum, in distributionibus statisque aliis beneficii fructibus, pensionem imponi posse: ita Mandosius *trac. de signatura gratia titulo pensiones colum. 9.* Rebuff. *de pacific. possessorib. num. 99.* Flam. *lib. de resignat. 6. q. 2. & sequent. num. 24.* pro quo facit Ioann. XXII. *in Extrauag. postulasti 10. de præbendis*, vbi Hugoni de Mirabello collectori fructuum primi anni respondet his verbis: *vbi præbenda fuerit in decima tantum taxata quod parum superesset canonico hebdomadario (cui certum pro illa seruitium imminet in Ecclesia faciendum) post taxationē huiusmodi tantū remanere volumus, quod de taxatione ipsa pro huiusmodi seruitij onere portionem aliquam congruam prædicto hebdomadario dimittas, pro iam dicta camera residuum precepturus*, vnde sic argumentamur. quod de beneficij fructibus detrahitur Papæ dandum, idest propriè pensio, cum hæc definiri soleat, certa portio fructuum voluntate Papæ detracta à beneficio, & alicui applicata, at id habet locum in præsenti: ergo cum petatur hæc portio ex distributionibus quotidianis, in iis potest pensio constitui.

Sane in Gallia cum de pensione agitur, Curato beneficio imponenda, æstimari solent oblationes altaris, quæque Parocho commoda obueniunt, ex funeribus, baptismis aut confraternitatibus, quæ nemo non videt distributionum instar esse: haneque Romanæ Curiæ praxim esse, verba quibus vti Pontifex solet, cum pensio conceditur indicāt, ait enim tibi N. pensionem, &c. *cum clausula etiamsi in solis distributionibus quotidianis & non nisi præsentibus, & diuinis officijs interessentibus dari, & per eos lucrari solitis.*

QVÆSTIO XIV.

An super Episcopatibus pensio imponi queat, & qua?

POsse, Concilum indicat, cum *in sess. 24. cap. 13. de reformat.* ait hac eos grauari non oportere nisi in redditibus annuis plusquam mille ducatos habeant, Parochiæ autem plusquam centum, clarissime autem in Lateran. Concil. sub Leone X. è re communi Ecclesiæ, eiusque maiestate esse Patres cum crederent, habere Episcopos vnde sumptus ad nominis sui splendorem, Ecclesiæque lucem facerent, sanxere ne cui in posterum fas esset, de beneficij sui statis obuentionibus partem detrahere aliquam, tertio alicui conferendam pro beneficio *can. extirpanda 32.* Episcopales autem mensas nulla grauari placuit, nisi ex causa resignationis, aut alterius cuiuspiam quæ in Consistorio secreto licita, probabilis, & honesta iudicata esset, hæc est causa, cur istiusmodi decreto Concilij derogari à Pontifice sit necesse, cum de bonis Episcopalis Ecclesiæ, tantum pensionis nomine alicui tribuit, quantum è re eius, ac multorum publica esse credit, hancque derogationem vt sit efficax, rataque, specificam esse oportet, generalis his aut similibus concepta vocibus non sufficeret. *Nonobstantibus constitutionibus*, quia per eam Conciliaris sanctio vim suam ac momentum non perdit.

Sunt ergo Episcopatus, de eorum Sacerdotiorum serie, quæ pensioni Ecclesiasticæ quotannis pensionario tribuendæ, substerni queunt, nam in Hispania vix est vllus, cuius se Patronum dicere Rex Catholicus potest, super quo ex priuilegio, vel causa quapiam iusta, partem redituum eius tertiam, Clerico à Pontifice concedi non petat, ideoque in solis consistorialibus, Cardinalis cui incumbit ex munere, Papæ & Cardinalibus, in sacro eorum cœtu Ecclesiæ tum vacanti proponere Regis sui nomine futurum Antistitem, dicere hæc solet, *Supplicatur pro expeditione, cum reseruatione pensionis annua in fauorem N. vel nominandi à Principe.*

QVÆSTIO XV.

An antequam sint de pensione à Pontifice concessa, expedita litera, eam exigere pensionario liceat?

LIcere in foro conscientiæ, dixere, Nauar. *consil. 6. de renunciat. num. 1.* Gigas *de pens. q. 34. num. 4.* & alij apud Garziam, *parte 5. cap. 2. num. 35. & 36.* dummodo de Pontificis voluntate, reseruataque per eum pensione constet.

Primo, quia cum verbo fiat gratia, pensionarius illico ac est hæc ei facta prouisionis quæ sibi est à Pontif. assignata super beneficio, exigendæ ius habet, quod enim est benignitate Papæ suum, ad postulat, ergo non peccat.

Confirmatur, post expeditas in vrbe de concessa pensione literas, eam designatis anni mensibus solui, per beneficiarium sibi petere pro iure suo pensionario, conscientiæ illibato iure est permissum, sed actus scriptura destituit,

destinati, tantum est momentum, quantum eius pro quo hæc facit *lege pactum quod bona fide, Cod. de pact.* nec enim ab ea, Principis indultum ac concessio vim trahit, sed quod est gestum exponit, quod ipsum quoque, sine ea est validum *lege contrahitur digest. de pignorib.* vti ergo gratia sua pensionarius, vique eius debitam sibi pensionem exigere sine literis in conscientiæ foro poterit.

Dico primò, *Non est in foro externo postulanda pensio nisi post receptas ab vrbe literas.*

Probatur, Est id cuique pro charitate qua se prosequitur, laborandum strenue, ne in suspicionē fraudis factæ, aut faciendæ veniat. At hanc vitare non potest, qui id ab alio dari sibi petit, quod deberi sibi probare nequit, ne, quod non decet, tunc iuste fur, ac mēdax audiat Fur quidem, quod in aliena bona inuolet; mendax autem, quod ea, aut illorum partem aliquam sine literarum fide suam dicat. Quod ergo conceptam de se virtutis opinionem tueri quisque debeat, eiusque amittendæ aleam fugere, assignatam sibi à Papa pensionem solui sine literis non petet.

Dico secundò, *Pensionem non nisi literis Roma expeditis, secundum vsum stylumque Romana curia, dari posse vel exigi.*

Ratio est, quod ab iis vis eius tota sic pendeat, vt nulla si desinit, censeri debeat, sic sanxere Pontifices Gregor. XIII. cuius æuo cœpta est primo apponi hæc *clausula vigore literarum desuper expediendarum, nec alias persoluenda*, confirmata à Sixto V. & Clem. VIII. iisdem pene verbis, quibus Gregor. eam adhiberi iusserat, sic enim Clem. *Vigore literarum Apostolicarum, infra nouem menses proximos expediendarum, nec alias, & alias præsens reseruatio nulla sit eo ipso.* Quæ si sunt vera, vt esse nemo ibit inficias, qui ante expeditas literas, vel post eas impetratas, exactis à concessione pensionis nouem mensibus, hanc sibi dependi à beneficiato postulat, iure illum suo omni ad eam, in conscientia seruandam priuatum esse, hancque restitui oportere tradit, Thesaur. *par. prax. 2. ver. Gratia cap. 7.* quod modo si non fiat, est id ignorantiæ tribuendum. Enimuero cum ad paucos eiusmodi sanctionis notitia venerit, vt non sunt ignorantes de culpa arguendi, cum eam non seruant, ita nec de omissa eius restitutione damnandi.

QVÆSTIO XVI.

In literis pensionis, clausula apponi quæ sint solita.

PRimo, indicant eiusmodi literæ, quæ ad eius creationem causa Pontificē induxerit, sunt autem hæ non paucæ, eæque fere omnes à charitate erga pensionarium, aut æquitate petitæ, præcipuæ, necnon de stylo Romanæ Curiæ præ cæteris frequētari solitæ, notantur his verbis: *vita, & morum honestas, aliaque laudabilia, &c.* & quanquam pro auctoritate Papa in eorum communionem fructuum, quos sacerdotium parit, vocare possit quem libet, etiam immerentem, Rebuff. *de pacific. num.* 100. si tamen huius suæ erga pensionarium beneficentiæ causam nullam habet, eam optimo cuique improbandam esse, Gamb. apud Parisium *lib. de resig. 6. q. 2. num. 133.* asserit, eiusque effectu, qui est partis fructuum præstatio, pensionarium in foro conscientiæ gaudere non posse, quod à vero simili non abhorret. Est enim Oeconomi sapientis, frugique, in re Domini sui dispensanda id dare operam, ne hæc temerè ac sine causa, de eius potestate manuque in alienam transeat, est enim in eo Oeconomi fidelitas, vt qua cura, diligentiaque res suas administrar, gerat & ipse Domini. At quis eum tam sibi si non inuisum, at amicum putet tam parum, vt suas sibi effluere de manibus, darique velit, promiscue omnibus sine causa, ac cum ergo Ecclesiæ, eiusque opibus fide, ritèq; dispensandis Papa sit à Christo seruatore præpositus, eas si officio præuaricari suo nolit, non nisi dignis, & ex causa, eaque iusta distribuet.

Secundo, in iis significat Pontifex velle se ab omni decima, quarta, media, & quauis aliá fructuum parte, concessam à se pensionem liberam esse, à quouis item onere, charitatiuo subsidio, & pensitatione in Ecclesiæ, aut Principum bonum impetrata, exemptam esse.

Tertio, pensionem à resignatario, eiusque successore in beneficio pendi iis imperat, idque Decembri mense, circa nascentis Christi tempota, aut Iunio, ad festum S. Ioann. Baptistæ, quod si nec dies, nec locus pensioni exhibendæ resignanti pensionario designabitur, id fieri tamen oportere indicabitur, *loco & terminis de super statuendis*, quos esse posse multiplices ac varios scripsit Du Clos *in annotat. ad q. 2. lib. 6 de resignat. per Flamin. num.* 136. vt Christi resurgentis, conceptæ, assumptæ ac purificatæ Virginis, nec non & SS. omnium. De pensionis validitate tamen, nihil detractum iri crederem, si illius soluendæ dies tempusque in diem professtum profa-

numque caderet, quod ad locum autem quo A est hæc præstanda, attinet, communiter non est alius, quam qui à resignante resignatario est præscriptus, Du Clos supra.

Et ne fidem resignanti datam, resignatario fallere sit impunè, graues ei magnæque ne faciat, pœnæ intentantur à Pontifice. Est hoc ergo in literis quod quarto loco poni solet, censura scilicet excommunicationis incurrendæ à non soluente pensionem statuto tempore, sic enim Pōtifex, volentes & eadem auctoritate statuentes, quod ille vel quicunque alius successor, qui in dictis festiuitatibus B Natalis Christi Domini, vel Sancti Ioann. Baptistæ, vel saltem intra 30. horas illarum singulas immediate sequentes, prædictā pensionē per eum tunc debitā non persoluerit cū effectu lapsis diebus iisdē, sent etiam excõmunicationis incurrat. Ad hanc pœnā additur & alia, beneficii scilicet super quo pensio est imposita, priuatio, si hæc nō soluatur cū potestate & iure in resignāte regressus, & accessus ad idem beneficium vt illius corporalem possessionem per se, vel per alium propria auctoritate possit apprehendere Thesau. *2. par. prax ver. pensio ca.* 1. & alij apud illum vbi pruden- C ter admonet excommunicationi locum hic nullum esse, nisi pensionarius pensionem solui sibi debitam poscat, Nauar. *cap. Enchir.* 25. *num.* 104. Gigas *de pension. q.* 77. eoque tempore, quo est Pontificis voluntate necesse: quare nec censuram à Papa resignatarius incurret, nisi cum resignans volet. Enimuero est hæc in eius imposita gratiam, ergo non nisi ad eius arbitrium vim est habitura, ac momentum.

Et licet ex vi verborum, videatur incurri D ipso facto, statim ac est peccatum in bullam, moraque temporis præterit, intra quod est pendenda pensio, ex stylo tamen curiæ non incurritur, quamdiu id se velle pensionarius non innuit Castropalao *to. 2. de relig. trac.* 13. *disp.* 1. *puncto* 7. *num.* 1. Thesaur. *supra, limitat.* 2. qui addit id ab eo debitori, id est resignatario, declarandum esse iudicialiter, nec sufficere si id pensionatij procurator citra speciale eius mandatum, suoque motu faciat.

Sunt & tempora alia, quibus ob pensionem non præstitam excommunicatio non su- E blatur.

Primum, cum in eo culpa debitoris nulla interuenit, nempe, quia est pauper, quia domo propter simultates quas cum hoste habet, sine aperto vitæ discrimine egredi non potest, nec enim alij sacro Ecclesiæ verbere vapulant, quam qui sunt rei, qualis censeri nequit, qui vitio suo nullo contracta nomina non expungit.

Secundum est, cum per bella, cœli aërisque intemperiem, locorum, quæ latrocinijs anno toto fuere infesta, agri non potuere coli, nec ex iis proinde tantum recipi fructuum, quanti erant ad summam pensioni faciendæ præstitutam necessarii, Gigas *q.* 77. *num.* 14. Quia cum hæc pars sit receptorum beneficii fructuum, si nulli sunt aut fuerint, ex iis recipi pars aliquota pensioni exoluendæ idonea qui potest? quare *qui non percipit fructus ob incursionem hostium non tenetur ad pensionem*, Flam. *lib.* 6. *q.* 2. *num.* 103.

QVÆSTIO XVII.

An ad beneficium à se resignatum, regredi resignanti sit licitum, si se pensione debita quotannis, resignatarius non liberet?

Dubitandi inter cæteras est hæc causa, quod resignatio à resignante ius abdicet, in cumque, cui ceditur, transferat: quare cum in alienum pedem inferre auctoritate propria natura vetet, non est à re nostra aliena hæc quæstio, ecquid ob non solutam pensionem in resignantis sit iure, resignatarium beneficio resignato exuere, & ad illud regredi?

Dico esse, primò quia hypothetica cessio hypothesi cum qua fit, aut est facta, non extante, cedentē iuri suo restituit, eodemque loco quo erat antea, constituit. At est resignatio, cum obligatione pensionis exhibendæ resignanti cessio, eaque hypothetica, nempe si de præstatione fructuum beneficij aliquanta, quotannis mihi danda, promissa feceris: est ergo eorum violatio ac omissio, cessionis in inane solutio, quod autem sit resignatio cum pensionis onere hypothetica, fit hac ratione planissimum.

Eo ritu, modoque beneficio quisque suo cedit, quem in eo contractus genere admittendo Pontifex adhibet, & iuxta quem eum approbat, non aliter. At habet approbatio cessionis per resignantem factæ cum pensionis onere conditionem, vt si hæc tempori non detur, resignanti sit permissum ad beneficium resignatario cessum regredi, verba id indicant quibus Pontifici est in more resignationem admittere. *Necnon dicto N. vel aliquo ex successoribus in dicto beneficio in solutione dictæ pensionis deficiente, seu illam ad minorem summam reduci vel inualidari petente, liceat eidem liberum habere regressum, accessum, & ingressum, illiusque corporalem possessionem libere per se vel alium libere apprehendere.*

Ad argumentum initio allatum Respondendum, resignationis absolutæ, puræque vim in eo esse, vt iure omni suo resignantem spoliet, fit enim ab eo hac volūtate, intentione & fine, vt resignatarius beneficii fit modo, & iure quam optimo Dominus, quod non cessio hypothetica

hypothetica qualis est præsens non habet, vt est probatum.

QVÆSTIO XVIII.

Causæ Pensionis imponendæ Beneficijs, quæ, & quales esse debeant.

QVatuor à Paulo Roman. *in tra. de pension. num.* 12. designatas esse video, literaturam, hospitalitatem, præmium, Pontificis aut beneficiati amorem erga pensionarium, quia ergo hospites excipere, propter inopiam Clericus non potest, quia doctus est, concedi ei potest super alieno beneficio pēsio, nempe vt inde habeat, vnde pat sit impensis adhæc charitatis officia necessariis.

Eius annuendæ insuper sunt hæ iustæ causæ, pax, resignatio, & permutatio, fac enim inter duos de eadē Ecclesia, litem esse, amborumque ad eam ius, vtrinque esse ambiguum, sedandæ controuersiæ gratia assignari ab Episcopo poterit eorum alteri pensio, non in iis modo locis, vbi id eos facere mos antiquus finit, sed vbique, vt indicat decretal. Innoc. III. *nisi essent 21. de præb.*

Ad hanc causam adiungenda est alia quæ à resignatione in fauorem facta habet initium, cum enim gratis beneficio suo resignans, resignatarij causa abeat, ne ei sua liberalitas sit noxæ, partem fructuum beneficij quo cedit, vt petere pensionis nomine, sic illam quoque, potest petenti Papa concedere: Ita Doctores omnes, Lessius, Gigas de *pension.* Rebuff. *de pacific. num.* 107. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 30. *cap.* 8. *num.* 126.

Potest etiam Pontifex extra Galliam Clerico pensionem constituere duraturam, donec illi de beneficio paris valoris prouisum fuerit Hostiens. *in cap. cum esset de simon.* Rebuff. *de reseruationib. num.* 28. Datur & pauperi vt inde habeat, vnde se alat, fidem verba faciunt quæ literis quibus datur adhiberi solent: *Nos vero vt melius sustentari valeas, de alicuius subuentionis auxilio prouidere, & specialem gratiam facere volentes, pensionem annuam, ab omni decima Papali, charitatiuoque ordinario & extraordinario exemptā tibi cōcedimus.* Et quoniam indultum *à iure beneficium non est alicui auferendum de reg. iuris in* 6. *reg.* 17. *decetque concessum à principe beneficium esse mansurum ibid. regula* 18. est eiusmodi pensio paupertatis causa data, stabilis, firmaque, nec ei, cui est à Pontif. indulta, auferenda ob demerita, Parisius supra *num.* 14. quia beneficij vices obit, ergo vt isto, ne cum dedecore statusque infamia, manum ad stipem cogatur porrigere, non priuatur facile; ita nec illa, eo quod eius amissio, status sit Clericorum proprij, propter consequentem inopiam, abrogatio.

Tertia concedendæ pensionis causa à permutatione petitur, aut verius à beneficiorum quæ permutantur, inæqualitate redituum inter se, cum enim vni prodesse cuipiam nemo cum suo, aut familiæ detrimento debeat, è cōpermutantibus alterum, cuius est fructuum numero, copiaque sacerdotium locupletius quā alterius, si extra iacturæ alcam poni velit ope pensionis quam sibi ob eam causam, dari petit, quis iustè auaritiæ aut læsæ æquitatis arguat?

Itaque mirari nemo debet, si tùm ad amborum compermutantium postulata, aut saltem alterius è duobus, vt vtriusque beneficij prouentus ad æqualitatem reduci possint, beneficio è duobus pinguiori imponitur à Papa pensio, vt quantum vni de compermutantibus eius cessione deperit, tantum pensione sibi à compermutante suo, Papæ imperio soluenda, vtilitatis ac commodi redeat, *ea. ad quæstiones de rerum permutat.*

Eodem allata per alios pensionis in *lucratiuam & onerosam*, diuisio recidit. Est lucratiua, cum beneficio vacante, vni illud confertur & alteri datur pensio ex eius soluenda fructibus, vt viuere commodius valeat, hoc modo. *Tibi N. vt commodius ac melius sustentari valeas, de alicuius subuentionis auxilio prouidere, & specialem gratiam facere volentes pensionem, &c.* Tales sunt citatæ initio, & petitæ ex Pauli Romani doctrina, ac dari solitæ à Pontif. vt charitatis officia in pauperes ab habente exerceantur liberalius.

Onerosa est quæ ob extinctionem litis, resignationem beneficij in fauorem, aut compensandam in beneficiorum permutatione ad inuicem, inæqualitatem fructuum, quæ in illis intercedit, de quibus nos hac quæst. fusius. Quocunque vero nomine sit imposita, est ab omni onere libera, vt in literis eius concessiuis declarat Pontifex his verbis: *N. oratori præfato, ne ex resignatione huiusmodi dispendium patiatur, de alicuius subuentionis auxilio prouidentes, pensionem annuam ab omni decima Papali charitatiuoque subsidio, ordinario, extraordinario quanis etiam auctoritate Apostolica, & quacunque quamuis vrgentissima causa exprimenda liberam concedimus, &c.*

Et quanquam sint hæc de causis imponendæ pensionis dicta verissime pro certo tamen habeo, etiam sine causa Pontific. cui, quando & quoties visum erit, indulgere hanc posse, quia vt sunt eius potestati beneficia omnia obnoxia, ita de iis, eorumque fructibus disponere in eius est iure, vt quæst. proxime præcedenti ostensum est auctoritate canonum, nec in his, quæ positiui sunt iuris, à cuiusquam pendet arbitrio, vt habet Glossa *in cap. gratiose de rescriptis in* 6.

Si tamen in imperanda pensione causas

Pontifex fectabitur præter allatas, ei de sequẽ-tibus vna quæpiam sufficiet, prima est necessitas, secunda vtilitas, tertia pietas, ob primam, nempe *propter debita persoluenda*, cuidam Episcopo Bonifac. VIII. *fructus beneficiorum primi anni qua in eius Diœcesi vacatura essent*, annuit, *cap. si propter* 10. *de rescr. in 6.* ex secunda & tertia causa Episcopo iusta se ratio aperit Parocho seni qui ætatẽ in Ecclesiæ ministerio posuit, nec ei amodo operã nauare ob morbos potest, super suo beneficio indulgendæ pensionis, docet Decius *consil. 436.* sed ea lege, ne simile aliquod ambiat, sibique collatum recipiat, alioqui concessa illa per Episcopum pensio euanescit ac cessat, Rebuff. opinione *in tract. de pacific. num. 109.* & in practica Cancellar. Nicol. V. *in Extrau. qua incipit Ad futuram rei memoriam.*

QVÆSTIO XIX.

Ex quibus causis pensio fiat inanis ac nulla.

Multa sunt, variaque, quibus iure pensio C redditur irrita. Et primo quidem, cum est iniusta, cuiusmodi est censenda, quando pecuniarum numero aut quantitate fructuum beneficiarium grauat plus æquo, quod accidit, cum ei tantum fructuum non relinquit quantum est ei ad vitam eiusque onera tolenda opus, itaque præstanda non videtur in conscientia quoad excessum, *cap. vacante & cap. cum causam de praebend.* Rebuff. *de pacific. n.122.*

Secundo, cum medietatem excedit fructuum in Gallia, pensio est nulla, decreto Ludouici XIII. vt videbitur postea, non tamen D alibi, vt existimant Gigas *de pension. q. 9. & q. 35.* Flam. *lib. 6 q. 2. n. 58.*

Causa est, quod nouo Pontifici pro suo iure, liceat separare à fructibus titulum, & hos vni, illum alteri præbere, cum aliquanta pecuniæ summa, quæ ad vitam sufficiat, qua de separatione fructuum à titulo, agit Forgetus obiter, cum de Coadiutoribus disputat *ca. 38. de personis Ecclesiasticis.*

Deinde quia extra Galliam locus est reseruationi omnium fructuum: Ergo & minori, E puta ad partem, medietate eorundem fructuum maiorem.

quare cum à ratione abhorreat, vt qui se alterius nomine beneficio spoliat, pensione quoque excidat, non crederem priuationi in Gallia locum esse ob excessum pensionis, nisi post sententiam iudicis.

Primo, quia nullitas ipso iure non inducitur nisi de ea fit lex expressa aliqua Flam. *supra num. 52.* qualem etsi à Ludou. XIII. temporibus Gallia agnoscat, non tamen declaratoria criminis, aut definitiuæ executoria tol- A litur.

Deinde est pensionis amissio certa pœna, non est ergo nisi post iudicis sententiam ferenda in conscientia.

Quarto, non tenet hypothetica concessio, hypothesi non extante, est resignatio facta alicui, cum obligatione pendendæ partis mediæ fructuum, pensionis nomine, concessio quædam, eaque hypothetica, vt patet, si est ergo hæc præstatio nimia, proindeque irritanda, resignatio resoluetur, suumque resignanti beneficium erit reddendum iuxta B commune gallici fori axioma *aut redde aut solue.*

Tertio est pensio iure inualida, cum resignatio cuius causa est concessa, incauta fuit & nulla, nam accessorium naturam principalis sui sequitur sed pensio resignationi accidit, cum hæc eius impetrandæ causa extitit: ergo hac ruente ruet & pensio,

Quarto, est nulla data infanti quatuor annorum, aut supra, non facta ætatis mentione in literis, quibus est impetrata. Ita Guido Papa *decis.* 138. Flam. supra *n.* 82.

Quinto est nulla, cum quo tempore est obtenta, Pontifici non est expositum, quod beneficium ex quo, eiusque annuis diariisque prouentibus eam solui oportet, ab eo, aut eius præcessore, iam grauatum est alia, eaque non vulgari.

Causa est, quod gratiæ quæ est subreptitia vis sit nulla, ad earum rerum vsum quarum causa impetrare eam placuit. Talis est pensionis nouæ concessio, super eo beneficio, ex quo alia numerari iam est iussa, cum id si sciisset Pontifex, hanc haud dubiè petenti non deD disset, nam quam est parum probabile, eum cum damno alterius vni cuipiam prodesse velle?

Sexto est nulla obtenta fraude canone *extirpanda* 30. *parag. qui vero de praebendis.* Quia cũ fraus omnis æquitati aduersetur, restitutionis obligationem annexam habet, per eam enim decepto fit iniuria, sed hæc tolli nequit, nisi remisso pensionis impositæ onere impetrantis fraude.

Tunc autem *præsumitur imposita per fraudem, quando de causa non apparet, & intellige in E Episcopo, secus in Papa*, Rebuff. *de pacificis num.* 113.

Ratio est, quod rerum Ecclesiasticarum alienatio sine causa, fit inualida, etiamsi de solennitatibus, quas ius postulat, ne quid ẽ ei desit vnica. At est pensionis assignatio, veluti quædam alienatio si non redituum omnium, at certæ partis eorum, causam ergo habere eam est necesse, vt subsistat.

Septimo erit pensio nulla si imponatur super minori beneficio, eo quod eius impetrandæ causa sit falsa, Rebuff. *in praxi rubr. de reseruation. num.* 24.

Octauo

Octauo, erit nulla, si sit obtenta absque A consensu beneficiarij, qui iubetur eam soluere, Reginald. *num.*131.

Ratio est, prima, quod sit subreptitia, secunda, quod nō sit credibile Papam re sua priuare quemquam velle sine eius consensu, argumento est, quod in regula Cancell. quam constat ab Azorio relatam esse, *li.8.ca.8.q.6.* hanc sibi facultatem velit ademptam esse, cū neget etiā motu proprio literas reseruationis annuæ pensionis super alicuius beneficij fructibus expediri posse, nisi ex consensu illius qui pensionem debet. Qua de re consulendus. Azor loco citato.

QVÆSTIO XX.

An Pensio super beneficio tertij aut alio quam quod est resignatum imponi possit.

POsse, est pro argumento stylus in primis praxisq; Curiæ. Deinde ratio, volenti & scienti nō fit omniū opinione iniuria: at tertius hoc est alius à resignatario, supponitur ad solutionem pensionis, de beneficij sui fructibus pro alio consensum vltro dare, er- C go super eo imponi potest pensio, ea de re tamen moneri ante Pontifex debet in iis literis, quibus ob resignationem, aut aliquam aliam causam, postulatur ab eo pensio, quia cum id fit præter communem morem, constituta aut constituenda pensio latere Pontificem non debet.

Pars altera quæstionis iam probatur, *ex cap. ad quæstiones 6. de rerum permutatione*, vt beneficia permutata, quæ sunt reditibus imparia, ad æqualitatem reuocentur, sicque iniutiæ quæ metuitur, damnoque alterutrius D de compermutantibus eatur obuiam permittit Clemens huius nominis III. pecuniam ei de compermutantibus dari qui alteri dat Sacerdotium, eo quod recipit amplius: *Cum de dictis Parœcialibus Ecclesiis*, inquit Pontifex, *per se queat commutatio celebrari, & in permutatione possessionū per se non sit inhibitum si altera ratione possessionum alteri praponderet pecuniam posse refundi, de ipsarum possessionibus ad inuicem prout visum fuerit expedire refusa certa pecunia quantitate, poterit contractus permutationis iniri.* Hæc ille. At quis non vi- E det minus pugnare cum ratione, portionem, quæ est ad compensandam inæqualitatem fructuum necessaria, ex altero peti beneficio, quam resignato aut permutato, quam ideo, & ob eam causam, dari permutanti vel resignanti, pecuniam, per quam ea fiat compensatio: ergo resignanti aut permutanti, super alio beneficio, quam permutato aut resignato assignari potest à Papa pensio.

Quid si cum pensione resignans à resignatario, cautionem exigat, vt loquuntur banchariam, aut ciuilem?

Respondend. id fieri annuente Pontifice posse, non aliter, Petrus du Clos *ad quæstionem tertiam lib.6. de resign. per Flamin.*

Causa est, quod sit omnis pactio in spiritualibus Simoniaca, *cap. finali de pactis*, cum sit onerosa & grauis, proindeque pretio æstimabilis. At pro beneficio petere pecuniam, aut aliquid ei æquiualens est peccatum: ergo, &c.

Nihilominus peccati non arguerem, qui eam constituta iam pensione exigeret, aut B ante, sed dependenter à Pontifice.

Causa est, quod cum in eo casu, cautionis assignatio libera sit resignatario, vtpote qui ea negata, non sit cariturus ideo beneficio non videtur ei fieri iniuria. Et aliunde reprehendi resignans non potest, si sibi modo quam optimo, consulat, res suas ponendo in tuto, easque cum potest per contractum assecurationis eximendo discrimini.

Nec est Romanæ praxis curiæ, huic respōsioni dissimilis, nam si Flam. est fides in *li. 6. n.95.& 73.* tollendæ simoniæ in literis ad Pōtificem super ea cautione Bancaria obtinēda datis, inseri solet hæc clausula demissionis erga illū nota certissima, *Si sanctissimo Domino nostro placeat*, sed de hac re pluribus alias.

QVÆSTIO XXI.

An tempore litis mota inter resignatarium & alium pensio sit debita.

DEberi ab eo qui beneficij resignati fructus percipit, res est meo sensu certissima.

Primo quia sunt à Pontifice affecti pensionario, eique traditi, non sunt ei ergo negandi.

Confirm. sunt legata ei præstanda, cui testator vt amoris erga illum sui pignus forent, relicta esse voluit, & si ea transferri alio est necesse, sunt hæredis eo transferenda impēsis, non legatarii, licet lis illi ab aduersario super possessione hæreditatis future aut præsentis intendatur, *ex lege fin. Cod. de petitione hæred.* At est pensio Legati instar, respectu reliquorum beneficii fructuum, qui resignatario hæreditatis sunt loco: ergo, &c.

Quid si hi, dum causa discutitur, dum vtrius è litigantibus ius sit potius, ignoratur, sequestro custodiendi dentur? Ab eo tum erit soluenda pensio, penes quem erunt fructus, aut beneficii recredentia, vt Iurisperiti Galli loquuntur, quæ vt intelligantur notare placet, Caroli VII. lege regia statutum esse, vt lite inter duos super beneficio controuerso

mota, quo primum tempore per sua illis negotia licet, titulos quisque suos eoram proferat, dumque eorum exploratur cum æquitate veritas, ne interim beneficij bona, singulis ea sibi vindicantibus, pereant, ei de duobus, à Iuridicis regiis recredentia tribuatur, cuius in speciem ius est apertius, causa melior, quia tamen falli iudices possunt, deque causa vniuersa instrui cum tempore, copiosius, quam cum primo ad eos est delata, & ita in alium magis inclinare, quam eum cui beneficij recredentiam initio dandam erediderant, ab isto fideiussorem exigunt, qui aduersario fructus omnes præstet, si superior euadat in iudicio, alioqui male isti consultum foret, cui beneficij fructus omnes per recredentarii negligentiam aut malam fidem perire possent, ne ergo male quid ei istius culpa vitioque accidat, iubetur hic per se aut fideiussorem bona beneficij omnia lite finita redhibere victori, de quo est Caroli VII. in ordinationib. eius in Senatu, promulgata imperio his verbis concepta præceptio. *Nous voulons que iceux procés soient expediez, decidez, & terminez le plus brief & sommairement que faire se pourra, par les lettres & titres des parties, & par vn seul appoinctement sur la determination dudit possessoire, si faire se peut, & si par lettres & titres le tout dudit possessoire ne se pouuoit promptement adiugir que la recreance soit adiugée par les lettres & titres, & le surplus audit possessoire, soit le plus briefuement & diligemment expedié que faire se pourra.* Hæc ille, quæ ad eorum quæ de recredentia sunt dicta, fidem faciendam afferre placuit. Enimuero cui est hæc auctoritate commissa iudicis, incumbit ex officio, tantum ex beneficii fide sua concrediti fructibus pensionario tribuere, quanta est eius pensio. Res enim quæ certi cuiuspiam est hominis propria, ei negari nequit sine culpa, at pars fructuum beneficii eius commissi custodiæ, quosque percipit, est pensionario debita, ergo ei à recredentiario non neganda, & ita dictum est verissime initio, ab eo penes quem sunt fructus, pensionem soluendam, cum in eius concessione, apponi nunquam hæc clausula non soleat, sine retardatione pensionis Flaminio teste *qu. 2. lib. 6. num.* 153. qui addit talem esse Romanæ Curiæ sensum, cui suo quoque calculo suffragantur, Guido *decis.* 138. Staphilus *in tract. de litteris gratia & iustitiæ fol.* 154.

Dixi vero in principio, eius esse (*pendente lite*) pensionem soluere, penes quem sunt fructus, vt innuerem primo ab hoc onere liberum esse, cui ob bella, vastitatem, grandinem, de beneficii sibi resignati fructibus, colligere parum aut nihil fuit integrum. Nam est pensio certa aliqua moderata tamen fructuum portio: ergo si nulli colligentur nulla pendenda erit.

Secundo, verba ea addidi vt iudicarem exigi quoque pensionem ab eo non posse, qui resignatario multarum pensionum debitori succedit, iuxta Gigantem *de pensionib. q.* 43. Caccialup. *qu.* 11. & Flamin. *lib. 6. q. 2. num.* 103.

Causa est euidens nam ad eum pertinet pensionum solutio cuius in potestatem venere fructus. At hos nunquam possedit, resignatarii primi in beneficio successor: ergo, &c.

QVÆSTIO XXII.

An quod pensionario superest de pensione sua teneatur in res pias impendere.

TRactatur hæc quæstio à Nauarro *in Apologetico de redditibus q.* 1. *monito* 80. Comitol. *responsionum moralium lib. 1. qu.* 86. & vterque in affirmantem abit.

Primo, quia vetantur Clerici & Episcopi in concilii Trident. *sess. 25. cap. 1.* ex redditibus Ecclesiæ consanguineos & familiares ditare suos: præterea admonentur vt prohibeant iuxta Apostolicos Canones ne Clerici res Ecclesiasticas quæ Dei sunt, consanguineis donent. Sed pensio ex redditibus constat Ecclesiæ: ergo quos in vsus, impendi illi ex præcepto Ecclesiæ debent cum sunt superflui, deque iusta Clerici beneficiarii sustentatione residui, eidem quoque qui non erunt alendo pensionario necessarij, pauperum sunt subleuandæ inopiæ applicandi. At illi conuerti in vsus profanos nequeunt, ergo nec qui pensionario de pensione sua, post accepta inde vitæ commoda sunt reliqui.

Secundo, res quælibet cum suo onere ad possidentem transit, *cap. pastoralis de decimis cap. ex literis de pignoribus.* Sed habent bona Ecclesiastica omnia onus hoc annexum vt si beneficiario supersunt aliqua, ad suam sustentationem non necessaria, hæc diuidi pauperibus debeant: ergo cum de eorum bonorum genere sit pensio, quæ hanc habenti supererunt, cum iisdem communicanda erunt.

Tertiò, ius pensionis, ex voluntate concedentium est eiusmodi, vt pro alimentis sit ei cui tribuitur, ergo cum ea se pensionarius aluerit, quod de eadem ei erit reliquum, pauperibus erit dandum.

Dico tamen videri mihi probabile culpa carere omni pensionarios, si secus faciant, quam Nauarrus & Comitol. exigunt.

Nam est id primo inauditum, nec vspiam visum, vt à pœnitentibus hoc confessarii postulent, se vt reos male collocatæ pensionis arguant, quod tamen esset necesse, si quemadmodum

ad modum beneficiarij, tenerentur & illi sua superflua iustitiæ lege communicare cum inopibus.

Secundo, Obligatio dandi pauperibus quæ de bonis Ecclesiæ sibi sunt de iusta sua sustentatione reliqua, ad alios non pertinet quam beneficiarios, cum de iis tantum fiat, loco Trident. citato mentio & in *can. 7.* Gangrensis Concilij primi, & ab Innocent. III. *cap. cum secundum Apostolum de prabendis,* Anacleto *can. 39. Apostolico.* At pensionarij quà tales non sunt beneficiarij: sunt hi ergo ab obligatione omni liberi, superflua sua pauperibus dandi.

A

B

Maior probatur, nam vt Concilium Episcoporum tantum meminit, ita & Pontifices citati Clericorum, quos sua sors, sacris Ecclesiæ ministeriis occupatos tenet, cuiusmodi pensionarios non esse nemo non videt.

Tertio, certum est à Pontifice sacrorum redditum partem, interdum pensionis nomine, Laïcis attribui ac maritis, quos tamen velle Pontificem quis credat, vt quæ non erunt sibi ad victum necessaria, aut honestam sustentationem secundum statum, hæc pauperibus diuidant? ergo, &c.

Quarto, habet in Ecclesiis Cathedralibus ferè omnibus Hispaniæ, Rex Catholicus tertiam sibi partem redituum cum facultate Pontificis reseruatam pro pensione, vt notarunt Couar. & Flam. *lib. 6. qu. 2. num. 39.* At quis hunc, & alios Principes in Gallia, quibus sunt à Pontifice concessa bona Ecclesiæ, vt inde pro dignitate, vitæ subsidia habeant, iisdem dicat legibus astrictos esse quibus Clericos, vt sacris vti obuentionibus in res prophanas, sine culpa nequeant? cum enim id sit moraliter impossibile, non videtur Pontifex id ab iis pro sua in illos caritate petere.

Perspicuitatis tamen gratia notare placet, pensionum genera esse tria. Primum est earum quæ à Pontifice dantur intuitu laboris ac operę in Ecclesiæ bonum à Laïco exhibitæ, cuiusmodi sunt quæ viris militaribus mercedis nomine præmiique conferuntur.

Alterum est earum, quæ componendæ litis causa dantur ab altero collitigantium, vt ab intentata lite abeat. Ad tertium genus eæ pertinent, quæ in Clericali titulo fundantur, quales sunt quæ dantur seni Presbytero, quæ permutanti beneficium, cuius reditus magnitudine ac copia alterius bona prouentusque superat. Iam ergo dico, pensiones primi & secundi generis, non esse illi, oneri modo obnoxias, cui beneficia subesse est certum, quia sunt sæculares, vtpote pro re temporaria labore scilicet, ac pace redimenda, collitigatori à Papa attributæ.

De tertiis maior est difficultas. Dicendum tamen si quæ de illis pars forte aliqua, pensionario erit reliqua, non necessario in res pias, bonasque, applicandam videri, quia quæ dantur à vero legitimoque Domino absolutè ac sine addito; hæc ab eo cui sunt donata, in quoscunque vsus queunt, absumi modo non illicitos, at est Pontifex, bonorum, quæ sunt in iure Ecclesiæ, Oeconomus ac dispensator, beneficij autem ex quo, certa est de eius prouentibus detracta portio, resignatarius verus eius reditŭu est dominus, his ergo vti, etiamsi non sint ad vitam necessarij, quomodocunque erit libitum, proindeque ad arbitrium, pensionario erit integrum, vtpote qui ei absolute sunt ab vtroque dati.

Confirmatur. Quod reditus sibi ad depensum diarium non necessarios, impendere in rem Ecclesiæ, pauperum bonum, aut Dei cultum Clerico fit necesse, tribuendum est Ecclesiæ, quæ id in Trident. statuit, ac ab omni æuo, vt communis fert piorum opinio ita voluit: ergo cum de pensione legem non sanxerit Tridentinæ parem, nec de eius superfluis in pauperes impendendis à pensionario, Doctores idem quod de sacris beneficiorum obuentionibus faciendum illi non existimauerint, in eorum ire sententiam non displicet, qui ab eleemosyna de superfluis facienda inopibus, eundem liberant.

C

Ad argumenta partis oppositæ facilis est responsio, prioris enim neganda est consequentia.

Posterioris minor, qua parte in ea dicitur, pensionem de eorum bonorum genere esse, quæ sunt Ecclesiastica, quoad obligationem quæ inest, vt piis causis applicētur, cū Clerico non sunt ad vitā necessaria. Quod intelligi vt queat notandū est quod superflua sua Ecclesiis aut pauperibus Clerici beneficiarij debeant, causam vnicam esse, Pontificum, Ecclesiæque volūtatem, quibus id ob iustas causas fieri sic placuit. Non ergo se se latius hæc Ecclesiæ prohibitio efferet, quam eam patere & hæc, & illi voluere, at hi sua decreta pertinere noluere ad pensionarios, cum eorum non meminerint, sed ad beneficiarios tantum, vt argumenta pro sententia nostra allata indicant: ergo, &c.

D

Respondend. tertio, negatione consequentiæ, cum de Pontificis voluntate id vt fiat, non constet.

E

QVÆSTIO XXIII.

An & quando abusiua, seu male constituta pensio esse censeatur?

VT ipse non dicam, veritas ipsa tamen pro se loquitur, non raro peccati in hoc genere. Primo quidem: si pensio beneficiati, præsertim Parochi, substantiã beneficii pene omnem exhauriat, sic vt illi vix supersit, quod ad necessaria vitæ commoda, vsusque impendat, nihil autem quod in opera misericordiæ erga pauperes, hospitalitatem erga peregrinos, pro charitate, officioque non Christiani modo, sed Patris ac Parochi insumat, iuxta *cap. cum causam, & cap. de Monachis, extra de præbendis*.

Secundo est improbanda ea pensio, quæ *ex pactione partium*, est ab Episcopo imposita tertio, iuxta Innoc. III. *in cap. nisi essent 21. de præbend.* non autem eius solius voluntate, nam ex causa necessaria, iustaque alicui per eum dantaxat designati pensionem posse, vt seni Parocho, ad beneficij subeunda onera non satis per ætatem aut inualetudinem idoneo, aut cum Capitulo religiosæ familiæ, quæ rei familiatis ac domesticæ angustiis premitur, dixere post S. Thomam 2. 2. *q.* 100. *art.* 4. Layman, *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 18. Paul. Rom. *in tract. de pensione cap. 4. num. 10.*

Quod autem ex vsu forensi, communique Curiæ obseruantia, Brodæus ad Louet. asserit *sub litera L. art. 40.* id in Gallia Episcopis prohibitum, insolitum autem nec communi frequentatum vsu, Rebuff. *in 1. parte praxis tit. de reseruat. num.* 29. ideoque nec ab illis tentandum esse, eo quod ignati suæ potestatis illam perdidere per non vsum, audiri non debent, quia ignorantia iuris eius renunciationem ex se nõ habet cum hæc debeat esse voluntaria saltem tacite, ergo cum iure quis suo non priuetur, nisi per sententiam, aut per voluntatem, saltem tacitam ei renunciando, si ex ignorantia Episcoporum inferri nequit, eos iure suo nolle vti, eique renunciasse, male inferunt hi auctores, per non vsum eius, illud perdidisse: quare concludit Bleyanus *trac. de pensione*, Prælatos in compensationem meritorum, pensiones certis personis vtiliter assignare, etiam sine consensu suorum Capitulorum, quæ est etiam opinio Guidon. Papæ *q.* 179. quam tamen vt stylo Romanæ curiæ contrariam non probo.

Tertio, cum apud nos pensio, peræque ac vsusfructus, morte pensionatij perimatur ac desinat, est hæc abusiua censenda in Gallia, quæ designatur alicui cum iure eam transferendi de persona in personam, Rebuff. *de reseruation. num.* 20. quia consuetudine regni A vetere, nobis pensiones aliæ non sunt in vsu quam quæ sunt in resignatione, bono pacis, ac permutatione fundatæ, ac quæ proinde causam desiderent, eamque iustam Fabric. *supra de pensione num. 30.*

Quarto, super Theologali præbenda pensio imposita, aut præceptoriali, abusiua est, & nulla in Gallia, Fabric. *tract. de pensione num. 36. & in comment. litera V.* quod ad studia, contentionem & impetum Doctorum retardari non deceat ac reprimi, sed potius acui, refrigesceret autem non parum, si quæ illis B operæ suæ stat merces, hæc parte altera, quæ pensionis loco foret, minui posset.

Quinto est, etiam in benefecio parui reditus posita, iure communi reprobata, Bergetonus *in additio. ad Papon. lib. 3. titulo 5. arresto 1.*

Sexto, est omnis præstatio partis redituum Clerico pro pensione tribuenda, inanis ac irrita, si est hæc, ex beneficio quod sit iuris patronatus laïcorum petenda, ei tamen sine Patroni consensu imposita, Charond.

QVÆSTIO XXIV.

Quanta esse Pensio debeat vt sit Canonica.

C COmmuniter fructuum partem tertiam non excedit, Rebuff. *1. parte prax. rubrica de reseruation. num. 17.* ad mediam tamen nonnunquam peruenit, cum Pontifici placet, *Extrauag. suscepta de elect.* quia cum in eius sint potestate bona Ecclesiæ, ea si suo dispenset arbitrio, vt Patrem decet amanter, vt Oeconomum fideliter, vt Christi Vicarium sapienter, quis iuste reprehendat ac culpet? D Et quanquam imperare hic maiorem queat, tamen, (qui eius est erga beneficiatos amor) sua non nisi raro potestate in hoc rerum genere vtitur, probant id literæ, quibus de sua in impetrantes voluntate, certum extare vult argumentum ac pignus in his enim est his verbis: *Dummodo præsens & alia forsan pensiones medietatem non excedant*, si summam hanc superauerit, reformabitur vsque ad tertiam partem, duabus aliis beneficiatio relictis, quia quando priuilegium tertio cuipiam est noxium, ad debitum reduci statum debet, Re- E buffo teste *in tract. de pacific.* alioqui fieret ei qui grauatur, contra fas æquumque iniuria, quæ esset restitutione damni per eam illati, ab inferente reparanda. Pensionem enim iustam esse conuenit, qualem esse quis putet, quæ beneficiarum exhaurit, tantumque ei de beneficij sui bonis non relinquit, quantum status sui ratio, gentisque conditio ad honeste viuendum exigit.

Tempora sunt tamen aliqua, quibus id fieri ac pensiones ad æquitaté reduci iudicum auctoritate

ctoritate non solent de quibus nos quæstione A
proximè sequenti.

QVÆSTIO XXV.

An super Decanatu Cathedralis aut Collegiatæ Ecclesiæ nummaria pensio imponi queat.

Dubitandi causam suppeditat lex fräcica, quæ pensitationem omnem ab electiuo beneficio reiicit, quæ Regis assensum non habuit. At est Decanatus de eorum Sacerdotiorum genere, ad quæ vocari canonicorum suffragiis, eorum possessores solent, ergo pensitationis onus, ei aut cuilibet alteri Sacerdotio, collegij nomine insignito, aut electiuo indici non poterit, nisi annuente Rege. B

Ast è contrario vrgent ista, primum, quod etsi Decanatus sodalitio canonicorum præsit, sacra dignitate ac præeminentia, sicuti de eo rescripsit Gregor. IX. *cap. significante de appel.* non sit hic tamen Regis nominationi obnoxius, nec ab eo Pontifici aut Episcopo, tanquam cliens à Patrono, præsentari solitus, ergo cum ab his beneficiis tantum, pactitias pensitationes explosas francico vsu constet, quæ cum Rege patrono glorientur, eius assensu carent, super Decanatu eo prius non consulto imposita, inanis futura non est ac nulla. C

Secundum, est annuæ pensionis retentio in cessione beneficij, non commentitio iure, sed ab longa iam vetustate in publica Ecclesiæ administratione, frequentari solita vt patet ex *cap. nisi essent* 21. *de prabend.* si est hæc ergo in Decanatu improbanda, eius rei haud dubie reddi causa debet aliqua, scire iam ergo ab aduersariis aueo, quam mihi in opinionis suæ subsidium promant? quod animorum curationem, aut in Ecclesiasticos sodales curatoriam potestatem ac præfecturam exerceat? At Curialia Ecclesiæ munera, Gallica forensi obseruatione, beneficiariæ pensionis onus non excutiunt: ergo nec Decanatus. Quod sit prima Collegij dignitas? At Episcopatus, & Cœnobiarchia, quæ non sunt vltimæ inter præfecturas Ecclesiæ, lege nummariæ pensionis eiurantur sæpissime. Idem in Decanatu si fiat, de culpa quis arguat? D

Ad argumentum responderi debet, non omnia beneficia, ad quæ suffragiis veniri solet, aut quæ Paræciaco funguntur munere, pensionis soluēdæ iure exempta esse, nisi eius Rex auctor approbatorque fuerit, sed ea duntaxat quæ illum patronum habent, quod ad sacræ ædis præfectos, seu Decanos trahi non potest.

QVÆSTIO XXVI.

An literis, seu Bullis Apostolicis, quibus resignanti pensio conceditur, apponi clausulæ aliquæ soleant, & quæ?

Apponi dubitare iustè nemo potest, qui eas vel obiter, cursimque aliquando legit, fiet id ei vero quàm certissimum, si ad ea quæ sequuntur aduertat animum.

Et primo quidem causa iis inseritur quæ ad eius concessionem Pontificem impulit, literatura nempe, scientiaque digna præmio, virtus vulgari maior, rerum quæ sunt ad vitam necessariæ defectus & inopia, quod si horum nihil occurrat quod in pensionarii laudem dici queat, ad alteram de tribus his causis recurritur, quas nos imperandæ pensioni necessarias esse in Gallia diximus.

Secundo, quia pensionario vult prodesse Pontifex, non nocere, pensionem, quam super beneficij iustis obuentionibus resignanti, aut permutanti decernit, dat ab omni decima, quarta, media, & quauis alia fructuum pareuat, t onere liberam.

Tertio, ne eius soluendæ necessitas eludi, alterius cuiuspiam pensionis iam eidem beneficio impositæ prætextu queat, apponi solet hæc clausula, *& si super illis* (hoc est fructibus) *aliæ pensiones annuæ, quas, illarumque summas, &c. habere placet pro expressis, etsi aliæ forsan assignatæ existant.*

Quarto in iis literis ponitur, quod pensio à resignatario, eiusque successore solui debeat.

Quinto, designantur tempora quibus id fieri oporteat, nempe Christi nascentis, ac S. Ioannis Baptistæ celebritas.

Sexto, pœna non soluenti proponitur excommunicationis, ac priuationis per hæc verba: *volentes & eadem auctoritate statuentes, quod ille, vel quicunque alius successor, qui in dictis festiuitatibus, scilicet Natalis Christi Domini, seu festo S. Ioann. Euangelistæ & natalis S. Ioann. Baptistæ, vel saltem infra* 30. *dies, illarum singulas immediatè sequentes, pensionem prædictam per eum tunc debitam non persoluerit*
E *cum effectu, lapsis diebus eisdem, sententiam excommunicationis incurrat.*

Quod autem ad beneficij priuationem, in pœnam non solutæ pensionis attinet, cum potestate in resignante & iure regressus & accessus ad idem beneficium, vt illius corporalem possessionem per se, vel per alium propria auctoritate possit apprehendere, hęc non incurritur, quemadmodum nec excommunicatio, donec pensionarius declarauerit velle illum hāc incurrere Castropalao *to.* 2. *de Relig. tra.* 13. *disp.* 1. *punc.* 7. quare id non suf-

ficit ab eius hærede aut Procuratore fieri, nisi ad id speciale mandatum habeat, Thesaur. *parte prax. 2. verb. pensio cap. 1. limitat. extrema.*

Septimo, in iisdem litteris præcipitur, vt pensio soluatur tam possessione habita, quam non habita, quod facit Pontifex, vt præcludatur via fraudibus, quas aliter oporteret esse crebertimas, ob difficultatem probandi, an possessio sit capta, vel non, & quis verus sit possessor, vel intrusus, Flamin. *6. de resignationib. qu. 2. num.* 145.

Octauo, apponi solet clausula, *etiamsi in solis distributionibus quotidianis*, quam non adhiberi tradunt cũ fructuum tantũ ex beneficii reditibus colligi posse constat, quanti fidei suæ liberandæ de præstanda pensione resignatario sunt satis.

Nono additur, quod crescere aut minui, rescindi aut mutari pensio non debeat, alioqui pro caritate annonæ, aut eiusdem vilitate, augeri ea deberet, aut ad minorem summam reduci, quod non debet, ne litibus inter resignantes & pensionarios fere assiduis, inde subministretur occasio.

QVÆSTIO XXVII.

Praxis fori Gallici circa pensiones.

QVia Pontifex Christi Seruatoris vices in terris agit, quia eius tanta est in Dei Ecclesia auctoritas quanta potest esse, proindeque summa & amplissima, *can. cuncta per principalem 21. causa 9. q. vltima cap. 7. de præbendis in 6. Clement. 2. vt lite pendente*, de beneficiorum fructibus statuere pro voluntate potest, quod ei è re communi Ecclesiæ, priuataque singulorum esse existimat Felinus *in cap. qua Ecclesiarum de constitut.* Boerius *consil. 29. num. 4.* eosque vniuersos, aut ex parte separare à titulo, distribuendos cui volet *cap. 11. si propter de rescriptis in 6. cap. 26. si tibi concesso de prabendis eodem lib.* eorum etiam consensu, qui beneficia legitimè possident ac iuste, non petito Felin. *in caput ad audientiam de rescriptis num. 5.* Flamin. *de resignatione beneficiorum lib. 6. q. 2. num.* 131. dummodo regulæ Cancellariæ de præstando consensu deroget.

Hac tamẽ potestate quæ eius est singularis in Gallos humanitas, nõ vti in Gallia, cum in ea pensionẽ sine eius beneficiarij consensu, cuius beneficiũ eo grauatum onere vult esse, imperate ei non sit in more, Petrus du Clos *comment. in Flam. lib. 6. q. 2. num.* 155. Eius rei est hæc causa quod in Gallia, reseruationibus nullus sit locus, Leonis X. beneficio, in Concordat. At partem fructuum, à beneficiis subtrahere, assignandam pensionis nomine alteri, inscio beneficiario cuius à beneficio demitur, reseruationis instar habet: ergo pensioni locus nullus est in Gallia, non probante beneficiario, cui soluenda præscribitur.

Sunt insuper quæ sequuntur in pensionum materia regni propria, ac in praxi in eo seruanda.

Primo, quod pensionem nullam Gallia recipiat & approbet, nisi pecuniariam, Rebuff. *1 parte praxis titulo de reparationibus nu.* 23. cum id sit iuri communi contrarium, quod eam in oleo, frumento, fructibusque beneficii propriis solui præcipit, Flaminius *lib. 6. q. 2. num.* 100. & colligitur ex tenore literarum, in quibus dicitur quod pensio imponatur super fructibus.

Secundo, quod in beneficiis, ad quæ nominare Christianissimis Regibus est in more, pensio imponi nulla possit, nisi his expressim astipulantibus, Rebuff. *1. parte prax. rubr. de reseru. & de pacificis possessoribus num.* 119. Choppinus *de sacra politia lib. 3. titulo 2. nu.* 15. Charondas *lib. 1. pandectarum cap. 9. & in memorabilibus verbo pensio*, Fabricius *de pensione num. 38.* Forgetus *de pensionibus num. 30.* Qua de voluntate constare quoque debet, chitographo, eorundem Regum manu exarato ac in libelli supplicis calce, eisdem in eum exhibiti finem apposito, Chenutius ad Paponium *lib. 3. titulo 5.* Choppinus *de sacra politia lib. 3. tit. 2. n.* 15. Satis tamen esse non pauci existimant, authenticas Pontificis tabulas exhiberi, pensionis probatorias, seu syngtapham eiusvoluntatis testem, quam vulgo *Signaturã* nominant eo quod credi Pontificiis verbis oportet regium consensum de pensione præstanda enunciantibus, hæc enim in instrumento posita, factumque aliquod enarrantia fidem faciunt, Alexand. *in leg. sciendum dig. de verb. oblig.*

Tertio est hoc quoque Regni proprium, constituendæ pensionis Ecclesiasticæ potestatem in solo Pontifice agnoscere, vt declarasse Gallos Antistites aiunt in Conuentu Meldensi, anno 1574. ac Burdegalensi, anno 1582. *cap. 23. parag. 5.* Certe Rebusso teste *de pacificis possessoribus num.* 105. his verbis: *Hodie extra Papam vix constituitur pensio in hoc regno.* Quod tamen iure communi iis permissum esse, scripsere Malderus *de pensionibus*, Petrus Ancharanus *consil.* 279. Panormitan. *in cap. conquerente de Clericis non residentib.* clarissime Rebuff. *in praxi benefic. rubrica de reseruat. num. 29.* his verbis: *Hodie Episcopi non constituunt pensiones, imo ex non vsu, amissa est in hoc eorum potestas, quod nõ fuisset si ignari nõ fuissent, & ea vsi essent.* Hæc ille, quam verè non attinet dicere hoc loco ac tempore.

Quarto, & hoc quoque Gallicæ Iurisprudentiæ pars fuit, pensionem quæ prouentuum partem tertiam excederet, non probare aut hanc

hanc illam auctoritate iudicis reuocatoria, actione reducere in Curatis maxime beneficiis, quæ eam summam in reditibus annuis habere debent, quæ Parocho ad vitam oneraque beneficij sufficiat, qualis est secundum Trident. centum ducatorum, Corasius 1. *parte beneficiorum cap.* 3. Choppin. *lib. 3. de sacra politia. titul. 2. num.* 17. Cum tamen partem fructuum dimidiam iure communi complecti pensio valeat, Ioannis XXII. *lege in extrauaganti suscepti de electione*, maxime in beneficiis simplicibus secundum Flamin. *lib. 6. q. 2.* cui opinioni Tholosæ, & alibi, vbi ius commune Pontificumque decreta vigent, locum esse narrat Boerius *in decisionibus Burdegalensib. q. 2.* non Lutetiæ Parisiorũ, vbi pensio tertiæ tantum partis curatis beneficiis, vt Episcopatibus & Parochiis imposita, approbari per Senatum solet, non alia, Rebuff. *de pacificis possessorib. num.* 116. *& in praxi beneficiar. 1. par. rubrica de reseruation. n. 17. & 18. in Francia*, inquit, *pensio approbatur vsque ad tertiam partem, quam obtinebit pensionarius, beneficiarius autem alias duas.* Hæc ille.

Dixi *in Curatis:* nam in simplicibus vsu communi fori, ad mediam partem ex conuentione resignantis ac resignatarij mutua, perueniri posse, Loüetus tradit, *in arrest. 15. lit. P.*

Eius sententiæ subscribit his verbis Robertus *rerum iudicatar. lib. 1. cap. 7. In beneficijs, quæ non habent curam animarum, quisquis ex resignationis causa pensionem promisit, obligatur, qualiscunque sit ea pensio, siue immodica siue non. Pensio autem immodica apud nos censeri solet, & legitimum modum egredi dicitur, si tertiam partem fructuum excedat: quamuis canonistæ pensiones legitimo iure permitti dicant vsque ad mediam partem fructuum, cap. 1. suscepti regiminis de elect. in Extrauag. Ioann. XXII.* imo non desunt qui existiment nihil aliud spectandum, nisi vt beneficiarius alere se possit & onera beneficij sustinere: quia resignans qui pensionem illam sibi stipulatus est, non aliter fuisset resignaturus, quod si resignatarius onere illo pensionis immodico, grauatũ se queratur, potest reddendo beneficium, seipsum promissione & fide data liberare. Hæc ille, quæ non sunt pro veris habenda hoc tempore, eo quod recenti Lud. XIII. decreto, excedere mediã partem fructuum pẽsio non debeat, vt sit valida, quæcunque est ea maior, reprobatur vt inualida, sic enim ille in articulo prædictæ constitutionis 18. *Auons declaré & declarons nulles, comme Simoniaques, toutes reserues, creations, & omologations qui seront icy apres faictes & obtenues desdites pensions sur les fruicts desdits Benefices, si elles excedent la moitié des fruicts, nonobstant tous Concordats & obligations de pleiges & cautions, &c.*

Quarto, iure communi successor in beneficio, super quo, est constituta pensio, tenetur A eam pensionario soluere, si illud est cessione resignantis libera assecutus, quia tùm præsumitur illud acceptasse, cum hoc onere, iuxta Guidonem Papam *q. 577.* Gigantem *de pensio. q. 43* Flam. *de r[illegible] nat. lib. 1. q. 8. n. 28. & lib. 6. q. 2. num. 94.* Du Clos *ad qu. secundam libri 6.* dicti auctoris *num. 99.* alioqui ei ab Ordinario beneficium collatum non esset.

Et vero in literis quibus concedi pensio solet mentio fit, tam eius beneficiarij cui beneficium cum pensitatione fructuum annua Papa tribuit quam eius qui illi est in prædicta Ec-
B clesia successurus, secundum Parisium *consil. 82. num. 2. volum. 4.* & ideo successori literæ erunt dictæ pensionis intimandæ. Flam. *li. 6. q. 2. n. 98.* qui numero proximè sequenti addit eum quoque pensionis soluendæ teneri lege, etiamsi de eo nihil fuisset expressum in Bullis.

Id tamen primò, in Rege locum non habet, quandiu iure Regaliæ penes eum aut eius Oeconomos est Episcopatus, aut Abbatia possessore vacua, Rusæus *de iure Regalia, priuilegio 33. n. 6. & 27.* Flam *q. 8. l. 1. de resignationibus num.* 24. his verbis: *in Francia tamen tempore apertæ regalia non tenet, scilicet à die vacationis Episcopatus, vsque ad subrogationem*
C *alterius, non soluitur pensio, sed integri fructus, Regi soluuntur*, vt tradit Bursatius *consil. 361. n. 10.* Castr. *q. 42. lib.* 1. Hæc ille. Cuius rei est hæc causa quod Vassallus rei quam possidet in feudũ, onus imponere nequeat quod directo domino sit graue, Iacobus de S. Georgio *in sua feudali inuestitura, verbo etiam quod ipsi vassalli*, ac si casu impositum est aliquod tale, extinguitur, quum est feudum in potestate directi domini, Rusæus supra & alij. Sed beneficiarij, regis sunt, in Gallia ratione bonorum
D quę possident clientes ac Vassalli, Mestræus *de iure regaliæ*, Papon. *trium notariorum lib. 2. titulo de iure*, præcipue autem Episcopi & Abbates, qui de bonis suis infeodantur à Rege, quæ illis est causa, fidelitatis eidem cum iuramento pollicendæ, quum bullis Pontificiis instructi, animum ad magistratum sibi commissum applicate, eiusque possessionem sinuntur capessere.

Non est item à resignatarii successore soluenda pensio in Gallia, quum in signatura Apostolica desuper formata, vel in procurato-
E rio ad resignandum confecto, non dicitur expresse, pensionem quæ resignanti conceditur, non modo per eius resignatarium, sed illius quoque in beneficio successorem soluendam esse, vt Petrus du Clos *in quæst. 2. libri 6. de resignationibus per Flam. nu. 99.* scribit, his verbis: *Si in signatura desuper formata, expressè non dicitur, reseruatam pensionem, non solum, per resignatarium, sed ipsius in beneficio successorem soluendam, quo deficiente crederemus, successores saltem in Gallia, ad sol-*

uendum non teneri: nam alibi, nil nocere pensionario quod id prætereatur à Pontifice, credidere Caccialupus *de pension. q. 9.* Ferretus *cinsil.* 319. & alii citati à Parisio *libri l. 1. q.* 8. *n.* 35. cuius rei causam hanc reddunt, quod successor in beneficio, cui solu[n]dæ pensionis, aliqua incumbebat obligatio, illud cum ea acceptet, non aliter.

Secus est sentiendum cum ius pensitationis annuæ postulandæ, super beneficio resignato concessum est non resignanti, sed tertio cuipiam, de titularii possessoris consensu. B *Tunc enim porrecta supplicationi consueuit apponi decretum Apostolicum, quod possessore cedente, vel decedente, vel Ecclesiam quomodolibet dimittente, vel amittente, reseruatio huiusmodi cesset, eaque cessante, pensio prædicta extincta sit,* Petrus du Clos *comment. in q. 2. lib. 6.* Flam. *de resignat. n. 99.*

Extra hunc casum, alibi quam in Gallia, præstanda est pẽsio resignanti, à defuncti successore aliter vt sunt ingenia hominum, ad nocendum prona, pensionariis in horas ac momenta pene singula, magna immnierent C in fortunis suis detrimenta, si quia Papa, de successore, eiusque ad soluendum obligatione in sua signatura tacuit, non esset necesse pensionem illis soluere.

Tertio, nec successorem grauat pensio in Francia, cum Parochiales Ecclesiæ quibus fuit imposita, vacant per obitum, Charondas *pandectarum iuris lib. 1. cap. 10. pag. 94.* Forgetus *de pensionib. num.* 24. Robertus Annæus *lib. 1. cap. 7.* præter antiquam regni praxim, quam in iudicando sequitur Curia, sunt & eius rei causæ aliquæ.

D Prima, quod prouisus de beneficio Parochiali per obitum defuncti Parochi, ius nullum in illud ab eo, sed à collatore tantum habeat.

Secundo, quod sit iniquum, personales defuncti promissiones, personam eius egredi.

Tertio, quod *capite prohibemus 7. extra de censibus,* prohibeatur Abbatibus, Episcopis. & Prælatis cuiusquemodi: ne nouos Ecclesiis suis census imponant, quod tamen facere videretur Parochus, si beneficii sui fructus pensione à Pontifice non imposita imminui E sineret.

Dixi *per obitum*, nam Parochiali Ecclesiæ, pensio per resignationem imposita, iuxta modificationem proximè allatam, à resignatario resignanti est præstanda, si modo Romæ sit admissa, & à Pontifice approbata.

Habet sane communis Curiæ vsus vt resignatarii resignatarius, eam cui est promissa, debito soluat tempore, nisi malit cedere, quod fit sapientissime, vt fraudibus præcludatur aditus, nec auctoris mala fides in successorem transeat, quod in eo qui de Parochia pro- A uisus est per obitum, locum non habet, cum neque aliquid promiserit, nec promissoris hæres sit. Annæus supra. In beneficiis autem curam animarum non habentibus, certissimo iure inualuit, vt pensio super iis creata, & Romæ homologata peti & exigi possit, à quocunque successore, & ita pluribus Senatus consultis iudicatum esse, docet idem Annæus loco proxime citato, quæ hoc maxime nomine iusta cẽseri debent, quod nõ nisi super beneficiorũ annuis obuentionibus, designari ab eo pensio soleat qui potest. At quæ super iis, B aut rei alterius fructibus prouisio assignatur, hæc rem afficit non personam, iusque hypothecicæ habet: manet hæc ergo exhibendæ pensioni affecta.

Secundo, alimenta quæ sunt legata, aut occasione polliciti, fideique datæ debita, ab eius sucessore, qui fidem super his suam obstrinxit, aut ex iustitia eorum se debitorem esse voluit, sunt præstanda. At pensionario pensiones à Pontifice tribui alimentorum causa, probat eius concedendæ forma, de qua nos antea, *Nos vero vt melius sustentari valeas, de* C *alicuius subuentionis auxilio prouidere, & specialem gratiam facere volentes prouisionem annuam ab omni decima Papali exemptam tibi concedimus.*

Notandum tamen, quod procurante resignatario, pensionem auctoritate iudicis minui posse in Gallia est dictum, id de primi resignatarii successore debere intelligi, non autem de eo qui beneficium sibi à Papa cum eiusmodi pensionis obligatione conferri est passus, nam quamuis sit fructuum medietate maior, pactis tamen conuentis stari debet, D quia iure naturali ac canonico, contractuum, promissique fides est implenda, secus si fieret, perfidia resignatario vtilis foret ac fructuosa, quod non oportet, *aut soluat, aut beneficio cedat,* est necesse. Ita Imbertus *in Enchirid.* expresse *litera P. pag. 56. num. 15.* Annæus *lib. rer. iudicatar. 1. cap. 7.*

Quę olim in literis Apostolicis quibus concessæ pensionis à Pontifice testimonium extabat, apponi clausula solebat, nempe dummodo *tertiam, aut medietatem fructuum* non excedat de stylo curiæ nouissimo *in constitu-* E *tionibus pensionum, & reseruationibus fructuum, non amplius, saltem quod pertinet ad beneficia huius regni concedi clausulam hanc, quorum medietatem, pensio non excedit. Sciendum tamen est neutram dictarum clausularum (dimidia videlicet aut tertia partis) in reseruationibus seu constitutionibus, super Parochialium Ecclesiarum fructibus seu perpetuarum Vicariarum, apponi consueuisse, sed loco earundem, hanc dummodo ex fructibus dictæ Ecclesiæ, centum ducati liberi, annuatim, pro tempore existenti illius rectori, remaneant, idque iuxta Tridentini mentem sess. 24. cap. 23. versiculo ad hæc in*

posterum

posterum, Petr. du Clos *in annotationib. ad q. 9. lib. 1. de resign.*

Septimo, quod Romæ, quod in Italia & alibi, iure communi Papæ facere cum lubet, licet, vt sine causa, pensionem cui vult, tribuat, secundum Puteum *decis. 193. lib. 2.* Flamin. *lib. 6. de resign. q. 2. num. 131.* hoc ille tamen in Gallia faciendum non existimat, quod illa pensionem non agnoscat nisi ex causa, Flamin. ibid. *num. 132.* cum Rebuffo *de pacific. num. 100. & de reseruat. num. 23.* quam vterque triplicem esse asserit, pax scilicet statuenda inter litigantes, fructuum inæqualitas tollenda in beneficiis permutatis, & postremò resignantis incommodum, pensionis B concessione impediendum à Pontifice, qua de re nos antea pluribus. Quod præter Flamin, & Rebuff. citatos initio, adnotarunt quoque Iurisconsulti sequentes, Charondas *pandectarum iuris Galliæ lib. 1. cap. 10. pag. 94.* Brodæus ad Louëtum *litera P. art. 30.* Forgetus *tract. de pensionibus initio.*

Est ergo pactitia reseruatio, partis alicuius fructuum, pensionis loco in Gallia permissa.

Primo, pacis inter litigantes stabiliendæ causa.

Secundo, æqualitatis constituendæ gratia in beneficiorum fructibus, quæ permutatur.

Tertio, ad impediendum damnum resignantis, quo eum aliter affici esset necesse, si gratis, re sua teneretur cedere, vnde apparet pensiones omnes in Gallia onerosas esse, lucratiuas nullas.

Est hoc item notandum quod etsi Papa pensiones irrequisito consensu eius cui imperantur, imponere valeat. In Gallia tamen hoc non recipi nisi regulæ de præstando consensu derogetur, Du Clos *in annotat. ad* D *q. 2. lib. 6. Paris. 11. n. 155.*

Octauo, lege Pontificia eiusdem est pensionem admittere, cuius est eiurationem sacri ministerii, idest, cessionem beneficii, per resignantem factam, approbare: cum enim resignatio, & pensionis creatio, sibi inuicem respondeant, ac communi quodam priuatæ pactionis vinculo cohæreant, ad diuersos pertinere posse non videntur, sed ad vnum eundemque tantum. At Francica leges secus accidit, nam resignatione purè ab Episcopo admissa, posse separatim Pontificem in be- E neficio pensionē imponere in Gallia scribit cum Fabric. *tract. de pensione insigno T. & R.* Choppinus *de sacra polit. lib. 3. tit. 2. num. 16.* quod beneficii cessio retenta pensione, diuiduus sit actus, nihilque proponi queat, quo minus ab hoc cessio, admittatur autem à Pontifice pensio.

Nono, quanquam essent olim pensiones in Francia validæ quæ erant reciproca tantum resignantis & resignatarij voluntate A constitutæ, ac proinde cum Simonia, Brodæus ad Louet. *sub litera L.* & ita pro resignante iudicaretur in Curia, quod æquum esse Senatus crederet, fidem quæ iustitiæ, pactorumque est omnium fundamentum, impleri, non falli, nec ferendum putaret, vt qui bona fide alteri credidisset, eius læderetur scelere, factum ideo, vt beneficiorum cessiones omnes in Gallia, concipi sub alternatiua pensionis soluendæ resignanti, aut beneficij reddendi, Senatus cum diceret, sequi quoque contrahentes oportere conditionem contractui appositam, assereret, & proinde si pensionis promissæ fide, se resignatarius non liberabat, resignationem irritam censebat ac inanem: quia tamen non est hoc iuri consonum, cum fructuum partem de beneficio detrahere, quæ pensionis locum habeat, soli sit Pontifici iure ordinario licitum, sapientissimè decreuit pensionis beneficiariæ nullam amodo rationem habendam esse, nec pactitiæ conuentionis eiusdem, nisi Pontifex consignatis illam tabulis sanxisset.

Decimo, quod prisco Patrum æuo Episcopis fas erat non modo, à Clericis Cathedralium vectigal exigere, sed etiam à Mona- C chis *Clem. vnica parag. in exigenda de excessib. prælator. Abb. ibi,* Bellenc. *de charitat. subsid. q. 31.* Piasec *par. 2. prax. cap. 3. de visitat. regul.* Nostris id est francicis moribus, modo hoc illis nō licere est certum, nisi indotatæ Ecclesiæ præfecti aut alij ex continuæ possessionis vsu, honorarium hoc Episcopale corrogarent, quo iure cum niteretur Assisin. Episcopus, Honorio III. placuit, facultatem ei cōcedere exigendi *synodatici seu cathedratici nomine duos solidos,* quartam *decimationum & mortuariorum cap. conquerente 16. de offic. iuris ordinar.*

Extra hunc casum consuetudinis diutino scilicet soluentium consensu, vsuque firmatæ, pendi Episcopis aliquid in honorem Cathedræ, nihil esse à Clericis aut Monachis necesse in Gallia, declarauit Senatus anno 1574. contra Niuern. Episcopum, asses 25. à Parocho in speciem erogationis cathedraticæ postulantem Papon. *lib. 1. tit. 11. art. 5.* simulque docuit indictiones pensitationesque eiusmodi nummarias, à consuetudine patria pendere, ac ita demum probandas esse, si ex prisco Diœcesis ritu, eas Episcopus postularet.

Vndecimo, absque Patroni Laïci consensu potest iure communi Pontifex, auctoritate quâ pollet, de beneficij prouentibus Clerico dare pensionis nomine, quantum ei ad vitam est necesse, Couar. *practicar. qq. c. 36. n. 10.* Rebuff. *in praxi parte signaturæ tertia n. 28. & 48.* Causa est, quod ea concessio patroni ius non lædat, cum hæc eum à nominatione hominis, cui beneficiū cōmitti queat, nō impediat.

Habet tamen Regni praxis, annorum ſibi inuicem ſuccedentium, longo firmata tractu, ac multo maxime à tacito Papæ conſenſu, nullam vt imperandæ penſionis ſuper beneficio iuris patronatus laïcorum, iiſdem non aſſentientibus, ſibi facultatem eſſe velit, Fabric. de Bleins *in Theoria tract. de penſio. beneficiali nu. 38.* Choppin. *lib. 3. de polit. titulo 2. tit. 14. num. 13.* quod Couar. *in practicis cap. 36. num. 10.* ſeruari quoque in Hiſpania memorat, in Gallia autem Rebuff. *in tractat. de tertia parte ſignatura numero 36.* cuius moris affertur hæc à Couar. ratio, quod vt eſt Pontificis, vtpote communis omnium Patris par aduerſus omnes charitas, non ſit probabile, èum cuipiam prodeſſe velle, cum alterius detrimento. At obeſſet Patrono laïco, ſi eo neſciente, beneficium vnde, ſibi cum eſt è diuite factus inops, opportunos vitæ comeatus petere debet, penſione grauaret, quæ reditus eius exhaurit ex parte, abſorbetque ſibi ad inopiæ ſuæ leuamentum neceſſarios. Et ita *in Francia conſuetudinaria, & in Normannia non ſolet Papa derogare iuri Patronorum Laicorum, nec eius derogatio, de conſuetudine recipitur*, Rebuſ. ſupra. Quæ ergo beneficia patronum Regem aut Laïcum hominem profitentur, *hac noua penſitationi ſubijci nequeunt niſi Rex ipſe, aut Patronus ei ipſi calculum adiunxerint*, Renat. ſupra. Quid ſi patronus beneficiariæ penſitationi nominatim eſt aſſenſus, ſed quam Pontifex maiorem iuſto reſignanti tribuit, puta, quia partis fructuum tertiæ terminos eſt egreſſa.

Reſpondend. in eius iure eſſe petere eam reduci ad debitam quantitatem, maximè ſi eſt oneroſa Eccleſiæ, Gigas *quæſt. 23. ſub finem.*

Quid ſi eſt à reſignatario reſignanti cum Patroni conſenſu indefinito ac large præſtito, pactis conuentis promiſſa?

Reſpondendum, penſitationem ab eo omnem nummariam, hoc eſt titulo pactæ penſionis debitam, diſtricte pendendam eſſe, ſi ceſſum beneficium eſt ſimplex, aut eius iure omni, ac poſſeſſione cedendum.

Ad hæc, non tenetur in Gallia penſionarius, ad ferendum habitum, & tonſuram, vt conſtituiſſe, Sixtum V. in Bulla ſpeciali refert Comitolus *lib. 1. q. 62.*

Cauſa eſt, quod hæc Gallis numquam innotuerit, nunquam ſignificata per Epiſcopos fuerit, & ſi aliquando fuit, quod non conſtat, contrario tamen exoleuit vſu.

Duodecimo, reiicitur in Gallia, penſionis creatio, cum clauſula eius transferendæ in alium. Imbert. in *Enchirid. litera P. pag. 835.*

Ratio eſt, quod iſtiuſmodi pactio, ab emptionis ſpecie in recipiente, venditionis autem in transferente abeſſe vix poſſit, cum non ſit probabile, gratis ab aliquo dari vlli cõmoda annua pecuniaria, quanta ſunt penſionis beneficiariæ quotannis ſoluendæ, & ſi ea à quoquam daretur gratis ac liberaliter (quod non eſt veriſimile) iuſta tamen ſemper cauſa foret, exiſtimandi, pactum interceſſiſſe transferentem inter & accipientem mutuum, quo hic illi pro penſione tranſmittenda lucrum, aut aliud ei non abſimile commodum ſe daturum eſſet pollicitus. quare cum penſio in Gallia, nec emi poſſit, nec redimi ſine facultate Pontificis, vbique autem quæuis tranſactio, cui res aliqua eſt ſubiecta, vti materia, quæ ex natura rei beneficio non ineſt, Simoniam redoleat, nihil eſt mirandum, ſi Gallis penſio non probatur, cui talis adiecta eſt pacto, de conſenſu contrahentium mutuo. Sane de ea re ſic eſt loquutus, Rebuff. *in praxi par. 1. titulo de reſeruationib. num. 20. In hoc regno Franciæ, penſionem extingui conſtat per mortem penſionarij, & de conſuetudine non trãsfertur in aliam perſonam, etiã à Papa, quamuis in patria obedientia transferri poſſit ſicut aliud beneficium*, & in *tract. de pacificis n. 115. Qualibet*, inquit, *penſio de Papæ licentia transferri poteſt*, Gomeſ. *in reg. de infirm. q. 16. quod non ſeruaretur in hoc regno.* In eandem ſententiam ſic ſcribit P. du Clos *lib. 6. q. 4. num. 39. Tranſlationem penſionis non recipis Gallia niſi in prouincia Prouinciæ vt teſtatur* Probus *in additionib. ad Gloſſ. pragmat. Sanctionis in parag. item quod verbo præſentationis.*

Decimoquarto, quæ contra non ſoluentes imperatam à Pontif. penſionem, intentantur ſacra fulmina, his tentari, petique reſignatarii non ſolent in Gallia, cũ eã legitimo tempore non pendunt, ſuæque, tùm quum iubentur, ſatisfacere conſcientiæ, negligunt. Eſt autem bipartitum hoc tempus, parſque eius vna in feſtum S. Ioann. Baptiſtæ incidit, in celebritatem Chriſti nati altera. *Et ſi dictus talis*, inquit Pontifex, *in huiuſmodi termino, vel ſaltem intra octo dies, ſingulos terminos ipſos immediate ſequentes, penſionem ipſam non perſolueris, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrat, quodque ab ipſa excommunicatione abſolui nequeat, donec tibi de penſione huiuſmodi tibi debita fuerit integre ſatisfactum, & ſi per annum penſionem eandem ſoluere prætermiſerit, ſit eo ipſo Eccleſia priuatus, ipſaque Eccleſia ex tunc ad te pertineat.*

Sunt ab his tamen pœnis, Galli beneficiarii liberi, nam primo de ſacerdotii ſui iactura faciẽda, ſi nomina propter penſionẽ contracta non expungant, timere non debent, cum in Francia, reſeruationi locus ſit nullus, quæ eſt tamen vt apparet cum hoc decreto implicita, quandoquidem vult Papa defectu penſitationis debitæ, vacare beneficium, ac penſionario acquiſitum eſſe, quod per concordata eſt

ta est illicitum.

Nec est similiter pro contracto ære alieno petenda necessario ex vrbe censura, cum eam Episcopo insubditos ferre ex causa sit omni iure licitum: quare *non soluens pensionem, non erit excommunicatus in regno, nisi creditor cui debetur, eam petat*, Rebuff. *de pacificis poss. nn.* 129.

Decimo quinto, lege Pontificia pensioni numerandæ, stata duo sunt tempora, Christi nascentis, & Ioannis Baptistæ festiuitas, Petrus du Clos ad Flam. *lib. 6. q. 2. num. 136.* Gigas *q. 93.*

Gallis hæc non est obeunda præstatio, nisi exacto anno, vt mitet à Rebuffo *de pacif. nu.* 128. præstitutum ad eam rem illius initium, cum colonus domino suo mercedem non debeat, nisi collectis fructibus sub Augustum, & Septembrem, anno nimirum in exitum incumbente.

Decimo sexto, in hoc regno, inquit Rebuff. *de pacific. poss. num. 127. pensionis debitor, non potest ad soluendum compelli, per alium quam per suum ordinarium, vtpote Episcopum aut alium, vt in pragmat. Sanctione iubetur titulo de annatis §S. item quod ratione. Quare in literis monitoriis, debet Officialis, declarare eas se auctoritate propria dare Parochis, non Apostolica, alias repurgabuntur hac voce, vt accidit anno 1581. 8. Iuly.* Hæc ille, quod tamen non probo, cum vbique & ius Pontifex dicere & fideles ad officium cogere censuris valeat.

Decimo septimo, Quando pensio non resignanti sed tertio alicui, de consensu titularii possessoris imponitur, isto cedente, vel decedente, vel beneficium quomodolibet amittente, cessat in Gallia ea pensionis reseruatio, nisi in signatura Apostolica additum fuerit, quod ad successores eius soluendæ obligatio sit transitura, du Clos *ad q. 2. lib. 8. de resignat. per Flam. n. 99.*

Etsi essent olim pensiones omnes in Gallia, definiendæ fructuum parte tertia, possunt hæ tamen hoc tempore ad eorum medietatem excrescere, decreto Ludou. XIII. *articulo* 18. eius sanctionis quam anno 1638. ferendam censuit, lubet hic eius verba ponere, *Declarons nulles & comme Simoniaques, toutes reserues, creations, & omologations qui seront cy apres faictes & obtenues de pensions sur benefices, si elles excedent la moitié des fruicts, nonobstant tous Concordats & obligations de pleiges & cautions, lesquelles dés à present declarons nulles & en deschargeons ceux qui les auront promises.*

Decimo octauo, Quod de medietate fructuum non prætergredienda in pensionibus est dictum, in reseruatione quoque integra omnium est seruandum, Flaminius *lib. 6. q. 1. num. 42. In regno Franciæ similis reseruatio omnium fructuum, est prohibita, vt habetur in Con-*

A *cordat. titulo de reseruat. beneficiorum, & fuit,* inquit, *latum arrestum à Senatu Parisiensi die 19. April. 1496.* hæc auctor Italus.

Paria scripsere Petr. du Clos *ad quæst. lib. 6. de resignat. per Flamin. nu. 10. & lib. 1 q. 9.* Ponius *lib. 2. tit. 8. arresto 3.* Rebuff. *in praxi tit. de reseruationib. nu.* 14. & super Concordat. *tit. de reseruat.* Boërius *decis. 2.* Louetus *in arrest. litera P. art. 31.*

An autem sic facta resignatio iure sit nulla in Gallia dubitari video.

Negantem amplectitur du Clos, loco proB ximè citato, cum ait eam ad fructuum partem tertiam aut etiam minorem ita postulante resignatario reducendam esse.

Contrariam sequuti sunt Louetus *art. 31. litera P.* Rebuff. & Flamin. *lib. 6. q. 1. nu. 42.* his verbis: *die 3. Martij 1512. fuit resolutum, resignationem factam cum reseruatione omnium fructuum esse nullam, & beneficium vacare per obitum resignantis, quamuis resignatarius in possessione fuisset per duos annos.* Et paulo ante, *In regno Franciæ similis reseruatio fructuum est prohibita*, vt habetur in Concord. *de reseruat. beneficior. sine omnium fructuum illorum, &* C *fuit latum arrestum à Senatu Paris. die 19. Aprilis 1496. ex quo reseruationes prohibentur de quo facit mentionem*, Rebuff. supra Concordata, *tit. de reseruationib.* hæc Flamin. *lib. 6. q. 1. nu. 42.*

Causæ sunt eius rei duæ, prima, quod sit eum eiusmodi reseruatione fructuum beneficii cessio, regressus appellanda nomine, cum resignatario diem obeunte, nihil resignanti pereat.

Secunda, quod reseruationibus in Gallia locus sit nullus.

Tertia, quod verũ beneficij possessorem non E deceat gratis, ac nullo operæ suæ pretio, operam suam beneficio tribuere: quare sunt recenti decreto Ludouic. XIII. de anno 1638. pensiones eiusmodi omnes, inanes ac nullæ, proindeque non admittendæ temerè, legendus *art.* 18. editæ tum ab eo sanctionis. Sunt tamen à prædictæ reseruationis denegatione excusandi Cardinales, quibus cum resignant, non modo fructus, sed administratio quoque & iurisdictio reseruati solet, Flamin. *lib. 6. q. 1. nu. 36.*

Decimo nono, *Non solet in hoc regno Summus Pontifex in Archiepiscopatibus & aliis dignitatibus imponere pensionem sine Regis consensu*, Rebuff. *de pacif. n.* 119.

Vicesimo, quia prouisus de Parochia per obitum eius, qui ad pensionem erat obligatus, ad eam non tenetur, vt aiunt, Forget *in tract. de pensionibus num.* 24. Fabricius *in Theoria trac. de pensione nu. 45. litera E. ad margin.* quia vt dicebam antea neque eam promisit, neque promittenti successit, sed totum ius suum collatori acceptum refert, hancque regni praxim

esse Peleus tradit *in actionib. forens. art. 32.* A Charond. *lib. 1. respons. cap. 25.* quæritur quid facto est opus cum resignatarius acceptam à resignante Parochiam resignat alteri?

Respondendum, cum Annæo Roberto *in 1. libro rer. iudicatar. cap. 7.* Bleyano *supra nu. 44. litera d. ad margin.* Loüeto *in arrest. lit. P. art. 32.* pensionem soluendam esse, aut beneficium resignanti reddendum, esse autem huius eligere, à quo eam sibi præberi velit, an à suo, an à resignatarii resignatario, vt enim ille, fidem suam liberare, quæque est pollicitus tenetur facere, ita & iste, ea præstare ac B soluere, ad quæ obligata manet Parochia, & ita ad præstationem pensionis vterque auctoritate iudicis cogi potest.

Vigesimo primo, etsi in Gallia audiri resignatarii non soleant, querentes de excessu pensionis super qua iis cum resignante conuenit, ne contra factum proprium, fidemque à se resignanti de ea adhibenda datam veniant, nec similiter istorum resignatariorum resignatarii, quia beneficium cum tali pensione acceptarunt, Imbert. *in Enchirid. verbo pensio.* Licet his tamen quibus per beneficiarij obitum patet ingressus in beneficium, de C pensionis excessu conqueri, ac à Iudicibus postulare, eam vt pro auctoritate sua minuant, ac ad æqui bonique limites reducant, Bleyan. *supra n. 48. lit. g. ad marg.*

Vigesimo secundo, clausula per signaturam apponi solita, quod resignanti fructus sibi super beneficio pensionis nomine concessos, percipere auctoritate propria fas erit, literis non apponitur, quibus Gallis à Pontifice tribuitur, P. du Clos *in q. 1. de resign. per Flam. nu. 15. sed solum quod ijdem fructus, per pro tempore existentem beneficij pensione grauati possessorem annuatim resignanti persoluantur,* quod D tamen in Cardinalibus non seruatur, cum eos constet, eorum sibi locorū prouentus capere, quæ sibi reseruata esse voluere pro pensione, vt recenti memoria factū scimus in cessione cœnobii S. Genouefæ Parisiēsis ad montē, ab Eminentiss. Cardinali Rupefocaldio, cui præter domum Abbatialem, iurisdictionem externi fori, attributa quoque sunt prædia, ac eiusdem Cœnobii Dominia non pauca, è quorum obuentionibus annuis, pensionem constare suam Papa annuente voluit.

Vigesimo tertio, non tantum in Parochia- E libus Ecclesiis, sed quibuscunque aliis, *de stylo Curiæ nouissimo, (saltem quod pertinet ad beneficia regni huius,) non conceditur clausula, quorum medietatem ipsa pensio non excedit.* Enimuero cum nullam Ludouic. XIII. ratam esse, firmamque voluerit, quæ fructuum parte media maior foret, ampliorque, sane non nisi superfluè vanéque, eiusmodi clausula Pontificiis inseretur literis: quare non est adhibenda hoc tempore.

Vigesimo quarto, etsi non admittatur in Gallia pensio vlla, quæ ab Episcopo sit constituta, eius Legato tamen id facere non est prohibitum, quãdo hoc expresse in mandatis habet, Coralius *lib. 1. de Sacerdotio cap. 4. numero 9.*

Vigesimo quinto, ob pensionem non solutam suo tempore, datur resignanti iure communi regressus ad beneficium, secundum Flaminium, *lib. de resign. 6. q. 3. nu. 6. & sequ.* eique per se, vel per alium, propria auctoritate dicti beneficii possessionem repetere est permissum, vt in literis quibus petendæ pensionis ius ac facultatem Papa concedit, idem ipse his verbis significat, *Nec non dicto N. vel aliquo ex successoribus in dicto beneficio in solutione dictæ pensionis deficiente, seu illam ad minorem summam reduci vel inualidari postulante & cætera liceat eidem N. liberum habere regressum, & ingressum, illiusque corporalem possessionem per se, vel alium propria auctoritate libere apprehendere.* Quod Gallis licere Ludouic. eius nominis XIII. vetuit, anno sæculi huius 1638. sic enim ille in articulo constitutionis quæ tum est edita 20. his verbis: *Et quant aux resignations faictes en faueur, si le resignataire y a consenty expressement ou tacitement, le resignant demeurera pareillement priué de son droict, & n'y pourra rentrer sans nouuelles prouisions.* Quanquam vt quod res est eloquar, fuit hæc regni, forique praxis Ludouico antiquior, nam ad hanc quæstionem. *Quæro tertio an huiusmodi regressus vbique admittantur,* hæc habet Flam. *lib. 6. q. 3. nu. 17.* Responde, in Francia non admitti regressus, ob non solutionem pensionis vt attestatur Gigas *resp. 46.* Rebuff. *de pacif. possessoribus num. 129.* Du Clos *in annot. ad q. 3. lib. 3. de resign. per Flam.* P. Greg. *lib. 17 syntagm. cap. 17. num. 30.*

Vigesimo quinto, *In Francia tempore Regaliæ, scilicet à die vacationis Episcopatus vsque ad subrogationem alterius, non soluitur pensio, sed integri fructus Regi soluuntur, vt tradit Rufaus de iure regal. priuil. 53. relatus à Bursatio nor. s. 361. num.* 10. hæc Flam. *de resignat. lib. 1. q. 8. num. 24.*

Vigesimo sexto, quando resignanti fructus reseruantur beneficij, stylus Curiæ mosque exigit vt apponatur clausula per signaturam; illos percipiendi auctoritate propria, vt habent Mandosius *in tract. de signat. gratiæ tit. fructuum reseruationes,* & Flam. *li. 6. q. 1. nu. 15.* Id tamen non seruari in Gallia Closius Tholosanus Banquarius asserit, sed solummodo quod pensionario *fructus per pro tempore existentem beneficij pensione grauati possessorem, annuatim persoluantur,* du Clos *ad cap. 1. lib. 6. q. 1. nu. 15.*

EPITOME

EPITOME,

EORVM QVÆ DE RE-*signatione & Permutatione sunt dicta.*

CAPVT I.

Resignatio quid sit, & quotuplex.

EST Resignatio, iuris proprij in beneficio cessio voluntaria, ex certis causis, & cum auctoritate Superioris facta, duplex est, tacita & expressa, fit tacita non verbis, sed facto aliquo resignationem indicante; expressa fit per verba explicita, sponte à titulario prolata, estque duplex, pura seu simplex, & conditionata. Prior accidit, cum nulla ei conditio, pactum, aut dies adiicitur, fitque coram Ordinario. Altera conditionem habet, nempe vt certæ personæ detur, quæ in literis resignatarii sappellatur de nomine, & cum pensionis præstandæ nexu ac onere, *nec aliter nec alias.*

CAP. II.

In quo duo hi resignationis faciendæ modi differant.

DIfferunt autem faciendæ renunciationis hi modi duo, primo in effectu. Secundo in modo. Tertio in personis quæ eam acceptant. In effectu quidem, quia pura & simplex iure omni ad beneficium illico ac est facta, renunciantem priuat *ca. 2. & 3. de renunciat. clement. vnica eodem titul.* si sit admissa, *cap. quod in dubijs 8. de renunciat.* cum conditionalis ius beneficij resignanti non adimat, antequam existat ei adhibita conditio, isque v.c. in cuius gratiam facta est eius cessio, illud auctoritate legitima sibi collatum acceptet, quia dispositio hypothetica nullum effectum sortitur, nisi postquam conditio est impleta, Rebuff. *in praxi tit. de resign. condit. num. 15.* Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 35.*

Secundo differt pura resignatio ab hypothetica, quod illa in manibus Episcopi simpliciter & pure fiat, sine vlla conditione ac modo obligatorio, etsi sine culpa preces ei addere semper liceat, quibus ille oretur vt certæ cuipiam personæ beneficiū conferat, sicut notāt Nauar. *cap. 23. num. 107. nisi preces*, inquit idem ibid. *pro pretio fiant & accipiantur.* Cum

A conditionalis fiat vel in fauorē alterius, *nec alteri, nec aliter, nec alias*, vel cum reseruatione pensionis, in fructibus omnibus vel eorum parte, vel ex causa permutationis *cap. quæsitum de rerum permutat.* vel cum regressu, de quo Flaminius in opere *de resign.* Fabric. *in Theor.* Rebuff. *in tract. de pacific. num. 144. & sequentib.* Est autem regressus, adiecta cessioni conditio, quod si resignatarium resignanti præmori contigerit, huic cum Pontificis Romani potestate sit integrum, ad beneficium resignatarij causa cessum, quasi postliminio regredi, quæ resignandi forma modusque, reii-
B citur in Gallia secundum Petr. Gregor. *partit. iuris lib. 1. tit. 28 cap. 9.* & recentem ordinationem Ludou. XIII. anno 1638. promulgatam in Curia, in cuius *articulo* 20. prohibentur singuli vti sibi concesso regressus beneficio, per Pontificem sine noua collatione ordinarij. *Apres la resignation pure & simple faite entre les mains de l'Ordinaire, & par luy admise, le Resignant demeurera entierement priué du Benefice & du droict qu'il auoit en iceluy, & qu'il n'y puisse rentrer sans nouuelles prouisions.*

Differt postremo renunciatio conditiona-
C lis à simplici & pura, in persona eam acceptāre, quod illam id est conditionatā solus Papa recipiat, facta coram Episcopo in fauorem, est irrita, nulliusque ponderis Rebuff. *in praxi tit. de resignat. condition.* cuius rei est hæc causa, quod beneficium ab eo dari nullū queat nisi quod est possessore vacuum, *de rer. permut. ca. vnico in 6. & Clement. vnico eod. titulo, cap. nullo cap. ex tenore de conceß. præbend.* vnde & expectatiuæ ad primo vacatura, seu mandata de prouidendo, iure veteri vsitata, *in cap. Capitulum de rescriptis cap. proposuit de conceß. præ-*
D *bend.* extra & *cap. si pauper de præb. in 6.* nouissimo iure Trid. Concil. *in sess. 24 cap. 19. de reform.* fuerunt abrogata, at resignatum cum conditione, non vacat dum hæc nō ponitur, remanet ergo vt ante, in resignātis pleno iure, quemadmodum & quæ inuicem permutantur cum obligatione pendendæ pensionis, expressa his verbis, *nec alias, nec alteri, nec aliter.*

Causa est, quod pridem consuetudo longa sæculorum firmata serie sit adepta, soli vt Pontifici fas foret, beneficia eorūque fructus
E diuidere inter plures, eodem pro auctoritate imperante, *vt beneficia sine diminutione dentur.*

Dicendum idem de iure regressus, quem si resignanti, aut permutantibus concedere Episcopis vetitum non esset, sequerentur hæc incommoda.

Primum, quod beneficia quæ necdum vacarent, dare possent.

Secundum, quod beneficia bonorum quæ sunt hæreditaria, instar aliquod haberent ac speciem, quod prohibetur *in can. Apostolica 8,*

q.1.cap ad extirpandas, & cap. præsentium de filijs presbyt.

Tertium quod habent resignationes eiusmodi votum captandæ mortis, vt in alterius beneficium succedatur, quod iura tam ciuilia quam canonica improbant, damnantque *extra de conceß.prabend. cap.2. & in 6.eod.tit.*

CAP. III.

Quas conditiones renunciatio postulet vt sit rata.

VT autem sit resignatio valida, debet primo sponte fieri, *cap. super hoc 3. cap. in præsentia 6 de renunciat.* facta metu, aut dolo rescindi potest, *cap. super eo de renunc. cap.2. de restitut.spoliator. de hisque vi metusque cap.2. 3.& 4.* dummodo metus sit talis qui constantem mouere possit, non aliter *cap. dilectus filius 6.de his quæ vi & lege metum dig. quod metus causa.*

Secundo non valet resignatio nisi seruatis requisitis *in constit.* Pij V.58. numero, cui initium est, quanta, estque explicata à Flamin. *in tract.de resign.* & relata à Piasec. *in praxi Episc.par.2.cap.5.art.3.num.25.* Ecquid hæc ergo ad resignationis firmitatem exigit? in primis iustam eius causam, quia *indecens omnino probatur prius soluere militiæ cingulum quam cedat victori aduersitas præliorum,* Alex. III. *de renunc.cap.1.* causæ autem legitimæ censentur debilitas, senium & cæteræ quæ his duobus comprehensæ sunt versibus.

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis,
Quem mala mens odit, dans scandala, cedere possit.

Resignationem contra hanc formam, & sine causa, Ordinarius Pontifice inferior qui admittit, incurrit pœnam suspēsionis à collatione, præsentatione, electione, confirmatione, institutione prout cuique competit, in qua deliquerit, donec absolutionē à Papa meruerit obtinere, estque resignatio ab Ordinario sine causa vt supponitur admissa, irrita. Pius V. *in constit.* prædicta etiamsi ex ignorantia bonaque fide sit admissa, Thesaur. *2.par.prax. ver.resignatio ca.3.* quia decretū irritans ignorantes ligat, Azor. *par. 2.li.7.cap.19.q.5.*

Quid si Ordinarius suspensionem volet? excommunicationis censuram ipso facto incurret, Conuentus autem & Capitulum, suspensionem à diuinis etiam ipso facto, à solo Papa soluendam, sicut & excommunicationem.

De debilitate corporis, quæ ex infirmitate vel ex senectute procedit, quod est dictum, intelligi *de illa solummodo debet per quam quis impotens redditur ad exequendum officium pastorale, nam si pro qualibet corporali debilitate,* A *suscepta seruitutis officium posset deseri, frustra fateretur se Apostolus in suis infirmitatibus gloriari,* Innoc. III. *in decret. nisi pridem 10. de renunc.* vbi fuse explicat quando pro crimine aut irregularitate, resignandi beneficij licentia possit ab Ordinario legitimè peti, & haberi, nam eius duntaxat conscientia criminis, cedendi ius tribuit, propter *quod ipsius officij executio post peractam pœnitentiam impeditur.* Nec propter quamlibet irregularitatem personæ, eius est admittenda resignatio. Quia *si & causa latet & culpa, cum eo qui laudabiliter suum im-* B *plenit officium, iniuncta sibi pœnitentia competenti, potest non minus vtiliter quam misericorditer dispensari.*

Quarto est resignatio nulla, si est Simoniæ vitio infecta, si interuentu pecuniæ facta, si cum pacto recipiendi temporalis commodi, *cap. super hoc 5. de renunc. cap. cum pridem de pactis, & cap. super eo 7. de transact.*

Quinto renunciatio vi extorta est inualida, ac proinde rescindenda, *cap. cum pridem 4. de pactis,* Flamin. *lib. de resig. 13.q.2.* ac si ad vim, accessit incarceratio eius facta imperio qui lo-C ci est Dominus, excommunicationem in Laïcum inuehit, qui procurauit, iussit, & paruit, in Episcopū qui eius est criminis conscius, suspensionem triennio duraturam à perceptione fructuum suæ Ecclesiæ, eo autem inferior Clericus est priuatus beneficiis iam obtentis Clementina *multorum cap. 2. de pœnis.*

Sexto, ne inanis sit ac nulla beneficij cessio, Superioris auctoritas requiritur *cap. 1. cap. admonet 4.cap. fin. de renunc.* Est autem in hac materia Superior qui beneficium ei contulit qui resignat, vt Ordinarius, aut eius Superior, D Romanus Pontifex in cuius manibus per cessionem deponitur *causa 6. quæst. 3. can. [denique 3.* dicitur quod Suffredus Episcopus quise infirmitate prægrauari cum sentiret, qua impeditus, nulli posse se sua prælatione prodesse aiebat, Episcopatui renunciauit, quod tamē facere honeste, iusteque non potuisse, sine Primatis sui consensu dicitur, nō vero aliorū Diœceseos Antistitū & 18.q.2.*can. Abbas 1.* ei permittitur *pro humiliatione, vt cum permissione Episcopi sui locum suum posit relinquere.* In eius ergo manu facienda est sacerdotij Ecclesiastici abrenunciatio, qui renunciantis est Su-E perior, ac vt talis illud ei contulit, quia ad eundem institutio ac destitutio pertinent, ita decernente Vrbano III. de Clerico quem ad curam Monasterio subiectam præfici ab Episcopo per consilium Monachorum imperat, *itaut ex solius Episcopi arbitrio tam ordinatio eius quam depositio, & totius vitæ pendeat conuersatio, de capellis Monachorum cap.5.* in beneficiis autem quæ consistorialia nominant, vt sunt Episcopatus, Abbatiæ, Prioratus Conuentuales, & si quæ sunt beneficia his maiora, Superior, solus est Papa, ita *cap. 1. de renunc.* Episcopo

Episcopo postulanti à Pontifice facultatem abeundi beneficio,cui se ætate grauis ac senio causabatur imparem, respondet idem, sine Ecclesiæ aperto damno id ei concedi non posse, proindeque relinquendum non videri, quod *Ecclesia sub eius vmbra melius gubernetur,quam si alteri nouæ incognitæque personæ gubernanda in tanto discrimine committatur, cap. autem finali eiusd. tituli.* tam ab Abbate Abbatiæ suæ in manibus Regularium suorum facta cessio,quam per eosdem in eius locum canonicè facta Religiosi cuiusdam subrogatio, Gregorij noni decreto fuere inanes & irritæ quod *dictus Abbas cedere sine eiusdem licentia nequiuisset.*

In solum ergo Romanum Pontificem beneficia maiora deponi debent, his ab eo conferenda, quibus gratis resignantur, aut cum onere.

CAPVT IV.

An omnibus sua resignare beneficia liceat?

AT à quibus? Omnibus, quibus id iure est permissum, quo de numero non sunt qui Romæ cum essent,sacrosancta se iurisiurandi religione obligarunt ad residendum, & per se deseruiendum in beneficio Curato, quod eis est à Pontifice sub hac spe collatum, & si contra fidem iuramento suo se firmatam, eo sorte venire acciderit, collatum sibi Parochiale beneficium, aut Vicariam perpetuam in alterius fauorem resignando, aut dimittendo, ipse, & ij, qui ad id auxilium vel fauorem præstiterint, si sint Episcopis inferiores incurrunt ipso facto pœnam excommunicationis Papæ reseruatæ, & priuationem tam illius beneficij, quam aliorum per eos obtentorum. Pius quartus in Bulla 87. quæ incipit, *inter multiplices.*

Secundo ex ordinatione Gregor. XIV. non admittuntur in Romana Curia resignationes Ecclesiarum Parochialium, & aliarum quæ residentiam exigunt, nisi expressum fuerit quanto eas tempore resignans possederit, & si annis quinque vel circa, plus vel minus aliquot mensibus,sit tempus hoc minus, resignans non auditur Thesaur. *par. 2. prax. ver. resignat. cap. 1.* Garcias *p. tr. 11. cap. 3. n. 44.*

Tertio, non potest procurator qui ad resignandũ est cõstitutus,sibi beneficiũ resignare Paris *l. 9 q. 17 n. 13.* sicut nec patronus seipsũ nominare, *cap. per nostras de iure patron.* quia vt inter præsentantem & præsentatum esse debet aliqua distinctio, ita & inter resignantem & resignatarium, qualis tamen nulla est moraliter inter beneficij possessorem legitimum, & eum qui procuratoris nomine res eius negotiaque gerenda in resignationis materia suscipit.

Quarto ex aliquorum sententia quam dixi esse probabilem, reus ante sententiam prolatam contra se à Iudice, beneficium quo est ob admissum à se crimen certo priuandus, resignare nequit.

Contra pugnant Less. *lib. 2. cap. 34. nu. 190.* Garcias *par. 11. cap. 3. num. 67.* Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 17. num* 8. aiunt enim quod etsi quis crimen commiserit ob quod ipso iure beneficij priuatio incurritur, in fauorem tamen alterius factam renunciationem validam esse, licet postea per iudicis sententiam rescindi queat, perinde ac si facta non esset.

Pars prima sic probatur. Nulla pœna Ecclesiastica, priuans hominem re sua, siue sit temporalis, vt eum iubetur dare pecuniam, aut bonis cedere, aut mixta, vt est priuatio beneficij, aut suspensio ab eius vsu & exercitio, nulla (inquam) pœna talis est subeunda ante sententiam, secundum Summistas *verbo Assassinus, & verbo pœna*, Suar. *lib. 5. de legib. cap. 8. num. 5.* & rationem, nam *cap. secundum leges 19. de heret. in 6.* hæreticorum bona ipso iure confiscantur, & tamen in eodem *cap.* dicitur quod non teneantur ea relinquere ante iudicis sententiam. At beneficium vacare, pœna est, ergo vt talis non est toleranda ante sententiam.

Secundo quandiu beneficiato beneficij sui possessio relinquitur, potest eius fructibus vti, deque iis arbitrarii suo disponere, duo enim iura in sua prouisione accipit, nempe titulum beneficij & inductionem in possessionem realem actualem & corporalem, & quamuis per sententiam priuetur, priori hoc est titulo, non tamen corporali possessione quod manifestum est, *ex ca. licet Episcopus 28. de præb. in 6.* vbi dicitur quod is cuius beneficium iure vacat, vel etiam alteri est collatum, sua possessione spoliari nequeat, nisi audiatur, & nouus instituatur processus de iure possessorio, remanet ergo, qui est beneficio priuatus, quandiu eius possessionem habet, verus eiusdem dominus, est ergo adhuc ea potestate præditus quæ ad disponendum de beneficij fructibus, est necessaria: ergo & ad resignandum, cum resignatio fit in fructu.

Quod autem rescindi queat, ratio indicat, nam particula *ipso iure* efficit, vt in foro exteriori pœna retrorsum trahatur ad diem commissi criminis, sicut hæc *absque sententia*, pœnæ sententiam excludit, quæ infligitur, ergo si permutantium alter, iure priuatus est suo beneficio, illud resignare aut permutare cum altero non poterit, & si fecerit, irritabitur, est hæc sententia probabilis, & forte priore magis.

Quinto resignare non potest, qui de beneficio Curato prouisus, non est factus intra annum Presbyter, quia est resignatio iuris sui

cessio, at omni caret, qui se sacro sacerdotij charactere intra designata anni spatia insigniendum non curauit, quia vt est *in cap. commissa 35. extra de elect. & cap. licet canon 14. eod. Ecclesia sibi commissa nulla etiam præmissa monitione,* vt constiturionis Pontificiæ *in cap. licet canon priuatus existit.*

Sunt hæc quidem in Resignatione expressa & actuali seruanda vt sit rata, non item in tacita: nam hoc ipso quod quis aliquid efficit, quo indicet quantum est satis, velle se, sibi nihil esse amplius cum Clericis beneficiariis commune, & ita beneficium suum deserit, aut quasi derelictum negligit, censetur illud abdicasse, vt habetur in *cap. 1. de offic. Vicarij, & cap. ex parte 8. de Clericis non residentib.* vbi Canonicis fit ab Alexand. III. facultas eligendi sibi Decanum, si qui ea fungebatur dignitate, abesse à beneficij sui loco pergeret, quod esset longa illius ab eo absentia, tacita quædam prædictæ dignitatis abrenunciatio.

Secundo, tacitè beneficio suo renunciat, qui cum priori, incompatibile dari sibi sinit & accipit *cap. de multa 28. de prab. cap. gratia 6. de rescriptis in 6.*

Tertio, qui matrimonium contrahit.

quarto, qui militiæ dat operam, cum enim arma tractare, hostili sanguine manus cruentare suas, Clericum non deceat, qui morum animique humanitate Christum in vita referre debet, vt nomini, ita & Clericorum statui renunciare est credendus, qui contraria Clericorum vitæ studia amplectitur.

Quinto, beneficio tacite renunciat qui triennio super eo motam litem non prosequitur, vel eripi sibi patitur Rebuff. *in prax. tit. de tacita renunciat.*

CAP. V.

Vt sit rata beneficij vnius permutatio cum alio quid sit necesse.

ET hæc de resignatione dicta sunt. Ad permutationem quod attinet, opus est, primo vt fiat de beneficiis, ad quæ ambo permutantes ius reale habenr, etsi eorum possessionem necdum sint adepti, de Perusio *tract. de permut. beneficior. par. 1. q. 1. num. 1.* quare pensionis cum sacerdotio permutatio admitti Romæ non solet, quia non est beneficium, nec capellæ, auctoritate Pontificis aut Episcopi non erectæ, quæ eamobrem spiritualisatione (vt aiunt) sunt vacuæ, nomenque ptoinde beneficij non habent, cum Canonicatu aut capella sacra, vt notauit Papon. *lib. 2. tit. 7.* Fabric. *in Theor. rubr. de capell. altar. & orator. nu. 45.*

Nec esset similiter permutatio beneficii veri cum ficto valida, vt accideret si de permu-

A tantibus alter habere se beneficium iactaret quod non habet, quia ea duntaxat permutantur quæ vere sunt, itáque affecta vt permutantibus pereant, at cum permutarionis, quæ in diuersitate rerum consistit, extrema non sunt realia, sed ex parte ficta, ei de permutantibus qui beneficio caret nihil perit: ergo, &c.

Hæc est causa cur ius nominationis regiæ, expectatiuæ, aut Coadiutoriæ cum futura successione, cum beneficio mutari nequeat, quia non sunt Coadiutoriæ beneficia propriè sumpta, sed quædam ad futuram illorum possessio-

B nem præparatio. Quare qui Episcopo Coadiutor est datus, nec Episcopus dici, nec qui Archiepiscopi est coadiutor pallio ac benedictione Episcopali vti potest, nisi sit Episcopus. Quod si propter effœtum corpus, subrogādi in vices suas viri idonei, facultas sit ægrotanti Episcopo data à Pontifice, quali sunt olim vsi in Christianismi auspicatu, Gregor. & Narcissus ille quidem Nazianzi iste Hierosolymorum Episcopus, estque ab vtroque ad eam rem electus, à priore quidem *Eulalius* vt de se ipse testatur *epist. 39.* ab altero Alexander au-

C ctore Nicephoro *lib. 5. cap. 9.* Euseb. *lib. 6. cap. 9. & 10.* à Sixo Remorum Antistite Sinicius, Ab hoc Diuitianus, ex fratre nepos, Flodoard. teste *li. 1. Historiar. cap. 3.* non fuere hi tamen Episcopi, quandiu vixere qui eos sibi cum potestate successores adoptarant, sed de his alias à nobis, cum de Coadiutoribus erat sermo, dictum est copiosius.

Vt ergo cœptam de permutatione narrationem exequar. Dico 2. vt sortiatur hæc effectū esse necesse, vt beneficia permutanda, in eius resignentur manibus cuius est ea conferre *Cle-*

D *ment. vnica & Glossa ib. de rer. permut.*

Tertio, vt esse permutatio rata sine consensu permutanrium non potest, *cap. vnico de rerum permut. in 6.* ita nec sine patronī, si ad eius præsentationem beneficia pertinent, sunt tamen qui irritandam duntaxat asserant, si hic contemptum se queratur apud iudicem non aliter, potest hic tamen cogi ad assentiendum, si permutatio credatur futura Ecclesiæ fructuosa ac vtilis, & ab Episcopo approbata, valet sic facta, si fides est Rebuffo *par. 1. prax. rubr. de permut. n. 22.*

E quarto, beneficia permutanda, sunt compermutantibus ab eorum collatore Ordinario conferenda, quia ius spiritale, dare illi sibi mutuo nequeunt, nec Ecclesiam regere, vt faciunt tamen qui arbitratu ipsi suo, de beneficiis, cuique vt lubet tribuendis, statuunt.

Quinto, Ecclesiæ cum sunt exemptæ, permutari nequeunt nisi approbante Romano Pontif. *Clem. vnica de rer. permut.* & si sunt iuris Patronatus Laicorum, non nisi Patrono assentiente, aut Papa ei derogante, quod non facit in Gallia, vt est dictum antea.

Sexto in noua prouisione *ex causa permutationis*

tionis coram Pontifice, opus est vt sit hæc rata, permutantes in libello supplici, quem eidem super eius consensu obtinendo offerunt, beneficiorum meminisse omnium quæ possident, nec eorum est omittenda qualitas, vt quod sint curata, quod simplicia: ita Doctores apud Rebuff. *loco ante citato num. 34. & 35.* quæ mihi opinio vt securior, ita & probabilior videri solet, quàm opposita negantium id esse necesse. Quia vt ostendimus antea, cum de beneficio à Pont. consequendo agetur, ei exprimi omnia est necesse quæ ab impetrante possidētur, alias nulla esset collatio, sed habet hoc omnis beneficiorum permutatio, vt ea conferri compermutantibus postulet, cum sola partium inter se cōuentio non sit satis, *Clem. vnica de rer. perm.* vtpote quæ conferendi sibi beneficij iure carent, sine qua tamen collatione non fit permutatio: ergo, &c.

Septimo, vt permutatio valeat, debent compermutantes in Curia, 20. diebus ab ea facta viuere, quia cum hæc resignationē habeat, regula quæ est de infirmis resignantibus, ab Innoc. VIII. scripta, compermutantes complecti debet, peræque ac beneficiis cedentes suis aliena causa, & ita, qui ante exactum à permutatione diem vigesimum interit, beneficium vi permutationis à compermutante acceptum amittit, vtpote per suum obitum vacans, & alteri illud ipsum quod à defuncto, loco sui habuit, iudicis est, auctoritate auferendum, quia cum Ordinarios, ac expectantes Academicos iure suo per fraudem priuare voluerit, hac pœna eum plecti conuenit, vt vtroque beneficio excidat, & dato, & recepto permutationis nomine à mottuo, *Clem. vnica de rer. permut.* & Rebuff. *in praxi super regula de infirm. resign. glossa 4. num. 2. & 4.*

Octauo, non valet permutatio cum eo facta, qui beneficii permutati est incapax Quia cum qualitas in aliquo exigitur, eius absentia actum inanem reddit ac nullum, ita qui Altare aut præstimonium non nisi Clericis ex certa gente familiaque progenitis, Fundatorum voluntate conferendum, cum alienigena mutaret in præbendam, nihil ageret, quia est hic ab eo fundatoris voluntatē ac decreto exclusus, eiusque proinde incapax.

Similiter qui præbendam Cathedralis Ecclesiæ Doctori Theologo affectam, cum homine erudito illo quidem, sed non Doctore Licentiato aut Baccalaureo formato permutaret, operam luderet, quia non est ille, iis Academiæ insignibus conspicuus, quæ in eo Concordata postulant, qui de superiore loco ad populum, in sacris templorum exedris dicere, ac scripturæ Clericis explicandæ, nauare debet operam.

Nono, vt sit permutatio rata, ac firma debet esse de beneficiis non reseruatis Federic. *in tract. de perm. benef. q. 3.* quia ea sibi conferenda Pontifex cum reseruat, sic ea esse vult sui iuris, vt de iis arbitrari ac statuere nulli amodo sit liberum.

DISPVTATIO DVODECIMA.

DE HIS AD QVÆ BENEficiarij obligantur sub culpa.

PRIMO, Clerico beneficiario Clericali vtendum est habitu *can. non liceat penult. dist. 23. & cap. penult. de vita & honestate Clericor.* nam in priori iubetur, vestem *talarem induere* in altero *clausa desuper deferre indumenta nimia breuitate vel longitudine non notanda*, neutrum in communi adhibere vita velle, est seipsum propriis status priuilegiis priuare, fori maximè, Comitol. *lib. 6. q. 20.* Anton. de Butr. *in cap. Clericus de Clericis coniugatis*, Flamin. *7. de resignat. q. 1. nu. 20.*

Secundo, obligatur ad tonsuram, *cap. Ioan. de Clerico coniugato, & cap. penult. de vita & honestate.* Rotunda hæc esse debet, ac in modum coronæ, ad aures colliqne initium ratione capillorū expressa, *coronam & tonsuram Clerici habeant congruentem*, inquit Innoc. III. *in ca. 15. de vita & honest.* Sylu. *ver. Clericus 2. num. 2.* vestis vt plurimum est talaris, *can. non vaccat 32. dist. 23.* nisi excuset vsus prouinciæ contrarius, vt minimum protendi debet ad genua, vbi recepta est Bulla Pij IV. quæ incipit, *Nos pro pastorali*, lubet audire quæ de ea re statuere canones, sic ergo 32. *distinct. 23. Clericos oportet attonso capite, patentibus auribus, & secundum Aaron, talarem vestem induere, vt sint in habitu ornato*, sunt his non absimilia quæ ab Innocent. III. sunt præcepta in *cap. Clerici officia 15. de vita & honest. coronam & tonsuram habeant congruentem, clausa desuper deferant indumenta, nimia breuitate, vel longitudine non notanda.*

Ad vestium colorem, quod attinet, non alius est permissus communiter quam ater, ac si purpureum Cardinales adhibent, non nisi Pontificis voluntate, id illis est licitum, qui est supra canones, à quibus hic color dānatur *cap.* paulo antecitato, *de vita & honestate, Pannis*, inquit ibi Innoc. *rubeis aut viridibus aut aliam superfluitatem gerentibus*

non vtantur.

De culpæ qualitate admittendæ à Clerico, si in eorum altero desit officio, variant auctores Nauar. *cap. 25. Enchirid. num. 109.* Syluest. *verbo Clericus 2. num. 2.* Panorm. *in cap. si quis de vita & honestate Clericor.* Reginald. *lib. 33. tract. 3. cap. 2. num. 10.* Angelus *verbo Clericus 4. num. 1.* mortale esse asserunt, occasio illis ita sentiendi, sumpta est ex Conciliis & canonibus maxime Trident. *sess. 14. cap. 6. de reformat.* Clement. *quoniam de vita & honestate.* Sane in Bulla Sixti V. de anno 1589. quisquis Clericalem non fert habitum si est beneficiarius, B ab ordinibus, officio, & fructibus beneficij sui, suspendi iubetur 23. autem distinctione *can. si quis 23.* hæc habentur: *Si quis ex Clericis comam relaxauerit anathema sit,* Lethalis est ergo culpa, comæ ad ceruices relaxatio, cum anathema nulli dicatur, nisi reo mortalis peccati, sed comam ad aures aut ceruices promittere, est tonsuram non ferre, nam auctore Syluest. *verbo Clericus 2. num. 2.* Fabrici *tract. de beneficijs tam virorum quam mulierum nu. 7.* hoc tonsura differebat à Clerica, quod extaret in vertice, comæ orbiculari sectione, notaque esset ordinis, illa autem, quæ symbolum est renunciati sæculi, in parte inferiori capitis, tonsione capillorum in rotundum, vsque ad aures, sic enim canon non liceat 32. *dist. 23. non oportet Clericos comam nutrire, sed attonso capite, patentibus auribus, & secundum Aaron talarem vestem induere.* ergo tonsuræ in Clerico carentia, est mortalis.

Hæc illi quæ non nisi de beneficiariis, aut maiori initiatis ordine, capienda esse, scripsit de Graphiis *lib. 3. decision. cap. 3. num. 1.* Nauar. *cap. 25. Enchir. num. 109.* Regin. *num. 10.* Circa quæ iuuat adnotare, primo vestis nomine significari quoque pallium, quia cum de veste canones agunt, Sextusque ipse Pontifex in Bulla quæ incipit, *cum sacrosanctam*, qua in habitum Clericis præcipit, eumque talarem, id vnum spectat, vt hi distingui à Laïcis, eius ope beneficioque valeant, at id per pallium promissius obtinent, id est longius, quam est sæcularium, vt cum protenditur ad mediam tibiam, sufficere ergo est cēsendum, maxime cum in Concil. Agathens. *can. 20.* ex duntaxat vestes interdicantur Clericis, quæ non sunt decoræ: *vestimenta etiam & calceamenta eis, nisi quæ religionem deceant, vti aut habere non liceat.*

Secundo, placet aduertere, neutrum sufficere sine altero de Graphiis supra, Regin. *nu. 15. cap. 2.* quia præceptum est Ecclesiasticum de vtroque adhibendo *cap. 15. de vita & dist. 22. can. 21. & sequent.* Quo teneri etiam scholares, si sunt beneficiarij idem auctor asserit, etsi ex beneficio ipsi suo, nihil emolumenti per se cōsequātur ac referāt, quia ipsi nēpe, in Patris sunt potestate, aut Tutoris qui vniuersum ad sua commoda traducunt, nihil aut parum ad suum, quia id non impedit, quo minus prædicti scholares vere sint beneficiarij, argumento est quod beneficio tenui, nomen quoque beneficij competat, peræque ac diuiti, iuxta *cap. si proponente de rescriptis, & can. non potest de prebendis in 6.* quod horas ipsi legere debeant, si peccare ac obligari ad fructuum restitutionem nolint: ergo vt commoda, ita & beneficiorum ad eos onera pertinent, at est inter hæc, numeranda vestis nigræ ac tonsuræ adhibendæ obligatio: quam tamen, ad mortale non esse, consuetudine contraria, canonum asperitatem mitigante, secluso contemptu, ac scandalo dixere multi.

Nam de virgata, id est diuersis coloribus texta veste Clerico repudianda, in communi vita, Clement. *quoniam 2. de vita & honestate Clericorum,* mihi sermo hic nullus, cum omnium sit opinio vix citra mortale, vsui Clerico esse posse, vt pœnæ indicant, quibus eum Clementi. V. plectere placuit, quas Cardinalis Toletus *lib. 1. cap. 8. num. 19.* graui stylo insequitur. Nam sunt in citātā Clem. II. *de vita* C *& honestate*, virgata aut partita veste Clerici qui vtuntur si sunt beneficiati, sex mensibus à perceptione fructuum beneficiorum suorum suspensi, sacerdotes autem non beneficiati, item inhabiles per sex, ad obtinenda beneficia Ecclesiastica: Dignitates autem, personatus, aut beneficium Curatum habentes suspensi sunt per annum à perceptione suorum beneficiorum.

Ad quas pœnas à Sixto quinto additæ sunt & aliæ, beneficiatus enim habitum Clericalem cum tonsura non ferens, omnibus priuatus est officiis Ecclesiasticis, nulla monitione, D aut sententia expectata, & qui beneficia pensionibus grauata habet, has illi vlterius soluere, non tenetur, sententiam tamen admissi huius criminis, declaratoriam excludi non puto, ante quam eum non teneri beneficiis suis in foro conscientiæ cedere, nec fructus restituere nō est improbabile, quia talis cessio pœna est, iure quæsito & possesso priuans, non mera eius priuatio ob defectum conditionis seu modi requisiti ab initio. Et quanquam Garziæ sit visum *par. 7. cap. 1. num. 24.* hanc Sixti bullam vsu receptam non esse quoad pri- E uationis, vel incapacitatis pœnam ob non delatum habitum & tonsurā, vt Thesaur. adnotauit *in verbo habitus cap. 1. partis 2 praxis,* de culpa tamen non muto sententiam ob rationes quas me afferre memini parte, Theol. *1. tract. 11.* sunt hæ præcipuæ prima, quod consuetudo contraria sit corruptela.

Secunda, quod sit contra ius naturale, Clericum non ostendere, se in hoc, aut illo statu viuere, ad quem est à Deo ac Ecclesia magno suo bono vocatus.

Tertia, quod obligare hoc præceptum ad mortale

mortale solet, quod est de re quæ grauem Dei, vel proximi iniuriam continet, qualis est ista, cum scandala generet, occasiones pericula que perpetrandi flagitia prope certa habeat.

Quibus argumentis, Aliter quàm nos qui credet, respondebit, negando quæ vbique ferè non ferendæ vestis, ac coronæ consuetudo inueterauit, corruptelam esse, cum lex Ecclesiastica ei contraria nunquam fuerit in multis locis recepta, aut si fuit, iam exoleuerit.

Quid? quod illi consuetudo opposita, rationabilis, & præscripta deroget? vt dicitur *cap. fin. de constitutionibus*, qualem hanc esse nemo negauerit, qui promittendi capilli causas esse posse iustas, secum ipse reputauerit.

Ad secundum Respondebit, etsi forte cum ratione pugnet, ac prudentia, beneficiatum non præ se statum suum ferre, eumque signo aliquo testari velle mortalibus, id tamen ob non notabilem cum ratione repugnantiā aut causæ iustæ defectum, mortale non esse.

Dicendum idem ad argumentum tertio loco positum, negabunt enim qui à Reginaldo & nobis dissentiunt, aliquid hic esse, in quo Deus aut proximus lædi queant, si hic, aut ille, palliati ac sine tonsura procedant in publicum. Quare à consuetudine, si quæ eiusmodi alicubi inoleuerit, Clericos & beneficiarios habere dicent, vt excusentur à mortali, non ferendo cum tonsura habitum, suo nomine ac maiestate dignum.

Vt vt sit, negari non debet, quin Clericus minoribus ordinibus præditus, sine habitu & tonsura incedens, omni prætermissa admonitione, priuilegio fori sit exutus.

Secundo etsi illi priuilegium fori pereat, non tamen eidem interire priuilegium canonis, Innoc. II. *si quis suadente*.

Tertio, est & hoc certum, beneficiario, qui sine causa tonsuram, & vestem statui conuenientem non fert, absolutionem negandam esse, quia necessarias ad eam dispositiones non habet, si tamen de præterito verum dolorem conciperet, cum proposito emendationis in futurum, ei neganda non foret.

Secundo tenetur beneficiarius vitam se, statuque dignam agere, *non pati fabulas inanes referri, aut cantari, non turpia ioca vel vrso, vel tornatricibus ante se fieri de consecrat. distinct. 5. can nullus* 36. parcè autem ac temperanter epulis eum vti oportere colligitur ex *capite à crapula de vita & honestate, de consecrat. dist. 5. can. non oportet* 37. vbi illi inter cætera, seuere prohibetur, ne se vino, cibisque oppleat, aut alium. ad bibendum æquo amplius prouocet, quod in illo tamen proprie non habet culpæ notam vllam, ab ea, qua se Laïci in eo peccantes impiant, distinctam.

A Tertio vt Episcopo suo obsequi beneficiarii, ita & ab eo debent corrigi, nisi Papæ sunt beneficentia, vt Religiosi Mendicantes omnes, ab eius exempti iure, Trident. *sess. 6. cap. 4. & 14. cap. 4. & sess. vltima cap. 6.* quare non sine culpa eius forum deuitant, Hostiens. *in summa de foro comm. num.* 14. Piasecius *prax. Episcop 2. parte cap. 4. art. 3. n.* 17. si ei sunt, ratione contractus domicilij aut rei de qua agitur, subiecti, sed de hac re nos copiose *par. 1. Theol. mor. tract.* 11.

B Præter has, sunt & aliæ quatuor Clericorum obligationes.

Prima est, vt sint contenti vnico beneficio.

Secunda, vt eidem præsentes se exhibeant.

Tertia, vt officium, quod maxima parte horarum recitatione constat, strenue faciant.

Quarto, vt prouentus beneficij, rationabiliter ac fructuose impendant, de quibus singulatim agendum, & primo de obligatione beneficij tantum vnius possidendi, non plurium.

C

DE PLVRALITATE BENEFICIORVM.

QVÆSTIO PRIMA.

D *An in vnum Beneficia conferri plura possint.*

HOC est quærere an quis salua bona fide, plura obtinere beneficia Ecclesiastica valeat, qua de quæstione multa Theologi cum D. Tho. *quodlibeto 9. art. 15. & 22. q. 63.* Canonistæ *in cap. dudum 2. de elect.* Rebuff. *lib. 2. prax. rubr. de dispens. ad plura benef.* Duar. *lib. 8. cap* 4. Summistæ *verbo beneficium* E Syluest. quidem sub eo *verbo num. 4.* Angel, *eod. à num. 34. ad 38.* Caiet. *eod.* Nauar. *cap. 22. de horat. & horis canonicis à num. 58. ad 75.* Archidiac. 21. *q. 1. in verbo Clericus num. 6.* Candid. *lib. 1. disquis. 18. art. 7.*

Paucis propositionibus explebo quæ ad explicandam quæstionem sunt necessaria, sed ante.

Notare placet primo, cum de beneficiorum pluralitate agitur, eam vocem accipi posse dupliciter, primo late, quomodocun-

que sint, fuerintne plura, siue vnita, siue non, quæ est vulgaris prolatæ vocis acceptio, secundo strictè & propriè, quomodo non dicitur habere plura beneficia qui vnum babet in titulum, & aliud in commendam temporalem, vel legitimè annexum vnitumque suo, vt fieri posse pater, *ex can. vnio* 10. *q.* 3. *sub finem, cap. cum venissent de restitut. spoliator. & cap. cam te de atate & qual. prafic. cap. extirpanda parag. qui vero de præb.* sed qui plura habet, & in titulum singula, vide Nauar. *cap. Enchirid.* 25. *num.* 125. *Miscellaneo de orat.* 60. *num.* 10. & de hac pluralitate est hic sermo.

Notandum 2. ex D. Thoma *quodlib. citato art.* 15. Soto *lib.* 3. *de iustit. q.* 6. *art.* 3. Salonio 22. *q.* 63. *art.* 2. *contron* 5. Gregor. de Val. *ibid. disp.* 5. *q.* 7. *punc.* 2. *parag.* 4. actionum humanum quasdam esse intrinsece malas vt furari, alias intrinsece bonas, vt amare Deum, alias indifferenres, vr ambulare, alias quas vocant male sonantes, quæ habent speciem mali, tamen ex circunstantia possunt esse bonæ & licitæ, vt verberare occidere, &c. & in hoc ordine est beneficiorum pluralitas, quæ simpliciter est inordinata, & contra ius naturale, aut diuinum, aut positiuum seu canonicum, causa tamen interuenire iusta aliqua potest, quæ eam pluralitatem accedente Papæ dispensatione licitam faciat, vt dicetur postea.

Notandum tertio, Pluralitatem hanc vniuersé loquendo, esse contra ius naturæ, diuinum, & humanum, in aliquorum enim beneficiorum pluralitate hæc omnia violantur, in particulari autem, quamuìs pluralitas non est contra ius naturæ duntaxat, in his beneficiis quæ sine necessitate, & vtilitate Ecclesiæ, imo cum eius euidenti damno possidentur, & sic pluralitas est indispensabilis, sicut ius naturæ, ex quo sequitur, quod cum rale ius sit immutabile, nulla contraria consuetudine fieri posse vt hæc pluralitas sit licita, iuxta D. Thom. *quodl.* 9. *ort.* 15. Nauar. *in manuali cap.* 25. *num.* 128. est enim corruptela, & abusus eoque deterior, quo communior. Iam ergo ad quæstionem, estne iure naturæ, canonum, ac diuino vlli licitum, plura possidere beneficia.

Dico primò, *Pluralitatem aliquorum beneficiorum, non esse contra ius diuinum, aut naturale strictè sumptum, nec de se ac natura sua indifferentem, sed de earum esse rerum genere quæ speciem mali habent suntque proinde contra ius naturale late acceptum.*

Non est beneficiorum pluralitas contra ius naturale ac diuinũ, primo modo sumptũ quia quæ sunt natura sua mala, ex nulla causa fieri possunt bona ac licita, nec à Pontif. dispensabilia, vt est in *cap. cum ad Monasterium* 6. *de statu Monachorum.* At esse causæ possunt, eæque non paucæ, quæ Pontificem inducanr, ad beneficia plura vni cuipiam largienda, quo modo testatur Innoc. *in ca. dudum* 54. *de elect.* scribẽs ad Episc. Syluanect. se dispensasse cum Archidiacono vt plures Parœcias possideret, quod haud dubie nõ fecisset, si Deus ac natura, eam pluralitatem vt vitiosam ex se, malamque respuerent. vitio tamen magis est hæc pluralitas affinis, quam virtuti, prindeque contra ius naturæ large sumptum, vt mala ea indicanr quæ hanc pluralitatem solent consequi, de quibus Ioann. XXII. *in Extrau. execrabilis de præbend parag. inter catera,* & Pontif. *in cap. quia in tantum de præbend.* quæ Rebuff. singillatim persequitur *tit.* 2. *prax. rubrica de dispens. ad plura benef. num.* 1. *vsque ad* 20. Sotus *art.* 3. *concl.* 2.

Confirm. Est id malo propius quam bono, ex quo plura manant in hominum genus incommoda, quam bona, eiusmodi est beneficiorum pluralitas de qua loquimur, vndecim esse numero post Ioann. XXII. summarum scriptores aiunt, quæ ad tria capita reuocari posse tradunt aliqui.

Quorum primum est, damnum quod Ecclesiæ ea sacerdotiorum multitudo, per ministrorum diminutionem affert, quanquam non est hæc Ecclesiæ damnosa tantum, sed eius fundatoribus, ac defunctis in Ecclesia fidelibus.

Deo nocet, quia pro merito non colitur, vt enim sacer eius cultus ministrorum multitudine augetur ac crescit, ita eorundem paucitate si penitus non interit, decrescit.

Est etiam patronis, ac mortuis, eiusmodi beneficorum pluralitas noxia, quia quod multi facerent, si beneficiis singulis singuli gauderent, hoc fit ab vno, cuius non sunt votiuæ preces, paris ad impetrationem meriti ac ponderis, quale habere plurium est certũ. Malũ tertiũ quod beneficiorum pluralitas parit est scãdalum, nam quis sine offensa ferat, multorũ stipendia aufferre vnum aliquem vita forte turpem, moribus absonum? aut quis non queratur, Christi patrimonium, bona pauperum magno eorum damno ac lachrymis, in sinum vnius cuiuspiam nobilis pueri, vbere largaque effundi manu? Faciunt hæc incommoda, pluralitatis in beneficiis fœdissima germina, vt hanc præ se mali ferre speciem verius quam boni existimem.

Non est tamen, vt dixi natura mala, quia dantur causæ & tempora, quibus plura retinere Sacerdotia non est culpa, primum est, cum hæc adeo sunt tenuia, vt neutrum decenti congruæque Clerici sustentationi par sit & æquale, patet *ex cap. eam te de atate & qual. prafic.*

Quid? quod Gregor. Papa I. Agnellum Fundorum Episcopum Tarracinensis Cleri populique votis obsecundans, sic eum illi præesse voluit Ecclesiæ, vt ante dictæ Fundensis

densis

densis illi iura, potestatemque nullo modo A subtrahet et 21. q 1. *can. illud quoque* 6. & *lib.* 2. *ep.* 13. *seu ca.* 52. *ad Agnell.* Causa possidendi plura beneficia altera, est, quando cum auctoritate Pontificis, & ex causa legitima quæ est ex vtilitate Ecclesiæ, non ambitione personæ æstimanda, duæ aut plures sibi sunt inuicem coniunctæ Ecclesiæ.

Tertia est, cum ad beneficium, quod quis legitime possidet, estque eius proprium, accedit & aliud, eius curæ à superiore ad tempus commendatum, de quo Leo IV. his verbis 21. *q.* 1 *con. qui plures Ecclesias retinet, vnam qui-* B *dem titulatam, altam vero sub commendatione retinere debet.*

Quarto, facit & paucitas, inopiaque ministrorum, vni plures vt Ecclesiæ conferri queant, tam curatæ quam sine cura, præstat enim virum vnum industrium duabus præfici Ecclesiis, quam singulis singulos, ignauos & nequam, & reuera sunt pauci, quando plurimi sunt quidem, sed idonei pauci: quare etsi Clericum in duabus connumerari Ecclesiis non oporteat, *negotiationis enim hoc est, & turpis lucri proprium, & ab Ecclesiastica consue-* C *tudine alienum. In villis tamen quæ foris sunt, propter inopiam hominum, indulgetur.*

Vniuerse vbi multitudini beneficiorum causæ adsunt, quæ eam excusant, atque cohonestant, minimè est hæc reprehendenda.

Causæ vero ad plura vni concedenda beneficia, sunt duæ, necessitas Ecclesiarum, seu beneficiorum, & eorundem vtilitas, de quibus Innoc III. *in cap. in causis de sentent. & re iudic.* Honor III. *in c. exposuisti de præb.*

Est in eandem sententiam Bernardi ad Eugenium immortalitate digna oratio *lib.* 3. *de consideras. cap.* 6. *vbi necessitas vrget, excusabi-* D *lis dispensatio est, vbi vtilitas prouocat, dispensatio laudabilis est, vtilitas dico communis, non propria, nam cum horum nihil est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.*

Ergo vbi charitas, Ecclesiæ necessitas, populi vtilitas exigit, plura vni conferri beneficia, non est ea multitudo facile damnanda culpæ. Enimuero, inquit Gabr. *in* 4. *dist.* 15. *q.* 8. *art.* 3. *dub.* 2. *notab.* 3. *ad dispensationem iudicis requiritur auctoritas dispensantis & causa dispensationis quæ est duplex, scilicet iusta necessitas & pia vtilitas, necessitas est paucitas idonearum personarum, vtilitas, commune commo-* E *dum Ecclesiæ, non commodum priuatum personæ plura beneficia appetentis.*

Dico secundò, *Ab vno, eodemque beneficia simplicia plura possideri posse sine dispensatione licite, quando vtrumque est tenue, nec sumptus suo possessori suppeditat ad vitam necessarios.*

Quia nõ est hoc iure diuino, naturali aut canonico vetitum. Nõ naturali, nam beneficiorum multitudinem bene informata ratio non damnat nisi quæ est superflua, Ecclesiæ inutilis, ac noxia, ac possidenti non necessaria, cuiusmodi nihil hic accidit.

Non primum, nam cum ea necessarios non subministrent ad victum, vestitumque commeatus, superflua, hoc est, ad beneficiati vitam non necessaria, dici nequeunt.

Non secundum, quia cum residentiam beneficia simplicia non exigant, eorum pluralitas Ecclesiæ non nocet, cum subditos nullos proprij eorum legitimique possessores habeant, quibus imperent, quos regant, quos salutaribus monitis instructos, ad beatam æternitatem dirigere debeant.

Non tertium, quia ea tantum beneficia numero multitudinis possidere iure diuino non licet, quæ mentium procurationem ac residendi necessitatem adiunctam habent, quod beneficio simplici non quadrat.

Non item canonico, quia si quando ius hoc sacerdotiorum multitudinem improbat, eo tempore maxime, quo singula, alendis beneficiariis singulis opportuna sunt ac idonea, vt ex Trident. *sess* 24. *cap.* 17. collegere est facil, enam etsi præcipiat, vt in posterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, permittit tamen, vt *si ad vitam eius, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.*

Obiicies, At enim nocet hæc beneficiorum pluralitas beneficiario, qui ea ambit, ambitaque seruat ac custodit, quod enim vni copiam est parum, quod ad vsus commodaque quotidianæ vitæ non est satis, potest sufficere alteri, sibi ergo, suæque in agendo imprudentiæ tribuat, quod beneficium conferri sibi est passus tenue, nec ad sumptus diarios satis amplum ac vtile.

Respondend. satis esse, si possessori suo impensas mensæ; oris ac corporis minime præbeat, hoc ipso enim, aliud & alia, ad sustentationem congruam obtinere posse, Trident. *sess.* 24. *cap.* 17. certa est verissimaque sententia.

Quid? quod beneficium tenue paucorumque redituum, beneficii nomen non ferat, nisi diminutè, ac impropriè? non magis quam medium, quod est ad finem inefficax, otiosum, ac inutile, medij est donandum nomine quare *cap. postulasti de rescriptis* 27. negat Pontifex, *pro habente beneficij sufficientis subsidium, ex certa scientia super obtinendo beneficio scribere, quin facias de primo in suis literis mentionem*, hinc enim argumentari sic lubet Beneficiorum meminisse omnium in Pontificiis suis literis Pontifex debet, quæ à mandadatario possidentur, cuius causa prædictas ad Episcopum literas super prouidendo ei de beneficio tribuit, at beneficia non alia in eas transcribi literas est necesse ex Innoc. *cap. ci-*

tato, quam quæ sufficientem sustentationem suppeditant, quæ id ergo non faciunt, beneficia non sunt, & ita obiectionis allatæ vis est nulla.

Obiicies 2. *in cap. si proponente de rescript. & in cap. non potest 21. de prabend. in 6.* habetur quod *dispensatio super pluralitate beneficiorum concessa, impetranti prodesse nequeat, si aliquod beneficium quantumcunque modicum subticuit in eadem.*

Respondendum, Papam castigare tantum mendacium, aut fraudem tacitæ ac dissimulatæ veritatis apud se. Quod autem dispensationis meminit, fit id ex abundanti, vt nonnunquam contingit aliquos dispensationes & absolutiones non necessarias reipsa petere.

Obiicies 3. Esse contra fundatorum mentem, vt vni cuipiam plura beneficia dilargiatur ordinarius, vno ergo contentus esse debet, licet insufficienti.

Respondend. Antecedens esse falsum, nam cum non nisi iusta ac honesta, honeste ac cum ratione velle fundatores debeant, æquum autem non sit petere, vt qui diuino cultui dat operam, id gratis, ac sine stipendio competenti faciat, de fundatoribus meliora sentire est necesse, quam vt velint beneficiatum, cui ex beneficio non nisi annona tenuis, victusque maligne suppetit, eo contentus viuat.

Dico tertiò, *Clerico per leges Ecclesiæ fas non esse, plura beneficia etiam simplicia, proindeque eiusdem in ambobus præsentiam non exigentia consequi sine dispensatione, aut contraria consuetudine, si possessori suo singula tribuant, vnde commodè queat viuere.* Ita Nauar. *cap. 25. num. 25.* Glossa *in cap. dudum 2. de elect. verbo retinere*, Sylu. *verbo beneficium 4. num. 2.* Beia *par. 1. casuum casu 19.* Assertionem certam facit Tridentini auctoritas, nam *sess. 24. cap. 17.* negat fas vlli esse, beneficia etsi simplicia plura possidere numero, si eorum quodlibet prouentus possessori suo pariat, quanto vitæ necessitas postulat.

De consuetudine quod dicitur, constat per eam antiquos canones abrogatos esse, ac proinde licere cuique sine dispensatione habere de iis beneficiis quæ sunt simplicia, duo aut plura, residentiam minime postulantia, etsi ex eorum quolibet, tanti annuatim colligi prouentus possint, quanti ad beneficiarii vitam sint satis: ita Candid. de *benef. disqu. 18. art. 7. assert.* 2. pro qua opinione est etiam Sotus *lib. de iustit. 3. q. 6. art. 3 concl. 4.* Azor. *institut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 10.*

Ratio est, quod consuetudo quæ vim legis habet, cum est rationabilis & præscripta, decreta Pontificum canonica abrogat. At quod beneficio vnico simplici, modo ad sustentationem sufficienti, beneficiarius quilibet con-

A tentus esse debeat, iuris est Canonici præceptio, ergo eiusmodi quæ per consuetudinem oppositam antiquari possit ac tolli.

Ad Tridentin. Respondend. est quod *consuetudo contraria, contra ius humanum excusationem dat, videmus enim pluralitatem beneficiorum in vnam personam coaceruari etiam ab inferioribus Prælatis sine dispensatione, licet nulla interueniat ratio*, ait Candid. loco citato, quod est etiam Gregor. de Val. responsum *to. 3. disput. 5. qu. 7. punc.* 2. Filliuc. *to. 3. de benef. tract. 41. cap. 7. q. 1. n. 4.*

B Vbi tamen Tridentinæ Synodi leges vigent, possidere plura eius generis beneficia mortale est, secundum Gloss. *in cap. dudum de elect. verbo retinere. Qui habet*, inquit, *plura beneficia quorum alterum per se sufficit, non potest sine peccato mortali retinere aliud, sed dispensatio reddit licitum quod erat illicitum.*

Atenim cuius? Non Episcopi, cum Concilij abrogare leges, aut in iis dispensare, non possit, sed Pontificis Romani, quem humanis constat non subesse Conciliorum legibus, sed diuinis tantum.

C Quid si in ea beneficiorum multitudine, iusta dispensandi nulla sit causa? Non exigi, cum in suis statutis dispensat Superior, multorum est, eaque probabilis opinio, cum qui ea condidit illa ipsa quoque refigere cum lubet, possit.

Dico quartò, *Mortale item esse possidere plura Sacerdotia, quando singula beneficiary præsentiam in loco vbi sunt sit, aexigunt.* Docet id Theologorum, ac Canonistarum schola: causa eius rei vnica, nempe quod beneficiorum pluralitas iure naturali, & diuino sit interdicta, est ergo vtriusque violati reus, qui sine dispensatione multa retinet ac occupat.

E Repugnare autem iuri naturali Sacerdotiorum multitudinem, ostendunt argumenta sequentia.

Primum, quod ea dentur propter obsequium & officium ex *postremo cap. de rescript. in 6.* at vnum eundemque duobus locis præsentem esse, aut duabus Ecclesiis inseruire natura non sinit: ergo, &c.

Secundum, est contra ius naturæ ac Dei, eius cultum in sacris minuere, id facit qui beneficia beneficiis adiicit, aut his se per alios augeri sinit, sic enim ministrorum numerum perimit, tollitque qui precibus habendis Dei numen placare, eius iram diuertere poterant, impediendo enim ne quis beneficium vnum ex illis habeat quæ possidet, Dei cultum impedit: ius ergo diuinum ac naturale peruertit qui sibi beneficia quærit aut dari sinit, quæ erant cum multis partienda, ita Ioann. XXII. *in Extrauag. quæ incipit execrabilis de præbend.*

Tertium, cum natura pugnat, quod quis voluntarium culpæ discrimen subeat, sed hoc discrimen

discrimen sponte eligit, qui beneficia plura ambit, nam vt taceam arrogantiæ esse non vulgaris in homine, quod se his dignum, paremque credat, est etiam imprudentiæ in rebus politicis non extremæ, ea sibi faciendi necessitatem imponere, quæ vix humanitus esse possunt sine crimine, vt quod in pauperes aut pios vsus quæ de iusta sibi sustentatione supererunt, erogabit, quod cuiusque Ecclesiæ, in quam est ascriptus, statuta & consuetudines seruabit, quæ cum sint frequenter in diuersis Ecclesiis diuersæ, quis eum non videt in laqueos inducere se vltro, his promissis non standi? nec eorum quæ de iusto suo dependso rellqua erunt, partem pauperibus dandi vllam? quæ cum natura abhorreat, abhorrere quoque eam est necesse, beneficiorum in vno aliquo multitudinem, ex qua, hæc incommoda peccandique pericula, vt à capite, riui profluunt.

Tertio est contra naturam, quod vnum membrum in corpore humano, necessarium alimentum subducat cæteris (inquit) Maior *in 4. dist. 24 q. 12. concl.* 2. facit id quisquis sacerdotio vno non contentus, incubat aliis, eaque recipit, nam sic est causa, cur qui est ad præfecturas Ecclesiasticas idoneus, propter paupertatem qua premitur extenuetur & intabescat, alio qui est beneficiorum multitudine oneratus, abundante opibus. Quarto cum bonum sit sui diffusiuũ, magis ad naturam, eiusque agendi modum accedit, qui sua cum aliis communicat, aliena autem iis non inuidet, aut cum his communicari non impedit, quam qui omnia appetit, & ad se fœda turpique libidine traducit, at id facit, qui sacerdotia multa affectat & quærit, ex isque pauca, aut nulla, idoneis, beneque de re literaria meritis hominibus possidenda relinquit: cum natura ergo, spectata modo qui explicatur in assertione non facit beneficionum multitudo ac ambitus, cum melius sit, honestiusque, cohibere se intra vnius limites, quam ad plura cupiditatem suam extendere, abest enim primum à peccandi periculo, non alterum Nam cui potest esse dubium, vnum eundemque duobus locis eodem tempore præsentem esse non posse, nec proinde administrandis pluribus Parœciis æqualem esse? quæro enim quomodo commissos sibi populos vrbibus ac prouinciis disiunctos, eodem tempore salutari Dei verbo pascet? qua diligentia, curaque inhiantes in eorum exitium hæreticos, vti lupos abiget? cum absentis prouidentia & breuis sit & obscura.

Mitto dicere quod ex multitudine nascatur in Clero inæqualitas, contemnantur literæ, negligatur pietas, quum hanc, & illas Clerici vident, his ad beneficia assequenda non prodesse, qui ab his sunt artibus non male instructi.

A Quid? quod hæc inter Clericos in beneficiis inæqualitas, querendi de Episcopis materiam suppeditet, eamque iustam? in Dei Ecclesia eam iustitiæ partem non seruari, quæ singulis pro meritorum ratione præmia diuidit, quã enim est parum probabile, virtutibus æquè ac temporalibus bonis Clericos qui beneficiis nec paucis, nec sterelibus stipati sũt, bis præstare, qui vix habent, vnde maligne se ac ieiunè, vitamque tolerent. Est ergo iuri naturali aduersa beneficiorum pluralitas quibus est mentium cura commissa.

B Esse eam quoque iuri canonico oppositam, tam ex Conciliis, Pontificumque decretis est certum, quã est planũ quod ab iis pro graui ac perodioso peccato semper est habitum beneficia sine dispensatione habere multa. Atque vt ordiar à Cõciliis, fuit à Chalcedonensi *can.* 10. à Constant. Synodo 7. *can.* 15. Later. *can de multa*, à Trident. *sess 7 cap. 4 sess 24 cap.* 17. eiusmodi multitudo prohibita à Pontific. Vrbano in Concil. Placent. vt refertur *can. Sanctorum dist.* 70. Alexand. III. *cap. quia non* C *tantum de præbend. cap. cum adhuc cap. cum non ignores eod. tit. cap. eam te de ætate & qualit. ca. quia nonnulli de Cleric. non resid.* Ioan. XXII. *Extrauag. execrabilis de prebend.* Gregorium sane eius hominis primum, Ioannes Diaconus *lib. 2. vita eiusdem S. Pontificis num.* 54. dicere solitum aiunt, *singula Ecclesiastici iuris officia, singulis quibusque personis singulatim committi debere.* Quia sicut *in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita in Ecclesiæ corpore secundum veridicam Pauli sententiam, in vno* D *eodemque spiritu, aly conferendum est hoc officium, aly committendum est illud, neque vni quantumlibet exercitata personæ, vno eodemque tempore, duarum rerum officia committenda sunt, quia si totum corpus est oculus, vbi auditus? dist.* 89. *can.* 1.

Dixi *sine dispensatione*, quia cum hæc interuenit, iusta cuique est ratio retinendi Sacerdotia quæ est Papæ benignitate ac beneficentia consequutus, ex causa legitima, cuiusmodi causæ, duæ sunt non plures, vt dictum est antea, Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas.

Quid si Episcopo videantur esse tales? & ita dispenset?

E Respondend. ius dispensandi in hoc genere, non conuenire Episcopo, si beneficia non sint simplicia, in his enim ex consuetudine, quæ Trident. constitutionem contrario vsu abrogauit, dispensare eum posse dictum est superius, non tamen in Curatis, & aliis quæ possessoris præsentiam in illis postulant.

Ratio est, quod cum dispensatio iurisdictionis sit actio, ea sit superiori soli tribuenda, aut eius successori: At æquare se Episcopi Concilio, nedum ei se auctoritate condendæ legis, aut perimendæ iam conditæ præpo-

nere, iuste non possunt: ergo quod illud sanxit, quod in moribus, communique vita seruandum censuit, tollere Episcopo non licet. Et hanc sententiam tuentur Ludou. de Beia 1. *par. casuum casu 59.* Zerola *de benef. q. 7.* Malder. *tract. 9. dub. 18. cap. 2.* Candid. supra.

Pro affirmante faciunt Rebuff *de dispensat. ad plura benef. nu. 30. 32. & seq.* Archidiac. *in cap. licet canon 14. de elect. in 6.* Reginald. *to. 2. lib. 30. tract. 3. num. 283.* Gutier. *lib. 1. canonica r. quæst. cap. 23. n. 19.* volunt enim in Episcopi iure esse ex causa iusta, qualis est Ecclesiæ necessitas, aut beneficiarij vtilitas, ei permittere vt plura in Diœcesi sua Sacerdotia habeat. *Dispensare* (inquit Rebuff. *num. 29.*) *Episcopus potest, vt quis plura beneficia possit habere vt Doctores asserunt in cap. extirpandæ parag. qui vero de præbend. licet hodie de consuetudine in simplicibus non petatur dispensatio, sed sine dispensatione retinentur, & superflua esset ista Episcoporum dispensatio.* Hæc ille.

Nec in his modo, hoc est simplicibus sed & Curatis, ac dignitatibus pluribus, dispensare cum aliquo ex causa necessitatis, aut euidentis vtilitatis Episcopum posse, auctor est Archidiaconus *in cap. licet canon de electione. in 6.* idque in francia vsurpari solitum idem qui supra Rebuffus asserit *num. 32.* Quam opinionem ait fuisse Archidiaconi, Hostiensis, & Canonistarum, hocque nomine probabilem, quod plus sit vnire, quam dispensare, dispensatio enim est tantum temporalis duorum beneficiorum coniunctio, ad vitam vnius hominis, vnio vero perpetua eorundem copulatio, sed est in Episcoporum potestate Diœcesis suæ beneficia ex causa iusta aliqua sibi vnire inuicem, ac nectere: ergo, &c.

Addidi *in diuersis Ecclesiis*, nam non videtur introduci cōsuetudine vlla posse vt plures dignitates, vel personatus, aut officia eiusdem Ecclesiæ, vni eidemque conferantur, talis enim consuetudo reprobatur à Bonifac. 8. *in cap. 1. de consuetud. in 6.* vt ostendimus antea, eo quod per eam, cultus Dei minuatur, imminuto ministrorum numero, quod repugnat beneficiorum institutioni, ob quam causam, non possunt similiter canonicatus duo, aut præbendæ eiusdem Ecclesiæ, vni eidemque dari, secundum Nauar. *consil. 24. de præbend. nu. 5. edit. 2.* Garciam. *par. 2. de benef. cap. 5.* quod Laymanno non probatur, asserit enim consuetudine fieri posse vt Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ habeatur cum Parœcia: sic enim ille *lib. 4. tract. 2. cap. 8.* *Consuetudo passim in Germania viget, vt beneficia Curata conferantur Ecclesiarum Cathedralium canonicis, ita vt ea per Vicarium perpetuum administrentur, relicta ipsi competente sustentatione.*

De Gallia dicere nihil est necesse, cum constet multarum Cathedralium canonicos, eum præbenda sua, curata quoque possidere beneficia quod iis initio Episcoporum dispensatione videtur indultum, cum enim ex præbenda sibi collata, tantum non haberent redituum, quantum ad personæ quā gerebant dignitatē sustinendam erat necesse, è re communi esse credebāt, canonicatibus quos in iure suo habebant, Parochiā addere, vt inde canonici sibi caperēt opportuna vitæ subsidia, quod Episcopos potuisse facere, vel hinc probari videtur posse, quod sint eorū auctoritate canonicatus instituti in Ecclesia non pauci, quibus sit annexa Parochia *de præb. in 6. ca super eos 6.* ergo cum sit vnio perpetua temporali periculosior, vt illam instituere, ita & beneficium curatum conferre poterunt cum simplici, *cui enim licet quod est plus, licet vtique quod est minus de reg. iuris in 6. reg. 53.*

Dices fuisse hos mores abrogatos per Concil. *in sess. 24. cap. 17.* nec proinde quod olim, licere etiam Episcopis hoc tempore.

Anteced. est negandum, quia vt est in *cap. licet 1. de constit. in 6.* statuta locorum specialia, moresque abrogari non solent ac tolli per sequentem legem nisi in ea expressa fiat eorum abrogatorum mentio per hæc verba, aut similia, *Non obstante quacunque contraria consuetudine*, quale nihil reperitur in Trident. *sess. 7. cap. 4. & 24. cap. 17.* Gallis tamen id modo per statuta D. Michaelis de Marillac, Curiæque decreta, nefas esse tam est certum, quam agente pro sua prouidentia, ac in Diœcesanos charitate Illustrissimo D. Nicolao Sanguin Syluan. Episcopo, eiusdem Curiæ imperio sententiaque, iussi sunt Syluanectenses Canonici, qui Curati quoque erant, alterutro de duobus his beneficiis decedere, vtrum mallent optare, quod & fecere non sine demissionis, obedientiæque summa laude.

QVÆSTIO II.

Quæ sint pœna plura beneficia incompatibilia possidentiis sine Papa dispensatione.

Notare placet primo, beneficiorum, quæ sunt incompatibilia, quædam esse in primo genere talia, quædam in secundo. In primo genere, ea sunt, ac dicuntur incompatibilia, quæ sunt eiusmodi, vt ipso iure vnum excludatur ab alio: quæ sunt in secundo genere incompatibilia, sunt ea, quæ in eadem persona se non compatiuntur, & ita tenetur hæc in conscientia possesso vno alterum dimittere.

Notare 2. placet quæ sunt hoc secundo modo incompatibilia, non vacate ipso iure, sic vt eum ad primum additur secundum, adeptione istius, vacet primum etsi institutus eorum alterum cogatur dimittere quod maluerit, quæ est Laymanni animaduersio *in tract.*

1. *de*

2. de benef. cap. 8. num. 3.

Notand. 3. beneficia quæ sunt incompatibilia primo modo esse Episcopatus duos, Trident. *sess. 7. cap. 2. de reform.* Iuo Carnot. *epist 67. ad Paschal.* duas dignitates aut personatus, curata item beneficia duo aut plura *cap. dudum 54. de elect. cap. de multa de prabend.* beneficia vniformia sub eodem tecto, *cap. literas de concess. prad.*

Incompatibilia secundi generis in eadem persona, sunt duo simplicia beneficia, vel vnum duplex, & alterum simplex quæ sunt talia vt eorum alterum sit ad vitæ sustentationem sufficiens, *cap. is cui de prab.* Trid *sess. 24. cap. 17.* item duo simplicia residentiam postulantia. Hoc ergo præsupposito.

Dico primò, *Qui cum beneficio incompatibili quod possidet, acquirit secundum quod item est incompatibile*, in primo genere, vacat illud primum, & si secundum retinere velit, priuari quoque debet secundo ita Sanchez *in consil.* Thesaur. *in praxi par. 2 verbo beneficium cap. 7.* Innocent. III. *in cap. de multa 28. de prab.* his verbis: *Præsenti decreto statuimus, vt quicunque receperit aliquod beneficium curam animarum habens adnexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit iure priuatus, & si forte illud retinere contenderit, etiam alio spolietur*, idem iisdem pene verbis præcipit Ioan. XXII. *in Extrau. execrabilis parag. qui vero.*

Dico secundò, *Detentorem malæ fidei primi beneficij cum secundo incompatibili, effici ipso iure inhabilem ad quacunque beneficia Ecclesiastica.* Ita Pontifex *in Extrauag. execrabilis de prab. parag. qui vero*, vbi postquam beneficium primum incompatibile post secundi collationem, absque moræ dispendio, in manibus ordinariorum dimitti iussit, addit mandato suo non parentes, *ex tunc ipso iure priuatos esse secundo, & nedum ad sacros suscipiendos ordines, quinetiam ad habendum quodcunque aliud Ecclesiasticum beneficium inhabiles reputandos.*

Dico tertiò, *Beneficiario tamen abeundum necessario non esse, ante sententiam declaratoriam beneficio incompatibili quod secundum acquisiuit retento primo*, Less. *lib. 2. cap. 34. num. 143.* Garcias *parte 2. cap. 10. num. 8.* Nauar. *cap. 25. nu. 129.*

Ratio est, quod pœna quæ in priuatione quæsiti iuris constitit, non sit subeunda ante sententiam, Suar. *lib. 5 de legib. cap. 8.* esse autem pœnam, vel hinc patet, quod beneficium secundum, non sit sub ea conditione collatum, vt primum relinqueretur, quare non fuit tali collationi conditio vlla resolutiua iure, aut ex collatoris voluntate adnexa, & ita secundi huius beneficij, fructus colligere in conscientia ei fas erit, quamdiu eo non priuabitur, Lessius *lib. 2. disp. 143.* Garcias supra, etsi impediat blanditiis ac muneribus modo ne sine violentia ne proferatur sentētia Nau. *ca. 25.*

A *Enchir. num. 51.* Vasquez *in 1.2 disp. 175. cap. 2. num. 13.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 8. q. 5.*

Illa etiam inhabilitas ad ordines à Ioann. XXII. decreta, non est latæ sententiæ, sed ferendæ, nam non dicit eos ipso facto esse inhabiles, sed reputandos tales à iudicibus, quod ad forum externum pertinet. Quod autem Concil. *sess. 24. cap. 17.* asserit beneficia incompatibilia si non dimittantur intra 6. menses vacare ipso iure, & *tanquam vacantia conferri posse, illa autem obtinentes tuta conscientia fructus post dictum tempus non posse*
B *retinere*, de his intelligitur, qui ante Concil, plura huiusmodi beneficia obtinebant.

QVÆSTIO III.

An ad plura beneficia incompatibilia, dispensare Papa queat?

POsse, non ambigit qui eius in Ecclesia potestatem summam esse intelligit, nec hanc ab eius in regimine sedis Apostolicæ antecessore restringi potuisse, vtpote *qui nul-*
C *lum potest in hac parte successoribus suis præiudicium generare, pari post eum (imo eadem) potestate futuro, cum non habeat imperium par in parem, extra de electio. cap. innotuit 20.* quare vt *in cap. de multa 28. de prabend.* Innocentius III. asserit, vni & eidem plura possunt, Pontifice dispensante beneficia incōpatibilia tribui. Ratio sumitur, ex *Clem. 1. vt lite pendente. Quia ad Romanum Pontificē Ecclesiarum, personatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum plena & libera dispositio, ex sua potestatis plenitudine noscitur pertinere.*

D An autem data per eum dispensatio, ad incompatibilia, sine iusta causa valeat, controuersantur auctores: valere aiunt Layman. loco supra citato *num. 9.* Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 28. n. 152.*

Negant Sotus *lib. 3. de iustit. q. 6. art. 3. concl. 5. 6. & 7.* Valent. *to. 3. disp. 5. q. 7. parte 2. assert. 3.* Candid. *de beneficijs disquisit. 18. art. 7. dub. 1.* quæ mihi sententia priore videtur probabilior ob hanc causam, quod Pontifici in Ecclesiæ detrimentum, contraque ius naturæ dis-
E pensare non sit permissum, sed vni, eidemque beneficia plura residentiam exigentia ac proinde incompatibilia sine iusta causa concedere, est nocere Ecclesiæ, iuraque naturæ pessundare.

Noceret quidem Ecclesiæ. Pontifex id agendo, quia eam priuaret ministris sibi debitis, etiam naturam eiusque iura euerteret, quia beneficium datur propter officium *cap. finali de rescript. in 6.* at qui se diuersis Ecclesiis oppignerat, iis simul inseruire non potest, peccat ergo qui sine iusta causa, vni & eidem ad sua commoda, non ad Ecclesiæ vtilitatem,

beneficia plura incompatibilia impertitur. Quare in conscientia qui illa sibi sine causa collata esse nouit, eorum alterum relinquere debet. Nam beneficium retinere nemo potest cuius non est verus possessor, at is de quo nobis est sermo, est talis, nam possideri legitime beneficium non potest, nisi per collationem legitimam ac veram. Talis non est facta à Pontif. beneficiorum incompatibilium, sine iusta causa, itaque eorum percipere fructus non potest, perceptos autem restitui omnes est necesse, in quo à nobis Layman. & Lessius locis citatis dissentiunt, sed non est eorum in praxi sequenda opinio.

Dixi *sine causa*: Nam si quam Pontifex habet, vni & eidem plura sacerdotia curam animarum habentia, conferre poterit, quia non est eorum multitudo de earum rerum genere, quæ sic sunt malæ, vt ex nulla causa honestæ esse queant ac licitæ.

Obiicies, dispensare in iure diuino ac naturali non est Pontifici licitum, at est residentia in beneficiis curam animarum habentibus diuini iuris.

Respondend. ad maior. etsi Papa tanquam agẽs principale, dispẽsare in his nequeat, quæ sunt iuris diuini, tollendo sua auctoritate eius vinculum, impropriè tamen, ministerialiter & instrumentaliter posse, declarando auctoritate sibi à Christo tradita, illud cessare cum iusta ac rationabilis subest causa: ita Candid. supra *dub.* 2. & hoc ad dispensationem sufficere dixit Valent. *to.* 3. *disp.* 10. *q.* 3.

QVÆSTIO IV.

Explicantur dubia aliqua circa præsentem materiam.

PRimum, *An citra priuilegium, aut Papæ dispensationem eidem beneficia duo compatibilia conferri valeant.*

Possunt dummodo his ad honestam vitæ sustentationem indigeat: ita Rebuff. *in praxi tit. de dispensat. ad plura benef. num.* 29. Azor. *to.* 2. *lib.* 6. *cap.* 11. *q.* 7. Valent. *to.* 3. *disp.* 5. *q.* 7. *p.* 2. *asser.* 4.

Ratio est, quod vt tradit Laym. ius & consuetudo id collatori permittant. Sanc Concil. *sess.* 24. *cap.* 17. licere vult ordinariis, ad primum beneficium alicui à se collatum, addere & secundum cum illud *ad vitam eius, cui est collatum, honeste sustentandam non sufficit, & vtrumque personalem residentiam non requirit*, vera est ergo responsio.

Secundum, *An altaria duo, sub eodem tecto posita eidem conferri possint.*

Cum idem munus, par & simile habent officium vt de Metensibus est dictum, non possunt, quia tùm beneficia sunt vniformia, vt notauit Faber Sebusian. *lib.* 1. *Codic. tit.* 2. *definit.* 70. hoc est eiusdem qualitatis, sicut disformia ea dici solẽt, quæ sunt diuersæ Bleyan. *tract. de complur. aliis beneficiis num.* 49. Quod si diuersum munus habent, & nullam aut certe non incompossibilem residentiam exigunt, vt cum in vno ex his altaribus dici missa debet duntaxat die Dominico, in alio autem diebus Veneris, & Iouis, hæc vni & eidem dari poterunt: Quia hæ duæ capellaniæ beneficia sunt disformia, cum distincta onera seu officia habeant sicut Præpositura, & Canonicatus, quæ possidere simul quis potest, cum quis habens dignitatem, seruire sub eo respectu possit, & vt Canonicus.

Tertium, *An consuetudine obtineri possit, vt beneficia plura incompatibilia, eidem conferantur validè sine dispensatione.*

Respondend. fieri consuetudine nulla posse, vt plures dignitates, ac personatus, aut officia eiusdem Ecclesiæ eidem conferantur valide, dixit hanc sententiam Bonifac. VIII. *in cap. consuetudinem* 1. *de consuetud. in* 6. vbi prohibet, ne prætextu consuetudinis quantocunque tempore obseruatæ, quis amodo dignitatem *aut officium perpetuum cum præbenda insimul absque dispensatione sanctæ sedis, in eadem Ecclesia obtinere, vel iam obtenta tenere queat.*

Eadem est de canonicatibus ratio, quorum pluralitatem in eadem Ecclesia detestantur canones, vt supra est dictum, notantque Garcias *part.* 11 *cap.* 5. *num.* 182. & Nauar. *consil. de præb.* 24. *num.* 5. *edit.* 2. quare ab eo mortiferam culpam contrahi, qui sine legitima iuris, aut iudicis dispensatione, plura habet beneficia scripsit cum Gabriele *in* 4. *dist.* 15. *art.* 3. *dub.* 2. Comitol. responsion. *lib.* 1. *q.* 73. Candid. *disquisit.* 18. *art.* 7. *dub.* 2.

Quartum, *An Papæ dispensatio beneficiorum multitudinem excuset à culpa.*

Huic multitudini aut causæ iustæ adsunt quæ eam excusent, aut non, si adsunt non est reprehendenda, si secus iniqua est, & Deo per odiosa, *Non sum*, (inquit Bern. *de considerat. ad Eugen. lib.* 3. *tam rudis vt ignorem vos positos dispensatores sedin adificationem, non in destructionem. Denique quæritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur vbi necessitas vrget excusabilis dispensatio est, vbi vtilitas prouocat, dispẽsatio laudabilis est, cum nihil horum est, non dispensatio est sed crudelis dissipatio.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

An possit quis salua bona fide plura obtinere beneficia residentiam exigentia Romano Pontifice seu permittente seu dispensante.

Dico primò, *In pluralitate Canonicatuum & beneficiorum, quæ curam animarum non habent, vt sunt dignitates in Ecclesiis Cathedralibus posse dispensare Pontificem, non tamen sine causa.*

Hanc nobis sententiam commendarunt Theologi ferè omnes, Diu. Thom. *in quodl. 9. art. 15.* Maior *in 4. dist. 24. q. 12.* Gabr. *ibid. dist. 15. q. 8. art. 3. dub. 2.* eorumque discipuli Sotus *lib. 3. de iustit. q. 5. art. 3.* Candid *par. 1. disquisit. 18. art. 7. dub. 1.* Comitol. *lib. responsion. 1. q. 73.*

Probatur, Est Romanus Pontifex bonorum Ecclesiæ dispensator; ea ergo qua charitate, prudentiaque Principum Oeconomi eorum opes solent, Ecclesiæ Deique bona administrabit ac reget, sed illis, si peccare nolunt, causa subesse debet, eaque iusta, cur his tantum tribuāt, exclusis aliis: ergo & Pontifici, cur vni eidemque plura largiatur beneficia, non aliis, vera est ergo Assertio.

Confirm. Cum Sacerdotiorum multitudinem multa comitentur incommoda, vt solitudo templorum, pauperum neglectio, diuini cultus peremptio, sacrorum deserta procuratio, quidpiam ei inesse debet cui Pontifex plura impertitur beneficia, quæ essent cum multis partienda, quod præ vtilitate quam spondet, mala quæ ex Sacerdotiorum pluralitate metuuntur, contemnenda suadeat, alioqui esset eorum distributio dissipatio verius quam dispensatio: at est hæc, quæ ex beneficiorum multitudine vni cuipiam collata, speratur vtilitas, iusta eorum largiendorum causa, ab ea ergo induci Pontificem conuenit, cum plura vni cuipiam beneficia tribuit.

Confirm. non sunt beneficia cum Ecclesiæ detrimento conferenda Clericis, at id non modo facit, quisquis non eius vtilitatem Deique gloriam in eorum donatione spectat vt finem, sed suum aut recipientis commodum, verum & qui vni impertitur multa: nam sic cultum diuinum minuit ministrorum numerum petimit, Conciliorum iura & Pontificum decreta euertit, Conciliorum quidem, vt Chalcedon. *can. 10.* septimæ Synodi *can. 15.* Lateranensis sub Innoc. III. quæ habentur *21. q. 1. can. Clericum, ead. q. & causa can. 1. & cap. de multa de præb. cap. 17.* Pontificum autem vt Alexand. III. *cap. quia non tantum de præb.* Gregor. I. *dist. 89. can. 1.* Innoc. III. *cap. de multa 37. de prebend.* iustam ergo causam

A Pōtificem habere oportet, vt in vnum quempiam sacerdotia plura quæ residentiam postulant, conferre queat.

Dico secundò, *Qui causam prætexere iustam nullam potest multitudini beneficiorum quæ possidet, in conscientia tutum non esse, si hæc residentiam exigunt:* ita Candid. supra *art. 7. dub. 1.* Sotus *lib. 3. de iustit. q. 6. art. 3. conclus. 5. 6. & 7.* Valent. *tom. 3. disput. 5. qu. 7.* Caiet. *verbo beneficium.*

Ratio est, quod ab Oeconomo contra Dñi cuius res negotiaq; agit volūtatē gesta, inania sint ac nulla, at in his quæ iuris sunt naturalis ac diuini Pontif. Dei partes agit, cuius quoque

B est in eorū dispensatione Oeconomus, nec ea vult sine causa suo relaxari nomine, remissa ergo hoc modo non sunt rata. Maior est certa, eo quod facta ab Oeconomo eatenus valeant, quatenus probantur Domino, & non aliter, est enim illius omnis ad agendum auctoritas, pars quædam eius quæ in isto residet, ergo si præstitutos sibi ab hoc limites excesserit, vt vsu venit, cum quæ ille fecit, aut facit improbat, firma censenda non erunt & valida.

Minor prob. Nā quis putet earum rerū quæ

C cum natura sunt coniunctæ, aut diuino sunt faciendæ iure, dispensationem Episcopo Deū tradere, cum eius concedendæ nulla est causa? esset hoc enim euertere, non ædificare, dissipare non dispensare, quæ si sunt vera, vt esse è Theologis, primarum partium Doctores non pauci asserunt, & id quoque certi ac indubitati iuris esse credi debet, quæ vni cuipiam beneficia numero multa, reditibus opulenta, munere diuersa, dantur sine causa, dari inualide, si prouisi in proprio eorum loco præsentiam postulant, nec ab eo proinde ser-

D uari posse, quod ad ea possidenda ex dispensatione, quæ ob defectum iustæ causæ nulla extitit, ius verum ac legitimum nullum habeat. Ita auctores qui supra, expresse, & in materia simili, nempe de iuramentis ac votis, Suar. *lib. 6. cap. 19.* Sanch. 8. *de matrim. disp. 17.* Laym. *de legib. cap. 2.*

Ad id tamen teneri neminem nisi de defectu causæ, certo tibi constet. Doctorum est opinio Suar. *de censur. disp. 41. sect. 3.* Sanch. *lib. 4. summæ cap. 44. num. 6.* sicque esse in foro interno securus poterit, quandiu de defectu

E causæ, argumenta ei se certa nulla offerent, quæ hunc suadeant. Addit Caietan. *ver. beneficium num. 10. non teneri de necessitate salutis renunciare reliqua, reseruato sibi vno, quando illis bene prouidetur per Vicarios*, quod quam sit verum in eiusdem sententia asserentis dispensationem Papæ in beneficiorum multitudine esse nullam, malo ab aliis discere quam dicere.

Dico tertiò, *Episcopatus, Parœcias, & si quæ sunt alia beneficia curam animarum haben-*

tia quæ sine dispensatione legitima obtinentur seruari in conscientia non posse, si dispensatio Pontificia causa non nititur iusta.

Ita Diu. Tho. *quodl. 9. art. 15.* & alij ante citati, primo, quia in his quæ iuris sunt diuini aut naturalis dispensare Pontifex, sine causa eaque graui non potest, sed Episcopis ac Parochis si velint esse sine crimine, residere in propriis beneficiis est necesse, vt habet Concil. *in sess. 23. cap. 1.* nec possunt simul eodemque tempore in pluribus esse Ecclesiis, non est ergo data eis de non residendo dispensatio sine causa, valida: non possunt ergo vi talis dispensationis beneficia plura seruare in conscientia.

Confirm. De bonis Domini sui disponere valide Oeconomo non licet, si iustam eius rei causam non habet, cum hanc ei potestatem concessam esse ille nolit, sine qua tamen isti licere quid potest? sed sunt Romani Pontifices bonorum Ecclesiæ non Domini, sed dispensatores ac Oeconomi, hæc ergo iusta si causa desit, dare efficaciter ac valide nequeunt, cum hoc eis licere Christus nolit, nisi ex hypothesi quòd iustam eius rei causam habeant.

QVÆSTIO VI.

An esse causa aliquæ possunt præter allatas possidendi plura beneficia, ex rationabili Papa voluntate.

SVnt hæ vt dictũ est antea numero duæ, necessitas Ecclesiæ, eiusque vtilitas: ita Doctores omnes post Bernar. *de consid. ad Eugen. li. 3 ca. 6.* Innoc. III. *ca. in causis de sententia & re iudicata,* Honorius III. *in cap. expostulasti de præbendis.* Necessitatis fit mentio *in can. Clericus* 21. q. 1. ibi enim statuitur à Synodo 7. vt in villis quæ foris sunt propter inopiam hominum, duæ vni concedantur Ecclesiæ & *hoc quidem*, inquit canon, *nempe de non committendis vni eidemque duabus Ecclesiis, in hac à Deo seruanda vrbe cæterum in villis quæ foris sunt, propter inopiam hominum indulgeatur.*

Notare tamen lubet huius necessitatis, quo ad præsens negotium attinet, duo esse capita, primum tenet se ab Ecclesiis, quæ iuuari æque non possunt commode à pluribus licet idoneis, ac ab vno eodemque, etsi absente, nempe quia in prouincia auctoritate est non communi, quia magno ortu, & ad res gerendas ex vsu Ecclesiæ aptior, potentiaque, ac ingenio maiori quam cæteri.

Tertio, quia præter eum, rari sunt ac pauci procurandæ Ecclesiæ idonei, quia ipse industria sua ac virtute quamuis absens, plus est Parœciæ profuturus, quam mille, quorum non est tanta sagacitas, tanta verborum ac o-

A rationis copia, ad ciendos ad virtutem animos Ex quo apparet verissime dictum esse à Gabriele *in 4. dist. 15. q. 8. art. 3. dub. 2.* hanc necessitatẽ Ecclesiæ à paucitate eorum petendã esse, qui ad regendum sunt idonei: vtilitatem autem à bono communi, non priuato beneficiarij, cuius tamen haberi ratio nonnunquam potest. Sane censet Sanch. *lib. consilior. 2. cap. dub. 6.* multiplicandi beneficia iustam esse causam, cum beneficiarius duobus ad congruam sustentationem indiget. Item cum ea petit ac recipit vt illi suppetat vnde

B pauperibus eleemosynæ nomine habeat, quod eis det, retento tantum sibi necessario: ita Nauar. *25. num. 128.* ex Cardinali Sanchez supra.

Huius ergo necessitatis caput alterum oritur à beneficiariis, qui cum ex beneficio suo tenui scilicet, prouentus non nisi exiguos colligant, æquum est aliud illis attribui, præsertim simplex, ac residentiam non exigens, iuxta Trident. *sess. 24. cap 17.* ne destitui necessariis ad vitam commodis, dedecori sint probroque Ecclesiæ, sic Syluest. *verbo beneficium sect. 4. num. 3.* Sotus *3. de instit. q. 5. art.*

D *3.* Adrian. *in 4. disp. de restitut. 9.* quia in præmissis, *§. in hac quæstione,* Anton. *in 3. parte tit. 14. cap. 1. §. 6.*

Ad beneficiarios, reuocanda est eorum indigentia qui illis sanguine, stirpeque sunt nexi, nam cum ab iis ali hi ex charitate debeant, in primo gradu tam ascendentium, quam descendentium, crediderim inde iustam illis esse causam faciendi, vt beneficio quo viuntur, adiungatur & alterum, ad hæc tam sancta charitatis aduersus propinquos suos exercenda officia. Id dixere Nau. *miscellan. 65. de oratione,* Malderus *dub. 15. verbo*

D *cæterum.* Cardinal. *in Clem. gratiæ de rescriptis.*

Assertionis est hæc causa, quod consanguineorum inopia, in Clerici redundet infamiam. Secundo sunt parentes opinione hominum idem cum liberis, & vice versa: ergo cum Clerici paupertas, iusta sit ei causa petendi & recipiendi secundi beneficij vt inde habeat vnde honeste se alat, erit & parentum.

Præter hanc causam sunt & aliæ propter quas ex iure communi licita est plurium beneficiorum possessio.

E Prima est Ecclesiarum inter se cohærentia, vt cum vna pendet ab alia, aut altera alteri subiicitur, aut vna vnitur alteri, *can. Sanctorum dist. 70. & cap. eam te de ætate cap. quia Monasterium de religiosis domibus*, vel quia in alterius fundo, instituta est altera.

Causa secunda, quæ approbante iure plura largitur beneficia est personæ conditio, nobilitas, literarum scientia, Comitolus *responsionum moralium lib. 1. q. 73. num. 2.* Reginaldus supra Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 8.* ab his

his enim ad dispensandum cum beneficiario A his instructo qualitatibus, induci posse Pontif. habes, *in cap. innotuit 20. de elect. parag. mulsa.*

Tertia causa, possidendarum Ecclesiarum plurium est, cum earum altera est fidei beneficiarij commendata ad tempus, alteri ius autem per Ordinarium collatus est ei titulus, *can. qui plures 21. qu. 1. & cap. nemo de electione in 6.*

Quarta, cum est Ecclesia annexa dignitati, aut præbendæ, quo tempore, vt est *in cap. extirpanda 32. de præbend.* in potiori reside- B re Ecclesia, in eaque deseruire debet, per Vicarium autem in alia, quod si beneficia erunt æqualia, residere poterit arbitratu suo in qua maluerit.

Postremo excusat Papæ dispensatio iuxta *cap. de multa* 28. *de præbendis, cap. dudum* 54. *de elect.* aut beneficiorum inter se vnio vt cum Ecclesiæ Parochiali Canonicatus est annexus vel contra *cap. super ea de præbendis in 6. & extra de præbendis ca. de multa 28. parag. vlt.* vbi est his verbis. *Addentes vt in eadem Ecclesia nullus plures dignitates, aut personatus habere præsumat etiamsi curam non habeant animarum, circa sublimes tamen & literatas personas quæ maioribus beneficijs sunt honorandæ, cum ratio postulauerit, per sedem Apostolicam poterit dispensari.*

QVÆSTIO VII.

An dispensatio ad plura beneficia, data à Papa ex causa, sed non iusta, sit valida.

OMnino, Nam vt dispensatio rata sit, ac valida, satis est, eam ex causa aliqua vera dari ab eo qui potest, facit id Pontifex, cum ad plura beneficia quempiam promouet ex causa vera, non sufficienti tamen, quia ad ea confert titulum, vtpote legitimus in Ecclesia eiusque bonis dispensator & Oeconomus, peccat tamen, quia ad dispensandum causam iustam non habet; est ergo beneficiorum istorum collatio, ac in multitudine dispensatio rata, sed non licita, Gabr. *in 4. distinct. 15. q. 8. art. 3. dub. 2.* Gers. *2. par. Alph. 24. litera Q.*

QVÆSTIO VIII.

An qui beneficia plura incompatibilia possidet, quæ ab vno eodemque simul haberi sine dispensatione nequeunt, absolui possit, si eorum altera contentus, aliud aut alia Ordinario conferenda non relinquat, maximè si data ei dispensatio causam non habet aliam quam insufficientem.

B. CVm iura à natura Deo, vel Ecclesia constituta violare in re magni ponderis, animæ sit exitiabile, dubitatur, an qui isto se crimine obligauit, vt beneficiorum non modo multitudinem venaretur ac quæreret, sed etiam, quod naturæ, Dei, & Ecclesiæ leges execrantur, ea retinet, absolui queat.

Pro parte negantium stabunt hi omnes, quibus æquitas, beneque informata ratio suadebit, ei ad gratiam, vnde culpa sua excidit, Sacramenti ope reditum non patere, qui vitam in melius, peccata sua exosus, mutare respuit, facit id, quisquis sine Pontif. concesC sione ac venia beneficia plura incompatibilia possidet & retinet. Nam contra ius naturæ agit, vt ante a est dictum.

Primo, quia diuinorum ministrorum numerum augeri non finit, sed potius impedit, ac perimit.

Secundo, quia cum Parœciæ locis sint ab inuicem disiunctæ, in vtraque simul eodemque tempore esse nequit, nec proinde Parochi partes explere, hoc est Deo litare sacra hostia, mœstos solari, iacentes erigere, pœnitentes absoluere, ad extremam cum Dæ- D mone luctam, morientes sacro oleo inungere.

Tertio, cum qui duarum Ecclesiarum, seu Sacerdotiorum est possessor, eorundem quoque sit Tutor, si interea vnum alteri litem intendat, vtri patrocinabitur? si neutri, fallet fidem, si alteri tantum, quod est tacite professus, cum vtriusque curam suscepit, non implebit.

Est hoc argumentum non leue contra eos, qui pro Sacerdotiorum multitudine disputant, habent tamen quo se tueri valeant, si ea E non nisi ex priuilegio, ac Papæ beneficio teneant.

Primo, enim negabunt, se committere contra canones, cum in iis Papa dispensauerit.

Secundo dicent, peccasse se quidem initio, cum ea conferri sibi postularunt, concessaque à Pontifice susceperunt, vacare tamen culpa cum ea retinent, quia ab eo qui valide conferre potest, illa ipsa possident, nec eorum aliquid prætereunt (vt supponitur) quod communis priuataque singulorum salus quos

charitati suæ curæque commissos habent, exigit, quod enim per se ob absentiam nequeunt, per Vicarios frugi homines, sedulos ac prudentes faciunt, in quo quid sit quod maximopere reprehendi queat, aiunt videre se nihil.

Argumentis responderi debet, priori quidem, nihil hic naturam, eiusque iura lædi, cum habet beneficiorum pluralitas causam aliquam quæ Pontifici sufficere est visa vt eam concederet.

Aliorum quæ sequuntur, vim elidit omnem Vicarij vnius aut plurium subrogatio, qui quod prouiso non licet, diligentia ipsi sua, curaque explebunt accuratè ac fideliter. Quare ad quæstionem initio propositam respondendũ est cum Thoma Sanch. *consil. li. 2. ca. 2. dub. 6. absolui posse, licet non relinquat alterum beneficium*, dummodo (quod eum facere innuimus) det operam, ne quid detrimenti res Ecclesiæ publica, priuataque fidelium absentia sua capiat, vt accidet, si Vicarios, gnauos ac probos in Parœciarum altera, sibi substitutos constituat, qui rem Dei, populique procurent ex animo, simulque scandala nasci ex nimio beneficiorum ambitu solita, vitet.

QVÆSTIO IX.

An ad possidenda plura beneficia simplicia, requiratur Papa aut Episcopi dispensatio.

DE Beneficiis duntaxat quæ residentiam non postulant, vt sunt Capellæ, Patronatus, præstimonia, præsens est quæstio, non autem de canonicatibus, à quibus eorum possessori abesse non licet, vt ergo sit eius intelligentia cuique facilis ac perspicua, notare placet cum Nauar. *in cap. 25. Enchirid. num.* 128. Primo consuetudinis vim esse in hac materia tantam, quanta est dispensationis ac priuilegij, quia vt hæc duo legem humanam abrogant, ita & consuetudo præscripta & rationabilis. Secundo, causam excusandæ pluralitatis in beneficiis tum iustam videri, cum tollendæ deformitati quæ eiusmodi sacerdotiorum multitudini inest, sufficit, de quo prudentis est arbitrari, his prænotatis.

Dico primò, *Vt Beneficio simplici, quod ad vitam non est satis, secundum addatur, quod est similiter simplex, dispensatio nulla est Pontificis aut Episcopi necessaria*, quia id permittit Ecclesia in Trident. *sess. 24. cap. 17.* his verbis: *In posterum vnum tantum beneficium singulis conferatur, quod quidem si ad vitam eius, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtramque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.*

Dico secundò, *Etsi non nisi ex iusta causa aliqua, plura simplicia beneficia haberi queant, recepta tamen vbique, præscriptaque consuetudo à dispensatione super ijs petenda excusat*, Sanch. supra *num. 22.* Nauar. *cap. 25. num. 128.*

Ratio non est alia, quam quæ est explicata initio. Sic ergo disputo. Quæ humani sunt iuris, hoc est ciuili, aut Ecclesiastico tantum iussa aut vetita, contrario tolli vsu possunt, si hunc, ij quorum repugnare interest, sciant, dissimulent tamen & taceant, quod in hac rei specie de qua est sermo, accidit, nam & beneficia plura simplicia, quæ residentiam non exigunt, iure tantum canonico sunt prohibita, in citata *sess. 24. cap. 17.* & et moribus inductum publicis, vt impunè sit singulis plura eius generis beneficia adipisci quod Episcopos non latet, nec reclamant tamen.

Quid? quod cum talis obtinendi beneficij ratio se honesta aperit, nulli à Pontif. aut Episcopo veniam canonis, quo est beneficiorum pluralitas vetita, postulent? quod haud dubie pro eorundem in Deum & Ecclesiam pietate non omitterent, si hanc necessariam crederent.

Sunt ab hoc beneficiorum simplicium numero, quæ ab vno eodemque acquiri possunt, ea excludenda, quæ sunt in eadem Ecclesia incompatibilia, quia vniformia, hoc est in eadem obeunda functione occupata, vt sunt capellæ Episcopales duæ, sic vocari solitæ ab obsequio, quod inter sacra ac Hierarchica officia, Præsuli exhibere debent, Canonicatus item duo sub eodem tecto, quia sunt beneficia conformia, non item Canonicatus, & Dignitas, vtpote inter se non conformes, de quo est in *cap. 1. de consuetud. in 6.* Bonifac. sanctio, his perscripta verbis, *Statuentes, vt, cum suum officium vix digne valeat aliquis adimplere, nulli liceat de cætero, nisi vnicum personatum, vel dignitatem quocunque modo censeantur, cum præbenda simul, absque dispensatione dictæ sedis, in eadem Ecclesia obtinere, aut iam obtenta possidere.*

QVÆSTIO X.

An adeptione cuiusuis dignitatis, vacet beneficium primo obtentum.

NEquaquam, nisi binæ sint hæ conditiones ei additæ. Prima, vt dignitas vtraque in eadem sit Ecclesia, *ca. de multa 28. de præb.* vnius enim in vna Ecclesia possessio, non est alterius exclusio in altera, Innocent. testimonio loco citato. *Addentes*, inquit, *vt in eadem Ecclesia nullus plures dignitates aut personatus habere præsumat, etiamsi curam non habeant*, in pluribus ergo habere plures, non est pœnæ

periculose exponere pœnæ se subeundæ canonis.

Conditio altera, est, vt beneficia ambo, duplicia sint, aut curam animarum habêtia Curam animarum habent, quæ ius tam in foro externo, vt Archidiaconatus, quam interno dicunt, vt Parœciæ. Duplicia sunt, Personatus, vt cantoria, Dignitas vt Primiceriatus, Officium, vt Thesauraria, quare simplicia, alia sui similia non excludunt, nec Parœciam, quia canon *de multa* 28. *de præbend.* de Parœcialibus & dignitatibus duntaxat loquitur, de Parœciis quidem in *parag. præsenti decreto statuimus*, inquit, *vt quicumque receperit aliquod beneficium curam animarum habens annexam, si prius tale beneficium habebat, eo ipso sit iure priuatus, & si forte illud retinere contenderis, etiam alio spolietur.* De personatibus vero, & Dignitatibus est paragraphus penultimus hoc idem, &c. vnde si habens simplex beneficium, curatum suscipiat aut Dignitatem, non vacabit primum, sed quod erit ei gratius, de duobus eliget alterum, vt est in *cap. referente* 7. *& cap. præterea* 14. *de præb.*

Quid si vtrumque seruet? Peccabit quidem lethaliter, fructuum tamen restituendorum legi non erit obnoxius, Sanch. *lib. 2. consil. ca.* 2. *dub.* 7. quia vtrumque est suum, vtpote capaci collatum, ab eo qui poterat, nec postea est iure ei ademptum, cum de eo decretum Pontificum extet nullum, nec quæ contra plures obtinentes Parœcias decreta sunt lata, ad simplicia extendi beneficia debeant, quia cum sint hæc decreta pœnalia, restringi oportet non l xari.

Patet ex dictis primo beneficium non perdi aduentu secundi, nisi vtrumque sit curatum aut dignitas.

Secundo retinentem vtrumque sine dispensatione, vtroque pr uatum esse, *cap. de multa, de præb.*

Tertio, non vacare simplicia si quæ habeat, quia de eo canon non loquitur.

QVÆSTIO XI.

Sintne casus aliqui, in quibus curatum beneficium aut dignitas adeptione secundæ non vacet.

EST hæc quæstio à summatum scriptoribus explicata, omniumque constans est opinio, vacationi, ob receptum sacerdotium, cui animarum cura incumbit, locum non esse.

A

Primo, cum alterutrum de duobus pacificè non possidetur, quia quæ dubij sunt iuris, habenturque vt talia, quia controuersa sunt, plene non sunt possessa.

Secundo, quando Pontifici dispensare placuit, vt duabus curis aut Dignitatibus vnus ac idem præesset.

Tertio, cum is cui secunda dignitas Pontificis voluntate accidit, possidere se primam nesciebat. Quia beneficij primo habiti priuatio, ob acquisitum aliud illi simile, pœna est, eaque non leuis, at hæc non nisi nocenti infligitur, noxam autem abstergi omnem, tollique per ignorantiam quis nescit? ergo, &c.

B

Quartò, prima Parœcia non excidit, cui cõfertur alia, quæ præbendæ est cõnexa, quia cum accessorium naturam principalis sequi debeat, *de regulis iuris in 6. reg. 42.* fitque Parœcia præbendæ accessoria, non hæc Parœciæ sed præbenda vocanda est nomine: fuit hæc causa cur Bonifac. eius nominis VIII. dispensationem super eiusmodi sacerdotiis simul obtinendis negauerit esse necessariã. Sic enim *in cap. super eo 6. de præbendis in 6. super eo, quod præbendas, quibus Parœciales Ecclesiæ sunt annexa, in quibus spiritualem iurisdictionem, secundum Ecclesiæ vestræ consuetudinem approbatam & sic animarum curam habetis, simul cum personatibus quorum aliquibus, cura imminet animarum in eadem Ecclesia obtinetis, cum hoc generali concilio non obstet dispensatio necessaria non existit.*

C

Quarto, primam Parœciam aut Dignitatem non amittit, qui secundam mala arte est consecutus, proindeque infructuose ac inaniter.

D

Quinto, nec qui expensas in commodum ac vtilitatem primæ suæ Ecclesiæ de patrimonij sui obuentionibus fecit, has enim quia illi restitui canonica lex imperat 12. *q.* 4. *can. quicunque* 2. tandiu beneficium quod est primo adeptus, retinere eum posse scribit Sanchez *dub.* 7. quandiu plene ei satisfactum non erit.

E

DISPVTATIO DECIMA TERTIA.

DE HORIS CANONICIS.

T habent omnes qui in hac vniuersitate vitam viuunt homine dignam aliquid, quod agant, & in quo occupentur, quoque vitæ suæ rationes ac consilia dirigant: ita sua est Sacerdotibus ac beneficiatis Clericis prouincia peculiaris, quam obeant, & in qua excolenda, semper & præcipuo quodam studio occupati debent, hanc maiores nostri *pietatem* dixere, sacræ literæ θεοσέβειαν, hoc est religionem, Dei cultum, eiusque tam sibi quam populo propitiandi precibus, ac gratulationibus habendis indefessum ac acre studium. Hanc ab iis illustri quadam ratione exerceri constat, cum quæ horarum, ac temporum interuallis, preces instituto Ecclesiæ sunt distinctæ, publice, aut priuatim piè ac religiose pronuntiant.

Et quidem eius communis orationis quæ fit psallendo auctor ac parens extitisse in Oriente Ignatius creditur, ab eo enim beatarum mentium choros visos esse Socrates libro historiarum 6. cum Niceph. *lib.13.cap* 8. commemorat, *qui sanctam Trinitatem hymnis alternâ vice decantatis collaudabant, ab eoque formam canendi in ea visione expressam, Ecclesiæ Antiochenæ traditam, vnde illa Ecclesiæ traditio in omnibus Ecclesiis recepta est.* In Occidente autem adhibitam, ac à Damaso impetratam ad annum nati Seruatoris 396. refert Platina, insuper *vt in fine psalmorum hæc verba ponerentur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Ad ostendendum,* inquit S. Agobardus *in libro de Trinitate, quod Filius mansit æqualis Patri, postquam factus est minor Patre.*

Sanè scimus, communem hunc orandi modum qui alternis in Ecclesia precibus occinendis constat, Augustini æuo, tam in Italia, quam Africa frequentari solitum, *Per certa,* inquit August. *epist.*121. ad Probum interualla horarum & temporum etiam verbis rogamus Deum, *vt illis rerum signis nos ipsos acrius excitemus,* quod expertum se esse, Mediolani cum degeret, scribit ipse his verbis in Confess. *lib.9. cap.6. Quantum fleui in hymnis &*
A *canticis tuis suaue sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter, voces illæ influebant auribus meis & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis,* videns vt inter pias sacrorum hominum functiones, quæ ad numinis cultum, pietatisque in hominum animis sensum excitandum pertinent, ab August. cantus Ecclesiæ reponitur?

Quid? quod Templorum cantus, in animum sese per aures placidè insinuans, turbulentos eius motus si qui sunt, summa æquabilitate componat mœstumque iucunda quadam
B lætitia perfundat? quod est Greg. Nysseni plenum sapientiæ admonitum, *orat.4. de resur.* Chrysologi itē in *serm.*10. vbi *ad solatiū laboris datam nobis ait naturaliter cantilenam,* itaque sapienter hic virtute non minor, quam eloquentia Pontifex, populum suum admonet vt ad longum Quadragesimæ ieiunium, cantica diuina coniungat, vt abstinentiæ pondus cœlestis symphonia, temperet & subleuet quā pij cantus vtilitatē vimq; in primis diuinā ad eruendā è corde mœstitiā, agnouere Dio-
C nys. *cap.3. cœlest. hierarch.* & Nilus professione Monachus, *in tract. de orat. cap.78.* nam vt ille concentus sacros asserit ψυχικὰς ἕξεις ἐναρμονίως ἁρμόσασθαι, *animales habitus apte & concinne componere:* ita & hic *cantus psalmorum, ad perturbationes sopiendas, & vt ipsa corporis temperatio sedata sit*, valere scripsit.

Equidem super futuris à Manichæorum hæresi, ciuium suorum casibus, mœsta Mediolanens. Ecclesia cum gemeret psalmos in principe æde sacra, alternātibus hinc & in-
D de choris canī iussit Ambrosius, vt plebi turbatæ in tam acri aduersus Ecclesiam tēpestate suborta animos faceret, sic enim August. *confess.li.9.ca.7.* Annus erat aut non multo amplius, *cum Iustina Valentiniani mater, hominē tuum Ambrosium persequeretur, hæresis suæ causa, qua fuerat seducta ab Arrianis. Nos frigidi adhuc à calore spiritus tui, excitabamur tamen ciuitate attonita atque turbata. Tunc hymni & psalmi vt canerentur secundum morē Orientalium partium, ne populus mœroris tædio contabesceret, institutum est, & ex illo die in hodiernum retentum, multis iam ac penè omnibus gregibus tuis,*
E *& per cætera orbis imitantibus.* Est ergo inter Ecclesiasticæ modulationis commoda multa & ingentia, & hæc numeranda vtilitas, quod mœrentem animum recreat, nouaque & mirifica quadam suauitudine compleat, vt pudere eos oporteat, qui tam antiquam sanctamque, placandi numinis, pacandæque mentis in Ecclesia consuetudinem, aut arguunt, aut cum mœsti sunt tenere nolunt, in quo quam parum aut nihil videant, norunt qui de cantu, ac symphonia ad iustam laudem, & numinis cultum adhibenda sciunt

habere nos à Christo & Apostolis documenta & exempla & præcepta, August. *ep.* 119. ab Apostolis quidem vt Paulo ad Ephes. 5. his verbis: *Loquentes vobisinetipsis in hymnis & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino.* Sunt his per quam similia, quæ habentur ad Colossens. 3. quæ breuitatis causa prætereo. Est ea de re Dionysij viri docti iuxta ac pij nobile testimoniũ *Ecclis. Hierar. ca.* 3. Cypr. *in tract. de oratione Dominica. Denium*, inquit, *ad sanctum altare rediens psalmorum incipit melos, concinentibus secum sacra carmina omnibus Ecclesiastici ordinis gradibus.* quod tam sanctum ac laudabile canendi institutum, vsque ad vltimas terrarum oras propagatum, è cœlo lapsum, ab Apostolis receptum ac Pontificum decretis firmatum, nulla non exinde Ecclesia in sacrorum vsu, publicoque Dei cultu seruauit. Philo Hebræus qui nascentis Ecclesiæ florem, oculis ac naribus magna sua voluptate hausit, docet illam ᾀσμάτα ϰ ὕμνους, cantica & hymnos modulari consueuisse.

Idem factum à Christianis in cœtibus suis antelucanis, Plinius ad Traianum Imperat. scribit. quanquam non in Iudæa, aut aliqua dũtaxat orbis prouincia, Christiani huius cãtus mos ac vsus effloruit, sed vbique, si Leoni orbis Pontifici est fides. Enimuero *in serm.* 4. *de collect. Psalmos Dauidicos*, ait, *per vniuersalem Ecclesiam cum omni pietate cantari*, hymnorum Cyrillus meminit in *comment. ad Micheam.* In Ecclesia,) inquit, ἀεὶ ὕμνοι ϰ εὐχαριστίαι ϰ τῆς τῦ θεῦ δόξης ἔπαινοι, perpetuo *hymni & gratiarum actiones & Dei laudes vigent*, non priuatæ modo sed & publicæ, quod de Orientali Ecclesia scripsit hic auctor de Occidentali dixere alij. S. Hieronym. qui seueriore sæculo vixit, pueros & cantores qui medicamine vterẽtur ad leniendam vocem, & conciliandam suauitatem cum arguit in *cap.* 5. *ad Ephesios*, in templis cantum ad Dei laudem, cultumque adhibitum indicat, sic enim scribit, studeant hi quibus psallendi in Ecclesia officium est, Deo non voce, sed corde cantandum, *nec in tragœdorum modum guttur & fauces dulci medicamine colliniendas, vt in Ecclesia, theatrales moduli audiantur & cantica, &c.* cui accedit eloquentissimi Chrysost. digna quoque pro Pontifice animaduersio, in cantu quærendam esse τεράσιαν ϰ συνεσταλμένην φωνὴν, *placidam, contractam moderatamque vocem*, Chrysost. de *verb. Isaiæ hom.* 1. quod vt ait Basil. *homil. de humilit.* oportear τὴν ᾠδὴν cantum non minus quam supellectilem ad mediocritatem accommodatam esse: sunt ergo insuaues illi cantorum boatus, inconcinnique modi remouendi à templis, vt fecisse Athanasius dicitur, non in tuenda religione Antistes fortior, quam fuit pietate in suorum animis promouenda, quam dudum vixit acer ac vehemens, sic enim August. in *Confess. lib.* 10. *cap.* 33. his verbis: *Tutius mihi videtur quod de Alexandrino Episcopo Athanasio sæpe mihi dictum commemini, qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorem psalmi, vt pronuncianti vicinior esset quàm canenti, veruntamen cum reminiscor lachrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ, & nunc ipso commoueor non cantu, sed rebus quæ cantantur, cum liquida voce, & conuenientissima modulatione cantantur.*

Fit id vero, horis per interualla distinctis, die quolibet septies, Prima, Tertia, Sexta Nona, Vespere, nocte & mane. Et quidem Tertiæ & Sextæ Gregor. Turon. Episcopus meminit *in epist.* 15. quas & ab Iniurioso in eius vrbis Ecclesiam inuectas tradit, Nonæ autem Conc. Aquisg. sub annum 816. Ludouico pio regnante, *can.* 126. Vesperarum & Completorij idem Concil *can.* 128. Matitutini Cassianus *de instiut. cænobit. lib.* 3. *cap.* 4. Omnium Cyprian. *in tract. de orat. Domin. nu.* 94. Causæ ita vicibus alternis orandi in Ecclesia plurimæ, & quidem Tertia, Sexta & Nona oramus, *Vt Trinitas ter in die rogata colatur, illud etiam occurrit ad probationem Venerabilis Trinitatis, quod Spiritus sanctus, hora tertia hoc est suo loco & tempore descenderit ad terras, impleturus gratiam, quam Christus promisit, nam & sexta hora Christus passus in Nonam patibuli cruciamenta porrexit Concil. Aquisgr. sub Ludou. Pio can.* 128. quæ à Cypr. loco ante citato etsi verbis disparibus, simili tamen sunt sensu dicta. *Prima enim*, inquit, *hora in tertiam veniens consummatum Trinitatis numerum ostendit, itemque ad sextam quarta procedens, declarat alteram Trinitatem, & quando à septima nona completur per ternas horas Trinitas perfecta numeratur. Et super discipulos hora tertia descendit Spiritus sanctus, qui gratiam Dominicæ Resurrectionis impleuit. Et Dominus hora sexta crucifixus, ad nonam peccata nostra sanguine suo abluit, & vt redimere, & viuificare nos posset, tunc victoriam suam passione perfecit.* Hæc Cypr.

Sunt præter has horas antiquitus, modoque obseruari solitas, & aliæ. Nam & diluculo oratur, *vt resurrectio Christi matutina oratione celebretur*, Cypr. supra, *nam luce radiante Dominus & Saluator noster resurrexit, quando cœpit oriri fidelibus lux, quæ moriente Christo occiderat peccatoribus*, Concil. Aquisgr. *can.* 130.

Recedente item die ac sole cessante oramus, quod vespere *sacrificia olim offerri adoleriq; in altari aromata & thura mos erat*, Concil. Aquisg. *can.* 127. hæc est causa inter alias non vltima, quod in honore ac memoria tantarum rerum ac Sacramentorum, *adesse nos deceat Dei conspectibus, & personare in eius cultibus, orationum nostrarum sacrificia illi offerentes, & in eius laudibus exultantes.*

Tradunt alij, hanc in orando diuersitatem temporum seruari in Ecclesia, vt quæ, quaque ram diei quam noctis hora, Seruator Christus causa est nostra passus, in memoriam precibus insistendo reuocemus: & ita erunt.

Horæ canonicæ statæ preces, nocturnis ac diurnis horis, ex canonum præscripto, ab Ecclesiasticis, Ecclesiæ nomine fundendæ Deo, In memoriam Christi tam variis diei quam noctis temporibus hominum causa passi, quæ his versibus exprimi placuit.

Matutina ligat Christum, qui crimina purgat,
Prima replet sputis, dat causam Tertia mortis,
Sexta cruci nectit, latus eius Nona bipertit
Vespera deponit, tumulo completa reponit.

B

QVÆSTIO PRIMA.

Ad quos recitandi diuini Officij in Dei Ecclesia lex spectet?

DIco primò, *Persoluendi diuini Officij lege teneri sacrorum Ordinum Clericos.*

C

De Presbytero est res Conciliorum decretis certissima, Agath. vt est in *cap. 1. de celebr. missar.* Nannet. apud Gratian. *distinct. 91. can. Presbyter 2.* his verbis: *Presbyter mane matutinali officio expleto, pensum seruitutis suæ, canendo primam, tertiam, sextam, nonamque persoluat,* & ne vesperas, ac Completorium prætermisisse videretur, additur *Septenarius sacratus numerus*) precum scilicet quas exemplo Dauidis, septies dici à singulis quot diebus expedit (*Sacratus*, inquam, *hic numerus à nobis sic implebitur, si matutina, prima, tertia, sexta, nona, vespera, completoryque tempore, nostræ seruitutis officia persoluamus.*

D

Diaconi eadem est ad has preces quæ Presbyteri obligatio, rem prope certam facit Martini Papæ sanctio, relata à Grat. *distinct. 92. can. vlt.* his verbis: *Si quis Presbyter, aut Diaconus, intra ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco in quo est Ecclesia, & ad quotidianum psallendi officium, matutinis vel vespertinis horis, ad Ecclesiam non conuenerit, deponatur à Clero.*

E

De vniuersis, id est Presbyteris, Diacono, & Subdiaconis, est generalis Concilii apud Lateranum constitutio in *cap. dolentes 9. de celebrat. Missar.* vbi Innocent. III. Prælatis & Clericis enixe commendat, ac præcipit, *in virtute obedientiæ, vt diuinum officium, nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrent pariter & deuotè,* quæ quoniam de horis extra chorum dicendis non sunt apertè clara, placet mihi eorum opinio, qui hanc obligationem orandi canonice A in vtroque, non ab Ordinis charactere, aut præceptione formali Ecclesiæ, sed ab eius generali consuetudine profectam aiunt: Ita Suar. *lib. 4. de relig. cap. 16.* Nauar. *de Horis ca. 7. num. 2.* Reginald. *lib. 18. ca. 11. nu. 136.* quæ cum sit rationabilis, & legitimè præscripta, vim legis habet, iuxta *cap. finale de consuetudine.*

Causa autem cur eam induci placuerit, est, quod per ordines sacros, statum in Ecclesia Diaconi, Subdiaconique consequantur, ac habeant diuino mancipatum cultui, qui cum magna ex parte recitatione officij exhibeatur numini, minimè esse nulli debet, si quod ostendimus dici debeat, consuetudinem orandi canonice esse in Diacono & Subdiacono rationabilem, est etiam legitima, quia à legibus naturæ Ecclesiæque non est abiuncta, cum horis interesse omnibus Canonici inter quos erant haud dubie Diaconi & Subdiaconi aliqui, iubeantur in Concil. Aquisgran. de anno 816. *can. 12.*

Dico secundò, *Ad horas quoque Canonicas obligatos esse beneficiarios, etsi sacro nullo sint ordine insigniti.*

Id defendunt D. Thom. *in quodl. 6.* Nauar. in *manuali cap. 25.* Laym. *de benef. tract. 2. cap. 5.* Fernandez *parte 3. cap. 12. parag. 1.*

Est eorum sensus à Conciliorum decretis, SS. Patrum sententiis, responsis Theologorum non abhorrens, ordiamur à Conciliis. Lateranense sub Leone X. *sess. 9.* his verbis edicit. *Statuimus & ordinamus, quod quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus non faciat suos, pro rata omissionis officij & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos, in fabricam Ecclesiarum huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur.* Quam Concilij constitutionem renouare postea, Pio V. placuit speciali diplomate, cui initium est, *ex proximo Later. Concilio,* ac in eo, hanc erga Deum Diuosque cœlites pietatem, quæ precibus ex more Ecclesiæ recitandis illis exhibetur, beneficiatis præcipere, vt et at pridem tam in Later. Concilio factum, quam Romano, quod est habitum Martino Pontificatum gerente, vt est in *can. si quis dist. 92.* quod ex eo est depromptum, iubentur Presbyter, Diaconus, & quilibet alius addictus Ecclesiæ, quotidie conuenire in Ecclesiam, *ad quotidianum psallendi officium matutinis & vespertinis horis,* cum ergo Ecclesiastica beneficia qui obtinent, sint ad Ecclesiæ functiones muneraque obeunda, Ecclesiæ voluntate designati: in eorum sunt includendi classem qui horarum necessaria lege astringuntur.

Veniamus ad eam probationum speciem, quæ est ex argumentis, vnico contentus ero.

Est

Est beneficium propter officium *can.9.* Lateranense Concil. sub Leone X. & *cap. finali de rescriptis in 6. & cap. quod à te 3.* de Clericis coniugatis, dicuntur beneficiarij spoliandi suo beneficio, si in minoribus constituti, vxorem duxerint, eo quod amore, nexibusque irretiti fœminæ, *diuinis & Ecclesiasticis obsequijs, & officijs vacare nequeant.* At officij Clericalis pars præcipua, est in recitatione horarum canonicarum posita, non sunt ergo ab ea eximendi beneficiarij.

Dico tertiò *Est hæc quoque necessitas orandi iure Ecclesiastico, Religiosis choro deputatis, tam viris quam fœminis modo professis cum maiorum Ordinum Clericis communis* Ita Nauarr. *cap Enchirid. 25. nu. 97.* Vasq *de benefic cap 4. dub.6.* communisque DD opinio, quamquam eius obligationis certam aliquam causam, ex eorum petitam statu, aut canonum legibus, non afferant. Vnde habet hæc ergo originem vnde principium? ecquid à cultu, quem Deo ratione professionis suæ exhibere Regulares conuenit? At hic coli potest aliter, quam pangendis precibus statis diei horis. A lege canonica aliqua? at eiusmodi nulla corpori iuris reperitur inserta, & si quæ est talis, ad Clericos maiorum Ordinum Presbyteros, & beneficiarios pertinet, non alios. A populi Christiani voluntate, aut Fundatorum, qui eos ideo eleemosynis impertiere ac reditibus non paucis? at de ea non constat, cum eos certò ac determinate dari non sit perspicuum, vt horis publicè legẽdis in choro, aut priuatim inter priuatos parietes Religiosi dent operam, sed vt in statu propriæ perfectionis instituti, dignam Deo, seque vitam transigant: quare si quid illis à populo datur, datur per modum eleemosynæ, aut absolutæ donationis, nisi de opposito argumenta suppetant, eaque non obscura.

Nec similiter à ratione religiosi status, censenda est hæc obligatio manare, quia hic ad actiones duntaxat obligat, quas Prælatus præceperit, & ad continentiam, paupertatem, & obedientiam, quæ sit regulæ conformis, ab eaque non seiuncta: at fit sæpe vt de horarum recitatione ea nihil contineat, vt in iis religionibus vsu venit, quæ institutioni rudium, ministeriis pauperum, ac propugnandæ Ecclesiæ contra infideles nauant operam, cuiusmodi sunt Melitenses, S. Lazari ac Rhodienses, Equestres omnes, has enim constat ad horas non teneri canonicas nisi professioni accedat Sacerdotium.

Quid? quod ad religiosæ professionis essentiam non sit necesse, laudes diuinas in choro pangere, aut priuatim eo modo qui est præstitutus beneficiariis, cum Regulares facere id possint aliter, Deumque pro populo orare, vt notauit Less. *lib. 2. cap. 37. dub. 9. nu. 49.*

Cum his sentio qui hunc pensi horarum exoluendi nexum in Religiosis, à consuetudine vniuersali repetunt, quam & ipsi cum obligatione ad mortale, Prælatis non dissentientibus, acceptarunt, etsi forte in eorum regulis nulla horarum sit mentio, multo magis si hæ illas sub peccato legi imperent.

Pro hac sententia faciunt hi omnes Suar. *lib. 4. cap. 17. nu. 9.* Caiet. *in summa verbo horæ canonicæ cap. 1.* Less. *cap. 37. nu. 51.* Reginald. *to. 2. lib. 18. cap. 11. nu. 140 sect. 2.* Armilla *ver. horæ cap. 1.* vbi sic scribit. *Religiosi professi non existentes in sacris, secundum Caietan, non tenẽtur de iure dicere officium, neque ex professione, sed ex consuetudine, de qua dicit Caiet. se nihil scire, & hæc opinio melior videtur,*

Huic tamen obligationi vt subesse Regulares censeri possint, tria sunt necessaria. Primum, vt sint professi. Secundum, vt sint choro deputati. Tertium, vt eas commode decurrere valeant, ac sine labore.

A primo capite excusantur Nouitij, nam non sunt Religiosi, sed vitæ ea voce significatæ candidati, futurique anno Nouitiatus exacto tales, si se dum probantur, seque ipsi viresque suas probant, Prælatis morigeros exhibeant, & ex præscripto regulæ vitam agant.

A secundo excusantur Laïci, quos communiter *Conuersos* nominant aut *Oblatos*, quia aliis impediti curis, distractique domesticis negotiis, quorum procurationi vacant, ex instituto Religionis laudabili, horarum Canonicarum onere sunt soluti. Etsi non eos, à culpa omni immunes putauerim, si quæ preces sui sunt similibus imperatæ, negligant. Sic docet Ioseph. Anglez *in floribus*, Fratres Conuersos sui Ordinis, id est Franciscanos peccare mortaliter, si numerum Pater & Aue, qui eis per regulam in singulas horas præscribitur, dicere cum eis per tempus & valetudinem licet, omittant.

Extremâ particulâ, quæ est de *deputatis ad chorum*, sunt à penso horarum quotidiano exempti, qui profitentur militiam, nam etsi sua eos professio è secularium extractos albo, sacris ac religiosis hominibus addat, quia tamen armis Ecclesiam tuentur, Deum hostili sanguine non cantu propitiant, ideò lex quæ Regulares cæteros horis astringit, ad eos non pertinet.

QVÆSTIO II.

An tam Clerici maiorum Ordinum, quam beneficiarij, & professi, choro deputati, obligentur ad horas sub mortali.

ASsertio prima, *Clerici maiorum Ordinum, nisi quid eos, ab hoc pietatis officio erga Deum distrahat, quod iusti impedimenti locum habeat, lege horarum Canonica tenentur sub mortali.*

Ita Doctores, quibus hanc mentem iniecere argumenta quæ sequuntur. Primum, est pœnæ grauitas, culpæ in præcepti violatione commissæ nota certissima, cum peccata leuia, castigari pœna acri, grauique non deceat, alioqui inter effectum ac causam, similitudo vlla non intercederet, nec proinde seruaretur æquitas, quæ supplicia æquari flagitiis postulat: at magna in eos pœnarum acerbitate sæuire canones constat, qui officium in orando canonicè non faciunt, nam *distinct. 92. can. fin.* iubentur deponi & *Clement. prima eod. titulo*, admonētur Episcopi si *Dei, & Apostolicæ sedis indignationem euitare voluerint*, vt curent sub censura Ecclesiastica debite *celebrari diuinum & nocturnum officium*: ergo cum depositio, pœna sit eiusmodi, qua esse grauior nulla queat, nec ad aliquid cogi quis possit sub interminatione censuræ, quod non nisi sub veniali teneatur facere, erit horarum omissio in culparum mortalium collocanda numero.

Id sensisse videntur Episcopi in Concil. Aquisgra. Id Campegius Cardinalis in *statuto. 27. constitutionis ad reformationem Germaniæ*, nam vt iste per legitimas monitiones, & primam correctionem, beneficio suo beneficiarium vult priuari, si in fungendo suo munere, dicendisque horis pergat esse negligens, ita illi eum volunt publice corripi ab Episcopo; & si culpam monitus non emendauerit, in oculis omnium stare extra chorum ad infamiam, loco pœnitentibus, reisque constituto, ne immixti cæteris, quasi in mala contage, eos perdant, sic illi, in *can. 35. Si quis in congregatione canonica constitutus, horas canonicas frequentare neglexerit, & opus Dei negligenter executus fuerit, hic primo secundum Dei præceptum admoneatur, & si his admonitionibus non cesserit, publica obiurgatione corripiatur, quod si his renisus fuerit, à societate fratrum in choro psallentium remoueatur, & in loco negligentibus à Prælatis cōstituto, stare cogatur, Dein si his modis incorrigibilis extiterit, publica obiurgatione, & ieiuniorum continua afflictione, & sequestrationis rubore corripiatur.* Cum enim ieiuniis, & priuatione fidelium in sacrorum vsu, castigari non debeat, nisi qui conscientiam peccati A mortiferi labe inquinatam habet, censuere Patres innocentem non esse, quem ieiuniis culpam expiare suam, ac remotione à fidelibus, eorumque congressu voluere.

Secundum, Quæ in virtute obedientiæ fieri superior præcipit, hæc omittere sine causa, mortalis est culpa, sed in *cap. dolentes 9. de celebrat. missarum districtè*, Innocent. III. Clericis maiorum ordinum, *præcipit in virtute obedientiæ, vt diuinum Officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiosè celebrent pariter & deuotè*, ergo cùm o- B bligatione incurrendæ mortalis culpæ si non paruerit.

Est Maior huius syllogismi propositio certa, cum superioribus ac Prælatis obsequi, tùm maximè sit necesse, cum quid pro auctoritate, quâ pollent, quantaque valent, imperant.

Faciunt id verò quando *districtè & in virtute obedientiæ*, sua mandata executioni dari volunt, vt in præsenti negotio, estque res ipsa, peccati mortalis idonea materia, cuiusmodi eam esse de quâ agitur, vel hinc patet, quod sit præceptum de actu religionis, virtutis vti- C que inter morales non vltimæ, quæ ad Dei cultum pertinet, & ad Ecclesiæ dignitatem ac bonum non mediocriter confert, non secus ac Missam diebus Dominicis & Festis, audire & dicere.

Assertio secunda, *Peccant item Regulares choro deputati, cum horam vnam officij diuini, aut plures, vel earum partem notabilem omittunt sine causa*, probatur.

Legi iustæ in re graui non obsequi est mortale, sed fuit hæc ab omni æuo consuetudo in Ecclesia, vt Religiosi choro addicti, horas dicerent. & hæc cum est præscripta, & rationa- D bilis, habetur pro lege, *ex cap. finali de consuetud.* ab ea ergo eximere se, non magis quam à lege, honestè ac licitè religiosi nequeunt: ergo nec à culpa, si ab ea recedunt absque causa.

A nobis dissentiunt viri eruditione sua conspicui non pauci. Sane narrat Medina *Cod. de orat. q. 7.* Religiosos in sacris non constitutos lege horarum non teneri, nisi ordinis regula, vel consuetudo in eo recepta ita statuat, & ita fratres prædicatores in sacris non existentes non peccare, si officium priuatim aut publice non recitent, asserit Alphonsus *lib. 1. de lege* E *pœnali cap. 8.* quem sequitur P. Aragon. *2. 2. q. 83. art. 12. dub. 4. conclus. 3.* quia cum lege canonum ac Ecclesiæ propria ad horarum pensum nō obligētur, sed regula aut cōsuetudine inueterata ordinis, nec sit verisimile primos voluisse eius fūdatores ac auctores, & qui post modū eis consecutis tēporibus successere viri graues illi vim obligandi ad mortale inesse, non est probabile culpam eum mortalem contrahere, qui citra contemptum horas aliquoties non recitat, maxime si alios ordines non

non habet quam minores, & regula ad mortale non astringat vt non astringere est certum.

Quam ego sententiam qua parte de venialitantum culpa loquitur, cum officium à prædictis fratribus omittitur, sequendam non puto, quod communis proborum sit sensus, religiosos omnes qui chorum habent, in quo, instituto laudabili regulæ, Deo laudes occinant, ad horas canonicas sub mortali astrictos esse, vi eius consuetudinis quæ vbique viget, estque in omnibus religionibus choro addictis, cum hoc vinculo nexuque, scientibus & consentientibus earundem Prælatis acceptata, quæ causa Reginaldo extitit asserendi *lib.* 18. *num.* 14. in hac officij dicendi lege, eos non magis, quam in qualibet alia Ecclesiastica dispensare posse, nec tunc nisi ex graui aliqua causa, qualem studiorum esse non putat, cum literis & pietati dare simul operam quisque possit.

Docet hanc sententiam cum Palud. in *4. dist.* 15. *q.* 5. *art.* 1. S. Antoni. *par.* 3. *tit.* 13. *cap.* 4. Nauar. in *manuali ca.* 25. *nu.* 9. Toletus *lib.* 2. *cap.* 12. Valent. *to.* 3. *disp.* 6. *q.* 11. *pu.* 10. *parag.* 2. Layman. *de benef. tract.* 1. *cap.* 4. *nu.* 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 9.

QVÆSTIO III.

Num ad omnes, qui vota sunt tria in religione approbata professi, obligatio hæc spectet, etsi cum Superioris facultate domi non degant, aut è cœnobio culpa sua expulsi vagentur & errent.

DIco primò, *Non ideo recitandi officij onere solutos regulares esse, quod negotiorum, aut recuperandæ valetudinis causa cum propinquis versentur in sæculo.*

Ratio est, quod loci mutatione ad tempus, aut in perpetuum, regularium, ad præstandum officium non perimatur obligatio ac vinculum. Est enim hæc obligatio personalis, hoc est personæ adhærens ac coniuncta, ergo eam concomitans, quocunque illam fortuna aut negotia vocent.

Confirm. Quod septies institutione Ecclesiæ orare de die Monachus debeat, à statu habet Religioso quem est amplexus, at hunc, vbicunque terrarum degat, retinet ac seruat, est enim per vota quibus se totum Deo dedidit vbique à sæcularibus, vita distinctus ac moribus, regulæ ergo cæterisque Religionis obligationibus, quādiu in viuis erit esse debet obnoxius, nisi ex causa cum eo superior dispēset, quod eum facere posse docet cū Azorio *li.* 10. *cap.* 6. *q.* 8. Laym. *de horis canonicis tract.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. Et quidem si illi in perpetuum indulgeat, vt extra Monasterium vitam agat, aiunt A ambo, hoc ipso illum à diuini officij lege exemptum esse, quia à choro (inquiunt) per eam commorationem in sæculo perpetuam, fit liber: ergo & ab obligatione, quæ ex illo nascitur.

Verum enim, cum is Religiosus esse non desinat, cui abesse à Cœnobio, quandiu vita superstes erit, per Superiorem licet, sitque religiosus, qui se vitæ ex Monachorum formæ instituendæ per professionem astrictum voluit, istique ex præscripto regulæ incumbat orare, non poterit ab eo onere per Superiorem solui in perpetuum, nisi ad id iusta sit aliqua B ac necessaria inductus causa, nam cum hæc orandi necessitas, vt dicebam antea, status sit propria, quocunque eum superiorum imperia, aut voluntas, propriaque negotia deferent, vt hæc personam afficit, ita eam vbique stringet.

Casus excipiendi sunt sequentes, primus est, obtentæ facultatis, nempe cum Religiosus, qui nullo est sacro insignitus ordine, à superiore dari sibi licentiam studiorum causa postulat, non dicendi breuiarij, quam etsi ab eo concedi posse neget Reginal. *lib.* 18 *cap.* 18 *n.* 141. quod causam ad id sufficientem studia non suppeditent. In hoc tamen ei non sunt assensi C Suar. *lib.* 4. *cap.* 28. Lessius *lib.* 2. *de iustit. cap.* 37. *dub.* 9. *nu.* 51. nam in hoc statuto, peræque ac cæteris ordinis, quæ præcepti vim habent, dispensare Prælatum posse cum causa, vterque ait, meminique videre me olim è sa familia SS. Augustini & Norberti regulares canonicos, quibus in Academia studiorum causa versantibus, de superiorum suorum voluntate fat erat, horas de Beata canonicarum loco priuatim legere, ab his ergo si erunt excēpti, in eam quoque mentem venire debebunt, vt credant, necessaria ad id auctoritate Præ-D latos præditos esse.

Hieronymitis, & Clericis S. Syluestri de vrbe concessum esse à Clem. VII. scimus, vt qui habendis concionibus, docendæ Theologiæ, & Canonibus operam darent, legi de horis recitandis satisfacerent, dicendo 7. psalmos quos Prior notasset, cum totidem Pater & Aue, & bis Apostolicum Symbolum, *Compend. D. Hieronymi verbo horæ canonicæ parag.* 7. quod est argumento, à literarum studio, discendique desiderio, promouendæ diuinæ gloriæ causa, posse superiori, cum in-E feriore suo, professo quidem, sed non allecto adhuc inter altaris ministros per sacrum vllum ordinem, iustam dispensandi, in recitatione diuini officij subesse causam.

Casus alter, in quo professo non Presbytero, Diacono aut Subdiacono, culpæ non tribuitur, horis canonicis non vacare cum domo abest, à consuetudine in ordine recepta petitur, vt eiusmodi, sacris nōn initiati ordinibus homines, domo egressi ad negotia, ab

horarum sint recitatione liberi. Mea non est, sed Lessij opinio loco paulo ante cit. his concepta verbis. *Imo si in aliquo ordine vel Monasterio est consuetudo, vt professi nondum initiati, in studijs versantes, vel alijs negotijs occupati, propter quæ choro interesse nequeunt, non recitent officium, non est opus dispensatione.*

Quia Deo laudes beneficiariorum more pangere, illi non incumbit nisi ex consuetudine sui instituti propria, Sa *verbo hora*, Toletus *de horis cap. 12.* Less. & alij: ergo si inualuit, vt hi illas non pronuncient cum domo absunt, aut domi quidpiam agunt, quod eos cum cæteris choro interesse non finit, ab omni earum obligatione futuri sunt liberi.

Pars quæstionis fuit altera de fugitiuo, aut per sententiã de Religione ad sæculũ remisso cum ignominia. De his ergo inquiritur ecquid horis recitandis vacare debeant vt cæteri?

Veraque omnium est sententia debere, quia vt sua eis prodesse culpa non potest, ita ex ea reportare illos commodum aliquod nec conuenit, nec decet nam cum eiecto (inquit) Portelius *in dub. verbo horæ canon. nu. 1.* transit onus, cui per eum fieri satis potest in sæculo, quo de numero cum sit castitas & oratio canonica vt illam seruare debet, sic & istã non omittere Sanch. 8. *de matrim. disp. 8. nu. 11.* Less. loco cit. *nu. 50.* Layman. & Portelius citati, quæ ratio locum cum habeat in degradato, aut damnato ad triremes, ambos ad horas obligari scribunt qui supra citati Portelius & Laym. licet contrarium senserint Sotus *lib. 10. q. 1. art. 3.* & Lessius quorum sententiam probabilem esse, tutamque in conscientia, si qui è religiosa familia est eiectus, in maioribus non sit constitutus ordinibus scripsit Laym. *tract. de horis cap. 4. num. 3.*

QVÆSTIO IV.

An qui è Clericorum classe in Laicorum ordinem transfertur, aut dispensatione Pontificis è Religioso fit sæcularis, horis obligetur vt ante.

DIco primò, *Monachum qui Clericus est, & in professione sua inter Clericos est accensus, ab horarum esse recitatione liberum, si superioris est auctoritate in Conuersorum numerum translatus.*

Ratio est, quod talis cum gradu, quem in Religione obtinebat, statũ mutauit: ergo & eius onera: ergo & obligationem seu nexum, decurrendi officij Clericali more. Idem de eo dici debet, qui dispensatione Pontificis reuersus ad sæculum vxorem ducit, nam simul ac habitum religiosum Pontificis voluntate exuit, cum statum priori mutato eligit, cui non est vlla pensi horarii, ptecumque coniuncta ex præcepto necessitas.

Equidem non decet, eum cui Ordinis priuilegia cum egressu intereunt, eiusdem teneri legibus, cum qui rei cuiuspiam commodo non fruitur, onera eius propria sentire non sit æquum, sed professionis cœnobiticæ in ea domo, vbi chori cantusque habetur ratio, onus est psallere, diurnum ac nocturnum officium priuatim aut in choro legere: ergo, &c.

QVÆSTIO V.

An cum Religiosis sibi subditis, dispensare Superior possit ne canonice orent.

IN negantem abiisse Theologos non paucos, nec obscuros video, Tannero quidem *in 2. 2. disp. 5. dub. 5. num. 175.* non placuit id superioribus tribuere, visum idem Regin. *lib. 18. cap. 12. n. 141.* Filliuc. *to. 2. tract. 23. cap. 9. n. 304.*

Fuere his mitiores Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. nu. 51.* Gauantus *in comment. rubr. Missal. to. 2. sect. 1. cap. 5. tit. 1. nu. 6.* Villal. *to. 1. tract. 24. dub. 9. 12.* Portelius *in dubijs regular. verbo hora canonica nu. 11.* vbi sic scribit, *Prælati regulares possunt dispensare ne recitet horas canonicas religiosus, qui est infirmus, vel absque graui tadio, seu difficultate non potest, siue sit febris siue alius dolor compend. Minor. verbo diuinum officium parag. 10.* Hæc ille.

Assertionis causa reddi hæc potest, quod Superiores ea potestate præditos esse oporteat, quæ est ad subditæ sibi gentis regimen necessaria, at præsens est talis, nac enim illos ea destitutos esse, quo modo timidis ac omnia metuentibus consulent? aut eos pacabunt qui corpore ægri, facere officium cum ob inualetudinem nequeant, volunt tamen, ne peccent? quo eos metu dispensatio eximit quietosq; reddit, eius ergo rei cõcedendæ potestate, iureque Prælatos esse præditos oportuit, quam facultatem si habent, vt habere, ex tacita Ecclesiæ consensione est certum, quid eos vetat hac vti?

Sunt autem in Prælatorum classem includendi Domorum Vicarij Guardiano absente, *Compend. Mino. ver. infirmi fratres parag. 11. & 12. & verbo Officium parag. 10.* quia cum fratribus præsint, sintque verè cum Guardianus abest illorum superiores, ac quasi Prælati, cur quod Prælatis fas est facere, id illis moliri sit scelus?

Et quanquam sit consilij, prudentiæque in superiore, adhibere ad consilium Medicum, vt de eo intelligat, ecquid in oratione versari ægrum expediat, aut eundem inualetudo sine magno eiusdem incommodo orare sinat, id tamen tanquam necessarium ad culpæ fugã, Papa non postulat in citato priuilegio *verbo Infirmi fratres parag. 12.* Imo nec Prælati requir

quiri licentiam, sed sufficere si ægro Medicus significet, morbum esse suum eiusmodi, cum quo non facile ei sit, tutumque horis psallendis intendere, scripsit loco paulo ante citato, Portelius post Rodrig. *in Addit. ad summ. to. 3. cap. 197. conclus. 1.*

QVÆSTIO VI.

An qui nesciit eequid in suo ordine sit consuetudo non legendi breuiarij extra chorum, secundum eam possit agere?

ITa nonnulli sentiunt, hac impulsi causa, quod in dubiis potior sit possidentis conditio, quam non possidentis, quod iuris axioma etiam in præceptis quæ iuris sunt naturalis ac diuini valere dicunt, Suar. *disp. 40. de censuris sectione 5. & 6.* Henriq. *lib. 12. cap. 6. parag. 7. & lib. 14. cap. 3. parag. 3.* sed regularis sacro non initiatus ordine libertatem suam circa horas possidet, ergo si de Monasterij sui sensu, super horarum necessitate extra chorum dubitauerit, quam volet sequi partem poterit, easque cum domi non erit, recitare aut omittere, si eum aliunde ad illas, sacer ordo non stringat.

Contraria tamen sententia est tenenda in praxi: Nam cum Religionum omnium ea sit aduersus Deum pietas, vt precibus quæ horis canonicis continentur, eum sibi quot diebus propitiandum existiment, prudenter præsumere nemo potest, eam solam in qua viuit, ab eis esse liberam, præsertim cum ius canonicum eiusmodi præsumpto iuri non faueat, mosque sit communis Ecclesiæ, vt qui chorum tenent, quo modo beneficiarij, publice psallendo orent, aut priuatim qui cum vim legis habeat, à solo Pontif. tolli potest.

QVÆSTIO VII.

An non tantum horarum omnium omissio, sed partis earum cuiuslibet, sit lethalis.

NOn est tantum horarum omnium omissio, animæ culpabilis, sed & cuiuslibet earum partis notabilis.

Dixere hanc sententiam Theologi summarumque scriptores omnes, præter duos Angelum *verbo hora nu.* 10. & Henricum Anglicum, qui officio in hac parte suo, semel defuisse, modo ne ex contemptu Ecclesiæ præcipientis, mortale esse negant, quam ego opinionem sequendam non puto.

Primo, quia præcepti Ecclesiastici transgressio in re graui, omnium est consensione DD. grauis. Eiusmodi est partis alicuius horarum non infimæ, sed spectabilis omissio. Talem autem esse, id est grauem minimeque contemnandam, quæ sequuntur indicant. Primum quod præcipiatur in virtute obedientiæ. Alterum, quod iussa Ecclesiæ negligi, sine aliqua eius irreuerentia & contemptu nequeant, erit hic ergo, pro qualitate omissæ rei quæ est in præcepto, maior aut minor: ergo si hæc erit quantitate sua notabilis, peccatum plusquam commune, maiusque veniali faciet.

Secundo, si pars horarum quælibet seorsim ab aliis, solaque in præcepto foret, nemo ambigeret, quin eius omissio mortalis esset, si foret hæc grandis & præcepta in virtute obedientiæ. At quod vna coniungatur alteri, & cum ea iubeatur, peccati ratio non tollitur, cum ex eius adiectione ad horas cæteras, earumque partes ac membra, de cuiusque grauitate, momentoque ac efficacia ad Dei cultum nihil depereat: ergo, &c.

Tertio, *Nullus absque patentis prouentu molestiæ cum cœperit, imperfecta officia relinquere. finitur*, à Concil. Tolet. 7. qui contra fecerit excommunicari præcipitur, *can.* 1. at non est censura culpæ nisi grauis pœna Ecclesiastica, est ergo partis horarum aliquantæ omissio, mortalis.

Confirm. Parte aliqua sui eminente ac insigni, Missam minuere, est mortale, ergo & horas, cum vtriusque par sit ratio. Et ita censent Tabiena *verbo hora num.* 18. D. Anton. *3. par. titulo 13 cap. 4 parag. 5.* Nauar. *Enchir. cap. 25. nu. 97. Peccat,* inquit, *mortaliter Clericus ordinis sacri, aut beneficiarius, qui omittit aliquam partem horarum notabilem, aut notabiliter male eas recitat.*

Quæ autem pars sit in horis eiusmodi, quæ dici notabilis queat, vna non est eademque opinio omnium. De hora integra, quasi de parte ad mortale necessaria, loqui videtur Sylu. *in verbo hora num. 15. verbo quæritur 12.* sed omissione non horæ tantum, sed partis eius aliquantæ, lædi conscientiam, Doctorum est vera ac certa scientia, pauloque ante à nobis probata. Partem certe ad mortale sufficientem ad idoneam, ac proinde notabilem esse Primæ, Tertiæ, Nonæ & Completorij partem tertiam scripsere Malder. *in a. 2. tract. 10. cap. 2. dub. 3.* Antonin. & Maicgnus *de horis canon. cap. 26. nu. 2.* quod Dianæ videtur improbabile, eo quod cuiuslibet totius pars tertia non semper sit censenda notabilis, alioqui pro tali habenda foret psalmi pars tertia, ad cuius lectionem se sub culpa aliquis obligasset.

Censet Nauar. *de orat. cap. 10. num. 44.* in horarum materia, partem censeri notabilem, cuiuslibet horæ psalmum vnum cum hymno, ac vero etiam aliquid minus, vt *Pater & Aue cum hymno*, vel suffragia, quæ sub finem Com-

pletorij dici solent, sed est hæc opinio, vt iusto seuerior, Lessio visa improbilis, nec tenenda *lib. 2. cap. 37. dub. 9. nu. 52.* quem Diana sequitur *par. 1. tract. 12. resol. 41.*

Dicunt alij, partem vnius, ex horis quas paruas nominant, media minorē, non esse materiam quæ ad mortale sit satis, nec proinde ad vllam fructuum restitutionem obligandum, qui omitteret. Ecquam ergo pro tali habent? Cuiuslibet horæ minoris mediam, ita Regin. *tom. 2. lib. 18. cap. 11. nu. 43.* Fernand. *in exam. par. 3. cap. 13. parag. 7. nu. 3.* Matutini autem, Laudum & Vesperarum, eam partem quæ horæ vni æquiualet, hanc si non attingat, non videri peccatum mortale, Gauantus *in comment. ad rubric. missalis to. 2. sect. 1. cap. 5. tit. 1.* Suar. *de relig. to. 2. lib. 4. cap. 26. nu. 16.*

Explebo aliquot Assertionibus quæ ad quæstionis intelligentiam pertinere arbitror.

Dico primò, *Culpa lethalis affinem non esse qui partem horæ vnius tertiam omittit*, qualem Nauar *de orat. cap. 10. nu. 44.* ait esse horæ cuiuslibet initium, vsque ad psalmi primi finem, quia à mortali excusat materiæ leuitas, cum ad illud, pœnæque vim & acrimoniam, quanta est peccanti mortaliter debita, res requiratur aliqua, aut actio non vulgariter Deo virtutique opposita, cuiusmodi censeri non debet, quæ versatur in leui ac modica. Sed cuiuslibet horæ hymnus, cum psalmo vnico pro graui materia respectu horarum omnium, aut vnius de canonicis, haberi nequit prudenter ac iuste, cum quælibet psalmos contineat plures vnico, responsoria, orationem, & Pater in fine cuiusque.

Dico secundò, *Vt quis peccet mortaliter contra præceptum de horis, non esse necesse, vt eas omittat ex consuetudine, aut fastidio, rerumque diuinarum nausea ac contemptu*, vt censuit Angelus *verbo hora q. 10.*

Ratio est, quod vt præcepti Ecclesiastici transgressio sit mortalis hanc ab eius violandi consuetudine proficisci non sit necesse, alioqui qui mensæ sacræ semel in Paschate non accumberet, vel sine causa abesset à sacro, die festo, non peccaret, quod nemo dicet.

Confirm. excommunicatur in Concil. Parisiis habito sub Odone *cap. de precept. synodalib. nu. 33.* qui iussus aperire vitia matrimonij contrahendi inter duos, ea celat: similiter qui in Paschate non communicat, item qui concionatur sine facultate Episcopi in Concil. Lateran. sub Innoc. III. *can. 3.* non est ergo ad culpam mortalem contrahendam in materia præcepta, aut vetita per Ecclesiam, vt violetur ex consuetudine.

Dico tertiò, *Ad mortale in hac materia non exigi, vt omnes horæ omittantur.*

Ratio est quod omnes ac singulæ, dici iubeantur quotidie in *cap. 1. de celebr. missar.* quod præceptum sub mortali obligat, cum *in vir-*A *tute obedientiæ*, maiorum ordinum Clericis sit impositum *cap. dolentes 9. de celebr. missa* rest ergo singularum omissio lethalis.

Confirm. sunt singulæ horæ materia ideo ad peccatum sufficiens, quod iis diuinus cultus promoueatur non parum, lædatur autem earum omissione, ac neglectu plurimum, sed quod hæ simul iubeantur, sintque vnius præcepti totalis partes, non desinunt esse materia ad peccatum lethale idonea, sicut nec earum omissio, cessat esse diuini officij mutilatio, ergo non tantum est omnium horarum omissio mortalis, sed & earum cuiuslibet.

Dico vltimò, *Grauitatem materiæ ad peccatum mortale in hac horarum materia necessaria,* B *peti oportere ex comparatione sui ad totum officium, adeo vt non tam cogitari debeat*, vtrum pars omissa sit tertia, aut quarta, quam an multum diuino cultui obsit, aut eum imminuat, de quo iudicare est prudentis, dubitari autem non potest, quin pars ea officij, quæ horæ vni æquiualet sit notabilis, ac proinde mortalis.

Secundo nec dubitari similiter potest quin pars cuiusque horæ minor dimidia, sit venialis opinione Anton. Dianæ *par. 1. tract. 12. resol. 41.*

C Tertio & hoc quoque pro certo habeo, cum P. Sanch. *in summa to. 1. lib. 1. cap. 18. nu. 8.* peccare mortaliter qui in officio duplici aut semi duplici lectiones cum responsoriis omittit.

Probatur, ratio partis ex cuius omissione petenda est culpa mortalis, fundatur in illius influxu tanto ad diuinum officium, vt eius prætermissio prudentis æstimatione ac sensu spectatisque omnibus circunstantiis non parum illi præjudicet ac noceat.

D At hoc habet partis mediæ horæ, aut lectionum cum Responsoriis omissio, vt pote quæ lecta vt decet, & est necesse, cultum Dei non parum promouet, ac cum eo acre virtutum, ac imitationis Sanctorum quorum acta leguntur, in audientium legentisque animis acuit: ergo, &c.

QVÆSTIO VIII.

E *An qui psalmos scit memoriter, aut Diurnum habet, teneatur illos sine lectionibus aut Responsorijs dicere.*

De ea re agit Nauar. *to. 2. Comm. de orat. & horis canonicis cap. 11. num. 9. & sequentibus*, postque multa concludit, teneri eum lege horarum canonica, ea dicere beneficiarium aut Clericum in sacris constitutum, quorum habet memoriam.

Docent idem Laym. *de legib. cap. 19. num. 6. & de horis tract. 1. cap. 6. num. 2.* Sanch. *in summa*

ma to.1.lib.1.cap.19.num.8. Rodrig. *to.1.regul. q.42.art.*10. Enimuero volunt, tunc implendum præceptum esse, cum totum aut eius pars maior potiorque, executioni mandari potest, ex quo concludunt, omitti psalmos non posse cum sciuntur, etsi lectiones ignorentur ac responsoria, quia cum sint res hæ ambæ, etsi inuicem sibi nexæ, collatæ cum officio ees, modica, ad moralem matutini integritatem tollendam non sunt satis.

In contrariam sententiam non contempti DD. abeunt. Omnium sit instar Sancius in selectis *disp.*15.*nu.* 2. Filliuc. *to.* 2. *tract.* 23.*cap.* 9.*nu.*287. Malder. *in* 2. 2. *tract.*10.*cap.*2.*dub.* 10. Garcias *de benefic.tom.* 1.*p.*3.*cap.*1. *nu.*221. negant enim ei necessitatem orandi iniectam vllam esse, qui psalmos quidem scit memoriter & orationes, non tamen responsoria & lectiones, quia præceptum est (inquiunt) de dicendis horis, non earum parte aliqua, at soli psalmi, horas non componunt, sed tam hi quàm Capitula, responsoria, & orationes: ergo si hæc ignorentur, psalmorum dicendorum obligatio erit nulla.

Est hæc sententia probabilis, tutaque in conscientia, iuxta quam dicendum, cum qui matutinum cum laudibus dicere nequit, ad nihil teneri, quia licet non sit pars maior officij, est tamen prima ac præcipua, Rodrig. in *summa p.* 1. *cap.* 145. Garf. *de benef.tom.*1.*par.*3. *ca.*1. quorum ego sententiam quia censeo probabilem, his illam argumentis firmare placet.

Primo, recitandæ horarum partis nulla est obligatio, si per eam præcepto non satisfit Ecclesiastico, at non impletur. Enimuero est hoc de horis & officio canonico, quale Ecclesia imperat, exequendo, at à lectionibus & responsoriis seiuncti psalmi, officium non componunt canonicum: ergo, &c.

Secundo in præceptis implendis Ecclesiæ, id duntaxat est curandum homini, vt iuxta formam, modumque communem quo obseruantur, exequatur ac faciat, ad nouos modos nulla eum lex obligat, sed horæ non nisi integræ dicuntur in Ecclesia, psalmi nunquam in matutinis à lectionibus & Responsoriis separati legi solent: ergo, &c. quare est Sancij opinio ob has ac similes causas non improbabilis. Sane cum est præceptū de re indiuidua, qui excusatur à parte eius substantiali, excusatur à toto, secundum Layman. *lib.* 1. *tract.* 4. *cap. de legib.* 19. *num.* 6. At est præceptum de Matutinis indiuiduum, nec eius, vt supponitur, est impletio integra possibilis, cum lectiones ignorentur ac responsoria: ergo si hæc dici non poterunt, ob defectum breuiarii, nec ad psalmos, vlla quoque futura est obligatio, quod autem præceptum de Matutinis sit indiuiduum, sit hac ratione certum.

Est res indiuidua, in cuius parte, seruari præcepti substantia non potest, eiusmodi sunt psalmi, cum soli matutinum non componant, sed tam hi quam lectiones & responsoria: ergo.

Ob causam oppositam, qui horam aliquam, etiam minimam recitare potest ex memoria, ad id tenetur, quia quæuis hora cum per se sit canonica oratio, est à reliquis officii partibus diuidua, & verè ab Ecclesia præcepta. Et quoniam est præceptum Ecclesiæ de recitandis horis à seueritate alienum, admodum is esse sollicitus non debet, qui cum est æger, ambigit, eequid non earum partem aliquam dicere ex memoria valeat, cum tamen integras nequeat. Nam præcepta Ecclesiæ, cum eo rigore non obligant, *vt materia anxietatis & scrupulorum pariant*, inquit Laym. *tract.*1. *de horis cap.*6.*num.*2.

QVÆSTIO IX.

An qui cæcus est, teneatur vti socio, cum quo alternis psallat.

HAc de ee disputans Nauar. *to.*2.*in comment. de orat. & horis canonic. cap.* 11.*nu.* 9 scribit, oculis captum teneri prius sub mortali, ea omnia dicere, quæ scit memoriter. Secundo, teneri quoque asciscere sibi socium, qui illum in orando adiuuet, & ita cum alere, aut parem ei labori suo ac operæ, mercedem dare.

Non facit hæc tamen Nauar. opinio ad multorum stomachum, eam certe vt necessariam suadere cuiquam non auderem. Quod horarum obligatio ex iure diuino, aut naturali, vel humano Ecclesiastico scripto, aperte non nascatur, sed ex sola consuetudine. At hæc cœco nullā dicendi officii necessitatem imponit, vt patet, nec fuit ante Nauar. aliquis vt de se ipse met fatetur, qui hanc ei legem diceret, *cap.* 11. *de orat. num* 11. est igitur ista opinio noua, nec praxi Ecclesiæ consentanea.

Deinde vt est in præcedenti quæstione dictum, qui iuxta communem formam Ecclesiæ, eius implere præcepta nequit, non tenetur de alia, qua illa possit facere, esse sollicitus, ita qui ob infirmitatē, proferre solita horarum verba nequit, ea audire de alio vt culpæ sit expers, non debet, etiam Nauar. teste *cap.*11.*num.*7.*&* 8. nec qui hodie officio, suæque conscientiæ facere satis non potuit, tenetur sequenti, quæ sunt ab eo præcedenti die omissa, supplere. Sed ex hypothesi legere cœcus horas nequit, nouum autem est ac insolens, quod hic impensis non modicis habere hominem debeat, qui illum adiuuet; ad neutrum est ergo obligandus facile. Maxime

quod iure naturæ solo, pro fundatore & benefactorib. debeat orare, cui obligationi satisfit per quamcunque orationem etiam minimam, cum hæc multis sit partibus pecunia prior, nec inter hanc quantælibet quātitatis, & illam, vlla sit in valore comparatio. Quare cœco, eique qui oculis est caligantibus imperari non debet, vt habeant qui illos quotidie in psallendo adiuuet: consuli quidem id potest, sed non præcipi, tanquam ad salutem necessarium, nam quis Ecclesiam ignorasse credat, quæ ad salutem sunt, vitamque æternam necessaria? aut si nouit, ea voluisse esse fidelibus libera: vtriusque autem esset culpæ in eam coniicienda suspicio, si quæ mutus proferre, videre cæcus nequit ac legere, hæc essent ab ambobus audienda de alicuius ore, quem ideo magnis domi suæ sumptibus alerent.

QVÆSTIO X.

An qui contra voluntatem, iussus est à parente beneficium sibi à Papa aut Episcopo collatum accipere, sacri lege officij teneatur astrictus, vt alij.

EST distinctione vnica soluenda quæstio, eiusque membra duo, in totidem sunt conclusiones conferenda.

Dico ergo primò, *A sacri recitatione officij puerum immunem esse ac liberum, qui cum beneficiarius esse nolit, non nisi inuitus, & quia ita parenti placet, eius capella aut Prioratus qui sibi est collatus, beneficiarium se nominari & dici patitur.*

Ratio est, quod illum accenseri Clericis, eorumque in posterum more viuere velle oporteat, cui est sacerdotium auctoritate Ecclesiæ deferendum, aut delatum, nam sine Tonsura, nemo eius est capax, *cap. cum adeo 17. de rescript. & cap. ex literis 6. de transact.* nec sine intentione status Ecclesiastici capessendi, hoc est ordinis muneri suo necessarij, quod Ecclesiam non deceat bona sua, id est sacerdotia ei præbere, qui se eius ministerio mancipare noluit, Nauar. *cap. 25. nu. 118.* Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 26. num. 131.*

At abhorret ab eo statu puer hic, de quo est quæstio, vt supponitur, nec sibi quidquam esse vult cum beneficiariis, aut Clericis commune vnquam, cum clare & aperte coniugij, cum vir erit, ineundi desiderium atque voluntatem præ se ferat, non est ergo puer hic, qui non nisi parentis imperio beneficiarium nominati se finit, numerandus in veris beneficiariis, ergo nec in eorum reponendus est serie, qui horarum tenentur lege.

Secundo non aliis eas quot diebus decurrere est necesse, quam Clericis maiorum Ordinum Religiosis ac beneficiariis. At in horum referri numerum puer non potest, his affectus moribus quos in quæstioni, fronte expressimus. Est enim beneficij collatio, donatio, ergo vt hæc non acceptata, nullarum est virium, ita nec beneficij collatio, at hoc non acceptat, qui possidere illud renuit, qui sibi certum esse asserit nihil eorum facere, quæ natura beneficij aut eius occasione, Ecclesia de beneficiario postulat: ergo, &c.

Dico secundò, *Beneficium sibi à Pontifice collatum, seruare si filius familias inducit animū, dum studia absoluerit, dum filiam stirpe nobilem, opibus abundātem, fortuna obtruserit quam cum vir inter viros erit, asciscat sibi in coniugem.* Dico (inquam) hunc ad horas vti beneficiarios cæteros cogendum esse.

Ratio est, quod tunc vere vnus de eorum sit numero, nam vt talis audiat, non est necesse stabilem eum, firmaque seruare in Clericorum vita constantiam, aut ab eius instituendæ proposito resilire nolle, si quando superi sortem ei meliorem offerāt, vt per opimū coniugium, & in familiam Prouinciæ totius principē optabilem transitum: ita Nauar. *cap. Enchir. 25. num. 118.* Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 26. num. 13.* cum enim Ecclesiæ parentis optimæ, decretoriæ non sint leges, non est probabile eam velle, vt quem semel beneficiarij, statum sunt Clericorum amplexi, ex causa deserere nulla valeant.

Similiter est is adigendus ad officium, qui minis, metuque factus Clericus, beneficium dari sibi est passus, si eius percipit reditus.

Ratio est, quod sit hæc prouentuum receptio, beneficij tacita acceptatio, ergo eiusmodi cui persoluendi officij canonici adiuncta sit obligatio, Laym. *de horis Canonicis tract. 2. cap. 3. num. 2.*

QVÆSTIO XI.

An qui beneficium adeptus est Ecclesiasticum, sed in eius possessionem nequit ingredi precum sit canonicarum onere solutus.

SEnsus est, an solus beneficij titulus officij dicendi necessitatem beneficiario inferat, an vero ei quoque possessionem addi oporteat, sic vt quandiu eam non inir, ab ea sit liber.

Prima sententia est Nauar. *in tract. de orat. cap. 7. num. 29.* cum nempe qui beneficium Episcopi est liberalitate consecutus, quam & sibi acceptam gratamque esse, præ se verbis & factis tulit, pari quo cæteros nexu, vinculoque ad orandum canonice, hoc est officij recitatione, astrictum esse. Tuetur se hæc opinio ratione non improbabili. Nempe quod per titulum, sibi ab eo qui potest collatione canonica

canonica datum, beneficiarius legitimus verusque beneficij sit dominus vtpote cui fructus eius omnes vti Domino sint ex eo tempore debiti, cum ergo Ecclesiastici officii persoluendi obligatio ad beneficiarios pertineat, ab ea eximi honeste posse qui beneficii titulum habet non possessionem quis putet?

A Nauarro abeunt Paludan. *in 4. dist. 15. q. 5. art. 1. conclus. 5.* Laym. *de horis tract. 2. cap. 3. num. 3.* Flamin. *de resignat. lib. 1. qu. 9. num. 15.* Azor. *tomo 1. lib. 10. cap. 4. q. 7.* Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 3.* Regin. *lib. 30. cap. 4. num. 38.* quæ mihi quoque sententia probatur.

B Non sunt fructus beneficii, ante possessionem eius initam, beneficiario debiti, causa est, quod beneficium, ius non sit ad fructus efficax, nisi possessioni adiunctus sit titulus, argumento est, quod tandiu eos seruare sibi resignans valeat, quandiu suus resignatarius, in beneficium, eiusque possessionem non ingreditur, vt praxis, vsusque communis Romanæ curiæ indicat.

Secundo, si qui beneficii titulum habet, sed possessione destitutum ac vacuum, tenetur ad horas, idem horarum onus duobus, pro eodem beneficio, eiusque causa subeundum erit, quod est absonum.

Maior prob. Potest vnum, idemque beneficium à duobus collitigantibus, pari iure eoque ancipiti ac dubio quæri, faciamus ergo, ab eorum altero possideri, cuius tamen non est titulus bonitate æqualis alteri, à quo prædictum beneficium non possidetur, si iste, vi solius tituli horæ statis sunt legendæ temporibus, duobus haud dubiè est ad eorum recitationem imposita obligatio, possessori quidem, quia eius fructus percipit, propriaque illius munera omnia obit: cur non ergo eiusdem sentiæ onera? cur principem Deum cum necessaria illucescent orandi tempora, solitis à Clero vsurpari precibus non placabit? si debet, cum id etiam à non possessore Nauar. exigat, pro eodem beneficio, idem erit onus à duobus ferendum, quod erat probandum.

QVÆSTIO XII.

Liceatne sine peccato, officium vnum dicere pro alio? v. c. de Sancto, cum de eo nulla eo die fiat in Dei Ecclesia celebritas?

PRima Assertio, *Mutare horas ad arbitrium & prolixis breues subrogare, proque illis has dicere, Clerico non licet.*

Enimuero à consuetudine cum hæc vim legis habeat, arbitratu suo recedere, fas non est Clericis promiscuè, ac sine crimine, cum enim in suos transgressores lex sæuiat, deque iis iusta supplicia exigat, violari hæc non potest sine culpa. Sed habet Ecclesiæ communis vsus, certæ vt horæ suis distinctæ psalmis ac lectionibus, certis dicantur diebus, non quolibet quælibet, ergo, &c.

Secunda Assertio, *Dedita opera, ac sine iusta causa mutare officium, ac vice propry alienum sumere, vt de communi Martyrum, eius loco quod est affectum feriæ, est tantum veniale:* Ita Caiet. *verbo hora num. 5.* Syluest. *eod. q. 12.* Sa *num. 12.* Vasq. *cap. 4. dub. 2. parag. 1.*

Quia præceptum de horis vniuersè sumptū, earum duntaxat substantiam considerat, non qualitatem, aut modum, *puta soluens de Sanctis, quas deberet soluere de feria,* Caiet. ib. Quia tamen tale præceptum vt spectatur in indiuiduo, & in hunc diem, tempusque cadit; est de septem horis tali modo dicendis, vt consuetudo ipsa Ecclesiæ indicat, quæ violari cum sine culpa nequeat, eo quod omnis præcepti transgressio sine causa culpam habeat, saltem venialem, non est meo iudicio vnius officii mutatio facta sine causa in aliud, culpæ talis expers.

C De mortali, eam notant Archidiacon. apud Sylu. *verbo hora q. 12.* de la Torre *de horis canonicis controu. 9.* Reginal. *lib. 18. cap. 11. dub. 3. num. 172.* Armilla *verbo hora,* Castro Palao *de orat. speciali disp. 2. puncto 2.* pro qua sententia hæc proferri possunt argumenta.

Primū, quod id præceptum ex genere suo ad mortale obliget cuius transgressio intra suum genus speciemq; sine vllius additione circunstantiæ quæ speciē mutet, mortalis esse potest. Talis est præsens, quia qui de officio Dominicæ v. c. nouem psalmos detractos vellet, vt

D orandi finem citius faceret, haud dubie plusquam vulgariter peccaret, ex regula ante citata de omissione partis notabilis. At idem æquiualenter efficit, qui pro officio diei Sabbati, sibi Paschatis omnium totius anni breuissimum eligit, vtpote tribus tantum lectionibus psalmis totidem, iisque breuibus conflatum.

Secundum est præceptum de horis, non de quibuscunque concipiendis precibus, sed de his in indiuiduo, ac determinate, quæ cadunt in dies singulos, ergo cum sint hæ pro dierum varietate variæ, præcepto de iis exequendis satisfacere posse non videtur, qui alias à præscriptis eo die & tempore pronunciat.

E Tertium si non est in præcepto horas diei proprias ac ab Ecclesia huic aut illi assignatas pangere, erit canonica oratio res consilii tantum, non præcepti, & sic quæ in iis mutatio accidet, sine culpa eiusque suspicione fiet, quod nemo dicet.

Argumentis pro hac sententia Respondend. est, priori quidem negatione Minoris, ad eius confirmationem dici debet rationem parem vtrobique non esse, nam cum 7. psalmi de officio Dominicæ detrahuntur, lædi illud non parum est necesse, detractione

partis quæ psalmorum numero ac sensu con- A temni non debet, quod non accidit, cum officium vnum pro alio, quamuis breuius authoritate propria sumitur, ac maiori minus subrogatur.

Ad secundum responderi debet, determinatè hoc aut illud officium in indiuiduo non præcipi, sed eius substantiam, quæ est in eo vt septem horæ dicantur cum nouem psalmis, & totidem lectionibus.

Confirm. præcepto satisfit, cum eius impletur substantia, etsi in modo peccetur, at præcepti substantia est, vt horæ recitentur se- B cundum formam breuiarij Romani & non alterius, modus autem accidentalis est vt hoc die recites de feria & alio de Sancto.

Ad vltimum, est negandum quod in eo quasi certum ponitur, horas nempe dicere vt dici posse contendimus, rem fore consilij, non præcepti, nam quam sit hoc à ratione dissitum fit ex dictis planum.

Vt vt sit de re ipsa, sane constat etiam in Aduersariorum sententia à leuitate materiæ excusationi à mortali in hac materia locum esse, qualis est censenda cum inter officia, ma- C gna non intercedit inæqualitas, quia officium quod assuminur, par est in quantitate relicto, hoc est eius diei proprio.

Secundo, & id quoque pro certo in hac horarum materia est habendum, ab eodem peccati genere, aduertentiæ plenæ, ac perfectæ, defectum excusare, quia etsi sit hic culpabilis, repetendi tamen officij necessitatem non inuehit, sed ad summum compensandi quæ vni officio desunt ad æqualitatem sui cum alio, & in hac sententia qui pro officio Dominicæ accepisset de Martyre, tot ei de derelicto officio D legendi psalmi forent, quot sunt ad æqualitatem inter hoc & illud necessarij, ne *mutatio formæ redundaret in notabilem mutationem officij*, inquit Raph. Torrez supra, quæ est etiam opinio Gab. Vasq. *de benef. cap. 4. parag. 1. dub. 2. num. 60.* Suar. *de religio. to. 2. lib.* 4 *cap. 23. nu. 11.* & aliorum apud Antonin. Diana *tract. de horis resol. 12.* qui omnes negant mutatione vnius officij in aliud satisfieri præcepto de horis, & ita peccari mortaliter, quia non seruare præceptum de horis est mortale: at non seruat, qui mutat officium, quia hoc & non istud est præceptum, ergo si dicatur loco alterius, E præcepto non satis fiet, hæc opinio est priori probabilior & in praxi tenenda instituto Ecclesiæ.

QVÆSTIO XIII.

An Canonicis horis sit essentiale, sic ore pronuntiari, vt percipi queant.

Dico primò, *Non videri facere officium, qui horas earumque sensum mente concipit, ore autem linguaque non enunciat.*

Primo, sunt horæ cuique sic dicendæ, vt ex modo quo decurruntur, ei constare possit, iustæ suæ voluntati satisfactum esse, quia id dare debet operam, vt qui legibus suis non obsecundant, pœnam ferant, quod non potest, nisi sibi de earum transgressione constet, hanc autē latere Ecclesiam, nec nosci ab vllo posse si mente sola ac cogitatione expleri horæ queunt, nemo non videt, distinctè ergo horas dici ac ore exprimi Ecclesia præcipit, cum primo & per se actus internos non iubeat: ergo cum ei obsequi oporteat, quæquo imperat, ea forma modoque facere, quem vult omnes tenere ac sequi, dicendum est clara à singulis distinctaque voce cum orant, sic loquendum esse, vt ab aliis, si præsentes essent, audiri possent.

Secundo, Qui horas recitat, eas vt minister Ecclesiæ, personaque communis omnium nomine Deo supplicans, recitat: ergo sic eas ore proferer, vt audiri ab his valeant quorum interest eos animorum motus in illorum cieri pectoribus, quos flagitat. Id esse verò qui potest, nisi verborum quæ leguntur, sensus ac notio, in cor per aures influat? illa autem admittere quā ratione hæ possunt, si vocibus in ore, interque labia suppressis formentur? pronunciandæ sunt ergo, vt oportet, clare, vocaliter ac distinctè, vt distingui, ac audiri à circunstantibus valeant. Ita Medina *in tract. de orat q. 1.*

Loquuntur alij ad fidem verisimilius, qui cum distinctione mentem ipsi suam explicant aut enim (inquiunt) Clericus publicè, ex ritu formaque Ecclesiæ facit officium, vt ab his fieri festo die solet in Ecclesia, aut priuatim, ac solus sine arbitris: si primum, vocem contendet quantum est necesse, vt percipi possit, si alterum, sufficit si is ipse qui pronunciat illam audiat, vel intelligere ac audire valeat, quæ est opinio Lud. de Beia *par. 1. resp. casu* 55. & aliorum, quos in eandem cum illa ituros sententiam non ambigo, si recolant.

Primo satis esse Clerico ad officium si horas modo quo præcipit Ecclesia, statis ad orandum temporibus obeat, facit hoc, quisquis voces verbaque pronūciat, distinctè quidem, sed non clare, sibi quantum est satis vt ea audiat, intelligenter, non autem aliis. Nec enim, illa vspiam perspicuitatem vocis iussit, aut suauitudinem, sed integritatem, sed animi ad

ea

ea quæ legũtur aduertentiam, corporisque in orando decentiam, quæ omnia ab eo qui submisse orat, afferri posse nemo it inficias, ergo nec prudenter negaturus est vllus, qui de dicendis horis substantiam, & non modum meminerit præceptum esse.

Confirm. quæ sunt apud pios in communi vsu, hæc meo iudicio non fieri modo impunè possunt, sed & licite, at nemo est, paulo cæteris è plebe religiosior, qui se legis de orãdo Deo violatę reum existimet, si effuse loquax ac clamosus inter precãdum non erit, si quod Clerici, quod Presbyteri, pro se quisque religiosè faciunt, cũ horas in tẽplo legunt, ne sint aliis, quos vicinos habẽt, molesti ac graues submisse orat, verba format, sed quæ vbi sunt nata pereunt, ad alios non veniunt, in eo (amabo) quid est quod culpam oleat, quod censuram mereatur ac ferat? quod si est hic innocens, sanè rei non erunt, quibus est hoc satis, distinctè legere sed non ita clare, vt possint audiri.

Argumentis respondend. Priori quidem, Ecclesiæ constare aliter posse quam ex auditu, quod beneficiatus aut quilibet alius præceptum de horis impleuerit, nempe si quod cæteris est in more, preces horarias in manus sumpserit, eas affusus genibus aut stans legerit.

Secundum vim non habet, cum quæ in solis Parochis aut publico munere fungentibus sunt vera, ea communicata velit esse cum singularibus Clericis, quos non est certum agere personam publicam, ac Ecclesiam per eos orare, & si foret, negandum tamen esset, hoc illos facere fructuose non posse, nisi quæ orant, clarè ac perspicuè ad intelligendum, efferant.

Dicendum tertio, quod quantumcunque recitentur horæ priuatim ac solitarie, habent tamen omni tempore rationem orationis publicæ, cum fiant in persona totius Ecclesiæ.

At est Ecclesia sensibilis, eius ergo preces eiusmodi esse debent, quæ in aliorum notitiam venire queant, eiusmodi ea sunt solæ, quæ lingua formatæ aurem pulsare possunt, secundum D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 12. Ludouic. de Bea *tom. 1. respons. casu. 55.*

Omnino, sed nego tam distincta, claraque eas voce dici oportere, vt cessante impedimento, oranti qui astant, eas audire valeant.

Primo, quia est missa secundum se totam oratio publica, & tamen sunt partes eius præcipuæ submissa dicendæ voce: ergo quod horæ sint oratio publica, non habent ideo vt pronuntiari debeant elata voce ac clara.

Secundo, ei qui priuatum officium recitat, id est spectandum tantum, vt Deo animo & corpore inseruiat. At hoc abunde consequitur, qui verba format à se tantum audienda non ab alio, vt indicat praxis communis Sacerdotum ac Regularium fere omnium, qui ne vicinos impediant (quod est prudentiæ) quàm possunt tacitè, silenterque munus suum obeunt, orantque. Equidem scribit Caiet. orationem publicam, de præcepto debere esse vocalem, de decentia autem duntaxat, claram & altam, hancque cessare, cum illam summisse fieri ratio exigit, ne astantium lædantur aures eorumque patientiæ afferatur tædium. Equidem, vt est cantus, vocum prolatio sensibilis ac clara, eorum animis qui sunt præsentes, ad Deũ cœlestiaque euehendis instituta, ita & priuata ad eius solius qui orat commodum, eiusdem est Ecclesiæ voluntate ordinata: ergo vt sunt illi verbis, vocibusque quas audiunt, incitandi ad Deum, ita & iste, ad id autem sufficere vocales quidem ac distinctas, sed non sonoras, ac à vicinis audiendas, aut auditas, sed labiis compressas, habent Doctores, resque ipsa comprobat.

QVÆSTIO XIX.

An præcepto de horis satisfaciant, qui ea alternantibus operis, voceque extra chorum decurrunt.

QVæstionis est hic sensus, an duo aliqui, præceptum orandi Ecclesiasticum impleant, si distributis inter se psalmorum versibus, ex æquo alternatim psallant, orentque.

Dico implere, ita Suar. *lib. 4. tract. 4. cap. 25. num. 2.* Azor. 1. *par. institut. moral. lib. 10. cap. 7. q. 6.* Regin. Laym. Less. & Sanch. *locis antecitat.* sunt hæ rationes.

Prima, quod ita consuetudo ferat Ecclesiæ.

Secunda, quod quæ per alium, hæc quoque per se, existimetur quisque facere, ob quam causam, qui pulsandis inter diuina mysteria organis, thurificandis altaribus, tam Superioris imperio occupatur, quam religiosa quadam erga Deum cœlitesque inductione animi, officium præstare censeatur, cum quod ipse cum aliis canere, aut priuatim debebat legere, eius loco suppleant alij. At eum ab vno, duorum simul orantium, Deo preces offeruntur, earum pars altera cedit alteri, cuius & nomine, viceque, ex interpretatione tacita Ecclesiæ sunt conceptæ, est id in primis ergo verissimum. facere quæ sunt viri boni, in proprii functione ministerii, qui vtuntur opera mutua, in recitandis canonicis precibus. Nam si in choro Clericis, pensum Horarum obire, ascitis sibi operæ suæ vicariis licet, cum quibus partem laboris sui communicent, cur erit iisdem, aut sui similibus extra chorum culpabile,

ad eorum se morem, normamque fingere? A aut cur quod illis est laudi, mihi si cum alio orauero, futurum est crimini? quare vt aliarum quarumlibet precum religiosum debitum à quibuslibet, ita & canonicarum, sine cuiusquam culpæ metu, distributo cum altero onere, id est alternatim exolui poterit.

Estque hoc ad Clericorum pacem quietemque præstabile, quod etsi spontaneis securis, vltroque accersitis, eorum coadiuuæ orandique comites occupent, & ita se culpa impient, ab ea tamen omni immunes ipsos esse ac liberos, si quasi in perpetua constantique vigilia positi, sibi ac officio excubent, animique agitationes profanas, vt impetu irruentes B aquas diuertant, aut reprimant. Nec enim Ecclesia vt quod ab vno dicitur, cedat in alterius commodum, aliud postulat, quam vt ad ea quæ vterque pronuntiat, aures ac animum aduertat, sic enim eorum quilibet proferre debet, vt ea, socius audiat, alias præcepto non satisfacit, quia in tantum aliena tibi oratio vtilis ac communis esse potest, in quantum illam percipis, primo, quia illam audiendo approbas, approbando in ea communicas. C

Secundo, quia ex instituto consensuque Ecclesiæ, est auditus prolationis loco, ideoque tam eius concessione, quam communi hominum opinione recitare diceris quæ socius pronunciat, quia illum audis.

Quid si volante lingua ita verba præcipiti cursu efferas, vt ipse vix te audias, quid loquaris autem ac dicas, socius non capiat.

Si est vocum quæ socii aures sunt præterlapsæ ingens copia, iusta metuendi illi est causa, ne in eo peccauerit, præceptoque de horis non satisfecerit. Quia vt de eius transgressione non possit ar gui, debet dixisse, aut audisse D officium, vel certe hanc eius partem, quæ à socio, quia alternis dicebatur, est prolata.

Quid si cursim ambo recitent, quid si verba ambo simul pronuntient, aut si nō simul saltē eo modo vt vterq; si socii ū anteuertat, vt loqui priusquā versum suum hic absoluerit, incipiat.

Si simul loquantur ambo, si quo tu tempore partes tuas agis, agat & alter, nihil efficis, quia istius labor & lectio, eius est loco, quam si solus vacares precibus, faceres, at solus remotisque arbitris qui orat, eiusdem psalmi versus duos simul dicturus non erat, sed successiue vnum post alium: ergo ei quoque est solemne tenendum, in oratione eidem quæ fit alternatim recitandis horæ cuiusque precibus.

Contra pugnant aliqui, negantque ad id obligationem esse sub mortali.

Primo, quia verba legis intelligenda sunt propriè: at habet Leonis decretum, vt horæ dicantur, de auditu non fit mentio.

Secundo, non peccat, qui verba Missæ die sacro quo est Ecclesiæ præscripto audienda, non audit aut intelligit: ergo nec horarum.

Tertio, qui cum socio canonicis precibus vacat, alia legere non tenetur, quam quæ ipse pronunciat, pro suâ enim erga orantes charitate facit Ecclesia, vt quæ dicuntur ab vno, dicta quoq; censeantur ab altero ergo vt canonicæ legi de horis satisfaciant, non est necesse omnia quæ vicissim loquuntur ac proferunt aure capere.

Conseq. prob. Qui excusatur ab eo quod est maius, excusatur & ab eo quod est minus, *de regul. iuris in 6. regula 35. & 53.* At maius est legere quam audire, ergo cum is qui orat cum socio, non teneatur quæ hic legit legere, nec ea quoque obligabitur audire.

Ab aduersa tamen sententia non abeo nec optandum modo, sed implendo de horis præcepto canonico necessarium existimo, vt quæ quisque ex libro recitat, ita pronunciet ac efferat, vt ab eius comite audiri queant, talis enim est piorum sensus, talis opinio, quod si non fecerit, præceptum non implebit.

Argumentis quæ contra sunt allata, fiet satis; priori quidem dicendo loqui Leonem ac cæteros Pontifices de iis duntaxat qui soli orant ac priuatim, aut certe de eo quod fit communiter.

Ad secundum dici debet, fidelibus quidem vt Missæ intersint præcipi non autem, vt verba eius omnia intelligant, cuius oppositum in horis accidit, respectu eorum qui ad illas obligantur.

Tertiū est neganda consequentia. Ad minorem allatam: pro confirm. Dicendum, paris esse obligationis audire horas, cum alternatim dicuntur, & eas legere, & ita neganda erit, si vox *maius* capiatur formaliter pro obligatione, non materialiter pro labore, qui in legendis est maior, quam in audiendo duntaxat.

Quid si socius lege horarum non tenetur? quid si legendo distrahitur?

A primo non impediri beneficiarium, quo minus præceptum impleat, consuetudo ipsa Cathedralium toto ferè orbe recepta indicat, in quibus cum Canonicis psallere cantores solent, sæpe non Clerici, & tamen illos nemo de prætermisso, aut violato officio arguit, cum eiusmodi homines in hoc erga Deum pietatis obsequio, Canonici socios sibe esse volunt.

E Deinde quid eos prohibet sic loqui, vt audiri à beneficiario valeant, & ita illi in exequendo præcepto esse auxilio? Et quanquam orando distrahi sit culpa, quum ab alienata, ac in re nihili occupata mente, Deo principi loqui, genus sit irreuerētię illaudabilis ac vitiosæ, nō est hæc tamen eiusmodi, quæ ab eo, qui sponte ac non coactus, se comitem in legendis horis beneficiario addit, in eundem redundet, cum huic ad explendum officium sufficiat, vt attente audiat, quæ socius recitat.

tat cætera ipse loquendo exprimat,

QVÆSTIO XX.

An qui de beneficio litigant, eo quod illud sibi deberi ambo asserant, lege dicendi officij sint obstricti.

Est hæc à Comitol. *lib. 1. respons. q. 69.* Reginald. *lib. 30. cap. 4. sect. 2. num. 40.* & aliis tractata quæstio, sensu tamen dispari, nam ambo hi auctores, ab officio eis canonico immunitatem tribuunt quibus antequam in rem venerint, lis ab alio intenditur, fructusque interim dum hæc diiudicatur sequestro seruandi dantur, victori postea auctoritate iudicis tribuendi.

In hac eos mente præiuere Paludan. *in 4. distinct. 15. qu. 5. art. 1. conclus. 5.* Caiet. *in summa verbo hora. Canonica*, Sotus *lib. de iustit. & iure q. vnica art. 3.* negant enim hi omnes, eum qui nec beneficij sui possessionem, nec fructus habere potest, canonicarum horarum ritui subiectum esse.

Contrariam huic sententiam tuendam sibi Nauar. credidit in *Enchirid cap. 25. num.* 104. post Maiorem *in 4 destinct. 12. q. 6. parag. 9.* sunt hæc eius verba loco quem citauimus. *Cum duo de eodem inter se beneficio disceptant, ideo quod ambo, iure sibi deberi persuasum habeont, si vnus interim fructus percipit, eundem diuini officij dicendi iure astrictum esse: quod si ex postrema appellatione verisimiliter appareat amissurum beneficium, qui tenet, & obtenturum eum, qui eodem interim caret, hunc canonicas preces adhibere debere, est certum, nisi si forte aqualem precationem in tempus, quo suum futurum est beneficium reiterare velit.* Idē Nauar. ante citat. sensus, idem iudicium, vt hæc eius indicat oratio petita ex *cap. si litigaret, & habita sententia recipere deberet fructus sequestratos, aut per aduersarium receptos, obligatus foret ad horas secundum omnes.*

Argumenta quibus in eam venere mentem, sunt duo: primum, quod horarum omissio beneficiario sit culpabilis, cum istius pietatis aduersus Deum, certa itaque stipendia habet, aut est habiturus propediem, cum quæ certo sunt futura, eodem sunt habenda loco moraliter quo præsētia, at beneficiario, operæ suæ ac officij merces stabit, eum facta beneficij euictione, omnium eius fructuum habiturus sit dominium, est ergo ad horas eo obligandus tempore, cum fructuum perceptio anticipata esse non debeat.

Alterum est in eo, quod horæ, earumque obligatio beneficiario cohæreat, eamque sequatur, at est beneficium eius proprium, cui est collatum, illico ac est collationi de eo sibi factæ assensus, si quidem ex ea, ius illi in

A eodem acquiritur, ergo ab ea, & non à possessione capta beneficij, officij dicendi necessitas in beneficiarium diffluit ac manat. Minorem reddit Pontif. Rom. auctoritas probabilem in *cap. si tibi absenti 16. de præb. in 6.* in quo acceptatione collati sibi tituli, beneficiarius fieri dicitur, beneficii possessor ac dominus, quia illud per acceptationem fecit suum.

Aliorum ego sententiam vtpote ista æquiorem, sequendam censeo. Quia ius diuini officij persoluendi orando, in iis, qui beneficia
B obtinent Ecclesiastica, ex pacata beneficiorum *possessione, & fructuum perceptione oritur,* Comit. supra. Sane cum collitigantes ius se ad beneficium habere credant, non vni potius quam alteri, orandi canonice, necessitas imponi debet: ergo cum hæc in vtrumque cadere nequeat, neutrum tanget.

Argumentis respondetur dicendo primo, Maiorem esse falsam, quando beneficiarius necdum est complete talis, vt non est, quum in beneficium pedem necdum culpa sua nulla intulit, nec per eum stetit quo minus inferret. At antequam id fiat, non est Clericus,
C qui sacerdotium adeptus est Ecclesiasticum, complete beneficiarius.

Primo, quia ante possessionem captam, resignatarius fructus non percipit, nec beneficium vnde hi nasci solent, administrat ac regit.

Secundo, est & aliud eius rei de qua agimus, argumentum, nempe quod decreto Leonis X. & Pij V. in Bulla cuius Nauar. in manuali meminit, prouisus de beneficio, non tenetur ob horas omissas fructus perceptos restituere, nisi post sextum mensem à capta
D eius possessione, signum est ergo ante eam plene & perfecte, beneficiarium non esse, nec proinde à collatione beneficij quam conuellere multa possunt, sed ex illa, eiusque possessione, orandi canonice obligationem existere,

Canoni autem *si tibi absenti 16. de præb. in 6.* potest occurri dicendo, ex collatione ante possessionem, proficisci ius quoddam imperfectum, ac mutilum, illudque reddi per aditionem beneficii, integrum ac absolutum, atque ex hoc genere, horarum canonicarum
E obligationē fluere, vt enim dicere paulo ante memini officij persoluendi orando, ius seu obligatio, in his qui sacerdotia consequuntur Ecclesiastica, non ex sola tituli collatione, aut possessione beneficij oritur, cum multi sint qui vi, aut fraude, clam in illud se inferunt, quos intrusos dicimus, qui propterea horarum canonicarum ritui non sunt obnoxij, sed ex pacifica eius rite collati possessione ac fructuum perceptione.

Deinde responderi potest vt respondet Caiet. ex collatione tituli seu beneficij, ius

beneficiario dari, ratione cuius, beneficium ipsius esse incipit, à possessione vero fieri vt fructus eius possit seruare & ab eo petere in cuius manu erant.

QVÆSTIO XXI.

An qui beneficium iniuste possidet, ac sine titulo, teneatur ad horas, si eius fructus percipiat.

NOn est extra culpam, qui vi, aut fraude, irrumpit in Ecclesiam, eiusque sibi sumit substantiam, ratio est, quod species sit quædam non furti modo, sed sacrilegij, in res ingredi Ecclesiæ, easque sibi vendicare inconsulto Pontifice.

Est etiam reus culpæ nō modicæ, qui benefici possessore vacui sacras obuentiones, auctoritate propria sibi arrogat, vt enim sunt hæ successori debitæ, vt sunt ei, quem Episcopus mortuo subrogabit, iure tribuendæ Ecclesiæ, ita nō estinnocēs, qui illas sibi sumit, inque rē suam, sine eius facultate, cuius est dare, conuertit. An autem culpam fit hāc abstersurus, si quod benficiatiis est in more, horas canonicas legerit, & an debeat, disputant inter se auctores, nec sensu, sententiaque concordant.

Ad has illum cogunt Azorius, Garcias, Suarez *lib. 4. cap. 19. num.* 10 Laym. *de horis tract. 2. cap. 5. q. 3. num. 3.* Liberat Nauar. *lib. 1 consil. 3. de aetate & qual. edit.* 2. ad quem vt accedam hac inducor ratione. Quod obligatio recitandi hotas canonicas manet ex ordine sacro, titulo ab eo collato qui potest, mercedis perceptione, cui iusta benefici donatio, possessioque antecedere debet, secundum Sotum *lib. de iustit. 10. qu. vnic. art. 3.* ergo cum intrusus, cum redituum sacrorum iniustus occupator, non sit beneficiarius, non est ad horas, lege cæterorum communi adigēdus. Nam quis hæreticos in Anglia ac Holandia religionis violatæ reos dicat, quod non officio defunguntur Ecclesiastico, ob beneficia, ac eorum fructus, quos substractos Ecclesiæ sibi sumunt, illis quidem cedere debent, & hos restituere, sed horis recitandis operam dare, & ni faciant peccare, quenquam esse qui asserat, non scio, quod est argumento, his eum nexibus stringendum non esse qui beneficio fruitur Ecclesiastico, sed à seipso, & sine titulo.

QVÆSTIO XXII.

An similiter in eo pietatis munere versari debeant, qui beneficio quidem sunt donati, sed vacuo ac sterili, & ex quo reditus, culpa sua nulla ad eos nisi tenues ac pauci, aut nulli perueniunt.

AFfirmantem tenet Glossa in *can. Clericus victum 1. dist. 91.* vbi is qui *ali non potest ex beneficio fructibus iubetur victum suo artificio quærere, absque detrimento proprij officij*, nec tamen ei à vigiliis, orationis habendæ causa, abesse permittitur, vt est in *can. 1. & 3. eiusd. distinct.* Idem asserunt Nauar. de *orat. cap. 7. nu. 27.* Castro Palao *de oratione in communi disp. 2. puncto 1. paragrapho 2.* Valent. 2. 2. *disp. 6. q. 2. puncto 10.*

Pro eadem sententia proferuntūr hæc argumenta.

Primum, quod pars sit semper amplectenda tutior, præque ea negligenda tuta, *cap. iuuenis 3. de sponsalib.* At est sententia, quæ beneficiatios ad horas teneri asserit, etsi parum, aut nihil emolumenti ex beneficio suo percipiant, opposita tutior: ergo, &c.

Secundum, Clericus videtur hac lege renue acceptasse beneficium, vt quæ sunt preces instituto Ecclesiæ beneficio adiunctæ, has ille, non obstante eius leuitate, ac paucitate redditium, ex officio & cum obligatione legeret, esset enim iniquum, illum non perferre eius legis iugum, quæ est beneficiatis sui similibus imposita.

Tertium, absolutè & sine addito beneficiario datur in mandatis, in Lateran. Concil. vt horas decurrat: est ergo à beneficii possessi reditibus quibuscunque, id est tam qui ampli sunt, quam qui tenues, repetenda obligatio eas præstandi.

Quartum, sibi suæque imprudentiæ imputare Clericus debet, quod beneficium, vacuum quasi ac sterile acceptauerit: ergo si quod cæteris præcipitur, officium facere cogitur, sine causa queritur.

His inducti argumentis ad partes transiuere Glossæ hi auctores Maior *in 4. dist. 12. q. 6. parag. colligendo*, Anton. 3. *par. tit. 13. cap. 4.* Sylu. *verb. hora q. 2. num.* 1. Tabiensis *eod. nu.* 2. Graffius *lib. 2. decis. cap. 49.* Victorell. *ad ad summam Toleti lib. 2 cap. 12.* Comitol. *lib. 1. respons. q.* 68. Reginald. *lib. 30. tract. 3. cap. 4. num.* 33. Nauar. *25. Enchir. num.* 102 *& cap. 7. de orat. num. 27.* Azor. 1. *par. moral. lib. 10. cap. 3. q. 3.* Tolet. *lib. 2. cap. 41. num. 8.*

Opinionem sequuti sunt oppositam Maldonatus *de orat. dub.* 3. Sotus *de iustit. & iure lib.* 10. *q. 5. art. 3.* Sa *verbo hora*, Less. *de benef.* Sanch. *in consil. lib. 2. cap. 2. dub. 66.* qui omnes beneficii

ficii possessorem horis canonicis non addicunt, si est illud ita sterile vt ex eo nulla aut modica percipiatur merces, quam ego sententiam tutam & in praxi tenendam censeo primo quia nemo stipendiis suis militat auctore Paulo: ergo nec orat gratis, lex eum canonica vlla obligat. A

Secundo, vt beneficium datur ob officium *cap. extremo de rescript. in 6.* ita & officium est ob reditus, qui illi sunt affecti, praestandum, qui enim altari ministrat, de eo necessaria vitae subsidia si petit, facit quod postulat aequitas: ergo si Sacerdotium nullos possessori suo reditus suppeditat, vnde ad vitam ei necessarij commeatus suppetant, nulla quoque erit eidem recitandi diuini officij necessitas. B

Tertio, exigit commutatiua iustitia aequalitatem rei ad rem, secundum proportionem arithmeticam iuxta philosophum *lib. Ethic. 5. cap. 2. & 5.* D. Thom. 2. 2. *q. 61. art. 2.* atqui stipendia Ecclesiastica, decimae, oblationes Ecclesiasticis personis dantur pro labore seruitutis suae, ac obligatione faciendi officij ex commutatiua iustitia: debet ergo intercedere aequalitas inter officium & beneficium aliqua.

Vt minorem, licet perspicuam, probem, sepono prius in officio Clerici, id quod est spirituale, quod non est pretio aestimabile, & assumo tantum laborem & obligationem recitandi quotidie diuini officij per duas horas aut amplius. C

Probatur ergo minor, quod pro labore datur, ex iustitia commutatiua tribuitur, vt cum conducitur mercenarius, qui agrum colat, aut opus cuius causa adhibetur, faciat. At dantur Ecclesiastica stipendia Clericis, tanquam iusta operae suae merces, nam *numeror.* 18. *filijs Leui*, inquit Scriptura, *dedi omnes decimas pro ministerio quod seruiunt mihi in tabernaculo foederis testimonij*, Et Lucae 10. *Dignus est operarius mercede sua*, ait Christus discipulis suis. D

Respondebunt aduersarij, volenti iniuriam non fieri, sibique singulos imputare debere, quod beneficia ieiuna acceptauerint.

Verum enim non facit eorum imprudentia, vt res in se, inaequalis non sit & iniusta. Deinde non est eius acceptatio, nisi cum promissione tacita, faciendi pro tali stipendio quod est iustum, & non amplius. Qui enim *altari inseruiunt*, Paulo teste 1. *ad Corint.* 9. de altari participant, *& qui ad onus eligitur à mercede repelli non debet*, Innoc. III. iudice, *in cap. cum secundum Apostolum extra de praeb.* cui ergo non suppeditatur quod ad victum est necesse, non tenetur ad obsequium aliud quam quod paret ac proportionatum operae à se exhibendae aut exhibitae. E

Verum enim (inquit Nauar. *de orat. cap. 7. num. 27.* de bonis Ecclesiae, multis tantum tribuitur, quanto est opus ad vitam, vt Clericorum famulis, ac scholarum magistris, qui cum sint Laici, nec proinde addicti choro precibus non dant operam, male ergo ex inaequalitate stipendij cum labore quem in canendo, aut orando Clerici suscipiunt, eorum ad id munus, obligatio tollenda dicitur.

Sed non aduertit Nau. singulos pro conditione sui status, teneri Ecclesiae operam collocare suam in eo ministerij genere, cuius causa adhibentur, eo praecise nomine, quod iusta eis mercedem ista numeret, magistros quidem docendo, Ostiarium claudendo & aperiendo ianuas, beneficiarios orando, vt ergo illi non tenentur in officij laboriosis & arduis, gratis ac sine praemio seruire Ecclesiae, sic nec Clericus in pari munere, nisi forte filij, peioris esse conditionis debeant quam famuli.

Excipiendus est casus in quo stat per solum beneficiarium, quo minus iusta ex re sua emolumenta habeat, puta quia propria beneficij onera subire renuit, quia officium non facit. Nam quis ferat liceat vlli diuinum cultum pro arbitrio minuere, idque impune? aut aequum esse quis putet, vt vlli fraus sua prosit? aut vt culpa sua negligentiaque Ecclesiam debito fraudet obsequio? vtrumque facit, qui officii diuini legibus aliquem astringi non iudicat, eo quod beneficium non incolat, quod in eo non resideat.

Argumentis allatis pro prima sententia respondendum est, Priori quidem, nulla tum fuisse adhuc beneficia, aut si extiterint consulti tantum, eo loco Clericis, vt operi ac agriculturae otii vitandi causa vacent, non autem imperari absolute, vt officium suum mercede praestent, cum id sit prudentiae ac rationi aduersum.

Secundi neganda est Maior, nam ad vitandam culpam est satis, operati prudenter ac cum ratione, id vero efficit, qui probabili ductus causa in opinionem verisimilem abit, certiorem relinquit.

Tertij neganda est sequela, eiusque est fides ex singulorum beneficiariorum repetenda sensu: hos vero id velle (quod in argumento dicitur,) sibi ad horarum nocturna, diurnaque pensa, nexum aliquem ac obligationem iniectam esse, si ad vitam vtcumque tolerabilem, necessaria non habeant, nemo eorum opinor dixerit, qui rem suis, id est iustis momentis aestimant.

Ad quartum Dicendum est, non nisi de iis beneficiariis sermonem in Concilio Lateran. esse, quorum beneficia, prouentus ad vitam idoneos possessoribus suis proferunt.

QVÆSTIO XXIII.

An noui canonici peccare sint censendi, si solitas Ecclesiæ preces non decurrant eo quod primo ac secundo anno, quo sunt in sacrum canonicorum Collegium allecti, fructus nullos habeant

DE culpa eos damnant Less. *lib. 2. cap. 34. num. 170.* Suar. *lib. 4. de horis cap. 20. nu. 7.* Azor. *to. 1. lib. 10. cap. 4.* Excusant Garcias *tract. de benefic. par. 3. cap. 1. num. 70.* Layman. *de horis tract. 2. cap. 5. q. 4. num. 4. parag. sed graue dubium est*, quorum ego sententiæ assentior, ob rationes quæ sequuntur.

Primo, quod omnium iudicio beneficium detur ob officium, ergo cum beneficium ius sit percipiendorum fructuum, eo iure qui caret, ab officio est liber.

Secundo, tria sunt ex dictis antea necessaria, vt quis dicendi officij legibus sit obnoxius, beneficij collatio, eius pacifica possessio, & fructuum perceptio. Deest his canonicis de quibus est hic sermo, fructuum collectio: ergo & ad horas obligatio, ita Castro Palao *de orat. in communi disp. 2. num. 20. parag. 2.*

Habent tamen aduersarij, duo quæ nobis opponant.

Primum, quod etsi hi canonici nihil biennio isto percipiant, recepturi tamen sint postea.

Secundum quod Pius V. in Bulla 106. eorum locorum consuetudinem improbet, in quibus id sibi hi canonici de quibus modo agimus, licere putant, quod & fecisse Ioann. XXII. patet ex *Extrauag. suscepti regiminis 2. de elect.* eos ergo vacare culpa non putant, si (quod illis concessum volumus) vacationem ab horis capiant.

Respondend. priori argumento, incertum esse, vtrum eis aliquid vnquam commodi sit venturum, eo præcise nomine, quod prouentibus beneficiorum suorum proprie careant, cum mori possint, aut beneficiis in fauorem tertij cedere.

Secundo Paulo iudice qui altari seruit, de altari viuere debet: ergo è contrà, qui necessaria vitæ subsidia à beneficio sibi commisso non accipit, operam ei suam deferre nullo natura aut Ecclesiæ iure censetur obstrictus esse: ergo nec horarum, cum sit earum lectio, officij pars non vltima beneficiarij.

Ad secundum respondendum Ioan. pro nobis facere. Enimuero ferre se non posse ait, quod qui beneficia canonice obtinent, & ad quos alias de iure fructus ipsi spectare deberent, nihil inde percipiant, vnde id mali sequitur quod cum necessariis vitæ propagandæ subsidiis careant, residere ipsi, proprioque

A id est suo defungi munere in Ecclesiis nequeant vbi beneficia possident, existimauit ergo hic Pontifex, eiusmodi genus hominum, ob defectum prouentuum, ad horarum quotidianum pensum soluendum non astringi, alioqui id dixisset, cum è contra, vt faciendi officij causam habeat, fructuum partem iisdẽ diuidi velit ex qua se suosque sustentent ac alant. *Nos*, inquit, *de illo, super his remedio prouidere volentes, per quod, & hi & illi, in fructuum prædictorum perceptione participent, & Ecclesiæ debitis seruitijs non fraudentur, statui*-B*mus, quod illi qui fructus prædictos sibi integros hactenus vendicabant, nihil exinde vltra summam, pro qua vnumquodque ipsorum beneficiorum consueuit in solutione decima taxari, prætextu cuiusuis statuti aut consuetudinis percipiant, residuo prædicta beneficia obtinentibus remanente.*

Et quanquam secus Pontifex quam nos sentiret non tamen ideo cogendi hi essent Canonici ad horas, quod Pii IV. & Ioan. constitutiones non sint in multis locis receptæ, vt Laym. *cap. ante citato q. 4. num. 4.* & Nauar. *de horis & orat. cap. 7. num. 30.* asserunt. D *Quare non auderem*, inquit Laym. ibi, *damnare Canonicos talium Ecclesiarum, si primo, vel altero anno, quod nihil accipiant, officium non recitent, eo quod non sit consuetudo, & Decanus & Capitulum eos ad orandum obligare non* [illegible]*.*

QVÆSTIO XXIV.

Quantũ eum abundare reditibus oporteat, qui necessaria diuini officij lege tenetur sub culpa.

D HAc de re, certi statui quid possit non occurrit, vt enim sunt tempora, loca, personæ earumque conditio diuersa, ita & sunt impensæ, quas eos in sumptus quotidianos facere est necesse, differentes ac variæ, plures vnus ad status decentiam famos exigit, pauciores alter, nec vbique merces omnes pretio eodem veneunt, carius vno stant loco, vilius alio, facit hæc itaque tam rerum, quam personarum multiplex ac varia ratio, vt de prouentu definire non sit facile, quem suo possessori beneficium dare ac parere quot annis debeat, vt ei pensi canonici exoluendi legem di-E eat, ita certi aliquid quod tam illi, quam cæteris ex æquo conueniat statui nequit.

Quinque ad id ducatos sufficere dixerunt è Thomistis aliqui Octo alii vel decem, vt Sotus *li. 10. q. 5. art. 3.* Sexdecim Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 31. num. 169.* infra quos, quicquid datur aut percipitur ob sui tenuitatem, minus esse ait, quam quod est ad omnes horas quotidie dicendas necesse.

Malderus *in 2. 2. tract. 10. cap. 2. dub. 3.* ad hoc diuini officij persoluendi subeundum onus,

eos

eos prouentus postulat, qui prudentis æstimatione, spectati tam loci quam personarum circumstantiis, iustæ sustentationis partem tertiam suo possessori tribuant. Eiusdem sunt opinionis Castro Palao *de orat. in communi disput. 2. punct. 1. paragr. 2.* Suarez & Sanch. *in consil. lib. 2. cap. 2. dub. 67.* Palacios *in summa verbo hora*, octo ducatis, ad hanc precum obligationem inuehendam est contentus. Alij nummos 15. aureos sufficere ad id aiunt, quod hi Clerico partem sustentationis necessariæ suppeditent, exigit paulo plures id est 16. aut viginti Lessius *lib. 2. de iustitia cap. 34.* vt paulo ante est dictum: vult idem Sanch. *in consil. lib. 2. cap. 2 dub. 67. & multi*, cum illo ibid. quod hæc summa sustentationis partem mediam Clerico, non omnino vltimatum in Ecclesia Dei partium, subministret, ex quo concludit eius beneficii possessorem ex quo hęc prouenit ad horas teneri. Satis esse dicit alij quod quis sit beneficiatus etsi ex beneficio suo nihil percipiat, vt Castro Palao supra, eo quod Concil. absolute dicat beneficiatum obligari ad horas.

Quod meum sit super hac quæstione iudicium, sequentibus Assertionibus explicabo.

Prima Assertio, *Ad officium horarum explendum, cogi non debet, qui è suo beneficiò, fructus percipere nullos potest, aut si aliquos, non nisi tenues*, Sanch. supra *conclus. 2.*

Ratio est, quod suam gratis operam collocare alicui nemo necessario debeat, cum Christo auctore ac iudice, *Dignus sit operarius mercede sua*, Lucæ 10. ex iustitia vero duntaxat, quibus par labori suo stat merces, quali cum careant, qui è beneficio sterili nasci nihil vident, quod in suum conuertere commodum queant, ab horarum sunt onere soluti. Sunt secundo, ab horis immunes ac liberi, quorum beneficia aureis non nisi viginti in reditus annuos proferunt.

Ratio est, quod non sit ea summa alendo beneficiario anno toto sufficiens ac idonea, ergo nec apta obligationem parere quæ quot diebus sit implenda.

Hæc est causa, cur *in Consil. loco citato conclus. 2. parag. Nota*, dicere Sanch. sit ausus, eum cui ex beneficio ad depensum quotidianum sufficientes non sunt redditus, cum aureos hi 16. aut 20. non excedunt ad nihil teneri, quod absolute dictum ac simpliciter, veri speciem non habet. Etenim gratum erga benefactorem animum beneficiarium exhibere conuenit, proque ratione ac modo prouentuū quos ei beneficiū subministrat, preces pauciores aut plures pro eius salute Deo fundere. Quare Confessariis sum auctor, vt Clericis quibus Canonicum officium ob paucitatem redituum, imperandum non putant, Horas de Beata quotidie dicendas imponant, aut vt canonicis assuescant, semel aut bis de sep- A timana has ipsis decurrere suadeant.

Qua de re vt sunt hi à Confessariis admonendi, ita illos quoque ab his interrogari conuenit, ecquid in eo Christiani hominis, ac beneficiati partes expleuerint, quod si forte non fecerint, non ideo tamen ad vllam es cogi restitutionem fructuum conuenit, quod non sit ea omissio contra præceptum Ecclesiasticum, sed naturale tantum, quo cuique præcipitur orare pro fundatoribus, quam ad rem preces sufficere possunt quælibet.

Assertio tertia, *Licet assignari certa fructuum beneficij quantitas præcisè nequeat, quæ ad recitandum officium obliget mihi tamen non est improbabile exigi, vt sustentationis partem plusquam mediam beneficiario præbeat.* B

Pars prima probatur, sunt beneficiarii dignitate sibi impares, sunt genere, stirpeque dissimiles. Est etiam in prouinciis magna in rerum pretiis diuersitas, non eadem vbique pecuniarium copia, ergo cum quisque est alio nobilior, hoc ampliori ad vitam commeatu egeat, summa non potest præscribi omnibus definita ac certa, qua contenti viuant.

Deinde quo pluribus vrbes ac prouinciæ abundant opibus, hoc merces quæ ibi C sunt venales, hoc alimenta cæteraque humanæ vitæ commoda, carius veneunt, vilius è contra, cum est in iis rara pecunia, ciborum ingens copia, ergo cum de vrbium statu, prouinciarum inopia, aut abundantia Theologo Doctori plane non constet, nec de summa quoque constare certo illi potest, quæ beneficiarium præcepto de horis recitandis facit obnoxium.

Dici tamen vere potest, hanc esse oportere eiusmodi, quæ sustentationis bonam partem hoc est media maiorē præstet: ita Sanch. cum D aliis quos citat *in consil. lib. 2. cap. 2. dub. 67. conclus. 2. & conclus. 1.*

Ratio est, quod sit ea summa notabilis, nec stipendium operæ in fungendo suo munere exiguum ac leue.

Pars hæc sustentationis media, quæ Clerico beneficiario non nobili, orandi canonicè necessitatem inicit, aureos triginta quinque aut 40. circiter exigit, quos ille è beneficio suo annuatim colligat.

Antequam probetur notare placet, non alimenta modo, non victum ac potum tan- E tum sustentationis nomine intelligi, sed quidlibet aliud, sine quo humanitus viuere homini inter homines honeste vix licet, quo de rerum genere sunt vestes, domus, serui, ac vecturæ: quo supposito.

Probatur Assertio, Quod communiter sacerdoti cuilibet è turba, eleemosynæ nomine à fidelibus sacri faciēdi causa datur, id eius vitę vtcunque sustinendæ, tuendæque cōditioni suæ eo ipso die quo dicit, cēsetur idoneum: sed asses decē gallicos ordinarie id nō egredi-

cur qui trecenties sexagies quinquies multiplicati quot sunt in anno dies sexaginta coronatos constant, cuius summæ pars media ad 33. coronatos seu centum libras francicas ascendit, ergo qui ex beneficij sui reditibus, quinos in singulos dies, asses non percipit, ex quibus, sibi panem ac tantillum edulij comparet, ab horum est onere liber.

Secunda Assertio, *neque tamen precum eum omnino expertem esse conuenit.*

Nam hac lege duntaxat, bonis potiuntur Ecclesiæ Clerici, vt Christo Seruatori fundatorum animas commendent, precibus adiuuent, à purgatorij pœnis liberent, flammarum quibus vruntur acrimoniam, lachrymis suis ac votis temperent: quare sum his auctor, qui triginta aut 40. aureos in bonis Ecclesiasticis non habent, dicendi quotidie Rosarij B. Virginis, aut officij eiusdem, vel mortuorum, vel canonici aliquoties in hebdomada ad boni viri arbitrium,

At non sunt operæ, quæ adhibetur in pensi Clericalis solutione, æquales aurei 40. cum ergo labori par ex iustitia commutante merces esse debeat, nullam eius in Clerico beneficiario obligationem parient.

Antecedenti occurri debet cum distinctione, aut enim de beneficiatis vulgaribus agitur, aut de his qui ex nobili magnaque stirpe editi principem in Repub. Ecclesiastica, locum tenent, si primum Antecedens est negandum, si alterum, concedendum, quo plus enim quisque genere præstat alteri, hoc impensis maioribus, ne status sui dignitatẽ parsimonia sordida commaculet, viuere debet.

Quodnam est ergo illud, quo, si quispiam potiatur, ne contra leges, mores & instituta Pontificum aliquid faciat, horis eum quotidie recitandis intendere oportebit?

Diiudicatio Antistitum & Doctorum in Basileensi Concilio fuit, ei qui in honoris gradu est collocatus, ducentos nummos aureos ad vitæ commeatus necessarios esse satis, quos tamen Adrian. *in 4. disput. de restitut. q. quia in pramissis* ab homine, simplici exigi iustè non posse tradit, quod vt Parisini Doctores decreuisse dicuntur olim, eiusmodi homini ac cæteris beneficiariis communibus satis esse ad victum putauerint beneficium 15. librarum id est vt interpretatur Nauar. *in tract. de orat. & horis canonic. cap. 12. num. 69.* quadraginta aureorũ nummorum, quos tamen modo vnius hominis vitæ tolerandæ, satisfacere posse nemo opinor existimat, quia pretia rerum creuere, maiorque est hoc tempore quam vnquam mensarum luxus, victusque lautior. Itaque quia homini plebeio centum aut 80. aurei sufficere possunt, vt se vtcumque, hoc est parce ac non omnino maligne sustineat, quod dicere ante memini, & hic repeto vt quis sustentationis suæ partem mediam, è bonis Ecclesiasticis habeat, & sic orare canonice debeat, satis esse si vectigal annuum è prouentibus Ecclesiæ 40. aureorum nummorum possideat, quæ est opinio Sanch. loco citato, & aliorum quos profert.

Quod si præter preces, Missæ quoque sacrificio est vacandum, etiamne tùm est fructuum, seu pecuniæ, quæ Missæ respondet, habenda ratio? vt ex ea, aliaque quæ oranti stipẽdij loco tribuitur, summa compleatur isti obligationi par & æqualis?

Sententia meo sensu vera est, fructus qui pro missa sacerdoti dantur ab iis seiungendos videri, qui debentur orantibus, proindeque si ea deducta summa quæ litanti in capella eleemosyæ nomine tribuitur, tantùm beneficiario non sit reliquum, quantum est ad partem iustæ sustentationis mediam necesse, ab horum lectione immunem esse, earumque loco quæ Virginis appellantur aut mortuorum, dici posse, vel Rosarium aut breuiarij partem aliquam.

Quod autem in fructu ea sint habenda tantum, quæ dempta eleemosyna, pro missis ad quas eius beneficium obligat, sacrificanti est tribuenda ostendunt hæc argumenta.

Primum, quod cum est ob non præstitum officium faciẽda fructuũ restitutio, in his numerari non soleant, qui sunt à sacrificante pro labore in dicenda missa percepti, quod est eius rei argumentum, de qua agimus, fructus eos duntaxat in ordine ad horas spectãdos, qui beneficiario post numeratum sacerdoti stipendium supersunt integri.

Secundum, quæ sacrificanti promissa merces datur, est ab ea diuersa quã beneficiarij vt rem pro horarum recitatione sibi debitã vendicant, nã qui sacrificat, pro fundatore extra sacrificium non orat, pro precibus ergo canonicis, quas priuatim Deo ipse fudit, nullum è capellaniæ fructibus in qua Capellani loco sacrum fecit, postulare ipse stipendiũ potest: est ergo merces quæ nauatæ per eum operæ respondet, ab ea distincta, quæ precum causa, beneficiario non est neganda.

QVÆSTIO XXV.

An is cui sunt à Papa fructus beneficij omnes, pro pensione traditi, aut eorum pars maior, teneatur ad horas.

Affirmat Flam. *lib. de resignat 1. q. 9. num. 5.* à quo non multum abludit Nauar. nam *in cap. 7. de orat. num. 25.* cùm ait qui pensionem Clericalem habet, ad vitæ sustentationem sufficientem, ad recitationem horarum B. Virginis sub eadem teneri pœna, qua beneficiarii ad horas Canonicas obligantur.

Cæterorum est opinio isti oposita Suar. *lib. 4. cap. 22. num. 6.* Reginaldi *to. 2. lib. 3. tract. 3. cap.*

cap. 4. sect. 3. num. 41. Graffii *lib. 2. decision. cap.* 49. *num.* 19. quæ sola est vera & tenenda, probatur.

Sunt ad sacram & religiosam diuini officii lectionem obeundam, tria duntaxat hominum genera Ecclesiæ voluntate, ac præcepto, obligata, initiatorum sacro ordine, Beneficiatorum, ac Regularium, quo de numero communiter non esse pensionarios nemo nescit, nec enim eos necessario sacro vllo charactere insignes esse oportet, regulam profiteri vllam in Cœnobio. Accenseri autem beneficiatis non posse, probat hæc ratio.

Præter ius colligendorum fructuum, titulū quoque beneficii, ratio ac natura in beneficiato exigit, hoc est ius ac potestatem sacræ functionis exercendæ, at talem in eo non agnoscit Ecclesia, qui in illa gradum non habet alium, quam meri pensionarij.

Quid si sit hæc pensio amplior, quam ad vitam honestè agēdam postulatur? quid si præscriptum à Pio V. horarum pensum, cum oportet, & quo modo, non soluitur?

Quod beneficiariis reliquis cum sibi, officioque desunt, præcipi debet, in pensionario obseruare conuenit, vbi est prædicti Pontif. Bulla recepta, quare vt illis cum horas non impediti, dicere negligunt, est à Confessario fructuum imperanda restitutio pro rata (vt loquuntur) omissionis, ita & pēsionario, hoc tamen discrimine, quòd illis pars sit tātum ea restituenda fructuum, quæ horis respondet, non oneribus aliis, quæ eos ex proprio muneris sui ratione subire oportet, cum pensionarius redhibere omnes debeat, vt pote, qui curæ suæ, aut operæ partem nullam in Ecclesiæ, aut beneficii, super quo, sua est imposita pensio, bonum ac vtilitatem conferat, Graffius supra.

Est huic quæstioni agnata altera, nempe ecquid pensionarius pauperibus diuidere debeat quod ei de pensione sua non est ad vitam necesse? Exempli causa, mille aureorum ei pensio penditur, cum nōgenti illi sint satis ad vitæ communia, solitaque onera, quæritur, an centeni qui supersunt, pauperibus aut locis piis sint debiti?

Deberi Nauar. tradit *in Apolog. de reditib. q. 1. monito* 80. quia res (inquit) cum oneribus suis transit *ca. ex literis de pignoribus & ca. pastoralis de decimis*, sed habent bona Ecclesiastica hoc annexū onus, vt si quid forte beneficiario de necessariis ad vitā sit super, illud ipsum inopibus tribuat, idem ergo facere pensionario est necesse.

Est hæc quidem plena æquitatis opinio, quam tamen cum eo rigore receptam non credo. Si tamen datetur hac lege pensio, vt qui eam recipit, quot diebus horas B. Virginis diceret cum obligatione eius restituendæ, aut partis fructuum, eius occasione ac nomine debitæ, cum pensionarius officium hoc precum negligit, putarem ei obsequendum esse, & quidem ante sententiam, de quo quia certi nihil habeo, nihil affirmo, est huic quæstioni affinis altera.

QVÆSTIO XXVI.

An qui beneficio suo cessit alteri, reseruatis fructibus, teneatur ad horas, an è contra pensionarius?

Resignatario id incumbere soli, non resignanti qui fructus sibi omnes seruatos voluit, scribit Reginald. *lib. 30. cap. 4. num. 38.* dixit idem Suar. *lib. 4. cap. 20.* Palao *supra num.* 13. ita asserendi vna vtrique causa. quod resignatarius sit vere beneficiarius, quod ad eum beneficii administratio titulique pertineat: ergo & horarum recitatio, sicut & aliorum munerum executio.

Confirm. si resignatarius ab orando liber esset, fundator precum suffragiis, quarum causa, bene de Ecclesia dotatione beneficii mereri voluit, culpa sua nulla priuaretur, ad hæc Deo Principi, cultus exhiberi consuetus animorum damno non leui rueret, quo quid ad exemplum peius, ad pietatis erga Diuos cœlites excidium, accidere potest in Dei Ecclesia funestius?

Ab eorum tamen sententia non abeo, qui negant Ecclesiastica beneficia assecutos, ex quibus, quod sustinendæ vitæ suæ sit satis, non colligunt, canonicarum horarum lege astringi, quam doctrinam probant auctores hi omnes, quos paulo ante commemorauimus, cum est quæsitum, an qui beneficium perquam exile sunt adepti, essent onere soluti persoluendi diuini officij, & in casu proposito Sanch. *consil. moral. lib. 2. dub.* 77. *conclus.* 1. Soto *lib. 10. de iustit. q. 5. art. 3.*

Quod autem inde de Dei Principis cultu ac veneratione decedat aliquid, quod fundatori ac Ecclesiæ minus forte fœliciter sit ac bene, quam si pro amborum tranquillitate ac pace preces conciperentur quot diebus solitæ, resignatario verti non debet vitio, quum id operam dare non debeat, vt quantum in hac mortalitate licet homini, Deo venerabundi ac supplices mortales fiāt. Dico amplius ab eo pietatis aduersus Deum officio, resignatarium dispensatū videri, nā hoc ipso, quod è re duorū priuata, aut cōmuni Ecclesiæ, esse Pontifex censuit, vni eorum fructus beneficii à se resignati omnes fruendos relinquere titulo reseruato alteri, tacite quoque eundem à recitatione officii liberat, cum non sit æquum hunc qui operæ mercedem nullam habet, in eorum classem conijci, aut oneribus subjici

quibus sunt fundatorum munificentia, ingentia attributa stipendia.

QVÆSTIO XXVII.

An dispensatus in ætate, sit quoque ab horarum obligatione.

CErta est decreto Ecclesiæ in Trident. *sess. 23. cap. 6.* assequendo beneficio præstituta ætas, ibi enim negant Patres, cuiquam ad illud patere debere aditum, nisi ingresso annos 14. & initiato prima tõsura, aut ordinibus quos minores nominant, quæ ætas cum sit legendis horis idonea, firmaque satis, quæritur, an qui ea minor Papæ benignitate aut Episcopi, beneficium adipiscitur, ab officij celebrandi præcepto sit exemptus. In hac controuersia quid verius existimem indicabo conclusione duplici.

Prima conclusio, si is cuius potestati & curæ est à Ro. Pontif. demandata Ecclesia, eam ætatem non attigit, quæ par sit horarum oneri, nempe quia septimum annum non est egressus, aut per morbum, cum quo continuo luctatur, in his versari nequit, & hoc Pontifici est cognitum, hoc ipso eiusdem est indulgentia, ab earum recitatione liber. Idem est (inquit Sanch. *in consil. lib. 2. dub. 61.*) quando ante ætatem, eum quem Papa legere non posse intelligit, beneficio dignatur, quia non est verisimile velle communem Patrem, sua beneficia in noxam, exitiumque cedere recipientium: Cederent autem, si qui per ætatem aut morbum psallere nequeunt, in illis iuberentur incumbere sub culpa, ne hanc ergo istiusmodi pueri contrahant, aut eius admittendæ causam dare putetur Pontifex, credendus est cum iis, in hac orandi præceptione, pro cætera sua in eosdem charitate, dispensare tacite.

Neque tamẽ cũ in sola ætate dispensat, cẽsendus est dispensare quoque in precibus. Quia sunt hæc duo vincula sibi inuicem disparia, solutus ergo qui erit ab vno, non erit ideo ab alio: quare in Pontificio diplomate, hoc est literis, quibus de beneficio prouidetur puero, meminisse solet Pontifex relaxationis, eidem ab horarum quotidiano penso concessæ, aut concedendæ, ad quam indulgendam, Cardinalis aut viri alicuius Principis prece se inductum ait, quod non faceret, si ætatis veniam dare, idem foret ac ab horis, orandique nexu immunitatem præbere.

Conclusio 2. Qui ab Episcopo, simplex aliquod beneficium ea ætate assequitur, qua sapere puero non conceditur, vt septimo aut octauo, non est tamen hoc ipso à recitando officio exemptus, Reginaldus *lib. 18. num. 192.* & alij apud illum.

Causa est, quod Episcopus citra specialem ac propriam, sibi ad id à Papa facultatem concessam, antiquare canones, in iis dispensare, præcesque quæ sunt fundatorum voluntate ac Ecclesiæ, à beneficiario recitandæ, remittere aut condonare nequit: ergo nec orandi obligationem tollere, aut in ea dispensare: quare cum ad obtinendum beneficium, requiratur *ætatis maturitas, grauitas morum, & literarum scientia ex cap. cum à cunctis de elect.* quas tam ætatis, quam virtutis, animique dotes infirmum puerorum pectus capere eum nequear, iis Ecclesiam, aut beneficium quantumlibet exile, quandiu sunt tales, committere Episcopus non potest, nisi id ipsum Pontifex, aut rationabilis consuetudo præscripta permittat.

QVÆSTIO XXVIII.

Ab horarum recitatione, causæ quæ excusent.

EST hæc quæstio ad cognoscendum, & explicandum necessaria, cum enim incidere tempora possint, quibus ad manum Confessarij aut Doctoris nulla sit copia, qui doceat hic & nunc cessasse legem, eius seruandæ causam nullam esse, proindeque beneficiarium facturum nihil, quo lædatur obedientia ac pietas, si hic & nunc, ab horis sibi canonicis vacationem esse censeat operæ meæ pretium facturum puto, si quæ eum causæ ab illis liberent, exponam more meo breuiter ac paucis.

Tractatur autem à Nauar. hæc quæstio in *cap. manual.* 25. *num.* 100. *& de orat. & horis* 11. Less. *lib. 2. cap. 37.* Reginal. *to. 2. lib. 18. cap.* 13. *num.* 181. Laym. *de horis tract. cap.* Sylu. *verbo hora q. 4.* & aliis quorum legere modo vestigia placet, vt quæ in iis videbuntur ad rem pertinere, huc conferam.

Sit hæc ergo causa prima ab horis beneficiarium eximens. Occupatio scilicet grauis aliqua repente superueniens, quæ prætermitti, aut in aliud reiici tempus sine scandalo nequeat, pietate, vtilitate, ac commodis, quæ redundatura sunt in multos, preces horarias superans, cuiusmodi est studiosa ac frequens ad lectiones Academicas agitatio animi, concionum adornatio, Confessionum auditio, Syluest. *verbo hora num. 18.* Nauar. *Manuali cap. 25. num. 101.* Itaque si erit necesse ad populum dicere, si in frequenti cœtu hominum de Theologia disserere, ex ea petitas conclusiones defendere, sit autem ex ipsius aut Reip. dignitate, vtrumque bene, & erudite facere, omnis erit honesta tunc ratio beneficiario, omittendi officij, si necessarium ad id studium, non patiatur hunc in eo persoluendo versari, Regin. *supra num.* 187.

Dare

Date tamen operam debent tã Doctores Academici, quam Confessarij, vt si licet, tempus occupent, ac prima luce sacram venturæ diei obligationem anteuertant si possunt, id non facere cum licet, post eas occupationes pensum horarum intra diem naturalem non soluere, malum est, Laym. *lib. 4. tract. de horis cap. 6.*

Secundo, excusat defectus breuiarij, quia *impossibilium nulla est obligatio digest. de regul. iuris.* At est officij Ecclesiastici præstatio, moraliter homini impossibilis sine libello precario: ergo, &c.

Tertio, non est horarum omissio vitiosa ac culpabilis, nisi voluntaria. In eo non est talis, quem orandi ex libello precario commoditas non iuuat, puta quia eũ culpa sua nulla perdidit, aut domi ex obliuione naturali reliquit, nam psallere more Ecclesiæ, sine breuiario memoriæ suæ subsidio orare, pauci aut nulli possunt.

Quid si fuit hic defectus Breuiarij beneficiario culpabilis? quid si illud secum deferre noluit, aut delatum tædio laboris abiecit?

Toties contra præceptum de dicendis horis peccauit, quoties eius inopia illi non paruit.

Primo, quia quo quis præcepto, dare precibus operam debet, eodem quoque illi adhibenda sunt omnia, ad eius impletionem necessaria. At est de horis canonicis lex Ecclesiastica, quas tamen non est expeditum ac facile vlli sine Breuiario dicere, ergo qua quisque lege tenetur officium præstare in horarum lectione, eadem quoque censendus est, ad custodiam, curamque breuiarij astrictus esse.

Secundo, ad rationem culpæ sufficit, eam in causa sua esse volitam: At est omissio libri sacri, in quo psalmi ordine sunt digesti cum lectionibus, earumque responsoriis, aut eiectio accepti quia grauabat, causa neglecti diuini officij. Enimuero sunt hi effectus in sua causa communiter voliti, qui eam vt plurimum consequuntur ob connexionem sui cum illa necessariam, saltem moraliter, nam qui per accidens, raroque ei cohærent, vt sub apprehensionem non cadunt, ita nec voluntatis obiectum esse possunt, sed cum libelli precarii iactura, à beneficiario vltrò, sponteque facta, canonicarum est horarum omissio coniuncta moraliter, cum eum latere nequiuerit, sine illius subsidio, tanto oneri memoriam esse imparem, sibique dum nullam eius habiturus est copiam, officii faciendi spem precisam esse, fuit ergo in Breuiarii iactura voluntaria, implicite horarum prætermissio volita.

Quid si eum amissi breuiarii pœnitet? quid si aliquod expetat, nec habere queat?

Respondend. non fore tum horarum omissionem culpabilem ac vitiosam, quia de

A amisso breuiario conceptus dolor facit, ne sit voluntaria, consequenter nec mala, Ludouic. de Beia *to. 1. casu 44.* maxime si dolori accedat labor ad quærendam eius copiam.

Tertio, excusat ab horis dispensatio Pontificis, quia cum sit omni iure maior, id abrogare potest cum expedit. Non Episcopi, citra potestatem sibi ab eo concessam, aut consuetudinem rationabilem ac præscriptam: de opposito Reginal. *lib.* 18. *num. 186.* Potest tamen inferior, Episcopo asserenti se cum eo pro auctoritate dispensare, B fidem dare ac habere, dum de contrario ei non constat, quod se posse Galli quidam Præsules aiunt, qua de potestate quia certi nihil habeo, non affirmo, sed tantum id Abbati & Abbatissæ, quoad subditos sibi Monachos, aut Moniales non licere, secundum Nauar. *de horis Canonic. cap. 10. num.* 24 Graphium *supra num.* 8. nisi eius rei iusta aliqua subesset causa, vt infirmitas, tædium, magna difficultas, Ludouic. Portelius *in dubys Regular.* C *verbo hora num. 11.*

Quarto, excusat necessaria aliqua circa horarum recitationem & cantum occupatio, qualis est, quærentis psalmos & Antiphonas, Laym. *lib. 4. tract. 1. de horis cap. 5. num. 7.* Sylu. *verbo hora q. 12.* transferentis librum, thurificãtis altaria, aut pulsantis organa: Azor. *par. 1. li. 10. ca. 13. q. 20.* Regin. *lib.* 18. *cap.* 13 *q. 188.*

Ratio est, quod chorus, cuius hi vices agunt, partesque in ministrando explent, tam suo, quam eorundem nomine, pro iis, quod à se sic occupatis est omissũ reciter, sup- D pleri id ergo necessario non debet sub culpa, quia cum hi partem componãt chori, suo satisfacere muneri sunt censendi, quum hic tam suo, quam eorum nomine Deo laudes inflammato studio occinat, quæ est sententia Doctorum verissima Raph. de la Torre in 22. *to.* 1. *disput. 7. num. 12.* Dianæ *de horis resolut.* 13.

Quinto, excusat natura beneficij, cui precandi canonicorum ritu, aut orandi de breuiario nullam esse necessitatem impositam fundator voluit, eius generis sunt quidam personatus & præstimonia in Gallia de quibus auctores.

E Sexto, excusat ab horis infirmitas talis, quæ beneficiarium in iis, sine damno valetudinis versari non sinat, qualẽ multi febrim esse non existimant, per quam prius quã corpus eius vratur ardoribus, aut rigescat frigoribus, ægro iocari licet, aut cum amicis se inuisentibus postquam eius vis, acrimoniaque deferbuit, colloqui, tam sua quam illorum causa multa quæ contentionem mentis exigunt aggredi, quæ est Nauar. opinio *de orat. & horis cap.* 11. *& Enchirid. cap 25. nu.* 100. Graph. *ca.* 54. *num.* 1. nam quid ægrum

tùm impedit, quo minus, quod sibi ac hominibus tribuit, Deo salutique suæ non neget? quare ad vitandos scrupulos quos opinionum varietas ac conflictus, parere tum ægro potest in hac materia, auctor illi essem consulendi Medici, Superioris, aut Confessarij, eorumque omnium, aut vnius alicuius de illis acquiescendi iudicio. Nec enim vult Ecclesia morem sibi geri à quoquam, cum corporis aut animi sui incommodo, ergo si tale aliquod Medici iudicio ægro timebitur, horæ ab eo præteriri poterunt sine vitio.

B Quod si dubia erit infirmitas, ac propterea de causa certi statui nihil queat, an sit talis quæ ab horarum recitatione excuset, sufficiet inquit Grafius *decision. lib. 2. cap. 54. num. 2. auctoritas Prælati, nec de hoc est dubitandum.*

Septimo, non obligatur ad horas, cui non est propositum amplecti suo tempore statum Clericorum proprium, quia sine tali voluntate non est hic in beneficiatorum classe ponēdus: ergo nec ea, quæ est de horis legendis stato tempore, astringēdus lege: ab ea causa habent pueri, quos parentes inuitos atque reclamantes beneficiis onerant, quibus cum C adoleuerint, eruntque viri inter viros sunt cessuri, ab hac (inquam) causa habent, ne sint precibus habendis ex forma Ecclesiæ obnoxij, cum huius intentionis inopia ac defectu à beneficiariorum sint exclusi numero. Itaque cum sermo erit de restitutione pauperibus aut Ecclesiæ facienda fructuum, quos male ac iniuste Pater, dum viueret, ipsorum nomine percepit, maior ipsi quam cæteris qui sibi sunt in hæreditate comites ac socij non imperabitur, quia ad eam, nec hic nec illi tenentur nisi vt hæredes, quo nomine, sibi sunt omnes in restitutionis facien- D dæ onere, ex æquo similes.

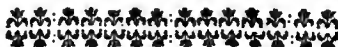
Quid si dum hi adolescentes ac pueri, literis in Academia nauant operam, cæterorum morem in horarum lectione non sequantur, eo quod persoluto illi stipendio, qui eorū vice ac loco, quot diebus sacris in Missa operatur, tantum eis non sit reliquum, quantum tolerandæ ac tuendæ vitæ ex parte saltem media sit necesse?

Docent aliqui non ideo à communi breuiarij recitandi præceptione solutos esse, E quod enim sustentationis suæ partem bonam ex commissi sibi beneficij reditibus non capiant, ipsorum est vitium, nam si ad illius non essent functionem inhabiles, & ita, sibi subrogare cum mercede operæ suæ non impari, dignum hominem non deberent, haberent haud dubie vnde orando canonice, statui suo consentanee viuerent, à quo vtrum iustā excusandi sui causam trahant non pauci ambigunt.

Negant Suar. *lib. 4. de horis cap. 21. num. 10.* A Castro Palao *de orat. disp. 3. punc. 1. paragr. 2.*

Quia tamen subductis expensis quas eos in substitutum facere conuenit, nihil aut exiguum de beneficij prouentibus ad quotidianum depensum superest, multorum est meaque opinio, eis ab horis concedendam esse veniam.

Enimuero non alia communi hominum opinione ac sensu, habentur in fructibus beneficij, quam quæ eius possessori deductis oneribus sunt reliqua: ergo cum psalmodiæ non teneatur animum vocemque intendere, B qui sine culpa aliqua sua nullos percipit, ad eam eos pueros quandiu sunt in Academiis, non astringi, est vt dixi antea probabile, si post persolutum Vicario operæ suæ stipendium, nihil aut parum, sit illis ad onera vitæ reliquum.

DE TEMPORE AD HORARVM PSALMODIAM NECESSARIO.

C

QVÆSTIO XXIX.

Quo tempore sint dicendæ horæ.

QVIA suum est cuique horæ certum tempus, Ecclesiæ decreto assignatum, prout ipsa quæ singulis sunt horis imposita nomina indicant, mysteriis accommodata Christi patientis vt est initio huius tractatus dictum, quæritur an seruari sub culpa debeat. Quæstionis intelligentiam notitiæ quæ sequuntur, reddent facilem.

Prima, non est horis essentiale, vna potius hora diei dici, quam alia, quia tempus rebus accidit ad earum substantiam non pertinet.

Secunda, Tempus matutinæ psalmodiæ præstitutum, est diei crepusculum, Primæ, hora post ortum solem proxima, Tertiæ, quę est ab eius ortu tertia, sub meridiem legi Sexta erat olim solita, Nona, circa secundam pomeridianam, Vesperæ ad quartam, Completorium sub noctis crepusculum.

Tertia, dies alij sunt ciuiles, Naturales alij naturalis tempus ab exoriente sole complectitur ad eius occasum, Ciuilis fit vno cœli circumactu, quo dies verus, noxque continetur, vt cum dicimus aliquem 30. dies vixisse, etiam noctes intelligi volumus.

Quarta, diei Ecclesiasticæ quoad festa, idem non est initium, quod contractuum. Illis, enim à primis vesperis fit initium, contractibus

tractibus à media nocte ad alteram, Comitol. *lib. resp. 1. q. 50.* quanquam cuiusque loci atque prouinciæ, spectandum esse morem in celebrandis contractibus pro certo habeo, quum Babylonij diem inter duos solis exortus obseruent, Athenienses inter duos occasus, Vmbri à meridie in meridiem vt Romani scriptores notant Macrob. *lib. 1. cap. 3.* Gell. *lib. 3. cap. 2.* qui eo tempore contractus fient, rati erunt ac validi. His quam breuissime licuit præmissis.

Dico primò, *Tempus intra quod dici horæ debent, definiri integro ciuili die hoc est à media vna nocte ad aliam:* Nauar. *cap. Enchirid. 25. num. 97.* vbi ait præcepto de horis satisfacere, qui eas ante noctem mediam pronunciat, eiusdem sunt opinionis Reginald. *lib. 18. cap. 12. nu. 180.* Suar. *lib. 4. cap. 27. num. 3.* Sylu. *verbo hora 9. dicto 6.*

Probatur, Quæ vt fiant diem habent liberum, hoc est quæ intra diei limites, lex ciuilis aut Ecclesiastica fieri præcipit, stata non habent spatia, non horam vnam aut duas, quibus ea esse aut fieri oporteat, sufficit ad præstandum officium, ea ante diei exitum ac præcepti existere, patet in Missa, quæ quoniam audiri iubetur ante meridiem, quauis diei hora à primo eius aditu ad punctum temporis, quo cessat eius audiendæ præceptum & obligatio, executioni mandari potest, at præceptum de horis est tale, vt nomen ipsum officij diurni ac nocturni quo solitæ sunt vocari, indicat.

Et licet *in cap. dolentes 9. de celebrat. Missarum*, vtriusque fiat mentio, ibi tamen non præcipitur; vt quæ pars officij Nocturnis respondet, noctu expleatur, interdiu autem alia, etsi optandum foret, vt cum publice oratur, id eo tempore fieret quod designat Ecclesia, eaque particularis maxime, cui est beneficiarius ascriptus vt habetur in *Clement. 1. de celebrat. Miss.*

Quanquam raro seclusio scandalo peccatur mortaliter, cum in choro horarij officij tempus mutatur, eo quod hæc temporis circonstantia, ad materiam rei præceptæ non pertineat, sed ad modum tantum Caiet. teste *verbo hora*, Laym *supra num. 7.*

Dico tamen secundò, *Constituta horis singulis tempora seruanda esse, nisi excuset iusta aliqua causa.*

Probatur, Non est horarum recitatio tam ad commodum instituta legentium, quam ad Dei cultum, at hoc iste est maior, amplior que, quo est eius laus in nobis frequentior. Modica tamen in temporis mutatione varietas, culpa vacat, secundum Laym. *supra num. 7.* qualis est censenda, cum Prima in hyeme duabus aut tribus ante solis ortum horis, vel duabus in æstate post eũ dicitur, est item extra culpam, cum Romanæ sedis priuilegio nititur, quale concessum constat à Pio V. Minoritis, his enim dum iter habent aut iusto aliquo domi suæ impedimento distinentur, officium, eiusque partes omnes vno quasi tractu manè summo, aut qualibet alia diei hora, quæ erit illis ad eam rem opportunior, dicere istius indulgentia Pontificis est licitum, Rodriguez *in suo Bullario fol. 981. colum. 2. num. 17.* Est item Religiosis Societatis IESV Clericis permissum, cum peregrinantur, aut iusto aliquo impedimento occupantur mane dicere officium vsque ad Completorium inclusiue, *Compend. Societ. verbo horæ canonicæ parag. 2.* Porrelius *in dubijs Regul. eod. nu. 17.*

Dico tertiò, *Quod Religiosis hic licet, licere quoque quibuslibet alijs ex causa, quæ eos non patitur comode, designatis horis ab Ecclesia, versari in oratione, nam tunc si priuatim orant, horas omnes mane prima luce, vsque ad Completorium exclusiue si dicant, non peccant*, Sylu. *verbo hora q. 9.* Laym. *loco citato num. 7.* Suar. *to. 2. de Relig. cap. 27. num. 3.* Vasq. *de benef. cap. 4. dub. 4.* Binsfeld. *de horis*, Nauar. *Enchir. cap 25. num. 97.*

Probatur, primò, quia præstat constituta precibus tempora occupare, quam eas omittere, vel sub Vesperum satiscentibus oculis ac capite cursim ac oscitanter dependere.

Non eo tamen inficias, quin nonnunquam reiici eædem in ea tempora queant, quæ cœnam subsequuntur, quod tamen non nisi raro & ex causa faciendum puto, quàm enim sunt illo tempore gratulationibus ac precibus Deo exhibendis, mortales parum idonci? mentem enim ad superna enitentem, ad ima, plenus epulis, vinoque venter degrauat.

Secundo, Ad peccati fugam, maxime mortalis, satis est implere præceptum, eiusque substantiam, cum accidentia eo rigore seruari non sit necesse, neglecta culpam non nisi leuem inferunt, nullam autem, cum est ea relinquendi, causa honesta aliqua ac iusta, nec enim est verisimile, velle tum Ecclesiam, Clericos sacris initiatos ordinibus, lege sua de horis, quoad illa astrictos esse. At causa esse talis aliqua supponitur, tempusque horis accidit, cum id vnum spectare videatur Ecclesia, vt Deo debitas laudes, cultumque Clerici exhibeant, de tempore, quo id commodius facere valeant, parum sollicita non nisi absolute, ac verbis generalibus de eo loquitur, sub officij diurni ac nocturni terminis. Quare vt non peccat, qui ex causa, vt ob maiorem quietem, studendi necessitatem, omnes horas manè dicit præter Completorium, ita peccatum non admittit nisi veniale, qui sine causa, horarum ordinem, aut tempus immutat, priuatim autem cum dicitur officium, culpa non est in quadragesima horis legendis, applicare post prandium animum Suar. *cap. 27. num. 9.* Sa *verbo hora num. 15.* veniale tantum

citra scandalum, ac negligentiam valde A culpabilem, eas dicere alieno tempore, hoc est non præscripto ab Ecclesia, eo quod ad præcepti obseruationem sit satis, id intra diem ciuilem facere, qui à media nocte incipit, ac in subsequente desinit.

QVÆSTIO XXX.

Inchoandi matutini quodnam sit tempus, seu hora legitima.

VIri non pauci pij, rerumque Ecclesiasticarum non imperiti, initium legitimum B diuini officij ab hora Pomeridiana tertia faciunt, vt Gauantus *in comment. rubr. miss. to. 2. sect. 1. cap. 5. tit. 6. num. 6.* Barbosa *in collect. to. 1. lib. 3. tit* 41. *cap. 1. num* 5. Henriq. *lib. 9. cap. 24. num. 7.* Bonacina *disput. 1. de horis q. 17. nu. 7.* quod tamen aliqui improbant, eo quod, non sint adhuc eo tempore, dictæ in Ecclesiis vesperæ, à quarum fine ac exitu, diei sequētis Ecclesiastici initium, Ecclesiastica consuetudo inchoat: quare non nisi post eas absolutas, matutino initium dari posse docet Diu. Thom. *quodlibet* 5. *art.* 8. eo quod Ecclesiastici officij C festorumque dies, à vespertinis horis incipiat, non ante, quod tempus cum eo coit, quod matutinis in priuato officio, mos communis Clericorum præscribit, vt hora post meridiem quarta ei initium facere sit licitum, ita Filliucius *tom. 2. tract.* 23. *cap. 8. num* 275. Diana *tract. 12. prima part. resolut.* 39. Nam vt ciuilium contractuum dies à media nocte incipit, ita à vespertinis horis officij Ecclesiastici, & festorum, vnde si quis à dictis vesperis & completorio, matutinis recitandis vacet, *iam hoc*, inquit D. Thom. *pertinet ad diem sequentem.*

Verum enim, quoniam non omnes eodem tempore, & hora vespertinis exoluendis precibus dant operam, sed alij aliis citius, ne sit scrupulo locus vllus, censet Comitol. *respons. moral. lib. 1. qu.* 50. diuini officij legitimum tunc tempus censendum esse, cum sol propius abest ab occasu quam meridie, quod tempus sic definitum ac notatum, coïre ait cum eo, quo absoluuntur vesperæ, quod est verissimum, nam cum hæc communiter non inchoentur in Cathedralibus ante tertiam, raro autem hæ cum Completorio finiantur ante E quartam, est hæc hora D. Thomæ visa ad inchoandum officium Ecclesiasticum opportuna, cuius opinionem probant Suar. *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 14. Azor *nu. 1. par. moral. Instit. lib. 10. cap. 9. q.* 5. Reginald. *lib. 18. cap. 12. num.* 180. quamuis eum D. Thoma *in quodl. 5. q. vlt.* culpandos censeant, qui tum orationi canonicæ indulgent, vt quietius somno vacent.

Verum enim (inquies) quum à media nocte dici fiat initium, terminetur autem noctis proxime consequentis pari hora, quasi lege ac ratione tueri possunt Clerici, quum matutinas soluunt preces 8. horis ante quam dies in quo dici debent, incipiat?

Respondend. cum D. Tho. Nauar. Caiet. Comitol. & aliis, id verum esse quantum ad contractus, & non horas canonicas, aut solennitatum celebritates, quæ quum à vesperis primis incipiant, durentque vsque ad mediam noctem quæ sequentes vesperas excipiet, minimum non esse si tùm Clerici officio Ecclesiastico facere possint exordium, per matutinas diei sequuturæ proximè. Neque tum tamen, aut ante noctem mediam, Prima legi potest, nam vt habet Nauar. id consuetudo non patitur Ecclesiæ, sed tantum vt intra spatium horarum 24. quibus est à nocte media principium, vsque ad alteram proxime insequentem, tam illa quàm horæ recitari cæteræ queant.

DE ORDINE.

QVÆSTIO XXXI.

An Ordo horarum sit in Præcepto.

QVæstionis est hic sensus vtrum grauiter peccet, qui Tertiam, Primam aut Completorium anteponit vesperis.

Certaque est ac communior Summistarum responsio, non peccare grauiter.

quia non est hæc ordinis mutatio, horaD rum opposita substantiæ, ergo cum hæc sola sit in præcepto, quæ in earum executione, modoque, mutatio interuenit, lethalis non erit.

Confirm. non seruare rei accidentia, etsi sit culpa, non tamen mortifera, quia etsi tollantur, substantiæ tamen quæ sola est præcepta, non nocent. Ordo est accidens, quia vt horis aduenit, ita illis potest sine earum interitu adimi, quamlibet enim primo aut secundo loco hora dicatur aliqua, semper tamen dicitur, & sic præceptum impletur, etsi non eodem modo & ordine, quo oportebat.

Neque id tamen sine causa arrogare sibi quisquam potest, cum enim quæ moribus sunt inuecta hominum vim legis habeant, vt ab hac, ita nec ab illis recedere vlli est auctoritate propria licitum.

Dixi *sine causa.* Nam qui alterius iuuandi causa ei se in pangēdis vesperis socium tradit, antequam Sextæ & Nonæ sibi per otium licuerit incumbere, non peccat, quia cum id exigat

exigat humanitas, omnibus præsto vt simus, A quis officium Christianum lædi putet, aut Ecclesiam tam seuere habere quenquam velle, vt ei tantillum differre horas omissas sit nefas, dum vesperas quæ sunt his posteriores, cum Prælato qui rogauit, aut iussit, absoluat.

Ab hac vera communique sententia abit Vasq. *de beneficijs cap. 4. parag. 1. art. 2. dub. 4. num. 66.* ibi enim cum à culpa veniali immunem non videri ait, qui sine causa psalmorum non seruat ordinem accusandum autem de mortali, si sæpe horarum inter se ab Ecclesia constitutam seriem interuertat & violet, vt B faciunt, qui pensi nihil habent, quid primo, quid secundo, in earum recitatione pronuntient. Sed vt primum ab eo verissime dicitur, tantum venialem eum noxam contrahere, qui tertio, aut quarto præpostere, id est ordine, ac modo vsitatis in Ecclesia, orandi munus non implet, ita falso, quod pace sit eius dictum, loquutus videtur, cum de mortali eos arguit, qui sæpe, & ex consuetudine, in Ecclesiæ legem de ordine inter orandum non mutando, committunt.

Ex dictis infertur primo, non peccare eum, C qui priuatim cum orat, preces flexis genibus quo modo Rubricæ Romani Breuiarij eo die dici imperant, non recitat, quia etsi id fieri valde deceat, non tamen peccat, qui extra chorum has in orando cæremonias non adhibet, quia non sunt hæ, sicut nec modus in præcepto, extra chorum. Testatur id Nauar. *in cap. 4. de horis*, his verbis: *Qui orat priuatim, etiamsi horas publicas recitet, potest citra peccatum orare pedes, eques, procumbens, iacens, vel recumbens, ambulans vel quiescens iuxta Innoc. in cap. de celebrat. Missarum dum id agat* D *sine aliorum scandalo.*

Infertur 2. culpæ affinem non esse, qui iis diebus qui à Paschate ad Pentecosten numerantur genu flexo orat, nam etsi id Patres in Concil. Nicæno *can. 20. vetuerint, Quoniam,* inquit canon, *in die Dominica quidam ad orationem genua flectentes, & in diebus Pentecostes, propterea statutum est à sancta Synodo, (quoniam consona & conueniens consuetudo, per omnes Ecclesias est, custodienda) vt stantes ad orationem vota reddamus.* Etsi id (inquam) Patres olim prohibitum voluerint, constat ta- E men eius moris nullum modo in Romana Ecclesia vsum esse.

Vt communi hic multorum consensione olim receptus, inter eos viguit, ita contraria consuetudine modo lapsus est ac cecidit, nam quis est omniū qui vbique viuunt, qui Paschali tempore religioni ducat, orare flexo poplite? & licet essent hæ ceremoniæ seruandæ in choro, non tamen extra, quod quæ de dicendo Breuiario Rubricæ auctoritate Pontificis sunt factæ, publicum maxime spectent officium, non priuatum.

QVÆSTIO XXXII.

An essentiale sit horis eas, dici cum intentione implendi præcepti.

ESt intentio duplex, actualis & implicita seu virtualis, illa est, cum beneficiarius aut alius quispiam ad horas obligatus, expresse secum ipse statuit, præcepto satisfacere. Implicita quæ & virtualis, non ponit actum formalem, nec eum semper comitatur, est tamen efficax propter actualem aliquem, qui præcessit, v.c. sumit quis in manus Breuiarium, vt ex eo preces legat, de præcepto interim non cogitans, nec proinde illi obsequi tali actione expresse volens, est in eiusmodi homine virtualis intentio faciendi præcepti.

Rursus est actualis intentio pro modo quo exerceri potest multiplex, cum enim sit actus potentiæ liberæ hoc est voluntatis quo hæc fertur in aliquid, erit hic tam varius, quam est eius exercendæ modus diuersus. Ergo vt intentio fertur in horas vt in obiectum suum, vel vt in terminum aut finem, ita potest duobus his modis actualis esse & expressa.

Primo, si intendat actum suum, quem exercet, id est, si velit pronunciare verba, eorum quæ ad officij substantiam pertinent, nihil omittere: & sic nihil est aliud, quam velle recitationem ipsam horarum. Altero, si velit Dei gloriam, si ei debitum cultum reddere, si pro Ecclesia, ac fundatoribus orare, qui finis est, cuius causa sunt Clericis horæ canonicæ imperatæ. Quæritur hic ergo, an aliquo de his modis sit necesse ad præstationem officii, preces intendi.

Et Respondet Sylu. *verbo hora quæst. undecima,* videri necesse. *Ibi,* inquit, *præcipitur deuotio, quantum ad actum exteriorem, vt non dicantur horæ, operando manualiter opera impertinentia, aut confabulando. aut faciendo huiusmodi. quæ hic reprehenduntur, & similiter quantum ad actum interiorem, sine quo iste exterior haberi non potest, cuiusmodi est velle satisfacere præcepto Ecclesiæ, & psallendo, velle abstinere à prædictis.*

Syluestri sententiam redarguunt Vasq. *de benef. cap. 4. parag. 1. dub. 7. num.* 114. Filliuc. *to. 1. tract. 23. cap. 8. q. 1. dum.* 251. Anton. Diana *par. 1. tract. 12. resolut. 37.* Portelius *in dub. regularib. verbo hora canon. num. 6. Quia lex diuina,* inquit, *solum obligat pro tunc ad talem substantiam operis exhibendam, & non curat de intentione, qua talis actio debeat fieri.* Hæc iste. Probatur.

Dico primò, *Optandum esse vt horis fiat initium ab intentione, implendi præcepti, aut exhibendæ Deo laudis ac gloriæ.* Probatur.

Est præceptum de psallendo, orandoque,

homini impositum, esse hoc ei ergo in primis curæ debet, vt illud impleat more quo mortales legi parent, cum prudenter, ac vt hominem decet, operantur. At in homine quis approbat cæcum ac perturbatum in agendo animi impetum? quis cõsilii ac rationis vacuum? Sane cum viuit vt debet, suorum habet operum certum scopum, certum finem quò ea referat, nec se vnquam ad opus accingit, nisi quia actu aut virtute officium præstare operando desiderat.

Dico secundò, *Non esse id tamen necesse, vt recitans sit sine crimine.*

Ratio est prima, quod finis præcepti, sub præceptum non cadat, alioqui pauci aut nulli, diuina & humana, quorum magnus est in Dei Ecclesia numerus, implerent, quotus quisque enim est mortalium, qui feriis quadragesimalibus ieiunio ex præscriptione Ecclesiæ dat operam, vt offenso Deo satisfaciat, carnem rationi obsequentem habeat, membrorum rebelles motus atterat, appetitiones intra rationis limites coerceat? Aut quis Missæ intercst, cœlestique Mensæ accumbit in Paschate vt Principi Deo summos honores reddat, cuiusmodi sunt Latriæ? verum est ergo, præcepti finem in præcepto non esse: ergo & offensam vitari posse, quamuis cum præcepto mos geritur, de eo implendo, vt legislatori satisfiat, non cogitetur.

Secunda, vt legi quis pareat, sufficit eum facere quæ hæc imperat, etsi de obsequendo Principi, aut satisfaciendo legi non cogitet, consequenter eius seruandæ voluntatem, ac intentionem actualem non habeat, hæc enim liberam tantum & humanam externi operis executionem præcipit, de fine cuius hæc causa fieri debeat, nihil dicit, ergo cum qui horas recitet, vere id actu humano & libero faciat, etsi de obediendo superiori, & exequẽdo præcepto, cogitationem non habeat, ei tamen satisfacit.

Dico tertiò, *Virtualem saltem in beneficiario ad horas obligato, intentionem exigi faciendi præcepti cum illas recitat.*

Quia debet velle orare actu aut virtute, at hoc est eum intendere saltem implicite, præceptum facere.

Maior prob. Legi de horis non satisfacit, qui eas discendi, aut captandæ voluptatis causa legit, at non est eius rei causa alia, quam quod beneficiarium, aut alium quemlibet ad horas obligatum, oporteat velle saltem cum eas pronunciat, virtute orare, Deoque gloriam reddere, est id ergo necesse.

Virtualem autem intentionem habere is est censendus, qui ad orationem se accingit, virtute alicuius operis præuij, quod cum illa necessarium habet vinculum, vt si Breuiarium ad manus sumat, si ad templum ita affectus eat, vt si de eo quæreretur quid spectet, quid in vsu libelli precarij quem manuterit, intendat ac quærat, cur templum petat, responderet, id se facere, vt officium præster, vt horas recitet, vt Deum sibi, ac Ecclesiæ propitiet. Retinere porro hanc intentionem est credendus, qui eam in progressu non mutat, non contrariam suscipit, non facit aliquid quod est cum impletione præcepti incompossibile actu aut virtute.

QVÆSTIO XXXIII.

An attentio sit ad horas necessaria & quæ?

Est attentio, animi aduertentia ad id quod agitur. Duplex est, vna interior, quæ hominum obtutum fugit, Deo tantum, & ei in quo inest, cognita. Altera exterior, quæ incurrit in sensum, & de qua coniecturis quæ eorum vsurpantur oculis, iudicare prudentes solent.

Vtraque rursus est duplex, vna formalis seu expressa, virtualis altera. Prior accidit, cum animus iis quæ aut dicit, aut facit, præsens est, seu vt August. loquitur, quæ facit, vt *quod profitetur ore, versetur in corde.* Altera est in proposito attendendi, ac insuper in non reuocatione tam eius propositi, quam primæ voluntatis, cum qua quis animum suum ad orandum appulit, quæ voluntas expressa fuit aut virtualis orandi, sine qua, vt scripsere Portelius *in dubijs verbo hora additione 2. num. 7.* Sanch. *in summa to. 1. lib. 1. cap. 13.* impleri præceptum nequit, eò quod *Orare sit de ratione intrinseca diuini officij.*

Petitur hæc vero attentionis diuersitas, ex modo multiplici ac diuerso, quo mens orantis circa preces versatur, aut enim ad omnia quæ exigit oratio, cogitationem actu defixam habet, vt quum ad ea quæ dicit, facitque, animo est præsens: aut virtute tantum, vt cum aliis se rebus distineri non aduertit, quas excuteret, si de euagatione, vel leuis aliqua animum cogitatio perstringeret, vel cum a rebus iis abstrahitur, quæ illi obuersatæ sunt animo, cum orationi fecit initium, ahsque eo tamen, quod ab iis deduci se, auellique intelligat: est prior illa supplicandi ratio, actuali attentioni coniuncta, virtuali tantum altera.

Verum cum auctore D. Thom. 2. 2. *q. 83. art. 13.* Sanch. *in consil. lib. cap. dub.* Nauar. *cap. de orat. 13. num. 4.* Laym. *de horis trac. 1. cap. 5.* Comitol. *lib. responsion. 1. q. 63 sub finem*, cum (inquam) triplex sit attentio, prima superficialis (vt loquuntur) ad verba, ne male, aut tantum ex parte proferantur, litteralis altera, ad eorum sensum, remque per illa significatam. Spiritalis vltima, ad Deum qui oratur, Angelos, & Sanctos ad quos oratio dirigitur

dirigitur ac tendit, aut ad rem pro qua confe- A quenda oratio funditur, vt æterna gloria, pace, & continentia v. c. dubitatur, an omnes implendo præcepto sint necessariæ, an contra sufficiat vna de tribus, & quæ.

Prima sententia est D. Thomæ. t. 2. *q.100. art.9. in corp.* Durand. *in 4. dist.15. q.12.* D. Anton. *in 3. par. tit.13. cap.4. parag.8.* Koninch. *3. par. q. 83. de venerab. Sacram. art.6. dub. vnico num. 291.* Medinæ *cod. de orat. qu. 14.* Angeli *verbo hora canon. num.* 28. Bresseri *de consc. scrupulosa cap.13.* attentionem exteriorem ad verba, interiore destitutam sufficere, nec pro- B inde peccare, nec restituendi obligationem contrahere, qui animo aberrante, (& vt loquuntur) distracto, orat. Ita Syluest. *in verbo hora q. vndecima* de deuotione interna in diuino officio vsurpanda, sancitum ius nullum esse scripsit, his verbis: *Dicunt alij quod sub præcepto cadit horas dicere, cætera vero quæ in deuotione consistunt, suadendo dici, quod innuitur cum dicitur quantum Deus dederit,* quem sensum videtur habuisse Hostiens. & sequitur eum tanquam benigniurem, quia Ecclesia, *non injicit*, inquit, *laqueum, nec homines alli-* C *gare debet oneribus importabilibus, &c.* quæ D. Anton. *in 3. parte tit.13 cap.4. parag.7.* est mutuatus, interpretationem enim earum vocum afferens quæ sunt in decretali, *dolentes de celebrat. missar.* hæc habet. *Per quæ verba apposuit consilium fragilitati humanæ, quasi dicat, præcipimus vt vnusquisque de die ac nocte dicat horas suas, intentionem autem & deuotionem in præcepto non ponimus, sed gratiæ Dei, secundum quod ipse dare voluerit duximus relinquendum.* Cætera quæ sunt apud Sylu. ex eodem sunt petita Antonino, ex quo, patet nec paucorum hunc esse sensum, nec eorum, quorum D nullum sit inter Theologos nomen, hunc enim sunt sequuti P. de Nauar. *lib. 2. cap.2. nu. 234.* Comitol. supra & alij apud Antonin. Diana *par.1. tract.12. resolut.2.* qui omnes asserunt, beneficiatis satis esse ad officium viri boni in hoc genere, *si recollectè exterius attentionem habeant, seruentque compositionem & modum orantium saltem in speciem.*

Ex quo inferunt, nec præceptum de sacro audiendo, nec de horis, attentionem exigere aliam quam externam, quam in corporis decenti statu ac reuerentia positam esse aiunt, cum Missa auditur, impedimentorum autem, E quæ cum horis compati nequeunt, reiectione acri ac sedula, cuiusmodi sunt, scribere, legere colloqui ac ludere.

Dissentiunt ab his auctoribus Caiet. *in summa verbo hora canonica cap.6. parag. quoad tertium* Less. *de benefic. cap.37. dub.11. num. 63.* Azorius *1. parte institut. lib.10. cap.12 q.6.* Valent. *22. disp.6. q.2. pu.10.* Suarez *lib 3. cap.4. & 5. & lib.4. cap.16.* Nauar. *Enchirid. cap.25. nu.105.* Adrian. *quodl. 8. art.1. & in 4. q.62. de Confessione parag. alij probant.* Maior. *in 4. dist.12. q. 7.* Sanch. *in consil. lib 7. cap.2. dub.28.* docent enim hi omnes, attentionem interiorem esse in præcepto, ideoque peccare mortaliter, qui quod verbis, oreque enuntiat, non tantum mente non concipit, sed à re quam facit, ab oratione cui se in speciem impendit, sciens ac volens alienas cogitationes suscipit, huius ego quæstionis explicationem in aliquot assertiones conferam.

Prima Assertio, *Qui ex præcepto Ecclesiæ tenetur ad horas ex horum auctorum sententia probabili peccat mortaliter, si se data opera distrahi sinat.*

Est pro hac conclusione Innoc. III. sanctio *in cap. Dolentes de celebrat. Missarum*, in qua huic Pontifici est visum iubere, vt omnes, quibus vacare horis canonicis Ecclesiastica lege est necesse, illas *studiosè, attentè pariter & deuotè recitent.* At non est externa deuotio, interna sublata, deuotio, sed fictio, cum opera quæ patent oculis, seque foris produnt, laudem suam omnem, vimque internis acceptam debeant, hæc ergo si sustuleris, meritum suum omne externis dempseris. Nam etsi deuotio & attentio, res duæ sint notione & natura longe diuersæ, & inter se multum distantes, attentio enim est in intellectu, in voluntate vero deuotio, non potest tamen esse sine attentione deuotio. Est enim hæc D. Thoma auctore *in 2.2. qu. 82. art.1.* nihil aliud, quam voluntas quædam prompta, tradendi se ad ea, quæ pertinent ad Dei famulatum, at hæc aduertentiam, & attentionem exigit, cum actus bonus, nec proinde deuotionis esse queat, nisi deliberatus, nec talis sine attentione ad id quod geritur, cum voluntarium idem sit ac quod fit à principio cognoscente singula in quibus est actio. Quæ ergo attentione erit destituta deuotio, non re, sed nomine duntaxat est futura talis. Eam sane Christus improbat Matthæi 15. *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me;* monetque eos Hieronym. *quibus est in Ecclesia psallendi officium, Deo non voce cantandum esse sed corde*, vt refertur, *distinct. 92. can. cantantes.*

Secundo, est horarum recitatio ex intentione Ecclesiæ, religionis actio, cum sit oratio, cuius ope ac beneficio Deo loquimur. At nec loqui vt hominem decet, nec Deum colere possumus vt conuenit, si peregrinitante animo verba in vêtum spargimus, de Deo, debitaque ei veneratione nihil solliciti, quod tunc sane euenire nemo non videt, cum quem exhibemus homini, honorem Deo non reddimus. Enimuero quis Principem vnquam inconsideratè ac temerè est alloquutus & laudē tulit? aut quis in concione dixit vnquam, si ab his quæ lingua efferebat, animus aberrat? Næ ergo non sapit, qui audiri se à Deo

Ii i

credit, si ad ea quæ petit, aut loquitur, mentem non adiicit.

Tertio, si non est attentio interna necessaria, poterit quis non nisi simulatè & fictè orando, præceptum de horis implere, vt si eas religiosè dicere, habitu ipso corporis præ se ferat, quum tamen in earum lectione, à populo honorem quærat, risum captet, voluptatem ambiat, quam sit id autem à ratione, Ecclesiæque instituto alienum, cui non est cognitum? cum Ecclesia non voces tantum, earumque pronunciationem distinctam imperet, sed concomitanter quoque animi ascensum ad Deum, sine quo non est vera oratio, vt doctè docet ac erudite, Maior *in 4. distinct. 12. q. 7. in respons. ad argum. contra 1. conclus.* Quare vt Ecclesia dum confessionem Sacramentalem præcipit, concomitanter quoque animi dolorem, sine quo non est vera confessio, in præcepto ponit, ita & cum horas à Clericis recitari imperat, id quo maxime sunt meritoriæ, Deoque gratæ, omitti vetat, deuotionem scilicet, & ad id quod agitur, animi aduertentiam: ita Caiet. *verbo hora num. 6. & 7.* cum ait non rem tantum ipsam, sed & dicendi modum sub præcepto cadere, quod ex verbis initio allatis *ex cap. dolentes* probat, quibus accedit & ipsa ratio. *Nam non ad iterandum præceptum de officio, quod iampridem in vsu erat, sed ad præcipiendum modum dicendi factum est præceptum, vt scilicet studiosè & deuotè quantum Deus dederit exoluatur.* Hæc ille.

Deo ergo facit iniuriam, qui orando ab eo diuagatur cogitatione & animo, nam quis credat patienti eum ferre animo, honoris sibi, cultusque minus, quam obscuro ac vili cuipiam mancipio deferri? & tamen cum eo de nostris, aut alienis rebus nullum vnquã linguæ commercium intercedit, nisi quam attentio, modestiaque in loquendo dirigit, quam ergo imprudenter facit & absonè, qui deprompta è scripturæ sacræ penu, Deo verba obtrudit temere, & quia sine attentione, inuerecunde ac improbe.

Equidem cum mente constemus & corpore, æquius esse nihil potest, quam vtraque nostri parte Deum venerari, eumque orbi ac nobis propitium facere. Esse id vero, quando & quomodo sperari potest, si ad verba non accedit mentis ad quæ dicuntur aduertentia?

Assertio secunda, *Est tamen opposita opinio ab auctorum numero, qui se eius defensores ac patronos exhibent, non improbabilis.*

Antequam probetur aduertendum est hoc attentionem internam differre ab externa, quod illa bona sit ac laudabilis, ista autem, hoc est externa, speciem pietatis sæpe habeat, non rem ipsam, cum non paucos esse constet, qui attentionem præ se orando ferant, cum ad ea tamen quæ proferunt, non attendant, ita pateat attentionem notione ac natura à deuotione abiunctam esse, est enim hæc virtus, attentio minime, illa sibi in voluntate domicilium sedemque constituit, ista in intellectu, facit hæc, vt animus iis quæ dicit, aut facit, præsens sit, deuotio nos Dei obsequio, seruitioque addicit.

Secundo, notare lubet, attentionem, quæ foras erumpit, estque exterior, in eo esse, quod nihil dicatur aut fiat, interim dum oratur, quod natura sua animum ab oratione auocet, ac abstrahat, vt legere scribere, &c. his ita præsuppositis probari posse videtur Assertio hoc modo.

Vt præceptum Ecclesiæ, de dicendis horis quis impleat, satis est, si quæ hæc præcipit, expleat, eoque modo, quem illa spectat ac postulat, facit hoc, quisquis orando ea vitat, quibus distractio exterior vitatur. Maiorem propositionem nulli puto esse dubiam. Minor ostenditur.

Ea tantum fieri iubet, aut prohibet Ecclesia, quæ si omittantur, aut fiant contra quàm præcipit, iusta vindicare pœna potest, At hæc non sunt alia quàm quæ sentiuntur, ac extra se produnt, quæ enim latent, quæ sunt in arcanis animi recessibus clausa, solum Deum iudicem habent, attentionis genus hoc ergo quæ est interior, & ad id quod legitur, aut auditur, mẽtem defixam tenet, non imponit Ecclesia, sed eas dũtaxat exteriorum sensuum functiones, corporisque opera prohibet, quæ orantis animum ab oratione transuersum agunt, vt legere, currere, scribere, de negotiis reipub. colloquia miscere, ludere & alia id genus plurima.

Huius sententiæ patroni sunt illi ipsi, quos quæstionis huius initio pro prima opinione protuli, quam auctoritate sua scriptisque firmarunt Ostiensis & D. Antonin. *in 3. parte tit. 13. cap. 4 parag. 7.*

Quorum est id opinione perspicuum primo, attentionem per decretalem *dolentes de missar. celebrat.* interiorem non præcipi, sed suaderi.

Secundo horarum quidem substantiam imperari, non modum, hoc est attentionem ac implendi præcepti voluntatem.

Tertio, satisfacere præcepto canonico de horis, qui illas vtcunque recitat, non ea tamen pietate, sensuque deuotionis, quem debitus Dei honor, cultusque postulant.

Quarto, Ecclesiam secundum hanc opinionem quam Layman. probabilem esse asserit *tract. 1. de orat. & horis num. 10.* Ecclesiam (inquam) non præcipere attentionem internam ne quidem concomitanter, cum ei sufficiat, (inquit Laym.) si præcepto suo *obtineat à ministris vt in choro vel extra, psallant decenter & cum reuerentia.*

Quinto, beneficiariis qui horas dixerint, sine attentione, restitutionem imponendam nullam

nullam esse quia fecere quod iis præcipiebat Ecclesia, sicut cum Curduba *lib.4 quæstionarij q.13.* Toleto *li.2 ca.12. annotarunt*, Laym. loco citato proxime, Henriq. *lib.9.cap.25.nu.5.* vbi hæc habet, *Raro beneficiarius cogendus est fructus restituere ex eo quod sine attentione recitauit.*

Sexto, non præcipere Ecclesiam nisi recitationem horarum vocalem, adeoque deuotionem & attentionem tantum externam, quæ in conuenienti pronunciatione verborum, & compositione corporis est sita.

Septimo, est in horum auctorum sententia probabile, dubitanti an attentus fuerit, iterandi officij necessitatem nullam esse, quia superficialis sufficit, scrupulosis autem, & quibusuis aliis suadendum esse, ne ea quæ se non legisse existimant, quia ad ea animi vim suā non intenderunt, cum dicerent, suadendum (inquam) ne repetant, nisi morali certitudine ea se non legisse sciant, vt ex Nauarro docent Bonattius de horis *lib.3.cap.23.nu.17.* Bresserus supra *lib.6. de conscient. scrupulosa cap.13. num.167.* quia ea se legisse more & ordine solito, coniectura non improbabili possunt credere.

Tertia Assertio, *Etsi præceptum Ecclesiasticum impleri queat cum euitatur distractio exterior, est nihilominus semper in culpa, qui cum ea orationi animum applicat*, Bresserus *supra num. 104.*

Probatur, sacrarum vocum prolatio interiore attentione destituta in Dei, earumque redundat iniuriam, mala est ergo ac vitiosa. Nam quis ferat, viro Principi, aliquem auerso vultu loqui? aut quum ei fit supplex, iocari, ridere, tumultuari? at magis sunt Deo, superisque mortales iniurii, cum labiis, errante corde & animo, vota ei sua explicant, quare qui peccare nolet, dum orat lingua, aut ad verba aut ad Deum, vel ad rem quæ ab eo postulatur, animum flectet, cogitationem intendet ac diriget, nec enim (libet enim locum hunc claudere Chrysost. luculenta oratione ad popul. homil. 79.) non enim *excusationi nobis locus est futurus, si cum amicis loquentes adsumus animo, mentemque adhibemus, cum Deo vero colloquentes animo in rebus indignis peregrinemur.* Peccat enim contra præceptum diuinum non orandi distractè, qui ad vana trahi se finit, dum orat, sed non nisi venialiter (inquit) Bresserus etsi intra latitudinem peccati venialis, grauiter. Hæc ille.

Assertio quarta, *Non est necesse attentionem hanc actualem esse ad verba, vel rem illis significatam, aut Deum.*

Ratio est, quod hæc moraliter sit impossibilis. Nam quid est homine in rebus humanis inconstantius? vel quid ea parte nostri, quam imaginationem nominant, leuius, & ad om-

A nia quæ ei obtruduntur, adhærescens tenacius? Deinde, ecquid non fungitur officio, qui verba quidem ore pronunciat, sed quia totus est in reuoluendis Religionis nostræ mysteriis, aut re consequenda, cuius causa orat ac psallit, ad ea animum ac cogitationem non admouet? Id si conceditur (vt concedi est necesse,) sine attentione actuali ad verba, præcepto Ecclesiastico de horis canonicis satisfacere posse Clericum, nemo Theologicis vel mediocriter imbutus, addubitauerit.

B Nec est similiter ad rem significatam per verba actualis attentio ex præcepto necessaria, quia illud implere Moniales possunt peræque ac viri, quæ tamen latinè quia non intelligunt, sicut nec ex Clericorum gente multi, eorum sensum non capiunt.

Secundo, præcepto de horis satisfacit, qui supremam ad Deum attentionem, tanquam ad orandi finem habet, cum de humanitate Christi, eius cruciatibus, aut SS. gloria cogitare inter orandum præstet, quam in singulis hærere vocibus eorumque sensu, at est eiusmodi meditatio, sine vocum quæ ore efferuntur actuali intelligentia ergo & præcepti C Ecclesiastici de horis recitandis impletio.

Est hæc tamen doctrina ad eum restringenda casum, in quo, nullum in verbis ac cantu orandi subesset periculum, nam tunc non esset istiusmodi cogitationum in Deum, cœlestiaque transmissio, laudabilis.

Ratio est, quod bonum existit ex integra sua causa, malum autem ex quocunque defectu. At hæc animi in Deum per meditationes euasio, verborum pronunciationem debitam D impedit vt supponitur, quæ tamen est in præcepto, vt patet ex *cap. Dolentes de celebr. Missarum*, vbi expressa fit mentio diuini officij, quo nomine, non nisi externa oratio præcipitur, ob quam causam communis est recepta que DD. opinio, ei non satisfieri, nisi voces omnes distinctè efferantur, talis ergo esse hæc debet, earum in voce recitantis efformatio, quæ periculo prolapsionis vacet, euiusmodi esse vix potest, sine aliqua ad eas attentione, quanquam leui.

E Assertio quinta, *Vt attentio ad verba aut eorum sensum censeatur haberi, quanta ad implendum præceptum est satis, duo requiruntur.*

Primum, vt in principio orationis quisque attēdat, quid aggrediatur, quid agat, quid moliatur, animoque suo destinet, alterū, vt hanc suam intentionem non interrumpat, aut mutet: ita Sotus *lib. de iustit. 10. q.5. art.5. conclus. 7.* Nauar. *cap. 25. num. 105.* Reginald. *lib. 18. cap. 12 sect. a. num. 154.*

Primum, facere quantum est satis orans, creditur, si ante recitationem officij in opere

verseturaliquo, de quo interrogatus si foret, responderet, id se velle ac facere, præcepti de horis obseruandi gratia. Eiusmodi sunt sine intentione, quæ sit ei opposita quam habet Ecclesia, breuiarium sumere, in oratorio, aut templo, statas ex formula consueta Ecclesiæ, preces Deo fundere. In altero, hoc est intentione, non deest, qui consulto inter orandum nihil facit, per quod à priori se attentione diuelli sciat.

QVÆSTIO XXXIV.

An distrahi in oratione sit culpa & quæ?

Est omnis animi euagatio sponte suscepta, omnis cogitatio quæ est à Dei maiestate cui fit oratio, aliena, omnis occupatio quæ loco & tempori non est consentanea, Christiano homine, cum Deo ac Sanctis in oratione fit supplex, indigna.

Primo, quia est otiosa, vtpote tempore non suo suscepta.

C Secundo, quia periculosa, ob iustum incurrendæ iræ diuinæ periculum, ac metum. An autem per se, & spectata naturali lege de orando vt oportet, religiose & attente, sic sit eiusmodi cogitatio recitationi horarum contraria, vt per eam illi, præceptoque non satisfiat, iam est videndum.

Dico primò, *Etsi ad vitandum peccatum ea sufficiat attentio, quæ virtualis dicitur, non tamen si est hæc aliena, Deo & tempore curis intercisa, implicata cogitationibus*: ita auctores qui pro secunda sententia magno numero sunt allati.

D Et quidem pars prima, affirmatur à Caiet. Nauar. *cap. 25. num.* 106. *& seq.* Medina *Cod. de orat. q. de attent.* Gers. *3. parte tract. de orat. litera F.* Sanch. *in consil. lib. 7. cap. 2. dub.* 18. vbi hæc habet. *Nota quod modo quis incipiat horam intentione attendendi, quoties dedita opera mentem ab intentione non dimouet, licet sit per totam orationem distractus, satisfacit præcepto orandi, quia reputatur illa distractio inuoluntaria, & manet attentio virtualis quæ sat est ad implendum hoc præceptum*, cuius rei est hæc causa, quod quæ lege sua de horis fieri imperauit Ecclesia, hæc sit exequutus omnia, dicit enim *horas leges*, & hoc ipsum effecit, nam in primis integre, non diminutè, & ex parte verba protulit, quibus sunt horæ singulæ compositæ, deinde ab eo factum est nihil, vnde hæc eius aduersus Deum, cœlitesque religio, vitium traheret, nam non est hæc eius euagatio voluntaria, vtpote non deliberata: ergo nec mala.

E Partem assertionis alteram tuentur hi omnes qui preces canonicas attentione interna animi, præsentiaque vacuas, Deo negant acceptas esse ac gratas, & probatur.

Qui orationis initio, nempe cum ad genua precaturus accidit, secum ipse statueret Deum non orare, non obsequi Ecclesiæ, non horas legere, nō posset dici eius paruisse mādatis in hoc genere, at est perinde, sponte se attentioni subtrahere, mentem à Deo ad alia diducere, ac orare nolle.

B Probatur, sunt ij effectus in causa voliti, qui cum ea necessarium habent vinculum, vt sunt ij omnes, qui illam sequuntur vt plurimum, at est mentis ad vana, ridiculaque transmissio, orationis interitus ac peruersio, cum esse oratio nulla queat, quæ non sit religionis actio, cuiusmodi esse cessat, cum eam euagatio voluntaria inquinat: ergo.

Dico 2. *Esse hanc culpam mortalem in eorum opinione hominum qui à secunda stant sententia, si est hæc euagatio aliquanti temporis, si mora, in hac orandi materia, non leuis ac modica*: ita Regin. *lib. 18. cap. 12. sect. 2. num.* 155. Sanchez *in consil. supra*, & alij: probatur.

Demere de horis partem notabilem, camque, cum incommodo nullo corporis ac animi legi potest, nolle dicere, aut de cæterarum numero, quæ propitiando ac colendo Deo Principi adhiberi solent improbe subtrahere, culpa est, eaque mortali non impar, at idem virtute facit, qui rebus ab oratione, Deique maiestate alienis, sciens ac volens implicari se ac abripi sinit, vtrobique enim officium nō facit, parque est ac simile, scienter distrahi, ac non precari: est ergo talis distractio mortalis.

Inuoluntariè tamen, sed cum negligentia abduci à Deo, remanente orandi proposito, etsi sit peccatum, non tamen aliud quam veniale secundum Caietan. *in verbo hora num.* 10. Quia quæ oscitāter ac lente facimus, plenè non sunt ratione culpæ voluntaria, at distractionem qui vt debet non excutit, est in orando præstandoque canonico officio negligens, non est ergo hæc eius negligentia lethifera, sed venialis tantum.

Qui tamen ab Ecclesia modum orandi præcipi posse negant, quod de humani cordis arcanis, propriisque eius actibus quæstionem instituere aut iudicare nequeat, satis esse aiunt, efferre verba labiis, etsi animus ab eorum sensu, Deique cogitatione aberret. Cum iis qui sentiet, vt à peccato, ita & à restituendi onere beneficiarium eximet, quem interna aliqua distractio inter orandum occupatum tenet, non externa, quanquam quæ sunt eiusmodi, non sunt omnes de earum serie ac numero, quæ sunt attentioni ad horas necessariæ, oppositæ. Quia cum multis rebus huius generis stare potest saltem virtualis attentio ad verba & ad Deum, cum in orationis limine offerri hæc Deo possit, talisque attentio illibata seruari, ac integra

tegra, dum perseuerat.

Quid? quod qui S. Dominici instituto viuunt ac legibus, iubeantur dum se ad orationem præparant, horas B. Virginis submissa voce, solique orare, quod nec ipsi pro sua in Deum pietate facerent, nec S. Pater mandasset, si precari, eaque simul operari, quæ in speciem, aliquo videntur modo attentioni officere, peccatum foret.

QVÆSTIO XXXV.

An interruptio in horis vitiosa sit ac mala.

Peccare Clericum ad horas obligatum, cum interruptæ persoluuntur, dixere magni hi viri Crucius in *directorio Consc. par. 1. prac. 3. art. 3. dub. 4. conclus. 2.* Homobon. *de de examine Eccles. par. 1. tract. 4. cap. 4. q. 39.* Vasq. *de benefic. cap. 4. parag. 1. dub. 6.* Suar. *de relig. to. 2. lib. 4. cap. 24. num. 10.* Argumenta quibus id probant sunt ista.

Primum à ritu, præscriptaque per Ecclesiam orandi forma qui discedit, quia plus æquo sibi, iudicioque suo tribuit, imprudenter facit, ideoque male, cum omnis peccans sit errans. Sed horam qui diuidit, aut interrumpit, Ecclesiæ morem quæ continuate eas vult dici non custodit: ergo, &c.

Secundo, sunt horæ canonicæ integrè, non per partes dicendæ, ac continuationem officij, quæ est cum illius integritate connexa, interruptio adimit, facit enim vt in vnum numero, ambæ partes in quas est distracta hora, non coeant, vnitas enim actus tam à tempore, in quo exercetur, quam eius continuatione petitur. *Sicut opus integre recitandi,* inquit Nauar. *cap. 10. de orat. num. 2.* cui opinioni Palud. est assensus in *4. dist. 15. q. 5. art. 2. conclus. 3.* vbi sic *Item debet esse continua, id est non interrupta, nec diuisa vocaliter, quantum ad vnam horam, qua vno contextu dicenda est, non alijs occupationibus intercidenda.*

Sunt in contraria sententia Fernandez *par. 3. cap. 13. parag. 7.* Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 10. num. 57.* Rodrig. *to. 1. cap. 13. parag. 7.* Caiet. *in verbo quando hora parag. quo ad quartam.*

Dico primò, *Legi satisfacere celebrandi officij, qui illud abrumpit verbis non necessarijs, otiosis, aut re quapiam agenda, qua sit à ratione psalmodia aliena, dummodo non sit ea interruptio longa.*

Probatur, Interiectio rei non necessariæ, aut otiosæ inter horarum psalmos, actum non perimit, nec adeo discontinuũ facit, vt impediat, ne prima secundis, antecedentia nectantur sequentibus, & ita vnum moraliter componant, nisi forte esset hæc vocum rerumque interpositio tanta, quæ, partes officij inuicem ne coirent, quoddamque vnum morale face-

A rent, impedimento esset: ergo si non erit eiusmodi, præcepto de orando satisfiet, nec erunt ei horæ ab integro repetendæ, qui otiosa quædam vanaque illis interserit sine causa.

Dico secundò, *Ab interruptione qualibet, horis præiudicium non accidere eiusmodi, vi cuius eas ab initio iterare oporteat, peræque ac si dicta non essent.*

Probatur, si horarum integritas, cum earundem interruptione qualibet stare non potest, fit id ideo, quod cum attentione actuali ad verba, virtuali autem ad Deum, rei cuiuspiam
B cogitatio quæ ad orationem non pertinet, animum subit ac pulsat, cum qua tamen præcepti Ecclesiastici de attente orando, impossibilis fit obseruatio, vel quia orãdi modus isto perfectior omittitur, quod non oportet, nec decet.

Non primum, quia prædicta attentio ad officium boni viri, vitandumque peccatum sufficit. Non alterum, quia de tenendo orandi perfectissimo modo, nulla est humana aut diuina præceptio, non peccat ergo, qui eum omittit aut non adhibet.

Secundo, ètsi canonicarum precum cursus
C tantillum retardetur, ac verò etiam, verbis intercidatur non necessarijs, tamen dicuntur integræ: ergo cum earum substãtia, sit in præcepto sub mortali, & non modus, earundem leuis, interruptio quæ ad modum pertinet, præcepto de horis exitiosa non erit.

Dico tertiò, *Peccatum esse venialis irreuerentiæ, sine graui iustaque causa, profana colloquia sacris miscere, nullum autem, cum eius maculam abstergit aliqua sperata vtilitas, aut inopina necessitas.*

Est conclusio ipsa per se nota, nam quis Principem lædi non censeat, si aueris facie ei
D loquare, vel si illo relicto ad alium subito transeas, ad eundem rediturus, vbi cum isto tua, non tamen necessaria negotia transegeris? at idem facit, qui suas preces, hoc est sacra cum Deo colloquia profanis fœdat, nam si hic in illo pietatis ac reuerentiæ in Deum sensus esset, quo Sanctorum imbuta sunt pectora, ab eo totus penderet, ad hominem nunquam nisi cum liceat, verbis aut cogitatione diuerteret.

Licet autem (inquit Nauar. *de orat. cap. 10.*) *aliquando sanctè & cum merito.* Ecquando id
E vero? respondet idem *in cap. 16. eius tract. n. 68.* licere *ob opus aliquod misericordiæ spirituale vel corporale, & num. 69. propter potionem medicinæ, & num. 70. propter explanationem alicuius obscurioris loci quem psalmi obijciunt legenti,* de quo tamen ambigo, quia eius rei tum faciendæ nulla videtur esse iusta causa.

Dico quartò, *Si est interruptio notabilis, inter psalmos vnius horæ, quæ continuationem tollat officij, eius persoluendi legi non satisfieri.*

Quia est hæc continuatio, cum integritate horæ connexa, ergo cum hæc dici debeat integrè, debebit & continuè, quare eam ab integro repeti oportere, dixit Comitol. *respons. lib. 1. q. 66.* pro cuius rei fide faciunt argumenta allata pro prima sententia, quæ cum ad stomachum multorum nō faciat, improbetur autem maximè à P. Anton. Diana, eam iterandam negat quantacumque horas inter & psalmos intercessura sit mora, *Si interruptio duret,* inquit, *per vnam aut duas horas, manet tamen substantia precum, quia singuli psalmi, vt notat Less. imo singuli penè versiculi per se habent suum pondus, & significationem completam, & sunt per se, vel precatio vel laudatio, vel sententia, non habens cum alijs necessariam connexionem, si igitur aliquis persolueret diuinum officium cum magna interruptione, & sine iusta causa, non eum condemnarem de peccato mortali,* quæ hic verba addi placuit, vt qui in hac sunt materia iusto religiosiores, in iis malo suo medicinam inueniant.

QVÆSTIO XXXVI.

Ad quid teneatur Ecclesiastici beneficij possessor cùm horas negligit, aut sine attentione, ac distractus legit.

PRiusquam quid animi, iudiciique super præsenti causa habeam, explicem.

Suppono primo, attentionem esse in præcepto, & non tantum horarum substantiam, quia est vtraque in virtute obedientiæ præcepta *in cap. dolentes de celebrat. Missar.*

Suppono 2. non tantum substantiam actus, sed eius quoque modum præcipi, quando est hic qualitas quædam actui necessario coniuncta, patet in Confessione, quæ dolore destituta, mortuæ similis, sine vi ac robore effœta iacet.

Suppono 3. præcepto quo tam actus quoad substantiam, quam modus iubetur, satisfieri non posse, nisi actui adiungatur & modus, Glossa *in can. notificasti 33 q. 3.*

Dixi cum *iubetur modus*, nam si hic non est in præcepto, per solam actus substantiam impletur, vt patet in præcepto, de ieiunando, danda eleemosyna, &c. quod cum à fine & modo non pendeat, etiamsi Deum præ oculis pauperes iuuando aliquis non habeat, sicut & ieiunando peccata sua expiare non intendat, præcepto tamen satisfacit.

Suppono quarto, Attentioni ad horas necessariæ, opponi euagationem animi, quæ est tam actu quam virtute volita. Est actu volita, quum est spontanea, quum recitans ad ea scienter quæ legit, non animum aduertit. *Implicita ac virtute*, quum orans iis se vltro ac sponte irretiri curis, ac rerum humanarum

A cogitationibus patitur, quæ eum à veneratione, cultuque Dei auocant, nec eas abigit, nec cum potest, ad Deum redit. Facit idem, qui se in res externas effundit, quæ cum attentione interna bellum indictum habent, & ita cum ea stare nequeunt, eo quod esse hæc cum earum molitione rerum nequeat quæ attentionem tollunt, quo de genere sunt, scribere, legere v. c. aream domusque solum verrere, non autem lauare manus.

Dico ergo primò, *Omittenti horas canonicas sine causa, fructuum perceptorum restitutionem imperandam ad eum modum esse, de quo nobis postmodum est futurus sermo*, nempe pro B rata partis omissæ.

Rem certam minimeque dubiam verba ipsa Concil. vel leuiter aduertenti reddunt, legi possunt in Concil. *sess. 9. can. 9.* legi item Pij V. Bulla 138. cuius meminit Nauar. *Ench. cap. 26. nu. 122.* quæ recepta fuisse dicitur in Hispania & Italia, & in Episcopatibus Galliæ quatuor, & totidem Conciliis Remensi *titulo 4.* Burdegalensi *cap. 3.* Tholosano *1. parte cap. 4. num. 2.* Rothomag. *cap. 2. num. 1.* Concil. Lateranensis sunt hæc verba. *Decernimus & ordinamus, vt quilibet habens beneficium sine cu-* C *ra, si post sex menses ab obtento beneficio, diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, fructus suos non faciat, pro rata omissionis officij, & temporis, sed tanquam iniuste perceptos in fabricam aut eleemosynas pauperum impendere teneatur.*

Dico secundò, *In quibus locis est receptum Lateranense Concil. Bullaque Pij V. est hæc fructuum restitutio ante omnem iudicis sententiam facienda*, Thesaur. *in praxi Ecclesiast. par. 2. verbo hora cap. 1.* Laym. *lib. 4. tract. de horis 1. cap. 5.* Sanc. *lib. 2. consil. cap. 2.*

D Probatur, Qui sibi, officioque suo deest in hac horarum materia, iubetur à Concil. fructus perceptos pro rata omissionis, in fabricam Ecclesiæ, aut pauperum eleemosynas, tanquam rem non suam & iniustè acquisitam impendere. At quod est alterius, nec iustè possidetur, ei in cuius est iure, restituendum est ante omnem sententiam: ergo & fructus Sacerdotij, quum non est beneficiarius, munere suo in orando functus.

Dixi vbi *est receptum Concil.* nam quum non nisi ab eo habito, fieri hæc restitutio debeat, E quandoquidem vt narrant D. Th. *quodl. 3. art. 29.* Anton. *3. par. tit. 13. cap. 4. parag. 6.* Nau. *de horis cap. 7. num. 21.* Sylu. *ver. Clericus 4. q. 13.* satis esset antea, preces Confessarij iudicio, pro restitutione fructuum Deo pendere, ergo cum lex non obliget nisi recepta ac promulgata, ad hunc restituendorum fructuum nexum contrahendum, oportet legem de ea facienda receptam esse.

Probatur 2. Datum ob causam, ea non posita est restituendum, ante sententiam sed

diurnas,

diurnas, annuasque beneficiorum obuentiones, vult Ecclesia, iustam laboris mercedem eorum esse, qui orando, psallendoque funguntur, ergo si nullus erit, eam naturæ iure restitui oportebit.

Sane qui non præstat Ecclesiastica munera quæ debet, fructus non facit suos, cum detur beneficium propter officium, quod Ecclesiæ exhiberi conuenit, *ex cap. vltimo de rescr. in 6.* sed qui canonicas preces omittir, officium ex parte non facit, nec iis muneribus fungitur quæ Ecclesiastica constitutio exigit, mercedes ergo, his correspondentes muneribus, capere non potest.

Confirm. Qui non residet, fructus beneficij tanquam suos, sibi iure non vendicat, ex decreto Concil *sess. 23. cap. 1.* At qui horas canonicas suo tempore, Ecclesiæ instituto non decurrit, magnorum Doctorum testimonio non residet, cum residere non tam in mansione, quam officij administratione consistat, non potest ergo, fructus è beneficio, pro horis, earumque lectione dari solitos, vti suos retinere ac petere, qui illas non implet.

Equidem si vltra sex menses ab obtento beneficio beneficiarius, officio suo desit, *legitima monitione præcedente, beneficio suo est priuandus, cum propter officium detur beneficium, intelligitur autem officium omittere quoad hoc, vt priuari beneficio possit, qui per 15. dies illud bis saltem non dixerit,* Concil. Lateran. *sess. 9. can. 9.* Vera est ergo assertio.

Tertia Assertio, *Si præter horas, alia quoque beneficiario præstanda sunt munera, subeunda onera, non omnia ex beneficio suo collecta commoda restituet, sed ea duntaxat quæ horis respondent.* Quare quæ sustinêdis aliis oneribus, quæ ab eo natura, ratioque beneficij quo fruitur postulat, sunt attributa, tanquam iusta eorum merces, seruare potest.

Sic Henriqu. *lib. 13. cap. 13. num. 2.* Lessius *lib. 2. cap. 34. num.* 117. Raph. de la Torre *in 22. 10. 2. q. 83. de horis controu. 9. num.* 40. Ludo. de Beia *respons. 1. par. casu 55.* vbi ait à Canonico, qui in choro cum cæteris non psallit, exigi iuste non posse, vt quæcunque ei obuenere lucra ex præbenda, quia eum est dignatus Episcopus, Ecclesiæ reddat aut pauperibus, *sed solùm eam partem quæ horis in choro cum alijs dicendis correspondet, itaut si 300. scuta de reditibus habeat ex canonicatu, & per vnum annum in choro cum alijs non recitauit, non obligarem ipsum nisi ad centum scuta restituenda, cum reliqua videantur dari Canonico pro honorando sua præsentia choro, & pro Missis, & conuentibus & processionibus.* Hæc ille, & probatur.

Onera beneficiario subeunda, sunt obligatio dicendi suffragij in Capitulo, sistendi se choro cum est necesse, ministrandi sacramenta populo, procedendi cum cæteris

A in templo, & quidem eiusmodi quibus sua sit merces debita: ergo cum eius causa, beneficiario pars detur fructuum, tanquam honestum laboris præmium, de eorum restitutione ob omissas horas facienda, tantum debet detrahi, quanti prædicta æstimantur opera, quæque iis stipendia sunt debita Non sunt ergo fructus è beneficio percepti reddendi omnes, ob non factum canonicum officium, sed qui illi duntaxat respondent.

Quanti sint illi vero non peræque diiudicatur ab omnibus, Fernandez *in suo examin. Theol. par. 3. cap. 33. parag. 8.* & Toletus *lib. 2.*
B *cap. 12.* asserunt partem eorum esse tertiam, cum totum officium omittitur, Henriq. *lib. 13 cap. 13. num. 2.* & Less. *lib. 2. cap. 34. nu. 77.* aiunt in Parochis & Episcopis, quintam esse, in Canonicis quartam, in simplicibus beneficiariis tertiam, cum enim sint eorum onera pauciora quam aliorum, plus quoque de perceptis fructibus, ab iis reddi oportere ratio ipsa ex æquitate rei, decentiaque petita, indicat.

Tempus est tamen, cum à Canonico (inquiunt Salas *de legib. disp. 15. sect. 2. num. 27.* & Diana *tract. de horis 13. resolut. 8.*) nihil ob omissum officium debet Ecclesiæ restitui, aut
C pauperibus, nempe cum grossam (vt loquuntur) prius est lucratus quam officium omitteret.

Ratio est, quod pœna beneficiario imponi solita, cum nô facit officium, sit vt fructus suos non faciat, non autem vt iam perceptos reddat, quæ mihi sententia non probatur hoc maxime nomine, quod beneficii prouentus omnes, tam qui minuti sunt, quam grossi, tam qui diætim diuidi, quam qui omnes simul consueti sunt dari, ordinem dicant ad officium, cuius causa beneficio sunt additi,
D ergo cum pars officii Clericorum proprii non vltima, sit priuatim, aut publicè horas dicere, si eas omitti cum culpa continget, fructuum partem eam quæ eis est assignata communiter, restitui pauperibus aut fabricæ oportebit iure Ecclesiastico ac naturæ.

Quid si non nisi raro, vt decies in anno, partes suas beneficiarius non impleat? estne tum etiam perceptorum fructuû pro rata omissionis imperanda restitutio? Nô esse respondet Ioan. de la Crux *in direct. conf. par. 1.*
E *precep. 3. art. 3. dub. 6.* Idem dixit Ortizius *in summa ca. 2. n. 22.* pro vno die, non pluribus.

Standum ego existimo Ecclesiæ Iudicio, quare cû hæc absolute, ac sine addito, beneficiariû ex præscripta à se forma fructus suos facere nolit, non est ab hac eximendus pœna, qui vel semel tantum per negligentiam vere culpabilem, cultum Deo debitum precibus canonicis exhiber.

Ob eandem causam dicunt aliqui, nihil in hac restitutione facienda fructuum, de iis

remittendum videri. Nam quum imperetur ab Ecclesia, iurisque hæc sit humani tantum, in ea præstãda, voluntatis eius habẽda est præ cæteris ratio. At hæc definite præcipit, fructus ab eo restitui qui sine impedimento officium, seu horarum debitum non persoluit, vult enim talem, fructus suos non facere, sed tanquam rem iniustè acceptam, in fabricam Ecclesiæ, aut eleemosynas pauperum impendere, ergo tam qui beneficij oneribus respondent, quam qui horis, restitui debent.

Fauet huic opinioni Pius Pontifex, nam in Bulla 138. quæ incipit *Ex proximo* præcipit vt qui vno, vel pluribus diebus, horas omnes omiserit fructus amittat, qui illi, vel illis diebus correspondenent, si quotidie diuiderentur. Item quod si dimidiam officij partem reliquerit, pro dimidia eius parte prætermissa, dimidiam fructuum partem illi diei correspondentem reddat. Hanc autem partem officij dimidiam, declarauit esse Matutinum & Laudes, alias vero sex horas constituere aliam dimidiam, pro quarum singularum omissione, sextam partem fructuum illius diei amitti declarauit. Nostra tamen opinio est in praxi tuta & tenenda.

Quarta Assertio, *Vt praeceptum de horis non implet, qui aliena à tempore, Deique maiestate sciens ac volẽs animo versat ac agitat cum orat, ita & fructus perceptos restituere, eosque in res pias tenetur impendere.*

Probatur, Qui horas non legit, fructus suos non facit. At idem est errante animo, auersaque cogitatione à Deo, orationis fine, aut verbis quibus est hæc concepta eas proferre, ac his recitandis operam non dare, sicque munus suum non facere, ergo vt iste beneficij sui emolumenta, Ecclesiæ decreto seruare nequit, ita nec ille.

Minor probatur, cum officium horarum Clericis Ecclesia præcipit, actum orationis præcipit, at vbi nulla est mentis attentio, non oratio, sed inanis est, ac nuda vociferatio, par est ergo ac simile, male, hoc est distracta mente orare, ac nullo modo id facere: ergo cum par ratio par ius pariat, *cap. dudum 2. de electione*, vtriusque, id est non recitantis ac male, par erit ac similis ad restituendum obligatio. Quam enim est parum verisimile, velle Ecclesiam idem esse peccantis præmium, ac bene operantis? aut stipendia piè precantibus constituta, eum iis communicanda esse, quibus nullum est nisi oris ac linguæ cum Deo commercium?

Peccat quidem, qui contra quàm iubet Ecclesia, sacrum horarum officium, sine causa prætereundum sibi existimat, sed eo longe grauius qui orationis suæ cursum ad Deum volens abrumpit, inanibus ac vanis de sæculo, eiusque inanitate cogitationibus ac curis. Peccat ille quidẽ omissione, iste tã actu, quã eius dẽ attẽtionis priuatione, actu quidẽ quia male recitat, animo nẽpe peregrinante, ac auerso à numine. Omissione, quia quã oportet, & quo modo decet, in oratione attentionem non adhibet, ex quo accidit, vt quæ est de pronunciando diuino officio legem non impleat, eo quod Ecclesia attentionem vt substantialem quandam horarum qualitatem exigat. Omittentem ergo officium, ac male illud obeuntem, par vt pœna stringat, vinciatque est necesse, obligatio nempe restituendorum beneficij fructuum, in pauperum vtilitatem ac commodum, aut fabricæ Ecclesiæ, vbi est situm.

Ecclesiæ porro nomine, non ea tantum est intelligenda, vbi est beneficium, sed domus quoque in qua beneficiarius habitat, aut alia quæpiam eius vtilitas ac progressus, puta si restituenda pecunia in emendis vel meliorandis agris impendatur, sicque in perpetuum eius fructus augeantur & crescant, Suar. de *religione to. 2. dub. 4. cap. 30. num. 19.* Diana *1. par. tract. 12. resolut. 27.*

Pauperum autem nomine, non hi duntaxat intelliguntur, qui sunt in loco beneficij, sed quilibet alij. Faustus *de horis canonic. lib. 2. q. 283.* Fernand. *par. 3. cap. 12. parag. 87. num. 3.* Dian. *supra.* proindeque & ipse beneficiarius, si inopia premitur, Tolet. *lib. 2. cap. 12.* Fernand. *par. 3. cap. 13. parag. 8.* Nauar. *cap. 25. Manu. num. 122.* & quia defuncti pauperum sunt habendi loco, est æquitatis ac prudentiæ, quæ sunt ob præteritum officium, à beneficiario reddenda Ecclesiæ, Missis ad eorum vtilitatem celebrandis impendere, Filliuc. *to. 2. trac. 23. cap. 10. num. 325.* Diana *loco citato proxime.*

QVÆSTIO XXXVII.

An liceat Sacerdoti cuilibet, extra chorum, vti Romano Breuiario.

Peccare eos Reginal. ait *lib. 18. num. 173.* qui tam intra quam extra septa Ecclesiæ sine voluntate ac consensu Episcopi, ad preces canonicas Romanum Breuiarium adhibent, cum in sua Diœcesi habent proprium ducentis annis ante Pium V. institutum, aut consuetudine approbatum, quia omnes sibi in orandi modo esse conformes debent, quibus id facere incumbit ex munere, 16. *q. 7 can. in noua Clem. 1. de elect.* Non esse tamen hoc peccatum mortale communiter, docet idem ex Suar. *cap. 23. nu. 9.*

Dicendum tamen extra chorum, eius vsum cuique permissum esse, secundum Syluest. *verbo hora q. 1. & 12.* Caiet. *eod. verbo cap. 12.* Sa *verbo hora num. 6.* Less. *lib. 2. cap. 37 numer. 74.*

Quia

Quia, quod alicui ; breuiario vti alio quam Romano liceat, sanctæ Sedis est beneficium, vt est ex Bulla Pij V. de dicẽdis horis est perspicuum, nam per eam Breuiaria alia tollit, sic tamen vt ius potestatem relictam esse velit, illud seruandi, quo sunt Diœcesani eius Ecclesiæ vbi degit, à ducentis retro annis vsi, sed priuilegio nemo sic vti tenetur sub peccato, sed si ita ei visum erit, ad ius se commune fingere illud in vita ac moribus seruare potest; ergo & in precibus Breuiarium Romanum adhibere.

Sane expresse Pius V. in suo Pontificio diplomate chori meminit, in quo sine consensione Episcopi, fas esse vult nemini Romano vti, ergo extra illum, erit id cuique integrum.

Conseq. probatur, Exceptio in non exceptis firmat regulam, vt est in *lege cum prætor dig. de iudicijs lege ex eo de testib.* ergo cum à choro tantum Breuiarium Romanum exclusum Pontifex velit, cum aliquod est Prouinciæ aut Religionis proprium, eius vsum domi ac priuatim, tacite cuique vult esse liberum; ita Sa *verbo hora num. 6.* Caiet. *verbo hora parag. 2.* Less. *lib. 2. cap. 37. num. 74.* Suar. *lib. 2. cap. 23.*

Ad argumentum Regin. responderi debet, non esse dissimilitudinem inter eiusdem professionis homines culpabilem, nisi ratione scandali, quale esse non potest, quum hi Breuiario Romano non vtuntur nisi priuatim, non publicè.

Deinde laudabilius esse quid potest, quam Romanæ se conformare Ecclesiæ, Ecclesiarum omnium matri? at id facit qui ex Breuiario Pij V. horas recitat, ergo non peccat, cum in eo esset peccati ratio, quam ex eo peti Doctores nobis aduersi aiunt, quod esse inter Clericos vt in habitu, ita in orandi modo ritu que similitudo debeat, cuiusmodi hic summam intercedere non est obscurum, cum Romana Ecclesia omnium sit mater.

QVÆSTIO XXXVIII.

An extra culpam esse Sacerdos censeri debeat, qui post missam, matutinas preces, ex forma præscriptóque Ecclesiæ Deo, ac cœlitibus diuis offert.

De hac quæstione non idem fuit olim omnium iudicium, D. Antonin. *in 3. parte tit. 13. cap. 4. parag. 4.* culpam credit esse mortiferam, celebrare ante matutinam psalmodiam. Maior *in 4. dist. 12. q. 3.* hanc quidem missæ præmitti oportere ait, de culpa tamen, eiusque grauitate, cum secus fit, nihil dicit.

Verum enim quod isti explicare non placuit, fecere Zanardus *in director. Theol. par. 1. de Euchar. cap. 9 q. 7.* & Cenedus *in suis quæst. canonicis q. 3. num. 7.* facinus enim æterna pœna dignum ab eo admitti aiunt, qui matutinis sacrum missæ sacrificium præponit, cuius sententenriæ approbatores suo tempore extitisse summatum scriptores, ac canonum interpretes non paucos, scribit Sylu. *in verbo Missa 1. parag. 6.* quod qui aliter facit, à consuetudine recedat Ecclesiæ, quæ in re non vulgari, qualis est præsens, obligare videtur sub mortali.

Huic rationi additur & à Cenedo alia paris momenti, nempe in rubricis Missalis Romani, Pontificis auctoritate editis haberi, sacerdoti sacram non esse in altari attingendam hostiam, matutino non absoluto, ex quo sequi ait, Sacerdoti præceptum esse à Pontifice, de horis canonicis ex parte saltem altera, Missæ præmittendis, cui eum obsequi sub peccato sit necesse.

Verum id negant è Theologis non pauci, doctrina iuxta ac pietate prioribus non impares, de la Cruz *in direct. consc. par. 1. præcep. 3. art. 3. dub. 4. conclus. 2.* Sotus *lib. 10. de iustit. q. 5. art. 4. parag. de ordine*, Villal. *to. 1. tract. 8. difficul. 30. num. 1.* & alij apud Antonin. Diana *par. 1. tract. 14. resol. 36.*

Quæ pro his auctoribus argumenta faciunt, duo sunt. Primum, quod de eo ordine missam inter & horas seruando, nihil antiqua Concilia præcipiant, nihil noua, nihil Ecclesia, aut Pontificum decreta.

Secundum, quod inter sacrificium & matutinum, ordo non sit magis in præcepto, quam inter horam & horam, cum primum, id est missa celebranda, non sit necessario cum horis connexa. *Si ergo*, inquit Sotus loco citato, *soluere nocturnum officium, sexta aut nona hora dies non est mortale, nescio vnde inferatur quod celebrare prius missam sit mortale, quandoquidem distincta sunt officia, & vnum non habet adesse ad alterum.*

Argumentis respondend. est, priori quidem duobus modis, primo negando talem vllam esse consuetudinem, quæ est Sylu opinio loco paulo ante citato, altero negando similiter, in ea vim esse aliquam eos noxa mortali obstringendi, qui illam non seruant: quia nec est inducta eo fine, nec recepta.

Secundi argumenti pondus idem, nam negari debet, à Pontifice præcipi, matutinas preces missæ præmitti, sed tantum, Sacerdotibus id facere vt velint cum possunt, consuli,

QVÆSTIO XXXIX.

An canonica psalmodia cum laude ac praestatione legis de ea statis horis exoluenda, operam dare possit Clericus, cum Missæ ex obligione interest.

HÆc quæstio non similiter diiudicatur ab omnibus, Sylu. *in verbo Missa 2. qu. 6.* Angel. *in verbo feria num. 46.* negant eum qui tenetur necessaria lege Ecclesiæ recitandi horas, ei satisfacere, cum missam ab Ecclesia præceptam audit, huius opinionis firmamenta sunt duo.

Primum, quod præcepta bina, actu vnico impleri nequeunt.

Secundum, quod ad preces canonicas, & missam, aduertere animum, quantum est opus, omnini simul, eodemque tempore liceat.

Contraria opinio fautores hos habet ac defensores Nauar. *in summa cap. 21. num. 8. & cap. 26. num. 23.* Soto *in 4. dist. 13. q. 2. art. 1.* Tolet. *lib. 6.* Ludouic. de Beia *parte 1. casu 21.* quę pro ea argumēta proferri possunt, multa sunt, nec leuia, vt cætera sileantur, duo aut tria, quæ magis videntur ad fidem assertionis idonea, paucis hic promam.

Primum, eodem opere, & actu, duobus quis satisfacere præceptis potest: ergo & eodem tempore, Ecclesiæ præcepta duo explere.

Antec. est certum, Nam cui non est cognitum, eodem ieiunio, satisfieri præcepto de abstinentia feriis quadragesimalibus obseruanda, eaque quam Ecclesia præcipit in sancti Mathiæ vigilia, cum in eundem diem ambæ incidunt.

Similiter qui in ægrum incidit ad extremam redactum inopiam, cui debet argenti summam non leuem, is si hominem numerata pecunia sui Confessarij aut parentis imperio adiuuet, tam charitatis, quæ miseros complectitur, quam iustitiæ, quæ suum cuique in extrema necessitate restitui imperat, ac obedientiæ, quæ maiorum morem exequenda præcepta admonet, legibus morem geret, ergo à pari, vnico quis actu, eodemq; tempore, præcepta seruare duo poterit, nempe audiendæ missæ, & recitandi officij.

Probatur, vt ambobus satis faciat, sufficit, si quæ illis sunt essentialia faciat, at id quisque potest, nam in primis nihil est causæ, quamobrem attentionem ad horas, cum earum integritate afferre non valeat, quæ duæ res cum adsunt, præcepto de iis recitandis, vt oportet, & est necesse satisfieri, nemo est tam rerum canonicarum parum sciens, quin intelligat. Dicendum idem de Missæ sacrificio, quæro enim eur similiter totum ea esse non possit, &

A horas, ad Dei cultum, & honorem referre? maxime cum istius cultus, cultum illarum non excludat, neque necessaria ad preces attentio, attentionem quam Missa exigit, repellat.

Enimuero, vt quis officium in audiendo sacro Missæ sacrificio faciat, ac proinde cum ea, qua par est, attentione, satis est, si eidem adsit secundum actum humanum, hoc est vt loquitur de Bea *casu 21. primæ partis, cum intentione actuali vel virtuali, excepto, vt sacerdos qui pro omnibus orat, & sacrificat à Deo exaudiatur,* quam ad rem sufficit corporis præsentia cum

B religione, hoc est aduertentia animi ad ea, quæ in altari fiunt, siue hanc comitetur aliqua oratio interior, aut exterior, siue non, sed sola verborum auditio, quæ sacerdos sacrificando pronuntiat.

Confirm. si qui vacat recitandis horis canonicis, dum Missæ sacro ac religioso die, ex præcepto interest, ei non satisfacit, id oriri necesse est ex harum rerum aliqua, carentia nempe attentionis ad ea quæ leguntur à sacerdote, aut defectu eiusdē ad mysteria, quæ peragi Christi instituto in altari est certum.

C Non primum, quia ea aure excipere, ad fugam culpæ non est necesse, cum à surdis id exigi iustè non possit, quos tamen constat præcepto audiendæ Missæ satisfacere.

Non alterum, primo, quia ea pertractare animo secumque cogitando reuoluere, lex, nulla naturalis aut canonica præcipit.

Secundo, quia id quoque ei licet facere, qui tempore Missæ, horas canonicas præstat, quid enim est rationis, cur qui mysteria Christi patientis, aut nascentis inter orandum mente cum fructu agitat, idem de iis, quæ Missæ sacrificio signantur, non faciat? nihil est ergo causæ, cur qui Missam audit, horis eodem

D tempore decurrendis operam dare non possit.

Confirm. cum Christi fideles viri iuxtà ac mulieres, sacro intersunt, orare possunt: ergo & Clerici beneficiarij.

Conseq. probatur, cum præceptum de audiendo sacro sit generale, ac Christianis omnibus commune, idem quoque eius implendi modus esse debet pro omnibus. At illi, ei obsequuntur ac pareot, etsi preces efformatas ore Deo nuncupent: ergo & isti.

At enim (inquies) laicorum spontaneæ

E sunt preces, vt voluntate coeceptæ, ita pari facilitate interrumpendæ cum lubebit illico ac dici sunt cœptæ, cum Clericorum, sint imperatæ.

Quid tum denique? facit enim id tantum, vt earum omissio, sit in istis arguenda & culpabilis, non in laicis, quibus si crimini dari nequit, cum illas fundunt tempore Missæ, cur erunt rei violati præcepti Clerici beneficiarij, cum orationes ad sacrificium ad ferent,

hoe

hoc tantum à Laïcorum distinctas precibus, quod sint istæ voluntariæ, illorum præceptæ: horas ergo obire canonicas, & missas eodem tempore audire non est crimen.

QVÆSTIO XL.

An qui horas uno die non dixit, sequenti reparare negligentiam debeat, easque repetere.

AD id eum non teneri, tam Clericorum praxis ipsa contraria, quos de ea re non admodum esse constat sollicitos, quam ex natura præcepti de horis, petita ratio indicat.

Enimuerò est id tempori annexum, cum diem respiciat, cuius horæ ipsæ sunt onus, at tam istud, quam obligatio rei cuiuspiam omittendæ, aut agendæ certo die, vna cum eo cessant ac desinunt, patet in ieiunio, & Missa, quæ si omittuntur, ieiunium quidem, cum est seruandum, Missa quo die est audienda, non sunt sequenti necessario supplenda, eo quod obligatio ad illa, personæ non inhæreat, sed diei, quæ causa est, cur quæ culpa violatione alterutrius de his duobus præceptis contrahitur, hâc non eluat eorum obseruatio, in diem reiecta sequentem: quæro enim ecquid sit vlli lege canonũ licitum, sacrũ cui die Dominico ac festo interesse debet, in insequentem reiicere, vtrum violati tum præcepti maculam, fas ei fit auditione alterius sacri profesto die abstergere? id si licet nemini nec suppleri, aut verius reparari peccata possunt certa admissa die, si opera quæ tùm erant præcepta, aut vetita, insequenti fiant luce, aut alia proximè futura.

Confirm. Præcepta positiui iuris ad metas rationis subditos vinciũt, nec enim, vt inquit D. Thomas *in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. quæstiuncula 1. ad 5. Præcepta humana se extendunt vltra intentionem præcipientis, quæ est finis præcepti*, ceu causa eius finalis, sed causa finalis præcepti de sacro die festo audiendo, cultus est sancti, cuius tùm celebritas agitur, finis ieiunij, carnis maceratio, gratiarum actio de collatis ei supernè donis cœlestibus, ac postremo Dei per eius merita placatio, ergo cum hæc, quo die erat necesse, facta non fuerint, non valde sollicitos nos habere debet, eorum, per similia opera facienda reparatio, cum expiandæ culpæ præcepti transgressione commissæ, futura sit inutilis,

Verum enim (inquies) à restitutionis faciendæ obligatione ac nexu eximit, quo quid esse potest homini vtilius?

Ita quidem censent Bonacina *de horis canonic. disp. 1. q. 5.* Molfesius *in summa tomo 1. tract. 5. cap. 3. num. 17.* quia repetendo horas, quas pridie beneficiarius culpa sua omiserat, tantundem Ecclesiæ, ac fundatoribus reddit, quãtum eis pridie abstulit.

Secundo, qui certo pretio operas suas ad annum alicui locatas voluit, vt quot diebus totius illius spatij sacrum pro eo, eiusque familia diceret, satisfacit officio, ac restituendi debito, si quoties litare toto illo tempore omisit, toties postea faciat, Deoq; in sacra ara, eos quibus operam ad sacrificium suam addixit, commendet: ergo à pari à restitutione facienda fructuum, ob omissionem horarum, immunis futurus est ac liber, qui horas relictas vna die ex negligentia, compensabit alia.

Ne tamen illis assentiar impedior tam auctoritate Pontificis Pij V. quam Latcranens. Concil. *sessione 9.* in qua est, non recitantem horas, fructus suos non facere, à qua pœna aliquem eximere se posse auctoritate propria, quam non est probabile? fieret id tamen, si contractam horarum omissione, restituendi obligationem, cuilibet dissoluere fas foret, recitatione iterata officij, postridie eius diei, quo esset omissum, quod non probat Pius, cum in bulla sua à beneficiario beneficij fructus acquiri neget, qui tempore ab Ecclesia ad orandum præstituto, hoc est quo die suo non fungitur munere.

Quid? quod Ecclesia restitutionem fieri aliter vetet post sex menses, quam in fructibus vt patet ex textu Concilij non est ergo eius obligatio tollenda precibus.

QVÆSTIO XLI.

Quando & quo tempore, lege de horis canonicis recitandis teneri beneficiarij soleant.

ONus præstandi horas canonicas oriri ex beneficio Garsiæ fuit opinio *de benefic. tom. 1. parte 3. cap. 1. num. 92.* & ita beneficiarium, præcepti violati reum esse, si illico, ac ordinarij beneficentia, beneficio est donatus, ab eis legendis abstineat.

Ab eo recedunt summistæ fere omnes, ac Theol. qui de hac materia scripsere commentarios, nec fine causa, fac enim mihi beneficium collatum esse, vacuum ac sterile, aut quasi inane ac ieiunum, ecquis eius causa orandum mihi cum obligatione pari, ac subeundæ culpæ metu tanto existimet, ac si abunde necessarios mihi vitæ commeanus sufficeret? vt qui de altari viuit, altari ministrare debet, ita eũ in quem nulla est liberalitas Ecclesiæ, nulla bonorum cum eo communicatio: illi operam suam deferre non est necesse.

Dixere alij recitandi officij legem, ex fructuum perceptione nasci, verum enim, quam multi Ecclesiarum bona percipiunt, qui in eas

irrepsere clanculum sine iure, sine titulo, sine superiorum consensu ac consilio quos ad horas tamen nemo sub culpa obligat.

Est eorum sententia humanior ac verior, qui censent obligationem orandi canonicè, non ex collatione beneficij, quam multa possunt conuellere, sed ex illius tranquilla possessione existere. Hanc docent Comitol. *lib.1. resp. qui 69. num.3.* Less. *lib.2. cap.34. dub.30. nu. 167.* Suar. *de Relig. to.2. lib.4. cap.19. nu.7.* Parisius *de resign. lib.1. q.9. n.13.*

Causa est, quod horarum canonicarum obligatio, ex beneficio, ac vectigali, hoc est redituum iure vsque fluat, at vtroque caret, qui beneficio pacifice non fruitur, nam in primis, eius prouentus non recipit, nec ius habet absolutum, & non impeditum eos exigendi, vt patet, ergo nec horarum obligationem.

Dixi absolutum, quia ex collatione ius proficiscitur imperfectum, ex ea vero, & possessione, integrum, & non mutilum, petendi prædictos fructus eosque recipiendi cum dantur.

Quare peccabit beneficiarius, si beneficij possessor factus sine turbis, horas non exequatur, suo ac necessario tempore, non tamen ad redhibitionem fructuum renebitur, nisi post semestre à facta sibi eius beneficii collatione, cum possessione pacifica, Less. *lib.2. cap.34. dub.32. num.170.* Malderus *in 2 2. tract. 10. cap.2. dub.4.* Layman. *lib.4. tract. 2. cap.5.* Nau. *Ench. 25. n.123.*

Ratio est, quod restituendi obligatio, à lege Ecclesiastica proficiscitur, aut si à naturali, eiusmodi tamen, quæ ex causa eaque iusta possit tolli ab Ecclesia, ergo cum hæc lege restituendorum fructuum beneficiarios qui non orant intra semestre à collato beneficio, soluat ac liberet, huic illi non sunt futuri obnoxij.

Pugnant contra Suar. *de relig. to.2. lib.4. cap.29. nu.12.* Valent. *to.4. disp.6. q.2. puncto 10.* omnesque ac singulos qui desunt officio nec illud vt debent, ac oportet, præstant, lege restituendi fructus, qui ob eam causam dantur, obligant ac vinciunt, eo quod tribui hi duntaxat soleant, sub conditione præstandi officii. Hinc enim sic argumentantur datum ob causam causa non secuta repetitur, sed fructus (inquit Suar.) præbentur ob officium *de rescript. in 6. cap. vlt.* ergo non dictum, ius non dat perceptorum fructuum, reddi ergo debent Ecclesiæ, pauperibus, aut fabricæ.

Est hæc sententia probabilis, negandum tamen ante semestre exactum, quidquam restitui oportere ob neglectum officium, quia id Ecclesia potest non petere, illiusque fructus temporis dare absolute, ac sane vlla ad horas habitudine, earumque obligatione vt facit.

Quæ doctrina si non placet dicendum erit cum Gabr. Vasq. *de benef. cap.4.* Concilium eos beneficiatos, quibus nullum aliud officium incumbit quam precum, à restitutionis obligatione liberare, applicando eis reditus ratione tituli, & officij præstandi in futurum: ita Laym. supra.

QVÆSTIO XLII.

An intrusus, ac sine titulo beneficium possidens horarum lege teneatur.

Affirmant Azor. *to.1. lib.10 cap.4. qu.9.* Garcias *cap.1. num.90.* itaque sentiendi causam vnam habent, nempe quod non videatur æquum, vt qui commodum percipit, expers sit onerum.

Abit in contrarium Nauar. *lib.1. consil.3. de ætate & qualitat. edit.* 2. cuius ego opinioni subscribo ob hæc argumenta.

Primum, quod ex collatione in beneficiario, horarum fluat obligatio, ideo enim eas decreto Ecclesiæ præstare debet, quia est beneficiarius, cum ex hypothesi, non sit sacerdos, nec religiosus, nec sacro aliquo ordine instructus, at habet à titulo quilibet vt sit beneficiarius, non ab occupata domo, aut Ecclesia in quam vi irrupit, aut fraude, de horis ergo dicendis non debet esse sollicitus, perinde ac si earum omissio futura ei lethalis foret.

Secundum, quum iure ad beneficium intrusus careat, quicquid ex eo commodi percipit, id est successori debitum, absque eo quod inde detrahi fructus oporteat, qui horis correspondent, cum eas præstare iste non necessario debeat, vtpote cuius causa nihil ab illo sit factum, quod ab isto compensare æquitas ac ratio postulent.

Teruum, quod fidem omnem superet, velle Ecclesiam, cum eo communicare bona sua, qui ea per vim contra ius, suâque iustam voluntatem occupat, vt facit, quisquis sine titulo, beneficium possidet, eiusque reditus sibi habet vt proprios.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XLIII.

An qui Clerici esse nolunt, ante x canonicatibus suis emolumenta nulla, anno primo aut secundo colligunt, horas dicere canonicas debeant.

DIco primò, *Qui parentum imperio aut minus, beneficium sibi collatum seruare inbentur, aut recipere, teneri ad horas, si fructus ipsi per se recipiunt aut exigunt.*

B Ratio est, quod quæ duæ res horarum obligationem pariunt, collatio beneficij, eiusque pacifica possessio cum vectigalibus, quæ nullane naturæ necessitate, nec vi sint impedita, hæ in isto adolescente reperiuntur ambæ: ergo & obligatio præstandi horarum officij. Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 31. num. 174.* si vero, quod sæpe accidit, ipse præter nomen nihil habeat, eo quod pater ad se sacerdotij fructus deriuet omnes, ab horarum est onere liber, quos & pater restituere debet fabricæ, aut in pauperum eleemosynas conferre, ipso autem mortuo, eius hæredes pro rata.

Dico secundò, *Non peccare canonicos, cum horas non decurrunt, si primo & secundo anno, consuetudine Ecclesiæ, vbi versantur, id exigente, nihil illis, vnde vtcunque vitam tolerent dari soleat*, ita Nauar. *de oratione & horis canonicis cap. 7.* Garcias *de benefic. par. 3. cap. 1. numer. 70.*

Ratio est, quod horarum obligatio ex vectigalibus perceptis, aut percipiendis, tituloque per collationem habito proficiscatur, ergo si nulli erunt reditus, nulla quoque erit orandi necessitas.

Confirm. Ideo orare beneficiario est necesse, quia ei reditus, tanquam iusta operæ suæ ac laboris stipendia, dantur ab Ecclesia, ergo si nulla recipiet, non tenebitur.

Confirm. habet consuetudo, ab eo cuius interest approbata, maxime si est rationabilis, & præscripta, vim legis, at inueterauit hæc in multis Ecclesiis consuetudo, canonicis primi & secundi anni reditus subtrahi, vt accrescant antiquioribus, quæ consuetudo quia maior est, priorque omni memoria, præscripta est, ac rationabilis, & approbata, *cum fieri potuerit* (verba sunt Layman. *tract. 2. cap. 5. de benefic. num. 4.*) *vt eiusmodi consuetudo legitimè, & cum summi Pontif. approbatione introducta fuerit, eo fine, vt canonicis alijs sufficientes reditus maneant ad vitæ, & dignitatis suæ sustentationem.*

Contraria sententia est Lessii *li. 2. ca. 34. n. 170.* Azor, *to. 1. lib. 10. cap. 4. q. 4.* Suar. *lib. 4. de horis cap. 10. num. 7.* omnium vna est hæc ratio.

A Quod reditus, quos primo anno non recipiunt, recepturi sint postea, quando scilicet mortuis, noui succedent canonici, quorum prouentibus, suos augebunt.

Sed respondendum cum Garcia id certum non esse, cum fieri possit, vt vel interim moriantur, vel canonicatus suos resignent, & ita nihil accipiant.

QVÆSTIO XLIV.

An Præstimonia, ad horas obligent.

FVere olim præstimonia, stipendia quædam, seu portiones, ab Ecclesiasticis reditibus detrahi solitæ, quæ Clericis darentur adolescentulis, dum literis nauarent operam, aut militibus, aduersus infideles pugnantibus. Staphilæus *de literis gratia circa 5. form. expectat. num. 3.* Quare præstimonia dicta aiunt, quod munia, hoc est obsequia debita, & publice exhibenda præstarent, Fa-

C bricius *de præstimon. & oblatio. nu. 3.* Hostiens. *in cap. postulasti extra de receptis.* De his ergo quæritur, an dicendi officij obligationem pariant.

Nodus hic expedietur si pauca hæc fuerint constituta.

Primum est, onus præstandi horas canonicas ex ordine sacro, professione, aut beneficio gigni.

Secundum, beneficiis ius spirituale, onusque sacri ministerij, diuinique cultus inesse.

D Tertium, solis hæc Clericis, lege Ecclesiastica canonum danda esse.

Quartum est, præstimonia nonnunquam conferri in titulum Fabricius, loco proximè citato, *num. 6. & 7.* Rebuff. *de pacificis possess. num. 105.* Staphilæus *de literis expectatiuis gratiæ, titulo de qualitate beneficior. parag. 1. num. 5.*

Dico ergo primò, *Præstimonijs officij dicendi onus annexum esse quando dantur in titulum perpetuum, & habent spirituale aliquod obsequium, quod facere Laicus nequeat.*

Ratio est, quod tunc beneficij rationem ac naturam habeant: ergo & onera, in-

E ter quæ, locum officij præstatio non vltimum cum habeat, ad eam, iure quàm optimo teneri, qui ea possident, esse dubium nulli potest, & hoc modo spectasse præstimonia, deque iis loquutos non ambigo Nauar. *de orat. cap. 21. nu. 9.* Rodrig. *cap. 141. q. 6.* Garc. *par. 1. cap. 2. num. 117.* Suar. *de horis lib. 4. cap. 22. num. 8.* quum illa dixere esse, verè ac propriè sumpta beneficia, proindeque vt cætera, canonicæ esse psalmodiæ obnoxia.

Dico secundò, *Cum præstimonia dantur*

scholasticis in subsidium, nec habent spiritale vllum ministerium cui vacent, sed temporale, vt studia, aut arma contra Christi hostes, ad eius gloriam, reique Christianæ commodum, tractanda generose ac fortiter, ab horarum sunt præstatione libera.

Causa est, quod tùm non sint Ecclesiastica beneficia, sed stipendia, res ipsa loquitur. Quid est enim beneficium? *ius perpetuum recipiendi reditus ex bonis Ecclesiæ, ratione spiritualis officij, Ecclesiastica auctoritate constitutum.* Datur enim beneficium propter officium vt dicitur, *de rescriptis cap. finali in 6.* id est ministerium spiritale & Ecclesiasticum, seu ius muneris, officiique spiritualis exercendi, quod ipsum est spiritale, à fine ad quem refertur, reque ipsa in qua occupatur: quare cum non sint præstimonia in beneficiis numeranda, nec iis quoque canonicarum sunt horarum adiuncta onera.

QVÆSTIO XLV.

An integritatem diuini officij sic perimat verborum concisio, aut sententiarum delumbatio, vt illud iterari ac repeti oporteat.

DIco primò, *Verba dicendo cócidere, (quod communiter sincopare nuncupant) malum esse:* quia est hæc orandi ratio integritati horarum aduersa, religioni parum cōsona, pietati contraria, populo autem, cum nimia celeritate cani audit, odiosa ac grauis: quare non probatur Conciliis nec Patribus, eam sane à diuini officij celebratione remoueri hæc volunt, Romanū *in ca. dolentes 9. de celebrat. Missarum,* Vienn. *in Clemente prima eod. tit.* Basileense *sessione 21. parag. qualiter hora,* in quo est his verbis: *Omnes beneficiati, seu in sacris instituti, si orationes suas Deo acceptas esse cupiunt, non in gutture, seu inter dentes, seu deglutiendo, seu syncopādo dictiones, nec colloquia, vel risus intermiscendo, sed siue soli, siue associati, diurnum nocturnumque officium reuerenter, verbisque distinctis peragant.*

Sensus idem Patrum, quos breuitatis causa prætereo, dicere sufficiat hoc tantum. Horas integre & complete præstandas esse, *nam ipsarum persolutio seruitus dicitur. In seruitio autem alicui debito debet quilibet fidelis esse, vt nec apicem, nec iota prætereat, sed integrè, sine fraude debitum persoluat,* D. Anton. *in 2. par. tit 9. cap. 12. parag. 12.* sed horarum integritatem syllabarum abscissio impedit, quam syncopam barbari nominant, accidit hæc enim Antonino teste, cum *verba, versus, vel syllaba diminuuntur,* qui ergo culpa sua, puta, quia celeritatem in orando nimiam adhibet, aut diligentiam in pronunciando non affert, Ecclesiasticarum horarum verba decurrit, aut infringit sententias, earundem integritatem violat.

Dico secundò, *Nec peccare mortaliter, nec ad repetendum officium debere adigi, qui propter oscitanciam in faciendo officio, aut celeritatem in loquendo, grammaticorum syncopa vtens, sententias delumbat, verba absorbet ac mutilat, nisi sit hæc vocum infractio, ac syllabarum imminutio notabilis,* Filliucius *to 2. tract. 23. cap. 7. nu. 242.* Azorius *par. 1. lib. 10. cap. 4. q. 11.*

Ratio est, quod à culpa mortali excuset materiæ leuitas, at cum sunt hæc linguæ vocumque vitia modica, cum syllabarum intra fauces abruptio, non notabilis ac nimia, leuis est censenda materia, consequenter non lethifera: quare *nec obligat ad iteratam recitationem officij nisi adsit contemptus, vel graue scandalum, seu notabilis corruptio, & deformatio verborum in toto cantu,* Diana *1. par. tract. 12. resol. 32.* hæc enim cum verborum sensum, notionem ac proprietatem sententiæ mutet, habenda est pro graui, *vnde tenetur redicere quia notabiliter male dixit,* Paludan. *in 4. distinct. 15. q. 5. art. 2. conclus. 5.*

QVÆSTIO XLVI.

An dispensare Prælati regulares cum subditis suis possint in horis.

RElігiósos, cum sunt professi, precum canonicarū necessaria teneri lectione, sicque iudicatum esse fermè ab omnibus, qui ea de re disputarunt, est certum.

Certum item onere persoluendi diuini officij eos solutos esse, quibus à Pontifice ex causa, huic religioni ne dent operam, diplomate speciali est concessum, ita è S. Francisci disciplina Monachis ac D. Hieronymi vnaque Clericis S. Syluest. de vrbe à Clemente VII. permissum aiunt, cum concionibus habendis vacant, cum lectioni Theologiæ, vel canonum, aut confessionibus, vt horarum loco psalmos 7. assignandos à Priore cum totidem Pater, & symbolo bis repetito, dicere possint, *Compendium D. Hieronymi verbo hora canonica parag. 7.* Portelius *in dubijs regularibus verbo hora nu. 18.*

Id de quo modo ambigitur, est an qui præsunt, Cœnobiarchæ aut Prælati, debiti horarum canonici nexibus, subditos sibi populos soluere valeant.

Non posse scripsere viri graues, Suar. *de religione tomo 2. lib. 4. cap. 24. num. 41.* Reginald. *tomo 2. lib. 18. cap. 12. num. 141.* Tanner. *in 2. 2. disp. 5. q. 1. dub. 5. num. 175.*

Habet hæc sententia rationem quæ est in promptu. Enimuero perquam est iniquum, Superiorum acta decretaque ab inferiore rescindi, moueri loco, aut refigi: facit id quis-

quis

quis à recitando officio regularem eximit, A quandoquidem est huic erga Deum cœlitesque religioni initium, à Concilio, Pontifice Romano & Ecclesia, quibus optimum est visum Clericos maiorum ordinum, ac professos Deo sacros, eiusque cultui ex propria vitæ suæ ratione mãcipatos, ad orandum obligare, nec quomodolibet, sed ad formam ritumque, quem septenis horis Ecclesia comprehensum voluit, estque vbique in vsu.

Secus quam illi sentiunt Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 51* Villalobos *in summa to. 2. tract. 24. dub. 109. num. 12.* Portelius *in dubÿs regularib. verbo hora canonica num. 11.* B

Propterea quod ius dicendi officij diuini, in regularibus, à consuetudine oritur. At in ea, vt in statutis cæteris obligatoriis dispensare Prælatum posse nemo negat, dispensabit ergo & inhoris.

Sanè si Religiosum tentati morbo accidat, si aduri febre, si tædio affici, aut dolore, qui eum non patiatur in hoc pietatis genere versari commode, cum eo dispensare superiorem posse habet Minorum *Compendium in verbo diuinum officium parag. 10.* quod & Vicario licitũ esse cum domo Guardianus abest, est C in eorum Compendio *verbo infirmi fratres, parag. 11. & 12. & parag. 10. verbo officium diuinum,* & licet id tunc maxime, à Prælato concedi ægrotanti æquitas postulet, cum hoc eius valetudo de medici consilio exigit, eum tamen super illa re ad consiliũ adhiberi necesse non esse, sed ex se, suaque id sponte concedere Prælatum posse, docent Pottel. super *verbo hora canonica num. 11.* Rodrig. *addit. ad summam tomo 3. cap. 197. conclus. 1* Imo inquit Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. si in aliquo Ordine vel Monasterio est consuetudo, vt professi non- D dum ordinati in studÿs versantes, vel negotÿs occupati propter quæ choro interesse nequeunt, non recitent officium, ibi non opus est dispensatione.* Hæc ille.

Quæ contra sunt allata propriori sententia, vim in beneficiatis, ac maiorum ordinum Clericis habent non professis, quos lex Conciliorum nulla, nulla Pontificia sanctio horarum irretitos nexibus tenet, sed consuetudo sola, in qua Prælatum dispensare posse, non est dubiũ, cũ ab eius prædecessoribus inuecta fuerit, nec hic impediri possit ne faciat cum E ita fieri subditorum necessitas exigit, cum *par in parem auctoritatem non habeat.*

QVÆSTIO XLVII.

An canonico, crimen sit lethale, ad templum non venire, ibique cum cæteris non psallere.

Dico primò, *Canonico fas non esse cum est in vrbe, nec est aliquid quod eum impediat, à templo, cui est ascriptus, abesse cum diuina fiunt officia.*

Primo, quia iure tam naturali quam humano, Deo laudes, cultumque exhibere publicum debet, ideo enim est in Dei Ecclesiã institutus Canonicus, vt Deum non tantum Optimum maximum, sacrificiis & precibus priuatim veneretur, ac colat, ipsumque prosua, cæterorumque salute assidue exoret, sed vt eos exemplo suo, specieque ipsa corporis ad id incitet, quod illum si chorum nunquam intret, si nunquam in paratis sibi sedibus consistat, facere posse quis speret? videri virtus debet vt ametur, non nisi cognita heroum facinora admirationem in intuentium oculis, animoque faciunt. Tum auditur canonicus, cùm spectatur, quare si latet, si nunquam, aut non nisi raro inter suos sodales visitur, si cum iis canonicæ psalmodiæ nauans operam, non sedet, quos animorum motus, quos pietatis ergo Deum sensus, in populo faciet? officio eum ergo, quam sæpe illi per valetudinem, negotiaque fas erit, interesse conuenit.

Secundo, cum omni sit beneficio etiam simplici adiuncta residentia, secundum Panorm. *in cap. quia nonnulli de Cleric. non residentib. num. 6.* Innoc. *in cap. extremum eiusdem tituli*, sitque in confesso canonicos esse beneficiarios simplices, inquit Nauar. *de redditibus Ecclesiast. q. 3 monito 3. num. 2.* quin canonica, naturalis, ac diuina lex residentiæ eos deuinciat, ambigi non potest. Atqui residere, non tam in mansione in vrbe, aut loco beneficij, quam in sacrarum administratione actionum consistit, quæ ad eius officium munusque pertinent, de quarum rerum numero est, tam specie ipsa, & vultus ac corporis grauitate maiestatem in choro tueri Ecclesiæ, quam in functione sui ministerij & executione obligationis suæ, quæ nihil communiter præter publicam recitationẽ in choro, & sui in eo assistentiã exigit, id ergo qui non facit, Ecclesiastica canonici munera omnia nõ obit, in quo eũ peccare mortaliter, opinio est Vasq. *de benef. cap. 4. art. 2. dub. 1.* Suar. *lib. 4. cap. 10. num. 17.* Comitoli *lib. 1. respons. q. 61. num. 4.* Castri Palao, quam à plerisque subscriptam video.

Rem ego distinctione explicandam censeo, vel enim nunquam, aut raro tantum, vt

bis vel ter in anno in templum canonicus conuenit, vel ab eo abest solummodo, quod septimanis semel, si secundum, non crederem huic absentiæ non legitimæ, maculam inesse plusquam leuem, citra contemptum, quia dies vnus præ hebdomada, quidpiam est exile, nec obiectum mortalis culpæ.

Cuius oppositum de primo absentiæ genere sentiendum esse, intelligi potest ex *can. postremo distinct. 92.* qui est ex Concilio Martini Pontif. depromptus, nam qui ad Ecclesiam non accedit, quod debet vt præstet, à Clero est deponendus, qua pœna non alios plecti est in more, quam qui noxæ rei sunt lethiferæ. Sanè vt est *in cap. ex gestis 2. de cleric. non residentib. In Synodo Anastasius Presbyter Cardinalis, ab omnibus canonice est depositus, eo quod Paræciam suam per annos quinque, contra canonum instituta deseruit, & in alienis morabatur,* non est ergo in minimis ea ponenda culpa, quam contrahit canonicus cum Ecclesiam suam, sæpius quam semel, aut bis in anno, frequentandam sibi non existimat, nisi hanc eius absentiam, consuetudo inolita, ac in ea recepta Ecclesia, & ab Episcopo tacitè approbata excuset.

Quæstionis pars altera, diiudicationem habet paulo magis, quam prior, implicatam, à Canonico enim culpam incurri mortiferam, si non canat cum cæteris in choro, dicunt hi omnes Nauar. *de orat. cap. 13. num. 17.* Graffius *lib. 2. cap. 51. num. 12.* de Bea *par. 1. casu 55.* Zechius *in summa par. 2. cap. 13. num. 12.* Comitol. *lib. 1. respons. q. 61.* quibus obsistunt Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 33. num. 184.* Garcias *de benefic. to. 1 par. 3. cap. 2. num. 157.* P. de Nauar. *de restitut. lib. 2. cap. 2. num. 217.* quam in partem inclinet animus, declarabunt Assertiones quæ sequuntur.

Prima Assertio, *Quibus in Ecclesiis mos inualuit, vt per Vicarios Canonici officium horariũ expleant, etsi ipsimet in choro nõ psallant, legi tamen officioque suo satisfaciunt, nec peccant.* ita Lessius & P. de Nauar. *lib. 2. cap. 2.* & alij, locis proxime adnotatis, vt Suar. *lib. 4. de horis cap. 12.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 11. q. 5. & 6.*

Ratio est, quod legi consuetudo præualeat maxime rationabilis, qualis est præsens, cum Canonicos sæpe præstet non canere, eo quod vocis suauitate careant, artem modulandi nesciant, quo in casu *sufficit*, inquit Lessius, *supra num. 85. vt ipsi tanquam maiores Clerici suâ præsentia omnia moderentur, & quæ alij canunt ipsi meditentur.*

Assertio secunda, *Vbi non est consuetudo, vt Canonici, substitutis operis vtantur in faciendo diuino officio, muneri suo non satisfaciunt, si in choro non canant, nec clara distinctaque voce horas dicant.*

Probatur, Fluxit ex eo canonicorum genus ac institutio, vt essent qui Deo laudes pane-

A rent, quæque ad eius cultum pertinent hæc in templis obirent audiente plebe ac spectante, at quæ submissa dicuntur voce, ac secreta, hæc populi præterlabuntur aures, ab eo nec intelligi possunt nec videri: debent hæc ergo clare dici, modoque ad intelligendum idoneo ac facili.

Secundo, est diuinum officium, ita ab Ecclesia institutum, vt alternis, chori, ipsi vocibus, sibi cantando respondeant, alioqui nihil esset necesse populum in templum statis horis, æris campani sonitu vocari, cum ex de-
B pressa canonicorum voce, spiritale commodum trahere nullum queat, aut si aliquod, non nisi exile: conscientiæ ergo suæ canonicus, officioq; non satisfacit, qui dum canunt alij, ipse sibi secreto, compressaque loquitur voce, dixit hoc Illustrissima Romanorum Præsulum Congregatio, Diana teste *de horis resol. 9.* dixit Basileense Concil. *sessione 21. parag. 3. titulo quomodo diuina officia*, ibi enim cum de modo diuini persoluendi officij sermo esset, responderunt Patres, æquum non esse, *quod cum psallendi gratia omnes in templum con-
C ueniant, muta ac clausa labia sua teneant, sed debere omnes qui maiore honore funguntur, in psalmis, hymnis & canticis alacriter modulari.*

Quid? quod in Trident. iubeantur Canonici, *diuina per se, & non per substitutos obire officia, atque in choro ad psallendum instituto, hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, distinctè, deuoteque laudare?* quæ omnia indicant, diuini officij, & horarum canonicarum onere non leuari canonicum, qui quo die cum harmonica modulatione à cantoribus non dicuntur,
D choro non interest, aut si adest, à psallendo magna voce cessat.

Scio Lessium *lib. 2. dub. 33. num. 186.* culpam violati præcepti de canendo in choro per Canonicos deriuare ad Episcopos, Decanos, aut chori præpositos, quibus à Concilio imperatur, id vt agant ne Canonici per alios sed per se officium præstent, vox ipsa sanctionis indicat *compellantur obire*, verum enim ex ea colligi oppositum vel hinc patet, quod compelli per Episcopos ad canendum canonici nequeant, nisi ad id teneantur, compulsio enim obligationem in compulso supponit, ad id
E quod facere, aut omittere compellitur, alioqui fieret ei iniuria. At per se canonici psallere non tenentur, cum fundatione, aut consuetudine est introductũ vt figuratè canatur.

Corollarium primum, in quibus locis, canonici per se sua exequi munera cantandi, & itandi ad Ecclesiam non solent, residentiæ ibi legem non vigere.

Ratio est, quod residentia è duabus rebus constet, altera vt ipse sit in sua præsens Ecclesia, altera vt per se ipse obeat, quæ ex propria instituti sui ratione, munerisque, quod in ea

ea Ecclesia sustinet, obire debet.

Corollarium secundum, vbi mos inoleuit, vti Canonici aliena in psallendo vtantur opera, distributiones consequi eos posse, etsi canentibus aliis, summissa ipsi voce, canonicas horas præstent, Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 33. num. 185.*

Ratio est, quod his consequendis, Concilium solam beneficiati in choro præsentiam postulet, aliud nihil, sic enim *sess. 24. cap. 12. Distributiones qui statis horis interfuerint recipiant, reliqui quauis collusione, aut remissione exclusa ijs careant*, viden' vt assistentiæ solius Synodus meminit? vt de psalmodia ne verbum quidem sanctioni suæ interserit? quod fecisset haud dubie, si hanc assequendis distributionibus censuisset necessariam.

A Lessio dissentiunt Portelius *de dubijs regular. verbo hora num. 15.* Ludouic. de Bea *par. 1. casu 55.*

Negant enim eiusmodi obuentionibus diariis frui posse illos, qui choro quidem intersunt, sed cum canente non canunt, quia non debentur, nec dantur nisi propter chori officium, quod natura sua exigit esse commune multis, Chorus enim in Aristophanis comœdiis, maxime in Pluto, cœtus est canentium, Christianis, locus in quo psallitur in Ecclesia, aut vero, multitudo ipsa Clericorum alternis modulantium, at sibi hi vicissim modulando non communicant, nisi per verba, vocesque, quas alternando pronuncient, sibique inuicem insinuent, vt docet Bea loco proxime citato.

Quid? quod Pius V. in Bulla quæ incipit, *ex primo Lateran. Concily*, statuta irritet, ius, aut consuetudinem quamlibet, vi cuius Canonici qui choro sunt addicti, possunt ex sola, vt loquuntur, assistentia, fructus aut distributiones, quasi suas petere, sibique vt iure debitas arrogare, vultque vt omnes, sub pœna peccati mortiferi, amissionis fructuum & distributionum, horis studiose ac attente psallendis dent operam.

Sunt tamen qui dicant assistenti Canonico etsi non canenti, mercedis nomine, fructuum qui diætim dantur ob præsentiam in choro, partẽ mediam esse debitam, vt Diana *de horis resolut. 33.* Filliuc. *to. 2. tract. 23. cap. 6. n. 195.* Bonac. *tract. de horis disp. 1. q. 3 puncto 11. nu. 17.* quia ex parte muneri suo satisfacit, canentes audit, Deum modestia sua specieque colit, quod Concil. postulat, choro dum diuina celebrantur, assistit, quæ mihi opinio, vt æquitatis plenissima, damnanda non videtur.

Corollarium vltimum, canonicum, qui horas in choro, aut modo chori non recitat, vltra eam distributionum partem, quę canentibus datur, fructus à canonicatu perceptos non teneri restituere fabricæ, aut egenis.

Ratio est, quod hi non modò sint stipendij

A loco pro cantu, sed pro aliis quoque oneribus, quæ subire canonicum est necesse, si boni viri partes explere, ac conscientiæ suæ satisfactum vult esse, nam interesse Capitulo debet, Ecclesiam suo iuuare consilio, eius tueri bona prudentia sua, ac cum est opus Oeconomos rei gerendæ idoneos, suo renunciare suffragio, assistere choro, ibiq; aut domi legendis horis, Sanctis quotidianas deferre laudes, præque illis Deo, quæ omnia, quia mercede sunt digna, ac canonicorum curæ, munerique iuncta, obire hæc illi gratis non debent, quare

B ex obuentionibus fructibusque, quos annuatim possessori suo canonicatus parere solet, tantundem sibi attribuent, quanti hæc æstimari prudenti hominum sensu solent.

Hoc vero quale est & quantum? Existimat Bea sub finem *casus 55.* nudæ canonici assistentiæ (vt loquuntur) in choro, id est sine cantu, respondere fructuum partem tertiam, *reliqua autem ei dari pro honorando sua præsentia in ipsum chorum, & pro Missis & pro multis conuentibus, & processionibus quibus interest.*

C
EPITOME,

EORVM QVÆ DE Horis Disputatione præcedenti sunt scripta.

CAPVT I.

Quot sint Horæ, quidque significetur earum nomine.

D

SVNT horæ canonicæ, statæ preces à Clericis maiorum ordinum, certis noctis ac diei horis dicendæ quotidie, septem sunt numero, Matutinum, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ & Complet. Cypr. *li. de orat. Domin.* fitq; earũ mentio in Concil. Agathensi vt refertur *cap. 1. de celebrat. Missar. in Clem. vnica de reliquijs & venerat. Sanctor. parag. Illis vero final.* & in Con-

E cil. Aquisgran. sub Ludo. Pio ad annum 816. *can. 131. & sequentib.* & quanquam initio non constarent hæ preces pari psalmorum ac hymnorum numero quo hoc tempore, fuere tamen à primis nascentis Ecclesiæ crepúdiis, psalmi in numinis cultu adhibiti, vnáque oratio quolibet die à fidelibus septies iterata, vt liquet ex Athanas. *lib. de Virginitate*, Hieron. *ad Demetriad. epist. 18. ad Lætam 15. lib. 2.* vbi est his verbis: *Præponatur ei Virgo veterna, quæ illam doceat & assuescat exemplo ad orationem*

& psalmos nocte consurgere, mane hymnos canere, tertia, sexta, nona hora stare in acie quasi bellatricem Christi, accensaque lucerna reddere sacrificium vespertinum. De psalmis item ac hymnis fit in *epist. ad Demetriad.* 18. mentio his verbis: *Præter psalmorum & orationis ordinem quod tibi hora tertia, sexta, nona, ad vesperam, media nocte, manè semper est exercendum, statue quot horis sanctam scripturam ediscere debeas,* & ad Eustochium de custodia virginitat. *epist.* 17. *Quanquam Apostolus orare nos semper iubeat, & Sanctis etiam ipse somnus sit oratio, tamen diuisas orandi horas debemus habere, vt si forte aliquo fuerimus opere detenti, ipsum nos ad officium tempus admoneat horam tertiam, sextam, nonam, diluculum quoque, vesperam nemo est qui nesciat.*

Instituendæ autem in Ecclesia psalmodiæ, ac orationis per temporum interualla repetendæ, causæ fuere primis eius fundatoribus variæ, prima, vt quod beatæ mentes in cœlo inflammatis animis faciunt, imitarentur in terris homines fructu cultuque pari, ita Chrysost. *hom. 1. de verbis Isa.* in Ecclesiæ cantu imitationem esse *Angelicorum ordinum, stationis, & chori asserit,* τῆς ἀγγελικῆς χοροστασίας, in cuius rei admirationem defixus exclamat, *O mira Christi dona in supernis exercitus Angelorum canunt gloriam, in terris homines ἐν ἐκκλησίαις χοροστατοῦντες, in Ecclesiis choros agentes ad illorum exemplum, eandem canunt gloriam, ita festiuus cælestium & terrestrium conuentus & panegyris coalescit,* Angelos certe quos ob eam causam Athanas. *q. 30. ad Antioch.* ζῶα ὑμνολογικὰ nominat, *admisceri psallentibus* purpurei vatis testimonio Bernard. asserit *in sermone 7. in Cantica,* eoque referri has eius voces ait, *Præuenerunt principes coniuncti psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarum.*

Causa altera tam variis, distinctisque diei horis orandi, ab Ecclesiæ in Deum hominesque charitate ducitur: Enimuero cum in eorum perniciem, nunquam nō incubet hostis, prudentiæ fuit ac amoris in Deū paratas habere acies, qui pestiferos eius conatus suis precibus retunderēt, & vt semper ac vbiq; magno gentis nostræ dedecore ac malo, sunt qui æternum numē fœdissimis suis facinoribus dehonestant, ita essent qui hora qualibet votis suis eum colerent, lachrymisque quantum fas esset, iratum placarent.

Tertia, ne Christi memoria, de fidelium excideret animis, sed horæ cuiusque in qua sub horrenda pœnarum acerbitate pœnè confectus gemuit, suauissima recordatione renouata cresceret, de quo est hæc Clementis Romani *in lib. 8. constitution. Apostolicar. cap.* 40. non iniucunda admonitio: *Preces,* inquit, *vestras facite diluculo, tertia hora, sexta, nona, vespere, & in galli cantu, diluculo gratias*

A *agenda sunt, quoniam illuminauit nos Dominus pulsa nocte, & induxit diē. Tertia hora, quoniam Dominus illa hora sententiam mortis accepit, sexta, quoniam tunc crucifixus, Nona, quoniam omnia cōmota sunt crucifixo Domino, perhorrescentia Iudæorum audaciam, & non ferentia ignominiam Domini. Vespere gratiam agentes, quod dedit noctem diurnarum laborum requiem, in Galli cantu, quoniam illo tempore nunciatur aduentus diei ad exercenda opera lucis.*

B

CAP. II.

Ad quos pertineat præceptum de horis.

ET quanquam Christi Seruatoris imperio incumbere precibus omnes debeant, Marci 6. Luc. 18. maximè tamen Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi & beneficiati, quos Ecclesiæ ministeriis, diuinoque ex propria instituti sui, vitæque ratione, cultui dedicatos, his

C præ cæteris indulgere conuenit, quos Patres olim vt constituendæ Ecclesiæ, ita & regendæ Principes, certis definitas horis, à tempore quo sunt faciendæ, *horas* appellauere *Canonicas,* de quibus nos *cap. proximè præcedenti.* Et licet, de illis priuatim orandis, nulla videatur olim extitisse Ecclesiæ præceptio, sed tantum publicè & in templo vt colligitur ex *can. si quis Presbyter 9. distinct. 92. & primo cap. de celebrat. Missar.* est tamen hoc tempore maiorum Ordinum Clericis canonialis oratio, septenis horis comprehensa, ex præcepto secundum Ecclesiæ formam facienda quotidie, cui præcepto, tam à

D cōsuetudine vniuersali Ecclesiæ, Doctorum omnium approbata sensu, quam ab Innoc. III. *in cap. dolentes nono de celebrat. Missarum,* factum est initium, vt enim hic *in virtute obedientiæ* officium nocturnum pariter & diurnum dici *studiose pariter & deuote* imperat, ita cum ea consuetudo legis vim habeat, hoc ipso, quod quis aggregari se sacerdotibus, aut aliis maiorum Ordinum Clericis, per Ordinem sacrum, aut beneficium sibi à Collatore dari patitur, vinculum, ac orandi nexum iniici sibi sinit, à quo vacationem habere ac veniam, sine causa non potest, & ita

E *ad horas ipso iure obligantur, quicunque vel beneficiis Ecclesiasticis potiuntur, vel sacris initiati sunt,* Concil. Burdigal. *cap. 3. de Eccles. precationibus.*

CAP.

A derat, puto esse ambiguum.

CAP. III.

An sit aliqua, & quanta officij dicendi obligatio.

Est autem ad has horas obligatio sub mortali. Primo, quia earum lectio præcipitur in virtute obedientiæ, qua oratione significare vult Pontifex tantum se Beneficiatos ac maiorum Ordinum Clericos, obligare pro auctoritate velle, quantum potest, Regin. to. 2. lib. 18. cap. 27. num. 391. ergo cum Clericis horas præcipere sub mortali valeat, id eum his verbis: *in virtute obedientiæ*, facere non est improbabile.

Secundo, id pœnæ multæ grauesque indicant quibus Pontifici ac Conciliis in eum animaduertere placuit, qui in hoc genere peccasse conuincitur, primo enim à corpore Ecclesiæ excommunicationis gladio in Concilio Martini abscinditur, vt refertur à Grat. *distinct. 92. can. si quis Presbyter extremo.* Secundo si de officio commonitus non sapit, iubetur à Leone X. in Lateran. Concilio *parag. statuimus*, beneficio suo exui, & sic in ordine redigi, semper autem pro rata omissarum precum, fructus perceptos, fabricæ aut pauperibus reddere, quam Leonis sanctionem, confirmasse Pium V. in Bulla quæ incipit *ex proximo* est certum, hoc tamen moderamine, quod etsi qui primis sex mensibus orationi non vacat, nisi negligentiæ suæ iustam aliquam causam obtendat, graue peccatum committat, fructus tamē quos interea tēporis percepit, restituere non debeat, quia hoc ei onus Ecclesia condonat, vt ait Sanchez *opuscul. lib. 2. cap. 2. dub. 82. n. 7. & 10.* etsi enim quæ ea accepta sunt lege, vt quid omittatur aut fiat, restitui debeant, si is cui sunt cū conditione data, officiū negligat, Ecclesia tamen, quæ hic creditoris est instar, iuri suo cedit, quæque contractus non impleti occasione ac gratia, sibi erant debita, debitori remittit ac condonat, nec ad horas omissas, nisi post exactos à collatione facta beneficij primos sex menses, fructus fabricæ aut pauperibus vult præberi: Thesaur. *praxis Eccles. parte 2. verbo hora 1. parag. item declarauit:* ergo cum pœnæ acerbitas, culpæ grauitatē arguat, sintque beneficiario impositæ eiusmodi, quibus ratio ac natura grauiores habere nullas potest (nam quis æquo ferat animo sua sibi eripi, de clero eiici, magistratu quem publicum in Ecclesia sustinet priuari? sunt hæc tamen ei conciliorum legibus irroganda supplicia, qui orare canonicè, præstituto tempore negligit) cum sint inquam non orantium tales pœnæ omissione horarum spontanea, nec graui aliqua eam excusante causa, peccatum mortale contrahi nulli, qui suis quidque momentis librat ac pon-

CAPVT IV.

De forma & modo dicendi preces.

Neque tunc peccatur tantum, Verumetiam cum qui modus est orandi in Ecclesia præstitutus, non seruatur. Est hic vero duplex, internus vnus, externus alter, hic in eo est maxime, vt iuxta consuetudinem, moremque Romanæ Ecclesiæ, *can. peruenit 13. & duobus sequentibus de consecrat. dist. 3.* aut suæ in eo priuilegiatæ, horas diuinum que quisque exequatur officium. Doctores *in Clement. 1. de celebr. Missar.* Fas tamen est cuique Pij V. Pontificis concessione, in priuata psalmodia Romano vti breuiario, non publica, quod ad eius se chori morem fingere in quo versatur, eiusque in psallendo, ordinem sequi quisque debear, ne aut plusquam cæteri sapere, aut factō illos suo videatur culpare velle, quod arrogantiæ suspicione non vacat.

Ad externum quoque orandi modum pertinet, quod preces canonicæ dici publice debeant *de celebrat. Missarum ca. 1. & in Clement. 1. eod. tit. & in can. 9. dist. 92.* nisi tempore interdicti generalis, quo casu, iure antiquo Clericis fas erat in Ecclesiis Conuentualibus sine cantu, & submissa voce (vt non audirentur à non habentibus priuilegium) cum socio vno vel duobus horas canonicas exequi ianuis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, *cap. quod in te de pœnit. & remiss.* multo magis extra Ecclesiam, Sylu. *verbo interdictum 59. 3.* de Auila *par 5. disp. 4. sect 2. concl. 2.*

Nouo autem, cuius auctor est Bonifac. eius nominis VIII. *in cap. alma mater 24. de sent. excommun. in 6.* permittitur, *vt singulis diebus in Ecclesiis & Monasterys Missæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia sicut prius, submissa tamen voce, ianuis clausis, excommunicatis ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis, cap. alma citato*, quo modo, eodemque tempore, regularibus permissum est similiter, ex priuilegio iisdem à sede Apostolica indulto vt Pontifex aut celebrare voce suppressa modo ne templi ianuæ excommunicatis & interdictis pateant, *cap. quod in te de pœnit. & remiss. 11.* His ita breuiter de externo precandi modo expositis iam pronum est de interno, (quæ fuit diuisionis pars altera) diuinissimum Patrum Senatum audire, quos honoris causa rogare sententiam lubet, & de modo, quem in orando seruari oportere existiment sensum exquirere, hic in primis sese offert, Gentium Doctor ad Ephes. 5. vbi Principem Deum corde magis quam ore laudandum ait, *Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino*, quod idem esse

August. in Psalm. 64. tradit, ac animo à peccatis libero. *Quid est*, inquit, *cantantes in cordibus vestris? ne inde cantetis vnde estis in Babylonia*: hoc ergo in primis tanquam solum ac fundamentum bonæ precationis est ponendum, vt qui numini laudes pangit, & beatarum æmulatione mentium chorum instituit, à vitio purum esse debere, neque Deo ac cœlitibus maculosi animi sordibus odiosum ac grauem esse oportere, quod viderant id olim gentes, à sacris nostris alienæ ac extorres, cùm manus ante preces iuberent ablui, ne quæ illis maculæ inerant, Diis suis nauseam, ac stomachum mouerent,

Hæc sanctè vt poscas Tiberrino in gurgite mergis
Mane caput, bis terque & noctem flumine purgas. Persi. eleg. 2.

quod & Christianis fuisse olim in more, Clem. *lib. 8. constitut. cap. 38.* scribit, innuitque Paul. 1. ad Timoth. 2. *volo viros*, inquiens, *orare in omni loco, leuantes puras manus*, dixisset Apostolus, & animum nisi nosset scire omnes, eius, quam manuum, curam cuique suscipiendam esse potiorem, nam *quæ ratio est, manibus quidem ablutis, spiritu vero sordente orationem obire?* Tertull. *in tract. de orat. cap. 11.* quare etsi non sit essentiale peccatibus, diuinoque officio, ab eo celebrari qui conscientiam habet ab omni culpa liberam, est id tamen in primis laudabile, & vt ex antiqua formula dicam, *hoc agere*, omnes est necesse quantum licet, quia *casta placent superis*, vt mentem ad orationem afferant Deo plenam, peccatis vacuam.

Certius est quod sequitur, orationi, quam aduertentia animi ad ea quæ petuntur, aut voces quæ pronunciantur, non animat, vim in multorum opinione nullam esse. Quid est enim liberas menti dum orat, habenas relinquere euagandi quo lubet, nisi se Dæmoni ludum dare, Angelis Diuisque cœlitibus tidendum propinare?

Nam quid esse fœdius queat, quam vocantis numinis sapientiam benigne loquentem mortalibus respuere, & pro luce quæ illis aperitur, pro que splendore qui orantibus emicat, inanissimas sectari vmbras, ac dum peregrinantur animo, vtilium rerum ac dulcissimarum cogitationum incredibili se bono fraudare? Ecquid nō verò id faciunt, qui verba iuueniliter ac temere, cursim, ac sine attentione proferunt, rem illis significatam, quia suis se cogitationibus diduci, alioque abstrahi sponte sinunt, non intelligunt? Ergo *qui stamus ad orationem, vigilare, & incumbere ad preces toto corde debemus, cogitatio omnis carnalis & secularis absit, nec quidquam tunc animus, quam id solum quod precatur cogitet.* Cyprian. *to. 2. in explicat. orat. Dominica*, tunc enim,

Laus vera in Dominum depromitur ore precantis
Si qua voce fluunt, intima cordis habent.
D. Prosper. Epigr. 6.

Aberrare ergo animo, dum oratur, vagari, perque incerta rerum ac temporum sponte diffluere, nihil est aliud quam operam ludere, præcisque omnem fructum perdere. *Quia parum est*, inquit August. in explanatione harum vocum, *exaltaui eum sub lingua mea*, Psal. 65. *Parum est*, inquam, *Deum exaltare lingua, nisi & sub lingua, vt quod certus loqueris, tacitus cogites, commoda vera tunc est confessio benedicentis, cum idem sonus est & cordis & oris*, August. *sententia 6.*

Hocque ipsum est quod Bernard. *in serm. 13. super Cantica*, fratribus suis ante reliqua commendatum esse cupit. *Immolantes*, inquit, *hostiam laudis, & reddentes vota nostra, caremus omni vigilantia iungere sensum vsui, affectum sensui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati.* Nam etsi cum magna in eum, eiusque bonitatem præfidentia, orari Deus velit, nihil æque tamen diuinum eius animum afficit, ac orantis humilitas, *Omnes enim orare conuenit pro indulgentia peccatorum suorum in animo contrito, & spiritu humilitatis quemadmodum Publicanus ille: Deus (inquit) propitius esto mihi peccatori, quæ enim fidelis & humilis & feruens oratio fuerit cœlum sine dubio penetrabit*, D. Bernard. *in serm. 4. de ieiunio quadrag.* Feruens autem nisi mentis ad ea quæ cōcipit, præsentiam habeat, esse quî potest? est hæc ergo necessaria, hocq; ipsum est quod Patres aiunt canere oportere Sacerdotes, *ex corde*, qua voce significant, eum qui ad cœleste numen propitiandum adhibetur, assequi id solo labiorum motu, si quæ ex similitudine auium garriat, non posse, *Audiant*, ergo, *hi quibus psallendi in Ecclesia officium est, Deo non voce sed corde cantandum*, Hieronym. *in cap. 5. ad Ephesios*, nam vt taceam,

Non prodesse vlli solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat, quod bene lingua sonat.
Prosper Epigr. 6.

sibi quoque nocet, qui iuuenili temeritate atque improuida, sed vera atque certa animi inductione, à Deo, eiusque maiestate auocatam mentē, ad vilia caducaque terrarum negotia abiicit, peccat quidem, *Quid enim est voce psallere, mente autem domum aut forum circumire, nisi homines fallere, & Deum irridere?* Concil. Treuirense sub Carolo V. anno 1549. *can. 6.* Est ergo spontanea, quæsitaque à Clerico orante animi diuagatio exitiabilis, eique nisi ad se, officiumque redeat, à quo abstractum se intelligit, certa futura pernicies.

Attētioni, si religionis magistros audiendos putamus

putamus, adiicienda est reuerentia. Eo Patrum qui sextæ Synodo in Trullo interfuere decretum spectat *can. 5.* vt qui orant canuntq; in id *μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως* incumbant. Eo Chrysostomi plena charitatis ac sapientiæ ad sacros Liturgos adhortatio, vt hymnos numini offerant, *φόβῳ πολλῷ συνεσταλμένοι*, *multo tremore contracti*, nam etsi in charitate non sit timor, est hic tamen reuerentiæ conciliator ac prodromus, ac in Dei Sanctorumque cultu, Dauide teste adhibendus Psalm. 2. *Seruite Domino in timore & exultate ei in tremore.* Quod cũ Carol. Magnus ab Ecclesię moderatoribus accepisset, pro mirifico illo zelo, quo ad diuina ferebatur, inter edicta sua, & hoc esse voluit, *Gloria Patri cum omni honore apud omnes cantetur*, quod vt facerẽt, non nisi stãdo illud proferre ac horas exequi, decreto Concil. Aquisgr. sub Ludou. eius filio vlli fas erat, sic enim scriptum lego in *can. 131. Religiosissimè Canonicis standum est, & psallendum*: quare cum quidam ex ludo, aut ambulatione fessi in chorum venirent, id verò non ferendum dixere Patres, quod contra quàm in sacris precibus à Liturgis adhibenda veneratio exigeret, ideo sedentes orare cogerentur.

Et quoniam non hæc situ tantum corporis, sed & verbis ac loquacitate læditur, vetare iisdem placuit, omne tunc non necessarium linguæ inter se aliosque commerciũ, qui secus faceret, *non solum illius horæ sed totius diei distributiones ipso facto iubebatur amittere*, in Conc. Senonensi de anno 1527. sub Card. de Prato, *statuto 19.* cursim autem horæ ne legantur, syllabisque præcipiti linguæ rotatione absorptis, aut concisis decurrẽtur decretum est à Clement. V. *in Clement. 1. de celebrat. Miss.* & in citato Senonensi Concil. statuto 19. his verbis: *Admonemus beneficiatos & alios in sacris ordinibus constitutos, qui ad horas canonicas tenentur, vt non in gutture, vel inter dentes, seu deglutiendo, aut syncopando dictiones, vel colloquia, aut risus intermiscendo, pronuncient, siue soli siue associati, diurnum nocturnumque officium reuerenter, verbisque distinctis peragant.*

His sunt quam simillima quæ à suauissimo Bernardo sermone 47. in Cantica sunt scripta, cum enim dixisset laudum solemnia quæ Deo in Ecclesia persoluuntur, à D. Benedicto appellari *opus Dei*, Religiosos quibus præerat, hac est excellenti oratione ad preces ea qua par est religione Deo fundendas adhortatus.

Vnde vos moneo purè semper ac strenue diuinis interesse laudibus, strenue quidem, vt sicut reuerenter, ita & alacriter domino assistatis. Non pigri, non somnolenti, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis & remissis vocibus muliebre quiddam balba de nate sonantes, sed virili (vt dignum est) & sonitu & affectu voces sancti Spiritus depromẽtes. Purè verò, vt nihil dum psallitis, quam quod psallitis cogitetis, nec solas dico vitandas cogitationes vanas, vitandæ sunt & illæ quas, &c. hocque ipsum est, quod August. in psalm. 66. appellat cordis canticum, *Cantemus*, inquit, *deuotione non sterili, non inani voce, sed vero corde*, hoc enim cor verum duo complectitur, motum mentis, piumque voluntatis affectum ad Deum, quem laudare est animus. Alterum, intellectus ac animi cogitationem, ad id quod agit aduertentis, quæ duo cum adsunt, *non sterili deuotione, & inani voce*, sed fructuosa ac vtili oratur.

Fructuosa quidem quia est meritoria, quia compensanda beneficij fructibus, quia laude digna, quod non habet eorum oratio, quæ verbis quidem & sono est grauida, deuotione vero, animique pietate in Deum inanis ac vacua, eam enim improbat, ac vt vitiosam in Iudæis accusat, cum se labiorum tenus ab eis coli ait, interne autem despici, *Populus hic* (inquiens) *labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.*

CAP. V.

An fructus suos faciat qui horas attentione interna destitutus recitat.

Nihilo est eorum oratio melior, qui corpore quidem chori subsellia occupant, meliore autem sui parte hoc est mente, vrbes, agros, prouincias psallendo pererrant, ac compita, peccant enim, quia Deo cultum sic orando non exhibent, eum offendunt, non placant, quæ tamen emolumenta è beneficio suo ad eos idcirco manant, fabricæ aut pauperibus tanquam rem non suam restituere non debent. Quia quod Ecclesia exigit, vt prædicta emolumenta sibi habeãt, seruentque præstitere ex fide, vt supponitur, nec enim hæc ab iis, vt illa, beneficijque fructus sui percipiant aliud postulat, quam vt horarũ pensum Ecclesiasticum horis præstitutis decurrãt, quod ipsum, etsi religiosè non satis ac attentè, præstãt tamen quantum est satis, cum hæc substantiã duntaxat actus, & non eius modum imperet, fructus ergo suos faciũt, etsi Ecclesiastica munera quæ debent, quia peregrinante animo ea obeunt, religiose non satis ac pie præstent, quod eos quoque dicere est necesse, qui vt fructuose beneficiatus his muneribus fungatur, quæ Ecclesiastica necessitas requirit, attentionem aiunt ad verba, mẽtali exclusa, satis esse.

Neque tamen est omnium, qui beneficia possident, par & æqualis ad horas necessitas, earum lege sunt soluti. Primo, qui ex iis,

quamuis fructiferis, capere fructus nequeunt, dummodo sint in eo culpa vacui.

Secundo, neque canonicarum horarum obligatio, ex beneficio sterili plane ac inani oritur, sicut nec ex eo, ex quo tāti percipi fructus nequeunt quanti sunt ad partem sustentationis beneficiarij mediam necessarij. Qui sacerdotium tamen (inquit Nauar.) dari sibi est passus, reseruatis alteri fructibus, legi quæ cæterorum est communis de horis, est obnoxius, *cap. 7. de orat. num. 30.* quia si velit beneficio (inquit) seruire poterit, deque eius fructibus, operæ suæ mercedem capere, quanta tolerandæ vitæ sufficiat.

Sed pace eius sit dictum, ius dicendi officij in beneficiariis, ex beneficij collatione, eius tranquilla ac pacifica possessione & fructuum perceptione proficiscitur, at hic de quo est quæstio, in classem coniici beneficiariorum non potest, cum beneficij fructibus non fruatur: ergo eius legis, quæ est his qui Sacerdotia Ecclesiastica obtinent, perferre iugum, aut diuini officij persoluendi orando, necessitatem subire ac pati non debet.

CAP. VI.

Quinam è beneficiarijs horis vacare Canonicis debeant.

DIcendi horas in Dei Ecclesia, necessaria tenentur lege qui per se, aut alios fructus percipiunt, vel lite expedita percepturi sunt, vel per quos stat, quo minus propter non residentiam, aut non captam possessionem, idoneos ac sufficientes saltem ad partem vitæ alteram habeant, quod est contra communem sententiam, Glossæ *in can. Clericus victum, dist. 91.* quam sequuntur penè omnes summarum scriptores Sylu. *in verbo hora num. 3.* Tabiena *eod. num. 2.* Armilla *eod. titulo,* non lōge ab initio Nauar. *in Enchirid. cap. 7. de orat. nu. 27.* Comitol. *lib. respons. 1. q. 68.* qui omnes aiunt, quibuslibet, in quos sunt collata Ecclesiastica beneficia, horarum canonicarum sustinendum onus esse, etsi sint hæc perquam exilia.

Verum enim contraria opinio, quæ est Sōti *lib. 10. de iustit. q. vlt. art. 3.* Lessij *lib. 2. de iustit.* Toleti *lib. 2. cap. 14.* Emman. Sa *in Aphorism.* & aliorum, beneficij possessorem horis non addicit, qui fructus ex eo nullos percipit, nec percipiendi spē habet, quia vt est *in ca. 9. epi. 1. ad Corint.* nemo stipendiis suis militat quique altari deseruit cū altari participat, non tenetur ergo ad obsequiū, cui non suppeditatur ad victum, Ecclesia sane ea vnire sacerdotia solet, quę tenuitate redituū quos possessori suo proferunt, cum honeste, quantū est satis pro conditione sua, statuque alere nequeunt, 10. q. 3. *can. vnio cap. sicut vnire de excessib. prælator.* Trid. *sess. 21. cap. 4. sess. 24. cap. 13.* quod est indicio, in hac Patres opinione nō fuisse vt existimarent, eum qui est beneficiū adeptus perquam exile, Canonicarum precum ritui obnoxium esse. Nec refert, quod vt Nauarrus habet, beneficium quisquis superioris charitate consequitur, ad Dei cultum, populique bonum, prece sua votisq. promouendum ordinetur, nam huius erga vtrumque religionis ac amoris exercendi, nulla est ex iustitia necessitas, nisi pro ratione stipendij: Deum ergo reddet populo propitium, recitando rosario, septem psalmis, aut legendo, vt oportet, deuote scilicet & attente, officio B. Virginis, Canonico autem & Ecclesiastico non vult Ecclesia teneri quenquam, cui ex Sacerdotio quod est aliena benignitate consequutus, non suppetit, vnde vitam agat.

CAP. VII.

Ab horis quid excuset.

AB eo autem exoluendo excusant quæ sequuntur, primo naturalis obliuio, grauis infirmitas, quæ Clericum maiorum ordinum, aut beneficiarium, sine magna difficultate aut corporis periculo in earum lectione occupari non sinit, sumitur, *ex can. Clericus victum 3. dist. 91.* vbi puniri prohibetur qui propter *corpusculi sui inaqualitatem vigilijs deest,* hæc ergo si erit talis quæ nocitura sit Clerico canonice oranti, eum est ab hoc charitatis erga Deum officio exemptura.

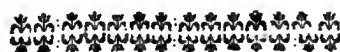
Accedit quod vt est Ecclesia ad lenitatem prona, sua cum incommodo corporis graui ac non vulgari seruari mandata nolit: ergo nec de dicendo officio, cum infirmi periclitatur sanitas.

In dubio autem, Superioris, aut Medici, vel Confessarii iudicio est credendum, non quod in præcepto Ecclesiæ postremi hi duo dispensare valeant, vt Superior, sed quod spectatis circunstantiis personæ, loci ac temporis, iudicare prudenter possint, hic & nunc infirmo de dicendis horis ob morbum cogitandum non esse, eo quod iustam ab eo excusationis causam habeat, Nauar. *cap. 25. n. 101.* Suar. *li. 4. ca. 28. n. 19.* qualis non est vt vterq. asserit, quæ à febri, tertiana quidē sed leui & quartana diuturna petitur, quæ ægro tātum ambæ liberi temporis à morbo vacuum relinquunt, quāto est opus ad horas, quas tūm omitti non decet, si occupando venturæ febris tempus, aut iam præteritæ obseruando, absque dolore, aut graui quopiam incommodo dici queunt.

Causa tertia, ab horarum recitatione excusans,

cusans, est impotentia, puta quia non habetur breuiarij ad eas commode legendas copia.

Quarta est repentina occupatio, quæ non patitur beneficiarium orationi canonicæ operam dare, & tamen omitti illa aut differri sine scandalo, aut proximi diuinæque gloriæ detrimento magno non potest, nam tunc relicto penso horario, iuste cuique est causa in eo se negotij genere occupandi, quod sors ei ad Dei gloriam, proximique bonum inanis obtulit, quam credantur esse pro tali tempore horæ canonicæ.

DISPVTATIO DECIMA QVARTA. DE RESIDENTIA.

QVÆSTIO PRIMA.

Quæ sit beneficiati ad eum obligatio, & in quæ beneficia hæc cadat?

EST residentia effectiue, personalis in propria Ecclesia, officij debiti persolutio, Godefridus apud Syluestrum *verbo residentia num.* 1. causaliter ac proprie est obligatio, seruiendi per seipsum illi Ecclesiæ, in qua quis beneficium habet. Nam residere duo dicit, Primo præsentem esse beneficio. Secundo, propria eius ministeria, obsequiaque per se obire, hoc enim in *ca. conquerente 6. de Clericis non residentib.* Alexand. exigit, & post eum, Nauar *cap. 21. num. 121.* Azor. *2. parte lib. 7. cap. 3.* abesse enim eum dicimus, qui procul degit, corpore a beneficio seiunctus, aut si ei interest, per se officia non præstat beneficiarij propria, Victorellus *ad cap. 1. Bernardini Posseniní de officio curati*, vbi hæc habet, valde ad rem nostram accommodata. *Non residet enim qui eum debet, & potest, non seruit Ecclesiæ*, si segniter, oscitanterque, passim munus obeas, nihil refert an adsis, vel absis, Soti testimonio *lib. 10. q. 3. art. 1.* Rodriguez *parte 2. cap. 35.* Sancij selectis *disp. 47. nu. 4.*

Eodem spectat, quod Innoc. asserit in *cap. fin. de Clericis non residentib.* causas esse duas ob quas Clerico sit necesse residere in benefi- A cio, primam, vt ei inseruiat, hoc est partes omnes beneficiati expleat, obeundo per sese munia omnia quæ beneficio suo sunt adiuncta. Alteram, vt fructus eius, hoc est tam annuas, quam diurnas obuentiones consequi valeat, traditque idem Innocent. hoc differre primam de his obligationibus ab altera, quod qui illi non satisfacit, beneficio priuari possit, non autem qui postremam culpa sua non implet.

Ex quo infert cum Nauar. *consil. 4. de Cleric. non residentib.* Du Clos *ad quæst. 10. lib. 1. de re-* B *signat. per Flam. num.* 2. beneficiatũ duplici ad residendum teneri nexu, vno ne peccet continue, non residendo, altero vt debitos sibi prouentus iuste petere possit, iisque vti.

Iam autem an hæc Residentia omnium an aliquorum tantum beneficiorum sit proprietas, affectioque, est videndum. Sane cum antiqua Patrum sæcula, cum æquissima Ecclesiæ priscæ decreta, contra vagos solutosque Ecclesiasticorum discursus mente recolo, dicere soleo, sacris ea Liturgis nota non esse, aut si norunt, cordi sibi magnopere non esse, præ C voluptate quam ex longis nec tamen necessariis itineribus, non sine Ordinis, statusque sui infamia aucupantur, in quo, quàm sint à vero pietatis sensu alieni, quam ab eorum seiuncti iudicio, qui mysteriorum Domini, & communis pietatis moderatores extitere, lubet exempli causa, ex his quæ sequuntur planum illis facere.

Et quidem, cum eos in suis admittere Diœcesibus, Episcopis sine commendatitiis literis, Apostolorum imperio in *can. Apostol.* 15. sit nefas, ad eas relicta propria transire, iisdẽ D licere quis putet? Diræ his ab Apostolis obnunciantur, & à communione segregantur, qui alienæ Diœceseos Clericum sine sui Episcopi literis Clero suo adnumerant, quos & Apostoli appellant *διδασκάλους ἀταξίας perturbationis magistros*, *can. Apostol.* 16. *Episcopus*, inquit canon, *apud quem moratos esse Clericos constiterit, si contra eos decretum cessationem pro nihilo reputans, tanquam Clericos susceperit, velut magister inquietudinis communione priuetur.*

Nec ergo Clericis huc illucque sine causa E vagantibus, impunè esse non debet, cum deserta propria Ecclesia, alienam quærunt, in qua longissimi temporis moram inutili in otio consumant.

Id sane ne fieret Osius, & cæteri Concilij Patres vna voce definierunt in Concil Sardic. *can. 14. & 20.* nam tùm Episcopis est prohibitum ne vltra tres septimanas à sua Ecclesia abessent, minutis autem liturgis ne Thessalonicæ moram facerent, *eaque tempora quæ constituta circa Episcopos fuerunt*, circa eosdem obseruarent *can.* 20.

Factum idem à Chalcedonensis Concilij

Patribus, nam non contenti Episcopis ac Clericis dixisse legem, qua & assiduii in pietatis operibus esse iubebantur, & in alieno solo peregrinari vetabantur, nulla causa, nisi ad pascendos oculos, explendamque curiosi animi voluptatem, sanxere, vt Constantinopolitanæ defensor Ecclesiæ, primo illos admoneret vt discederent, & in proprias Diœceses reuerterentur, deinde si renuerent, compelleret vel inuitos Concil. Nicæn. *can. 16. Theod. in Codice de Episcopis & Cleric. lege* 33. An hæc vero etiamnum cum antiqua canonũ seueritate obseruari debeant, & an beneficia omnia personalem in eis beneficiarij commorationem operæ Ecclesiasticæ personaliter præstandæ causa exigant, iam est videndum. In hominum enim mores æuique nostri consuetudinem intuens, paucos notare mihi videor, qui benefici sui negotia præsentes agant, eique quotidiana vigilia coram percipiant.

Prima Assertio, *Beneficium quodlibet etiam simplex iure communi residentiam exigit.* Ita Azor. *2. parte lib. 7. cap. 3. verbo sed dubitatur* de Selua *de benefic. parte 4. qu.* 10. Rebuff. *in praxi tit. de dispensatione ad non residendum num 7.* Malderus *dub. 19.* Reginal. *lib* 30. *cap. 5. num. 49.* Gaufrerius *in sinopsi ad titul. 4. de Clericis non residens.* huius opinionis præsidia præcipua sunt duo, primum ratio, Concilij ac Pontificum auctoritas, alterum, ratio quidem, quia qualiacũque sint beneficia, dari hæc propter officium est certum vt est *in ca. vlt. de rescriptis in 6. & in ca. cõquerente 6. de Clericis non residentibus*: ergo cum omnia seruitium aliquod requirant, requirunt & residentiam.

Sensum hunc nostrum confirmat ac fulcit, Pontificum ac conciliorum communis. Enimuero Episcopos olim ac Clericos in eo, voluere loco consistere cui deputati fuerant, & vt Clericos sine commendatitiis Episcopi aut Papæ literis, vetuere vspiam admitti, iuxta Apostolorum canones 14. 15 & 16. & aliosque *distinct. 71. & 72.* ita & prohibuere Episcopis ne sedes mutarent, aut plures ambirent *7. q. 1. can. non oportet de Cleric. non resident. cap. 1. & 3.* insuper ne ad regiam seu principis comitatum venirent, sine Metropolitæ aut proximi superioris venia Chalced. Concilium *can. 5.* Nicæn. *can. 15. & 16.* Iustin. Nouella *6. cap. 3. 16. cap.* 8. quibus adiungendæ Pontificum decretales, *quia nonnulli 3. decretalis relatum 4. & conquerente 6. de Clericis non residentibus.* Enimuero negat in his Alexand. III. maxime in tertia & quarta, præsentatum instituendum esse, aut alteri cuilibet committendum esse beneficiũ, nisi residere ac perse officium præstare velit, & in *cap. fin de rescriptis in 6.* habetur, beneficium dari propter officium: ergo quodlibet beneficiati præsentiam in loco vbi illud est situm exigit, cum absens suo defungi munere propriaque benefici o-

A nera subire nequeat.

Excipienda sunt præstimonia, certique personatus, quorum cum nulla sit personalis functio, nulla eorum quoque videtur esse ad residendum obligatio, Azor. *to. 2. li. 7. cap. 3.* Garcia *par. 3. cap. 2.*

Dixi *iure communi*, nam ob causam proxime allatam, ad residentiam obligant simplicia quædam beneficia, idque ex consuetudine Felin. *in cap. cum dilecti de rescriptis.* Nic. Milius *in repertorio verbo beneficium q. 33.* Malderus *cit. assert. 2.* Rebuff. *tit. de dispensatione ad non residendum num.* 8. Fabric. *de simplicibus & duplicibus num.* 12. Laym. *lib. 4. tract. 5.*
B *cap. 6. quia etsi obligationem habeant officij canonici priuatim recitandi, quia tamen nullum aliud postulant, ideo qui ea obtinent, neque per se, nec per Vicarium Ecclesiæ deseruire tenentur* Laym. *loco proxime annotato.*

Quod cum intelligerent Religionis Principes, summique Hierarchæ Ecclesiæ, sacræ addictos mystagogiæ, non modo in prouinciis, sed ne in vrbe ipsa in qua essent, vagari voluere, nisi boni communis vtilitas, ratioque ipsa postularet. Est enim sapiens eorum illa constitutio apud Clement. *lib. 1. cap. 4. Ne sis*
C *ipse volitans, & ambulans ac errans in vicis*, curis enim impletus animus, rerumque quæ per sensus in cor irrumpunt, imagine occupatus, non nisi raro cum fructu ministeria sacra implet, non sunt hi ergo tantum censura digni, qui in longinquas procul prouincias peregrinatum abeunt, sed & qui per vicos, compitaque eius ciuitatis in qua degunt, remere vagantur & errant, audituri ac visuri, quæ eos vidisse, & audisse, cum operari sacris volent, pudebit.

Sed vt vnde est digressa oratio, redeat: Dico beneficia cuiusquemodi, etiam simplicia,
D iure communi requirere residentiam, nisi consuetudo opposita excuset, quia officium nullum habent annexum præter recitationem horarum, quæ fieri vbique potest.

An autem canonici, & qui dignitates in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis habent, residere similiter debeant, iam est videndum. Ordior à Canonicis, quos à suo abesse beneficio sine causa non posse, indicant hæ rationes.

Prima, quod Honor. III. testimonio in decret. *cum dilectus* 14. *de Cleric. non resident.*
E beneficij sui annuis prouentibus diariisque, canonicus cum abest sine causa, priuari soleat, deponi autem, si monitus ad Diœcesim propriam non redierit, suoque spoliari beneficio Gregor IX decreto *in cap. Clericos 17. eod. tit.* ergo cum pœna, effectus sit culpæ præuia, aut certè eius comes, ab ea non videtur disiuncta, canonici à domicilio suo, beneficioque absentia.

Secunda, beneficium quodlibet simplex residentiam

residentiam requirit, Alexand. teste in *cap. conquerente 6. de Cleric. non resident.* cum ad eam quendam obligat, cuius beneficium non nisi 20. solidis erat æstimatum. Eius opinionem sequuntur Innoc. *in cap. fin. de Cleric. non resid.* Panorm. *ib & in cap. quia nonnulli eod. tit.* quam etiam probarunt hi omnes Gab. *in 4. dist. 15. q 8. art. 3.* Tabiena *in verbo beneficium 3.* Petr. Gregor. *de beneficijs cap. 7. num. 2.* Sylu. *in verbo residentia num. 1.* sed est Canonicatus beneficium simplex *Canonicos*, inquit, Nauar. *de redit. Eccles. q. 3. monito 3. num. 2. esse beneficiarios simplices in confesso est*, in propriis ergo canonicatibus residere est necesse si velint culpæ expertes esse. Quare est hoc Synodi Tridentinæ *sess. 23. cap. 12. de reform.* decretum *ut non liceat eis, vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis, vltra tres menses ab Ecclesiis suis abesse, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt.* Et infra. *Omnes vero diuina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia*, & Episcopo, &c. quam constitutionem in multis Ecclesiis receptam non esse testatur, Laym. supra, traduntque Garcias *par. 3. cap. 2. num. 230.* P. Nauar. *lib. 2. num. 201. & 219.* sed ad consequendum fructus totius anni satis esse, si mensibus duobus, aut tribus, vel saltem die S. Michaelis resideant, diuinisque intersint officiis, quod quam prudenter iusteque id agant, aliorum esto iudicium, hunc ego morem probare, non possum, vtpote Concilij decretis oppositum.

Assertio secunda, *Præ cæteris tamen exigunt curata beneficia omnia, qualia sunt Episcopatus & Parochia, vt qui ea possident, in illis resideant.*

Nobis eorum proferre nomina, ac rationes, qui quod nos credimus, magna contentione defendunt, ad assertionis huius fidem satis erit: sunt hi Alexand III. *in cap. quia nonnulli 3. de Cleric. non residentib.* Caietan. post Diu. Tho. 2. 2. q. 185. Soto *lib. 10. de iust. q. 3 art. 1.* Maior *in 4. dist. 24. q. 1.* Pet. Gregor. *de institut. benefic. cap. 7. num. 2.* Nauar. *cap. 25. num. 121.* Less. *cap. 34. dub. 29.* Vasq. *de benefic. cap. 4. parag. 2.* Rationes quibus in eam venere mentem sunt duæ.

Prima Concilij præceptio. Secunda subditorum salus, eiusque procurandæ ab Episcopo ac Parocho strictissima obligatio. Sententiam suam expressit Concilium *in sess. 6. cap. 1. de reformat.* quam postea confirmauit & explicuit in eod. Conc. *sess. 23. ca. 1. cum Episcopos iure diuino dixit teneri Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo, commissum sibi gregem pascere, & in cætera munera pastoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præstari possunt & impleri, qui gregi suo non inuigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deseruiunt.*

Nam quis Episcopos, aut Parochos existimet, gregis sui curæ, custodiæque, posse fructu pari cum absunt, ac proinde per alios incumbere, ac si per se ipsi, ac præsentes, in id operam conferrent, magna sane Ecclesiam detrimenta Episcoporum suorum absentia olim passam, patique quot diebus, cum iucundo ac spectabili eorũ aspectu diu caret, ignorat nemo, qui vrbium, totiusque adeo Galliæ, vulnera ac clades, ei per Pontificum suorum absentiam, illatas meminit. Equidem, quod de Præside prouinciæ, Romanorum monumenta vetera narrant, ei egredi prouincia, nisi voti soluendi causa, minime permissum fuisse, Martiano Iurisconsulto teste *in leg. illud 15 de Offic. præsid.* nec Tribunopl. abesse Roma vel die vnico, fas fuisse scribit Dio Cassius *lib. 27.* hoc animarum pastoribus dici subinde debet *vt in omnibus laborent fructuosius, & ministerium suum impleant, 2. ad Timoth. 4.* gregem ab eis cui præsunt *& in quo Spiritus sanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei*, ne minimo quidẽ tẽporis interuallo, si licet, oportere deseri, quod est Innoc. III. monitum *in cap. extirpanda 30. de præbendis. Qui vero*, inquit, *Parœcialem Ecclesiam habet, non per Vicarium sed per seipsum illi deseruiat in ordine, quem ipsius Ecclesiæ cura requirit.* Idipsum præcipit, Gregor. X. *in cap. licet canon 13. de election. in 6. Is qui ad huiusmodi regimen assumetur, vt gregis sibi crediti diligentius curam gerere possit, in Parœciali Ecclesia cuius rector extiterit, residere personaliter teneatur.* Idem Concil. *sess. 23. cap. 1.* vbi Parochorum eadem pœna esse dicitur ac culpa, cum non resident, ac Episcoporum, & ita peccare mortaliter & teneri pro rata absentiæ, restitutionem facere fructuum receptorum.

Præter hæc beneficia, requirunt & dignitates reliquæ residentiam, quales sunt quæ iurisdictionem in foro externo habent vt Archidiaconatus Trident. *sess. 21. cap. 3. & 22. cap. 3* Alexander *in cap. ad hæc 13. de præbend.*

Item *Officia*, quæ vt est in decretali proxime citata *in Ecclesiis assiduitatem exigunt personarum.* Item præpositturæ, Cantoria, Decanatus, quæ ad tuendam Ecclesiæ disciplinam, augendumque tam templi, quam capituli ornatum instituere placuit *cap. ex parte nostra 8. & cap. ex parte tua 13. de Cleric. non resident.* in quorum primo Cœlestin. III præcipit, ne Ecclesia Decani officio defraudetur, proindeque ei scribendum, *quatenus quod suum officiũ, vt Decanus debeat exercere*, in altero Honor. III. præposito cuiusdam Ecclesiæ, significat eum, *præpositturæ suæ iura fideliter prosequi non se absentando.*

Ad hæc testimonia accedit ratio Vt Episcopo, sic & Parocho dictũ est à Paulo 2. Timot. 4. *in omnibus labora ministerium tuum imple*, & Petro Ioan. 21. *Pasce oues meas*, ita & qui-

bus libet, vt officium suum faciant, quod tamen absentes nequeunt, oportet ergo vt beneficio se sistant suo, vt præceptum impleant, at quo iure? naturali: nã tenentur munus suum exequi, nisi necessitas vel vtilitas maior excuset.

At habere Vicarios possunt, quorum ad id illis futura est vtilis opera.

Omnino, sed minus decoré, ac fructuosé; minus decore quidem, quam enim non est æquum, vt qui sentit commodum, expers sit quoque operis, cuius causa percipitur & datur. Infructuose autem, quia nunquam tam bene res, per substitutos geritur, quàm per pastores proprios, aut Magistratus, rei faciendæ præpositos.

Deinde scire aueo, ecquid id ratio, naturaq; contractus, tacite inter Ecclesiam & beneficiarios initi nõ ferat? cum constet, nec illam beneficia, nec fundatores fructus illis eorundem daturos fuisse vnquam, si residere, ac officium per se præstare, virtute, saltem ac tacite non essent polliciti.

Quid? quod ipsi ad id sunt electi, quod ipsorum ad Ecclesiæ regimen, & non Vicarij postuletur industria? pro quo illis quoque annua, diariaque assignata sunt stipendia, Rebusso teste, *1. parte praxis tit. quare instituta sint beneficia.*

Equidem Vicarios Pontifici Innocentio non probari, indicat eius decretalis 30. extirpandæ *de prabend. parag. qui vero*, his verbis: *Qui vero Parœcialem habet Ecclesiam, non per Vicarium, sed per seipsum illi deseruiat in ordine, quem ipsius cura exigit*, qua de re nos plutibus *par. 1. Theolog. moral. tract. de Presbyt. & Paroch. q. 36.*

Quarta Assertio, *Obligatio residendi in Parocho cæterisque, qui animarum curam gerunt, est sub mortali, nisi causa eos aliqua eaque iusta à residendo liberet*: ita DD. omnes, patetque ex pœnis non residenti impositis, de quibus nos postea, quæ cum multæ sint, ac graues, infligi non potuere pro culpa alia quam lethali, leuis hæc non est, quod spolietur beneficio in *cap. Clericos 17. & cap. conquerente 6. de Clerico non residentib.* De cuius æquitate pœnæ nemo vel parum cogitans ambiget, qui meminerit Parochos, vt est in Concil. Prouinc. Narbon. anno 1551. habiti *nisi perpetuo locum incolant, officio fungi non posse cap. 27. de Clericis non residentib.* oues autem sibi diuinitus creditas negligere, quid est aliud quam earum salutem prodere? quod an fieri sine piaculo grauique crimine queat aueo de Parochis scire, qui nusquam, magna sua, nec intermoritura vnquam infamia, minus sunt quam domi suæ, ac in Parochia, quare in Sardicensi Concilio culpantur Episcopi, qui sedes alienas prouinciasque despecta sua vagorum more lustrant, vt enim non recipi Episcopum

A (inquit Hosius *can. 15.*) *inhumanum est, sic & cum diutius residere in altero solo, tam illi est quam subditis perniciosum.* Quare ei à Diœcesi vltra 3 hebdomadas abesse eius æui legibus, Patrumque sensu piaculare fuit.

Enimuero memoranti Hosio, Laïcos communione moueri solitos, cum tribus diebus Dominicis, ad conuentum non iuissent est ei *can. 11.* ab Episcopis mitabili omnium voluntate applausum, dictumque ταύτην τὴν γνώμην σφόδρα ἔοικε πρέπειν δίκαιον, id est *esse rationi consentaneum par vt pœna Episcopos comprehenderet*, nam si hoc de Laïcis statutum est inquit Hosius, οὐδὲ πρέπει, ἀλλ' οὐδὲ συμφέρει ἐπίσκοπον, εἰ μηδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχοι, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς ἐπὶ πλεῖστον ἀπολιμπάνεσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας καὶ λυπεῖν τὸν ἐπιστευμένον αὐτῷ λαόν. *Non oportet, nec conuenit, sed nec est vtile Episcopum si nullam habet grauiorem necessitatem vel negocium difficilius à sua Ecclesia diutius abesse & sibi commissum populum deserere.* Sunt enim Episcopi principes Ecclesiæ, sunt Parochi rectores Parochiæ, filiorum Dei tutores, animarum pastores, sunt diuini gregis protectores & Patres, hæc ergo dignitatis nomina tueri si volent, per vicina circum loca non discurrent, nec id sine scelere facere se posse credent. Tutor qui sui copiam pupillo non facit, nec ei alimenta cibumque diuidit, cum debet, de negligentia diem apud præfectum vrbi, lege Romana iubetur dicere. Et putamus illum bonum esse Ecclesiæ tutorem, qui se populo, cuius curam suscepit, videndum non tribuit, nec ei cibum quo ad vitam sempiternam alitur, prout muneris ratio admonet, subministrat?

D Quid? quod Pastorem oporteat præire gregi? excubare dum pascitur, ne luporum violentiæ, furorique pateat, ac si est necesse ne pereat, perire velle, *Bonus enim pastor animam suam dat pro ouibus suis*, non est hoc ergo pascere, non eorum, quos regere Episcopi & Parochi debent, curam gerere, ab iis abesse velle, dum sunt hi ieiuni, dum à cibis cœlestibus vacui, mensarum delicias sectari, & dum hi in caulis Ecclesiæ versantur, domique quiete degunt, ad vsuram inanium voluptatum iuueniliter hac illacque vagari.

E Sunt Episcopi & Parochi militiæ Christianæ Duces, eorum auspiciis, ductuque arma contra Dæmonem carnemque successu non infœlici mouemus. Iã mihi ab iis responderi, volo an hoc sit in hostem ire, hoc signa victricia in eius exitium producere, hoc acies ducere, hoc cohortes, voce sactisque ciere ad prælia latere in otio, secessus ac amœnitatem quærere, hostem fugere, vt faciunt, quanquidem nobiscum belli societatem coire noluut, nosque ne de nomine quidem facieque nosse.

Quare cum sit omnium qui Ecclesiastica munera

munera obeunt indecora, & reprehendenda vagatio, Antistitum tamen, Parochorumque præ cæteris, nam cum ex munere, & Ecclesiæ consuetudine animarum curam habeant, his omni diligentia, sapientique cautione consulent, deque necessariis ad salutem, si peccare nolent, ipsi per se, præsentesque prospicient, cum qui docere populum debent & tueri, eidē nauare operā ad beatæ vitæ fœlicitatem, hos ab eo abesse nō oportear. *Pastor enim proprias oues vocat nominatim, ante eas vadit, & oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius*, Ioan. X. id cum nosset sanctitate non minus quam oris suauitate aureus Constantinop. Episcopus, merito exclamat, *Magnum quiddam dilectissimi, magnum*, inquam, *prælato, & quæ multa indiget sapientia & fortitudine, qualem Christus proposuit vt nunquam gregem deseramus, lupo generose resistamus, licu quot lupi, & quantum furiosi gregem circumueniunt*. Cum ergo tot in animorum perniciem insaturabiliter Dæmones inhient, quot sunt in Ecclesia homines, quos vel mediocris sui, Deique amor pungit, tot sint eorum, ad exorbendum vitæ cruorem apertæ fauces, quot in populo vitia grassantur impunitra licentia, seipsos Episcopi, Parochique consulant, ecquid sibi à beneficiis suis quibus præsunt, abesse sine crimine licere putent. Quid est enim Ecclesiam prodere, quid ruentes impellere, quid commissos sibi populos neglectum ire, si relicto solo in quo sacerdotium habent, fas est illis instabilitate sua per diuersa circumferri loca, amantibus semper errare, & nunquam in fundamento Apostolico permanere, quæ velim considerent ipsi, atque ante oculos obiiciant, qui fœdissimis suis moribus, vagandique importuna licentia non ignorant, statum Ecclesiasticæ Hierarchiæ conuelli, viamque ad scelus, ad infamiam, ad animorum disiunctionem aperiri.

QVÆSTIO II.

An causæ dari aliquæ valeant quæ excusent à residentia, & quæ?

CAusas dari aliquas non residendi, modo oculos animumque aduertat, nemo opinor negatum ibit. Er primo quidem abesse possunt Episcopi & Parochi, cum subditis vtilius est regi ab alio, quam ab ipsis, rario est in promptu. Causa residendi, est salus populi, ergo si hæc promoueatur à Vicario fructuosius, quam à Parocho, cessabit in eo residendi obligatio quæ est de iure naturæ.

Probatur hæc sententia Laymanno *in trac. 2. de Ecclesiast. benefic. cap. 6. num. 3.* sunt hæc eius verba, *si Ecclesiæ atque subditis vtilius, vel æque vtile futurum est, vt Episcopatus vel Parochia ab absente viro docto, vel qui magnæ auctoritatis ac potestatis est, per Vicarium administretur, quam si ab alio quopiam præsente, consideratis aliis circunstantiis loci, & temporis, hoc casu obligatio residentiæ personalis cessat, secundum ius diuinum, & manet tantum obligatio iuris Ecclesiastici, in quo Papa dispensare potest & solet, idque vel in casibus specialibus, vel generali lege.* Hæc ille.

Secundo excusat absentiam à beneficio, literarum humanarum studium & philosophiæ, *cap. relatum 4. de Clericis non residentib.* iuris Canonici, iuxta Nauar *Enchir. 21. num. 121.* & Theologiæ iuxta *cap. super specula finale de Magistris parag. docentes*, quam in rem, iure communi consensum Episcopi proprij esse necessarium air Reginald. *lib. 3. cap. 5. num. 54.* negant alij, quod magistris & scholaribus iure canonum à loco beneficij absentiam concessam esse ad quinquennium asserant.

Id dixere Gregor. Tholosanus *cap. 7. de beneficijs num. 7.* Malderus *dub. vlt. de benefic.* Rebuff. *de dispensat. in non residend. num. 23.* Hostiens. *in cap. inter quatuor de Clericis non residentib.* quæ est Alex. III. opinio, *in ca. relatum 4. de Cleric. non residentib.* patet ex his eius verbis: *Admissi poterunt remoueri, nisi forte de licentia suorum prælatorum, vel studio literarum, vel pro honestis causis contigerit eos abesse*, dixit eandem sententiam Honorius III. *in decretali super specula 5. de Magistris:* quare quin abesse studiorum causa, à beneficiis suis beneficiariis liceat idque *integrè per annos 5.* vt est *in cap. super specula* ambigendi causa nulla est super.

Parochis tamen est id interdictum *in cap. cum ex eo 34. de elect. in 6.* nisi cum licentia Episcopi sui.

Dixi iure canonum, nam in Gallia Graduandis tempus per Concordata longius datur, puta decennij, pro Magistris, & Licentiatis in Theologia, septennij pro Doctoribus aut Licentiatis in artibus, ac logicalibus inclusiue *parag. præterea Volumus de collationibus in Concordatis*, totoque illo rempore absentiæ, decreto Honor. III. in citata decretali *super specula de Magistris, & cap. licet 33. de præb.* fructus beneficij sui reseruata pensione vel sufficientibus fructibus pro Vicario, qui eorum vices gerat, petere sibi possunt, inquit Gregor. supra, præter distributiones quotidianas, quæ non nisi præsentibus in choro dari sunt solitæ, *cap. licet de prabendis 33* nisi forte extra eas, quod in Academici victum cederet, omnino nihil foret, ne concessum scholaribus priuilegium iis esset inutile, vt foret, si necessaria iis ad vitam subsidia deessent.

Ab hanc non residendi causam, etiam pertinet Theologicarum scientiarum explicatio, cuius causa, Doctori quamdiu eam docere erit placitū, illi in beneficij sui loco nō residere, fas

esse colligitur ex Honorij supra citata decretali *vltima de magist*. Nauar. *ca. 25. n. 121. Excusat*, inquit, *à residentia auditio Theologia, ad quinquennium, pralectio eiusdem donec durauerit, etiam sine licentia Pralati, quia ius concedit cap. finali de magistris & idem est de auditione, & pralectione iuris Pontificum iuxta Archidiacon. in cap. citat.* & Panormit. *in cap. de priuilegijs*. Hæc ille.

Paria cum illo, dixit ac sensit Syluest. *verbo residentia q. 7. num. 3.*

Causa est, quod qui in literarum studia, tam discendo, quam docendo incumbit, Ecclesiæ rem agat, ad cuius splendorem nimium quantum refert, habere qui tam specie ac virtute quam doctrinarum omni genere, eam defendant, *cap. cum ex eo 34. de elect. in 6.* quod quia non facile est assequi hærẽdo domi suæ, aut in loco beneficij, ecquid Pontifici iusta fuit causa, vacationis à residentia, tam Doctori quam discipulo annuendæ? quamdiu tam honestis ambo curis in publicum Ecclesiæ commodum distinentur? Hanc vero absentiam in discipulo, iura ad quinquennium prorogant, in *cap. super specula 5. de Magistris* ad septennium *in cap. cum ex eo 34. de electione in 6.* cum ante id tempus, prouisi de Parochia, quo literis maiori contentione animi dent operam, de Episcoporum licentia possint non promoueri.

An autem docenti diariæ debitæ sint sportulæ, hoc est distributiones, ambigi à nonnullis video. Pro his facio, qui has illi negandas aiunt cum Honorio teste *in cap. licet 33. de prabend.* præsentibus in choro duntaxat dari debeant.

Has tamen in Gallia etiã cũ absunt, ægros consequi, professores itẽ & Ecclesiæ negotiis impeditos, decidit Choppin. *li. 3. de sacra polit. tit. 3. num. 19.* Maynard. *lib. 1. cap. 14.* Chenutius *lib. 1 cap. 9.* Charondas *lib. 7. responsionum cap. 150.* Fabricius *de prabendis earumque fructibus num. 48. litera V. ad marg.* De licentia autem non petenda à beneficiatis vt absint, id in humanioribus studiis peræque ac Theologicis locum habere aiunt Malderus & Petrus Gregor. locis citatis. Negat cum Lessio Reginal. *lib. 30. tract. 3. cap. 5. num. 54. verbo quarta causa.* vbi ad fugam culpæ in beneficiario qui classicũ Doctorem in humanioribus literis agit, ordinarij licentiam exigit: quæ opinio etsi sit securior, prima mihi tamen videtur probabilis, & tuta in conscientia, quia pridem, consuetudine factum est contraria, ne petatur, si Rebuffo fides est in *tract. de dispensatione ad non residendum num. 25.* Innocentio *in cap. relatum de Cleric. non resident.* quare mansuetiorum musarum alumni pari cum Theologiæ discipulis priuilegio apud Gallos frui, & ita quãdiu illas audiunt, in Academiis versari posse, etiã facultate proprij sui Antisti-

A tis ante nõ petita, scribit P. Greg. *c. 7. de benef. n.* 10. Lubet ea de re audire Rebuff. *in trac. cit.* Excusatur si *absens est ob studium ca. cũ ex eo de elect. in 6. debet tamen abesse vt asserunt quidam cum licentia sui pralati, cap. relatum de Cleric. non resident. sed de consuetudine non petitur, nec requiritur in sacularibus Clericis hac licentia, qua consuetudo valet, vt Innoc. tradit cum Hostiensi in cap. inter quatuor de Cleric. non residentib. & cap. relatum vbi alternatiue loquitur de licentia suorum pralatorum, vel studio literarum*, sæpeque accidit, vt qui incumbunt in studia, quandiuid absentes agunt, præbendæ suæ fructus integros colligant, præterquam præ- B sentium proprios, quas distributiones nominant, habet Gregor. *de benefic. cap. 7. num.* 10. quod absens studiorum causa, abesse videatur Ecclesiæ gratia, & in eius commodum.

In eorum sane causa dicta est anno 1577. à Parisiensi Curia in Canonicos Niuernens. sententia, eaque reditus quos negabant Albino cuidam Canonico suo, absenti ob studia, dare sunt iussi, nec hoc modo, verum etiam tunc statutum esse ac iudicatum, Lotietus narrat, facultatem iis ab Episcopo absentandi sui non necessario petendam videri, Lotietus C *litera E. art. 6. in verbo licentia.* Equidem in *cap. relatum 4. de Clericis non residentibus* cum est sermo de causis absentiæ sit absoluta, & sine addito studii literarum mentio, quo nomine tam humanas ac Philosophicas, quàm Theologiæ ac diuinas intelligi literas, vt ipse non dicam, nomen ipsũm indicat, quod cum sit commune studiis pluribus, de Theologicis peræque ac humanis capi potest.

Tertio, beneficiati à beneficio suo absentiam excusat necessitas orta ex bello, peste aëris aut loci intemperie, simultatibus ac odiis D in quibus deflagrat, iustè an iniustè nihil ad præsens negotium, dummodo verè, & non ficte eum vicini aut Parochiani oderint, Glossa *in cap. final. de Clerico non resident.* Selua *cap. 19. q. 6.* Reginald. *cap. citat. num. 54. verbo prater propositas.*

Qui tamen diuertit alio, vt linguas, odiaque euitet hominum substituere suo loco debet qui necessaria beneficij sui ministeria obeat.

Quarto assiduitatis, seu residentiæ veniam, ius facit sex Episcopis ad latus Pontificis mo- E rantibus, *cap. cum dilectus 14. de Cleric. non resident.* duobus item Canonicis, qui Episcopo inseruiunt, aut in rebus Ecclesiæ necessariis præsentiam suam accommodant, *ca. ad audientiam 14. eiusdem tituli & ca. 7. & 15. eod. tit.* quo eis tempore de præbendæ suæ fructibus præter distributiones nihil deperit *de Cleric. non resident. cap. 7. & 14.* quem Galliæ quoque morem esse referunt Fabric. *tit. de prabend. earumque fructibus*, Choppin. *lib. 2. Monast. tit. 13. num. 15.* Chenutius *cap. 9.*

Charondas

Charondas *lib.7.respons.cap.235.*

Duobus dixi, nam si ius commune consideres, plures secum quam Canonicos duos aut beneficiarios ad comitatum aut consiliū trahere Episcopis non licet, nisi eos ad id grauis impellat causa & Ecclesia eorum seruitio non egeat, cæteris Canonicis ad id sufficientibus, qua de re consulendus Nauar. *cap. 25. Enchir. num.121.* Regin. *tom. 2.lib.30. tract 3.num.54. verbo quarta causa*, Selua *4. parte de beneficijs q.6.casu.17. & 24.* Zechius *de Repubi. Ecclesiastica cap.24.*

Quinto, excusat à residentia, obtenta dispensatio, quam solum Papam concedere posse pro beneficiis curatis, tradit Victorell *ad cap.1. Possevini de officio curati*, in quo ei ne assentiar, facit aliorum auctoritas, Concilij Trident. maximè, à quo scriptum video, iustam à beneficio recedendi causam, præter spiritale, aut temporale priuatæ cuiusque Ecclesiæ commodum, esse Episcopi ex rationabili causa consensum, quod est Pontificum monitum *in cap. licet canon.14. de elect. in 6. & cap. relatum 4. de Cleric. non resident.* Sic enim Gregor.X. *in cap.licet canon 14. de elect. in 6.Super residentia verò vt præmittitur facienda possit ordinarius gratiam dispensationis ad tempus facere, prout causa rationabilis id exposcit*, His consentanea babet Bonifac. VIII. *in cap.cum ex eo 34.de elect. item in 6.* Enimuero in Episcopi potestate eiusque Superiorum vult esse vt *cum ijs qui subiectas sibi Ecclesias obtinent, vel obtinuerint, in futurum dispensare possint liberè quod vsque ad septennium literarum studijs insistentes promouere minimè teneantur*, nec consequenter in suo residere beneficio, cum sæpe magnis sit spatiorum interuallis ab Academiis, vbi iis versati permittitur, dissitum.

Quidquod Pōtifex *in ca.relatum 4. de Clericis non resid.* beneficiatos asserat, de licentia suorum prælatorum, vel studio literarum, vel pro aliis honestis causis abesse posse? ergo & Episcopi, cum cuiusque Parochi Ordinarius, idem quoque sit & Prælatus,

Sexto abesse possunt Episcopus & Parochus ob Ecclesiæ negotia vt est in *cap. ad audientiam 15.cap. ex parte 13. de Cleric. non residentib.* regula enim iuris est omnium gentium consensu approbata. *Absentiā eius qui Resp. causa abest, neque ei, neque alij debere esse dānosam dig.de regul iuris*, estq. præclare in legibus ab Imperatore positum. *Qui Reipublicæ causa absunt, à tutela vel cura excusantur.* Itaque constat multos sacros Antistites, moribus eliminatis ad sanctimoniæ omne genus, excurrisse ad vicinas prouincias propter Ecclesias, vrbiumque commodum, Theodosium Antiochiæ commorantem Flauianus Episcopus conuenit, Gaianum ira frementum Chrysostomus, Leo vt primæ sedis auctoritate, ita & sanctimonia Princeps, Atilam, & Angliam quoque penetrasse Germanū Altisiodorensem Episcop cōprimendæ Pelagianæ hæresis causa, Galli auctores memorant, fecisset operæ pretium, si fibras eius omnes sic reuulsisset nulla vt extaret hoc tempore. Abesse ergo communis boni causa Episcopi possunt ac Parochi, fidem facit Concil. *in sess 24. cap. 1.* illic enim absentiæ legitimæ causæ numerantur quatuor, *Christiana Charitas, debita Obedientia, vrgens necessitas, euidens Ecclesiæ, vel Reip. vtilitas*, ad quarum vltimam pertinet negotiorum Ecclesiæ accurata sedulaque per Episcopum aut Parochum procuratio.

Ratio est, quod communis multorum charitas, priuatæ vnius cuiuspiam, aut paucorum antestet, at multis vterque consulit cum publicis Ecclesiæ suæ commodis dat operam, quare nec tunc ei de beneficij sui fructibus, quidquam præter diarios, id est qui quot diebus diuiduntur inter præsentes ei negari conuenit, sicut nec quo tempore, ambo aut eorū alter abest ob regia comitiā, ad quæ est vocatus, & quibus eum interesse oportet.

Septimo, à residendo liberat inuecta pridem in mores hominum, non residendi consuetudo non improbabilis, Selua *in tract. de beneficijs 4.p. q. 6.* Nauar. *lib.3.consilior.iuxta secundam editionem consil. 21. num.4.* Panormit. *in cap. extirpanda parag. qui vero de præbendis.*

Fidem habere posse videtur Assertio ab Innoc.III. testimonio in *cap. cum omnes sexto de constitut.* nam ibi negat quidquam de suis prouentibus canonicis Trecensibus ob absentiam oportere detrahi, *quod secundum Ecclesiæ Trecensis consuetudinem omnes in hoc consueuissent esse pares*, tam qui præsentes choro intererant, quam qui aberant, habet ergo ex causa rationabili, iustaque introducta consuetudo, vt abesse à suis præbendis interdum canonicis liceat, eisque adiunctos colligere reditus.

Secundo (placet hic Nauarri verbis ac argumento vti) *consil. 21. de Cleric. non resid. edit.2. Consuetudo temporis immemorialis æquipollet priuilegio, & quidquid priuilegio induci potest, idem & consuetudine priuilegio Papæ. At induci potest vt aliquis Rector Ecclesiæ Parochialis non teneatur exercere curam per semetipsum sed tantum per alium* ergo nec residere. Hæc ille.

Quam consuetudinem damnandam non esse, scripsere Reginald. Malderus, Lessius, præterquam in Curatis beneficiis, ob animarum periculum, Ecclesiæ damnum, à quo Parochorum absentiam separari nō posse, scripsere multi contra quos pugnat, Layman. *lib. 4.tract.1.cap.6.* bis verbis: *Consuetudine saltem immemoriali, obtineri potest, vt in beneficijs etiam curatis personaliter non resideatur dum-*

modo per Vicarium proficiatur. Hæc ille.

Certius est, quod sequitur Assisios, Cantores & Mansionarios ad perpetuam residẽtiam ratione functionis cui quocunque tempore sunt obnoxij, ita obligatos esse vt docent Chenut. *tit. 5. cap. 15.* Papon. *lib. 1. tit. 3. arresto 8.* Fabricius *tract. de reliquis stipendijs*, vt cum non residet fructus fiant grossi, cuiuslibet causæ etiam iustæ prætextu, eorum nulli vt loquuntur, debiti aut dandi. In eam mentem præter cæteras, hæc causa illos impulit, quod statam stabilemque, mutua Ecclesiæ pactione cum illis, operã choro spondeant, in quo Canonicorum vicem supplent. Quare sapienter factum à Curia cum anno 1571. pro Capitulo Claramontano contra Franciscũ Textoris Ecclesiæ Claramontanæ Canonicum, & Cantorem, residentiam à Cantoria inseparabilem esse censuit, nec proinde hoc eius munus per alium obiri posse, Louet, *litera C. cap. 33.*

B

Octauo, excusatur beneficiati absentia in simplicibus beneficiis, per eorum conniuentiam, quorum intererat eam impedire, Petr. Greg. *de instit. benef. cap. 7. n. 8.*

Ratio est, quod sit hæc tolerantia dispensationis instar, ergo vt abesse à beneficio beneficiato non est in vitio, cum id ei expresse à prælato permittitur *cap. relatum 4. de Cleric. non resid.* ita & cum tacite per eius tolerantiam.

Nono, qui dispensatione Pontif. beneficia plura possidet, quæ residentiam exigunt, in eorum altero residere ei est satis, *Glossa ad parag. f. d insuper de collationibus in pragm.*

Causa est, quod quando quid permittitur, etiam ea esse concessa censentur, sine quibus esse vtilis, aut in praxim redigi dispensatio non potest, eiusmodi est non residentia, in eorum beneficiorum altero, pro quo possidendo cum alio, indulta est dispensatio.

Decimo, quando præbendæ aut dignitati Parœcialis Ecclesia est annexa, *qui talem habet præbendam vel dignitatem, cum oporteat eum in maiori Ecclesia deseruire, in Ecclesia Parœciali idoneum & perpetuum habere potest Vicarium cap. extirpanda 30. de præbend.*

Vndecimo absentiam beneficiarij à culpa excusant, graues inimicitiæ, aëris intẽperies, negotia propria, *7. q. 1. can. præsentium 3. & cap. ad audientiam de Clericis non residentib.* quod Trident. Concil. Patres *sess. 23. cap. 1.* confirmant: nam ibi in causis quibus ab suis Ecclesiis Prælati abesse possunt charitati Christianæ principem locum tribuunt, dummodo causæ absentiæ à Romano Pontif. aut à Metropolitano, vel eo absente ab antiquiore Episcopo approbentur in scriptis.

Duodecimo, Excusatur Episcop. cum eius absentia propter aliquod munus aut Reip. officium Episcopatui adiunctum accidit, Trid.

A supra.

Est etiam cum Episcopi proprij voluntate ac concessu Canonico ob legitimam causam per quatuor menses abesse licet, quod mensium quatuor spatium ab illo est trimestri disiunctum, quod vt Canonici abesse possint, concilium concedit, Comitol. *lib. 1. q. 59.*

QVÆSTIO III.

An pœnæ sint aliquæ contra non residentes positæ, & quæ?

ESse, non est scienti canonum ambiguum, earum prima est, fructuum perceptorum iactura. Enimuero in iure Canonico præceptum video, vt qui non residet in beneficio, de iure, vel consuetudine residentiam exigente, eo priuetur, ita Pontif. *in ca. de gestis, cap. ex parte & duobus sequentib. & cap. Clericos de Cleric. non resident.* decimo præcipit sic Innoc. III. *postquam congruo tempore fuerint expectati, nisi redierint, ad illas* (*præbendas intellige*) *possunt eis iuste priuari,* debent tamen prius de officio admoneri, & non nisi causa cognita damnari, Cœlestin. III. *in cap.* 8. & Gregor. IX. *cap. 17. de Cleric. non residentib.* in eo enim priuandi quidem dicuntur, *sed si moniti non redierint, aut excusationem rationabilem non ostenderint.*

C

In Tridentina autem Synodo *sess. 24. ca. 12.* non residẽtes beneficiarij, suorum sunt parte fructuum priuandi, Episcopus quidem, si vltra 3. menses sine facultate Papæ, aut Metropolitani abfuerit vel antiquioris suffraganei, (si adiri ille nequit) si (inquam) sine licentia, eaque in scriptis obtenta, peregrinatum, aut ambulatum ierit, præter peccatum mortale, decreto Concilij priuatus est pro rata absentiæ suæ, fructibus, quos etiam *nulla declaratione secuta detinere non potest*, sed tenetur fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus applicare *sess. 23. cap. de reformat. 1.* quam ab eo pœnam absenti inflictam, suo approbauere calculo Concilia Galliæ trina, Tholosanum anno 1590. *cap. 7. num. 2.* Aquense anno 1585. Rothomagense anni 1585. *cap. de Curator. officijs nu. 2.*

D

Excipiendus est casus, in quo Episcopum charitas, aut euidens necessitas, vel munus aliquod eius Episcopatui annexũ, domo extra vrbem abesse cogeret, vt si esset Regi à consiliis, si arcanorum eius particeps, si aulam auctoritate regeret Reginald. *lib. 30. cap. 5. n. 54.* Selua *par. 4. q. 6.* si quod in Germania vsu venit, Poloniaque, cum publicis Prouinciæ comitiis aut Imperij interesse esset necesse, quod cum accidit id eum laborare conuenit, ne quid detrimenti per suam absentiam commissus sibi populus toleret.

E

Potest tamen Episcopus etiam absque alia licentia

licentia, abesse domo singulis annis, duobus aut tribus mensibus, tam continuis quam interruptis, ex causa rationabili & *absque gregis detrimento*, Trident. supra, non tamen amplius. Quod si eum vrgens necessitas, Ecclesiæ aut Reipublicæ euidens vtilitas, vel obedientia domo ad negotia euocet, tempori parere quidem poterit, sed nō antequam Papæ, Metropolitæ, aut eo absente, antiquiori, Suffraganeo futuræ suæ absentiæ causas indicauerit, & hic approbauerit, eius tamen consensum expectare non est opus, cum propter munus aliquod Reip. ipsius Episcopatui adiunctum, abesse eum contingit, Thesaur. *in praxi parte* 2. *verbo residentia cap.* 1. cuius est in hoc genere prudens ac fructuosa animaduersio, nempe non teneri tùm Episcopos de perceptis fructibus restituere Ecclesiæ aut pauperibus aliquid.

Primo, cum est eorum absentia à mortali libera, eo quod absuere bona fide.

Secundo, cum supra trimestre eis à Concil. concessum, tantillo absuere tempore sine causa, quia cum sit breue vt supponitur, non est materia mortalis culpæ, nec restitutionis proinde faciendæ, sub pari obligatione ac nexu. Bonac. *de obligat. beneficiatorum disp.* 5. *pu.* 4. *n.* 8. *& seq.*

Tertio, de perceptis à se fructibus quos pro rata absentiæ restitui Concil. imperat, ab iis detrahi tantum posse, quanti eorum operæ, in Episcopatus bonum aut horarum recitatione exhibitæ, æstimari honeste possunt.

De Parochis quid dicendum? Primo eos diuino iure ad commorationem in beneficij sui loco teneri Aquense Concil. *tit. de non resid.* q. 87.

Secundo, ab eo abesse vltra duos menses continuos aut interruptos absque Episcopi facultate non posse Concil. ibid. Less. *lib.* 2 *cap.* 34. *dub.* 29. *num.* 160. quam tamen necessariam non esse, Nauar. ait *Enchir. cap* 25 *num.* 121. Emman. Sa *ver. residentia num.* 7. & alij relati à Garcia 3 *par. cap.* 2.

Priorem tamen opinionem magis Concilio conformem hæc eius verba indicant petita ex *sess.* 23. *ca.* 1. *Quandocūque eos causa prius per Episcopum cognita, & probata abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ordinario approbandum cum debito ei mercede relinquant*, quæro enim cur causam absentiæ cognosci ab Episcopo oporteat, si hæc intra bimestre eo non conscio, & ante non rogato esse potest?

Quid si supra bimestre abesse eum ex causa aliqua iusta sit necesse?

Respondendum cum Barbosa 3. *par. de potest. Episc. allegat.* 53. *nu.* 106. Posse Parochum ex causa quam iustam existimet, abesse septimana vna integra à Parœcia, relicto interim Vicario, qui absentis fungatur officio. Quod si nullus in ea est æger, & biduo tantum aut triduo abesse velit, cum moraliter non sit tunc opera Vicarij futura necessaria, non erit tunc aliquis ab eo necessario, cum potestate præficiendus Parochiæ.

Esse porro absentiam hanc, sine noua Episcopi licentia permissam, sic probatur. Non alij antiquis Ecclesiæ canonibus puniuntur de absentia, quam qui eam ad tres hebdomadas prorogasse, auctoritate ipsi sua conuinci possunt, nec de facultate ad minorē postulanda ab Episcopo vlla fit in *can.* mentio, iudiciū penes lectorem esto. Sic enim Conc. Agath. *in can.* 39. *Similiter Diaconus vel Presbyter si per tres hebdomadas ab Ecclesia sua defuerit, huic damnationi succumbat*, nempe vt *triennio à communione suspendatur*, qua eos pœna, Concilio quoq; afficere placuit, qui in Clero cōstituti ab Ecclesia sua diebus solennibus, id est Natiuitate Dñi, Epiphania, Pascha, vel Pentecoste defuissent, nam cum id Porocho amodo permissum ne esset, Concilium vetuisse non legatur, quod aliis sui similibus licebat olim, & sibi hic quoque modo vsurpare poterit, vt vna septimana aut duabus, impune sine commeatu sui Antistitis à Parochia sua absit.

Vltra bimestre id sibi absque eo arrogantem, par pœna afficit ac Episcopum, nam in Trident. *sess.* 23. *cap.* 1. prohibetur fructus suos facere, quandiu est absens, quos proinde tenetur restituere si percepit, pro rata absentiæ & *fabricæ vel pauperibus loci etiam ante sententiam largiri, compositione suffragante*, Trident. *sess.* 23. *cap.* 1. Verum enim dicat aliquis, etiam ne facti criminis declaratoria omitti potest?

Omnino, Nam hanc adhiberi cum est opus, retineri ea sine culpa possunt, quibus quis ob crimen iure est priuatus, quandiu per iudicem, ab eo id admissum, palam pronuntiata sententia non dicitur, cuius causa, his cum exutum esse Pontificum decreta iubent: ita Azorius *to.* 1. *lib.* 5. *cap* 7. *q.* 6. quod probatur ex *cap.* 1. *de homicid. in* 6. nam ibi pœna depositionis homicidæ infligitur ipso facto, additurque nulla alia requisita sententia, & tamen in eodem *can.* excipitur facti criminis declaratio. *Postquam*, inquit canon, *istud probabilibus constiterit argumentis* nempe iudici, & sane cum aliud sit sententia, & facti declaratio, etiamsi in decreto quo quis beneficio, aut eius fructibus priuatur, dicatur ante sententiam, non tamen declaratio facti excluditur, addo amplius, nec reo sine sententia iudicis præuia, beneficium, eiusque fructus relinquendos necessario, etiamsi, his eum absque declaratione alia criminis excidisse canon ob culpā suam asserat: Ita Vasq. *in* 1. 2. *disp* 168. *cap.* 4. *num.* 25. *&* 30. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 56 *parag.* 2. *&* 3. Caiet. *in* 2. 2. *q.* 62. *art.* 3 Sa *verbo pœna num.* 1. Lessius *lib.* 2. *de in-*

cap 29.num.63. Reginal. *to. 1. lib.13. num.* 287. Sed non potest Parochus, qui supra bimestre à Parochia, sine causa eaque iusta, probataque ab Episcopo suo abfuit, perceptos interim beneficij sui fructus retinere sine scelere, patet ex verbis Concil. *in sess. citata cap. 1.* quæ etsi de Episcopis sint dicta, ad Parochos quoque pertinent, cum hos Concil pari cum illis culpa, pœnaque *quoad amissionem fructuum*, teneri velit, sic ergo Patres loco citato. Statuit sacrosancta Synodus Episcopum *pro rata temporis, absentia sua fructus non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, sed teneri per Superiorem Ecclesiasticum, illos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare.* Quod enim tuta conscientia seruari nequit, non expectata sententia ei, ad quem spectat, restitui debet, at ex hypothesi sunt bona de quibus est quæstio istiusmodi: ergo, &c.

Quæ tamen industria sua horarum lectione, impensaque Ecclesiæ suæ opera, interim dum abest, meritus est Parochus, hæc conscientiæ illæso iure retinere quin possit, non video, Thesaur. *in praxi verbo residentib. cap. 1.*

Dixi absque causa, licentiaque Episcopi, nam hanc pro absentia vltra bimestre exigi scribunt Bonae. *de obligat. beneficiator. disp. 5. pun. 4.* Nauar. *Enchir. cap. 25. num.* 121. non in tta, in quo ab eis dissentiunt Sanch. *de matrimon. lib. 3. disp. 31.* Barbosa *de pote st. Episc. allegat. 53.* quorum opinio vt securior, sequenda Parochis est in praxi.

Qui de absentia moniti si domum non redeant, sed in non præstando officio contumaces esse pergant, priuari beneficio, iudicis sententia poterunt, non ante tamen *quam per censuras Ecclesiasticas, sequestrationem, & & substractionem fructuum, aliaque iuris remedia* probatum erit, ecquid sapere, ecquid officium imposterum facere, subditosque suos exemplo, præsentiaque sua ad virtutem animare velint, Trid. supra.

De Canonicis sanxere PP. in eodem Concil. vt qui canonicatus, dignitates aut portiones in Ecclesiis Cathedralibus obtinerent, *vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis, vltra tres menses ab ysdem Ecclesiis abesse non possent saluis earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt.* Trid. *sess. 24. ca. 12.* pœna in absentes ib. à Patribus statuta pro primo anno est priuatio dimidię partis fructuum quos ratione residentiæ suos fecere, Canonicus autē, qui locum beneficij sui non incolit, primo anno priuatur parte fructuum, secundo omnibus, quod etiam à Ludouico XI. anno 1475. non in hos modo, sed beneficiatos quoslibet statutum aiunt, A statibus autem Aurelianensi, clarissime, vbi magistratus, regijque iuridici, bona non residentium omnia quæ sunt sacra occupare, locoque tuto iubentur seponere, vt inde iis, quantum est opus ad necessarias impensas, alendi v. c. Vicarij, reparandi Presbyterij suppetat, quæ sibi postmodum tam decretis ipsi suis, quam auctoritate ad bonum Ecclesiæ, regnique firmanda credidere Henricus II. anno 1557. Carolus nonus anno 1560. Henric. III. anno. 1578. Decretum Aurel. *in art. 5.* sic habet. *Commandons tres-expressement à nos Iuges & Procureurs faire saisir sans dissimulation le temporel des Archeueschées, Abbayes ou autres benefices vn mois apres qu'ils auront interpellé les titulaires à resider en leurs benefices, & satisfaire au contenu de cette presente Ordonnance.*

Quod optimi Principis iussum, vt in vsu nunquam fuit, sic quod Trident. *in sess. 23. cap. 1.* præcipit curatos nempe, fructus absentiæ suæ culpabili respondentes non facere, sed teneri eos in conscientia, etiam nulla declaratione sequuta iudicis, reddere, non puto cum eo rigore receptum esse, maxime, si per eorum absentiam, Ecclesia damnum nullum est passa, quia illi Vicarius, cum auctoritate interim dum abessent, est præpositus, Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 6. num. 6.*

QVÆSTIO IV.

An præter pœnas de quibus quæstione proxime penultima est actum, sint & aliæ, non residentium propriæ, & quæ.

Quia pessime cum his Pastoribus actum iri, qui gregis sui salutem negligunt, Deus longe grauissimis & atrocissimis verbis Zachariæ ore interminatur, pœnas esse & alias Pastorum non residentium, præter restitutionem fructuum, nemo opinor negauerit. Nam quid est aliud manuū, oculique iacturam facere, quam admissæ culpæ pœnam luere? At Pastorem quem gregis amor ac charitas non tangit, manet hæc pœna, *O pastor & idolum derelinquens gregem, gladius super brachium eius; & super oculum dextrum eius,* Zach. 11. legunt aliqui ex Hebr. *væ pastori idolo, qui gregem* deserit, pro idolo primigenia lingua est *Olil* quæ vox *idolum*, significat & *Diabolum, vanitatem, mendacium, nihil*, septuaginta vertunt *væ pastoribus vanitatis*, Vatablus *O pastorem nihili*, sensusque est, vagantes quà & quocunque libet Antistites, non esse pastores veros, sed fictos, pictos & adumbratos, idoli speciem quam simillimam, quod nihil est, proindeque conterēdos, vt conteri & communi idola à vindice, itaque manu ad infamiam contemptumque solent.

Secundo, dictam quoque in eos à Prælatis sententiam

sententiam video, quæ eos vt Ecclesiæ bonis indignos beneficio spoliat. Est hoc Conciliorum Remensis quidem, præsidente Carolo Cardinali à Lotharingia, anno 1589. cap. 4. Cameracensis, de anno 1556. cap. de resid. decretum æterna memoria dignum; nam qui beneficij in quo nō resident, sibi hortatu Episcopi, successorem dicere nolunt, id inquit Concil. *Conferat Episcopus, aut qui ius habet conferendi, monitis tamen prius patronis, vt iure suo præsentandi vtantur*, hæc canon, illud tamen Episcopus absenti adimere, nec Parochias bene meritis assignare potest vt vacātes, nisi *post trium mensium spatium*, à die quo erunt ab eo de officio admoniti Concil. Remen. *cap. 2.*

Tertio, censuris castigari absens potest, & si est opus, excommunicationis metu ad officium adigi, sic enim Galli Antistites in conuentu Melodun. anno *1579. Norma de residentia à SS. Patribus præscripta apprime sequenda est, in cuius contemptores necessarium est Episcopos vti censuris debitisque castigationibus.*

Quarto, lege Gallica, sacrorum redituum apprehensione, ac iactura, ad residendum cogi absens potest, Gallice, *à peine de la saisie du temporel, Constitutio Aurel. art. 5.*

Sunt & pœnæ aliæ tam nouo iure Pontificum quam antiquo Conciliorum absenti Episcopo sine causa impositæ, Antiquo quidem, excommunicati iubetur in *Concil. Sardicensi can. 14.* castigari à Synodo prouinciali in Antioch. *can. 21. Definite*, inquit Osius, *tempus*, quia & non recipi Episcopum inhumanum est, & si diutius resideat perniciosum est, hoc ergo ne fiat prouidendum est. Memini autem superiore Cōcilio fratres nostros constituisse vt si quis laïcus in ea, in qua commoratur ciuitate tres dominicos dies, id est tres septimanas non celebrasset conuentum, communione priuaretur, si ergo hæc contra laïcos constituta sunt, multo magis Episcopo nec licet nec decet. Ita Hosius.

Nouo autem, quia recenti memoria sanxit Vrbanus octauus an. 1634. die 12. Decembr. vt Episcopi, quique eos dignitate in Dei Ecclesia præeunt, Cardinales & Archiepiscopi, tam se suo beneficio constanter præsentes sisterent, vt ab eo nunquam nisi prius obtenta inde discedendi licentia à Papa, per Breue, aut literas missiuas, secus si facerent ipso facto absque vlla declaratione pœnā eos incurrere voluit interdicti ab ingressu Ecclesiæ, amissionis fructuū pro rata absentiæ, & facultatis testandi, seu disponendi de bonis suis ab Apostolica sede concessæ: statuit insuper vt non residentes gratia alternatiua super prouisione beneficiorum priuati essent, cæterisque commodis quæ sunt à Trid. concessæ residentibus

Dubium, *An Papa dispensare possit in hac pœna.*

Pēdet hæc quæstio ab altera nēpe, an beneficiarij qui nō resident naturæ iure fructus beneficiorum suorum rependere debeant necne? Nam si id eos naturæ lege oportet facere, à restitutionis exiimi non poterunt onere, sin autem decreto Ecclesiæ tantum, accepta redhibere beneficiario non residenti est necesse, id ei deprecanti condonare, in Pontificis futurum est iure.

Et quidem de præsenti quæstione sentit Maior *in 4. dist. 24* secutus Adrianum, beneficiarios sine iusta causa non residentes, teneri naturæ iure ad restitutionem fructuum, etsi qui partes suas obiret, muneraque expleret, quæ beneficij sui sunt propria, sibi Vicarium, hominem apprime doctum subrogasset. Eiusdem est sententiæ Comitolus *lib. 1. responsion. q. 57. num. 5.*

Contra pugnant Syluester *verbo residentia parag. 9. & verbo Clericus 3. qu 23. & 24.* Panormit. *in cap. tua nobis de decimis*, nam eos negant vlli esse restitutioni ante iudicis sententiam obnoxios, quæ etiam est opinio Gabriel. Vasq. expressa *in opusc. tract. de beneficijs cap. 4. §. 2.*

Quæstionis propositæ intelligentiæ, via est præmunienda distinctione expedita & facili bonorum, quæ sunt annexa beneficiis. Enimuero quædam eorum, possessoribus tam iure diuino quam naturali quoad substantiam sunt debita, vt est sustentatio, Ecclesiastico autem quoad quotam vt decimæ, oblationes, primitiæ. Alia sunt, quæ ex munificentia & liberalitate Principum & Christianorum iisdem sunt collata, inter quæ bona, est hoc discrimen, quod priora, iis hac conditione sint data vt officium cuius causa sunt hæc in eorum potestate non omittant, cum posteriora sine onere, planeque absolute, iis sine Dei causa, nominéque attributa, nam etsi forte Clericorum industria ac in fungendo munere sedulitas causa fidelibus extiterit, hac sua illos charitate ac beneficentia prosequi, non sunt hæc tamen iis concessa cum obligatione functionis obeundæ quæ sit sacra, Deique aut fidelium causa suscepta. His præmissis sit.

Prima Assertio, *Non residentes, qui per alium tamen præstitere officium, quicquam naturæ iure de bonis secundi generis, non tenentur Ecclesiæ reddere.*

Causa est, quod illorum veri sint domini, fidelium donatione liberali & gratuita, à quibus hæc ad eos peruenere absolutè, sine conditione ac onere, nempe per modum eleemosinæ, quo modo constat multa religiosis esse data à Regibus liberaliter, quos tamen eorum causa religiosę vitæ institutis astrictos esse naturæ iure quis credat?

Secunda Assertio, *Non est improbabile, eum cui nihil est pensi dum abest, vt vices suas è Clericorum numero aliquis obeat, beneficij sui fructus non facere.*

Probatur, haud leui argumento. Beneficium canonice qui possidet, nec orat, quo modo in id eum incumbere, legibus est Ecclesiæ necesse, eius obuentionibus frui iure non potest, cum beneficium detur propter officium *cap. finali de rescript.* ergo nec qui per se nec alium cum abest, præstat officium.

Confirm. datum cum conditione reddi debet cum hæc non ponitur, at ea lege de agris quos habet, decimas Parocho pendi populus consentit, vt habeat, qui sibi periclitanti operam afferat, Sacramenta cum est opus conferat, sacro se ac cœlesti pane in Paschate à peccatis expiatum pascat. Eius vero rei est hoc argumentum, quod hæ dari aliis quam quorum sunt operæ ad hæc charitatis officia obligatæ non soleant, vt patet, eas ergo Parochus si per se aut alium nõ præstat, tantundem, quanti ab eo receptæ decimæ prædictæ æstimãtur, pauperibus restituet aut Ecclesiæ, vt colligo ex decretali Greg. IX. *ad hoc 15. de Cleric. non resident.* in qua beneficiis absentium deseruiri præcipit, *in vtilitatem Ecclesiæ quod ex ijs superfuerit conuertendo*, quod non impedit, quo minus per se & non coactus, hoc Parochus faciat, qui officio defuisse suo conuictus erit.

Assertio Vltima, *Potest Pontifex contractam ex officio non præstito restitutionis obligationem ei remittere, cui est necessaria.*

Ratio est, quod ea Christi Seruatoris nomine possit, quæ ad Ecclesiæ suaue regimen, hominumt tranquillitatem, salutem & pacem faciunt, ad hoc autem rerum genus hæc de qua loquimur relaxandæ restitutionis potestas pertinet, hanc ergo Pontifici à Deo negari non decuit, alioqui ei ad fidelium salutem procurandam adiumenta deessent fortia & magna.

QVÆSTIO V.

An residentia iuris sit diuini, aut Ecclesiastici tantum.

NOtandum primò, Beneficia quædam esse simplicia, ac sine cura, hanc habent alia, & ob eam causam dicuntur, curata & eius generis sunt Episcopatus & Parœciæ.

Notandum secundò, quæ sunt iuris diuini, hæc bipertito diuidi, nam quædam sunt talia, quia de iis præceptum est aliquod in sacra scriptura, quale extat de communione, Ioan. 6. *Nisi manducaueritis carnem filij, &c.* De culparũ Confessione facienda in vita, Matth. 18. & Ioan. 20. *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis.*

Alia hoc nomen habent, quia etsi præceptum de iis sit nullum, ex diuina institutione habens originem, est tamen diuinum natura-

A le, quia supposito Dei præcepto de re quapiam vsurpanda, aut vitanda, ex natura rei sequitur quidpiam aliud oportere fieri aut omitti, sic supposito præcepto Dei de confessione frequentanda, iuris est diuini naturalis, vt integre obeatur, ac eum dolore, de residentia ergo quæritur, an alterutro horum modorum, sit præcepta diuino iure.

Prima sententia negat, quam defendit Catharinus *in Apologia contra Sotum*, & Mirandam apud Gabr. Vasq. *in opusc. tract. de benefic. cap. 4. parag. 2. n. 121.* Sotus *ex parte lib. 10.*
B *q. 3. art. 3.*

Secunda opposita fere omnium Cardin. Tusci *to. 6. conclus. 247.* Caiet. *2. 2. q. 185. art. 5.* Mirandæ Archiepiscopi Tolet. *in tract. de residentia* Bellarm. *in opusc. ad nepotem de residentia*, Couar. 3. *variarum cap. 13. nu. 9.* Syluest. *in verbo residentia q. 1. 2. & 6.* Nauar. *Enchirid. 25. nu. 121.* Victorelli *ad cap. 7. Bernardini Possenini de officio Curati*, Valentiæ *tom. 3. disp. 5. q. 7 parag. de plural. beneficior.* Azor. *2. parte instit. lib. 7. cap. 4.* Reginal. *to. 2. tract. 3. cap. 5. nu. 49.* Less. *lib. 2. cap. 34. dub. 29.* Perspi-
C cuitatis gratia, res suis ac propriis conclusionibus explicabitur.

Prima Assertio, *Residere non est diuino naturali iure canonicis imperatum.* Non diuino quia de eo nulla est in scriptura mentio.

Non naturali diuino, eo quod causæ quæ in Episcopo, & Parocho præsentiã sui in beneficiis suis exigunt cessant in Canonicis, nẽpe docendi, hortandi, pascendi verbo & Sacramentis. Nec enim vllum hi habent, quem instituant, quem regant, quem monitis informent ad virtutem, sicut Episcopi, & Parochi: hæc est causa cur Caiet. *verbo horæ parag. 5.*
D Bernardinus *de S. Dnual. tract. de horis, parte 5. cap. 4.* & alij, quorum meminit Vasquez existiment, non peccare mortaliter Canonicum, qui citra contemptum, raro aut nunquam diuino officio intersit, quia præcepti (inquiunt) Ecclesiastici violatio, non est mortalis, nisi à contemptu ortum habeat, quem hic abesse tamen supponimus, sed niti eos falso fundamento est probatum *in tract. de legibus*.

Enimuero citra consuetudinem oppositam, obligatur Canonicus ad residentiam sub mortali, quod nisi choro intersit, & psallat, eum facere, non posse dixere plurimi,
E de quibus nos antea.

Et quidem quod præceptum de residendo in canonico obliget sub peccato, eoque mortifero, quod sit item peccatum eius generis, non conuenire in templum ad canendas Dei laudes, patet primo ex canone *postremo dist. 91.* qui est sumptus ex Concilio Martini Pontificis, nam qui ad Ecclesiam non accedit facturus quod debet, à Clero deponi iubetur, quæ pœna, non nisi ob noxam mortalem irrogatur, & *in cap. ex gestis de Cleric.*

non

non residentib. Leonis Papæ III. factum narratur, qui Anastasium Cardinal. Presbyterum in Synodo deposuit, eo quod Ecclesiam suam titularem quinque annis deseruisset.

Sunt & aliæ pœnæ nec paucæ, nec leues, quas Patres huic culpæ adiunctas voluere in Trident. Concilio *seff.24.cap.*12.

Prima est, dimidiæ partis fructuum, quos ratione præbendæ & residentiæ Canonicus suos fecit, priuatio, pro primo anno absentiæ, omnium vero pro secundo.

Pœna secunda est iuridica contra non residentem progressio, si contumax esse perseuerauerit.

Quod autem residere Canonicus nequeat, nisi Capitulo intersit & choro, psallat autem publice, præstetque per se officium cum cæteris, quando talis est Ecclesiæ, in quam est transcriptus consuetudo, moribus inducta vtentium, sic ostendo.

Residere duo dicit, corporalem beneficiarij in loco beneficij sui præsentiam, ac ibidem officij præstationem per seipsum, At secundū hoc, Canonicus cum choro non interest, non facit aut si adest, & priuatim tantum horas legit, non residet, nisi vsus cū contrarius pridē in Ecclesia vbi canonicum agit, præscriptus excuset, culpa ergo mortali non vacat, si sæpe & ex cōsuetudine choro se subtrahat, & psallere, cum est id in more cæteris, negligat, Vasqu. supra *dub.* 2. *n.* 183. Syluest. *verbo hora q.*10.

Dixi *citra consuetudinem*: Nam cum hæc communi Canonicorum assensu, vsuque inueterauit alicobi, vt canonicis abesse impunè à choro liceat, sicut in multis Germaniæ Ecclesiis fieri Laymannus scribit *lib. 4. tract.* 2. *cap.9.num.*2. quarum quoque canonicis, fructus præbendarum suarum deberi ait, si tribus mensibus, aut etiam vnico, choro se præsentes exhibeant, vbi (inquam) consuetudo de non residendo omni tempore prior inualuit, Canonicos qui hanc sequuntur, peccati damnare nollem.

Iis sane Thesaurus fructus præbendæ omnes, præter diarios, qui præsentibus tantum dantur, negari non posse asseris, *si consuetudo sit vt fructus prebendæ percipiantur in absentia lib.2 prax. Eccles. verbo residentia cap.3.num.*2. à qua etiam habere illos ait, vt distributiones quæ quot diebus diuidi solis præsentibus debent, recipere valeant cùm à choro absunt, & loco suæ residentiæ, idem ibid, *nu.*4.

De cantu quod addidi, vniuersè, deque canonicis omnibus, omnique loco ac tempore capi non debet, nam in quibus Ecclesiis mos viget, vt diuina officia figurato cantu peragantur, à psallendo excusari Canonicos habent, Lessius *lib.2.cap.35.num.*185. P. de Nauarra *lib.2.cap.2.num.*201. Laymannus *supra.*

A Equidem cum ad maiestatem Ecclesiæ pertineat, diuinas pangi laudes eo apparatu qui potest esse maximus, sit autem ad Dei gloriam, Ecclesiæ autem honorem ac pompam, esse qui in ea figurate modulentur, reprehendi canonici non debent, si quod fit à Symphoniacis, ipsi non faciant, contenti ad eam rem alienis, hoc est substitutis, vti operis ac vocibus.

Secunda Assertio, *Non est personalis Residentia de iure diuino positiuo beneficiarijs omnibus imperata.*

B Ratio est, quod eius nulla sit expressa in sacris scripturis mentio, quod tamen ad præceptum diuini iuris positiui, est necessarium, ex prænotatis quæstionis huius initio.

Quid? quod iuri diuino à consuetudine vis non fiat? quod ab ea obliterari ac tolli nequeat, quod tamen residentiæ accidit, cuius faciendæ cessat tùm obligatio vt diximus, cum consuetudo facit pro absentibus.

Tertia Assertio, *Iure diuino naturali, ex probabiliore Doctorum sententia, residentia Curatis beneficijs est adiuncta*: ita auctores quos pro secunda sententia citauimus, pro quibus C faciunt, ex Tridentina Synodo *sess.*23. *cap.* 1. deprompta hæc verba: *Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum ac miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera munia pastoralia incumbere*, quæ ab iis an præstari possint, qui gregi suo coram non inuigilant, nec ei operam suam præsentes nauant, sed eum mercenariorum more deserunt, responderi mihi ab his peruelim, D qui ad Parochias ipsi suas nunquam se conferunt, nisi exeunte anno, cum sui sunt illis persoluendi à publicanis reditus? Enimuero si quid intelligo, volt his verbis indicare Concilium, vt notarunt Bernardin. Posseuinus *cap.* 1. *de officio Curati*, Victorellus *annotat.* 1. *in eundem auctorem*, Regin. *lib.*30. *cap.*5. *num.*52. & alii, nec suo satisfacere muneri Episcopum, & Parochum, nec menti Concilii, qui ad culpæ fugam, in hoc genere, satis esse sibi exi- E stimant, per alium ad eam rem idoneum præstare officium.

Primo enim si id sufficit, cur Patres non dixere? cur Pontifices, Episcopos popularibus suis coram assistere, id est præsentes esse, nec ab iis abiunctos loco esse voluere? cur ab iis est additum, illos non posse vt est necesse, subditam sibi gentem, ad res magnas impellere, regereque qui eius commodis præsentes non incumbunt?

Deinde quæro ecquid non sit dictum ab Innoc. III. *in cap. extirpanda* 30. *parag. qui vero de præbendis*, per seipsum, & non substitutas

operas, regere oportere Parochum Parœcialem Ecclesiam cui præsidet? idque in ordine quem ipsius Ecclesiæ cura requirit?

Tertio scire de aduersariis cupio, ecquid non exigat Ecclesia, ab Episcopo, Parochoque, cum ad eius gubernacula, tam suâ, quam Papæ & Antistitum voluntate admouentur, vt statam ipsi stabilemque, per se Episcopatui & Parœciæ operam accommodent?

Ridiculi sane sunt Patres, qui tam acri, sedulaque in id cura inuigilant, *Nihil se ad Dei gloriam*, verba sunt Concil. *sess. 24. cap. 1. & populorum salutem vtilius posse facere, quam si bonos Pastores & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promouere studeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, præfici diligenter curauerint.*

Responderi enim mihi cupio, ecquid id sit necesse, si non per se, sed alios, Episcopi, Parochique munera obire sua possunt? cum sic, eorum scientia, industria, fides, eruditioque, tàm Ecclesiæ quā populo, in vlla re non sint vtiles, commodæque. Maneat ergo quod erat mihi ex Trident. propositum docere, personam Episcopi, Parochiq; deligi, cum suis præficiuntur Eccleſilis, proindeque non Vicarii, sed Episcopi ac Parochi personale ministerium in administranda Diœcesi ac Parœcia sibi cōmissa exigi, quod animaduerterunt ante me alij. Est enim hæc Cōcilij Cameracēs. *cap. 1. de residentia*, animaduersione digna argumentatio, *cum prælucere reliquis doctrina & vita, & vigilantia tutari greges suos Episc. debeant, & pericula omnia auertere, id quomodo præstare absentes possunt? itaque prudentia sua Episcopi & Parochi doceant quanta sollicitudine gregibus suis prospiciant.* Hæc Concil.

Secundo, qui ad finem iure diuino astringitur, & hunc quoq; eodem obligari ad media non est ambiguum, at diuino iure subditos sibi populos regere, instruere, pascere, iuxta Christi verbum: *Pasce oues meas*, tenentur Episcopi ac Parochi, quod tamen facere commode iis quomodo liceat cum sunt à pascendis, loco & corpore seiuncti, non intelligo, nā docere, idem est ac pascere *Pascite*, id est docete, *qui in vobis est gregem Dei non dominantes in Cleris*, 1. Petri 5. doceri autem integram vrbem, aut Diœcesim per absentem, quam non est facile?

Ad hæc eis incumbit ex officio administrare Sacramenta, *sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, 1. ad Corinth. 1. quorum neutrum tamen obire perfecte absens potest, suis ergo interesse debent Episcopi, & Parochi ad doctrinam, animæque cibum, id est Sacramenta verbique saeri distribuēda pabula, à quo nulla, quorundam opinione eos excusare consuetudo potest opposita, quæ vim contra ius diuinum, & naturale habere non potest, maxime in materia, quæ animabus & Ecclesiæ esset noxia vt est præsens.

Contraria tamen sententia, cuius est Layman. propugnator *in tract. 2. de benefic. cap. 6. nu. 3.* cum Nauar. *consil. 21. de Cleric. non residentib. edit. 2.* est vt ante dixi, non improbabilis, maxime si consuetudo. cuius initium nescitur pro Parocho faciat, eiusque absentia, aut si est eius Parœcia adiuncta dignitati in qua eum residere sit necesse: sic enim Innoc. III. *in cap. extirpanda 30. de præbend.* his verbis: *Qui vero Parœcialem habet Ecclesiam, non per Vicarium, sed per seipsum illi deseruiat in ordine, quem ipsius Ecclesiæ cura requirit, nisi forte dignitati vel præbendæ Parœcialis Ecclesia sit annexa, in quo casu concedimus, vt qui talem habet præbendam vel dignitatem, cum oporteat eum in maiori Ecclesia deseruire, in Ecclesia ipsa Parœciali idoneum & perpetuum habeat Vicarium canonicè institutum.* Hæc Innoc..

Est tamen opinio quam in præsenti defendimus ista longe probabilior, ac tenenda in praxi, pro qua sunt hæc argumenta.

Iure diuino, cessanti id est otioso ac non laboranti, nulla sunt debita stipendia iuxta verbum Pauli *qui non laborat non manducet*, at absens a beneficio, per se in eius commodum nihil præstat, sed eius Vicarius tantum, ergo ei, non illi attribuendi sunt eius redditus proprij, ergo si hos exigit, aut recipit, ad residendum est cogendus.

Secundo, tenetur quisque naturali iure, pro virili sua contendere, vt recte fungatur munere, maxime si ad id constituta, ab iis quorum causa laborat, stipendia habeat, sed Pastores sine residentia, suum munus recte facere nequeunt, nec enim primo, quod tamen sapiens Prouerb. 27. præcipit, *agnoscere possunt vultum sui pecoris*, cum absunt.

Deinde, quicquid ipsi peccant eorum Vicarij, cum id nesciant, non corrigunt, quo quid esse ad animorum perniciem aptius potest ac efficacius?

Quid? quod lites non componunt, quod iurgia non mitigant, quod errantes in viam non reducunt, quod lapsos consilio, monitisque non erigunt, sine quo tamen, quomodo prouinciam regendarum animarum, sibi impositam sustinere cum dignitate possunt?

Obiiciunt aduersarij canonem *extirpandæ 30. de præbendis*, vbi concessum est cuilibet, duo possidere beneficia, residentiam ambo postulantia, dignitatem scilicet, & Parœciam, modo hæc, administretur per Vicarium: Præcepto ergo de residentia fieri satis potest, si munus per se, vel per alium præstet Parochus, quod tamen negamus.

Obiiciunt secundo, quod est *in cap. relatum 4. de Clericis non residentibus*, nempe de prælatorum licentia Parochos cæterosque item

beneficiarios

beneficiarios à loco beneficij sui abesse A posse.

Terrio, si residenria est iuris diuini in ea dispensare Pontifici non est concessum at id facit ex *cap. relatum proxime citato.*

Quarto, quod quis per alium facit, per se facere crediiur, exemplum est, in iniuria Clerico per seruum, scienre nec impediente Domino illata, cuius cum hic eredatur auctor, censuræ quoque in violarores Clericalis status laiæ, à qua absolui nisi à Papa nequit, nexibus astrictus hæret, ergo à pari, qui in præstando suo munere, alterius vtetur operâ, abunde ei ac plene censendus erit satisfa- B cere. Argumentis respondend. & primo quidem. quod omnium videtur efficacissimum, cum sit contra ius diuinum naturale, authorum opinione, quorum senrentiam sequimur vt vni cuipiam beneficium, cum obligarione ei ministrandi detur, & id tamen eum rantum, per conductum hominem facere, quod nihilominus videtur permitti per Canonem. Primo, inquam, Respondendum est, nolle Pontificem, ex qualiber causa, quemlibet à suo abesse posse beneficio, maxime curato, C sed ex graui tantum, quæque cum Ecclesiæ vtilitate cohæreat, quod Trident. *sess. 23. cap. 1.* permittir, cum absentiæ, causas esse ait legirimas, Christianam charitatem, debitam obedientiam, vrgenrem necessitarem, euidentem Ecclesiæ, vel Reipubl. vrilitarem, arad Christianam chariratem, Ecclesiæque splendorem pertinet, vt quis relicta Parœcia, in Cathedrali degar, eam specie, consilio, ac virtute recturus. Ob quam causam *concedimus,* inquit Innoc. *in cap. illo 30. de prabendis, vt qui talem habet prabendam, vel dignitatem,* D *cum oporteat eum in maiori Ecclesia deseruire, in ipsa Ecclesia Paræciali idoneum, & perpetuum habeat Vicarium Canonicè institutum.* Ab hac opinione Comitolum cum de residentia disputar minime abludere est ex his eius verbis cuique elarum. *Quoties Ecclesia aut vniuersalis, aut alia particularis, vehementius quam propria laboraret, posset tunc ac deberet priuata Ecclesia minus indigens, aliena Ecclesia, graniore incommodo affecta, suum ad tempus impertiri pralatum, cum id Christiana charitatis ac naturalis æquitatis iura exposcant.* Quæ si E ab eo vere sunt dicta, vr esse bene informata ratio admonet, quis à Parœcia sua abesse Canonicum arguat, vt Episcopo, ac Principi Ecclesiæ honorem ac cultum præsens exhibeat?

Pro inrelligentia secundi & rertij argumenti Notandum est, dispensarionem sumi posse stricte, & laxe, laxe sumpta, idem sonat ac diuinæ volunratis interpreratio, stricte, est relaxatio, quo modo si sumatur, verum erit, in residentia Papam dispensare non posse, quia dispensare proprie, idē est, ac obligationem à lege residēdi diuina naturali tollere, quod Pōtifici non est permissum, cum non alteri obligationem à lege auferre liceat, quam Superiori, vel illi qui eam populo obseruandam rradidit, quod in Papam respectu iuris diuini non cadit, & hoc sensu concedenda erit maior argumenri tertij. Si autem secundo modo sumatur dispensatio, hoc est vt intelligentiam & interpretationem legis denotat, neganda erit. Quia ram Papa, quam Episcopus, ex officio ac auctoritare sibi à Deo ad id data, declarare possunt, quod Episcopus aut Parochus, ob instantem necessitatem ac causas, ptopter quas æquum est, à Deo diuinæ legis de residendo obligationem nexumque solui, hic & nunc, ambo præcepto ea de re minime stringantur, ita Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 7. parag. de pluralitate beneficiorum verbo sed dices,* Vasqu. *n.* 150.

QVÆSTIO VI.

Explicantur dubia alia circa residentiam.

PRimum, *An quando ab Episcopo, Canonico aut Parocho ob iustam causam aliquam permittitur abesse à beneficio, per sex menses, v.g. aut annum, complectatur id spatium trimestre, quo Canonico, bimestre autem quo Parocho recedere licet à beneficio.*

Respondend. non complecti, sed esse duo hæc tempora ab inuicem disiuncta.

Quia trimestre spatium, legis beneficio conceditur canonico: non eger ergo Episcopi arbitrio, cum sit improbabile, voluisse illum eius sibi absentiæ per Episcopum veniam dari, quam, quia lex annuebat, eo inconsulto capere poterat. An autem beneficij fructus absenti pereant, si quæras. Respondebitur, distributionibus eum quidem priuandum esse, iis vero prouentibus non item, qui sunt cuique præbendæ affecti voluntate Ecclesiæ.

Ratio est, quod Ecclesiasticorum bonorum priuatio, sit pœna culpæ alicuius ab eo admissæ in quem cadit, at de nulla iuste potest argui, qui Episcopi sui voluntare à propria discedit Ecclesia, vt alreri certo spario temporis inseruiat, cui sua est opera, longe quam propriæ, hoc est ei, in quam est transcriptus vrilior, ei ergo non sunt præbendæ suæ fructus, quos Grossos barbari nominant, negādi.

Dubium secundum, *An beneficium ex quo suo possessori sperare non licet, nedum percipere commoda tantum, quanto opus foret: vt saltē ex eo, parcè & maligne necessaria mutuaretur vita subsidia, an (inquam) tale beneficium commorationem beneficiarij in eo perpetuam postulet?*

Postulare aiunt Reginald. *lib. 30. cap. 5 num. 51.* Azor. *in 2. par. Instit. moral. lib. 7. cap. 3. q. 3.*

Nauar. *cap. Enchirid.* 25. *num.* 121. his verbis: A
Omne beneficium etiam tunc residentiam postulare videtur.

Eorum vnicum hoc est præsidium, quod beneficium detur propter officium, quemadmodum est *in cap. extremo de rescript. in 6.* at ea Ecclesiæ suæ præstare officia Clericus nequit quæ debet, qui ab ea, sine causa abest: ergo vt hæc obeat, residere eũ in ea est necesse.

Sententiæ tamen oppositæ stare qui volet.

Dicet primo, quod vt canonica recitandi officij lege non tenetur, ex cuius Canonicatu, aut beneficio ad se non venit, vnde sustentationis partem mediam non capit, ita nec residentiæ. B

Secundo, quod necessitas, veniam excusationis legitimæ à residendo concedat *de Cleri. non resident. in 6. cap. vnico*, at est paupertas, grauis quædam & acerba necessitas.

Tertio, dicet à Parochiali Ecclesia discedere eum posse quẽ aëris lædit intemperies, cuius vitæ ac honori struuntur insidiæ, at est æqua non residẽdi causa, grauis Clerici inopia nõ minus quàm periculosa simultas, vt enim est hęc vitę beneficiarij inimica, ita & illa, quũ aliud expectari quam mors eius certa non debeat, qui in nulla, aut tenui pecunia ex bene- C
ficio viuit, nam quid verius, quam viribus exhaustum corpus, ob cibi ac epularum inopiam, contabescere, residendi ergo in eo beneficio, quod nomine tantum est tale, non sacra redituum obuentione, quos nullos habet, aut valde modicos, Clerico lex est nulla, naturæ iure aut Canonico imposita.

Ad argumentum pro Nauar. propositum, Responderi debet, ex canone eiusque verbis aliud nihil colligi, quam quod beneficiarij constituantur in Ecclesiis vt seruiant, officium in iis exercendo, quando hæ illis com- D
meatus ad vitam aut eius partem maiorem suppeditant, quod non faciunt, cum sunt de earum genere, quarum est in quæstione facta mentio.

Verum enim (inquies) à beneficio istiusmodi tenui valde & exiguo, licetne eius possessori sine Episcopi consensu ac arbitrio, recedere?

Si ab omni est æuo in more, vt quæ sunt propria eius onera, vt dicendi sacri aliquoties in anno, ipse per se beneficiarius sustineat, erit ei vt absit, Episcopi facultas necessaria, E
secus minimè. Pars prima ex his Trident. verbis *in sess. 6. cap. 2.* fidem habet, cum enim ibi de beneficiatis agit, quibus residendi necessitas iure vel consuetudine est imposita, sic loquitur, *Indulgentijs & dispensationibus temporalibus, ex veris, & rationalibus tantum causis concessis, & coram Ordinario legitimè probandis, in suo robore permansuris*, quibus significatur, à residendo excusari neminem, nisi Ordinarij voluntate ac concessu.

Pars est altera nota per se, Nam si consuetudo pridem inualuit, vt morari, sedemque in iis ponere beneficiis, beneficiarij non soleant, ab iis sine facultate recedere, ac alibi pro arbitrio fortunatum domicilium suarum constituere, non erit iis in crimine. Ita Capellanias esse quasdam, seu simplicia beneficia Reginald. *lib.* 30. *num* 50. asserit, quæ per consuetudinem receptam, *nec tanquam illicitam, nec reprobari solitam*, libera sunt à residentia personali, non autem ab obligatione officij quod eis est annexum, præstandi per alium.

Dubium tertium, *An distributiones quotidianæ, absenti semper pereant.*

Communiter cum eo diuidi non debent, sed præsentibus tribui, quod non variè, sed coniunctis opinionibus, à Canonum interpretibus dicitur, cum *cap. de cætero & cap. cum dilectus de Clericis non residentibus*, explanant, à Bonifacio autem *in cap. vnico de Cleric. non resident.* & à Concil. *sess.* 21. *cap.* 3. *de reformat.*

Est tamen, cum absentibus negari non debent, nempe, cum eos *infirmitas, seu iusta & rationabilis corporalis necessitas, aut euidẽs Ecclesiæ vtilitas excusat de Cleric. non residentib. in 6. cap. vnico*, quibus verbis significat Pontifex, ei obuentiones diarias deberi, qui ob suæ Ecclesiæ emolumentum abest, aut iustum aliquod afflictæ valetudinis incommodum, *cap. non deceat de elect. in 6.* astipulantur Glossa & DD. *in cap. vnic. de cler. non resid. in 6.* Laym. *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 7. *num.* 3. Sanch. *in opusc. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 92.

Secundo, his non carent qui Romano Episcopo operas suas accommodant, eique in regenda familia seruiunt ac ministrant, quia non minori hi *prærogatiua gaudere debent, quam canonici singuli quorum negotia per seipsos promouentur*, Honor. III. in decret. *cum dilectus* 14. *de Cleric. non resid.* sed Canonicis, qui vt bona seruent communia, ac Ecclesiæ propriæ rem commodaque amplificent, & ita ob eius vtilitatem absunt, denegari distributiones Pontificio iure non debent cuius auctor Bonif. VIII. *in ca. vnico de Clericis non resident. in 6.* ergo nec iis, qui Romano sunt Episcopo in eius procuratione domus ac familiæ addicti.

Idem de iis qui in comitatu sunt Episcopi, dicendum esse nonnulli existimant, quod illis *suarum fructus integros prebendarum*, dari Honor. III iubeat, *cum absentes dici non debeant, sed præsentes, qui cum Episcopo, pro ipsius & Ecclesiæ seruitio commorantur*, *cap. ad audientiam* 15. *de Cleric. non resident.* quia esse cum suo Episcopo, est esse in sua Ecclesia, cum Episcopus sit in Ecclesia, & Ecclesia in Episcopo 7. *q.* 1. *can scire debes* 7.

Sed ne iis assentiar impedior auctoritate Concilij, à quo prohibitum video *sess.* 24. *cap.* 12.

12. ne qui statis horis choro non intersit, distributiones recipiat, *quauis collusione aut remissione exclusa.*

Est id tamen in præsenti causa, animaduersione dignum, distributiones iis debitas non videri, qui ex morbo quidem, lecto affixi iacent, sed non in loco beneficij sui proprio, nisi talis adsit illius Ecclesiæ consuetudo, Thesaurus *parte 2. prax. verbo residentia cap.3. parag. ex dictis*: quare inualetudine, aut necessitate quapiam alia corporis impediri, ne choro intersis, iusta est de iure communi recipiendarum distributionum causa, si à loco in quo residere te est necesse, non absis: ita ex *cap. vnico de Clericis non resident. in 6. cap. cum non deceat 30. de elect. in 6.* tenent Thesaur. loco citato, Laym. *lib. 4. tract. de benefic. cap. 7. num. 3.* Sanch. *in opuscul. lib. 2. cap. 2. dub. 92. & 93.* Gutiert. *canonicar. qu. 4. lib. 1. ca. 1. n. 139.*

Et his quoque distributiones quotidianæ sunt debitæ, qui iniuste à faciendo officio prohibentur, vi minis aut censuris, Bleyan. in Theor. *tract. de prab. fructib. n. 48.*

Secundo, Theologali præbendato, & Pœnitētiario nō sunt negādæ Cōc. Turo. *cap. de Canonicis & Capitulo* quia cū iste reconciliandis Deo per pœnitentiam hominibus, alter sermoni verbi Dei, quo sæpe magna fit animorū commotio, inuigilet, non decuit ab his eos officiis abstrahere, metu perdendi lucri breuis ac exigui ex distributione diaria, vt fieret, si absentibus concionis ac confessionum causa, quibus audiendis dat hic operam alter concinnandæ concioni suæ, neganda foret.

Est hæc quoque ei danda qui cum sit in residentiæ loco præsens, interesse tamen choro ob causam rationabilem non potest, quia cum sit hæc eius absentia innocens, ac sine culpa, hanc ea plecti pœna, quæ reorum sit propria, non conuenit, & tamen est distributionum priuatio, negligentiæ in fungendo suo munere, choroque frequentando, cum oporteret iusta pœna, &c.

Tertio, cum dignitati Cathedralis aut Collegiatæ Ecclesiæ *extra ciuitatem in Diœcesi cura animarum imminet, cui is qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit, tunc pro tempore quo in curata Ecclesia resederit ac ministrauerit, tanquam præsens sit, ac diuinis intersit, in Ecclesiis Cathedralibus ac Collegiatis habeatur,* decreto Concil. *in sess. 22. cap. de reform. 3.* ei quoque (absenti licet) annona debetur diaria, non tamen alia, quam quæ ex communi sacrorum prouentuum massa est petita, namque ex anniuersariis, aliisque quæ sunt à defuncto legata Ecclesiæ, eo nomine, vt quo die efflauit animam, certæ quotannis pro se Deo preces fierent, hæc erogandа solis præsentibus esse, absentumque portiones solidas, præsentibus aduolui, in iuridicis Lugdunensium dierum conuentibus est decretum, inter Canonicos & Capitulum Claromontanæ Ecclesiæ anno 1596. quodque accrescit præsentibus, sic fit eorum proprium, vt absenti, (priuilegiato licet) reliqui canonici aut eorum pars maior, vel vnico eorum tantum reclamante, dare nihil queant valide, vt pronunciasse Parisiense prætorium in cau. Nouion. Capituli, & Canonicor. refert ex Chenut. *tit. 1. decret. cap. 9.* Fabricius *tract. de prab. earumque fructibus num. 54. littera H. in margine.*

Extra hos casus, obuentionibus quas manuales nominant carere debet qui chori psalmodiæ non interest. At quali integræne an eius parti tantum? Lubet audire ea maiores nostri, viri religiosi ac graues, cum in Conciliis suæ Prouinciæ, tem communem Ecclesiæ agerent, ea de re sanxere. *Qui in matutinis ante finem psalmi Venite, in alys horis ante finē primi psalmi, in Missa, ante vltimum Κύριε ἐλέησον non fuerit ingressus, & vsque in finem diuino officio non interfuerit, (nisi necessitate vrgente) pro illa hora absens censeatur Concil. Turon. confirmatum à Gregor. XIII. an. 1583. titulo de Capit. & Canonic.* statutum idem video à Cardin. de Prato Senon. Archiep. in eo opere quod est Conciliis Galliæ insertum, sic enim ille *in statuto 20. Qui in matutinis & vesperis ante Gloria Patri primi Psalmi, similiter in alys horis, in Missa ante finem epistolæ, vsque ad finem diuino in officio non interfuerit, (nisi forte necessitate cogente & obtenta licentia discedere oporteat) pro illa hora absens censeatur. Qui autem tempore horarum discurrit per Ecclesiam, aut cum alys colloquitur, non solum illius hora, sed totius diei distributiones ipso facto amittat.* Quæ cogitare eos peruelim, qui incōsideratissima leuitate, aut choro in medio horarum cursu exeunt, aut non nisi iam longè in cantu progressis, temere se ac sine fronte obtrudunt, ignorantes his se motibus statum Hierarchici ordinis conuellere, splendoremque religionis polluere, quod cum Episcopi Narbonensis & Belgicæ Galliæ intelligerent hanc eorum iniuriam similibus perstrictam decretis voluere in Concil. Camer. & Burdig. *tit. de Capitulo cap. 7.*

Dubium quartum, *An qui aliena opera ad faciendum officium vtitur, fructus ipse beneficij sibi sui vendicare queat.*

Vt in aliis plerisque rebus, ita sunt in ista scriptores ab inuicem diuisi sententiis.

Couar. *lib. variarum 3. cap. 13.* Garcias *tr. 1. par. 3. cap. 2.* beneficiario causam subesse nullam existimant, quam ob rem ad suos vsus commodaque, Sacerdotij fructus sui conuertere iure nequeat, si alioqui præsens det operam, vt Ecclesiastica officia per substitutum idoneum, absque vllo periculo offensionis Dei, vel proximi obeantur & fiant.

Quod est Sancio *in selectis disp. 47. num. 3.* visum improbabile, ibi enim scribit his ver-

bis: *Censeo fructus nequaquam acquiri Parocho non ministranti, quantumuis materialiter residenti, si enim non residere pro eodem accipis Concil. quod non seruire, & pœna sit imposita non seruienti, planum fit ad restitutionem teneri fructuum Parochum si non ministret.* Hæc ille.

Quæ etsi speculatiue vera esse existimem, est tamen Garçiæ opinio, quæ fuit etiam Vgolin. *de pœnit. Episc. cap. 15. parag. 3. num. 3.* & à nobis antea iudicata in praxi tuta, quam qui tuendam sibi arbitrabitur, contra Sancium sic argumentabitur. Sunt verba legis, quæ est pœnalis, interpretanda strictè ac propriè, nec trahenda alio, quam germana eorum patitur notio, sed non alij à Concil. beneficij sui fructibus priuari iubentur quam qui absunt, (fit enim huius absentiæ mentio *in sess. 5. cap. 2. de reform. & 23. cap. 1.*) ergo cum qui domi suæ, ac in Ecclesia sibi collata versatur, etsi eorum nihil, aut pauca tantum operetur, quæ commissæ sibi Ecclesiæ vtilitas exigit, ab ea propriè non absit, ea plecti pœna non debebit, quæ est à Trident. inflicta absentibus.

Magna tamen est his Parochis iniicienda religio qui in Parochia otiosi degunt, contenti per alium facere officium. Nam Concilij legibus in *sess. 23. cap. 1. sess. 6. cap. 2.* tenentur residere, at est hæc residentia in eo, quod quis per se, non substitutos præstet in Parochia, quæ ab eo præstari debent, sane id Parochis præcipitur in Remensi Concilio *titulo de Capit. & canon num. 6.* Burdigal. *cap. 16.*

Secundo, Donatio ob causam, ea non sequuta est nulla, sed fructus Parocho dari soliti, dantur ob officium *cap. fin. de rescript. in 6.* ergo si non fiat, sunt reddendi.

Obiicies quod aliorũ facimus opera nobis solet attribui, ergo & quæ per Vicariũ suũ, Parochus ministeria implet, ipsi nõ sunt negãda.

Respondend. huic iuris axomati, in iis quæ specialem personæ industriam exigunt, qualis est residentia, locum non esse, illam autem quæri, cùm multa indicant, tùm Alexand. III. auctoritas *in cap. relatum 4. de Cleric. non residentib.* vbi ad beneficium admitti oportere negat, *qui residere in loco, & curam eius per se exercere non valet*, quod & fecisse Lateran. Concil. probant hæc pauca ex eo deprompta, ac in titulum *de Cleric. non resident.* relata *cap. 1. Cum Ecclesia, vel Ecclesiasticorum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quæratur, quæ residere in loco, & curam eius per seipsum valeat exercere.*

Vt iusta tamen dari causa potest, quæ à Parochi absentia culpam adimat, ita esse potest aliqua, ob quam licet sit præsens beneficio suo, ei tamen deseruire, non debeat, quæ cum iudicio viri prudentis aderit, cur illi negari facultatem oporteat, subrogandi sibi Vicarij, qui partes suas agat, vicemque impleat, non intelligo.

Dubium quintum, *An vt quis in proprio residere beneficio censeatur, oporteat illum in eius territorio, aut loco aliquo qui sit pars eius, commorari, an contra sufficiat esse in loco quolibet alio, non multum distante, siue sit eiusdem cum beneficio Diœcesis, siue diuersæ.*

Dico primò, *Vt quis censeatur Ecclesiæ suæ præsens esse, non esse necesse, vt sedes, quam sibi ad incolendum delegit, in eadem sit Diœcesi, in qua beneficium suum est positum.*

Ratio est, quod hæc Diœcesis diuersitas non impediat, quo minus suo quis dicatur præsens esse beneficio, fac enim Parochiam esse in finibus Diœcesis sitam, habere autem eius Rectorem in proximo domum suis vsibus valde commodam, sed tamen pertinentem ad Diœcesim alteram, quæro an sit ei domum illam incolere prohibitum, & qua lege? cum pari à suis facilitate, in ædibus propriis, sed quæ ad principium sunt Diœcesis alterius positæ, conuenirı queat, ac si in his versaretur, quæ Parocho in sua Parochia sunt extructæ: residere ergo illum intra eius limites nihil est necesse.

Dico secundò, *Tunc censeri Parochum in propria commorari Parochia, quando his quos regit, non est difficile illum adire, istis autem Sacramenta illis, cum est necesse, ministrare.*

Ratio est, quod residentia, vt est magnorum Doctorum testimonio probatum, è duabus rebus constat, prima vt per se exequatur quod propria muneris sui ratio, ab eo non omitti exigit, in quarum administratione actionum, residentia magis quam in mansione consistit, sed ex hypothesi facere postremum istud Parochus potest: ergo, &c.

Verum enim (inquies) quanta esse locorum intercapedo debet, inter Parochi domicilium, & Parochiæ confinia, vt isti ille censeatur præsens esse?

Eam quidam leucæ vnius Gallicæ spatio definiunt, minori parte altera reliqui, quæ mihi opinio priori videtur esse probabilior, quod cum leucam vnam viri ætate graues, magnoque natu senes, corpore, sexuque infirmæ mulieres conficere pedibus nequeant non videantur honeste cogi posse, vt salutis sibi æternæ auxilia tam longo à pastore suo spatio dissiti quærant, & proinde manifesto sit illos æternæ mortis periculo exponere, si oporteat tantis eos redimere laboribus salutem suam ab absente Parocho, quam enim in hac morum ac temporum corruptela sunt pauci, qui vt animo prosint, corpori obesse velint? Deinde quam non est facile Parocho interituris auxilio esse, cum vocari, & vocatus, periclitanti sistere se ante horam non possit, si à Parochia ei sua, abesse leuca vna Gallica liceat.

Dubium sextum, *An sine superioris licentia*

tia quot hebdomadibus Parocho à Parochia, aut à prabenda sua Canonico biduo abesse liceat vt parentes inuisat.

Dubitandi causæ sunt duæ, prima, quod iteratæ eiusmodi secessiones à beneficio, diuturnæ æquipolleant, longeque maiori, quam quæ canonicis legibus, ambobus permittitur.

Altera quod hanc absentiam, *Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, euidensque vtilitas*, non excuset, quæ res sunt numero quatuor, à quibus, Concilium Parochi aut Canonici absentiam, ne sit mala, ac fructuum restitutioni pro rata temporis eiusdem absentiæ obnoxia, cohonestari postulat.

B

Dicendum est tamen eam nec esse mortalem, nec restituendi parere necessitatem. Non est mortalis, quia cum sit modica, non est culpæ talis materia. Non est eum restituendi obligatione nexa, quia Concilium, in Parochis absentiam non damnat vt mortiferam, & à restitutione nō immunē ac liberam, quæ bimestrē nō excedit, cū enim hæc cōsistit intra eius spatia, non est insigniter damnosa, maxime quando est qui Parochi vices in Sacramentorum administratione suppleat, vt supponitur, fieri ab eo, qui quot hebdomadis parentes relicta Parochia inuisit.

C

Ad causas dubitandi respond. est, in prima supponi falsum, cum noxæ veniales quantumuis numero infinitæ, semper sint mortali impares, ac minores.

Ad alteram dici debet, esse non charitatis modo, sed & iustitiæ (quo nomine quæ sunt honestatis ac decentiæ solent intelligi) iustitiæ (inquam) parentes subinde ac ex interuallo inuisere, afflictis opem ferre, solari mœstos, sibi vero in dubiis suis ac afflictis temporibus ex eorum ore sana consilia quærere, esse proinde eiusmodi in eos exhibita amoris officia & pignora, Concilij cōprehensa vocibus, cum sint hæc testificandæ liberorum in parentes obseruantiæ, moraliter necessaria.

D

Dubium septimum, *An beneficiatus ante sententiam, fructus restituere perceptos ex beneficio debeat in quo non moratur.*

Dico primò, *A Beneficiario absente fructus restitui ante sententiam oportere, cum dicitur in lege, quod eos suos non faciat.*

Ratio est, quod quæ non sunt recipientis, sed cuiuspiam alterius, hæc restitui vero domino debeant, at qui fructus habet non suos, eos iure naturali relinquere debet, antequam id eum facere iudex cogat per sententiam, ergo & qui indebitos, quia nempe non resedit in loco beneficij sui cum deberet. Sic enim Concil. *sess. 23. cap. 1. Præter alias pœnas aduersus non residentem sub Paulo III. impositas, ac mortalis peccati reatum quem incurrit statuit Synodus eum pro rata temporis absentia fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, &c.*

E

A

Non est tamen improbabile, ista etiam verba, si sola ponātur absque clausula alia, nō obligare nisi post sententiam Iudicis eamque executoriam. Ita Nau. *Concil. 12. de iureiur. nu. 10. in fine* & Azor. *to. lib. 7. cap. 2. q. 2. in fine*, dicunt enim ambo his Concilij vocibus qui *intra duos menses professionem fidei non faciunt, fructus suos non facere, sess. 24. cap.* 12. legem contineri pœnalem, quæ in conscientia ante sententiam non obliget, quæ opinio est etiam probabilis, quia quando Ecclesia intendit obligare ante sententiam in conscientia, solet iis verbis plura addere, quasi ista sola nō sufficerent, vt videre est in *Extrauag. 2. de Simon.* & decreto vltimo Concil. Later. renouata à Pio V. de *horis canonic.*

Dico secundò, *Pœnam priuationis quartarum, quæ à Trident. Episcopis & Parochis infertur ipso iure vel facto incurrenda, non obligare ante sententiam*: Ita Thesaurus 2. *par. prax. Eccles. verbo Residentia cap.* 2.

Ratio est, quod pœna Eccelsiastica nulla, hominem re possessa priuans iure ipso, aut facto, locum habet in conscientiā ante sententiam Iudicis: ita Summistæ Sylu. Armil. & alij *in verbo Assassinus* vel *verbo pœna*, Suar. 5. *de legib. cap.* 8. *num.* 5. Azor. *to.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 1. & 3.

Probatur, sunt hæreticorum bona ipso iure decreto Pontif. *in cap. cum secundum 19. de hæreticis*, fisco acquisita, & tamen in eodem canone dicitur, quod ea ab hæreticis non sint relinquenda necessario ante sententiam, verum est ergo quod in Maiori dicitur, pœnam temporariam purā aut mixtam, non necessario subeundam esse ante sententiam, etsi iure sit aut facto inflicta. Sed priuatio quartæ partis redituum, imposita Episcopis & Parochis, *qui iustis, & rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra Diœcesim suam morando abfuerint*, iure incurri dicitur *in sessio. 6. cap.* 1. ergo non nisi post sententiam: ergo, &c.

Dubium octauum, *Peccetne qui fructibus vtitur, quos percepit cum à suo beneficio abfuit.*

Sensus est, an beneficiarius in rem suam & commodum ea traducere bona possit, quæ suæ à beneficio absentiæ respondent.

Dico in eorum sententia qui executoriam iudicis sententiam exigunt vt fructus perceptos reddere debeat, dico (inquam) posse, quia etsi sit his indignus, non est tamen illis priuatus per Iudicem, sunt ergo eius, ergo cum re sua quilibet, hoc est, cuius ei dominium competit ac potestas, vti queat, poterit & beneficiarius fructibus, quibus iure quidem est pri-

uatus per Concil. sed non per sententiam iudicis executoriam.

Accedit, quod vt Reginald. tradit *lib. 30. tract. 3. cap. 5. num. 59.* eos Ecclesia beneficiariis pro materna sua pietate tribuat, & si nō tribuit, illorum tamen restitutionē ab iis nō exigit, quos iisdē ipso iure priuat, quando hi nihil habent, nisi quod illis suppeditat, quare etsi tunc non residendo peccent mortaliter, non tamen cum fructus sibi retinent, quibus etsi sunt iure priuati, non tamen per sententiam iudicis executoriam.

Dubium nonum, *An Beneficiarius, cui animarum cura nulla incumbit, vt Capellanus, teneatur ad residentiam.* B

Dico primò, *Iure communi teneri beneficiarios quoslibet, etiam Capellanos, à suis beneficijs non recedere.* Id tradunt Nauar. *to. 1. Concil. lib. 3. de Cleric. non resident.* Innoc. *in cap. fin. de Cleric. non resid. Intelligo,* inquit, *omne beneficium residentiam requirere nisi contrarium constet,* quum enim cùm humani tùm diuini iuris sit præscriptio, vt munere quisque suo fungatur, sitque beneficiarij simplicis vt Capellani, officium in eo maximè, vt Ecclesiæ inseruiat, dicendo sacrum quādo est Capellania de Sacerdotalium numero, idque absens præstare nequeat, planum est eum stabilem in beneficii sui loco debere præsentiam, ne cum aberit, Dei cultus, cuius procurandi causa eum capellæ constat esse præpositum, minuatur, aut intereat, quare Episcopo Lingon. id in sua Diœcesi, vlli ne sit impunè, Alexand. III. præcipit *in cap. conquerente 6. de Cleric. non resident.* C

Dico secundò, *Consuetudine tamen induci posse, vt Capellanis, simplicique beneficiario, liceat abesse domo, nec residere in beneficio, & tamen eius fructus percipere, sit eidem licitum, dummodo hic per Vicarios fungatur officio, eaque expleat omnia quæ praecessoribus suis viris integris facere erat in more.* D

Prob. Est residentia in simplici beneficio de iure tantum humano, at contra illud consuetudo rationabilis ac præscripta præualet, vt constat, ergo & contra residentiam personalem in Capellania, quod erat probandum. Et hanc sententiam docuere Sanch. *lib. de matrim. 3. disp.* 8. Rodrig. *to. 1. qq. Regular. q. 6. nu.* 11. vbi docet legem à Concil. generali non receptam non obligare, quod colligi ex *cap. super quibusdam 26. tit. de verbor. signific.* est certum. E

Dico tertiò, *Cum est preceptum residendi in beneficio simplici, aut est id in eius fundatione positum, tunc ab eo abesse, est peccatum.*

Ratio est, quod quæ cuiusque beneficii fundator ac patens, in eius dotatione exigit, hęc impleri oportere bene informata ratio dictat, quare ab eoqui recedit absque Episcopi licentia, aut causa iusta, beneficio spoliari à

A Diœcesano posse, respondit Greg. IX. *in cap. Clericos finali de Cleric. non resident.*

EPITOME,

EORVM QVÆ DE Residentia superiori sunt tractatu dicta.

CAPVT I.

Quid sit residentia, quæque eius munera.

RESIDERE magnorum virorum testimonio, nihil est aliud, quam personaliter proprium officium, in proprio beneficii loco soluere, ex quo sequitur residentiam, non tam in mansione, quàm in sacrarum actionum administratione sitam esse, clarius, è duabus eam rebus constare, altera est, vt per se, beneficii Ecclesiastici possessor, sacris in sua Ecclesia dum fiunt, intersit, altera, vt ea per se exequatur, & præstet, cum debet.

CAP. II.

Residendi lege qui tenentur.

Residendum autem est omnibus iure cōmuni qui de sacris Ecclesiæ reditibus viuunt, Doctorum verissimum est hoc admonitum Sylu. *verbo residentia q.* 1. Ioan. de Selua *de benefic. par. 4. q. 1.* Abbat. *in cap. conquerente, de Clericis non residentib.* factum est tamen longo vsu, hominumque inueteratis orbe fere toto moribus, ne ea se lege teneri crederent, qui beneficia simplicia possident, Laym. *lib. 4. tract. 2. cap. 6. num.* 2. Nominatim à sua abesse Ecclesia Episcopi nequeunt, *cap. ex gestis 2. cap. qualiter nono de Cleric. non residentib. & 7. q. 1. can. peruenit* 20. *can. placuit 21. can. propter 26.* nisi ex causa, qualis est vis maior, quæ eos tamen à residendo non excusat, nisi cum durat *7. q. 1. can. aduersitas,* Episcopos sane constat partes explere suas non posse nisi commissam sibi plebem de fide doceant, Trident *sess. 23. cap. 1. & 7. q. 1. can. sicut vir ij parag. Episcopum & distinct. 36. can. vlt. & distinct. 86. in princ.* eandem cum peccat corrigant, vt iubentur facere de officio ordinarii *cap. irrefragabili 13. distinct. 86. can. 1. can. odio. can facientes, 23. qu. 4 can. sub ista, Clem. 1. de officio ordin.* errantem in viam reducant, famelicam Sacramentis pascant. Hæc verò tam salutaria obire ministr a absentes

sentes Episcopi qui possunt? in aures influere A salutis monita nequeunt nisi præsentium, de peccatis autem admonere per literas, raro est admonito vtile, admonenti tutum nunquam ac laudabile, officio ergo deesse suo Episcopi si nolint, sedes alienas non quærent, suam cum primum poterunt, si sine necessitate ab ea absint, repetent.

Canonicorum nihilo est cōditio, quam Antistitum melior: quare vt illi operam per se suam subditis exhibere suis debent, ita & isti Ecclesiis quibus sunt ascripti, sane à Trident. *in sess. 24. cap. 12. de reform.* decretum video, *vt non liceat eis, vigore cuiuslibet statuti, aut* B *consuetudinis, vltra tres menses ab Ecclesiis suis abesse, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt.* Et infra. *Omnes vero diuina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, & inseruire.* Idem habet Synodus Remensis Tridentinæ confirmatrix pag. 245. *titulo de Capit. & Canonicis nu. 6.* Narbonensis *cap. 27.*

In eo, officio suo si desint, culpa eos mortali non carere dixit Comitol. *lib. 1. respons. q. 62.* C quia decreta Concilior. ac Pontificum cum rem magni momenti præcipiunt negligi sine scelere nequeunt, negligit autem, qui sine iusta & graui causa, iis non paret, non obsequitur vero qui depressa voce ac summissa, dum cæteri canunt, Deo laudes pangit, officio ergo suo non satisfacit, vt sacra Cardinal. Congregatio respondit, Comitolo teste *lib. qui supra est notatus q. 62* quare *si officio ex se fungi non valent, aut non admitti debent, aut admissi eyci*, Concil. Narbon. *de ann. 1551. cap. 27. de Cleric. non residentib.* quod est argumento D residendum iis esse in Ecclesiis, quatum sunt officiales ac ministri. *Omnes Canonicos* (inquit Rothomag. Concil. Prouinciale anni 1583. præsidente Eminent. Cardinali Borbonio habitum) *& qui dignitatem in Cathedralibus obtinent ad residentiam actualem obligari decernimus.* Statutum idem à Burdegalensi eodem anno *cap. 16. pag. 295.* Rhemensi sub Cardin. à Guysia *cap. de Episc. num. 3.* Residendum (inquam) ac clara distinctaque psallendum voce, ad id cum tam Concilij, quam nostris Gallorumque Antistitum E legibus, teneri constat, nec enim Canonicos, *Cum canendi gratia consideant muta aut clausa labia*, tenere decet, sed *omnes in psalmis hymnis & canticis Deo alacriter modulari.* Concil. Prouinc. Turon. *tit. de Capitulo pag. 352.* quod ni fecerint, *non putent se functos officio, nec si Vicarii tantum operi cultum diuinum celebrari curent, modo tamen psallere queant, nec alias impediti iustis de causis fuerint*, Concil. Camerac. Prouinc. de anno 1565. *titulo de cultu diuino cap. 7.*

CAP. III.

Quæ sint pœna Canonici non residentis.

POenæ autem absentium sine causa, sunt hæ, in Canonicis quidem, præter reatum culpæ mortalis pro primo anno, partis dimidiæ *fructuum quos ratione prabendæ ac residentiæ suos fecere* priuatio, pro secundo, omnium quos eo anno lucrati fuerint, *crescente vero contumacia contra eos iuxta sacrorum canonum constitutiones procedi potest*, Trident. *sess. 24. cap. 12.* Rhemense Prouinc. de anno 1583. *titulo de capitulis nu. 3.* Burdeg. *cap. 16. pag. 295.* Narbon. *cap. 27. de Cleric. non resid.* Et quanquam non sit hæc fructuum priuatio, pœna latæ sententiæ, vi cuius amittantur ipso facto, reddique in conscientia ante illam debeant, dici tamen potest latæ sententiæ in quantum, ad eam priuationis pœnam non requiritur monitio, sed sufficit citatio ad dicendam causam Thesaur. in *praxi Eccl. par. 2. ver. resid. cap. 3. num. 4.* quam sententia non declaratoria modo criminis, sed executoria quoque debet subsequi, vt suum eiusmodi pœna effectum habeat.

CAP. IV.

Quæ sint pœna non residentis Episcopi ac Parochi.

QVam sententiā in causa Episcopi ac Parochi, necessariā non credo, in quibus locis viget Conc. auctoritas, nā ambos ait in *sess. 23. cap. 1. pro rata temporis absentiæ, fructus suos non facere, nec tuta conscientia etiam alia declaratione non secuta eos retinere posse, sed teneri per se, aut ipso cessante per superiorem Ecclesiasticum, illius Ecclesiæ fabricæ, aut pauperibus loci erogare.* Hæc enim etsi de Episcopis sint dicta, valent tamen eiusdem decreto Concilij in Parochis, cæterisque qui beneficium cum cura obtinent, Trid. *sess. 23. cap. 1.*

Concedit tamen Episcopis, vt spatio trium mensium singulis annis abesse ex causa rationabili, & sine gregis detrimento valeant, non vltra, nisi cum Christiana charitas, vrgens necessitas, *debita obedientia, ac euidens Ecclesiæ, vel Reip. vtilitas exigit*, quas etiam causas approbari vult *à Papa, aut Metropolitano, vel eo absente à Suffraganeo antiquiore residente*, Suffraganeus *Metropolitani absentiam probare debebit scriptis*, Trid. *sess. 23. cap. 1.* nisi cum abesse contigerit propter munus aliquod, Episcopali dignitari adiunctum.

Dicendum idem de Parochis, & Canoni-

cis, quos bimestri quidem, si sunt Parochi, trimestri autem si Canonici ex causa, eaque approbanda ab Episcopis, cum eorum venia in scriptis habita, abesse posse quotannis Parochos, est in eodem Concil. *sess.* 23. *cap.* 1. abesse diutius sine eadem lientia, parique causa Parochi si velint, præter peccatum mortale, fructus suos non facient, quos etiam si perceperint, ante omnem sententiam, fabricæ aut loci pauperibus, si salui esse appetant, integrè restituent.

Quod si omnino, aut maiori anni parte non resederint, priuari Parochia sua per sententiam poterunt, *ex cap. extirpanda 30. parag. qui vero de præbendis*, quam citatio, monitio, per censuras coercitio, fructuumque subtractio, aliaque iuris remedia, præcedere debent decreto Concil. Tridentin. testimonioque Garciæ *parte 3. cap. 2. num.* 135. *& sequ.* quæ etsi in Canonicis seueritate pari obseruari non debeant, pœnam tamen absentiæ suæ tolerant, nam si ad annum eam protrahant, parte fructuum tertia quos tam ratione præbendæ, quem residentiæ suos fecere, iure Ecclesiæ excidunt, omnibus autem, si sequenti meliores non fiant: ita Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. naturæ autem, pro rata suæ absentiæ, si trimestre excedāt, nullaque iusta causa, aut Episcopi licētia excusentur, quia donatio ex causa, ea cessante ac non posita, est nulla: ergo cum beneficium, proindeque & præbendæ omnes dentur ob officium *cap. fin. de rescriptis*, quod in Canonicis, duabus maxime rebus continetur, præsentia in loco beneficij, & horarum recitatione in choro cum psalmodia, hæc ambo, aut eorum alterum si non præstent, collectos è præbendis suis prouentus, pro rata absentiæ restituent, nisi à residendo, psallendoque longo præscripta annorū spatio consuetudo, eos extra culpā poneret, qualem in beneficiis simplicibus recipi, & maxime canonicatibus scripsere Laym, *lib. 4. tract. 2. cap.* 6. Rebuffus *in 2. par. praxis rubric. de dispens. de non promouen. num.* 8. Fabric. in *Theoria tract. de simplicib. & duplicib. benef. num.* 12. aut iusta eos causa à ciuitate abstraheret, in qua eos, vt conscientiæ, munerique suo facerent satis, versari esset necesse.

Neque tamen est existimandum omnem Antistitum, Parochorum, aut Ecclesiasticorum absentiam esse impiam, & reprehendendam, enimuero dare se tempus potest, quo eos peregre in dissitas à suis domibus prouincias proficisci sit necesse, ad commune bonum, tranquillitatem vrbium, aut Diœcesis quod ab ijs fieri ratio cum postulauerit, haberi pro absentibus non debebunt, quod prudenter ab iis fieri ratio cum postulauerit, haberi pro absentibus non debebunt quod prudenter ab his abesse nemo

A sit putandus, quos protegit, ac periclitantes in tuto ponit. Deinde cum in eo desudare Episcoporum ac Parochi pietas debeat, vt subditis sibi gentibus bene sit ac tranquille, quid istæ de Parochi sui absentia queri possunt, ei est hæc eorum suscepta causa? est eius tùm charitas digna laude; nihil est ergo in eius peregrinatione quod reprehensionem, & non potius præconium mereatur.

Quid? quod ad sedandas populorum discordias, tranquillandos animos, obeundas legationes gerendaque Regum consilia adhiberi sæpe viros oporteat, auctoritate graues, virtute illustres, rerum notitia commen-B dabiles, cuiusmodi præter Episcopos, hac excellenti laude præstabiles, Respublica paucos aut nullos si alat, nimirum in iis occupari se si sinant, censuram ferent? non est ergo omnis Ecclesiasticorum extra beneficij sui locum commoratio, culpabilis, cum eam à culpa multi hoc nomine excusare valeant.

CAP. V.

C *Quæ sint causæ, ob quas in beneficij sui sede non morari, beneficiatis liceat sine scelere.*

SVnt hæ non paucæ, Prima est, infirmitas, siue morbus, *cap. vnico de Clericis non residentib in 6.*

Secundo, necessitas recedendi, vt tempore pestis, aut hostilitatis Probus *in addit. ad Monach. ib. num.* 22.

Tertia, Christiana charitas vrgens necessitas ac euidens Ecclesiæ vel Reip. vtilitas, Trident. *sess.* 23. *cap.* 1. qua de re est his verbis D in Concil. Sardic. Patrum qui ei intererant, prudens responsum *honestum esse vt Episcopi intercessionem, his præstent* in Imperatoris comitatu, *qui iniqua vi opprimuntur, can. 8. in can. autem* 10. *eiusdem Concil.* facere sapienter Episcopos, *si propter pupillos & viduas qui causas non iniquas habent, susceperint peregrinationis ad Imperatorem incommoda.*

Quarto, abesse licet, ob lites tam suas prosequendas quam Ecclesiæ *cap. ex porte tua* 13. *de Cleric. non residentib.*

Quinto, excusat comitatus Episcopi, *cap. ad E audientiam nostram* 15. *cap. de cætero eod. tit.* de quo est similiter in Conc. Prouinc. Rothom. anni 1581. his verbis: *Inter iustas absentiæ causas habeatur, si vnum aut duos de dignitotibus, vel Canonicis Episcopus mittat, aut secum pro consilio deducat ad visitandum Diœcesim, vel ad Concil. prouinciale, aut ad alium pro religione aut Diœcesi vrgens negotium Conc. Rothom. cap. de Episcopis pag.* 180.

Dabunt tamen huiusmodi homines operam, non modo ne absentiam extra visitationis

nis tempus prorogent, sed multo maxime, vt vitium interim dum absunt, charitatis in Deum Cœlitesque laude excellentem, sibi subrogent, qui ad omnes aditus excubet, quibus se in imparatos impietas insinuat, excubat, fœdas autem de religione opiniones quæ fidei lucem obscurant, in herba priusquam adolescant opprimat. Narrat de se Ambros. cum abesset, subinde ad alumnos suos reflexisse animum, ac ne interim vitium obreperet, auxio semper mœstoque fuisse similem, Deumque precari solitum. *Ne quis*, inquit, *me absente per negligentiam caderet, ne quis Diaboli insidijs laberetur*, sermone primo de Adu. Facere hoc Hierarchæ omnes debent, omnique animo ac contentione laborare, ne dum alieno, id est Episcopi imperio inconsiderantissima sua leuitate absunt, cōmissi populi à se derelicti salutem negligant, suam perdant, cui malo medicinam vt facerent, in Concilio, orbis terræ Patres, cœlitusque inspirati Imperatores edixere. Iustinianus quidem ne vlli Episcopi ad aulam venirent sine ipsius facultate, *leg. 42. de Episc. & Cleric. in antiqua collect.* Patres autem in Antiocheno Concil. *can. 11.* vetant vllum è sacra mystagogia ad Imperator. comitatum ac curiam adire, sine consensu & literis Episcoporum prouinciæ, & præcipuè Metropolitani, quo si præter eius voluntatem adierit, sanxere *hunc reprobari, & abijci oportere, non solum à conione verum & ab honore cuius particeps videbatur existere.*

Decretum isti non absimile factum video in Concil. Sardic *can. 8. 11. & 20.* magno Hosio indignitatem rei exponente, cæteris autem qui aderant assentientibus, ne cui Episcopo fas foret in posterum vltra tres septimanas à sua abesse Ecclesia, Cencil. Sard. *can. 14 & 15.*

Ad has causas addendæ sequentes Papæ familiaritas *cap. ad audientiam 15. & cap. cum dilectus 14. de Cleric. non resid.* Literarum studium *ca. tua fraternitatis 12. eod. tit.* & in Concil. Turon. Prouinc. *cap. de Capit. Canonic. & Dignitat.* dicuntur abesse posse canonici, *cum licentia, vt in celebri vniuersitate, Theologia & canonum professioni dent operam*, Humanioribus quoque studiis animum Canonici vt excolant, è propriis egressi sedibus, alias, vbi hæ docentur, quærere sinuntur in Concil. Narbon. Prouinc. an. 1551. *cap. 27. de Cleric. non resident.* nam cum eos de *præsulum licentia*, abesse posse asserat, *literarum capessendarum gratia, aliarumue rerum honestarum* causa, quâ voce humaniores quoque intelligi, latinæ linguæ vtcunque periti non ambigunt.

At in scholis versari, procul ab vrbe vbi eos morari oporteret, quanto per canones eis tempore licet sine culpa? Quinquennio, ita Honor. III. *in ca. super specula extremo de magistris & tunc Docentes in Theologica facultate, dum in scholis docuerint, & studentes in ipsa, integre per annos quinque percipiant de licentia sedis Apostolica prouentus prabendarum suarum*, ea tamen lege, *Vt cuiquam tale indultum vltra quinquennium non suffragetur, quandiu autem in vniuersitatibus studiorum causa incumbunt, tandiu (ita decernente Turon. Concil. in titulo de Capitulo & Canonicis) suorum Præceptorum testimonium literis authenticis confirmatum, quotannis exhibere tenentur, se serio grauiterque prædictarum facultatum studijs incumbere*, idque in Academia, nam qui ad villas aut castella se transferunt, *in quibus nullum est, vel minus competens exercitium studiorum*, suarum fructu præbendarum gaudere non debent *ca. tua fraternitati 12. de Cleric. non resident.*

Est & causa alia præsentiæ suæ beneficiis possessis non exhibendæ, seruitium nempe Regi & Reginæ Galliæ reddendum, tam in supremis eorum curiis, quam capella sancta & alibi Rebuff. in *Glossa Concordatorum parag. 1. in verbo onus de collat. circa finem*, Bleyan. *tract. de præb. earumque fructibus num. 42. & litera ad margin.* qui sine causa populum curæ suæ cōmissum deserit, ac diuerticula voluptatis gratia in prouincia, aut extra quærit, ad officium, suique præsentiam in loco beneficij commodandam reuocari ab Episcopis debet, & si intra mensem à die factæ citationis non paruerit, lege Caroli regia in comitiis Aurelian. *art. 5.* promulgata, prehensione fructuum quos parit eius beneficium, adigi ad residentiam poterit.

DISPVTATIO DECIMA QVINTA.

DE ADMINISTRATIONE BONORVM ECCLESIASTICORVM PER CLERICOS.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid possit beneficiarius circa fundos, domos, & similia Ecclesiarum bona.

ERIT hæc quæstio in quatuor diuisa partes. Prima explicabit quæ sint ista bona. Altera penes quos sit eorum dominium. Tertia qualis esse eorum administratio debeat, vendendo, locando, &c. Quarta quæ sit pœna malè administrantium.

Quod ad primum, intelliguntur hoc nomine bona Ecclesiarum immobilia, hospitalium, & cætera id genus, quæ piis sunt locis affecta, cuiusmodi sunt prædia, domus, fundi, de quibus Gratian. 12. *q.* 2. *can. prælia* 5. *can. qui Christi* 2.3. *& sequ.* vasa sacra *ead. q. & causa can. Augustino* 3. *& can. Apostolicos.* Serui & mancipia *de rebus Ecclesiæ non alienand. cap.* 3. *&* 4. communes pecuniæ, quæque sunt in ærario publico repositæ ad Ecclesiarum commodum 12. *q.* 2. *c.* 2. 6. *&* 23. peregrinorum, aut pauperum, postremo quæcunque spectant ad Clericos, aut ab iis solis administrari debent, de quibus fuse Nauar. *de reditib. Eccl q.* 1. *monito* 18. D. Tho. 2.2. *q.* 43. *art.* 8. Molin. *tract.* 2. *de iustit. disp.* 142.

De dominio quod secundo loco quæritur, quorundam fuit opinio, bona Ecclesiarum omnia, esse in Pontificis Romani iure, vt veri eorum ac legitimi Domini, hanc docuit Gigas *de pensionib. q.* 6. *num.* 7. vt refert Sanchez, *lib.* 7. *oper. moral. cap.* 29. Candid. *de benefic. disquisit.* 18. *art.* 5. *num.* 1. Verum enim quam sit hæc à Concilior. decretis, Romanorum Pontificum sanctionibus, & à certissima ratione aliena, vt ipse non dicam, satis intelligit, qui hæc non Pontifici olim à fidelibus data meminit, sed Deo, non eorum est ergo, sicut nec beneficiorum Dominus.

A Probatur, Est dominium, ius vtendi rei in quoscunque vsus placet, etiam vsque ad consumptionem; Ius autem secundum Gersonem *in tract. de vita spirituali animæ lectione* 3. *est potestas vel facultas propinqua, conueniens alicui secundum dictamen rectæ rationis*, at hanc nemo Pontifici iustè dederit, neo recta ratio dictat, vt quæ ad Dei cultum, ministrorum ac inopum subsidium, destinata esse fideles voluere, cum ea dedere Ecclesiis, hæc Pontifex in res quaslibet arbitratu suo absumat, licet inutiles.

Deinde quis æquum esse existimet benefi- B cia, quæ sunt virtutis testimonia, certa meritorum argumenta, ac laborum stipendia, dari immeritis, inscientibus ac indignis, & tamen si est Pontifex beneficiorum ac bonorum Ecclesiæ immobilium Dominus, ea cuilibet, etiam incapaci dare sine culpa poterit, cum id ratio naturaque dominij, domino permittat.

Confirm. Est Pontifex Romanus *rerum Ecclesiasticarum procurator*, vt est in Alexand III. C decretali *fraternitatem* 2. *de donationib.* ad Episc. Parisiens. his verbis: *Fraternitatem tuam credimus non latere, quod cum Episcopus, & quilibet prælatus, rerum Ecclesiasticarum sit procurator, non Dominus*, quod etiam de Romano intelligi oportere indicant hæc Christi Seruatoris verba, quæ ad eum pertinere constans est scripturæ interpretum opinio. *Fidelis seruus ac prudens quem constituit Dominus super familiam suam vt det illis in tempore tritici mensuram*, sed qui est Cæsaris aut alterius cuiuspiam rebus procurandis præpositus, ea- D rum non est dominus, cum eas, quasi proprias si tradat, earundem dominium non transferat, nec si venditionis, transactionis, vel donationis causa quid faciat, valide quid facere sine domini consensu censeatur, non enim ei alienare rem Cæsaris, sed diligenter agere cōmissum est, *l.* 1. *dig. de offic. procur.* ergo cum Papa rerum Ecclesiæ dispensator sit & œconomus, contra ius, fidemque aget boni Oeconomi, si eas quibus volet, dignis iuxta ac indignis diuidat.

Bonorum ergo, fructuumque qui ex beneficiis percipiuntur, verus quis est Dominus?

E Christus, nam & bona Ecclesiastica in eius patrimonio censeri dixit Innoc. III. in *cap. cum secundum Apostolum* 16. *de præb.* & Bonif. VIII. *in decretali ex eo de electione in* 6. Concil. Trident. *sess.* 23. *cap* 1. sensus idem. *Omnino*, inquit, *Episcopis interdicit, ne ex redditibus Ecclesiasticis consanguineos, familiaresue suos augere studeant, cum Apostolor. canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas quæ Dei sunt, consanguineis donent.* Itaque *qui Christi pecunias, & Ecclesiæ aufert, fraudat, & rapit, vt homicida in conspectu Dei diiudicatur* 12. *q.* 2. *can. qui* 1. vnde

9. vnde infert Nauar. *in comment. de ſpolijs Clericor. parag. 3. num.* 8. bona Clericorum ac Eccleſiæ, iniuſtè quidem, ſed valide à Papa Eccleſiæ vni auferri, vt alteri dentur, ſine vllo reſtituendi onere, quia ſemper manent ſub Chriſti dominio, at ſi auerſa ab Eccleſia dantur Laïcis, fieri id iniuſtè non modo, ſed & inualidè cum reſtituendi neceſſitate.

Eſtque hæc Nauar. opinio *de reditib. Eccleſ. num. 3. q. 1.* Azorij *par. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 4.* & Candidi loco ſupra citato.

Dices quicquid eſt vſpiam, diuino ſubeſſe dominio tam eſt certum, quam conſtat idipſum aliunde, quàm à ſe trahere principium, & tamen non eſt hoc impedimento, quo minus in particularium ſit dominio vſuque, vt patet, ergo à pari, quod bona Eccleſiæ, bona ſint Chriſti, concludi nequit quod poſſeſſorem reſpuant de turba hominum aliquem.

Neganda eſt conſeq. nam hoc bona Eccleſiaſtica à temporalibus Laïcorum differunt, quod illa Chriſto ſeruatori ſint dicata, eaque re, cauſaque, ſint facta eius patrimonij pars aliqua, eſt enim hæc conſecratio donationis inſtar, qua rei donatæ dominium transferri in donatarium eſt certum, quod cum in ſæcularium bona temporalia non cadat, (nam non ſunt diuino cultui addicta, vt bona Eccleſiaſtica) non ſunt ideo peculiari ritu modoque ſacra, ſed prophana manent vt antea, laïcorumque propria.

Negari tamen non debet, (quæ eſt multorum ſententia) quin ea bona de quibus agimus, hoc eſt Eccleſiaſtica, ad conuentum pertineant, aut Capitulum, cui ſunt olim à fidelibus Dei cauſa, oblata.

Prob. Habet in ea bona ius ac poteſtatẽ quiſquis ea vere à fidelibus ſibi ſcit eſſe tradita, ſed ſunt hæc Eccleſiis ad ſacra templorum miniſteria, victumque ſacrorum ſodalium benigne data. quare cum nec ſint hæ incapaces dominij, nec illud ad Pontificem, aut Epiſcopos transferre, vnquam induxerint animum, penes Preſides Monaſteriorum aut Capituli, non erit Eccleſiaſticorum prouentuum ſummum ius ac dominium, ſed conuentum aut Capitulum. Ita Filliuc. *to. 3. tract. 41 cap. 1. q. 2.* Leſſ. *lib. 2. cap. 4. dub. 7.* Sanè quæ ſunt in eorum manu, iureque, vocantur *facultates Eccleſiæ 12. quæſt. 2. can. expedit.* quæ res Deo contributæ ſunt ac dicatæ *ead. q. & cauſa can. Oblationes 22. can. quatuor 27. redditus Eccleſiæ can. de reditib. 28.* Quocirca pro ſolita ſua charitate, ſingulos Bonifacius vult eſſe admonitos quod *Nulli liceat ignorare, omne quod Domino conſecratum fuerit ſiue homo (puta mancipium) ſiue animal, ſiue ager, vel quidquid ſemel conſecratum fuerit, ſanctum domino erit, & ad ius pertinebit Sacerdotum.*

Tertia fiut quæſtio, an quæ ſunt in Eccleſiæ peculio, redituq; annuo, alienare Clericis beneficiariis conſcientia illæſa ac incolumi ſit conceſſum, cuius quia membra ſunt duo, quorum in priore, de rebus ipſis, eorumque alienatione agitur, de earundem locatione in altero, eo ſpectare modo opera noſtra debet, vt paucis & quam dilucidè pro infirmitate fas erit, quæ ſuper his rebus antecepta animo iudicia habeo, promere. Facto ergo ab alienatione initio. Dico eam eſſe legibus Eccleſiæ vetitam, niſi cum à modo & iuſta cauſa honeſtatem accipit. Antequam probetur Notare placet, Alienationem vniuersè ſumptam eſſe duplicem, propriam & impropriam, ad hanc locatio, feudum, vſusfructus & hypotheca pertinent. Ad illam vera dominij in alium tranſlatio, quod non fit proprie niſi per venditionem, permutationem, donationem & ſimiles contractus, quibus directum rei dominium transfertur, quanquam vt notauit Rodoanus *ne reb. Eccleſiæ non alienand. cap. 27.* cum de alienatione rerum Eccleſiæ agitur, comprehendere hæc quoque ſoleat Emphytheuſim, feudum & locationem in longum tempus, contractum item cenſualem, nam vt tribus illis prioribus vſusfructus, ſeu vtile dominium transfertur, ita & poſtremo, hoc eſt cenſuali, dominium directum ſeu vtile, conſtituta penſione annua de bonis Eccleſiæ ei cui prædictum dominium pretio addicitur. Cauſa eſt, quod iura, reditusque annui Eccleſiæ, inter bona immobilia, quorum alienatio prohibetur, numerari ſoleant.

Notandum ſecundo, alienationis nomine in hac materia, comprehendi etiam conſtitutionem ſpecialem pignoris aut hypothecæ, quia etſi quæ pignori obligantur, non niſi improprie alienentur, *lege in quorum dig. de pignorib.* tamen multum in illa iuris ei tribuitur, cui obligantur, quia ſi ſtato definitoque tempore æs contractum non ſoluatur, hæc in creditoris poteſtatem, iuſque venient, nec ſine violatione canonis, qui eadem vt ſacra Deoque dicata bona alienari prohibet. His ad quæſtionis intelligentiam ita ſuppoſitis quod in Aſſertione proxime eſt poſitum iterum dico.

Res Eccleſiæ ſine iuſta cauſa, ac Pontificis venia alienari non poſſe. Statuerunt id Leo I. in Concil. Rom. Gregor. I & Gelaſ. ſanxit idem Synodus *7. can.* 12 Cõc. Agath *can. 7 &* 40. cui initium, *Diacones & Presbyteri,* Leo IV. *can. monemus* 12. *q.* 2. Symmach. *in Synod. Rom. 3. can. 4.* his verbis: *Non liceat Papa prædium Eccleſia alienare aliquo modo, nec in vſum fructum iura dare.* Habetur etiam Symmachi ſanctio inter decretales de rebus Eccleſiæ non alienandis ſicut etiam Innocent. III. Gregor. IX. Clem. V. *in Clement. eod. titulo,* Pauli II. *in Extrauag. ambitioſæ eod. tit.* Pij V. de anno 1569.

Dixi *ſine Pontif. venia,* nam bona ſacra

alienari posse, eoconsentiente, Paulus II. in Bulla cui initium *ambitiosa cupiditati* innuit: *Alienantis*, inquit, *bona Ecclesiarum, Monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconsulto Rom. Pontifice, aut contra* præsentis constitutionis tenorem, Ecclesiæ ingressus sit penitus interdictus. Quare quod de pupillorū tetris est cautum, ne alienentur, nisi auctore Prætore, & causa legibus cognita, etiamsi fundos vænire illis esset vtile, *lege si fundus sit flexiliū & saxosus dig. de rebus eorum*, idem de sacris Clericorum possessionibus est dicendum, vt est ex citato canone cuique notissimum. Distrahentur tamen vt licitè & sine crimine, ita & validè si Romanus Pontifex approbator fiat ac auctor.

Nam non puniuntur alij excommunicatione, ac remotione ab Ecclesia, eiusque ingressu, quam qui eius bona inconsulto Pontifice distrahunt: ergo cum id fit eius facultate, fit impunè & fine scelere.

Secundo, in Pontificum, antecessorum suorum, aut Concilij lege, Papa dispensat valide, quia cum par in parem potestatem non habeat, *cap. innotuit 20. de electione* prædecessoris lege teneri nequit, ergo si approbauerit, facta de eius consensu bonorum Ecclesiæ alienatio, rata erit ac firma, est enim eiusmodi approbatio, tacita quædam legis eam prohibentis relaxatio.

Alienantis autem fine eius facultate res Ecclesiæ, pœnæ sunt variæ: prima est, quod Episcopus vel Abbas (verba sunt *can. 19. causa 12. q. 2.*) debet abiici. *Episcopus quidem ab Episcopio, Abbas autem à Monasterio, tanquam qui dispergit qua non collegit.*

Nec est id modo in pœnam delicti sui, Episcopo auctoritate propria, aut Clericis bona Ecclesiæ distrahentibus impositum, sed sunt insuper & ille & isti ab ordinum suorum vsu deiecti, decret. Aurelian. Concilij tertij *can. 23.*

Tertio, iubentur feriri anathemate à Synodo Rom. *can. 7.*

Quarto, tantundem Ecclesiæ restituere, quantum illi iniusta bonorum eius venditione erit ablatum, sic Agathense Concil. præcipit *can. 49.* his verbis: *Quod si fecerint, conuicti in Concil. & ab honore depositi, de suo aliud tantum restituant, quantum visi sunt præsumpsisse.* Et *can. 22. Vendere autem aut donare*, inquit Concil. proxime citatum, *non præsumant, quod si fecerint, & facta venditio non valebit, & de facultatibus si quas habent proprias, ad eandem Ecclesiam reddant, & communione priuentur.*

Quinto, alienatio est nulla iure ipso, fine consensu Superioris facta, *Septima Synodus can. 12. Quod si calliditate vsus fuerit*, inquit citatus canon, *& à colono, vel à Clerico agrum princeps emerit, irrita sit venditio & restituatur Episcopio vel Monasterio.* Quæ omnia auctoritate sua Paulus eius nominis II. confirmauit in Bulla seu Extrauag. *Ambitiosa*, inter communes, his verbis: *Si quis contra huius nostra prohibitionis seriem de bonis & rebus Ecclesiæ alienare præsumpserit, alienatio hypotheca infeudatio nullius omnino sint roboris & momenti.* Quare vt ipse sub finem loquitur. *Alienata res, & bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria & loca pia ad qua ante alienationem pertinebant, libere reuerti debent.* Hæc Paulus, qui ad pœnas proxime expositas, duas addidit.

Prima est, vt Archiepiscopi, Episcopi, Cardinales, Abbates & Prælati à quibus aliquid de bonis Ecclesiæ, contra formam à canonibus præscriptam alienari contigerit, sint ab ingressu Ecclesiæ per semestre spatium interdicti, si animo indurato sex mensibus insequentibus, perseuerauerint, *lapsis*, verba sunt Pauli, *mensibus eisdem, à regimine & administratione sua Ecclesia, vel Monasterij cui præsident in spiritualibus, sint ipso iure suspensi.*

Secunda est, quod beneficia tā Clericorum inferioris notæ, quam qui sunt proxime præcedenti numero citati, si de iis quidpiam alienauerint, *ipso facto absque alia declaratione vacent, & vt talia libere per locorum Ordinarios, vel alios ad quos eorum collatio pertinet, libere de iure conferri possint personis idoneis, non tamen illis quibus ablata fuerint.*

Verum enim (inquies) alienationis nomine hic prohibitæ, quosnam contractus, Concilia ac Pontifices intelligi volunt?

Omnes, inquit Paul. II. *in Extrau. Ambitiosa*, quibus rei dominium tam directum transfertur, quam indirectum & vtile, vt sunt census, *hypotheca, locatio, conductio vltra triennium, infeudatio Emphytheosis*, etsi enim alienatio propriè sumpta venditionem, permutationem, & donationem, & similes contractus quibus res alienata alienantis esse definit, vt eius esse incipiat cui datur, contractus tamen de quibus paulo ante, etiam complectitur, quibus rei vsusfructus, siue vtile dominium transfertur, quos contractus facere beneficiatij prohibentur, maxime dare in feudum & Emphyteosim, nisi in casibus à *iure permissis, ac de rebus & bonis in Emphyteosim ab antiquo concedi solitis, ac cum Ecclesiarum euidenti vtilitate ac de fructibus qui seruando seruari non possunt*, Paul. in Extrauag. Ambitiosæ quæ enim ab antiquo in Emphyteosim sunt data, possunt & concedi modo, sine solennitate alia, si id Ecclesiæ communis bonum exigat. Paul. supra, quia non est hæc concessio noua alienatio, sed antiquæ ordinationis exequutio.

Verum enim peccatne contra Pauli bullam, qui se bona Ecclesiæ alienaturum recipit?

Nequaquam, quia lex pœnalis strictè est intelligenda

telligenda, nec extendenda extra suum casum, Glossa & Doctores *in l. 1. Cod. de iure Emphyt.* Decius *cons.* 645. at alienationis nomine propriè sumptæ, non comprehenditur promissio vt patet: ergo, &c.

Peccat tamen, qui alienare prohibitus, factorum id se promittit ac spondet. Quia quæ honeste fieri non possunt eadem promitti nequeunt, sublato enim fine tolluntur & media, ei consequendo opportuna ac necessaria.

De locatione vero quid censendum? estne hæc etiam Paulino diplomate prohibita?

Omnino, non omnis tamen, sed hæc duntaxat, quæ fit ad longum tempus, quale est annorum nouem secundum Bleyan. *in tract. de patrimon. Ecclesiasticor.* quæ triennio circumscribitur, toleratur vt licita, *cap. 1. ne prælati vices suas Clem. 1. de reb. Eccles. non alienand.* Paul. II. *in Extrauag. Ambitiosa*, etsi qua parte excessum triennij prohibet non videatur in Gallia recepta esse, quandoquidem quæ illo non est spatio longior, vt valida, à Senatu valere est iussa, si Bleyan. loco ante cit. est fides, vbi cum Rebuff. in *Compend. alienationis rerum Ecclesiæ num.* 9. notat primo locationem quæ fit ad vitam conductoris, sine solennitatibus requisitis à Canone, ratam non esse, itaque censuisse Senatum Paris. 16. Maij 1548. quod & Papon. testatur *lib. 1. tit. 13. arrest. 4.*

Secundo, notat idem auctor quod etsi locatio præscripta à Canone, quæ longi non est temporis, qualis est facta ad triennium, solennitates iuris non exigat, eam tamen quæ fit ad 10. annos, sine illis inanem esse. Quia tunc censetur alienatio vt scribit Chenut. in *addition.* ob quam causam, Capitulis prohibitum esse Rebuffus ait, ne de cætero absque dictarum solennitatum interuentu ad longum tempus res Ecclesiæ suæ locatum irent, Rebuff. in *Compend. alienationis numero* 10.

Tertio refert idem auctor non nisi post primæ locationis expletum tempus, res Ecclesiæ locari posse.

Primo, quia cum rerum pretia stata non sint, sed vt plurimum crescãt, fiantque ob hominum copiam, maiorem quam ante, de die in diem maiora, exponerent se Clerici periculo eas non locandi iusto pretio.

Secundo, quia cum Clerici beneficiatij sint vsufructuarij, reditus beneficij sui elocare, nisi ad tempus vitæ nequeunt, cum ea finita, finiatur & vsus fructus ergo cum sit incertum an victuri eo sint tempore, quo inchoanda est noua locatio, hæc anticipato facta tempore non valet. Similiter nòn valet quæ fit, ad annos plurimos, sic enim Trident. *sess.* 25. *cap.* 11, his verbis: *Locationes rerum Ecclesiasticarum etiam auctoritate Apostolica confirmatas sancta Synodus irritas decernit, quas à triginta*

A *annis citra ad longum tempus, seu vt in nonnullis partibus ad 29. seu ad bis 29. annos vocant, factas Synodus prouincialis in damnum Ecclesiæ & contra sanctiones canonicas factas iudicabit.*

QVÆSTIO II.

Quænam res iure sunt canonico alienari prohibitæ.

B PRimo immobiles, Synodus Rom. *can. 6. num. 4.* cuiusmodi sunt prædia, domus, & similia quæ radicem fixam habent.

Secundo iura ad actiones, & debita, Abbas in *cap. nulli de reb. Eccl. non alienand.* Item ad reditus annuos, & seruitutes, & nominationem, Redoan. *de reb. Eccl. non alien. q. 2. cap. 6.* Piasec. *2. par. prax. cap. 5. art. 4. num. 8.* Castro Palao *de reuerentia Ecclesiasticis debita disp. vnica punc.* 15.

Tertio, inter bona immobilia est ponenda seruitus de nouo inducenda, Boer. *decis.* 198. C quia vt habet Rebuff. in *compend. alienationis num.* 4 constitutio seruitutis quædam est iuris oppositi alienatio, vt habetur *l. maxime parag. penult. dig. de legat.* 2.

Quarto, mobilia quæ seruando seruari possunt, & sunt pretiosa & ad hûc effectum computantur sunt inter immobilia, vt habet Emman. Sa *verbo alienatio*, vasa item aurea atgenteaque, vestes quæ diu durant, & alia quæ fructificant, & triennio perseuerant, hæc enim, quemadmodum & calices alienari prohibentur in *can. 7.* Agath. Concil. 1. quia cum non D corrumpantur seruata studiosè & cum cura, rem Ecclesiæ meliorem faciunt.

Quinto, nec alienari potest ius Ecclesiæ quodlibet. *Quidquid* (inquit Concil Epaun. *can 7.*) *Parochiarum Presbyter de Ecclesiastici iuris possessione distraxerit, inane habeatur ac vacuum, in venditorem competenti actione vertenda.* Quia tamen, iura earum rerum naturam sortiri constat, ad quas tendunt, resque mobiles alienari ac vendi posse, censeo ius quod habet Ecclesia ad pecuniam sibi debitam, vendi posse, non autem ad immobilia, quia tale ius censetur immobile. Similiter quia E Gemmæ pretiosæ iuxta Piasecium paulo ante citatum *n. 9.* bona sunt immobilia, alienari nequeunt sine solennitate canonica. De omnibus vero aut animalibus, ex quibus Ecclesia annuos fructus percipit quid cẽsendũ? Integros greges vendi ac sine capituli voluntate alienari posse negat Quaranta apud Piasecium.

Contraria mihi sententia in praxi videtur & lenior & probabilior, quam defendit Emman. Sa *in verbo alienatio.* Sane nemo est eorum qui paulo sunt religiosiores reliquis de plebe, qui id religioni ducat, aut peccare se

credat, si secus faciat, eadem est arborum syl- A uarumque ratio.

Nam quis est omnium qui arbores cæduas habent qui Episcopum aut Romanum Pontific. antequam eas cædi curet, consulendum sibi super obtinenda eius rei licentia existimat facultatis ad eam rem obtinendæ gratia? Quare mihi iusto rigidiores videntur esse, Nauar. in *cons. 6. de reb. Eccl. non alienandis*, in antiq. Bald. & Iason *in auth. qui rem Cod. de sacros. Eccl.* Piasec. *num. 9.* cum aiunt, in alienationibus illicitis numerandam videri incisionem arborum, & syluarum, quæ cum de- B terioratione fit bonorum Ecclesiæ. Sed nostram sententiam propugnant Emman. Sa in *verbo alienatio*, Quaranta *verbo alienatio num. 47.* Bonac. de *contract. lib. 4. 8 p. 4. num. 18.* Rodrig. *qq. regular. q. 27.* vbi ait Prælatum non peccaturum si arbores cædi iubeat, easque vendat in bonum Ecclesiæ, dummodo Monasterio inde damnum non accedat, vt fiet si præter cæsas, sint & aliæ sufficientes ad ædificationem.

Mobilia dixi quæ seruando seruari possunt & sunt pretiosa, nam minuta, & leuia distrahi C posse ab Episcopo, colligitur ex *can. terrulas 12. q. 2.* etiam in consulto capitulo secundum Concil. Agathens. 1. *can. 25.* nec quæ ius exigit, solennia ad id necessaria Laym. ait *lib. 3. sect. 5. tract. 4. cap. 10. num. a.* sicut nec ad mobilia, quæ seruando seruari nequeunt, qualia sunt ea quæ vsu absumuntur, vel breui tempore veterascunt, vt vestes, pecuniæ, fructus.

QVÆSTIO III.

D

An iusta aliqua sit causa ad alienationem necessaria, & quæ?

Causam eiusmodi exigi aliquam respondit pridem Pontifex, estque hæc numero quadruplex Concil. Agathen. 1. *can. 7.*

Prima, vrgens necessitas, Concil. Agath. primum sub Symm. 3. *can. 7.* *Authentica hoc ius porrectum Cod. de sacros. Eccl.* Abb. in *cap. nulli liceat 5. de reb. Eccl. non alien.*

Quare si Ecclesia ære premeretur alieno, nec ad id soluendum eius redditus sufficerent, E tunc prædium illius aliquod, eam ad rem vendi posse tradit de Graph. *lib. 2. decision. cap. 99. num. 14.* habeturque in Authentica *sancimus Cod. de sacros. Eccl.*

Secunda, est pietas, vt si magna sit annonæ charitas, magna copia egentium, quibus alendis, redditus Ecclesiæ annui non sint satis, *can. sacrorum, can. aurum 12. q. 2. lege sancimus Cod. de sacros. Ecclesiis*, nam tunc vasa frangere, armenta integra vendere, vt inde pecunia, pauperum inopiæ depellendæ suppetat, pium est ac laudabile, vt est in citatis canonibus.

Tertia, si res alienanda sit sterilis, sis Ecclesiæ inutilis, si eiusmodi, vt plus ex ea detrimenti, quam lucri obueniat, *can. terrulas 12. q. 2. can. 5. Synodi 3. Roman.* refertur autem *12. quæst. 2. can. 20.* his verbis: *Non liceat Papæ prædium Ecclesiæ alienare, aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in vsumfructum dare rura, nisi tantummodo domos quæ in quibuslibet vrbibus non modica impensa sustentantur acceptis sub iusta æstimatione redditibus, & diuini iudicij inuocatione commutentur.* Itaque si prius deliberatione inter Clericos de alienando prædio sterili constiterit, legitimè dabitur in censum aut Emphyteosim, citra maioris auctoritatis interuentum, *can. terrulas 12. qu. 2. cap. ad aures de reb. Eccl. non alienand.*

Quarta causa est, Ecclesiæ maior vtilitas, vt si vendatur ager aliquis cœmendo alteri qui & sit melior & fructuosior Ecclesiæ, vt est in Agath. Concilio *can. 7.* his verbis: *Si necessitas compulerit, vt pro Ecclesiæ augmento aut necessitate, aut vtilitate, vel vsufructu, &c.* Nec hic tantum ob eam causam vendi potest, sed & permutari, *cap. vt super parag. a. de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

Extra hos casus, est omnis bonorum Ecclesiæ alienatio irrita, decreto Pij V. in constitutione quæ incipit *Apostolicæ seruitutis*, in ea enim sancit, donationes, permutationes, venditiones, locationes bonorum seu iurium ad Roman. Ecclesiam pertinentium, sine vrgenti necessitate, vel euidente vtilitate factas, nullas esse, nec ius vllum his qui acceperunt tribuere, sed in vtroque foro ad restitutionem etiam perceptorum fructuum teneri.

Insuper vt sint hæ actiones ratæ, in alia constitutione inchoata, *exigit Extrauagantis* Pauli II. confirmatiua, vult eas cum auctoritate Romani Pontific. iurisque solennibus fieri, quæ est etiam Concil. Generalis sanctio, vt est in *cap. cum laicis 12. de rebus Ecclesiæ non alienand.*

Res tamen mobiles Ecclesiæ, quæ vsu consumuntur, seruandoque seruari nequeunt, ab alienare sine Pontif. non est illicitum, Constātini Principis constitutione. Cōcessum est item Episcopo prædia distrahere minus vtilia *vt meliora prospiciat 12. qu. 2. can. 52. Terrulas item aut vineolas exiguas & Ecclesiæ minus vtiles, idem Episcopus sine Concilio fratrum si necessitas fuerit, distrahendi habet potestatem, ead. q. & causa can. 53.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

Quænam sint iuris solennia, seu forma cum qua alienari bona Ecclesiæ sit necesse.

Est hæc repetenda à canonibus 52. *causa 12. q. 2. & 1. de reb. Eccles. non alienandis*, ibi enim requiritur.

Primo, eorum qui contrahunt consensus mutuus.

Secundo, tractatus super futura alienatione præuius.

Tertio, Prælati item ac Capituli assensus.

Quarto, superioris approbatio ac venia *can. placuit 51. 12 q. 2.*

Quinto, eius Ecclesiæ cuius bona alienantur maior vtilitas ac commoditas 12. *q. 2. can. sine exceptione*, his verbis: *Episcopus de Ecclesiæ rebus commutare aut vendere quidquam non audeat, nisi forte aliquid horum faciat, vt meliora prospiciat, & cum totius cleri tractatu, & consensu id eligat*, tractatur autem tunc maxime cum Capitulo, quando Episcopus & Canonici inter se consilia agitant, ecquid expediat Ecclesiæ rem de qua est quæstio, alienari & vendi 12. *q. 2. can. sine exceptione 52.*

Posttemo addi debet instrumento alienationis, canonicorum subscriptio *can. 52. citato.*

Quid si consuetudine longa ac canonibus opposita, inualuit, ne petatur consensus Prælati, aut expetatur auctoritas Capituli, *subscriptio & conniuentia?*

Existimauit Glossa teste, Sylu. *verbo alienatio num.* 3. satis tunc fore solennitatem, ad contractum afferre quæ secundum morem loci, aut Ecclesiæ, quæ alienat, seruatur ac viget.

Contrarium tenent Panormit. in *can. sine exceptione citatum*, Rebuff. in *compend. alienationis rer. Ecclesiæ*, Bald. in *authent. hoc ius porrectum Cod. de sacrosanctis Ecclesiis*, quæ refertur 10. *q. 2. can. hoc ius.*

Distinctione adhibita, quæstioni faciendum est satis.

Dicendumque, consuetudine contraria posse fieri, vt abrogētur ac pereant ea solennia, quæ non sunt Ecclesiæ damnosa, seu quorum omissio detrimentum ei nullum progenerat, vt est Canonicorum subscriptio, Rebuff. modo citatus *num.* 21. Non autem si est eiusmodi formæ præteritio cōmunitati, & Ecclesiæ noxia, quo de genere est tractatus Capituli, Episcopi consensus cum causæ cognitione: habetur expresse, *cap. cum causa* 8. *de sent. & re iudicata*, his verbis: *Brixiensis Episcopus delegatus à nobis sententiam contra*

A *vos præter formam Canonum, secundum eandem consuetudinem promulgauit. Nos considerantes, quod licet vsus, vel consuetudinis non minima sit auctoritas, nunquam tamen veritati, aut legi præiudicet, præscriptam sententiam reuocauimus*, hæc Alexand. III. cum quo facit Innoc. IV. *can. dudum* 1. *de reb. Ecclesiæ non alienand.* maxime quoad tractatum & consensum Capituli.

Ex his patet qualibet consuetudine legem canonicam non tolli, sed ea tantum quæ à Clericis cum consensu summi Pontific. est in mores inducta cōmunes. Patet primo, *ex cap. cum causa, de sententia, &c.* vbi non fit alterius
B consuetudinis mētio, quam eius quæ à ciuibus Veronensibus inuecta fuerat, quæ proinde Clericorum causæ obesse, aut statutum eorum gratia commodoque factum, antiquare nec debebat nec poterat.

Secundo, cum consuetudo vim legis habeat, patet non alios eius auctores esse posse, quam qui eos, quibus datur, seu in quorum mores inducitur, obligare possunt. At patet à Laïcis, ius legemque Clericis ferri nullam posse, ergo nec consuetudinem, quæ canonis abrogandi vi polleat.

C

QVÆSTIO V.

Cuius Prælati consensum haberi oporteat, vt alienatio valeat?

Eius qui ex publico munere, Ecclesiæ præest, puta Episcopi, Abbatis exempti, Generalis Ordinis, iuxta *cap. 1. de his quæ fiunt à Prælatis.* Quod si sit Abbas Episcopo subiectus, ad suum consensum, Episcopi quoque sui
D adiungere debet, alioqui nihil agit, idemque sentiendum de quouis alio Ecclesiæ Rectore, hic enim si est Parochus, sine Collegio aut conuentu, alienationi vt sit rata, quantum est satis assensum præbet, si Episcopus non dissenserit. Ei cum Parocho si non conueniat, est illa futura irrita *cap. si quis de rebus Ecclesiæ non alien.*

Quid si res alienanda ad Cathedralem spectet Ecclesiam?

Cum id accidit, tam Episcopi quam Capituli consensus exigitur *cap. quanto de his quæ*
E *fiunt à Prælat.* Si autem minoris Ecclesiæ res alienatur, consensus haberi debet Collegij, vel Capituli vel Rectoris, si vnum habet 12. *q. 2. can. placuit vt Presbyteri non vendant rem Ecclesiæ, vbi sunt constituti, nescientibus Episcopis suis, quomodo nec Episcopis liceat vendere prædia Ecclesiæ inconsulto Concilio, vel cuncto Presbyterio*, Carthagin Concil. *can. vltimo.* Sunt his conformia, quæ habentur in Agath. Concil. primo *can. 7.* his verbis: *Si necessitas compulerit, vt pro Ecclesiæ augmento, aut necess-*

ſitate, aut vtilitate vel vſufructu, vel indirecta venditione aliquid diſtrahatur, apud 2. vel 3. comprouinciales vel vicinos Epiſcopos, cauſa qua neceſſe ſit vendi primitus comprobetur, vt habita diſcuſſione ſacerdotali, eorum præſcriptione, qua fuerit facta venditio roboretur.

Hoc tamen tempore, vicinorum in ea re Epiſcoporum iudicium non exquiritur, ſed ſolius Papæ, vbi eſt Pauli Bulla recepta, & tunc eo inconſulto facta alienatio eſt irrita, & excommunicationi latæ ſententiæ, tam in venditorem Epiſcopum quam Abbatem coniuncta, vacationi autem ipſius beneficij actuali, de quo eſt quidpiam, dicto Pontifice non aſſentiente alienatum, ſi eius alienationis auctor eſt ac miniſter, quilibet alius ab Abbate aut Epiſcopo, Paul. II. in *Extrau. ambitioſæ.*

A Sufficit ſi omnibus præſentibus Notarius, aut vero Capituli Secretarius eorum vice, loco que, in alienationis inſtrumento ſcribat, eam maiori Canonicorum parti placuiſſe. Eſt tamen neceſſe vt Canonicorum omnium, ac Monachorum nomina ſcripta habeat, alioqu fraus fieri, ac imponi neſcientibus poſſet, ac dici conſenſiſſe Capiultum cum duo aut tres tantum alienationi faciendæ aſſenſi eſſent, Speculator in *tract. de Syndico.*

Excipiendus eſt caſus, in quo tanta Canonicorũ multitudo foret, vt in pergameno non niſi ægre omniũ ſcribi nomina poſſent, nam eos tunc generali omnes nomine complecti B ſatisforet, dicendo, canonicos omnes his de quibus ſunt interrogati, aſſenſum dediſſe vltro, & ita de alienatione rei Eccleſiaſticæ, eiuſque validitate dubitandum non eſſe.

QVÆSTIO VI.

Quid ſit tractatus, & an oporteat Epiſcopum ei præſentem eſſe.

AD primum reſpondetur, tractatus nomine, hic aliud à nobis non intelligi, quam Capituli comitium ac conuentum, in quo deliberatur à Canonicis aut Regularibus, cum de eorum rebus abalienandis agitur, ecquid eas alienari ſit vtile aut neceſſe, ſit ergo tractatus ſeu communis examinatio ab iis ad quos res alienanda pertinet.

Hunc autem conuentum cogi oportet ab Epiſcopo, Abbate, aut Canonico omnium antiquiſſimo, ad campanæ ſonum, aut eum modum qui eſt in more in illa Eccleſia, aut Cœnobio, in quo de alienationis futuræ commodo aut incommodo inquiritur Gloſſa in *cap. ſi Capitulo de conceſſio præb. in 6.* & cum omnes cõuenerint, debet Prior aut antiquior, rem de qua deliberandum eſt, proponere, & petere à quolibet, ſuum de ea non alienanda, aut contra, iudicium Rebuff. in *Compend. alienationis rerum Eccl. num.* 11. qui in 12. ac ſequentibus addit, de eo tractatu & inquiſitione, inſtrumentum conflandum eſſe, quod vbi de alienatione facta dubitabitur, conſuli poſſit, deque eo argumenta erui quæ factam probent, aut non factam.

Ad ſecundam partem dicendum, non eſſe neceſſe vt Epiſcopus, tractatui interſit, aut Capitulo in quo ſit, nec vt teſtes audiat, canonicos interroget, aut iuridicialiter in eo negotio procedat, quia iure ad id non aſtringitur, teſte Panorm. in *conſ.* 41. *volum.* 1. Rebuff. loco ante citato *num.* 14. fruſtra ergo id exigeretur ac ſuperfluè. Verum enim, ecquid Canonicos omnes actis ſubſcribere eſt neceſſe? Ecquid manu ſignare ſua aut ſigillo, quæ erunt plurium ſuffragiis in capitulo concluſa?

QVÆSTIO VII.

An cum alienatur res Monaſterij, ad conſenſum Abbatis & Capituli accedere & Epiſcopi debeat.

C SI eſt Monaſterium de eorum genere, quæ non ſunt exempta, eſt eius Epiſcopi cui ſubiacet, conſenſus rei abalienandæ neceſſarius Piaſec. 2. *parte prax. Epiſ. par.* 2. *cap.* 5. *art.* 4. Quia vt venditio, ſicut & quælibet alia cõuentio, iure conſiſtat, eius fieri auctoritate debet, cuius in iure eſt id, ſuper quo trãſigitur. At ſunt res Monaſterij non exempti, ſic in Epiſcoporum & Abbatis manu, vt de iis ſtatui valide nihil poſſit ſi illi auctores non fuerint: quare *Abbatibus, & Presbyteris de rebus Eccleſiaſticis vel ſacro miniſterio deditis aliena*-D *re & obligare abſque permiſſu & ſubſcriptione Epiſcopi nihil licet*, Concil. Aurel. 3. *can.* 18.

Quid ſi aſſentiatur quidem Capitulum, repugnent autem Epiſcopus & Abbas, vel contra, iſtis alienationem approbantibus reſiſtat Conuentus? Rata non erit, Portelius in *dubijs verbo alienatio num.* 1. & 20. quia tam fratrum, quam Superioris conſenſum, iura Pontificia poſtulant, vt patet ex *can. ſine exceptione* 52. *cauſa* 12. *q.* 2. Deinde quam non eſt ambiguum, Capitulum perfectum eſſe non poſſe ſine capite? hoc eſt Epiſcopo vel Abbate; E ob eam cauſam non eſſet eorum bonorum alienatio facta per religioſos, qui Generalem habent valida, ſi de ea rogatus, aſſenſum non dediſſet. Portelius ſupra.

Eſt etiam conſenſus Patroni in alienatione bonorum Eccleſiæ, vel beneficij patronati neceſſarius, Rochus *de iure patron. verbo honorificum*, ſi tamen eum ſine cauſa negaret, cum Eccleſiæ vtilitas illum exigit, facta ſine eo alienatio eſſet valida, ſi per eam iuri patronatus præiudiciũ nõ fieret ac iniuria, Piaſ. ſupra.

Quid

Quid si Abbas Monachis, Episcopus autem Canonicis careat, eritne eus solius consensus ad alienationem satis? A

Nequaquam, Nam tunc postulari assensum Superioris, puta Archiepiscopi, aut Legati est necesse, secundum Gloss. *in cap si qua, de reb. Ecclesiæ*. Sane Rebuff. *in compendio alien. rer. Ecclesiæ, num.* 39. existimat in hoc casu ad consilium adhibendos esse minores Clericos, ad quam opinionem trahit Archid. in *can. placuit* 12. *q.* 2. Innoc. in *can.* 1. *de his quæ fiunt à Præl.* Quid si non constet iuris solennitates in alienatione seruatas esse?

B In dubio præsumi debet, eas propter diuturnitatem temporis omissas non esse, Piasec. loco proximo citato *num.* 17. Nauar. in *consil.* 3. *num.* 7. *de censibus in antiquis*, & alij apud vtrumque. Idem Nauar. *tomo consiliorum* 1. *lib.* 3. *de reb. Ecclesiæ non alien. cons.* 16. *nu.* 1. & 2.

Primo, quia diuturnitas temporis, cuius non habetur memoria, est instar tituli, vi cuius, etiam res Ecclesiæ præscribi possunt, vt dicitur in *cap. illud autem de præscript. cap. super quibusd. parag. præterea de verb. signif. lege hoc iure parag. ductus aquæ digest. de aqua quotid.*

C Secundo, quia in dubio melior est conditio possidentis, quam non possidentis, maxime in materia iustitiæ, ergo cum rem penes se possessor habeat, & quidem à tempore cuius nescitur initium, hoc necessario priuare non debet Ecclesiæ gratia.

Ex dictis patet, solennitatem quæ est ad alienationem requisita, in his consistere, primo, vt præcedat tractatus cum Capitulo, 12. *q.* 2. *can. sine except.* & *cap.* 1. *de reb. Ecclesiæ non alien. in* 6. hoc est deliberatio super commodo & incommodo alienationis futuræ, & an è re communi sit, Ecclesiæ diligens ac accurata inuestigatio. D

Secundo, vt ad tractatum accedat consensus Capituli, iuxta *cap.* 1. & *cap. tua* 8. *de his quæ fiunt à Prælato sine consensu*, vbi est his verbis: *Episcopus de rebus Ecclesiæ, quicquam donare, vel permutare, vel vendere non audeat, nisi forte aliquid horum faciat, vt melioraprospiciat, & totius Cleri tractatu atque consensu ideligat, quod non sit dubium Ecclesiæ profuturum.*

Tertio, vt interueniat consensus Prælati, hoc est eius qui Ecclesiæ præest puta Episcopi, Abbatis, Generalis, &c. E

QVÆSTIO VIII.

An omnis bonorum Ecclesiæ alienatio tam Pontificis Romani consensum exigat quam iuris solennia.

Dico primò, *Vbi est Pauli Bulla recepta, sine Pontificis Romani potestate, Ecclesiarum sacra bona alienari non posse*: Huic Assertioni robur est ab Extrauag. Pauli II. *Ambitiosæ*, quam Pius V. confirmauit in constitutione *Exigit anno* 1573. quæ constitutio quia alienationes omnes irritas facit, quæ Romani Pontificis auctoritatem non ferunt, aut iuris carent solennibus, dici debet, parem illi fuisse de hac re cum Paulo mentem, nempe alienationi vim subesse nullam, quam Pontificis consensus ac auctoritas non fulcit, hæc sane si valeret, eiusdem Pauli voluntate ac decreto *alienantis bona Ecclesiarum, Monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconsulto Rom. Pontif. ingressus Ecclesiæ interdictus non esset*, vt interdici in prædicta Bulla est certum.

Accedit huic opinioni vis ac præsidium à praxi communi tam Pontificum, quam fidelium, enimuero cum intestinis de religione concussa discordiis Gallia, magna Patrum nostrorum sæculo grauiaque pietatis in Deum detrimenta quot diebus faceret, non reparanda nisi Acatholicorum sanguine ac ruina, Christianissimis Regibus est visum à Pontifice ad subsidium sacri contra eos belli postulare, vt ex sacris latifundiis, hastæ in foro publico subiectis, ad vsque centena aureorum millia, sibi petere fas esset, quæ ne summa, bonorumque alienatio Ecclesiis damno foret, vt emptores annali redemptionis lege teneri voluit, ita Clero Gallico facultatem esse, redimendi pari summa intra annum, quæ de prædiis sibi fuis ablata erant.

Recrudescentibus demum bellis Pij quinti auspiciis, sacri fundi publico præconio diuendi sunt cœpti, vsque ad quinquagena aureorum nummorũ millia annui reditus insumenda in bellum contra Dei Ecclesiæque iniustos hostes, fuerũtque tum huic negotio præpositi Eminentissimi Cardinales Borbonius & Lotharingus, cum Illustrissimis Nuntio Apostolico & Senon. Archiepiscopo, quod est argumento, parum eorum esse sententiam Patrum nostrorum conformem moribus, ac pietati in Deum, qui quidlibet sibi in distrahendis Ecclesiarum opibus, inconsulto Pontifice licere putant.

Dico secundò, *Casus esse aliquos in quibus sine iuris solennijs, ex sola Prælati auctoritate, alienari fortunas Ecclesiæ nihil vetat.*

Primus eſt, cum alienantur quæ hominum communi opinione ac ſenſu, ſui vilitate æſtimationem ac pretium vix merentur, & tamen intereſt Eccleſiæ ea non ſeruari, ſed vendi, ita poſt Pontificem in *can. terrulas 12.q.2.* Quaranta *verbo alienatio num.41.* Genuenſ. *in praxi cap.60.*

Cauſa eſt, quod iuramento de non alienando, rei modicæ alienatio non includitur ſecundum Piaſec. *par. 2. prax. cap. 5.num.24.* neque per Paulinam prædicto canoni derogatum eſſe Congregatio cenſuiſſe dicitur de quo Quaranta loco cit. *num.14.*

Quæ ſit autem res habenda vilis, quæ modica, æſtimare prudentis eſt viri, qui conſideratis loco, tempore, fructibus quos Domino ſuo res ea parturit, impenſis quas fieri eius cauſa conuenit, quanti ea valeat, ex æquo bonoque ſtatuet, an pro vili & pretioſa magna aut parua, haberi debeat, ſubductis ſecum ipſe rationibus ſtatuet.

Secundus caſus eſt, cum eſt alienatio iure exigente neceſſaria, cuiuſmodi eſt, bonorum quæ ei religioni ſunt legata, cui retinere ea in communi, cum ſunt fructifera non licet, de hoc religionū numero ſunt Societatis I E S V Profeſſæ domus, ſodalitates fratrum de obſeruantia, cum enim ſint hi dominij, bonorumque incapaces, nec eos tamen alienæ liberalitatis fructu carere deceat, expedit vt qui bona ipſi retinere nequeunt alienandi poteſtatem habeant, Decius *in cap. in præſentia num.69.de probat.* Gloſſa *in cap. vnic. de religioſis domibus in 6.*

Tertius caſus eſt, quando ea vendi teſtator voluit, Barboſa *alleg. allegat. 59.nu.61.*

Quartus eſt, cum res in feudum aut Emphytheoſin dari ſolita, feudo vel Emphyteoſi ceſſante, iterū in Emphyteoſin aut feudum ſimile conceditur, *de feudis cap.2.* noſque in volumine de contractibus At cui? ei ne ſoli qui fūdo Eccleſiaſtico finita Emphyteoſi deceſſit?

Mea fert ſententia Eccleſiaſtico Præſuli eius rationem non neceſſario præ aliis habendam eſſe, noſtrate enim iuriſprudentia, cum attendatur duntaxat melior Eccleſiæ conditio, cuius ad commoda, pactiones omnes velut ad ſcopum diriguntur, antiquo Emphyteotæ præferri nouus poterit, ſi in Eccleſiam alio ſit liberalior, ſi eorum quę promittit, ſolutio certior, & tunc cum Choppin. *lib.3. de ſac. polit. tit.6.num.* 20. ſcriptores fere omnes exiſtimant, Emphyteoſim iterandam eſſe ſine iuris ſolenniis. Opinio tamen oppoſita Iuriſperitorum in *Authent. præterea Cod. de ſacroſ. Eccleſiis*, Guidon. Papæ *in q.*100. Bleyan. *lib. 1. tit. de patrim. Eccl. num.46.* ea non neceſſario renouanda eſſe cum renouatur Emphyteoſeos, feudique cum eodem Emphyteota tranſactio, non eſt improbabilis.

Quintus eſt, cum de rebus mobilibus agitur,

A quæ ſeruando ſeruari nequeunt, nam has ab eo, cui eſt rerum Eccleſiæ commiſſa adminiſtratio, alienari poſſe in rem Eccleſiæ, bonumque fidelium, docent præter Gloſſam *cap. nulli liceat de reb. Eccl. non alienandis* Vaſqu. *de redtib. Eccleſiaſticis cap.* 2. Barb. *de poteſt. Epiſc. 3. par. alleg. 95.* & alij apud Caſtro Palaum *de reuerentia debita Eccleſiaſt. diſp. vnica punc.15.num.* 8. Hæc autem ſeruari poſſe non creduntur, quæ triennio incorrupta non manent, ſed ſenſim deteruntur minuuntur aut pereunt, vt veſtes, arborum fructus, iumenta & pecora ſingularia.

B Sextus eſt, cum res ſacræ imperfecte alienantur nempe in ſuo vſu per locationem, eamque ad breue tempus quale eſt triennij *ca. 1. ne Prælati vices ſuas*, & Clem I. *de reb.* Paul. *Eccleſ. non alienand.* in *Extrau. cit.*

QVÆSTIO IX.

C *Quomodo eorum intelligi iuſiurandum debeat, qui inconſulto Pontifice nihil ſe de bonis Eccleſiæ alienaturos, interpoſita diuina fide pollicentur.*

EPiſcopos, cum magiſtratum ad quem ſunt electi, capeſſunt, iurare ſolitos conſtat, bona ſe eius Eccleſiæ, ad quam promouentur, non paſſuros diſtrahi, vt videre eſt in *cap. vt ſuper de reb. Eccleſ. non alienand. & in cap. fin. de Eccleſ. ædific.* & in Pontificali Romano, vbi eius iuramenti quo ſe tūm obligant forma his expreſſa verbis legitur. *Poſſeſſiones*
D *vero ad menſam meam pertinentes non vēdam, neque donabo, neque impignorabo, neque de nouo infeudabo, nec aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu Capituli Eccleſiæ meæ, inconſulto Rom. Pontifice, & ſi ad aliquam alienationem deuenero, pœnas in quadam conſtitutione ſuper hoc edita contentas, eo ipſo incurrere volo.* Epiſcopos (inquam) cum iurare conſtet bona ſe Eccleſiæ ſuæ ſeruaturos illibata, ac integra quantum humanitus poterunt, nec commiſſuros vt eorum quidpiam culpa ſua pereat, aut de Eccleſiæ dominio ad ſæculare per alienationem de conſenſu ſuo factam tranſeat, quæritur, quis eius iuramenti ſit ſenſus, quo-
E ue, & quouſque ſe porrigat?

Reſpondend. iurantem, eo iuramento velle facultatem ſibi omnem exemptam eſſe alienandi de bonis Eccleſiæ quidpiam, quod ſit prudenti hominum iudicio, ſenſuque notabile, in quo, eum peccare ſi contingat, periurij ſibi notam inuret, exomologeſi expiandā.

Volunt alij, iuramentum nonniſi de alienatione illicita capi poſſe, vt perinde ſit, ac ſi Prælatus iuraret, ſe bona Eccleſiæ non alienaturum ſine iuſta cauſa, & præter iuris formam: ita Laym. *lib.3. ſect. 5. tract. 4. cap. 10. num.9.*

num.9. quare non extenditur ad casus licitos, A cuiusmodi est rei alicuius inutilis ac paruæ alienatio, *12. q.2.can. terrulas.*

Quid si Prælatus bona non distrahat Ecclesiæ, non donet, non vendat, sed tantum ad longum tempus elocet?

Decretas quidem à Paulo II. pœnas non vitabit, vtpote, qui violatæ Extrauag. per eum latæ, fit reus, de periurio tamen esse non debet sollicitus, cum enim sit hæc lex stricti iuris, vt vltra subiectam sibi materiam extendi non potest ac progredi, ita nec ea complecti, quæ proprie alienationis nomine, significatu, acnotione non notantur. B

Confirm. quia vt in pœnis pars est sequenda mitior, ita sunt voces, quibus eas infligere Prælato placet, intelligendæ proprie, nec ad alium detorquendæ sensum, quam cuius causa sunt inuentæ: ergo cum non sit eadem huius vocis *Alienatio*, ac *locationis* potestas ac notio, quæ de illa dici est certum, ad istam pertinete nequeunt, nisi exprimatur, Piasecius in *praxi Episcop. par. 2. cap. 5. art. 4. num. 7.* & alij apud illum.

QVÆSTIO X.

An quod beneficiario est nefas, Pontifici Romano liceat, bona alienare Ecclesiæ, donare, aut vendere?

NEquaquam ita Caiet. *2.2.q.art.8.* Candid. *de benef. par.1. disq.18. art.5 dub.4.*

Ratio est, quod eorum absolutus non sit Dominus, sed administrator, & œconomus non ad ea dissipanda sed dispensanda à Christo Domino constitutus, dissiparet tamen si quibus vellet & quomodo, arbitratu suo, sine iusta vlla causa, Dei Clericorum ac pauperum bona date fas ei foret, esset enim talis alienatio illicita & inualida. Illicita quidem, quia etsi non sit Pontifex Canonici iuris astrictus legibus, sicut Prælati cæteri, iure tamen natutali ac diuino prohibetur, alienationes rerum ad se non pertinentium facere, cum earum sit Oeconomus, Dei nomine dispensator, & non Dominus. *Potest tamen*, inquit Candid. loco qui supra, *si sit necessarium, & valde expediens ad bonum Ecclesiæ, bona temporalia Principibus sæcularibus concedere, quia eorum habet administrationem, & concedendo illa dictis Principibus, seruat leges fidelis dispensatoris.* Hæc ille.

QVÆSTIO XI.

Vt bonorum Ecclesiæ locatio, à beneficiario facta valeat, seruari in praxi quid debeat.

PRimo, ne sit longa, sanxit enim Concil. *sess. 25. cap.11.* pactas ad longum tempus conductiones sacrorum prædiorum retractari, nisi quas patria Synodus canonice celebratas, Ecclesiæque vtiles iudicauerit *sess. 25. cap.11.* dabunt ergo locans & locatarius operam, vt earum approbationem habeant, ad quos de alienatione eiusque validitate iudicare pertinet.

Secundo, non tenent locationes vllæ, quæ prærogatis pensionibus à colono in dispendium beneficiarij, quasi antecepta nummariæ mercedis solutione sunt factæ decreto Concilij loco citato, sunt hæ ergo tam sacra eius lege, quam nostrate, fugiendæ ne sint irritæ.

Tertio, quia est earum maxime rerum alienatio ad longum tempus, solennibus non adhibitis irrita ac inanis, non est Emphyteosis, C inter beneficiarium fundi Dominum, & colonum sine vulgari solennitatum forma renouanda, Renatus *lib.3. de sacra polit. tit.7. nu. 2.* Quia non est mediorum ad certum finem vsus licitus, si in eum incumbere iura vetant; at est alienatio (quo nomine etiam continetur locatio,) finis quo refertur, spectatque transactio, vt medium ad suum finem, ergo beneficiatio Clerico, nihilo magis derenouanda Emphyteosi ad 100. annos aut 40. transigere sine solennitatibus est licitum, quam illam primo contrahere, aut fundum in quo est D posita, distrahere.

Quarto, iteratò ad multos annos, domus, agri, bonaque Ecclesiæ locari ac in Emphyteosin ac feudum, cum cessarunt, dari nequeunt, nisi sint solita concedi, Piasec. *par.2. prax. ca.5. ar.4.* vt autem de iis dici id vere possit, requiruntur actus frequentati concessionis ad minus duo, & annorum 40. præscriptio, præsertim si de eius initio non constat: quare non erit rata à beneficiario finitæ Emphyteosis prorogatrix concessio, nisi hic eam E pariter solennibus lege statutis muniendam curauerit, & hæc iam secundo inter eius præcessores & colonos contracta fuerit, quod si sciretur quo tempore primum est hæc facta, sufficeret actus vnus, si qui agrum, aut alia Emphyteotico iure colono tribuit, valide, seruatisque iuris solenniis tradidit, eorum omissio, est locationis etsi multi actus intercesserint, certa irritatio, iuxta Piasec. & alios apud illum *capite citato num. 20.*

Quinto, vt cessante Emphyteosi aut feudo

prædicti contractus renouari queant, res- A queolim à beneficiariis, alterutro de præfatis contractibus alienari solitæ, rursus concedi valeant, non debent esse Episcoporum mensæ attributæ, hoc est ad eorum victum, vestitum, ac sustentationem congruam destinatæ, Redoan. de *reb. Ecclesi. non alienand. q. 2. cap. 22. nu. 29.*

Sexto, non debet bonorum Ecclesiæ locatio peiore conditione fieri quam est facta initio, nec ad longius tempus, plutesque vitalitates hominum, aut minori stare pretio, quam olim, cum sunt primo Emphyteotecario in B Emphyteosin tradita.

Primo, quia Ecclesiasticæ rei alienatio, quæ fit sine perspicuo Ecclesiæ lucro, atque compendio, est Ecclesiastico iure interdicta. At eum minuitur agrorum pretium, cum Emphyteosis tantum vtilitatis ac commodi Ecclesiæ non progenerat, quantum antea, fit hæc Emphyteotecario ingenti emolumento, isti autem hoc est Ecclesiæ magno incommodo ac damno, ergo eam facere beneficiarius non debet, & cum ab eo acta erit, perinde erit, ac si nunquam effecta fuisset.

Secundo, quod tutori in re pupilli facere, C iura, naturaque vetant, hoc Prælato, hoc beneficij possessori tentare & aggredi in re Ecclesiæ, cuius tutelam gerit, est nefas, at non est tutor innocens, si domum quæ quadringentis stat aureis, aureis ducentis vendat aut non secus, vel de agro ex cuius locatione pensionem pupilli nomine 40. aureorum annuam percipit, parte eius summæ media in posterum sit contentus: diminui hæc ergo non debet, & si non meliori, antiqua saltem priscaque dari forma debet.

His destituta conditionibus alienatio, fori Gallici iurisprudentia non tenet, maximè D vero est id curandum Clericis, ne præpropera diligentia vtantur in celebrandis locationibus, ante semestria prioris locationis finiendæ, quod eas Senatus pro nullis habeat, secundo in id quoque illis est incumbendum sedulo, ne locationes suas vltra nouem annos prorogent, tertio ne iuris solennia in alienationibus iure canonico necessaria negligant. Secus factæ Francisco Blesensi edicto anni 1579. *art. 79.* sunt nullæ: *Ne pourront faire lesdits baux à plus long-temps que neuf années, sur peine de nullité desdits baux* E *qui auroient autrement esté faicts, & si aucuns biens ont esté alienez sans auctorité de Iustice & les solennitez requises en alienation des biens Ecclesiastiques non obseruées & gardées seront telles alienations reuoquées, cassées, & annullées.*

Septimo, quia renouata locatio ante postremum semestre nouennij, quo coercetur eius duratio, iure non consistit, in id est beneficiato incumbendum sedulo, ne illud antevertat, cum enim renouatas anticipato illo semestri senatus inanes reddat, factæ hoc modo in Gallia, non sunt certæ, stabiles ac firmæ, confirmat hoc Brodæus ad Loüetum *littera B. arresto*, quo possessione non obstante sexaginta annorum, contractum Emphyteoticum rescindere Curiæ placuit, eoquod fuisset eius concessio, anticipato tempore à Cardinali Castilloneo facta, Bleyan. in *trac. de patrim. Ecclesiasticor. num. 38. littera A. ad margin.*

Octauo, quia locationes annos nouem in Gallia excedentes, eo quod in alienationum sunt numero, ac pro talibus habentur, lege hę regni nullæ censentur, nisi sint cum solennitatibus factæ communibus, Rebuff. in *compend. alienat. rer. Ecclesiast. num. 19.* quanquam sint & ex alia causa inualidæ, nempe quod omnes iure communi triennio, nostro autem id est Gallico, nouennio coerceri debeant, nec vltra porrigi.

QVÆSTIO XII.

An præter casus in quibus Papa Paulus alienationem bonorum Ecclesiæ licere ait, dentur & alij, in quibus illo ante non consulto, hac fieri valeat.

Omnino, primus est, cum quæ alienari est opus, plus Ecclesiæ obsunt, quam prosunt, aut sunt eiusmodi, ex quibus commodum sperari nullum potest, aut si aliquod, non nisi exiguum, exigit autem præsens necessitas Ecclesię aut eiusdem vtilitas non vulgaris, ea vendi, permutari aut distrahi 12. *q. 2. can. terrulas*, cui canoni derogatum non esse à Concil. respondisse congregationem, quæ illi exponendo præsidet, narrat Quaranta loco ante citato *num. 14.*

Secundus est, cum nec adiri Pontifex facile nec eius responsum ex vrbe expectari potest cõmode, & tamen alienationis faciendæ prorogari tempus differri nequit, sine populi manifesto discrimine, puta quia mors timetur, quia in annonæ caritate tanta, quantam non videre prisca sæcula, fames vbique grassatur, quia effusa per agros, villas, pagos tectaque rusticorum, gens Christiano inimica nomini Catholicorum prædas agit, eosque captiuorum more in disiunctas procul terras à propriis abductos trahit, tunc enim si se ratio alia nulla procurandæ eorum salutis aperit, quam ex bonorum Ecclesiæ ab alienatione, facta aliquanta summa pecuniæ, ad eam progredi Episcopo est permissum.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIII.

An Religiosi non Mendicantes quibuscum Apostolica sedes, priuilegia Mendicantium communicauit, inconsulto Romano Pontifice, bona immobilia magni momenti abalienare valeant.

PRo affirmante facit, quod Ordinibus non Mendicantibus, tantum in hac materia priuilegiorum communicatio tribuat, quantum per eadem, sedes Apostolica est dilargita Mendicantibus: at hi sine noua sedis Apostolicæ venia, bona stabilia quæ iis obueniunt, vendere possunt ac distrahere, ergo illud ipsum facere quoque ij poterunt, qui Pontificis concessu, Mendicantium priuilegiis ac prærogatiuis potiuntur. Minor est Doctorum approbatione certissima, nam Fratribus Conuentus de S. Martha ordinis S. Hieronymi in Hispania, concessum esse aiunt Portelius in *dub. Regular. verbo alienatio num.* 2. Rodrig. *to.* 2. *q.* 27. vt conuentui cum Priore, hæreditates, reditus & similia Conuentui inutilia, alienare fas esset, quod à Benedicto XIII. vniuerso quoque eiusdem sancti Ordini, permissum tradunt iidem qui supra *num.* 5. ac per communionem eiusdem priuilegij Religiosis aliis Rodrig. *q* 27 *sit. art.* 2.

Est hæc sententia in speciem probabilis, reipsa tamen falsa, nam si qua esset sodalitas non mendicantis Ordinis, quæ ex priuilegio vendere aut alienare posset, bona immobilia sibi legata, aut dono tradita, Pontifice ante non consulto, timendum esset ne suis exhausta diuitiis, breui ad eam redigeretur inopiam, cum qua suos sodales non posset alere, quid enim prohibet reperiri in ea societate hominum, patum frugi superiores, quibus vt suppetat, vnde genio suo indulgere abunde queant, cœnobij bona tam facile dilapident, quam est difficile Pontificem ea distrahendi, cum iusta nulla causa suppetit, facultatem dare: vt hoc ergo euitetur incommodum, non est cuique credendum facile, ius in perpetuum alienandi res Ecclesiasticas, concessum esse ordini non mendicanti, per communicationem priuilegij concessi eius ordinis Religiosis, qui de obseruantia nuncupantur & monialibus S. Francisci.

Secundo, in his duntaxat priuilegiis, communicare Ordini non mendicanti, cum mendicante est permissum, quæ sunt in vsu, & decretis Concilij Trident. non aduersantur: sed hæc aduersari Concilio tam est certum, quam ab eo prohiberi locationes rerum Ecclesiasticarum ad longum tempus in *sess.* 25. *cap.* 11. quas decernit esse irritas, & vt tales irritari à Synodo imperat, nam si istas respuit, si vt Ecclesiæ graues ac noxias detestatur & odit, quanto magis perpetuas earundem rerum alienationes? Esse autem, vt dixi, patet ex verbis quibus vsi sunt Pontifices Xistus V. in constitutione 87. quæ incipit, *etsi mandicantium*, Clemens VIII. in sua Bulla de anno 1601. cui initium, *Cum nobis in tanto*, nam sic ibi Religiosorũ priuilegia confirmant, hi ambo Pontifices, quatenus *sunt in vsu, & decretis non aduersantur Concilij Trident.* vera est ergo Maior.

Tertio, si quæ sodalitates sacræ mendicantium, habent à sancta Sede ius bona immobilia religionis alienandi, ab eadem recenti sunt memoria prohibitæ eo vti, sine sua & Congregationis licentia; multo magis nõ mendicantes, & ad quas iure tantum participationis est hæc translata facultas, sed verum est prius, nam cum Religiones nõ paucæ, prætextu priuilegij alienandi sine beneplacito Apostolico cum derogatione *Extrauag. Ambitiosa*, bona Conuentus absumerent, iussu Vrbani Papæ octaui vetuit Concilij Congregatio anno 1624. ne qui hoc sibi priuilegium indultum aiebant, vti in posterum auderent, nisi cum licentia eiusdem sacræ Congregationis expressa in scriptis, & gratis concedenda.

Secus facienti pœnæ sunt sequentes impositæ.

Prima, officiorum omnium priuatio.

Secunda, vocis actiuæ & passiuæ.

Tertia, inhabilitas ad ea in posterum obtinenda.

Quarta, potestatis ad absoluendum & dispensandum, facta soli Pontifici aut Congregationi reseruatio.

Quinta, excommunicatio ipso facto incurrenda, à dantibus & recipientibus: ab Episcopis autem & Abbatibus interdictum seu suspensio.

Quid si præter mutuum sub lucro cessante nihil Abbates aut Episcopi capiant?

Fuit hoc quoque sub iisdem pœnis, à Congregatione anno 1622. inhibitum, tam quando mutuum est formale quam virtuale tantum, cuiusmodi esse solutionem anticipatam dixit Nauar. *cap.* 17. *num.* 106.

A

QVÆSTIO XIV.

An bona Confraternitatum, eodemque iure censeantur quo sacra, sensus est, an alienari earum bona sine Prælati facultate possint, an contra, sit hac in eum finem impetranda, non secus ac quando de templorum, aut Cænobiorum prædijs distrahendis agitur.

QVi hæc profani iuris esse putant, non Ecclesiastici, vt Perusin. in *cap. 1. de reb.* B *Eccles. non alienand.* quæ sunt de alienatione à nobis hactenus dicta, negant in confraternitatum fortunis necessario seruanda esse.

Sententia isti contraria rectius multo collineat, neque enim permittit confratribus, vt specie charitatis, bona stabilia quæ Phratriis suis fidelium pietas est dilargita, alienare sine Prælati licentia possint, dicuntque huius sententiæ propugnatores.

Primo, eiusmodi Laïcorum consortia, (quas fraternitates dicimus) pro piis cœtibus habenda esse.

C Secundo, quæ iis legantur, censeri ad pias causas legata esse, Alexand. opinione in *consil. 102. volum. 7.* insuper quæ in pios vsus erogari debent, seu in pauperes Christi, in fraternitates conferri posse, *per cap. exiit qui seminat de verborum signific.* Addunt constitutione Clement. VIII. de anno 1604. quæ incipit, *quacunque à sede*, eleemosynas quæ fratribus dantur, arbitrio Ordinarij, conuertendas in pios vsus, *vt omnes intelligant cœlestes Ecclesiæ thesauros non quæstus aut lucri alicuius causa, sed pietatis & charitatis excitandæ gratia, ex Apostolica sedis benignitate, Christi fidelibus aperiri.* D

Et quanquam edicto Aurelian. anni 1560. reditus qui sacris peractis supersunt, iubeantur à Rege impendi alendo Ludi magistro, qui scholæ literariæ præsit in locis vbi Phratriæ sunt institutæ, quia tamen est omnis puerilis institutio opus pium, referri hæ quoque ad pietatem sunt censendæ, sicut & earum fortunæ, quam sententiam fulcir hæc Concil. Nannet. sanctio *cap. 15.* sic scripta, *De Collectis vel Confratrijs tantum fiat, quantum rectum ad auctoritatem & salutem animæ pertinet.* quæ sunt ergo in alienatione bonorum Ecclesiæ seruanda solennia, hæc quoque in fraternitatum fortunis non sunt negligenda.

QVÆSTIO XV.

Explicantur dubia ad hanc materiam spectantia.

PRimum, *Quis superioris nomine intelligi debeat, cum consensus eius dicitur esse ad validitatem alienationis necessarius.*

Cum de earum rerum alienatione agitur, quæ sunt in Diœcesi Episcoporum sitæ, iisque subiectæ, iure tam antiquo quam nouo, in quibus locis non est Pauli *Extrauagans Ambitiosa*, promulgata ac recepta, hic pro superiore est censendus, qui præest prouinciæ, eique Ecclesiæ, cuius bona distrahi ob causam est necesse.

Quod si de Monasteriis exemptis, eorumque bonis est sermo, non alius, alienationem tanquam superior collaudabit, quam Abbas in Monachorum cœnobiis, Prouincialis in ordinibus Mendicantium, Generalis in Societate nostra aut cui ille commiserit, Vasqu. *de redistib. cap. 2. parag. 2. dub. 12.* Portel. *in dub. regul. ver. alienatio nu. 4.*

Quid si Ecclesia cuius bona alienari ex causa conuenit, sit Parochialis?

Nihil Parocho inscio ac ignorante, nedum repugnante, fieri potest ab Episcopo valide *12. q. 2. can. placuit 51.* quare 10. *q. 2. can. si quis Episcopus 8. res ipsas venditas, propria Ecclesia restaurare cogitur, & in Concil. Episcoporum deijcitur auditus, & conuictus, & tanquam furti aut latrocinij reus suo priuatur honore*, qui fecus facit.

Dixi vbi non est Pauli *Extrauagans promulgata ac recepta*, nam quibus in locis vim habet, res Ecclesiæ nulla immobilis, aut mobilis, pretiosa, vendi, donari, impignorari, aut in feudum & Emphyteosin tradi debet sine Papæ consensu, præterquam in casibus iure licitis, de quibus paulo ante, facta alienatio aliter, inanis est ac nulla ipso iure, & licet à bona fide haberet initium, res tamen per eam acquisita, Ecclesiæ est restituenda Thesaur. 2. *parte praxis Eccles. verbo alienat. 1. num. 2.* & alii apud eum ibi.

Dub. 2. *An consensus tam Episcopi quam Capituli expressus esse debeat.*

E Vtriusque exigi, habet *decretalis* 2. Alexan. III. *in rubrica de his qua fiunt à Prælato*, manifeste autem prima eiusdem rituli sumpta ex Concilio apud Valentiam, quem & expressum oportere esse ex verbis prædicti Concilii colligitur, ibi enim est *quod irrita Episcoporum donatio, venditio, vel commutatio rei Ecclesiasticæ haberi debet absque collaudatione & subscriptione Clericorum*, at collaudare antiquo verbo iuris, idem significat quod nominatim approbare, secundū Budæū in *annot. priore & Alciat.*

Alciat. in parerg. estque *Laudum*, apud Iurisperitos sententia, quæ est ab arbitro dicta, quod enim quisque etiam priuatim sentit, latine & eleganter sententia dicitur, nec aliter solent Iurisconsul. arbitrorum definitiones, quam sententias appellare, *lege litigatores de arbitris:* cū ergo tam approbatio, quam sententia expresse fiant, expressum quoque Episcopi & Capituli consensum esse cõuenit, cum alienatio absque *collaudatione*, id est approbatione, & *subscriptione* non sit rata.

Hanc verò dari extra Capitulum, ac seorsim à singulis an sit satis, non constat. Quidquid tamen in oppositum DD. scribant ac sentiant, credo sufficere singulariter à singulis etiam domi præstitam, proindeque extra Capitulum, quia de eo canon aperte non loquitur.

Est quidem in *can. sine exceptione* 52. *causa* 12. *q.* 2. sacra bona Episcopum alienare posse, *cum totius cleri tractatu atque consensu*, sed de loco vbi dari hunc oporteat, in Capitulo scilicet, aut domi, non dicitur, valebit ergo vbique expressus aut datus.

De subscriptione quod à *can.* additur, nihil habeo quod ad ea quæ paulo ante sunt explicata, adiiciam, nisi quod hæc in casibus duntaxat expressis requiratur, qui tres sunt numero, donatio, permutatio & venditio, Azor 2. *par. lib.* 9. *cap.* 1. *q.* 4. Molina *disp.* 468. *ver.* 4.

Dubium tertium, *An alienatio bonorum Ecclesiasticorum sine causa facta, sit in foro conscientia valida.*

Nequaquam, causa ita mihi sentiendi vnica, nempe quod Episcopo fas non sit quidquam vendere, aut donare, *nisi forte aliquid horum faciat, vt meliora prospiciat, & quod non sit dubium Ecclesiæ profuturum*, 12. *q.* 2. *can. sine exceptione* 52. at quod sine causa, de potestate Ecclesiæ transit per alienationem in alium, eidem non prodest, nec fit hæc, vt meliora Antistes prospiciat ergo non est rata, cum eius dominium transferre Episcopus non potuerit, nisi seruata forma iuris, quam ad alienationem Concilia & Pontific postulant, 12. *q.* 2. *can.* 52. quare peti eius restitutio poterit, vtpote rei cuius potestas ac dominium manet penes Ecclesiam, aqua defectu formæ quæ non est seruata, non transiit.

Dubium quartum, *An solennitatum omissio, alienationem reddat irritam.*

Qui ei effectum hunc tribuunt in eam mentem veniunt, à communi fori axiomatè inducti, sic enim disputant. Idem est interni fori externique iudicium, quando hoc postremum, præsumptione non nititur. At est alienatio, solenniis destituta in foro externo irrita, nec est iudicium eam irritantium sententia præsumptioni innixa, erit ergo & in interno inualida.

A Naganda est Minoris pars extrema, quod enim illam fraude, doloque factam iudices credant, eam irritant & quãquam hic & nunc fraus nulla forte intercesserit, quia tamen ex omissis solenniis contingere illa non raro potest, iusta est magistratibus tales contractus solennitate vacuos irritandi causa.

Quare sic censeo alienationem in qua non sunt adhibita iuris solennia, irritam non esse, irritari tamen posse. Primo, quia canones de irritatione cum loquuntur, verbis vtuntur futuri temporis non præsentis: *Irrita Episcoporum venditio & commutatio erit absque conniuentia & subscriptione Clericorum* 12. *qu.* 2. *can.*

B *sine exceptione* 52. *cap. tua nuper* 8. *de hi quæ fiunt.*

Dubium. 5. *An cum alienari bona Ecclesiæ sit necesse, Episcopo, ei de emptoribus, illa addicere liceat, qui pretium minus licitando pro illis offert.*

Casus est talis, cum Ecclesiæ ager quidam venalis esset, eiusque pretium ad ducentos perueniret aureos, locatus autem lucrum seu censum annuum decem aureorum pareret, repertus est emptor, qui centum & octoginta sponderet, quæritur an sponsioni assentiri

C Episcopus, aut beneficij rector possit, si existat alius, qui stipuletur centum octoginta quinque, aut paulo plures in pecunia non credita, sed numerata.

Non licere probant argumenta, quæ sequuntur.

Primum, sunt Episcopi, Rectoresque beneficij, principis Dei in Ecclesia Procuratores ac Oeconomi, ex decretali Alexand. III. in *cap fraternitatem de donationibus*, sed facit Episcopus, & quilibet alius beneficij possessor, contra ius, & boni Oeconomi fidem, qui emptoris commodum bono antefert Domini,

D & qui 186. aureis agrum vendere cum valeat, quia emptor alter sibi est, quam Dominus charior, centum 80. coronatis est contentus: ergo & Episcopus, qui cum sex & octoginta aureos tunc numeratos, ab emptore pro agro Domini habere posset, decidit cum secundo 180. tantum, eique addicit.

Secundum, cum bona Ecclesiastica censeantur in Christi patrimonio, secundum Innoc. III. *in cap. cum secundum Apostolum extra de prebend.* & Bonifac. VIII. in *decretali ex eo de elect. in 6* quæ sunt eius propria, parentibus

E & aliis donari nequeunt, at eam summæ partem, quam emptorum alter supra alterum offert Domino, is qui curator beneficij, est, eidē remittit ac condonat, peccat ergo contra responsa Pontificum, decretaque canonum.

Tertium, quod in re, causaque pupilli Tutorem facere leges iubent, hoc Episcopos omnes ac beneficiatos in re Ecclesiæ, cuius tutelam gerunt facere est necesse. At quis vnquam Tutor extitit tam parum famæ suæ

amans, tam pupilli sui eiusque commodorum incuriosus ac negligens, qui rem eius aliquam quæ stat ducentis, vendat centũ & viginti, aut non multo secus, aut quis annuam pensionem decem coronatorum, quæ ex agri locatione percipi posset, iuste pecunia quę multis sit partibus ea quæ emitur inferior, commutet? facit ergo beneficij possessor ac cultor contra officium, qui rem Ecclesiæ, aut eis 186. æstimatam, præbet alteri, detractis de ea summa coronatis, non minus senis.

Dico amplius, Emptori pretium, ab emptore verò Ecclesiæ agrum, cum percepto ex eo lucro restitui oportere, Conc. Aurel. 3. *can.* 17. Beneficiario vero cui per sedem Apostolicam alienare licuit, quantum ex ea venditione dãni ad Ecclesiam peruenit, sic scribit Glossa in *canonẽ quicunque* 12. q. 4. his verbis: *Si Prælatus aliquid negligit acquirere Ecclesiæ suæ, & posset, & manulis sibi acquirere, imputatur ei, & ad hoc tenetur instar Tutoris*, & in Concil. Agath. *can.* 22. iubentur Episcopi male alienantes bona Ecclesiæ *de facultatibus, si quas habent proprias, indemnem Ecclesiam reddere.*

Dubium 6. *An contractus de quo Superiori quæstione est actum, quo nempe res Ecclesiastica minoris venditur, quam posset, sit ratus.*

Quantum ex Conciliis existimare fas mihi, sic censeo, auctoritate Episcopi rescindi posse, certum est patensque huius rei argumentum, canon Concil. Aurel. 3. 18. in quo est, Abbatibus atque Presbyteris vel sacro ministerio deditis, absque permissu Episcopi, alienare & obligare de rebus Ecclesiasticis aliquid, fas non esse, *quod si præsumpserint degradentur*, inquit canon, *communione concessa, & quod alienatum est, vel temere ordinatum, ordinatione Episcopi reuocetur.*

Non sunt his leuiora, quæ habentur in eiusdem Concilij canone nono, nam quæ *alienata, aut inutiliter in dispendium Ecclesiæ, quibuscunque instrumentis obligata noscuntur, suffragante iustitia per publicum, aut Clericorum iudicium reuocari iubentur.*

Certum secundo, contractum hunc esse quoque in quorundam sententia ipso facto in conscientiæ foro irritum, quod hoc argumento probant. Lex iusta vim habet in foro conscientiæ, ergo si lex contractum alienationis facit irritum, faciet etiam in foro conscientiæ, sed primum efficit, quæ enim rei Ecclesiasticæ alienatio est, sine perspicuo Ecclesiæ lucro atque compendio, est iure Ecclesiastico irrita ac nulla, decreto Concil. Agath. *can.* 53. qui est à Grat. translatus in *causam* 12. q. 2. *can.* 36. his verbis: *quidquid Parochiarum Presbyter, de Ecclesiastici iuris possessione distraxerit inane habeatur & vacuum*, hoc est vt loquitur Paul. II. *in Extrauag. ambitiosæ de reb. Ecclesiæ non alien. nullius omnino sit roboris vel momenti*, sed agri (de quo sit in

A quæst. mentio, estque positus pro exemplo) alienatio fuit emptori ingenti commodo & emolumento, Ecclesiæ autem magno dãno, cum tanti venditus non fuerit, quanti valebat, eam ergo facere beneficij possessor non debebat, cum hoc tantum ei sit permissum, vt Ecclesiæ conditionem meliorem faciat 12. *q.* 2. *can. sine exceptione* 52. qualem cum ipse non fecerit, perinde est, ac si agri prædicti venditio facta non esset.

B Certũ est tertio, esse perquam probabile talem contractum ratum esse, irritandum tamen à iudice Ecclesiastico. Primo, quia Concilia absolute non dicunt alienationem bonorum Ecclesiæ esse nullam, sed quod *non valebit*, vt in Concil. Agath. *can.* 22. quod reuocari debeat in Concil. Aurel. *can.* 18. & 19. Secundo, quia vt habent Nauar. & Sylu. in *verbo alienatio q.* 14. Bulla Pauli non est moribus vtentium recepta, maxime quoad pœnas quas continet, sic Nau. *cap.* 27. *num.* 150. à quo non videtur dissentire Caiet. in *verbo excommunicatio cap.* 75. mihi tamen consideranti tam Pauli quam Pij Bullas, affirmandum videtur, contractus contra illas initos, esse sine dubitatione nullos.

C

QVÆSTIO XVI.

Quomodo à Clerico Beneficiario administrari bona Ecclesiæ debeant & primo quantum possit tuta conscientia ex fructibus sui beneficij insumere, siue quod eodem spectat, quanta ei pecunia quantitas iure sit canonum ac natura in eum finem concessa.

D EA de re certi quidpiam constituere mihi nõ est facile, quod non intelligam, ecqua tãdem fieri ratione queat, vt omnibus, aut si non omnibus maiori certè parti hominum, lex præfigatur eadem, quam in viuendo teneant, magna enim sunt momenta temporum, magna rerum, magna personarum, ad mutandum de quæstione qualibet iudiciũ.

Circumspectis tamen perpensisque tam personarum, quam rerum circunstantiis, in eorum inclino sententiam, qui rem vniuersam non lege vlla aut regula, sed prudentia, E metiendam aiunt. Erit ergo hominis ea præditi statuere, quanti Clerico beneficiario, spectata personæ suæ conditione, ad vitam suppetere in annos singulos prouentus Ecclesiastici debeant, quæ enim à iure indecisa relinquuntur, prudentis est explicare, quamque in partem ea trahi oporteat, aut quo sensu accipi, docere, vt colligitur ex *ca. causis 4. de officio iudicis deleg.* vt id vero cum laude hic statuat, ad has eum circunstantias flectere animum, indeque iudicii sui causam, modumque petere conuenit. Prima

Prima est, an locus in quo beneficiarius vitam agit, procul sit à coitione frequentiaque hominum.

Secunda, an ibidem, magna sit annonæ, ac aliarum id genus rerum, quales vita exigit, vilitas, aut charitas.

Tertia, an Clericus molli teneraque sit valetudine, an contra, firma & integra, beneque compacto ac valente corpore, vt sunt communiter qui à parentibus obscuris, nulliusque in populo nominis lucem trahunt.

Exigit enim ratio, vt pro harum diuersitate rerum, redituum quoque ad honestam beneficiarii sustentationem mutetur quantitas, B Reginal. *lib. 3. tract. 30. cap. 19. sect. 3. numero 286.*

Quarta, quæ sit hominum illius regionis in qua Beneficiarius degit, viuendi forma, quæ in mensæ apparatu faciendo sedulitas, quæ cuiusque beneficiarii tractandi sui ratio, quæ in impensis, vitæque modo, consuetudo non omnino illaudabilis.

Quinta, & præcipua, quæ sit beneficiarii conditio & dignitas, quod enim Clerico vulgari, ac de fæce populi est satis, eo si vir aliquis C magno natu, vtpote à Magistratu originem trahens, non sit contentus, quis eum arguendum existimet? aut si quod sufficit, nobili quidem, sed gradus inferioris filio Baronis, Comitis, aut Ducis non sit satis?

Ex quo patet quam aliquorum sit incerta, dubiaque diiudicatio, cum quæ Clericorum ordini vniuerso præscribi nequeunt, vitæ tamen sustentationisque honestæ impendia, se iusta definire posse putant.

Est inter hos Nauar. *tract. de horis cap. 22.* D. *num. 69.* qui gradatim loquens de omnibus, singulis annuum diariumque depensum sic attribuit, vt Clerico communi, quem nulla gentis, animique decora commendant, concedat de beneficio suo, quantum est opus, ad locationem ædis, sustentationem suam, & & serui vnius, qui se honoris causa sequatur, insuper & coqui qui rem domesticam administret, in quo longe est quam Doctores Parisienses liberalior, quibus anno 1208. vt Nau. *de oratione Miscellan. 62.* sustentionem beneficiarii cuiuslibet ad 15. libras Gallicas hoc est aureos 5. reuocare placuit, qua summa esse contentus hoc tempore quis potest?

Itaque præ illis, audiendi sunt cum Nauarro, qui hanc summam auctam volunt ea pecuniæ quantitate, quæ beneficiario & seruo alendis, par sit & æqualis. Cuius si conditio erit quam vulgaris beneficiarii illustrior, vt si est nobilis, aut Doctor, in Canonico iure, vel Theologia, id ambire beneficiũ poterit (inquit Nau.) vnde sibi & duobus ministris suppeditetur ad vitam, & conducti domicilii pensionem soluendam, sic Nauarrici iudicio sensuque Theologi Doctoris comitatus, seruorum A parte altera, maior esse debet, quam Clerici simplicis. Itaque ei minister subsequa vnus, duoque alij qui domi resideant cum equo ad corporis solatium, viæque facilitatem, indulgeri poterunt. Baronum autem & Vice-comitum filiis equi 2. serui quatuor, præter operæ domesticæ administros duos, qui equos & culinam curent. Comitum liberis & Marchionum octo, Regum ac Principum paulo plures. Ex quo infert, peccare eos, si beneficium adepti, quo tam suam, quam ministrorum vitam colere, ac mercedem locatæ domus soluere possint, aliud ambiant.

Quare iusto mihi videtur esse seuerior Reginald. cum *lib. 30. tract. 3. cap. 19. sect. 3. num. 285.* cum Episcopo mille ducatos ad vitæ communis onera, honestaque sustentationis præsidia tribuit, Parocho autem centenos, quod Trident. in *sess. 24. cap. 13.* nolit Episcopatus & Parochias, quæ summam illam non excedunt, pensionibus aut fructuũ reseruationibus grauari, hoc enim indicat (inquit hic auctor) existimasse Patres mille ducatos Episcopo, centum autem ad victum honestum sufficere Parocho.

Nobis in quæstione lubrica, silere præstat, quam sententiam dicere, contentis, quod alias fecisse meminimus, rei ambiguæ & periculosæ in corruptela tanta animorum ac temporum, iudicium cuiusque conscientiæ committere.

Neque tamen blandiri sibi beneficiarios communes plus equo decet, quos meminisse oportet stirpis suæ, ac gradus quem inter populares suos tenerent, Laici si essent: hac enim memoria, refrigesceet in illis consequendarum opum ardor, honorumque Ecclesiæ, quibus nunquam non mortales inhiant. Vulgares sane Clerici, si habebunt in annuis reditibus, 100. aureos, honoratiores 200. non video cur beneficia sitire tam auide, ac progredi porro in eorum ambitu, audeant velintque.

Primo, quia videtur Parochis, ea summa ad victum à Trident. attribui, *sess. 24. cap. 13.* negat enim grauandum vlla pensione beneficium curatum, quod 100. ducatis æstimatur, non pluribus, eam ob rem opinor, quod infra eam summam, non nisi ægre Parochi E habeant, vnde se familiamque suam tolerent. Nam quæ summa 50. librarum in Gallia, olim est à Clericis per Episcopos pro titulo requisita, cum se sacris initiandos ordinibus offerrent, etsi sit tam ab iis, quam Ecclesia & Episcopis, existimata tum sufficere ad vitam, tamen minor est hoc tempore, quam vt iis commeatus vitæ idoneos suppeditet.

Et quanquam fuisset hæc olim ad id forte sufficiens, quod Trident. *sess. 21. cap. 2. de reformatione*, sacros inter Ecclesiæ ministros cuiquam locum esse nolit, nisi beneficium ha-

benti aut patrimonium, quod ad victum sit satis, quod est indicio, summam quæ prisco maiorum æuo credebatur ad hoc idonea, vt quis per ordinem, Sacerdotum numerum augeret, hanc quoque existimandam esse eiusmodi, quæ homini subministret quæ sint satis, vt si minus commode, at saltem sine sordibus ac penuria possit viuere; nego tamen libras 50. hoc est aureos sedecim, cum medio, iustæ ac honestæ cuiusquam etiam de plebe, fæceque populi, sustentationi Clerici pares esse. Parisiis sane hoc tempore, nemo accensetur Clericis maiorum ordinum, nisi 50. aureos nummos quotannis in redditibus habeat, minor summa reprobatur. Itaque in ea sum opinione vt existimem non peccare Clericos, cum ex his angustiis ad amplitudinem aliquam statui suo consentaneam, seque dignam, comparato sibi beneficio vno quoquam, aut pluribus emergere satagunt, vnde summa à me paulò ante designata possit confici, aut maior etiam, si eam merita, virtus, gradusque beneficiarij postulent, vt enim Maior *in 4. dist.* 15. *q.* 13. Theologo beneficiario 200. aureos in sumptus annuos vitæ, victusque tribuit: ita Gabr. *in 4. dist. 15. q. 8. art. 2. conclus. 4.* tantum quibuslibet alius beneficiariis quantum est eorum virtuti, doctrinæ, nobilitati ac litteraturæ prudentis arbitrio debitum, pensata qualitate personæ, annonæ charitate, alimentorum penuria, complexione eius delicata ac tenui, hospitalitate fieri solita, eiusdem erga sanctam sedem, aut Ecclesiam, meritis, imo & eius regionis hominum consuetudine in qua degit, quoad esum, potum, vestitum, habitationem & medicinam, itaut non solum possit honeste viuere, sed etiam decenter de Beia *par. 2. casuum casu* 25. Nauar. *miscell. 6. de orat.*

Cum Nauarro *tract. de orat. miscellan.* 2. censet Millardus *de Sacram. pœnit. cap. 44.* posse quotannis Parochos insumere, ad honestam sui decentemque sustentationem 150. aureos, Priores Conuentuales & Canonicos 300. Priores Commendatarios & Abbates 800. Episcopos sex mille, Archiepisc. decem, Patriarchas 20. Quod si ad beneficium accedat stirpis nobilitas, quæ ex Marchionatu, Ducatu, ac Comitatu petitur, tum sane eiusmodi homini fas esse ait duplo plusquam cæteris, ea dignitate carentibus, in vsus quotidianos insumere.

QVÆSTIO XVII.

An Beneficiarij sint Domini, an vsufructuarij tantum redituum, quos ex beneficio percipiunt.

PRima sententia præter vsumfructum in iis nihil illis attribuit, quam tuetur Flaminius *lib. 3. de resignat. q. 15. n. 2.*

Secunda, illis vsum concedit, proprietatem adimit, dispensationem relinquit, quam defendit Molina *tom. 1. tract. 2. disput.* 142. Rebuff. *in praxi beneficiaria* loco infra citato, Comitolus *responsionum moralium lib. 1. q. 70. & 71. num. 2. 3. & 4.* Nauar. *de redditibus Ecclesiæ*, in quo Richardum *in 4. dist. 45. art. 3. q. 1.* Palud. *in 4. dist. 24. qu. 3. art. 4. parag. sed dubium*, tanquam viæ Comites ac Duces sunt secuti.

Tertia, cum vsu omnium, quorundam etiã dominium iis præbet, eorũ nempe qui necessarij sunt ad vitam, non superfluorum, ac qui de honesta sustentatione sua ac suorum, sunt reliqui, cuius propugnatores sunt ex parte D. Thom 2. 2. *q.* 185. *art.* 7. Couar. *in cap. cum in officijs de testam.* Molina *disp.* 143. Garcias *de benef. q. 2. cap. 1.* Valen. *to. 3. q. 3.* Nauar. *tract. de Eccl. redditib. cap. 7. num.* 77. sic enim Diu. Thom. *Peccant Episcopi si Ecclesiastica bona ab ipsis obtenta, & procurata, ac pauperibus, seu Clericis deputata, illis subtraxerint, & in proprium, & suorum conuerterint vsum.*

quarta, dominium iis omnium largitur, cuius auctores referentur postea cum disputabitur, an illis necessario sit bonorum male impensorum facienda restitutio, ad cuius intelligentiam,

Notandum primo, Vsumfructum vt est in *institut. de vsufructu lib.* 2. *titulo 4. ius esse, rebus alienis vtendi, fruendique salua earum substantia.*

Fruitionis nomen in habitu, idem est ac ius percipiendi fructus rei, cuius dicitur vsus fructus haberi, & quidem, cum pleno dominio, quare potest alteri ab vsufructuario elocari aut gratis concedi *institut. de vsu parag. 1.* neque tamen est res ideo, in qua est vsusfructus positus, vsufructuarij propria, ius tantum ei quoddam ad percipiendos fructus à iure fructuarij dependens competit, Lessio teste *lib. 2. cap. 3. dub. 6 n. 25.*

Cum pleno dixi dominio, enimuero non modo concessæ sibi rei fructus, vsufructuarius seruare potest, sed dare, sed absumere, sed locare, qua in potestate vim dominij omnem esse positam scripsere DD. Diu. Thom. de *potentia q. 7. art.* 10. Regin. *tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap 7. num.* 77. Less. *lib. 2. cap. 2. dub. 1. & 2.* ita autem esse Iurisc. verba hæc indicant in

Institut.

Institut. lib. 2. titulo 5. parag. 1. vbi cum de vsuatio loquitur: hæc habet. *Nulli alij ius quod habet, aut locare, aut vendere, aut gratis concedere potest, quum is qui vsumfructum habet, possit hæc omnia facere.*

Notandum 2. Bonorum quæ possidentur à Clerico beneficiario, quædam esse hæreditaria, cuiusmodi sunt omnia, quæ ad eum transmissa sunt hæreditatis nomine, donatione amicorum, aut aliorum erga se benefica voluntate, literis contestata authenticis, quas testamentarias vocant. Alia quæ industria ipse sua, sibi propriis Clericorum ministeriis comparat, absque beneficio, vt docendo, sacrificando, cantando, concionando, & hæc bona dicuntur quasi patrimonialia.

Præter quæ sunt & alia, ipsi vt Clerico debita, & appellantur Ecclesiastica, qualia sunt quæ recipiuntur à Clericis, titulo beneficij quod possident, & inter ea est hoc discrimen, quod eorum aliqua, iis sint ad splendorem data, vt castra, villæ, vrbes, & feuda.

Sunt alia ad victum & sustentationem necessaria, vt prouentus tam annui, quam diarij beneficij Ecclesiastici, quas distributiones nominant. Quibus præmissis sit.

Prima Assertio, *Clericus beneficiarius bonorum suorum patrimonialium est Dominus, quemadmodum & eorum, quæ quasi patrimonalia appellantur.*

Quia de patrimonialibus disponere in quoscunque vsus lege permissos potest, quare hæc auctoritate propria, vt gratis dare, ita & eidem abalienare licet cum onere, eorum est ergo verus ac legitimus Dominus, Fabricius de Bleyns *tit. de patrimonio Ecclesiæ & Ecclesiasticorum n.* 20. in his, & acquisitis de nouo, successores habet, vel quos ipse hæredes instituerit, vel proximiores agnatos, & non Ecclesiam suam, vt ex *cap. quia nos* 10. *& cap. relatum* 12. *de testamentis proxime citatus auctor asserit num.* 3. *litera G.* in priori enim est his verbis: *Licet Clerici de his quæ paterna successionis vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum aut amicorum, non habito respectu ad Ecclesiam peruenerunt ad ipsos, liberè disponere valeant.* Posterioris idem est sensus, vis eadem ac potestas, vt legenti ex verbis, & contextu serieque canonis constabit.

Secundo, non est Clericus per ordinem aut tonsuram dominij incapax: ergo nec iuris ad bona quæ sibi obuenere ex paterna hæreditate, seruanda, aut transmittenda ad alios. Id ei sane ab Alexand. III. permissum video in *cap. relatum* 12. *de testament.* Sic enim ibi ille. *Quæ ex hæreditate, vel artificio, aut doctrina proueniunt, distribuentur pro arbitrio decedentis.* Idipsum si volet, faciet Episcopus dum viuit vt est in *can. Apostol.* 40. his verbis: *Episcopus si habet res proprias, & sunt manifesta Do-*

A *minica, potestatem habet de proprijs moriens, sicut voluerit & quibus voluerit, derelinquere, nec occasione Ecclesiasticarum rerum, quæ Episcopi esse probantur, intercidant, fortassis enim habet filios, propinquos, aut seruos, & iustum est, vt eius propinqui sub obtentu Ecclesiæ non præscribantur, can. Apost.* 40.

Secunda Assertio, *Non est Clericus beneficiarius, bonorum Ecclesiæ immobilium, quæ sibi sunt ad splendorem Ecclesiaque apparatum tradita, Dominus.*

Ratio est, quod iis arbitrio vti suo in res
B quaslibet nequeat, est enim eorum alienatio ei prohibita in *cap. nulli* 5. *de rebus Ecclesiæ non alienandis*, in Agathensi Concilio *can.* 49. *&* 53. in hæc verba. *Quidquid Parochiarum Presbyter de Ecclesiastici iuris possessione distraxerit, inane habeatur & vacuum, vindicatione comparantis & actione vendentis*, præterquam in certis casibus.

At est de ratione dominij, ius re sua vtendi quomodolibet, & independenter à quolibet: ergo in hæc bona, Clerico beneficiario dominium est nullum.

C Tertia Assertio, *Est Beneficiarius, eorum quæ sibi beneficia pariunt plusquam Vsuarius:* ita Sarmentus 4. *parte de redditibus cap.* 1. Vasqu. *eodem tit. cap.* 1. *dub.* 1. *parag.* 3. *num.* 27. de Graphiis *decisionum lib.* 2. *cap.* 99. *n.* 10.

Ratio est, quod vsuarij in re cuius vsus est eis traditus, quicquam sibi præter eum arrogare, aut hunc alteri tradere nequeant, vt dicitur in *Institut. rubrica de vsu*: quare etsi salua eius substantia, ad sua illam commoda, quoties, & quando lubet, gentium ac naturæ iure traducere valeant, non tamen alterius, *nam*
D *is qui ædium v. c. vsum habet, hactenus ius habere intelligitur, vt ipse tantum inhabitet, nec hoc ius in alium transferre potest, Instit. supra.* At beneficiariis, beneficiorum suorum reditibus vti est permissum, tam in suos quam familiæ, piosque vsus, vt est in *can. quia Ioannes* 3. *causa* 12. *q.* 5. imò cum res, temporaque exigunt, ex iis, parentum ac amicorum inopiam subleuare, illis est in laude: non sunt ergo merè fructuum sui beneficij vsuarij.

Nec similiter vsufructuarij. Quia est in iure vsufructuarij quandiu viuit fructus suos, donatione tam inter viuos, quam ad pias causas,
E præbere, quod de beneficiario dici nequit, eo quod testari nequeat 12. *qu.* 5. *can. quia Ioannes* 3. *cap. quia ingredientibus* 3. *de testamentis & cap. relatum* 12. *eod. tit.*

Quarta Assertio, *Sunt beneficiarij fructuum beneficij quod possident, Domini, cum obligatione tamen erogandi in pauperes, quod eis de iusta sua sustentatione superest.*

Prima pars probatur, ex Trident. *sess.* 22. *cap.* 3. Illic enim dicuntur beneficiarij, *dominium distributionum suarum acquirere*, *sessione autem* 24. *cap.* 12. Canonicus qui vltra 3.

menses abest à loco sui beneficij, iubetur priuari, *primo anno dimidia parte fructuum, quos ratione prebendæ & residentiæ fecit suos, in cap. autem vnico de non residentib. Cleric. in 6.* Clerici qui diuinis officiis non intersunt dicuntur, *non facere fructus suos sed ad eorum restitutionem teneri.* Cum ergo facere fructus suos sit eorum dominium acquirere, Concilij eo loco mens fuit indicare, Clericos eius incapaces non esse. At quæ est distributionum, eadem est quoque annuarum obuentionum, fructuumque omnium beneficij ratio, ergo vt illarum, ita & istorum Clerici propriè sunt Domini: quia aliquid facere suum, & eius acquirere, seu habere dominium, sunt idem.

Confirm. Quicunque aliquid facit suum, eius quoque acquirit dominium, at beneficiarij fructus suos faciunt, siue quos quotidie, siue quos quotannis recipiunt, quia Trident. *sess. 24. cap. 12.* statuit vt prouisi de beneficiis, Curatis, Canonicatibus, &c. faciant intra duos menses professionem fidei, alioqui *fructus non faciant suos*, ergo id faciendo, fructus suos faciunt.

Tertio, Ius naturæ immutabile exigit, vt stipendium, sustentatio, præmiumque laboranti ex iustitia debeatur, ergo & ministris Ecclesiæ ei seruientibus: ergo cum illis datur, datur vt aliquid debitum, quodque vero illorum est, cumque illud possident, possident suum, quod autem detur annis singulis, aut diebus, id est accidentarium. Sunt ergo Clerici fructuum beneficij sui Domini.

Secunda pars probatur, si nunquam non Ecclesia voluit, vt beneficiorum reditus, Clericorum essent hac lege, vt quod de iusta sua sustentatione reliquum foret, id totum in egenos conferrent, istiusmodi partis residuæ non sunt propriè Domini, nisi cū hoc onere, sed verum id esse colligere cuique est facile, ex *can. quia tua fraternitas 8. causa* 12. *q.* 1. & *can. res Ecclesiæ 26. eiusdem quæst. & causa & can. 8. 4. Synodi Romanæ* sub Symmacho, in his enim Canonibus præcipitur, priori quidem, vt quod necessitatibus *superest, in causis religiosis & pijs integrum erogetur, Domino & magistro omnibus dicente. Quod superest date eleemosynam*, altero autem vt *res Ecclesiæ non quasi propria sed communes & Domino oblatæ dispensentur* à beneficiario. At quibus? Pauperibus & non aliis, ad quos pertinere dicuntur, 16. *q.* 1. *can. fin. quidquid enim Clerici habent, pauperum est, & si quod est eorum, accipiunt, sacrilegium committunt.* Quo quid ad præsentis rei fidem dici poterat afficacius?

Initio sane, quæ possidebātur ab Ecclesia, hæc in partes quatuor vniuersè iubebantur distribui, 12. *q.* 2. *can. quatuor 27.* prima pauperibus, reficiendæ Ecclesiæ altera, tertia Episcopo, quarta assignabatur alendis Clericis, ex

A quo sic argumentari licet.

Quæ tum erat, eadem est & hoc tēpore, de talium bonorum vsu Ecclesiæ volūtas ac intentio. At tum, vt constat, quæ de iusta sua sustentatione beneficiario erant reliqua, hæc Ecclesiæ voluntate, pauperibus erant danda, alioqui cur ad eorum communionem asciti essent? cur Clerici non omnia bona beneficij sui seruassent? sed illa tantum, quæ propagandæ vitæ, statuique suo conseruando videbantur necessaria? cur non alia similiter quæ faciendæ Ecclesiæ, reparandæ fabricæ,

B nutriendisque pauperibus erant seposita?

Non est hæc tamen beneficiariorum obligatio iustitiæ, sed obedientiæ, cui est à præcepto Ecclesiæ initium volentis, vt si Ecclesiasticis quidpiam de sustentatione sua superfit, id totum effundant in pauperes. Itaque nec cum hoc onere propriè, aut sub hac conditione bona hæc eis sua tribuit, sed in eum finem, & cum hoc modo, vt habeant vnde pauperum inopiæ, ex superfluis & ad onera vitæ non necessariis consulant.

Ex iustitia autem eos ad id non astringi, argumento est, Primo, quod decimæ ex qui-

C bus magna ex parte fundata sunt beneficia, gratis, liberaque fidelium voluntate Clericis non dentur, sed ex iustitia, nempe quia naturæ iure eos tenentur alere, qui iisdem in procuratione mentiū, ac spirituali ū ministratio, dant operam. At qui debitum creditori exhibet, soluitque, ei conditionem imponere non potest, quam hic teneatur ex iustitia facere, ergo nec fideles à beneficiariis exigere, vt superflua sua pauperibus ex iustitia erogent.

Danda tamen sunt ex præcepto Ecclesiæ constituentis beneficia, eaque conferentis

D cum hac obligatione, quæ est personalis, id est Clericorum personis imposita, inquit Laym. *tract. 2. de benef. cap.* & non beneficiorum bonis & fructibus.

Assertio quinta, *Sunt beneficiarij Domini non redituum modo, qui ad ipsorum sunt sustentationem honestam ac decentem necessarij, sed etiam aliorum, qui sunt superflui*: Ita Garcias *tract. de benefic. 2. cap. 3. nu. 3.*

Probatur, sunt Ecclesiæ bona omnia eiusdem conditionis & generis, sunt omnium eadem priuilegia & onera: ergo vt necessa-

E ria ad vitam Clerici, in eius sunt potestate ac iure, ita & superflua.

Confirm. ab eorum maxime mente, qui suis opibus erexerunt altaria, Ecclesias magnis auctas prouentibus fundarunt, argumentum de dominio, iureque peti debet, quod in earū reditus competere sibi Clerici aiunt, sed hos constat voluisse, vt si omnes in eorum venirent manus, illorum vt essent Domini, cum obligatione tamen erogandi superfluos in vsus pios, istorum ergo non

secus

secus ac aliorum negandum nõ est iis domi-nium, non magis quam illi, cui centum aurei nummi dati ea lege essent, vt ex his necessarium sibi ad mensem vitæ commeatum peteret, quodque de eo foret reliquum, pauperi daret.

Obiicies 1. *Res Ecclesiæ*, vt est in epistola *Vrbani vnica cap.* 2. relata à Grat. *12. q. 5. can. res Ecclesiæ 26. non quasi propria, sed vt communes & Domino oblata, cum summo timore non in alios quam in præfatos vsus sunt fideliter dispensanda*, ergo vt hæc olim, in antiqua templorum ædificia, eorũ ornatũ, vsumque pauperũ conferebantur omnia, ita & modo conferri debent, eorum ergo omnium non sunt beneficiarij domini, sed partis tantum sibi ad viuendum necessariæ ac statui suo consentaneæ.

Neganda est consequentia ob causam in argumento primo allatam. De pauperibus & templorum reparationibus quod additur, est dicendum, hac lege Ecclesiam beneficiarios Clericos immensis dignari prouentibus, vt eorum partem aliquam in pauperum commodum, ædium sacrarum refectionem deriuent, quod si non fecerint, à culpa immunes non fore.

Obiicies 2. Non est Papa bonorum Ecclesiæ Dominus, ergo nec quilibet alius. Antecedens confirmat *canon Symmachi 4. in Synodo tertia*, vbi illi de iis arbitrio disponendi suo libere, facultas negatur.

Respondend. quæ Papatui bona mobilia sunt adiuncta, ad Pontificis, familiæque suæ sustentationem congruam, hæc in eius esse potestate plenoque iure, non immobilia, deque iis duntaxat, loqui in *can. citato*, Symmach. *Non liceat Papæ*, inquit, *prædium Ecclesiæ alienare, aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in vsumfructum rura dare, nisi tantummodo domos, quæ in quibuslibet vrbibus, non modica impensa sustentantur.*

Obiicies 3. ea est alteri præferenda sententia, ac vero etiã amplectenda à quolibet, quæ auctorum numero, ac rationum pondere contraria est securior. Huiusmodi est, quam ipsi non sequimur, ea igitur sola est tenenda tanquam vera, non nostra. Maior est falsa, vt enim id sit laudabile, non tamen est necesse, eo quod probabilia sectari ad culpæ fugam sit satis, ex dictis antea.

Obiicies dici ab Alexand. III. in *decret. fraternitatem 2. de donation.* Episcopum rerum Ecclesiasticarum procuratorem esse, non Dominum, quo quid de iis qui Ecclesiasticis præpositi sunt sacerdotiis, sciscì poterat certius?

Respondend. ibi loqui Pontificem de bonis statis ac immobilibus, seu soli, quorum *cum conditionem Ecclesiæ, meliorare possit Episcopus, non vero deteriorem facere*, dici eorundem procurator debet, non Dominus, vtpote quæ vt talis, alienare nequeat, alienata autem ab eiusdem successore reuocari oporteat.

QVÆSTIO XVIII.

An Beneficiarij fructus beneficij sui male collocatos restituere teneantur, & quales?

LOquimur de Clericis habentibus, (vt sunt hodie tempora) certos suos ac ab Episcopo, egenis, & fabricæ distinctos prouentus: hi enim promiscui olim cum essent, omniumque communes, vt est in *can. 17. Aurelian. Concil. primi*, Clericis dati, cum pauperum & fabricæ iniuria, ad acceptantium dominium, non transibant iuxta *can. 12. 7. Synodi generalis*, relatum à Grat. *12. qu. 2. can. quisquis 19.* est ergo reuocanda quæstio ad beneficiarios sæculi, in quo viuimus, & de his scite conuenit, an tam ipsi quam qui ab iis aliquid de ipsorũ sacris reditibus dono capiunt, Ecclesiæ illud ipsum, maxime in res vanas, sæpeque malas impensum, iustitiæ lege redhibere debeant.

Affirmant Caiet. 2. 2. *q.* 185. *art.* 7. Alens. *3. parte qu 36. num. 5. art.* 2. Nauar. *in tract. de redit. q. 2. & lib. 3. consilior. consilio 1. iuxta secundam editionem nu. 3.* Syluest. *in verbo Clericus sectione 4. num. 3. & 11.* & in *verbo alienatio q.* 19. Comitolus *respons. moral. lib. 1. qu. 70. num.* 2. Maior. *in 4. dist. 24. q. 17.* Antonin. *in 3. par. titulo 15. cap. 1. parag. 19.* Laym. *tract. 4. de benefic. cap. 3.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensat. ratione ætatis num. 7. &* 8. vbi Clericos non satisfacientes muneri suo in hac parte, nominat, *sacrilegos, prædones, dissipatores ac fures*, quod ante ipsum fecerat, Anton. *3. parte tit. 15. cap. 1. parag. 9.*

Negant id tamen Sotus de Graphiis *lib. 2. cap. 99. num. 17.* Vasq. *de reditib. cap. 1. dub. 1. num. 25.* Couar. *in cap. cum in officijs num. 3. de testam.* quod etiam probabiliter defendi posse tradit, Regin. *lib. 30. cap. 7. num. 85. & sequentibus*, Graphij sunt hæc verba. *Beneficiarius etsi male, vanè, atque profanè notabilem redituum quantitatem impendit, non tamen tenetur ad restitutionem*, quod ipsum *eod. cap & numero* postea repetit.

Prima Assertio, *Peccant beneficiarij mortaliter, prouentibus suis ad opera vtendo alia, quam quæ pia sunt aut necessaria.*

Primo, quia Oeconomum, rem negotiaque sui domini gerere fideliter conuenit, secus si facit, peccat, multo magis, cum contra eiusdem voluntatem ac consensum, quæ sunt suæ fidei, curæque commissa, dispensat, sed est beneficiarius quilibet rerum Ecclesiasticarum dispensator ac Oeconomus: ergo, &c.

Est huius syllogismi maior propositio à na-

tura petita. Nam quid est furem esse, nisi alienas opes contra rationabilem Domini voluntatem tractare? aut in suum, aut cuiuspiam vsum conuertere? quod cum facit, valde nihil efficit, inquit Iurisconſ. *in lege* 1. *dig. de offic. procur. Si rem Cæsaris procurator eius, quasi rem propriam tradat, non puto eum dominium transferre, tunc enim transfert, cum negotium gerens Cæsaris consensu ipsius tradit.*

A

Minor eiusdem syllogismi propositio, est item auctoritate Alexand. III. *in cap. fraternitatem de donationibus*, certissima, ibi enim est his verbis: *Fraternitatem tuam latere noncredimus, quod cum Episcopus, & quilibet Prælatus rerum Ecclesiasticarum sit Procurator non Dominus.* Bona enim Ecclesiastica in Christi patrimonio censeri dixit Innoc. III. *in cap. cum secundum Apostolum extra de preb.* hunc autem ea in profanos insumi vsus, velle quis putet? maxime *cum* 12. *qu.* 2. *can.* 1. Stephanus pronunciauerit pro homicida habendum videri, *qui Christi pecunias, & Ecclesiæ aufert, fraudat, & rapit.* Quare beneficiarios, qui reditus superfluos in quantitate notabili, in prophanos vsus expendunt, peccare mortaliter, dixere Nauar. Vasq. Laym. Valentia locis citatis, Comitolus *qu.* 71. *num.* 2 *propositione* 1. nam faciunt in re graui contra præceptum Ecclesiæ 12. *qu.* 1. *can. res Ecclesiæ* 26. *can.* 23. *eiusdem causæ & quæstionis*, vbi expresse præcipitur Episcopo, vt res Ecclesiæ dispenset in subsidium indigentium, alioqui Synodi arbitrio plectendum esse, *in Concil. autem Aurelian.* 1. iustum id esse Patres definiunt, *vt in reparationibus captiuorum, alimonijs Sacerdotum, ac pauperum*, quidquid Deus *in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur, & Clerici ad adiutorium Ecclesiastici operis constringantur.*

B

C

Sane omnium est opinio, tam Episcopum quã beneficiarios quibus est Ecclesiasticarum opũ ingens domi copia, præcepto misericordiæ & charitatis, obligante ad mortale teneri, dare non necessarias pauperibus, quia sunt hæ, & qui illis attributi sunt reditus, tam ingentes ac magni, quantis illos frui scimus: ideo dati vt eorum parte aliqua inopes in necessario suo tempore adiuuent. Itaque vt est in Synodo Romana 4. sub Symmacho *can.* 8. *non aliquo ante tribunal Christi obstaculo se muniet, qui à religiosis animabus ad substantiam pauperum relicta, contra fas, sine aliqua pietatis consideratione dispergit*, Episcopo quidem in id incumbat præcipiunt Patres in Concil. Aurelian. 1. *can.* 18. *vt pauperibus vel infirmis, qui debilitate faciente, non possunt manibus laborare victum & vestitum in quantum possibilitas habuerit, largiatur*, id ergo facere si negligat, non est futurus à culpa liber, quod cum Cyprianus intelligeret.

D

Enchratium admonet, vt Clerico cuidam auctor esset vitandi quæstus ex magisterio in-

fami ac sordido, ac si Ecclesia vbi tum agebat minimè sufficeret, vt ei, suique similibus paupertate laborantibus alimenta præstaret, inuẽturũ se, si domo sua egressus ad se veniret, quisibi *ad victum atque vestitum necessarium*, abunde præbebet Cypr. *lib. epist.* 1. *ep.* 10. Episcopos sane id laborasse pro sua in Deum fidelesque charitate scimus, ne quid eis deesset ad vitam, eiusque traducendæ hilariter ac iucundè facultatem ac modum, sit pro exemplo, quod ab eodem Cypriano factum pro redimendis captiuis Numidis, auctores, ipseque adeo de se narrat *lib.* 5. *epist.* 8. *Misimus*, inquit, *sestertia centum millia nummum*, (hoc est Pammelio teste in eum locum, duo millia & semis aureorum solarium monetæ Gallicæ) *misimus (inquam) duo millia nummum, quæ isthic in Ecclesia, cui de Domini indulgentia præsumus, Cleri, & plebis apud nos consistentis collatione collecta sunt.*

Secunda Assertio, *Peccant item Episcopi, ac beneficiarij reliqui, propinquos locupletando de bonis Ecclesiæ*: ita Trid. expresse *sess.* 23. *c.* 1. his verbis: *Omnino eis Synodus interdicit, ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant, cum & canones Apostolorum prohibeant, ne res Ecclesiasticas quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sunt, ijs vt pauperibus distribuant*, quod est septimæ Synodi monitum, *in can.* 12. *Non liceat*, inquit, *cognatis proprijs donare quæ Dei sunt, quod si pauperes fuerint, vt pauperibus largiatur. Quæ vero de Episcopis* (addunt Patres in Concil. Trident. dicta sunt) *eadem in quibuscunque beneficia tam sæcularia, quam regularia obtinentibus pertinent, sessione* 25. *cap.* 1. *ergo vt Episcopo non licet ex bonis Ecclesiæ aliquid omnino contingere, aut parentibus proprijs condonare*, ita nec beneficiariis. *Quod si pauperes sunt, tanquam pauperibus subministrent, ne eorum occasione Ecclesiæ negotia deprædentur can. Apost.* 39.

Tertia Assertio, *Qui Clericos beneficiarios suorum non esse fructuum Dominos asserunt, esse quoque probabile tradunt, eorum dominium, valide per eos in acceptantem non transferri*, proindeque ab isto lege iustitiæ restituendos esse Ecclesiæ, vel pauperibus, ac in eius defectu à beneficiario qui tradidit.

E

Nituntur sententiæ huius auctores testimoniis: nam primo in Agathensi *can.* 6. prohibentur Episcopi dare seruis Ecclesiæ, cum in libertatem asseruntur, amplius quam ducentos solidos, quod non fecissent, si eorum dona supra hanc summam, putassent rata, aut Clericos, bonorum quæ ex Ecclesiæ sacris obuentionibus annuatim colligebant, dominos esse, cum quæ istiusmodi homines possident, dare ex parte, aut integrè valeant, quibus volunt.

Secundo docet Lateran. Concil sub Alexand.

xand. III. *can.* 9. Ecelesiarum bona egentium vsibus attributa esse, alio ergo, si contra fundatorum voluntatem conuersa erunt, iisdem debebunt reddi, quia quod à vetis legitimisque Dominis subleuandæ eorum inopiæ datum erat, est à beneficiarüs subtractum, aliisque contra fas concessum. Huncque Patrum fuisse sensum, indicant ex eorum libris petitæ hæ voces, quod sint sacræ Eeclesiarum opes *vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum lib.* 1. *capitularum Caroli*, & Ludou. *cap.* 8. Item quod qui de sua sustentatione honesta ac decenti est reliquum, pauperibus non erogant, sint alieni **B** *prædones ac fures, sacrilegi, &c.* At quis nescit salutis spem reliquam nullam esse latroni, nisi auersa vero suo legitimoque Domino restituat? Data ergo alteri quam inopi, Christi, Ecelesiæque bona, ab eodem reddi debent, qui accipit, aut in eius defectu ab eo qui tribuit.

Eodem spectat, quod beneficiarios Patres appellant communiter Oeconomos, ac dispensatores, non Dominos: Bona enim Ecclesiæ vt dicebamus paulo ante *patrimonia sunt pauperum:* quare *si quod eorum est, sibi beneficiarÿ accipiunt*, aut in res vanas, inanesque **C** insumunt, *sacrilegium committunt, & per abusionem talium, iudicium sibi manducant ac bibunt*, Hieronym. *in epist. ad Damas.* relata à Gratiano 16. *q.* 1. *can. quoniam extremo*, rem enim sibi sacram auctoritate propria vendicant eo quod sit hæc in Christi patrimonio, Innoc. III. testimonio *in cap. secundum Apostolum* 16. *de prabend. quod exhaurit ac vacuat, qui eius opes ac substantiam pauperi non erogat.* Sane qui illas eiusdem destinatas vsibus sibi reseruat *homicidam* esse scripsere Stephanus Papa vt refertur 12. *q.* 2. *cap.* 1. August. *sermone* **D** 219. *de tempore.*

Ex quo sequitur, eas à Clerico beneficiario alienari non posse valide, nam procuratoris acta infirma sunt omnia, si ex voluntate, sententiaque domini non sunt gesta, at quis existimet (inquiunt) grata Deo esse, quæ à beneficiariis, manant in notos, iuxta ac ignotos, sæpe etiam vita turpes, profusa dona? & ex causa nonnunquam illaudabili?

Secundo, prohibentur beneficiarij testari ex bonis Ecelesiæ, cuius rei, vna hæc est haud dubie causa, quod quæ sunt ab iis per testa- **E** mentum danda, eorum non sint, sed Ecclesiæ, est ergo minimum probabilis hæc opinio. Equidem bona beneficij immobilia, à Clerico in aliū transire non posse, indicant hæc ex Canone 8. Synodi 4. Romanæ sub Symmacho petita verba: *Liceat quibuscunque Ecclesiasticis personis vocem contradictionis afferre & Ecclesiastica auctoritate fulciri, itaut cum fructibus possit alienata reposcere.*

Tertio, ex nostra & aduersariorum sententia, tenentur beneficiarij sub mortali eleemo- **A** synas facere de superfluo, at hæc obligatio nasci ex virtute misericordiæ non potest, cum ei sub mortali, parere nemo, extra necessitatem extremam indigentis debeat, qualis non est, communium pauperum, erit ergo iustitiæ. Sed res alteri datæ, quam cui sunt ex iustitia debitæ, dantur inualide, & cum restituendi obligatione: ergo de honesta sustentatione quod est beneficiario reliquum, si detur alteri quam pauperi, est restituendum.

Confirm. data ob causam, ea non sequuta, dantur inualide, sed bona Ecclesiastica, ea sunt lege, beneficiariis concessa ab Ecclesia, vt quæ **B** erunt ex iusta eorum sustentatione reliqua, hæc pauperibus erogent, ergo data aliis, dantur sine fructu & inualide.

Quarta Assertio, ***Etsi peccent beneficiarÿ plusquam vulgariter, cum superflua sua insumunt in vsus profanos, aut ea histrionibus, assentatoribus, & id genus hominū monstris ac quisquilÿs tribuunt, ea tamen iustitia lege, restituere Ecclesiæ, pauperibus, aut fabricæ, si salui esse velint, non tenentur.***

Probatur, sunt beneficiarii vt est in *cap. vlt. de Cleric. non residentib. in* 6. qui à diuinis **C** non absunt officiis, distributionum Domini, cum earum dominium acquirant, vt ibi dicitur, quod item à Patribus in Trident. *sess.* 22. *cap.* 3. consirmatum video, cum enim Episcopos in id incumbere velint, ne absentes à diuino officio, distributionum, hoc est pecuniæ dari præsentibus solitæ, dominium comparent, supponunt haud dubie, hos earum esse Dominos. At quæ distributionum, eadem quoque est ratio bonorum, quæ sunt sacra, beneficiique proles germana ac propria, sunt ergo beneficiarii eorum veri domini, quæ ergo **D** ab his data erunt alicui sine causa, pauperibus aut fabricæ, non sunt vllo reddenda iure.

Confirm. Est id tantum restitutioni obnoxium, quod est alienum, certæque personæ lege iustitiæ debitum, at id de beneficij Ecclesiastici prouentibus in res non modo malas, sed inutiles quoque impensis, respectu pauperum & Ecclesiæ dici posse, quis putet?

Confirm. qui rei cuiuspiam absolutus, & sine onere illi annexo est Dominus, de ea statuere potest pro arbitrio, nec est qui prudenter eum peccati arguat, si vendat, donet aut **E** perdat, sed beneficiarius fructuum est omnium, quos beneficium parit, verus ac absolutus Dominus, cui nec adiunctum esse onus vllum constat, ad quod eius restricta sit potestas, in eorum fructuum vsu, quos beneficium profert, quo onere, seu conditione non posita, teneatur eos reddere, male ergo collocati, aut in res non necessarias, sed inutiles impensi, non sunt reddendi.

Confirm. non est Ecclesia, in suos ministros seuerior, quam Principes in suos magistratus, mater enim est, & quidem suauis ac

pia. At isti cum stipendia magistratibus debita numerant, ea sic tribuunt, vt absolutè illorum esse velint propria, non ex parte, certisque astricta conditionibus, quarum absentia, esse desinant sua, vt incipiant esse restitutioni obnoxia: ergo nec Ecclesia.

Confirmatur, si est à Clericis beneficiariis eorum quæ in res prophanas insumunt faciēda restitutio, quæro, quibus. Egenis ac Pauperibus? at non sunt hæc illis ex iustitia debita. possideant, illa sibi si seruent, non restituere debebunt.

Primo, quia non constat, iis à fidelibus esse data, sed Ecclesiis, ad Clericorum qui illarum curam gererent, ac diuino cultui operam darent, subsidium ac commodum.

Secundo, cum sit vnicuique naturæ lege integrum, sua sibi tollere, deque eius, aut eorum vindicare potestate, qui ea vsurpauere improbe, ita pauperi illæsa conscientia fas foret, fructus sibi beneficiorum, quos à beneficiario non habuit, repetere, eosque, si forte cuipiā dono essent dati, aut eidem pro pretio rei emptæ, in solutum dati, clam auertere, sibique vt rem suam arrogare ac sumere. Id autem quis ferat? aut sine culpæ suspicione ac metu, ab inope tentari posse quis dicat?

Tertio, sequeretur quod qui decimas Parocho, aut Clerico beneficiario negaret, tueri se vano isto iure posset, dicereque, earum se partem, aut integras non dare, quia ab eo, qui suis subleuare eleemosynis inopiam suam debuerant, non sunt tempore & loco vti oportebat, adiuti, hoc autem asserere, quid est amabo aliud, quam ad iniuriam insonti impunè inferendam, audaciæ munire viam?

Quarto probatur Assertio. In dubio ad quem res pertineat, quam quis penes se habet, quia de idomino, eiusque legitimo possessore post adhibitam diligentiam, vt de eo constaret, nec tamen scitur, ei est relinquenda qui illam possidet, quia Papæ ac Doctorum opinione probabili, melior est cōditio possidentis *de regulis iuris in 6. reg. 65.* Sed est dubium, an hæc bona quæ nos superflua sustentationi beneficiarii esse dicimus, ad pauperes pertineant, cū de fundatorū voluntate certi nobis nihil suppetat, nec an intentionē habuerint vt ea in vsum cederēt pauperū nō cōstet, ex isto canone aut dispositione Ecclesię, est ergo pauperū causa, æque in hac re, ac Clericorū beneficiariorum dubia: ergo cum hi ea bona

Quinto, non rescindit Ecclesia donationes aut pacta quibus beneficii sui fructus vanè, ac in res non bonas expēdere beneficiarii sunt soliti, quod eā tamen oporteret facere, si hi essent ex iustitia pauperibus debiti, cum ad magistratū pertineat, tam ex charitate quā iustitia, populum sibi commissum à vi defendere, quod ad id numerata stipēndia habeat, à Principe multa & grandia, quare si pauperes

A iure niterentur aliquo ad Ecclesiasticorum superflua consequenda, peccaret magistratus, si hæc eis dari non præciperet, compellendo etiam debitores si opus foret, vt facit in testamentis & legatis.

Argumentis pro contraria sententia in assertione allatis, Respondendum est, priori quidem. Non eundem super re de qua agimus Pontificum fuisse omnium sensum, nā vt fuere inter eos qui beneficiarios fructuum beneficii sui negarent esse dominos, ita fuit qui secus sentiret & diceret, Bonifac. eius nominis VIII. in *decret. consuetudinem, vnica de Cleric. non residentib. in 6.* nam quid ab eo dici B expressius poterat, quam distributionum *dominium non acquirere, nec facere eas suas*, qui officio non intersit, non est ergo petitum à Patribus & Pontificum literis decretalibus præsidium, quod causæ suæ Aduersarij obtendunt eiusmodi, vt certam illam faciat, nostram improbabilem ac falsam.

Dicendū est 2. loqui eos oratorie & ad terrorē, sit pro indicio, quod Laicos, egenis, quibus de suo eleemosynam negāt cum petitur, vitā eripere asserāt: sic enim S. Aug. *l. 50. homiliarum homil. 8. si communicare cœperis, non eris* C *ille prædo & ille raptor qui necessarijs pauperum tanquam rebus alienis incubas*, & in *serm. 219. de tempore: Qui decimas dare nolueris, res alienas inuasisti & quanti pauperes in locis vbi ipse habitas, illo decimas non dante, fame mortui fuerunt, tantorum homicidiorum reus ante tribunal aeterni iudicis apparebis, quia rem à Deo pauperibus delegatam, suis vsibus reseruauit.*

Vel certe est asserendum Patres locis citatis de immobilibus agere, quorum sunt beneficiarij Clerici dispensatores & Oeconomi: quod non negamus, cum vt probatum est, ea D alienare nequeant sine culpa, & ita Patres de redditibus præbendarum, & prouentibus sibi obuenientibus ex beneficio non loqui, cum istorum sint Domini, & non dispensatores tantum. Vel certe significant eos non sic esse Dominos, vt liberi sint ab obligatione misericordiæ & præcepto obedientiæ, erogandi superflua congruæ eorum sustentationi, in vsus pauperum.

Ad secundum negari debet, testandi facultatem beneficiariis esse prohibitam, cum ad pias eos causas id posse, & ad seruorum ac E consanguineorum muneranda ergā se charitatis officia, Alex. III. in *cap. 12. de testamentis*, asserat, & quanquam hæc illis à canonibus præcisa facultas foret, non esset id tamen certum defectus pleni in bona sua dominij indicium, cum hoc impediri, restringique possit per leges, vt in pupillo est notum, qui cum vniuersorum sit dominus, nihil tamen Paulo teste à seruo differt.

Tertij neganda est consequentia, quod enim à Clericis beneficiariis alendi sint pauperes

peres de superfluo, quod cum iis, quæ supersunt sibi de sustentatione honesta sua & decenti, communicare debeant, ortum id habet ab Ecclesiæ imperio, cui parendum est, quia est de re graui, ac ad bonum animæ necessaria, etsi non sit improbabile quod Reginald. *lib.* 30. *cap.* 7. *num.* 85. & 86. scriptum reliquit, obligationem hanc in beneficiario, distribuendi superflua pauperibus, charitatis esse, misericordiæ, & obedientiæ, qua intra limites harum virtutum magis astringitur quam Laïcus, non autem iustitiæ.

Nec enim est certum, id fideles cum sua bona dederunt Ecclesiis spectasse, vt Clerici sibi ex iis necessaria sumerent, & quæ superessent tenerentur ex iustitia, largiri pauperibus, & quamuis id virtute saltem & tacitè prædicti fideles intendissent, quod tamen est falsum, noluere tamen hanc eisdem legem dicere, vt si secus facerent, peccarent contra iustitiam cum obligatione reparandæ ex bonis suis patrimonialibus iniuriæ, pauperibus factæ, quia non cadit hæc conditio supra rem donatam, sed personas recipientes.

Quinta Assertio, *Cum Beneficiarius officium suum non deserit, eaque tantum bona profundit, quæ ei, tanquam legitimum stipendium sunt decreta, peccat quidem, restitutionis tamen lege non tenetur.*

Partis primæ est hæc causa, quod sit contra rationem, opes suas non curare, hoc est temerè, ac sine modo, quem præscribit prudentia, ganeonibus ac assentatoribus largiri: ergo cum à ratione discedere, non vacet crimine, peccabit, qui bona Ecclesiastica quæ operæ suæ, laborique sunt paria, sibique stipendij nomine sunt data, profuse cuipiam tribuet.

Necessariam tamen restituendi obligationem non contrahet, quia quæ nostra sunt, vt dare sine scelere possumus, ita nec data restituere cogimur: quæro enim cui? Ecclesiæ? at non est hæc ea donatione quid passa, quod eius iura peruerteret. Pauperibus? At non sunt Clericorum stipendia, de earum rerum genere ac natura, quæ ad illos pertineant. Danti? at nulla ei est facta iniuria, cum nemo ius suum violet, lædatque.

Assertio sexta, *Cum sint bona Ecclesiastica inter Episcopum & beneficiorum possessores diuisa, vt esse hoc tempore est certum, etsi hi peccent superflua sua dilargiendo assentatoribus & meretricibus, non sunt tamē restitutionis facienda necessaria vlla astricti lege, id quod Theologorum sententijs, firmisque rationibus*, quia paulo ante est à nobis probatum, nihil addimus, nisi quod talis sit ferè sensus Doctorum omnium huius temporis, & *admittendum*, inquit Graffius *lib.* 2. *decision. cap.* 99. *nu.* 17. *ex totius Reipub. Christianæ consuetudine*, quem fuisse quoque D. Thomæ 2. 2. *q.* 85. *art.* 7. Sylu. *in verbo Clericus* 4. *q.* 20. ibid. assent: quare ab eo non recedo, etsi his illum argumentis euertere nitantur non pauci.

Nempe aiunt esse minus dare vsumfructum quam rem ipsam, at priorem concedere Clerico non licet, *Extrauag.* 4. *Synodi quarta Romana* sub Symmacho, ergo nec beneficij fructus ac commoda quæ sunt rei instar.

Quid? quod eiusdem Synodi *can.* 8. asseritur, non habere populum Roman. quo se ante Christi tribunal obstaculo muniat, qui à religiosis animabus ad substantiam pauperum derelicta, (verba sunt canonis) *contra fas, sine aliqua pietatis consideratione dispergit.* Enimuero est donatio ex causa, ea non subsistente nulla, sed sunt à fidelibus, bona Ecclesiastica Episcopis & beneficiariis concessa, vt per hos, ad pium aliquem vsum, puta ad Dei honorem, eleemosynas pauperum, fideliter dispensentur, eaque lege, annexoque hoc pacto ac onere tacito, ab iis acceptantur: ergo, &c.

Respondend. in priori illo canone mobilium distributionem non vetari sed immobilium tantum.

Patet id primo, ex verbis præcedentibus eiusdem Canonis vbi sic PP. *Sancimus vt nulli Apostolicæ sedis præsuli, à præsenti die liceat prædium rusticum, quantacunque fuerit vel magnitudinis vel exiguitatis, sub perpetua alienatione vel commutatione, ad cuiuslibet iura transferre, sed nec in vsufructuario.*

Secundo patet ex eo, quod vsusfructus, potestas sit tam in commodum suum quam aliarum vtendi rei fructibus, salua eius substantia: quare cum de mobilibus Clerico non necessariis, nobis hic sit sermo, ab hoc *can.* assertioni præiudicium nullum esse quis non videt?

Ad alterum dicendum est, loqui Patres de oblationibus Ecclesiæ pro eo tempore, quo nondum erant diuisæ, nec illarum proinde dominium ab Ecclesia beneficiariis Clericis datum, nunc vero alia cum sint tempora secus nobis de eius bonis sentiēdum ac loquendum esse. Equidem vt ex Trid. & *cap. fin. de statu de Clericis non resident. in* 6. constat, Canonici qui horis psallendis suam præsentiam in choro statis diei temporibus accommodant, eius partis fructuum, hoc est oblationum, quæ ob eam causam datur præsentibus, dominium acquirunt: ergo & aliorum redituum quos beneficium parit.

Ad vltimum dici debet, bona Ecclesiastica Clericis data non esse à fidelibus cum conditione, pacto tacito, ac onere, vt quæ de illis forent reliqua, post sustentationem eorum honestam, hæc ex obligatione iustitiæ tribuerentur pauperibus, nec contrarium posse ex dictis Apostolorū, aut ex institutione nascētis Ecclesiæ probari, quæ enim dantur sub conditione, donationem reddunt nullam, si hæc

non impletur, & is qui accipit, tenetur restituere, quando vero datur ad aliquem finem, vt in materia præsenti accidit, etsi hic nō præstetur, donatio tamen est valida, nec obligatio est restituendi, vt patet in eo qui quidpiam dat fœminæ, vt eam inducat ad culpam, est enim eius donatio rata, etsi spe sua, fineque excidat.

QVÆSTIO XIX.

An beneficiarius possit parcere suis bonis patrimonialibus, & sustentari redditibus beneficij sui.

PRima sententia negat quæ est D. Prosperi *lib. 2. de vita contempl. cap. 9.* & refertur, *1. q. 2. can. 7. 8. can. pastor Ecclesiæ.* citatur etiam in eandē sententiam D. Hieronym. *1. q. 2. can. Clericos, & 16. q. 1. can. fin.* Pro eodem facit canon Apostolicus 41. & Concilij Antiocheni *canon* 25 in quo Episcopo permittitur Ecclesiasticarum rerum habere potestatem ad dispensandum, erga omnes qui indigent, *participet autem*, in quit canon, *& ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam in suis quam in fratrum vsibus*, quod ipsum repetitur, *12. q. 1. can. 22. & seq.* cum ergo bonis Ecclesiæ sine magno vllo suo incommodo carere queat, cui domi abunde ex paternis facultatibus, quod in res sibi necessarias expendat, istis contentus erit, Ecclesiasticis, vt decretum Concil. expleat, abstinebit.

Eandem sententiam sequuntur Dionys. Carthus. *lib. de vita Sacerdot. cap.* 24. Achill. Status *in epist. ad Nauar.* quæ habetur in fine *tract. de redditib. Eccles.* quam Bellarm. *lib. 1. de Cleric. cap. 27. sub finem.* ait esse tutiorem.

Contraria sententia quæ mitior est, & sequenda, explicabitur sequentibus assertionibus.

Prima Assertio, *Beneficij possessor non peccat si patrimonio suo parcēs de beneficij sui fructibus viuat:* ita Couarruu. *de testamentis cap. 1. nu.* 2. de Graphiis *lib. 2. de decision. cap. 97. nu.* 23. Vasq. *de reditibus cap. 1. dub. 2. parag. 2. num.* 35. Syluest. *verbo Clericus 4. qu.* 16. Nauar. *lib. 3. consilior. consil. 1. iuxta 2. editionem num. 1. & 3. & in Apologia de reditibus qu. 1. monitione* 30. scribit his verbis: *Etsi beneficiarius sit diues & habeat ex patrimonio, vel aliunde, quo se decenter sustentet, potest tamen licitè, si vult, sustentare se de sui beneficij reditibus*, mens eadem fuit Antonino *in 3. par. titulo 15. parag.* 18. Maiori *in 4. dist. 24. q.* 21. Millardo *de pœn. ca. 45. instruct.* 1. Quod si beneficiarius ex paterna hæreditate non habeat, vnde splendidè inter populares suos viuere queat, non debet eius conditio peior esse quam pauperum, sed his de fructibus beneficij quod curant, ac possi-

A dent, mutuari quo se alant, omni est iure licitum, ergo & diuiti.

Confirm. Nemo gratis operam nauare suam Ecclesiæ aut priuato cuilibet, naturæ, Deique lege obstringitur, iuxta verbum Pauli *1. ad Corinth. 9. nemo stipendijs suis militat vnquam*, ergo vt egeni Clerici, ita & diuites, operæ suæ debita stipendia recipere poterunt, indeque quod in necessarios vitæ vsus impendant, capere, etsi patrimonio locuplete gaudeant, de cuius bonis domi suæ honeste vitam colere valeant.

B Tertio, est mercenarius omnis mercede dignus, iuxta Luc. *ca. 10. dignus est operarius mercede sua, &c.* At est Clericus beneficiarius, de mercenariorum numero: merces est ergo ei debita, cum sit ergo parum, ei debitam esse, nisi illam quoque possit in vsus vitæ, eiusque commoda conuertere, poterit beneficiarius locuples, conseruato patrimonio, tantum ē beneficij fructibus capere, quantum ad tuendam vitam est necesse.

Secunda Assertio, *Bona quasi patrimonialia, cuiusmodi sunt à beneficiario intuitu dignitatis quam sustinet, officij quod obit, magistratus quem gerit, laboris quem in docendo, sacroque*

C *faciendo suscipit, aut occasione scientiæ, quam magna omnium approbatione*, in Academia profitetur publicē, bona hæc (inquam) sic sunt in eius potestate, vt de iis, tam in vita, quàm in morte disponere possit libere, Abbas *in cap. cum esses num. 26. de testament.* Sylu. *in verb. Clericus 4. paragr. 8.* Grafius *lib. 2. cap. 99. numero 28.*

Tertia Assertio, *De quotidianis victualibus id est annonis in diem distributis solitis Ecclesiastici beneficij possessori disponere*, quoque est permissum sine crimine. Rosella *verbo Clericus 4. num.* 2. Angelus *verbo Clericus 13. num.* 3.

D quia cum sint ob personale ministerium debitæ, eodem priuilegio gaudent, quo acquisita docēdo, quo legēdo, quo laborando, at hæc beneficiarius in quoslibet adhibere vsus potest, ergo & distributiones quotidie dari consuetas his qui officio sunt præsentes.

Quarta Assertio, *Quod de penso diurno sibi suisque beneficiarius parce viuendo substrahit, eidem id totum in parentes consanguineos ac alios conferre licet:* ita Diu. Thom. *q. 185. art. 7. ad* 2. Candid. *de benef. disqu. 8. art. 6. dub.* 3.

E de Graffiis *lib. 2. cap. 99. num.* 22. Sotus *lib. 10. de iustitia qu. 4. art.* 3. Regin. *lib. 30. tract. 3. cap 7. num.* 89. Millardus supra.

Probatur, Quod est beneficiario ad sustentationem debitum, id totum est eius dominio subiectum, habet enim omnium opinione ac sensu, eius portionis dominium, quæ sibi est, ad commodam sustētationem necessaria, at bona quæ ille parcimonia sua seruat, hanc qualitatem eo præcise nomine quod seruentur, non amittunt, nēpe quod ei sint ad vitam debita

debita & sub hoc respectu sunt ei donata ab Ecclesia, ergo cum sit de ratione dominij ei cui competit, ius præbere vtendi re sua quomodolibet, quin dicta bona à sustentatione beneficiarij residua, ab eo vt expedire iudicauerit, insumi queant, dubitare prudenter non licet.

Confir. quod re sibi donata ad vitam, integre quispiā nō vtatur, eius possessione propterea, dominioque non excidit, vt patet in seruo & liberis, quos constat, rei sibi ad alimenta traditæ à Patre, aut domino, ius ac dominium non perdere, etiamsi eam ex parte tantum absumant, sed beneficiario ab Ecclesia datur sustentatio necessaria, ergo cum pleno eius ac integro dominio: ergo de ea, quidquid subtractum volet suo genio, hanc more quo domini solent, ei cui erit placitum, tradere possidendam poterit, quo de numero consanguineos ac parentes non excludi, scripsit cum Candido supra, Molina *de iustitia tract. 2. disp. 146.* quia seposita ex depenso diurno, naturæque subtracta, in his non sunt bonis, de quibus locupletari prohibentur à Tridentina Synodo *sess. 23. cap. 1.* sed tantùm absolutè superflua, & non respectiue per ordinem ad industriam, labores beneficiarij, eiusque parcimoniam, illa ipsa sibi ob laudabilem finem subtrahentis, vt tradit Regin. proxime citatus.

Verum enim, (inquies) ij non probantur Hieronymo qui cum commodo potiantur patrimonio, de eius bonis vitam non sustentant suam, sed beneficij, *Qui enim bonis parentum,* inquit, *& opibus suis sustentari possunt, si, quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium committunt:* ergo qui nulla patrimonii parte consumpta, fructibus Ecclesiæ, ac beneficii vitam agitat, peccat.

Respondet Glossa in ea D. Hieronym. oratione, adhortationem esse non præceptum. Tradunt alii loqui Hieronym. de casu, in quo pauperum portio surripitur, quod esse non potest sine crimine, cuiusmodi tamen nihil hic accidit cum quæ pauperi non dantur, eidem proprie non sumantur, eo quod ad illa, ius ei nullum iustitiæ competat, quod tamen acceptio, proprie, & non large sumpta significat.

Dices, saltem ex parte, quæ congruæ beneficiarii sustentationi superest, ditare consanguineos non poterit, si Trident. Concilii legi velit obsequi id vetantis *sess. 23 cap. 1.*

Neganda est consequ. nec enim ibi Concilio est sermo, de his, quæ modo dicimus, sibi subtracta esse beneficiarius voluit, vel quæ iusto labore promeritus acquisiuit, hæc enim non censentur fructus beneficii, sed industriæ, sed operæ, ac parcimoniæ.

De quibus ergo fructibus Patres, eo Concil. loco præcipiunt?

De his quæ tantum ratione beneficii obue- A niunt, & quia sunt superflua, congruamque beneficiarii sustentationem excedunt, ei ad vitam, eiusque decentiam non sunt necessaria, quibus etsi rem amicorum familiarem augere, consanguineis opes quærere, ad statum eos ampliorem euehere, etsi non sit illi lege Concil. licitum, non est tamen prohibitum, alia quæ suæ sunt operæ, laboris, industriæ, aut parcimoniæ fructus ac effecta, illis tribuere.

Ratio est, quod beneficiarius eius partis fructuum beneficii Ecclesiastici, quæ congruæ eius sustentationi est necessaria, ita fiat domi- B nus, vt non magis ex ea erogare ad opera pietatis teneatur, quā ex bonis patrimonialibus, qu a mercedis suæ partē, nemo nisi in eā mentē vltro veniat, tenetur transferre in pauperes aut eis dono dare, sed quod ad honestam beneficiarii sustentationem est opus, id ei tanquam merces, eaque operæ suæ par ac æqualis obuenit, hanc ergo cum paupere diuidere, eique partem dare, beneficiario non est necesse, *sed potest in suos vsus conuertere, ergo, si* C *seipsum quasi defraudat, & parcius viuat, quam dec. et, poterit quod sibi detrahit ex parte congruæ sustentationi necessaria, donare, & impendere in vsus prophanos, licitos tamen, ditando, & magnificando propinquos*, Candid. loco citato, *dub. 3.* Couar. *in cap. cum in officijs de testam.* Nauar. *de redit. q. 1. n. 59.* de aliis bonis quæ sunt extra sustentationem beneficiarii, ac proinde superflua ac redundantia, dicetur postea.

D

QVÆSTIO XX.

An Beneficiario ex fructibus beneficij sui tantum conferre in aliquem liceat, quantum officiorum remuneratio exigit.

RExpondeo cum Nauar. *in Apolog. de reditibus Ecclesiasticis q. 1. monito 82. nu. 6.* Clerico fas esse, de beneficii sui prouentibus annuis, eorum compensare industriam, qui operam sibi suam in quotidianis vitæ vsibus non negarunt.

Causa est, quod ad necessarios communis vitæ sumptus, obuentionum Ecclesiasticarum E vsus, omni sit ei iure concessus. Sed seruorum labor, opera, ac in procuratione familiæ, aut rei cuiuspiam alterius, industria, ad beneficiarii bonum pertinent, ergo quod istis pro mercede dabitur, dabitur vt quidpiam, quod ad sustentationem vitæ pertinere creditur.

Secundo, Per concilium & canones tantum est interdicta Clerico beneficiario redituum sui beneficii donatio; non iusta laborum compensatio, ex Decio *consil. 174.* Rebuffo *tract. de alienatione rerum Ecclesiæ n. 62.* at hic non est donatio, nam id tantum donari

dicitur, quod nullo cogente iure conceditur, *l. donari ff. de regulis iuris*, quod hic non accidit, cum æquitas exigat, vt tam seruis sua non negetur merces, quam vt bene de se meritis, in accepti ab iis beneficii memoriam, seponatur aliquid, quod tamen non potest esse de immobilibus Ecclesiæ, *cap. fin. de peculio Clericorum*, sed vel pecuniæ, vel rei solo fixæ, ac stabilis vsus fructus ad breue tempus: Beneficiario dari ergo vitio non poterit, si quod officium postulat, in familiam suam gratus existat, Rebuff. *de alienatione rerum Ecclesiæ n.* 62. & apud eum alii vt Iason *consil.* 116. & Decius *consil.* 174.

Quæ seruorum, eadem est quoque amicorum ratio, nam hi si erunt vnquam ad eas angustias rei familiaris redacti, vt domi suæ necessaria ad vitam, aut decentem statum non habeant, bonis Ecclesiæ eiusque reditibus iuuari poterunt, sic (enim) canon 8. Concil. Aruernici 1. *tom. Conc. Licitum sit Episcopis præsentibus, Presbyteris ac Diaconis de thesauro Ecclesiæ, familiæ & pauperibus eiusdem Ecclesiæ, secundum Canonicam institutionem iuxta quod indiguerint, erogare.*

QVÆSTIO XXI.

Possintne beneficiarij de sacris reditibus dotare filias, ac propinquos, ad gradum altiorem euehere, emptione alicuius officij, aut Magistratus publici.

Tabiena *verbo Restitutio q.* 19. de Graphiis *lib. 2. cap. 99. n. 27.* Maior *in 4. dist. 24. q. 19. cap. 9.* Nauar. *in tract. de spolijs Cleric. paragr.* 19. Reginald. *lib. 30. cap. 7. num.* 102. Layman. *tract. de benefic. cap. 4. num. 4.* pro beneficiariis faciunt, nec sine ratione, vt patebit ex assertione proxime afferenda, maxime si bonis aljis careant, quæ in earum dotem conferant. An autem in ea conficienda sororibus suis aut spuriis, Beneficiarios rationem habere oporteat gradus, quem sunt per beneficium suum consecuti in Ecclesia, an illius quem habebant antea, & est illarum sororibus aut spuriis, ratione stirpis debitus, apud summarum Principes controuersum video.

Ad eorum partes transeunt, Rossella *verbo Clericus 4. nu. 11. & verbo restitutio 14. nu. 7.* Regin. *lib. 30. cap. 7. n.* 103. qui beneficiario integrum in conscientia esse negant, plus propinquis dare, quam quantum est necesse vt dignitatem tueantur & locum, quem tenent & tenebant in Rep. antequam esset iste, in Dei Ecclesia eo beneficii honore donatus per Pontificem quo fruitur, & ita alimenta, dotemque dare eum consanguineis oportere aiunt, solum secundum statum, & conditionem in qua erant, priusquam hic magistratum

A in Ecclesia adeptus esset.

Contra sentiunt Tabiena *in verbo restitutio q. 19.* & Graphius *lib. 2. cap. 99. num. 27.* dotemque assignandam esse sorori beneficiarij, aut spuriæ memorant, non suo parem statui, non proportionatam dignitati, sed fratris aut patris, sic vt quæ est inter eum, & alios sæculares, ac beneficiarios in opibus ac dignitate disparitas, eadem quoque sit inter dotem ab eo sorori tribuendam, eamque, quæ aliis genere ei non inæqualibus præbetur, quia in tali re non est sæcularium, sed personæ beneficiarij gradus attendendus, hæc illi.

B Prima Assertio, *Non peccat beneficiarius de reditibus sui beneficij alendo spurios, ac si sunt filias, eas dotando, si aliter ijs indigentibus prouidere nequeat.*

Primo, quia liberos à parentibus deseri natura vetat: quare adultero (cuius tamen & beneficiarij eadem quoad hoc est ratio) adultero (inquam) præcipit, Clem. III. Pontifex *in cap. 5. cum haberet de eo qui duxit, vt liberis suis secundum quod ei facultates suppetunt necessaria subministret*, quam obligationem ei cum beneficiario communem esse docet Nauar. in *tract. de spolijs Clericr. num. 19. & tom. 1. consilior. lib. 3. consil. de testamentis 4. & 5. n. 4. & 5.* Abbas *in can. coniugatus num. 6. de conuersione coniug.* & de dote tam spuriæ quam sorori danda, *in can. peruenit 3. de arbitris.*

C

Ratio est, quod parentes liberos suos quibus secundum Deum vitam dedere, alere debeant: at est dos assignanda filiæ alimentorum loco: &c.

Deinde quod cuiq; in alienigenæ commodū, bonumque licet, id non est in consanguineorum causa facere prohibitum, at beneficiario culpæ non datur, si alienas, hoc est non suas,

D cum earum periclitatur castitas, de beneficij sui fructibus nutriat, si aliter non potest, ac vero etiam vt honeste collocari valeant, tantum de suo præbeat, quantum est necesse, vt nubant, ergo nec argui iuste hic poterit, si spurias pari charitate prosequatur, qua illas.

Quid? quod filiarum quæ grandi natu innuptæ manent, castitas titubet, suique incerta casum metuat, quæ tamen per dotem, in tuto ac veluti matrimonij certo portu constituitur? habet ergo earum dotatio, rationem legati pij, quod esse posse de bonis Ecclesiasticis &

E ad res pias, nemo ambigit.

Dixi *si eis aliter quam de bonis Ecclesiasticis prouideri nequeat*, Nam si beneficiario aliunde suppeteret, vnde filio suo aut filiæ spuriis, eorūque inopiæ cōsuleret, vt si prætet beneficiū, reditus patrimoniales haberet, standum esset definitioni Concilij, propinquos ex bonis Ecclesiæ locupletare prohibentis, ac proinde dotem illis de superfluo beneficii dare tùm non posset, quia tunc verè pauperes non essent.

Confirm. In eam esse liberalis de bonis

suæ

sua Ecclesiæ beneficiarius non potest, vt nubat, quæ parentes habet à quibus dotari potest, ergo nec in spuriam similiter, si præter beneficium, & alios possidet reditus, vnde ei prouideat.

Obiicies: at enim Pius eius nominis quintus in quodam suo Pontificio diplomate de anno 1566. Beneficiario pro auctoritate prohibet, ne amodo ei sit integrum, liberis quos ex concubitu legibus prohibito, de concubina sustulit, quidpiam in vita, aut morte, id est tam per testamentum, quam donationem inter viuos, de bonis vllis intuitu Ecclesiæ quæsitis, largiatur ac tribuat, datumque irritat Nauar. teste *in tract. de spolys parag. 19.* falsa est ergo Assertio, vnáque, à Patre beneficiario extare posse aliqua, suæ apud spuriam filiam charitatis argumenta.

Neganda est consequentia, quia hoc vnum duntaxat spectauit Pius Pontifex, vt quæ à se cæterisque, qui cum ætate in regimine Ecclesiæ præcesserant, indulta magna ac varia, plenaque humanitatis ac misericordiæ priuilegia, spuriis, aut verius parentibus, in eorum causa concessa erant, hac sua bulla reuocaret C vt Ecclesiæ noxia, non autem quæ ad naturam, eiusque iura pertinent: ergo cum sit hoc natura insitum cuique, suis vt liberis bene cõsultum velit, sitque pietatis, vt Pater bonorum suorum partem cum illis communicet, non est hoc beneficiario Clerico denegandum, maximè cum in *cap. cum haberet 5. de eo qui duxit*, iubeatur eis præbere vnde se nutriant.

Secunda Assertio, ***Beneficiario non licet de bonis Ecclesiæ, propinquis suis magistratum emere in Republ., aut eos ad fortunam maiorem euehere quam quæ eis ante sui ad beneficium promotionem erat debita.***

Probatur, est hæc propinquorum à gradu in quo stabant, ad altiorem euocatio, eorundem locupletatio, cum ex magistratu, sibi per fratrem beneficiarium, de bonis Ecclesiæ cõparato, magna ad eorũ opes fiat accessio vt supponitur: at est contra Concilium *sess. 25. cap. 1.* bona Ecclesiæ in eorum traducere commodum, opumque incrementum, nisi cum id necessitas exigit: quæ ratio etiam indicat, dotem sorori aut filiæ spuriæ largiendam, reditibus ac gradu, quos, & quem inter populares suos beneficiarius ante collatum sibi beneficium obtinebat, metiendam esse. Nam beneficij facta beneficiario collatio, parentes eius ac propinquos in statum à priori differentem non transfert: ergo nec ab ea habent filiæ spuriæ aut sorores, earum dos maior & auctior esse vt debeat, quam si earum pater aut frater, in beneficiariis Ecclesiæ locum non haberet.

Similiter si Molinæ est fides, *de instit. & A iure tract. 1. disp. 146.* spuriæ dos esse tanta non debet, quantam hæc à parente abstulisset, si coniugatus foret, quia legitimæ par & æqualis in dote esse ea non debet, cuius ortus maculam habet. Si tamen esset is à quo trahit hæc originem nobilis, si primarum inter suos partium, de beneficij sui reditibus filiæ suæ dotem dare posset paulo ampliorem, quam quæ spuriæ sacerdotis vltimæ notæ, solet tribui, quia ex statu parentis, in eam dignitas redundat aliqua, ratione cuius, dotem eius augeri ac crescere deceat, Molina supra, Regin. *lib 30 tract. 3. cap. 7. num. 102.*

B Tertia Assertio, ***Si tamen beneficio temporalis aliqua dignitas addita esset, vt Principis, Ducis, Comitis, beneficiario permissum esse de reditibus beneficij sui, propinquis honores, aut magistratum aliquem in Rep. emere.***

Causa est, quod è beneficij sui prouentibus dare beneficiario propinquis liceat, quæ sunt ad decentiam status sui necessaria. Sed beneficiarij qui temporale dominium cũ spirituali iurisdictione habent, consanguineorum statum mutant, nam morali dignitatis suæ communicatione cum illis, eosdẽ è tenebris in lucem vocant, de obscuris nobiles, clarosque faciunt. Hæcque est causa si non vnica, at præcipua excusandi Episcopos, qui de fæce sæpe populi abstractos, ad honores regni præcipuos, stirpem suam transferunt.

Dixi *si eorum beneficiis temporalis aliqua dignitas coniuncta foret*, nam hoc ipso inquit Reginal. *lib. 30. tract. 3. cap. 7. num. 103.* quod D beneficiarius temporale habet dominium, *consanguinei eius ad nouum statum ascendunt*, quia in eo esse hi peioris conditionis non debent, quam qui sæcularium sunt consanguinei, quos tamen certum est, statum suum mutare ad mutationem propinqui sui, aut consanguinei. Quare Regin. supra *num. 101.* non facere eum asserit contra officium, Conciliique decretum, si eos de reditibus sui beneficij sustentet ac alat, dum literis vacant, quia etsi patre locuplete sint nati, tamen quia bona sibi sua seruat, nec partem eorum aliquam, ad eorum studia in Academiis absoluenda, iisdem communicat, pauperum sunt habendi loco, cum nihil possideant.

E Dixi cum nihil possideant, quia si in ære haberent, vnde se in studiis alerent, pauperes non essent, & ita contra eos Concilij prohibitio faceret, de non ditandis cognatis ex beneficiorum fructibus. Sunt autem pauperes censendi in hac materia, non hi duntaxat qui victu & vestitu indigent, quæ dicuntur naturæ necessaria, sed etiam qui rebus ad status sui conuenientiam opportunis carent.

Extra hos casus, qui in consanguineos aut amicos non omnino pauperes effusè est, liberalis, rerum quas beneficium suum parit,

donatione non necessaria, peccat, quia Ecclesiæ in re non modica ·leuique, præceptum violat, sic enim in *seß. 23 cap. 1.* Concil. Trident. Patres: *Omninò interdicit Episcopis sancta Synodus ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos familiaresue suos augere studeant, nec res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, eis vt pauperibus distribuant.* Itaque si quid propinquis beneficiarij tribuere induxerint animum, id debet esse de eo, quod illorum vsui deputatum cum esset, voluerunt sibi pareè viuendo detractum esse, quod ipsum quoque moderatum esse oportet, datumque consanguineis, vt non egeant, non autem vt ditiores fiant. Candid. supra *art. 6. dub. 5.*

His sunt perquam similia quæ Sanch. *tomo consil. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 38.* scribit, & primo quidem consanguineo inopi aut amico, plus dari posse, quam extraneo, quia cum maiori se quisque charitate prosequi debeat quam quempiam alium, sintque consanguinei, eiusdem inter se communione sanguinis, indistincti moraliter ab inuincem, quod sibi beneficiarius si egeret, ex beneficii sui prouentibus sumere posset, potest & leuandæ propinquorum inopiæ.

Secundo tradit, quod etsi ille dare indotem spuriæ tantùm nequeat, quantum legitimæ si foret, posse tamen sine metu culpæ, ei quidpiam amplius, maiusque tribuere, quàm ei secundum statum suum erat debitum.

Tertio, fas ei quoque esse, dare cõsanguineis, habentibus vnde statui suo consentaneè vitã transigant, ac personam quam agunt in Rep. sustineant, posse (inquam) iis subministrare vnde ad altiorem gradum ascendant. *Item potest Clericus* (inquit Sanch. ibid.) *& Episcopus ex infima sorte assumptus ad Episcopatum, aliamue dignitatem, ampliorem dotem filiæ suæ constituere, quam frater talis Episcopi manens in sua sorte infima, assignaret filiæ suæ legitimæ.* Hæc ille.

QVÆSTIO XXII.

Defuncti beneficiarij bona ad quem spectent.

Dico primò, *Tam bona vacantis Ecclesiæ, quam eius fructus, iure communi pertinere ad successorem Clericum cui hæc conferetur vt vacans*: ita Suar. *de censur. disp. 21. sect. 2. num. 97.* Graffius *lib. 2. cap. 99.* Thesaur. *par. 2. praxis Ecclesiast. ver. vacantia 1.* quorum ego sensum quia à Conciliorum decretis, Romanorum Pontificum sanctionibus, sanctorum Patrum sententiis, ac Canonum grauissimis explanatoribus non abhorret, sequendam censeo. Ex illa ergo immensa rationum ac rerum turba, quæ quod de bonis vacantis

A Ecclesiæ diximus, probabile, propeque certum faciunt, paucas placet de multis in conclusionis huius angustias contrahere.

Concilium Carthaginense tertium his verbis edicit. Placuit vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi vel quicunque Clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Episcopatus, vel Clericatus sui agros & prædia nomine suo comparant, tanquam rerum dominicarum inuasionis crimine teneantur, nisi admoniti eadem Ecclesiæ contulerint.

Docet idem Agathense Concil. *can. 48.*
B sed verbis magis in rem nostram quam Carthaginense perspicuis. *Quidquid*, inquit, *de prouisione sua Ecclesiæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, omnia in iure Ecclesiæ seruari censuimus*, quæ sententia relata est à Gratiano *12. qu. 5. can. Episcopi de rebus 19.*

Ad Romanorum Pontificum responsa venio, quæ hanc sententiam plene confirmant, certoque concludunt. Est decretalis Alexandri III. *quarta de offic. indicis ordin.* in qua vacantibus Ecclesiis Oeconomos præfici imperat, *qui fructus percipiant & eos aut in Ecclesiarum vtilitatem expendãt, aut futuris personis fideliter referuent.* Sunt his cõformia quæ à Boni-
C fac. VIII. sunt scripta *in cap. præsenti 9. eiusd. tituli in 6.* ibi enim ait *beneficiorum bona necientibus eorum rectoribus vel ministris, in ipsis inuenta, siue vacationis ipsorum tempore obuenientia (ait) in eorum vtilitatem expendi, vel futuris debere successoribus reseruari*, in quam sententiam Ephesino Concilio qui astitere Episcopi, mandant Euchario, ac constitutis ab Imperatore Constantinopolitanæ Ecclesiæ Oeconomis, vt ea solerter ac prouide custodiant quæ in eius iure, Episcopi morte
D esse in cœperãt vtpote rationem illi reddituri, *qui Dei voluntate, & Imperatoris nutu ordinandus erat Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopus*, ὡς μέλλοντας λόγον ἀποδιδόναι τῷ χῷ βουλήσει θεοῦ, χρηματίσματι τῶν φιλοχρίστων βασιλέων χειροτονηθησομένῳ τῇ Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίᾳ.

Et quanquam de successore non loquantur Patres, meminere tamen Ecclesiæ, elegans est D. Hieronymi in eam rem sententia *epist. lib. 2. epistola ad Nepotian. 12. sit hæres*, inquit, *sed mater filiarum, id est gregis sui Ecclesia quæ*
E *illos genuit, nutriuit, & pauit, quid nos inferimus inter matrem & liberos, gloria Episcopi est pauperum inopia prouidere. Hæc ille: cuius laudatissimam sententiam confirmat hæc ex æquitate petita ratio.* Eodem refluere flumina, vnde primo traxere originem, tam verum est sapientis verbum, quam antiquum, at quæ bona ac prouentus, beneficia Ecclesiastica pariunt, Ecclesiam, à qua sunt initio ad Dei gloriam, bonumque Clericorũ instituta, agnoscunt vt parentem, ergo cum deest qui

ea

ea sibi vt sua vendicet, Ecclesiæ sunt danda, Caroli enim magni statutum est, non omnino incertum ac fallax, vt vnusquisque Presbyter res, quas *post diem consecrationis acquisierat, propriæ Ecclesiæ relinqueret Capitul. lib. 1. cap. 156.* fuitque antiqua disciplinæ Ecclesiasticæ regula, ne Episcopi, ad propinquos alia bona transmitterent, quam quæ antequam personæ huius maiestatem capesserent, habuisse constabat, & ita *quæ ex hæreditate, vel artificio, aut doctrina acquisiuit, distribui convenit pro arbitrio decedentis cap. relatum 12. de testamentis, vbi autem in loco defuncti tantum est vnus ordinandus, is ea bona, (sicut & alia ipsius Ecclesiæ) in Dei timore dispensare debet*, Alex. III. ibid.

B

Secunda Assertio, *Est tamen tam bonorum extantium quam futurorum distributio pro ratione temporis quo beneficiarius cum viveret officio est functus, facienda in Gallia, inter eius hæredes, illumque, qui ei succedit in beneficio.*

Docet id Bleyanus *in Theoria tract. de patrimon. Ecclesiast num. 49. & sequentib.* Dixere idem Annæus Robert. *rer. iudicatarum lib. 4. cap. 2.* Choppin. *de sacra polit.* Cartelerius *lib. de memorabilib.* vt refert Charondas *lib. responsion. 1. cap. 52.* quod & in Germaniæ plerisque Diœcesibus factitari solitum, scribit Layman. *de benef. tract. 2. cap. 4. q. 3 num. 9.* probant id argumenta quæ sequuntur.

C

Pro rata anni parte, qua quis in exercitu Principis stipẽdia meretur, id ei vel hæredibus eius debetur, cũ quid illi interim dũ in castris armatus agit, humanitus acciderit. Similiter quę seruo, qui operas suas ad annum ciui ad culturam agri locauerat, stipendia si viueret danda erant, hæc eius hæredibus, secundum proportionem temporis anni, quo agrum coluit, aut in quapiam alia re simili suam ei nauauit operam, negari sine culpa nequeunt. At est beneficiarius, stipendiario similis, cum quæ ei bona, fructusque ex beneficio obueniunt, sint tanquam operæ in eius curatione præstitæ, aut præstandæ merces ac stipendiũ, ergo ei, vel si moritur, eius hæredibus, ad modum temporis, quo officium spiritale præstitit negari non debet.

D

Confirm. Est beneficiarius, vt minimum vsufructuarius ex dictis antea. At isti, fructus qui sunt ex solo percepti, aut percipiendi ad modũ operæ, quam in re colenda, ex qua sunt nati, adhibuisse illum constat, sunt debiti, ergo si priusquam sint collecti diem suum obeat, ab hæredibus, vt pote veris eius in tali iure successoribus, peti poterunt. Sane in Hispania, vt auctor est Sanch. *tomo Concil. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 54. generali consuetudine iam recepta, etiam in beneficiorum redditibus, Clericis ex intestato cognati, qui de iure succedunt laicis alijs ab intestato*, iis succedunt: eiusdem est opinionis Couar. in *cap. cum in officijs de testam.* Gutierez *par. 2. de benef. cap. 1. num. 69.*

E

A

Tertia Assertio, *Non sunt tamen fructus omnes, eo anno colligendi, quo beneficiarius moritur, aut resignans beneficio suo renunciat illis, aut eorum hæredibus debiti, sed ex parte tantum; puta pro rata parte anni, qua vterque fecit officium, reliqui successori sunt dandi.*

Hanc sententiam confirmat ex æquitate petita ratio Enimuero quam non est æquum, hæredibus dare præmia beneficiario mortuo indebita, aut officij quod iste non impleuit, honorarium ac mercedem nullo hæredum ac defuncti merito tribuere? quod tamen accideret, si anni, in quo diem suum hic obit, fructus omnes beneficio annexi, in ius hæredum eius, ac potestatem venturi forent.

Secundo est à ratione alienum, vt suo legitimo pastore destituti fideles parte anni reliqua viuant, aut si quem habent, illum eo redigere vt sine fructuum emolumento vllo altari deseruiat Nam quis à Parocho iustè exigat, vt quæ obsequia à sui similibus exhiberi sunt solita fidelibus, hæc gratis ac mercede nulla præstet? hæc autem etsi ei iuste negari non debeant, non sequitur tamen quod omnes anni fructus pendentes adhuc & percipiendi, eius hæredibus sint debiti, sed qui duntaxat operæ eius in animarum procuratione præstitæ, dum viueret, aliquo modo sunt pares: eius autem in beneficio successori sunt relinquendi cæteri.

Est tamen huic praxi, quarundam Galliæ Diœceseon consuetudo opposita, in quibus sacrificasse sacro die Paschæ sufficit, vt ius sibi tam fructuum qui extant, quam qui sperantur, ideoque pendentes nominantur, adhoc vt Parochus, aut eo faris functo eius hæredes, ius sibi fructuum omnium, quos Parochia parturit, arrogent: hanc enim vt probare non possumus, ita nec reprehendere, propriis locorum Episcopis illam tolerantibus, non audemus.

Quanquam ne quid inde incommodi patiatur Ecclesia, magnopere metuendum est Episcopis, nam quid facilius in sæculi corruptela tanta, quantam scimus; quam vt eo tempore, Parochiarum, quæ successori Parochi mortui, parum aut nihil ad vsum vitæ suppeditant, solum incultum vitiorum omnium spinis ac sentibus scateat? ipse autem populus, qui infinitæ sacerdotum inscitiæ regendus tum datur, in summa rerum omnium ignorantia vitam viuat, non Christiano modo, sed homine quoque parum dignam? cum eos ad id ministrium non pietas, aut aduersum Deum charitas, sed lucra eaque sæpe tam modica illiciant, vt ab iis præter Missam cuius causa operas suas locant, sperari nihil debeat: quare cum nihil sit in hoc genere turpius, nihil ad animarum perniciem effi-

cacius, quam eiusmodi sacerdotibus, bonis quidem sed ignorantibus, Parochias administrandas tradi, iis, quorum id dare operam interest, ne hæ prima suæ pietatis ornamenta perdant, auctor essem, ne pessimum hunc morem, in suis Diœcesib. vigere longius sinerent, à quo virtutum interitus, animorumque certa lues incredibili bonorum omnium doloris sensu oritur. Nam quid iniquius, quam qui festo Paschæ die, populo æternum numen sacro litatorio propitiauerit, excluso successore Parochiæ, prouentus eius anni omnes sibi acquirere?

Non omnia tamen beneficij emolumenta, commodaque illi seruanda esse, scribit Piasec. *2. par. praxis cap. 5. art. 4. num. 23.* nam ibi ait gentis consuetudine fieri posse, vt fructus aliqui beneficij, Clerico de anno proximè post mortem sequenti sint debiti, talemque morem valere. Addit insuper visum à se priuilegium à Leone 10. regno Poloniæ concessum anno 1515. quo permissum ait vt morientes Clerici in primis tribus mensibus medietatem, in tribus aliis tres partes, in reliquis eius anni prouentus omnes beneficij, sibi vendicent.

Magis ad Galliæ morem accedit quod de Hispania Couar. narrat *lib. 1. variar. cap. 15. num. 12.* vt nimirum beneficij fructus qui non colliguntur nisi semel in anno *diuidantur pro mortuo Clerico, pro rata temporis deseruiti, sed in talibus, tutius est inhærere consuetudini, qua dempta regulariter fructus à solo separati debentur defunctis, pendentes autem Ecclesia, seu successori in beneficio,* Piasec. *supra.*

Secus facere crimen est graue, & quidem qui vacantis Ecclesiæ, seu beneficij bona vel fructus occupat, id est tanquam ex iure sibi non competenti vsurpat, excommunicationem Papæ reseruatam incurrit, à qua non est absoluẽdus nisi satisfactione illi exhibita qui mortuo in beneficio succedit, quam Fabric. in Theor. *tract. de patrimonio Ecclesiasticorum*, tuendam sibi credidit *num. 49. & sequentibus*, docuere idem Couar. *1. resolut. cap. 15. num. 11.* Gutier. *lib. 1. canonic. q. 4. cap. 33.* Garcias *par. 2. de benefic. ca. 1. nu. 69.* Layman. *tract. 2. de benefic. cap. 4. num. 9.*

Prima Assertio, *Per regni leges ac Prouinciarum fere omnium consuetudinem, beneficiarijs licet ad hæredes tam ex intestato, quam liberali sua voluntate sibi succedentes, beneficij sui fructus transmittere, tam perceptos, quam pendentes, pro rata temporis, quo eo sunt potiti:* hæc opinio præter citatos est Roberti in *li. 3. reru iudicatarum cap. 4.* Fabric. *in tract. de patrimon. Ecclesiasticor. num. 48.* Cartelerij *lib. de memorabil. vt refert Charondas lib. 1. responsion. cap. 52.*

Quia fructus ratione oneris, laboranti vsufructuario sunt debiti, at est Clericus bene-

A ficiatus, vt minimum vsufructuarius, & ex hypothesi, partes suas expleuit, in sacro ministerio, nec sine labore: sua ergo ei debita est merces, at hæc fructibus continetur non perceptis tantum, sed percipiendis, pro modulo, rataque officij exhibiti, pars ergo ei aliqua, fructuum pendentium, est debita, nec proinde neganda. Sane in Hispania vt auctor est Sanch. *tomo Concil. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 54. generali consuetudine iam recepta etiam in beneficiorum redditibus Clericis ex intestato cognatis qui de iure succedunt, laicis alijs ab intestato.* Eiusdem est opinionis Couar. *in cap. cum in officijs de testamentis.* B

Secunda Assertio, *Non sunt fructus omnes colligendi eo anno quo beneficiarius moritur, ei aut hæredibus eius debiti,* quia iure canonum priscoque Patrum Ephesini Concilij imperio successori sunt seruandi saltem ex parte, sic enim hi in Epistola ad Eucharium & Oeconomos Constantinopolitanæ Ecclesiæ φυλάξατε τοίνυν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἅπαντα ὡς μέλλοντες καὶ λόγον ἀποδιδόναι τῷ Χριστῷ βουλήσει θεοῦ, καὶ νεύματι τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως C χειροτονηθησομένῳ τῇ Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίᾳ, hoc est *Custodite omnia quæ ad Dei Ecclesiam pertinent vt & rationem illi reddituri, qui Dei voluntate, & Imperatoris nutu ordinandus est Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopus.* Hæc PP. quorum laudatissimam sententiam confirmat hæc ex æquitate facti petita ratio, nempe quod absolui reus nequeat nisi satisfactione præcedente, eorumque omnium quæ vsurpata fuerint, restitutione plena & integra Trident. *sess. 22. ca. 11.* quæ successoribus, hoc est quibus eadem beneficia conferentur, seruari conuenit, vt iisdem debita, iuxta D Suar. *de censur. disp. 21. sect. 2. num. 97.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 21. num. 4.* Thesaur. *in praxi Eccles. par. 2. verbo vacantium cap. 1.*

Est & priuatus iure recipiendorum beneficij sui fructuum, quisquis vacantis bona occupat, cum iure guardiæ aut patronatus per *cap. in generali 13. de elect. in 6* hæc enim duo ad subeundam hanc pœnam exigi, nempe vsurpationem iuris patronatus, & bonorum earundem Ecclesiarum vacantium dixere Nauar. Enchir. 27. *num. 123.* Suar. *de censur. disp. 23 sect. 4. num. 6.* & Tolet. *lib. 1. cap. 39. circa quartam excommunicationem*, pœnam hanc E tamen per se non teneri Clericos exequi, sed requiri declaratoriam seu executoriam iudicis sententiam habet, Suar. *loco proxime citato num. 7.* quod etsi Thesaurus non probet *verbo vacantia cap. 2. ver. nota secundo*, tenendum est tamen, vt maiorem verisimilitudinem habens.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIII.

Dubia quædam explicantur, ad eorum intelligentiam quæ proxime sunt dicta.

DVbium primum, *An in Beneficiariorum sit iure, patrimonio suo parcere, vt illud propinquis aut alijs cum decedent, integrum donent.*

Causæ dubitandi sunt duæ. Prima, quod bona Ecclesiastica, hoc est Sacerdotiis annexa, pauperum sint bona, sunt ergo diuitibus indebita: ergo ab eo non consumenda in communi vita, cui aliunde suppetit, quod tuendæ saluti propriæ tribuere valeat.

Secunda, quod quæ beneficiario de iusta sua, ac suorum sustentatione sunt reliqua, hæc sint eroganda inopibus: ergo & patrimonium, quo non est vsus, vt ex bonis Ecclesiæ viueret.

Dicendum tamen cum Nauar. *in tract. de redstub. Ecclesiast q.1.admonit.*32. Molina *disp.* 145. Sylu.*in ver. Clericus 4. q.* 16. Reginal.*to. 2.lib.30.tract.3.cap.7.num.* 90. Sanch.*in consil. lib.2.cap.2.sect.48.* beneficiariis id omni iure permissum esse. Naturali quidem, quia cum vni cuipiam bona genere diuersa suppetunt, quorum est æqualiter Dominus, his vti arbitratu suo potest, quæ magis ad stomachum faciunt, cum causa sit nulla cur hæc illis præferri oporteat, aut vice versa illa istis. At sunt bona ad beneficiarios hæreditario transmissa iure, sicut & sacra Ecclesiastica, quæ beneficiis sunt coniuncta, etsi non æquali modo iure, tamen pari ac simili, beneficiariorum propria, cum sint verè eorum Domini: ergo si hæc illis, aut illa istis in communi sibi vita præferenda censuerint, non peccant.

Facit quoque pro iis ius diuinum, nam auctore Paulo 1. ad Cor. 9. qui operam suam alicui collocat parem ab eo labori, industriæque suæ cōsequi mercedē debet, eam ergo ad vitæ cōparanda sibi subsidia necessaria si Clericus conuertat, iuste quis arguat? Id si potest, ei dari vitio honeste nequit, quod patrimonium intactum seruet, beneficij sui prouentibus familiam, seque sustentet. Nec item quod moriens, illud amicis testamentariis suis tabulis leget. Enimuero bene de alio mereri sub vitæ finem potest Clericus quilibet, eorum largitione bonorum quæ fecit sui iuris, ratione, fortuna, aut successione, cum natura, conditioque status Clericorum quem Christi causa est amplexus, illi quæ sunt cuique à natura concessa non adimant, nempe de rebus suis arbitrari ad placitum.

Ad causas dubitandi respondend. Priori quidem, falsum esse quæ beneficia proferunt bona diurna ac annua, pauperum esse propria, nisi quoad eam partem quæ de iusta eorum est sustentatione reliqua, idque ex deputatione Ecclesiæ. Consequentiæ similiter sunt falsæ, prior quidem, quod peræque ac pauper, administrando beneficio operam nauare suam diues queat: ergo quam iustè ille, tam iste eius præstitæ mercedem recipere potest ac petere: ergo & ex ea viuere.

Ad secundum respondend. etsi sit patrimonium, quod sepositum esse ad vsus non præuisos, aut donationes mortis causa, beneficiarius voluit, eiusdē sustentationi sit superabundans, proinde numerandum in non necessariis, quia tamen ex beneficij fructibus non prouenit, sed ex eiusdem possessoris industria, ac labore, ipsum sibi subtrahentis, non est Ecclesiæ præceptio, de superfluis in pauperes erogandis, ad istiusmodi bona extendenda.

Scio Gratian. ex Hieronymo ad Damasum referre 1. *q. 2. can. Clericos 6.* illis duntaxat Clericis conuenire, *Ecclesia stipendijs sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragentur bona, qui autem bonis parentum, & opibus sustentari possunt si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium committere.* Sed tam hic canon quam *septimus eiusdem qu. & causa*, intelligi debet de casu seu articulo necessitatis, in quo D. Thoma teste *etiam pro redemptione captiuorum, & alijs necessitatibus pauperum vasa etiam cultui diuino dicata sunt distrahenda, & in eo peccaret Clericus, si vellet de rebus Ecclesiæ viuere, dummodo haberet patrimonialia, de quibus viuere posset, 2. 2. quæst. 185. art. 7. ad 3.*

Dubium secundum, *An quod beneficiario post sustentationem, de bonis quasi patrimonialibus, aut distributionibus quotidianis superest, vt superfluum pauperibus sit debitum.*

Dico primò, *Quod de bonis quasi patrimonialibus, beneficiario post honestam suam, & suorum sustentationem est reliquum, non necessario inopibus dandum esse.* Quia non sunt ea bona, de eorum genere, quæ à beneficio vti causa sua, originem ducunt.

Secundo, quæ quis vi ingenij, sedulitate operæ, manuum labore consequitur, hæc Ecclesiæ voluntati, arbitrioque non sunt obnoxia, sed eius solius, qui illa est industria lucratus sua, sed bona quasi patrimonialia sunt talia. Dicere enim ad populum, in Ecclesiis modulata voce inter Simphoniacos canere, missam facere qua dici hora visū erit postulāti eam fieri, humana sunt opera, quibus sua, propriaque merces est debita, quæ & ipsa in bonis est censenda quasi patrimonialibus, ergo cum eius partem aliquā, sibi vendicare Ecclesia iure nequeat, nec si de ea mercede quidquam erit reliquum, quod ad vsus vitæ non sit beneficiario necessarium, id ab eo pauperibus vt detur, imperare cum ratione non potest.

Dico 2. *Nec de annonis diarijs quas distributiones nominãt quidpiã esse pauperi dandũ necessario, quod negatum, in negantis cedat exitium.*

Ratio est, quod sint hæ beneficiarij solius potestati obnoxiæ, vtpote in eius iure, dominioque positæ, non sunt ergo eiusmodi, quas minui auctoritate Ecclesiæ, ac cum pauperibus quoad eam partem, quæ est superflua, communicari sit necesse.

Confirm. quæ ad ius alicuius dominiumque plenè pertinent, hæc ab Ecclesia onere grauari aliquo nequeunt, quod sit veri, legitimique possessoris iuri oppositum, sed distributiones sic sunt beneficiarij propriæ, vt de iis disponere possit liberè, sicut de bonis patrimonialibus, Couar. teste *in cap. cum in officijs de testamentis num.* 4. quam eius sententiam sequuntur Sylu. *ver. Clericus* 4. *q.* 4. Rosellà *eod.* 4. *num.* 2. Reginald. *lib.* 30. *trac.* 3. *cap.* 7. *num.* 92. probatque hæc ratio, sunt bona, quæ Clerici acquirunt ob suum personale ministerium, operam, officium, & laborem in concionando, audiendo cõfessiones, & operra id genus alia. (Enimuero *in cap. de Cleric. non residentib. in* 6. qui officiis diuinis intersunt, *verum sic receptarum dominium dicuntur acquirere, easque suas facere.*) Sed de his, quæ sunt ob personale ministerium, certi alicuius hominis propria, detrahere nihil potest Ecclesia, quod detur alteri, sine eius ad quem spectant iniuria, ergo nec de distributionibus, quæ erit de iusta beneficiarij sustentatione pars earum reliqua, non est Ecclesiæ instituto ac voluntate debita pauperibus.

Dubium tertium, *An Commendatarius, bonorum quæ beneficium eius parturit, sit Dominus, & quatenus.*

Dico primo, *Quæ beneficia ad tempus commendantur à Papa aut Episcopo, hæc in Commendatarij iure dominioque non esse.*

Ratio est, quod Commenda quæ tempore definitur, administrationem nudam habeat ac custodiam, ex *cap. cum in nobis extra de electio.* vnde fit vt cui Commenda est eiusmodi ab Episcopo tradita, non plus habeat iuris in beneficio commendato, quam depositarius in deposito Fabric. *in Theor. rubr. de benefic. in commend. & in titul. num.* 4. quare non facit fructus suos, non magis quam de re fidei suæ concredita depositarius, non est ergo beneficii sibi commendati possessor, ergo nec fructuum quos progenerat, dominus.

Est consequent. vltima prope certa, nam ad eum duntaxat fructus pertinent, qui est rei, ex qua colliguntur possessor ac Dominus, ergo si Commendatarius rei sibi ad custodiam datæ, non erit possessor ac Dominus, nec erit fructuum quos parit.

Non esse vero Cõmendatarium ad tempus, rei commendatæ, id est beneficij possessorem, patet ex notis subsequentibus.

Prima, quod illud permutare, aut de eo aliter disponere nequeat, Glossa *in cap. si constiterit in ver. commendata ext. de accusat, &* 10. *q.* 3. *can. qui plures verbo ratio.*

Secunda, quod de perceptis rationem exhibere, ac reddere Episcopo debeat.

Tertia, quod de rei sibi commendatæ prouentibus, ea duntaxat sibi sumere commoda queat, quæ ad vitam sint satis, reseruatis legitimo successori reliquis.

Quarta, quod ad concedentis arbitrium, hæc ei commenda possit eripi *cap.* 1. *de Capell. Monachor.* quod in beneficio locum non habet, eo quod sit perpetuum.

Dico secundò, *Commendatarios ad vitam, fructuum demandatæ sibi commendæ esse dominos, sed cum onere ex institutione Ecclesiæ, vt superfluos, hoc est, ad iustam suam sustentationem non necessarios pauperibus tribuat.*

Ratio est, quod Commendatarii perpetui eadem sint onera, quæ eius, cui beneficium datum est in titulum, vt tradunt Choppin. in *lib.* 3. *de Doman. tit.* 28. *num.* 6. & Bleyanus *de beneficijs in titul. & commend. n.* 19. ergo vt est huic ex præcepto Ecclesiæ necesse, quod superest ex beneficii fructibus, erogare in vsus communes, & ordinarios pauperum, ita & commendatario perpetuo.

Dico tertiò, *Nec Equites commendatarios, nec alios, qui tria sunt in religione vota professi, de commenda sua fructibus posse ad voluntatem disponere.*

Ratio est, quod sint per vota incapaces dominii, ergo & vsus rerum temporalium, quarum custodiam habent, vt enim per paupertatis votum, abdicarunt se bonis, eorumque proprietate, ita & iure iis vtendi, aut disponendi independenter à superioris sui voluntate, quæ est causa, cur iis Commendatariis, si peccare nolint, à Generali ordinis sui Magistro facultas sit petenda, Commendarum quas habent, fructus traducendi in suos vsus, de quibus, si sub finem anni quidpiam sibi ad vitam non necessarium habent, de eo pauperes, eorumque leuare miserias nequeunt, quod sint eiusmodi fructuũ reliquiæ, ordini auctoritate Papæ reseruatæ, vt enim est hic ad bonũ Christianæ Reip. Deique gloriam institutus, vigere autem ac florere ad Turcarum perniciem sine armatorum classe non possit, nec ista adornari, sine magna rerum omnium, annonæque copia, nec vtraque sine pecunia, quæ prædictis Commendatariis de depenso annuo superest, hanc in sumptus belli, ac Ordinis vtilitatem, tanquam in pios vsus, Papæ applicari placuit, in alios proinde ab illis non conuertendam facile.

Dubium quartum, *An beneficiarius tantum in vsus suos de bonis Ecclesiasticis traducere queat sine crimine, quantum de patrimonialibus insumpsit in bonum beneficij aut Ecclesiæ.*

Dico

Dico primò, *Si qua sunt à beneficiario reparandæ Ecclesiæ, aut reficiendis impensa ædibus, hæc eidem sunt donata, ista illum ab ea repetere non posse.*

Ratio est, quod donatio facta Ecclesiæ, aut Monasterio, dominium transferat, etiam sine vlla traditione vt est in *lege 2. Cod. si quis alteri vel sibi lege siue mancipati Cod. de donatio.* at quæ nostra non sunt, æstimare non possumus, aut pro iis, eorumque loco aliquid recipere, aut petere: ergo, &c.

Secundo, si quantum donasti Ecclesiæ de patrimonij tui fructibus, tantundem de sacris eius reditibus tibi potes vendicare sine scelere, potes & donationem acceptatam legitimè rumpere. Id autem vere dici qui possit, non video, cum acceptatio ius inchoatum ac in rem, donatario tribuat, quo priuari contra voluntatem non debet.

Quid si de intentione sua beneficiarius ambigat? & an gratis de Ecclesia, aut beneficio suo mereri voluerit, patrimonij sui partem in eorum expendendo commodum, nesciat?

Reginald. est opinio, in eam dare se partem beneficiario licitum, quam volet, & donec expresse donationem fecerit, (verba sunt eius) eius quod sic expendit, liberè posse intentionem habere non expendendi gratis, & consequenter posse memorata compensatione vti.

Dico secundò, *Beneficiario fas esse, tantundem ab Ecclesia, eiusque bonis repetere, quantum de suis in eius expèdit commodum*, ita Nau. *in tract. de reditib. Eccles. qu. 3. admonitione 4. num. 3.* Angelus *ver. Clericus 13. num. 9.* Panormitan. *in cap. de his extra de Ecclesiis ædificandis.*

Ratio est, quod etsi ruinâ Ecclesiæ patrimonij sui bonis prohibere, aut collapsam reparare, beneficiario sit laudabile, non est tamen necesse id illum de bonis aliis facere quâ Ecclesiasticis: quare si ex beneficio nihil sit ei reliqui, quod vitæ suæ necessitati superfit, nihil tunc de suo victu, & necessario cultu cogitur Ecclesiæ tribuere (inquit) Comitol. *lib. 1. responsq. 82. num. 5.* quidquid ergo de patrimonij sui delibatum reditibus erit in Ecclesiæ commodum, à beneficiario collatum, id per se sibi de bonis beneficii superfluis si rependat, non peccat. *Si aliquid* (inquit Panorm.) *expendit de patrimonio suo ad vtilitatem Ecclesiæ, potest illud repetere, nisi fecerit animo donandi quod bene mente scit ille.*

Sunt his quam simillima quæ in Concil. Brachar. sunt præscripta his verbis *in can. 8. Quod si aliquid pro vtilitatibus Ecclesiæ, aut substantiæ expendit, aut dispendij, aut perditionis quidpiam pertulerit, si hoc comprobari potuerit, totum illi à rebus Ecclesiæ eiusdem, reformabitur, pro cuius vtilitate id expendisse probatur.*

A Est hæc ergo Assertio vtpote auctoritate firmata Concilij non improbabilis.

Dubium quintum, *An quæ beneficij curator ac possessor bona sustinendæ vitæ non necessaria, amicis aut propinquis largitur, ab his restitui Ecclesiæ aut pauperibus debeant.*

Debere aiunt hi Doctores qui putant, reditus Ecclesiasticos qui sunt superflui, ex naturali iustitiæ lege, in pium aliquem vsum erogandos esse, quia cum tali onere (inquiunt) ac pacto tacito, dati sunt à fidelibus Ecclesiæ, & ab hac beneficiariis, nam hinc sequitur, nec ab istis titulo donationis gratuitæ, aut le-
B gati tribui, nec ab aliis posse eo nomine accipi. Quia non sua, dare nemo potest alteri valide, nec hic accepta retinere, at ea quæ beneficiario, de sua sunt sustentatione reliqua, sunt hæc instituto ac voluntate Ecclesiæ, piæ causæ aut pauperi debita, concessa ergo aliis non sunt iis acquisita legitime, his ergo, quorum sunt in iure, dominioque, reddi debent.

In ea tamen sententia quam defendi, secus est dicendum. Enimuero cum bonorum Ecclesiæ dominium, iusque eorundem absolu-
C tum, sine vllo iisdem annexo iustitiæ onere, ad beneficiatos pertineat, contra eam non committunt, quando ea quibus est placitum, distribuunt: ergo cum restitutio, læsæ sit iustitiæ reparatio, nulla est in præsenti materia necessaria.

Peccat quidem contra charitatem beneficij possessor, ea largiendo consanguineis, quæ fructu maiori ac laude, pauperibus præbuisset ac Ecclesiæ, his ea tamen non tenetur reddere, quia quæ sua absolute sunt iure, dominioque potest quisque valide, ac sine restituendi onere dare, at est bonorum Ecclesiæ beneficiarius dominus, non peccat ergo cōtra
D iustitiam, qui cum pauper aliquis graui oppressus miseria, eleemosyna donandus foret, eo tamen prætereito, beneficentiæ vim suæ, effectumque, in alium similiter non egentem confert.

Dubium sextum, *Quinam pauperum nomine in quos debent beneficiarij superflua sua expendere, Doctores intelligant.*

Quicquid causæ piæ rationem habet, cuiusmodi sunt bona opera, Ecclesiarum reparatio, Monasteriorum constructio, Xenodochiorum instauratio, Nauar. in *tract. de redi-*
E *tibus Eccles q 1. admonit. a6.*

Est enim eadem, parque in hac causa pauperum notio, ac cum de fructuum restitutione, ob omissum horarum pensum agitur. At tum nomen pauperum, ad quamcunque causam piam extenditur, ergo & hic, vult enim Ecclesia bona sua non fidelibus prodesse modo, vt honeste vitam colant, sed & prouehendæ inter eos pietati, quod fit cum ea ad Dei cultum, ædificandis sacris ædibus, aut si

collapsæ sunt reparandis, alendisque pauperibus impenduntur. quibusnam verò? iisne duntaxat, qui locum, vbi situm est beneficium incolunt, an promiscuè omnibus?

Quos lubet, & ex quacunque selectos vrbe, prouinciaque, superfluis suis dignari beneficiatio est licitum.

Primo, quia de voluntate Papæ opposita literis scriptis non constat aut canonibus, quæro enim vbi sunt hi editi, quando & à quo Beneficiariis promulgati?

Secũdo, cũ Ecclesiæ par & æqualis in omnes sit ardor, ęqualis optimæ matris in filios charitas, abunde eius voluntati fit satis, cũ qui verè sunt pauperes, residuis de decenti suâ honestaque sustentatione, beneficiarius in quacunque mundi plaga positos adiuuat, fouetque.

Quid? quod sit hic omnium non male de pietate iudicantium sensus? quod recepta vbique consuetudo, quam erroris arguere non paruæ foret in politicis imprudentiæ. In quosuis ergo inopes, quod ex beneficij sui fructibus superest, beneficiarius cum expendit, nisi de voluntate fundatorum contraria certum quid habetur, officium facit.

Dubium septimum, *An de sacris beneficiorum prouentibus dissoluere, aes contractum, beneficiario sit permissum.*

Quæstioni pridem à Lucio Papa III. *in decret. peruenit 2. de fideiussoribus*, est factum satis. Enimuero cum de pecunia à Clericis, Bononiensi cuidam ciui, qui pro eis fideiusserat soluenda esset, coram Pontif. mota quæstio foret Eliensi Episcopo pro auctoritate præcipit, debitores serio vt admoneat, pecunias vt suo reditori restituant, eumque seruent indẽnem, qui pro eis solueret, *alioqui redditibus eorum præscripta debita solui, & damna etiam quæ propter hoc pertulit, resarciri curet, aut prædictos reditus ei assignet, tandiu sine molestia detinendos, donec ipsa damna resarcita fuerint, & debita sine diminutione soluta.*

Sane etsi sit hoc Ecclesiæ reditibus annexum onus, vt id, quod post honestam Clerici sustentationem ei est reliquum, pauperibus erogetur, aut locis piis 12. *q. 1. can. Episcopus 23. & can. res Ecclesia 26. eiusd. q. & causa*, ex eo tamen, quando aliunde nihil vnde contracta nomina expleat, ei in fortunis suppetit, suo satisfacere creditori potest. Nam quæ dare pauperi ei non est prohibitum, cur indigenti sibi applicare sit nefas? non esse, Nauar. asserit in *tract. de reditib. Ecclesiastic. q. 2. monito 26*. Ludouic. de Bea *par. 2. casuum casu 25. & 12.* vbi est his verbis: *Beneficiarius tanquam Ecclesiasticorum suorum redituum distributor, potest ex ijs, quæ de decenti sustentatione superfluunt, suscipere sibi tanquam pauperi vnde debita sua, tanquam debita pauperis soluat, etiamsi debita illa iniustè sint contracta.*

QVÆSTIO XXIII.

Explicantur dubia quædam ad præsens institutum pertinentia.

DVbium primum, *Ad quos deuoluantur bona beneficiarij de quibus testari non potest.*

Hoc est quærere, quæ sint Clericorum spolia, & ad quos pertineant, in cuius quæstionis explicatione infinitus est Nauar. *in comment. de spolijs Clericor. super can. non liceat Papæ 12. q. 2.* breuior ere.

Dico ergo primò, *Spoliorum nomine, non comprehendi bona Clericorum patrimonalia, aut quæ pro libito quibus placet, dare possunt*, Nauar. *parag. 1. de spolijs num. 4.* Nec quæ ab iisdem dum adhuc viuerent, applicara sunt in vsus pios, cuiusmodi sunt quæ Ecclesiis, pauperibus, piisque locis sunt sine eorum fraude data, quibus debebantur, qualia iure præsumi possunt, quæ imminente in discessum anima dari solent. Illa ergo quia legitimè sunt donata non sunt amplius in Clericorum potestate, ac iure, nec his illos aliquis non spoliat, sed spoliatos inuenit, vt Nauar. ait *n. 3. & 4.*

Tertio, nec ad ea quæ iniustè sunt donata, vt ad vsus profanos & malos, spolij se Clericalis nomen extendit. Quia est eorum dominium à donãte Clerico, in recipientem translatum, cui vt adimi iuste ac auferri nequeunt, sic nec ad ea restituenda cogi, etsi cum peccato hic ea cœperit, vt meretrix, sicarius, histrio.

Quarto, nec in Clericorum spoliis continetur sacra, aut libraria suppellex, quæ in libris, vasis, ornamentis Ecclesiasticis consistit, cuiusmodi sunt calix, frontale altarium, vestes Sacerdotum ad Sacrificium, neque tamẽ de iis testari beneficiarij possunt, in Italia. vel ab intestato ea cuipiã relinquere, sed hæc omnia in ius, dominiumq; Ecclesiæ transeunt, in qua cum viuerent, beneficiarij erant, statuit id Pius V. *in Extrauag. de spolijs ann.* 1567. de qua Nauar. *parag. 8. de spolijs.*

Quinto à spoliis remouenda sunt omnia, quæ in peculio Clerici reperiuntur, qui cum viueret, de reditibus Ecclesiæ non possedit in aunos singulos, vltra 30. ducatos auri de camera, Pius V. ibid.

Remouenda similiter à spoliis suppellex domestica Clerici, in qua sunt libri, Cathedræ mensæ, areæ, linteamina, & similia, spolij ergo rationem ac nomen quænam Clericorum bona sibi vendicant?

Dico secundò, *In Clericorum spolijs contineri reditus beneficij adhuc extantes, siue in toto, siue in parte, siue iam sint apud Clericum, siue apud Collectores, aut dispensatores, siue sint in pecunia,*

pecunia, siue in hominibus, quia præsumitur hæc nata ex bonis Ecclesiæ, istique beneficiario ius esse postulandi vt à debitore expungantur, quia illa ex pecunia mutuo ab eo accepta, eaque coniectura non improbabili, ex rebus Ecclesiæ collecta, contraxit.

Eodem domus ac prædia pertinent, hæreditas ac pensiones, quas non est improbabile, pari rerum genere, hoc est fructibus beneficii, coemptas esse; Nauar. *parag.1. num* a Pertinent item ad prædicta spolia, quæcunque negotiatione illicita, aut quouis alio modo prohibito, venerunt in ius ac potestatem Clerici, vt patet ex fine Bullæ Pii V. & Pii IV. de anno 1560. quæ habetur apud Nauar. *parag.7. num.3.* non sunt hæc bona tamen cameræ Apostolicæ inferenda ante sententiam, sed ad defuncti hæredes ex testamento, aut ex intestato pertinent.

Quinto, spoliorum nomine, vt colligitur ex bullis Pii quinti & Gregor. XIII. intelliguntur reditus beneficiorum omnium, à die vacationis eorum, vsque ad nouam eorundem prouisionem, quos cameræ Apostolicæ applicandos prædicti statuere Pontifices. Eorũ voluntati affinis ac similis extitit Ioa. XXII. charitas tũ cum Romanæ Ecclesiæ, in dubiis suis afflictisque temporibus adiuuandæ gratia, beneficiorum vacantium primi anni fructus omnes dictæ cameræ Apostolicæ assignasse, sit historicorum fide certissimum.

Dico tertiò, *iure antiquo canonum, decedentium Clericorum spolia, successori esse debita, aut in Ecclesiarum conuertenda commodum*: Ita Alexand. III. de fructibus vacantis Ecclesiæ statuit *ca. cum vos de officio ordin* Conc. Ilernense autem *can* 16. de supellectili domestica mortui, mobilibus insuper, ac immobilibus successori seruandis, vt refertur 12. *q.2 can. hac huius placiti 38.* secus qui facit, bonaque vacantis Ecclesiæ, seu beneficii fructus occupat, ex iure sibi non competenti, excommunicationem Papæ reseruatam incurrit, nec remittendam, nisi satisfactione præcedente, Thesaur. *par 2. prax. Eccl. de excom. loquitur Vrban. 12. q. 2. can. de laicis* 46. Innoc. Papa 2. in *Concil. Later.* Symmach. *in Synodo 3. can. 4.* De restitutione est his verbis 12. *q. 2. can. non liceat* 20. *Qui subscripserit*, inquit ibi Pontifex, *anathema sit, cum eo qui dedit, vel recepit, nisi restituatur.*

Excipiendus est casus, in quo defunctus bona sua pauperibus distribuenda curasset, sic enim Vrbanus supra. *Episcoporum deficientium res per Archipresbyterorum manus, aut secundum mortuorum iudicium pro ipsorum salute dispensentur, aut successori qui futurus est reseruentur*: sanxit idem Bonifac. Papa VIII. in *cap. quia sæpe, de elect. in 6. & cap. præsenti de offic. indicis ordinar.*

Dico quartò, *Prædicta Clericorum spolia pertinere ad summum Pontif. humano iure*, cuius auctor Paulus Papa tertius extitisse primus dicitur, est in omnium oculis ac manu eius constitutio Romæ edita anno 1541. vbi postquam suæ & prædecessorum suorum voluntatis fuisse dixit, vt huiusmodi spolia ad cameram deuoluerentur Apostolicã, statuit, vt id seruari possit in posterum non otiose ac segniter, ea per deputatos colligi, his duntaxat exceptis, de quibus decedens testandi facultatem habuisset Bullam hanc consecuta est alia Iulij III. de anno 1553. in eandem sententiam, quæ approbatorem habuit Paulum IV. à quo de ea re anno 1556. noua constitutio prodiit, sicut & à Pio IV. an. 1560. à Pio V. an. 1567 à Greg. XIII. an. 1577. tres aliæ in eandem sententiam, quas vbique receptas non esse, vsu experiẽtiaque scimus.

Dubium secundum, *Quid sibi de proprij beneficij reditibus seruare beneficiarij valeant sustentationis congruæ titulo?*

Dico primò, *In sustentatione honesta ac decenti beneficiarij, includi seruorum numerum necessariũ ad obeunda familia munera*: quis autẽ, qualis, & quantus esse hic debeat, prudentia est arbitrari, non meum, cui singulorum opes, dignitas, ac merita non sunt nota, cum sane ad Romanum vsum delineauit Nauar. *miscell. 62. de orat. num* 7 non placere tamen hunc plurimis, infinita prope eorum familia, seruorumque turma non necessaria nisi ad pompam fastumque, indicat.

Dico secundò, *Sustentationis congruæ nomine comprehendi omnia*, quibus ad beneficiatum, eiusque familiam alendam est opus.

Secundo, quæ ad ornamentum corporis pertinent.

Tertio, quæ ad relaxationem animi.

Quarto, quæ ad personam eiusque honoris gradum sustinendum, quem est inter suos populares consecutus,

Quinto, quæ ad expensas in ludo moderatas faciunt.

Sexto, quæ ad conuiuia pro qualitate beneficij, consanguineis & amicis Christianè ac modestè exhibenda, humanitas vrbanitati coniuncta impendi postulat, Molina *disput. 141. parag. tertium est*, nec dissentit Nauar. vt videre est in *q. t monito* . 7 & 28

Septimo, extendit se honesta sustentatio ad ea, quę ad hospitalitatem erga peregrinos exercendam charitas decentiaque postulant.

Octauo, ad ea quæ sunt ad donationes præstandas pro ratione sui gradus & status requisita: item ad remunerationes, tam quæ gratitudinis titulo, quam quæ solo liberalitatis intuitu, nomineque fiunt. Decet enim singulos esse erga suos benefactores non ingratos, quæque in eos collata sunt beneficia, similibus, ac vero etiamsi fieri honeste potest, compensari maioribus D. Thom. 2.2.

q. 106. art. 6. modo ne rationem excedant modumque, qui inter accepta, eorumque intuitu ac occasione, reddenda beneficia, intercedere debet, alioqui læderetur æquitas, ad quam tantum rependere attinet, quantum est acceptum, nam qui pro 12. 40. ex officio restitui oportere crederet, peccaret, vtpote qui accrptis restituenda non æquaret, eaque beneficentia, ad pia se redderet opera impotentem.

Dico tertiò, *Eorum omnium quæ ad sustentationem congruā necessaria esse diximus, æstimāda est quantitas, cum ex personæ & officij dignitate, tum ex redituum amplitudine ac copia.* Plura enim Decano licent, quam simplici Canonico, plura Episcopo, quam cuilibet de turba Presbytero, vt enim ille meritis ac dignitate isti præstat, ita non est iniquum ab eo plura in pauperes, plura in amicos & consanguineos prodire merita, beneficentiæque testimonia, quam à Canonico, (cuius tanta non est, quanta Episc. dignitas) proficisci erga suos solent liberalitatis argumenta. Sane à iure tam diuino, quam naturali ac humano non est alienum, vt qui plus meretur, plus acquirat, & vt Presbyteri qui bene præsunt, digni habeantur honore duplici, maximè qui laborant in verbo & doctrina, 1. ad Timoth. 5. hæc igitur ad vsus retinere suos, vt beneficiariis non est vllo iure vetitum, ita sunt ab iis reliqua piis expendenda operibus, & quidrm, cum est summa grandis, sub pœna peccati mortalis,

Dubium tertium, *Quæ sint pia opera, in quæ expendi oporteat, quæ beneficiaria de congrua sua sustentatione sunt reliqua.*

Cum pietas propriè Dei cultus intelligi solrat, inquit August. *lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 1.* quæ eum opera respiciunt ac promouent, hæc pia vocari solent: quare cum Clericis ac Regularibus idem sit in communi vita propositum, vt precibus ac sacrificiis Deum placent, quæ in eum finem de superfluo suo erogaturi sunt Episcopi ac beneficiarij, hæc dicentur in pia erogasse opera. Addo amplius, quia dupliciter pietas vsurpatur, vno modo, more vulgi, Theologorum altero: more vulgi, cum in misericordiæ operibus frequentatur, opinor ideo, quod hæc Deus firri mandet, eaque sibi præ sacrificiis placere significet Math. *9. misericordiā volo & non sacrificium*, qua ex consuetudine factum puto, vt Deus ipse, pius dicatur. Et quia nihil illi accidrre gratius, homini autem vtilius potest, quàm si sua salus ei sit curæ, quæ neglecta eundem facit miserum, illum adhortatur sapiens, ne se contemptum eat, sed sui cultura perquam diligenti ac strenua, quod res est, indicet nempe, omnium se, sed præcipue sui, misrricordia capi *miserere animæ tuæ placens Deo.* Ita lrgata, quæ salutis ac animæ causa fiunt, vel egentium subsidium, vel mortui in flammis purgantibus solatium pro fine habent, pia appellantur, quæ pietatis notio, eleemosynis quoque competit, tam quæ sunt corporeæ seu materiales, quam quæ spiritales, sic dictæ, quod referantur ad animam, eamque salutarib. monitis impleant, sed de his Nauar. *in tract. 1. de redit. Eccl. q. 1. monit. 26.*

Dubium quartum, *An eleemosyna pauperibus loci sint de superfluo facienda, an vero alijs quoque eas largiri sit permissum?*

Respondet Nauar. *q. 1. monita 27.* cæteris paribus, alienigenis præferendos esse incolas loci vbi est beneficium, quæ est etiam Molinæ opinio *disp. 145.*

Dicendum tamen quod absolutè, beneficiato, (vt antea est ostensum,) quibus lubet dare licet, quia ex nullo nobis canone constare certo potest, vnis in superfluorum distributione, anteponi debere alios, sed oēs pari illi oportere loco esse, ac sine delectu in totum bonorum societatē vocari posse habet: Chrys. *in ep. ad Hebr. hom. 15. cap. 6.* & refertur, *distinct. 42. can. quiescamus* 2. causam reddit, *quod non ex vita eorum, quos quis recipit, mercedem retributurus ei sit Deus, sed ex voluntate, ex honorificētia, ex misericordia, ex bonitate*, & licet meliorrs præferri aliis, tam natura quam auctoritas suadeat. Auctoritas quidem, nam vt scribit Ambros. *lib. 1. offic. cap. 30. etsi omnibus debetur misericordia, iusto tamen amplius.* Natura autem, quod hæc virtutem colere ac amare doceat, ac vt est maior in aliquo, aut minor, ita quoque honore illum ac cultu maiore, aut minore prosequēdū esse, tamen quia naturam ac rationem audire decentiæ est, nō in necessatiis, malis bonos, meliores sibi virtute imparibus præferre, nihil est ad fugam culpæ necesse.

Dubium quintum, *An propinquis, eorumque successoribus relinquere beneficiati aliquid possint de superfluis beneficij sui reditibus, quod in eorum vtilitatem ac commodum transeat.*

Dico primò, *De reditibus Ecclesiæ*, dare primogenito tantum, quantum est ad præbendæ, aut capellæ fundationem necesse, ad quam nominet, beneficiario cuilibet licet sine crimine.

Ratio est, quod per se cuique licet, idipsum per alium præstare si volet potest, at augere bonis, amplificare fructibus ædes sacras, in iisque noua Oratoria suis exædificare sumptibus, non est Ecclesiæ modo vtile, sed & fundatori gloriabile, in eo ergo occupari opere, beneficiato permissum est omni iure, ergo & per alium id tentare.

Dico secundò, *De sacris beneficij sui reditibus, prædium aut simile quid emere, ex quo propinquis tantum in annos singulos reditus annui*

profluat

profluat, quantum eorum conditio postulat, vt A *inde moderatè viuant, non luxuriosè ac superfluè, beneficiato non datur vitio.*

Ratio est, quod studere consanguineis eorum inopiam suis subleuare elemosynis, charitatis sit, in illos argumentum, proindeque non culpandum. At id facit, quisquis emptione prædij, futuræ propinquorum indigentiæ prospicit, cauetque, ergo sine crimine, cum id in pietatis operibus locum habeat.

Dixi *vt inde moderatè viuant*, nam si esset in præbendæ fundatione id beneficiario propositum, vt sui, suæque gentis extaret memoria, in emptione autem castri vel prædij, dare B consanguineis vnde eorum familia splendorem traheret, non esset hæc eius in illos beneficentia, laudabilis ac ferenda, nec pietatis in eosdem opus, sed arrogantiæ, Sanch. in *consil. lib. 2. cap. 11. dub. 38. num. 12. conclus. 4.* Molina *lib. 2. de primog. cap. 10. num. 48.*

Excipiendus est casus, in quo beneficiatus magni vir esset nominis, magnæ in Ecclesia auctoritatis, ob collatam sibi à Pontif. Cardinalis aut Episc. dignitatem, tunc enim quia in C eo gentiles sui statum mutant, non video cur iis, quod ad decentiam faciat, ac si est opus castrum etiam, vnde sibi nomen ac lucem trahant, tribuere nequeat.

Dubium sextum, *An si distributiones diariæ, sint his quæ ad victum, sinque sustentationem honestam ac decentem, beneficiatus exigit, ampliores, teneatur quod de iis reliquum erit, in res pias, inopumque commodum impendere.*

Omnino, nam omnia bona Ecclesiæ, sunt eiusdem generis & conditionis, eadem cunctorum sunt priuilegia: ergo & eadem om- D nium onera, ergo vt quæ de annuis non sunt beneficiario necessaria, in pios sunt vsus pauperumque subsidium conferenda, ita & quæ de diariis. *Incongruum enim est*, inquit Greg. *lib. 3. epist. 11. ad Maximianum Episcop. Syracusanum, vnam eandemque Ecclesiæ substantiam duplici quodammodo iure censeri.*

Secundo, quæ sunt de reditibus Ecclesiæ beneficiario superflua, hæc sunt ex institutione sua, iure communi tacitoque pacto fidelium conuertenda in vsus pios, at sunt ea, quæ quot hebdomadis aut diebus, Clerico beneficiato diuiduntur, tanquam iustum operæ suæ in cultum Dei stipendium, reditus Ecclesiæ, E parsque ex vniuersis vna quæpiam detracta, quæ Clericis ad pietatem, ac præstandum horis singulis officium, animos adderet, ergo vt quæ de annuis Clericorum prouentibus iisdem non sunt ad vsum vitæ necessaria, per eos tribuenda sunt pauperibus, ita & quæ de diurnis.

At enim (inquies) sunt quotidianæ distributiones, laboris in psallendis horis in choro iusta merces.

Quid tum denique? ecquid non hoc illis est cum reditibus beneficii annuis commune? Deinde quæro, ecquid hi prouentus à diuersitate modi quo debentur, aut eos Clerici consequuntur, sint diuersi? si sunt iidem speciea ac tantum tempore quo dantur, aut modo quo illos Clerici lucrantur sunt distincti, cur non erunt eorum onera eadem? Si annales ea dantur lege ab Ecclesia, vt qui de decenti beneficiariorum sustentatione erunt reliqui, in pauperum commodum, Deique cultum cedant, cur non & diarij? cum eorum ab inuicem disiunctio, legem hanc & obligationem auferre nequeat.

Dubium septimum, *An pensionibus eadem sit ex voluntate Ecclesiæ adiuncta obligatio.*

Affirmatiuè respondet Nauar. *de reditib. Eccl. q. 1. num. 79.* & Sarmiento *de redit. par. 3. cap. 5. nu. 7.*

Negant Gigas *tract. de pens. q. 52.* Couar. *in cap. cum in officiys de testam. num. 6.* ex quo inferunt pensionatium de reditibus pensionis suæ testari posse libere, eosque, si intestatus decedat, ipsius hæredibus esse debitos.

Sententia Nauar. mihi probatur præ altera. Nam quidlibet ab vnius potestate transit ad alium cum suo onere, *cap. pastoralis de decimis.* Sed pensio Ecclesiastica, pars est redituum Ecclesiæ aliqua, ergo cum hi ex tacito eiusdem pacto cum fidelibus, obligationem hanc habeant, vt in potestatem, iusque pauperum veniant, si post decentem beneficiarij sustentationem aliqui erunt residui, eandem habebit & pensio.

Secundo, non facit personæ conditio, vt bona, quæ certis erant obligata legibus, desinant esse talia, vt incipiant esse ab his libera, sed reditus Ecclesiæ, eiusdem sunt voluntate pauperibus affecti, quando non sunt Clerico ad vitam, statusque decentiam necessarij: ergo, &c.

Si tamen esset pensio de earum genere naturaque, quæ dantur Laïcis tanquam iustum operæ suæ stipendium, cuiusmodi esse solet, quæ Aduocatis datur, Capitulique Oeconomis, aut si Clericis, non tamen vt Clericis, ratione tituli alicuius sacri, sed secularis tantum, non esset hæc, quoad partem eius, de iusta Clerici sustentatione residuam in pauperes impendenda, aut pios vsus, quia cum sit pro eiusmodi officiis debita, cum onere iuuandorum inopum ex superabundanti, non datur: ergo.

Dubium octauum, *An beneficiarius peccet, & quo peccati genere, superflua sua pauperibus negando?*

Peccare, nemo qui Patrum super ea re iudicia, sensaque consulet, ambiget, audiamus Hieronym. in *epist. ad Damasum. Qui bonis parentum*, inquit, *& opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profe-*

sto admittunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant & bibunt. Sunt huius veritatis, August. & alii de Patribus, patroni non pauci, & quidem iste in *serm. 219. de temp.* decimas ait, *tributa esse egentium animarum*, at iis negari posse tributa sine culpa quis putet, quibus sunt soluenda? ea ergo indigenti pauperi subtrahere, cũ ea dare oportet, nõ vacat crimine.

At enimquo, & quali? Qui Clericos cum res Ecclesiæ malè insumunt, necessaria restituendi lege teneri asserunt, contra iustitiam peccare eos aiunt, pro qua sententia pugnant è Theol. Halens. *in 3. par. q. 36. memb. 5. art. 2. & 3.* Henric. Gandau. *quodl. 8. q. 27. liter. X.* Gerson *tract. 42. litera & considerat. 1. & prouisione* 8. ibi enim sic loquitur. *Bona pauperum sunt, quæ Ecclesiasticis supersunt, vltra simplicem victum & vestitum, iuxta decẽtiam sui status in Ecclesia*, quæ fuit August opinio, in *epist.* enim 50. ad Bonifac. comitem loquens de seipso, reliquisque Sacerdotib. hæc habet. *Si quæ nobis*, inquit, *sufficiunt, possidemus, non sunt illa nostra sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vsurpatione damnabili vendicamus.*

Furti sunt ergo rei, August. sensu auctorumque quos citauimus, qui ea quibus ad status decentiam non egent, sibi reseruant, negataque pauperibus, propinquis communicant.

Quia tamen quod illi, non credimus, sed beneficiarios, fructuum quos sua sibi sacerdotia pariunt, vere esse dominos, eos ideo ab iniustitiæ exemptos crimine censemus, cum sibi superflua de sustentatione congrua decentique retinent, causa est ex dictis antea perspicua. Peccabunt ergo, primo contra obedientiam, secundo contra fidelitatem, tertio contra pietatem ac misericordiam. Obedientiam, quia præceptum Ecclesiæ, de superfluis in vsus pios conuertendis, non faciunt. Fidelitatem, quia quod ipsi tacite sunt polliciti, cum sunt per Episcopum beneficio præpositi, non implent. Misericordiam, quia pauperum miseriis, inopiaque non sunt moti.

Dubium nonum, *An bene merendo de quocunque inope, beneficiarius præcepto Ecclesiastico satisfaciat, de diuidendis cum illo aut eius similibus, sacris reditibus, & quot modis peccare in ea materia beneficiarium accidat?*

Ordior à postrema parte, quodque est in ore, scriptisque omnium, hoc aio, peccare primò beneficiarios, cum prodigorum more, sua effundunt temerè,

Secundo, cum ea in res vanas, sibique ac suis non necessarias expendunt.

Tertio cum ea auare seruant, ac nouis subinde recentibusque pecuniis ad antiquas additis, propinquis suis ac amicis mali semina congregant. quia pauperum inopiæ consulere, tam quæ est præsens, quam quæ imminet, ac breui futura metuitur, beneficiato incumbit ex munere, contra quod facit, qui cumulandis opibus dat operam, nec sine culpa. *Rapina enim* (inquit Hieronym. *in illud Isaiæ rapina pauperis in domo vestra est*) *pauperum in domibus eorum est, quando replent thesauros suos, & Ecclesiæ opibus abutuntur in delicias publicasque stipes, quæ ad sustentationem pauperum sunt datæ, vel sibi reseruant, vel propinquis distribuunt, & alienam inopiam, suas, suorumque faciunt esse diuitias.*

Quod pauperem spectat, (quæ primo loco facta est quæstio,) dici debet, in beneficiati iure esse, arbitrioque, quem pauperum volet, sua dignari beneficentia, in eius ergo sinum, quem sors primum obiecerit, superflua sua, aut eorum partem coniicere, beneficiario est licitum, imo quia in eo *non tam paupertatem, quàm religionem debet attendere*, secundum Hieronym. *in epist. ad Damas. de decimis, oblationibus, Cœnobijs, & Xenodochijs, qualem voluerit, sustentationem impendere potest 16. q. 1. can. extremo.*

Dubium decimum, *Clericis ab intestato morientibus, quis succedat.*

Assertio prima, *In patrimonialibus bonis, qualia sunt quæ à patre, aut propinquis deriuantur ad liberos aut agnatos, succedunt hi soli, qui stirpe sunt ac gente defunctis viciniores quam cæteri.*

Ratio est, quod hæc ad eos deuolui iure gentium soleant, in quibus viuere, adhuc & spirare fato functus creditur, cuiusmodi eos esse non tantum, qui ab eo hausere vitam ac spiritũ, vt liberi, sed & alij quos ei origine, ac sanguine constat cõiunctos esse: ita Patres in Concil. Tibur. vt refertur *can. 2. de succession. ab intestato*, ibi enim dicitur, quod qui è seruo Presbyter est factus, hic si intestatus decedat, eius peculium, bonaque in quattuor diuidenda partes esse, quarum *vna Episcopo, altera Ecclesiæ, tertia pauperibus, quarta parentibus assignetur*, non sunt ergo Clerici ab intestato morientis bona patrimonialia, eius parentibus ac propinquis deneganda.

Sane quæ *per hæreditatem, vel alio modo intuitu personæ Clerici acquisierunt, donare eis licet, cui voluerint, dum viuunt cap. sed hoc 1. de successionib.* illud ipsum ergo recipere suis quoque hæredibus fas erit, cum decedet intestatus.

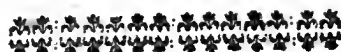
Assertio secunda, *Iure antiquo bona Clerici qui intestatus diem obierat, omnia acquirebantur Ecclesiæ*: ita *in cap. 1. de succession. ab intestato*, his verbis: *Si obierint antequam hoc fecerint, altari cui seruiunt, omnia perpetuo sanctificentur, & in ius eius tradantur.* Enimuero nolebat olim Ecclesia, vt Clerici, cæterique quos virtutis amor, in Clericorum transcripserat ordinem, alios affines, propinquosque agnoscerent, quam pauperes, quare de eorum classe

vnum

A vnum aliquem, ad cuius bona Ecclesiasticosque reditus propinqui, hæredis titulo iureque proximitatis inhiabant, admonet Ambros. ne eos audiat. *Non te propterea Deo dedicasti*, inquit, *vt tuos diuites facias, sed vt vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miserationis peccata tua redimas. Putant se parum poscere, præmium quærunt tuum, vita tua contendunt adimere fructum, & accusant quod eos diuites non feceris, cum te illi velint, æternæ vitæ fraudare mercede dist. 86. can. est probanda 16.* Ita primo Ecclesiæ nascentis æuo, cum prisca illa Christianæ disciplinæ seueritas integra vigebat adhuc, tam Episcoporum quam Clericorum bonis succedebat ex asse Ecclesia, de quo est in eandem sententiam, diuina S. Hieron. oratio *lib. 2. epist. 12. ad Nepotianum. Sit hæres, sed mater filiorum, id est gregis sui, Ecclesia, quæ illos genuit, nutriuit, & pauit. Quid nos inserimus inter matrem, & liberos, Gloria Episcopi est pauperum inopiæ prouidere, Ignominia sacerdotis est proprijs studere diuitijs*, tenuitque hæc olim consuetudo in Gallia, Paponio teste *lib. 21. tit. 8. arresto 6.* vt Episcopi, Parochorum, Priorum, eorumque qui ad gubernacula sedebant Ecclesiæ cuiuslibet, successores se ab intestato dicerent, Canonicorũ autem, & Sacerdotum simplicium, & aliorum id genus hominum, quibus commissa vlla non erat aliqua bonorum sacrorum administratio, agnati, quæ est etiam Bleyani opinio *lib. 1. Theoria titulo de patrimon. Ecclesiast. num. 22. litera q. ad margin.* secus tamen apud nos accidere hoc tempore vt ipse non dicam, praxis ipsa communis regni loquitur.

Dico ergo tertiò, *Ius succedendi Clericis ab intestato in Gallia, non in patrimonialibus tantum, sed acquisitis ex beneficiorum fructibus, propinquis competere*: Ita Glossa, *Pragm. in parag. item quod si Ecclesia in verbo acquisitas, de Annatis*, Fabricius *proxime citat.* Imbert. Rupellan. *in Enchir. prax. ciuil.* & alij.

Ratio est, quod consuetudo quæ à ratione non abhorret, estque omni memoria antiquior, vim legis habet, at quod sibi de iusta sua sustentatione est reliquum, egenis dari à beneficiario debeat, iuris est humani præceptio, non naturalis aut diuini, ei ergo à consuetudine immemoriali & præscripta, si qua erit in E oppositum, derogari poterit, ita Sanch. *to. consil. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 54. concl. 3.* Hispanos à culpa excusat, cum bonũ, ac Ecclesiasticos fratrum aut cognatorum suorum reditus ab intestato occupant, *est enim*, inquit, *quoad hoc consuetudo non irrationabilis & ita potuit iuri humano, aliud circa hanc ab intestato successionem disponenti derogari.* Hæc ille.

DE BENEFICIARIORVM, PAROCHORVM MAXIME AC CANONICORVM OFFICIIS

secundum Tridentinum.

B ORVM ad quæ obligantur Parochi, bipertita est diuisio, quædam regimine curæ sibi commissæ priora sunt tempore, sunt eo posteriora alia, antequam autem ad eum honoris gradum euehantur in Ecclesia, quatuor eis sunt vitanda, ne peccent.

Primo, ne inordinate eũ appetant, ne eundẽ supra quã decet, ambiant, habet enim hæc honorum appetentia iusto acrior, nimiam sui præsidentiam, quæ ab arrogantia raro, aut C nunquam est seiuncta, *quæri enim quisque ad beneficia & non ea quærere debet*, inquit Bern. *declamat. 1.* ac si Clerlcis iungi placet id vnum spectare illum decet in hoc gradu, vt sine *curis sæculi, in sanctimonia cordis & corporis illuminandus ad dominum, & suam pariter ac proximorum operetur salutem, orationis studio deditus, & verbo prædicationis, nam qui hæc eo quærit & tenet animo, eóque intuitu, vt huius vitæ habeat necessaria, euangelizat vt manducet, vt peruerso nimis ordine, cælestibus terrena mereatur.* Bern. in sermone super his verbis: D *Dixit Simon Petrus*: quare cum Glossa *capitis solet de sentent. excommunic. in 6.* de peccato arguit, à quo non abhorret sanctus Thomas quanquam eius opinione ac sensu 22. *qu.* 185. *art.* 1. non sit mortale, de veniali tamen excusari nequit, qui Episcopatum quo se dignum esse putat, appetit, etsi huius suæ voluntatis finem hunc duntaxat habeat, totum se Deo, proximoque in animorum procuratione dedere.

Mihi Nauarri opinio vt priore mitior, ita videtur probabilior, in Parochia duo esse, spiritale ministerium, & quod ex eius prouentibus multis ac ingentibus speratur, temporale commodum, velle primum, bonum est ac laudabile, si te eo fungi cum fructu, populique vtilitate posse existimes, habet enim ea voluntas æterni numinis cultum pro obiecto, proximique spiritale bonum, quo quid melius? eoque ab Episcopatu differt Parochia, nã qui illum, cessante necessitate, æternique cum ad id impellente numinis afflatu desiderat, ac quærit, vt plurimũ peccat peccato præsumptionis, ob Episcopalis gradus celsitudinẽ, prouin-

eiæq; quã sibi deposcit, cui tamẽ pauci sunt pares administrandæ difficultatẽ, quod similiter locum non habet in Parochia, cum & ipsa sit Episcopatui dignitate, ac munerum functione impar, nec Parochi, præsidentia tanta sit animi, quanta est eorum, qui Episcopatum ambiunt, & in eo Ecclesiæ honores primos.

Nec negari tamen potest, quin petere sibi Parochiam ob bona temporalia, res sit eiusmodi, quam probare nemo debeat, nam si Soto creditur *lib. de instit.* 10. *q.* 2. *art.* 1. est eiusmodi appetitio de genere mortalium, in quo ei est astipulatus Caiet. in citatum D. Thomæ articulum, vbi ait, peccatum esse, & quidem veniali maius, Clericum esse velle, vt ad beneficia, indeque ad prouentus his adnexos aditum habeat, quod ex eo probat, quoniam est rei spiritalis relatio ad temporariam, vt sunt lucrum, humana commoda, honores & imperia, haud dubie mala, nec ferenda, quia sic contra quàm recta ratio postulat, bonum maius, quale est spiritale, temporali postponitur, in quo est deordinatio non modica, postponi autem vel hinc patet, quod id cuius causa fit aliquid, hoc ipso quod sit finis, medijs quæ ad eũ tendũt dignitate præstet, quod de his quæ sensu à nobis vsurpãtur aliquo dicere, est rebus spiritalibus ac diuinis iniuriã facere, nec proinde sine crimine. Faceret ergo Clericus & *dignius, & magis rationi conuenientius,* inquit Bernard. *si pro carnali victu carnalia opera exerceret, & negotia, nec fieret innersor vernm, aut inhonoraret ministerium spiritale. Alij honorati incedere volunt, placere student hominibus, delectori & superbire, & huic saculo per omnia conformari. Audi querelas domini, ipsi regnauerunt, & non ex me, principes extiterunt, & ego non vocaui eos.* Bernard. *in serm. de verbis Domini dixit Simon Petrus ad Iesum.* Neque tamen est magistratuum Ecclesiæ appetitio ex qualibet causa lethifera: quare Nauarri sententia de veniali tantum supra *num.* 68. *&* 69. vt mitior, ita mihi veritati esse videtur propinquior, tenendaque in praxi extra duos casus.

Primus est, cum qui beneficiarius esse quærit, scit se beneficio cuius amore tenetur indignum esse, proque eo tempore illud consequi desiderat, quo est eius administrandi incapax.

Secundus, quando ita principaliter propter bona temporalia beneficium appetit, vt ob illa paratus sit officium non facere, nec animarum bono salutique consulere.

Extra hos casus veniale tantum est beneficium petere, aut sibi per amicos, Parochiæ emendicare titulos, nec enim intelligo, quare peruertere ordinem, quo spiritualia ordinantur ad temporalia, sit mortale, maxime cum aliquotum sit opinio, vt Sylu. *verbo vana gloria,* non esse nisi noxam leuem, litare

A Deo, ac sacrosancto Missæ sacrificio, laudis aucupandæ gratia dare operam, dummodo eam actu vel virtute, tanquam suorum operum finem vltimum, sacrificans non præstituat.

Secundo, obligatur Parochus ad non procurandam sibi Parochiam per fraudes, simoniam ac mendacia, quia mentiri, quia imponere, quia fidem fallere, aut pretio ad eam sibi munire viam, malum est ac turpe, ergo & eam malis his artibus acquirere.

Ad eam aspirare, ac contendere modo licito, vt per concursum, de quo est in Trident.
B *sess.* 24. *cap.* 18. non est malum, nam cum eum Patres in Parochiis conferendis exigant, ac seruari ab Episcopis iubeant, vt hi non peccant inuitando qui disputent, seque eo magistratu tam suã eruditione, quam virtute dignos probent, ita nec qui parent, beneficiique assequendi cupidi, Episcopo se ac Censoribus examinandos offerunt.

Tertio est hæc Parocho, qui propria sua colere munera non potest, naturæ iure imposita necessitas, vt beneficium sibi oblatum, quo est indignus, acceptare nequeat.

C Quarto delatum recusare nequit in duobus casibus.

Primus est, quando id ei Superior prohibet sub mortali, nec quidquam eorum illi deest, quæ Parochialis officij ratio postulat.

Secundus est, cum id ab eo aperta Ecclesiæ, cum vtilitate necessitas requirit, nempe quia nullos prouincia habet aut paucos, ad regimen animarum idoneos, D. Tho. supra *art.* 2. Sylu. *verb. Episcopus q.* 3.

Post obtentum beneficium, obligatur Parochus, primo ad publicè profitendam fidem intra duos menses à die adeptæ possessionis,
D in manibus Episcopi, vel eo impedito, coram Generali eius Vicario seu Officiali.

Secundo, iurare debet in Ecclesiæ se obedientia permansurum, Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* Metropolitani autem qui vltra trimestre ad sedem Apostolicam pro fidei professione facienda & accipiendo pallio ire distulerint, commissa sibi dignitate carent, & de alio Metropolitano ab iis prouideri potest, quorum interest *distinct.* 100. *cap. quoniam* 1. quæ pœna est latæ sententiæ, vt ait Thesaur. *par.* 2. *prax. ver. fidei professio cap.* 1. eo quod vox
E *careant* reperiatur in *can.* cui vim denotandæ latæ sententiæ inesse, cum Tiraq. asserit in *leg. si vnquam num.* 161. *&* 166. sed ego non improbabiliter meo sensu iudico, esse tantum ferendæ, nam Metropolitanum admoneri officij canon ipse imperat, quod non esset necesse, si ipso facto, & non iure tantum, dignitate suã priuatus foret, verba canonis sic habent, *Commissa sibi careat dignitate, sitque Metropolitanis alijs licentia, post secundam & tertiam commonitionem, viduatis Ecclesiis cum*

Concilio

Concilio Romani Pontif. ordinando Episcopos subuenire.

Secundò, si Parochus fidem stato tempore non profiteatur, vt fructus non facit suos, in sententia Thesauri, ita nec eos sine culpa retinet, Trident. supra, nec in eo, iuuari regula de triennali possessore pacifico, quamuis inuincibili laborarit ignorantia, dicit Nauar. *lib.1.consilior. consil.* 1. quod non puto ob rationem afferendam postea.

Tertiò, tenetur intra annum initiari sacro Presbyterij ordine, aliter beneficio possesso ipso facto excidit *cap. licet canon,* 14. *de elect. in* 6. modo per eum steterit, sitque ipse causa, cur sacer ordo ei non sit collatus, nam si eum Episcopus reiecerit, aut ex causa Parochus se non obtulit, vt culpa tum vacat, ita & pœna carere debet, non initiato imposita.

Tenetur item dicere ad populum *sessione* 23. *cap.* 1. de mysteriis fidei eum docere, explicando *quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque ei cum breuitate vitia, quæ cũ declinare, & virtutes quas sectari oportet. sess.* 5. *cap.* 2. *pueris autẽ ante omnia fidei rudimenta & obedientiã ergà Deũ, & parentes*, per se vel alium, festis diebus & dominicis exponet *sess.* 24 *ca.* 4. & quia *pauperum & miserabilium personarum curam paternam gerere debet*, Trident. *sess* 24 *cap.* 1. diuitiis suis vtetur ad res salutares, ad bonas artes, ad illa quæ Deus præcipit, quæ Dominus ostendit.

Quartò, tenetur Parochus residere, Trid. *sess* 23 *cap.* 1.

Quinto sacrum Missæ officium offerre pro suis ouibus.

Et quidem censet Sotus 9. *de iustit. q.* 3. *art.* 1. teneri Parochum singulis diebus celebrare, si ex beneficio sufficientes ad vitam reditus habeat, sin minus, pro rata fructuum, ter aut quater quor hebdomadis. Sed melius Sylu. *Ver. Missa* 1. *q.* 7. Nauar. *Enchir. cap.* 25. *nu.* 34. cum scribunt, satis esse ad officium viri boni, si diebus dominicis ac festis litet, aut quo tempore faciendum est pro defuncto, aut nouis maritis, quibus est impertienda prisco Ecclesiæ ritu benedictio.

Sexto, vt ad virtutem debet impellere, ita & à vitiis commendatam sibi plebem per se aut alios deducere, vt enim intenta in id cura eum incumbere decet, ne mali simus, ita & facere omnia, quibus in bene præparatum pectus, virtus influat, & quidem, quia pastoris est, morbidam ouem separare, ne dum parcit ouiculæ, perdat gregem, videbit, ne quem in ouile sinat irrepere fidei dubiæ, aut vitæ non probatæ, vt enim in mala contage, sanis ab ægro lues halitu solo transfunditur, ita animis moribusque, labes vel ab vno quopiam imprimitur, verissime Romanus sapiens *lib.* 3. *de ira cap.* 8. *Sumuntur*, inquit, *à conuersantibus mores, & vt quædam in contactos corporis vitia transsiliunt, ita animus mala sua proximis tradit.* Alienis enim perimus exemplis, nec quisquam sibi soli peccat, sed aliis peccati quoque causa est & origo: *vigilare*, ergo pastor debet, hoc est Parochus, super *gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinã, ad custodiam, & ad preces. Ad disciplinam propter morum correctionem, ne grex commissus propria mole illa deficiat; ad custodiam propter diabolicam suggestionem, ne hostili seducatur fraudulentia; ad preces, propter tentationum instantiam, ne vincatur pusillanimitate.* Bernard. *in sentent.* scripsit idem in *serm.* 76. in cantica sponsæ explanans hæc verba, *inuenerunt me vigiles noctis*, nam hos esse Parochos ait, quibus ex instituto vitæ suæ, saluandis ouibus operam dare conuenit, dumque hæ quietem captant, soporique ex labore tantisper indulgent, *multum solliciti pro sibi commissis ouibus Dominicis, cor suum tradunt ad vigilãdum diluculo ad dominum qui fecit illos, & vigilant & precantur. Quam boni custodes, qui vigilantes animo, atque in orationibus pernoctantes, hostium insidias sagaciter explorant, anticipant consilia malignantium, deprehendunt laqueos, eludunt tendiculas, retiacula dissipant, machinamenta frustrantur.*

Septimo, vt eius sunt partes administrare Sacramenta, Trid. *sess.* 23. *cap.* 1. ita & nosse eum oportet, quæ sunt ad eam rem necessaria.

Octauo debet Parochus hospitalitatem colere Trident. *sess. vltima cap.* 8. interesse Synodis quibus, præsunt Episcopi, nisi esset Papæ beneficentia ab eorum exemptus iure, nam tunc iis eum interesse non est necesse, Nauar. *lib.* 1. *consil. de offic. iudicis ordinary*, sicut cæteros, quibus id Concilium imperat in *sess* 24. *cap.* 2. & *sess.* 25. *cap.* 2. visitari tamen exemptus à suo Episcopo poterit ac corrigi, Nauar. supra.

Nono, præcipit ei Concil. *sessione* 24. *cap* 1. vt binos penes se libros habeat, in quorum alterum coniugum nomina, diem contracti matrimonij, testes, eorumque cognomina referat, in alterum baptizatorum, eorundem patrem ac matrem ac patrinos.

Sunt & alia Parochorum munera, de quibus nos pluribus in volumine de *Sacram. disp. de Parochis.*

QVÆSTIO XXIV.

An sint Canonicorum obligationes aliquæ, & quales?

EAs tantum hic insequi mihi animus, quæ
à Concil. sunt notatæ, aut ad antiquas
quæque prisci iuris erant, sunt additæ.
Prima est, vt professionem fidei, Cathedra-
lis Ecclesiæ Canonici, in Episcopi manibus,
aut Officialis, & coram Capitulo faciant, san-
ctèque spondeant, se in S. Romanæ Ecclesiæ
fide, obedientiaque mansuros dum viuent,
alioqui, beneficij sui fructus suos non facient,
Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. non est hæc tamen su-
beunda pœna necessario in conscientiæ foro,
ante sententiam declaratoriam, Nauar. *consil.*
12. de iureiur. Sanch. *lib. 2. in Decal. cap. 5. nu.*
10. quia est lex pœnalis iure quæsito priuans,
quam pati, ac ferre ante sententiam, ratio nul-
la persuadet.
Contra quàm nos opinantur alij, hoc argu-
mento vno freti. Quod fructuum per Eccle-
siam Canonico facta donatio, sit conditiona-
lis ac hypothetica, nempe si fidem profitea-
tur, si Ecclesiæ fore se obsequentem ac mori-
gerum recipiat: id ergo ille si non fecerit,
fructus vt suos petere iure non poterit, ita nec
retinere perceptos, & ita illorum priuatio cen-
seri purè pœnalis non debet, sed conuentio-
nalis ac sub modo, & ita sentiunt Garcias *par-*
te de benef. cap. 3. num. 35. Thesaur. *supra, verbo*
limitant etiam. Est hæc sententia priore seue-
rior, nec tenenda ob rationes allatas, cum de
vacatione beneficiorum est actum.
Quid si canonicum ista obligatio lateat?
quid si ei patuit, sed ex occasione, causaque,
aliunde nata quam beneficio?
Respondendum, vt à culpa eum liberat
ignorantia, ita & à priuatione prædictorum
fructuum, quæ est omissæ professionis fidei iu-
sta pœna.
Ad quæstionem secundo loco factam res-
pondere placet, sufficere vnicam in Episcopi,
aut eius Vicarij manibus, ex quacunque causa
conceptam, vt Doctoratus, aut gradus alicu-
ius literarij in Academia consequendi, quia
sic satis fit legi, sic Concilio, quod professio-
nem saltem postulat, de eius autem causa, lo-
co, aut tempore nihil memorat.
Secundo tenentur sacri sodales, hoc est
Canonici, ordinem præbendæ suæ annexum,
sub eadem pœna qua Parochi, suscipere, Tri-
dent. *sess. 24. cap.* 12. id est vt explicatur in
Trident. *sess* 7. *cap. de reform.* 12. *& sessione 22.*
cap. 4. intra annum à collata sibi præbenda.
Quarto, Canonici cuiuscunque dignitatis
sine ac nominis, per se & non substitutos, ces-
sante impedimento legitimo, tenentur ordinũ
A suorũ officia facere, secundũ ordinẽ vicis suæ
ad quod eos cogi quoque posse habes in Cõ-
cil. *sess.* 24. *cap.* 12. *& sess.* 22. *cap.* 4.
Quinto, tam antiquo iure quam nouo Tri-
dent. *sess.* 22. *cap.* 4. *& de Cleric. non residentib.*
in 6 cap. vnico. choro, horisque dum psallun-
tur interesse debent, alioqui distributionum,
quæ debentur præsentibus iure cadunt, quas
etiam sponte oblatas ab aliis retinere in con-
scientia nequeunt, eo quod earum domi-
nium, nisi horis adfuerint, non acquirunt, vt
est in *cap. vnico de Cleric. non residentibus*
in 6.
Qua autem obligatione & quanta, officio,
B dum celebratur, in choro se præsentes Cano-
nici sistere debeant, eadem omnium non est
opinio.
Non nisi leuem agnoscunt in iis aliqui, ma-
ximè si scandali nullus est metus, nullus ex
eorum absentia imminuendi diuini officij,
nec ab Episcopo, Decano, aut chori præside,
vllum ad eos manauit imperium de psallẽdo,
suaque in posterum exhibenda psallentibus
præsentia.
Contra pugnant Nauar. *lib. consilior. 3. de*
celebr. Missar. consil. 13. Comitol. *lib. respons.* 1.
C *qu.* 61. sequuntur & alij, esseque peccatum
mortiferum in Canonicis, non conuenire in
templa, ad canendas Dei laudes, ex eo pro-
bant, quod cuique beneficio etiam simplici de
iure adiuncta sit personalis residentia, vt est
in *cap. cum ad hoc de Clericis non residentib.* at
est Canonicatus beneficium Ecclesiasticum,
illudque simplex, inquit Nauar. *de redditib. Ec-*
clesiæ q 3. *monito* 3. *num.* 2. ergo cum residere,
sit interesse in sua Ecclesia, ac per se exequi,
quod exequi beneficiatus debet, estque sui of-
ficij pars aliqua, patet (inquiunt) abesse à
D choro Canonicos non posse sine mortali cri-
mine. Quod ex *can. postremo distinct.* 92. qui
est ex Concil. Martini Rom. Pontificis de-
promptus, ambo hi auctores confirmant, nam
qui ad Ecclesiam non accedit vt quod debet
præstet, à choro est deponendus, quæ pœna
vt est grauis non nisi ob noxam irrogatur le-
thiferam. Hæc illi.
Quæ etsi dicta verissime de iis existimem,
qui nunquam aut raro in templum veniunt,
ita falsa puto, si de iis est sermo, qui ædem sa-
cram sic oraturi frequentant, vt non sint in eo
E pietatis genere perpetui, quod absentia sua
aliquoties intertumpunt in hebdomada. quod
enim de præceptis cæteris, quæ humani sunt
iuris dicere Theologi Summatum scriptores
solent, in his peccati grauitatem impediri, à
leuitate materiæ, hoc in præsenti, pari asserere
iure licet, itaque vt à graui culpa excusandi
non videntur, qui citra consuetudinem, mor-
bum, aut impedimentum rationabile, à tem-
plo perpetuo absunt, ita & peccatum dicendi
sunt non nisi veniale contrahere, qui absunt
quidem

quidem, sed non frequenter, bis scilicet aut ter in hebdomada.

Sexto, tenentur Canonici obedire Episcopo à quo etiam visitari possunt, sicut & Cathedralis Ecclesia *cap. de Romana de censib. in 6.* nec aliqua se exemptione tueri potest quo minus visitetur. Concil. Trident. *sess. 6. cap. 4. de reform.* quo decreto exemptioni immemorabili derogatum esse scribit Piasec. *par. 2. prax. cap. 2. art. 2. num. 1.* cum Rota *decisione 744. par. 1. diuersar.* Ecclesias autem quæ nullius sunt Diœcesis, vicinior Episcopus, vel quem ipsi elegerint, visitat, Trident. *sess. 24. cap. 9.* personas ipsas similiter exemptas, in causa delictorum, correctionis morum, Diœcesanus, in visitatione, aut extra eam punire potest, quia *ordinarij iurisdictioni subiecta permanent, nonobstantibus quibuscunque inhibitionibus*, Trident. *sess. 24 cap. 11.* & clarissime *in sess. 14. cap. 4.* vbi cuiusuis priuilegij prætextu per statuta Concil. nullus censetur tutus esse, *quo minus iuxta canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi possit.*

Nec canonicos modo Episcopi si in Ecclesiis suis resederint, sed etiam sæculares quoscunque Clericos; qualitercunque exempros, qui alias suæ iurisdictioni subessent, de suis criminibus, excessibus quando & quoties est opus, tanquam sedis Apostolicæ delegati iusta punire pœna possunt, Trid. *sess. 14. cap. 4. & sess. 25 cap. 6.*

Extra visitationem, Episcopus si contra Canonicum quæstionem exerceat, pœnæ ei irrogandæ causa, id non aget sine Capituli consilio, eoque modo quem sancta præscribit Synodus *sess. 25. cap. 6.* quod tamen de eo duntaxat par est intelligere, qui est de Cathedrali Ecclesia & exemptus, non de Collegiatis quæ ordinario subsunt plenissime.

Septimo, decreto Concilij, Canonico non est satis, cum cæteris in choro esse, dum Deo laus ab his pangitur, nisi sacræ ipse psalmodiæ pro viribus vacet, Trident. *sess. 22. cap. 4. & sess. 25. cap. 12.* quam autem id seuere, & sub qua obligatione Synodus vetet, controuersantur auctores, mea est opinio quod quibus in locis consuetudo inualuit, faciendi officij per cantores aut Vicarios, non peccare Canonicos, si eorum contenti opera, priuatim orent, Less. *lib. 2. cap. 35. dub. 33. num. 186.* nosque *tract. 11. de Sacram. q. 6. lit. E.*

Octauo, modestiam tenere debent in vestitu, parcimoniam in victu, si audire Bernard. nolunt gementem, quod *aque vt prius pellicula discolor sacrum ordinem decolorat, quod aque vt prius fissura enormis penè inguina nudat, solent dicere num de vestibus cura est Deo? & non magis de moribus? At forma hac vestium, deformitatis mentiū, & morum indicium est*, Bern. *lib. 3. de consider. cap. vlti.* Neque color modo ater est quærendus in veste, sed & materiæ, A qua constat, vilitas, quid enim ad Clericorum infamiam atrocius, quam audire eos in vestibus quærere delicias, non *quod vtilius, sed quod subtilius, non quod repellat frigus, sed quod superbire compellat, non quod vilius comparari potest, sed quod venustius, imo verius, ostentari potest vanius.* Neque de hoc tibi frustra blandiaris, *quod tuis contentus aliena non capias, veruntamen quæ sunt illa tua? Beneficia Ecclesiæ. Recte, dignū enim est vt qui altari deseruis, de altari viuas, conceditur ergo tibi, vt si bene deseruis de altari viuas, non autem de altari luxurieris, vt de altari superbias, vt inde* B *compares tibi frana aurea, sellas depictas, calcaria deargentata, varia, griseaque pellicia à collo & manibus ornatu purpureo diuersificato. Denique quicquid prater necessarium victum, ac simplicem vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est*, Bernard. ad Fulcon. Lingonens. Archidiac. *epist. 2.*

Nono cumulandis incubare diuitiis Canonici non debent vt enim *Ignominia sacerdotis est proprijs studere diuitijs* Hierony. *epist. 12. lib. 2.* ad Nepotian. *ita gloria Episcopi est addo & Canonici, pauperum inopia prouidere.* C id ibid. Sanè refert Nicephor. grauis auctor Neonem Seleuciæ Pontificem Synodi iudicio damnatum, suaque deiectum sede, quod Episcopos quosdam consecrasset qui in multorum oculis imprudenter ac temere confessi essent, malle se cum opibus viuere, & Episcopos in Dei Ecclesia non agere, quam sine his præesse, reque ac fructu vacuum Episcoporum nomen ferre, quo quid fœdius?

Quam vellem id cum animo suo reuoluerent, quorum effrænatæ cupiditati nihil est satis, verumenim quam auaritiæ suæ modo D pœnam non sentiunt, experientur ni resipiscant aliquando acerrimam; *venient enim, venient, ante tribunal Christi, audietur populorum querela grauis, accusatio dura, quorum vixere stipendijs. Quid tibi insipiens delicia sapiunt, quid diuitia illa cacos oculos oblectās quibus merearis tibi graue iudicium? va va tibi Clerice mors in olla*, Bern. *In sermone de verb. Euang. dixit Simon Petrus ad Iesum.* Quæ non ideo dico, vt aliquorum culpa, vniuersi sit ordinis Canonicorum infamia, nam in omni gradu, & proposito boni & mali reperiuntur, malo- E rumque condemnatio laus est bonorum, sed vt intelligant, turpe sibi esse in Christi militia lucra quærere, plusque habere, quam quando cœperunt esse Clerici, sibique dici, *Cleri eorum non proderunt eis, Hieron. 12. Nonnulli enim sunt ditiores, quam fuerunt saculares, & Clerici, qui possident opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fallace diabolo non habuerunt, vt suspiret eos Ecclesia diuites, quos mundus tenuit ante mendicos*, Hieronym. *lib. 2 ep. ad Nepotian.*

DISPVTATIO DECIMA SEXTA. DE SIMONIA.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Simonia.

DE Simonia scripsere Gratianus *causa* 1. *qu.* 1. *& sequentibus*, Pontifices in decretalibus *titulo de Simonia*, E Scholasticis. D. Thomas *secunda secunda qu.* 100. Caietanus *ibidem, & secundo tomo opusculorum tract.* 9. Sotus *de iustitia lib.* 9. *de iustitia q.* 5. Nauar. 23. *manualis num.* 99. *& seq. &* 5. *consiliorum*. Victoria *in prælectione de Simonia vndecima*, & alij.

Est autem Simonia, *rem sacram vel profanam, seu quæ similem habet æstimationem emere, seu vendere*, clarius est peccatum sacrilegij, quod in emptione & venditione, vel simili quopiam alio contractu admittitur, quo res spiritualis vt talis, mutatur cum temporali.

Communiter definitur Simonia *studiosa voluntas emendi aut vendendi pretio temporali spirituale, vel quidpiam quod ei est annexum*, Nauar. *consiliorum lib.* 5. *consilio de Simonia* 41. *num.* 3. Glossa *in canonem qui studet causa* 1. *q.* 1. S. Thom. 22 *q.* 100. cui definitioni particulam hanc addendam esse existimant aliqui *opere subsecuto*, sed sine causa: Enimuero esse perfectæ Simoniæ ratio potest sine externo vllo actu; sit pro argumento, quod alioqui Simon, à quo tanquam ab auctore, huic peccato nomen est factum, Simoniacus non esset, vt qui pretium, à quo Petrus puras semper ac intactas manus habuit, Apostolo nullum dederit, & tamen de Simonia male audiit.

Quid? quod in contractu veræ venditionis, pretium conuentum sit satis, sic enim *lex* 2. *dig. de contrah. empt.* & in *institut. de obligationib. ex consensu parag. ex consensu, & digest. de contrah. empt. lege* 1. in quibus est, solo consensu partium, emptionis & venditionis contractum, ante omnem rerum permutationem peragi, nihil est ergo necesse ad rationem Simoniæ, traditionem rerum contractarum, vtrinque, aut ex parte tantum alterutrius fieri: consequenter de ea mentio fieri nulla in definitione allata debuit, nec ei proinde addi hæc particula debuit, *opere subsequuto*.

Facit hæc ratio vt existimem Simoniam tribus rebus confici, studiosa nempe emendi aut vendendi voluntate, emptione deinde & venditione, postremo commutatione rei spiritalis in temporalem, tanquam iustum sui valorem.

Et quidem Simonia voluntas esse dicitur, primo, quia sola mente potest concipi. Secundo, quia Simonia intentionem veram in eo qui eius est admissæ conscius, emendi aut vendendi exigit, quæ est causa, cur is esse Simoniacus nequeat, qui ore tenus, verbisque, pretium promittit quidem, sed sine voluntate faciendi pollicita *pactisque conuentis standi*, Soto *quæst.* 8. *art.* 1. Caietanus 2. *tomo opusc. q.* 2. nam esse Simonia non potest sine voluntate præstandi quidpiam, quod recipienti gratum sit & vtile: at cui est constitutum alterum decipere, hoc tantum, & nihil aliud, ab eo nil proficiscitur in promissarium quod ei quæstuosum esse possit & vtile, in eum ergo Simoniæ labes ac macula non cadit.

QVÆSTIO II.

Quid intelligatur nomine emptionis & pretij.

EST emptio in hac materia idem quod pactio, aut contractus quilibet non gratuitus accipiendi, aut dandi rem spiritualem pro pretio, ex D. Thoma supra *art.* 1. *ad* 5. Pretij autē nomen, non tantū pecuniā denotat, sed quidquid est ea æstimabile, & recipienti vtile, quod vicissim pro spiritali datur ac capitur, Sylu. *ver. permutatio parag.* 4 Nau. *consilio de Simonia* 41. *num.* 3. in hoc enim, est contractus non gratuiti ratio posita, quod pro re super qua tractatur detur pecunia, aut aliquid illi æquiualens tanquam pretium, quia gratitudo beneficium respicit, & morale rependit debitum, non autem iustitiæ, est itaque quodlibet commodum temporale, adeptum vel speratum, pro pretio in contractu Simoniaco, ex Doctorum & Theologorum disciplina, Gersonis maxime qui *in tract.* 36. *de Simon. considerat.* 4. promissionem obligatoriam ait esse pro numismate in Simonia. Hæc est causa cur communiter vt Simoniaca infecti lue, male in Ecclesia audiant, qui super re sacra mutuo paciscuntur ac transigunt, vt faciunt, qui vænale in foro frumentum habent: similiter qui sibi aut liberis suis viam ad beneficia muniunt, vtilitatis futuræ pollicitis, aut spe obsequij Collatori aut Episcopo exhibendi. Item si vt fit in communi sermone, eorum alterutri

alterutri iocando edicant, pecuniæ certam se summam deponere, quod non fit ausurus sibi aut propinquo beneficium dare, Nauar. *Enchirid.c.p.23.num.105.*

Est item Simonia dare Collatori aliquid, vt sibi suum beneficium non adimat,non se de gradu deiiciat,non officio eiusque vsu ac sacrorum ordinum priuet, Victoria *parte 2. prælectionis de Simonia nu.16.*

Ad contractum porrò non gratuitum duo, mihi videntur in primis necessaria, primum est ciuilis,obligatio,alterum vt vi eius aliquid detur tanquam pretium. Vt autem aliquid eo nomine, causaque, id est, tanquam iustus rei valor, pretiumque dari censeatur, requiritur in primis,vt bonum quod eam rationem,hominum opinione sensuque induit,bonum sit, non honestum illud quidem aut delectabile, sed vtile, quia etsi sit Simonia, Religioni ex obiecto suo naturaque aduersa, est tamen auaritiæ affinis ac agnata, in quantum vehementiorem æquo lucri appetitum habet: at lucrari nemo creditur, nisi qui rem suam auctiorem reddit, quam foret antea: ergo, &c.

Dari vero quidpiam potest & accipi quatuor modis, primo tanquam iustum & adæquatum valori rei spiritalis pretium, in eaque esse opinione, vt existimetur in rebus humanis aliquid esse posse tale, scelus est grande, infidelitati proximum, religioni aduersum, pietati ac bonis moribus oppositum.

Secundo pretium, dari potest & accipi, vt finis cuius causa spirituale capitur, & id facere crimen est Simoniæ.

Tertio, datur aut accipitur pretium, hoc est temporale tanquam finis minus principalis, seu causa impulsiua,& si quidem immoderate ac præter rationem intenditur,peccatum est auaritiæ, si moderate nullum, ex D. Tho. *quodlibeto 8,* vbi asserit eum qui matutinis precibus in choro,spe distributionum cum canonicis interest, aliter non iturus, reum esse Simoniæ, si illarum adeptio, suæ aduersus Deum diuosque cœlites pietatis in pangendis horis finis sit vnicus & præcipuus, secus si secundarius cum causa impellente coincidens, nempe quia ad æris campani sonum domo vocatus ad templum antelucanis horis non venisset, si consuetum dari canonicis tum in choro præsentibus, stipendium non sperasset.

quarto, quod datur, potest intendi vt debitum, iure vel consuetudine, qualia sunt quæ ad sustentationem ministro præbentur, & hoc modo dare spirituale pro temporali peccatum est nullum, vt dicetur postea.

Secundo, ad rationem pretij est necesse, vt quod pro re spirituali tribuitur, bonum sit, & illud non tantum vtile, quia Simonia est species auaritiæ, cuius obiectum est bonum tale, non honestum, & delectabile, sed insuper est

A opus, vt sit futurum. Nam si sit præteritum aut præsens, quod iam habetur, pretij nomen ac rationem non feret. Quare non est Simonia dare beneficium propter obsequia præstita, eaque gratis præstita,vel ob metum timoremque eius amittendi, quod habetur. Debet ergo bonum vtile, quod pretij vices tenet in beneficio, comparando esse futurum, quam in rem, sola voluntas verbis expressa sufficit, & quia venditio in iure, contractus in nominatos omnes continet, *Do vt des, facio vt facias, lege sicut patag. venditione ff. quibus* B *modis pignus,* hos in præsenti, intelligi nomine contractus non gratuiti volumus, quemadmodum & transactionem, permutationem, renunciationem. An autem pactio quælibet sit religioni contraria, simoniæque affinis ac amica, dicetur postea.

Tertio, non habet bonum quodlibet, vtile licet & futurum, rationem pretij, nisi sit indebitum: quæ enim quis alteri largitur vt debita, pretij nomen ac naturam non induunt, secundum Nauarrum *cap.23 num.100. & consilio 7. de Simonia,* Suar. *lib. 4. cap.37. nu.18.*

C Quarto, debet, hoc bonum vtile, futurum & indebitum, dari tanquam compensatio rei spiritalis, habitæ aut habendæ, & quidem sic vt res illa, quam dicimus bonum esse vtile, vinculum ac nexum in recipiente pariat dandæ eius loco, ac occasione rei spiritalis ac sacræ, Suarez *lib. citato cap.44. nu 7.* Nam in eo est malitia Simoniæ posita, vt temporalibus æquentur supernaturalia, hoc enim dicit ratio pretij, cuius natura est in eo, vt eiusdem ope beneficioque, soluatur obligatio, quæ est ex re accepta orta, & quidem ad æqualitatem, D cum solutio iustitiæ sit commutatiuæ actio, quæ æqualitatem datum inter, & acceptum pro obiecto habet.

Exigit igitur Simonia, saltem in eius à quo admittitur intentione ac animo, vt inter spiritualia, & temporalia, sit proportio ex habitudine rei, verbi causa beneficij, aut operis sufficienter æstimati, & compensati per pretium, quod eius causa penditur, quæ cum esse nulla possit, negari non potest, quin per Simoniam, in his rebus quæ minoris iusto æstimantur quam oporteat, Deo, Principi iniuria irrogetur opinione omni nostra maior. *In co-* E *tractu enim Simoniaco,* inquit Caiet. *in tract.9. qui est de Simon.qu.2.ro.2. ops sul. locum principalem tenet res spiritalis & non temporalis, & rei solius spiritalis natura repugnat venalitati, cum inter eam, & quidquid est in natura rerum, nulla intercedat communio,* similitudo dignitatis nulla quandoquidem vt Innoc. III. verbis loquar in *decret. solitæ de maiorit. & obed spiritualia tanto sunt temporalibus digniora, quanto anima præfertur corpori.*

QVÆSTIO III.

In materia Simoniæ quid sit spirituale, quid spirituali annexum.

QVod est effectus solius Dei, tanquam causæ principalis ac primæ, & ad animæ salutem pertinet vt causa, vel effectus, à Deo aut ab Ecclesia diuinitus, ad eius bonum institutum, id spirituale recte vocaueris cum Ludouico de Bea *tom. 1. casu* 37. quod quia humanarum non est virium opus, nominatur à Victoria *nu. 6. Donum Dei.* B

Est id insuper spirituale in materia Simoniæ, quod est supernaturale, vel essentialiter ac in se, vt gratia, septem dona Spiritus sancti, & virtutes infusæ; vel causaliter, vt sunt Sacramenta, quæ sunt gratiæ in hominum mentibus producendæ certissima organa, æternitatis obtinendæ instrumenta non fallacia.

Est præterea spiritale in hac materia, quod est effectus potestatis supernaturalis, vt prophetare, aut Ecclesiasticæ, vt dispensare in votis, ius habere decimarum, & oblationum, quod Parocho aut beneficiario conuenit occasione beneficij, Rebuffo teste de *noualibus tractatu de decimis quæst.* 13. ius exercendæ iurisdictionis, quæ beneficij possessi est propria; hæc enim cum sit supernaturaliter primum à Christo hominibus communicata, iuxta *can. ita Dominus 7. dist.* 19. Reginald. *libro antea citato cap.* 13. *num.* 189 & alios, pro ea communicanda dare quidpiam Episcopo quod pecuniam oleat, aut vices eius obeat, vitium est, Simoniæ charactere notatum *lib. a. can. quam pie 2.*

Esse autem annexum spirituali in negotio præsenti, idem est, ac cum eo cohærere, quod tribus fit modis, antecedenter, quia viam ad spirituale præparat, aut ad illud præsupponitur, vt est consecratio in calice respectu Missæ in eo faciendæ, vasa, & vestes, ius item patronatus, cum de nominatione ad beneficium agitur, sine qua, cum est hic iuris laicorum, obtineri nequit in Gallia.

Concomitanter est id rei annexum spirituali, cui sic cohæret, vt ab illa seiungi nequeat; talis est labor, qui in Sacramentorum administratione ac Missæ, sacrificio suscipitur.

Est id eidem rei annexum consequenter, quod est veluti effectus eius quidam, hæcque est causa cur beneficium non nisi consequenter spirituale dici queat, quia ius percipiendi temporalia, in quo eius est ratio, naturaque posita, effectus est officij supernaturalis, propter quod datur. Ita patet adiuncta spiritalibus in materia simoniæ communiter esse materialia, quæ respiciunt spiritualia, vel tanquam

A materia, formam suam, vt calix aureus consecrationem, quæ illi in modum formæ aduenit, vel vt primum suum terminum, quod iuri patronatus conuenit respectu beneficij, & tam hæc quæ sunt ex temporario & spiritali mixta, quam quæ ab ea concretione sunt libera, cum emuntur Simoniam faciunt, propter eorum qualemcunque cum. re spiritali iunctionem mixturam.

QVÆSTIO IV.

Quotuplex sit Simonia.

CVm Simonia sit emptio rei spiritalis, aut venditio, ab vtraque, eius sunt petendæ diuisiones.

Primo ergo distribuitur in mentalem, conuentionalem, & realem. Mentalis est duplex, vna quæ in animo est contrahentium penitus inclusa, nec foras prodit. Altera quæ signum habet rei datæ & acceptæ, accidit que, cum id quod datur exterius, specie tenus gratis ac liberaliter datur, cum voluntate conformandi se alteri, qui creditur exigere ac capere temporale pro spiritali, tanquam sibi debitum ex C iustitia, Suar. *cap.* 44. Reginaldus *to.* 2 *lib.* 23. *q.* 4. *nu.* 151.

Vnde patet, Mentalē Simoniā tunc admitti, cum qui beneficium sine pacto cuipiam tribuit, intentionem habet recipiendi ab eo aliquid temporale, aut temporali æstimabile, tanquam debitum ex iustitia, & qui recipit de alterius praua voluntate minimè dubitans, temporale tribuit, idcirco quia ab eo spiritali est donatus, vel è contra, collatorem anteuertens & occupans, temporale largitur, non nescius, fore vt ob eam largitionem sibi D hic beneficium conferat.

Conuentionalis pactum habet expressum, aut tacitum, estque duplex: pura & mixta, mixta pollicitis rem addit, non omnem quidem quæ talis pacti obiectum fuit, sed partem eius, puta quia spiritale duntaxat est datum, pretio nondum soluto, aut contra, numerata est pecunia, beneficio aut re spirituali necdum tradita.

Simonia conuentionalis pura est, quæ præter conuenta & promissa nihil continet.

E Realis est quæ vtrinque commutationem habet, rei sacræ scilicet & pecuniæ, beneficij, & pretij. Cum ergo ad pactum vtrinque accedit traditio tùm pretij tum rei spiritualis, Simonia realis est, nec est necesse quod tota pecunia sit tradita, sufficit si pars eius aliqua sit oblata in compensationem acceptæ rei sacræ, & sit ea summa aut pars ejus recepta.

Secundo diuiditur Simonia in eam quæ fit circa rem spiritalem pure, & eam quæ talis est tantū concomitāter, seu quia est annexa spiritali

tali vno de tribus modis quorum est antè facta mentio.

Tertio, diuiditur Simonia in eas quibus datur pro compensatione verum aliquod pretium, & alias, in quibus quod offertur, non est proprie pretium, sed aliquid quod æstimatione tantum est tale: de hoc genere sunt munera quæ appellantur à manu, lingua, aut obsequio *can. ordinationes, & can. totum* 1.*q*.3.

Quarto diuiditur simonia in eam quæ est prohibita, quia mala; & eam quæ est mala, quia prohibita. Prior mala est intrinsece, iure tam Dei quam naturæ, alia iure tantum Ecclesiæ.

Postremo diuiditur in confidentialem pure, & mixte talem. Confidentialis pure contingit in beneficio resignando, conferendo, eligendo, vel præsentando ad illud, idque cum pacto tacito vel expresso, quod is cui beneficium confertur, sibi aut alteri quem designat, pensionem dabit, aut post certum tempus sibi vel alteri, prædictum beneficium relinquet.

Quare quatuor sunt modi admittendæ confidentialis Simoniæ.

Primo nomen est *accessus*, habetque locum in eo, qui ad prouisionem beneficij concurrit, eligendo, præsentando, confirmando, si id agat cum confidentia, id est pacto, quod prouisus illud sibi beneficium, aut alteri cui volet resignabit.

Secundus dicitur *regressus* & hic modus eorum est proprius, qui renunciant beneficio in fauorem alicuius, sed cum confidentia, hoc est pactione, quod idem beneficium, quasi postliminio ad se aut propinquum, post exactum certum tempus, remigrabit.

Tertius modus dicitur *ingressus*, fitque cum aliquis renunciat beneficio, cuius possessionem necdum est ingressus, cum confidentia, id est pacto, quod si accidat eum cui resignatur, sibi præmori, aut Episcopum fieri, illud ipsum tanquam suum vindicet.

Quartus modus Confidentiæ hoc est Simoniæ confidentialis locū habet, cū Episcopus, collator, aut patronus, præsentant aut conferunt cum confidentia, hoc est pacto quod sibi sacrorum redituum partem aliquam præsentatus aut collatarius offerent.

QVÆSTIO V.

An Simonia sit mortalis, & contra quam virtutem, & an materiæ leuitas à culpa graui excuset.

EXcusare Reginald. asserit *lib*. 23. *cap*. 11. *q*. 5. *num*. 166. probatque *ex cap. & si quæstiones de Simonia*, canoni rationem adiicit. Nempe quod quæ modica sunt, leuiaque ha-

A beantur vulgo pro nihilo, nec ipsa dari soleant in pretium, sed tantum in pignus beneuolentiæ, & testimonium honestatis.

Secundo. Quod non sit probabile quempiam, cui vel tantillum sit prudentiæ aut charitatis in superos, à te nihili, suaque tenuitate contemnenda, ad turpe facinus illectum iri, ad explicationem quæstionis.

Dico primò, *Simoniam ex genere suo mortalem esse.*

Ad Assertionis fidem, faciunt quæ sequuntur petita ex canonum auctoritate argumenta & primo quidem *in cap. sicut de Simon.* Lucius

B Papa ait, eam morbos omnes animi superare turpitudine. Tarasius autem 1. *qu*. 1 *can. Omnes qui* tolerabiliorem ea esse hæresim Macedonij qui Spiritum sanctum negabat Deum esse, quod etsi oratorie dictum videatur, eius tamen rei quam agimus, certum est indicium, simoniam mortalem esse.

Secundo, per simoniam, nimium quantum res sacra, diuinaque contemnitur, sit pro argumento quod existimetur pretio æstimabilis, plusque in ea dignitatis, meritique non esse, quam in vili frusto terræ, quod è tenebris

C erutum, splendore suo, animis per oculos fucum facit, eosque oblectando decipit. Ita vero sentire quenquam sine Dei sacrorumque irreuerentia quis potest? hanc autem de se esse mortalem, negare quis ausit? ergo nec Simoniam.

Non est tamen hæresis, quia est hæc in intellectu, illa autem in voluntate sedem habet, nam per eam destruitur religio quæ cum pro subiecto voluntatem habeat, eandem quoque pro suo habitura est simonia, quæ proprie religioni opponitur, cum sit sacrilegium, hæresis autem soli fidei.

D Obiicies, contrarium expresse haberi 1. *qu*. 1. *can. Presbyter, & can. eos qui* 2. *eadem quæstione & causa.*

Respondendum iis locis, Simoniam vocari hæresim, non quod sit in se, & natura sua talis, sed per denominationem extrinsecam à primo suo auctore Simone Mago, cuius opinio erat, Spiritum sanctum vendi & emi posse, vt colligitur ex his verbis. *Quia existimasti donum Dei pecunia possideri posse.*

Secunda Assertio, *Si de foro externo agitur, paruitas rei temporalis, quæ pro spiritali tribuitur, excusat à Simonia*: ita Nauarrus *conciliorum consil*. 52. *nu*. 2 & probator.

E Enimuero nunquam tenuis & exigua vito prudenti summa esse ea videtur quæ rei tantæ sit pretium, quantæ esse spiritales solent, vt Episcopatus, aut pinguis canonicatus, ergo quod earum causa dabitur, in foro externo dari gratis existimabitur: quæ si sunt vera, nullæ quoque ei in eodem tolerandæ erunt pœnæ, qui pretio vili, rem spiritalem addixerit.

Ab his quoque leuitatem materiæ excusare

præter allatam rationem, iudicant canones varij, in primis canon iudices vigesimus tertius, *prima causa qu.* 1. vbi permittitur Episcopis ac sacerdotibus, qui sunt ordinati diuinitus, siclos quinque pro prædictionibus exigere non plures. *Et nostri*, inquit canon, *sacerdotes si volunt vendere prophetiam, & columbas in cathedris suis proponere, quas Dominus flagello subuertit, quinque tantum obolorum sint mercede contenti. Canone autem* 18. *de Simonia*, habet Pontifex pro Simoniaco, non habendum esse, qui Cardinali iter habenti per Hungariam equum obtulerat, vt illectus hoc munere fratrem suum in obtinendo Episcopatu Strigoniensi, adiuuaret apud Pontificem, cum Romam rediisset.

Tertia Assertio, *In foro interno, id est coram Deo, qualibet parua pecuniæ summa data vel danda pro re spirituali Simoniam efficit*, quia habet hæc actio maculam non leuem in Principis Dei redundantem iniuriam, cuius donatam vili æstimantur, vt credantur pecunia emi posse.

Secundo, quo res spiritalis est *minor* quæ venditur, hoc est illustrior vendentis auaritia.

Tertio, est contra naturam, vt quod æstimatione omni maius, supraque valorem omnem, redigatur in earum ordinem rerum quæ humano commercio subiacent.

Equidem cum res spiritales quidquid est in natura rerum dignitate superent, ac ab immensa Dei in homines beneficentia dimanent, grauis tam illi, quam rebus ipsis infertur iniuria, quod comparentur pretio, in quo ab ea dignitate eas distrahi est certum, quam Dei voluntate naturaque habent, & in earum rerum ordinem cogi quas natura ad vsum vitæ subiectas nobis esse voluit, Reginald. *lib.* 23. *tract. de Simon. num.* 166. quid est enim eas in commutationem cum pecunia adduci, quod facit Simonia, quam eas credere eiusdem cum ea esse ordinis, quo quid iniustius?

Quarta Assertio, *Etsi pretij dati pro re spirituali tenuitas, veniam à mortali non tribuat, ab excommunicatione tamen quæ est contra suspectos de Simonia lata, excusat.* Nauarrus 5. *consiliorum consilio* 52. *num.* 2. quia vt excommunicatio quempiam notet, non est satis, actionem quæ sensibus vsurpatur, & cuius causa fertur, ratione internæ ac latentis à qua informatur, mortalem esse, sed præterea est necesse, exteriorem esse talem, & in materia quæ indicet internam lethalem esse, secundum Nauar. *tomo* 2. *Consiliorum de datis & promissis num.* 20. Vasq. *in* 1. 2. *disp.* 160. *cap.* 5. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. *parag.* 6. sed quando materia est leuis, non potest actio exterior ostendere quantum est satis, interiorem mortalem esse: ergo, &c.

Assertio quinta, *Vt Religioni opposita est Simonia, ita habet ipsa labem ac maculam vitij, cui nomen est Irreligio.*

Ratio est, quod hæc cum honore, Deo, rebusque sacris debito, bellum indictum habeat, quem & euertit ac pessundat tractatione parum æqua, dignaque, cum earum more quæ sunt profanæ illas vænales proponat, ac cum caduca vilique materia commutat.

Dico Sexto, *Esse quoque in Simonia, iniustitiæ maculam ex parte vendentis, cum in compensationem rei, quatenus præcise est spiritalis, temporale aliquid accipi nequeat*: ita Less. *cap.* 35. *dub.* 28. *nu.* 162.

Primo, quia est contra iustitiam pretium postulare pro re quæ nullum admittit, quia omne superat, & ad quam is à quo petitur, ius habet.

Secundo, qui petit, & temporale recipit pro spiritali, petit & recipit sine vllo iure, ergo iniuste.

Antec. prob. Res non recipitur gratioso titulo, cum eam dare aut recipere hoc nomine neuter habeat in mente.

Nec oneroso, quia cum iure Ecclesiastico talis donatio sit irrita, non transfertur rei temporalis dominium in recipientem, consequenter est restituenda.

QVÆSTIO VI.

An pactio & promissio de re temporali danda pro spiritali gratitudinis nomine, Simoniam inducat.

NEgant hi auctores Valentia *tomo* 3. *disp.* 6. *q.* 16 *punc.* 3. Tanner. *in* 22. *disp.* 5. *q.* 8. *disp* 3. *nu* 78. Diana *to.* 1 *tract.* 16. *miscell.* 2. *resolut.* 39. Layman. *lib* 4. *tract.* 10. *cap. vltim. parag.* 2. *assert.* 2. aiunt enim, pro re spiritali pactum posse fieri, de dāda temporali eius causa, non tanquam sit futura eius pretium, sed velut stipendium, aut remuneratio grata ac liberalis operis, vel officij, quod secundum communem rationem officij spiritalis, meretur remunerationem gratuitam, pro resolutione sit.

Prima Assertio, *Ex rei natura non est Simonia rem temporalem ei gratis dare, qui sibi actum spiritalem aut officium talis natura exhibet.*

Præit mihi in hac mente Gregor. *Regesti lib.* 4. *epist.* 44. siue *cap.* 8. Synodi Romanæ, vbi post reprehensum Episcopum & Notarium qui in ordinatione vocem suā ac manū venundare non essent veriti, hæc addit, quæ causæ sunt nostræ firmamētum. *Is autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus nec petitus, post acceptas chartas & palliū, aliquid cuilibet*

cuilibet ex clero, gratia tantummodo causa dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus. Ad canonem accedit ratio, eaque multiplex.

Prima, quod potest dari sine culpa, idem quoque potest recipi, sed in memoriam accepti beneficij, ei aliquid qui contulit, gratis offerre ac liberaliter, nemo de peccato arguit, in eum nemo ergo Simoniæ culpam conferret, qui in collatorem suum aut curatorem sacerdotii, quod eius beneficentia possidet, quidpiam vt pignus grati sui erga eum animi tribuet.

Secundo, non est Simonia sine pretio, aut re quapiam quæ communi opinione hominum ei æquiualet in valore, est enim emptio ac venditio, hos autem contractus stare sine pretio posse, quis Iurisconsultorum dixit vnquam?

At datum ex gratitudine non est pretium, vtpote ex iustitia non debitum, sed ex decentia, honestate, aut gratitudine, quod autem emptionis æquitas pretium aut quidpiam ei æquipollens exigat, fit ex eo perspicuum. Primo, quod sit contractus, in quo res datur pro pecunia. Secundo, quod sit pactum bonæ fidei, ad iustitiam commutantem pertinens, in quo tantum reddi debet, quantum est acceptum, hanc autem in rebus æqualitatem ponere, cuius est virtutis opus, quam æquitatis ac iustitiæ? quæ cum in remuneratione collatæ gratiæ locum non habeat, sed honestas decentiaque, data eius occasione ac causa, nihil habent commune cum Simonia.

Assertio secunda, *Etsi sit perinde ad fugam Simoniæ, quod donum temporale offeratur post spirituale officium præstitum, aut ante, nempe vt ad illud exhibendum moueatur, qui potest, aut simul vtrumque fieri, expedit tamen dona antidoralia, rem spiritualem, eiusque concessionem præcedere.*

Partis primæ ratio est ad manum, nempe, quod circunstantiæ loci, temporis, & modi, rei essentiam non mutent, ergo data ex gratitudine, tam ante spiritale receptum quam post, aut simul, simoniæ maculam non habent. Pars altera explicabitur postea cum de chrismate, ac petitione pecuniæ pro eo disputabitur.

Assertio tertia, *Pacisci de gratitudine facienda ob spiritale datum, aut dandum, est Simonia, iure non tantum humano prohibita, sed & diuino*, humano quidem quia transigi super re sacra non potest, *etenim res sacræ vt possideantur aliquo dato, vel retento, seu promisso, speciem habet simoniæ de transact. cap. super eo. 7. & cap. præterea 10. eod. titulo*, habetur quod transactio super re spirituali *iniquitatem simoniæ continet*, & in *cap. extremo de pactis*, scribit Gregor IX. *quod pactiones factæ de spiritualibus obtinendis, cum in huiusmodi omnis pactio omnisque conuentio debeat cessare, nullius sint*

A *momenti*.

Diuino autem, quia conuentio, donationis aut remunerationis concepta nomine, est permutatio rei spiritalis cum temporali: ergo Simoniaca.

Secundo, non est tunc rei sacræ donatio gratuita, quando dans non confert alteri ius accipiendi, nisi alter vicissim ei aliquid præstet, ad quod seclusa hac speciali promissione non est obligatus: at hoc accidit in conuentione de qua est hic sermo, non est hæc ergo gratuita sed onerosa, ergo Simoniaca.

Assertio quarta, *Etsi ad eum culpa Simoniæ*
B *non pertineat, qui de spiritali gratis dando paciscitur, sed ore tenus, fallendique voluntate, non est tamen omnis peccati expers.*

Non est Simoniacus, quia standi promissis non est ei animus, quod ad Simoniam tamen est necesse, cum sit *voluntas studiosa, &c.*

Deinde ad rationem Simoniæ dari debet aliquid ei, cum quo admittitur, quod illi futurum sit vtile, quale nihil hic offert, qui negatione rei spiritalis, fallere vult eius emptorem,
C scio Suarium *lib. 4. cap. 42. num. 2.* contrarium docere, Nostra tamen sententia & tuta est & vera.

Peccat tamen mortaliter, qui ita fraudulenter cum alio transigit, quia cum eo concurrit efficaciter ad Simoniam, cuius est tali transactione reus.

Secundo, mentiendo est causa, cur alteri beneficium suum pereat, quod cum in re graui sit, & perniciosum contrahenti, qui aliter illud non relinqueret, vix à mortali seiungi potest.

D

QVÆSTIO VII.

An sit Simonia dare spiritale pro spiritali.

PRima Assertio, *Rei spiritalis in aliam similiter spiritalem commutatio, non est simonia prohibita iure naturæ diuino & Ecclesiæ*: Non diuino & naturali quia de ratione simoniæ est commutatio pretii cum re spiritali, Petro Apostolo teste Act. 8. *pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniã donum Dei existimasti pecunia possideri*. At in commutatione spiri-
E tualium inter se, deest temporale pretium, vt patet, cum spirituale, quatenus tale, à temporali differat.

Secundo, causa quamobrem est Simonia prohibita, est hæc maxime, quod cedat in Dei iniuriam, dona eius potissima, qualia sunt spiritualia, priora infinitis interuallis pecunia, cæterisque id genus vilibus, & abiectis fortunæ membris, eo vsque deprimi, vt rebus contemnendis, Angelorum, prudentiumque iudicio vere nullis æquentur, at huic causæ, in præsenti negotio locus est nullus. Nam quid

tis vasis, vel ministerijs à quolibet Clericorum vsurpatum, vel distractum fuisse compereris, sine cuiusquam moræ interuentu, exigere non dimittas, & Ecclesiasticis vsibus reformare.

Eius iudicium sequuta est Parisiensis Curia anno 1548. cum enim Abbas quidam, peculij defuncti Monachi sui successor, questus esset de re sacra pignori ab eo data pro mutuo, à sorore cum valeret, accepto: statuit illa Calicem aureum quem viuens in causam pignoris dederat, postquam sua sorori soluta esset pecunia, Abbati reddendum esse Papon. *lib. 1. titulo 1. arresto 8.*

Contra D. Ludouici Francorum Regis factum opponi solet, à quo Sacramentum Eucharistiæ Saracenis oppigneratum narrãt, cuius ad exemplum alii, postmodum sacra Christi in Cruce passi monumenta, pignoris loco dedere pro debitis.

Respondendum, à Sanctis fieri multa miranda magis quam imitanda, vtpote communi legi repugnantia, nam & sibi multi vim intulere, vt Sanson Iudicum 16. Pelausia lectissima fœmina, Apollonia item apud Nicephorum, quos nemo tamen opinor in præsenti honeste sibi sequendos esse crederet.

Respondeo 2. à Diuo Rege Christum in Eucharistia non oppigneratum, sed gentibus relictum ad testimonium futuræ suæ in implendis promissis fidei.

QVÆSTIO IX.

An dare spiritale alicui v. c. beneficium quia consanguineus est aut amicus, vel negare, quia est extraneus, aut exosus, sit Simonia.

PRima assertio, *Etsi hoc sit illicitum cum consanguineum non est beneficio dignus, non est id tamen proprie Simoniacum.*

Prioris partis est hæc ratio, quod amicitia, quod stirpis ac sanguinis communio, causa non sit sufficiens ac idonea, à qua cum ratione ad distribuenda Clericis beneficia induci collator possit ac debeat: Nec enim sunt hæc hæreditatis instar, propriique & priuati boni, quod dari aut negari ad conferentis arbitrium debeat.

Secundo dare beneficia indignis, est Ecclesiam perdere, se suosque eius honori, commodisque anteponere, vno verbo facere contra boni viri officium, cui antiquius esse nihil debet, quã ne fidei suæ desit, eius tamẽ est culpæ reus Episcopus, cum pensi nihil habet, an qui ei consanguinitate sunt iuncti, alios qui beneficia ambiunt, meritis ac dignitate superent.

Tertio, personas spectare, earum genus, stirpem ac conditionem habere in Ecclesiæ regimine, præ cæteris ante oculos, fœdum est ac turpe, & ex genere suo mortale, facit hoc qui consanguineos dignatur sacerdotiis Ecclesiæ præ cæteris se dignioribus.

Pars secunda probatur, Non fit Simonia nisi commutatione rei spiritalis in temporariam quæ pro illa, id est spiritali, detur vti pretium, hoc est in compensationem velut ex obligatione iustitiæ. At hic ne vmbra quidem eius compensationis est aliqua: ergo, &c.

Secundo, Simonia pactum exigit, cum sit emptio, id est contractus non gratuitus, cuiusmodi sine conuentione nullus esse potest. At hic tale pactum non interuenit, nec pretium, seu reciproca datio, aut obligatio.

Tertio, cum à motiuis specificentur vitia, hoc est naturam ac speciem suam mutuentur ac habeant, si consanguinitas aut amicitia motiua non sint simoniæ, nec erit rei spiritalis datio, puta beneficii, ob eam causam facta, simoniaca, verum est prius; nam formale motiuum simoniæ, est acquisitio boni vtilis, quod est obiectum auaritiæ; at consanguinitas, & amicitia, bona non sunt talia per se primo & directe, vt patet: ergo ob consanguinitatem vel amicitiam conferre alteri aliquid spiritale, proprie non est Simonia, vt expresse tradunt nobiscum Altisiodoricensis 3. *Summa cap. 3.* Suarez *tom. 1. de relig. cap. 57. nu. 60.*

Secunda Assertio, *Dare spirituale ex motiuo consanguinitatis vel amicitia, est Simonia improprie & æquiuoce.*

Probatur primo, ex *cap. nemo Presbyterorum 14. tituli de Simonia*, vbi is esse Simoniacus dicitur, qui crimen à consanguineo admissum, dignumque morte, iudici inquirenti non retegit: ergo & qui ex eodem motiuo, parum regendi capacem ad Sacerdotia admouet.

Secundo est omnis indigna prouisio, ac personarum in spiritualibus acceptio, significatione saltem generis & æquiuoca, Simoniaca, at hic talis reperitur, est ergo Simoniaca.

QVÆSTIO X.

An Sacramentum pretio emi possit.

DE quolibet hic mihi Sacramento non est mentio, sed de baptismo tantum, qui cum ad salutem paruulo sit necessarius de eo dubitãdi iustior est causa, quam de reliquis: de hoc ergo quæritur, an patri illum pecunia procurare puero recens nato sit tutum, quando aliter à ministro, pecuniarum plus iusto auido, obtineri non potest.

Prima sententia, negat quam tuentur Diu. Tho. 2. 2. *q.* 110. *art.* 2. & *q.* 2 *art.* 2. Antoninus *2. parte tit. 1. cap. 5. parag.* 14. Sanch. *to. 1. consil. lib. 2. cap. 3. dub.* 8. Halensis *in 2. par. q.* 167. *memb. 3. art. 9* Comitol. *lib. 5. q.* 14.

Secunda affirmat estque glossæ in *can. bap-*

tisandis 1. qu. 1. Altisiodorensis *lib. 3. summa tract. 27. cap. 2. qu. 3.* & aliorum quos referunt Lessius *dub. 7. cap. 35.* Suarez *lib. 4. de Simonia cap. 12.*

Prima Assertio, *Præcise pro Sacramento, eiusque effectu, Parocho dari nihil potest vt iustum eius pretium.*

Probatur primo, quia est id intrinsece malum, vtpote Dei, rerumque spiritalium virtualem contemptum habens, nam rebus nihili, vereque optimorum opinione hominum contemnendis, æquari hæ vt possint, sine implicito earundem neglectu, intelligere non est facile, æquantur autem, cum sit numisma, vel quod eius loco viceque datur, mensura mercis, qualem tamen esse rerum spiritualium aliquam, qui diceret hactenus inuentus est nullus, *cum Apostolica sententia donum Dei esse præcipiat, pecuniæ trutina minime compensandum*, Concil. Aurelian. 2. *can. 4.*

Dari tamen Parocho aliquid posse, quod sit grati aduersus cum animi symbolum, indicat canon septimus Concil. Braccar. 2. perscriptus, his verbis: *Placuit vt vnusquisque Episcopus per Ecclesias suas hoc præcipiat, vt hi qui infantes suos ad Baptismum offerunt, si quid voluntariè pro suo voto offerunt, suscipiatur ab eis.*

Secunda Assertio, *Cum præter Sacerdotem sint alij, à quibus baptizari puer possit, eum ad officium pretio illicere est malum.*

Quia est omnis pro Sacramento, pecuniæ extra necessitatem extremam collatio, turpis ac fœda, cum enim habeat hæc à fine, culpæ vt sit expers, necessitatem si dempseris, tollis & finem, à quo honestatis species decorque in eam actionem manat, qua pater baptismum à Sacerdote eum impiè infanti negante pretio impetrat: cum ergo nulla sit Sacerdotis ad hoc tam salutare ministerium adhibendi necessitas, cum præter eum, aliorum quoque est baptisandi capacium copia, dici verissime potest, pro Sacramentis extra necessitatem extremam, dare quidpiam quod pretij rationem habeat ac modum, esse Simoniacum.

Tertia Assertio, *Ei tamen, qui in extrema necessitate constitutum, sacris lauare Baptismi vndis, nisi pacto pretio renuit, annuere quod petit, vexationis tollendæ causa quæ fit insonti, hoc est impedimenti, quod eius saluti contra fas æquumque obycitur, amouendi gratia, non est malum, nedum Simoniacum.* Ita Vgolinus *tabula 1. cap. 6. num. 7.* Suar. *lib. 4. cap. 12.* Gerson *tractatu 17. de Simon.*

Quia ad rationem Simoniæ, in vtroque, aut saltem contrahentium altero, requiritur voluntas studiosa, hoc est deliberata ac certa, rei spiritalis pro temporaria coemendæ, aut contra. At eius hic voluntatis vestigium nullum, ne leue quidem, ac per speciem videre licet. Enimuero qui auari impijque Sacerdotis animum, pecunia, sine qua baptizare puerum respuit, mulcere parat, hanc ei, non vt Sacramenti pretium, sed vt prauæ suæ voluntatis sublatiuum tribuit, in quo, quid sit quod Simoniam oleat, eiusque fœditatem, non video.

Confirm. esse Simonia non potest sine pretio. At hic nullum interuenit, quod enim datur pro re sibi debita, aut ea quæ possidetur, pretij rationem non habet. At est ius recipiendi baptismi à Seruatore Christo concessum omnibus, ergo non emitur, sed est malæ voluntatis in ministro, ad meliorem indubitata mutatio.

Tertio, in cuiusque est potestate, modis omnibus, quos Deus, naturaque approbant, salutem suam in tuto ponere, maximè si inique insidiis, malaque arte appetitur. At non est pecuniæ postulatio, datioque, separata à voluntate studiosa emendi sacramenti mala, sed indifferens, relata autem ad tollendam vexationem, quam puer in re salutis patitur, bona est ac laudabilis, inique enim infans patitur cum ius ad baptismum habeat, vt enim Apostolis *Math. 24.* est à Christo eius præcepta collatio, his verbis: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. ita & cunctis eius recipiendi facultas est tradita, quam conuellit, qui infantem de salute periclitantem, Christiano ritu, moreque, lauare renuit, nec sine iniuria, cum tantæ ac tam salutaris rei negatio, sit iuris, quod Christi Seruatoris voluntate ei competit, certa violatio.

Secundo, impedire ne quis peccet, bonum est ac laudabile, sed impedit, qui pecunia sacerdotis in exitium suum obstinati, animum emollit, vexationem insonti puero illatam adimit, salute eum per Sacramenti Baptismum impertit.

Dices, peccat Sacerdos cum pretium pro Baptismo conferendo ausu, sacrilego exigit: ergo & qui eius obtinendi causa tribuit.

Neganda est conseq. exemplum est in vsuris, quæ etsi in necessitate etiam extrema postulantis recipi sine recipientis scelere nequeant, eo tamen vacat earum solutio.

Deinde qui pecuniam offert, esse in culpa censeri nequit, nisi quia eius receptionem quæ est vititiosa, potest & debet impedire, at neutrum est verum: ergo, &c.

Quid si baptisandus adultus erit? quid si per amoris actum consulere sibi poterit, etiamne illi quod puero, licebit in hoc negotio?

Negat Malderus, eo quod contritio, in eo supplere baptismum queat.

Affirmat è contra Suarius *lib. 4. cap. 12. nu. 14.* est vtraque sententia probabilis, posterior tamen præ alia, cur enim quod in pueri causa permissum est patri, adulto in sua sit prohibitum?

bitum? cum & charitate aduersum se maiore A
esse debeat, quam erga quemlibet alium, &
intentione emendi Sacramenti carere queat,
& aliunde voluntatem consulendi sibi reme-
dio necessario concipere valeat, quæ duæ res
in Patre respectu pueri baptisandi, pretij da-
tionem à culpa liberant.

Nihilominus perquam mihi est probabile
mille mortes potius subeundas esse cuilibet,
quam sacrilego pretio, baptismi Sacramen-
tum redimere.

Primo, quia est hæc actio, quam redemp-
tionem auctores nominant, vera Simonia, B
cum hæc nihil sit aliud quam rem sacram,
profana, seu quæ ciuilem habet æstimatio-
nem, emere aut vendere.

Secundo, quia est hæc redemptionis vexa-
tio, cum Dei coniuncta dedecore ac contem-
ptu, nam quid potest esse, aut cogitari fœdius,
quam vt vile membrum terræ, qualis est pe-
cunia, cum Sacramentis, quæ salutis sunt no-
stræ instrumenta cœlestia, collatum habere
pondus, quo illa emi possint, & tamen id vi-
denir credere, qui ad redimendam vexatio-
nem, dat flagitanti pecuniam, aliter negaturo C
Sacramentum infanti, sine quo eum scit sal-
uandum non esse, quid est enim, eam ob rem
pecuniam petere, quam vim Sacramenti ven-
dere? fieri id vero an iure possit ac legitimè,
nihil attinet dicere, cum ad peccatum induce-
re, aut ad illud operam suam commodare, sit
peccatum omnium consensione mortale.

Deinde vt se à vexatione redimere liceat,
sine labe Simoniæ, duo sunt necessaria.

Primum, vt id iam possideatur pro quoad
tollēdam vexationem datur pecunia hoc est,
vt hæc non pro adipiscendo iure, sed adepto D
detur. Alterum est, vt per hanc vexantis
culpa impediatur. At neutrum hic accidit,
nam & pecunia penditur pro re quæ non ha-
betur, & ei præbetur qui à voluntate peccan-
di non abscedit, cum eius actio maculam le-
thalem habeat. Est hæc sententia probabilis,
prior tamen est in puerorum causa sequenda,
ne damnentur. Verùm enim (inquies) pe-
cunia vexationem, in Sacramentorum mate-
ria tollere, est ea emere, saltem indirecte, cum
hæc esse non cesset, nisi vi pretij, at qui hoc
licere credat, puto esse neminem, cum Sa- E
cramenta sacram & supernaturalem vim san-
ctitatis, & gratiæ efficiendæ habeant.

Sequela est neganda, cum id nec actu nec
virtute, pueri pater, cui negatur Baptismus
propositum animo habeat, non primum, quia
id vnum duntaxat spectat, vt sacerdotis ani-
mum pecunia demulceat, ac puero benignum
reddat. Non secundum, quia voluntas Simo-
niaca non continetur in redemptione vexa-
tionis, tanquam effectus in sua causa, quod ta-
men est necesse, vt quid dicatur virtute voli-
tum esse in alio.

QVÆSTIO XI.

An loca in Collegijs quæ à Gallis Bursæ appellantur, vendi possint sine Simonia.

PRima Assertio, *Non est vere & ex natura
rei Simonia, loca eiusmodi in collegijs emere
aut vendere*. Probatur.

Locus collegij institutus ad studendum iuri,
medicinæ, Theologiæ aut Grammaticæ non
est quippiam spiritale ex Bleyano *de confra-
trys in Theoria num.* 28. quemadmodum nec
collegia vbi Bursarij versantur, Ecclesiastica
sunt (vt loquuntur) corpora, sicut declarasse
curiam, triplici ea de re Senatusconsulto me-
morant. Enimuero non sunt Bursæ beneficia,
cum non sint perpetuæ, vtpote certo circun-
scriptæ tempore, (nempe triennio) quo exa-
cto, egredi collegio Bursarij iubentur, seque
transferre alio.

Nec sunt eiusmodi loca Collegialia ex fine
quem spectant, aut principio à quo manant,
res sacra. Quorsum enim sunt hæc in Acade-
miis instituta, quorsum à fundatoribus ma-
gnis sunt dotata prouentibus? Nempe vt ha-
berent Academici quo se studiorum causa re-
ciperent, ibique dum viri inter viros fiunt,
placide in musarum sinu, tanquam in tran-
quillissimo portu, conquiescerent. In eo au-
tem quid est cœleste? quid sacrum? vel quid
dare literis operam, aut dedisse, multis ad sa-
lutem profuit? & tamen pro sacris in præsen-
ti materia, sunt hæc duntaxat opinione homi-
num censenda, quæ Deum auctorem solum
habent aut Ecclesiam, suntque ab iis vt certa
salutis nostræ pignora, eiusque promouendæ
diuina præsidia, diuinitus instituta?

Quod si eorum locorum in Collegiis, pro
Bursariis, originem similiter spectare placet,
huic cum re sacra commune nullum esse vin-
culum, patebit tam clare, quam solem lucere
in meridie. Enimuero, eorum auctores pri-
mi, fuere viri nostri quam simillimi, mor-
tales, à virtutibus sæpe inopes, vitiis abun-
dantes, terram spirantes, sacrum nihil nisi in
spe, Deique benignitate possidentes: ergo
cum Simonia sit rei spiritalis ac sacræ emptio
aut venditio, quæ in Collegiis loca sunt ad stu-
dendum Academicis liberalitate fundatorum
addicta, vendi possunt sine Simonia.

Secunda Assertio, *Si tamen eiusmodi loco-
rum in collegijs erit natura talis vt ius quoddam
spiritale habeant, vt dicendi sacri in perpetuum,
vi cuius fiant qui ea possident beneficiarij, erit
eorum venditio simoniaca*, Nauar. 5. *consil. titu-
lo* 3. *consil.* 49. Fabricius *in Theoria, tract. de
locis collegialibus & confratrijs nu.* 6.

Ratio est, quod vt beneficia vtpote sacra

in suo principio, iure scilicet faciendæ sacræ functionis, humano commercio non pateant. At loca in Collegiis quæ Presbyteralia eam ob causam nominantur, quod ea qui possident, Presbyteri esse debeant, diuinaque obire munia, tanquam proprij Collegiorum Sacerdotes, loca hæc (inquam) sunt multorum opinione beneficia, quia sunt perpetua, quia cum iure officij sacri coniuncta, eiusmodi esse non pauca Auenione, maximeque in Collegio S. Nicol. de Auiciaco Bertrand. ait *in consil. 360. volum. 2. par. 1.* & Maguelonæ in Ecclesia S. Trinitatis, & in suburbio Monspessulani scribit Rebuff. *in tract. nominat. q. 15. num. 23* Parisiis autem in Collegio Burgundico, cuius capellam, id est locum, sacrosancto Missæ sacrificio destinatum, dari in titulum, non alteri tamen quam qui est è Burgundiæ Comitatu oriundus, tam est certum, quam quod maxime, eiusmodi ergo loca Collegiorum Presbyteralia, quia sunt in ministeriis quæ obeunt, diuina ac sacra, vendi nequeunt aut emi sine Simonia.

Tertia Assertio, *Si loca Collegialia non Presbyteralia vendi, fundator prohibuit, cum clausula, vt qui ea emerit, fructus suos non faciat, ab eius imperio discedere est malum, ac cum restituendi obligatione nexuque coniunctum*, quia vt est Domino iure omni licitum rei suæ onus imponere quod lubet, ita & est necesse eam possidere paranti ei obsequi: ergo tunc in ea Collegia per munera, aut pecuniam viam sibi instruere est iniustum, quod si defundatoris intentione dubitabitur, erit Papæ aut Episcopi eam explicare, ad securitatem conscientiæ.

QVÆSTIO XII.

An vexatio redimi à vexato possit sine Simoniæ vitio.

Est vexatio quidpiam per modum actionis in vexante, quo ne beneficio suo fruatur eius possessor liberè, aut eiusdem sibi iam collati possessionem pacificè ac sine turbis ineat, impeditur iniuste ac impie, à quo eum opere, diducere munere, ac pretio, vtrum sine Simonia liceat, inquiritur in hac quæstione.

Dico primò, *Ei omni iure fas esse, qui quam optimo canonum iure, Ecclesiæ quæ more, est ab eo qui potest, beneficio donatus Ecclesiastico, vexantem ab inferanda sibi iniuria, pretio, ac munere auertere.*

Ita mihi sentiendi auctores multi, magis noti sunt sequentes, Rebuff. *de Simon. in resignat. num. 18. & sequent.* Nauar. *Enchir. 23. num. 208.* Suar. *lib. 4. cap. 51. de Simon.* Sanch. *in consil. lib. 2. cap. 3.* Archidiac. *in can. decima*

A *16. q. 3.* Less. *2. ca. 35.*

Assertionis sunt hæc firmamenta, primum, vbi nihil est, quod à materiæ communione sit seiunctum, ac in se, aut circunstantiis suis spiritale, inde simoniam abesse est necesse. Sed in huius facti specie, de quo est sermo, quod in rerum spiritalium classem referri oporteat, occurrit nihil. Enimuero quid est vexatio? iniustitiæ, actio, quid insontis falsa apud Superiorem, mendaxque accusatio? digna nunquam intermorituris ignibus, æqui rectique oppugnatio, ei autem par & æquale esse quid potest, præter ignes, æternosque in inferno cruciatus? non est hæc ergo vexationis redemptio, Simonia, nam quid homini accidere potest in terris gloriosius, quam errantem in viam reducere, peccantem corrigere, aut ne peccare perseueret, studio, curaque facere? at eo spectat charitas, eo industria eius, qui ne vexetur, hoc est iniustè vexantis improbitate lædatur, pecunia, aut re quapiam alia simili quam ambire auari solent, eius animum lucri auidum implet, in eo ergo non peccat.

C Facit huic argumento fidem Cœlestini Papæ tertij silentium, in *cap. dilectus 28. de Simon.* nec enim præpositi cuiusdam in Anglicana Ecclesia factum arguit, qui cum *eum multis grauaminibus Archidiacon. Eborac. afficere non cessaret, promisit ei certam pecuniæ quantitatem se daturum, vt ab eius desisteret læsione*, quod tamen Pontifex non reprehendit, vt tamen eum oportebat facere, si vim, iniuriamque pretio redimere, res fuisset censura digna.

D Confirm. Est de ratione Simoniæ, vt quidpiam eius ope acquiratur, quo careret antea, qui illam commisisse arguitur. Est enim emptio, qua id acquiritur, quod pro pretio venditur. At per cessationem ab iniuria nihil ei accedit, qui ne hæc fieri perseueret, facienti pretium offert: ergo, &c.

Dico secundò, *Cum non est vexatio pura, sed ordinata vlterius, nempe ad acquirendum spirituale, inclinando scilicet voluntatem collatoris ad illud conferendum, quidquid eius rei causa datur, datur inique, ac non sine culpa Simoniæ.*

E Quia non est tunc redemptio, impedimenti remotio, sed & pretij exhibitio pro spiritali obtinendo.

Quod si pro possessione sola ineunda, detur pecunia? quid si is ad quem spectat eam concedere, ac beneficiatum in eam inducere, in eam mentem veniat, temporali illectus munere?

Reginaldus *lib. 23. cap. 11. q. 3. nu. 124.* Guido Papa *decis. 1.* & Ranchinus in eum locum. dantem arguerent Simoniæ haud dubie. quia possessio beneficij est spiritalis, per ordinem quem ad illud habet.

Res

Res est cum distinctione explicanda, quam Assertiones duæ comprehendent.

Dico ergo tertiò, *Peccatum esse beneficium non ingredi, hoc est, in eius possessionem nonveniri nisi pretio.*

Quia cum hæc sit spiritalis, per ordinem ad beneficii titulum, causamque eius requirendæ, illam pacta pecunia, aut re quapiam simili, ab Archidiacono, aut Superiore assequi, quid est aliud, quam turpi Simoniæ labe velle infici? Scio Archidiaconos marcham auri & argenti, Archipresbyteros autem vaccam albam, vel aliquam pecuniæ quantitatem, in quibusdam locis ex consuetudine recipere solitos esse, pro inthronizationibus, vt refert Bleyan. *in tract. de reliquis exactionib. Clericor. vel laicor. num. 32.* sed nego eas pro iis exigi, aut dari, sed in compensationem laboris, ac operæ ab iis ad id exhibitæ, & quamuisid ita foret, *dicere adhuc possumus*, inquit Bleyan. supra, *immissionem & inthronizationem plus habere temporalitatis quam spiritualitatis, ac proinde non omninopecunia vel alterius rei respuere datiunem ex sententia*, Chenut. *in addition. ad Papon. lib. 1. tit. 1. arrest. 3.* sec male, vt ratio allata probat.

Dico tertiò, *Etsi possessio secundum se spectata, non sit ius spiritale, sed tantum factum quoddam corporale, quod censetur esse consecutiue rei spiritali annexum, quatenus pendet à titulo spiritali prauio, quando tamen titulus est plene acquisitus, non est possessio ipsa acquirenda aut iam acquisita, spiritale aliquid, sed per se quid temporale immediate debitum*, Suar. *de Simon. cap. 50. nu. 30.*

Facit pro hac sententia fori praxis, nam si prædicta possessio impeditur sine causa, impetrantur à Cancellaria regia literæ Seneschallis & præsidialibus curiis directæ, quas vulgo nominant *literas querimoniales, lettres de complainte*, earumque tria sunt capita, primum vt primo quoque tempore beneficium de quo litigatur sequestretur, habetque hæc sequestratio locum, vbi beneficium neuter de litigantibus per annum & diem super quo litigatur, possedit, Imbert. in sua practica *ca. quand on peut demander sequestre*, secundum est, recredentia: Tertium plenum possessorium, Ranchinus in *annotation. ad Guidon. Papa decisione prima.*

Dico quintò, *Si Beneficiario ius ad beneficium aliud non competit quam decentia*, quia nempe eo est dignus, aut *adrem*, quia est ad illud suffragatorum vocibus electus, aut à Pattono, ei cuius interest Ecclesiam regere, præsentatus, vt ad illam eiusdem admoueatur auspiciis, sed nec illa adhuc est donatus, nec in electione de se canonicè facta approbatus, illi (inquam) eius confirmationem impetrare pecunia, est nefas.

Quia est eiusmodi largitio, iuris ad beneficium completi aliqualis emptio, *non est ergo à labe Simoniæ immunis, donec voluerit in administratione manere, quam proinde debet dimittere de Simon. cap. Mathæus 23.* Sane cum electus, Superioris approbatione necdum firmatus, beneficii plene & complete non sit possessor ac Dominus, hanc quisquis pretio obtinere satagit, viam sibi largitione pecuniæ ad beneficium aperit. At ad honores Ecclesiæ, magisteriaque, his irrepere artibus, ecquid est simonis ingredi passibus, parque ac simile cum illo in Deum, resque sacras concipere facinus? est id ergo vti præsentissimum virtutis ac animæ exitium, optimo cuique vitandum.

Quid si Clerico, cui inferri iniuria in beneficio dicitur, facta est eiusdem collatio? quid si causa iureque nullo fretus aduersarius, eum vexet?

Eam ego vexationem sine culpa vlla à vexato, largitione pecuniæ tolli posse ideo censeo, quod ab eo emi tum beneficium, aut eius pars aliqua dici nequeat, nam si ius sibi vexans nullum in eo vendicat, vēdere de eo tanquam quid suum quid potest? quæ ergo ei pecunia à vexato dabitur, pro auertenda iniuria, seu vexatione cuius est causa, dabitur.

Dico sexto, *vt Vexationis illatæ aut inferendæ redemptio sit permissa, quatuor esse necessaria.*

Primum, vt ius vexati sit certum, non vacillans, non dubium, Rebuff. *de Simon. in resignat. num. 18.* erit tale, si redimens tam suo, quam Doctorum iudicio compertum habet, ius pro se facere, ptoindeque non leuem æquitati sibique iniuriam vexantem facere, cum sua se in otio, paceque assequi non finit, Syluest. *ver. Simonia q. 3. regula 1.*

Dixi *non dubium*, quia cum in dubio melior sit possidentis conditio, quam non possidentis, est haud dubie beneficium debitum ei à quo possidetur, si de iure litigantium ambigitur, Suar. *lib. 4. q. 50. num. 12.* estque illud anceps ac ambiguum.

Secundo debet ius vexati plenum esse ac completum, dare vexanti quidpiam, vt illud compleri finat, Simoniæ culpam in vexato connotat.

Tertio, debet vexatio iniusta esse, alirer non potest sine Simoniæ certa labe, tolli largitione pecuniæ, fac enim vexantem iure niti ad beneficium, quod est inter eum & Vexatum controuersum, ecquid pacta pecunia facere, vt ab eo vexans vexati causa decedat, est sibi viam ad spiritale sternere? quod est malum. Nec enim vexari quis in beneficio aut re quapiam simili iuste potest, nisi quia est ius eius infirmum ac debile, alioqui vexatio iniusta foret: hanc ergo tum qui redimit, firmitatem iuri suo adiicit, ac spiritale ex parte emit.

Ob eam causam qui concurrenti secum in eiusdem beneficij petitione & ambitu, dat aliquid, aut redituum partem aliquam, eidem ne se opponat daturum spondet, aut cum sit irregularis, ne pro tali denuncietur Episcopo aut Collatori, pecunia efficit, pro Simoniaco haberi debet, maxime vero, si cum iustam iuris sui persequendi causam habeat, eo cedit in vexati gratiam.

Ratio est, quod æqua esse vexatio nequeat, nisi ratione iuris, quod ad eam inferendam vexans habet, ergo cum eius iuris siue intermissio, siue cessio, sit tacita quædam beneficij concessio, à vexante vexato facta, est eius redemptio, beneficij oblatione pecuniæ certa comparatio.

Quarta conditio est, vt quod ad redemptionem datur sit, temporale aut ei æquiualens, quod obiectum contractus ac commutationis esse valeat. Probatur

Vexationis omissio non est quid spiritale nec in se nec in adiuncto, sed quidpiam mero temporarium: ergo quod ad eam tollendam vexanti datur à vexato, non debet esse spiritale, alioquin esset Simonia.

Dico vltimò, *Qui habet ius in beneficio per confirmationem, institutionem, aut liberam collationem, potest vexationem redimere, si quis eum à capienda beneficij possessione impediat.*

Causa est, quod non sit hæc de rerum spiritualium genere, ac numero, nihil est ergo in hoc contractu tale, quod suspicionem afferat admissæ per redimentem Simoniæ, impedimentum exequutionis tollit hoc tãtum, quod per se, non est quid distinctum à re spiritali iam acquisita. Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 1. Lopez *part.* 1. *instruct. cap.* 302. Lessius *lib.* 2. *de iustit. cap.* 35. *dub.* 18. possessio enim beneficij secundum se, non est aliquid spiritale, sed id habet ex titulo, cuius vi capitur, *quem titulum cum iniuste vexatus habeat, accedente possessione non accedit noua ratio spiritalis, sed possessio ipsa per se adiaphora, fit spiritualis ex coniunctione cum titulo*, hæc Candid. *disquis.* 18. *artic.* 37. *dub.* 5.

QVÆSTIO XIII.

An liceat sine Simonia emere beneficium ab Hæretico.

PRima Assertio, *In foro conscientia & proinde sine culpa simonia, beneficiũ emi potest, non ad commodum ementis sed Ecclesiæ & ad tollendam vexationem eius iniustam*, Candidus *trac. de benef. art.* 38. *dub.* 9. Azor. *parte* 3. *lib.* 12. *cap.* 8. *dub.* 8.

Quia hoc non est illud emere, nec vllum eius ius ab hæretico capere, cum eo omni careat, sed procurare rem Ecclesiæ bonum-

A que, quo quid esse potest ad laudem ac meritum fructuosius?

Debebit ergo beneficium sic emptum, superiori relinqui, dandũ cui volet modo digno.

Secundò, id non magis videtur esse illicitum, quam emere ossa Martyrum & reliquias Sanctorum, sed hoc fuit olim vsitatum, vt patet ex facto sancti Adriani de quo Baronius ad annum circiter 305. & ita post Caietanum & Sotum docuit Azorius *tome* 3. *lib.* 12. *cap.* 19. *q.* 3. bona Ecclesiæ, ab hæreticorum manibus oblato pro eis pretio, eripi posse.

B Secunda Assertio, *In foro etiam exteriori licet post impetratum à Papa ius spiritale beneficij possessi ab hæretico, in illud ingredi, & post captam possessionem, pecunia vexationem redimere si qua ab hæretico accidat:* quia in temporalibus id licet, ergo & in spiritalibus, cum hęc non habeant, peculiarem cũ ratione repugnantiam.

QVÆSTIO XIV.

An sine Simonia liceat vexato recipere pecuniam pro beneficio, quod retinere contra vim vexantis non potest.

C PRima Assertio, *Non est Simonia, cum res eo est redacta, vt beneficium suum retinere verus eius possessor nequeat.*

Quia lis est ei sine causa ab iniusto indicta vexatore, quam propter eius valde gratiosi apud iudicem, opes ac potestiam euincere moraliter est impossibile, non est inquam simonia, si iniuste vexatus, à vexante quidpiam sibi temporale exigat, & capiat. Ita Rebuff. de *simonia in resignatio nu.* 20.

D Causa est Primo, quod quisque æstimare damna sua sine culpa, eorumque rationem aliquam ducere præ cuiuspiam alterius commodis valeat. At hæc æstimat, qui iniuste appetitus, ab appetente tantum recipit, quanti æstimatur obligatio carendi re sua, beneficioque, quam hic solam vendit.

Maior est certa, quia nemo cedere re sua tenetur alteri, eiusque causa magna famæ aut familiæ subire detrimenta gratis.

Secundo, aliquid pro damno sumere, quod ex actione iniusta alterius resultat, non est simonia, at id accidit in præsenti & nihil aliud.

E Quare quando is, verba sunt Rebuffi loco proxime citato, cum quo litigatur persona est valde potens, contra quam vix aut nunquam possit victoria obtineri, & ideo cedendum, bonum est vt quidquam vexationis redimendæ causa recipiatur. Idem dicerem (inquit) si non esset potens in diuitiis, sed fauore aut calumniarum plenus esset, tunc etiam esset licitum redimere vexationem, etiam pecuniam recipiendo. Hæc ille.

Secunda Assertio, *Qui vexare cessat ob precium*

tium, non est Simoniacus.

Causa est, quod nec ab eo ad vexatum, nec ab isto ad illum sacra res vlla perueniat, nec enim vexationis omissio, spiritalis est ac sacra: nihil ergo spiritale ac diuinum à vexante proficiscitur in vexatum, nec viceuersa ab hoc in illum, cum vexans à vexato, pecuniam recipiat, vt cesset vexare hoc tantum, & nihil amplius.

Tertia Assertio, *Peccat tamen mortaliter, qui vt à vexatione iniusta absistere, inducat animum, pecuniam recipit.*

Probatur, vt pecuniæ exactio, sic & eius receptio est illicita & iniusta, si titulo nullo iusto nitatur, at talis est præsens. Nec enim est donatio, quamobrem verò quia liberalis esse hæc debet, qualis non est ista, vtpote secundum quid inuoluntaria, (nollet enim dare qui largitur nisi cogeretur) cui dispositioni libertas perfecta est contraria. Præterea habet ista pecuniæ oblatio non à venditione, aut emptione originem, quod enim emitur, precio æstimabile debet esse, & indebitú ementi, ab eoque recipi, vt quid adæquatum valori pecuniæ datæ. At est vexationis omissio, vexato redimenti debita, nec commensurata est pecuniæ, quam hic pro eius interruptione, vexanti numerat, cum hæc pluris valeat quam cessatio ab iniuria: vnde concluditur, quod si titulo nullo vero nititur dictæ pecuniæ tam petitio, quam exactio pro cessatione ab iniuria & vexatione, illā haud dubie iniustam esse, ergo cum obligationem restituendi iniustitia omnis habeat, vere dictum est à nobis, eum qui vexationi suæ modum ponit, ob precium peccare mortaliter idq; ab eo restituendū esse.

QVÆSTIO XV.

An resignatarius resignanti sine Simonia promittere valeat, accepti se ab eo beneficij memorem fore.

POtest: ita Nauar. *in comment. de datis & promissis num.* 22. Quia memoriam collatæ sibi gratiæ colere, eamque ex motiuo gratitudinis compensare velle, res est plena laudis. Est enim virtutis actus, cui nomen est gratitudo.

Vt autem id fiat licitè, necesse est primo, vt promittens non plus obligetur ac strictius, quam cessante pacto quilibet alius.

Secundo opus est, vt hæc obligatio quæ meræ est gratitudinis, non commutetur in ciuilem & legalem, vt visu venire est probabile, quando se resignatarius magis ex iustitia ad aliquid dandum astrictum, hoc præeise nomine existimat, quod se gratum fore est pollicitus, quam si de eo, fidem non dedisset suam, Couar. 1. *variar. cap.* 4.

A Tertio, si pro locuplete beneficio, sibi Collatarius, ei qui contulit, plus reddendum putet, quàm si dedisset ieiunum ac tenue, quia cum ad iustitiam pertineat, inter datum & acceptum æqualitatem ponere, si quis dona sua, ac remunerationem quantitate acceptorum metiatur, tacitè id non se gratis ac liberaliter facere significat, sed coactè, proinde Simoniacè.

Quarto, Cum promissarius, hoc est is, cui facta est promissio, eum qui est pollicitus de stando pollicitis admonet, illumque de inconstantia, fideque violata, cum ea non facit, arguit, argumentum est non leue intentionis
B in eo Simoniacæ, à qua est beneficij progressa donatio, tanquam à causa.

Quinto, & hoc quoque non est Simoniæ signum improbabile, quod resignans rem certam vt pecuniam, Equum aut galerum exigat, nam quæ gratis dantur, à recipiente modum non recipiunt, non definiuntur, non notantur, est hæc ergo rei dandæ ex gratitudine designatio, determinatioque, indicium non omnino obscurum & fallax, pacti quod intercessit inter vtrumque.

C

QVÆSTIO XVI.

An concurrens cum alio ad beneficium, sine Simonia, ei cum quo concurrit, tenue aliquod beneficium aut pensionem dare possit aut promittere, vt cesset ab eius beneficij petitione quod vacat, aut ne se ab eo consequendo impediat.

ASsertio Prima, *Dare concurrenti pecuniam in eum finem, qui in Assert. ponitur, aperte est malum & Simoniacum*, quia finis cuius causa
D hæc datur, est beneficij comparatio, aut eiusdem iam habiti conseruatio, quæ duo emi posse qui diceret sine Simonia, vidisse non memini.

Secundo, est ius in re, aut ad rem, eiusdem generis ac naturæ, cum suo obiecto ac termino, sed est beneficium acquirendum, aut seruandum, si iam habetur, spirituale consequenter, & eo tamē tendit pecuniæ largitio, vt habeatur, aut possessum conseruetur: est ergo de earum rerum genere quæ sunt malæ, & ex termino suo Simoniacæ.

E Secunda Assertio, *Potest is tamen, cuius est ius certum in concursu, dare competitori suo, qui iure nullo certo, veroque fretus, per amicos eum impedit, pecunia dare summam aliquam, vt ab iniuria sibi inferenda temperet.*

Ratio est, quod vexātem demulcere munere aliquo, ne nocere pergat nō fit crimen, habet enim hoc quisque à natura vt vim à se, quacunque ratione potest, propulset, sed vim patitur, qui ab adipiscendo beneficio impeditur,

non facit ergo contra quàm ratio præcipit, qui ne sibi noceatur, à vexante pecunia impetrat.

Tertia Assertio, *E concurrentibus alter, iure cedere suo ex pacto non potest, vt aduersarius illud euincat.*

Ratio est, quod omissio actus qui proximè dat ius vel accessum ad beneficium, facta cum pacto rei cuiuspiam temporariæ, reddendæ eius loco, sit Simoniaca, est ergo eius culpæ conscius, qui in concursu, ex pacto contendentibus non se opponit, vt eorum aliquis beneficium consequatur. Ita litis omissio, quæ iustè est in eum intẽtata, qui incertum ius habet ad beneficium de quo litigat, est indirecta eius concessio, cum in eum finem eamque ob rem, à iudicio liteque persequenda is qui iure suo cedit, abstineat, vt sic, ille alter victor euadat, beneficiique possessor fiat.

QVÆSTIO XVII.

An pacisci Collator possit sine Simonia cum recipiente beneficium quod illud non resignabit vlli, sed pure in manibus suis, quoties voluerit, relinquet.

PRima Assertio, *Est collatio beneficij facta modo posito simoniaca.*

Primo, quia dare pro beneficio precium aut aliquid ei æquiualens est simonia: at quod beneficium resignari non possit nisi pure ac simpliciter sine pensione, quoties & cui collatori placuerit, onus est, idque precio æstimabile: ergo, &c.

Secundo, ordinarius cum eo cui beneficium est collaturus, pacisci non potest sine Simonia, quia est omnis transactio quæ collationi à iure non inest, Simoniaca *can. quam Pio 1. q. 2. & can. finali de pactis*, at canonica nulla sanctio est, qua iubeatur beneficiarius, rem suam committere alienæ voluntati, vetetur autem eam dare alteri quam designato per ordinarium: ergo, &c.

Secunda Assertio, *Resignare beneficium cum modo qui in assert. ponitur non est Simonia confidentialis*: ita Flammin. *de confident. q. 22. nu. 7.* Maiolus *de irregularitate lib. 5. cap. 45.* quia confidentia pactum habet expressum aut tacitum de resignando beneficio cui Patronus, Ordinarius aut Resignãs voluerint aut de pẽsione sibi vel alteri ex eo recipienda: at hic nulla talis interuenit cõditio, sed opposita potius de non resignando: ergo cum pœnalis constitutio extra terminos suos extendi non debeat, hæc pactio de non resignãdo beneficio, facta à resignatario resignanti vel ordinario lege Pij V. de vitanda confidentia non comprehenditur.

QVÆSTIO VII.

An pro doctrina Theologica aliquid capere sit Simonia

DIco primò, *Doctrinam Theologicam Simoniæ obiectum non esse, proindeq; vendi, aut pretio locari posse citra periculum*, D. Thom. *in 2. 2. q. 7. art. 4. ad 2 & q. 100. art. 3. ad 3.*

Quia Simonia, est rei sacræ seu supernaturalis, & ad salutem animæ specialiter destinatæ, irreligiosa tractatio, in eo præcipue posita, quod quæ non sunt naturalis ordinis, proindeque humanas excedunt vires, subsint pactis hominum à quibus non nisi præpostere & impiè pretio æstimantur, & iudicio subiacent hominũ, sicut & cætera, quæ in commercium commune veniunt. At doctrina Theologica, non est sic sacra, ac cœlestis, vt ad salutẽ animæ immediate faciat, & à Deo expectari debeat, nullo modo ab humana industriâ, ergo eam vendere aut locare, non est Simonia.

Confirm. est rerum Theologicarum explicatio facta de superiore loco in scholis, hominum generi vtilis plenaque laudis, imo eruditorum opinione pretio, eoq; maiore, quo hæc cæteris sciẽtiis pluribus antestat interuallis, & vt appareat, sua docentẽ stipendia laboris, aut operæ tantum in eo ministerio ponendæ, aut positæ gratia, non capere, meminisse præstat, quod quo quis est rerum Theologicarum peritior, hoc sit eius labor pœnaque in docendo minor, & tamen constat, maius ab Academiis stare doctrinæ eius honorarium ampliusque præmium, quod istæ haud dubie, vt sunt bene moratæ, vt innocentiæ famæque suæ conseruandæ auidæ, non facerent, si pro doctrina Theologica tradenda aut tradita, pretium accipere esset Simonia.

Verum enim (inquies) est doctrina Theologica supernaturalis in principio. Enimuero pendet hæc ex fide supernaturali, & infusa, cum discursus Theologicus perfectus esse nequeat, nisi de duabus propositionibus quibus cum constare est certum: earum altera sit per fidem cognita, ex qua, & alia, quæ non est de fide, elicitur per discursum ea conclusio, quæ appellatur Theologica: verum est ergo doctrinam quæ in harum inuestigatione rerum versatur, esse in suo principio supernaturalẽ, ac sacram, in assensu supernaturali, scilicet, qui alteri de propositionibus à quibus pendet talis discursus, ab intellectu agente datur.

Negandũ est Anteced. eius negandi hæc est causa: quod doctrina Theologica nõ necessario, ac per se à supernaturali fide pendeat, ac proinde vt discipulis traditur naturalis sit, & acquisita, cuius rei est hoc indiciũ, quod qui in

fide

fide dubitat antea caret, possit nihilominus ex præsuppositis propositionibus reuelatis & communiter creditis, naturali industria conclusionem elicere, eamque alios docere, teste Less. *cap.35.dub.13.num. 81.* Laym. *lib.4.trac. 10.cap.vlt.parag.4.num.31.*

Dico secundò, *Cum aliquid pro doctrina Theologica petitur non actus fidei, aut habitus, qui ad conclusionem eliciendam, tradendamque discipulis concurrunt*, rationem haberi vllam, sed laboris qui docendo suscipitur, voluptatis quam Theologica cognitio in audientium animis impressa parit, quod confirmari eorum exemplo potest, quibus pro Missæ Sacrificio merces dari solet, vt enim hanc sacerdotes non exigunt pro motu sacro ac cœlesti, quem sacrificium in bene præparatis pectoribus parturit, ita nec fidelibus illam ideo, eiusque causa dare est animus, sed tantum pro labore, quem illi suâ causâ suscipiunt: quare vt quod est in Sacrificio supernaturale, separari potest à labore, quem exhaurire sacerdotem est necesse, dum ei dat operam: ita & in institutione Theologica, fides, eiusque habitus, qui ad eam concurrere videntur, à labore seiungi possunt, sumptibus, ac voluptate, quæ illam concomitantur, aut præeunt, & quorum intuitu est pretio æstimabilis.

QVÆSTIO XXI.

An pro Concionibus sumere pretium sit Simonia.

DIco primò, *Pro munere cohortandi fideles ad fugam peccati, præstationem officij incumbendi in studium pietatis ac virtutum, capere, aut exigere quidpi, Simoniacũ esse*, docent S. Tho. *2.2. q. 100. ar.3. ad 2.* Vict. & cæteri.

Ratio est, quod dicere de sacra exedra ad populum, rardos ac hærentes in Dei via vrgere, incitatos reprimere, quod Ecclesiastæ sacri faciunt, res sint eiusmodi, quibus paucæ reperiantur, in dignitate pares, in natura ac supernaturali essentia æquales, ecquid enim non habet pia concio salutem animæ pro fine, vel in commotione mentium ad magna fortiaque pro Deo, non continetur Dei gloria, hominis salus?

Deinde est verbum Dei, quod eius auctoritate, sacri Ecclesiastæ de superiori loco explicant populo, donum spirituale, procurandæ eius saluti mirè vtile, ad ciendos in eius animo cœlestes motus institutum diuinitus, eius enim ope, quasi diuina face intellectus illustratur, & voluntas ad Dei amorem ac venerationem Sanctorum inflammatur.

Quod sit Dei donum, ostendit Paulus, *1. ad Corint.3.* cum de ministris verbi disputans, hunc eos ait in Ecclesia tenere locum, quem

A Dominus dedit. *Ministri*, inquit, *eius cui credidistis, & vnicuique sicut Dominus dedit, itaq; neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Et Math. 10. præcipit Christus Apostolis, gratis dare, quæ gratis acceperunt. *Euntes autem prædicate, dicẽtes, quia appropinquauit regnum cælorum, infirmos curate, mortuos suscitate, gratis accepistis gratis date*, & ad Ephes. 4. *Vnicuique autem datur manifestatio spiritus ad vtilitatem, alij quidem sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alteri fides, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum.* Dare ergo,

B pro tanto tamque cœlesti munere pecuniam, aut quidpiam tale quod ei æquipolleat, est Simonia.

Non item, pro Ecclesiastæ sustentatione, labore, studio, pœnisque eidem exantlandis in dicẽdo, vt enim perorare, legere, in exedris dicere, magna animi & vocis contentione, opus est nauseæ fastidiique non modo plenissimum sed molestum ac difficile, sic pro eo, præuiisque ad illud laboribus, sustentationis

C pretium postulare sacer Orator quin possit, nemo ambigit. Ob eandem causam licere pædagogis, ac Ludimagistris, Doctores asserunt, ab his quibus doctrinam Christianam explicant in schola, mercedem petere.

Quid? quod totus hic eorum labor, excolendæ puerorum memoriæ, nec non inflammandæ ad Dei amorem animæ, aut formandæ ad res magnas, ac cœlestes insumitur? non est ergo eorum institutio, ex parte finis ad quem dirigitur à docente, supernaturalis, nec ex parte principij, quia cum ad hoc opus spe-

D cialem habere gratiam, aut illi præmittere actum fidei, non est necesse.

Dico secundò, *Responsa moralia, consiliaque super officijs Christiani hominis, aut ambiguo iure conscientia, Simonia materiam non esse, & proinde Religionis violata reos non fore qui pro eiusmodi rebus, pretium sibi dari volunt, aut oblata recipiunt*, Layman. *lib.4. tract.10.cap. vltim. num.32.*

Causa est, quod eiusmodi responsa, vires naturales ingenij non superant, nec per se ad directe finem supernaturalem, aliquem respiciunt, sed per accidens tantum.

Enimuero sunt principia, communiaque

E iuris axiomara quibus conscientia regitur, lumine fere naturæ nota, nec est quisquam tam parum sciens, quin intelligat, responsa quæ ad mores pertinent, contineri magna ex parte naturæ terminis, esseque proinde eiusmodi, quæ humana capi intelligentia valeant. Non sunt hæc ergo, natura suâ supernaturalia, & ad salutem animæ spectantia: ergo nec Simoniæ materia. Quod si non raro tranquillant animos, mitigant scrupulos, sedant inquieros, est id per accidens, cum ei dari hæc responsa possint, qui nullis angatur mo-

lestiis, sanctè viuat & religiosè, ac proinde quietè ac placide.

QVÆSTIO XIX.

In qua agitur de materia Simoniæ, & in quo sit sita.

QVicquid est effectus solius Dei tanquam causæ principalis, vt gratia virtutes infusæ, & supernaturales, vniuersè quid quid ad animæ salutem pertinet, & à Deo aut Ecclesia, eius est causa comparatum, vt Sacramenta, consecrationes, benedictiones, aut est supernaturalis potestatis effectus humano maior, vt est occulta pandere, futura antequam fiant perspicaci videre oculo, vim legis tollere, aut rei spirituali, antecedenter, concomitanter aut consequenter est annexum, id totum est materia Simoniæ: Ita DD. Ludou. de Bea *prima parte casu 37.* Victoria *relect. de Sim. n. 3. & 6.* Suar Nauar. & alij.

Ratio est, quod hæc omnia, singulaque, vt naturæ viribus acquiri nequeunt, ita sunt in paucis admiranda, maximeque homini, ad salutem æternam salutaria, ob quam causam appellantur Dei dona, cuiusmodi quicquid est in Ecclesia, est Simoniæ materia, vt colligitur ex Concil. Foroiuliensi sub Carolo iuniore *can. 1.*

Quare dare aut accipere aliquid pro absolutione ab excommunicatione malum est, & Simoniacum *cap. ad aures 24. de Simon.*

Malum item & Simonia cum *interdictum Sacerdotale officium pretio interueniente restituere 1. q. 1. cap. per principalem, parag. fin.* Nec est innocens vt habetur *can. iubemus 126. eiusd. q. & causa qui scit de iure venalem fuisse sententiam, si quis pœna vel pretio remissam vel vitio cupiditatis ingestam.*

Similiter, non vacat Simonia, qui precio vel fauore peccata celat, qui non pœnitentem reconciliat, qui bene dispositio, ex odio reditum ad Deum & gratiam, per pœnitentiam denegat, *cap. nemo 14. de Simon.*

Qui dissentienti electioni factæ de aliquo, quidpiam donat, vt contradicere desistat *cap. Mathæus 23. de Sim.* dummodo id sciente ac annuente electo fiat.

Similiter qui pro electione, vel ordinatione aliquid largitur vel accipit, *cap. in fine, cap. ad nostram 21. cap. dilectus 30. cap. consulere 38. ca sicut pro certo 39. & cap. audiuimus 41. de Simonia.* quia sunt ista antecedenter aut consequenter supernaturalia, vel iurisdictionis spiritalis effecta quædam: ita pro consecratione, aut benedictione consequenda, dare aut capere quidpiam non licet, *cap. cum in Ecclesiæ 9. cap. cum sit Romana 10. cap. suam nobis 29. cap. sicut pro certo 39. & cap. ad Apostolicam 42. de Simon. & 1. q. 3. can. vltimo.* Nec pro suffragio electionis ad Episcopatum obtinendo, beneficium offerre, *cap. super hoc de Simon.* nam cum spiritale pro eo quod est annexum spiritali tribuitur, istud emitur, per id quod in illo est temporarium, quod est malum & Simoniacum, sicut cum de re danda aut retinenda transigitur, quæ consequenter est spiritalis, vt beneficiũ, pro alia quæ antecedẽter tantũ est talis, vt calix. Quia est omnis transactio, de eo quod dari nequit, mala. At citra Simoniam dari vnum eorum, pro alio non potest, cum omnium iudicio sit malum, pro beneficio obtinendo, quod est consequenter spiritale, dare calicem aureum, in quem spiritualitas antecedenter cadit.

QVÆSTIO XX.

An actus qui ex ordinis potestate procedunt sint materia Simoniæ.

PRima Assertio, *Simoniæ culpa non vacat qui pro actibus quos Ordinato exercere vi ordinis licet, sibi pecuniã præberi postulat* ita Sor. *lib. 9. de iustit. q. 6. art. 1.* Nau. *cap. 23. n. 99.*

Ratio est, quod sint eiusmodi actus spiritales, tam ex parte principij (potestatis scilicet supernaturalis, quæ est in Christo Ecclesia, & ministro, ratione characteris sui,) quam finis, vitæ nempe beatæ Christiano largiendæ, ad quam actus istiusmodi per se ac directè ordinantur: ita pro absolutione à censuris, dispensatione à votis, relaxatione à iuramentis, pretium capere aut petere, est Simonia.

Similiter pro functionibus quæ etsi sint operosæ ac difficiles, sunt tamen spiritales, quo de genere sunt quæ sequuntur, facultatis ad audiendas confessiones concessio, Suar. *de Simon. cap. 19. num. 5.* indulgentiarum largitio, à peccatis absolutio *cap. nemo & cap. Presbyterorum de Simon.* Ordinum, ac Clericalis tonsuræ collatio, Concil. Bracar. 2. *canone 3.* Chalced. *can. 2.* Greg. *1. lib. 4. epist. 44.* Hormisda *in epist. ad Episcop. Hispan. c. 2.* expressè meminere Ordinum pro quibus vetuere pretium ab Episcopis accipi, *ne spiritualia vilescant, dum pretio emuntur, & à Domino corripiantur, sicut Simon Magus Spiritum sanctum mercari volentes, nam quis non vile putat quod venditur? Si quis Episcopus* (inquit *can. 2.* Conc. Chalc.) *per pecuniã ordinationẽ fecerit, & pretio redegerit, Spiritus sancti gratiam quæ vendi nõ potest, ordinaueritque per pecuniã Presbyterum aut Diaconum, vel quemlibet de his qui cognominantur in Clero, promoueri, pro sui lucri commodo, is qui hoc attentare probatus fuerit, proprij gradus periculo subiacebit, & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione quæ est pro negotiatione facta, proficiat.*

De collatione beneficij, prouisione, & eiusdem confirmatione, idem par est sentire, & dicere

dicere. Enimuero Simoniæ in se labem recipit, qui temporale pro eo quod est spiritale, aut rei eiuscemodi annexum accipit secundũ Gloss relatam à Nau. *consil. li. 5 cons. 1. de Sim.* Less. *dub. 2. de Simon.* sed sunt Pontificiæ literæ, quibus probatur facta beneficij collatio quidpiam ei cohærens, ac coniunctum, cum de iis earumque valore ac iustitia, cognoscere sæcularis iudex nequeat, secundum Nau. *lib. consil. 5. cons. 1. nu. 3.* ergo materia Simoniæ, si iis assequendis interueniat species aliqua pecuniæ. A

Confir. Comparare sibi beneficium in Ecclesia, ex communi doctrina est Simonia, quæ per *Extrauag.* Pauli II. *Cum detestabile*, impedit, ne facta de eo collatio sit valida, at qui oblato pretio, literas à Collatore obtinet, quibus sibi beneficium tribuitur, ius ad illud sibi comparat. *Quisquis ergo res Ecclesiasticas, non ad quod instituta sunt, sed ad propria lucra, munere linguæ aut pecuniæ adipiscitur aut largitur, Simoniacus est*, Vrban II. 1. *q. 3 can. Saluator. Ab eo ergo cui regimen commissum est Ecclesiarum, pro earum commissione, nullum debet exigi pretium, cap. non satis 8. de Simonia.* B

Licere tamen Vicariis Episcoporum in Gallia, pro expeditione istiusmodi literarum, ac beneficij collatione, accipere nummum aureum non amplius, docet Rebuff. *in praxi tit. de acquirend. benefic. nu. 13.* & in Concord. *parag. quia verò, tit. de publicis concubinarys*, quem morem, Senatum quoque calculo suo, cum res temporaque exigebant, approbasse eodẽ Rebuffo teste aiũt, primo, quia Concil. Bituricense in quo vt scribunt Nauar. *tom. 2. cons. lib. 5. cons. 1. de Simon.* Cosmas *in commentarys suis tit. de Annat.* prohibere Episcopis placuit, ne amodò pro literis collatitiis beneficij, quid capere sine Simoniæ macula fas esset, aut receptum nunquam fuit, aut si aliquando vim habuit, in vsu esse desiit, quemadmodum & canones, quibus vetabantur ordinarij, quicquam pro dictis literis beneficiorum collatiuis sibi sumere, etiam converten. dum in vsus pios, vt sunt *can. ex multis 1. q. 3. cap. instituatur, cap. cum in Ecclesia, cap. Iacobus de Simon.* aduersus quos præualuit vsus oppositus, annorum 40. spatio præscriptus. C D

Secunda Assertio, *Peccant item peccate Simonia, qui ante electionem, id est iure nondũ ad beneficium acquisito, munere aliquo, aut pecunia eius voluntatem demulcent, qui ad illud ius habet suffragij, sibi vt illud impertiat*: quia ab eo exsculpere pretio aut promissis, qui suffragando iuuare potest, ne noceat, est indirectè viam sibi ad beneficium facere, quod est malum, est enim tacita quædam ac virtualis eius emptio, quæ est haud dubie Simonia: ergo & suffragij, quod ad complementum requiritur numeri, ad perfectam electionem necessarij. E

Ob eam causam Simonia est, dare aliquid Indultario, ne indultum suum super beneficio vacante, ac sibi iure prælationis debito applicet, vt sic ab eo, qui ius ad illud necdum habet obtineri possit, aut Graduato tribui.

Similiter offerre Patrono quidpiam, quod est pretio æstimabile, vt te præ cæteris collatori instituendum offerat, vel confirmatori, vt te legitimè electum admittat, Simoniæ labem. habet.

Ratio est, quod habet eiusmodi munerum largitio, vt non tantum beneficij assequendi impedimentum remoueat, sed ad illud præparet, manuque ducat, Collatorem nempe aut Patronum inducendo tali pretio, aut dono, ne spem suam interturbet, eaque votis suis opponat, cum quibus beneficium consequi nequeat, Laym. *lib. 4. tract. 10. cap. vlt. de Simon. parag. 2.* Less. *num. 106. de Simon. cap. 35.*

Tertia Assertio, *Dare aut promittere aliquid simile, ei qui Patrono est acceptus, cuiusmodi sunt communiter, qui sunt ei à secretis, aut consiliis vt cum ad se Ordinarie præsentandum impellant, aut collationem beneficij certæ cuidam ac determinatæ personæ impetrent, est Simonia*, quia hoc est rem spiritalem pretio consequi.

Dixi, *iure nondum acquisito ad beneficium*, Quia si plenum adeptus esses ac integrum per collationem in vim nominationis Patrono factæ, aut electionem canonicam, subsecuta confirmatione, aut resignationem antiqui & legitimi possessoris, ab Ordinario aut Papa admissæ, pro capienda possessione dare quid posses, ex quorũdam sententia vt dicetur postea.

QVÆSTIO XIV.

An res sacra quæ temporale aliquid habent emi possint aut vendi sine Simonia.

Prima Assertio, *Quando in re sacra est aliquid temporale, quod à spiritali seiungi potest, pro eo pretium capere, non est Simonia*, S. *verbo Simonia*, quia tunc temporale, pro re spiritali non præbetur, quod est tamen ad rationem Simoniæ necesse, sed pro eo, quod in illa est temporale, pretioque æstimabile: Ita calices, vasa sacra, rosaria benedicta, grana piacularia, vendi posse, tradit D Tho. *in 4. dist. 25. q. 3. art. 2. quæstiuncula 3.* Portel. *respon parte 2. casu 20.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 14.* quia quod in iis est loco materiæ, pretio est æstimabile.

Secunda pars ostenditur, primo, in rebus distinctis à beneficio, hæ enim vt calices. vasa. suppellex sacra, & cætera quæ ad templorum ornatum affabre facta adhibentur, vlum

bent temporalem, qui concedi gratis ac liberaliter nec debet nec solet: ergo pro eo aliquid accipere, aut dare, non est Simonia.

Quid? quod vestes sacræ deterantur vsu? calices autem non raro frangantur lapsu, aræ autem frontalia, casulæque cera sæpe inquinentur ac puluere? pro his ergo incommodis, quibus res sacræ patent, aut eorum periculo, si quid petitur aut datur, quis iuste Simoniæ arguat?

QVÆSTIO XXII.

An pro Sacramentis eorumque actiuo vsu, hoc est collatione, dari quid possit aut exigi sine Simonia.

PRima Assertio, *Cum in Sacramentis duplex sit materia, propinqua vna, remota altera, vt panis v.c. & vinum respectu Eucharistiæ, vt priorem comparare sibi pretio, est Simonia, contra ius naturale, & diuinum*: ita istam acquirere pecunia, aut eam pro eius vsu exigere, non est malum si absit scandalum, & iustitia ad istiusmodi expensas gratis faciendas obliget.

Pars prior apertam habet rationem. Nam Sacramentorum propinqua materia, ferme in actione transeunte consistit, ablutione v.c. in Baptismo, dolore peccatorũ in Pœnitentiæ Sacramento, vnctione & impositione manuum in Confirmatione, quæ actiones præterquam quod sunt spirituales, & proinde propter sanctitatem eis insitam omni pretio maiores, etiam ad salutem, gratiæ progressionem, meritorum accessionem & augmẽtum, ex Christi institutione conferunt, quas sanè res à Sacramentis si abstuleris, nulla eis remanebit vtilitas, dignitas nulla, aut æstimationis apud homines veritas.

Secunda Assertio, *Pro ijsdem tamen, vt adiunctum laborem continent ac operam, vel obligationem ijs vacandi pro alio, pretium capi aut dari potest.*

Docent Adrian. *quodl. 9. art. 1. litera D.* Hostiens. *in summa tit. de Simon. parag. qualiter committatur*, Bon. *in 4. dist. 25. art. 1. q. 4.* & probatur primo scripturæ testimonio *Num.* 18. illic enim Moyses de decimis verba faciens hæc scripsit: *Comedetis eas vos & familia vestra, quia pretium est, pro ministerio, quo seruitis in tabernaculo testimonij*, in quem sensum, capienda quoque videntur quæ scripta sunt *Luc.* 10. 1. *ad Timoth.* 5. dignum esse operarium mercede sua, neminem suis impensis stipendia facere 1. *ad Corinth.* 9. quibus locis sermo est de ministrantibus spiritalia.

Quid? quod in Concil. Agathensi *can.* 26. præcipitur, vt *Clerici omnes qui Ecclesiæ fideliter vigilanterque deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita, secundum seruitij sui meritum, per ordinationem canonum à Sacerdotibus consequantur?*

Deinde alterius causa, in eorerum genere versari, quod impedit ne sibi quis vacer rebusque suis, est res eiusmodi, cui sua merces est debita, cum nemo gratis eum non leui rerum suarũ incommodo teneatur esse alteri vtilis, at id in præsenti accidit, cum quo tẽpore Sacerdos sacrificat, Confessionibus audiendis operam dat, alia facere, tam suâ quam amicorum causâ posset, ex quibus magna forte rebus suis fieret accessio.

Tertio, Est labor sacro ministerio non intrinsecus, sed per accidens tantum adiunctus, vt est cantus lectioni horarum, symphonia Missæ sacrificio, profectio ad locum procul positum eius dicendæ causa, alterius cuiuspiam nomine, est inquam hic labor suo dignus præmio, sicut & sedere, sicut & aurem præbere confitentibus, pro his ergo ministeriis honorarium exigere, res est à Simoniæ labe libera.

Dixi, si labor non est sacro ministerio essentialis ac intrinsecus, nã cum in eo, tota actionis substantia sit posita, vendi nequit, est enim venditio, iustitiæ commutatiuæ actio, quæ æqualitatem inter rem vendendam, & eius pretium exigit, qualis haud dubie nulla inter actionem supernaturalem, & quidlibet temporale intercedit, cum illa superioris sit ordinis, cui commensurari nequit, quod est in ordine dispari, ac inferiori naturâ suâ & meritis, vt sunt omnia quæ in humanum commercium cadunt.

Pars altera Assertionis, quæ fuit de eo, quod est materiale in Sacramentis, probatur. Nam quid impedit quo minus pro vino Eucharistico, chrismate vnctionis, si scandalum absit, & iniustitia, cogi communicantes & confirmari possint rependere, quæ ad coemptionem olei & vini, sunt ab Episcopo, & Sacerdote ei adita? Et huius opinionis propugnatores sunt ac Patroni, Layman. *tract.* 10. *lib.* 4. *cap vlt. parag.* 4. *n.* 33. cum Emman. Sa *verbo Simon.*

QVÆSTIO XXIII.

An sit Simonia dare aliquid pro sepultura.

DIco primò, *Terram in sepulturam vendere, Simoniam non esse.* Est D. Thom. 2. 2. q. 100. *art.* 3. Altisiod. *tract.* 27. *cap.* 3. *q.* 3. Portelli *parte* 2. *respons. casu* 20. *num.* 2. Suar. *to.* 1. *de Relig. lib.* 4. *de Sim. cap.* 14. *num.* 17. & probatur.

Pro calice, vt est huius aut illius materiæ, pecunia dari potest & recipi sine Simonia ergo

ergo & pro eo quod est sepulturæ materia, locus hic nempe aut ille, altare hoc, aut illud.

Ad ius autem eius absolute obtinendæ in loco sacro, quod attinet, dici debet emi illud non posse.

Primo, quia est spirituale effectiue, oritur enim à Christianismo, vi cuius, quilibet potest ac debet, nisi culpâ aliquâ suâ eo iure excidat, sepeliri in cœmeteriis.

Secundo, Est benedictio Ecclesiæ, sic constitutiua rei sacræ, vt per eam quoque, locus in rerum sacrarum numero sit habendus, ergo cum pro re sacrâ, vt sic, exigi nihil debeat, quod sit pretium, aut eius locum subeat, sepultura, iusque ad eam, emptionis obiectum, ac materia esse non poterunt, sine Simonia.

In Gallia tamen (inquies) magno constat sepeliri in templo, aut religioso aliquo loco.

Respondend. quod à defuncti hæredibus Parochi exigunt, totum exigi ac dari in eleemosynam, aut disiecti pauimenti refecturam, & si ab illis alio nomine aliquid sumitur, accipi cum peccato.

Quid si locus honoratior appetitur, quid si cappella quæritur ad sepulturæ vsum? etiamne censenda erit eius emptio, cum Simonia coniuncta esse?

De capellis negant Suar. *tom.1. de Relig. lib. 4.* Portel. *in dubijs regularibus verbo sepultura num. 8.* Villab. *in summa par. 2. tract. 37. diffic.12.n.3.* Roderic. *resolut.* 128.*nu.*2. caussam negandi hanc habent, quod quicquid earum causâ accipi aut dari solet, pretij rationem non habeat, sed eleemosynæ, ad reparationem Ecclesiæ, aut ministrorum commodum.

De loco qui à propinquitate Altaris summi, dignitatem habet maiorem quam cætera, Doctores ambigunt. Suarez loco ante citato, & Malderus *de Simon. dub.9.* negant eum æstimari posse pecunia, sine Simonia, eo quod loci istiusmodi dignitas, tota quanta est, spiritalis est sacraque, per ordinem ad Christi corpus, Sanctorumque reliquias, quæ in altari principe seruantur.

Affirmant alij vt Sotus *9. de iust. q.7.art.1.* Aragon. in 2.2.*q.100.art.4.* Caiet. *verbo simonia*, Laym. *lib. 4. tract.10.cap.vlt. parag.4.nu. 36.* Barbosa *iuris Ecclesiast. lib. 2.cap.10.nu.16. & 17.*

Primo, quod locum honoratiorem emere in quo sedeat, nulli crimini detur, iuxta Gabr. in *4.dist.25.q. 2.dub.* 10. Laym. loco proximè citato, Barbosa *nu.* 18. ergo nec si eum ad sepulturam deputet, religionis læsæ per Simoniam, accusabitur.

Secundo, cum locus emitur ad sepulturam, cæteris dignior, ob propinquitatem sui cum altari maiorem, quam reliqua habeant, res sacra non emitur, sed honor quidam, qui in hominum opinione & approbatione (vt sic loquar) est positus, hunc vero Simoniæ materiam esse, eiusque appetentem & auidum, eiusdem contrahere maculam quis dicet?

QVÆSTIO XXIV.

An ornamenta Ecclesiæ vendi possint sine Simonia.

Dico primò, *Ornamenta Ecclesiæ, in necessitate vendi posse.* D.Thom. 2.2 *q.100. art.2.* Paludan. *in 4.dist.25.q.5.art.2.p 3.concl. 3.* Sylu. *ver. Simon. q.12.* D Thom. *q.citat. art. 4.* Layman. *supra nu. 36.* his verbis: *Iam in casu necessitatis fundum, in quo Ecclesia, vel cœmiterium situm est, vendere non est illicitum, sicut & ipsam Ecclesiam, æstimando saltem expensas, quæ in ea facta sunt, vel necessario fieri deberent, nam huiusce modi materialia, quibus consecratio, seu spiritualitas, quasi accidentaliter annectitur, secundum se æstimabilia, & vendibilia manent.* Hæc ille.

Quæ in ornamentis Ecclesiæ, locum habere docet Ambros. relatus 12. *q.2.can. aurum 70.* & conuincit hæc ratio.

Quod materia quâ constant, hominum sit opinione digna pretio, ea tamen charius vendere, eo præcisè nomine, quod sint sacra, ac Episcoporum precibus, à communi, profanoque vsu seiuncta, malum est ac Simoniacum, sic enim spiritale, pro temporario commutatur, quod est omni iure prohibitum.

Præstat tamen hic notasse, quod scriptores præcipiunt, quod si hæc Clericis vendantur, integra vendi posse ad vsum Ecclesiæ, si Laïcis, non nisi deformata, maxime cum non emuntur ad vsus spiritales.

Dico secundò, *Beneficium, sumptum pro redditibus ei annexis, à Papa vendi posse in necessitate sine simonia, & ex rationabili causa sine peccato.* Docent Victoria *relect. 1. de simon. nu. 42.* Nauar. *Enchir.* 23. *num.* 108. Less *cap. 35. dub. 5.* Reginald. *de Simon. nu. 270.* Cardin. & Anton. de Butrio *in cap. 1. de Sim.*

Ratio est, quod sint hi redditus temporarij, nec spiritales nisi admixtione sui, cum iure sacro diuini ministerij exequendi, ergo si ab eo separentur, vendi poterunt.

Confirm. Calici tam adhæret sacra benedictio, quam ius spiritale, beneficij obuentionibus, ergo vt abalienari ille potest iusto pretio, ita & istæ, si ab eo quod est spiritale in beneficio, seiunctæ fuerint, vt seorsim considerari solent ac sumi, cum ex iusta causa dari solent Regibus, ad onera belli aduersus hæreticos, & infideles, aut Xenodochiis ad sustentationem pauperum.

Tertio, ius spiritale Patronatus adnexum

rei temporali vt castro, aut possessioni cuilibet alteri, non impedit, quo minus & castrum & ager cui tale ius insidet, à legitimis suis Dominis, cum se eius rei dat opportunitas distrahi possint ac vendi, quanti æquitas postulat, ergo nec commoda, quæ beneficio sunt adiuncta, moram Papæ Romano iniicere iustam vllam poterunt, quominus, cum res feret, ex causa honesta ac rationabili, iustum eorum pretium ac valorem offerenti, vendi queant.

quarto, possunt beneficia, quorum fructus sunt inæquales, auctoritate Papæ compensari pecuniâ: ergo & vendi quoad hanc partem.

Antec. habetur his verbis: *in cap. 6. de rerum permutat. Respondemus quod cum de dictis Paræcialibus Ecclesiis per se queat commutatio celebrari, & in permutatione possessionum per se non sit inhibitum, si altera ratione possessionum alteri præponderet, pecuniam posse refundi de ipsarum possessionibus ad inuicem, prout fuerit expeditum, refusa certa pecunia quantitate, poterit contractus permutationis iniri, sic tamen quod illi contractus nequaquam sibi inuicem misceantur.* Hæc Clem. III.

. Dico secundò, *Commendas, quas militares præbendas nominant alij, posse auctoritate Papæ vendi*, Victoria *relect. 1. de Simonia nu. 44. 45 & 46.*

Ratio est, quod sacrum nihil habeant, spiritale nihil ad quod ordinentur ac tendant, & quanquam sint hæ Religioni, ac Religiosis debitæ non tamen vt beneficia ratione spiritalis officij, sed militiæ, ac operæ olim præstitæ ac præstandæ in defendenda Ecclesia, à Turcarum violentia, ac furore.

QVÆSTIO XXV.

An dentur aliqui casus in quibus temporale detur pro spiritali, & qui?

ASsertio prima, *Pro spiritali, temporale dari potest sine Simonia, quando non habet rationem pretij, sed eleemosynæ, gratitudinis, aut mercedis, pro labore qui est sacris Parochorum ministerijs adiunctus, aut obligatione ea obeundi stato die, locoque in alterius gratiam, vel cum offertur ex consuetudine, aut ad redimendam vexationem.*

Probatur, Est de ratione Simoniæ, vt sit emptio, esse hæc autem nequit sine pretio, ergo si res danda aut data, loco spiritalis, fit eiusmodi, in quam cadere non possit pretij ratio, eius cum ista commutatio, erit à Simoniæ vitio libera.

Secundo, quæ dantur eleemosynæ, aut gratitudinis nomine, dantur sine vlla obligatione iustitiæ, quam tamen, Simonia necessario

A inuehit: non est ergo eorum oblatio aut receptio, coniuncta cum Simoniæ maculâ ac vitio.

Secundo, quod in materia Simoniæ rationem habet pretij, debet esse præcise vi Simoniaci contractus debitum, quod remunerationi non conuenit, quæ est liberalis quædam donatio, non vero solutio: ita Reginald. *lib. 23. cap. 11 qu. 3. dub. 2.* Lessius *lib. 2. cap. 35. dub. 20.*

Quod autem labores æstimare suos, proque iis, molestiâque, ac defatigatione subeunda

B in spiritualibus ministeriis mercedem accipere cuique naturæ iure liceat, tenent Caiet. *in summa ver. Simon. reg.* 5 Nauar. *cap. 23. nu. 102. notab.* 10. Ioan. Cappeauilla *de modo ministrandi Sacr. tempore pestis cap* 1. *q.* 18. Less. *dub* 8. *de Sim.* Emman. Sa *verbo Simonia.*

Ratio est primo, quod talis labor sit pretio æstimabilis.

Secundo, quod ministro merces sit debita ex iustitia, cum inter laborem & mercedem eius causâ debitam, aliqua æqualitatis proportio constitui valeat: quare *pro labore*, in-

C quit Bon. *in 4. dist. 25. q. vltima de Simon. qui est in celebratione Missarum, & similibus, pretium exigi potest*, quæ sententia est etiam Adrian. *quodl. 9. art. 1. litera D.* Altisiodor. *3. par. q. penult. de Simon.* Rich. *dist. 25. art. 3. q. 2.* Armac. *lib. 10. quæstionum cap. 10.* Gloss *in cap. significatum de præbend.* & confirmatur ex Concilio Agathensi *can. 26.* vbi hæc habentur. *Clerici omnes qui Ecclesiæ fideliter vigilanterque deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita, secundum seruitij sui meritum à Sacerdotibus consequantur.*

D Contraria opinio est D. Thom. *in 4. dist. 25. q 3. art. 2.* Palud. ibid. *q 3. art. 3.* Sylu. *verbo Simonia. q. 9.* Less. *dub. 8. cap. 35. nu. 52.* Layman. *lib. 4. tract. 10. cap. vlt.* & nititur his argumentis.

Primo, quod labor qui est in administratione Sacramentorum sit spiritalis, est enim ipsa actio sacra, vt promanat ab intellectu, & voluntate, quo modo est spiritalis, ex motiuo sacro elicita, nempe exhibendi cultum Deo, & ad salutem animæ ordinata: vendi ergo non potest sine Simonia.

Secundo, cum hic labor ita actioni sacræ

E cohæreat, vt hæc esse sine eo nequeat. *Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit* 1. *q.* 3. *can. si quis obiecerit* 7.

Respondendum est, primo negando Anteced. quia id tantum in hac materia spiritale dicitur, quod humana non potest vi fieri, quo de genere non esse opus Sacramentale, & qui in eo sacroque ministerio exercendo labor sumitur, vel hinc patet, quod in baptismo pueri lotio, cum pronuntiatione vocum, in celebratione Missæ, locutio cum cæremoniis,

quas

quas instituto Ecclesiæ ministri adhibent, obiri ab iis cum concursu generali Dei valeant.

Respondendum 2. in qualibet sacra actione tria esse.

Primum, est actio ipsa materialis.

Secundum, est eiusdem formalitas, nempe quod fiat ex motiuo honesto, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, aut producendæ in eo, Sacramentum suscipit qui charitatis ac gratiæ.

Tertium est, quod fiat alterius causa, cum aliquo incommodo, puta quod ei, qui Sacramentum administrat, aut ministerio sacro dat operam, vacandi rebus aliis quæ ei futuræ essent vtiles, facultatem adimat.

Iam ergo dico, etsi pro actione, secundo modo consideratâ, capi nihil possit, aut exigi, cum sic spectata, actus sit virtutis, nec proinde pretio æstimabilis, nihil tamen occurrere, quamobrem primum & vltimum gratis dari debeant, cum nemo gratis ac sine pretio, alienis inuigilare cōmodis teneatur, aut cuiusquam causa laborem suscipere, vel opportunitatibus lucri faciendi se priuare: quare communis est Doctorum opinio, Patochis, cæterisque, qui fidelibus suam in procuratione Ecclesiæ nauant operam, deberi ex iustitiâ temporalia, non vt pretium supernaturalis actus, sed vt habeant, vnde sibi necessaria ad vitam suppetant.

At enim (inquies) laboris nulla est æstimatio, nisi prout ad salutem est vtilis, quo modo spectatus, non est vendibilis: ergo, &c.

Maior est falsa, si intelligitur de labore, prout ad operantem refertur, & consideratur secundum genericam rationem operis, in gratiam alterius præstiti.

Vera, si consideratur secundum specificam suam, & indiuiduam rationem, hoc est, vt est hæc, indiuidua numero sacra actio. Quanquam de ea, etiam hoc modo spectata dici possit, quod sit æstimabilis pecuniâ, non quatenus est sacra, sed laboriosa, sanè in constituendo præmio, non tantùm quod fit, est spectandum, sed cum quanto labore, vt si alicui sit contra hostem pugnandum, si contrariis ventis remigandum, non modo pugnæ ac remigationis ratio habebitur, sed difficultatis ac laboris, qui in istis ministeriis interuenit.

Ad argumentum secundo loco allatum pro opinione contraria,

Respondendum est, in canone allato, sermonem tantum esse de beneficiis, vt titulus ipse indicat, & verò si intelligeretur vniuersim de omnibus, quæ quocunque modo spiritalia sunt, instrumenta, & vasa sacra, quoad temporale vendi non possent, neque similiter castra aut oppida, quibus ius spirituale est annexum, neque calices, cum eorum sacra benedictio, materiam præsupponat in quam cadit.

Superest pars vltima Assertionis probanda, in qua dicitur, temporale sumi & exigi posse pro spiritali, vt ex consuetudine debitum.

Probatur primo, auctoritate Cœlestini tertij *in cap. ad Apostolicam 42. de Simon.* vbi his dānatis, qui de Sacerdotum numero, *impedimenta fictitia fraudulenter opponunt, si forte eorum cupiditati non fuerit satisfactum*, subiungit, tolerandos non esse Laicos, qui laudabilem consuetudinem erga sanctam Ecclesiam, pia deuotione fidelium introductam, *ex fermento hæretica prauitatis nituntur infringere, sub prætextu pietatis, quapropter super his prauas exactiones fieri prohibet, & pias consuetudines præcipit obseruari.*

Secundo, quod datur, vt ex consuetudine debitum, non datur vt pretium, sed vt aliquid quod est ad commodam sustentationem ministrorum, vtile ac necessarium: ergo citra peccatum, maxime si post acceptam rem spiritalem & sacram, datur & exigitur.

Et quidem, vt hæc exactio pretij ex consuetudine, culpâ omni vacet, debet.

Primo, superior eam velle, aut saltem in eam consensum dare.

Secundo, non oportet eam fieri, modo specialiter prohibito per canones, vt si postuletur pretium, ante spiritale ministerium, aut de eo detur cautio, quod Cœlestin. III. prohibet, *cap. in tantum 36. de Simon.* eo quod *expressius exprimat venditionis speciem, qui prius recipit pretium quam rem conferat pretiosam, & gratis sit gratia conferenda.*

Tertio, debet hæc consuetudo, exigendi pretij pro re spiritali, ortū suum trahere à voluntate honesta sustentandi Clerici, eique assignandi iustum suorum laborum stipendium: Ita Suar *lib. 4. cap. 48. nu. 9. 10. & 11.* Regin. *lib. 23. cap. 11. n. 137.*

Ex dictis sequitur primo, pro Simoniacis habendos non videri, qui pro chrismate ordinis, aut vnctionis, aliquid capiunt, aut exigunt.

Primo, quia consuetudo Galliæ longo annorū corroborata fluxu, hanc Episcopis maximè Nortmannis facultatem tribuit, vt pro materia chrismatis, tantum à Parochis sibi dari patiantur, quantum est necesse: ne per emptionem prædicti chrismatis, eorum causa detrimentum in fortunis suis tolerent.

Secundo, quia id eis est licitum per Concilia, sic enim vt omittam cætera *can. 4. Concil. 2. Braccar. Placuit vt modicum Balsami, quod benedictum pro Baptismi Sacramento per Ecclesias datur, quia à singulis tremisses, pro ipso exigi solent, nihil vlterius exigatur.*

At enim (inquies) Alexandri III. mens

fuit alia, in *cap. ea quæ de auaritia 56. tit. de Simon.* vbi consuetudinem postulandæ pecuniæ pro chrismate, damnat vt illicitam. *Quia*, inquit, *hoc Simoniacum esse cognoscitur, mandamus quatenus pratextu alicuius consuetudinis, vel prælationis, præscriptos denarios nullatenus exigatis.*

Respondendum, bene quidem hinc confici, venditionem chrismatis, fuisse Alexandri temporibus, materiam Simoniæ iure positiuo prohibitæ, desiisse id autem, aut verius abrogatum esse, contrario more, vt perhibent Vgolinus *tab.1.cap.37.parag.3.nu.3.* Sotus *lib.9. q.6.art.1.versu per hac de vasorum*, Laym. *li.4. tract.10.cap.vlt.nu.33.*

Sequitur 2. Simoniam non esse à Canonico iam admisso, exigere ornamenta, ex consuetudine dari Ecclesiæ solita, aliaque quibus non præstitis, nec etiam præstentur à Capitulo, quæ annonæ nomine, aut obuentionis annuæ titulo ei sunt debita. Ita Glossa *Pragmat. Sanction. tit. de Annat.* Bleyan. *in Theoria titulo de reliquis exactionib. n. 39.* & probatur.

Quæ ex consuetudine sunt debita, hæc post rem spiritalem datam & acceptam, præberi possunt & peti sine Simonia, vt colligitur ex *cap. ad Apostolicam 42. de Simon.* ergo si antiqua sæculorum omnium consuetudine, ornamenta aliqua sacra, à Canonicis sunt debita Ecclesiis, ad quas cooptantur, vt ab iis exhiberi poterunt sine culpa, ita à Capitulo postulari sine Simonia.

Sane refert Maynardus *lib.1.cap.4.* à Senatu Tholosano, publicâ coactum sententiâ fuisse Comitem de Charmam, Tholosani Archiepiscopi defuncti hæredem, Ecclesiæ Cathedrali, cui hic multos annos præfuerat, exhibere capellam vt loquuntur instructã, æstimatione aureorum bis mille, quam dictus Archiepiscop. dum viueret, ex consuetudine debitam, dare distulerat, statuisse quoque qui tùm Parisiis iuri dicundo præerant, an. 1547. Paponius est auctor *lib.1. tit.3. arresto* 8. vt qui in Canonicorum numerum adlegerentur amodo, his nefas esset, singulis de Capitulo, aut maiori eius parti quidquam offerre, quod in priuatum eorum commodum cederet, si quid autem ex consuetudine exhiberi ab allectis in Cathedralem, aut Collegialem Ecclesiam esset necesse, id totum in Altaris, aut litaturi Presbyteri apparatum verteretur, liceretamen Suffraganeis Archiepis. Senonensis Episcopis, 500. asses Ecclesiæ suæ Canonicis dare, quos æqualiter inter se diuiderent, scripsere Bleyan. in Theoria *tit. de reliq. exaction. nu. 40. litera Z* Rochetus *in decisionib. tit. de præbend.* sed ego hunc morem, propter speciem Simoniæ vitandum omni modo existimo.

Fuere sane exactiones eiusmodi prohibitæ omnes anno 1542. & tanquam Simoniacæ à Senatu Tholosano reprobatæ, à Carolo autem nono anno 1560. damnatæ in ordinatione Aurelian. *art. 15. Nous defendons à tous Prelats, gens d'Eglise & Curez, permettre estre exigé aucune chose pour l'administration des Sacremens, sepultures, & toutes autres choses spirituelles, nonobstant les pretendues loüables coustumes, & commune vsance.*

Factum est tamen consecutis temporibus, annis scilicet post ordinationem Aurelian. viginti, ita decernente Henrico III. in ordinatione Blesensi *art.51.* ius vt antiquum reuiuisceret, quo & hoc tempore vtimur in Gallia. Nam Abeuillanæ vrbis ciues constat, vt Chopp. est auctor, *li.2. de sacrapolit. tit.7. n.21.* cũ ad Senatũ abusus nomine prouocassent, de eo quod ex laudabili cõsuetudine, sibi Parochi ab iis pro solennibus nuptiarum auspiciis, debitum aiebant, reiectos esse, iussosque pro more Diœcesis suæ, pro chartula nuptialium præconiorum, *Banna* Barbari nominant, assem iis pendere, pro libello matrimonij assertorio duos, vnum item pro facultate nubendi in aliena Parœcia, pro sacra genialis thori lustratione tantũdem, tredecim teruncios pro nuptiarum solennibus, pro re diuina sacroque tunc peragendo duos, Bergeron, *in additton. ad Papon. lib.1. titulo 1. arrest. 3.*

Similiter cum iis orta esset inter Canonicos sodales S. Maximi Chinonensis, eiusque oppidi ciues, super summa pro defuncti exequiis, ex consuetudine ab iis pendi solita, sanxit Curia, ne iis postmodum exigere, funeraratia actione fas esset amplius, quam vicenos asses æris, à locupletissimo quoque oppidi ciue, à mediocriter opulento, duodenos, à tenuioribus sex.

Vt autem sit hæc consuetudo laudabilis, ac ferẽda, debet primo durasse decẽnio. Secũdo quoque à populo libere, ac sine coactione introduci oportuit. Tertio cum Prælatorum tacito consensu, sic enim Trident. *sess. 24. cap. 14.* nam cum de beneficiis, ac modis agit quibus acquiri hæc solent, mandat Episcopis *vt de consuetudinibus super prædictis cognoscant, & illis tantum, quas vt laudabiles probauerint, exceptis, reliquas, vt prauas ac scandalosas reijciant, & aboleant.*

Postremo ne quid in hoc genere peccetur à Parochis, fideles repugnantes ac inuitos ad earum consuetudinũ obseruationem ipsi per se nõ adigent, *sed hi per Episcopũ loci, veritate cognita compescentur, qui malitiose laudabilem consuetudinem immutare volent, cap. ad Apostolicam de Simon.* non est tamen eius de honorario cognoscere, quod sibi ob solennes inferias funeri factas, addici sibi oportere Parochus ait, sed regij iudicis quod in Laïcos profanosque homines ius dicere pro tribunali, eosque ad officium, solutione debiti ac contracti

contracti æris cogere non sit Episcopi munus, sed regij magistratus, vide Forget. *tract. de personis Ecclesiast. cap. 33.*

Sequitur 3. Simoniæ periculum nullum esse, fructus primi anni, quo beneficia Curata vacant, Episcop s, vt in Normannia, eorum partẽ aliquã Archidiaconis vt Parisiis deportus nomine non negare, Pontifici autem Romano Annatam, cæteraque quæ pro Bullis dare beneficiatis maioribus est in more, Ita Doctores in Gloss. *pragmat. Sanct. in verbo Annatarum*, Bleyan, *in Theoria tract. de Annatis, deportib. & iure regaliæ.*

Primo, quia Annatæ vt pretium, ac compensatio accepti B beneficij solui, aut postulari non solent, sed vt eleemosyna in bonum Ecclesiæ, ac sustentationem Romanæ Curiæ insumenda.

Secundo, exiguntur vt onus, cum quo beneficium, beneficiarij esse Papæ volũtate incipit. Enimuero, vt est in Romani Pontificis potestate, beneficij fructus omnes beneficiario fruendos concedere, ita delibatos, & ex parte tantùm, cum ad eum pertineat Ecclesiæ curam gerere, eiusque bona dignis dare, aut omnia, aut ex parte: ergo & in eius est potestare, C postulanti beneficium cum onere pensionis sibi soluẽdæ tribuere, ad subsidia Ecclesiæ quam Annatam dicimus, quæ prima, eius exigendæ causa fuit, Choppi. teste *lib. 2. monastic. tit. 1. nu. 14.* narrat enim Platina à Bonifacio IX. Pontifice quibusque beneficiis Ecclesiæ, annalia indicta esse Apostolico fisco persoluenda, quibus Christiana acies, profligato communi hoste, orthodoxam fidem toto orbe propagaret, eadem à Benedicto XI. concessa Philippo IV. memorant, vnaque fructus beneficiorum omnium quæ vacarent intra annum, per modum charitatiui subsidij, ad leuamentum Galliæ, oneraque belli, qui D autem attributi sunt Canonicis in Britannia, colligendi è Parœciis vacantibus, pro primo anno, hi in commodum fabricæ, non Canonicorum cedere debent.

QVÆSTIO XXVI.

Dubia aliqua explicantur circa ea quæ sunt dicta.

PRimum, *An Pro laboribus extrinsecus, ac per accidens rei sacra adiunctis, tam qui eam præcedunt, quam qui comitantur, sumi aliquid possit sine Simonia.*

Potest, quia sunt hi labores, quidpiam temporale, per se pretio æstimabile, neque sunt rei spirituali necessario annexi Less. & Laym. supra, de qua re nos postea fuse.

Secundum, *An Notarij, in quibus locis, est consuetudo aliquid capiendi, nullumque ijs est* A *ab Episcopo pro functione sui muneris constitutum stipendium, possint pro litteris dimissorijs, & testimonialibus, sine simonia quid capere.*

Possunt, non amplius tamen quam partem aurei numini decimam, id est 6. asses nisi fortecontraria se tueri consuetudine valeant, (inquit) Less. *lib 2. cap. 35. dub. 10. num. 62.* quæ consuetudo, etsi corruptela videatur ob speciem mali, tamen per se non est talis, nec proinde intrinsece mala, cum possit vsu contrario bona fieri. Quia contra canones Pontificios, quibus id vetatur, *1. qu. 3. can. sicut Episcopum cap. instituatur cap. Iacobus de Simonia*, vsus oppositus annorum quadraginta spa- B tio præscriptus præualet, cuiusmodi in præsenti materia non deest, vt patet.

Quid? quod ipsum, quodcumque est, quod Notario tribuitur, tribuatur vt iusta laboris sui in scribendo merces, ac vt inde quo vitam toleret, parce licet, & illiberaliter habeat.

Dixi vbi est *consuetudo recipiendi*, nam si non est hæc illi futura propitia, peccabit peccato Simoniæ, iure Ecclesiæ prohibitæ, cum *1. qu. 3. can. sicut Episcopum & de Simon. cap. 1.* C Quod si pro Notario hæc fecerit, dare debebit ille operam, ne amplius, quam quod illi per eam permittitur, ab ordinatis exigat, vt enim quod est iustum rerum vænalium pretium, ab emptore peti potest, ita æqui bonique terminos ei egredi est nefas: at excedit, qui supra quàm consuetudo patitur, dari labori suo præmium postulat, nam hoc ipso, quod Ecclesia tantum dari, & non amplius voluit, tanti eum valere, & non pluris censuit.

Addidi in petitione talis præmij, Simoniæ Ecclesiasticæ labem esse, non diuinæ. Enimuero non sunt literæ testimoniales ac dimisso- D riæ beneficium, aut res propriè sacra ac supernaturalis, sed relatiuè tantum, & per ordinem ad beneficium, aut characterem, ab Episcopo maiorum ordinum Clerico conferendum: ergo, &c.

Dubium tertium, *Sintne ferendi in Dei Ecclesia, qui cum nexu aliquo obligatis dispensant quidem, sed non sine præmio, suaque aduersus eos charitatis exhibitæ pretio.*

Non credet, qui eos de Simonia, tali eorum actione turpi ac fœda, peragi in vtroque foro posse, non ignorat.

E Enimuero cum ratio stipendij, pro spirituali ministerio exigendi sit labor ei annexus extrinsecus, à quo impediri minister solet, ne ea quæ ei quæstuosa forent faciat, ecquid sequitur, Episcopos, Deique in regimine Ecclesiæ Coadiuuas ac socios, pro dispensatione à votis, iuramento, & cæteris quæ sunt in eorum iurisdictionis sacræ vsu, ab eoque pendent, capere sine Simonia nihil posse, quia dispensatio est actio quæ consequenter ac effectiuè est

ſacra, nec tamen laborioſa, aut impeditiua lu- A
cri, quod coniectura haud improbabile poſſet conſequi, ſi rogatus voti nexum non rumperet, cum enim id verbo fiat, tempus effluere ac elabi nullum eſt neceſſe, quo interim alia fierent opera ei fructuoſa, titulum ergo iuſtum hic nullum habet, qui eum pretio ad ſuſtentationem neceſſario, dignum reddat, aut ei ad illud ius tribuat. quare ſi quando *vrgens neceſſitas, aut ratio poſtulauerint cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id causâ cognitâ, ac ſummâ maturitate, atque gratis, à quibuſcunque, ad quos diſpenſatio pertinebit, erit praſtandum,* B
aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur. Trident. *ſeſſ.* 24.c.5.

Dubium quartum, *An Epiſcopi, Archiepiſcopi, Archidiaconi de Simonia ſint damnandi cum procurationes, ſeu expenſas exigunt, pro viſitatione Paræciarum, aut earum conſecratione.*

Nequaquam, primo, quia eas non niſi in ſtipendium ſuſtentionis poſtulant, nullo modo tanquam rei ſacræ pretium.

Secundo, quia conſuetudo vbique recepta, morem hunc tolerat, quem & Alexand. III. approbat in *cap. Romana* 10. *de Simon.* C

Procurationis autem nomine, eius diei alimenta intellige, quo viſitatio peragitur, quæ à viſitatis ſuppeditari debent Epiſcopo, eius aſſeclis, ac in Parochia luſtranda ſociis, Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. non ſumptuoſa illa quidem, ſed frugalia, ac tempori accommodata, *Nullam tamen pecuniam viſitator ipſe, aut aliquis de ſua familia, occaſione alicuius officij, aut conſuetudinis, ſeu quolibet alio modo, earum nomine, ſed in victualibus expenſas tantum moderatas, recipere debet,* Innocent. III. *cap.* 1. *de cenſib. in* 6. *parag. procurationes*, viſitatis tamen ſi volent, procurationem pecunia redi- D
mere eſt integrum, quam in ea quoque ſpecie, quæ danda videbitur, viſitator recipere tenebitur, vi reſcripti Boniſac. VIII. perſcripti, his verbis: *Volentibus Eccleſiarum, & locorum viſitatorum rectoribus ſeu perſonis pro ſumptibus moderatis faciendis in victualibus, diebus quibus viſitationis officium perſonaliter exercebit,* Boniſac. VIII. *in cap. fœlicis* 3. *de cenſib. in* 6. munera autem quælibet, quocunque modo oblata, etiam à ſponte offerentibus, reſpuet decreto, Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. Gregor X. *in cap. exigit de cenſib. in* 6. etiam come- E
ſtibilia ſi alio ſunt ferenda, Anchar. in *Clem.* 2. *de cenſib. in* 6. Piaſecius *part.* 2. *prax. ca.* 3. *art.* 8. *n.* 14. ſecus facere, eſt ſibi legem dupli reſtituendi dicere, *faciendi intra menſem ei Eccleſiæ, à qua id receptum fuerit, alioquin ex tunc Patriarchæ, Archiep. Epiſcop. duplum ipſum intra prædictum tempus reſtituere differentes, ingreſſum ſibi Eccleſiæ ſentiant interdictum Inferiores vero ab officio & beneficio nouerint ſe ſuſpenſos*, Gregor. X. *cap. exigit* 2. *de cenſibus in* 6.

Dubium quintum, *An ſint extra culpam Simoniæ, qui pauperibus ad templi fores, aut cœmetery ſedentibus, pecunias tribuunt, vt preces ſuâ causâ Deo offerant, ad quas ſe quoque illi paratas eſſe indicant.*

Omnino quia non dantur vt iuſtum earum pretium, ſed vt eleemoſyna, ac liberale donatiuum.

Dubium ſextum, *An temporale quod datur in materia Simoniæ dari debeat tanquam compenſatio pro re ſpirituali, ſeu eius valor, itaut ſit in eo, qui tale bonum vtile recipit, dandæ rei ſpiritualis obligatio.*

Debet, ita Suar. *lib.* 4 *cap.* 44. *num.* 7. nam in hoc propriè poſita videtur eſſe Simoniæ, macula, quod quiſquiliæ (ſic enim opes honores caducaque fortunæ membra omnia nomino) cum diuinis, nec deſituris vnquam Dei bonis componantur, perinde ac ſi inter hæc & illas, aliqua intercederet æqualitas: eorum ergo alterum, datur cum obligatione recipiendi alterius, cuius cauſa traditur.

Conſequentia probatur, eſt hoc eſſentiale pecuniæ, vt contracta ex re accepta obligatio per eam ſoluatur, & quidem ad æqualitatem, cum ſolutio, iuſtitiæ commutatiuæ ſit actio, quæ pro obiecto æqualitatem, datum inter & acceptum habet. Exigit ergo ſimonia, ſaltem in eorum à quibus admittitur, voluntate ac intentione, vt inter temporalia & ſpiritualia ſit proportio, ex habitudine rei, aut operis ſufficienter æſtimati, & compenſati per pretium, quod pro illo datur, quæ proportio cum inter ea nulla eſſe poſſit, hinc eſt, quod Deo per Simoniam, in hoc ſpiritalium rerum genere, quæ minoris æſtimantur quàm oporteat, non parua irrogetur iniuria.

Dubium ſeptimum, *An ſit Simonia dare domeſtico beneficium, propter obſequia præterita, aut gratis praſtita.*

Ne credam hoc argumento ſuadeor, primo, quod talis collatio, non ſit emptio, ſed remuneratio.

Secundo, quod ſit de ratione pretij, ad Simoniam neceſſarij, vt ſit bonum vtile, futurum, & indebitum, at obſequia, quorum intuitu datur beneficium, aut præbenda, iam ſunt exhibita, nullo modo exhibenda: ergo, &c.

Dubium octauum, *An polliceri ei beneficium qui non eſt ſoluendo vt ex eo habeat, vnde contracta à ſe nomina expungat ſit Simonia.*

Non eſſe reſpondent Nauar. *cap.* 23. Enchirid. *num.* 100. *& Concil* 7. *de Simon.* Angel. *ver. Sim.* 3. *nu.* 38 Suar. *de religione to.* 1. *lib.* 4. *cap.* 37. *nu* 18 quia quod pretij vicem tenet in contractu emptionis, non debet eſſe venditori debitum, alioqui nulla eſſet, inter rem & id quod eius cauſa tribuitur, arithmetica æqualitas. At ſunt commoda, bonaque ex beneficio colligenda, danti debita, vt per ea ſibi ſatisfiat,

fiat, ab eo cui idcirco beneficium contulit vt haberet vnde se alieno ære liberaret, iis ergo ratio pretij non conuenit, vtpote in quæ indebiti ratio non cadit.

Dubium nonum, *An admonere aliquem ad Ecclesiæ gubernacula, mortis subeundæ metu, nisi pareatur Principi id iubenti, sit culpa de earum genere, quæ mortales sunt & Simoniaca.*

Negat Victoria *parte prima relect. de Simon. num* 23.

Ratio est prima, quod Beneficij loco, tibi nihil aduenit, quod instar pretij habeat.

Secunda, quod ad sacram mensam accedere, peccata apud sacerdotem deponere, tam sit spiritale, quam cuipiam Ecclesiam tradere aut præbendam, ar obire Sacramenta, Deo preces fundere, ad genua Sacerdoti cōfessionis causa accidere, vt mortem euadas, cuius tibi metus incutitur, simonia non est, ergo nec conferre beneficium, vt ab eo te metu liberes.

Dico amplius, nec in eo quidem peccatum vllum esse, si is, cui auctoritate Principis, beneficium confertur aut præbenda, dotibus illis sit instructus, quibus eum præditum esse oportet, qui in Ecclesia Dei magistratum obtinet.

Ratio est, quod à timore cui paretur, non habet actio quod sit mala, nisi ex obiecto aut circunstantiis sit talis, quis enim eum de culpa arguat, qui metu gehennæ Deum colit, peccata odit, saluti suæ prospicit? non est ergo Episcopo tribuendum vitio, si magistratum Ecclesiasticum digno deferat, vt mortem euadat, quam ei Tyrannus intetminatur, nisi certum hominem, ad præbendam vacantem promoueat.

Dubium decimum, *Conferre beneficium, aut rem quampiam aliam spiritualem, vt amicitiam tibi hominis concilies, eiusque ope, viam tibi munias ad honores, Simoniaca sit labes.*

Minime: primo, Quia amicitia bonum non est vtile, sed honestum.

Secundo, cum amicitia coalescat ex mutua duorum inter se beneuolentia, hæcque ab amante in amatum non transeat, dici verè non potest, aliquid ab eo recipere Ordinarium, quem cæteris in beneficij collatione prætulit, nequit is ergo Simoniæ argui: quem ad bene merendum de altero, pellexit amicitia, aut gratia. Ob causam fere similem, non est, vt probauimus antea, Simonia, rem spiritualem v. c. beneficium, propinquitatis causa, dare magnæ spei Clerico, ad Ecclesiæ negotia non parum idoneo, Victor. 1. *parte relect. de Simon. num.* 26. S. Thom. *q.* 100. *art.* 5. *ad* 2. Layman. *lib.* 4. *tract.* 10. *cap. vltim. nu.* 207.

Primo, quia illic non est emptio, non venditio, sine qua tamen esse Simonia qui potest?

A Secundo, quia est consanguinitas motiuum tantum, quo Ordinarius ad conferendum inducitur, aliud nihil, sed de hac re fusius antea.

Dubium vndecimum, *An Simoniacus haberi debeat qui citra pactum, precibus aut blanditijs efficit, vt sibi vel alteri ad beneficium aditus pateat, vel ijsdem inductus rebus, hunc ipse pulsanti aperiat.*

Dissuadent hæ causæ, prima, quod nulla sit hic emptio, venditio nulla.

B Secunda, quod ad Simoniam non sit satis rem spiritalem largiri, ex motiuo rei temporariæ, vt ob preces, aut obsequia, sed insuper sit necesse, eam pro re temporali, da ri tanquā pro pretio, hoc est æquali in valore quo sic tollatur obligatio, eaque iustitiæ ex re spiritali nata, sed preces, laus, & obsequia, pretij rationem non habent, cum inter bona honesta, ac iucunda, annumerari debeant non vtilia.

Tertio, qui aliena flexus prece Sacramenta confert, aut spe laudis assequendæ, Deo sacrificat, Simoniæ vitio non laborat: ergo nec qui se precibus ad collationem beneficij flecti C finit, cū Sacramenta, non minus, immo longe sint amplius spiritalia, quàm beneficia Ecclesiastica, quibus, cum iure functionis spiritalis exercendæ, admixta est obuentio temporaria fructuum, ac diutna, esset tamen rei spiritualis largitio Simoniaca, si preces, laus, fauor, adulatio, resoluerentur in temporale commodum, Victor. supra, S. Thom. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 3. *art.* 3. & 22. *q.* 100. *art.* 5. *ad* 3.

Ratio est, quod tunc spirituale mediate saltem præberetur pro pretio, quod ad Simo-
D niam sufficere docet Victor. 1. *parte relect. de Simon. nn.* 35. De ea ergo est culpandus, quisquis spiritale alteri annuit, ea mente & lege, vt apud Principem commendetur eius virtus, quo facta ei notior, ad honores aulæ, & ad opes & magistratus accessum inueniat, vel debita sibi, aut promissa stipendia pro annuis obsequiis in aula, nancisci minori labore queat.

Ratio est primo, *quod omnis pactio, circa spiritualia, aut spiritualibus annexa labem contrahat Simonia*, Vrban. III. *de rerum permut. cap. quæsitum* 5.

E Secundo, quod obligat se ad aliquid quod naturâ suâ rei sacræ non adhæret, aut eius necessitatem alteri imponere, pretio sit æstimabile: ergo Simoniacum, ea lege spiritale dare, aut recipere.

Tertio, qui prouinciam susciperet, inducendi Principis, ad soluenda tibi stipendia annua, committenda consanguineis aut tibi vrbis alicuius gubernacula, munus obiret vt tibi gratissimum, ita compensatione dignum: ergo Simoniacæ labis plenissimum, cum ad eamrem promittitur beneficium, tanquam

Pœnæ ſuſcipiendæ, aut ſuſceptæ ſalarium, in commendanda virtute tua apud Principem, aut alium.

Dubium 12. *An Rem ſacram tanquam iuſtam mercedem ei promittere, qui miniſterium exhibet temporale, Collatori commodum ac vtile, malum ſit ac Simoniacum.*

Omnino, primo, quia hæc à promittente ſubrogatur loco pecuniæ, alioqui cur de ea præſtanda fidem ſuam aſtrictam vellet? id vero facere ecquid eſt Deo rebuſque ſacris iniuriam inferre?

Secundo, *qui res Eccleſiaſticas non ad hoc, ad quod inſtituta ſunt, ſed ad propria lucra, munere linguæ, vel indebiti obſequij, vel pecunia largitur, aut adipiſcitur, Simoniacus eſt*, inquit Vrbanus II. *cauſâ prima qu. 3.* ergo & qui promittit.

Sane re ſpiritali ad remunerationes priuatim faciendas vti, eſt illicitum, cum eam ob rem in eumque finem non ſit inſtituta, ſitque malum res alio trahere, quam cuius cauſa, Dei voluntate ſunt factæ, hominumque genti cœlitus datæ?

Quid? quod Epiſcopis non ſunt commiſſa ſpiritalia tanquam Dominis, & vt illa ad proprios traducant vſus, ſed tanquam Dei miniſtris ac diſpenſatoribus, vt iiſdem ad eius gloriam, honoremque vti animum inducant? Traducit autem, qui priuatim compenſat, ac remuneratur earum ope peculiaria nomina, quibus quis alteri obſtrictus hæret.

Dixi tanquam iuſtam mercedem laboris ſuſcipiendi, aut ſuſcepti, quia ſi ſuperior Eccleſiaſticus, beneficium aut ſpiritale aliud ſimile conferret, non ex obligatione legali ac iuſtitiæ, ſed antidorali, Simonia non eſſet.

Primo, quia quæ gratitudinis nomine dantur, pretij vim ac nomen non obtinent, ſine quo tamen nulla eſt Simonia, ex dictis antea.

Secundo, in materia Simoniæ id quod habet rationem pretij, præciſe vi Simoniaci contractus, eſt debitum, at remuneratio non eſt huiuſmodi, cum de ſe rationem donationis liberalis habeat, non ſolutionis pretij.

Tertio, cum ſit Simonia contractus quidã inter dantem ſpirituale, & illud recipientem pro pretio, obligationem ex iuſtitia, ac legalem parit in vtroque, dandi quod mutuo paciſcuntur, ob quam cauſam definitur contractus, *lege Labeo dig. de verb. ſignif* vltro citroque obligatio. At ex hypotheſi nulla hic iuſtitiæ ac legalis interuenit, ſed tantùm gratitudinis, ergo nec Simonia. & huius opinionis ſunt Reginald. *lib. 23. to. 2. cap. 11. q. 3. dub. 2.* Leſſ. *de Simon. dub. 20. cap. 35.*

quare Non ſunt accuſandi Simoniæ, qui memores accepti beneficij per ordines ſacros ſibi collatos, quidpiam Epiſcopo, aut eius miniſtris gratudinis nomine offerunt, non ante tamen quam ſint collati, ſed poſtea, & ſine

A pacto, Primo, quia quæ ſponte dantur ac liberaliter, ea rationem pretij ſibi non vendicant, ergo nec ea uſæ à qua detur initium Simoniæ.

Conſequentia eſt certa. Antec. probatur, De ratione pretij, eſt eſſe debitum, & acceptæ rei commenſuratum, quæ de hoc rerum genere, quæ gratitudinis ergo accipiuntur & dantur, nemo aſſeret: ergo, &c.

Ad rationem, accedit duplex teſtimonium, primum eſt Innoc. III *in cap. dilectus 30. de Simonia*, vbi poſt damnatam Simoniam, quæ admittitur receptione pretij pro religionis B ingreſſu, hæc addit. *Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatum*. Alterum eſt Gregor. primi *epiſt. 44. lib. 4.* & refertur *1. q. 2. can. ſicut Epiſcopum 4.* his verbis. Sicut Epiſcopum non decet manum quam imponit, vendere, ita miniſter vel Notarius non debet in ordinatione eius, vocem ſuam vel calamum vænundare. *Is autem qui ordinatus fuerit, ſi non ex placito, neque exactus, neque petitus, poſt acceptas chartas, & pallium, aliquid cuilibet ex clero, gratiæ tantummodo* C *causâ dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus, quia eius oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex ambientis petitione proceſſit.*

Dixi poſt collatos ordines, quia gratia non refertur niſi de accepto beneficio, & quæ illud antecedunt oblata munera, non gratia reputantur, ſed precia, quare Epiſcopis Hiſpanis olim *Placuit vt de ordinatione Clericorũ, Epiſcopi munera nulla recipiant, ſed ſicut ſcriptum eſt, quod gratis accipiunt gratis dent non aliquo pretio, gratia Dei, & manuum impoſitio* D *vænundetur*, Concil. Braecar. 2. *can. 3* Laym. tamen *parag. 2. nu* 8. non referre ait vtrum ante, an poſt præſtitum officium donum temporale offeratur, etiam cum intẽtione, vt donatarius ex virtute gratitudinis moueatur ad dandum ſpiritale, quæ ſententia eſt probabilis ac tuta in conſcientia, quia non alia obligatio Simoniam efficit, quam quæ eſt iuſtitiæ.

QVÆSTIO XXVII.

E *An omnis rei ſpiritalis traditio facta mediante conditione aut pacto, ſit Simonia.*

PRima Aſſertio, *Omnis rei ſpiritalis traditio, pacti aut conditionis quæ iure non ineſt, interuentu facta, eſt Simoniaca, dummodo hac, onus, ſeu obligationem iuſtitiæ, viciſſim per modum commutationis afferat.* Eſt Nauar. *20. Concil. 4. iuxta 2. edit. nu. 1.* & probatur.

Primo, auctoritate Vrbani III. *cap. quaſitum 5. de rerum permutat.* Alexand. III. *cap. ſuper eo de tranſactionib.* Bonifac. Papæ *1. q. 2. can.*

can quam pio 2. qui lis locis asserunt, omnem quæ in rerum spiritalium ministerio, pactio aut conuentio interuenit, Simoniacam esse, ac malam.

Secundo, quando datur spiritale, eum onere alicuius temporalis, omitendi aut præstandi, per istius præstationem, censetur illud compensari, & vtrumque inter se exæquati, quod est contra honorem Dei. Sane non vult Bonifac. eius nominis secundus, quenquam ad religiosam vitam recipi muneris alicuius interuentu, sed *si est*, inquit, *Ecclesiæ opportunum, dum tamen omnis absit pactio, esses conuentio prima q. 2.can.2.*

Infertur hinc malum esse transigere, vt spiritale pro temporali remittatur aut seruetur, patet ex *cap. cum pridem 4. de pactis*, vbi Alexand. rogatus à Monachis, & quibusdam aliis Clericis sæcularibus, vt ea calculo suo firmare dignaretur, de quibus inter se vltro conuenerant, nempe vt Clerico *pro expensis quas fecerat, tres marchæ argenti soluerentur, & idem liti cederet, & à Monachorum infestatione cessaret*, respondit sibi non videri, *compositionem istam anctoritate Apostolica confirmandam, pro eo quod videbatur prauam illicitæ pactionis speciem continere.*

Secundo probatur, Emere aut vendere spiritale pro pretio, est Simonia sed cum pro temporali, spiritale seruatur, emitur, cum remittitur, venditur: ergo.&c.

Infertur 2. fine Simonia dari non posse, id quod est pure spiritale, cum pacto, vt eius loco id reddatur, quod est spiritali annexum, quia cum fit hæc commutatio, id quod est temporale, in re quæ annexa est sacræ, dati videtur pro spiritali, quod est Simonia.

QVÆSTIO XXVIII.

Proponuntur exempli causa pactiones aliquæ quæ sunt Simoniacæ proindeque fugiendæ.

Dico ergo primò, *Simoniam esse, si quis ita paciscatur.* Do tibi domum meã, aut rem hanc pretio æstimabilem, tali conditione, seu lege, vt tu vicissim ex gratitudine, præstare mihi debeas rem hanc aut illam spiritualem, Felinus *in cap. ad audientiam num. 2. de rescript.* Couar. 1. *resolution.cap. 20.nu.4* Suar. *to.1 de relig.lib 4.cap.45.n.9.* Laym. *cap. vltim. parag.2.n.9.* & probatur.

Primo, quia talis contractus in re est onerosus, & verbo tantum gratuitus. Cum enim gratis aliquid alteri tribuitur, id fit sine obligatione reciproca reddendi ei qui dat quidpiam eius loco, quod sit pretio æstimabile, est ergo talis conuentio donationis, aut remunerationis nomine concepta, reipsa permutatio Simoniaca.

Secundo, Pactiones onerosæ sunt Simoniacæ, sed hæc de qua fit hic mentio est talis.

Maior prob. Simonia est dare rem spiritalem pro temporali, aut aliquo simili, quod sit pretio æstimabile, cum nemo sit qui eam libenter non vellet aliquanta summâ pecuniæ redimere, & ab eius præstatione liber esse.

Minor patet: nam ratio pactionis onerosæ, essentialiter in hoc consistit, quod accipienti aliquid, onus imponatur vicissim dandi certum quidpiam hoc determinato tempore, & in hoc certo rerum genere, aut specie. Quæ enim gratis dantur ac liberaliter, ea relinquuntur arbitrio dantis, nec cogitur hoc potius, quam illud dare.

Dico secundò, *Transigi non posse de re danda, aut retinenda, quæ consequenter est spiritalis, pro alia, quæ antecedenter tantum est talio.*

Ratio est, quod de eo transigi nequeat, quod est prohibitum dare, at vnum istorum, citra Simoniam, dari nequit pro alio, nam omnium iudicio est malum, pro beneficio obtinendo, quod est consequenter spirituale, dare calicem aureum, in quem spiritualitas antecedenter cadit: ergo, &c.

Dico tertiò, *Peccari peccato Simoniæ, quando quis beneficio suo cedit in alterius gratiam, ea tamen lege, vt pro reditibus ei annexis, qui sunt temporales, aliquid recipiat.* Ita docent Nauar. *Enchirid. 23. num. 107.* Regin. *lib. 23. cap. 18.nu.269.*

Ratio est primo, quod fructus beneficio adhærentes ac coniuncti, vendi nequeant, nisi vna quoque, censeatur eius titulus distrahi, at conuenire super titulo, proque eo precium recipere, malum est ac Simoniacum: ergo & super reditibus ei annexis,

Minor est clara, Nam titulus, res est spiritalis ac sacra, omnis ergo conuentio, quæ in titulum incidet dandum pro pretio, mortalis erit ac Simoniaca.

Maior probatur, *ex can. si quis obiecerit 1 q. 3.* vbi hæc leguntur. *Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum prouenit, nullum inuenditum derelinquit.* At fructus temporales beneficij à iure spiritali prouenniunt, cum eius occasione beneficiario sint debiti, estque hoc ius, spiritali consequenter annexum, ac proinde spiritale: ergo si fructus vendantur, & ipsum quoque ius non remanebit inuenditum.

Dico quartò, *Simoniacum esse, qui beneficium alteri confert, cum pacto, vel conditione, vt partem sibi fructuum, aut alteri cuipiam attribuat.*

Est Nauar. *to 2. consil. de Simòn. cons 4.* Ratio est primò, quod omne pactum, & omnis modus, & conditio, quæ iure non inest,

collationi beneficij adiecta, eam efficiat Simoniacam, vt habetur 1. q. 2. *can. quam pio & can. fin. de pactis*.

Secundo, quod non sit in potestate Collatoris Ordinarii, titulum à beneficii reditibus seiungere, per *cap. vt beneficia sine diminut. dentur*, nisi ex causa pensionis, quam etsi Episcopo concedere de iure communi sit licitum, non tamen ex consuetudine, per quam isti iuri est derogatum. Est ergo hæc collatio Simoniaca, proindeque vitanda.

Dico quintò, *De Simonia damnandos esse Canonicos, qui mutuo paciscuntur, se non electuros ad Parochias vacaturas, alios, quam qui in præsenti Capitulum componunt, donec omnes sint Parochi*, Nauar. *conc. 8. nu. 4. de Simon.* quia omne pactum adiectum beneficio, facit eius collationem, aut acquisitionem Simoniacam, per *can.* proxime citatos: at cadit hæc conuentio, proxime & immediate in electionem, quæ est via ad beneficium acquirendum: ergo cum Simonia.

Dico sextò, *In hoc quoque peccare genere, qui bona Ecclesiæ attribuit ea lege, vt ex ijs Canonicatus instituatur, aut beneficium sibi dandum*, ita *ca. tua nos de Simon.* & ratio est ad manũ, hæc enim obligatio est pretio æstimabilis. Ob rationem oppositã, præfici canonicatui aut beneficio poterit, cui erigendo, redditus sufficientes ac idoneos tribuit, modo rem vniuersam Episcopi, ac Canonicorum arbitrio relictam velit, ab iisque ad illum, aut istud, iam fundata, liberaliter ac sine pacto vocetur.

Dico septimò, *Non vacare cum labe Simoniæ, qui cum pacta inducendi Patronum ad aliquẽ nominandũ ad beneficium proximè vacaturum, pecuniã, operam suam in ea illi collocat.*

Primo, quia omne pactum in spiritalibus, de re quæ iure non inest, est Simoniacum, at inductio Patroni ad præsentandum, & obligatio in aliquo eius amico, aut ministro id agendi, est pretio æstimabilis, & iure non cohæret collationi beneficii, aut præsentati ad illud, cum hæc sine illa esse possit, ergo de ea pacisci, est Simonia.

Min. omnium consensu est vera.

Maior prob. *ex cap. fin. de pact.* vbi omne pactum & conuentio, circa spiritalia, dicitur debere omnino cessare. Et *cap. quæsitum 5. de rerum permutat.* vbi habetur pactionem circa spiritalia, aut his annexa, semper continere deformitatem Simoniæ, est ergo talis transactio vetita, & semper Simoniaca, in eo qui cum notitia prohibitionis illa efficit, saltem Simonia quæ sit iuris humani.

Quod autem sit etiam Simonia, iure naturali prohibita sic indicatur. Emere directè aut indirectè beneficium, cum sit ius colligendi redditus propter officium spiritale, semper est Simoniacum: at qui pecuniam numerat amico patroni, aut alicui eius officiali, vt eum inducat ad se nominandum ad beneficium, illud emit saltem indirectè: nam quod est causa causæ, est etiam causa causati, sed præsentatio, est causa collationis, seu institutionis ad beneficium, cum Episcopo non sit integrum repudiare sibi oblatum à Patrono, si sit dignus, vel præueniendo præsentationem Patroni illud conferre, si tamen id fieret, collatio non esset quidem irrita, sed secutã præsentatione patroni, intra tempus iure præscriptum, inanis foret, quia resolueretur & euanesceret, vt patet *ex can. decernimus 32. causa 16. q. 7.* ergo cum beneficii collatio emi sine Simonia nequeat, quæ sit iuris naturalis, ac diuini, nec de præsentatione ad illud transigere fas erit, sine culpa, cum hæc sit ad illam præuia.

Dico octauo, *Esse Simoniam, dare ei cum quo litigatur, beneficium aliquod tenue, aut pensionem, ea lege, vt dantem non impediat à consequendo beneficio de quo lis est mota, aut alio similí*: quia dato rei temporalis pretio æstimabilis, aut spiritalis pro alia talis naturæ, maximè cum pacto & obligatione iustitiæ ac legali, est Simoniaca, saltem iure Ecclesiastico, nisi consensus Papæ accesserit: sed de hac re postea pluribus.

Dico nonò, *Peccare peccato Simoniæ, qui pro pretio lite cedit, vt eius aduersarius causam euincat, ad quam ius non habet.*

Primo, quia transactiones quæ in res cadunt quæ iure non insunt, speciem habent Simoniæ, secundum Alexand. III. *can. 4. de transact.* & Cœlest. III. *cap. præterea 10. eiusd. tit.*

Secundo, omissio actus, qui proximè dat ius, vel accessum ad beneficium est Simoniaca, si fiat ob precium, ob quam causam censetur is vulgo Simoniacus, qui ex pacto, eiusdem beneficii candidatis nõ se opponit, vt sic illorũ quispiã eo fruatur, at litis iustè intentatę omissio, in eius gratiam facta, qui ius habet, sed dubium & incertum ad beneficium, super quo mota fuit, est indirecta eiusdem concessio, colligitanti facta, cum eius causa à lite insequenda abstineat, ex quo accidet vt illud consequatur ac habeat.

QVÆSTIO XXIX.

An sit Simonia dare temporale pro spiritali, quod danti non est futurum vtile sed alteri.

ASsertio prima, *Non est rei temporalis donatio pro spiritali Simoniaca, quando illa recipienti obligationem non affert simpliciter, sed solum cum conditione, si hic rem promissam accipere velit, vel donatam retinere, ea lege, quod aliquid ab ipso fiet non in commodum quidem dantis, aut promittentis, vel alterius personæ, cuius ille quasi vicem subeat, sed suum tantum.*

Probatur

Probatur, Non committitur Simonia, vbi A non est contractus onerosus, & reciprocus, sed donatio liberalis ac gratuita. At cum pollicitis aut largitioni, modus adiicitur aut conditio, qualem in assertione posuimus, non transit eiusmodi donatio in contractum onerosum ac reciprocum, sed manet liberalis datio, seu pactio sub tali conditione, ergo non est Simoniaca. Maior est certa.

Min. prob. de ratione contractus onerosi est, vt obliget contrahentes ad sese inuicem, at is, cui res promittitur, aut donatur sub certa conditione & modo, ad eam recipiendam non obligatur nisi velit, vt enim eam admittere, ita & repudiare potest, cum ad neutrum B teneatur, sed ad alterutrum quod eliget, inclinare sit per voluntatem sit integrum.

Addidi, modo per rem spiritalem, quæ pro temporali datur, aut contra, recipiens simpliciter non obligetur ad aliquid, quod in vtilitatem dantis aut alterius personæ vergat, cuius ille quasi vicem subeat.

Quia cum obligatio, simpliciter imponitur a promittente, aut dante recipienti, ac promissario, contractus est onerosus: ergo si sit de opere spiritali, pro re temporali, erit Simoniacus. C

Confirm. est hæc pactio Simoniaca, *Do tibi centum, ea conditione, vt Ioan. absoluas.* At non est eius rei alia ratio, quam quod pro summa aureorum centum, Sacerdos supernaturalis actus exercendi obligationem suscipit: Verum est ergo, contractum eum esse Simoniacum, quo à dante, aut promittente, obligatio simpliciter imponitur donatario, aut promissario, dandi aut agendi aliquid spiritale pro temporali, vel contra.

Corollarium primum, Ex natura rei non est Simonia, promittere aliquid alteri, si Sa- D cramenta frequentauerit, si Baptismi vndis lotus erit. Ita Adrian. *quodl. 9. art. 3. respons. ad 3. principale*, Nauar. *in can. inter verba causa 11. q. 3. concl. 5. nu. 17.* Sanch. *primo de mat. disp. 39 conclus. 3. n 4.*

Probatur primo, Non est Simonia, vt dicetur postea, rem spiritalem alicui sub conditione & modo dare, aut promittere vt spiritale opus præstet, non tamen per modum commutationis, & pretij, quia Simonia omnis est emptio, qualis non est, cum pretium deficit. E

Secundo, cum res temporalis datur aut promittitur, sub conditione faciendi operis quod est spiritale, est eiusmodi donatio, absolutè liberalis ac benefica, ad conditionem tamen restricta ac cohibita, sine qua ad donatarium non transit eius dominium. Non est ergo Simoniaca.

Antec. probat. donans, nihil à donatario exigit, quod in proprium suum commodum vergat, aut alterius à donatario distincti.

Deinde cum sit ei liberum donum acceptare aut repudiare, ea affectum conditione quę ab eo postulatur, vt plene fit eius compos, nulla illi imponitur obligatio, sine qua tamen non est Simonia.

Tertio, quia res temporaria quæ offertur sub conditione operis exequendi quod est spiritale, est instar motiui tantum, voluntatem ad illud opus bonum inducentis, & nullo modo pretij, cum non sit debitum.

Quarto probatur, Licitum est damnatis ad mortem parcere, ea conditione vt sactis baptismi vndis expientur, vitia oderint, virtutem ament, hanc aut illam asciscant sibi fœminam: ergo & dare aut promittere temporale aliquid, cum conditione præstandi cuiuspiam operis quod sit ex obiecto bonum.

Consequ. ostenditur, est relaxatio iniuriæ, vel pœnæ cōdonatio quam quis est culpis suis meritus, pretio æstimabilis, at ex hypothesi indulgeri potest deprecanti, sub conditione, aut modo rei spiritalis faciendæ, vt contrahendi matrimonij, vitandi adulterij, ergo, &c.

Corollarium 2. Licet item parentibus & dominis, liberos suos ac seruos ad cultum Dei, mandatorum custodiam, præstationem officij spe mercedis, ac temporalis præmij allicere. Ita docent Angli z *in florib. 2. parte q. quis teneatur restituere art. 2. diff. 15. conclus. 6.* Molina *to. 1. de iustit. tract. 2. disp. 93. conc. 4.* Sanchez *ante citatus nu. 4.* vbi id etiam de ingressu Religionis perhibet, ad quam donis & muneribus induci aliquem nihil vetat.

Ratio est, quod non habeant ex illecebræ suspicionem culpæ, vtpote à charitate ergà Deum, ac proximum profectæ.

Deinde ecquid est Simonia studiosa voluntas emendæ, vel vendendæ rei spiritalis, secundum D. Tho. 2. 2. *q. 100. art. 1.* sed qui religionem ingreditur sub conditione aut modo, vel qui diuina mandata exequitur spe beatæ æternitatis consequendæ, aut mercedis à parēte, quid peccat? vel quid habet operari ex motiuo, quod natura suâ, bonum est ac laudabile, quod censuram mereatur ac ferat? nec enim hæc opera, aut religionem. pretio æstimat, nec qui illud eorum causâ offert, ea emit. Rem ergo spiritalem dare vel promittere sub conditione, vel modo, vt tunc duntaxat donatarius eius compos fiat, cum opus bonum fecerit, non est Simonia.

Ita non peccant, qui adolescentes in Seminariis alunt, ea conditione tamen, vt absolutis studiis statum amplectantur Ecclesiasticum, & ni faciant, quicquid in eam rem insumptum fuerit restituant, quod & facere coguntur in multis locis.

QVÆSTIO XXX.

Circa quid verſetur Simonia iuris Eccleſiaſtici.

ASſertio prima, *Simoniam iuris Eccleſiaſtici primò inducit pactio in ſpiritalibus de re quæ iure ijs non ineſt.*

Habetur 1.*q.2.can.quam pio* 2. confirmantque Gregor. IX. *cap pactiones 8. de pact.* Alexand III. *cap. conſtitutus 4. de tranſactionib.* Cœleſt. III. *cap. præterea finali einſd. tit.* Nau. *to.2. Conſil.conſ 4.iuxta 2. edition.nu.1* Leſſ. *de Simon.* Layman. *parag. 5. nu. 56. & ſequenti.* Debet tamen hæc pactio legalis eſſe, hoc eſt tantæ efficaciæ, vt debitum eiuſdem generis, hoc eſt legale faciat, quale eſt quod coram iudice poteſt ab inuito exigi, & in ea cadit quæ iure non inſunt, ob quam cauſam non eſt Simonia dare præbendam cum onere faciendi ſacri, aut præſtandi quæ ei ſunt adiuncta.

Cauſa eſt, quod res in recipientem, cum ſuis commodis & incommodis tranſeat, quæ tamen pretii inſtar eſſe nequeunt, cum in eius vtilitatem non cedunt, qui beneficium dilargitur, quod tamen eſt ad rationem contractus Simoniaci neceſſe: non habebit ergo beneficii collatio vt ſit Simoniaca à tali pacto.

Confirm. cum ea per pactum poſtulantur, quæ rebus ſpiritalibus inſunt ex natura ſua, ei noua nulla obligatio imponitur, à quo exiguntur, fit hoc ergo ſine Simonia. Quemadmodum cum datur alicui beneficium, cum onere legendi horas, ſacrificii offerendi in loco ſatis ab vrbe diſſito, dandi ſtipem pauperibus, &c. quia hoc non eſt beneficiario nouum inferre onus, aut cum eo de re paciſci ad quam cogi nequeat, poſito quod beneficium ſibi conferri ſinat, collatumque admittat ac ſeruet, ſed illius onera, obligationes ac nexus eidem exponere, ne poſtea earum ſe deceptum ignorantia cauſari queat.

Secunda Aſſertio, *Simonia iuris humani locum habet in ſeparatione fructuum à beneficio, facta auctoritate propria, cap. vt noſtrum 1. titulo vt beneficia ſine diminut.* dentur.

Item, in permutatione beneficiorum inter ſe, ſine Superioris licentia, *cap. 5. de rerum permutat.*

In *venditione beneficiorum, ſecundum partem temporalem, cap. vt noſtrum vnico vt beneficia ſine diminut. conferantur.*

Tertio, *in venditione officiorum, Oeconomi, Procuratori Eccleſiæ, Aduocati einſdem, Sacriſtæ, Caſtaldi*, habetur, 1. *q.3.can. Saluator 8. ca. vt noſtram 21. de Simon.* & *can. ſi quis obiecerit 7. cauſa primæ q.3.*

Quarto, admittitur Simonia iuris Eccleſiaſtici, in Simonia confidentiali,

Quinto, in petitione pretii pro nuptiarum benedictionibus, mortuorum exequiis funebribus, *cap. audiuimus 41. cap. ad Apoſtolicam 42. cap. non ſatis 7. cap. cum in Eccleſia de Simon.* niſi contraria conſuetudo excuſet, vt in Gallia.

Sexto, temporale quod ratione conſuetudinis exigitur vt debitum, petitur ante ſpiritale præſtitum, nam tunc cenſetur eius exhibitio Simonia in exteriori foro, vt habetur *de Simon. cap. 29. 41. & 42.* cuius admiſſæ ſuſpicionem vitare qui volet, id laborabit, vt petenti rem ſpiritualem, hanc illico ac ſine mora præbeat, ac ſi poſtea accidat temporale quod dari ſolet, ab eo negari, erit à poſtulante Epiſcopi imploranda auctoritas, vt eius fiat imperio, quod non extorſit ratio *cap. de Simon.42.*

Septimo, contingit Simonia iuris Eccleſiæ in reſeruatione penſionis ſine auctoritate Pontificis, promiſſione beneficii pro ſuffragio in electione ad Epiſcopatum, promiſſione, ſeu donatione pecuniæ mediatori pro interceſſione beneficii, Diana *to.4. tract.4. miſcellan. reſolut.*105. Verum antequam hinc alio tranſeam, notare placet, quod quæ de Simonia confidentiali ſunt dicta, non ſic capi debere, perinde ac ſi aliis pœnis non ſubeſſent, quam quæ ſolo ſunt iure Eccleſiæ Simoniacis impoſitæ, nam vt dicetur poſtea, eius admiſſæ quiſquis eſt reus, excommunicatus eſt, & multorum opinione ſuſpenſus.

Octauo, ſunt Notarii, ac Epiſcoporum Officiales ſeu miniſtri Simoniaci Simonia iuris Eccleſiaſtici, ſi quibus in locis ſtata habent operæ ſuæ ſtipēdia, quidpiā pro literis dimiſſoriis, ac acceptorum ordinum teſtimonialibus, aut amplius, quam quod Concilium peti & accipi patitur, exigant, Trident. *ſeſſ. 21. cap. 1. de reformat. Secus qui faciunt, tam dantes quam accipientes, vltra diuinam vltionem, pœnas à iure inflictas ipſo facto incurrunt.*

Nono, accidit quoque Simonia iuris Eccleſiaſtici in promiſſione beneficii, pro ſuffragio in electione ad Epiſcopatum, *promiſſione ſeu donatione pecunia mediatori pro interceſſione beneficij*, Tannerus *in 2. 2. D. Th. diſp.5.q.8 dub. 4.num.95.* Diana *parte 4. tract. 4. miſcell. reſol.* 155. Conuentione ſuffragatorum mutua vt eorum alter in hac electione iſti faueat, recepturus huius ſuffragium in altera. Villalob. *in ſumma to.2. tract.27. difficult.24. num.1.*

QVÆSTIO XXXI.

An permutatio in his facta, quæ antecedenter sunt spiritalia Simonia sit Ecclesiastica.

PRima Assertio, *Cum sola permutatio in beneficijs Simoniam habeat iuris Ecclesiastici, ab ea sunt immunes, qui antecedenter spiritualia inuicem commutant*, Sotus *de iustit lib 9. q.5. art. 2.* Suar. *lib. 4. cap. 14.* Regin. *lib. 23. cap. 16. nu. 122.*

B Primo, quia cum ratione suæ substantiæ, ac conditionis sibi à natura insitæ, pretio sint digna, nihil est quamobrem, commutationem recipere inuicem nequeant.

Secundo, quæ sunt natura sua temporalia, permutari inter se sine Simonia nihil vetat. At quę antecedenter sunt spiritualia, sunt in entitate substantiaque tẽporalia, quem ipsa statũ non perdunt, ex eo quod præcedant spiritualitatem, à qua præcessione habent eadem, quod sint antecedenter spiritualia, nec enim calix v. c. desinit esse aureus, quia est consecratus, nec ager, aut castrum, eiusdem esse naturæ cũ aliis, ex eo, quod annexum ius Patronatus habeant, permutari ergo quoad partem quæ est in illis materialis, quin possint inuicem, causa mihi non occurrit vlla.

Tertio, quia nulla rerum sacratum permutatio est vetita per canones, quam beneficiorum inter se.

Quarto est, hæc rerum permutatio, quæ sunt antecedenter spiritales ab omni in Deum Diuosque cœlites irreuerentia libera. Enimuero quid contra Deum peccatur, si rosaria benedicta rosariis, aut calices calicibus permutentur? at eadem est ratio aliarum rerum quæ sunt antecedenter spiritales, quæ istarum, cum in earum permutatione non spiritualia temporalibus, quod est Simoniacum, sed temporalia temporalibus, spiritalia spiritalibus componantur, in quo quid est culpabile? quid damnandum?

Quinto, Cum vnumquodque considerari debeat, secundum id quod est in eo præcipuum, vt non repugnat mixtum ex temporali, & spirituali vendi, si corporale pars sit eius præcipua, spirituale accessoria, ita nec permutari, cum accessorium sequatur naturam principalis, cui est adiunctum per *regul. 42. de regulis iuris in 6.* At in calice v. c. & castro, cui ius Patronatus adhæret, & aliis id genus, antecedenter tantum spiritualibus, corporale est principale, spiritale autem quod ei aduenit, est accessorium: ergo vt possunt vendi, ita & permutari sine Simonia quæ sunt hoc modo, id est antecedenter spiritualia. Et si erunt valore ac precio inæqualia, ob diuersitatem materiæ ex qua sunt conflata, aut redituum A qui sunt castris adiuncti, in quibus est ius Patronatus, poterit hæc inæqualitas, auctoritate non propria permutantium, sed Papæ, tolli, refundendo cum eius facultate ac licentia, ei cuius maiores sunt redditus, tantum pecuniæ, quantum est necesse ad constituendam æqualitatem inter permutata.

QVÆSTIO XXXII.

An duobus inter se de beneficio collitigantibus vni eorum dare pecuniam liceat, pro impensis, quas à se in prosequutione litis factas causatur.

AFfirmant Emman. Sa *verbo Simonia nu. 2.* Nauar. *consil. 14. de Simon. & 44. nu. 2.* his verbis: *Probabiliter dici potest, quod si verè coram Deo N. non habuit voluntatem vendendi ius quod prætendebat habere, sed solum recuperandi impensas, quas fecit, nec vere beneficium coram Deo erat suum, non incurrit coram* C *Deo pœnas prædictas in foro conscientiæ, neque indiget absolutione ab vlla censura, nec obligatur ad restituendam pecuniam acceptam, nisi quatenus superat impensas factas.* Idem habet Millardus *de pœnitent. cap. 65.* ibi enim tria asserit quæ in rem præsentem faciunt, primum, posse litigantes auctoritate suâ, litem inter se de beneficio ortam componere.

Secundum posse vnum, alteri beneficio cedere, ad quod ius habet æquale iuri alterius.

Tertium, posse hanc cessionem ea lege fieD ri, vt cedenti detur ab eo cuius causa beneficium ceditur, summa aliquanta pecuniæ, aut quidpiam aliud temporale, per modum gratificationis, cum refusione expensarum, quas in acquirendo beneficio, aut insequenda lite, eum facere fuit necesse. De factis nihil habent cæteri sed faciendis tantum, & quidem Laym. *lib. 4. tract. 10. parag. 5.* tria de hac materia retulit in commentarios *num. 56. 58. & 58.*

Primum, quod orta lite de Ecclesiastico beneficio, vel alia re spiritali, possint qui litigant gratis & amicabiliter inter se componere *cap. super eo 7. de transact.*

E Secundùm, posse id eos facere absque Superioris consensu, præterquam si oporteat possessorem beneficij illud dimittere, quod sine superioris auctoritate non potest *cap. admonet. cap. quod in dubijs de renunciat.*

Tertium, Simoniam fore, si partes permutaturæ aut resignaturæ beneficium, inter se paciscantur de expensis ab vno eorum faciendis, nisi forte eæ de iure faciendæ essent, iuxta regulam receptam. *Quod de iure, sine ex iustitia fieri oportet, idipsum in pactum deduci potest, absque vllo vitio Simoniæ.*

Quid si sunt factæ, easque sibi reddi collitigantium alter postulet, vt à lite mouenda, aut prosequenda quæ est mota cesset?

Dico primò, *Simoniam non esse eius tum obsequi postulatis.*

Primo, cum qui eas repetit, ius ad beneficium nullum habet, quia sic nullum est periculum scandali, nulla ratio, aut species pretij, sed pura vexationis redemptio. Reddere ergo concertatori suo ius nullum habenti ad beneficium is poterit, qui certo ad illud vtitur, reddere (inquam) poterit secundum Rebuffum, quicquid pro bullis impendit, etsi in possessionem beneficij venerit, quidquid ad eam rem, literasque collationis habendas, dare ei fuit necesse, Rebuff. *de Simon. in resignat. nu.* 12. & DD. apud Less. *cap. 35. dub. 15. nu 94.*

Primo, quia id totum cedit in vtilitatem refundentis. qui hac refusione pecuniæ, ab iniusta se vexatione liberat.

Secundo, quia vt loquitur Nauar. *in consil. 14. nu. 7. non dantur illa temporalia, pro pretio rerum spiritualium, neque pro causâ principali immediatâ earum, sed pro interesse, & damno partis iniuste accepto.* Verum quoniam hæc in beneficio quolibet litigioso distingui possunt, primo ius spiritalis functionis obeundæ, quod ipsum quoque est spiritale à termino ad quem tendit, secundo expensæ, quas in lite instruenda, ac prosequenda fecisse partes dicuntur, tertio bonum pacis, quod consequitur qui beneficium pacificum acquirit, perspicuitatis gratia.

Dico secundo, *Pro primo*, id est spiritali iure quod illi competit, qui liti renunciat, capi nihil posse sine Simonia, quod sit pecunia, aut aliquid ea æstimabile, quia res est probata antea, ad alia transeo.

Dico itaque tertiò *Pro expensis in acquirendo beneficio, aut lite, eius conseruandi causa factis, pacisci inuicem collitigantes non posse, eas tamen auctoritate iudicis, in quem vtrinque ab ijs compromissum fuerit, recipi posse.*

Pars prima est DD. opinione certa, quia est omnis pactio in spiritualibus, de re temporali danda, quæ iure non inest, Simoniaca, *cap. cum pridem 4. de pact. cap. 8. eod. titul. cap. super eo 7. de transact. cap. præterea 9. eiusd. tit.* ergo & præsens. Pars altera probabitur assert. sequenti.

Dico ergo quartò, *Si gratis, ac sponte, iure suo litigantium alter cedat, litemque deserat, Superioris consensum implorare, vt renuntiationi sua robur accedat*, necesse non esse auctor Gregor. *cap. super eo 7. de transactionibus*, his verbis: *Super eo quod quæsiuisti, vtrum de beneficio Ecclesiastico, in litigium deducto possit fieri transactio, tale responsum damus, quod transigi super re sacra, & litigiosa non potest, etenim res sacra, vt possideantur aliquo dato, vel retento,* A *seu promisso, speciem credimus habere Simoniæ, alias si gratis & amicabiliter, inter se litigantes componant, sacris canonibus nequaquam dicimus obuiare.* Sin autem eorum alteri assignandum erit aliquid temporale, vt à lite beneficiaria recedat, ac præbendam de qua est controuersia, concertatori suo deserat, id non fiet nisi cum auctoritate Papæ, Prælati, aut Iudicis Ecclesiastici, vel boni alicuius viri ad hoc delegati, constat ex *can.* proxime citato, vbi omnis transactio super re sacra ac litigiosa reprobatur tanquam Simoniaca, *aliquo* B *dato, vel retento, seu promisso, vt possideatur &* *cap. Nisi essent 21. de præb.* negat Innoc. III. ordinationi super negotio Prioratus factæ, vim futuram vnquam, nisi eius auctores extitissent, viri prouidi ac honesti, in quos qui ad eandem dignitatem electi fuerant, vltro ac volentes compromiserant. *Quod*, inquit, *post concertationem diutinam ordinatum est, circa vnum de duobus electis, vt ipse habeat Prioratum, hoc ex iurisdictione delegata, secundum iustitiam videtur esse statutum, quod autem ordinatum est circa reliquum, vt ipse viginti libras de reditibus capituli, & quadraginta de prouen-* C *tibus Prioratus percipiat annuatim, hoc secundum prouidentiam intelligitur esse præceptum ex arbitraria potestate, cum in delegatos fuerit compromissum, qui auctoritatem retinendo sibi commissam, se pro bono pacis, & vtilitatis ordinasse fatentur.*

Nec in Episcopum modo aut Iudicem, qui iurisdictionem habeat à Papa, sed in alios quoque Clericos, virosque bonos compromissum fieri posse, vt litem inter litigantes componant: auctor est Paul. Laym. *parag. 5. num.* 58. Candid. *de benef. disquisit.* 18. *art.* 38. *dub.* 2. qui vbi electioni de se ab illis factæ con- D senserint, poterunt ei qui potiore iure nititur adiudicare beneficium, & alteri, qui eius causa illud derelinquit pro bono pacis designare certam pecuniæ quantitatem, ei semel in vita, aut quotannis soluendam, patet ex *cap.* 21. *citato de præbendis*, vbi Innoc. III. iudicium eorum approbat qui electi erant, vt arbitrio ipsi suo, calculoque controuersiam inter duos ortam dirimerent, super dignitate ad quam erat vterque suffragatorum votis, vocatus.

Dixi *delegatos à Papa*, nam id Innoc. III. *in cap. nisi essent* 21. *de præbend.* exigit cum Iu- E dices ad quos pertinet de expensis litis statuere, id *ex iurisdictione delegata*, facere asserit. Est enim potestatis delegatio, eius duntaxat actio qui est superior. At respectu beneficij, quod est inter duos controuersum, dici Episcopi superior nemo potest quam Pontifex, ergo ab eo petenda est hæc iurisdictio.

Deinde cum ad eum solum spectet, reditus, aut eorum partem à titulo seiungere, quæ collitiganti detur vt pensio, non possunt Episcopus & Iudices arbitri id alterius auctoritate facere

facere quam Papæ, cum eius solius sit dispensare in canone, quo talis separatio vetatur, *vt tit. vt beneficia sine diminutione*, ergo cum Episcopi & iudices arbitri id faciant, cum litem inter duos sedant, de quo est exemplum in *cap. nisi essent 21. de preb. & cap. 2. de arbitris*, ad id eos potestatem à Papa consequi oportet per delegationem sui expressam. Ita mandat Eborac Archiepiscop. Alexander III. vt vbi compererit, *duorum Clericorum arbitrium, æquitate subnixum, quo cuidam Presbytero præceperant, vt quinque marchas pro beneficio susciperet, & toti cederet quæstioni, ad obseruantiam ipsius vtramque partem appellatione cessante, compellat*. His ego rebus inducor vt credam, consultum esse, cum de expensis compensandis agitur, vt litigantes, alieno potius iudicio, quam suo stare velint, maximè quod in *cap. cum pridem 4. de pactis*, reprobetur inter Monachos, & Presbyterum facta conuentio, quod isti *pro expensis quas ille fecerat tres marchæ argenti soluerentur, & idem Presbyter liti cederet, & à Monachorum infestatione cessaret*.

Dico quartò, *Non posse collitigantes sine Simonia saltem Ecclesiastica, de expensis inter se transigere ea lege, vt eorum alter beneficio, eiusque iure cedat*, quia est omnis in materia beneficiali transactio, nisi Prælati intercedat auctoritas, Simoniaca, vt habent citati *canones quartus & extremus de pactis, septimus & nonus de transact*.

Secundo, quod est argumentum Candid. *disquis. 18. art. 3. dub. 5.* non patitur æquitas ab eo temporale quid petere qui damni auctor non fuit, at concertatorum alter, ei qui expensas factas in lite reddi sibi postulat, non nocuit, nec earum causa extitit, sed ipse illas sua causa, & in propriam suam vtilitatem commodumque fecit, iniuste ergo eas æstimari, sibique vult reddi. Quare non est secus existimantium opinio probabilis, eam tamen probare conantur aliqui his argumentis.

Primo, quod communis sit Summistarum sensus, licere Episcopo, Iudici delegato, aut alteri Clerico arbitro, designare parti litiganti præstationem mere temporalem, vt à lite beneficiaria decedat, sibique temperet, licet ergo & litigantibus æstimare sua incommoda, & expensas factas in instruenda lite, proque iis componere.

Conseq. prob. Ideo id Episcopo & arbitris licet, quod nec naturâ suâ sit malum, nec canonicâ lege prohibitum, at id peræque locum habet in litigantibus, ac aliis, quærunt enim vbi id illis sit vetitum? & quando?

Scire se quidem aiunt, cum rogaretur Alexand. III. confirmare pacta conuenta inter Monachos & Presbyterum, de quibus agitur in *cap. cum pridem 4. de pactis*, id eum negasse, *pro eo quod viderentur illicita pactionis speciem continere*.

A Sed negant, inde effici, illos ideo peccasse aut de eo cogitare, fuisse illis, ea lege, aut alia prohibitum, & quidem non peccasse aiūt, quia res de se, ac natura suâ non est mala, alioquin Episcopis esset, ac arbitris, peræque ac litigantibus interdicta. Nec iure fuit aliquo canonico vetita, quia nullum tale proferri potest. Et quanquam dicantur ea pacta, videri habere speciem Simoniæ, inde tamen non efficitur, esse verè, ac coram Deo vitiosa, sed tantum vitanda ob scandalum, quod semper non est metuendum, cum expensæ, ab

B vno litigantium factæ, eidem refunduntur ab altero, & licet timeretur, inde tamen non sequeretur aliud, quam quod ea impensarum præstatio, mala esset per accidens, quod non facit ad rem præsentem sed his argumentis.

Responderi debet, primò negando, quod est Episcopis in hoc genere licitum, esse quoque priuatis permissum. Quia quod primis licere Pontifex voluit, interdixit aliis, cuius rei causa quærenda non est alia, quam æquissimum eius cum voluntate iudicium.

Ad id quod additur, Simoniam hic nullam esse iure diuino vetitam, dici nihil potest verius, quod autem similiter de Ecclesiastico

C perhibetur, est eorum bona venia falsum, vt indicāt allati canones paulo ante, scilicet *4. & extremus de pactis, septimus & nonus de trāsact*.

Verum enim (inquies) quid est in beneficio inter duos controuerso, cuius occasione, causaque, eorum alteri litis relinquendæ gratia, aut impensarum, quas fecisse se narrat, dari pecunia aut assignari ab Episcopis, ac arbitris pensio valeat? Ad explicationem.

Dico 5. *Quod Episcopi aut arbitri iudicio, ab vno è collitigantibus, alteri impensarum nomine offertur, non dari tanquam in compensationem dubij iuris, quod hic habet*: (Nā cū sit spiritale,

D redimi nequit vllo temporali pretio absque Simoniæ vitio) sed aliis de causis, seu titulis, vt in compensationem laborum & expensarum, quas in litigando illum facere oportuit, dansque ipse faceret, si pax inter eos non coalesceret, ac denique ad bonum pacis & concordiæ, quæ ipsi etiam transigenti est vtilis, ideoque pretio æstimabilis: ita Suar. *cap. 51. nu. 32.* Laym. *lib. 4. tract. 10. cap. vlt. parag. 5. num 59.* quia sunt hæc temporalia eiusmodi, vt pretio æstimari valeant.

E Dico sextò. *Esse & alios duos casus, in quibus repeti impensa possunt sine labe & suspicione Simoniæ*.

Primus est cum pro augendo beneficio, æs alienum est contractum, aut proprias ea causa, gratiaque pecunias beneficiarius impendit, quas tamen non debebat, vt si domum Presbyterij dilatandam curauit, si construendum hortum, si antiquo nouum suis sumptibus addendum, &c. nam cum rerum suarum discrimine, damnoque, nemo alienas tenetur pro-

AAAa ij

uehere, nemo proximi commodis studere A cum suorum interitu, vt faceret, si hæc æstimare non posset, quæ vere sunt temporalia, nec pro iis, pecuniæ tantum à resignatario, quanti hæc valent, petere.

Alter est cum nomine Ecclesiæ, sunt eæ impensæ factæ, & in eius vtilitatem conuersæ, Azor. *cap. 30. de Simon. qu. 31.* Candid. *de benef. disqu. 18. art. 38. dub. 9.* secus, si proprio, ac priuato, & ad commodum facientis sunt traductæ.

QVÆSTIO XXXIII. B

An Resignans possit sine Simonia velle vt resignatarius factas in acquirendo litigioso beneficio impensas sibi integras reddat.

Respondendum, quod quando vltro ac sponte beneficio quis suo cedit alteri, quod aliquanto tempore possedit pacifice, ac quiete, de expensis in eo acquirendo factis, aut Bullis obtinendis ex vrbe, transigere cum resignatario fas ei non esse: Ita Flamin. *de resign. lib.* 14.

Ratio est, primo, est pactio omnis in beneficiis, quæ pro obiecto, temporale præstandum habet, aut onus subeundum, quod iure iis non est annexum, mala ac Simoniaca, *ex can. finali de pact.* sed de hac re postea fusius.

Secundo, supposito quod resignans beneficium possederit, eiusque fructus perceperit, censetur expensas illas fecisse suo nomine ac pro se, quam non est ergo credibile bas illum sine Simonia repetere ab eo posse, cui beneficium suum resignandum tribuit?

QVÆSTIO XXXIV.

De pactionibus quæ sunt reciproca circa spiritalia, quid censendum?

Respondend. conuentiones circa spiritalia, quæ sunt reciprocæ, simoniacas esse, non tamen si adimpleantur, suppositas esse censuris, & pœnis, Nau. *consil. de Sim.* 18.

Ratio primæ partis est, quod omnis pactio, in spiritalibus, quæ obligationem infert dandi & recipiendi, sit Simoniaca, com res illæ spiritales, aliquid habent temporale adiunctum, vt probatum est antea.

Quare habendi sunt pro Simoniacis, qui inter se paciscendo & promittendo tractant, quod vicissim beneficia distinctis resignaturi sunt personis, cum obligatione pensionis annuæ ex iisdem beneficiis soluendæ, sibi aut aliis quos designauerint.

QVÆSTIO XXXV.

An sit Simonia dare Parocho aliquid temporale pro functionibus eius spiritalibus.

Dandi Parocho, ac verò etiam cuilibet alteri Presbytero quidpiam, tres admodum esse causæ possunt, prima est eius sustentatio, secunda, prisca sæculorum consuetudo, tertia laboris in executione sui ministerij, ac rei per illud habitæ compensatio, de quibus quid iudicij habeam exponam sequentibus assertionibus.

Prima Assertio, *Non est Simonia, dare Parocho, aut cuipiam alteri Presbytero, per modum stipendij, aut iustæ sustentationis, quantum est ad eam necesse,* D. Tho. *2. 2. q. 100. art. 2.* & alij.

Ratio est, quod qui nauat operam suam alteri, eius sic collocatæ mercedem exigere, exactamque recipere potest, at est Parochus, totus in fidelium, quos curæ suæ commissos habet, regimine spiritali occupatus, ergo si C eius baberi rationem postulat, ab eo non abit quod tam ratio, quam naturalis æquitas fieri petit, vt ei, qui in alterius gratiam atque commodum, cogitationes suas intentas habet, victus præbeatur conditioni personæ par & æqualis. *Dignus enim est operarius, Christo iudice, mercede sua, Luc.* 10. Si est dignus, eam ergo illi suppeditari ex iustitia conuenit, cum sit hæc operarum, quæ à Parocho exhibētur, dignitas in eo, quod sit inter eas & sustentationem ei dandam, æqualitas quædam ac proportio, qualis cum interuenit, dictæ sustentationis cũm labore commensuratio, iustitiæ est actio.

D Caue tamen existimes, id quod stipendij vicem hic obit ac mercedis, dari vt functionis spiritalis pretium, quia cum infinito ab inuicem interuallo, spiritale & temporaria, Dei, fortunæque dona distent, hæc illi nunquam esse dignitate ac merito æqualia poterunt, quod tamen est ad rationem pretij necesse: quare non est eiusmodi Parochi stipendium operi quod exercetur, eius dignitati, ac commodis, quę inde in hominum genus vberE rescetu copiaque manant, æquandum, cum id natura non ferat, habenda est hic duntaxat ratio conditionis personæ operantis, seu quæ in alterius est gratiam occupata, vt notauit Suar. *cap. 46. num. 1.* Laym. *lib. 4. tract. 10. cap. vltim. parag.* 2.

Ex quo patet, quantum & quam amplum hoc Parochi stipendium esse oporteat, definire certo non posse, vt enim eadem non est Parochorum omnium dignitas, non meritum idem, ita nec omnibus eadem ad victum, ac depensum annuum, diurnumque sta-

nii

tui summa potest, si non est consuetudine, A vsuque longo desioita ac certa, res erit prudentis arbitrio committenda.

An autem Parocho, sicut & alteri cuilibet Presbytero, liceat sine Simoniæ suspicione ac nota, cum fidelibus quibus inseruit, de stipendio sibi ad victum, annonaque quot mensibus aut septimanis largienda, pacisci, res est in opinione Doctorum ambigua.

Pro affirmante qui faciunt. Dicunt de eo transigi posse, quod licet capere. At non est Parochus de culpa vlla arguendus, cum ab his, quibus operas suas accommodat, iustam eatum mercedem recipit: ergo nec cum postulat. B

Secundo, quod est naturali iure debitum ex iustitia, illud ipsum in pactum deducere non est malum, sed Clerico ministranti, stipendium iure naturæ est debitum: ergo, &c.

Hanc sententiam tuentur Less. *lib. 2. de iust. cap. 35 num.* 49 Caiet. 22. *q.* 100. *art.* 5. Sotus *lib.* 9. *de iustit. q.* 6. *art.* 1. Suar. *cap.* 46. & alij, quid autem ea de re iudicij habeam dicetur Assertione sequenti.

Secunda Assertio, *Etsi sine culpa Simoniæ, accipi quid possit à Parocho pro labore, qui non est eum re spirituali, necessaria coniunctus, non tamen pro illo, qui est ei intrinsecus, nec ab executione sacri ministerij separabilis.* C

Pars prima probatur, est labor actioni spirituali extrinsecus adiaceos, pretio æstimabilis, nam quis eum mercede dignum non putet, qui alicuius gratia biduiiter, v. c. dicendi sacri causa facit? aut in loco, milliaribus duobus ab vrbe in qua domicilij suisedem habet, dissito? hanc ergo dari sibi si postulat de iniustitia eum quis cum prudentia arguat? D

Partis alterius est hoc firmamentum. Quod labor qui est actioni intrinsecus, est quoad substantiam suam spiritalis, nec ab illa ipsa actione seiunctus, ergo vt est hæc pretio omni maior, ita & labor: quare quod tum sacerdoti datur, eidem vt pretium operæ, & non operis tribuitur. Bergeron. *ad Papon. lib.* 1. *tit.* 1. *art.* 1. Laym. *lib.* 4. *tract.* 10. *cap vlt. parag.* 2

Confirm. pro Sacramento vt dari pecunia non potest, ita nec exigi. At non est sacri ministerij executio totaliter, & secundum suum esse principale aliud, quàm ipsamet Sacramenti collatio, aut labor ei essentialiter adhærens, ac cum eo identificatus, vt ergo Sacramenti, vtpote rei sacræ, nulla est æstimatio, ita nec eius operis, quod est sacerdotalis ministerij executio. E

Quid si ex Decimis, aliisque Parochiæ prouentibus, emolumenti tantum est assequatur Parochus, quantum ei futurum est satis, ad tuendam vitam, dignitatemque, quam in Dei Ecclesia sustinet? Cum pro eo quod ex iustitia est debitum, capi nihil queat sine culpa, peccant Parochi qui tum pro ministratione Sacramenti aliquid exigunt, nisi consuetudo legitime præscripta, hanc eis potestatē tribuat, quod cum hæc est moribus inducta ventium, possunt, etsi aliunde sufficientes reditus habeant, Laym. *tract.* 10. *cap. vlt. parag.* 2. *nu.* 16.

QVÆSTIO XXXVI.

An resignanti petere à Resignatario liceat, expensas à se factas, in vtilitatem beneficij.

Res est talis, cum esset in potestate hæretici, nobile quoddam Ordinis S. Benedicti Cœnobium, nec esset facile impetrare ab homine, Caluini erroribus implicito, vt illud ad Catholicos remigrare, quasi ex alieno solo in antiquum fineret, summam ei argenti non leuem, vir quidam non minus integritate vitæ, quam eruditione inter suos conspicuus, daturum spondet, si se suum esse successorem velit, acquiescit, beneficium eius esse desinit, in Catholici manus transit.

Quæritur an hic homo, qui beneficium è turpissimo seruitutis iugo quo premebatur, in libertatem asseruit, pecuniam qua id obtinuit, à suo resignatario, hoc est illo cui cedit, reddi sibi exigere valeat, & si potest an Simoniace, vel contra bene ac legitimè.

Respondeo Candidi verbis non meis, in *disquisit.* 18. *art.* 39. *dub.* 6. *nu.* 9. *de benefic.* quod qui in bonum Ecclesiæ expensas fecit, puta quia à Paganis aut hæreticis eam redemit, possit eandem resignando in fauorem personæ tertiæ, non ob renunciationem, sed in recompensationem sumptuum, quos fecit eiusdem Ecclesiæ nomine, *aliquid temporale recipere, vt se indemnem seruet.*

Ratio assertionis est, quod ea pecunia detur non tanquam beneficij pretium, sed impeditiuum damni, quod aliter eum pati oporteret qui redemit.

Hæc sententia etsi forte speculatiue sit vera non est tamen meo iudicio in praxi tuta. Quia vt idem auctor ait, estque in *cap. super eo* 7. *de transact.* non licet cum eo pacisci de temporali consequendo commodo, damnoque euertendo, qui eius causa non extitit aliter eidem iniuria fieret, exigendo, vt quæ vulnera ipse non fecit, sanet, detrimenta autem quæ non intulit, reparet, at in eum, cui beneficium ceditur, culpa vlla non cadit, nec de damno sibi aliquo ab eodem irrogato queri resignans potest. iniustè ergo expensas repetet, quas causatur à se factas, nō resignatarij causa, sed sua, vtpote qui beneficium obtinet: ergo cum omne pactū in materia beneficiali, de onere temporali, quod iure non est annexum, vitari debeat, vt Simoniacum, *cap. super eo* 7. *de transact. & finali de pact.* auctor nulli

essem transigendi de beneficio, quod magna vi auri ab hæretico est redemptum, absque auctoritate Romani Pontificis.

Multo minus ei permissum credo pacisci cum collitigante de refundendis expensis factis in lite, si illi cedat, vt ante est probatum etsi secus opinetur cum Nauarro in *consil. 1. de Simon.* Millardus *de pœnit. cap. 65.* Flaminius *de confidentijs q. 14. num. 28. & 29.* his verbis: *Consuluit Nauar. non esse confidentiam solutionem quandam factam principaliter non pro beneficio, sed pro certis expensis: hoc etiam scripserat consil. 71. & consil. 69. eod. titulo scribit dationem pecuniæ pro cessione iuris super beneficio litigioso, non esse Simoniam in foro interiori, quia non habuit intentionem emendi ius spiritale, sed recuperandi expensas quas fecit, vel redimendi vexationem, & nulla indigere absolutione.* Hæc ille, quem audiendum non credo ob rationes ante allatas.

Quid si expensæ factæ essent, ad recuperanda bona quæ olim ad regni subsidium abalienata Papæ concessione fuere? quid si pecuniæ vis non modica, est ad similia à resignante insumpta?

Respondend. hanc à Resignatario repeti posse, non ob renunciationem, sed in recompensationem sumptuum, quos resignans, Ecclesiæ nomine fecisse dicitur, *quia expensæ tunc erogatæ fuere, non in commodum & vtilitatem resignantis, sed in vtilitatem Ecclesiæ, cuius est beneficium*, Cãdid. *to. 1. disp. 18. ar. 38. dub. 9.*

Quid si pro reparatione domus, pro instauratione horti, pro ædificatione areæ in quam frumenta parochique decimæ inuehantur conseruandæ ad id tempus, quo ex ea importentur in horreum?

Respondendum, ea eiusmodi esse omnia, pro quibus nec peti nec dari pecunia possit ex pacto, sine Simonia.

Ratio est, quia fiunt hæc non Ecclesiæ nomine, sed extruentis causa, commodoque, non est ergo pretij pro iis dati repetitio ex pacto, licita.

Posset tamen, inquit Candid. *supra dub. 6.) Papa resignationẽ beneficij admittere cum eo pacto soluendi scilicet expensas*, non quia beneficium in fauorem alterius dimittitur, *sed quia cum resignans sit pauper ad eius sustẽtationem dari quid potest, vel quia resignando damnum patitur, priuando se fructibus beneficij, hoc incommodum potest auctoritate Papæ recompensari.* Hæc ille, qui etiam citat Sylu. *in verbo permutatio 2. q. 6.* Filliucium *to. 3. de benef. tract. 45. cap. 8. q. 15. nu. 35.*

Quid si prædecessorum incuria, bona dilapsa ac perdita, aut ab iis iniuste vendita, vel consanguineis dono data, magna essent vi argenti & pecuniæ à resignante redempta: aut hæc in foro, litem prosequendo, iis recuperandis esset insumpta?

A Crederem locum eius repetitioni sine Simonia tum esse, quia non est hæc in vtilitatem, & commodum insumentis conuersa, sed Ecclesiæ, nec venditur spiritale, aut eius causa temporale petitur, sed quod est datum Ecclesiæ nomine, repetitur.

Quid? quod pactio de temporali præstando quod iure est annexum beneficio, non sit Ecclesiæ iure Simoniaca, nec diuino, sed præsens est talis, nam beneficiario incumbit ex officio, pro virili sua dare operam, ne quid de beneficio suo pereat, & si quid casu aut prædecessoris malitia, sit distractũ, vt in potestatem, B iusque Ecclesiæ redeat, est ergo pactio de restituendo beneficiario, quod in commodum beneficij est ab eo insumptum, eidẽ cohærens ac iuncta, non est ergo iure positiuo Simoniaca, nec diuino, cum insumpta redimendis beneficij possessionibus male alienatis, aut perditis à beneficiario non repetantur pro iure spirituali, sed vt hic se indemnem seruet.

QVÆSTIO XXXVII.

C *An hoc pactum sit Simoniacum, Do tibi beneficium sed ea lege & conditione vt tu vicissim ex gratitudine, temporale mihi præstes.*

Dico esse, primò, quia omnis pactio in spiritalibus, quæ iure non inest, est Simoniaca *cap. finali de pactis, & cap. super eo 7. de transactionib.*

Secundo, etsi sit grati animi testificatio seu remuneratio, quæ ex pura fit gratitudine, in laude, singulisque quos virtutis amor aliquis pungit, sectanda maxime in communi vita, D non est ea tamen donatio, quæ eum modo & conditione apposita sic concipitur, vt qui dat spiritale, illud ipsum in alterius transire dominium nolit, nisi hic vicissim temporale redhibeat, non est (inquam) eiusmodi donatio, vera donatio, sed permutatio, eaque Simoniaca, cum obligationem habeat rei cuiuspiam temporariæ exhibendæ pro spiritali, vel vice versa.

Probatur primo exemplo, qui pro libello quoad preces quotidianas vtitur, sibi gratuitò dinis nomine reddi postularet è priscis scrip- E toribus aliquem, hunc sane vltro ac gratis dedisse redhibenti ex pacto mutuo alterum Romæ excusum, dici verè iusteque non posset, ergo à pari, nec qui spiritale, tali conditione, seu modo largitur alteri, vt ex gratitudine rem pretio æstimabilem ei vicissim præstare debeat.

Confirm. non habet liberalis ac gratuita donatio, obligationem reddendi tantundem, quantum est datum: hoc enim est onerosæ proprium, at fit ea donatio de qua est hic sermo,

mo, hoc modo vt patet: Nam qui spirituale tribuit vt beneficium v. e., ius ad illud recipienti nullum vult esse, nisi viciſſim iste, rē illi temporalem reddat, ad quam ſecluſa hac ſpeciali & poſitiua conuentione, obligatus non eſſet, quod à donatione gratuita, eiuſque natura ſtare non poſſe, omnium eſt Theologorum opinio: eſt ergo ea reprobanda pactio, de qua eſt ſermo in præſenti negotio.

Confirmatur, ad debitum gratitudinis reddendum ſufficit, (inquit) D. Thom. *in 2. 2. q. 107. art. 1. ad 2.* ſola voluntas, tres enim eius ſunt gradus, primus eſt in agnoſcendo beneficio, ſecundus in laudando eo qui beneficium dedit, eidemque gratiis agendis, tertius in referenda gratia, qui ergo quidpiam ab iis diuerſum poſtulat, non vt ſignum animi grati, ſed poſtulat vt pretium.

Confirm. etſi dimetiri, ac remunerare beneficia honeſtum ſit ac laudabile, ei tamen à quo illis affecti ſumus, turpe eſt ac fœdum exigere, vt pecunia frumento, oleo, vino, aliiſque rebus huiuſmodi ſibi ſatisfiat, cum id precibus, ſacrificiis, & id genus rebus facere fructuoſius liceat, quam externarum largitione rerum, quæ ergo ſibi pro beneficij reſignatione, aut nominatione ad illud patronus aut eiurans poſtulant, ſi ſunt vſibus humanis accommoda, non poſtulant ſine Simonia.

QVÆSTIO XXXVIII.

Quando ſit tranſactio rei ſpiritualis pro temporali Simoniaca.

DIco primò, *Eſſe tranſactionem illam Simoniacam, vt cuius ſpiritale pro temporali retinetur, aut remittitur.*

Ratio eſt, quod habeat ea tranſactio, fœdum ac turpe rei ſpiritalis ac ſacræ, cum humana ac temporali commercium, quo quid contra diuinum cultum eſſe poteſt iniquius? Ita eſſe vero, colligere, eſt ex hoc argumento facile. Remittere ſpiritale pro tēporali eſt illud vendere: Retinere autē eſt emere: quid enim eſt emptio? rei pro pretio acquiſitio, at hoc ipſum eſt, ſpiritalis retentio, temporalis vice ac loco, quæ enim certo antea habentis non erat, ſit traditione ſpiritalis rei, vel contra, poſſidentis, eſt ergo remiſſio rei ſpiritalis pro temporaria venditio, retentio emptio.

Et quanquam non eſſet hæc, ex natura contractuum, emptionis & venditionis petita argumentatio ad concluſionis fidem faciendam ſatis idonea, faceret tamen Lucij Papæ tertij decretalis *de tranſactionibus nona*, nam ibi negat ſic tranſigere valide Laïcos potuiſſe cum regularibus, de præſentatione Eccleſiæ, *vt illi præſentationem, hi vero nouam vel maiorem perciperent in Eccleſia, in qua prius nullam, vel minorē habere portionem conſueuerant.*

Quid? quod Cœleſt. III *cap. 2. de tranſact.* litem quæ ſuper ſubiectione vnius Eccleſiæ alteri, tranſactione facta ſopita fuerat eatenus, vt quendam annuum cenſum Eccleſiæ matrici reddendo, eſſet altera à ſubiectione principalis domus exempta, neget componi ſine Simonia potuiſſe, & proinde ex eiuſmodi tranſactione, religioſos vllum commodum non obtinere.

Dico ſecundò, *Super re pure ſpiritali danda aut retinenda pro eo, quod eſt annexum ſpiritali tranſigere, ſcelus eſſe Simoniæ.*

Quia dare beneficium pro ſuffragio, in electione ad Epiſcopatum conſequendo, crimen eſt Simoniæ. Quia cum id quod eſt ſpirituale purē, pro eo datur, quod eſt ſpirituali annexum, emi illud cenſetur haud dubie per id, quod in iſto eſt temporarium.

Similiter eſt malum tranſigere de re danda quæ tantum eſt ſpiritalis conſequenter, pro ea quæ eſt antecedenter talis. Nam quis eum innocentem, quis Simoniacæ labis expertem dixerit, qui calicem dat aureum, in quem ſpiritualitas antecedenter tantum cadit, pro beneficio, quod eſt ſpirituale conſequenter? vera eſt ergo Aſſertio.

Dico tertiò, *Etſi non ſit Simonia tranſigere vt cum ſit permutatio rerum ſpiritalium, eiuſdem ordinis inter ſe, defectus vnius in materia pondere, & qualitatibus aliys, compenſetur pecunia, ſi hæc ſint ſpiritualibus antecedenter annexa, eſt tamen culpa non leuis exigere vt hæc compenſatio fiat in pecunia, ſi exceſſus qui inter vtrumque intercedit ſit ſpiritalis.*

Pars prima Probatur. Dare temporale pro re eiuſdem generis, non eſt malum. At hoc in præſenti negotio accidit, Nam in re quę eſt mixta ex temporali & ſpiritali, maximè eſt ratio habenda principalis, qualis eſt in calice aureo v. e. materia ex qua conflatur.

Pars altera probatione non indiget, nam cum exceſſus dicatur eſſe ſpiritalis, ſi quid pro eo compenſando dabitur, datum eſſe pro ſpiritali cenſebitur.

QVÆSTIO XXXIX.

An officia ſacra Officialis, Aduocati, & Oeconomi materia ſint Simoniæ.

CVm reſpondere omnibus, cum de conſcientiæ ambiguo iure, ſciſcitantibus ſatiſfacere, cum quæ ſuper matrimoniis, naſci quot diebus controuerſiæ inter coniugatos ſolent, expedire, cum vbique ius per ſe afflictis atque merentibus reddere Epiſcopi nequeant, Vicarios habere eos eſt neceſſe, in quos prouinciæ partem ſuæ deriuent, & quidem pari illos numero eſſe in Gallia oportet, quot ſunt

territoria quibus præsunt Papon. *in lib.1.tit.5.* A *arresto* 53. Choppin. *lib.1.de sacra polit. titulo 6.num.10.* vt qui ab ordinario, à quo se læsos aiunt, ad superioris Prælati tribunal prouocant, non in aliena prouincia, miseriæ suæ subsidium cogantur implorare ac quærere magnis sumptibus, quod in propria suaque experiri possunt, fuit hæc causa cur in comitiis regni publicis Francisco Regi primo decernere de Principum procerumque concilio placuit, in ordinatione Molin. *art. 76.* suos vt Episcopi Officiales ac Vicarios haberent, pro B prouinciarum, seu ressortuum varietate varios.

quod cum sapientissimi Principis sapientiæ, æquitatisque plenissimum imperium, non nesciret, Prætorianus vrbis Lutetianæ Senatus, sanxit anno 1601. vt ciuitatibus Francicis, quæ Episcopi Atrebatensis sunt spiritali potestati obnoxiæ, Officialis vnus aliquis, eiusdem auctoritate constitutus, ius eius vice loeoque diceret, quod annis quadraginta antea aut non multo secus Senatus idem à Burdigal. Archiepiscopo fieri perlata sententia imperauerat, iussusque est tùm dare vrbi Pictauien- C si Vicarium forancum specialem, ne litigantes, distraherentur à finibus Senatoriæ Parisiorum prouinciæ, quod edictum Curiæ, ad tres alias Pictonum Diœceses pertinere, Franciscus primus anno 1542. voluit, Lucionensem videlicet, Maleacensem & Engolismensem hoc insuper addito, fas vt cuique foret, in eo si Prælati officium non facerent, è Metropolitanis quem vellent, intra fines ressortus Lutetiani Senatus consistenrem appellare, quod est deinde ad reliquas regni Diœceses eadem ordinatione Molinensi *art. 76.* protractum, vt habet Choppin. *in lib. 1. Mo-* D *nast. tit.3.num.27. & in lib.2.de sacra polit.tit. 4.num.26.*

Hos ergo fori Ecclesiastici magistratus, ab Episcopo vendi num possint disputant auctores, in eamque partem inclinant plerique fere omnes vt asserant, id fieri sine Simonia non posse: ita Laym. *lib.4.tract.10.cap.vltim. parag.4.num.40.* cuius ego exemplo.

Dico primò, *Vicedomini, Officialis, seu Aduocati Ecclesiæ, officia pretio distrahi non posse, sine Simonia iure saltem Ecclesiæ prohibita.*

Est assertionis probatio facilis, aduertenti E animum ad ea quæ sunt à Pontificibus scripta, est enim his verbis perscripta Innoc. III. decretalis *rubrica de Simon. 38. Quicunque Vicedominatum, vel aliam rerum Ecclesiasticarum administrationem per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes quam vendentes cum Simone percelluntur, & ab illa Ecclesia in cuius contumeliam dare pecuniam, & accipere voluerunt, iustè excluduntur.*

Quæro enim, quid sit rei Ecclesiasticæ ministerium gerere, nisi quod ex officio, propriaque muneris sui ratione facere in animarum procuratione Episcopos est necesse, illud ipsum eorundem voluntate obire? At id ipsum Officiales præstant, in id incũbunt Episcoporum Vicarij, tam qui generales vocantur ac magni, quam qui Foranei: ergo cum culpa eaque Simoniæ, si id sunt consequuti ab Antistite largitione pecuniæ.

Confirm. *Pro ministerio Ecclesiastico exercendo, siue pro Vicarijs assignandis, pecuniam nullatenus exigi*, Alexand. Papa tertius prohibet, *in cap. ad nostram 21. de Simon.* sed Officiales Episcoporum sunt Vicarij, Piasec. 2. *par. prax. tit. de persona iudicis cap.4.art.1.num. 16.* & sunt in ministeriis Ecclesiasticis occupati, nam in multis locis, literas vt appellant monitorias tribuunt, de matrimonio quæstionem instituunt, sitne ratum an irritum inquirunt, pœnitentias pro culpis imponunt, Sacerdotes cum peccant, carcere, ieiuniis, ac eleemosynis puniunt, in legibus canonicis cum est vtile aut necesse, in multis locis Episcopi concessione dispensant, vt in esu carnium in quadragesima quæ omnia, tam ratione finis quo spectant, qui est animæ salus, quam principij à quo manant, Episcopi scilicet charactere, ac eiusdem iurisdictione spiritali, quæ omnia (inquam) sunt spiritalia, est ergo *Simoniacum quamcunque dignitatem, curam aut iurisdictionem Ecclesiasticam pro temporali pretio alicui conferre*, Laym. loco citato.

Confirm. cum sit Episcoporum iurisdictio spiritalis ac diuina, vendi nequit sine simonia, at hanc pretio commutat Episcopus, cum officia de quibus proxime est dictum, pecunia æstimat, nam cum hæc obiri sine iurisdictione nequeant, hanc in illis quoque vendi est necesse.

Confirm. Laïcus esse Episcopi Officialis non potest *cap. decernimus de iudicijs*, neque causa ei vlla spiritalis committi potest, neque in ipsum compromitti *cap. contingit iuncta glossa de arbitr.* cuius rei causa esse non potest alia, quam quia sunt hæc officia tam in fine suo, quam principio spiritalia, ab humanis ergo commerciis esse debent omnino libera, ne admittatur Simonia.

Ita sane statuere olim Papæ Vrbano II. visum, Gregorioque item Pontifici, istius est hæc sanctio, vt refertur 1. *q.3. can. si quis Episcopus 3. Si quis*, inquit, *Episcopus prebendas, Archidiaconatus, præpositurus, vel aliqua Ecclesiastica officia vendiderit, vel aliter quam statuta Sanctorum Patrum præcipiunt, ordinauerit, ab Ecclesiæ officio suspendatur*, sunt his quam simillima quæ in eandem sunt sententiam ab Vrbano scripta ad propositum Ecclesiæ S. Iument. *Cur sancta*, inquit, *Synodus Chalcedonens. 630. Episcoporum procuratorem, vel defensorem Ecclesiæ, vel quenquam regulæ subiectum adeo per pecuniam ordinari prohibet, vt interuentores*

nonnores quoque tanti sceleris anathematizes, A *nisi quod eosdem Simoniacos iudices? prima q.3. can. Saluator §.* viden? vt Ecclesia sub pœna Simoniæ incurrendæ prædicta officia vendi vetet? Cum enim Officiales remote saltem, ordinationem ad finem spiritalem ac supernaturalem babeant, ac à potestate Prælatorum instituantur, ecquid Ecclesiæ ad ea vitanda incommoda, quæ haud dubiè sequerentur, si essent ea officia venalia, iusta fuit causa id vetandi sub Simonia?

QVÆSTIO XL.

An sit Simonia dare alicui rem temporalem sub conditione aut modo, vt opus spiritale faciat, non tamen per modum commutationis.

NE credam, mouent argumenta quæ sequuntur.

Primum, est Simonia voluntas studiosa emendi, aut vendendi spiritale pro pretio. At qui dat alteri centum aureos vt Deum colat, Missæ intersit, vim insonti non inferat, à probris abstineat, nihil ab eo recipit, nec eidem quidquam vendit. Exigit enim venditio vt res detur, deque venditoris potestate ac manu, in dominium ementis transeat, cuiusmodi nihil hic video: etsi enim qui pecunia iratum lenit, qui languidum in Dei ac mandatorum eius via longe suauissima impellit, quod est suum largiatur, nihil tamen vicissim recipit, quod ab eo emi dici queat, & vendi ab altero, qui sub hoc modo, & conditione operis boni præstandi, pecuniam dat aut dedit. C

Secundo, cum Simonia contractus sit onerosus & reciprocus, vtrumque contrahentem ad aliquid obligat, quod in vtriusque vtilitatem cedit: at neutrum hic reperitur, nam primo, qui operis boni præstandi causa, verbi gratia, numinis colendi, sacri audiendi, vitandi furti, dat aliquid, absolute & simpliciter ad illud non astringitur, sed tantum ex hypothesi, quod rem promissam accipere velit aut retiere, nec in eius vtilitatem ac commodum cedit, qui pecuniam tribuit, nec alterius qui eius vicem suppleat. Non est ergo res temporaria data cuipiam, sub conditione ac modo, vt quidpiam faciat, Simoniæ materia. D

QVÆSTIO XLI.

Vtrum sit Simonia inæqualitatem fructuum pecunia expingentore beneficio detracta, compensare.

DOctorum verissimum est responsum priuata id conuentione partium sine labe Simoniæ non licere.

Sed an Episcopi auctoritas eam abstergat ac B tollat, dicere non est facile, in partem aientem transeunt, Sylu. *verb. permutatio q.6.* Angel. *eod. parag.6* Less. *dub.17. nu. 104.*

In alteram Theologi ferè cæteri Adrian. *in quodl. 9. art.3. ad 5.* Nauar. *cap. 23. nu. 100.* Vasq. *de benef. cap.2. nu.178.*

Dico primò, *Simoniæ contrahere maculam, qui fructuum inæqualitatem, quæ est in beneficijs permutatis, pecunia compensat.*

Quia est istorum fructuum compensatio facta pretio, eorundem emptio, at hi quandiu titulo sunt coniuncti, emi aut vendi sine Simonia nequeunt.

Probatur, Quod ad rem spiritalem ordinem habet, tanquam ad sui causam & originem, est obiectiuè spiritale, at beneficiorum fructus omnes sunt tales, dantur enim ratione spiritalis officij, in quo etiam sic sunt fundati, vt cum esse hi desinunt, & illius obeundi cesset obligatio: ergo cum quæ sunt à concretione terrena semota, cuiusmodi sunt spiritalia, emi aut vendi nequeant absque Simonia, inæqualitas, quæ est inter fructus sacerdotiorum quæ permutantur, pecunia compensari ac tolli non potest.

Dico secundò, *Episcopum iure id ordinario compermutantibus concedere non posse.*

Quia vt habet Clemens III. *in cap. ad quæstiones 6. de rer. permut.* id vt fiat licitè ac sine crimine, tituli sunt prius à beneficii fructibus separandi, quam veniatur ad commutationem eorum cum pecunia. At est fructuum à titulis diuisio, non Episcopi, sed Pontificis Romani actio, cum quas ille leges sanxit, antiquare quilibet eo inferior Prælatus, in Dei Ecclesia nequeat, at est vna quæpiam inter illas, quæ fructus distrahi à beneficiis prohibet, E cui nomen est *vt beneficia sine diminutione conferantur* ergo, &c.

At id Clemens (inquies) Episcopo permittit *in cap. ad quæstiones citato,* cum eius auctoritate, Parochiales Ecclesias reditibus inæquales permutari posse asserit, eorum excessu compensato pecunia.

Respondend. ibi sermonem esse de duabus Parochiis quæ non in titulum beneficij, sed in proprietatem ad fratrum sustentationem, Monasteriis erant vnitæ, quare cum veluti possessiones quædam temporales censerentur

tur, separatæ à iure spiritali Ecclesiarum, mirum esse non debet, si in permutatione earundem ad inuicem, excessus vnius supra aliã pecunia est compensatus, sine ordine tamen ad iura earundem spiritalia.

QVÆSTIO XLII.

An sit Simonia spirituale ob solas preces aut fauores conferre.

AFfirmant Sylu. *verbo Simonia qu.16.dicto 3.* Adrian. *quodl.6.art.2.dub.1.*

Negant alij vt Suar. *de Simon. cap.40. nu.2.* Nauar. *Enchirid. cap.23.nu.101.* Caiet. *ver. Simon. versu quinto nota,* Regin. *lib.23.cap.11.q.3. nu.41.* ad solutionem.

Dico primò, *Si precibus ac fauori admisceatur aliqua pactio verbis expressa, aut scripto, de promouendis eius negotijs aut rebus, qui spirituale aliena inductus prece tribuit, erit eiusmodi rei spiritualis ob preces collatio, Simoniaca.*

Probatur, Obligatio procurandi aliena negotia, vtpote laboriosa, difficilis, plenaque fastidij, est pretio æstimabilis, ergo si ex pacto, compensabitur re spirituali, erit eius collatio Simoniæ infecta labe.

Secundo, in tali casu motiuum dandi beneficij, seu spiritalis rei non sunt preces, sed temporale commodum, quod ex pacto quæritur, in eiusmodi rei spiritalis collatione.

Secunda Assertio, *Si tamen nihil esset præter preces, nec pactum vllum de re temporali, rei sacræ ac spiritualis causa tribuenda, intercederet, eius concessio esset à Simoniæ vitio libera.*

Ratio est, quod in eam, emptionis natura non cadat, sine qua tamen non est Simonia, sicut nec emptio sine pretio, cuius vices tamen, ecquid sit quod hic obeat, non occurrit, præter preces, quæ tamen pretij non sunt censendæ nomine, cum non sint bonum vtile, nec obiectum auaritiæ, nec natura sua tales, vt commodum parere vllum temporale queant, quo res eius euadat auctior, amplior quequam ante, non est ergo rei diuinæ ac spiritalis concessio, extorta precibus, Simoniaca.

Sanè in *cap. tua nos 34. de Simonia,* liberatur à Simonia qui precibus citra pactum consequutus erat, vt in Canonicum admitteretur. *Si pure,* inquit, *ac sine pacto, vel conditione offeras, rogans humiliter vt in canonicum admittatur, & Clerici eiusdem Ecclesiæ purè consentiant, huiusmodi receptio fieri potuit absque scrupulo Simoniacæ prauitatis:* ergo preces, modo ne cum pacto & conuentione sint coniunctæ, Simoniam non faciunt.

Huic quæstioni affinis est altera, nempe an de Simonia accusari is debeat, qui Capellano suo operæ suæ mercedem annuam pollicetur, donec ei beneficium dederit.

Respondend. id vt proponitur malum non esse. Quia de eo fieri potest pactio, quod nec natura sua, nec canonica vlla lege est malum. At solui ab Episcopo, iustum stipendium operæ, quam ei ministri sui & Officiales exhibent, non est malum, & vno eodemque tempore dari beneficium, ita Nauar. *cap. 25. num. 113.* Regin. *de Simon. nu. 139.*

Respondend. 2. Peccari contra Religionem ab Episcopo, cum vult ex pacto inter se & Officialem suum mutuo, vt hic accepto beneficio gratis sibi operam deferat, quia cum ministerium eiusmodi dignum sit pretio, magnoque vulgo constet, illud exigere pro beneficio est spiritale addicere pretio, quod est Simoniacum.

QVÆSTIO XLIII.

An qui collatori pecuniam promittit animo non soluendi sit Simoniacus.

ESse putat Nauar. *in manuali cap. 23. num. 106.* causam hanc dicti sui profert. Quod ad essentiam Simoniæ non sit necessaria vera volũtas emendi, sed tantum faciendi aliquid, aut, dandi quod formaliter aut virtualiter est temporale pro spiritali consequendo, de quo, priusquam quid iudicii habeam, explicem.

Dico primò, *Simoniæ noxa non teneri, qui quæ pollicetur, cum animo suo statuit non dare, vno verbo, qui alia facere vult omnia, quàm quæ promittit.*

Ratio est, quod esse Simonia nequeat sine intentione, hoc est voluntate dandæ rei spiritalis pro temporali, vel contra: hac ergo voluntate qui carebit, Simoniacus non erit.

Dico secundò, *Peccare eum tamen, qui illum cum quo ore tenus transigit, decipit,* quia mentitur, quia alterius Simoniæ assentitur.

Ad argumentum Nauarri respondendum, est negatione maioris, quia hoc ipsum, quod est facere, vel dicere aliquid, quod sit alteri fructuosum & vtile, rationem habet pretii in contractu Simoniaco: non potest ergo contrahentium alter, promittere cum pacto, se facturum aliquid temporale in eius gratiam, qui redditurus est spiritale, sine voluntate saltem implicita emendi, nam vt ait Gerson. *in tract. 36. de Simon. consider. 4.* obligatio promissoria est pro numismate in Simonia.

Quæstioni enodatæ agglutinari potest hæc altera. An is qui propinquo collatoris aut amico dat pecuniam, vt se illi commendet, ingenii vim sui laudet, merita commemoret, in Simoniam incidat? Si ei collator beneficium præbeat, ob sola merita, putà quia est eruditione plusquam communi præditus, quia est

ad

ad res magnas natus, quia illud, cæteris prudentius rectùrus creditur, non peccat, si commodum temporale spectat, si vtilitatem spectat, ex Theologorum, & Doctorum disciplina à recto deuiat, Simoniæ se labe commaculat.

QVÆSTIO XLIV.

An sumere aliquid pro ingressu Religionis sit Simonia.

Dico primò, *Pro statu Religiosi quidpiam sumere, est Simoniam omnium opinione committere.*

Quia est hic sacer, spiritalis, ac supra naturam: Est spiritalis, tam ex parte principij, quod est Spiritus sanctus, à quo est hic institutus, quam finis, qui est Dei gloria, animarumque salus.

Deinde cum non nisi afflante numine ineundæ vitæ religiosæ consilia capi soleant, pro ea profitenda quidpiam ab eo, qui eius amore flagrat, exigere: ecquid non est Dei C donum, afflatumque vendere? quo quid esse potest sceleratius.

Est etiam hic status supernaturalis ac sacer ex parte operum, quæ ei sunt ad perfectionem sui assequendam necessaria, vt patet.

Dico secundò, *Pro ingressu in Monasterium aliquid ab eius candidatis petere & accipere, fuisse olim Simoniam, iure Ecclesiæ prohibitam*: Ita Laym. *tract.* 10. *cap. vlt. parag.* 4. *num* 39. huius opinionis præsidium non leue est Alexand. III. *canon. non satis* 8. *de Simonia*, vbi est his verbis: *Prohibemus ne ab ijs qui ad religionem transire volunt aliqua pecunia requiratur, quisquis contra hoc decretum, id tentare præsumpserit, tam ille, qui dederit, quam ille qui receperit, vel consensum dederit partem se cum Simone non dubitet habiturum, cap. autem veniens* 19. *eiusd. tit.* Abbatem & Monachos maiores deconuentu, pecuniam pro receptione Nouitij ex pacto assumentes, ab officio & beneficio suspendit, isti autem pecuniam quam tradidit, reddi præcipit.

Equidem cum ius obuentionis diurnæ & annuæ consequendæ in religione, effectiue seu consequenter sit spiritale, pro eo quidpiam petere aut accipere, crimen est lethale, vt E enim ratione officij, præbenda est beneficiario debita, ita & religioso ratione status sui alimonia, vtpote qui eius est communitatis membrum, cui bonorum distribuendorum in alumnos suos dominium, vel certe liber vsus competit: ergo cum præter statum, qui est sacer, & ius istud, nihil sit cuius causa, à Nouitio, aut eius propinquis aliquid possit exigi, nec vtrumque tamen coniunctim, aut eorum alterum separatim, vendi, aut æstimari A possit pretio, iusta fuit Ecclesiæ causa vetandi, ne pro suscipiendo Nouitio ad habitum religiosum, quidpiam Abbas ac Monachi sibi petant.

Sanè cum sunt Monasteria sufficienter dotata, Ecclesiæque auctoritate instituta, vt Religiosi gratis ad ea admittantur, aliquid pro eorum receptione postulare, est in speciem pro statu, seu susceptione ad illum, aut iure annonæ quotidianæ exigendæ, seu victualium petere, quod est satis, vt prohiberi ab Ecclesia potuerit sub peccato Simoniæ.

B Dico tertiò, *Non licuisse iure antiquo Religiosis, in receptione ad professionem, ante, vel post illam, pastus, pecunias, iocalia, res ue alias etiam ad vsum pium deputandas, directè vel indirectè petere, petitasque sumere*: Ita Vrban. IV. *in Extrauag.* 1. *de Simon. Qui secus egerint, tam dantes quam recipientes excommunicationis, si Capitulum, vel Conuentus fuerit, suspensionis sententijs eo ipso decernuntur subiacere*, & absolutio Papæ reseruatur.

Dico quartò, *Esse hoc Vrbani decretum quoad mulieres & viros reuocatum, quoad illas quidem à Mart. V. Innoc. VIII. & Clem. VII.* vt testatur Nauar. *cap. vlt. Enchirid. num.* 106. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 7. post S. Antonin. Sylu. & alios quos citant, quoad istos autem à non vsu, nam si fides est Lessio *cap.* 35. *num.* 131. nunquam fuit hæc Vrbani Extrauagans recepta, vt hinc patet, quod communis Doctorum modò sit sensus, excommunicationem cuius Simonia est causa, non incurri, nisi cum est in beneficio aut ordine admissa. Ita Angel *ver. Simon.* 6. *num.* 4. *in fine*, Sylu. *eod. q.* 19. Nauar. supra *num.* 111. Sa *correctus ver. Simon. nu.* 6. Tolet. *lib.* 5. *cap.* 93. Azor. *to.* 3. *lib.* 12. *nu.* at *q.* 6. Valent. *q.* 16. *citata pun.* 6.

D Quid? quod in constitutionibus Pauli II. & Pij V. Simoniaci soli in ordine & beneficio excommunicentur? quod inter casus reseruatos Paulus II. & Sixtus quartus in *Extrauag. de pœnitent. & remissionib. can.* 2. & 5. cum de Simonia agunt, non numerent nisi Simoniam in ordine & beneficio? quod est argumentum, prædictam Vrbani IV. constitutionem, iam tum fuisse vsu contrario abrogatam, vel certe nunquam receptam esse.

Sane docet Nauar. *cap.* 27. *num.* 106. ob receptionem in cœnobium, capi quid posse ob consuetudinem, secundo cum non fit ex pacto, tertio cum quæ dantur, dantur bona fide, & vt ipse loquitur bono animo, quia in Extrauag. Vrbani fit *præsumptionis* mentio, quæ malam fidem in præsumente connotat.

His casibus quartus est addendus, nempe cum quod capitur & tribuitur, sustentationis causa datur, quod locum habet etiam in Monasteriis virorum, secundum Suar. *cap.* 59. *num.* 7. *de Simon.* Sanch. *lib.* 2. *Opuscul. cap.* 3. *dub.* 104. Thesaur. 2. *par. prax Eccl. ver. Simo-*

nia cap. 10. Em. Sa eodem *num.* 2. dummodo sit Monasterium inops, regulaque ordinis id permittat Laym. *lib. 4. tract. 10. cap. vlt. num. 39.* vtrumque si decrit, tam pecuniæ datio, quam eiusdem receptio, culpa non vacabit.

Dixit enim verissime D. Thom. *in 4. dist. 25. q. 3. ar. 2. q. 2. ad 7. si sine gravamine possit recipi Nouitius Simoniacum esse aliquid exigere,* quem in eo sequuntur alij, vt Caiet. 2. 2. *qu.* 100 *art.* 3. Tolet. *lib. 5. cap. 89. num.* 9. Suar. *cap.* 17. *de Simon. num.* 10. Simoniacum (inquam) Simonia saltem Ecclesiastica, cum id Pontificum decretum vetent *in cap. dilectus* 30. *de Simonia cap. quoniam* 40. *eod. tit.* à quo præter consuetudinem longæui temporis, excusare nihil potest. Quare operæ pretiũ suæ Superiores facerent, si eam vt scandali causam, pro charitate, suaque in animarum regimine prudentia, à suis procul domibus eliminatam, & exclusam vellent. Nam quid de his Abbatibus sentire viri boni possunt, qui cum cœnobiis præsint, omni rerum copia abundantibus, ideoque institutis initio, vt religiosæ vitæ cupidos, gratis admitterent, admissosque alerent, ad ea tamen his patere duntaxat aditum volunt, qui illum sibi pecunia aperiunt, nisi ab iis hanc pro susceptione ad statum, iusque Religionis peti? quo quid turpius? cum sit hoc spiritale ac diuinum.

Dico quartò, *Exigendæ dotis pecuniariæ à Monialis, causam iustam esse, nempe ne eius aduentu grauentur cætera, habeatque ipsa vnde honestè sine earum ali incommodo queat.*

Quia cum de depenso quotidiano illis aliquid, vt bene sit receptæ Nouitiæ, detrahi non expediat, sit autem ad Dei laudem, nouæque religiosæ spiritale bonum, à curis mundi seductam, in Religione, cœlo viuere ac sibi, est è re tam communi Monasterij, quam eiusdem Monialis priuata, habere dotem quæ ei necessarios vitæ commeatus suppeditet.

At enim (inquies) id prohibent Trident. *sess. 25. cap. 3.* & Pontifex *in cap. vnico parag. 1. de statu Regularium in 6.* Moniales plures recipi, quam ali ex reditibus ordinariis valeant.

Respondend absolute id non vetare, sed ne gratis, & sine dote, itaut sustentari, reditibus conuentus debeant. Ita Portelius *in dubys ver Monialis nu.* 18.

Dico ergo quintò, *Cum Regularium completus est numerus, ab eo qui in illorum admitti cœtum cupit, postulare pecuniã tantum, quantum est ad illius sustentationem necesse, Simoniæ vitium non esse.*

Ratio est, quod tunc Nouitij Religionem ingressuri, bonum temporale quæratur, & nihil amplius, nempe sustentatio, cui cum re sacra ac spiritali, commune nullum vinculum intercedit, vt patet.

Secundo, Postulare aliquid per modum conditionis necessariæ ne lædantur alii, non est Simonia, sit id vero, cum is qui repudiatis mundi curis, totum se Deo, ac Religioni mancipare destinat, dare præcipitur, quod ne alii eius in illam ingressu quidpiam patiantur incommodi, est necesse, nec enim hi, inferre gratis debent, cum nulli detur crimini si se indemnem seruet, acceptione tanti pretii, quanti damnum æstimatur excommunicatione rei suæ cum alio, sed admissione Nouitii in religionem, est aliorum haud dubiè minuenda pactio, si non habent nisi proportionatos suo numero reditus.

Dico sextò, *Posse sine culpa singulos, eius prouinciæ in qua versatur, & vbi sæculo, per ingressum religionis, nuntium remittere cogitat,* eius (inquam) prouinciæ vbi viuit, mores sequi, & si id ei facere, nisi data prius pecunia, ex qua viuat, non licet, petentibus obsequi.

Ratio est, quod hæc non petatur, nisi ad sustentationem Nouitii, quæ petitio; vt est honesta, iusta que, ita & ei parere, non potest non esse laudabile.

Dico sextò, *Si mos inualuit, vt Religiosis dentur in ingressu Nouitÿ munera aliqua, aut habeantur in mensa, paulo quam pro domus consuetudine lautius, id de Simonia, reprehendi cum ratione non potest*: quia Vrbani quarti sanctio, quæ id vetabat, contrario abrogata vsu vim habere in populo desiit, saltem quoad mulieres, à quibus, Religioni in quam transcribuntur, dotem dari, cum pensitatione annua, tam constat, quam antiqua cœnobia, reditus non habere in ea copia, quæ alèdis centum octoginta aut 60. virginibus sint satis; gratiam hanc ergo Nouitiis suis, aut earum parentibus acceptam debent, qui cum Monasteria grauari nolint, honestis ea dotibus, ac sæpe maioribus quàm sit opus, locupletant.

QVÆSTIO XLV.

Quæ sint in eos statuta pœna, qui ad cœnobia viam sibi pecunia faciunt.

PRimo, tam qui religionis profitendæ gratia pecuniam offerunt, quam qui illam idcirco capiunt, excommunicatione fulminatos ab Vrbano quarto video, in *Extrauag. communibus de Simon. cap. vn.*

Secundo, sunt ab eodem Abbas & Monachi qui conuentum conflant suspensi.

Ab Alexand. autem tertio in *cap. veniens* 19. *de Simon. sunt Abbas & maiores personæ Monasterÿ pro tantæ prauitatu excessu, ab officÿ executione similiter suspensi.*

Non fuere tamen vnquam hæ pœnæ in vsu, non magis quam Vrbani Bulla, si Less. credimus *cap. 35. num.* 131.

Et quidem

Et quidem tam eius quàm Nauae. *in consilio de Simon. 85. & 87.* constans est opinio, excommunicationem ob aliam Simoniam non incurri, quam quæ in Ordine & Beneficiis admittitur, quæ est Laymanni opinio *lib. 4. tract. 10. cap. vlt. parag. 7. nu. 69.* & aliorum quos in *q.* proximè præcedenti citauimus.

QVÆSTIO XLVI.

An renunciare beneficio cum pacto, Simoniæ labem habeat.

Prima Assertio, *Renunciare beneficio cum pacto de re aliqua facienda aut omittenda, quæ iure non inest, est Simonia.*

Probatur: sunt omnes pactiones & conuentiones super beneficiis & eorum renunciationibus mutuæ, Simoniacæ & prohibitæ, si vtrinque obligationem afferant, *can. quam pio 1. qu. 2. cap. fin. de pactis, cap. cum pridem 4. eiusd. tituli cap. 9. & 10. de transact.* nisi sint de rebus quæ insunt, ob quam causam, negat Paschalis, à se quidquam admissum esse, quod iuste Principes reprehenderent, cum Panormitano Archiepisc. pallium per Apocrisarios suos, ea lege obtulit, si *sedi Apostolicæ subiectionis debitæ signa solueret*, eique morigerum ac obedientem se fore, secundum formam Sacramenti quam ad eum Roma detulerant, iuraret, *cap. significasti 4. de elect.* cum enim Episcopos, oporteat esse Romano Pontifici obsequentes, Ecclesiæ autem exhibere sedulam operam. Id sanè ab iis exigi, quod eorum est magistratui tacite adiunctum, reprehendi non potest vt malum.

Equidem cum Christus *ouium suarum curam Petro committeret, conditionē posuit dicens, si diligis me pasce oues meas, qua nos ergo, inquit Paschalis, loco proximè citato, sollicitudine, oportet tantam Ecclesiæ prælationem imponere fratribus, quorum conscientias non videmus?* Quæ ergo tacite rebus sacris insunt, obligationes ac onera, hæc in pactum deduci possunt, sine Simonia. At quæ pacta sunt in casu præsenti posita, non sunt talia vt patet. ergo facta de iis conuentio, est Simoniaca.

Assertio secunda, *Est tamen eiusmodi pactio quamuis Simoniaca, à pœnis Simoniacorum libera*, est contra Nauar. loco citato, sed probatur.

Nam vt tam ipse *cap. 2. nu. 11.* quam Sylu. *verbo Simonia qu. 19.* nulla Simonia pœnas iuris ipso facto inducit, nisi in Ordine, & beneficiis. Quia Ecclesia prædictis pœnis non punit alios, quam qui proprie sunt Simoniaci, traditione pretij pro re spiritali. At hoc non accidit, cum Simonia est talis tantum, iure Ecclesiastico vera est ergo, pars hæc assertionis in qua dicitur, conuentiones reciprocas circa spiritalia, Simoniacas quidem esse, à pœnis tamen quæ Simoniam concomitantur, liberas.

QVÆSTIO XLVII.

An sit Simonia petere à Resignatario vt pensionem super beneficio impositam assecuret.

Dico primò, *Simoniam non esse post resignatum beneficium, obligationem à Resignatario petere assecurandæ pensionis super beneficio de voluntate Superioris, idest Papa constituta, idque tam fideiussoris, quam prædij alicuius assignatione, quod partem redituum beneficij, aut patrimonij resignatarij, aut eius propinquorum faciat:* Ita Flamin. *de confid. q. 4.*

Probatur, Non est ea pactio Simoniaca aut confidentialis, quæ est de re quam prudentia consulit, praxis autem communis approbat, iuxta Gloss. *in cap. significasti 4. de elect.* Nauar. *consil. de Simon. 17. nu. 1.* Flamin. *de confid. q. 45. nu. 2.* sed nemo est paulo cæteris rerum suarum studiosior, qui eas securas, ac in tuto positas nolit, quia ergo de iure communi ac Gentium est, vt creditor à debitore suo, prædē exigat fidei suæ obligatæ ad solutionem debiti, ergo qui similiter pēsionis sibi suæ dari aliquem ad securitatem volet, non peccabit. Quare cum resignatarius sit debitor, resignans autem creditor, hunc ab illo sine scelere postulare posse, quod cuilibet alteri est concessum, quis arguet? Secūdo cum multorum dubia sit fides, sit autem prudentiæ, rebus suis cōsulere, ac eas extra aleā ponere iuste nemo resignātē culpauerit, si id sibi quoq; faciendum credat, efficit autem, cum pensionis sibi à resignatario promissæ, sub beneplacito Papæ, fideiussorem postulat, est ergo talis postulatio licita, ac à culpa Simoniæ libera.

Dico Secundò, *Idem dicendum esse cum loco fideiussoris, exiguntur à resignatario certa prædia, ex quibus suam sibi pensionem resignans cum volet, exigat:* ita Flamin. *de confid. qu. 44. nu. 5.* vbi ita quoque ait responsum esse à Doctoribus rotæ anno 1591. præsidente Cardinali Orano, & probatur.

Cum non est debitor soluendo, & tamen importune vrgetur à creditore, vt se alieno ære liberet, interim dum rebus suis fortuna faueat, prædium ei aliquod suum, aut eius partem dare potest, ex cuius fructibus, quos propterea deducere in solutum debet, paulatim sibi satisfaciat, sed pensio est debita resignanti, & ex fructibus beneficij soluenda, ad eam rem ergo à resignatario, resignanti prædium, aut eius pars aliqua, si detur, dabitur sine peccato, maxime extra Franciam, in qua pensiones non admittuntur aliæ, quam pecuniariæ,

suntque constitutæ in fructibus, vsu regni Si- A moniacæ.

Qua de re quoque sine culpa Simoniæ, pactum posse intercedere non ambigo, cum nemini non sit notum, id posse in pactum deduci sine Simonia, quod esse cuique, tam natura quam iura ipsa permissum volunt, vt aiunt Less. *de Simonia*, & Abbas *in cap. 1. de eo qui mittit in possess.* Parisius *de consid. q. 44. nu. 12.* sed cuique pro soluenda pensione beneficij, prædium aliquod suum, tam naturæ, quam canonum iure, assignare licet, cum enim bona omnia resignatarij, instar sint hypothecæ, B ad securitatē promissæ pensionis, aliquam eorū partem destinare, quam & resignans post factam resignationem acceptare, eaque pensionem suam securam reddere quin possit, non video,

---

QVÆSTIO XLVIII.

An sit Simonia pacisci de iuribus spiritualibus.

NOn est Simonia, de iuribus spiritualibus C pacisci, sic vt vnum alteri permutetur, auctoritate sola permutantium.

Ratio est, quod non alia conuentio, pactio, aut permutatio, in spiritualibus, sine consensu Superioris facta, censeatur Simoniaca, quam in Ecclesiasticis beneficiis, horum enim duntaxat fit mentio in canonibus, non aliorum iurium. Quare si lis oriatur inter Prælatos, de iurisdictione spiritali, vt sunt hominum ingenia tam rerum suarum tenacia, quam nouarum auida, ei modum imponere poterunt, si quid ad quemque in posterum D pertinere oporteat, placide inter se, volentesque statuant.

Item si de reliquiis nata erit inter eos controuersia, inuicem transigere poterunt, vt hæ isti cedant, illæ illi, aut aliæ quas dare hic teneatur in compensationem alteri, Lay. *§. 5. n. 57.* qui addit, ornamenta serica quibus teguntur, thecas tam argenteas quam aureas, quibus includuntur, separandas esse, ac seorsim sine ordine ad reliquias secundum se sumptas, æstimandas esse.

QVÆSTIO XLIX.

An sit Simonia beneficium beneficio commutare.

PRima Assertio, *Cum hæ tantum permutationes in beneficijs ex dispositione iuris Ecclesiastici sint irrita, & Simoniaca, quæ fiunt priuata auctoritate, & non legitima Papæ, & Præsulum*, vt colligitur ex *cap. quæsitum 5. & cap. cum olim 7. de rerum permut.* licet cuilibet implorato Papæ, aut Ordinarij consensu, beneficium suum permutare cum alio, iuxta *can. ad quæstiones 6. can. quæsitum de rer. permutat. Clem. vnic. eod. tit.*

Quia eiusdem est renunciationes beneficiorum acceptare, cuius est ea conferre, cum in permutatione, eorundem collatio interueniat, sed præter Ordinatios, ac Roman. Pontificem, ad beneficia promouere valide nemo potest, ergo nec eorundem permutationes admittere.

Assertio secunda, *Ordinarij nomine, Capitulum quoque intelligendum credimus, cum sedes vacat*, Rebuffus *de deuolutionib. nu. 95.* Zerola *ver. Capitulum 2. parte.*

Ratio est, quod in his, quæ sunt iurisdictionis contentiosæ ac necessariæ, Capitulum succedat Episcopo, sede vacante vt tradunt DD. *in cap. 1. de institutionib. in 6.* Pannius *de potest. cap. sede vacante par. 1. qu. 2.* Piasecius *prax. Epis. pa. 2. cap. 3. art. 3. nu. 61.* sed Beneficiorum permutatio est eiusmodi, cum hæc sæpe reiici aut differri nequeat, sine Ecclesiarum, & compermutantium incommodo, nempe si iubeantur expectare dum mortuo nouus subrogetur Episcopus: ergo quod isti, quoque Capitulo est in permutationibus vacante sede licitum.

Assertio tertia, *Neutri tamen permittitur iure ordinario approbare permutationem beneficij cum pensione, quæ non est beneficium*, Suar. *cap. 33. assert. 1.* nec eam illi imponere, nisi in casibus iure expressis.

Et primo quidem tradunt Petr. Anchatan. *consil. 279.* Rebuff. *tract. de pacif. possess. nu. 103.* Episcopum, seni & debili Clerico pensio- E nem, ex qua viuat largiri posse.

Ratio est, quod quando est quidpiam à iure licitum, hoc Episcopo si Roman Pontifex sibi peculiariter non reseruat, facere sit cōcessum, iuxta Gloss. *can. postulastis de Cleric. excom. ministr.* Paul Rom. *in tract. de pension. cap. 4.* Innocent. III. *in can. Nuper 29. de sentent. excom.* sed vetuisse Episcopis, Pontificem non constat, ne pensionis nomine, seni Parocho partem fructuum de beneficio detractam darent. Quod & in aliis valere prædicti auctores asserunt, cum consensu & voluntate compermutantium

mutantium, aut collatarij, quod probari nequeat, voluisse Papam vt suspensionis constituendæ, sic sibi proprium foret ac peculiare, nulli vt alteri competeret. Prohibet quidem Innoc. III. *cap. extirpandæ 30. de præbend. ne quis in fraudem de prouentibus Ecclesiæ, quæ curam habere debet proprij Sacerdotis, pensionem alij pro beneficio conferre præsumat*, quod est argumento, omnia in hoc genere licere Episcopis cessante fraude Hieronym. Gigas *tract. de pens. q. 6.* Rebuff. *supra n. 103.* exceptio enim firmat regulam in cōtrariū vt habetur, *lege nam cum liquide dig. de pecunia legata, & lege quæsitum 12. parag. si quis fundum dig. de fundo instructo* Hæc ille, quos tamen hoc tempore sequendos non puto, hoc præcise nomine, quod sit Episcopis inhibitū, per eum *can. quo Decretalium lib. 3. tit. 12.* statuitur, ne beneficia, imminuta parte aliqua suorum redditu um confestantur.

QVÆSTIO L.

An beneficia Simoniace acquisita sint acquirentis, & si non sunt, an derelinqui debeant ante sententiam.

Dico primò, *Resignationem beneficij Simoniacam, tam ex parte resignantis quam resignatarij nullam esse.*

Primo, quia in Extrauag. citata habetur, *prouisiones omnes beneficiorum per Simoniam factas, esse irritas & nullas.*

Secundo, Resignans cum Simonia, iure omni excidit, quod ei competebat in beneficium, vacat enim per acceptationem superioris iure & facto, cum resignans illud non possideat amplius.

Confirm. habet resignatio vim pacti taciti, secundum Tiraquell. *in tract. de retractu municip. parag. 26. glos. 2. nu. 10.* Rebuff. *in praxi tract. de Sim. in resignat. nu. 4. & 5.* pacti, (inquam) quod qui beneficio suo renunciat alterius gratia, ad illud non sit iterum applicaturus animum, cum vt est *in can. quam sit periculosum 8. causa 7. q. 1. repeti non possit quod semel quis cessit.*

Dico secundò, *Prouisum de beneficio Simoniace, illud ipsum retinere non posse*, Glossa in *cap. constitutus de transactionib.* sed relinqui debere etiam ante sententiam, Rebuff. supra *nu. 7.* quia non est eius verus possessor ac dominus. *Cum prouisio seu quacunque alia dispositio quam Simoniaca contingit labe fieri, viribus omnino careat: in Ecclesiis & quibuscunque beneficijs, aut aliquo eorum, cuiquam ius nullatenus acquiratur. nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium quæ percepit restitutionem, sub anima sua periculo sit astrictus*, Paulus II. *in Extrauag. cum detestabile de Simon.* nec est qui de hac re dubitet præter Viuald. *in supplement. sui candelabri, cap. 1. nu. 21.*

QVÆSTIO LI.

An beneficij collatio facta ignoranti sit in foro conscientiæ valida.

Sensus quæstionis est an cū admissa est Simonia, beneficiario ipso scilicet nesciente, sua causa aliquid pro beneficio quod sibi est collatum, à propinquis aut amicis datum esse, eius sit possessor verus ac legitimus?

Dico primò, *Si est numerata pecunia in odiū eius, cui beneficium Episcopi benignitate est collatum, collatio in vtroque foro tenet*, quia aliena culpa ei obesse non debet, vt est in *cap. 27. & cap. sicut tuis 33. de Simon.* vbi consultus de hac re Innoc. III. respondit in hæc verba. *Si aliquis te penitus ignorante promisit pecuniam, & exoluit, nihil tibi debet ad culpam vel pœnam sicut credimus imputari, alioqui contingeret, quod alicuius factum, insidias inimico parantis, et damnosum existeret, cui penitus displiceret, & sic aliquis de fraudē sua commodum reportaret.*

Dico tamen secundò, *Vbi beneficiarius causa sua admissam Simoniam nouit, si eam approbat præter peccatum mortale Simoniæ, enim ea approbatione fit reus, periculo se quoque certo obijcit, perdendi beneficij in foro externo.*

Eius rei argumentum est, quod scripsit Innoc. III. in *cap. sicut tuis 33.* ibi enim ab eorum culpa, qui nescienti beneficiario, pretio nundinati sunt beneficium, quidquam timendum negat. *Nisi postea consenseris, pecuniam soluendo promissam, aut reddendo solutam.*

Quod autem hic de consensu dicitur, factæque Simoniæ approbatione ab eo, qui eius non fuit conscius, de formali capi debet ac propria, quæ in eo est posita, vt hic illam probet, ratamque habeat, sub ratione sua formali, & vt est Simoniaca: nam si obiectum consensus beneficiarii, quo nesciente est admissa, feratur alio, vt in argumenta amicitiæ, testimonia bonæ voluntatis erga se, quæ eius amicus patere voluit iniquo modo, nempe emendo ei beneficium, credo approbatiuem hęc testimonia amoris extra culpam esse, quia actus voluntatis specificantur à motiuo suo, at amari ab alio, deque eo testimonia habere non obscura, motiuum est, natura sua non malum: quare ei qui causā sua expensas fecit ad comparandum sibi beneficium, reddere illas est permissum, non quidem approbando factum eius, & Simoniam, sed ne ille causa sua damnum patiatur, Nauar. *consil. 10. de Simon. nu 5.* Suar. *lib. 4. cap. 57. nu. 31. & 32.* Less. *cap. 35. num. 144.* quia soluere ex amicitia, ne amicus grauetur, malum non est, neque est

approbare factum eius, quæ est Less. opinio loco cit. Nauar. paulo ante cit. Suar. *lib.4. ca. 57.nu.31.& 32.* Quid si Simoniam eius ratam habet?

Existimant Diu. Thom. *art. 6. ad 3.* Nauar. *consil.95. & 97.de Simon.* Lessius loco cit. eum incurrere hoc ipso Simoniam ac obligationem relinquendi beneficij male acquisiti, ac simul restituendi fructus, eius occasione perceptos, quæ est etiam Suar. *cap.57.num.*35. opinio: Contraria sententia est Adriani in *quodl. 9.art.3.litera C.* Millard. *in tract.de pœnit.cap. 65.instruct.* 9. quam etiam probabilem esse fatetur Less. proxime citatus, eaque duo complectitur.

Primum, talem collationem in foro conscientiæ validam esse, nec ita prouisum teneri ad restitutionem fructuum, quos percepit ante Simoniam cognitam. Alterum, vbi ea nota fuerit, non obligari illum illico in conscientia renunciare beneficio, nec si illud retinuerit post eam notitiam, teneri ad restitutionem fructuum, ante sententiam iudicis, eiusdemque exequutionem.

Ratio est, quod collatio facta ignoranti Simoniam, causa sua admissam esse, sit valida, nec enim est iure naturali irrita, aut diuino, vt probat Suar. *cap. 57. num.* 15. nec Ecclesiastico, cum nullus canon proferri queat, quo expresse irritetur: ergo cum collatio beneficij quæ est rata, det ius ad illud, & ad eius fructus, eo spoliari beneficiarius non poterit nisi sit expressus canon, in quo dicatur, eum, cui ignoranti Simoniam causa suâ commissam, beneficium est collatum, illud ante omnem sententiam, ipso facto amittere, vbi primum de tali vitio docebitur, sed nullus est talis: retinere ergo illud poterit eiusque fructus omnes, donec per sententiam iis priuetur.

Confirm. Hoc ipso quod collatio est valida verum ius beneficiario in beneficium acquiritur, & in fructus eius omnes, quo spoliari iustitia illæsa non potest, nisi per canonem quo hæc ei pœna, ipso facto dicatur imposita, & ante omnem sententiam. At non est in iure canon vllus, quo suam super hac re sacri Pontifices mentem expressam voluerint, sicque beneficio à se aut aliis donatum, ipso facto priuauerint: ergo, &c.

Scio à Patre Suarez, nonnullos tam ex decreto quam decretalibus depromptos proferri, quibus ostenditur, hunc de quo agimus, cum Simonia ad sacerdotium ab Episcopo admotum, id amicis ac propinquis mala arte pretioque, eo ignorante molientibus post habitam eius rei notitiam, illud, seruare non posse, vt sunt *canon primus causa 1. qu.5. & 33.de Simon.* ex quibus concludit hic auctor collationem talem fuisse inualidam, cum sacerdotia dimitti necessario non debeant,

A quæ sunt acquisita, collataque legitimè.

Sed dicendum est in primo illo canone, agi duntaxat de foro exteriori, & de dispensatione in illo obtinenda, cum enim hæc haberi nequeat, nisi beneficium dimittatur, & fiat noua collatio, mirum esse nulli debet, si id Pontifex fieri imperet.

Ex Secundo, argumentum peti nullum efficax potest, ad eius rei fidem quam auctor propositam habet, quia etsi in odium Simoniæ, Papa beneficium illico dimitti velit, ac hanc in eo admissam esse constat, contendo tamen nullam in eo *can.* pœnam addi, quæ B voluntatem in Pontifice indicet obligandi sub mortali, ad petendam nouam collationem beneficij, Simoniace collati ignoranti, vbi id factum esse causa sua per amicos intelliget: quare peccabit, si Pontifici morem non gesserit, imperanti beneficium ita acquisitum relinqui, non tamen mortaliter, nisi forte ratione scandali, quando eius Simonia est omnibus nota, aut ex contemptu, Ecclesiæ parere renuit, neutrum si erit, eaque dimissio ob C causam legitimam omittatur, nullum erit peccatum, talis est futura, si Simonia erit occulta, & non expediat eam sciri, ne ipse sibi aliisque creet infamiam.

At enim (inquies) qui est Simoniace, ignoranter tamen, de beneficio prouisus, fructus suos non facit, quos proinde restitui omnes est necesse, quod non accideret, si fuisset eius collatio valida.

Maior est falsa, cum talis pœna non legatur in vllo canone tam ante, quam post Simoniæ admissæ notitiam, inflicta.

D Verum negari nequit (inquies) quin ei dispensatio sit necessaria.

Omnino, sed in foro duntaxat exteriori, ne puniatur, & beneficio priuetur.

Dices tertio, Collationes beneficiorum omnes, in quibus interuenit Simonia, ita decernente Paulo II. nullas esse.

Respondend. loqui in sua Extrauag. Pontificem, de his duntaxat qui scienter & ex industria Simoniã contrahunt, de ignorantibus sermonem ei nullum esse, sit pro argumento, quod Pontifex Simoniacos ipso facto excommunicatione perculsos esse velit, qualis in ignorantes, vtpote innocentes non cadit.

E Dices quarto, omnem collationem Simoniacam esse iure diuino nullam, ergo & istam de qua agimus.

Anteced. est falsum vt notat Suar. *lib.4.cap. 57.*

Et quanquam sit timenda sententia in foro externo, si probari possit quod Simoniam ipse causa sua factam approbauerit, collatio tamen ei facta beneficii, vt diximus, est valida, quia hæc non pendet ab euentu futuro incerto, cuiusmodi est futura per eum rati habitio & approbatio Simoniæ per propinquos factæ.

Secus

Secus tamen sentiendum videtur, de eo, qui sciens & volens, Simoniam admittit in beneficio, fructus enim eius omnes restituere debet *sub animæ periculo*, vt loquitur citata Extrauag. etiam non expectata Iudicis sententia, Nauar. *in sum. cap. 23.* Suar. *in cap. 57. nu. 33* Reginald. *lib. 23. cap. 12. nu 176.*

Ratio est, quod aliena relinqui ante omnem sententiam oporteat, at beneficium acquisitum Simoniace à sciente, non est acquirentis, cum per Extrauag. collationes eius generis, *sint irritæ, nullumque ius tribuant nec promissi fructus faciant suos.*

Dico tertiò, *Pretium quod est per Simoniam acceptum, ante sententiam reddendum esse.*

Quia per contractum Simoniacum non acquiritur dominium pretij, pro re spirituali exhibiti, vt dicetur postea, & habetur in *cap. de eo de Simo.* retineri ergo non potest. Obiicies, si est id verū, verum est quoque spiritualia similiter oportere reddi, si sunt de earum rerū genere, quæ possint restitui, vt beneficium, cū, vt est in *Extra. Pauli II. de Sim.* electiones postulationes, & quælibet aliæ dispositiones, per Simoniam factæ sint nullæ, quod si sunt nullæ: ergo non translatiuæ dominij, pecuniæ, aut beneficij: deber ergo relinqui.

Respondend. Paulum in Extrauaganti sua loqui de his qui scienter Simoniam contrahunt, non ignoranter, quod non negamus quo sensu diximus antea cum Nauar. eum qui Simoniace resignauit beneficium, esse eo, ipso iure Ecclesiæ priuatum, ac priuandum in foro fori in pœnam peccati. Item renunciantem beneficio, ob vim pacti taciti ad illud non posse regredi, nam præterquam quod irreuocabiliter quantum est ex se, illud abdicat, & cum voluntate tacita illud nunquam repetendi, illo adhuc est priuandus in pœnam admissi criminis.

QVÆSTIO LII.

Simoniæ realis in beneficijs & Ordine quæ sint pœnæ.

REI'S Simoniæ in ingressu Religionis, ordine, ac beneficio Ecclesiastico admissæ, sunt hæ pœnæ, Ordinati quidem vi pretij, ac proinde Simoniacè.

Prima est, *excommunicatio Papæ reseruata*, quæ ordinantem etiam afficit vt habetur in *Extrauag. 2. de Simon.* Xisti IV. quæ incipit, *etsi Dominici*, Eugenij IV. *cum detestabile* De ea tamen absoluere poterit Ordinarius si sit occulta per Trid. *sess. 24. cap. 6.*

Secunda est suspensio tam ab ordine Simoniace suscepto, quam quibuslibet aliis: ita Pontifex in *Extrauag. 2. de Simon.* ibi enim *omnes qui simoniace ordinati fuerint à suorum executione ordinum suspensi*, dicuntur, & non vno tantum quæ sententia est. Nauar. *in summa cap. 23. nu 113 parag. ad decimum quartum*, elicitque hanc censuram ex secunda extrauag de Simonia, *& ex cap. tanta eod tit.* cum autem Sotus *lib. 9. de iustit. q. 8.* haberi ait in Extrauagantib. Eugen. IV. & Martini V. quam à Xisto V. & Clemente VIII. confirmatam ac summo Pontifici reseruatā à priore maximè in sua constitutione *contra Clericos malè promotos*, incipiente, *Sanctum & salutare*, quam pœnam incurrit etiam ordinans, cum ex parte eius interuenit Simonia, nam à collatione ordinum, suspensus est per triennium spectato iure antiquo *cap. penult. de Simon.* per Bullam autem Sixti V. proxime citatam etiam à *collatione tonsura, & executione omnium munerum Pontificalium*, ac denique interdicitur illi ingressus Ecclesiæ, cum reseruatione prædictarum censurarum summo Pontif. etiamsi eius Simonia sit occulta.

Notat tamen Comitolus *li. 6. responsionum moral qu. 41.* Episcopum iure suo dispensare posse cum promoto Simoniacè in minoribus ordinibus, & prima tonsura, item vt in maiori ritè suscepto ministret, non autem in eo quem per Simoniam recepit, neque vt ad alios ordines possit ascendere.

Quod de eo tantum debet intelligi, qui sciens & volens viam sibi ad ordines fecit per Simoniam, ab eo enim qui ignorauit, datum fuisse pro se ordinatori pretium, suspensio nulla incurritur, Nauar. *cap. 15. nu. 68.* Henriq. *lib. 3 cap. 37 nu. 4.*

Ratio est, quod culpa caruit in susceptione ordinis hoc modo, potest ergo, quia simoniacus non est, remanere in suo ordine, *cap. de simoniacis tit. de Simon.*

Eius autem qui per simoniacam largitionem beneficium est mercatus, pœna.

Prima, est excommunicatio quam incurrit ipso facto, per extrauag. 2. *de Simon.*

Secunda est suspensio, secundum Comitol. *responsion. lib. 6. q. 41.* qui pro se hos auctores profert Paludan. *in 4. dist. 25. q. 5. art. 1. condit. 2.* Maior *in eand. dist. q. 7.* Turrecrematam in *can. statuimus 1. q. 1. nu. 4.*

Contra nititur Nauar. *in summa cap. 23. nu. 111.* quem sequimur, eo quod id nec iure antiquo Extrauagantis, nec nouo alio caucatur.

Tertia est, quod collatio & prouisio facta simoniace sit nulla, nullūque ius tribuat, nullitatis causa est petenda ab *Extra. cum detestabile 2. de Sim.* in qua decernitur, *vt electiones, præsentationes, collationes, & aliæ prouisiones beneficiorum, per Simoniam realem factæ, sint irritæ, & nullum ius tribuant, & vt promissi fructus non faciant suos, sed sub periculo animæ suæ ad eorum restitutionem teneantur.*

Quarto, qui beneficium nundinatur, est ad

illud inhabilis, in quo per eum Simoniaca labes est admissa, ita Pontifex in *cap. nobis fuit de Simonia, & prima q. 5. can. quicunque*, & *cap. penult. de elect.* quare ei reddi sine dispensatione non potest, vt habetur *in cap. illo de elect.* quam concedere potest Episcopus, si beneficium quod fuit simoniace collatum, simplex erat, datumque ab Episcopo ei, qui factæ sua causa Simoniæ non erat conscius, non autem si beneficium circa quod est commissa sit prælatura, aut culpa publica, & in forum contentiosum deducta, ac beneficiario sciente ac conscio contracta.

Publicam dixi, nam si est occulta, probabilis est multorum opinio inhabilitatem hanc per Episcopum tolli posse.

Primo, quia nusquam est reseruata summo Pontifici.

Secundo, quia eius dispensatio videtur concessa Episcopis per Tridentin. *sess. 24. cap. 6.* sub nomine suspensionis vel irregularitatis, aut casus occulti: ita Henriq. *cap. 56. de excommunic.* cuius sententiam probabilem esse dicit Less. *lib. 2. de inst. cap. 35. dubit. 25. nu. 140.* cui se comitem præbuit Comitolus *lib. 6. resp. q. 41.* huius auctoris sunt hæc verba. *Quod si crimen manifestum sit, tum quoad se, tum quoad alios suspensus erit, verum cum eo dispensare poterit Episcopus, dummodo eiusdem sceleris contagio, ad eum non pertineat.*

Quinto, sunt etiam in multorum sententia, flagitij huius conscij in beneficiis irregulares, Altisiodorensis *in 3. lib. summa tractatu 21. in calce.* Sic enim ille. *Circa tertium Capitulum, nihil aliud dicimus, nisi quod Simoniacus sit irregularis secundum institutionem Ecclesiæ.* Cum cosentiunt Halensis *in 2. parte qu. 167. memb. 2.* Scotus *in 4. dist. 25. q. 1. art. 1.* Richar. *in eand. dist. art. 2. qu. 3.* his verbis: *Respondeo quod Simoniacus, siue sit dolis propter ordinis susceptionem simoniace suscepti, siue propter beneficij Ecclesiastici consecutionem, irregularis est.*

Non probatur hæc sententia Nauar. talem enim irregularitatem est inficiatus *in 5. lib. consilior. consil. 35. de Simon. nu. 6.* quam & ego negandam existimo.

Primo, quia non inuenitur in sacrorum canonum voluminibus certis verbis præscripta.

Secundo, quia in Xisti V. constitutione contra Clericos male promotos, non habetur nisi pœna suspensionis hac monitione adiecta, fore huiusmodi homines, si cum suspensione celebrare præsumpserint irregulares, non sunt ergo eius iudicio sententiaque tales.

Quid? quod Simoniaci, vbi semel fuere dè culpa sua absoluti, non petant à Pontifice facultatem recipiendi ordinis sacri, vt tamen oporteret, si forent, vt Comitolus asserit *lib. 6. q. 64.* irregulares non sunt ergo censendi tales sed de hac re postea.

QVÆSTIO LIII.

An sint aliqui Simoniaci ad quos pœna non pertineant.

Dico primò, *Ad eos qui officia Ecclesiastica pretio sibi comparant, non pertinere has pœnas*, quia non sunt beneficia, & in pœnalibus verba sumenda sunt in notione sua propria.

Dico secundò, *Ab his quoque pœnis esse liberos, qui beneficia sua, auctoritate propria permutant.*

Ratio est, quod hic non interueniat proprie dicta Simonia, cum non dentur temporale pro spirituali: ergo cum pœnæ restringi debeant, excommunicatio quæ est vna de pœnis, quibus iure Ecclesiæ plectuntur proprie dicti Simoniaci, ad compermutantes beneficia sua auctoritate propria, non se extendet, cum non sunt hi nisi iure Ecclesiæ tales, proindeque impropriè, decreto tamen Innocent. III. beneficiis sunt priuandi, in quibus facta est permutatio, sic enim ille *cap. cum olim 7. de rerum permut.* consequenter post sententiam quæ non est necessaria, vbi reperitur propria Simonia, vt patet ex Extrauag, citata.

Dico 3. *Simoniam Ecclesiasticam censurã aut quamuis aliam pœnam iuris nõ inducere in Ordine, beneficio, & religionis ingressu*: ita Less. *lib. 2. cap. 35. dub. 23. nu. 30.* Card. *to. 21. lib. 8. q. 9. cap. 3. parag. 1. num. 8.* ratio eadem quæ Superioris assertionis, nempe quod pœnæ iuris, eos duntaxat afficiant, qui proprie sunt tales, quales punire Principi placet, at simoniaci simonia iuris positiui, & Ecclesiastici, non sunt nisi impropriè tales, cum spirituale nec vendant nec emant, vnde si quis in conferendis aliis Sacramentis, consecrationibus, dispensationibus, pensione vendenda aut redimenda, conferenda Vicaria temporali peccauerit, non contrahet pœnam excommunicationis, suspensionis aut inhabilitatis, Tanner. in 2. 2. *disp. 5. q. 8. dub. 4. num. 95.* sicut nec qui ius patronatus pretio distrahit, Sanchez *tom. 1. opusc. lib. 2. cap. 3. dub. 107. nu. 3.* quia non est beneficium.

QVÆSTIO

QVÆSTIO LIV.

An qui Simoniace beneficium est adeptus, teneatur ad restitutionem fructuum.

DIco primò, *eum qui scienter beneficium sibi est mercatus, cogendum esse ad restitutionem omnium fructuum, quos ex eo percepit*, quia in Extrauag. Pauli II. *de Simon.* habetur, quod *illos non faciat suos, sed sub periculo animæ suæ ad eorum restitutionem teneatur.* Ar enim quando? Expectata sententia, an ante datam?

Quorundam est opinio improbabilis, ad id obligandum Simoniacum non videri ante sententiam, quæ est Flamin. *q. 14. de confid.*

Ad quæstionis intelligentiã notare cõuenit, inquiunt, quod Pauli Extrauag. in conscientia non obliget nisi post sententiam declaratoriam, quod probant, quia pœna quæ per canonem dicitur incurri ipso iure, vel facto, non debeatur in conscientia ante sententiam declaratoriam criminis, nisi in eo habeantur hæc verba. *Absque vlla declaratione*, Sylu. *verbo Assassinus qu. vlt.* Atqui his caret citata Extraua ergo probabiliter (inquiunt) non vacat, restituendos fructus non esse ex beneficio Simoniace acquisito collectos, ante sententiam, præsertim quod in pœnis mitior interpretatio sit sequenda, *de pœnit. dist. 1. can. pœnæ 18. & de elect. in 6. cap. statutum 22. & de reg. iuris in 6. reg. 15.*

Ad id quod dicitur, retineri eos non posse *sine periculo animæ.* Respondent id verum esse, postquam de iis restituendis sententia à Iudice prodiit, non ante, argumento est, (inquiunt) quod naturali iure, Simoniaco, fructus ad sustentationem sui necessarij sint debiti si interea præstitit officium, quod beneficium requirebat, 1. *ad Corinth. 9.* ergo ad omnes restituendos cogi honeste non potest.

Sententia tamen opposita est sequenda, quæ Patronos sui ac defensores habet Nauar. *Enchirid. cap. 25. num. 111.* Suar. *in cap. 57. num. 33. cap. num. 176.* præsidium eius præcipuum est, quod aliena, quæque iuris non sunt nostri, veris suis ac legitimis sint restituenda dominis, ante imperium, iussaque iudicis. At non sunt ex beneficio Simoniace comparato, collecti fructus, Simoniaci, non magis quam beneficium, cum eius collatio facta hoc turpi fœdoque modo, cuius origo est, causaque, à Simoniæ vitio, Pauli II. & Pij V. Pontificum decreto sit irrita, & nulla, ad Simoniacũ ergo nec beneficiũ, nec eius fructus pertinẽt; ergo vt illud reddi resignanti debet, si adhuc est superstes, ordinario relinqui, si est mortuus, ita & fructus successori, id est ei cui conferetur sunt dandi, præter eos, qui operæ quam in faciendo officio posuit, sunt debiti.

QVÆSTIO LV.

Quæ sint pœnæ Confidentiarijs iure impositæ.

PRima est, excommunicatio reseruatã Papæ.

Secunda, inhabilitas ad beneficium in quo est commissa Simonia.

Tertia, eius priuatio, à die commissæ confidentiæ.

Quarta, omnium etiam beneficiorum, pensionum & aliarum rerum Ecclesiasticarum priuatio, quas confidentiarius iuste antea possidebat.

Quinta: inhabilitas ad illas, ita Pius V. Bulla cui initium: *Intolerabilis*, quam Nauar. explicat *in manual. cap. 23. num. 110.*

Sexta, quod beneficium quod est receptum cum confidentia, sit deuolutum ad Papam, eique reseruatum.

Vltima, quod præsumentes beneficia recipere cum confidentia, Cardinales & Episcopi sint ab Ecclesiæ ingressu interdicti, qui autem sunt his inferiores minores Clerici, excommunicati, vt est dictum antea.

Circa quæ notandum primo, Cardinales & Episcopos secundum Thesaur. *2. par. prax. verbo Simon. cap. 3.* non incurrere excommunicationem ex confidentia, quia in Bulla Pij IV. quã Pius confirmat, eius nulla fit mentio.

Notandum 2. Nullam de pœnis allatis præter excõmunicationem, incurri ante sententiam, quæ est opinio Lessij *lib. 2. de iustit. cap. 35. dub. 26.* Reginald. *lib. 23. num. 183.* Azorij *to. 3 lib. 12. cap. 10. q. 4. & cap. 21 q. 12.* Suar. *lib. 4. de legib. cap. 43.* Laym. *tract. 10. cap. vltimo parag. 7.* maximeq; id locum habere in priuatione beneficiorum, quæ possidebantur ante Simoniam confidentialem admissam.

Causa est, quod Pius vocem in sua constitutione nullam adhibeat, vnde constare queat, pœnam hanc locum habere in foro conscientiæ ante sententiam, saltem declaratoriam criminis, fructibus quidem, pensionibus & beneficiis Simoniacos priuat, sed an iis hoc ipso, & sine sententia excidant, non indicat. *Fructibus*, inquit, *pensionibus, & alijs rebus Ecclesiasticis, ac etiam Romana Curia, & alijs officijs temporalibus præsentium auctoritate priuamus, & ad futura inhabiles decernimus.* His autem id est pensionibus, & beneficiis ante confidentiam obtentis, illos vltro ac sponte abire oportere, ac non coactos à iudice quam est improbabile? Sanè Tannerus in *2. 2. disp. 5. q. 8. dub. 4.* Simoniam confidentialem pœnam aliam negat inducere ipso facto, quam excommunicationem, inhabilitatem

A autem ad alia beneficia, & priuationem acquisiti per Simoniam in foro conscientiæ nequaquam, sed exteriori tantum.

Contraria tamen opinio defenditur à Nauarro in *Manu. cap.* 23. Rodrig. *in summa cap. 58. conclus. 6. parte 2. notab. 8.* Flaminio *in tract. de Simon. confid. q.* 58. *nu.* 15. Flauio Cherubino *tom. 2. compendij* in explanatione *constitutionis* 85. *Pij V. scholio* 2.

His assentiendum credo, quoad beneficij priuationem acquisiti per confidentiam. Nam retinere nemo potest quod non est suum: at beneficia per confidentiam acquisita B non sunt acquirentis, cum collationes de iis factas Pius V. velit esse *nullius momenti, ipsaque vacare* ac dispositioni S. Sedis *reseruata esse.* Idem dici de fructibus debet quos cameræ Apostolicæ male perceptos applicat.

Non fuit hæc Bulla tamen recepta in Gallia quod haberet reseruationes beneficiorum & fructuum, faciendas Pontifici, quæ quoniam sunt sublatæ Leonis X. & Francisci primi voluntate in Concord. *titulo de Reseruationib. tam generalib. quam specialib.* constitutionem hanc vt aduersam Gallorum priui- C legiis recipere Gallis Episcopis non placuit.

Quare anno 1587. aliam in qua eorum haberetur ratio, edere Sixto V. est visum, his igitur indulsit, primo, vt beneficia vacantia per confidentiam Papæ reseruata non essent, sed collatoribus ordinariis, qui si eius culpæ forte forent conscij, aut intra sex menses ea per incuriam non conferrent, hæc non ad Papam, sed superiorem proximum deuoluerentur, sine patronorum præiudicio.

Secundo concessum est Gallis in ea Bulla, ne beneficij possessi per confidentiam, ob- D uentiones diurnæ ac annuæ, Cameræ Apostolicæ tribuendæ forent, sed in potestatem venirent Ordinarij, applicandæ pauperum vsibus, ac templorum, circa quæ admissa esset Simonia, reparationi ac commodis.

Tertio voluit Sixtus, liberum vt omnibus, culpæ huius consciis esset, absolutionis obtinendæ causa, tam à censura excommunicationis, quæ confidentiæ ipso facto est adnexa, & extra regnum soli Papæ reseruata, quam irregularitate & aliis pœnis: Omnibus, (inquam) vult permissum esse, super ea consequenda adire Legatum à latere Auenione E commorantem, aut Nuntium Apostolicum Lutetiæ.

Circa quæ notandum est primo, nos pœnæ nomine, à qua Pontifex potestatem absoluendi Legato ac Nuntio in Gallia tribuit, inhabilitatem etiam ad idem beneficium, aut alia vacantia per confidentiam intelligi, qui enim pœnas quomodolibet incursas dicit, nullam excipit.

Notandum secundo, absolutionem quæ à Legato aut Nuntio dabitur, valituram pro vtroque foro, nam nulla restrictione ad forum conscientiæ addita, hanc illis Pontifex auctoritatem concedit.

Notandum tertio, Bullam hanc Pij ac aliorum Pontificum, in Gallia receptam, non esse quoad resignationes causa mortis factas, has enim ratas tum fuisse cum obligatione reddendi beneficij resignanti, si superuixisset opinio est Iuridicorum Galliæ, vt probat Millard. *in tract. de pœnis. cap. 67. institutione* 5. ex variis Parlamentorum eiusdem regni decretis, cuius rei causæ esse multæ possunt.

Prima, quod resignatio sit hypothetica, cessio autem sit nulla, hypothesi non posita cum qua fit.

Secunda, quod resignatio beneficij ad cuius titulum promotus est beneficiarius, resignari non possit, *nisi constito quod aliunde viuere possit & aliter facta resignatio est nulla,* Trident. *sess.* 21. *cap.* 2. ergo cum sit incertum, ecquid moribundus abunde habeat, vnde viuat, iusta iuridicis Francis causa suppetit, irritandæ resignationis, quæ mortis causa est facta, si resignans superuiuat, morem hunc tamen abrogatum esse Ludouici XIII. decreto dictum est antea cum de resignatione sermo esset.

Notandum 4. pœnas prædictas in permutatione confidentiaria locum non habere, quia in bulla sua Pius V. mentionem duntaxat facit resignationum, quæ sunt simoniacæ, At hoc nomine non venit intelligenda permutatio, præsertim in materia odiosa ac pœnali: quare si quis in hoc regno resignet beneficium, ea conditione ac lege, vt tertius distinctus à resignatario, suum illi resignet, valebit hæc in externo foro pactio, & pro tali iudicabitur, quæ opinio est Nauar. *cons. 77. de Simon.* Suar. *cap. 43. nu.* 11.

Notandum 5. incurri pœnas de quibus nos proximè, etiamsi confidẽtialis Simonia non sit realis, & completa ex vtraque parte, sed solius rei spiritualis, ac proinde hoc ipso, quo datur beneficium aut recipitur, etsi non detur tẽporale, pœnis tamen vtrumque, id est tam accipientem, quam dantem, prædictis teneri, ita expresse Bullæ Pii IV. Pii V. & Sixti itidem 5. Nauar. *Enchir.* 23. *num.* 110. & Suar. *lib. 4. cap. 43. n.* 4. Bulla item Sixti quinti reuocatoria bullarum Pii IV. & V. quoad pœnas quæ Simoniacis sunt inflictæ in vtraque, quæ reperitur traducta in linguam Gallicam in 2. tomo edictorum & contractuum ad Clerum Gallicum spectantium pag. 82. estque ab eo Pontifice pro sola Gallia contra confidentiarios edita, anno 1587. habeturque *to.* 3. Nauar. iuxta editionem Lugdunens. anni 1597. post bullam Pii V. *cap.* 23. *Enchirid. nu.* 110.

Quæ

Quæ sunt ergo Simoniaci confidentialis pœnæ in Gallia, quandoquidem per concessa Gallis à Sixto V. priuilegia communes non incurrunt.

Prima est, nullitas collationis beneficij in quo intercedit Simonia confidentiæ, Nauar. *Enchirid. 23. nu.* 110. Flamin. *de confident. q. 7. nu.* 89. *& q. 57. nu. 3.* Quia beneficium Simoniace possessum vacat, & vt tale est impetrabile, decreto Pij IV. in *Extrauag. 108 parag. Quare & parag. fructuum*, quod & à Pio eius nominis V. renouatum scimus in *Extrauag. intolerabilis:* ergo eius collatio, resignatioque nulla fuit.

B Prob. Beneficium non vacat iure, cum per veram ac legitimam traditionem Episcopi, venit in manus capacis, at vacat auctoritate horum Pontificum, cum in eius collatione interuenit Simonia, ergo eius collatio nulla fuit.

Quare impetrari Romæ poterit, vt vacans, obtentoque à Romano Pontifice pleno in illud iure, eius Candidato, hoc est Deuolutario, incumbit ante omnia habere à Regio iudice literas super possessorio quas saisinæ & nouitatis nominant, Rebuff. *in constitutionibus regijs tit. de causa possessoris beneficiorum, & in praxi tit. de Simon. in resignatione.* Quibus C si se opponat Simoniacus qui eius est possessor, ei lis intentabitur à deuolutario in camera magni consistorij, si beneficium erit de eorum genere, ad quæ nominare regi conueniat.

Pœna altera confidentiæ, recepta in Gallia, est quod eum in quem cadit, inhabilem ad beneficium sic possessum reddat, & ad alia omnia non tamen ad ista, ante sententiam, Nauar. *conc. 42.* Sa *ver. Simonia nu. 9.*

D Quod similiter dicendum de pensionibus, aliisque rebus Ecclesiasticis, quas confidentiarius iuste ante admissam à se culpam Simoniæ possidebat. Ad quæ tamen pariter est legibus Pij IV. V. & Sixti V. inhabilis: ita Azor *tom. 3. lib. 12. cap. 10. q. 4. & cap. 21. q. 12.* Reginald. *lib 23. nu. 18. & 188. in fine*, Lessius *cap. 35. nu.* 147. Suar. *lib. 4 cap. 43. nu. 13 & de legib. lib. 5. cap. 8.* cum aliis duobus numero præced. citatis qui cum de sententia loquuntur, tradunt ante eam in conscientia nullam esse necessitatem priuandi se beneficiis, aut pensionibus ante possessis.

E quod prob. Ex verbis legis desumenda est eius interpretatio, ex Sarnio *de trienn. poss. qu. 12.* Decio *in can. 2. de rescript.* sed ex Bulla Pij V. non colligitur alia inhabilitas, quam futura post sententiam, nec enim in ea vox vlla est alia, quam hæc (priuamus) at hac voce non excluditur declaratoria criminis admissi sententia, eiusdemque executoria, vt diximus *disp.* 7. maxime cum ad illam non sine hæ adiunctæ voces *ipso facto absque vlla alia declaratione*, aut vlla talis.

Obiicies, Collatio beneficij per Simoniam confidentiæ est nulla ante sententiam: ergo & inhabilitas ad alia.

Neganda est consequentia, quia prioris fit in bulla mentio, non posterioris, abeundum ergo ei erit beneficio Simoniace habito, quod tamen liberalitate Pontificis ei reddi poterit, per dispensationem secundum Flamin. *de confid. q. 59. nu. 52.* quia mediante dispensatione est id licitum, quod ante erat impermissum: tamen id non fit, cum in literis super absolutione concessa in Dataria poni soleat, *quod ad beneficium super quo fuit commissa Simonia perpetuo inhabilis existat.*

QVÆSTIO LVII.

Simonia confidentiæ quomodo admittatur, & an ad eam exigatur pactio.

Est *confidentia* proprie, *spes de re aliqua, quod ita fuit, & erit*, Nauar. *cap. 23. manual. nu.* 103. duplex est licita & illicita, prior est, cum speratur aliquid quod est licitum, & honestum secundum ius & consuetudinem, vt quod is cui confertur beneficium, aliquando illud ipsum sine pacto, modo, & conditione, fit resignaturus amico conferentis, aut alteri.

Illicita & Simoniaca beneficialis, est spes quod Collator conferet, patronus præsentabit, aut resignans resignabit beneficium cum pacto modo aut conditione expressa vel tacita sibi aut alteri.

Confidentiam nominant alii tale pactum vt vi huius propositionis *conferre aut habere cum confidentia*, sit hic sensus conferre cum pacto expresso aut tacito, quod is cui procuratur beneficium, elapso aliquo tempore, illi ipsi qui procurauit aut alteri, cui erit placitum, resignabit, aut pensionis loco fructuum partem dabit.

Prima Assertio, *Est confidentia illicita quidem sed non simoniaca, cum resignans, aut qui ei resignandi est causa, confidit ac sperat eum cui confert aut conferri vel resignari facit beneficium, sibi illud idem resignaturum, aut cui voluerit, sine pacto tamē, aut cum confidit partem fructuum sibi aut alteri datum iri:* Ita Flaminius *de confidentijs qu. 1.* Lessius *cap. 36. nu. 95.*

Pars prima probatur, quia à cupiditate indebita spes talis oritur; est ergo in sua causa principioque illicita, non est tamen Simoniæ vitio infecta, quia ibi nulla interuenit pactio, nulla est venditio, quæ res tamen sunt ad Simoniam necessariæ.

A Secunda Assertio, *Si pactum de re supradictarum aliqua, intercedit resignantē inter & resignatarium, conferentem & collatarium, aut eum cuius opera beneficium possideri incipit, erit confidentialis Simonia:* quia pactio omnis legalis adiuncta spiritualibus, quibus natura aut consuetudine non cohæret, labem habet Simoniæ *cap. quæsitum 5. de rerum permutatione cap. de pactis finali:* ergo & confidentialis, si talis transactio fluat aut oriatur à confidentia recipiendi alicuius commodi ex resignatione, collatione, aut procuratione facta aut facienda alicui de beneficio.

B Dixi *legalem*, quia pactio quæ tantum debitum honestatis, fidelitatis, & gratitudinis efficit, quo nempe vnum beneficium alio compensatur, non est iure naturali absque vlla obligatione ciuili, simoniaca, sed sola legalis quæ tantæ est efficaciæ, vt debitum vi eius coram iudice repeti possit. Nauarrus *cap. 23. expresse nu. 17. & 110. in fine.*

Tertia Assertio, *Fit confidentia modis quatuor.*

Primo cum alteri procuratur beneficium ea lege, seu pacto, vt pensio super eo procuranti, C renuncianti, conferenti aut personæ alteri pendatur, Nauar. *consil. de Simon. 76. nu. 6.*

Est tamen Sanchesii *opuscul. lib. 2. cap. 3. dub. 34. nu. 12.* Parisii *de confid. q. 1. nu. 93.* opinio non improbabilis, culpam hanc non admitti cum pars fructuum resignanti promittitur, aut procuranti, sed tantum cum alteri personæ, aut collatori ipsi.

Secundo, admittitur Simonia confidentiæ per accessum, tertio per ingressum, quarto per regressum. Est accessus, quando datur beneficium per electionem, præsentationem aut D aliter cum obligatione, vt per acceptantem danti postea relinquatur, aut alteri quem ipse ei designauerit. Ingressus est cum quis ante captam possessionem alteri resignat beneficium, seruato sibi iure ingrediendi eius possessionem, si resignatarius præmoriatur aut fiat Episcopus. Regressus est cum quis beneficio renunciat cum confidentia id est pacto, quod idem beneficium, certo tempore ad renunciantem regredietur, aut consanguineum, vbi primò incipiet esse eius capax per ætatem, aut eum renuntians beneficio ius sibi E seruat regrediendi ad illud, si pensio non soluatur. Horum omnium vnica est probatio scilicet Pii V. constitutio à quo id ita constitutum esse ad bonum animarum Ecclesiæque commodum constat, sic enim eo loco: *Quare nos volentes periculosam talium audaciam noui iuris subsidio cohibere, præsentium auctoritate statuimus vt si quis quacunque auctoritate Ecclesiæ, vel Monasterium aut aliud beneficium qualecunque pro resignatione vel cessione cuiuscunque persona semper aut cum circuitu retrocessionis cum regressu vel accessu etiam sola dimittentis intentione receperit, aut illa vel illud etiam in euentum regressus vel accessus eidem dimittenti vel alteri postea conferatur, aut illius fructus vel eorum pars alij vel alijs concedatur, vel pensiones soluantur ex iisdem, hæc confidentia censeatur:* ita Pontifex.

Quarta Assertio, *Esse tamen confidentia simoniæ, sine pactione non potest.*

Probatur, est simonia studiosa voluntas emendi aut vendendi spirituale pro tēporali: at habent emptio & venditio pactū expressum vel tacitum dandi precii pro re vel contra.

Secundo, est confidentialis simonia species conuentionalis ex Flamminio: at hæc pactum exigit, ergo & illa.

Tertio, facit ad fidem assertionis Pii V. auctoritas exigentis in bulla sua de confidentia, conditionem expressam aut tacitam, at hæc non est implenda, nisi vi pacti mutui inter dantem & recipientem.

Obiicies, at intentione sola contentus est Pontifex vt indicant hæc eius verba *paragr. Quare. Etiamsi sola dimittentis intentione receperit.*

Resp. ea verba intelligenda esse de intentione nota ei qui beneficium recipit, à qua habet vt ei quoque assensum tribuat aut tribuere videatur, cum si repugnaret Simonia non esset, Flam. *q. 26. nu. 15. de confid.*

QVÆSTIO LVIII.

Quibus indicijs præsumi soleat in foro externo, admissa esse Simonia confidentialis.

VAlet huius quæstionis intelligentia ad impetrationem beneficii male acquisiti, postulato à summo Pontifice iure deuoluto, repetenda autem sunt hæc indicia à Bulla Pii V. & praxi fori. Primo quidem, *Si qua* (verba sunt Pontificis) *post cessam à se Ecclesiam, vel Monasterium vel beneficium, & publicam resignationem aut cessionem, captamque à successore possessionem, sese in illa, vel ille, vel rebus illius, per se, vel alium de facto immiscuerit, aut fructus perceperit, aut redditus locauerit, aut partem eius illi vel eius propinquis remiserit,* quia cum ius resignantis post eius admissam ab Ordinario voluntatem cesset, illi non potest amplius licita esse beneficij administratio, maxime post captam eius possessionem à resignatario: ergo secus facere est iustam causam dare credendi simoniam esse inter vtrumque admissam, Flammin. *de confidentijs q. 31. n. 4.*

Secundum indicium quo probabiliter præsumitur, facta confidentia est, cum recipiens beneficium, constituit dimittentem, vel eius parentes, aut propinquos, Procuratores ad recipiendum, vel locandum fructus beneficii dimissi,

dimissi, & illo vel illis, de perceptis aut percipiendis donationem fecit: ita Pius V. quia eiusmodi actus subsequens, prauum ipsorum animum indicat, quodque inter eos pactum intercesserit, probabiliter demonstrat. A

Tertium est cum resignans pro expeditis Romæ à Papa resignatarij literis precium numerat: ita Pius V. in *Extrauagante intolerabilis verbo multi*.

Causa est, quod cum resignatio fit in commodum resignatarij, eum quoque deceat premium iustum persoluere pro expeditis literis suis, cuius oppositum cum facit, confidentiæ suspicandæ causam dat. Id autem fecisse conuincitur. Primo, Procuratoris testimonio. Secundo, mensariorum quos appellant bancarios libris rationalibus. Pius V. in Bulla & Nauar. late *cap.* 23 *nu.* 110. B

QVÆSTIO LIX.

Quomodo conuentionalis & realis Simonia à confidentiali differant.

VT in multis conuenire, ita & à sese distingui, negare nemini opinor est integrum. C

Et primo quidem, omnium communis est hic effectus, reddere collationem beneficij cui accidunt, inanem ac nullam. De confidentiali testis est Pij Papæ V. *Extrauagans intolerabilis*, De reali Pauli II *Extrauagans cum detestabile*, de Conuentionali Mart. V. Bulla cui initium *multa*, Rebuffo auctore *in praxi tit. de Simon. resign. nu.* 9 & 10. Flam. *de Confid. q.* 1. *n.* 157.

Secundus est, quod beneficij eius, in quo earum alteram contingit fieri incapacem eum reddant qui iis laborat, Flammin. *qu.* 1. *num.* 147. D

Differunt autem primo, quod Conuentionalis reali & Confidentiali latius pateat, cum enim Simonia stare nulla sine pacto queat, nam est *studiosa voluntas emendi, &c.* Emptio autem venditioque, *fidem* habent ac pactum pretii dandi pro re, tanquam quid ei commensuratum, omnis Simonia præter mentalem est conuentionalis, cum sit genus ad alias, ex Flam. *qu.* 1. *num.* 165. vbi eam animali comparat respectu belluæ & hominis.

Differunt 2. quod non eædem sint pœnæ conuentionali propositæ, quæ confidentiali & reali, nam has ambas sequitur excommunicatio ipso iure subeunda, nec nisi à solo Papa soluenda, aut si ab alio, eius duntaxat indulgentia, Paul. II. *in Extrauag. cum detestabile de Simon.* Pius V. *in Extrauag. intolerabilis*, cum in Conuentionali tam mixta quam pura, nisi ex vtraque parte completa, nulla sit timenda, Nauar. *consil.* 40. *de Simon. nu.* 2.

QVÆSTIO LX.

An Conuentionali Simoniæ pœna sint aliqua iure Canonico statæ & quæ?

EX Simonia conuentionali, tam pura ac simplici quàm mixta, pœnæ incurruntur nullæ. Est pura seu simplex, quæ in conuentione, meroque pacto consistit. Mixta, quæ ad pacta rem adiicit, saltem ex vna parte, vt beneficium v. c. ante numeratum eius causa pretium.

Partis primæ est hæc causa, quod Ecclesia non alia opera suis legibus puniat, quam quæ sunt in suo genere completa ac perfecta. At Simonia in conuentione mera posita, excepta ea quæ confidentia dicitur, non est in suo genere completa ex Nauar. *cap.* 23. *num.* 104. Less. *lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 26. *num.* 149. ergo non punienda pœnis Simoniæ.

Confirm. in *Extrau. cum detestabile*, pœnæ non statuuntur nisi in eos, qui conuentione facta, quomodolibet dando vel accipiendo, Simoniam commiserunt: ergo cum neutrum pura conuentionalis Simonia habeat, pœnis non tenetur Simoniacorum propriis.

Pars altera ostenditur primo, Pœnæ supradictæ non infliguntur nisi ob eam Simoniam quæ fit dando & accipiendo, nam de reali sola loquitur Pauli *Extrauagans* 2. *de Simon.* quæ accipientem habet & dantem. At conuentionali mixtæ id deest vt patet.

Secundo, pœnæ restringi debent de regul. *iuris in* 6. & *de pœnit. dist* 1. *can.* 1. ergo inflictæ ementibus ac vendentibus spiritualia, ad emptionem completam sunt coercendæ, at hæc talis non est nisi traditione rei pro pretio, quia vt perfecta censeatur emptio, habeat id oportet, ad quod peruenire contrahentes intendunt, at istorum intentio est, per emptionem acquirere, ementis quidem, rei dominium, quæ est Simoniæ obiectum, venditoris autem pretium, vt valorem iustum rei suæ, sic Couar. *lib.* 2. *variar. cap.* 19. & colligitur, *ex lege traditionibus* 20. *cod. de pact.* in hæc verba traditionibus, *dominia rerum, non nudis pactis transferuntur*: quare ei qui numerauit pecuniam, hæc ab eo qui illā recepit spiritualis rei gratia, quæ tamen non est data, est restituenda integrè. E

Ratio est, quod donatio hypothetica non teneat, conditione non posita, at præsens est eiusmodi, nec enim ex pacto datur pecunia, ab altero contrahentium simoniacè, nisi vt eius loco spirituale refundatur ab alio.

Corollarium primum, Collatio facta beneficii cum pacto, quod non est mandatum effectui, vt accidit in Simonia conuentionali pura, aut tantum est impletum ex vna parte,

vt in mixta, collatio (inquam) beneficii est aliquo modo valida, quia non est irrita nisi per Simoniam realem, qualis non est pura, aut mixta conuentionalis.

Corollar um secundum, non sunt restituendi fructus, qui interim percipiuntur, dum non est Simonia completa ex vtraque parte, causa eadem quæ præcedentis corollarii.

Tertium, cum in totum, aut ex parte completur Simonia, quę mixta dicitur, illico incurruntur pœnæ, & retrotrahuntur ad tempus pactionis, quia Simonia fit tunc ex conuentionali realis, & proinde pœnas inferens, quæ ei sunt adiunctæ ex voluntate Pontificis.

Corollarium quartum, Cum est dictum in Corollar. primo collationem beneficii factam cum pacto conuentionali aliquo modo esse validam, sensus est, valituram si negetur pecunia, aut res quælibet alia temporaria, quæ beneficii causa est promissa, quia quandiu negabitur, Simonia non implebitur, nec fiet è conuentionali realis. Ex quo proinde sequitur, eam neque absolute validam esse, neque inualidam, sed medio quodam modo, & indifferenti se habere. Erit inualida & resoluta, si pecunia promissa soluetur, iudicabitur ab initio valida si negabitur Less. *lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 27. *nu.* 152.

Secus quàm nos docent magni Theologi Caiet. *in summa ver. Simonia, & in* 2. 2. *q.* 100. *art.* 6. *& tract. de Simon qui est* 9 *in* 2. *tomo opusc. q.* 2. Maior *in* 4. *dist.* 25. *qu.* 7 Comitol. *respons. lib.* 4. *q.* 6. qui omnes aiunt, conuentionalem Simoniam, maxime mixtam, pœnas iuris inducere, perinde ac si realis foret.

Ratio eorum est, quod in contractu venditionis sit res tradita, aut pretium conuentum etiamsi non sit hoc persolutum: ergo & in contractu Simoniacæ emptionis.

Sed respondendum est, quod etsi ad substantiam contractus emptionis sufficiat in rigore partium consensus, seu conuentio & pactum, cum perficiatur earundem consensu, non censeri tamen eum contractum completum esse, quandiu pro re non datur pretium, & si esset, tamen secundum stylum Curiæ Rom pœnas non incurri nisi Simonia sit realis, & completa Sanch. *in consil. Nouar. cap.* 23. *num.* 104. Thesaur. *ver. Simon.* secundum quàm dicendum est.

Quinto sequitur, ex conuentionali Simonia in qua res spiritualis data est ante pretiū. pœnas Ecclesiasticas nullas sequi, ita Nau. *Ench. cap.* 23. *num.* 7. Gregor. de Valent. *q.* 6 *punc.* 5. Henriq. *lib.* 13 *cap.* 37. *parag.* 3. Armil. *verb. Simon. nu.* 6. Less. *lib.* 2 *cap.* 39. *num.* 143.

Ratio eorum præcipua est, quod pœnæ Ecclesiasticæ excommunicationis & suspensionis non incurruntur nisi actio prohibita, sit completa vt fatentur Caiet. *ver. excommunicatio in princip.* Sylu. *ver. pœna q.* 5. actio autem Simoniæ, non completur, nisi ea sit realis.

Sexto, inferendum hac non fieri realem, per chirographum, datum ab altera parte contrahentium, de soluendo pretio promisso, quia exhibitio chirographi, non est pecunia, sine qua tamen non potest consistere emptio: ergo cum non sit Simonia vbi deest emptio, sequitur per chirograpbum contrahentium, non compleri Simoniæ vitium.

Septimo, cum emptio, voluntatem præsupponat ementis, ac commodum vendenti afferre debeat, inferendum est pœnis eum Ecclesiæ minimè subiacere, qui pro aureis 100. quos collatori est pollicitus, pro beneficio recepto calculos numerat.

Ratio est, quod Simonia voluntatem emendi postulet, quam iste non habet, sed fallendi.

Secundo, deest vera ratio pretij ac valoris: ergo & Simoniæ.

Secus quam nos sentit, Suar. *lib. supra citato cap* 42. *nu.* 2 sed contrarium sine periculo culpæ, eiusque suspicione teneri potest.

QVÆSTIO LXI.

A pœnis Simoniæ impositis quid excuset.

PRimo, excusat à Simonia, eiusque pœnis ignorantia antecedens: huic assertioni, fidus est à decretali Bonifacii secunda, *de constitut. in* 6. vbi negat non esse voluntatis suæ, *sententijs per ordinariorum statuta prolatis, ligare ignorantes, dum tamen ignorantia crassa non fuerit aut supina.* Huic decreto adiicienda est ratio.

Peccatum nullum est nisi voluntarium, cum ignorantia autem stare voluntarium qui potest? definitur enim. quod sit à principio intrinseco cognoscente singula, in quibus est actio, at tollit ignorantia notitiam qualitatum quæ rei insunt, tam quæ ad eius malitiam, quàm bonitatem pertinent: ergo ignorans ignorantia antecedente, excusatur à peccato Simoniæ.

Excusatur etiam à pœnis, & adiunctis, lege Ecclesiæ.

Primo, quia pœna, culpæ comes est indiuidua: ergo vbi nulla interuenit, pœna non est emenda.

Secundo, excommunicatio pœna est contumacium: at ignorans antecedente ignorantia, id in quo versatur, malum esse malitia Simoniæ, non est contumax. Dicitur enim Antecedens ignorantia quando homo sic est dispositus, vt si sciret esse Simoniam, non faceret, quæ mentis animæque affectio à contumacia quantum absit, nemo est tam parum attente

attente cogitans, quin intelligat.

Tertio, pœna actioni alicui per canones impoſita non incurritur, niſi eiuſmodi actio, ſit in genere ſuo completa & perfecta, talē verò non eſſe, quæ ex ignorantia antecedente probabili prouenit, indicat nomen ipſum ignorantiæ, quæ cùm cognitionem amoueat, & ea quoque ſubmouet, quæ ſunt ad actionis perfectionem neceſſaria.

Hinc eſt quod qui ignorans ordinatur Simoniacè, verè non fit Simoniacus, nec excommunicatus, nec ſuſpenſus, poſſitque proinde miniſtrare in ſuſcepto ordine, extra *de Simon. cap. 22.*

Secundo, excuſat in foro exteriori à Simonia, eiuſque pœnis temporalis materię leuitas, nempe pecuniæ, aut doni cuiuſlibet alterius, ſic enim *ex can. iudices 23. cauſa prima qu. 1.* colligere cuique eſt pronum. Sic enim ibi in *parag. non quenquam moueat*, loquens de ſiclis Samuli à Saule oblatis, pro manifeſtatis gregibus, Patris ſui, quos exiſtumabat perditos; *Fac*, inquit canon, *cum accepiſſe, ſtipes magis ſunt æſtimanda, quam munera prophetiæ, ſiclus enim 20. obolos habet, & quarta pars ſicli, quinque ſunt oboli. Et noſtri igitur Sacerdotes, ſi volunt vendere prophetiam, & columbas in cathedris ſuis proponere, quas Dominus flagello ſubuertit, quinque tantum obolorum mercede ſint contenti, qui vtinam non pretia villarum, ſed quinque obolos acciperent, & cap. 18. de Simon.* Alexand. III. Strigonienſem Epiſcopum à Simoniæ macula in foro exteriori immunem eſſe ait, etſi eius frater, *Cardinali daturo dicto Epiſcopo pallium, pro electione ſua equum dediſſet, eo quod*, inquit Pontifex, *non fuit magnum, ab eius ſem fratre, Cardinali equum vnum tranſmitti, quem iaculatori forte etiam non petenti, vir tantus, & tam abundans non negaret*, hinc enim habes, pœnis Simoniæ non teneri hominem, horum opinione Pontificum, qui minuta quædam, temporalia tamen, ſpiritualibus commutat.

Neque modo in exteriori foro, ſed & interno, materiæ leuitas, quorundam opinione ac ſenſu, excuſat à culpa, & pœnis omnibus Eccleſiaſticis ei annexis, nam vbi non intercedit emptio, ibi non eſt Simoniæ, vera ac intrinſeca ratio. At ceſſat (inquiunt) emptio, cum fit rei ſpiritualis, in temporariam, leuem tamen ac minutam, commutatio, nec enim eſt emptio, vbi non intercedit pretium, ſed quando res parua datur pro magna, non poteſt dari tanquam pretium, ſed duntaxat vt ſignum aliquod, aut indicium amicitiæ, honeſtatis, aut gratitudinis.

Probatur, Ad rationem pretij neceſſe eſt, vt temporale detur tanquam compenſatio pro re ſpirituali, etiam ſub proportione ſufficientis compenſationis, itaut dando bonum temporale vtile, ſoluatur obligatio, nata ex re ſpirituali accepta, reſpiciendo ad valorem vtriuſque: ita Suar. *cap. 44. num. 7.* in hoc enim conſiſtit præcipua Simoniæ malitia, quod res temporalis in valore, æquetur cum re ſpirituali.

Contraria tamen ſententia vt probabilior tutiorque, ſequenda eſt in praxi, maxime in Simonia, quæ eſt contra ius diuinum, quia raro aut nunquam, in prohibitis iure diuino, excuſat materiæ leuitas.

Dixi in Simonia iuris diuini, nam in Eccleſiaſtica, excuſat materiæ leuitas, à mortali culpa ac cenſura ei adiuncta.

Ratio eſt, quod in Simonia Eccleſiaſtica, præcipua ratio peccati conſiſtit in inobedientia, quæ committitur contra prohibitionem Eccleſiæ, nam illa ſublata nullum eſt peccatum. At leuitas materiæ, in peccato inobedientiæ, excuſat à peccato mortali, ergo & à cenſura & adnexa.

Tertio, excuſat à Simonia eiuſque pœnis omnis ignorantia quamuis craſſa, dummodo ſit antecedens.

Ratio eſt, quod quando eſt ignorantia antecedens, etiam craſſa, is quem afficit, peccatum quidem committit, ſed non Simoniæ, cum non ſit ſub hac ratione cognitum ac volitum, ſed craſſæ atque vincibilis ignorantiæ.

Deinde eſt Simonia, ſtudioſa voluntas, &c. At cum ignorantia antecedente non eſt talis, ſed potius cæca, & indeliberata: ergo cum iiſdem rebus excuſemur à pœna, quibus & à culpa, ignorantia quælibet craſſa & ſupina, modo antecedens, excuſabit à cenſura, & aliis pœnis.

Quarto, ob eandem cauſam vt ignorantia probabilis etiam concomitans, excuſat à peccato Simoniæ, ita & à pœnis conſequentibus, Suar. *diſp. 4. de cenſur. ſect. 8 num. 6.* Vaſqu. *in 1. 2. diſp. 125. cap. 3.* Petr. de Nauar. *lib. 2. de reſt. cap. 1. difficult. 7.*

Quia nullum eſt peccatum niſi volitum, & nihil eſt volitum, niſi ſcitum, omnis autem ignorantia probabilis tollit ſcientiam, & conſequenter peccatum, ſi peccatum, ergo & cenſuram, quæ eſt quidam eius effectus.

QVÆSTIO LXII.*

Explicantur dubia, quæ in hac materia de Simonia, interpretationem habent ambiguam.

DVbium primum, *An Ordinatus illicitè & non gratis sit irregularis.*

Ita olim Nauarro est visum, vt de se testatur in *Concil de Simon. 97. q. 6.*

Verissima Dianæ sententia est, *parte 4. tract. 2. resolut. 93.* non esse, ratio est, quod irregularitas non nisi ob violatam censuram contrahi soleat, aut factam actionem aliquam, quæ hac pœna plectatur in iure, at neutrum hic accidit. Est quidem ordinatus Simoniace excommunicatus & suspensus, sed tunc actum nullum ordinis exercet, per quem ab eo, irregularitas contracta dici possit, de ea ergo non est notandus, vt nobiscum docent, Suar. *lib. 4. cap. 56. num.* 20. Less. *cap. 35. dubit. 24. in fine*, arguetur autem, si post susceptum ordinem, actum eius aliquem faciat, quia etsi nonnulli existiment, pœnas quas contra Simoniacos latas esse constat à Paulo II. *in Extrauag. cum detestabile*, non obligare ante sententiam, quod tamen non probamus, id tamen in censuris locum non habet, eo quod hæ actiones hominis nullam, vt incurri queant, postulent, vtpote quæ in mera, puraque sint rerum spiritalium priuatione positæ.

Dices, at enim *in cap. inquisitionis 21. de accusationib.* Simoniacus in ordine depositione ponitur: est ergo censendus irregularis.

Neganda est conseq. & ad Anteced. dici debet, depositionis nomine non irregularitatem, sed suspensionem ab executione suscepti ordinis intelligi, quod non negamus, quæ est Dianæ opinio loco citato.

Dubium 2. *An qui in obtinendo beneficio aut ordine Simoniacam fraudem admisit, sit suspensus.*

Dico primò, *Qui Simoniace ordinat ab omnium esse ordinum collatione iure antiquo suspensum per triennium*, sanxit id Gregor. IX. *in cap. si quis ordinauerit 45. de Simonia.*

Nouo autem in perpetuum, vbi est Sixti V. Bulla in vsu, in ea enim quæ est numero nonagesima prima, inter eas, quarum esse auctor dicitur, Simoniace ordinans ab omnium est Ordinum ac tonsuræ collatione suspensus in perpetuum, nec hoc modo, sed omnis ei est Pontificalium munerum interdicta executio, fidem de veritate dubitanti faciet ipsamet Pontificis Sixti Bulla, cui initium est *Sanctum & salutare*, consulatur.

Dico secundò, Qui Simoniace ordinantur, A quamuis Simoniæ crimen sit occultum, iure ipso tamen esse suspensos, non solum ab actu ordinis Simoniace suscepti, sed etiam cæterorum.

Thesaur. est opinio 2. *par. prax. de Simon. cap. 9.* Suar. *de censur. disp. 31. sect.* Less. *num.* 135. estque talis suspensio Papæ reseruata, Sixto quinto ita decernente in bulla præcitata, ex eaque violata per exercitium ordinum, aut vnius cuiuspiam de sacris, incurritur irregularitas, suspensio autem ab administratione Ecclesiæ, & perceptione fructuum suorum beneB ficiorum, ab eo, qui cum esset ordinis à se malè ac Simoniacè collati conscius, scienter tamen in suspensione à se contracta celebrauit. Sunt præter hanc pœnam aliæ non paucæ de quibus Pater Thesaurus 2. *par. prax. verb. Simonia.*

Dubium 3. *An Simoniacus in beneficio sit ab eo suspensus ipso iure.*

Sensus est, an beneficium quod quis est Simoniace adeptus, administrari possit, ab eoque regi, qui illud est per Simoniacam pecuniæ largitionem nundinatus. Duoque in hac C quæstione certa relinquuntur, tertium magis videtur ambiguum.

Primum tanquam certum sumitur, Simoniacum, cum est eius crimen, tam confessione propria, quam publica iudicis sententia cognitum, infamem esse, cum Simonia crimen sit graue, & depositione dignum *cap. de Simonia cap. inquisitiones de accusat. & 15. q. 3. can. sane.*

Secundum est, à iuris infamia, quam confessione sua vel notorietate facti, aut sententia fori publica contraxit, simoniacum irregulaD rem esse.

Tertium, quod in hac quæstione potest esse controuersum, est vtrumne Simoniæ crimen in beneficio contractum, quando est occultum, solique suo auctori notum, suspensionem ei inferat.

Inferre multis auctorum testimoniis probare conatus est Comitol. *in responsionibus*, verum nobis esse debet eorum opinio potior, qui inferre, verbis non obscuris negant, eius asserendæ, tuendæque princeps Nauar. extitit *in Manuali cap. 23. num. 111. dicto 3. & in 5. lib. consilior. consil. 35. de Simon.* cuius in senE tentiam pedibus concessere, Sanch. *to. 1. consil. lib. 2. dub.* 104. *num. 9.* Henriq. *lib. 14. de irregul. cap. 6 num. 7.* Tannet. *in 2. 2. D. Thom. disp. 5. q. 8. dub. 4. num. 99.*

Causa est, quod in pœnis ea eligenda sit opinio quæ est mitior, maxime cum de voluntate imponentis certo non constat. At est pœna non leuis, beneficiarium à sui administratione beneficij impediri ac reiici, nec vllus est canon, quo probari queat, Simoniacum, ab eius esse vsu, regêdique potestate suspensum, quæ causa, Couar. extitit *in Clement. si furtosus*

si furiosus par. 1. *num.* 7. asserendi, quæ de suspensione incurrenda à beneficiario ob Simoniam in beneficio commissam affirmantur, dubia esse suspectaque, non certa, cum sit ergo humanius, suæ rei vsum possessori relinquere liberum, quam eidem illum adimere, dici debet, Simoniacum in beneficio, maxime occultum, ab eius administratione suspensum non esse. Quod si ad hanc culpam, addiderit & alteram, Simoniæ nempe contrahendæ aut contractæ in ordine, tunc enimuero ab eius erit executione, vsque prohibitus. Ita Thom. 2.2.q.100.*art.* 6. *ad* 6. his verbis: *Si vero sit Simoniacus, quia obtinet ordinem Simoniace, si crimen est publicum, est suspensus & quoad alios, sed quando est occultum est suspensus ipso iure, quoad se tantum, non autem quoad alios.* B

A D. Thomæ partibus stant Caietan. in citatum *articulum q.* 100. Maior *in* 4. *sententiar. dist.* 25. *q.* 7. Eandem sententiam indicant Panorm. *in cap. accusatus de Simon.* Sylu. *verbo suspensio qu.* 7. *dicto* 2. Angel. *Simonia* 6. & alij apud Sanch. loco prius citato.

Obiicies haberi in Pij V. constitutione edita anno 1566. quæ incipit, *cum primum*, quod qui per Simoniam beneficium est adeptus, ipso iure sit eo priuatus. Sed dici debet inde non concludi esse irregularem, cum multi suis sacerdotiis sæpe excidant, sine obligatione incurrendæ talis pœnæ. Deinde etsi Simoniacus non possit retinere beneficium in quo est admissa Simonia, non tamen tenetur alia ante illam commissam habita dimittere, nisi post sententiam condemnatoriam: ita Thesaur. 2.*par. prax. Eccl. verbo Simon.* 2. Nauar. *lib.* 5. *consil. de Simon.* 34. vel vt habent libri alij 92. Less. *lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 26. Emm. Sa *ver. Simonia* 9. qui omnes aiunt quoad hanc pœnam Bullam Pij V. receptam non esse, vel si est, de Simoniaco duntaxat conuicto loqui, qui est hoc ipso infamis, & consequenter irregularis, & beneficiorum incapax, non vero occultus.

Dubium 4. *An Simoniacus in beneficio ad omnia sit inhabilis.*

Dubitandi causam parit Pij quinti constitutio, in qua est, *si quis beneficium, aut officium Ecclesiasticum Simoniace adeptus fuerit, sit inhabilis ad ea, & quæcunque alia beneficia obtinenda*, nam cum id raro accidat, nec sit in Ecclesia, qui ea pœnarum acerbitate Simoniacos puniat, merito quæri potest, vtrumne iis ad honores, bonaque Ecclesiæ aditus sit in perpetuum interclusus.

Dico primò, *Simoniacum in beneficio, ad id beneficium esse inhabilem, in quo Simonia est admissa.*

Quia est intrusus, Rebusso teste *in praxi benefic. tit. quot modis acquirantur benef.*

Deinde, quia ad illud, ius non habet, cum Simoniaca omnis prouisio sit nulla, Paulo II. id decernente *in Extrauag. cum detestabile.*

Secundo, quia sine institutione canonica titulus obtineri non potest, *de regul. iuris regula* 1. sed qui auctoritate propria, beneficium occupat, malaque sibi arte vendicat, non tantum iure, quod in eo, aut ad illud habebat, excidit, *cap. cum qui* 18. *de præbend. in* 6. *cap. auaritiæ de elect. in* 6. sed insuper sit ad illud idem impetrandum inhabilis, secundum Thesaurum in *praxi par.* 2. *ver. intrusus cap.* 1. Sanch. *to.* 1. *consil. lib.* 2. *dub.* 104. *nu.* 13. ergo & Simoniacus.

Dico secundò, *Simoniacum ad beneficia quæ sunt ab eo distincta, quod est mercatus, inhabilem non esse.*

Quia non est intruso nefas, post reconciliationem sui cum Deo, possidere noua Sacerdotia: ergo nec Simoniaco.

Confirmatur, cum pœna induci canonica nulla queat, quam non canon inferat, istius, sicut & aliarum proferri aliquis debet, cui originem suam acceptam referat, at talis inueniri nullus potest, in antiquorum collectione canonum, nec in nouis, maxime Pauli II. *Extrauag. cum detestabile*, nam de Pij quinti constitutione, cuius facta est in quæstionis limine mentio, dicere non est opus, cum non sit vsu recepta, Doctorum opinione de quibus nos antea, Nauar. Tanneri, P. Sanch. dubio prænotato, *numero* 14. & si esset, locus ei tamen in foro conscientiæ non esset, ante sententiam declaratoriam iudicis, quæ est opinio Garsiæ *par.* 8. *cap.* 1. *num.* 57. Flamin, *de resignat. lib.* 4 *q.* 2. Nauar. *lib.* 5. *consil. consil.* 42. *de Sim.* & ita ad acquisitionem noui beneficij, Simoniaco nulla erit Pontificis dispensatio necessaria, nisi forte crimen esset deductum ad forum contentiosum, aut notorium notorietate iuris vel facti, nam tūc, quia infamis esset, indignus foret, quem ad beneficia consequenda vocaret Ecclesia. Sequuta tamen sententia condemnatoria, aut eius infamia cognita, est irregularis, & consequenter ad omnia beneficia inhabilis.

Dixi *infamia*, quia ea seclusa, etsi Simonia esset publica in beneficio, irregularitatem tamen non inducit, si fides est P. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 37. *nu.* 5.

Dubium 5. *An Simoniacus in beneficio, priuatus sit beneficiis quæ possidebat ante admissam Simoniam.*

Henriquez *lib.* 13. *cap.* 37. *nu.* 5. *& in commentar. litera* C. cum aliis ab eo citatis, existimat vacare, ab his tamen, Simoniaco abeundum necessario non esse, ante sententiam declaratoriam.

Secus docent alij, hoc argumento inducti, quod ea de re, nec antiqui, nec noui Pontifices quidpiam scriptis mandarint, quod tamen necesse foret, si Simoniacus beneficiis suis

omnibus iam habitis iure priuatus esset. Quare mihi præ cæteris Rebuff. placet, cum asserit, *in praxi benef. tit. de Simon. in resignat. nu. 13.* Simoniam non priuare beneficiis in quibus quis eam *non commisit, & quæ habebat ante Simoniam, sed opus esse priuatione, quia in eo in quo quis deliquit, in eo puniri debet, cap. postulastis de cler. excommun. minist. & ideo non valet de his impetratio facta ante priuationem, imo ea poterit resignare.*

At enim (inquies) his eum Pius quintus in motu quodam proprio contra Simoniacos concepto, priuat.

B Omnino: sed non est hic de aliis, quam qui Confidentiarii appellantur, ab eo scriptus, itaque super iis dispensare Papa cum confidentiali poterit, vt ea seruet, *sed sine dispensatione illa retinere non potest*, Rebuff. supra.

Dubium 6. *An qui se ignorante, Simoniace est ordinatus, sit suspensus.*

A suorum exequutione ordinum, ac eorum susceptione quibus caret, Simoniacum quemlibet, tam qui nescitur, quam qui est notus, suspensum esse, habet Pauli II. *Extrau. de Simon.* cui adiungenda est Ambros. auctoritas, cum Tarasij Constantin. Episcop. testimonio, in epistola ad Papam Adrian. nam & ille *in lib. pastorali* ait, *eum qui ordinem munerum datione est lucratus, suscepto honoris gradu priuandum esse, & in Monasterio sub perenni pænitentia retrudendum.* Alterius autem fuit hæc æterna laude digna sententia, *alienum omnino à sacerdotio eum esse, qui aliquando dedit pecuniam, siue ante manus impositionem, siue in ipsa manus impositione*, D. Thomæ ac principum Theologorum mens fuit eadem *in 2. 2. q. 100. art. 6.* Panorm. *in cap. de Simoniacè extra de Simon.* eum qui ordinem per Simoniam est adeptus, cum eius conscientia sceleris quod facit, esse ipso iure suspēsum, nec posse ab Episcopo dispensari, sed à solo Romano Pontifice.

D Nec de eo, si Nauar. *credimus in summa cap. 23. num. 113. parag. ad decimum quartum*, Doctores discrepant, eo quod, hanc censuram eliei afferant, *ex secunda Extrauag. de Simon. & ex cap. tanta de Simon. eod. tit.* quā & Sotus *in lib. 9. de iustit. q. 8. art. 2.* ait contineri in extrauagantibus Eugen. IV. Mart. V. Xisti V. in constitutione sua *contra Clericos male promotos, incipiente, Sanctum & salutare.* An autem hæc illum pœna similiter stringat, cum eodē ignaro ac nesciēte, Episcopo pecunia est data, vt eum in ordinatorum numerum referret, idem non fuit olim omnium Doctorum iudicium. Pro affirmante fecere Summistæ veteres fere omnes Sylu. Armilla, Angelus *verbo Simonia, & suspensio.*

Pro negatiua cæteri, causam ita affirmandi habuere vnicam, sed firmam, quia æquitatem pro fundamento, pro ratione iustissimam Papæ voluntatem habet. Enimuero scribit Bonifac. Papa octauus nolle, *se sententijs per statuta quorumcunque ordinariorum prolatis, ligari ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit aut supina, cap. vt animarum 2. de constit. in 6.* ignorantem ergo sua causa factam esse Simoniam, eorum, qui scientes peccant, pœna propria non afficit.

Confirm. cum Pontifex æquitatem tueatur seruetque in iubendo, sic eius mandata capi debent, vt ea, sicut ratio largitur, interpretationis benignitate temperemus: quare cum quidpiam secus quam imperat, per inscitiam fit, aut necessitatem aliquam grauem, id non debet, pœnæ transgressoribus positæ subesse, quia non est tū improbabile, eum eiusmodi temporibus concedere, vt à præscriptione verborum ac lege, discedi possit. Deinde quis credat, velle eum vt pœnis, earumque acerbitate teneatur, qui in legem non commisit? At qui ignorans facit quod illa vetat, eius violatæ propriè non est reus, quam hæc ergo, sui transgressori pœnam infligit, sustinere non debet.

C Quid si postea amico pecuniam, quam ille Episcopo sua causa est largitus, repēdat? Si id charitate inductus facit, nempe ne amicus doleat, ne rei pro se ordinatori datæ earentia, damnum ferat, ne ingratus non reddendo, dicatur & audiat, pro certo habeo, à conscientiæ æquitatisque lege impetrari posse, vt ei restituatur integra sine crimine. Quod si è contra, non amicitiæ, non gratitudinis seruādæ, legem habet obiectam oculis, sed quidpiam aliud, si quod ista exigit, non referre gratiam, parque acceptis reddere satagit, sed factam causa sua Simoniam, restitutione numeratæ pro se pecuniæ approbare, vt tunc labes in illum istiusmodi culpæ cadit, ita & quæ illam, pœnæ consequuntur, in caput suum, certumque arcessit salutis suæ ac honoris interitum. ita Nauar. & alij.

Dubium 7. *An res spiritalis acquisita per Simoniam restitui debeat?*

Omnino, si eius natura sit talis, vt reddi queat, quia per contractum Simoniacum non acquiritur eius dominium, non magis quam pretij quo emitur, itaque vt est hoc ab eo restituendum qui vendidit, ita & spiritale ab eo qui accepit.

E At enim cui? Ei à quo processit, vt si erat vacans per obitum, erit dimittendum in manibus collatoris, si resignatum, resignanti, quia vt tradit Thesaur. a *par. prax. Eccles. ver. Simonia cap. 2.* non est resignans ante sententiam, iure suo priuatus, ob Simoniam, eorumque quæ in illa fiunt, nullitatem, sed priuandus, quæ est etiam Nauar. opinio, quam his verbis expressit *in cap. 23. manual. num. 105. Licet ita renuntians castigari possit & priuari beneficio, non tamen perdit ipso iure illud, quia renunciatio est nulla.*

Dubium

Dubium 8. *Quid Officij nomine Paul. II. & Pius V. intelligant, cum aiunt actionem quæ est ad Officij & Beneficij collationem ordinata, carere viribus, si est Simoniaca.*

Officij Ecclesiastici nomine, cuius collatio redditur per Simoniam irrita, non intelligitur nudum officium, quale est, quod simul non est beneficium, proindeque Officia Vicarij temporalis, Guardiani, Prioris, Rectoris, Superioris religiosorum Mendicantium, non continentur in hac Pauli sanctione canonica, secundum Nauar. *cap. 23. num. 111.* quia non sunt beneficia, sed pura Officia, Henriq. *lib. 13. cap. 37. parag. 7.* Azor. *lib. 12. cap. 22.* Bonacina *to. 1. de Sim. disp. 1. q. 7.* Thesaur. *par. 1. prax. cap. 21.* vbi ait, quod etsi nonnunquam lex, seu canon priuans officio, ad omnia tam quæ Laicorum, quam quæ Clericorum sunt propria, habentque administrationem tam rerum, quam personarum Ecclesiasticarum cum Superioritate, reddat inhabilem, non est hæc tamen istius vocis Officium vis ac potestas hoc loco, sed vt idem sonat ac beneficium.

Atenim (inquies) Abbatum & Monasteriorum fit in ea Extrauag. mentio.

Omnino, nego tamen inde sequi, idem in Guardiani Officiis, ac Prioris Mendicantium esse metuendum, quod in Abbatibus, sunt enim Abbatiæ & Monasteria S. Benedicti vera beneficia regularia, dantur enim in titulum, & ad ea tam Commendatarij, quam Regulares electi ordinantur, non autem ad Guardiani aut Rectoris Officia: non sunt hæc ergo vt illa, Simoniæ materia.

Contraria tamen sententia est probabilis quam tenent Suar. *to. 5. disp. 22. sectione 5.* Regin. Gordonus *to. 2. lib. 7. q. 13. cap. 4.*

Dubium 9. *Quanam pœna Mediatores afficis, & qui sint habendi tales?*

Quod de Mediatore & Procuratore Simoniæ in Bullis dicitur, est id duntaxat intelligendum de eo, qui causa eius est efficax, cuiusmodi est is solus censendus, sine quo Simonia facta non fuisset, vt ex communi sententia docet, Nauar. *Enchirid. cap. vlt. num. 51.* nam ob consilium & auxilium duntaxat, quod non est causa, sine qua non fieret Simonia, non incurri vllam excommunicationem communis est, receptaque sententia.

Quare cum Mediatores, hi propriè dicantur, qui alienæ sunt voluntatis interpretes, non aliis tribui potest hæc appellatio, quam qui cum vtroque contrahentium Simoniacè agunt, vt contractum impleant, nec proinde excommunicationi per Extrauag. Pauli II. *de Sim.* alios ab his subesse, Mediatorû nomine, quam qui communicant cum vtraque parte.

An autem his sit imperanda restitutio, per æque ac Simoniacis, Summistæ ambigunt. Inclinant in affirmantem Nauar. *consi. 110. de Simon. & tract. de datis & promiss. num. 45.*

A Thesaur. *in praxi verbo Simonia cap. 2.* non tamen nisi secundo loco, & in defectum principis causæ.

Addit Quaranta etiam Confessarium remanere ad id obligatû & quidem legitimè, si absoluendo pœnitentem, ei causa fuerit, non restituendi quod non puto, quia eius bonum, qui à suo est pœnitente læsus, procurare ex iustitia non tenetur. Quod similiter Sa correctus *verbo Simonia num. 11.* existimat, & proinde Mediatori, in defectum causæ principalis, fructuum aut alterius cuiuspiam interesse (vt loquuntur) restitutionem iubendam non esse, quæ sententia etsi videatur isti auctori probabilis, præstat tamen dispensationẽ, & B compositionem à Pontifice petere, quam periculo peccandi se exponere.

Dubium 10. *Quid Paulus II. in sua Extrauag. intelligat cum depositionis meminit vt pœna incurrenda à Simoniacis.*

Est huius vocis *depositio* potestas ac significatio multiplex, interdû enim ædificii demolitionem significat vt *deponere*, destruere, ad aream redigere, vt solo æquare *leg. 23. dig. de vsura, & leg. 9. parag. item Pomponius digest. quod metus causa.* Apud Pontificios, idem C sonat, ac amotio ab ordinum receptorum vsu. Et duplex est, realis, & verbalis, Prioris fit mentio *in cap. 2. de pœnis in 6.* & est proprie degradatio, acciditque cum Clericus primo verbaliter degradatus certa vocum formula ac cæremoniis, spoliatur vestibus ac signis Clericalibus, omnique priuilegio Clericali, verbalis, rursus est triplex.

Prima est, quando quis priuatur beneficio & officio Ecclesiastico in perpetuum, non tamen priuilegio Clericali fori canonis, & bonorum, cuius forma habetur, in *cap. veritatis de dolo & contumacia.*

D Altera depositionis verbalis species est ea, quæ ad actualem præparat, & Cleri cum deponit hoc est ordine, beneficioque priuat, insuper Clericali priuilegio, estque idem ac degradatio, de qua *in cap. 2. de pœnis, & cap. nouimus 27. de verbor. significat.* Postrema est, quæ est istius executrix, & de qua non magis quam de secunda, fit hic mentio, sed de prima duntaxat, hoc est ea quæ Clericum beneficio priuat vsque ordinum, estque idem ac suspensio, & de hac depositionis specie agitur, E *in cap. cum non ab homine 10. de iudiciis, can. si Episcopus, can. si quis Clericus dist. 81. can. si Episcopus dist. 50. cap. tuæ 6. de pœnis, & cap. 1. de homicid.* hacque pœna iure canonum simoniacum plecti est *in Extrauag.* Pauli II. & in Concil. Chalcedon. *can. 2.* & apud Fulbertum *in epist. 23.* ad Leuthericum Senonens. Archiep. *Simoniacum vero Presbyterum*, inquit, *de quo mihi mandasti in Diœcesim Ordinatoris sui repelli suadeo, aut si in sua manserit, ab officio suspendi, ne Ecclesiæ tuæ candor immunda*

hæresis contagione sordescat.

Dubium 11. *An excommunicatio quæ incurritur à Simoniace Ordinatis, absolui possit ab Episcopo.*

Est hæc excommunicatio reseruata Pótifici, de ea tamen absoluere poterit Ordinarius, si erit occulta, Trident. *sess. 24. cap. 6.* maxime in quibus locis Bulla Sixti V. cui initium est *Cæterum si quis* contra Simoniacos non est recepta, cum enim in ea, tam concesso Episcopis priuilegio per Trident., quam Regularibus per Pontificem Romanum deroget, vt istis, ita nec illis quidquam in hac causa aggredi valide est permissum. Occultum autem crimen est hic dicendum, non quod tam tacitè silenterque est admissum, nullos vt habeat sui conscios, quorum verbis, fideque probari queat, sed quod est eiusmodi, vt etsi multorum conscientia teneatur, quorum & testimonio teuinci possit, non tamen est publicum aut notorium, manifestum, vel famosum: Ita Auila *7. par. disp. 10. dub. 6.* Est id verò facti euidentia notorium, quod nulla potest cælari tergiuersatione, aut cunctatione eius à quo est admissum.

Notorietate iuris est id notorium, quod patet confessione rei. Manifestum est de quo in maiori parte viciniæ aut Collegij, rumor est disseminatus à scientibus. Famosum, quando de eo est fama, non scientiæ vlli, sed præsumptionibus indiciisque innixa, denotando etiam cum est opus Collegia, & communitatem, vbi res est gesta, personas coram quibus facta creditur, Henriq. *lib. 13. cap. 3. num. 1.*

Addit Auila loco proxime citato crimen etiam quoad hunc effectum recipiendæ absolutionis ab Episcopo, occultum dici, cum est cognitum à 5. aut 6. de communitate, sed tamen toleratur absque fama & murmuratione, cui opinioni accedit quoque Henriq. *lib. 2. ca. 2. n. 4.* meoque sensu satis probabiliter.

An autem nomine ordinis, intelligenda quoque sit tonsura, aut reuerendæ, seu dimissoriæ disputant auctores.

Affirmant Suar. *cap. 5. num. 5.* Laym. *parag. 7. de Sim. n. 71.* eo quod cum de tonsura agitur, dicitur quis per eam ordinari, & in ordine Clericorum poni.

Verum enimuero cum verba legis pœnalis propre ac strictè capi debeant, & tonsura non sit ordo, sed dispositio ad illú, quæ pœnæ contra ordinatos Simoniace sunt statutæ, extendi ad tonsuratos non debent. Quæ opinio est Less. *cap. 35. dub. 24. num. 133.* vbi asserit, non esse probabile velle Ecclesiam vt incurratur excommunicatio, dando aliquid pro sigillo, aut literis testimonialibus, cum hoc sit mera redemptionis vexatio.

Quæritur hic an suspensio, qua puniuntur ordinati simoniace, incurratur per susceptionem cuiuslibet ordinis.

Et existimant nonnulli, eam non nonnisi per maiores male collatos, & receptos inuehi.

Causa est, quod cum de pœna agitur, hæc non cadat, nisi in id, cui proprie nomen resque conuenit significata, ac vetita per canoné At ex probabili quorundam sententia, non nostra tamen, minores ordines Sacramenta non sunt sed Sacramentalia, ergo eorum receptio, extorta pretio, non est suspensionis puniendą pœna.

Confirm. In pœnis sequenda est interpretatio mitior, at mitius est eum qui minoribus est initiatus per Simoniam, suspensum non esse ab eorum executione, & receptione Superiorum, quam esse: ergo in eam partem inclinandum est, in fauorem pœnitentium, quod est contra Suar. *cap. 56. num. 5. lib. 4. de Simon.* quod probabile quoque esse asserit Reginald. *tom. 2. lib. 23. cap. 12. sectione 1. num. 174.*

Notandum est hic verò, pretium quod pro ordine datur, dari debere ante eius receptionem. Nam in Bulla puniendi dicuntur hi duntaxat, qui collationem sacri ordinis pretio redimunt. At id non accidit cum pecuniæ aut alterius cuiuspiam rei oblatio, quæ illi æquiualeat, collatum ordinem sequitur: Ergo dando aliquid post eum susceptum, non incurritur à dante suspensio.

Confirmatur, Gratis qui recipit ordinem non potest dici Simoniace ordinatus, nec dato pretio illum suscepisse, at saeram eius ordinationem, qui post illam, Episcopo quidpiam temporale obtulit, nec pactio præcessit vlla, nec pecunia: non est ergo Simoniaca, nec eiusmodi, quæ proposita male ordinatis, suspensionis censura puniri debeat.

Dubium 12. *Cui reddi pretium oporteat, quod est simoniace acceptum pro beneficio.*

Sibi auctores ea de re nó constant. Pauperibus deberi quidam aiunt, alij fabricæ Ecclesiæ, circa quam est admissa simonia, ei qui dedit, reddendum esse asserunt aliqui, quæ opinio sicut & præcedentes duæ, non est improbabilis.

Quæ mihi cæteris magis arridet, læsæ per Simoniam Ecclesiæ, quicquid est beneficij consequendi causa datum, addicit, non danti. Enimuero Simoniacus in pœnam à se facti criminis, emendo beneficium, pecunia priuatur, quæ eius causa est data, quam ergo parum est simile veri, hanc ei à vendente deberestitui?

Dubium 14. *An nomine fructuum intelliguntur hi tantum, quos beneficium parturit.*

Nequaquam, sed insuper quodcunque interesse vt loquuntur, cuius Simoniacus causa extitit, duo tamen sunt casus in quibus ab eo est

est onere censendus liber.

Primus est, cum bona fide & ignoranter beneficium obtinuit, Simoniace quidē materialiter, non vero formaliter, ob ignorantiam culpæ quæ contractui à se, aut aliis suo nomine facto inerat.

Secundus est cum illos consumpsit, nec iis factus est locupletior, aut beneficium ipsum bona fide perseuerante triennio præscripsit. quaranta *verbo Simonia parag. altera pœna.*

Dubium 15. *A suspensione ob ordinem simoniace receptum dispensare quis possit?*

quando est notoria, solus in ea dispensat Papa, Laym. *li. 4. tract. 11. cap. vlt. parag. 7. n. 71.* vt tamen dicta suspensio effectum sortiatur oportet, ordinatum admissæ sua causa simoniæ, in ordinatione sua fuisse conscium, quia non puniuntur nisi culpæ, at ignorans fieri causa sua Simoniam ab aliis, non peccat. ergo &c. Quid si occulta erit? quid si præcessisse cum Episcopo pactum, de ordinatione emenda pretio, non constet?

Respondendum valere in hac causa datum Episcopis à Trident. *sess. 24. cap. 6.* priuilegium, quare quod nos supra de excommunicatione occulta absoluenda diximus, seruari in suspensione poterit.

Quanquam vbi est Bulla Sixti quinti *contra male promonentes & male promotos recepta,* prædictæ censuræ, licet occultæ, summo sunt Pontif. reseruatæ, non incurruntur tamen nisi Simonia vtrinque sit completa.

Dubium 16. *An qui per Simoniacam largitionem sacrum ordinem mercantur sint irregulares.*

Fuit hæc Theologorum veterum sententia constans ac firma, Alens. *in 2. par. qu. 167. memb. 2.* Scoti *in 4. dist. 25. q. 1. art. 1.* Richar. *in eand. distinct. art. 2. q. 3.* his verbis: *Respondeo quod Simoniacus, siue sit simoniacus propter ordinis susceptionem simoniace suscepti, siue propter beneficij consecutionem, est irregularis.*

In contrariam abiere sententiam, Nauar. *in lib. 5. consil. consil. 35. de Simon. num. 6.* Less. *lib. 2. cap. 35. dub. 24.* Suar. *lib. 4 cap. 56. nu. 20,* quam & sequendam in praxi vt priore magis probabilem censeo ob hæc argumenta.

Primum, quod commune sit, certum tamen iuris interpretum axioma, irregularitatem extra casus iure expressos non incurri, at non inuenitur in sacrorum canonum voluminibus, eum irregularē esse qui pecunia sacrum ordinem aut beneficium nundinatur: ergo, &c.

Secundum, Irregularitatem censuræ violatio non gignit, nisi in posteriori naturæ quàm est Clericus eam transgressus. At in priori naturæ, cum Ordo confertur Simoniace, necdum est excommunicatio, necdum suspensio, sed erit in posteriori aliquo naturæ signo subsequente modo nostro concipiendi ordinem iam collatum, quo tempore non

A exercetur actus vllus ordinis, vt patet: ergo susceptioni Simoniacè ordinum adiuncta non est irregularitas ipso facto, sed eorum vsui cum censura suspensionis & excommunicationis.

Tertium, In Xisti quinti constitutione contra Clericos male promotos, non habetur nisi sola pœna suspensionis, qua sola potest Romanus Pontifex eximere, hac adiecta admonitione si post susceptionem hi male promoti in susceptis ordinibus ministrare præsumpserint, futuros irregulares, non sunt ergo iure

B factoque tales, sed erunt, si excommunicati celebrauerint, aut suspensi.

Dubium 16. *An inhabilitas tam ad beneficium Simoniace acquisitum quam ad alia consequenda, Simoniacis à Pio V. inflicta, incurratur ante sententiam.*

Affirmant non pauci, hac inducti causa, quod pœnæ priuatiuæ, incurrantur ipso facto, illico ac est admissum facinus, cuius plectendi causa sunt impositæ, vt patet in excommunicatione & suspensione. Et quanquam id forte verum non foret, cum prædictæ pœnæ iure iam quæsito priuant, in his tamen quæ non

C quæsito, ac possesso, sed acquirendo tantum spoliant, difficultatem non patitur, cuiusmodi inhabilitatem hanc esse, omnium est iudicio certissimum, nam cum collatio Simoniaca sit nulla, Simoniacus non priuatur re vlla quæ sit sua, cum ad eam inhabilis redditur, idemque est de beneficiis aliis iudicium.

Contraria tamen sententia, perquā est probabilis, & tuta in conscientia, quam tenent, Less. *lib. 2. cap. 35. num. 147.* Regin. *lib. 23. nu. 147.* ad hanc Ecclesiasticæ inhabilitatis pœnam incurrendam, præexigi iudicis sententiam declaratoriam criminis admissi per Si-

D moniacum. Quia hæ voces *ipso iure eo ipso* solum significant, non requiri sententiam condemnantem, sed non tollunt declarantem.

Secundo, quia pœnæ priuatiuæ, executionem sine sententia, ipso facto non trahunt, nisi in excommunicatione, suspensione, & interdicto.

Tertio, quia beneficiarius, vt loquuntur auctores mox citandi, non incurrit pœnam inhabilitatis generalis, nisi ratione infamiæ, & irregularitatis per sententiam condemnatoriam, vel notorietatem criminis incursæ, Na-

E uar. *consil. 92. de Simon.* Sanch. *in consil. dub 104. num. 14.* Suar. *tract. vltimo cap. 58.* Sa *ver. Simania num. 9.* Less. *cap. 35. dab. 26.*

Dubium 17. *Quis cum Simoniaco in beneficio dispensare queat, vt illud retineat ac seruet?*

Si Simonia scienter sit contracta, dispensare solus Pontifex potest, si contra, ignorante beneficiario, hoc est eo, cui beneficium pro pretio est datum, tunc si cognito quod Simonia sit admissa sua causa, beneficio per eam

obtento renunciauerit, & beneficium sit simplex, Episcopus dispensare cum eo poterit iubet ea de re audire Gregorium IX. *in cap. 59. de elect.* sic loquentem, si alicuius electionem propter Simoniam eo ignorante ac ratum non habente, commissum contigerit reprobari, cum eo super prælatione, ad quam erat electus ea vice non potest Episcopus dispensare, quamuis circa eum, qui ignoráter recepit simplex beneficium per Simoniacam prauitatem, post liberam resignationem, Episcopi dispensatio tolleretur.

quod ad fructus restituendos attinet, eos solus Papa remittit ac condonat, eorum tamen sicut & pretij accepti pro re sacra, compositio fieri potest in casu publico in Dataria, in Pœnitentiaria vero pro occulto, vt habetur in breui reformationis SS. D. N. Vrbani VIII. anno 1634.

Dubium 18. *Rehabilitare Simoniacum ad beneficia, ad quæ est per Simoniam inhabilis, iure suo quis possit?*

Non alius quam Pontifex, opinione Thesauri & Bonacinæ *de Simon. q. 7. pun. 2.* est tamen meo sensu, eorum non improbabile iudicium, qui asserunt. Episcopum virtute Trident. Concil. *sess. 24. cap. 6.* dispensare posse in inhabilitate occultæ Simoniæ ad alia beneficia: Ita Sanch. *to. 1. lib. 2. concil. dubit. 120. nu. 40.* Henriq. *lib. 13. de excom. cap. 37. comm. litera F. & 56. num. 1. litera F.*

QVÆSTIO LXIII.

An res Contractu Simoniaco accepta pro beneficio, iure naturæ aut Ecclesiastico tantum, reddi debeat.

EAm non nisi Ecclesiastico ac humano reddi oportere asserunt, Caiet. 2. 2. *qu. 100. art. 3.* Victor. *electione de simon. parte 2. nu. 4.* Nauar. *Enchir. 23. nu. 103.* Pet. de Nau. *lib. 2. de restit. cap. 2.* Sylu. *verbo simon. q. 20.* Valent. *tom. 3 in D. Thom. disp. 6. q. 16. punct. 6.*

Omni id iure necessarium esse, significant Adrian. *quodl. 9. q. 3.* Sotus *9. de iust. q. 8. art. 1.* Maior [illegible].

Prima Assertio, *Non omnia spiritualia acquisita per Simoniam, iure sunt naturali aut diuino reddenda.*

Probatur, ad id nulla esse potest obligatio, quod est moraliter impossibile. At est spiritualium restitutio eiusmodi. Fac enim ordines aut Sacramenta Baptismi & Eucharistiæ, per Simoniam alicui collata esse, ab eo, illi ipsi qui contulit reddi quî possunt? Qui est expiatus à labe primæua originis, per Baptismum, cum eius suscipiendi voluntate collatum, illam ipsam labem quamlibet velit reuocare ab interitu, ac lucis ei vsuram A reddere, non potest, nihilo magis, quam qui sacris est initiatus ordinibus facere, ne characterem susceperit, qui est quemadmodum & Baptismi indelebilis.

Secunda Assertio, *Iure naturali ac diuino tenetur Simoniacus, restituere pretium acceptum pro re spirituali, quam ipse non dedit.*

Ratio est, quod contractus hypotheticus sit nullus, hypothesi non posita, quam includit, & à qua eum contrahens pendere voluit, sed pecunia beneficij obtinendi causa tribuitur, quod tamen non exhibetur, ergo cum obligatione in recipiente, eam illi ipsi qui præbuit, redhibendi.

Secundo, Pecunia acquisita ex contractu, qui est nullus iure naturali, debet restitui, cum retineri sine titulo nequeat, qualis non inuenitur in contractu qui est irritus, at contractus simoniacus est nullus, per Extrauag. Pauli II. *cum detestabile 2. de simonia*, & Pij V. quæ incipit, *Intolerabilis*.

Tertia Assertio, *Iure naturali pretium reddi debet, quod est acceptum pro re spirituali, quæ nullum commodum temporale habet.*

Primo, si contractus simoniacus, quo res spiritualis pro tẽporali datur, dominium eius in accipientem non transferr, est hæc iure naC turali reddenda, sed verum est prius, nam contractus, dominium eius in accipientem non transfert nisi sit validus, at Simoniacus est per Extrauag. *cum detestabile*, irritus, ibi enim dicitur, quod collatio, prouisioq; Simoniaca omnis, irrita sit & nulla: ergo & contractus quo res temporalia pro spirituali redditur.

Secundo, Acceptum pro re inuendibili est iure naturæ reddendum. At res spiritualis est inuendibilis.

Tertio, est contra iustitiam aliquid pro eo capere, quod est ex Domini voluntate gratis D dandum. At sunt spiritualia, gratis ac liberaliter administranda, iuxta Christi verbum *Gratis accepistis gratis date.* Hæ me rationes impulere vt ab Adriani partibus starem, à Caietani & aliorum, quos pro prima sententia protuli, discederem, quam tamen in conscientia tutam puto atque probabilem.

Obijcies, si nulla fit ei iniuria, qui spiritale pro temporali accipit, nulla quoque est ei necessario, iure naturali aut diuino facienda restitutio. At verum est prius, præstant enim inE finitis interuallis spiritualia temporalibus.

Deinde si cui per contractum Simoniacum infertur iniuria, non alteri sane quam Deo, cuius munera donaque gratuita, tam vili æstimantur, vt commensurentur pretio, at Deo nulla facienda est restitutio: ergo nec proximo.

Maior argumenti est neganda, nec enim à sola actione iniusta restitutioni est initium, sed etiam à re aliena quæ extat apud alium, qui eius non est verus ac legitimus dominus. At apud

apud accipientem temporale pro spirituali, est res aliena, nempe pecunia, benefici; aut spiritualis cuiuspiam alterius rei habendæ causa data, est ergo reddenda.

Ad confirmationem respondend. est, negatione consequentiæ ob causam allatam, etsi enim in alienis manibus sint diuina dona, non est tamen eorum retentio licet culpabilis, nociua Deo, sicut est homini, quod sua retineantur ab alio.

Obiicies 2. Si Simoniace acceptum iure est naturæ reddendum, condonatio eius, fieri à Papa nulla poterit: at id aperte falsum esse indicat Romana praxis: ergo, &c.

Maior est neganda, quia ratio sese iusta dare potest tollendæ indecentiæ, quæ est in eo, quod quis priuetur re sua. Nam Simoniacus dando pretium pro re spiritali, peccat: ergo de eo repeti pœnæ iustæ à Superiore poterunt, in quibus haud dubie numeranda est priuatio pecuniæ, quam dedit pro re spirituali: ergo vt hæc per recipientem dari alteri iussu Papæ potest, ita & illam eiusdem auctoritate sibi attribuere, sed applicat, cum condonat ei obligationem restitutionis faciendæ rei debitæ: ergo.

Assertio quarta, *Qui verè Simoniæ admissæ est reus, non temporale tantum quod est ab eo per Simoniam acceptum, sed etiam fructus collectos, & colligendos à diligenti possessore reddere debet, deductis tamen expensis, quas eorum causa facere eum oportuisset.*

Causa est, quod per iniuriam Simoniacus est causa, cur is, qui sibi pecuniam, aut domum vel agrum, pro re spirituali præbuit, nec iis, ac illorum fructibus est vsus, idque non sine iniuria, cum hic nolit, Simoniacum seruare sua, nisi ad ea ius habeat: ergo cum eo omni careat ex dictis antea, si erit in mora illa restituendi, peccabit, cum eius, cuius sunt, iniuria, ac obligatione proinde ea reddendi integre.

Quinta Assertio, *Iure etiam Ecclesiastico, accepta Simoniace, sunt restituenda:* ita *can. de hoc autem 11. tit. de Simon.* vbi Alexand. III. Toletan. Episcopum admonet, vt inducat Regem & Principes ad restituendum Ecclesiæ Exoniensi quæ ab eius Episcopo acceperant, *Cum ea*, verba sunt canonis *sine graui sua salutis periculo retinere non possint.* Ex quo apparet accepta pro spirituali, vt beneficio, non danti, sed Ecclesiæ aut pauperibus, restitui debere. Quia puniri peccans potest in corpore, aut ære, at Simoniacus peccauit, & punitur ab Ecclesia priuatione rei suæ, est hæc ergo non illi, sed Ecclesiæ aut pauperibus reddenda.

QVÆSTIO XLV.

An accepta per Simoniam mentalem, & Conuentionalem sint restituenda.

PRima sententia est Reginald. *to.1.lib.*10. *nu.430.& 434.* Nauar. *Enchirid. 23.num. 103.* Candid. *to.* 1. *disq.* 18. *art.*19. *dub.*1. *num.*3. mentali Simoniæ restitutionis nullum onus adiunctum esse, quam opinionem sequitur, D.Thom. 2.2. *qu.* 100. *art. 6. ad 6.* Caiet. *ibid.* Sylu. *de Simon. qu.* 20. Lopez 1. *par. instruct. cap.*306. *nu.*58.

Contraria est aliorum, Antequam probetur notare placet, Simoniam mentalem esse duplicem, vnam, quæ latet, seque in animæ penetrali continet, alteram, quæ ad actionem dandi & accipiendi ita se applicat, vt quamuis nulla inter dantem & accipientem pactio intercedat, neutrum tamen praua sua voluntas lateat, quia qui spiritale recipit, ideo sibi dari credit, quod ob temporale, quod vicissim est largitus, sibi ex iustitia, deberi putet & idcirco sibi ab alio rem spiritalem reddi existimat, quia est debita, in quo decipi vtrumque, ac Simonica labe ambos infectos esse, ignorare puto neminem. Quæritur hic ergo an ob tale scelus occultæ ac latentis Simoniæ, restitui debeat quod est vtrinque acceptum, qua de re quid Theologi sentiant exponam paucis.

Prima Assertio, *Probabile est tam eum qui recipit pecuniam, quam qui Ecclesiasticum beneficium acquirit, cum mentali Simonia, animo tantum & voluntate vtrinque concepta, teneri ad restitutionem, ille pecuniæ, hic acquisiti beneficij:* Ita Henricus Gandau. *quodl.6.q.6.* Palud. *in 4. distinct. 25. q. 5. art. 3.* Gers. *tract. 24. de regul. moral. litera P.* Maior *in 4. dist. 25. q. 7.* Sotus *lib. 9. de iustit. q. 8. art. 1. parag. vt igitur,* Angelus *in Ver. Simonia 7. num.1.* cum aliis quos citant Comitol. *resp. lib. 4. q. 6.* & probatur.

Quæ per vsuram mentalem à dante transfere in donatarium, hæc illi reddi est necesse, ex *cap. consuluit de vsuris:* ergo & obtenta mentali Simonia.

Consequentia probatur, à paritate rationis, causa cur vero suo ac legitimo Domino repræsentare vsuratius mẽtalis debeat, quæ cum hoc vitio sua facit, est hæc inter cæteras non vltima, quod sine iusto vllo titulo, ea penes se habeat, nec enim à mutuatario ei fuere, donatione simpliciter voluntaria tradita, sed tantum secundum quid. At facit hæc ratio peræque aduersus mentalem Simoniam ac vsurã, ergo cum alieni, quandiu hoc extat, restitutio neganda non sit domino, nec Simoniaco ius erit vllum, retinendæ rei per Simoniam men-

talem acquisitæ.

Secundo, si mentalis Simonia necessaria restituendi lege *auctorem suum* nõ obstringit, maxime quia pacto caret, quod restituendi necessitatem parit, Simonia mentalis tale nullum ex git: quæro enim quando, vbi & cum quo D Petro verbis expressis cum Simone de pretio dando conuenerit, pro sacris ac cœlestibus Dei donis? nullum est aperte pollicitus & tamen à Diuo Apostolo audiuit iniquus ac impius.

Quid? quod Giezi omnium opinione Simoniæ est aspersus maculis. & tamen, nulla ei cum Syris Naamani famulis intercessit pactio, ab hac ergo non habet mentalis Simonia, quod per eam accepta & tradita restitui debeant.

Tertio, quæ nullo, aut si aliquio, non nisi iniusto titulo quidpiam acquirit, vt eius non est possessor verus ac legitimus: ita illud idem vero suo domino, cum omnibus fructibus præstare debet, vt sentiunt Doctores, & Romanæ leges iubent *digest. de rei vendicat. lege si nauu*, sed qui aliquid per mentalem Simoniam accipit, illud ipsum accipit sine iusto vllo titulo.

Non emptionis, quia inter rem spiritalem & pretium nulla est proportio; quæ tamen est ad emptionem necessaria, cum sit contractus bonæ fidei & iustitiæ actus.

Non donationis, cum ex hypothesi gratis ac liberaliter, quod donatio tamen exigit, qui mentali Simonia polluuntur, vicissim sibi nihil præbeant, sed vt ex iustitia debitum, etsi id sibi mutuo nũ exprimant, verum est ergo, quod qui duntaxat mente sunt & animo Simoniaci, titulo nullo iusto ad ea retinenda nitantur quæ mutuo sibi sunt tradita.

Quarto, maxime facit ad rei præsentis fidẽ canon Greg. & habetur 1. q. 1. *can. si quis. Si quis*, inquit S. Gregor. *iniusto cordis amore, vel sordidis precibus oris, siue comitatu, siue manuali seruitio, siue fraudulento munusculo, Episcopalem, seu sacerdotalem non lucro animarum, sed inanis gloriæ auaritia fultus, dignitatem acceperit, & in vita sua non sponte reliquerit, eumque insperata mors pœnitentem non inuenerit, proculdubio in æternum peribit*: ex hoc enim canone constat, primo non requiri, ad contrahendam obligationem restituẽdi, pactionem vllam, quia per minus à lingua & manu, cũ eam consequitur, spiritalis rei donatio ex altera parte admittitur Simonia, & tamen non habet collatio rei spiritalis, pro munere à lingua & manu pactum vllum, quod est argumento tale nullum postulari, pro contrahenda obligatione restituendi acceptum in mentali Simonia.

Secundo, ex eodem canone habes, accepta per Simoniam mentalem, restituenda esse, cum in eo dicatur, spem salutis ei reliquam

A nullam esse, qui in vita non restituerit acceptatanquam pretium pro munere al quo per Simoniam mentalem, eo enim spectant hæ duæ voces, *fraudulento munusculo*, nam si pactio intercessisset aliqua dici debuisset, quod tale munus fuisset manifestum & euidens. Est hæc sententia probabilis, oppugna tamen in praxi defendi potest.

Dico ergo secundò, *Quæ per mentalem Simoniam ex vtraque parte completam acquiruntur, in conscientia restituenda non esse, nec beneficium similiter relinquendum.*

B Primo, quia *in cap. Monachi 46. de Simon.* negat Pontifex Abbatem qui Nouitios in ordinem receperat pro pretio, & hos qui dederant, *nullo pacto sed affectu animi præcedente, pro Simonia teneri, sed delinquentibus sufficere per solam pœnitentiam suo satisfacere Creatori*, quod ei dixisse satis non erat, si tam pretium quam res spiritalis per mentalem Simoniam data, restitui aut relinqui debuisset, nam quid erat facilius quam dicere Nouitiis è cœnobio excedendum esse, Abbati autem & Monachis, quæ ab illis acceperant, restituenda

C esse?

Secundo, cum restitutio supponat iniuriam ab eo factam cui præcipitur, ab eorum altero de iis, qui Simoniaca mente affectuque, temporale spiritali commutant, aliquam ei illatam esse oporteret, cui restitutio facienda foret. At talis cogitari nulla potest: Nã emptio & venditio, ad quam Simonia pertinet, sunt contractus voluntarij, ergo vtrinque ab iniuria liberi, vtpote quæ in voluntate repugnantiam exigit, eiusque auersionem rei ac odium, quo iusaffecti iniuria læditur.

D Dico tertiò, *Beneficium acquisitum per Simoniam conuentionalem non esse in conscientia relinquendum ante sententiam Iudicis, nisi ex vtraque parte, id est acquirentis pretium, illudque dantis pro re spiritali, realis sit & completa*: Ita Reginald. *tomi primi lib. 10. cap. 27. nu. 434.* Nauar. *Enchirid. 23. nu. 103. & 104. & in cap. parte de Simon. num.* 28 Henriq. *lib. 13. cap. 37. parag. 3* Armil. *verbo Simonia nu. 4.* Sa *correctus verbo Simon. num. 6.* Less. *lib. 2. cap. 35. nu. 149.*

E Ratio est, quod collationis beneficij nullitas, pœna sit tantum, & quidem nouo iure Pij IV. & V. confidentiali irrogata Simoniæ, antiquo autẽ Pauli II. *Extrau. 2. de Simonia inter communes*, ei quam realem, veram ac completam dicimus, at in casu posito, non est Simonia conuentionalis, de qua hic loquimur ex vtraque parte completa, sed dantis spirituale tantum.

Maior est certa, nam in citata Extrauag. Pauli II. *cum detestabile*, expresse tam dationis quam receptionis fit mentio, ergo si alterutrum duntaxat interuenerit, in eius culpæ pœnam, facta beneficij collatio, non est futura nulla. Est

Est tamen infirma, cum ea conditione cen- A
featur esse facta, vt tu pretium promissum sol-
uas, quod vbi erit solutum, illico collatio re-
soluitur, nullaque esse hoc ipso incipit.

Quid si loco pecuniæ dedisti chirogra-
phum, vt certam rei spiritalis consequendæ
arrham ac tesseram? Respondeo ne tunc qui-
dem collationem esse nullam, causa est, quod
chirographum non sit pretium.

Quid si pars pecuniæ promissæ detur, non
integra quæ est promissa?

Ne tunc quidem, incurri pœnas iuris, ex-
communicationem scilicet, collationisque B
nullitatem, censuere Nauar. *in comm. de Ora-
tione & horis Canonicis cap.11.nu.15.* Lessius *lib.
2.cap.37. num.34.* nisi forte, pecuniæ pars ea
quæ beneficij accepti causa soluitur, multis
partibus, aut aliqua saltem spectabili, eam an-
tecederet, quæ etsi tunc non detur, dabitur ta-
men postea.

Nam cum in præceptis aut pœnis Ecclesia-
sticis, pars maior minorem ad se trahat, non
poterit dici Simonia realis completa, nisi da-
ta, quantitate numeroque, danda superent.
Hæc illi. C

In contrariam tamen sententiam abire
placet, maximè quoad collationem. Quam
viribus reor esse destitutam, quando aliquid,
cuiusmodi illud sit tandem, modo temporale,
beneficij loco tribuitur. Ita Suar. *lib.4.cap.45.
num.17.*

Causa est, quod etsi in foro externo mate-
riæ leuitas à Simonia excuset, non tamen in
interno ac animæ.

Quid? quod in dicta Extrauag. quantitas ac-
cepti non sit definita? sed vniuersè tantum no-
tata, verbis vniuersalibus ac indefinitis, dan- D
do vel accipiendo?

Tertio, nemo negatum ibit, beneficium ir-
rite dari ac inualide, cum intercedit inter
dantem & accipientem Simonia, eaque rea-
lis ac vera. At quis hic eam non agnoscit?
quis datum, exile licet ac tenue, modo pecu-
niarium, beneficii loco non arguit vt religio-
ni numinisque cultui contrarium?

Quare cum electiones (verba sunt Extrau.
2. de Simonia) *postulationes, confirmationes,
prouisiones, seu quæuis aliæ dispositiones, quas
contingit Simoniaca labe fieri, viribus omnino
careant, in Ecclesiis, Monasteriis & quibusuis* E
beneficiis, ius nullum acquiritur: ergo eorum
collatio propriè est nulla. De excommunica-
tione, alia forsitan est ratio, quia tali pœna,
non punitur nisi ea actio, quæ de se, ac vt est
destituta interiori, capax est malitiæ mortalis.
Qualis non est, quælibet quantiuis pretij,
etiam minimi, pro re sacra numeratio.

QVÆSTIO LXV.

Quis in pœnis Simoniaco impositis absoluere, & dispensare cum illo valeat?

DIco primò, *Solius esse Pontificis, auctoritate qua pollet, collationem Simoniacè factam, de nulla reddere validam*: quia præcessorum suorum decreta conuellere, ac si quam vim habent, abrogare, vt acta, quæ his sunt opposita, valeant, in iure Pontificum esse, ambigere nemo nisi canonum ignarus potest, enimuero cum par in parem potestatem non habeat, antecessorum teneri lege Papa non potest, ergo quæ per eos, beneficij prouisio est inanis, iureque nulla, eius esse voluntate rata potest, non Episcopi *extra de electione cap.59.* Sanch. *lib.2. cap.3. dub.120. num.7.*

Dico secundò, *Ab excommunicatione, quam Simoniacus culpâ sua incurrit, absoluere Episcopum posse, cum est hæc occulta*, Trident. *sess.24. cap.6.* Religiosos item mendicantes, quibus est id à Papa concessum, nec eorum est, ea de re priuilegiis derogatum.

Dico tertiò, *Episcopum dispensare non posse circa pœnam inhabilitatis, ad alia beneficia, etiam in occultis vigore Concil.*

Ratio est, quod ea de re, nulla fiat ab illo eo loco mentio.

QVÆSTIO LXVI.

Quomodo iuuari Simoniacus debeat.

PRimò, moneri debet, vt à beneficio abscedat, illudque superiori relinquat digno conferendum homini, aut sibi, si volet.

Secundo, si erit eius Simonia occulta, absolui poterit à suo Episcopo ab excommunicatióne, facultate ei ad id per Tridentinum data *sess.24.cap.6.de reformatione.* A mendicantibus item, in foro interno, si beneficium male possessum dimittat, aut dimissurum se spondeat, quo in casu, fructus etiam male perceptos condonari eidem, olim ab his ex causa potuisse, norunt, quibus eorum nota esse potuere priuilegia, maxime data viuæ vocis oraculo, antequam essent ab Vrbano VIII. reuocata.

Si erit Simonia manifesta, aut beneficio cedere suo Simoniacus nolet, ad Papam ablegandus erit, à quo si nouam eius impetrare collationem poterit, omnis ei futura est, honesta, securaque ratio, tam eius possidendi, quam retinendorum fructuum, quibus est vsus, à die male sibi collati beneficij, nec alia compositio erit necessaria.

Causa est, quod citra relaxationem Pontificis, fructus beneficij, successori sint debiti, & ipse sibi succedit eatenus, quatenus ex iniusto, legitimus eius fit, verusque possessor, concessione Pontificis.

Ne autem eiusmodi collatio sit subreptitia, debet impetrans, in suis ad Pontificem supplicibus literis, mentionem facere de Simoniaco suo ingressu ad id beneficium, alioqui non valebit prouisio. quod similiter locum habet, quando eo ignorante facta esset Simonia.

Tertio, petet à Pontifice, vt literis quas *perinde valere*, nominant, se iterato dignetur beneficio, supplendo, aut verius, potestate qua pollet, quidquid in eo acquirendo peccauit tollendo.

quarto, si non erit absolutus, facultatem sibi fieri postulabit, absolutionis ab excommunicatione incursa per Simoniam consequendæ, Rebuff *par. 1, praxis tit. quot modis beneficia acquirantur num. 9.*

Quod si erit pœnitens confidentiali Simonia implicitus, iuuari non poterit, nisi post relictum beneficiũ & cum co turpe ministeriũ, quod alteri cui beneficiũ seruat, improbe exhibet, causa est, quod quandiu operam in eo suam illi accommodat, vt culpa mortali, ita & excommunicatione, cẽsurisque aliis teneatur irretitus, cum quibus locus esse absolutioni non potest. Quare si confidentiæ pertæsus, ei plenus animi remittat nuntium, à censuris & irregularitate absolui ab Episcopo poterit, si suum, nulli est Simoniæ vitium, cognitum. Similiter reconciliati cum Deo à mendicantibus priuilegiatis Confidentiarius poterit, in foro animæ, in vtroque vero, id est tam interno quam externo in Gallia, à Nuncio Apostolico aut eius subdelegato, iuxta facultatem à Sixto V. illi concessam, de qua nos antea. quo absolutionis beneficio ab hoc vel illo, donatus, eodem circa quod est admissa Simonia, vel aliis gaudere beneficiis per nouam Papæ prouisionem & collationem poterit, nam vt ante indicauimus, Papæ licet dispensare in pœnis Ecclesiasticis quarum suos præcessores auctores fuisse constat. Et quia pœna inhabilitatis ad beneficium Simoniace acquisitum, aut alia omnia ante possessa, & possidenda non obligat nisi post sententiam, quandiu hæc non feretur à Iudice, Episcopo crimini non dabitur, Simoniacum à censura absolutum, beneficio dignari nouo aliquo.

Quod ad compositionem fructuum attinet, aut restitutionem eorundem legitimam ac iustam, est hæc in casu publico petenda à Dataria, in occulto à Pœnitentiaria, Thesau. *in prax. Eccles. parte 2. verbo Simon cap. 2.* quia talis eius est praxis, quam per Breue reformationis inductam, vsuque ipso communi

A approbatam ait.

In Gallia autem concessione Sixti V. Pontif. vt in Apostolico suo diplomate ipse memorat, licet Episcopis bene mereri de Confidentiariis, relaxatione restitutionis fructuum omnium, aut partis eorum, quod tamen raro est necesse. Quia confidentiatij quos communiter *Custodes*, nominant, ab iis quibus beneficia seruant, sibi aut liberis reddenda cum volent, ordinarie non amplius recipiunt, quam quantum est illis ad vitam nenecesse, ergo cum Simoniacus, tantundem ex

B beneficij fructibus assumere sibi possit, quantum alteri datum fuisset, qui officio functus esset, quale est, quod ad honestam sustentationem requiritur, custodi si in eius terminis substitit, vulgo impetanda nulla erit restitutio sed ei duntaxat, cuius nomine beneficium seruauit. Quod si Confidentiarius, in eam impelli mentem non poterit, vt fructus Simoniace, proindeque iniustè ac male acquisitos Ecclesiæ restituat, aut pauperibus, monendus est, vt hominem eligat, cui, à superiore beneficium conferatur, quod non nisi Simoniace

C possidet, ac proinde inualidè ac sine titulo, pro quo, Gallis Simoniaco sanctam sedem consulere, nihil est necesse, cũ enim per Bullam Sixti V. beneficij quod per Simoniam confidentialẽ legitimo est possessore vacuum, collatio reseruetur Ordinario, videtur quantũ est satis, vtriusque, id est Simoniaci, & prouisi conscientiæ consuli, si istum, ille sibi beneficio admouendum credat. Sic enim Sixtus V. in Bulla sua apud Nauar. *in Enchir. cap. 23. iuxta editionem Lugdun. anni* 1597. *Beneficia*, inquit, *occasione confidentia huiusmodi ad præsens vacantia, & inposterum vacatura, ab ipsorum be-*

D *neficiorum ordinarijs collatoribus, perinde ac si dispositioni dictæ sedis Apostolicæ, minime reseruata fuissent, liberè conferri, & de illis prouideri posse, & debere decernimus, dum tamen talium criminum participes, aut consentientes non fuerint.*

Quod autem de absolutione est dictum, sic debet intelligi, vt communiter Simoniaco non detur, nisi post missum pro reualidatione tituli nuntium ad Pontificem, ac absolutione consequenda à censuris, ei tamen si foret in mora, neganda esset, Sanch. *lib. 2. consil. to. 1. dubit. 123.* cum aliis quos citat, ratio est, quod

E cum Simoniacus sit intrusus, de eo loqui ac sentire possumus vt de fure, at hic, dum rei alienæ quam est furatus, remissionem non est à Domino consecutus, nisi restituat, absolui nequit, ergo nec Simoniacus. Potest tamen si est curatus, Parochianis sibi subditis ministrate Sacramenta, beneficia circa quæ est admissa Simonia retinere, dum Roma dispensatio à Pontif. mittitur, si est ab excommunicatione per priuilegiatos simul, & irregularitate quam sacrificando contraxit, absolutus.

Ratio

Ratio est, quod titulus colotatus cum errore communi populi, iurisdictionem tribuat, at talem, habet Simoniacus Parochus, cum eius culpa est occulta, nec est quisquam de populo, qui eum pro Parocho non habeat: ergo, &c.

De compositione pro fructibus, male susceptis & rehabilitatione Simoniaci ad beneficium, quod est dictum, intelligendum est duntaxat in casu, quo ei non fit noua eiusdem per Pontificem collatio, enimuero sunt fructus beneficij quod vacat, successori debiti, *de officio ordinarij cap. 4. de elect. in 6. cap. 40.* ergo & beneficiario cui Romæ, iterato est beneficium, in quo est patrata Simonia, concessum.

B

Nec id modo, sed & Episcopo fas est in Gallia, Confidentiario, vt dicebã paulo ante, fructus male perceptos sicut & eius in beneficio successori legitimo, condonare, ex causa iusta. Isti quidem, quia vt ad eum illi iuxta canones ante citatos, iure quam optimo pertinent, ita ab eodem remitti debitori posse ex causa, vt mendicitatis, inopiæ, vel misericordiæ, nemo vel mediocriter iuris scientia tinctus ambigit. Illi autẽ, hoc est Episcopo, quia est id ei, à Sixto pro Cõfidentiariis Gallis ex causa, indultũ, sic enim ille in Bulla citata. *Fructus*, inquit, *ex Ecclesiis, Monasterijs, & alijs beneficijs prædictis malè & indebitè perceptos, in vsum ac reparationem Ecclesiarum, Monasteriorum, super quibus Confidentia huiusmodi contracta, & commissa fuerit, per Archiepiscopos, seu Officiales, conuerti, & applicari volumus.* Ita Sixtus.

C

EPITOME.

D

EORVM QVÆ SVNT priore Tractatu dicta de Simonia ex Concilijs & Canonibus.

CAPVT I.

Quid sit Simonia, quotuplex, & quale peccatum.

E

EST Simonia, quæ in Concil. Vernensi *can. 24. Simoniaca hæresis*, dicitur in Concil. Parisiensi 6. *can. 11. odibilis pestis* à Leone IV. *in epistola 2. ad Episc. Britanniæ detestabile nefas.* Est (inquam) Simonia, studiosa voluntas emendi aut vendendi aliquid spiritale pro temporali, Quadruplex est, Mentalis, Realis Conuentionalis, Confidentialis. Diuidunt eam alij in Ecclesiasticam, & eam quæ est naturali iure prohibita, seu naturæ iure mala, est

A mentalis soli Deo cognita, fitque cũ qui spiritalia distribuit alteri, ab eo temporale commodum, vt ex iustitia debitum, redhiberi sibi tacitus postulat, ac vice versa, qui est liberalis in alium, suarum cum eo communicatione rerum, has existimat spiritali aliquo compensandas esse munere ex iustitia, secus accipienti maculam inurendam esse læsæ iustitiæ.

Est realis, cum ex pacto, hinc quidem pecunia aut quidpiam ei æquipollens pro re spiritali & sacra recipitur, & illinc, hæc in eius compensationem redditur.

Conuentionalis pura, præter promissa rei sacræ cum temporaria commutãdæ, nihil habet, est tamen mortalis, damnatur enim in Simone qui Actor. 8. *pecuniam Apostolis obtulit dicens, Date & mihi hanc potestatem, vt cuicunque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum*, cum enim, *donum Dei existimaret pecunia possideri posse, Act. 8.* Spiritum sanctum tanquam seruum, à sua voluntate arbitrioque sic pendere voluit, vt quoties placeret, munera sua quibus imperaret, supernè infunderet, *1. q. 1. can. eos qui* quo quid in eum cogitari aut à quoquam contumeliosius fieri poterat? vt mirari nemo debeat si vt Simonem, Apostolus Petrus, ita & eius imitatores ac asseclas Ecclesia piorum cœtu moueat, *1. qu. 1. can. si quis Episcopus, Chalcedon. Concil. can. 2. canon Apost. 30. Si quis Episcopus Presbyter vel Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deijciatur, & ipse & ordinator eius, à communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon Magus à Petro*, & à Christo Seruatore vendentes & ementes in templo, quod eius est rei qua de agimus, argumentum exceptione omni maius, Gregor. Papa teste *in epist. ad Vigilium Arelat. Archiep.* cum rescindi de Ecclesia, vt membrum fœtens ac putidum à corpore, nemo fidelium debeat, nisi qui magnorum ipse scelerum labe, diuinis se obtutibus indignum exhibet, quo de numero Simoniam esse qui dicet, vt oportet ac decet, loquetur ac sentiet. Enimuero *vulnus est cancrosum*, inquit Ambros. *quod Ecclesiæ mucrone frequenter constat esse succisum, 1. q. 1. can reperiuntur 7. execrabile flagitium, turpissimum lucrum, can. si quis Episcopus 8. eiusd. q. & causæ*, crimen abominabile, ad instar eius quod est publicum, & *læsæ maiestatis*, omni pœnarum acerbitate puniendum, vt *eos quos facinus par coinquinat, & æquos, vtrosque similis pœna comitetur, 15. qu. 3. can. sane 4.* quam pœnam æternam esse scribit Hincmarus Remens. in Capitulis in Synodo Remensi datis anno 874. *articulo quinto*, Equidem si fides est Tharasio, *qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt Spiritui sancto, æqualiter peccantes his, qui blasphemauerunt, dicentes, Christum in Beelzebub eijcere dæmonia, atque vt verius dicamus, Iudæ comparantur proditori, qui Iudais Dei occisoribus*

Christum vendidit, Tharas. *in epistola ad Adr. Pap.* & refertur, 1. *q.* 1. *can. eos qui* 21.

A

De huius autem culpæ qualitate, diuersi diuersa sentiunt, ad auaritiam eam pertinere dixere aliqui, quod acre nimis ac vehemens, pecuniæ ex re quæ omni pretio est maior, comparandæ studium habeat.

Fidei eam opponunt alij, quod illam hæresis habere maculam veteres existimauerint, quæ vt est *in cap. sicut 6. de Simonia magnitudine sui morbos animi omnes vincit*, cunctisque est prior, Greg. Papa teste *in epist. ad vigil.* In quo tamē paucos admodū illis assentiri est certū, quod cum fide stare posse Simoniam nemo ambigat, quotusquisq; enim est eorū qui viam sibi ad ordines, aut sacros Ecclesiæ magistratus pecunia muniunt, qui id vindicem Dei oculum latere? aut eo aspirare se posse putet sine crimine?

B

Loquuntur hi verius, & ad persuadendum fortius, qui Simoniam vt sacrilegij germanum partum, religioni aduersum, calamo ipsi suo nobis delineant pinguntque. Enimuero quid est magis aduersus Deum, eius cultum ac reuerentiam, quam indigna rerum sacrarum, Deique ipsius tractatio? At est in eo Simoniacæ labis turpitudo ac fœditas, quod res sacra, irreuerenter ac indignè habeatur, per commutationem sui cum pecunia, quo quid est turpius? sic enim fit, vt illa composita pretio, non pluris eo valere censeatur.

C

Primo, quia cum inter rem quæ venditur & pretium quo emitur, intercedere debeat æqualitas, præ se Simoniacus videtur ferre tacite, tanti facere se pecuniam, quanti rem sacram, (*quis enim non vile putat esse, quod venditur?* inquit Hormisdas) quod in Seruatoris dedecus cedit, ac ignominiam, eius dona diuina ac cœlestia, æstimati tam vili, vt auro, argentoque infimis caducisque fortunæ membris commutentur.

D

Est & aliud, in quo à Simoniacis contemptum se diuinum numen queritur, nempe quod *isti S. Spiritum efficiunt suum seruum, omnis enim Dominus, quod habet, vendit si vult, siue seruum, siue aliud quidpiam eorum quæ possidet, ita qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt Spiritui sancto* 1. *q.* 1. *can. eos qui* 21. Maius est, quod à S. Gregorio Papa 1. dicitur, à Simoniaco æternum numen vendi, ac ad lucrum, quæstumque adhiberi, sic enim ille, *in epist. ad Vigilium*, Arelat. *Columbas vendere, est de Spiritu sancto quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per manus impositionem tribuit commodum temporale percipere.*

E

CAP. II.

Quænam sit materia Simoniæ.

Patet ex dictis, Simoniæ materiam hoc est, obiectum circa quod versatur, & admittitur, esse rem sacram, tam quæ est in se talis, quam quæ relatiue tantum, id est antecedenter, concomitanter, aut consequenter.

Est id antecedenter spirituale, quod ita cum eo est connexum, vt illud tamen tempore vel natura antecedat, vt est calix respectu sacrificij. Adhæret id concomitanter rei spirituali, quod ab ea est inseparabile, vt est labor, qui in actione spirituali exercenda suscipitur.

Consequenter, quando res temporalis pendet à spirituali, quæ ideo illa est, hoc est tēporali prior tempore, patet in beneficiis, in quibus spectanda est ante omnia potestas spiritalis, hoc est ius exequendæ sacræ functionis, & ex consequenti facultas quæ ex eo nascitur, proditque, colligendi reditus ei añnexos, indicio est, quod Pontifice auctore ac teste detur, *beneficium propter officium cap finali de rescript. in* 6.

Spiritualia circa quæ fit Simonia, in triplici sunt differentia, quædam sunt essentialiter talia, vt gratia, charitas, donaque Dei supernaturalia. Alia sunt causaliter tantum talia, vt nouæ legis Sacramenta, quæ sunt diuinæ in nobis producendæ gratiæ instrumenta cœlestia. Tertium genus rerum supernaturalium, earum est duntaxat, quæ effectiuè sunt tales, cuiusmodi sunt, quæ à potestate supernaturali ac sacra, trahunt originem, vt baptizare, ordinare, consecrare, absoluere.

Et ita habendi sunt pro Simoniacis qui gratiam Sacramentorum vendunt, 1. *q.* 1. *can. qui studet* 11. *can. sicut Eunuchus*, *can. gratia cap. non satis*, *cap. consuluit de Simon.*

Secundo, qui pro ordine sacro ab Episcopo consequendo, pretium aut quidpiam eo æstimabile capiunt ac offerunt 1. *qu.* 5. *can. Presbyter* 3. *canone cum ordinaretur can. Sacerdotes can. quacunque* 2. *can. pueri* 120. *eod. q.* & *causa*, Concil. Chalcedon. *can.* 2. *si quis Episcopus per pecuniam ordinationem fecerit.* Pœna ordinantis Simoniace, est deiectio à gradu Chalc. *can.* 2. ordinati suspensio ab ordine: *Qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quæ est pro negotiatione facta proficiat, sed sit alienus à dignitate, vel sollicitudine quam pecunijs acquisiuit.* Chalcedon. Concil. supra.

Tertio, est ex dictis Simoniacus qui pro Sacramento pœnitentiæ pecuniam præbet, ac recipit, 1. *q.* 1. *can. remissionem*, aut communione *can. nullus Episcopus ead. q.* & *causa*, pro chrismate

chrismate *can. dictum* 1. q. 1. *cap. quæ ad nostram cap. in tantum de Simon.* Pro dedicandis Ecclesiis *can. statuimus* 1. q. 1. *earum consecratione ead q.* &c. pro exercendo quocunque ministerio sacro *can. quam pio* 1. q. 2. *Qui enim pro aliqua susceptione Ecclesiastica munus accipit, donum Dei quod à Patre luminum descendere debuit, vendit, munus autem largiens, importunus emit*, quæ omnia in Concil. Aquilgran. 2. sub Lud. pio a. 836 prohibita esse cōstat ex his eius verbis: *Nullus Episcoporū vel ministrorum ipsorum, pro distributione sacrorum ordinum, vel pro immutatione titulorum aliquid exigere præsumat, nec pro dedicatione Ecclesiæ, seu pro acceptione sacri chrismatis.*

Est item Simoniacus qui præsentationem ad beneficium pecunia sibi comparat, iudicio Hincmari *in Capitulis in Synodo Remensi datis art.* 5. Dicendum idem de Sacramentalibus, quæ sacræ sunt cæremoniæ ab Ecclesia, potestate sibi supernaturali à Christo tradita institutæ, *cap. cum in Ecclesia de Simon.* 9. Enimuero cum sint spirituales tam ex parte sui principij, qui est Christus, à quo est hæc vt dicebam proxime, potestas Ecclesiæ tradita, quam finis, qui est animarum salus, ad quam per se ac directe ordinatur, prudentissimè sanxit Lateran. Concil. *ne pro Episcopis, vel Abbatibus, seu quibuscunque personis Ecclesiasticis ponendis in sedem, seu introducendis Presbyteris in Ecclesiam, necnon pro sepulturis & benedictionibus nubentium, aliquid requiratur cap. cum in Ecclesia corpore 9. de Simon.*

Multorum est opinio labe Simoniæ eos non vacare qui pro labore, seu defatigatione corporis, quæ per se, ac necessario sacro est coniuncta ministerio, vt puta consecratione Ecclesiæ, Missæ celebratione, aliquid, quod pretii aut temporalis commodi instar habeat, exigunt aut capiunt: ita D. Thom. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 3. *art.* 2. *q.* 2. Palud. *in* 4. *q.* 5 *art.* 2. *conclus.* 1. Sylu. *verbo Simonia q.* 9. *dicto* 3. Lessius *lib.* 2. *de iustit.*

Ratio est, quod labor, non sit pretio æstimabilis, nisi in ordine ad opus, cuius causa suscipitur, ergo si opus sit spirituale, ac proinde inuendibile, vt reuera est, labor ipse quoque erit eius generis ac naturæ, ratione sui termini: ergo eiusmodi, vt ei repugnet vendi, *quisquis enim horum alterum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit can. si quis obiecerit* 1. q. 3.

Contrarium sensere Bonau *in* 4. *dist.* 25. *art.* 1. *q* 4. Adrian. *quodl* 9 *art.* 1. & alij argumento hoc vno præ cæteris freti, quod labor corporalis, qui alterius causa subitur pretio sit æstimabilis, cum de singulis qui operam suam locant alicui, dictum sit Luc. X. dignos esse mercede sua, sed labor qui est in conferendis Sacramētis, est materialis ac corporeus, est enim manū, aut labiorū motio, illa quidem in

A materia applicanda subiecto suo, hæc autē, in forma efferenda, ergo cū hic referatur ad vtilitatem & commodum eius, cui Sacramētum confertur, ab eo ille operæ suæ mercedem repetere poterit. Est hæc sententia in praxi minimè consulenda. Oppositam qui sequentur dicunt primo, operationem quæ in Sacramentorum collatione exercetur, spiritualem esse, ex fine, ac termino ad quem tendit, gratia scilicet, culparumque remissâ, & sic minorem negandam esse, concedendam autem, prout eadem operatio generice sumitur, & vt habet rationem seruitii in communi, non

B autem huius aut illius in specie, ac indiuiduo.

Ad confirm. petitam ex Christi verbis Luc. 10. Respondendum erit, si mercedis nomen strictè capiatur, vt idem est ac pretium, seu æstimatio operis, negandum esse, pro ministerio mercedem exigi posse, quia æstimanda esset ipsa functionis spiritualis dignitas, quod repugnat, si autem merces consideretur cum relatione ac habitudine ad operantem, ac proinde late, admittendum est ei dari posse stipendium maius aut minus, pro ratione gradus eius, studii, nobilitatis, ac operæ maioris aut minoris, quod stipendium sustentatio

C dicitur, non merces aut pretium, eo quod non commensuretur valori, dignitati, ac vtilitati operis secundum propriam ac specificam rationem suam, quod tamen exigit merces ac pretium, quæ causa est cur hæc sustentationis vsitatæ stipendia, non nisi impropriè ac abusiuè, mercedis nomen habeant.

Proinde autē sepulturæ, seu vt aliquis in loco sacro aut cœmeterio, sepeliri possit dari nihil posse aut exigi tanquam pretium sine Simonia, quæ saltem sit iuris Ecclesiastici, communis est Doctorum sententia D. Tho. *qu.* 100.

D *art.* 4. *ad* 3. Sylu. *verbo sepultura q.* 2. & *verbo Simonia q.* 11. & 12.

Ratio est, quod tale ius, spirituale sit effectiue, vtpote à Christianismo ortum, hoc ipso enim quod quis est sacris vndis lotus, earumque beneficio Christianis aggregatus, sepulturæ ius habet, quo priuari non potest sine labe Simoniæ.

Secundo, est benedictio Ecclesiæ sic constitutiua rei sacræ, vt per eam quoque, locus sit habendus in rerum sacrarum numero,

E emere ergo sepulturam in certo loco, cum respectu ad eius consecrationem, aut dignitatem, ex propinquitate ad maius altare, est Simoniacum, Simonia iuris diuini. Est etiam talis iure Ecclesiæ, à qua prohibetur in *cap. Abolendæ* 13. *de sepulturis.* Ibi enim Magolensi Episcopo mandatur ab Innocent. III. vt Clericis inhibeat ne pro sepultura quicquam omnino accipere præsumant, sed de his nos antea. Terram verò vendere, quæ

ad sepulturæ sacræ vsum cedat, culpam non esse, tàm est certum, quàm quod max mè. Quis enim Abrahamo sanctior? & tamen agrum sibi pretio comparat, vbi Saram vxorem condat. Deinde cui non ineruditο est cognitum, res ipsas materiales quibus ipsa spiritualitas annectitur accidentaliter, remanere semper secundum se pretio æstimabiles, ac proinde vendi posse? dummodo ne maiori pretio, ob id quod in iis est factum, quam si tale nihil includerent?

Cœmeterium quidem, & Ecclesiam cum fundo, in quo sunt sita, distrahere quemque posse cum est necesse, imo & Ecclesiam ipsam, æstimando saltem expensas, quæ in ea exædificanda sunt factæ, dixere Laym. *lib. 4. tract. 10. cap. vlt. parag. 4.* Suar. *de Simon. cap. 14. num.* 18. quia tùm nihil nisi sola materia venditur.

Hæc est causa, cur sepulchra suis empta sumptibus, aut sibi ac propinquis extructa, vendere nobili viro non sit in vitio, dummodo in eo commercij genere, solius fundi, aut expensarum habeatur ratio, benedictionis nullo modo, Suar. supra, cum enim hæc ad hæredes transeant tam Pontificum decretis, vt ex *cap. 1. & 3. titulo de sepultur.* est planum, quam præiudiciis Senatorum Parisiens. quibus id arresto duplici statuere est visum, anno 1602 & 1604. Chenutio teste *in singularib. q. 84.* & Bleyano *tit. de quibuscunque turb. nu. 37. littera G. ad marginem*, cum (inquam) sint sepulchra in quæ sunt parentes illati, sic liberorum propria, vt hæc iis repugnantibus, sibi vendicare nemo illæsa virtute queat, de genere spiritualium esse non posse, vt ipse fiscam, facile est, pronumque cuique nosse.

Ob eandem causam si quis sibi familiæque certum locum cœmeterii, aut Ecclesiæ additum esse velit, vt proprium, in quem tam ipse, quam nepotes sui inferantur, non videtur esse illicitum pro tali iure quid exigere, præsertim si motis est id ita in ea prouincia fieri. Ratio est, quod obligatio quæ incumbit Clericis, non sepeliendi alios in eo loco, sit pretio æstimabilis, sicuti notauit Suar *cap. 12.* Binsfeld. *de Simon. q. 1. conclus.* 3. eademque est ratio locorum, quæ in Ecclesia, sibi ad sedendum quidam attribui volunt à Parocho, pro quibus pecuniam quæ ad fabricæ vsus applicetur dati posse sine Simonia: communis est Doctorum opinio, confirmata decretis Curiæ.

Sunt tamen aliqui casus, in quibus pro spiritali temporale dare licet. Primo quidem, datur eleemosyna pauperi, vt danti preces retribuat, suppeditantur concionatori, vt Parocho, necessarii commeatus ad victum, ea lege duntaxat, vt ministrantibus temporalia, ministrent ipsi spiritualia, ille quidem, monita ad virtutem salubria, iste autem Sacramenta, & preces in Missa.

Secundo, licita est redemptio vexationis iniustæ, qualis est, cum qui vexatur habet ius in re, & ad rem, & tamen datur tunc pro re spirituali, temporaria, pecunia scilicet pro beneficio eiusque possessione adipiscenda, à qua vexatus impediebatur à vexante,

Similiter, laudi datur ac gloriæ, Sanctorum reliquias, ac beneficia, de potestate hæreticorum ac manu, pretio eripere, sunt tamen ambæ hæ res de numero serieque temporalium exemptæ.

Quid? quod suffragatores Canonici demulceri pecunia queant, ne indignum eligant? quod cum collatore precibus ac donis facere quisque possit vtiliter ac fructuose, vt non nisi dignissimum promoueat ad honorem vacantis Ecclesiæ? etsi præter eum alius nullus sit super, cui conferatur? quod sacerdotis animus pretio flecti possit, vt absoluat, quem de peccatis confitentem audit? cui tamen sine causa absolutionem dare renuit, Suar. *li. 4. cap.* 10.

Ratio est, quod non peccare sit laudabile, ergo & auctorem esse alicui, id ne agat, honestum est ac prædicabile, sed qui iniustam vexationem redimit, peccatum alienum impedit, cum hoc vnum propositum habeat, pecunia obtinere à vexante ne peccet, aut si iam quidpiam admisit censura dignum, facere vt ab eo desistat ac cesset, quod cum sine noui iuris acquisitione accidat, demulcere peccantem pretio, ne iniuste vexare insontem pergat, non est Simonia.

Tertio, sine culpa, id quod est antecedenter annexum spirituali, aut consequenter, dari potest alicui cum pacto temporalis alicuius oneris subeundi, vt faciendi sacri quotidie ante lucem: similiter legantur certæ Ecclesiæ, possessiones & fundi, cum onere dicendi sacrificij quotannis, aut hebdomadibus, dantur dignis beneficia cum obligatione inseruiendi ægris, dandi certæ personæ pecuniæ summam aliquam quot mensibus, aut diebus.

Quarto capi temporale potest pro spirituali non tanquam eius pretium, sed vt debitum ratione legis aut consuetudinis antiquæ, nisi ea respuatur ab Ecclesia, vt morum, animique corruptela certa, cuiusmodi consuetudinum tres esse species video.

Prima est, eorum qui anticipatis solutionibus *chrisma vendunt, recipientes in media quadragesima quod recipere consueuere circa Pascha, & vt causam recipiendi dissimulent, nomen denariorum variant,* Innoc. *cap. in tantum 36. de Simon.* quod Simoniacum esse expresse declarat Alex. III. *in cap. ea quæ 16. eiusd. tit.*

Secunda est eorum qui pro collatione Ordinum, quidpiam exigunt, hominum opinione pretio æstimabile 1. *q.* 2. *can.* 4 *& primo de Simon.* quod ad eos quoque pertinet qui vocem suam, aut calamum ordinato accommodato

dant, vt Archidiaconus qui eum dignum esse A sacro charactere renuntiat, Notarius, qui de eius ordinatione scripto fidem facit. Et quanquam vltro oblata recipere olim Episcopi possent, est id illis tamen lege Concil. Trident. *sess. 21. cap.* 1. prohibitũ, sicut & ordinatis dare, qui tamen inuiti & repugnantes tribuãt excusantur, Less. *lib. 2. cap. 35 dubit. 10.* nec censuræ pœnam subeunt, Suar. *lib. 4. cap. 16. nu.* 5. sicut nec Notarius, qui pro literis testimonialibus aut Tonsura pecuniam sibi ex consuetudine petit & recipit, cum stipendium operæ suæ constitutum non habet, Regin. *to. 2. lib. 23. nu.* B *174.* Less. *cap. cit. dub.* 24. nam in primis dantur dimissoriæ literæ ante ordinationem, testimoniales post acceptam, neutræ pro illa.

Quid? quod leges pœnales non sunt vltra suos terminos extendendæ? at Tonsura, non est ordo, sed via dispositioque ad illum, excommunicationem ergo ac suspensionem non incurrit, qui pro prædictis literis aliquid recipit.

Reprobatur itẽ ab Ecclesia ea consuetudo, vt simoniaca, quæ certis in Diœcesibus inualuit, exigendæ pecuniæ a beneficiariis pro eorum missione in collati sibi beneficii posses- C sionem, Trident. *sess.* 24 *cap.* 14. Innoc. *cap. in tantum* 36. *de Simon.* his verbis: *Prauam etiam illam consuetudinem, de tua prouincia studeas abolere, per quam pro Ecclesiarum inuestitura, Archidiaconi marcham argenti, minores vero Decani, vaccam albam sibi dari postulant, vel certam pecuniæ quantitatem.*

Fas tamen esse Gallis Episcopis, cæterisque collatoribus, pro collatione, aut introductione in possessionem aureum vnum capere, scripsit Rebuff. *super Concord. titulo de public. concubinariis parag. quia vero*, non autem pro D iucundo aduentu aut charitatiuo subsidio, quæ omnia, *cum sancta Synodus detestetur, mandat Episcopis vt quacunque huiusmodi in pios vsus non conuertuntur, atque ingressus eos, qui Simoniaca labis, aut sordida auaritia suspicionem habent, fieri non permittant, ipsique diligenter de eorum constitutionibus super prædictis cognoscant, & prauas atque scandalosas reijciant, & aboleant*, Trident. *sess.* 24. *cap.* 14. quod à Gallis quoque Episcopis fieri optandum foret, cum Concilio parere, vt mortales cæteri, debeant.

CAP. III.

Quomodo peccetur contra religionem per Simoniam Ecclesiasticam, cum eius materia, non sit supernaturalis ac sacra.

SVnt hæc quidem certa, certum item eandem non esse Simoniæ Ecclesiasticæ materiam, ac eius quæ est prohibita naturali iure aut diuino, istius enim materia, spiritalis est ac sacra, Ecclesiasticæ verò nõ semper ac perpetuo, sed tantum aliquando, hanc enim constat versari nonnunquam circa materiam, quæ neque in se, neque proxima habitudine, aut intrinseca dependentia, sed solum remotè & accidentaliter rei spirituali est annexa, nam pro oleo sacro ac chrismate aliquid postulare Simonia est Ecclesiastici iuris *cap. non satis de Simonia*, Concil. Braccar. 2. *can.* 2. & refertur, *can. placuit* 102. *causa* 1. *qu.* 1. & tamen non est chrismatis, balsami aut olei materia, nisi accidentaliter & valde remote, ratione benedictionis Episcopalis, quæ ei accidit, supernaturalis ac sacra, quomodo considerata non venditur, alioqui esset Simonia diuini iuris, cum benedictio consequenter & effectiue sit spiritalis, vtpote potestatis à Christo relictæ Ecclesiæ suæ effectus quidam.

Secundo, sunt in Ecclesia officia quædam Ecclesiastica, vt Sacristæ, Vicedomini, Episcopi, & Oeconomi, quæ vendi, aut emi sine Simonia iuris humani nequeunt, vt est *in can. Saluator* 8. *causa* 1. *q.* 3. his verbis: *Alioqui cur sancta Synodus Chalcedonensis, Procuratorem vel Defensorem Ecclesiæ, vel quenquam regulæ subiectum, adeo per pecuniam ordinari prohibet, vt interuentores tanti sceleris anathematizet nisi quod eosdem simoniacos iudicet?* Et tamen tam in se, quam in fine ad quem referuntur, tota quanta sunt, sunt temporalia, quid enim Episcopi Oeconomus, quid Vicedominus, à Procuratore Principis differunt? vt hic bona istius temporalia administrat & regit, ita illi, Episcopi & Canonicorũ, nec in eiusmodi Officiis consecratio est vlla, aut benedictio, vi cuius sint sacra: non est ergo Simonia, quæ in eorũ venditione interuenit, materia superna- E turalis ac sacra. Est tamen eorum venditio Simoniaca, quia ob reuerentiam Dei Principis, Ecclesiæque sanctitatẽ, prudẽter hæc statuit, vt quod erat ob temporalitatem suam vendibile, esset inuendibile ob venerationem Dei principis, & eiusdem Ecclesiæ, ad quam eiusmodi officia pertinent, & à qua per iurisdictionem Prælatis concessam à Christo, instituuntur.

CAP. IV.

In quibus contractibus cernatur Ecclesiastica Simonia.

ADmittitur ergo Ecclesiastica Simonia, primo, in permutatione beneficiorũ auctoritate propria, hoc est facultate ab ordinario collatore ante non impetrata, *cap. quæsitũ 5. de rerũ permut.* vbi Vrban. III. ait. *Generaliter teneas quod cõmutationes præbendarum, de iure fieri nõ possunt: præsertim pactione præmissa, quæ circa spiritualia, aut spiritualibus annexa, labem semper continet Simoniæ, & cap. cum olim 7. eiusdem tituli.* Præpositus & Archidiac. Senonens. ab Innoc. III. Archidiaconatu & Præpositura priuantur, quod ea sine Ordinarii facultate inuicem commutassent, vetuere id sane Episcopi in Concil. Turon 3 anno Christi 813 his verbis *in can. 14. De titulo minori ad maiorem, migrare nulli licitum sit, sed in eo permaneat ad quem ordinatus est, quod si inuentus fuerit contra statuta ea facere, eadem feriatur sententia qua Episcopus, si de minore ad maiorem transmigrauerit sedem.*

Et postea, *ne quis cuilibet Presbytero præsumat dare Ecclesiam sine licentia & consensu sui Episcopi*, vtrumq; enim facit, qui beneficium suum altero commutat auctoritate propria, nec collatoris ordinarii venia prius impetrata.

Secundo, reperitur Simonia Ecclesiastica in venditione Officiorum, Oeconomi, Vicedomini, Sacristæ, Defensoris & Aduocati Ecclesiæ Concil. Parisiense *6 can. 11. 1. qu. 3. can. Saluator 8.* & in Concil. Vernensi hæc habentur. *Nullus per pecunias ad honorem vel gradum Ecclesiasticum accedere debet quia hæresis Simoniaca est can. 24.*

Tertio, est quoque Simonia in pactione de temporali recipiendo commodo cum fit beneficii resignatio, aut eius cum alio permutatio, sic enim Pontifex, *in cap. vltimo de pactis. Pactiones*, inquit. *factæ pro quibusdam spiritualibus obtinendis, cum in huiusmodi omnis pactio, omnisque conuentio debeat omnino cessare, nullius sunt momenti, & cap. quæsitum 5. de rer. permutat.* clarissime.

Quarto habet hæc Simonia iuris humani locum in abdicatione sæculi, facta ex motiuo temporali, etsi enim res sit plena meriti, sancto deliberationis arbitrio Deo seruire, non tamen aliter quam *si omnis absit pactio, omnisque cesset conuentio 1. q. 2. can. quam pio 2.* quare ad religiosæ vitæ professionem aliquem allicere pretio ac munere cum pacto, est iuris humani Simonia, *qui donum Dei quod à Patre luminum descendere debuit, vendit, munus autem ... importunus emit, 1. q. 2. cap. quam pio:* quare sunt hæc sapienter à Carolomagno anno 789. Aquisgrani statuta, *vt nullus Abbas pro susceptione Monachi pretium quærat.*

Pretii autem nomine intelligitur in hac materia tam pecunia, quam quæ ei æquiualent, commoda temporalia omnia, Concil. Paris. *6. can. 11.* muneraque à manu, lingua, & officio.

Est *autem Munus ab obsequio, subiectio indebitè impensa, Munus à manu pecunia est, munus à lingua fauor 1. q. 1. can. sunt nonnulli 114 Qui enim res Ecclesiasticas non ad hoc ad quod institutæ sunt, sed ad propria lucra munere linguæ, vel indebiti obsequii, vel pecuniæ largitur, aut adipiscitur, Simoniacus est, 1. q. 3. can. Saluator 8.* muneris ergo nomẽ hic accipe non pro dono liberali ac gratuito, sed pro debito iustitiæ commutatiuæ, quæ enim in compẽsationem, seu pretii commutationem dantur, hæc non gratis, sed ex iustitia dari constat: ergo cum muneris nomen hic sumatur pro pretio, aut re quapiam ei æquiualente, donum non significat liberale ac gratuitum.

Equidẽ cum Patres de pretio disputant quod ex pacto datũ pro re spirituali Simoniã efficit, illud dari gratis nolunt, sed per modũ retributionis ex æqualitate, indicãt hæ voces. *Nullius terrena res grat. à Episcopi tibi Dei solius eligantur, quoniam si pro aliquo munere præsentis futuræque retributionis, vel pro qualibet alia re quæ contraria esse possit veritati eligantur, &c.* Concil Parisiense *6. can. 11* commodi vero meminit Gregor. 1. in *epist. ad Virgilium* Arelatens. cum gemens ait, *neminem ad sacrum ordinem sine commodi datione peruenire*, eodem loco explicans quid sit *Columbas* in templo vendere, sic scribit, *Columbas vendere, est de Spiritu sancto, quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manuum tribuit, commodum temporale percipere. & in epist.* ad Childebert. Regem loquens de Simoniacis ait, *quod qui donum Dei pecunia mercari non metuit, & commodis illud præsumit appetere, Episcopi nomine sit ac honore indignus.* Hac ergo voce *Munus* par est intelligere aliquid ex iustitia debitũm, adeoque onus ad quod subeũdum sit in eo obligatio cui præstatur, vno verbo quicquid est pretio æstimabile, siue illud mobile sit, siue mobile. In mobilium porro rerum numero sunt pecuniæ, & res temporariæ quælibet aliæ, quæ vt ex pacto dantur alicui pro re spirituali, ita & ab isto acceptantur, cum obligatione eius tribuendæ propter commodum, quod inde, hoc est ex eiusmodi munere rebus suis accessurum sperat. Sunt autẽ immobilia in hac materia, quæ sensus quidem non vsurpat ac tangit, sunt tamen eiusmodi quæ magni æstimari, pecuniaque cum licet, redimi soleant, eiusmodi sunt mutui concessio, solutionis prorogatio, debiti remissio.

Dixi ex pacto nam in hoc est essentialis Simoniæ ratio, quod in ea spiritale pro tem-

porali ex debito non gratitudinis, sed iustitiæ tribuatur, proindeque ex pacto legali, vi cuius, in foro cogere se mutuo contrahentes valeant.

CAP. V.

Quæ sint Simoniaco pœna canonico iure imposita.

SVnt autem pœnæ Simoniacis iure canonico, diuino, ac naturali inflictæ non paucæ, nam diuino, nisi resipiscant, æternos passuri sunt in inferno, cū Dæmone flammarum globos. Naturali autem, nam si fidem fallant, remque sacram, cuius causa dari sibi voluere pecuniam, minime præbeant, de culpa absolui nequeunt, nisi hanc ei qui tradidit restituant, nisi forte, in pœnam peccati hæc pauperibus, aut Ecclesiæ, circa quam est admissa Simonia, erogari iussa esset.

Nec tunc tantum, sed etiam à Simoniaco, naturali iure facienda est restitutio, quando pro re, ad quam ius alteri competebat, pecuniam aut quidpiam tale offerri sibi voluit, quia est eiusmodi petitio offerenti grauis, nec ab eius seiuncta iniuria.

Extra hos casus, in quibus iustitiam lædi constat, ad restitutionem iure naturali non obligare Simoniam, docent Caietan. *in 2. 2. D. Thom. q. 100. art. 3.* de Victoria *in relect. de Simon. par. 2 num. 4.* Nauar. 23 *Enchirid. nu. 103.* Pet. de Nauar. *lib. 2. de restit. cap. 2.* Sylu. *ver. Simonia, q. 20.* de Valent. *to. 3. disp. 6. q. 16. punct. 6.*

Ratio est, quod nulli inferatur iniuria. Non accipient rem spiritalem pro temporali, quia est illa ista infinitis interuallis potior. Quæ est ergo faciendæ restitutionis obligatio nata ex Simonia, originem hæc suam, causamque non à iure naturali sed canonico accipit, sic illi, nec improbabili ratione freti. Contraria tamen sententia est tenēda in praxi, vt est probatū antea, dicendūque quod pœna numero secunda, quæ Simoniacos in beneficiis ac ordine afficit, sit suspensio ab vsu Ordinum, & beneficij priuatio, decreto Patrum in Concil. Remensi a. sub Carolo Magno anni Christi 813. *Quicunque Presbyter per pretium, gradum & Ecclesiam acquisierit, deponatur can. 21.* Idem sub eadem pœna decernere illis visum, sub idem tempus in Concil. Turon 3. *can. 15* & Aquisgr. a. anno 836. *can. 5.* Clarissime in Concil. Parisiensi 6. sub Ludou. Pio anno Christi 829. & in Calced *can. 2* Ordinans iubetur *proprij gradus periculo subiacere*, hoc est vt habet Concil. Paris. in *can. 11. Sacerdotio priuari,* (intellige quoad vsum) vel vt est in Capitulari Ludouici Pij sub Stephano IV. anno Christi 816, *art. 16. à gradu proprio decidere*, qua pœna affici quoque ordinatum idem imperat: *iuxta sacros canones*, inquit, *vterque (hoc est Ordinans & ordinatus) à gradu proprio talia facientes decidere debent.* Et vt ait Leo IV. *in epist. 2.* ad Episcop. Britann *extra ordinem & Sacerdotalem gradum fieri*, vel vt est in Aurel. 2. *can. 4. abyci vt reprobus*, ac honore quem præmiis comparare præsumpsit, priuari, Cabillon. Concil. anno Christi 650.

Pœna tertia Ordinantis & ordinati Simoniace, tam iure nouo quam antiquo est excommunicatio, Nouo quidem, *in Extrauag. Pauli* II. eaque reseruata Pontifici, si Simoniæ ab iis admissæ aut admittendæ an bo sint conscij, Suar. *to. 1. de relig. tract. vlt. cap. 5.* Thesaur. *in praxi par. 2. ver. Simon. cap. 9* Antiquo autem in *can. 30 Apostol.* his verbis: *Si quis Episcopus, aut Diaconus, per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deiciatur, & ipse, & ordinator eius, à communione modis omnibus abscindatur sicut Simon Magus*, pœna par ac similis Mediatorem afficit, vt est in Chalced. Concil. *can. 2.* cum hoc tamen discrimine, quod si *quidem Clericus mediator fuerit, à proprio gradu decidat, si Laicus, anathematizetur.*

Tertia est, collationis, præsentationis, aut electionis ad beneficia, & officia Ecclesiastica per Simoniam factæ, irritatio, *cap. sicut tui de Simonia,* D. Thom. *2. 2. q. 100 art. vlt.* & quidem talis, vt per eam electo præsentato & prouiso Simoniace ius acquisitum sit nullum, cum sub *periculo animæ* ad restitutionem fructuū, quos ex beneficio sic acquisitō percipit, sit canonico iure suppositaque fide potestatis Pontificiæ in Ecclesia, naturali astrictus, habetur in Extrau. a. *Ambitiosæ de Simon. & in cap. Mathæus 23. de Simonia.* Clericum de Simonia infamatum Lucius III. admonet vt beneficio à se sic possesso & habito, si saluus esse velit, decedat. *Quia cōsilium requisisti, quid tibi sit faciendum, respondemus, quod multū tibi consulis, si administrationem celeriter ac sponte dimittas, illius verbi memor existens. Nihil prodest homini si vniuersum mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur*, quæ Simoniaco tamen sacerdotia, antequā admissæ Simoniæ reus foret, sunt collata, non vacant ante sententiā criminis sui declaratoriā. quia de ea cōuinci debet. Sic enim his verbis Pius V. *Quicumque crimen Simoniacæ prauitatis commisisse conuictus erit*: ergo cum conuictio res sit fori, iudicisque post auditos testes iuridica actio, beneficiis abire suis Simoniacum ante dictam ab eo sententiam nihil est necesse, vt multis probat Nauar. *consil. 42. de Simon.* quæ est etiam Emman. Sa correcti opinio *ver. Simonia num. 9.* Regin. *to. 2. lib. 23. nu. 183.* Paris. *de resign. lib. 4. qu. 2.* quam Suar. *lib. 4. cap. 58.* tutam quoque esse in conscientia asserit. Quia hic iuris quæsiti priuatio interuenit pro-

INDEX

RERVM.

A

ABBAS.

De Beneficijs.

B

C

Electio

Ordinatio

FINIS BENEFICIORVM.

